

شازاده‌ی حه‌مام

بیره‌وه‌رییه‌کانی

محمد حسین پاپولی‌یه‌زدی

منتدی اقرأ الشقافی
www.iqra.ahlamontada.com

به‌رگی سییه‌م



پیداچوونه‌وه و دارپشته‌وه‌ی:

سالج بیچار

وهرگیرانی له فارسییه‌وه:

ته‌ها سیکانیانی



منتدى إقرأ الثقافي

شازاده می حمام

شازاده می حمام

به رگی سیاهم



بیره و هریه کانی محمه د حسین پاپولی یه زدی

وه رگپانی: ته ها سیکانیانی

سازاده‌ی حمّام

نوسینی: محهمه د حسین پاپولی یه زدی

به رگی سییه م

وه رگی پانی: ته ها سیکانیانی

پیدا چوونه وه: سالح بیچار

تایپ: به یان ره حیم، ریژنه محهمه د

دیزاین: هه رییم عوسمان

چاپ: چاپخانه‌ی کارۆ

تیراژ: ۱۰۰۰ دانه

نۆبه تی چاپ: چاپی یه که م

هالی چاپ: ۲۰۱۹ - سلیمانی

نرخ: ۸۰۰۰ دینار

له به ریوه به ریّتی گشتی کتیبخانه گشتیه کان
ژماره‌ی سپاردنی (۱۵۱۵) ی سالی ۲۰۱۹ ی پیدراوه

پږست

پښه کی وهرگیر	۷.....
پښه کی نووسه ر	۹.....
ترس	۱۱.....
نوخوازی وخوشه ویستی	۲۰.....
یه لدا	۲۵.....
مسگره گهړکه کان	۵۳.....
کوبراو نیلوفه ر	۸۵.....
بارامی دارابیان (ناسراو به بارامه سمیل)	۱۲۴.....
یاده وهری زانکوی مه شهه د	۱۳۰.....
دوویاده وهری له ئه سفه هان	۱۳۵.....
یه که م مال له مه شهه د	۱۳۹.....
په وشی مه شهه د سالی ۱۳۴۶ / ۱۹۶۷	۱۴۱.....
په وشی کولیز	۱۴۶.....
ئومید	۱۶۶.....
حسین عه لی	۱۷۹.....
کورده کچه ریه کانی خوراسان	۱۸۰.....
بیژن	۱۸۸.....
گولبه هارو مه راسیمیک	۲۱۳.....
مه رایي کردن بو خان	۲۲۴.....
کوچ	۲۳۸.....

۲۸۱.....	پۆلىس
۲۹۳.....	نەخۆشى
۳۰۰.....	ئامادەبوون لە ھەوار
۳۱۹.....	زەماوەندى بىژەن
۳۲۴.....	کۆچى زستانە
۳۲۸.....	حەمىد تورکمان
۳۳۴.....	قورپەمەيدان – پەرى خانم
۳۷۷.....	گەردەنەى شەلمى
۴۰۷.....	گوندى راجى
۴۴۹.....	گەربووانى گوند
۴۵۲.....	رۆيشتن لە گوند
۴۶۴.....	رۆيشتن لە ئاشخانە
۴۶۹.....	ھاوپىيانم لە تاران
۴۸۲.....	دووبارە بىژەن
۴۸۴.....	يەلە
۴۹۳.....	ويئە يادگاربيەکان

پیشه‌کی

خوینه‌ری به‌رێز!

ئه‌م کتێبه‌ی به‌رده‌ستت به‌رگی سییه‌می شازاده‌ی هه‌مامه، سالی رابردوو، به‌رگی یه‌که‌م و دووهم، پیکه‌وه له‌ توپی کتێبیکدا چاپکرا، هه‌لبه‌ت خودی نووسه‌ریش به‌رگی یه‌که‌م و دووهمی هه‌ر به‌ کتێبیک چاپ کردوو. دهمه‌وێت بلیم به‌رگی سییه‌م، زۆر له‌ دوو به‌رگه‌که‌ی دیکه‌ حیاوازتره. خودی نووسه‌ریش له‌ کورته‌ پیشه‌کییه‌کدا نووسیه‌تی و ده‌لیت: «پراستییه‌که‌ی ئه‌وه‌یه‌ به‌رگی سییه‌م وه‌ک به‌رگی یه‌که‌م و دووهم نییه، بۆیه‌ ئه‌گه‌ر هه‌زناکه‌یت مه‌یخوینه‌ره‌وه».

منیش ته‌نها ده‌لیم ئه‌گه‌ر ده‌یخوینیه‌وه، تکایه‌ زۆر به‌ وردی بیخوینه‌ره‌وه!

هه‌زده‌که‌م به‌ خویننه‌رانی ئازیز بلیم، کاتیک خه‌ریکی وهرگيرانی ئه‌م به‌رگه‌ی «شازاده‌ی هه‌مام» بووم، چوومه‌ ولاتی ئێران و سه‌ردانیکی شاره‌کانی یه‌زد و مه‌شه‌د و باکووری خۆراسانم کرد بۆ ئه‌وه‌ی به‌ چاوی خۆم ئه‌و شوێناوه‌ بینم که‌ نووسه‌ر له‌م به‌رگه‌دا باسی کردوون. هه‌ر له‌و سه‌ردانه‌دا له‌ شاری یه‌زد چاوم به‌ به‌رێز پاپۆلی یه‌زدی که‌وت، هاوکات به‌ بۆنه‌ی پڕۆژی کتێبی ئێرانه‌وه، پاپۆلی سیمیناریکی هه‌بوو، به‌رێزبان به‌نده‌شیان بانگه‌یشتی ئه‌و سیمیناره‌ کرد، هه‌ر له‌وێش منی به‌ پارێزگاری شاری یه‌زد و چهند که‌سیتییه‌کی تر ناساند.

هاوکات پارێزگاری یه‌زد سه‌باره‌ت به‌ وهرگيرانی کتێبی «شازاده‌ی هه‌مام»، خه‌لاتی رێزلێتانی پێه‌خشییم. پاشان سه‌ردانی باکووری خۆراسانم کرد و چوومه‌ شاره‌کانی قوچان و شیروان و بۆجنوورد و ئاشخانه، که‌ زۆربه‌ی زۆری

دانىشتووانەكانيان كوردن و بە شىۋەزارى شكاك قسە دەكەن. ھەرۋەھا چوۋمە دەشتى قورەمەيدان و گەردەنەى شەلمى ھەموو ئەو شوتانەم بە چاۋى خۇم بىنى كە نووسەر لەم بەرگەى يادەۋەرەكانىدا باسبان دەكات كە چۆن چوۋەنە ئەو ناۋچانە و سەردانى كوردە كۆچەرەيەكانى كىردوۋە. چىرۆكى ھەزارى و دەرەسەريەكانيان دەگىرپتەۋە. باسى ئەۋەش دەكات كوردەكان پىزىكى زۇربان گەتوۋە، باس لەۋەش دەكات ھەر لەۋى سى كچى كورد بەنيازى كوشتن، زۆر خراب ئازاريان داۋە.

لە سەردانەكەمدا بە دكتور پاپولىم گوت ئىستا ئىمە خاۋەنى كوردستانىكى ئازادىن، لە كاتىكدا بەپىزتان ھەموو جىهان گەراۋن، كەچى لەم نىزىكەۋە ھەرىمى كوردستانى ئازادتان نەبىنيۋە، پىمخۆشە سەردانىكى كوردستان بكەن، ئەۋىش بە خۆشخالىۋە بەلىتى پىدام كە سەردانمان بكات و لە نىزىكەۋە كوردستان بىنىت. دواتر بەپىزبان بەلىتەكەى خۇيان بىردە سەر و پۇژى (۲۰۱۹-۳-۱۶) تەشرىفيان ھىتا و چوۋمە مەرزى باشماخ بۆ پىشوازيكردنى خۆى و دكتور فاتىمەى وسوقى ھاۋسەرى و فەربودى كوربان.

لە ماۋەى مانەۋەيدا زۆر شوپن گەراپن، بە ھاۋكارى ھاۋرپم (سالج بىچار) ى شاعىر سەردانى مۆزەخانەى نىشتمانىي (ئەمنەسوورەكە) و سەرۆكايەتى زانكۆى سلىمانىمان كرد، كە لەلەيەن دكتور رەزا حەسەن سەرۆكى زانكۆى سلىمانى و مامۇستا ئەرکان عەبدوللا سەرۆكى بەشى زمان و ئەدەبى فارسى - كۆلىزى زمان و چەند مامۇستايەكى دىكەى زانكۆۋە پىشوازيەكى گەرم و شاىستەيان لىكرا.

ماۋەتەۋە بلىم (بىچار) ى ھاۋرپم، وپراى پىداچوۋنەۋە و دارشتنەۋەى ئەم بەرگەش، ھاۋكات ئەو چەند نمونە شىعرەشى ھەر بە شىعر ۋەرگىراۋە كە (پاپولى) لە ھەندىك شوپىدا و بۆ بەھىز كىردنى گىرەنەۋەكانى لە شىعرى كۆن و نوپى فارسى ۋەرىگرتوۋن.

تەھا سىكانيانى

۲۰۱۹-۵-۱

پيشه كى نووسهر

له پريشتوان چى ماوه ج-گه له به سهرهاتيان

دواى نيمهش، چيرى كيك ده ميپيښه وه

هر كه سه و به جورىك ده يگيرته وه

(شه هريار)

هاورپكانم زور هانياندام، زور باسى بهرگى يه كه م و دووه مى «شازادهى حرام» يان كرد، زانيم كه پيدا هه لگوتنى ئه مانه راسته. بۆچى باس كردنه كه يان راسته؟ چونكه كتيبه كه يان كرپوه و پيشكه شى هاورپكانيان كردوه. ئىستا چاپى ده يه مى بهرگى يه كه م و دووه م ته واو بووه، خو يشم هه زمكرد و بهرگى سينيهم نووسى، راستيه كه ي ئه وه يه بهرگى سينيهم وهك بهرگى يه كه م و دووه م نيه، بۆيه ئه گه هه زناكه يت مه يخوښه ره وه. هاوشاريه كى به پريزم ته له فونى بۆكردم، گوتى تو كاك حسين يت. گوتم: به لئى زور زور باسى «شازادهى حرام» ي كرد، گوتى باپيره م كتيبى «شازادهى حرام» ي كرپوه و خوښدويه تيه وه. ئه وه موو كور و كچ و زاواكانى و نه وه كانى ئاگادار كردوته وه، ئه وانيش ئه وه كتيبه بخوښنه وه. ئه وه خانمه به پريزه گوتى ئه وه كه سى سى و هه شته مينه له خزمه كانى وا كتيبه كه ده خوښيته وه. پيمگوت چون ده زانيت كه تو سى و هه شته مين كه سبت كه كتيبه كه ده خوښيته وه؟ گوتى باپيره ي پنى گوتون هه ره كه سينك كتيبه كه ي خوښنده وه ناوى خوى له په ره سپيه كه ي سهره تاي كتيبه كه دا بنووسيت. زنجيره ي ئه وه سى وه هه شته. به وه هاوشاريه خو شه ويسته ي خومم گوت: كاريك خزمه تيك هه بيت. ئه ويش گوتى حسين ئاغا، لاپه ره كانى (١٤١-١٤٢) ي كتيبه كه يان دراوه. ژماره ي فاكسينك بۆ ده نيزم، به لكو ئه وه دوو لاپه ره يه م به فاكسدا بۆ ره وانه بكه يت. من زور خوشحال بووم كه هاوشاريه كه م كتيب ده خوښيته وه و زياته هه رجيش ناكات، ئه وه نده خوشحال بووم هه ره بۆيه ش ده ستمكرد به نووسينى بهرگى سينيهم.

محهمهد حسين پاپولى يه زدى

ترس

سالي (۱۳۹۱-۲۰۱۲)، دايكم ته مېني هه شتاوه شت سال بوو. دياره ته مېنيكي زور بووه، به لام نهو به جوړيكي قسه ي ده كرد كه هر پينج ساليك له من گه وړه تر بيت. نهو خوي ده يگوت كاتيک كه شووي به باوكم كردووه ته مېني له نيوان (۱۵- ۱۶) ساليديا بووه. من دواي هه شت سال له زه ماوهنديان له دايكبووم. سوپاس بؤ خدا له ته مېني هه شتاوه شت ساليديا تاراده يه ك بيرى باشه. دايكم هه موو پوژيک دواي نيوه پوان له شارى يه زده ووه به ته له فون قسم له گه لدا دهكات. نهو واى پينخوشه خوي ته له فونم بؤ بكات، زوري پينخوشه هه موو پوژيک ناگاداري ته ندروستي و جوړى خواردنه كانى من بيت. هه موو پوژيک پيم ده ليت سارده مېني نه خويت، كاهو، كه له رم، ماست، به تايبه تي گوشتى گوزره كه نه خويت، نهو دلنبايه سارده مېني بؤ من وهك ژهر وايه. نهو ده ليت تو كورى كه سيكي تلياك كيشيت، باوكت تلياك كيش بووه، كه سيك كه كورى پياويكي تلياك كيش بيت ناييت سارده مېني و گوشتى سوور بخوات. منيش جارجاريك به شوخييه وه پينده ليم، نه مړو گوشتى گوزره كه م خواردوه به ماست و زه لاتهي كاهوو و كه له رم و خه يار و سه وزه وه. نهو يش ده ليت نا، نا نه كه يت نهو شتانه نه خويت، نه وانه تووشى نه خوشيت دهكهن، تورپيت زياد دهكات و دهسه لاتت له دهست خوتدا نامينيت، تووشى شهر ده بيت، خو تو كه سيكي شهرهنگيز نيت، قه لمت دهرده كه يت هه رچيت بوويت له سهر كاغه ز دهنووسيت. دايكم راستدهكات، نه گهر من له م بهرگه دا بيره وه رييه ك بنووسم كه هه نديك كه س پتيان ناخوش بيت نه وه هوكاره كه ي ده گه رپته وه بؤ خواردنى سارده مېني، هه رچييه ك بنووسم په يوه ندى به ساردييه وه هه يه، تاوانه كه ي له نه ستوى سارده مېني و خه يار و سه وزه و گوشتى سووردا ده بيت. دياره منيش هه ولده دم نه وه نده سارده مېني نه خوم كه تووشى ئيفليجي بيم. ئيوه ش خوتان باش ده زانن بؤ به رزبوونه وى پله ي گهرمى له ش پتيوسته نه بات بخوين. نه باتى يه زده كيكه له باشتري نه باته كانى جيهان. دايكم پوژانه پيم ده ليت پوله بنووسه يه زدييه كان زور خه لكى باشن، زور خيره ومه ندن، په نجا سال پيش ئيتستا ئاغاي هيراتى و ره سوليان و سه رابزاده له سه رمای زستاندا ليغه و دوشهك و خه لوزيان به سه ر خه لكيدا دابه شكردووه. دايكم ده ليت بنووسه حاجى محمده حسيني بهرخودار مزگه وتيكي جوان و باشى دروستكردووه، بنووسه ئاغاي ره سوليان له شارى تاراندا به شى ناوخويى بؤ خويندكاران دروستكردووه. حاجى محمده دى سه راف مه راسيمي

قورئان خویندنی پیکده هینا. ئاغا سهد محهمه د ئاغا، ئاوی خوارنده وهی بۆ شاری یه زده راکیشا و حسینییه کی گه وره ی دروستکرد. بنووسه ئاغای که رادغولی سه روکی کارگه ی ئیقبال بوو، هاوکارییه کی باشی کریکاره کانی ده کرد. بنووسه ئاغای مه سعودی عه مباری ئاوی دروستکردووه، بنووسه خان به هادور چه ندین کاری خزمه تگوزاری نه جامداوه، بنووسه بنه ماله کانی نه مین و گرامی و ئاگا، چه ندین خزمه تی گرنگیان به یه زده و کرمان و ره فسنگان کردووه. نه و به من ده لیت مه گه ر خوت نه تگوت نه و دوو سال مووچه ی شهش کارمه ندی توی داوه. نه و کارمه ندانه ی له نووسینی کتیدا هاوکاریان کردویت. ئاگاداره نه و کارانه به جوانی بنووسه. دایکم ده یگوت بنووسه، مامه میرزا عه لی نه کبه ر موقته ده ری، کاری باشیکردووه. بنووسه ئاغای عه باسی ئوستادان، جه ژنانه ی ده دا به پاسه وانه کان، بنووسه زه رده شتییه کان چه ندین قوتابخانه یان دروستکردووه و زۆر خه لکی باشن، بنووسه یه هودییه کانی بازاری خان، خه لکیکی زۆر سه ر راستبوون، بنووسه دراوسینکانی خومان هه موویان که سانی ده وله مه ند بوون، بنووسه باپیره ت پیاویکی باش بووه، که سیککی به دین و پیروژ بووه، بنووسه مامه کانت که سانی زۆر باشبوون، بنووسه حاجی ئاغا سهد محهمه د وه زیری، چه نده زه حمه تی کیشا تا کتبخانه ی وه زیری دامه زراند، بنووسه ئیمه ده وله مه ند و پاره دار بووین، هه یچ که موکووپیه کمان نه بووه، بنووسه یه زدییه کان زۆر دیندار و له خدا ترس بوون، بنووسه یه زده باشترین شاری جیهان بووه و ئیستاش باشتترین. زۆر باشه، نه و دایکه و ریزگرتنی فره نه و دایکه و له هه مان کاتدا باوکیش بووه بۆ من. نه و دایکه کاری ده کرد و خوری ده رست، تاکو بژنوی بۆ من په یدا بکات. دایکم ده یگوت: به لام که نه م شتانه ت نووسی، ئاگاداره نه نووسیت دایکم کاری کردووه، کاتیک تۆ هه ندیک له پروداوه کانی یه زده نووسیت، من هه موو گیانم ده که ویته له رزه، به ده ست خۆم نییه ته واو تووړه ده بم، چۆن تۆ ده ته ویت یاده وه ری سه رده می مندالیی خوت بنووسیته وه؟ چۆن ده نووسیت باوکت سی ژنی هه بووه؟ خوشکه که ت نه وه ی پینخۆش نییه. چۆن ده نووسیت مامه کانت چیان کردووه؟ دلنیا به کچه مامه کانت پینان خوش نییه، چۆن ده نووسیت که کوړه مامه کانت فلان کاریان کردووه؟ نه وان هه رگیز پینان خوش نییه. نه و ده یگوت ته نها بنووسه، خه لکی شاری یه زده زۆر خوداپه رست و دیندارن، وهک فره شته وان، پاره دار و ده وله مه ندن، وهک فره ح له قا. به لام من ده مه ویت هه موو کاره باش و خراپه کانی هاوشاریه خوشه ویسته کانی خۆم بنووسم. هه ر له دروستکردنی مزگه وت و قوتابخانه، تا تلپاک کیشان و مه ی خوارنده وه و سوو خواردن و رویشتن

بق مەكه و مه‌پاسيمي قورئان خویندن، زۆربه‌ی خەلكی ئەم کارانه‌یان کردووه. دایکم ده‌یگوت باوکت عەرەقی نەدەخواردەوه، بەلكو كۆنیاك و ویسکی دەخواردەوه. واتە ده‌یگوت ئیستا كه دەتەویت بنووسیت باوکت عەرەقی خواردۆتەوه جۆره گرانەكه‌یان بنووسه. ئەو هەتا له مە‌ی خواردنەوه‌شدا دە‌یویست جۆره باشەكه‌یان بخواتەوه. بلی ئاغای میرزا پاپۆلی عەرەقخۆر نە‌بوو، بەلكو هەر كۆنیاك و ویسکی خواردووه‌تەوه. ئاخ‌ر له‌و سەر‌دە‌مه‌دا عەرەق هەرزان بوو، چینه‌هە‌ژار و نە‌بووه‌كه دە‌یان‌خواردەوه، بە‌لام كۆنیاك و ویسکی گران بوون، خەلكە دە‌وله‌مە‌ند و پارە‌دارە‌كان دە‌یان‌خواردەوه. یه‌كێك له‌ تایبه‌تمە‌ندییه‌كانی شارە‌كه‌ی ئیمه‌ وه‌ك خەلكی هەر ولایتك، ده‌یانە‌ویت خۆیان به‌گه‌وره‌ نیشان‌ بدەن. تایبه‌تمە‌ندییه‌ك كه‌ پۆژ به‌ پۆژ به‌ره‌و فراوانی‌ ده‌روات. خەلكی خۆیان قه‌رزار ده‌كه‌ن، چونكه‌ ده‌یانە‌ویت خۆیان به‌گه‌وره‌ نیشان‌ بدەن. خەلكی یه‌ك رواله‌ت و یه‌ك بیر‌کردنە‌وه‌یان هه‌یه. کاریان به‌ ژيانی تایبه‌تیه‌وه‌ نییه، بەلكو کاریان به‌سەر‌ كرده‌وه‌كانی ده‌ره‌وه‌ هه‌یه.

له‌ س‌الە‌كانی (١٣٤٠-١٣٥٠-١٩٦١-١٩٧١) خەلكی یه‌زد و ته‌واوی شارە‌كانی تری ئێران، هەر کاریکیان ب‌كردایه‌ کاری ساخته‌چیه‌تی و قۆلب‌بینیان نە‌ده‌كرد. له‌ هەر شارێكدا خەلكی باش و خراپ هه‌یه، خەلكی شارە‌كه‌ی ئیمه‌ به‌گشتی باشن، له‌ ته‌واوی ئێرانیشدا به‌ خەلكی باش ناسراون. خۆ ناشكریت ب‌لێن شارێك به‌گشتی خەلكی باشن، بە‌لام دایکم ده‌لێت بنووسه‌ خەلكی شارە‌كه‌مان هه‌موویان باشن، باش، باش. ئیوه‌ وا هه‌ست ده‌كه‌ن، ئەم قسانه‌ ته‌نها قسه‌ی دایكمه‌، نا. نه‌خێر وا نییه، ئامۆزاكه‌شم حاجی جه‌واد‌ی پاپۆلی، پارچه‌ كاغه‌زێکی هیناوه‌ و پيشانمی‌ ده‌دات، كه‌ تێیدا نووسراوه‌ زه‌كاتی شه‌رعیان داوه‌. زه‌كاتیك كه‌ خودای‌خۆش‌بووی باوكی، واته‌ حاجی محمد‌ عه‌لی پاپۆلی سالی (١٣٣٩-١٩٦٠)، داویه‌تی. ئەو پێیگوتم ئە‌مانه‌ بنووسه. منیش پێیده‌لێم ئامۆزا گیان خۆت خوینده‌واریت هه‌یه و خۆت بینووسه، من یاده‌وه‌ریی خۆم ده‌نووسم، باوكی شه‌رعی من، واته‌ مامی‌ تو هه‌رگیز زه‌كاتی نه‌داوه‌. باوكم سێ ژنی هه‌بووه، مە‌ی خۆر و تلیاك كیش بووه، كوا پارە‌ی بق ماوه‌ته‌وه، تاكو زه‌كاتی لێ ده‌ربكات؟ خۆ ئە‌گه‌ر پارە‌شی هه‌بووايه، ئە‌و كه‌سێکی بێ‌تاوه‌ر بووه‌ و زه‌كاتی نه‌ده‌دا. كاتێك باوكم مردووه، من ته‌مه‌نم شه‌ش سال بووه، به‌لام له‌ ته‌مه‌نی چوار س‌الییه‌وه‌ هه‌موو شتیكم دیتە‌وه‌ یاد، نه‌مدیوه‌ باوكم ته‌نها یه‌ك جاریش نوێژی‌ كردبێت. بیرم‌دیت جاریکیان به‌یانی‌ زۆر زوو، منی‌ برد بق مالی‌ ئاغای ئە‌سفە‌هانیان بق مه‌پاسیمکی‌ ئایینی، ته‌نانه‌ت له‌ ژوورینکی‌ هه‌مان مالدا، هه‌موو پێ‌ویسته‌ی‌كانی تلیاك كیشان ئاماده‌كرا‌بوو. ئە‌وه‌ ته‌نها جاریك بوو

که له گهل باوکمدا چووم بۆ مه پراسیم و تا ئیستاش ئه و یاده وهرییه م له بیرماوه. ئیستا له وانهیه عهلی ئه کبهر شیر سه لیمیا نی هاوړیم، بنووسیت یه زد وهک کرمان نه بوو، له مه پراسیمه کانی یه زدا تلپاک کیشان نه بووه. تلپاک کیشان تایبته بووه به کرمان. نا، هاوړنی به پړیم له هه ردوو شارکه دا له کاتی خویندنی مه پراسیمدا تلپاک کیشان هه بوو. هه ر وهک له زۆربه ی شاره کانی تریشدا هه بوو. خودا لیتان خوشیت، چه ند که سیک له سالی (۱۳۳۴-۱۹۵۵) دا، تلپاک کیشانیان له مه پراسیمه کاند قه دهغه کرد. له و کاته به دواوه هه موو پیداو یستییه کانی تلپاک کیشانیان کوکړدنه وه، ئه م به هانه یه شم له و هاوړی به پړیمه وه بیرهاته وه. دایکم دهیگوت جوان بنووسه که باوکت نوێزکهر بووه، باوکت به داهاتی زهویه کشتوکالیه کانی ده ژیا. تو چۆن دهنووسیت باوکت سوو خۆر بووه؟ منیش ده لیم به سه رچاو نانوسم باوکم سوو خۆر بووه، به لام دهنووسم که باوکم کوڼیاکی خواردوته وه. دایکم تووړه ده بیت. منیش ده لیم ئه گهر سوو خۆر نه بووه ئه و قه رزانه ی که به میرات بۆ من مابونه وه له کوڼوه هات؟ ئه و پسولانه ی که ئاغای یه دوللا و کوړه کانی پاره کانیان پینه دام. ئه گهر که سیک پاره به سوو بدات، ده بیت هه میشه چاوه روانی ئه وه بکات که پاره که ی بخوریت. سوو خۆره کان وهک خاوه ن بانکه کان نین تا یاسا و ده زگا حکومییه کان پشتیوانیان لی بکات. ئیوه شیوازی قه رزی ئیسلامیتان خویندوته وه، ئه گهر سوو خۆره کان شیوازی قه رزی ئیسلامی بخویننه وه، خه لکی پنیان ده لیت ئه وان ده یانه ویت حيله شهرعی دروستبکه ن. به دایکم ده لیم ئه و چه که ی که مامه میرزا عهلی ئه کبهر، پاره که ی نه دا و هه رچه نده بریاری دادگاش هه بوو که ئه و پاره یه بدات، من ئیستا ده بیت چی بکه م؟ دایکم ده لیت من رازی نیم تو ئه و باسانه بنووسیت، ته نها بنووسه یه زد شاری عیباده ت و خودا په رستییه، خه لکه که ی زۆر دیندارن، هیچ که سیک له م شاره دا کاری خراپ ناکات، هیچ که سیک ئالوده نییه، هیچ که سیک له هاوسه ره که ی جیا نابیته وه، هیچ که سیک کاری خراپ ناکات.. به هه ر حال، دایکم هه میشه ده ترسیت، له من ده ترسیت، ده ترسیت که من ئه م شتانه بنووسم، منیش له ئه و ده ترسم، ده ترسم بزانت که ئه وشتانه م نووسیوه، من له ئیوه ش ده ترسم. ئاخه دایکم خوینده واری نییه، ناتوانیت ئه م نووسراوانه بخوینیته وه، که سیک و هکو ئیوه ده چیته لای و هه موو ئه و نووسراوانه ی بۆ باس ده کات.

دایکم سالی (۱۳۴۸-۱۹۶۹) هات بۆ مه شهه د و لیزه نیشته جی بوو. ئه وکات هینشتا گهنج بوو، رۆیش بۆ قوتابخانه ی گه وره کان، پۆلی یه که می سه ره تای خویند، له کتیه که یاندا نووسرابوو زینه ت فلان کار ده کات، دایکم یه که م کار که کردی ناوی خوی

گۆرى بۆ زينهت، به دراوسىكاني گوتبوو من ناوم زينهت. ئىستاش دراوسى كۆنهكاني مهشهه كاتىك من ده بىنن پىمدهلّين كۆرى زينهت خانى يه زدى. سوودى خوينده وارپيه كهى دايكم هه رئه وهنده بوو، وهك ئه وهى حهز به ناوى خه ديجه نهكات. دياره پاش ماوه يه كى كه م ئه وه كه مه خوينده وارپيه شى بىرچو وه وه. ئه و ژماره شى خويند، به لام دايكم چهند هه زار دىر له هۆنراوه كاني حافزى له به ره، حهز به نازناوه كهى خوشى كه (بيده) يه، ناكات. سالى (۱۳۵۳-۱۹۷۴) به يه كه وه چووين بۆلاى دكتورى چاو، كاتىك دكتور لى پرسی تو ناوت چيه؟ گوتى ناوم زينهت. منيش گوتم نازناوى بيده يه. دايكم هاوارى كرد و گوتى بيده و با، دايكم واى هه ستركد بوو ئه و دكتوره كه خه لكى مهشهه بوو ئه و يش ده زانيت. گوندى بيده له كوئيه؟ ده زانيت كه بيده گوندىكى ناخوش و ويرانه يه، شوئىنكه خه لكه هاوته مه نه كاني دايكم به پىپه تى به كولانه كاندا ده سوپى نه وه و هه موو بى جلوه رگ بوون، زۆر به يان شه وانه نان نه بوو بىخۆن و به بى خواردن سهريان ده نايه وه. دايكم واى هه ستركد كه دكتورى مهشهه ديش ده زانيت بيده نيوهى خه لكه كهى تووشى كه چه لى و چاوئيشه بوون و زۆر به يان به وهى نه خوشيه وه كه پ و كوئر ببوون. خه لكاني هه ژار و نه خوشى بى دكتور و ده رمان ماونه ته وه. دايكم له ته مه نى حه فتاوحه وت سالىدا رۆيشتبوو ناسناوه كهى خۆى گۆرى بوو. چونكه حه زى له ناسناوى بيده نه بوو. دايكم واى هه ستركد كه ئه و دكتوره ش ده زانيت بيده كاتىك ئاوه دان كراوه ته وه كه خه لكه كهى بۆ كار و كاسبى به ره و كوئيت رۆيشتبوون. دايكم وهك زۆر بهى ئه و خه لكه دوو تايبه ته ندى هه يه. ئه و يش ئابروو و ترسه. ئه و زۆر ده ترسيت، له هه موو شتىك ده ترسيت، نهك وهك ئه وهى له گورگ و پلنگ بترسيت. هه ندىك جار له پشيله ش ده ترسيت، به لام له هه موو شتىك زياتر، له قسهى خه لكى ده ترسيت. ئه و ده لىت ئه و خه لكه به دواى قسه دا ده گه رىن تو يهك وشه يان له لا بدركىته، ئه وان يهك دونيا قسهى پىوه ده نىن. دايكم ده يگوت ئه و خه لكه ش هه روهك تو وان، مه گه ر تو چه نده ياده وه رىيت هه يه؟ چۆن ئه و هه موو قسه و باسهى پىش شه ست سالت له ياد ماوه. دايكم ده يگوت تو كه ده نووسيت باوكم سوو خۆر بووه. ئه و قسه يه تاكو سه د سالى تر كاريگه رى هه يه. تو نووسيوته باوكت سى ژنى هه بووه، ئه ي نازانيت يه كىك له خزمه كانتان چو بوو بۆ داواى كچىك، به لام مالى كچه كه گوتبوويان ئه وانه عاده تيان وايه چهند ژنىك به يئن، هه ر بۆيه ش گوتبوويان ئيمه كچ ناده ين به و بنه ماله يه. دايكم ده يگوت هه مووان، دوو ژن و سى ژن ده هينن. رهنگه هه مووان سوو خۆر بىن. رهنگه هه مووان مهى خۆر بىن، به لام بىتهنگن و قسه ناكهن، ئه وانه ئه م شتانه نانوسن،

به ندهی خودا ئه ی تو بچی ئه م شتانه دهنووسیت؟ دایکم له وه دهرسا چهند که سینک بین و له گهل کوره کهیدا بیکه ن به شه ر. بویه ناچار من به خودا ده سپیریت، به لام هینشتا هر دهرسیت، وایر ده کاته وه رهنگه خودا بق هه لبریت و منداله جوانه که ی لیبسه نیته وه. له و کاته دا به په له پهل نویژ ده کات. دراوسیه کی دایکم له ناوه ندی شار گورپکی دروستکروه، مه ری تیدا به خیتو ده کات، بونی پشقل و ریخ هه موو گه ره کی هه راسان کردووه. هاوینان جگه له بۆگه نه پیسه که ی، میتش و میتشوله ده بنه هو ی هه راسانکردنی خه لکی، به لام دایکم سه د جار سویندم ده دات به حه زره تی عه باس که نابیت بجم شکات بکه م. ئه و ده یگوت نا کریت دراوسیکان له خومان بکه ین به دوژمن. ئه و ده یگوت سه یرکه دراوسیکانی تریش شکات ناکه ن. ئاغای ته باته بایش هر شکات ناکات. ئه و راستی ده گوت ئه م دراوسی و ئه و دراوسی شکات ناکه ن، چونکه هه موویان ئاسایش و سه لامه تی خویان ده ویست. چون ده کریت دراوسی به یه که وه بین به دوژمن؟ واته له سالی (۱۳۹۱-۲۰۱۲) دا له ناوه راستی شاری یه زد دا که سینک له سالی (۱۳۸۰-۲۰۰۱) وه ده ساله ئاژه لداریی ده کات، ته ندروستی و شاره وانی و ژینگه پاریز و هه موو لیپرسراوان ده یانزانی و کاریان به سه رییه وه نییه و چاوه پروانی شکاتی دراوسیکانن. له ولاتی ئیمه دا مؤدیرنیته و پیاده کردنی یاسا و شارستانیته و دیموکراسی کاری زوری ده ویت. خزم و که سه کانی دایکم هه موو کاسبکاری ناو بازاربن، هر به دوو هه فته جاریک هه موویان له مالیکدا کۆده بنه وه. هر پازده رۆژ جاریک کۆرپکی نزاخویندن ریکده خه ن. ژماره ی ئه و که سانه ی له کۆری نزاخویندن شهو ی هه ینی به شداری ده که ن په یوه ندی به جۆری خواردنی ئیواره وه هه یه، ئه گه ر مالیک برنج و که باب ئاماده بکات، ژماره ی به شداریوان ده گاته (۱۷۰) که س. ئه گه ر مالیکیش ته نها کیک و چا پیشکه ش بکات، ئه وه ژماره ی به شداریوان له (۱۵-۲۰) که س زیاتر نابیت، به لام خودانه کات له و کۆر و کۆبوونه وه یه دا گه نجیک بلیت لیتره گرانییه، ئه و له هر گوشه یه کی کۆره که دا چهند که سینک ده سته ده که ن به ئامۆژگاریکردنی و پییده لین ئه و جۆره قسانه نه کات و نه لیت گرانییه، به لکو ده بیت بلیت هه رزانییه، بلیت هه موو شتیک زۆره، بلیت هه موومان رازیین. پاشان که سینکی به ته مه ن ئه م گه نه جه ناتیکه یشتووه ده باته لای خویه وه و پییده لیت مه گه ر نه تبینیوووه و نه تبیستوووه که پادشاکان پیش هه زار سال چیان به سه ر ئه و که سانه دا هیناوه که نا ره زایه تیان ده رب ریوووه؟ مه گه ر نه تبینی که محمه د ره زاشا چی له فلان که س کرد؟ مه گه ر نه تبینیوووه و نه تبیستوووه که ده سال له مه و پیش چیان به سه ر که سینکی بۆله بۆلکه ردا هینا؟. ئه م ترسه نه فره تی هه موو رۆحمانی کون کون

کردووه. ترسي ئهم دونيايه ههموو گيانماني گرتوتهوه. ترس له دوزخ، ترس له پردی سيرات، ترس له گور، ترس له تاريخي گور، بهلام ترس له دونيايه و له قسهي خهلكي له ههموو ترسهكاني تر کاريگه رتره. بهگشتي ههموومان دترسين و ترسي سي هزار ساله. ترسي ميژووي، هر ئه ترسيه بووه به کوسپ له بهردهم گورانکاریه جوراوجورهکاندا، بووه به کوسپ له بهردهم پيشکهوتنهکاندا. ترس تاريخي دهينيت، ترس دژي گورانکاری و دژي پيشکهوتنه، ئهم ترسه نهفرهتيه نهوه له دواي نهوه بق ئيمه ماوهتهوه، له باوکهوه بق کور و له دايکهوه بق مندا، لهبراي گهورهوه بق براي بچووک، لهخوشکهوه بق برا و له ماموستاوه بق خوينکار و له بهرنيوبهروهوه بق ماموستا، له وهزيرهوه بق بهريوبههر. دايکي منيش هر يهکيکه لهو جوره کهسانه، ئهويش لهم جيهانه و لهم ولاته و لهم شاره و لهم کولانه دا ژياوه. له هر ده هزار کهسيک، يهک کهس، پهنگه له هر سهدهزار کهسيک يهک کهس، ههنديک جاريش له يهک مليون کهس، يهک کهس ناترسيت. ههموو باوکان و دايکان و ماموستا و دهرووناسان وا بيردهکه نهوه ئهوه کهسهي نهترسيت نهخوشه. زور باشه، جياوازي من و دايک هر ئهويه، واته من و بير دهکه مهوه که نابيت له هيچ کهسيک و له هيچ شتيک بترسيت، تهنها له خدا نهبيت. دايک دهیگوت خدا ميهره بان و بهخشنديه، خدا تاوان داده پوشتيت، خدا حهسوود نيه. ئهوه دهیگوت خدا خوشبهختي بندهکاني خوي دهويت. کئ له کهسهکاني دهروبهري تو بهوجوره؟ دايک دهیگوت بهتاييبت له شاره بچوکهکاندا پتويسته له خهلكي بترسين. دايک دهیگوت له پيش ههمووانهوه دهبيت له خهلكي حهسوود بترسيت. دايکه نهخويندهوارهکي من دهليت قورئان زور گهوره و زور پيروزه. منيش دهليم چونکه له قورئاني پيروزدا هاتوه (من شر حاسد اذا حسد). دايک دهیگوت بچي له قورئاندا نهگوتراوه له شهري پياو کوژ و نهزان و چهقوکيش و دز و دروزن پهنا بخودا ببه؟ حهسوود ههموو ئهم خهسله تانهي تيدايه. باپيرانمان سهدان سال له پيش من و تودا، له ههموو شتيک ترسان. له با، توفان، باران، تهرزه، ههوره بروسکه، لافاو، سهرما، گهرما، وشکه سالي، ئازهلې درنده. هر بويهش بق هر يهکيک له وانه بتيکي دروستکردووه. بتيک بق دهريا، بتيکي تر بق باران، يهکيکي تر بق خورگيران. دياره مروڤ له ساته وهختي دروستبونيوه بوونه وهریکي ترستوک بووه. هر بويهش بق رهواندنهوهي ترسهکي پهناي بردووه بق ئهوه ديو سروشت، به بت و جورهها خوداوهندي دهستکرد پهيوهست بووه. ئهگهر بچين بق کئو و دهشتهکان دهينين به درهختهکانهوه شتيان ههلواسيوه. بهرديان تاشيوه. له

سه‌ردانیکم بۆ یابان، هاوړیکانم پرؤفیسور (ئویو ئو و شوکراوکازاکی) منیان برد بۆ په‌رستگایه‌ک. ده‌یان هزار، به‌لکو سه‌دان هزار ته‌خته‌ی بچووکى هینده‌ی له‌په‌ده‌ستیک به‌ دیواره‌که‌دا هه‌لواسرابوون، دیار بوو هه‌ر ته‌خته‌یه‌ک که‌سیک هه‌لیواسیبوو. له‌سه‌ر ته‌خته‌کان ئاره‌زووه‌کانی خویان نووسی بوون، داوایان له‌ بودا، له‌ په‌یکه‌ری بودا، له‌ پیروزییه‌کانی روح کردبوو ئاره‌زووه‌کانیان به‌دیبه‌یتیت. کاتیک چووشم بۆ به‌رازیل، له‌ (پیودوزانیرو) هاوړیم (مانیل پرودا) بۆ نانخواردنی ئیواره بانگه‌یشتی مالی خویانی کردبووم. ئه‌و چه‌ند که‌سیکی تریشی بانگه‌یشت کردبوو، هه‌موویان به‌ ده‌وری میزیکدا دانیشتبوون، سه‌یرم کرد هیچ که‌سیک لای سه‌ره‌وه‌ی میزه‌که‌دانه‌نیشتبوو. وا هه‌ستمکرد ئه‌وان ده‌یانه‌ویت خویان وه‌ک که‌سانی به‌ ئه‌ده‌ب نیشانبدن، وا ناچه‌ سه‌ره‌وه بۆ دانیشن. له‌ که‌سیکم پرسى، بۆچی هیچ که‌سیک ناچیته سه‌ره‌وه بۆ دانیشن؟ هه‌ر چه‌نده له‌ سه‌ره‌وه کورسییه‌ک به‌تاله‌؟ ئه‌ویش سه‌لیبی هه‌زرتی عیسی نیشاندام، که‌ له‌و سه‌ری میزه‌که‌وه به‌ دیواره‌که‌وه هه‌لواسرابوو. ئنجا تیگه‌یشتم که‌ نابیت هیچ که‌سیک پشت به‌ سه‌لیبه‌که‌وه بدات. بۆیه گوتم ئیوه زۆر به‌ریزن. ئه‌ویش گوتی ده‌ترسین بۆیه پشت به‌ سه‌لیبه‌که‌وه ناده‌ین، قسه له‌سه‌ر به‌ریزی نییه، به‌لکو کیشه‌که‌ ترسه. که‌ پۆیشتم بۆ ئه‌فریقای باشوور، منیان برد بۆ ئه‌و شوینه‌ی (زولۆ) کان سه‌مایان لیده‌کرد، ژن و پیاو به‌ یه‌که‌وه سه‌مایان ده‌کرد. پرسیم ئه‌م سه‌مايه مانای چیه‌؟ ئه‌وان چوار جور سه‌مایان ئه‌نجام دابوو. سێ جوریان تایبه‌ت بوون به‌ په‌وه‌ینه‌وه‌ی ترس. له‌ ئه‌لمانیا پۆیشتم بۆ سه‌ر پردی کۆنی شارى (هایدلبرگ)، خه‌لکی قفلکی زۆریان له‌ ئاسنی پرده‌که‌ دابوو، هه‌ر وه‌کو ئه‌و گرێانه‌ی ئیمه له‌ لقى دره‌خته‌کانی ده‌ده‌ین، ئه‌و قفلانه‌یان بۆیه له‌ ئاسنی پرده‌که‌ دابوو تاكو گرتی به‌ختیان بکړیته‌وه.

له‌ سه‌ده‌ی دووهم و سێهه‌می زاینیدا هه‌ندیک که‌س گوتبوویان خۆر به‌ ده‌وری زه‌ویدا ده‌سووپیته‌وه و زه‌وی چه‌قی گه‌ردوونه. پاپا به‌م قسانه‌ خۆشحالبوو. هه‌ر بۆیه گوتبووی به‌لێ زه‌وی چه‌قی گه‌ردوونه و عیسی مه‌سیح کورێ خودا و نوینه‌ری خودایه له‌سه‌ر زه‌وی، هه‌روه‌ها پاپای گه‌وره و کلیساش نوینه‌ری مه‌سیح. پاپاکان و خه‌لکی کلیسا ماوه‌ی (١١٠٠) سال به‌رگرییان له‌م بیروباوه‌ره‌ کرد، ئه‌وه‌نده ئه‌م وتانه‌یان ده‌گوت و ده‌گوتوه تاكو هه‌موو که‌س چوونه سه‌ر ئه‌و باوه‌ره‌ی که‌ خۆر به‌ده‌وری زه‌ویدا ده‌سووپیته‌وه. له‌ درێژه‌ی ئه‌و (١١٠٠) ساله‌دا چه‌ند که‌سیک بیریان کرده‌وه که‌ ناكریت له‌به‌ر ترس بیده‌نگ بین و راستیه‌كان نه‌لێن. (كوپره‌نگ) یه‌که‌م که‌س بوو گوتی زه‌وی چه‌قی گه‌ردوون نییه و خۆر به‌ ده‌وری زه‌ویدا ناسوپیته‌وه،

به لکو زهوی به دهوری خوردا دهسوپيته وه. کليسا لهم قسانه ترسا. (جوردانو برؤنق ۱۵۴۸-۱۶۰۰)، قهشه يک بوو، و ته زانستيه کاني کوپرهنگي گوري بؤ و تهی فلهسهي و هاواری کرد، زهوی چهقي گهر دوون نييه. بهم قسانه هه موو کليسا کاني تر که و ته له رزين و دهيانگوت ئه گهر زهوی چهقي گهر دوون نه بيت هيز و گهره يي کليسا له چيدايه؟ و ته کاني کليسا چيان ليديت؟ پاشان کوري خودا که تا کو ئيستا له چهقي گهر دوون بالا دهستبووه چي ليديت؟ پاشان نوينه ري کوري خودا، يا پاپاي گهره که له چهقي ئه گهر دوونه دا حکومراني کردووه چي ليديت؟ هه موو کليسا کان ئه وهنده ترسان هه ر بؤيه (جوردانو برؤنق) يان به زيندوويي له ئاگردا سووتاند. ئه م سووتاندنه له ريکه و تي (۶-۲-۱۶۰۰) ي ميلادي دا بوو. کاتيک جوردانو برؤنق حوکمي مهرگي به سهردا درا، روي کرده کليسا و گوتي ئيه و حوکمي کوشتي مفتان دهرکرد، به لام خوتان له من زياتر دهرسن. خو ئه گهر جوردانو برؤنق بترسا يه پشگيري قسه کاني کوپرهنگي نه ده کرد. چهنه ساليک له دواي جوردانو برؤنق، کامپلان و وانيني قسه کاني کوپرهنگ و جوردانويان دووباره کرده وه. کليسا ترسابوو. قازي کليسا برياريدا زماني کامپلان له قورگيه وه بهيئنه دهره وه و بيدهنگي بکن، دواتر ئاگر له لاشه که ي به ريدريت و خوله ميشه که شي بدن به دم ئاوي رويباري (ته ييه ر) وه، که رويباريکه به ناو شاري رومادا دهروات، به لام سيازده سال له دواي جوردانو برؤنق، گاليوي زانا قسه کاني کوپرهنگي دووباره کرده وه. ئه مجارهيان ئه و دوربيني دروستکرد بوو، رهنه خوتان داستاني گاليو بزنان. سهرده ميک بوو هه موو خه لکي دهيانگوت جيهان دهشتاييه کي گهره يه، گهر که سينک به ناو دهریادا به ره و پيش بروات له شوينيکدا ده که ويته خواره وه، ده که ويته ناو دهریاي تاوانه وه، کاتيکيش که و ته ناو دهریاي تاوانه وه ئه و ده چيت بؤ دؤزهخ. خه لکي له ونبوون دهرسن، له مردن دهرسن، له چوونه ناو دؤزهخ دهرسن.

چه ندين هه زار سال خه لکي دانيشتن و جووله يان نه کرد، ئه وه بوو پاشان که سيني ئازا و نه ترس پهيدا بوو به ناوي (کريستوفهر کولومبس) ئه و رويشت، رويشت تا هه موو خورافاته کاني پوچه لکرده وه و ئه مريکاي دؤزيه وه، ئه و هيشتا دهرسا له وه ي بليت شوينيکي تازهم دؤزيووه ته وه، بؤيه گوتي ئه و شوينه ي دؤزيويه تيه وه هيندستانه. خو ئه گهر بيگوتايه من شوينيکي تازهم دؤزيووه ته وه، ئه و ئيستا هه موو که س به ئه مريکايان دهگوت کولومبيا. ئه گهر ئه و چهنه که سه ترسنوک بوونايه، رهنه ريئيسانس روي ده دابايه. ئيستاش دکتور، دهرمان و کاره بامان نه ده بوو، ئيستاش فرۆکه نه ده بوو. نزيکه ي

سى ھەزار سال بو دەيانگوت لە تەوراتدا ھاتوو ھەموو دروستکراوھەکانى تر لە ماوھى شەش پۇژدا دروستکراون. ھەموو خەلکى دەترسان بە پێچەوانەى ئەو ھەوھە قسەبکەن. بە درێژايى (۱۵۰۰) سال، پاپاکان دەيانگوت خودا ئەم گەردوونەى (۴۰۰۴) سال پيش لەدایکبوونى مەسیح دروستکردووھ. ئیستاش کە سالى (۱۳۹۰-۲۰۱۱) یە، ھەندىک پۇژمىر تەمەنى زەوى دەگىرنەوھ بۆ (۵۷۹۰) سال. بە درێژايى (۱۵۰۰) سال ھەموو خەلکى دەترسان بە پێچەوانەى ئەم بۆچوونەوھ قسە بکەن.

بەلام ترسى دایک، ترسىک نىيە تايبەت بىت بە خۆى، بەلکو ترسىکى مێژوویيە، ترسى من و ھاوشاریيەکانم و ناوچەکەم، ترسىکى مێژوویى قولە. لە ھەر سەردەمیکدا چەندکەسىکى وەکو کۆپرەنگ، نیوتن، جۆردانو برونو، داروین، ئەبوعەلى سینا، فیردەسى، سەعدى و حافىز و مەولەوى، دانتى، گاندی و ماندیلا پەیدادەبن و ناترسن. ئەگەر بشترسن کەمیک دەترسن. ئیستا من بەم ھەموو ترسە مێژوویيەوھ دەمەوێت بەرگى سێیەمى یادەوھریيەکانم بنوسم، دیارە ترس دەبێتە ھۆى ئەوھى ھەموو بەسەرھات و پروداوھەکان نەنوسم. ھەندىک کەس لەوھ دەترسن من ھەموو بىرەوھریيەکانم بنوسمەوھ، ھەندىک لە ئابرووى خویان دەترسن، ھەندىکیش لە ئابرووى بنەمالەکیان و ھەندىکیش لە ئابرووى شارەکیان دەترسن. خودای گەورە ھەموو لایەک پایەدار بکات. خودا ترسى سەر زەویمان لە دلدا دەربکات، خودا ترسى ئاسمانیمان بخاتە دلەوھ.

یەلدا: «مۆدیرنییەتە و دەمارگیرى»

من ویستم چیتەر دەربارەى یادەوھریيەکانم لە یەزد نەنوسم، بەلام یادەوھریيە و دەست ھەلناگریت، کاتیک بىرەوھریيەى دەنوسیت یادەوھریيەکی تر بەشوین خۆیدا دینیت، توش ئەگەر دەستبەدیتە قەلەم و یادەوھریيەکانت بنوسیت ئەو کاتە تیدەگەیت کەمن چى دەلیم؟ سالى (۱۳۴۶-۱۹۶۷) بو، کاتیک داواکاریم پینشکەشکرد و لە زانکوى مەشھەد وەرگیرام، ئیتەر لە یەزدەوھ پۆیشتم بۆ مەشھەد، لەو سالەوھ تاكو ئیستا بۆم نەلواوھ ماوھى ھەفتەیک لە یەزد بمینمەوھ، ھەمیشە بۆ سەردانى دایک، چەند پۇژیک دەچم بۆ یەزد و دووبارە دەگەڕیمەوھ.

ئەو سالەى من لە یەزد دوورکەوتمەوھ، گۆرانکاری گەورە لە شارەکەى ئیمە و لە شارەکانى تردا روویدا، لە دەیەى سالى (۱۳۴۰-۱۹۶۱) دا، بارى ئابوورى ولات بەرەو باشتەر دەپۆیشتم. داھاتی نەوت کەمیک باشتەر ببوو، گەشتیاران زیاتر سەردانى ولاتیان

دهکرد. بيرى قول هه لکه ندرابوون و به شينک له بيا بانه کان ده کران به کشتوکال، شارى (جيرفت) تازه ئاوه دان ده کرايه وه، گورانکاری له ده زگاگانى پولىس و شاره وانیه کاندرا، پولىس و پاسه وانه کانيان لابردين و خانه نشينيان کردن. چته و قولېر و چه قوگيش و باجگره کانيان ده سگيرکردن و ليکولینه وه يان له گه لدا کردن، هه نديک له مانه هه ر خوشيان پاسه وان و پولىس بوون، هه نديکيان دواى ليتدانيکى باش بوون به کاسبکار و وازيان له هه موو خراپه کارییه ک هيتا و هه نديکيشيان خستنه زيندانه وه.

من زور باش له يادمه له سالانى (۱۳۳۶-۱۳۴۲-۱۹۵۷-۱۹۶۳) له شارى يه زدى ئارام و بى کيشه دا، چون لاتباز و چه قوگيشه کان خه لکى شاريان به ژن و مندا و پياوه وه هه راسان کردبوو، زوربه ي خه لکى له ترسى ئه وان چه قو و زنجيريان له گه ل خوياندا هه لده گرت. پوژ نه بوو شه ر و ده نگه ده نگ پروونه دات. ئه و لاتباز و چه قوگيشانه زياتر ئامرازى ده ستى سياسه تمه داران و ده وه لمه مند و خاوه ن کارخانه کان بوون، خودا ئه و پوژانه نه گيرپيته وه.

له ده يه ي (۱۳۴۰-۱۹۶۰) به دواوه ورده ورده، هيمنى و ئارامى گه رپايه وه بۆ شار، خه لکى به ره و پوژنبيري ده چوون، واته کاریک کرا که ئيتر هيچ که سيک چه قوگيشى و دزى و خراپه کارى نه ده کرد، هيچ که سيک جورئته ي ئه وه ي نه بوو ده سته ريت بۆ گيرفانى که سيکى تر. شاره وانى و پولىس و دادگا په گورپيشه ي له بن ده ره يتان. کاتيک من شارى يه زدم جى هيشت، (۵۰-۶۰) هه زار دانيشتوى هه بوو، تازه کاره با ده گه يشته هه نديک له ماله کان، به لام هيشتا زوريک له ماله کان بۆريى ئاويان پانه کيشابوو.

سالى (۱۳۴۶-۱۹۶۷) کاتيک من شارى يه زدم جى هيشت سه رده مى کوکردنه وه ي ئاوى حه وز کو تايى ها تبوو، سه رده مى بى پيلاوى خه لگيش له ته واو بووندا بوو، سه رده مى ته واليتى به ربلاو و بۆگه نيش له کو تايى ها تندا بوو. له سالى (۱۳۴۶-۱۹۶۷) دا سه رده مى چراى نه وتى به ته واوى کو تايى ها ت، به لام هيشتا له هه ر گه رپه کيکدا چه ند مالىک هه بوون که شه وان به ديار چراى نه وتييه وه داده نيشتن، له و سالانه دا کريکارانى پرستن وازيان له کارگه تاريکه کانيان هيتاو بۆ کارکردن چوونه کارگه گه وره کانه وه. راديؤ له ناو مالا و له بازاردا به ره و زورى ده پوژيشت. هه نديک له کو لانه کان قيره تاو کران، له ناوشاردا چه ند شه قاميکى تازه دروستکران. له دواى سالى (۱۳۴۶-۱۹۶۷) وه دواى خورئاو بوون زوربه ي ژنانى بيکار له سه ر کو لانه کان داده نيشتن، ها تته کو لانى ژنان ئارامى له ناو شاردا دروسته ده کرد، چونکه دز و خه لکانى نامۆ له کو لانه کاندرا ها تو چويان نه ده کرد، به لام ئه و غه يبه ت و قسه و قسه لوکانه ي که ئه وان ده يانکرد هيچى

كەمتر نەبوو لە كارى دز و پىگرەكان.

سالى (١٣٤٦-١٩٦٧) كاتىك من يەزدىم جىهشت ژمارەى خويندكاران بەرەو زيادبوون دەرويشت، بارى خەلكى باشتىر ببوو، ئەو خەلكە لەبرى ئەوەى منداڵەكانيان بنىرن بۆ شاگرد مسگەرى و ئاسنگەرى و كارگەكان، دەيانناردن بۆ قوتابخانەكان، بەلام هينشتا زۆر مال هەبوون نەياندەتوانى منداڵەكانيان بنىرن بۆ قوتابخانە. لە خزمەكانى دايكم لانيكەم دە منداڵ هەبوون كە هاوتەمەنى من بوون و نەچووبوونە قوتابخانە و ئىستاش نەخويندەوارن. دوو كۆرە پوور و چوار كچە پوورم ئىستا خويندەواريان نىيە. ئىستاش هەندىك كەس لەسەر ئەو باوەرەن كە نايبت كچەكانيان بچنە قوتابخانە، هينشتا زۆربەى كچان لە تەمەنى (١٣-١٤) سالىدا دەدران بە شوو، زۆربەى كچان لە تەمەنى چوار دە سالىدا دەبوون بە خاوەنى منداڵ.

لە دەيەى سالى (١٣٤٠-١٩٦١) بە دواوە لە شارەكەى ئىمەش وەك تەواوى شارەكانى ترى ئىزان، كوورەى خشتى سوورەو و كراو بەرەو زيادبوون دەچوو. خانووى خشتى سوور جىگەى خانووى خشتى كالى گرتهو. لە خانووى خشتا مشك، مار، دوپشك، سىسرك و مارمىلكە كەم بوون، بەهۆى بەكارهينانى خشتى سوورەو، كۆلانەكانيش فراوانتر و پىكتىر بوون، كۆلانەكان بە جۆرىك فراوان ببوون كە ئۆتومبىلى پىدا تىدەپەرى.

كاتىك من شارى يەزدىم جىهشت بەرزترىن خانووى شار سى نەۆم بوو، كە ئەویش بىناى شارەوانى بوو، لە شەقامى پەهلەوى -ئىمام خومەينى ئىستا- لە بەرامبەر كەراجى ئۆتوتاج، هەر لەو سالانەدا بەرزترىن كۆشك، منارەى مزگەوتەكان بوو، لە هەر كەركەيكدا چەند موبەرىدەيەك پەيدا ببوو. كاتىك من شارى يەزدىم جىهشت كەركەى پشتى باخ چەند سەد مالىك بوو، لەم كەركەدا تەنها (٤-٥) مال تەلەفۇنيان هەبوو.

ئىتر لە دەيەى (١٣٤٠-١٩٦١)دا، گۆرانكارى فەرەنگى، تەكنۆلۆژى، ئابوورى و كۆمەلایەتى سەرى دەرھىنا بوو، سەردەمى خان و گەورەيى و ئاغا و خزمەتكار بەرەو نەمان دەچوو، چىتر ئاغاكان نەياندەتوانى خەلكى داركارى بكەن، ئىتر ئەو جوتيارانەى كە ملكى ئاغاكان بەدەستەو بوو، پىويستى نەدەكرد بۆ ژن و ژنخووزى مۆلەت لە ئاغاكانيان وەرگىرن. پاش چەندىن هەزار سال ژنان وەكو مرقىكى تەواو سەير دەكران، بەلام لە يادتان نەچىت كە پىنج ژن لە ژنانى ئىمە (١٥٠٠) سال پىش ئىستا شا بوون. بەلام ماوەيەكى زۆر لە بىر ژنانيان بردبوو وەك ئەوان تەنانەت مرقىش بووبن. ژنان خوشيان چووبوونە سەر ئەو باوەرەى كە ئەوان تواناكانيان لە تواناى

پياوان که متره. ژنان هه ميشه له ژير زولم و چهوسانه و هدا بوون. له دهيه ي (۱۳۴۰- ۱۹۶۱) دا، تازه ژنان له کومه لگه دا دهرده که وتن و قوتابخانه کانين به پرودا کرابووه وه، ماموستاياني نازاديوخواز پوژ له دواي پوژ زياتر ده بوون، ماموستاياني کونه پهرستي وهک نه حمه د نايه تولا ه ي پوژ له دواي پوژ که متر ده بوون. باري ئابووري گورانکاري به سهردا هات. ژماره ي هه ژار و برس ي و بيلانه و حاله کان که ميان کرد، به لي هه ژاران به ئاگا هاتنه وه.

هاتوچو حوشر و ولاخه به رزه و عهره بانه ي دهستي به ره و که مي ده پوشت، کوکرده وه ي ته پاله هر نه ما، کوکرده وه ي ته پاله کاري مندالاني بچوک بوو، ئه وان توره که يه کي بچووکيان له ميان ده کرد و به دواي کوکرده وه ي ريخ و پشقل و ته پاله ي نازده له کانه وه بوون، له کولانه کاندا به دواياندا ده گه پان و کويان ده کردنه وه و به بره پارهي کي زور که م، ده يانفرؤشت که به شي پارووه نان يکي ده کرد يا نه يده کرد. له سهرده مان يکدا که سووته مه ني که م بوو، هه نديک مال ته پاله و پشقلان ده سووتاند، هه نديک مال له بري نه وه ي منداله کانين بنيرن بؤ قوتابخانه ده يانناردن بؤ کولانه کان، بوچي ده ياننارن؟ بؤ نه وه ي ته پاله کوکبه نه وه و بيفرؤشن و به پاره که ي س کي نه دناماني خيزانه که يان تير يکه ن. هه ژاره کان به ئاگا هاتن، به پارهي نه وت هه ژاران ده يانويست ژيانيان بگوپن.

گه نجاني نه مړو نه م شتانه يان نه بينيوه. کتبي قوتابخانه کان له سهرده مان يکدا خه لکيان ده گيرايه وه بؤ سهرده مي هه خامه نشينه کان، نه مانه به جوړيک قسه يان ده کرد که هه موو خه لکي له سهرده مي هه خامه نشينه کاندا له کوشکي وه کو ته ختي جه مشيدا ژيابن.

هر که سينک له دايکبووي سالاني (۱۳۲۰-۱۳۳۰-۱۹۴۱-۱۹۵۱) بووبيت ريخ و پشقل کوکرده وه و به تالکردني بير ي ته واليتي بينيوه. نه م به دبه ختيانه په يوه ست نييه به هه ژاران سال پيش ئيستا، به لکو په يوه سته به ده يه ي (۱۳۳۰-۱۳۴۰-۱۹۵۱- ۱۹۶۱) ئيستا ش که سالي (۱۳۹۱-۲۰۱۲) يه، له هه نديک شويني ولات و له ده ورو به ري شاره کان نه مجوره کارانه ده بينرين.

زوريک له منداله بؤياخچي و ده سگيره کان که قاره ماني نه ته وه يي ئيمه ن، نه وانه به سندوقي بؤياخکردنه وه يا خود به فروشتني بنيشتيک يا بسکيتيک ده يانه ويت پارووه نان يک بؤ خويان و خيزانه کانين په يدا بکه ن، نه مانه پووه پووي قسه و قسه لؤک و سووکايه تي پيکر دن ده بنه وه. تازه به تازه هه نديک که س دروشم ده دن و ده لين ژماره ي

دانیشتوانی ولات زیاد دەکەین. بە ئێ کاتیک من لە سالی (۱۳۴۶-۱۹۶۷) دا، شاری یەزەم بە جێ هیشت ورده ورده خەریکبوو پەوشی ولات دەگۆردرا. تاکسی و ماتۆری سیتایە پەیدا ببوو، حەمامی نمرە لە ھەموو گەرەکاندا دروست دەکرا. نانەواخانەکان پاش چەند ھەزار سالیکی ئیتر داریان بە کار نەدەھینا و ئیتر نەوتیان دەسووتاند. ئەوکات تازە لە شاردا خەریکبوو دوو پێستوران دروست دەکرا. ھیشتا وشەیی سوپەر مارکیٹ نەچوو بوو سەر زاری بەقالەکان کە دەیانویست خواردەمەنیەکانیان باشتەر و پاکتر رابگرن.

لە سالی (۱۳۴۶-۱۹۶۷) دا، لە ھەموو شاری یەزەم یەک کیلۆ تۆک یا کیلۆیەک لۆبیا بەستەبەندی نەکرابوو، واتە نەکرا بوونە کیسەو. ئیستاش کە سالی (۱۳۹۱-۲۰۱۲) یە، دوکانەکانی شەقامی ئیمام لە نزیک میرچەخماق خواردەمەنی فەل دەفرۆشن کە پۆژی یەک کیلۆ توز و خۆل و دوکەلی ئۆتۆمبیل بەسەریانەو دەنیشیت و دەرخواردی ئەوخەلکە ھەژارە دەدریت.

تازە بە تازە بە پێوە بەریتی تەندروستی قەسابخانەکان و نانەواخانەکان ناچار دەکات دیوارەکانیان کاشی بکەن. ئەمانە بەرگری لە یەکتری دەکەن، سەدان جۆین بە حکومەت و تەندروستی دەدەن. دەلێن ئەمانە خەرجییەکی زیادەمان پێدەکەن، دەلێن تەنھا چوار مشک کە و تۆتە نیو ئارده کەو، چ زیانیکی ھەیە؟ چەندین ھەزار سالیە مشک ھەیە، ئێی باشە پشیلەکان چی بخۆن؟ ھەر ئاشەوانیک و نانەوايەک یەکی دە پشیلەیان ھەبوو، تاکو مشکەکان بخۆن. دەلێن لە یەزەم پشیلە زۆر ھەبوو، بە ئێ مشکیش ھەر زۆر ھەبوو. تا دەھەیی (۱۳۵۰-۱۹۷۱) یەکیک لە پێشە دەستیەکانی خەلکی یەزەم تەلەی مشک بوو. تەلەی مشک لە ھەموو جۆرە دوکانیکی یەزەم دەستدەکەوت، ھەرکاتیک لە شار و لە مالەکاندا مشک زۆر بوو بیت واتە خزمەتگوزاری تەندروستی کەمە.

ھەندیک کەس چیمەنتۆکاری و کاشیکاری و سپیکاری دیوارەکانیان بە کاریکی خراپ دەزانی، بەلام ئەم کارە جگە لە گۆرانکاری تەکنۆلۆژی و ئابووری و تەندروستی، گۆرانکارییەکی پۆشنییریش بوو، ھەندیک کەس ئاوی بۆرییان نەدەخواردەو، دەیانگوت ئەو ئاوە دەرمانی خراپی تیکراو، بۆ ئیمە موسلمان نابیت بیخۆینەو. بۆ ھەر کاریکی تەندروست و پیشکەوتوو خەلکی دژی دەوستانەو. پۆژیک بە پێوە بەریتی تەندروستی، ویستی خاوی و لفکە و پەشتەمالی حەمامەکان کۆبکاتەو و فریانی بەدات، لەبری ئەو لفکە و خاوی خاوی بکەدریت و بەکاربەنریت، ھەر کەسە و خاوی و لفکە تابیەت بەخۆی ھەبیت. کەچی خەلکە دەیانگوت تەندروستی دەیانەویت

خاولى و لفكه و په شته مال بفرۆشن. له گهل پيدا بوونی هر شتيكى نويدا خه لکي دږى ده و ده ستانه وه. ته نانه تئستاش که سالی (۱۳۹۱-۲۰۱۲) یه، بږ پټويستيه تايه تيبه کان له ئارايستگه کانداه رگري ده که ن! هه موو گورپانکاريه که پووبه پرووی به رگريه که ده بېته وه، به لام به پويستني کات پلهی به رگري و چه قی به رگري گورپانکاريان به سهردا دیت.

کاتیک که من له يه زده وه چووم بږ شارتيکی گه وره تر، جياوازی نيوان هه ژار و ده وله مند به ره و که می ده پويشت، چيني ناوه نديش خه ريکبوو پيدا ده بوو، کارمندانى حکومت ده يانويست ده رکه ون. نرخيش سالانه هېچ گورپانکاريه کی تيدا نه ده بينرا. پاشماوه ی نه هه مه تيبه کانی دووم جهنگی جی هانی خه ريکبوو نه ميتيت، حکومتی ناوه ند ده يويست ده سه لات پيدا بکات. نه ئه و ده سه لاته ی که خه لکی ئازار بدات و نه ئه و نه ده بئ هيزيش بيت که نه توانيت ئارامی ولات بپاريژيت. هه لبت من ئه گه ر به مويت ئه و شتانه ی که باس مکردون و ياده وه رييه کانم به ته واوی بنووسمه وه، ده بيت کاغه زینکی زور ره شېکه مه وه، خو رهنگه پوژنيکيش بيت ئه و کاره بکه م. ئيستاه ده مه ويت به بيرهيئانه وه ی دوو سى ياده وه ريی له چه ند مالیک که شه ست ساله ده يانناسم به سهرهاته کانيان نيشان بده م.

یه لدا

که سى پرسى ديوانه ی بى مال و شوين که تو چيت پښخوشه؟ گوتى جوين
چونکه نه وان چيم پټېده ن، تا ده مرم جگه له جوين، ده بيت مناه هه لبرگرم

کاتیک ويستم له يه زده وه بچم بږ مه شه د، بږ خودا حافيزی چووم بږ مالی حاجی ئاغا، نه و کاته يه لداى کچی حاجی ئاغا ته مه نی پينچ سال بوو. که من له يه زده وه چووم بږ زانکوی مه شه د پاش هه ژده سال يه لدا خانم ته مه نی ببوو به بيست و سى سال. سالی (۱۳۶۴-۱۹۸۵) مانگیک بوو مالی حاجی ئاغا له هاتو وچوډا بوون. ديکوری خانوه که يان گورپيوو، پرده ی جوان و تازه يان له جيگه ی پرده کونه کان هه لواسی بوو، پرده کانی پيشتر کون نه ببوون، به لام حاجی خانم و يه لدا ده يانويست پرده کان بگورن. به ردی مه رمه پ تازه پيدا ببوو، ده يانويست هوّل و ژووره کان هه مووی بکه ن به کاشی مه رمه پ، کاشييه که که بريسه که بداته وه. مالی حاجی ئاغا سالیک بوو چووبوونه

خانوو تازه که یانه وه له گه په کینکی تازه ی پیتشکه وتوو. واته گه په کی (سه فائیه) و له وی نیشته جی ببوون، حاجی ئاغا خوی ئه و خانوو ی دروستکردبوو، نیمچه کوشکیک بوو. خانوو کونه که یان له شوینیکی ناخوشی شار و گه په کینکی کون و له نیو خه لکی خیله کیدا بوو، نیو ژووره کانی خانوو کۆنانه که یان به قور و گهچ سواخ درابوو، لانیکه م ئه و خانوو نه وه د سال بوو دروستکرا بوو. به دریزایی نه وه د سال ناو ژووره کان به هیچ شیوه یه ک خراب نه ببوون، هیچ کاتیک پیویستی به کاشیکردن نه بوو، هیچ کاتیکیش بن فهرش نه بوو.

هۆل و ژووره کانی خانوو تازه که فهرشی تازه یان تیدا پاخرا بوو، به لام فه په شه کان هه موو ژووره کانی دانه پۆشی بوو. باشه ئه گهر فهرشه کان هه موو نیو ژووره کانی داپۆشیبایه، چۆن میوانه کان بیانزانیبایه له ژیر فهرشه کاندا چی هه یه؟ قور و گه چه یان کاشی مه رمه ری نمره یه ک؟ یاخود کاشی چین و ئیتالیا.

حاجی خانم پینداگریی ده کرد که سهردانیکی تاران بکات تاکو چلچرای باشتر و جوانتر بکریت. هه موو ژووره کان و هۆل و چیشته خانه به فهرشی به نرخ داپۆشرا بوون، جگه له وهش حاجی ئاغا چند دانه فهرشی ئاوریشمی کرپیوو. فهرشه ئاوریشمییه کانیشیان له سهر فهرشه کانی تر پاخستبوو. دیاره هیشتا ههر له لیواری فهرشه کانه وه کاشییه مه رمه په کان ده رده که وتن. زه پنگه ره کان قاپه زیویه کانیان بۆ زاخاو دابوونه وه، ژووری چیشته خانه هیچ که موکوورپییه کی نه بوو. یه کیک ده هات و یه کیک ده پۆشت، وه ستایه ک ده هات و وه ستایه ک ده پۆشت. یه لدا خانم له خو ئاماده کردندا بوو. حاجی خانم بریاری ده دا و حاجی ئاغاش پاره ی ده دا. گفتوگوکانیان ههر له سهره تاوه به ئه نجام گه یشتبوون. په یام له دوا ی په یام ده هات و ده پۆشت، هه موو هه واله کان خوشبوون. هیچ که موکوورپییه ک نه ما بوو، بریار بوو دوانیوه پۆی پینجشه ممه بنه ماله ی زاوا بین بۆ داواکردنی یه لدا. دوانیوه پۆی پینجشه ممه، کاتی به هار بوو، سهره تای شوپش بوو، دوو گهنجی ساده به یه که وه زهماوه ندیان ده کرد، ههر دوو بنه ماله ده یانویست هه موو کاریکی باش بۆ منداله کانیان ئه نجامبدن، حاجی ئاغا ده یگوت من ئابرووم هه یه و تن ها یه ک کچم هه یه، ده بیست مه راسیمی شوو کردنه که ی شاهانه بیت. حاجی ئاغا پۆشتبوو بۆ لای (شیخ بوشه هری) تا فالیک بگریته وه، فالی شیخ بوشه هری زهماوه ندی ئه و دوو گهنجی به باشه لیکدا بووه. شیخ بوشه هری، باشترین فالگره وه ی شاری یه زد بوو، ههر که سیک کاریکی گرنگی هه بووایه ده چوو له لای ئه و فالی ده گرت وه. حاجی ئاغا چوو بووه سهر ئه و باوه رهی که ئه م زهماوه نده،

زهماوه ندىكى سهركه وتوو ده بټت. هر بږيه ش حاجى به يه لدای گوتبوو پڼويسته بږ ئه م زهماوه نده تږ خوت بږياربده يت، به لام يه لدای بږ خوى زووتر بږيارى دابوو. حاجى پياويک بوو بږواى به دابونه ريتى کون هه بوو، به لام يه لدای کچيکى خوڼنده وار و نوځواز بوو. يه لدای، حسينى خوځنده ويست، ئه وان ماوه يه ک بوو يه کتريان دهناسى و له کوليتړ هاوپولى يه کتري بوون، به يه که وه قسه يان کردبوو. يه لدای بنه مال و دايک و باوکى حسينى به باشى دهناسى. (۶-۷) مانگ ده بوو دايکى حسين به يه لدای گوتبوو گوله که م، باوکى حسين يش پڼيده گوت کچه ناسکه که م.

بنه مال ى حسين ديارى گرانبه ها يان بږ يه لدای کړي بوو. حاجى ناغاش به حسينى ده گوت کورپه خوځه ويسته که م. چه ندين جار ئه و دوو بنه مال ى به يه که وه و به خيزانى پږيشتبوون بږ گه شت، چه ندين جار به يه که وه چوو بوون بږ باخه که ى باوکى حسين له (مهريز) و بږ باخى باوکى يه لدای له (دڼى بالا). خوشک و براکانى حسين زور پريزان له يه لدای ده گرت. چه ند جار يک يه لدای و حسين به يه که وه به ئوتومبيل چوو بوون بږ گه ږان، ئه وان که وتبوونه سهرده ميکى نوږوه، سهرده ميک که کورپان و کچان سهره تا يه کتريان ده بڼى و قسه يان له گهل يه کتريدا ده کرد و ده چوونه دل ى يه کتريه وه و به يه که وه هاتوچويان ده کرد، پاشان له گهل يه کتريدا زهماوه نديان ده کرد. هه رچه نده ئه و خه لکه هه موويان به و جوره نه بوون، به لام بنه مال ى حسين و يه لدای به و جوره بوون. حاجى ناغا پياويکى پارا بوو، له شيوه ى خوشترمورغ (نه عامه) دا بوو. له هر شوڼنيک کار يک له به رژه وه ندى خوږدا بووايه، ده بوو به خوشتر، له هه رشوڼنيکيش کار يک له به رژه وه ندى ئه ودا نه بووايه، ده بوو به مريشک. حاجى ناغا پياويکى ته پږوش و خاوين بوو، هه ميشه جلوه برگى جوانى ده پږوشى و ته زبجى به ده سته وه ده گرت، موستيله يه کى زيوى نقيم عه قيقى له په نجه يدا بوو. زوربه ى کات به پڼى له مال وه ده چوو بږ بازار، جار جاريش به پايسکيل ده پږيشت، به يان يان له مزگه وتى گه ږه ک نوږى ده کرد و هه ميشه له دواى مه لاوه بوو، به لام نوږى نيوه پږويانى له مزگه وتى بازار ده کرد. بازرگان و کاسبکار يکى باش بوو. ئه م حاجييه هه ستي به عاشق بوونى ئه م دوو گه نجه کردبوو، واته يه لدای و حسين. ئه م دوو گه نجه به يه که وه و له گهل هاوپړنيکانياندا ده چوون بږسينه ما و ريستوران و دوکانى پيتزا. چه ند سالنک بوو پيتزا له يه زد په يدا بږوو. له ده يه ى (۱۳۴۰-۱۹۶۱) نه له يه زد و نه له شاره کانى ترى ئيراندا هېچ که سيک خواردنيکى به ناوى پيتزاوه نه دهناسى. خه لکى ده چوون بږ خواردنى برنج و که باب، به گشتى خواردنى ئيرانيان ده خوارد. هه لبت يه زدييه کان تا ده وره برى سالى (۱۳۵۰-)

(۱۹۷۱) نەدەچوون بۇ گازىنۇ و رېستورانى، چونكى زۆر دەستگەرەو و كەم خەرج بوون، بە زۆرى دەچوون بۇ گازىنۇ ياوهرى، چونكى گازىنۇ ياوهرى دۆندەرمەى باشى نمرە يەكى ھەبوو. ھەلبەت يەزدىيە دەولەمەندەكانىش، وەكو ھەموو دەولەمەندەكانى ترى ئەم جىھانە لە مالەو لەگەل مال و مندالەكانىندا خواردنى زۆرباشيان دەخوارە. شارەكەى ئىمەش وەكو تەواوى شارەكانى ترى ئىران رازانەوہى خوان و دانىشتن بە دەوریدا باو بوو، بەلام ئەو نانخورنە جياواز بوو لەگەل خواردنى پىتزا. شىوازی خواردن لە سەردەمى گۆرانكاریدا بوو.

تا دەوروپەرى سالى (۱۳۴۰-۱۹۶۱)، چوون بۇ رېستورانى كاریكى نەشیاو بوو، دەیانگوت بۆچى خەلكى مالیان نییە تاكو برۆن بۇ رېستورانى؟ ھەلبەت رېستورانىكانى ئەو سەردەمە لە رېستورانى نەدەچوون، بەلكو دوكانىكى بچكولانە بوون و خواردنیان تیدا ئامادە دەكرا. تا پىش شۆرش ئەو چەند رېستورانىكانى لە يەزد ھەبوون لەگەل خواردنەكەدا مەيشيان دەفرۆشت. كەسكى يەزدى ئەگەر زۆر دینداریش نەبووایە دەستى ژن و مندالەكانى نەدەگرت تاكو بیانبات بۇ رېستورانىكانى، كە مەى لیفرۆشرايە، یان لانیكەم لە يەزددا ئەم كارەى نەدەكرد. خۇ رەنگە لە شارىكى وەك تاران یاخود ولاتىكى وەك ئیتالیا و بریتانیا ئەم كارەى بگردایە. بەو شیوہیە رېستورانىكانى لە دەیهى (۱۳۴۰-۱۹۶۱) دا جىگای كەسە بەرەلاكان، یاخود ئەو گەشتیارانە بوون كە بەویدا تیدەپەپین، بەلام لە دەیهى (۱۳۶۰-۱۹۸۱) بەدوواو لە شارى يەزد رېستورانىكانى گەرە و ئابروومەند کرانەوہ. لە دواى شۆرشى ئىسلامیەوہ ئىتر لە رېستورانىكانى مەى خواردنەوہ قەدەغە كرا.

پىشتەر خەلكى خواردنیان لەمالەو دەخوارد و مەیان لەرېستورانىكانى دەخواردەوہ، بەلام ئىستا مەى لە مالەو دەخۆنەوہ و خواردنەكەیان لە رېستورانىكانى. ئەمەش خۆى لە خۆیدا گۆرانكارىيە. پیاوان پىشتەر لە ژن و مندالەكانىان دەترسان، بەلام ئىستا لە پۆلىس و ئاسایش دەترسن، پیاوان ئىستا ترسیان لە ژن و مندالەكانىان شكاوہ، ترس لە ژن و مندال واتا ترس لە خودا. پىنویستە مروۇف ھەمیشە لە شتىك بترسىت، كاتىك لە مالەو ترسایت لە پۆلىس ناترسیت، ئەگەر لە پۆلىس ترسایت لە مالەو ناترسیت. كاتىك لە مالەو نەترسىت ئەو پوودەدات كە ئىستا ھەيە. كاتىك پیاوان لە دەرەوہ مەى دەخۆنەوہ ژنان دەم لە مەى نادەن، بەلام كاتىك لە مالەو مەى دەخۆنەوہ، ژنانیش وردە وردە دەیانەویت تامى ئەو مەيە بکەن. رېستورانىكانى شونىنكى بى ترسە بۇ خواردنەوہى مەى، بەلام ئایا مالەوہ بى ترسە؟ يەزدىيە دەولەمەندەكان وەك

تهواوی دهوله‌مهنده‌کاني تر گهر بيانويستايه به ژن و مندالوهه بچن بۆ رېستورانته، هم خواردن بخون و هم مهی بخونه‌وه، نه‌وا دهچوون بۆ ولاتانی وهک تورکيا و ماليزيا و نه‌وروپا و نه‌مريکا. نه‌گهر وهک کهو سه‌رمان بخينه نيو به‌فروهه و بلين له‌م ولاته‌دا هيچ که‌سيک مهی ناخواته‌وه، نه‌و کاته دياره ئيمه راست ناکه‌ين و چاوی خه‌لکيش ناگيريت و ده‌می که‌له‌شیريش داناخريت. دؤسيه‌ی تاوانباريشمان له دادگادا بۆ ده‌کريته‌وه.

حسین و يه‌لدا به‌يه‌که‌وه دهچوون بۆ رېستورانته و له‌بارهی عيشق و خوشه‌ويستيه‌وه وتوويزيان ده‌کرد، قسه‌کانيشان هه‌مووی ئوميد‌به‌خش بوون، به‌رنامه‌يان بۆ دواپوژي خويان داده‌نا، دياره له‌و سه‌رده‌مه‌دا نه‌و هه‌لسوکه‌وته‌ی نه‌وان خوی له‌خويدا شوپشیک بوو. تا ده‌وروبه‌ری سالی (۱۳۵۰-۱۹۷۱) کچان و کوپانی يه‌زدی که‌ی ده‌يانتواني يه‌کتری ببينن؟ ده‌بوو چه‌ندان په‌يامی نه‌ينيان بۆ يه‌کتری بناردايه، نه‌و کات ده‌يانتواني به‌ترس و له‌رزوه له شوينیک يه‌کتری ببينن.

ئه‌م دوو عاشقه، به‌يه‌که‌وه زۆر شوين گه‌رابوون، جوړه‌ها خواردنيان به‌يه‌که‌وه خواردبوو، زۆر به‌جواني ناخی يه‌کتريان ده‌ناسی، ره‌وشتيان له‌گه‌ل يه‌کتريدا ده‌گونجا، يه‌لدا بۆ خواردن که‌ميک دژبوو، هه‌موو خواردنيکی نه‌ده‌خوارد، به‌لام خوشبه‌ختانه حسين هه‌موو خواردنيکی ده‌خوارد و زۆر به‌ نه‌ده‌بيشه‌وه خواردنی ده‌خوارد، نه‌وان هه‌رگيز يه‌ک جوړ قاپيان بۆ هه‌موو جوړه خوراکیک به‌کار نه‌ده‌هينا، به‌لکو بۆ هه‌ر جوړه خوراکیک قاپی تاييه‌ت به‌و خواردنه‌يان به‌کارده‌هينا. بۆ نمونه بۆ زه‌لاته قاپی تاييه‌تی زه‌لاته‌يان به‌کارده‌هينا، بۆ شله قاپی تاييه‌تی شله‌يان به‌کارده‌هينا، ئيتر بۆ تيکرای خواردنه‌کان به‌و شيوه‌يه‌ بوو، بۆ ئاو‌خواردنه‌وه په‌رداخ‌ی تاييه‌تيان هه‌بوو، که جياوازبوو له په‌رداخ‌ی خواردنه‌وه‌ی کوکا کو‌لا.

نه‌وان زۆر تيکه‌لبوون، هه‌ميشه به‌يه‌که‌وه خواردنيان ده‌خوارد. خو خه‌لکی مه‌شه‌دیش نه‌ريتيکی جوان و تاييه‌ت به‌ خويان هه‌يه، به‌لام به‌داخه‌وه ئه‌م نه‌ريته له ئيستادا وا خه‌ريکه به‌ره‌و نه‌مان ده‌چيت، به‌پنی نه‌و نه‌ريته هه‌ر ژن و مي‌رديک که زه‌ماوه‌نديان ده‌کرد، ده‌بوو تا‌کو يه‌ک سال هه‌ميشه به‌يه‌که‌وه و له‌يه‌ک قاپدا خواردن بخون.

حاجی ئاغا و حاجی خانم، ته‌ن‌ها نه‌و کچه‌يان هه‌بوو. يه‌لدا ته‌ن‌ها مندالی نه‌و ماله‌ بوو، زۆر خوشه‌ويست بوو، زانکوی ته‌واو کردبوو، به‌کالۆريۆسی وهرگرتبوو، به‌لام هيچ کاریکی نه‌ده‌کرد، نه‌و ده‌يوست له‌سه‌ر خويندن به‌رده‌وام بيت. يه‌لدا پيشتر له‌گه‌ل

چەند دەستە خوشكىكى خۇيدا باسى زەماۋەندى خۇى و حسينى كىردبۇو، لە ھەندىك كارى كىرىنى جل و بەرگ و پىۋىستىيەكانىدا ئەو دەستە خوشكانەى ھاۋكاريان كىردبۇو، ھەر ئەوان بۇ جلۇبەرگى بوۋكىتىش ھاۋكاريى بوون، لەگەلىدا چوو بوون بۇ شارى تاران، لەۋىش ھەرچى جلۇبەرگىكى جوانيان بىنىبوو كىرىبوويان. حاجى ئاغا و حاجى خانم ھەستىكى خوشيان ھەبوو، ھەستيان بە شادى و بەختەۋەرىيەكى زۆر دەكرد، ئەوان لە سەرەتاي زەماۋەندىاندا بۇ ماۋەى چەندىن سال مندالىان نەدەبوو. ئەو ژن و پىاۋە چيان نەكرد لە پىتاۋى مندالدا، خودا دەزانىت چەندجار چوو بوونە لاي دكتور جەلالى موجدىيان. دكتور جەلالى موجدىيان باشتىن و شارەزاتىن دكتور بوو لە بوۋارى ژنان و مندالبووندا، نەك تەنھا لە شارى يەزد تەنەت لە ھەموو ئىرانىشدا. ئىستا (۱۳۹۱- ۲۰۱۲) يە، ئەم دكتورە بەرىزە تەمەنى (۸۳) سالە و ھەر لە شارى يەزدىشە. ھەرۋەھا حاجى ئاغا و حاجى خانم چەندىن جارىش سەردانى تارانيان كىردبۇو، خودا دەزانىت چەند جارىش پۇشستىبوون بۇ دەرەۋەى ولات، جگە لەۋەش حاجى ئاغا و حاجى خانم ھىچ خىر و خىراتىك نەمابوۋ نەيكەن، ھىچ پىاۋ چاكىك نەمابوۋ سەردانى نەكەن، ھىچ ئىمامىك نەمابوۋ خىرى بۇ نەكەن. چەندىن فەرشى بەنرخيان بۇ مەرقەدى ئىمام رەزاي مەشھەد و ئىمام زادەى جەغفەرى يەزد كىرىبوو.

حاجى ئاغا باۋەرىكى تەۋاۋى بە ئىمام زادەى (بونافت) ھەبوو، ئەو سەردەمە ھىشتا جادەى يەزد بۇ بونافت قىرتاۋ نەكرابوۋ، حاجى ئاغا بە ئۆتۈمبىلى خۇى بەرىگى دىۋاتەكاندا پۇشستىبوو، خۇى شارەزاي پىگاگە كىرد بوو، چەند جارىك بەو پىگايەدا لە يەزدەۋە پۇشستىبوون بۇ گوندى (مەنشاد) و لە مەنشادىشەۋە بە پى پۇشستىبوون بۇ لاي ئىمام زادەى بونافت. ئەو كاتە لە نىۋان دوو گوندا جادە نەبوو، نىۋان گوندەكان ھەموۋى بەردەلان بوو، كاتىك ھەۋا گەرم دەبوو لە ژىر زۆربەى بەردىكانەۋە مارى گەۋرە گەۋرە دەھاتنە دەرەۋە، من خۇم لە سالانى (۱۳۳۸-۱۳۴۰-۱۹۵۹-۱۹۶۱) چەندىن جار بەپى لە مەنشادەۋە پۇشستىبووم بۇ بونافت و گەراۋمەتەۋە، ئەۋەندەى لەو پىگايە مارم بىنىۋە، لە تەۋاۋى ژياندا نەمىنىۋە. ھەلبەت ئەۋە پىگا نەبوو، لە پىگاي كويستانەۋە بە سەربەردەكاندا دەرۋىشتىن، لە ھەر چەند ھەنگاۋىكا مارىك دەرەكەۋت. حاجى خانم لە مار دەرەسا. حاجى خانم زۆربەى شەۋان خەۋى بە مارەۋە دەبىنى. حاجى ئاغا ش دەيگوت خەۋەكەت باشە و ھىچ مەترسە، چونكە مار لە خەۋدا سامانە، خوداي گەۋرە سامانمان زياد دەكات. حاجى ئاغا لە پىتاۋى مندالبووندا سەيدىك نەمابوۋ خىرى بۇ نەكات.

حاجي پياويكي چرووك و پوله‌كي بوو، هه‌موو خه‌لكي شار و خزم و كه‌سه‌كاني خوي، ده‌يانزاني كه كه‌سيكي چرووكه، پياويك بوو رپاليكي له ده‌ست هه‌لنه‌ده‌وه‌ري. له سالي (۱۳۴۰-۱۹۶۱) حاجي باباي باوكي، ماوه‌يه‌ك نه‌خوش بوو له ماله‌وه كه‌وتبوو، خزمه‌تكارنيكان به‌كريگرت بوو بۆ خزمه‌تكردن و خاوينكرده‌وه‌ي، نه‌و خزمه‌تكاره به به‌رده‌وامي نه‌و پياوه پيره‌ي ده‌شيتلا و خواردني ده‌كرد به ده‌ميه‌وه و جلوه‌برگي ده‌گورپي و خاويني ده‌كرده‌وه، له‌ناكاو رۆژيك حاجي بابا حالي زور خراپ ده‌بيت و ده‌چيته حالي مردن. حاجي چهند رۆژيك به‌هوي نه‌خوشي باوكيه‌وه بيكار ده‌بيت و ناچيته سهر كار، دوكانه‌كه‌ي به شاگرده‌كه‌ي ده‌سپيريت و ده‌چيت بۆ لاي باوكي. پاشان ورده ورده حاجي بابا حالي باشتري ده‌بيت، حاجي له‌گه‌ل دايكيده حسابي خهرجي و بيكاري نه‌و چهند رۆژه ده‌كات و داواي پاره‌يه‌كي زوري ليده‌كات له بري نه‌وه‌ي كه له‌لاي باوكي ماوه‌ته‌وه. دايكيشي بۆي ده‌ركه‌وت نه‌و پاره‌يه‌ي حاجي داواي ده‌كات يه‌كجار زوره. حاجي بۆ پينچ رۆژ بيكاربووني خوي رۆژي داواي (۵۰۰) تومهن ده‌كات. سالي (۱۳۴۰-۱۹۶۱) مووچه‌ي ماموستايه‌كي ناماده‌يي مانگي (۲۵۰) تومهن بوو. دايكي گوتبوي نه‌و (۲۵۰۰) تومهنه چيه كه تو دلواي ده‌كه‌يت؟ حاجي گوتبوي من پينچ رۆژ بيكار بووم، به‌هوي نه‌خوشي باوكمه‌وه نه‌چووم بۆ دوكانه‌كه‌م و كار و كاسبيم نه‌كردوه، نه‌وه رۆژانه‌ي خومه. دايكي گوتبوي نه‌و قاسمه‌ي كه به‌كريمان گرتبوو بۆ خزمه‌تكردي باوكت شه‌و و رۆژ خزمه‌تي ده‌كرد رۆژي دوازه تومهنمان پنده‌دا، ئيستا تو هاتوويت بۆ لاي باوكي خوت و رۆژي (۵۰۰) تومهنيش وهرده‌گريت. له كوتاييدا حاجي بۆ نه‌و پينچ رۆژه به دوو هزار تومهن رازي ده‌بيت. نه‌مه هه‌لويسي كورپك بوو به‌رامبه‌ر به باوكي، كورپك كه پاش حه‌وت كچ له دايك ببوو.

حاجي به مندالي نه‌چوو بووه قوتابخانه، به‌لام لاي مه‌لا هه‌نديك خوينده‌واريي فير ببوو، له باره‌ي حهرام و هه‌لاله‌وه هه‌نديكي ده‌زاني، له ناو بازاريشدا خوي وه‌ك پياويكي سه‌ره‌راست و له خودا ترس وهرده‌خست. نه‌و كاته سوو خور له بازاردا زور بوون، نه‌م حاجيه پاره‌ي دابوو به كورپه خاله‌كه‌ي خوي به سوو، به‌لام كه پاره‌كه‌ي پيدا بوو له‌پيشدا پاره‌ي سووه‌كه‌ي ليگتربابوووه پاشان پاره‌كه‌ي تري پيدا بوو. حاجي نمونه‌يه‌كي ته‌واوي حاجيه بازاربيه‌كاني يه‌زد بوو. بازرگان و كاسبكاريني ته‌واو بوو، پاره‌ي به سوو ده‌دا و له كاتي خويدا پاره‌كه‌ي وهرده‌گرتوه، به‌لام نه‌گه‌ر كه‌سي پاره‌وهرگر له كاتي دياريكراودا نه‌يتوانيبايه پاره‌كه‌ بداته‌وه، نه‌وا حاجي ديسان سوويه‌كي تري ده‌خسته سهر پاره‌كه‌ي. سه‌يركه‌ن بانكه‌كاني ئيستاش ههر هه‌مان

کارده‌کهن، ئەگەر له‌کاتی دیاریکراودا پارەیان بۆ نه‌گیریتەوه ئەوا سووت له‌سەر زیاد ده‌کهن. هه‌زار ساڵه له بازاره‌کانی ئیمه‌دا هه‌مان کار ئەنجام ده‌دریت. حاجی هه‌موو پوژیک نوێژی نیوه‌پۆی له‌ مزگه‌وتی بازار ده‌کرد و له‌ ماله‌وه‌ش نوێژی نه‌ده‌چوو. ئەو هه‌رچه‌نده ته‌مه‌نی به‌ره‌و ژوورتر بپو‌یشتایه زیاتر گرنگی به‌نوێژه‌کانی ده‌دا.

ئهم حاجیه‌ که‌سیکی تایبه‌ت نه‌بوو، من له ته‌مه‌ندا زیاتر له سه‌د که‌سی خراپ‌تر لهم حاجیه‌م بینوه، له‌ شاره‌کانی یه‌زد و کرمان و تاران و مه‌شه‌د و شاره‌کانی تری ئێراندا. که هه‌م سوو خۆر بوون و هه‌م کاری به‌دپه‌وش‌تیشیان ده‌کرد. ئهم حاجیه به‌ شوێن مندالی خه‌لکه‌وه نه‌بوو، به‌لام هه‌ندیک له حاجیه بازاریه‌کان هه‌میشه له‌کاتی خۆیدا ده‌چوون بۆ مزگه‌وت و له پشته‌ی مه‌لاوه نوێژیان ده‌کرد، هاوکات سوو خۆر و مندالبازیش بوون. ئەوان به‌ ئاشکرا ده‌یانگوت ئیمه‌ پازی و مندال پازی خودای گه‌وره‌ش گونا‌ه پۆشه. ئهم حاجیه ته‌نها سوو خۆر بوو سیغه‌شی ده‌کرد، سیغه کردنه‌که‌شی بۆ تاقیکردنه‌وه‌ی مندال بوونبوو.

هاوینی سالی (۱۳۴۳-۱۹۶۴) من له گه‌راجی ئەتمینان کارم ده‌کرد. پاسه‌کانی کرمان بۆ تاران و ده‌ورو به‌ری کاتژمێر نۆ ی شه‌و ده‌گه‌یشتنه یه‌زد، پاسه‌کان به‌گشتی که ده‌گه‌یشتن چه‌ند کورسییه‌کیان به‌تال بوو، ئەو گه‌شتیارانه که ده‌یانویست بچن بۆ تاران، ده‌ورو به‌ری کاتژمێر نۆ ی شه‌و ده‌هاتن، ئەگەر چیکه هه‌بوایه بلیتیان وه‌رده‌گرت و سه‌رده‌که‌وتن و ده‌پو‌یشتن. ئەو کاته من بلیتم ده‌فروشت و گه‌شتیارم سواری پاس ده‌کرد. حاجی په‌زا چه‌ندین جار که ده‌پو‌یشت بۆ تاران ده‌هاته لامه‌وه و ده‌یگوت «حسین گیان ئەگەر چیکایه‌کی به‌تال هه‌بوو له لای ژنیکی ته‌نیاوه، ئەو چیکایه بۆ من دابنی». حاجی ده‌یویست له یه‌زده‌وه تا‌کو تاران شه‌و تا به‌یانی له ته‌نیشت ژنیکه‌وه دابنیشیت. ئای خه‌لکینه بترسن و قسه‌ی دل‌ی خۆتان لای که‌سانی وه‌کو من باسه‌که‌ن، ئەوه‌تا دوا‌ی په‌نجا سال ئهم قسه‌یه له یاده‌وه‌رییه‌کاندا ده‌نووسمه‌وه.

حاجی خانمی ژنی حاجی په‌زا، هه‌ر له مندالییه‌وه به‌رامبه‌ر به‌ خزمه‌تکاره‌کانی توندوتیژ بوو، له پوانگه‌ی ئەوه‌وه خزمه‌تکار و نوکه‌ر مرقف نه‌بوون، کاتیک له مالی باوکیشی بووه، پیش شووکردنی هه‌میشه خزمه‌تکاره‌که‌یانی ئازارد‌اوه و ده‌یگوت ئەگەر خزمه‌تکار سکی تیربیت گه‌وره‌ی خۆی نانا‌سیت، ته‌نانه‌ت ئەو له‌و باوه‌په‌دا بوو که خزمه‌تکار ده‌بیت کاتژمێر (۴-۵) ی دوانیوه‌پۆ نانی نیوه‌پۆ بخوات، تا‌کو باش برسیی بیت و پیزی خواردنه‌که بگریت. ئەو په‌فتاران‌ه‌ی حاجی خانم له‌گه‌ل خزمه‌تکاره‌کانیدا کیشه‌ی که‌سیتی نه‌بوو، به‌لکو کیشه‌یه‌کی په‌روه‌رده‌یی بوو، به‌لام پاشان حاجی خانم

که ئاواتهخواز بوو خدا مندالیکي پنبهخشیت، له گهل خرمه تکاره کیدا که سید بوو، میهره بان بوو، سی ژمه بهرله وهی خویمان نان بخون خواردنی بؤ خرمه تکاره که یان تیده کرد. دیاره ئه مکاره ی له پووی مروقایه تیبه وه نه بوو، به لکو له پیناوی ئه ودا بوو که خدا مندالیکي پنبهخشیت. ئه و ژنه سیده ش پوژانه نژای ده کرد که حاجی خانم دوگیان ببیت، نژای ده کرد که خدا مندالیک به و بنه مالیه ببهخشیت. له دوا پیدا و پاش چهند سال گه پان به نه خوشخانه کاندای و سهردانی دکتور و سهردانی مرقه دی پیاوچاکان، کتوپر له نیو شاردا هه وال بلاو بووه وه و گوتیان حاجی خانم له تاران له نه خوشخانه که وتوو و له ژیر چاودیری دکتور دایه، خه ریکه مندالی ده بیت. گوايه دکتور پنی گوتبوو نابیت به ملاولادا بچولیت و پیویسته له نه خوشخانه بمینیت وه.

سالی (۱۹۴۱-۱۹۴۲-۱۹۶۳-۱۹۶۴) بوو هیشتا زانستی پزشکی به م شیوه یی ئیستا پیشکه وتوو نه بوو. حاجی ده یگوت زور سوپاس بؤ خدا و مندالیکي پنبهخشییم. پوژیک هه وال هات که منداله که یان له دایک بووه، به لام ده بوو حاجی خانم و منداله که ی ماوه ی (۶-۷) ههفته له نه خوشخانه بمینت وه. پاش ماوه ی که به هه زار نژای خیر، حاجی خانم و منداله که یان له تارانه وه هینایه وه و مه پیکشیان بؤ کردن به خیر. خه م و په ژاره ی مالی حاجی گوردا به شادی و خوشی و منداله که یان ناونا یه لدا. حاجی خانم خوی شیریه نه بوو، ده بوو دایه نیکي بؤ بگرن. یه لدا به شیریه دایه نه گوره بوو. ئه و سهرده مه تازه شیریه وشک پهیدا ببوو، به لام که مبوو، خق ئه گهر هه شبووايه له شاره که ی ئیمه دا زور که م بوو. خه لکی ده یانگوت شیریه وشک له شیریه مانگا دروسته کړیت هه ر مندالیک شیریه وشک بخوات خوی مانگا ده گړیت و له ئاینده دا وهک مانگا هه لسوکه وت ده کات. حاجی ئاغا و حاجی خانم ئه وهنده خیر و نژایان کردبوو بؤ له دایک بوونی یه لدا، ئه وهنده شیان خیر و نژا کرد بؤمانه وهی و نه مردنی. ئیستا ئه م منداله ته مهنی بووه به (۲۲-۲۳) سال و ده یه ویت شوو بکات. حاجی ئاغا به م هه موو شادی و خوشیه وه، هه ندیک جار ده چوو ژیر بیرکردنه وه و خه م دایده گرت. حاجی خانم لینه پرسه بیر له چی ده که یته وه؟ ناکا بیر له شتی خراپ بکه یته وه. حاجی ئاغا ده یگوت. نا. نا، بیر له هیچ ناکه مه وه. کچیکمان هه یه وهک فریشته، وهک چه پکه گول مایه ی شادی و خوشی ماله که مانه، به لام ئیستا ده یه ویت بروت، بیر له وه ده که مه وه ئیر ماله که مان چۆل و تاریک ده بیت. حاجی خانم گوتی بیرکردنه وی ناویت، یه لدا له م شاره دورور ناکه ویت وه ماله که شیان هه ر له نزیک مالی خومان ده بیت، هه موو پوژیک ده توانین یه کتری ببینن. ئینشائهللا، یه که م مندال بوونیشی دوانه ده بیت ئه و

کاته ماله‌که‌مان پر ده‌بیت له‌گروگالی مندال، به‌لام حاجی ئاغا به‌برده‌وامی له‌خه‌یال و بیرکردنه‌وه‌دا بوو.

حاجی پیاویکی لات و بالایه‌کی مامناوه‌ندی هه‌بوو، هه‌میشه‌ سه‌ری ده‌تاشی و که‌سیکی قسه‌خۆش بوو، که‌ سه‌یرت ده‌کرد که‌سیکی ناشیرین نه‌بوو، به‌لکو که‌سیکی بازا‌ری بوو، چه‌ندین هۆنراوه‌شی له‌به‌ربوو، جلو به‌رگی جوان و خاوینی له‌به‌ر ده‌کرد، زۆر چوستوچالاک بوو. له‌ دوای سالی (۱۳۴۰-۱۹۶۱) هه‌وه ئۆتۆمبیلی خۆی هه‌بوو، به‌لام زیاتر به‌ سواری پاسکیل هاتوچۆی ده‌کرد. پاسکیل سواری نه‌ریتیکی جوانی یه‌زدیه‌کان بوو، به‌لام به‌داخه‌وه کاتیک ماتۆرسکیل په‌یدا بوو، ئه‌وان وازیان له‌ پاسکیل سواری هینا و خوویان دایه‌ ماتۆرسکیل. یه‌زدیه‌کان ورده‌ ورده‌ خوویان دایه‌ زۆرخۆری و شیرینی خواردن، بۆیه ئیستا ئه‌م شاره‌ له‌پووی نه‌خۆشی شه‌کره‌وه یه‌که‌مین شاری ئیرانه‌. ئه‌و خه‌لکه‌ کاتیک وازیان له‌ پاسکیل سواری هینا و سواری بوونی ئۆتۆمبیلیان کرد به‌نه‌ریت و ده‌ستیانکرد به‌زۆرخۆری و خواردنی شیرینی و پاقلاره‌، نه‌خۆشی شه‌کره‌ش په‌یدا بوو. به‌ بی‌ جووله‌یی و خواردنی شیرینی و زۆرخۆری خه‌لکی قه‌له‌و ده‌بن و ورگیان گه‌وره‌ ده‌بیت و نه‌خۆشی شه‌کره‌ش روویان تیده‌کات. شارنشین یه‌ ورده‌ ورده‌ که‌سه‌ ساخه‌کان ده‌گۆریت به‌ که‌سی نه‌خۆش، هۆکه‌شی ئه‌وه‌یه که‌ خه‌لکی ناجولین و خواردنی سروشتی له‌ ژمه‌ خواردنه‌کانیاندا که‌م بووه‌ و چه‌وری و شیرینی و نه‌سته‌له‌ جینگای گرتوونه‌ته‌وه‌.

له‌ ولاتدا شو‌رش کرابوو، به‌لام له‌ مالی حاجیدا هیچ هه‌والیک نه‌بوو. ولات تووشی جه‌نگی گه‌وره‌ ببوو، به‌لام مالی حاجی له‌ هیچ شتیکیان که‌م نه‌بوو. گه‌نجه‌کان ده‌چوون بۆ به‌ره‌کانی جه‌نگ، ناوی شه‌قام و کۆلانه‌کۆنه‌کان ده‌گۆردران به‌ ناوی شه‌هیده‌کان، خه‌لکی گیانی خۆیان به‌خت ده‌کرد و خۆیان به‌ کوشتنه‌دا، به‌لام داهاتی حاجی رۆژ به‌ رۆژ به‌ره‌و زیاد بوون ده‌چوو.

هه‌ندیک که‌س زۆر به‌ ساده‌یی زه‌ماوه‌ندان ده‌کرد، به‌لام کچی حاجی ده‌بوو زه‌ماوه‌نده‌که‌ی شاهانه‌ بیت. ئیتر کاره‌کان رێچکه‌ی خۆیان گرت و بریاردارا که‌ بنه‌ماله‌ی زاوا بۆ دیاریکردنی ماره‌یی و رۆژی زه‌ماوه‌ند سهردانی مالی حاجی بکه‌ن، تاکو هه‌رچی زووتره‌ مه‌راسیمی ماره‌برین ئه‌نجامبده‌ن. حاجی ئاغا ده‌یگوت لانیکه‌م ده‌بیت یه‌ک هه‌فته‌ ماوه‌ هه‌بیت له‌ نیوانی مه‌راسیمی ماره‌برین و بووک گواسته‌نه‌وه‌دا. ئه‌و سه‌رده‌مه‌ له‌ شاری یه‌زد و زۆربه‌ی شاره‌کانی تری ئیران تاکو ده‌یه‌ی سالی (۱۳۵۰- ۱۹۷۱) رێوپه‌سمی ماره‌برین و بووک گواسته‌نه‌وه‌ به‌ یه‌که‌وه‌ بوون، به‌لام ئیستا به‌ هۆی

کیشی ټابوورییه وه جاری وا ههیه پاش دوو سال له ماره برین ټوکات زه ماوهندی بووک گواستنه وه ټه نجام دهریت، دیاره ټه مهش گورانکارییه کی تره. بڼه مالهی زاوا، هاتن و هه موو شتیک به خیر و خوشی گوزه را. زوهره خانم ژنیکی سید بوو، خرمه تکاری مالی حاجی بوو، له پیش له دایکبوونی یه لداوه له مالی حاجی کاری ده کرد. هه مان ټه ژنه بوو که حاجی خانم خیری پیده کرد و ټه ویش نزای بۆ ده کرد تا کو مندالی بیت. زوهره خانمیش ده یو یست که که کی خوی بنیریته مال و میردی خوی، هه لبت ټه ویش سنی کچی هه بوو، که که بچو که که کی ماره کرا بوو. ده یو یست چهن دست نوین و سیسه میک بکړیت و که که کی په وانه مالی زاوا بکات. حاجی خانم پنی گوتبوو هر کاتیک یه لدا چوو بۆ مال و میردی خوی، نوین و که لوپه لی خه وه که کی هه مووی بۆ تو. ټه ویش هه میسه نزای ده کرد که یه لدا به زووی بروت بۆ مال میردی خوی. زوهره خانم ټومیده وار بوو له کاتی بردنی یه لدا هه ندیک پاره ی ده سټبکه ویت. هر بویه ش زوو مقه لی ټه سپه ند سووتاندنی ټاماده کرد بوو. پوژی زه ماوه ند ټه سپه ندی سووتاند و دوکه لی دروست کرد به ده وری سهری بووک و میوانه کاند ده یگیرا، ټه وانش هر که سه و بریک پاره یان بۆ داده نا. زوهره خانم زور زه حمه تی کیشابوو.

پوژیک دوی داواکارییه که، بووک و زاوا ټه و ټا وینه و مومدانه زیوییه کی که له تاران چاویان پنیکه و تبوو، هه والیان نارد بۆ تاران تا کو به زووی بویان بکړن و بویان بنیرن، پاش دوو پوژ ټا وینه و مومدان کړدران و گه یشتنه یزد. بۆ کړینی ټه و ټا وینه و مومدانه پاره یه کی زور خهرج کرا، چونکه ټه وان به هه موو ټا وینه و مومدانیک رازی نه ده بوون، بویه ده بوو زیوکاری مومدان و چوارچینه ی ټا وینه که ده سټکردی وه سټا کارامه کانی ټه سفه هان بیت. ده بوو ټا وینه که یان به جوریک بیت که زور به پوونی و جوانی یه کتری تیدا ببینن.

پوژیک یه لدا به رگی بوو کینی له بهر کرد و بهرانه ر به ټا وینه گوره تاییه تیه که کی، له سهر کورسی ماره برین دانیشټ. ټا وینه یه که که چوارچینه که کی له زیو گیرابوو، له تارانه وه بوی هاتبوو، جوان و پا زاوه و خوشبهخت له هیچ شتیکی که نه بوو، غرور و سهرمه سټی جوانی و خوشبهختی خوی بوو، خاوه نی له شتیکی ساخ و پاره یه کی زور بوو، دایک و باو کینی باش و می هره بانی هه بوو، هیچ که موکو و پییه کی نه بوو. بڼه مالهی زاواش بڼه مالیه کی خانه دان و ده و له مهنه و ټاپرو مهنه بوون. ټیتر یه لدا له وه زیاتر چی ده ویست، سوپاسی خدای ده کرد و نزای خوشبهختی ده کرد، ټه و یاده وه رپی سهرده می مندالی ده هاته وه پیش چاو، یادی ټه و پوژانه ی ده کرده وه که له ته مهنی (۳-)

٤) سالیڤا سواری پشتی باوکی دەبوو، باوکیشی بە چوارچنگۆلە دەپۆشت، پوورەکانی لە باوەشیان دەکرد و بالۆرهیان بۆ دەگوت، یادی ئەو پۆژانەی دەکردهوه که دایکی بووکه‌یه‌کی بۆ کړیبوو یاریی پێده‌کرد، یادی ئەوه‌ی دەکردهوه که پوورەکانی و تیکرای خزمەکانی جۆره‌ها یارییان بە‌دیاری بۆ هینا بوو، ژوورینکی پر کردبوو لە دیازیی منډالانە. حاجی ئاغا بە جۆریک بە‌رنامە‌پێژی کردبوو که هەموو خەرجی ماله‌که‌ی بکه‌ویتە سەر بە‌لاشه. هەندیک پاره‌ی بە‌سوو دابوو بە قەسابیک، لەبری سووی پاره‌که‌ گۆشتی لێ وەرگرتبوو. حاجی لە‌لای خۆیه‌وه هەموشتیکێی حە‌لال کرد بوو. لە‌گە‌ل قەسابە‌که‌دا هاوبەش بوو. لە‌گە‌ل بە‌قال و قوماش فرۆشدا هاوبەش بوو. وە‌ک دە‌لێن پاره‌ پاره‌ی پادە‌کێشا. دیاره‌ لەو سەر‌ده‌مه‌دا هە‌لاوسانی پاره‌ سفر بوو، بړیک پاره‌، پاره‌ی زۆرت‌ری پادە‌کێشا. تە‌نانه‌ت حاجی لە‌گە‌ل پەر‌ده‌فروش و فەر‌ش‌فروش‌یشدا هاوبەش بوو. سالیک بوو بړیک پاره‌ی بە‌ سوو دابوو بە فەر‌ش‌فروشتیک، لە‌بری سووه‌که‌ی چوار فەر‌شی لێ وەر‌گرتبوو.

کاتیک یە‌لدا تە‌مه‌نی حە‌وت سال بوو، دە‌ستیک جلی بوو‌کینیان بۆ کړیبوو، لە‌گە‌ل محمە‌دی کۆرە پووریدا یاریی بووک و زاوایان دە‌کرد. لە تە‌مه‌نی نو بۆ دە‌ سالیڤا، باوکی پێی گوتبوو ئێ‌تر تۆ گە‌وره‌ بوویت و نابیت لە‌گە‌ل کۆراندایاریی بکه‌یت، دە‌بیت لە کۆرە پوورە‌کان‌ت دوور‌بکه‌ویتە‌وه و نوێ‌ژ بکه‌یت، که چوویتە کۆلانی‌ش دە‌بیت ئاگات لە‌ له‌چک و عە‌باکە‌ت بیت.

ئە‌وسا هینشتا شۆ‌رشی ئیسلامی بە‌رپا نە‌کرابوو، که‌چی باوکی باسی کێشه‌ ئایینییه‌کانی لە‌گە‌لدا دە‌کرد، بە‌لام ئە‌و بیرى لە پۆ‌ژانی قوتابخانه و پۆ‌لی یه‌که‌می سه‌ره‌تایی ده‌کرده‌وه، کاتیک ماموستاکه‌ی به‌ میهره‌بانیه‌وه بانگی ده‌کرد، ئە‌ویش به‌ هینمی وه‌لامی ده‌دایه‌وه، بیرى له ته‌واوی پۆ‌ژانی قوتابخانه و ئە‌و یاریی و شه‌ره‌ منډالانه‌یه‌ی لە‌گە‌ل هاو‌پیکانی کردبوونی، ده‌کرده‌وه. بیرى له هە‌موو ماموستایان و پۆ‌له‌کانی خویندن ده‌کرده‌وه، هەر له سه‌ره‌تاییه‌وه تا‌کو ته‌واو‌کردنی زانکۆ. ئە‌و پۆ‌ژانه‌ی به‌ ته‌واوی ده‌هاته‌وه پینشچاو و به‌و یاده‌وه‌ریانه‌ شادمان ده‌بوو، ئە‌و هە‌میشه‌ باوه‌پێکی زۆری به‌ خۆی هە‌بوو، باوه‌په‌که‌ی به‌ جۆریک بوو که هەر کاریک بیه‌ویت ده‌توانیت ئە‌نجامی بدات. ئە‌وه‌ی ده‌هاته‌وه‌ بیر که کاتیک تە‌مه‌نی (١٤-١٥) سال بوو، چه‌ندین جار کۆر‌ان سەر‌ پێ‌گیان پێ‌گرتوو و به‌‌لێنی خۆشه‌‌ویستی‌یان لێ‌وه‌رگرتوو، کاتی ژوانیان لە‌گە‌ل دیاری کردوو له سه‌ربه‌نه‌کان، به‌لام له‌ کۆتاییدا ئە‌و نه‌ده‌پۆشت. هە‌میشه‌ دایک و باوکی پشت‌په‌نای ئە‌و بوون. بۆ هەر شوینیک برۆ‌یش‌تایه‌ خزم و که‌سه‌کانی دایک و

باوکی ټاگاداريان دهکړد. ټو ټوهی به بیر هاتبووه کاتیک باپیری -باوکی دایکی-
مردبوو نهیده زانی چندی میراتی بهرکهوت، چونکه دهوله مهندي دایکی له دهوله مهندي
باوکی که متر نه بوو، هه موو سامانی دایک و باوکی بؤ ټو بوو، ټو تن ها بیري له وه
دهکړده وه که زه ماوه نده که ی نموونه یی بیت. مه پراسیمه که ی نموونه یی بوو، تهناته
چیشتلینه ریان له تارانه وه هینابوو، باشتړین ټارایشته گیان بؤ دابینکړدبوو، هه نډیک له
هاوپیکانی زور به ساده یی شوویان کړدبوو، به لام شوو کړدنې ټو گرنگی زوری پندرا
بوو. چاوه کانی داده خستن و دهیکړده وه، خوی له ټاونه دا دهبنی و بیري له رابردو و
داهاتووی خوی دهکړده وه، بیري له مانگی ههنگوینی خویان دهکړده وه و بهرنامه پړیژی
دهکړد بؤ سالی یه که می هاوسه رییان، بیري له سالانی داهاتوو دهکړده وه، منداله کانی
دهژمارد، بیري له وه دهکړده وه چون ژن بؤ کړه کانی بهینیت و چون کچه کانی به
شو بدات! له بیري ټوه دا بوو که چون له گهل هاوسه ره که یدا دهچوون بؤ گه شتی
ولاتانی ټوروپا و ټهریکا، دهچوون بؤ زیاره تی مه که و مه دینه. بیري له وه دهکړده وه
که چون گه شتیک بؤ ولاتی چین ټه نجامبدن و ماوه یه که له وئ بمیننه وه، چونکه زور
هزی به ولاتی چین دهکړد، بیري له وه دهکړده وه که نه وه کانی گوره دهبن و ټو
کاته خوی و هاوسه ره که ی پیردهبن و یه کی داریک به دهسته وه دهگرن و به کولانه کانی
شاردا دهسووپینه وه و خانوو کونه که یان چاک دهکن و دهیکن به خانوویه کی جوان
و هوزیکي گوره له حوشه که یدا دروستده کن و به نه وه کانی شتی دهلیت ټاگاداربن
نه که ونه حوزه ټاوه که وه. حسیني هاوسه ری به سر و ریشی سپیه وه وهکو بابو
گوره یه که دهینایه پینش چاوی خوی. ټو دهویست گه شت بؤ هه موو جیهان بکات،
هه موو شوینیک بگه ریت و بؤ هر شوینیک ریشیت دووباره بگه ریته وه بؤ ماله
کونه که ی خویان و بؤ لای مندل و نه وه کانی.

له ناګاو دهنگی دایکی به ټاګای هینایه وه که گوتی یه لدا گیان ټوه چیه؟ چهند
کاتژمیره تق له بهردهم ټو ټاونه یه دا دانیشقوویت. یه لدا گوتی دایکه گیان چی بکه م،
چیت دهویت؟ دایکی گوتی وهره میزه که ریکبخه و نانی ټنواره ټاماده یه و ټیستا
باوکت دیته وه، نازانم ټه مړو بؤچی باوکت دواکه وتووه؟ هیچ کاتیک ټوه نده درهنگ
نه گه راوه ته وه. ټاده ی، ته له فونیکي بؤ بکه بزانه تا ټیستا له دوکانه!

ټه وان کاتیک له خانوو کونه که یاندا بوون، هه میشه له سر زهوی داده نیشن بؤ
نانخواردن، به لام له و کاته ی چووبوونه خانوو تازه که یانه وه، له سر میز نانیان دهخوارد
و شیوازی خواردنه که شیان گؤردرا بوو، ټیتر ورده ورده خواردنی گؤشتاویان فهراموش

دهکرد. کاتیک بۇ نانخواردن چوونه سهر میز و کورسی، گۆشتاویش فهراموش کرا. فهرهنگی ههموو شتیک له گۆرانکاریدا بوو. حاجی سی قرانی له دهست ههانه دهوهری، کهچی له و کاته دا بۇ مه راسیمی ماره برینی کهچه کی زیاتر له سهد هزار تومه نی خرج کردبوو، حاجی له سهرده می مندالی و لاویتیدا به گۆشتاوی دهگوت (دوزوقه) واته. خواردنه به چینه که. زوریک له خه لکی یه زد به گۆشتاویان دهگوت (دوزوقه). کاتیک نانه رقیان له گۆشتا و دهگوشی و به تامه زرۆییوه دهیانخوارد، دلخۆش دهبوون. ئیستا که سانیک هه ن له رۆژیکدا دوو ژهم گۆشتا و دهخۆن، هاوکات که سانیکیش هه ن له سالیکیدا جاریکیش گۆشتاویان دهستناکه ویت و به بونی گۆشتاوی دراوسینگه یان مهست دهبن، به لام حاجی ئیستا گۆشتا و ناخوات. حاجی پینستر له ههفته یه کدا لانیکه م، چوار جار گۆشتاوی دهخوارد. ئیستا، سالی جاریکیش گۆشتا و ناخوات. (فهربود پاپولی) کوپیشم هه ز له گۆشتا و دهکات و رۆژانی ههینی له سهر زهوی داده نیشین و گۆشتا و دهخۆن. به لای منه وه نانخواردن به دانیشتنان و له سهر زهوی سهد ئه وهنده ی خواردنی سهر میز له زهتی زیاتره. رۆژانی ههینی له مالی خۆماندا بۇ نانخواردن ناچینه سهر میز، به لکو له سهر زهوی داده نیشین و نانه که مان دهخۆن، به لام رۆژانی تر دهگه پرینه وه بۇ سهرده می مؤدیرنیته و دهچینه وه سهر میز. شه وانه ش هه ندیک جار دهگه پرینه وه بۇ سهرده می مؤدیرنیته و له سهر میز داده نیشین و پیتزا دهخۆن. پیتزا خواردنیکه نه پتویستی به راخستنی سفره هه یه و نه پتویستی به قاپ هه یه، خواردنه که خۆی له قاپی نایلۆن و کاغه زدا پیچراوه یه، ههر بژی پیشه سازیی دروستکردنی قاپی نایلۆنی یه کجار به کارهاتوو، که ههموو شاره کانت پیس و بۆگه ن کردوو.

ئه و رۆژه حاجی ئاغا درهنگ گه راپه وه بۇ ماله وه، حاجی هه میشه نوێژی ئنواره و خه و تانی له مزگه وت دهکرد. ئه و تاکو ته مه نی زیاتر بوايه زیاتر گرنگی به نوێژه کانی دهدا. حاجی ئاغا خه م و نیگه رانییه کی زور به پرووییه وه دیار بوو، نیگه رانییه که ی به جۆریک بوو که حاجی خانم و یه لدا هه ستیان پیده کرد. حاجی درهنگتر له رۆژان گه راپه وه بۇ ماله وه، له سهر میزی نانخواردن گوتی، هه ندیک پاره و فهرشیکم کردوو به خیر سبه ی ده رۆم ده ییه م بۇ ئاغا سه ید، له نییه تی خۆشبه ختی کهچه که مان. ئاغا سه ید که سیکی به ریز و خۆسه ویست بوو، چه ند سالیک بوو حاجی ئاغا و حاجی خانم دیارییان بۆی ده برد. یه لدا گوتی باوکه منیش له گه لتدا دیم، خۆ من ههرگیز چاوم به ئاغا سه ید نه که وتوو. حاجی گوتی ئیستا تو کارت زۆره دوا ی زه ماوهنده که ت جاریکی تر به یه که وه دهچینه سهردانی.

پۇژى مەپاسىم گەيشت، ھەموو خزم و كەسەكانىان لە تاران و شار و شارۋچكەكانى ترەو ھاتبوون. مالاكەيان زۆر گەفزە -قەرەبالغ- بوو، ھەموو پورەكانى بە خۇيان و ھاوسەر و مندالەكانىانەو ھاتبوون، خزمەكانى حاجى خانمىش ھاتبوون. ھەر كەسە و كارىكى دەكرد. يەلدا وەكو تاوس خۇى پازاندبوو ھە و ژورر بە ژورر دەگەرپا بۇ بەخىراھاتنى خزم و كەسەكانى. بېريار بوو كاتژمىر پىتجى دوانىو ھەپۇ مەلا بىت و مارەبىن ئەنجامبەدات. تا دەوروبەرى كاتژمىر شەش، واتە پىتش ئەو ھى خۇر ئاوابىت، مارەبىنەكە كۇتايى پىتت. ھەندىك كەس لەو باو ھەدا بوون كە دەبىت مەپاسىمى مارەبىن پىتش خۇرئاوابوون بىت. ئەو چەپكە گولانەى بەدىارىى بۇيان ھاتبو ئەو ھەندە زۆر بوون مالاكەيان لە دوكانى گولفروش دەچوو. بووك و ھاورىكانى چووبوون بۇ ئارايشتگە، كاتژمىر دەوروبەرى چوار و نىوى دوانىو ھەپۇ بوو كە زاوا بووكى بە ئۇتۇمبىلىكى تازە مۇدىل ھىتايەو ھە. ئەو ئۇتۇمبىلەى كە پىتش دوو پۇژ باوكى بۇى كرىبوو. يەلدا خانومان، خانومان بە جلى سېى بووكىنىيەو ھاتە ژوررەو، جەكەنى درىژ بوون دوو كەس لە دواو ھەلىانگرتبوو، تاكو لە زەوى نەخشىت. ھەر لەویدا و لەبەر پىندا مەپىكان سەربېرى و خوینى بەو ناو ھەدا بلابو ھەو، ئەسپەندىان سووتاند و دوكەل بەدەورى سەرى بووكدا ئەلقەى دروستكرد. دەنگى (الله اكبر) و چاوى ھەسوود كویرىت، ھەموو لایەكى پركرد بوو. يەلداش زۆر شۇخوشەنگ بوو ئارايشتگەش ھەرچى لە دەستى ھاتبو، بۇ پازاندنەو ھى درىغى نەكردبوو. مەلا ھات بۇ مارەبىن، مەلا پىاویكى كامل بوو. دىاربوو تەواوى كاتى ئەو دوانىو ھەپۇیەى تەن ھا بۇ ئەو مارەبىنە تەرخان كەرد بوو. ھەموو شتىك ئامادە كرابوو، لە شەربەت و شیرىنى. خزم و كەسى ھەردوو بنەمالە ئامادە بوون، بەلام حاجى ئاغا لە مالەو ھەبوو، ئەو بۇ شوینىك پۇیشتبوو، گوتبووى كارىكى تاییەتى ھەیە. حاجى ئاغا تەمەنى (۶۵) سالد ھەبوو. حاجى خانم كەوتبوو ھەلاو، دەيگوت لەم كاتەدا ئەم پىاوه بۇ كوئ پۇیشتبوو؟ ھەموو شتىك ئامادە كرابوو، لە ھىچ شتىك كەم نەبوو، ئەى دەبىت حاجى ئاغا بۇ كوئ چووبىت؟ دواى نىو كاتژمىر حاجى ئاغا لەگەل پىاویكى سەیددا ھاتەو بۇ مالەو ھە. سەید مېزەرىكى سەوزى لە سەردا بوو، پىاویكى بەرېز و بەژن و بالایەكى رىكوپىكى ھەبوو. تەمەنى ھەفتا سالد ھەبوو. حاجى خانم ھات و بە حاجى ئاغاى گوت. پىاوهكە تۇ لەكوئ بوو؟ لەم كاتەدا بۇ كوئ چوو بوو؟ حاجى ئاغا گوتى كارم ھەبوو. كارىكى گرنگ ھەبوو. پىویستە لەگەل ئەم ئاغا سەیدە دا پرسوراپەك بكەم. حاجى خانم ھەرگىز ئاغا سەیدى نەبىنى بوو. لە دلى خۇیدا گوتى دەبىت بۇچى پرسورا

به‌ ئاغا سه‌ید بکات؟ چ شتیک هه‌یه که ده‌بیت پرسورای پینکات؟ ئاغا سه‌ید له‌ نئو میوانه‌کاندا دانیشیت و فه‌رمووی خواردنیان لیکرد، به‌لام ئه‌و ده‌ستی بۆ یه‌ک شت نه‌برد و هیچی نه‌خوارد، هه‌موو ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ بانگیشت کرابوون و له‌وئ ئاماده‌بوون، یه‌کتریان ده‌ناسی، به‌لام هیچ که‌سیک ئه‌و سه‌یده‌ی نه‌ده‌ناسی، هه‌موو میوانه‌کان خۆیان رازاندبووه‌ و جلو به‌رگی تازه‌ و جوانیان پۆشی بوو، ته‌ن‌ها سه‌ید نه‌بیت به‌ جلو به‌رگیکی کۆنه‌وه‌ هاتبوو. ئاغا سه‌ید عه‌مامه‌یه‌کی سه‌وز له‌ سه‌ریدا بوو، ریشی که‌میک هاتبوو، موستیه‌یه‌کی نفیم عه‌قیقی له‌ په‌نجه‌یدا بوو، به‌ رووخساریدا ده‌رده‌که‌وت که‌سیکی مه‌زه‌به‌ی و ئاینیه‌ی. حاجی خانم خه‌ریکی کاره‌کانی خۆی بوو. خه‌لکه‌که‌ش هه‌موویان نزایان ده‌کرد بۆ سه‌لامه‌تی باوکی بووک.

حاجی ئاغا هه‌لسا و رۆیشیت له‌ نئو میوانه‌کاندا یه‌لدا‌ی دۆزییه‌وه‌ و پینگوت که‌چه‌کی خۆم، چه‌ند خوله‌کیک بچۆ بۆ ژووره‌که‌ی خۆت کاریکی تایبه‌تم پیت هه‌یه، چونکه‌ پاش چه‌ند خوله‌کیکی تر مه‌راسیمی ماره‌برینه‌که‌ته‌. یه‌لدا له‌ دلای خۆیدا گوتی دیاره‌ باوکم دیارییه‌کی تازه‌م پینشکه‌ش ده‌کات. باوک و کچ چوونه‌ ژووره‌وه‌. سه‌یدیش به‌ شالی سه‌وزه‌وه‌ به‌دوایاندا چووه‌ ژووره‌وه‌. یه‌لدا سه‌ری سووپمابوو به‌ هاته‌نه‌ ژووره‌وه‌ی ئه‌و سه‌یده‌ و که‌میک خۆی کۆکرده‌وه‌، حاجی ئاغا، سه‌یدی به‌ یه‌لدا ناساند.

حاجی ئاغا گوتی یه‌لدا گیان کچی خۆم، نه‌هینیه‌ک هه‌یه‌ ده‌مه‌وێت پیتبێم، ئه‌مه‌ ده‌ستووری خودایه‌ و پتویسته‌ بیزانیت. من وا ته‌مه‌نم رۆیشیت، دوور نییه‌ سه‌به‌ی بکه‌وم و بمرم، ده‌مه‌وێت خودا له‌ گونا‌هه‌کانم خوشبیت. ده‌مه‌وێت له‌م جی‌هانه‌دا له‌ به‌رده‌م ئه‌م سه‌یده‌ به‌ریزه‌دا رووپه‌ش نه‌بم. یه‌لدا تینه‌گه‌یشیت ئه‌و نه‌هینیه‌ چیه‌؟ گونا‌هی رووپه‌شی چییه‌؟ بۆچی باوکی رووپه‌ش ده‌بیت له‌به‌رده‌م ئه‌م سه‌یده‌ به‌ریزه‌دا؟ بیتاقه‌ت له‌ نئو جلو به‌رگی بووکیندا دانیشتبوو چاره‌پوانی دوا‌یین قسه‌کانی باوکی ده‌کرد. حاجی ئاغا گوتی یه‌لدا گیان به‌راستی باوکی تو ئه‌م سه‌یده‌ به‌ریزه‌یه‌ نه‌ک من، من ته‌ن‌ها به‌ ناو باوکی تو‌م باوکی راسته‌قینه‌ت ئه‌م پیاوه‌یه‌. ده‌بیت ئه‌م پیاوه‌ مۆله‌تی شووکردنی تو بدات نه‌ک من. یه‌لدا هیچ له‌ باب‌ه‌ته‌که‌ تینه‌گه‌یشیت، وایده‌زانی ئه‌وه‌ش به‌شیکه‌ له‌ مه‌راسیمی ماره‌برین، وایده‌زانی ده‌بیت سه‌یدیک بیت و له‌ کاتی ماره‌بریندا بیت به‌ باوکی. یه‌لدا گوتی من له‌باره‌ی مه‌راسیمی ماره‌برینه‌وه‌ هیچ شتیک نازانم، تاکو ئیستا له‌ مه‌راسیمی ماره‌برینی هاو‌پیکانمدا ئاماده‌ نه‌بووم، نه‌مزانیوه‌ که‌ ده‌بیت سه‌یدیک بیت و رۆلی باوک ببینیت. حاجی ئاغا گوتی یه‌لدا گیان بۆچی تینه‌گه‌یشتی؟ تو مندالی من نیت.. به‌لکو تو کچی ئه‌م پیاوه‌ به‌ریزه‌یت! دایکی تو له‌ کاتی له‌دایکبوونی تۆدا مردووه‌. ئه‌و

كهسهى كه تو پښى دهليت دايكه، نهویش دايكى تو نښه. ئيمه تومان له كاتى له دايكبووندا له نهخوشخانه هلگرتوه. ئيمه بههاوكارى يهكيك له كارمندانى نهخوشخانهكه به باوكتمان -كه ئهم سهيده بهپزهيه- گوت، ژن و مندالهكهت هردوكيان مردوون، بهلام پاستيهكهى نهوه بوو، تنها دايكت مرد بوو، تو بهزيندويى مابوويتهوه. ئيمه درومانكرد و تومان له باوكت دزيوه. به بيستنى ئهم وتانه يهلدا بهرچاوى پش بوو، كهوت بهزهويدا و بوورايهوه. سهد هاوارى كرد كچهكهم... كچهكهم. حاجى ئاغا بانگى كرد يهلدا گيان.. يهلدا گيان، بهلام يهلدا بوورايهوه و كهوت، سهرى داي به قاچى كورسييهكدا، لهسهر فرشكه بپهوش كهوت. حاجى ئاغا بهپهله له ژوورهكه چووه دهرهوه، بانگى ميوانهكانى كرد تكايه بهخيرايى حاجى خانم بڼ بانگ بكهن. حاجى خانم لهگهله دوو له خوشكهكانى حاجى ئاغا، بهخيرايى چوونه ژوورهكهوه. له حاجى ئاغاي پرسى چى پوويداوه؟ ئهم سهيده كښه؟ بڼچى چوونهته ژوورهوه و دهرگاكتان لهسهر خوتان داخستوه؟ حاجى ئاغا گوتى بهزوويى پهرداخىك شهكراو بهينه و دكتور ئاگاداربكه، بابيته ژوورهوه، يهلدا بووراوتهوه. ژنهكان هممو هاتنه ژوورهوه سهرپانكرد سهد به ديار يهلداوه دانښتووه و پهنگوپرووى تهواو شله ژاوه و ميزهره سهوزهكهى لهسهر زهوى داناوه. نهيدهزانى چى بكات؟ ژنهكان نهيندهزانى ئهم سهيده كښه؟ بڼچى سهرى بووكى خستووته سهر پانى خوى؟ له ماوهى چند خولهكيكدا ژوورهكه پربوو له ژن و پپاو. هرچهنده حاجى ئاغا هاوارى دهكرد بڼونه دهرهوه، بهلام كهس بهقسهى نهدهكرد. زاواش هاته ژوورهوه، بهلام هښتا بووك بڼهوش بوو، ژنهكان سهديان له ژوورهكه كرده دهرهوه، بهپهله نيو پهرداخ شهكراويان كرد به دهمى يهلداوه. زاوا گوتى چى پوويداوه؟ حاجى ئاغا گوتى نازانم، يهلدا قاچى له كورسييهك گيرا و كهوت به زهويدا و بڼهوش بوو. دكتورى دراوسنيان كه نهویش بانگهښت كرا بوو بڼ مالى حاجى ئاغا، به خيرايى رښت بڼ مالهوه و كهلوپهلى پزىشكى لهگهله خويدا هښتا، هات فشارى خوينى يهلداى گرت، فشارهكهى له خوارهوه بوو، بهزوويى دهرمانى بڼ نووسى و چوون له دهرمانخانهكهى خوار ماليانهوه دهرمانيان هښتا. دكتور گوتى هممووتان له ژوورهكه بڼونه دهرهوه، تنها دايك و باوكى بووك له ژوورهوه بمښنهوه، بهلښتان پښدهدم كه دواى نيو كاتزميرى تر يهلدا باش دهبيت و دښته دهرهوه و مارهبرښنهكه نهنجام دهرښت. يهلدا چاوهكانى هلهښتا و زور بهبيتاقتى بانگى كرد باوكه...باوكه.

حاجى خانم نهيدهزانى نهو سهيده كښه؟ دهگوت ئهم سهيده كارى خوى كرد و

پوښت. حاجی خانم له ماوهی ئه و بیست و چهند ساله دا، هرگیز ئه م سهدیهی نه بیني بوو، به لام دهیزانی که حاجی ئاغا بهردهوام خیر به سهد دهکات و به بهردهوامی دیاریی دهبات بۆ مالی سهد. حاجی ئاغا چهندین جار گوتبوی خیرم کردووه. حاجی خانمیش چهندین جار گوتبوی منیش پنباشه ئاغا سهد بینم. حاجی ئاغا گوتبوی باش نییه تو بینیت، پیوست ناکات.

ئیتستا له و کاته دا و له کاتی مه راسیمی ماره بریندا، حاجی پوښتوو ئاغا سهدی هینا بوو. ئاغا سهد چوو بووه هه وشه، زۆر نیکه ران بوو. نیکه رانی له وهی که چهندین سال له وه بهر منداله که یان لی دزیوه و ئه م هه سستی پینه کردووه که لی دزراوه. به لکو وایان نیشانداه که منداله که ی مردووه. نیکه رانی و شادی باوکی که دوو کاتزمیره زانیویه تی خاوه نی کچیکی بیست و نه ونده ساله یه. کچیک که ئیتستا و خه ریکه شوو دهکات. حاجی ئاغا هاته هه وشه که وه و به ئاغا سهدی گوت، وا یه لدا حالی باشبووه تو من بکه به وه کیل و خوت برۆ. سهد گوتی تو بۆچی کچه که مت به م دهرده بردووه؟ تو که سیکي خۆپه رستیت، یه که م تو نه و منداله ت له من دزیوه، پاشان منت به ئازاره وه نیشانی نه و داوه، ئیتستاش به م بیروویه ته وه له به رده می خۆمدا خه ریکبوو کچه که م بکوژیت. حاجی ئاغا گوتی ئیتستا کاتی نه م قسانه نییه. نه گه ر پیت باشه و سه لامه تی کچه که تت ده ویت، نه گه ر ده ته ویت ماره برینی کچه که ت به ریکوپیکي بروات، تو من بکه به وه کیل بۆ ماره برینه که و خوت برۆ، پاشان تو هه رچییه که ت له من بویت پیتی دهم، پاره یه کی زۆرت بۆ دهنیزم. ئاغا سهد گوتی پاره کانت سه رت بخوات، تو بۆچی له کاتی ماره برینی نه م کچه دا راستیه که ت پتگوت؟ بۆچی زووتر نه م راستیه ت پینه گوتووه؟ حاجی ئاغا گوتی. ئاغا سهد تو پیتخوښبوو نه مه رووبدات. سهد گوتی به نده ی خودا تو نه مپرو هاتوویت بۆ مالی ئیمه و گوت ده مه ویت نه یینییه ک ئاشکرا بکه م، گوت به هاوکاری کارمه ندیکي نه خوښخانه منداله که ی منت دزیوه، گوت کچه که ی من ئیتستا ته مه نی بیست و چهند سالیکه و ده یه ویت شوو بکات، گوت نه و خیر و خیراته ش که هیناوته بۆ رازیکردنی من و خوشک و براکانی بووه. منیش گوتم ده مه ویت کچه که م بینم، هه موو باوکی که سۆزی هه یه و هه ر باوکی که ش له ناکاودا بزانت کچیکی بیست و نه ونده ساله ی هه یه ره نگ و رووی ده گوریت، هه ر باوکی که نه گه ر بیستیت نه و کچه ی که نه یینیوه و وایزانیوه مردووه، به لام ئیتستا و خه ریکه شوو دهکات، ده یه ویت چاوی پی بکه ویت. من که ی پیمگوتویت تو کتوپر نه م بابه ته له گه ل کچه که مدا باس بکه. تاوانی دزینی مندالی خه لک زیاتره یا به شوودانی کچیک به بی مؤله تی باوکی. تو

ئەم كچەت گەورە كردووه، بەلام ئیستا ئەم كچەت تووشی نەخۆشی دەروونی كرد. تاوانی شیتبوونی ئەم كچە داماوە لە ئەستۆی كێیە؟ من مۆلەتی مارەبیرینی كچەكەم دەدەم بە تۆ، بەلام منیش حەزەكەم بێم و قسە لەگەڵ كچەكەمدا بكەم و نزای خیزی بۆ بكەم. حاجی ئاغا گوتی من بە ناوی چییەو تۆ ببەمە ژوورەو بۆلای یەلدا؟ هەموو خەلكی پێمدهلێن ئەم سەیدە بۆكوێ دەبەیت؟ سەید گوتی بلێ ئاغا سەید دەیهوێت چەند نزیایەکی خێر بە گوتی یەلدا دا بخوینیت.

یەلدا چاوهكانی كردبوونەو، بەلام بنمیچی خانووەكە لەبەرچاوی دەسووپا، چاوی بەرەشەو دەهات، دكتور دەرزێیەکی بەدەمار بۆ كردبوو، یەلدا بەرەو باشی دەچوو، بەلام ئیتر لە كۆتر و تاوس نەدەچوو، یەلدا هەستی دەكرد كە ئیتر فریشتە نییە. ئەو دكتور جەلالی موجدییانی لەبەر چاو بوو، ئەو چەندین جار بۆ چارەسەر سەردانی دكتور جەلالی كردبوو، ئیستاش لە نێوان ئەو هەموو خەلكەي شاردا تەنھا دكتور جەلالی موجدییانی دەهاتە بەرچاو. چەندین جار حاجی ئاغا و حاجی خانم چیرۆکی بە دنیا هاتنی یەلدايان باسكردبوو. باسیان كردبوو كە چۆن سەردانی دكتوریان كردووه تا دایكی دووگیان بوو و ئەو هاتۆتە دنیاو! چۆن ئەو دایكە لە نەخۆشخانەكانی تاراندا خەوینراوه؟ چەندین جار لەلای خەلكی گوتبوویان دكتور جەلال هەلەي كردووه؟ چونكە دكتور جەلال گوتبووی ئەمانە مندالیا نابێت، بەلام دكتورەكانی تاران چارەسەریان كردووه و خودا مندالی پێداون. جگە لە حاجی ئاغا و حاجی خانم تەنھا دكتور جەلال دەیزانی ئەو مندالە مندالی خۆیان نییە، تەنھا دكتور جەلال ئەو نەهێنییە دەزانی، بەراستی كارمەندەكەي نەخۆشخانەش دەیزانی كە ئەو كچە مندالی حاجی ئاغا نییە.

یەلدا لە بیركردنەویدا بوو، وەك بروسكە بەخێرای بیڕی دەكردهوه، پرسایاری لە خۆی دەكرد، ئایا پوورەكانی و زاواكانیان و مندالەكانیان دەزانن كە ئەو كێیە؟ هەموو شتیك بەلایەو بێ نرخ ببوو. خۆشەویستی و بووكینی و نازكیشان و خانووه كۆنەكە و چاوقایمی لە یاریكردندا و سواربوونی كۆلی حاجی ئاغا و ئەمانەي هەموو بە شتی پڕوپووج دەزانی. ئەو گەشتانەي كە چەند رۆژیک بوو بیڕی لێكردبوونەو هەمووی وەك یارییەکی مندالانە دەهاتەو بەرچاو؟ هەموو شتیكی رابردووی بەلاو هەمژەیی بوو. خۆشی بە كەسیكی گەمژە دەزانی. دەيگوت هەمووان درۆیان لەگەلدا كردووم، خۆشەم بووكەلەیهكی یاریكردنی دەستی حاجی ئاغا و حاجی خانم بووم، ئەوان تەنھا بوون و بووكەلەیهكیان هێناو تاكو بۆ خۆیان یاری پێكەن، هەندێك كەس سەگ و پشیلە رادەگرن بۆ بێزاری خۆیان، هەندێكی تر مندال دەدزن، ئەو تەمانە لە

نەخۇشخانە مىندالىكىيان دزىو، ئاى ئەمانە چ بىئىشەرەفىيەكىيان كىردوۋە؟ ديارە حسينىش ھەر درۋى لەگەلدا كىردوۋم، بە درۋ دەلىت خۇشمدەۋىت، ديارە بۇ ئوۋىش ھەر بوۋكەلەى يارىكىردىم. ئەى بۇچى لە تەمەنى (۴-۵) سالىدا ئەم راستىيەيان پىئەگوتوۋم؟ بۇچى لە ھەر كۆر و كۆبوۋنەۋەيەكدا زوۋ زوۋ باسى چوۋنى حاجى خانم دەكەن بۇ نەخۇشخانەكانى تاران؟ لە ماۋەى چەند خولەكىكدا ھەموو شتىك لەبەر چاۋى گۆردرا، ھەموو خۇشەۋىستىي دايك و خوشك و ھاۋسەرى ئايندەى ۋەك تىرىكى ژەھراۋى بوۋ لەلاى، ئىستا دەبىت چى بكات؟ حاجى خانم دەيگوت يەلدا گيان، شكور حالت باشە، سوپاس بۇ خودا كە باشىت.

ھەموو ميوانەكان لە پياۋ و ژن و گەۋرە و بچوۋك چاۋەپۋانى يەلدا بوۋن كە ھەلبىستىت و بچىتە بەردەمى مامۇستا و مارەبىنەكە ئەنجام بدرىت. ھەر لە مامۇستاۋە تاكو ھەژار و سۈلكەرەكانى بەردەرگاش چاۋەپۋانى خىرىك بوۋن كە بە دەستيان بگات، بەھۋى ئەم زەماۋەندەۋە. ھەموۋان زانىبوۋيان كە بوۋك بە زەۋىدا كەۋتوۋە و دەيانزانى كە دەگرى، ھەر كەسە و لەلاى خۇيەۋە لىككادەۋەيەكى بۇ دەكرىد و جۇرەھا تۆمەتيان ھەلدەبەست..

ئىكتۇر ھوگۇ، ئەو نوۋسەرە كۆمەلناسە، يا بلىن ئەو كۆمەلناسە ئەدىيە، لە پۇمانى (بى نەۋايان) دا لە بارەى مىسۇ مۇرىل، ئەو كەشيشە مۇۋقۇستەى كە زىۋەكانى خۇى دابوۋ بە ژانوالژان نوۋسىۋىەتى (مىسۇ مۇرىل پىۋىستە چارەنوۋسى ھەموو ئەۋكەسانەى كە لە شارە بچوۋكەكاندا دەژىن قبول بكات). ديارە شارە بچوۋكاكان شوئىنكە زمانى زۆرى تىدايە بۇ قسەكرىد و مىشكى كەمى تىدايە بۇ قسە ۋەرگرتن. ميوانەكان جگە لەۋە دەبوۋ بىر لە چى بكنەۋە، جگە لە بورانەۋە و گريان و ھاتنى سەيدىكى بىگانە، نەك ميوانەكان ھەموو خەلكى شارىش زانىبوۋيان كە شتىكى ۋا پوۋىداۋە، تەنانت بە ھۋى تەلەفۇنەۋە ھەۋالەكە گەشستبۋە تارانىش. ئەو خەلكە بەگشتى دەيانوۋىست بەھىۋاشى ئەم بورانەۋە و گریانەى پىش مەراسىمى مارەبىنەكە لىكبدەنەۋە. ھەندىك كەۋتبۋنە سەر ئەو باۋەرەى كە بوۋك چەند مانگىكە دوگيان بوۋە، ھەندىكى تر دەيانگوت بوۋك جگە لە حسين عاشقى كەسىكى تر بوۋە.

بارى ئابوۋرى ھەموو خەلكى بەدرىژاىى (۳۰-۴۰) سال گۆرانكارىي بە سەردا ھاتبوۋ، گۆرانكارى تەۋاۋ لە ژياناندا بەدەكرە، ئەۋانەى لەۋى بوۋن لە گەنجىدا تەنھا سوۋارى ۋالاخ ببوۋن، پاشان سوۋارى پايسكىل و ئىستاش سوۋارى ئۆتۈمبىل دەبن، ئەۋان كەسانىك بوۋن كە باشترىن خواردنىان چىشتى دۆكەشك بوۋ، بەلام ئىستا جگە لە

قبولې و برنج هيجيتړ ناخون، نه‌وان كه‌سانيك بوون پيشتړ جله كونه‌ي باوكيان بچووك ده‌كرده‌وه و له‌به‌ريانده‌كرد، به‌لام ئيستا قوماشي (هيلدي) ئينگليزيان پيکه‌مه، كه‌سانيك بوون كه‌ سالي دوو جاريش له‌ مه‌راسيمه‌كاندا شه‌ربه‌تيان ده‌ست نه‌ده‌كه‌وت بيخونه‌وه، كه‌چي ئيستا، سالي سه‌د كيلو پاقلاره‌ي حاجي خه‌ليفه له‌ ماليا‌ندا ده‌خوريت. كه‌سانيك له‌ تافي گه‌نجيتيدا جگه له‌ كولانه‌كاني شاره‌كه‌ي خويان شوينيكي تريان نه‌بيني بوو، به‌لام ئيستا منداله‌كانيان له‌ سانفرانسيسكو و نيويورك وپاريس ده‌ژين. هه‌موو شتيك گورانكاري به‌ سه‌ردا هاتووه، ته‌نها فه‌ره‌نگي غه‌بيه‌تكردن، هيتان و بردني قسه و توم‌ت هه‌لبه‌ستن وه‌ك خوي ماوه‌ته‌وه. فه‌ره‌نگي مالي به‌زووي گوراني به‌سه‌ردا ديت، به‌لام فه‌ره‌نگي كولتوري چه‌ندين سال و چه‌ندين سه‌ده و بگره هه‌زار ساليشي ده‌ويت. ده‌نگه‌ده‌نگ په‌يدا بوو، گوتيان بووكه‌ خان حالي باشتړ بووه، وا ديت ده‌ره‌وه بو لاي مه‌لا و مه‌راسيمي ماره‌برينه‌كه نه‌جامده‌درت. حسين ده‌ستي يه‌لداي گرتبوو له‌ شوينيكا داينيشاند و خويشي له‌ ته‌نيشتيه‌وه دانيشت، به‌لام يه‌لدا ئوي به‌ جوريني تر ده‌بيني، هه‌ستيده‌كرد حسين ئو كه‌سه‌ي پيشوو نيه‌ كه‌ خوشيده‌ويست، ئو كه‌سه نيه‌ كه‌ پيشتړ بينبووي، هه‌ستيده‌كرد ئو كه‌سانه‌ي له‌ ده‌وري كړبوونه‌ته‌وه، هه‌موو روخساريان گوراوه. وه‌ك ئوه‌ي له‌ نارايشتگايه‌كدا له‌بري جوانكاري ناشيرينكاريان بو كراييت. حاجي خانم به‌ پيکه‌نينه‌وه گوتي شكور بو خدا كچه‌ ئاقل و جوانه‌كه‌م باشبووه. كاتيک ددانه‌كاني حاجي خانم ده‌ركه‌وتن يه‌لدا واي هه‌ستده‌كرد كه‌ ئه‌م ژنه دايكي فولادزه‌يه نه‌ك ئو ژنه‌ي كه‌ چه‌ندين ساله پييده‌لئت دايكه و هه‌ر ئيستا په‌لاماري ده‌دات و به‌ ددانه‌كاني گاز له‌ هه‌موو جه‌سته‌ي ده‌گريت. واي هه‌ستده‌كرد ئو ژنه په‌لاماري ده‌دات و ده‌ماره‌كاني به‌ ددان ده‌قرتيني و تووشي خوين به‌ربووني ده‌كات. حاجي خانم گوتي يه‌لدا گيان كچه‌ خوشه‌ويسته‌كه‌م ماموستا چاوه‌رواني تو ده‌كات. يه‌لدا ده‌ستيكي به‌ سه‌رو رووي خويدا هيتا و دوباره ده‌ستيكرده‌وه به‌ هاوار هاوار و گريان. گريانه‌كه‌ي به‌ جوريك بوو هيچ كه‌سيك نه‌يده‌تواني هيتني بكاته‌وه. دايك و خوشه‌كاني حسين سه‌ريان سورما‌بوو، ده‌يانگوت يه‌لدا ده‌بيت بوچي و ابكات، ئه‌م گريانه‌ي له‌ پای چيه‌. بوچي وا هه‌موو گياني ده‌له‌رزيت، ده‌بيت چي روويداييت و بوچي وا بكات؟. ژنان له‌ ناو خوياندا كه‌وته‌ چيه‌چپ و هه‌ر كه‌سه و له‌ به‌ر خويه‌وه قسه‌يه‌كي ده‌كرد. يه‌كيك ده‌يگوت بووك كاري به‌دروشتي كرده‌وه، يه‌كيكي تر ده‌يگوت خيانه‌تي كرده‌وه، ده‌يانگوت ئه‌مه به‌هانه‌يه و نايه‌ويت ماره‌بكرت و په‌شيمان بووه‌ته‌وه له‌ شووكرده‌كه‌ي..

يه لدا ئه ژنوكانى له باوهش گرتوو دهگريا، دكتور كه سيكي نار دبوو تا دهرزى تری
 بې ب هينن. يه لدا دهگريا، دهله رزى، بيريشى دهكرده وه دهبيت چى بكات؟ دهبيت بچيت
 بې ماره برينه كه، دهبيت راستيه كان به حسين و بنه ماله كه ي بلېت، دهبيت هاوار بكات،
 كه ئه و كچى راستيه قينه ي حاجى ئاغا و حاجى خانم نييه، دهبيت هه موو لايه ك ئه م.
 راستيه بزائن. له ناكاو به بيريداها ت رهنگه هه موو لايه ك ئه م راستيه يان زانبييت، ته نها
 خوم نه مزاني بيت، ميتشكى كه ميك هتور بووه وه، بيرى له وه دهكرده وه ئه گهر هه مووان
 به م راستيه بزائن دياره كيشه كه منم، ئه گهر كه سيك نه زانيت من كيم دهبيت چى بكه م؟
 كه سيكى خوى ليگورا بوو، خوى خستبووه ژير پرسياره وه، كه سيكى و چوئيتى خوى
 ليكده دايه وه، چهند كه سيك له هاوړي و هاوړه لكانى كه بانگه يشت كرابوون و له وي
 بوون، ئه وانيش چوونه ژووره وه بې لاي يه لدا، تاكو هيمنى بكه نه وه و بيت بولاي
 ماموستا بې ماره برين..

حاجى خانم، حاجى ئاغاى برد بې ژووركي چول و لتي پرسى ثايا ئه و سه يده
 باوكى يه لدايه؟ حاجى گوتبووى به لى خو يه تى. حاجى خانم گوتى تو پياويكى زور
 گه مژه يت بچى له م ماوه دوور و دريژدها قسه ت نه كرده وه و ئيستا له م كاته دا كه
 كاتى ماره برينى ئه و كچه يه باسى ئه م كيشه يه ي بې ده كه يت؟ حاجى گوتى من هه ميشه
 بارىكى قورسى تاوانم له سهر شانه، به دزىنى ئه م منداله ئيتر تواناي ئه و باره قورسه م
 نه ماوه، ئيستا چون بتوانم تاوانيكى تريش بخمه ئه ستوى خوم به ماره برينى ئه م كچه؟
 من باوكى ئه و نيم تاكو موله تى ماره برين و شوو كردنى بده م. ئاخر ئه م كاره درى ثايين
 وشه رعه. حاجى خانم به سهريدا قيزاندى. حاجى ئاغا گوتى ئيستا دهنگه دهنگ مه كه با
 ئه و خه لكه هه موو شتيك نه زائن.

حاجى خانم گوتى با هه موو شتيك بزائن هه موو خزمه كانمان و دراوسى و
 ناسياوه كانمان و بنه ماله ي زاواش ئه گهر راستيه كه بزائن باشته ر، ئه گهر نا سه دان
 قسه و قسه لوك به ناوى من و تو و ئه و كچه داماووه بلاوده بيته وه. ئاخر حاجى
 تو كه سيكى گه مژه و كالقاميت، من ته مهنك زيانى كوپره وه ريمم له گهل تودا به سهر
 بردووه، هه مووكات تو بې من خه م و خه فته بوويت، بچى له لاي خه لكى گوتووته
 دكتور مه جيبيان دكتوريكى نه زان و نه شاره زايه و هه موو ئازمايشه كانى هه له بوون،
 له كاتيكدا ئه و باشتري و شاره زاترين دكتوره له ته واوى ئيراندا و ههر ئه ويش پيشتري
 هه موو راستيه كانى به ئيمه گوتووه، يا بچى ئه م راستيه ت چهند ساليك يا چهند
 مانگيك له مه و بهر به م كچه داماووه نه گوتووه و ئيستا و له م كاته هه ستياره دا پتي

ده‌لښت، تو بهم قسه نه‌زانانه‌ي خوت و بهم نه‌شاره‌زاييه‌ت له شهرع و ټايين و به باسي به‌هه‌شت و دوزه‌خ، هه‌موومان په‌وانه‌ي دوزه‌خ ده‌كه‌يت. لانكه‌م تو خوت باش ده‌زانيت من هېچ كه‌م و كووپيه‌كم نه‌بووه له پروي مندا‌لبوونه‌وه، نه‌وه تويت كه‌كه‌موكوپييت هه‌يه و كيشه‌ي مندا‌ل نه‌بوونمان له تووه بووه نه‌ك له منه‌وه، نه‌وه تويت كه‌ مندا‌ل نابيت، به‌لام من له‌گه‌ل تودا هه‌لم‌كردووه. به‌لام ټايا نه‌گه‌ر كيشه‌كه‌ له منه‌وه بووايه تو ده‌ستبه‌رداري من نه‌ده‌بوويت و ژنت به‌سهردا نه‌ده‌هيتام؟ بوچي تو وا ده‌زانيت من ټاگاداري كاره خراپه‌كانت نيم و نازانم له تاران چيت كردووه و چي ده‌كه‌يت؟ من هه‌موو نه‌و شتانه‌م زانيوه، به‌لام من باسم نه‌كردووه و به‌سهر خو‌مندا نه‌هيتاوه و له‌پروم نه‌داويت، نه‌م كچه ته‌مه‌ني چوار سال بووه كه‌چه‌ندين جار پيم گوتويت خودا ليمان قبول ناكات با راستيه‌كاني پي‌ټلښ، چونكه هه‌ر ده‌بيت بيزانيت، به‌لام تو ده‌تگوت پتويست ناكات با نه‌زانيت، نه‌م نه‌پيښه هه‌ر خو‌م و خوت و كارمه‌نده‌كه‌ي نه‌خوشخانه ده‌يزانين، كه‌چي ساليك له‌مه‌وبه‌ر پا‌قلاوه‌يه‌كي زورت كړي و كردت به‌خير و گوتت كارمه‌نده‌كه‌ي نه‌خوشخانه مردووه و ټيتر نه‌م نه‌پيښه ته‌نھا لاي خو‌م و خوته، باش ده‌زانيت هه‌ر خوت به‌رنامه‌ي دزيني مندا‌له‌كه‌ت دانا و منيش و خوشت خسته ژير باري گونا‌هه‌وه.

يه‌لدا له پري‌كدا شتيك به‌بيري‌دا هاتبوو، گوتي من خو‌م ده‌كوژم و خو‌م له‌م باره ناهه‌موواره پزگار ده‌كه‌م. يه‌لدا حسين‌ي خوشده‌ويست، حسين‌يش نه‌وي خوشده‌ويست، ټيستا حسين نه‌گه‌ر بزانيت يه‌لدا كچي حاجي ټاغا و حاجي خانم نييه، ټايا هه‌ر خوشي ده‌ويت؟ يه‌لدا ده‌يگوت به‌راست كه‌ من كچي حاجي ټاغا و حاجي خانم نيم، ټايا مامه‌كانم ريگه‌ده‌دن نه‌و هه‌موو سامانه به‌ من بگات؟ ټايا من مافي نه‌وه‌م هه‌يه بيمه ميراتگري نه‌م ژن و پياوه مندا‌ل دزه؟ ټايا حسين مني چنده خوشده‌ويت؟ ټايا مني زياتر خوشده‌ويت يا مال و ساماني نه‌م ژن و پياوه كه‌خويان كردووه به‌دايك و باوكي من؟ يه‌لدا دلنيا بوو كه‌ حسين و بنه‌ماله‌كه‌ي له‌به‌ر خاتري خوي نه‌ويان خوشنه‌ده‌ويست، به‌لكو خوشه‌ويستيه‌كه‌ بؤ پاره، ميرات، ټوتومبيل، خانوو، دوكان و تيكراي ساماني حاجي بووه. كاتيک ناسنامه‌كه‌ي ټاشكرا بيتت و حسين بزانيت نه‌و كتيه و كچي كتيه؟ ده‌بيت حسين هه‌لوښتي چون بيت. له پري‌كدا دلي به‌حالي حسين سووتا. دووباره بيري كرده‌وه نابيت به‌هېچ جوړيك دل‌م پني بسووتيت، چونكه نه‌ويش هه‌ر وه‌ك حاجي وايه، نه‌ويش گنده‌كار و گنده‌ل و مندا‌ل دزه. دووباره بيري كرده‌وه و گوتي نا، نا نه‌و كوړيكي باشه له به‌ر خاتري خوي مني خوشده‌ويت، له به‌رخاتري مال و سامان

نییه، به‌لام ئه‌گەر له بهر مال و سامان نییه بۆچی له‌گه‌ل ئه‌و کچه‌دا زه‌ماوه‌ندی نه‌کرد، که خوشیده‌ویست و سالتیک له زانکو له دوا‌ی ئیمه‌وه بوو؟ راستیه‌که‌ی ئه‌و کچه له من شو‌خوشه‌نگتر بوو. ئه‌وه یه‌که‌مین جار بوو که یه‌لدا دان به‌وه‌دا بنیت که‌سیک له‌و شو‌خوشه‌نگتره. حسین (٤-٥) مانگ ده‌بوو په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل ئه‌و کچه‌دا دروست‌کرد بوو، کاتیک چوو بوو بۆ مالیان و سه‌یری کردبوو باوکی ئه‌و کچه کارمه‌ندیک ئاساییه و مالیکی بچکولانه‌یان هه‌یه و ئۆتۆمبیل‌یشیان نییه، سه‌یری کردبوو مه‌عسومه بۆ ته‌واو‌کردنی زانکو ناچاره هاوکاری دایکی بکات بۆ کاری به‌رگدروویی، به‌لام کاتیک له حسینم پرسى بۆچی وا‌زت له مه‌عسومه هه‌تیا؟ ئه‌و له وه‌لامدا گوتی ره‌وشت و خوی باش نه‌بوو، که‌سیکی توند بوو له‌گه‌ل مندا نه ده‌گونجا. یه‌لدا خانم قسه و ده‌نگه‌ده‌نگی ده‌ورو به‌ری بۆ له یه‌کتری جیا نه‌ده‌کرایه‌وه، ئه‌وانه‌ی له ژووره‌وه له لای بوون هه‌ر یه‌که و له‌به‌ر خۆیه‌وه قسه‌یان ده‌کرد، به‌لام ئه‌و له قسه‌ی که‌س تینه‌ده‌گه‌یشت، ته‌نها ده‌نگه‌که به‌ گویندا پینچی ده‌خوارد و ئه‌ویش له یه‌ک وشه تینه‌ده‌گه‌یشت. هه‌ستیده‌کرد یه‌کیک شانه‌کانی ده‌جولیتیت و ده‌لیت یه‌لدا گیان.. یه‌لدا گیان کات وا بوو به هه‌شتی شه‌و، مامۆستا ده‌یه‌ویت ب‌روات، تکایه هه‌لسه با ب‌روین بۆ لای ماموستا تا‌کو ماره‌به‌رینه‌که ئه‌نجام به‌دین. یه‌لدا چاوه‌کانی کرده‌وه و سه‌یریکرد ژووره‌که پ‌ربووه له دوکهل، زوهره خانم خه‌ریکی سووتاندنی ئه‌سپه‌ند بوو، به‌ده‌وری یه‌لدا‌دا ده‌سو‌پایه‌وه و ده‌یگوت چاوی هه‌سوود کو‌یر بیت، نه‌فره‌ت له خه‌لکانی به‌د، ئاده‌ی پارچه قوماشیک به‌ینن با چاوه‌زاریکی بۆ بگرمه‌وه، به‌ خه‌یرایی هه‌لکه‌یه‌ک به‌ینن وبا له سه‌ر سه‌ری بیشکینم و بزانه‌م کئ به چاویه‌وه کرده‌وه؟ پیاوانی میوان پ‌رته‌بو‌له‌یان بوو، قسه و گه‌فتو‌گویان ته‌واو ببوو، له کاتژمیر پینجی دوا نیوه‌رۆوه دانیشتبوون، قسه‌یه‌ک نه‌ما بوو تا بیکه‌ن. له‌ناو خۆی‌اندا له یه‌کتریان ده‌پرسی بۆچی بووکی نایات بۆ لای مه‌لا و ماره‌به‌رین ته‌واو بیت.

هه‌شتا سه‌ید له ناوه‌راستی هه‌وشه‌که وه‌ستا‌بوو، دوو کاتژمیر زیاتر ده‌بوو هه‌چ جووله‌یه‌کی نه‌کرد بوو. هه‌چ که‌سیک ئه‌وی نه‌ده‌ناسی، هه‌ندیک له میوانه‌کان ئه‌ویان له ناوشاردا بینیبوو، به‌لام ئه‌ویان به‌ ناو و ناو‌نیشان نه‌ده‌ناسی، نه‌ی‌انده‌زانی بۆچی ئه‌و سه‌یده له‌وئ وه‌ستاوه. هه‌ندیک ده‌یانگوت کاتیک که بووک بوراوه‌ته‌وه، ئه‌م سه‌یده له‌گه‌ل حاجیدا له ژووره‌وه بووه. بۆچی ئه‌م سه‌یده له ژووره‌وه بووه؟ باسی هاتنی سه‌ید ورده ورده له ناو ژناندا بلاوبۆوه، چه‌ندین لیکدانه‌وه‌ی نه‌شیاویان بۆ ده‌کرد. له‌ولاوه ژنیک که گوینی له‌و قسانه بوو، چووه ناو ژنه‌کانه‌وه و گوتی ئیمه که‌سانیکی

سه‌یرین، هاتووين له‌سهر فهرشی خه‌لکی دانیشووين و شه‌ربه‌ت و شیرینی نه‌وان ده‌خوین و له‌هه‌مانکاتا نه‌فسانه بۆ خویان و کچه‌که‌یان دروستده‌که‌ین. ناخر غه‌یبه‌ت و تۆمه‌ت هه‌لبه‌ستن کاریکی باش نییه. ژنیکي تر له‌ولاوه هه‌لسایه سه‌ر پښ و ږووی له‌م ژنه‌ کرد و گوتی کئ غه‌یبه‌تی کردووه؟ کئ تۆمه‌ت و بوختان هه‌لده‌به‌ستیت؟ خه‌لک نه‌قلی هه‌یه، خه‌لک بیره‌که‌اته‌وه، بووک نیو کاتژمیر پښش کاتی دیاریکراوی ماره‌برین له‌گه‌ل باوکی و پیاوینکی سه‌یددا چووه ژووره‌وه. پاشان بووک بوورایه‌وه و به‌زه‌ویدا که‌وت، ئیستاش که‌ ئاماده‌نییه‌ بیت بۆ ماره‌برین، وه‌ک مردوو، وه‌ک نیوه‌ شیت، پالی به‌ دیواره‌وه داوه و قسه‌ی که‌س نابیسیت. باشه‌ خۆ هیچ که‌سینک قسه‌یه‌کی خرابی نه‌کردووه، ته‌نها ئیمه‌ گوتومه‌انه کچه‌که‌یان دیاره‌ نه‌خوشییه‌کی هه‌یه که‌ وای لښه‌اتووه. که‌ ده‌لښ سه‌ری به‌ قاچی کورسییه‌که‌، که‌وتوو هه‌یه‌ به‌هانه‌یه. نه‌و کچه‌ یا بوورانه‌وه‌ی له‌گه‌ل‌دایه‌ یا فنی لښیت، یا نه‌خوشی ده‌روونی هه‌یه. ئیتر قسه‌ و ورته‌ ورت له‌ ناو ژناندا ده‌ستپښکرد. حاجی ئاغا به‌ دکتوری گوت، دکتوری به‌پښ ده‌ستم به‌ دامانت کاریک بکه‌ له‌به‌رده‌می نه‌و هه‌موو خه‌لکه‌ ئابرووم نه‌چیت. حاجی خانم ږووی کرده حاجی و گوتی دکتور ده‌بیت کاریک بۆ تو‌ی گه‌مزه‌ بکات، ئیستا کاتی نه‌وه‌ بوو به‌م کچه‌ بلښت تو‌ مندالی ئیمه‌ نیت؟ حاجی ئاغا گوتی، خانم تو‌ حاجیت. تو‌ چوویته‌ مه‌که‌ و مالی خودات بینوه، تو‌ پښنج فره‌زه‌ نو‌یژ ده‌که‌یت، تو‌ شاره‌زاییت له‌ شه‌رع و ئاییندا هه‌یه، چۆن ږڼگه‌ده‌ده‌یت کچیک که‌ من باوکی نه‌و نیم، بږۆم بیمه‌ وه‌کیلی ماره‌برینی، ناخر نه‌وه‌ منداله‌کانی حه‌رامزاده‌ ده‌رده‌چن، تاکو حه‌وت پشت تو‌شی کښه‌ی شه‌رعی ده‌بین و گوناوه‌که‌ی ده‌چیته‌ ملی من. ده‌بیت به‌م هه‌موو نو‌یژ و خوداپه‌رستییه‌وه‌ بچمه‌ دۆزه‌خ، من نامه‌و‌یت بچمه‌ دۆزه‌خ.

حاجی خانم گوتی هه‌ر نه‌وه‌یه که‌ من ده‌لښم. تو‌ پیاوینکی گه‌مزه‌یت بۆچی چوار مانگ له‌مه‌و به‌ر نه‌م باسه‌ت لا نه‌کردووه؟ بۆچی ده‌ سال یا پښنج سال پښش ئیستا پښته‌گوتوو؟ ئیستا له‌م کاتی ماره‌برینه‌دا هاتوویت پښته‌لښت که‌ تو‌ کچی ئیمه‌ نیت. حاجی خانم له‌ په‌نجه‌ره‌که‌وه سه‌یری ده‌ره‌وه‌ی کرد و گوتی نه‌وه‌ ئاغا سه‌ید دوو کاتژمیر ده‌بیت له‌ حه‌وشه‌که‌دا به‌بښه‌نگ وه‌ستاو، نه‌ویش له‌ داخی تو‌ مات و مه‌لول بووه، هه‌لسه‌ بږۆ قسه‌ی له‌گه‌ل‌دا بکه‌ به‌لکو نه‌و ږڼگا چاره‌یه‌ک بدۆزیته‌وه. حاجی ئاغا گوتی سه‌ید خۆی پښگوتوم که‌ ده‌یه‌و‌یت چه‌ند قسه‌یه‌ک له‌گه‌ل یه‌ل‌دا بکات. حاجی خانم گوتی ژووره‌که‌ چۆل ده‌که‌م و بابیت قسه‌ی له‌گه‌ل‌دا بکات. حاجی ئاغا گوتی نه‌ی چی به‌و خه‌لکه‌ بلښم؟ حاجی خانم گوتی من خۆم ده‌لښم با ئاغا سه‌ید بیت هه‌ندیک نزا له‌سه‌ر

یه لدا بخوینیت. سهید پیشتریش هاتوو نزا بکات، به لام پیشته وهی ئه و نزاکانی بکات یه لدا به زه ویدا که وتوو. بویه ئیستا پتویسته بیت و نزای بۆ بکاته وه. هیشتا حاجی ئاغا نه چوو بووه دهره وه به شوین سهیدا. باوکی زاوا چوو به رده می حاجی و گوتی دهمه ویت چند قسه یه کت له گه لدا بکه م، حاجی ئاغا گوتی بفهرموو. باوکی زاوا گوتی وا هه سته که م که یه لدا خانم کیشه یه کی هه بیت وه ک کیشه ی نه خوشی دهره وونی و بوورانه وه، به لام ئیوه به ئیمه تان نه گوتوو. حاجی ئاغا گوتی دوستی خوشه وستم سویند به خدا و به پیغه مبه ر که که مان هیچ نه خوشیه کی نییه، ئه وه دکتور لیره یه و برۆ له و بپرسه. حاجی محهمد (باوکی حسین ئاغا) گوتی باشه ئه و به زه ویدا که وتته، ئه م بوورانه وه و هاتو چویه ی بۆچییه؟ ئه وه تا هه رچییه کی پتده لاین ئه و تیناگات و هوش و بیرری له شوینیکی تره. له ژیر لیه وه قسه ده کات و ده لیت من کیم و من چیم؟ حاجی ئاغا گوتی من به راستی پتده لیم یه لدا هیچ کیشه یه کی نییه. حاجی محهمد به بی ئه ملاولا گوتی به راستی ئیمه هه زار لیره ی بۆ ناکه ی به ماره یی. حاجی ئاغا گوتی ئیمه له سه ر هه زار لیره ریکه وتوین و له سه ر کاغه زیش نووسراوه. حاجی محهمد گوتی ئیمه هه زار لیره ناکه ی به ماره یی، له سی سه د لیره زیاتر ناده ی ئه گه ر قبولی ناکه ن ئه و به زووی دهرۆین، ئه ویش به و مهرجه تا نیو کاتژمیری تر ماره برینه که کوتایی پتیت، ئه م خه لکه هه موو برسین و تا ئیستا نانی ئواره یان نه خواردوو. هه مووان کاریان هه یه و ده یانه ویت به زووی برۆن ناتوانن تا کو به یانی لیره دابنیشن. حاجی ئاغا گوتی ئه ی حسین چی ده لیت؟ حاجی محهمد گوتی، حسین هیچ قسه یه کی نییه، که سینک که خوی پاره ی نه بیت هیچ قسه یه کیشی نییه. حاجی ئاغا گوتی، به لام من به یه لدام گوتوو هه زار لیره. حاجی محهمد گوتی تا نیو کاتژمیری تر ئه گه ر له سه ر سی سه د لیره ماره ی ده که ن باشه ئه گه رنا کچی خوتان بۆ خوتان و ئیمه دهرۆین.

حاجی ئاغا پیاویکی بازار ی و له سه رخۆ بوو، گوتی حاجی محهمد من و تو دوستی یه کترین، چه ندین ساله یه کتری ده ناسین ده مانه ویت ببین به خزم و که سی یه کتری، که چی تو به یه کجار ماره ییت یه ک به سی زیاتریش که مکر دۆته وه. حاجی محهمد گوتی حاجی راستگویی شتیکی باشه، کاسه زیه که ت نیو کاسه یه. ئه م سه یده کتییه؟ بۆچی ئه و به تن ها له گه ل تو و یه لدا له ژووره وه بوو؟ حاجی گوتی راستییه که ی ئه وه یه ئه و ژنه ی من باوه ری به نزا خویندن هه یه، گوتویه تی ده بیت ئه م سه یده نزا به سه ر که که ماندا بخوینیت، ئیستاش ده لیت چونکه سه ید نزای نه کرد بویه ئه م کیشه یه

برویدا، ئیستاش پینگوتوم که بچم به دوا‌ی سه‌یدا تاکو بیت و نزا بکات بۆ یه‌لدا. حاجی محهمه‌د گوتی نزاکردن بۆ که‌سیکی نه‌خۆش. حاجی ره‌زا گوتی قه‌یدی نییه‌ با ماره‌یه‌که‌ی بیته (۷۰۰) لیره. حاجی محهمه‌د گوتی نه‌خیز هر (۳۰۰) لیره. پاشان هه‌ردوولا له‌سه‌ر (۴۰۰) لیره رینگه‌وتن. ئینجا حاجی ره‌زا بۆیی به‌ره‌و حه‌وشه‌که‌و چوو بۆ لای ئاغا سه‌ید.

ئاغا سه‌ید گوتی حاجی ره‌زا تۆ کاریکت به‌سه‌ر مندا هیناوه‌ که‌مهرت شکاندوم، تۆ چون ئهم کاره‌ت له‌گه‌ل مندا کرد؟ بۆچی مندا له‌که‌ی منت دزیوه؟ بۆچی خیرت پنده‌کردم و دیاریت بۆ ده‌هینام؟ ئیستا پیم بلێ یه‌لدا چۆنه‌؟ حاجی ره‌زا گوتی، ئیستا باش نییه‌، به‌لام تۆ ویستت یه‌لدا ببینیت، سه‌ید گوتی به‌لێ ده‌مه‌ویت که‌هه‌م ببینم، ده‌مه‌ویت زاوا ببینم و بنه‌ماله‌که‌یان بناسم.

پاشان سه‌ید هاته‌ ژووره‌وه‌، یه‌لدا نه‌یده‌توانی کۆنترۆلی خۆی بکات، وه‌ک ئه‌وه‌ی که‌وتبیته‌ چالینکی قوله‌وه‌. سه‌ید برووی کرده‌ یه‌لدا و گوتی کچی شیرینم من سه‌ید مورته‌زام، باوکی راسته‌قینه‌ی تۆ، تکایه‌ به‌ جوانی که‌میک گۆی بۆ قسه‌کانم بگره‌، که‌هه‌م تۆ ته‌نه‌ها نیت، تۆ بیکه‌س نیت، هه‌ست به‌ ته‌نه‌هایی و بیکه‌سی مه‌که‌، من سه‌یدم و باوکی تۆم، تۆش سه‌یدیت، دایکیشته‌ هه‌ر سه‌ید بووه‌، باپیره‌ گه‌وره‌شت هه‌ر سه‌ید بووه‌ و ئیمه‌ هه‌موومان له‌ نه‌وی پیغه‌مبه‌رین. که‌هه‌م تۆ له‌ ئه‌مرووه‌ خاوه‌ن خزم و که‌سیکی زۆریت، باش بزانه‌ من تۆم له‌ سه‌ر ریگا فرینه‌داوه‌، تۆم به‌که‌س نه‌به‌خشیه‌وه‌، به‌لکو تۆیان له‌ من دزیوه‌ و به‌منیان گوتبوو که‌ مندا له‌که‌م و ژنه‌که‌شم مردوون. منیش خه‌میک زۆرم خوارد مندا لیکێ مردوو یان دایه‌ ده‌ستم، منیش ژن و مندا له‌که‌م به‌خاک سپارد، به‌لام ئیستا زۆر خۆشحالم، چونکه‌ کتوپر بوومه‌ خاوه‌نی کچیکێ گه‌وره‌ی وه‌ک تۆ، ئیستا تۆ سی برا و دوو خوشکی ترت هه‌یه‌. یه‌لدا چاوه‌کانی کرده‌وه‌ و سه‌یریکی سه‌یدی کرد و گوتی. لانیکه‌م تۆ که‌سیکی راستگۆی؟ به‌راست تۆ باوکی راسته‌قینه‌ی منیت یاخود ئه‌مه‌ فیله‌؟ به‌راست من چه‌ند خوشک و برام هه‌یه‌؟ سه‌ید گوتی، که‌هه‌م من باوکی راسته‌قینه‌تم، تۆ له‌ نه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ریت. تۆ خوشک و برات هه‌یه‌. یه‌لدا به‌و وتانه‌ خۆشحال بوو، له‌ جینگای خۆی هه‌لساو له‌سه‌ر کورسییه‌که‌ دانیشته‌. له‌ سه‌یدی پرسى ئیستا من ده‌بیت چی بکه‌م؟ سه‌ید گوتی من هه‌ر چیه‌کم پینگوتیت تۆ ئه‌وه‌ بکه‌. گوتی به‌سه‌رچاو باوکه‌ گیان.

کاتزمیر نزیکى نۆ ی شه‌و بوو. سه‌ید گوتی: یه‌لدا گیان هه‌لسه‌ برۆ بۆ شوینی ماره‌برین و بلێ به‌لێ و زه‌ماوه‌نده‌که‌ بکه‌، من رازیم و به‌ حاجی ره‌زاشم گوتوه‌. وا

منیش جارئ لیره ده منیمه وه. سید دهرگای ژووره که ی کرده وه و حاجی رها و حاجی خانم له و دیو دهرگا که وه له چاوه پروانیدا بوون. حاجی رها گوتی چی بوو؟ سید گوتی په لدا ناماده یه بقر ماره برین. په لدا چووه شوینی ماره برین و دانیشیت. مه لا گوتی په لدا خانم تو رازیت له سهر بری چوار سهد لیره مارهت ببرم له حسین ناغا. په لدا دووباره سهری له گیزه وه هاته وه و گوتی نیمه له سهر هزار لیره ریککه وتبووین، بچی بووه به (۴۰۰) لیره؟ دیاره له بهر نه وه یه که حسین و بنه ماله که ی زانیوویانه من کچی حاجی رها نیم. نیمه چ عیشقنیک و چ خوشه ویستی به که؟ کاتیک زانیتان من کچی کیم (۶۰۰) لیره تان له ماره ییبه که مکرده وه. نه و که سانه ی له وئ ناماده بوون، هممویان ده یان زانی له سهر هزار لیره ریککه وتوون، به لام نیستا بچی بووه به (۴۰۰) لیره. دیاره بوو که خان نه گییبه کی هیه، همموان ده یانگوت بینیتان کاسه زیره که نیوکاسه بوو. سید له دووره وه خوی گه یانده بوو که خان و پیگوت، کچه که م هیچ نیگه ران مبه و بلن به لن رازیم. بوو که هلسایه سهر بری و گوتی به لن رازیم له سهر (۴۰۰) لیره ماره بکریم. زواش هلسا و بوو کی ماچکرد، بوو که له ناوینه که دا پروخساری زاوی بینی، که میک له زاوا په ستبوو ده یگوت نه و به که مکرده وه ی ماره یی منی سوو که کرد. نه وه ی وه بیر هاته وه که سید پیگوتبوو تو سیدیت و له نه وه ی پیغه مبه ریت، بویه خوی توند کرده وه و به سهر هله چوونه کانی خویدا زالبوو. نه و حه زی دهرکرد چاوی به خوشک و براکانی بکه ویت بویه به ملاولادا دهر پروانی و چاوی بقر سید ده گیزا.

حاجی خانم لئی نزیک بووه وه و گوتی، به دوا ی که سینکدا ده گه ریت؟ په لدا گوتی به دوا ی باوکی خومدا ده گه ریم. حسین گوتی له م قسه یه بوو. باوکی خوت. باوکی خوت کتیه؟ په لدا به بی نه وه ی رابمیتیت گوتی باوکی خوم، باوکی خوم هه مان نه و سیده یه که لیره چاوت پیکه وت. من کچی نه و م نه ک کچی حاجی رها. به بیستنی نه م قسه یه حسین رهنکی سپی هه لگه را، گوتی واته تو به راستی کچی حاجی رها نیت؟ په لدا گوتی نه خیر من کچی نه و سیده م که تو لیره چاوت پیکه وت. حسین نه م هه واله ی به باوکی گوت. باوکی حسین چووه لای مه لا و گوتی کاری ماره برین ته واو بووه، واته نه وان نیستا هاوسه ری په کترین. مه لا چهند مه تریک دور بوو له بوو که وه و له سهر کورسییه ک دانیشتبوو. گوتی به لن نیستا نه وان هاوسه ری په کترین.

په لدا و حسین زه ماوه ندیان کرد، به لام به رده وام له کیشه دا بوون. حسین تیگه یشت که حاجی رها هه موو مولک و سامانه که ی خوی نادات به په لدا، نه و تیگه یشت که حاجی رها به شینک له سامانه که ی دعات به خوشک و خوشکه زاکانی، هه روه ها به شینکیشی

دهكات به خير. ههروهه حاجى خانميش سامانهكهى خوى هه مووى نادات به يه لدا. .
حسين هه ميشه توربه و توند دهردهكهوت، ئه و عيشقهى له ننيوانياندا هه بوو عيشق
نه بوو، به لكو عيشقى سامان و پاره بوو. يه لدا ئه وهشى بۇدهر كهوت كه حسين له گهل
كه سىكى تردا په يوه ندى هه يه. له كوتاييدا پاش دوو سال له زه ماوه ندى، يه لدا حسينى
له ماره يى به خشى و خوى له دهستى حسين و بنه ماله كهى رزگار كرد.

يه لدا دواى جيا بوونه وى له حسين، له گهل پياوښتى تردا زه ماوه ندى كرد. پياوښت
كه خوى خوشيده ويست نهك له بهر سامان و پاره كهى. ئه م داستانهى كه من ئىستا
(۱۳۹۱-۲۰۱۲) بۇتانى دهنووسم بيست وشهش ساله پرويداوه. ئىستا يه لدا دوو مندالى
هه يه، له گهل هاوسه ركهيدا زور يه كترىان خوشده ويت و به يه كه وه ده زين. حاجى
ره زاش دلنياه له و دنيا ده چيته به هه شت. حاجى رهزا له كاتى مه راسيمى ماره پريندا
هيچ تاوانيكى نه كرد بوو، ئه و ده ويست رازيپوونى باوكى يه لدا به ده سته بيتيت و
هه نديك له سهروهت و سامانه كهشى به خشى بوو به يه لدا، به لام هيشتا خوى به ئازاد
نه ده زانى، چونكه ئه و مندالهى دزى بوو، هه ر بۇيهش هه ميشه به شويڻ سه يده وه بوو،
تاكو ره زامه ندى ئه و به ده سته بيتيت، حاجى واى بيرده كرده وه كه ده توانيت به پاره
سه يد رازى بكات.

سه يدش پيښگوتيوو حاجى هه نديك شت هه يه به پاره ناكردرين، وهك دلى من و
به هه شت، ئه م كار ههش كه ئىستا كردم له بهر خاترى خوشبه ختى كچه كه م بوو، نهك
له بهر خاترى تو، من هه ميشه نزاي خير بۇ كچه كه م ده كه م، به لام من و تو حسابى
خۇمان له سه ر پردى سيرات ده كه ين. حاجى ئىستاش وا بير ده كاته وه كه به خير و
سه ده قه ده توانيت پردى سيرات پانتر بكات تاكو به ئاسانى پيدا به رپه رته وه، به لام ئايا
ئو ده توانيت پردى سيرات پانتر بكات، دياره ئه وهش خوداى گه وره خوى ده يزانيت.

مسگه ره گه رۆكه كان

مانگى (ئه سفه ندى ۱۳۸۹- مارسى ۲۰۱۰) بوو، بۇ سه ردانى دايمك چوومه وه بۇ
يه زد، وهك هه ميشه بۇ بيره اتنه وهى ياده وه ريبه كانم، سه ردانى كولان و گه ركه كانى
يه زدم كرد، گه يشتمه نيو بازاري مسگه ره كان. سه يرم كرد وا ئه كبه ر ئاغاي ته وه جوهرى،
له سه ر كورسيه كه له بهر دوكانه كهى خويدا دانيشتووه. دوكانيك كه سه رده ميك
ته قه ته قى چه كوشكارى تيدا ميشكى مروقى ده برد، سه رده ميك له و دوكانه دا رۆژانه

زیاتر له (۴۰ مهن = ۲۴۰ کیلو) مس دهکرا به مهنجل، بهلام ئیستا ئهکبر ئاغا وهک شیرزی پیر بهسهر و ریشی سپیهوه لهسهر کورسییهک دانیشتووه، بی هاوکار و بی شاگرد، چاوهروانی ئهوه بوو کریاریک پروو بکاته دوکانهکهی تاکو قابلهمهیهک یا مهنجهلکی لیبکریت. ببنیم ئهکبر ئاغا، خوی چیترا کهلوپهلی مس دروست ناکات، بهلکو له کارگهکانی ئهسفههانهوه دهیانیهیت. لانیکه ده سال دهبوو من ئهوم نهبینیوو، وام ههستکرد ئه و من ناناسیتهوه، جا کهواته بچی سلای لیبکه؟ به بهردهمی دوکانهکهیدا تییهپیم، لهناکاو بانگی کردم و گوتی سلای له کاکه حسین ئهوه چیه؟ دهلتی نامانناسیتهوه. منیش بهشهرمیکهوه گهلامهوه و چاکوچونییهکی گهرم لهگهلهدا کرد و له ههوالی محهمدی برا بچووکیم پرسی که هاوتهمهنی خوم بوو. پاشان لیم پرسی، ئیستا کار و کاسبی چونه؟ ئهویش گوتی بۆ نابینی بازار چونه؟ ئهوهتا زۆربهی دوکانهکان داخراون، چوار له دوکانهکان قاپ و مهنجل دهفرۆشن و چهند دوکانیکیش وردهواله دهفرۆشن، نزیکه ی پهنجا دوکانیش به یهکجاری داخراون، چهند دوکانیکیش یان خاوهنهکانیان مردوون یان پیشهکهیان گۆریوه به ئیشیکی تر وهکو خالت.

پاشان، ئهکبر ئاغا گوتی ههرگیز وهک ئیستا بازارم وا به چۆلی نهدیوه.. ماوهیهک لهلای دانیشتم و یادی بیرهوهیری کونی ئه ورۆژگارهمان دهکردهوه که لهم گوزهرهدها دهنگی چهکوشکاری گویی پیاوی که دهکرد، یادی رۆژگاریکمان دهکردهوه که بازاری مسگهرهکان بازاری بهرهمهین بوون، دۆستانی وهکو خودا لیخۆشبوو وهستا غهزنهفهر و ئادابییهکان و قهلهنگهرهکان و یادی وهستا قاسم که میزدی کچه پووریکی من بوو، یادی حاجی حهسهنی ئیستا عهشهر و زۆر کهسی ترمان کردهوه. بهم ههموو یادهوهرییهانهوه ههلسام برۆم، لهوکاتهدا مسگهریکی پیر هات له بهر چاوم ئاشنا دیار بوو. ئهکبر ئاغا منی پیتناساند، بهلام ئهوی به من نهناساند. وای دهزانی که من ئه و دهناسم، ئه م پیاوه له ئهکبر ئاغا به تهمهنتر بوو، کار و کاسبی تهواو شهکهت و بی تاقهتیاں کردبوو، پشتی کۆم ببوو، سهرویشی به تهواوی سپی ببوو، مسگهره بیرهکه گوتی حسین ئیستا که تو بیرهوهیری دهنووسیتهوه، یادیک له هاویرئ مسگهره کونهکانیش بکهرهوه، یادیک له بازارهش بکهرهوه که سهردهمیک جمعی دههات و ئیستاش ئهوها چۆله و دوکانهکان ههموو داخراون، یادی وهستا کهی خۆشت وهستا حهسهنی ئیستا عهشهریش بکهرهوه. ئنجا بیرم هاتهوه که سالتیکان هاوینهکهی من شاگرد مسگهر بوم لهلای ئه م وهستا حهسهنه. خالیشم له تهمهنی (۷-۸) سالییهوه شاگرد مسگهر بووه لهلای مسگهریک، من له یادم نییه، بهلام ئه و خوی دهیگوت ههمیشه

له لای وهستا حهسهن ليداني خواردووه و ههرچونيك كاري بكدرايه ليداني هر ههبووه، له سهرهتادا چهند سالنيك بهبي پاره كاري بؤكردووه و دهبوو پوژي چهند جاريكيش به (۵۰-۶۰) پليكانه دا بچيته خوارهوه بؤ ئاوهينان، ناو دوكانهكشيان پي خاوين دهكردووه، پوژانهكشي تهنها ليدان بووه. ئيستاش كاتيك لهگهل خالمداسه دهكهم، يهكسهر پهنجهكاني دهستيم پيشان ديدات و دهليت وهستاكهم پهنجهي شكاندوم و كردويهتبه نيوان دهرگا و چوار چيوهي دهرگاگهوه و فشاري خستوتهسهر تا پهنجهي شكاندوم.

خالم به باوكي كه باپيره ي منيشه، گوتبوو وهستاكي پهنجهي شكاندووه، باپيرهشم گوتبوو داري دهستي وهستا هاوكاري باوكه. پاشان باپيره م پني گوتبوو داخو چ كاريكت كردووه بويه وهستاكت پهنجهي شكاندويت. ئهو خاله داماو تهمن ده ساله بي پشتوپهنايه به پهنجهي شكاووه پوژاني دواتریش ههرچوو بووهوه بؤ سهر كارهكهي بؤ لای ئهو وهستا ستهمكاره. پاش ههشت سال كاركرن ئيتر وازي هينا و چوووه لای وهستا حهسهني ئيسنا عهشهر، ههژده ساليش لهلای ئهو شاگرد بووه. له ماوهي ئهو ههژده ساله دا وهستا حهسهن تهنها جاريكيش ليتي توره نهبووه و ليتي نهداوه. وهستا حهسهن جواننووسيش بوو. خهلكي تهشت و منهجلي گهورهيان دهكري بؤ چيشتلينان و شهربهتگرتنهوهي پوژي عاشورا، ئهويش به خهتيكي جوان له سهری دهنووسين. من تهمنم يانزه سال بوو كه چووم بؤ دوكاني وهستا حهسن و بووم بهشاگردي. دوكانهكهي وهستا حهسن له بازارپي مسگهرهكان نهبوو، بهلكو له مهيداني ميرچهقماق بوو، له نزيك دوكاني حاجي خهليفه ي رههبر. چهند دوكانيكی تری مسگهريش له دهرهوهي بازارپي مسگهرهكان ههبوون. خالم له دوكاني وهستا حهسن تهشت و منهجلي دروست دهكرد. منهجلي گهوره بؤ چيشتلينان و تهشتي گهوره بؤ ئاوتيكردن. وهستا حهسن خویشي لهسهر تهشت و منهجلهكان نووسيني هلهكولي، نووسينهكان زياتر هونراوه بوون بؤ گياني ئيمام حسين و دهشتي كهرهلا. منيش چهكوشهكانم دههينا و دهبرد، بهردهستيهكي تهووم دهكردن، كاركردي من له و هاوييه گهرمه دا به بي پاره و بي كرى بوو. بهيانيان زوو دهچووم بؤ دوكان تا ئيتواره درهنگ لهوي دهمامهوه، نيوهروانيش لهگهل خالمداسه هر لهوي پارووه نانيكمان دهخوارد.

له دوكانيكی گهرمدا كه پلهي گهرميهكهي له چل پله كهمنر نهبوو، بهبي موبهريده و بهبي پانكه، دوكانهكه ژير زهمن نهبوو، بهلكو نهومي سهرهوه بوو به دريژايي پوژ راستهوخو ههتاو لیده دا. كالهك و شووتي و ئاوي سارد نهبوو تا بيخوين. ئيستا

بیری لیده‌که مه‌وه که ئیمه چ توانایه‌کمان هه‌بووه. ئیستا (۱۳۹۱-۲۰۱۲)، کاتیک له‌سه‌ر کاره‌که‌م ده‌گه‌ریمه‌وه بۆ ماله‌وه، یه‌که‌راست ده‌رۆم ده‌رگای به‌فرگره‌که ده‌که‌مه‌وه و شتی‌ک ده‌خۆم، له ماله‌وه‌ش له‌به‌ر هه‌وای فینککه‌ره‌وه داده‌نیشم و هیشتا هه‌ر هه‌ست به‌تینویتی و گه‌رما ده‌که‌م.

نازانم کاتی مندالیم، هاوینان چۆن به‌بی میوه و بی ئاوی سارد و بی پانکه و فینککه‌ره‌وه ژیاوین. سوپاس بۆ خدا ئه‌وکاته ئیواران دوکانه‌کان داده‌خران و هه‌موان ده‌رۆشینه‌وه بۆ ماله‌وه، خۆ ئه‌گه‌ر وه‌ک ئیستا دوکان تا به‌ره‌به‌یان کراوه بووایه، دیار نه‌بوو که‌ی ده‌رۆشینه‌وه بۆ ماله‌وه. ئیستاش زۆریک له شاگرد دوکانه‌کان هه‌ر به‌هه‌مان شینوه کارده‌که‌ن، به‌لام ئیستا ئاوی سارد و جۆره‌ها سارده‌مه‌نی هه‌یه. بیرمه هاوینیک خالم بۆ دوورکه‌وته‌وه له گه‌رمای تا‌قه‌ت پرۆکینی یه‌زد و کرین و فرۆشتنی مس، منیشی برد و چوو بۆ نینو کۆچه‌رییه قه‌شقاییه‌کان. ئه‌و جاره منیش له‌گه‌لیدا رۆیشتم، هه‌ر بۆیه‌ش برا مسکه‌ره‌کان منیشیان وه‌ک ئه‌ندامیکی چینی مسکه‌ران ئه‌ژمار کرد. هه‌لبه‌ت ئه‌م ئه‌ندامبوونه شانازییه‌کی گه‌وره‌یه بۆ من، هه‌ر چه‌نده من ته‌نها ناوی نزیکه‌ی دوانزه جۆر چه‌کوش دیته‌وه یادم، له‌گه‌ل چه‌ند یاده‌وه‌رییه‌کدا و هه‌چی تر. خۆم مندالی گه‌ره‌کی پشتی باخم، زۆربه‌ی مسکه‌ر و شاگرد مسکه‌ره‌کانیش خه‌لکی هه‌مان گه‌ره‌ک بوون. خۆ ئه‌گه‌ر باسی ژیا‌نی کاری مسکه‌ری بۆ ئیوه بنووسم ئه‌وا گریانتان دیت بۆیان، به‌لام دلم نایات ئیوه بخه‌مه گریان.

هاوینی سالی (۱۳۳۹-۱۹۶۰) بوو چه‌ند هه‌فته‌یه‌ک له دوکانیکی گه‌رمی مه‌نجه‌ل دروستکردندا کارمکرد. گه‌رمای زۆری یه‌زد و گه‌رمیی کوره‌ی مس توواندنه‌وه ته‌واو شه‌که‌تی کردبووم، هه‌یچ رۆژانه‌یه‌کیشم وه‌رنه‌ده‌گرت. پاش چه‌ند هه‌فته‌یه‌ک دایکم گوتی نامه‌وێت کۆره‌که‌م بجێته ئه‌م دۆزه‌خه. هه‌ر بۆیه‌ش منی برده لای ئاغای که‌سایی، که دوکانی پاییسکیخانه‌ی هه‌بوو.

ئه‌و رۆژه سالی (۱۳۸۹-۲۰۱۰) که له‌گه‌ل ئاغای ته‌وه‌جوه‌ی له بازاری مسکه‌ره‌کاندا قسه‌م ده‌کرد، بازاری مسکه‌ره‌کان چۆل و بیده‌نگ بوو، کۆره پووره‌که‌م ئه‌بولقاسمی سیاح، که‌لوپه‌لی له دوکانه‌که‌یدا ده‌فرۆشت و وازی له کاری مسکه‌ری هه‌تایوو، چه‌ند مه‌نجه‌لیکی کۆنیشی وه‌کو نمونه‌دانابوو که ئیستا خه‌لکی وه‌ک شتیکی ناوازه سه‌یری ده‌که‌ن. کۆره پووره‌که‌م وه‌ک زۆربه‌ی مسکه‌ره‌ کۆنه‌کان چه‌ند ناویکی هه‌بوو، له ماله‌وه پێیانه‌گوت عه‌بدو‌لحسین، له بازاردا پێیانه‌گوت ئه‌بولقاسم، له ناسنامه‌که‌شیدا نوسرابوو مه‌مه‌د ره‌زا سیاح. براکه‌شی که ناوی مه‌مه‌د بوو پێیانه‌گوت که‌مپانی،

ټوښ ماوه‌يه‌کي زور شاگرد مسگر بوو، به‌لام ټم محمه‌ده‌ش وه‌ک ته‌واوي شاگرد مسگره‌کاني تر، چونکه هميشه له‌لايه‌ن وه‌ستا که‌يه‌وه ليتداني هه‌بوو، بويه له‌داخا شاري يه‌زدي جهيتشت و رويشت بؤ به‌نډر عه‌باس و پاشان چوو بؤ به‌نډر خه‌مير و به‌نډره‌کاني دیکه، پاش دوو سال گه‌رايه‌وه و له‌باق نانه‌واخانه‌ي دانا.

مسگره‌کان له‌سالاني (۱۳۳۰-۱۳۴۰-۱۹۵۱-۱۹۶۱) نه‌ده‌چوون بؤ سه‌ربازي و هميشه له‌ترسي پوليس خويان ده‌شارده‌وه، هر بويه‌ش هر يه‌که و چهند ناويگي هه‌بوو. کاتيک که پوليس ده‌چوون بؤ بازاري مسگره‌کان و به‌دواي محمه‌د ره‌زا سياحدا ده‌گه‌ران، هه‌موو که‌س ده‌يانگوت ټو ناوه‌ناناسين. دياره خو راستيان گوتوه، من که پوورزاي ټو بووم چهندين سال نه‌مزانيبوو له‌ناسنامه‌دا ناوي محمه‌د ره‌زايه. ټو دوو براهه هه‌ردوکیان ناوي خوازاروايان هه‌بوو. زوري تريش له‌خه‌لکي ټه‌وسه‌رده‌مه ناوي خوازاروايان هه‌بووه. ټم دوو پوورزايه‌م هه‌رگيز نه‌چوون بؤ سه‌ربازي، هه‌رچه‌نده ټو نه‌چوونه‌يان بوو به‌هوي دواکه‌وتنيان له‌زوربه‌ي کاروباره‌کانياندا...

کاتيک خالم بوو به‌مسگر له‌بازاردا ته‌شت و مه‌نجه‌لي گه‌وره‌ي دروسته‌کرد، تا نه‌يانگوتايه غولام موراد، هيچ که‌سينک ټه‌وي نه‌ده‌ناسي، خالم که‌سينکي به‌هيز بوو بازووه‌کاني ټه‌ستور و پته‌و بوون، زور ټازا بوو له‌کارکردندا.

بازاري مسگره‌کاني يه‌زد له‌چاو بازاري قوماشفروشان و بازاري خاني يه‌زد و بازاري مسگري کرمان، بازاري گه‌وره نه‌بوو، به‌لام بازاريکي به‌ره‌مه‌ين بوو، ټيکراي دوکانه‌کان به‌ره‌ميان هه‌بوو، مه‌نجه‌ل، ته‌شت، قاپ، سيني، کاسه، په‌رداخ، سه‌ماوه‌ر، مه‌سينه، گولدان، ته‌شت و له‌گه‌ني حه‌ماميان دروست ده‌کرد. هه‌روه‌ها سيني مسي بچووکیان دروست ده‌کرد که جيگاي يه‌ک پيالو و يه‌ک ژيرپيالو و چهند کلؤ شه‌کريک ده‌بؤوه له‌سهری، ټم جوړه سينيانه زياتر له‌مه‌راسيمه‌کاندا به‌کارده‌ات. کوړه پووره‌که‌شم واته عه‌بدولحسين سياح، جگه له‌مسگري چاپچيتيشي ده‌کرد، ماوه‌يه‌ک له‌مه‌راسيمه‌کاني عاشورادا، چاي گيرابوو، پاشان بوو به‌چاتيکه‌ر. دياره من تا نووسيني ټم ياده‌وه‌رييانه و امده‌زاني چاتيکردن و چاگيزان و پيالو کوړدنه‌وه له‌مه‌راسيمي عاشورادا بي‌پاره و بي‌به‌رامبه‌ره و له‌به‌ر خاتري ټيمام حسينه. کاتيک خه‌ريکي نووسيني ټم ياده‌وه‌رييه بووم له‌گه‌ل دايکم که‌وتمه گفتوگو، ټنجا ټيگه‌يشتم بؤ ټم کاره‌ش پياوړ پاره وه‌رده‌گرن. دايکم گوتي، به‌نده‌ي خودا تو که‌سينکي چهنده ساده‌يت، خو له‌دونيا دا هيچ کاريک به‌بي پاره ناکريت. دايکم گوتي ته‌نانه‌ت ټه‌سپه‌که‌ي ټيمام عه‌باسيش تا جو‌ي نه‌خواردايه نه‌يده‌تواني به‌رينگاندا بروات. ټه‌وکاته‌ي له

مەراسیمی ئیمام حسین دا بە بەلاش چایان دا بەشەدەکرد ئەو سەرەدەمە رویشت. ئنجا دەیگوت مەراسیمی عاشورا ئیستا بۆتە جوړیک لە کاسبی کردن. من خزم و کەسینکی زۆرم هەبوون کە کاری مسگەرییان دەکرد، بەلام وازیان لە پیشەکەیان هێناوه و ئیستا خەریکی پیاوەلدانن لە مەراسیمەکاندا. هاوینی سالی (۱۳۸۹-۲۰۰۰) بە بریاری دایکم لە مالی خۆماندا مەراسیمی کمان ریکخست، چەند کەسینک لە خزمەکانی خۆمان بەشداریان تێداکرد، بەخویندەوێ هۆنراوه و پیاوەلدان. دایکم گوتی هەندیک پارهش بده بە جەواد، گوتم بۆچی پاره بدهمە ئەوێ پووریشم. دایکم سەیریکی کردم و گوتی ماشاللا لە ئەقڵی تو، وا دەزانیت ئیستا سەرەدەمی ئەوێ خەلکی بە بێ پاره پیاوەلدان بۆ ئیمام حسین بکەن، بۆ بیست هەزار تومەن بکەرە زەرفیکەو و بیدەرە دەستی.

جاران خەلکی لەبەر خاتری ئیمام حسین مەراسیمیان ریکدەخست و چایان دەدا بە خەلکی لەبەر خاتری ئیمام حسین شیعەر و موناجاتیان دەخویند، بەلام ئیستا وا نەماوه، ئیستا ئاوازخوین و شیعرخوین هەیه لە ماوێ دە پوژی مانگی موخەرەمدا (۱۵-۲۰) ملیۆن تومەن پارهێ دەستدەکەوێت. کە ئەمەش گۆرانکارییه، بەلام گۆرانکاری بەرهو کوێ خۆیشم نازانم. مەلایەک پازدە سال وانەێ ئایینی دەخوینت، پاش تەواوکردنی خویندەنەکی دەچیتە مزگەوتیک و ئامۆژگاری خەلکی دەکات بەلام (۱۵-۲۰) هەزار تومەنی پێدەدەن، لە کاتیکدا کەسینک دەنگینکی خوشی هەیه و سەد دێر هۆنراوهێ (حافز) ی لەبەرە و بەئیمام حسیندا هەلەدات، لە هەر دانیشتنیکدا لانیكەم (۲۰۰-۳۰۰) هەزار تومەن وەرەدەگریت.

یەکیک لەو بەرهەمانەێ کە لە شاری یەزدەو هەناردەێ شارەکانی تری ئێران دەکرا، بەرهەمی مس بوو. هۆزەکانی قەشقایی و بەختیاری بە گشتی کپاری تەشت و مەنجهلی یەزد بوون. ئەم هۆزانە بۆ کولاندنی شیر و دروستکردنی ماست پتووستییەکی زۆریان بە تەشت و مەنجهلی مس هەبوو. مسگەرەکانی یەزد و کرمان جۆرەها تەشت و مەنجهلیان، بۆ ئەو هۆزانە دروست دەکرد، بەتایبەت مەنجهلی گەورە. مسگەرەکانی یەزد لە بەهار و هاویندا، بۆفرۆشتن و چاکردن و سپیکردنەوێ مس دەچوون بۆ نیو هۆزەکان، ئەوان هەم لە دەست گەرمای هاوین هەلەدەهاتن و هەم کار و کاسبیشیان دەکرد. مسگەرەکانی کرمانیش هەر هەمان کاریان دەکرد. مسگەرەکان گروپینکی تۆکمە و یەکگرتوو بوون، هەمیشە سەرۆکیان هەبوو، کە سەرپەرشتی دەکردن. ماوێ سێ سال حاجی محەمەد زەرابی سەرۆکی ئەم گروپە بوو. کاتیک من تەمەنم (۱۰-۱۲) سال بوو، حاجی محەمەد زەرابی تەمەنی حەفتا سال زیاتر بوو، ئەو پینج کوپی هەبوو،

به‌لام ته‌نها محمه‌دي كورې پيشه‌ي باوكي ږه‌چاو كړدېوو، ته‌نانه‌ت كورپنكي كه ناوې
ع‌لى بوو، نازناوه‌كې خوښي كورې، له ع‌لى زه‌رابي مسكه‌رزاده‌وه كړدې به ع‌لى
والاگه‌ږي پاريزه‌ر.

گروپي مسكه‌ره‌كان به‌گشتي كه‌ساني س‌ر به‌د‌ره‌وه و ديار بوون، به‌لام گروپي
ده‌ستچنه‌كان كه‌ساني هينم و له‌س‌رخو بوون و گروپنكي يه‌كړيز نه‌بوون به‌يه‌كه‌وه،
س‌رپه‌رشتياريان نه‌بوو، هه‌لبه‌ته ده‌ستچن و جولاكان ژماره‌يان له مسكه‌ره‌كان زياتر
بوو. وا هه‌ست ده‌كم زوربه‌ي دانيس‌تواني گه‌ږه‌كه‌كاني يوزداران، ماله‌مير، قه‌لاكون،
كوشكي تازه. واته خه‌لكي گه‌ږه‌كه‌كونه‌كاني ي‌زد س‌ر به‌ تويزي جولا و ده‌ستچنه‌كان
بوون...

وا بزانم مانگي شه‌هريوه‌ري سالي (۱۳۳۸-۱۹۵۹) بوو، هينستا كيشه‌ي زه‌وي
چاره‌س‌ر نه‌كړابوو. به‌ خالم گوت هه‌ركاټيك بؤ كاري مسكه‌ري چوويت بؤ ناو
هوزه‌كان، منيش له‌گه‌ل خوتدا ببه. نه‌ويش گوتي نه‌مسال هوزه‌كان كوچيان كړدوه.
ساليكي تر نه‌گه‌ر چووم نه‌وا توش ده‌بهم. هاويني سالي دواتر چ‌ند منداليكي گه‌ږه‌كي
خومان له‌گه‌ل وه‌ستاكانياندا بؤ سپي‌كړنه‌وه‌ي مه‌نجه‌لي مس روښتنبوون بؤ ناوچه‌كاني
نه‌قليد، موبيد، نورئاباد و چ‌ند شوينكي تر. له خالم پرسى تو كه‌ي ده‌رويت بؤ ناو
هوزه‌كان؟ خالم گوتي نه‌وان زوو روښتوون و ته‌واوي هاوين له‌وي ده‌ميننه‌وه، به‌لام
من ته‌نها بؤ فروشتني مس ده‌چم و دوسى هه‌فته زياتر له‌وي نامينمه‌وه، هه‌ر كاټيك
روښتم توش له‌گه‌ل خومدا ده‌بهم. كاتي روښتن گه‌يشت و موله‌تم له دايكم وه‌رگرت.
به‌خوم و بوخچه‌يه‌كه‌وه چووم بؤ لاي خالم. خالم ئوتومبيلنكي به‌كړيگرت و پري‌كرد له
مه‌نجه‌ل و ته‌شت و قابي مس، پاشان قه‌ره‌ويله‌كه‌ي خوي و بوخچه‌كه‌ي مني تيكرد و
كه‌وتينه‌ږي. دياره هه‌موو مه‌نجه‌ل و كه‌لوپه‌له‌كان هه‌ر هي خالم نه‌بوون. چونكه خالم
نه‌وه‌نده ده‌وله‌مه‌ند نه‌بوو، تا بتوانيت نه‌وه‌نده كه‌لوپه‌لي مس بكريت، زوربه‌ي مسه‌كان
هي وه‌ستا حه‌س‌ن بوون. خالم قازانچ به‌نيوه‌يي لني وه‌رگرتبوو. وا هه‌ست ده‌كه‌م خالم
له‌و كاته‌دا خاوه‌ني سه‌د توم‌ن نه‌بووبيت.

دوو كه‌سي تريس له پشته‌وه له ئوتومبيله‌كه‌دا بوون، نه‌و داماوانه له‌نيو نه‌و
هه‌موو كه‌لوپه‌لانه‌دا جينگه‌ي خويان كړده‌وه. نزيكي نيوه‌ږو بوو، هه‌وا گه‌رم بوو. له
فولكه‌ي باخي ميلليه‌وه به‌ږيكه‌وتين، هه‌مان فولكه ئيس‌تا ناوه‌راستي شاري يه‌زده،
نه‌وكات د‌ره‌وه‌ي شار بوو. جاده‌يه‌كي خولي پر له تاسه و چالوچول بوو، هه‌ردوو
شاري (يه‌زد و ته‌فت) ي پي‌كه‌وه ده‌به‌سته‌وه. ئيس‌تا جاده‌ي نيوان شاري يه‌زد و ته‌فت

قیره‌تاوه و دوو سایده. من و خالم له پیتشه‌وه دانیشتبووین، به هوی گهرمی مه‌کینه‌ی ئۆتۆمبیل‌ه‌که و گهرمای هاوین هه‌موو گیانمان ئاره‌قه‌ی لیده‌چۆرا، ههر وه‌ک ئه‌وه‌ی ئاویان پیندا کردبین. شوفیره‌که زوو زوو به ده‌سته‌سپریک ده‌موچاوی خوی ده‌سپری. به‌که‌م شوین که پیتیگه‌یشترین باخی خان بوو، ته‌نها (۲ فرسه‌خ = ۱۲,۴۸ کم) له یه‌زده‌وه دوور بوو. باخیکی پر له دره‌خت و سه‌وزایی بوو، چوار ده‌وری باخه‌که به دیواریکی به‌رد هه‌لچنرا بوو، جۆگه ئاوێک به ته‌نیش‌ت دیواره‌که‌دا ده‌پۆیش‌ت. له‌وێ خه‌لکه‌که نه‌یان‌ه‌نیش‌ت بچینه‌ نیو باخه‌که‌وه، ئیمه‌ش به ناچاری له ژیر سیبهری دره‌خته‌کاندا و له پشتی دیواره‌که‌وه دانیش‌تین. شوفیره‌که ئاوی به رادپته‌ری ئۆتۆمبیل‌ه‌که‌دا کرد و ساردی کرده‌وه. من وام هه‌سته‌ده‌کرد ئه‌م باخه هه‌مان باخه به‌ردینه‌که‌ی چیرۆکی ئه‌میر ئه‌سه‌لانی ناوداره. ئه‌م باخه شوینیک بوو خه‌لکه ده‌وله‌مهنده‌کان بۆ پشودان و کاتبه‌سه‌ربردن سه‌ردانیان ده‌کرد. پیتشتر زۆر جار بیستبووم که فلانه‌که‌س فلانه شه‌و له باخی خان خوی ته‌واو مه‌ست کردوه. من له مندالیمدا وام هه‌سته‌ده‌کرد باخی خان جینگای فولادزره دیو و جینگه‌ی شه‌ر و چه‌قو وه‌شینه‌کانه. بۆیه ده‌ترسام و زۆر هه‌زمه‌ده‌کرد هه‌رچی زووتره ئه‌و شوینه جیبه‌یلین.. له‌دوای شۆرش، باخی خان بووه جینگای پشودان و هه‌وانه‌وه‌ی هه‌موو خه‌لکی. من جاریکی تر پاش چل سال چوومه‌وه بۆ سه‌ردانی باخی خان، ئه‌م شوینه زۆر خۆش ببوو، نه فولادزره و نه مه‌ست و نه چه‌قو‌کیشی لینه‌بوو. به‌لکو به جۆریک ریتستورانت و چاپخانه و دوکانی لیکرا بوونه‌وه که گیرفانی خه‌لکیان به‌تال ده‌کرده‌وه. نیوانی یه‌زد و ته‌فت له بیست‌وپینج کیلو مه‌تر زیاتر نه‌بوو. پاش پشودان به ریکه‌وتینه‌وه.

له رینگادا دوو جار مه‌کینه‌ی ئۆتۆمبیل‌ه‌که‌مان کولاندی و ئیمه‌ش داده‌به‌زین، ئاوی ساردمان پیندا ده‌کرد و ساردمان ده‌کرده‌وه. پاش چه‌ند کاتژمیریکی گه‌یش‌تینه ته‌فت. له‌و گهرما زۆره‌دا باخه‌کانی ته‌فت وه‌ک باخه‌کانی به‌هه‌شت وابوو. شوفیره‌که گوتی ده‌بیت چه‌ند کاتژمیریکی لێزه بووه‌ستین، چونکه به‌م گهرمایه ناتوانین برۆین. له پۆخی پووباری ته‌فت، له به‌رده‌م باخی‌که‌دا وه‌ستاین و ئۆتۆمبیل‌ه‌که‌مان برده ژیر سیبهری دره‌ختیک. ههر له‌وێ مه‌سه‌کانمان بلاوکرده‌وه. خالم ده‌یویست له‌و وه‌ستانه‌دا سوودیک وه‌رگریت و ههر له‌وێ هه‌ندیک مس بفرۆشیت. هاواری کرد و گوتی ئه‌های مس ئه‌های مس بفرۆشتن. ئنجا پیتیگوتم برۆم له کۆلانه‌کاندا هاوار بکه‌م و بلیم مس، مس وه‌رنه‌وه بۆ مس. گوتی له ده‌رگای چه‌ند مالتیکیش بده و بلی مس‌گهر هاتوه. منیش برۆیشتم بۆ ناو گونده‌که و هاوارم‌کرد.

پاش چەند خولەكەك چەند كړياريك پەيدا بوون يەكەك دەيوست دوو دەسك بۆ مەنجه له كەي دروست بكات و ژنيك چەند قاپيكي كړي و ژنيكي زەرده شتي مەنجه ليكي هينا تا ليتوارەكاني بۆ ساف بكاتەوه، ژنەكە ژنيكي تەمەن مامناوهند بوو، جلوبەرگيكي زۆر جواني لەبەردا بوو كە جلوبەرگي تايبەتي زەرده شتيه كان بوو، جلەكاني هەموو ئەندامی گیانی داپۆشی بوو. جلوبەرگيكي بوو رەنگيكي كراوہی هەبوو دل و چاوی پێدەگەشايەوه. خالم خەريكي چاككردنی مەنجه له كە بوو، منيش چاوم لە ژنە بېري بوو سەيرم دەكرد. خۆ پيشتر سەدان ژنی زەرده شتيم ديوو، بەلام ئەو پۆژه و لەو تەمەنە مندالييه دا و لەو گەرما تاقەتپروكيتەدا من سەرسامی سەيركردنی ئەو بووم. ئەو ژنە زۆر بە مېهرەبانيه وه لێي پرسيم و گوتی نانت خواردوو، برسیت نيه، منيش گوتم حەزم لە ئاوی سارده. ژنە پۆشت و پاش كەميك گەرايه وه يەك دۆلكە شەربەتي پەر لە بەفری هینابوو. بەفريك كە لە پڼووه بەفرە سروشتيه كانی كوستانه كانی تەرزجانەوه هینابووین. بەدوای ئەودا كچۆلەيه كي بچكۆلانەي وەك سوورەگول هات و هەندیک هەلوژەي بۆ هیناين. من نەمزانی سەیری هەلوژەكان بكەم یا روخساری جوانی ئەو كچۆلەيه، سەر گۆناكاني ئەوەندە جوان بوون هەر دەنگوت پەريی بەهەشته. خواردنەوهی شەربەتە ساردهكە تەواو سەر مەستی كردبووم. وام هەستەكرد شوفيرەكە و خاليشم بە خواردنەوهی شەربەتەكە سەرمەست بووین. ئەو دوو كەسەي لە دواي ئۆتۆمبيلەكەوه سوار ببوون خەلكی تەفت بوون و پۆشتبوون. خالم خوانی ژەمیی راخس، كړياريك هات بۆ كړيني مەنجهل، ئەویش كاسەيەك ماستی بۆهینا بووین. ورده ورده كړيار روویان تینكردین، چەند كەسيك دەیانويست مس بكړن، بەلام پارەیان نەبوو، دەیانويست بەقەر ز پێیان بدەین. خاليشم دەيگوت من مس بەقەر ز نافروشم چونكە مسەكان هی خۆی نین و هی خەلكە. كات گەيشتە دوانيوەرۆ، شوفيرەكە گوتی با هیواش هیواش بړۆین. خەريكي كۆكردنەوهی مسەكان بووین، ژنيكي ديكەي زەرده شتي هات، ويستی سەتليكي گەورەي بۆ دروست بكەين، خالم پيښگوت ئەي مەنجه لی مست ناویت، ئەویش گوتی حەزدەكەم دانەيەك بكړم، بەلام پارەم نيه و هاوسەرەكەشم مردوو، ئەگەر بە قەر ز دەبیت ئەوا مەنجه ليكم دەویت. خاليشم مەنجه ليك و چەند قاپيكي بە قەر ز پێدا. ئەویش قاپەكاني خستە نيو مەنجه له كە و منيش مەنجه له كەم خستە سەر سەرم و بەدوای ژنەكە كەوتم و بۆم بڕدەوه بۆ ماله وه، ئەویش يەك كيسە قەيسی وشکی پێدام و گوتی لەو سەرەوه كە گەراڼەوه وەرە بۆ ماله وه پارەي مەنجه له كەت پێدەدەم، منيش كيسە قەيسيه كەم بە دەستەوه گرت و

گەرەمەۋە بۇ لاي خالم، كە ھاتمەۋە ئوتۇمبىل ئامادەى رۇيشتىن بوو، سوار بووين و كەوتىنە رى. لە رىگا بە خالم گوت بۇچى ئەو ھەموو خەلكە داوايان كرد مسيان بە قەرز بەدەيتى پىت نەدان، كەچى خوت بە زور دات بەو ژنە زەردەشتىيە؟ گوتى ئەو زەردەشتىيانە پارەى كەس ناخون و ئەو ژنەش پارەكەمان بە تەۋاۋى دەداتى، ھەر كاتىك گەرەمەۋە خوت بىرۇ بۇ مالىيان و پارەكەى لى ۋەربگرە.

شوفىرەكە زۆربە ھىۋاشى ئوتۇمبىلى لىدەخوپى و ھۆپنى لىدەدا. سى كەس لە كۆلانىكەۋە رايانكرده پىش ئوتۇمبىلەكەۋە دەيانويست بچن بۇ (ئەبركو). كەلوپەلە كانيان خستە دواۋە و خوشيان ھەر لە دواۋە سوار بوون. لە كىۋى (عوقاب - ھەلق) ۋە تىپەپىن. بۇيە بەو كىۋەيان دەگوت كىۋى عوقاب چونكە كىۋەكە ھەر لە ھەلق دەچوو. پاش كەمىك گەيشتىنە خوراشا، كە شويىنىكى زور خوش و پر باخ و باخات بوو. شوفىرەكە لە خالمى پرسى دەتەويت لىزە كەلوپەلەكانت بلالوبكەيتەۋە؟ خالم گوتى بەلى. شوفىرەكە گوتى باشە ماۋەى كاتزمىزىك لىزە پشوو دەدەين، ئوتۇمبىلەكەى راگرت و خوى چوو لە بن درەختىكدا لى راكشا و ئىمەش لە ژىر سىبەرى درەختىكدا كەلوپەلەكانمان بلالوكردەۋە. ئەو سى كەسەى كە لە گەلماندا سوار ببوون، بەبى ئەۋەى ھىچ ناپەزايىك دەربىرەن و بلين بۇ دەبىت رابوۋەستىن، ۋەك ئىمە دابەزىن و پىلاۋەكانيان دانا، ئەۋانىش ۋەك من و خالم گۆرەۋىيان لە پىدا نەبوو، پانتۇلەكانيان ھەلكرد و قاچيان خستە نىو جۇگا ئاۋەكەۋە. ھەۋا بەرەۋ فىنكى دەپۇيشت، چەند كەسىك لە كۆلانەكانى گوندەكەدا ھاتۇچىيان دەكرد. خالم چەند پارچە مىنىكى لەگەل رۆنى مەر ئالوگۇر پىكرد.

من چەندىن سال لەۋە دوا كاتىك لەگەل زەپى سولتان لە ھەمان جادەۋە لە يەزدەۋە چووين بۇ شىراز، ئەو جادەيە ھىشتا ھەر خۇل بوو قىر نەكرابوو. ئەمجارە، سالى (۱۳۷۸-۱۹۹۹) پاش چل سال، كە بە ئوتۇمبىلى خۇم بەو جادەيەدا رۇيشتىم، جادەكە قىرتاۋ كرابوو، زور شت گۆرپدرابوو، بەدوا گوندى خەراشادا دەگەرەم كەچى گەيشتە ئىسلام ئاباد. من ئەم شويىنەم نەبىنى بوو، گوندىكى گەرە بوو لە رۇخى جادەكەدا، چەند دوكانىكى گەرەى لىتوو. لە دوكاندارىكم پرسى خەراشا لىرەۋە چەند دوورە؟ ئەۋىش گوتى ھەر ئىزە خەراشاىە، لە دواى شۇرەش ئاۋەكەى گۆرپدا بە ئىسلام ئاباد. چەپۇكىكم بە سەرى خۇمدا كىشا و گوتم ئاخىر چۆن دەبىت ناۋىكى ھەزار سالە بگۆرپدرىت؟ باشە خۇ ھەموو ئىران ئىسلام ئابادە. بۇچى ئاۋەكەى دەگۆرپ؟ جا ئەگەر ئىمامى عەباس بىت و دوبارە ھەمان ناۋى خەراشا لەم گوندە بىتتەۋە. پىۋىستە بە ھىچ

جورېك له پاشگري وشه‌ي شا نه‌ترسين، شا ټويشت و سهرده‌مي شا به‌سهرچوو. ئهم وشه‌ي (شا) يه هر وهكو وشه‌ي شاتوو، شاپي، شاجوان، شاره‌نگ وايه، هيچ په‌يوه‌نديه‌كي به شاوه نيه. من له هموو ته‌مه‌ندا ئهم گونده‌م به خه‌راشا زانيوه. ناخر من فهره‌نگي گونده‌كان و شويته‌ ثابينه‌كاني ئهم ولاته‌م نووسيوو. له نيو فهره‌نگيكي هه‌وتسه‌د لاپه‌رييدا، ناوي هه‌شت هه‌زار گوند و (٤٠٨٠) شويته‌ ثابيني ئهم ولاته‌م تيدا نووسيوو. له‌م كاته‌دا تو له پشته‌ي سهری منه‌وه ناوي ئهم گوندانه ده‌گورپت، من ده‌بيت ئيستا چي بكه‌م؟ برؤم پاش پينچ سال جاريكي تر ئهم ناوانه بدؤز مه‌وه و له چاپي داهاتووي فهره‌رگه‌كه‌مدا ديسانه‌وه ئهم ناوانه بگورمه‌وه. به گورپانكاري له ناوه‌كاندا هيچ شتيك ناگورپت. نه مرقه‌كان ده‌گورپن نه كه‌شوه‌وا ده‌گورپت نه كيرو و ټووباره‌كان. ټوشنبريش به گورپيني ناوه‌كان پيش ناكه‌ويت. چه‌ندين كه‌سي تريش وهك من هاوار ده‌كه‌ن كه ناوي گوند و شويته‌كان مه‌گورن. هه‌روهك چؤن ناوي كرماشانتان كرد به باخته‌ران كه‌چي پاش چه‌ندين سال دووباره به‌ناچاري كردتانه‌وه به كرماشان. دياره مرقه‌كانيش ده‌رؤن و ناوي خويان ده‌گورن، هموو كه‌سيك جينگاي خوي دياره و ئاستي ټوشنبريي و پله‌وپايه‌ي هر ئه‌ويه كه هه‌يه‌تي، جا ناوي خوي بگورپت يا نه‌گورپت. ماموستايه‌كي زاناي وهكو دكتور عه‌واز كوچه‌كي كه ده‌چيت ناوي خوي ده‌گورپت و ده‌يكات به عه‌لي ره‌زا، دكتوريك كه چه‌ندين كه‌سي پينگه‌ياندوه و يه‌كيكه له كه‌سايه‌تبه جوانه‌كاني ولاتي ئيزان و زياتر له په‌نجا به‌رگ كنځيي هه‌يه و ئه‌ندامي ده‌زگاي ټوشنبريي زانستيه. كه‌چي ده‌چيت له ته‌مه‌ني په‌نجا سالي‌دا ناوي خوي ده‌گورپت. هه‌روا به‌م هويه‌شه‌وه له كاتژميري (٣٠٢٥) ي به‌ره‌بياندا ياديكم له‌م پياوه به‌رز و به‌ريزه كرده‌وه. له سالي (١٣٩٠-٢٠١١) دا چوموه‌وه بؤ خه‌راشا، ئه‌و گونده ببوو نيمچه شاريك، ژماره‌ي دانېشتواني زيادي كردبوو، باخ و باخاته‌كانيشي زيادي كردبوو، خه‌لكه‌كه‌شي راستگو و ميهره‌بان بوون، به‌لام خه‌لكي خه‌راشاي سالي (١٣٣٨-١٩٥٩) له خه‌لكي ئيسلام ئابادي سالي (١٣٩٠-٢٠١١) ميهره‌بانتر و راستگوتر بوون، ئه‌وان ئه‌و كاته هه‌نگويني پاك و ساخيان ده‌فروشت، به‌لام ئه‌وانه‌ي ئيستا ديارنييه ئه‌و هه‌نگوينه له كويوه ده‌هينن و كه‌چي خويان ده‌لڼن ئه‌مه هه‌نگويني (نيره) ي لاي يه‌زده، هه‌رچه‌نده كه واش نيه. گه‌وره‌ي مرقه‌كان له راستي و راستگويدايه. دوكانداره‌كاني ئيسلام‌ئاباد هه‌نگويني پر له شه‌كر ده‌فروشن به خه‌لكي به ناوي هه‌نگويني نمره يه‌كه‌وه، به‌لام خه‌لكي خه‌راشاي سالي (١٣٣٨-١٩٥٩) ماست و دؤ و تري يان به به‌لاش پيشكه‌شي ميوانان و ټيواران ده‌كرد. كه‌چي ئيسلام‌ئابادي سالي (١٣٩١-٢٠١٢)

شتی بی که‌لک و خراب گرانتر له بازاره‌کانی یه‌زد ده‌فروشن.

جیهان له قوناغی په‌پینه‌وه‌دایه، له قوناغی کونه‌وه بق قوناغی مؤدیرنیتته. ئیستا خه‌لکه کۆن و ږووخۆش و راستگۆکه‌ی جاران گۆږاوه بق خه‌لکانی پاره‌په‌رست و که‌له‌کچی. به گۆږینی ناو هیچ شتیک ناگۆږیت. ناوه‌کان میراتی فهره‌نگی میلله‌تن، به‌شیکن له فهره‌نگی ده‌وله‌مندی ئهم ولاته. ئیمام عه‌باس نایه‌ت و ناوی شار و گونده‌کان ناگۆږیت، ئه‌شکه‌زه‌ر هه‌ر ئه‌شکه‌زه‌ره. داتاشینی ناو بق شار و گونده‌کان کاریکی باش نییه، هه‌رچی بکه‌ن ئه‌گه‌ر هه‌زار سالی تریش بیت، ئه‌و ناوانه هه‌ر ده‌بیت بگه‌پینه‌وه بق ناوه راسته‌قینه‌که‌ی خۆیان، بۆیه به‌بی هو کیشته دروست مه‌که‌ن...

خالم هه‌ر له یه‌که‌م کاتژمیری وه‌ستانماندا کاسبی خۆی کرد و هه‌ندیک له مه‌سه‌کانی فروشت و له‌بری پاره، مه‌سه‌کۆن و ږونی مه‌ری وه‌رده‌گرت. بق ئیواره چوینه‌ گوندی (ئه‌برکو). ئۆتۆمبیله‌که‌مان زۆر باش نه‌بوو، خالم و شوفیره‌که‌ پیتان باش بوو، شه‌و له ئه‌برکو بمیینه‌وه، به‌لام ئه‌و سێ که‌سه‌ی له‌گه‌لماندا بوون، ده‌یانویست به‌ زوویی ږوون، بۆیه هه‌ر له‌وئ لیمان جیا بوونه‌وه. شوفیره‌که‌ ږوشت بق ناو گونده‌که‌ تا که‌سیکی شاره‌زا په‌یدا بکات بق چاکردنی ئۆتۆمبیله‌که‌. ئه‌وکات هیچ فیه‌ریک له (ئه‌برکو) نه‌بوو. خالم له‌به‌ر ده‌می مزگه‌وته‌که‌دا که‌لوپه‌له‌کانی بلۆکرده‌وه. (ئه‌برکو) گوندیک بوو خانوه‌کانی له‌ خشتی قوږ دروستکرا بوون، کۆلانه‌کانی ته‌سک و پتچاوپتچ بوون، به‌شیک له گه‌ره‌که‌ کۆنه‌کانیشی به‌سه‌ر ته‌پۆله‌که‌یه‌که‌وه بوون، هه‌ندیک له دیواری خانوه‌کانیش به‌ به‌رد دروستکرا بوون. ئه‌و شه‌وه له (ئه‌برکو) ماینه‌وه شه‌ویکی زۆر فینک و خۆش بوو، نان و په‌نیرمان خوارد و پارچه‌ به‌تانییه‌که‌مان له ته‌نیشته‌ باخچه‌یه‌که‌وه راخست و لێ نووستین. به‌یانی زوو هه‌لساین و که‌وتینه‌ږی. ده‌بوو له ده‌شتی که‌ویری ئه‌برکووه ږوین. بق ئیواره گه‌یشتییه‌یه‌که‌م ره‌شمالی خپله‌کان، هه‌ر له‌وئ لاماندا و شوینه‌که‌ کوستان بوو، هه‌وا زۆر خۆش و فینک بوو.

ئیمه‌ پتویسته زۆر ږیز له‌م ولاته‌ی خۆمان بگرین. له‌ ماوه‌ی چه‌ند کاتژمیری‌کدا له‌ ناوچه‌یه‌کی گه‌رمه‌سیروه‌ه گه‌یشتییه‌ ناوچه‌یه‌کی فینکی کوستانی، ئه‌و شه‌وه له‌ نیو ره‌شمالی ئه‌و کۆچه‌ریانه‌دا نووستم، ئه‌وه یه‌که‌م جارم بوو له‌ ره‌شمالدا بنووم. به‌یانی زوو به‌ده‌نگی مه‌ر و ئاژه‌له‌کان به‌ئاگاهاتم. خالم و شوفیره‌که‌ ده‌ستتویژیان گرت و نوژیان کرد، به‌یانی زوو که‌وتینه‌وه ږی، به‌ره‌و شوینیک نه‌مه‌دزانی ئه‌و شوینه‌ کوئیه‌ که‌ بۆی ده‌چین؟ سالی (۱۳۸۹-۲۰۱۰) له‌ خالم پرسسی ئه‌و شوینه‌ کوئ بوو که‌ ئه‌و ساله‌ بۆی چوین؟ خالم گوتی بۆچی ده‌پرسیت؟ گوتم بق هیچ، ته‌نها ده‌مه‌ویت

یاده‌وه‌رییه‌کانم بنووسمه‌وه. خالم گوتی من حز به نووسینه‌وه‌ی یاده‌وه‌رییه‌کانت ناکم، ئەگەر یاده‌وه‌ریی ئەو ساله بنووسیتە‌وه و که‌سیک له‌باره‌ی یاده‌وه‌رییه‌کانتە‌وه پرسیاریک له‌من بکات من وه‌لامی ناده‌مه‌وه و ده‌لیم هیچ نازانم. به‌راستی خالم هیچ هاوکاری نه‌کردم له پێدانی زانیاری، به‌لام ئەوه‌نده ده‌زانم نزیکه‌ی دووسه‌د کیلو مه‌تر له شیرازه‌وه دووربووین. ئێمه له کێوه‌کانی فارس له نیو خێلی دلیری قه‌شقاییه‌کان بووین. خالم له سالی (۱۳۹۱ - ۲۰۱۲) دا له ته‌مه‌نی (۷۸) سالی‌دا نازناوی خۆی گۆری. جیهان گۆرا خالی منیش گۆرا. خو ته‌نها هه‌ر دکتور کۆچه‌کی زانا و ماموستای زانکو نییه که ناوی خۆی ده‌گۆریت، خاله ته‌مه‌ن (۷۸) ساله نه‌خوینده‌واره‌که‌ی منیش ناسناوی خۆی گۆری. گه‌یشتینه شوینیک که وه‌ستا ئەسغه‌ر به‌خۆیی و شاگرده‌کانیه‌وه له‌وئ بوون، وه‌ستا ئەسغه‌ر مه‌نجه‌ل و ته‌شت و له‌گه‌نی خه‌لکه‌که‌ی چاک ده‌کرد. شاگرده‌کانیشی مسیان سپی ده‌کرده‌وه، که‌سیک مه‌سه‌کانی ده‌سووه‌وه، که‌سیکی تر کوره‌ی ئاگره‌که‌ی ده‌ده‌ماند، سیته‌میش مه‌سه‌کانی پاک‌ده‌کرده‌وه و سپی ده‌کردنه‌وه. وه‌ستا ئەسغه‌ر ئەندامی گروپی مسکه‌ره‌کان نه‌بوو، دوکانیشی نه‌بوو، به‌لکو مسکه‌ریکی گه‌رۆک بوو به‌ دیهاته‌کانه‌دا ده‌گه‌را. عه‌ره‌بانه‌یه‌کیشی هه‌بوو جار‌جار سه‌وزه و میوه‌ی له‌سه‌ر ده‌فروشت، بۆیه نه‌ده‌کرا وه‌ک مسکه‌ر هه‌ژمار بکریت، مسکه‌ره‌کانیش هه‌رگیز ئەویان به‌ ئەندامی گروپی خۆیان نه‌ده‌زانی. هه‌ر ئەو شوینه‌ی که ئێمه پێگه‌یشتین و وه‌ستا ئەسغه‌ریشی لێبوو، جیگایه‌کی یه‌کجار خۆش بوو، هه‌روه‌ک به‌شیک بیت له به‌هه‌شت. ئێمه له یه‌زدی گه‌رمه‌وه هاتبووین، به‌لام ئەم شوینه زۆر که‌شوه‌وايه‌کی سازگار و خۆشی هه‌بوو. ئای پووباره‌که له ئای سه‌رچاوه‌ی که‌وسه‌ر ده‌چوو. ئیواره‌یه‌کی دره‌نگ بوو که ئێمه گه‌یشتینه په‌شماله‌که‌ی وه‌ستا ئەسغه‌ر، شه‌ویش زوو نووستین. هه‌ر له‌و شوینه‌دا دوو پووبار به‌یه‌ک ده‌گه‌یشتن و تیکه‌ل به‌یه‌ک ده‌بوون. له‌وبه‌ری پووباره‌که‌وه په‌شمالی کۆچه‌رییه‌کان هه‌ل‌درا‌بوو، له‌م به‌ری پووباره‌که‌شه‌وه ته‌نها په‌شمالی وه‌ستا ئەسغه‌ر هه‌بوو، که به‌رامبه‌ر به‌ په‌شمالی کۆچه‌رییه‌کان بوو. وه‌ستا ئەسغه‌ر په‌شماله‌که‌ی له‌سه‌ر سه‌وزه‌گیا و له‌ نیوان دوو دره‌خت‌دا هه‌ل‌درا‌بوو. هه‌تا بیری لێکه‌یه‌وه جیگایه‌کی دلگیر و خۆش بوو، که‌شوه‌وا‌ی گه‌رمی دوتنی له‌ کوئ و ئاووه‌وا‌ی فینک و سازگاری ئەم‌رۆ که‌و؟ پێلاوه‌کانم دانا و له‌ سه‌ر سه‌وزه گیاهه‌ راکشام و قاچم خسته‌ نیو ئای پووباره‌که‌وه، ئاوه‌که هێنده سارد بوو، چه‌ند خوله‌کیک زیاتر نه‌متوانی قاچه‌کانمی تێدا به‌یلمه‌وه. سه‌ر لووتکه‌ی شاخه‌کان هه‌موو به‌فر بوو، ئەو به‌فره ئەوه‌ندی تر سروشته‌که‌ی جوانتر کردبوو. منگه‌له مه‌ره‌کانیش له

بنارى شاخەكانەو خەرىكى لەوەر بوون. شاگردەكانى وەستا ئەسغەر چاپان لىنا و سفرەى بەيانىان راخست. بەتەواوى ھەتاو كەوتبوو، يەكەم كەريار گەيشتە لامان، چەند كەسكى تەريش بە سوارى ولاخ ھاتتە لامان. خالم كرىنى ئۆتۆمبىلەكەى دا بە شوفىرەكە و وەستا ئەسغەرىش ھەرچى مسەكۆن و كەشك و پۆن و خورى ھەبوو خستىنە ئۆتۆمبىلەكەو و ناردينەو بۆ يەزد. خالم بۆ فروشتنى مسەكان دەبوو ولاخىك بکريت و مسەكانى لى بار بکات و رەشمال بە رەشمال بيانگيريت. ديارە مسەكان لە بارى وەلاخىك زياتر بوون. خالم بۆيە ھاتبوو لای رەشمالەكەى وەستا ئەسغەر تا مسە زىادەكانى لای ئەو جىيەپىلت. ئىمە دەبوو بۆ فروشتنى مسەكان لە نىوان رەشمالەكەى وەستا ئەسغەر و رەشمالى كۆچەرىيەكاندا ھاتوچۇ بکەين. ھەر كاتىك بارە مسىكمان بفرۆشتايە دەبوو بچين بارىكى تر باربکەين. نزىكەى پازدە بار مسمان ھەبوو، دوو پوژ لەو شوینە ماينەو و ھەندىك مسمان فروشت، پوژى سىيەم بارىكمان بارکرد و ئەو پترمان لای وەستا ئەسغەر جىيەپىشت و پوژىشتىن بۆ ھەوارەكانى تر. من نامەوئىت باسى جوانىيەكانى سىروشتى ئەو شوینە بکەم، راستىيەكەى ئەو ھەيە كە دەبىت وینەكيشىك بىت و وینەى دىمەنى ئەو سىروشتە جوانە بکيشىت. خۆشەختانە ماوہى بىست سالا زۆربەى فەرشە جوان و بەنرخەكان دىمەنى جوانى كۆچەرانىان لەسەر نەخشىتراوہ، زۆر ھەزدەكەم كە تاكىك لەو فەرشانەى تابلوى كۆچەرانىان لەسەرە بکرم و لەمالەوہ داىبنىم. بەلام مووچەى ماموستايەكى خانەنشینی زانكۆ بەشى كرىنى ئەو تابلوى ناكات، ھەر بۆيە ھەر كاتىك بە بەردەمى دوكانى فەرسفرۆشەكەى نزىك شوینی كارەكەمدا گوزەردەكەم چەند خولەكىك سەبرى ئەو تابلو چنراوہ جوانانە دەكەم. ديارە ئىستاش دەپۆم بۆ دەشت و كىو و شاخ، ھۆزە كۆچەرىيەكانىش لە نزىكەوہ دەبىنم، بەلام راستىيەكەى ئەو ھەيە جوانى تابلوى سەر فەرشەكان ھەرگىز بە جوانى كۆچەرىيەكان نايىت. سىروشتەكە بەراستى زۆر جوان بوو. چۆرەھا گول و گولالە سوورە سەريان دەرھىتابوو، گيا تەواو بەرز ببووہوہ، جۆگەلە ئاوى سارد دلمى شاد كرذبوو. مىگەلە مەر و سەگى لای مىگەل و شادى و خوشى شوانەكان ئاراميان بە دلم دەبەخشى.. زۆربەى خەلكى، بە تايبەت شوانەكان فارسىيان نەدەزانى. ئەوانە ھەموو منيان دەبردە جىھانىكى تايبەتەوہ، وا بىرمەدەكرەوہ ئەم شوینە ئەو بەھەشتەيە كە ئاغا شىخ جەواد لەسەر مینبەر باسىدەكرد، دوور نىيە ھەر ئەو شوینە بووبىت.

ئەو سىروشتە جوانە منى بە گەشە ھىتابوو. تەمەنم (۱۱-۱۲) سال بوو چوست و چالاك بووم، لەملا بۆ ئەولا رآمدەكرد، بەردم ھەلدەگرت و دەموىست بەو بەردانە ماسى.

راو بکه، بهراستی مروفتیش درندهیه.. شوانیک هاته لامان کاسه ی شیر دوشینه که ی رهش ببوو، ویستی بیگوریت، ئیمهش بومان گوری لهبری سهردانه وه ی پاره، پونی پیداین. هه ر ئه و شوانه بانگهیشتی نانخواردنی بهیانی کردین و ئاگریکی کرده وه، چند بهردیکی خری قه باره گویزی له دهم چه مه که هه لگرت و خستنیه نیو ئاگره که وه، چو وه ندیک شیر ی دوشیه نیو کاسه سپیه تازه که وه و پاشان که بهرده کان که له ئاگره که دا سوور ببوونه وه به دوو پارچه دار هه لیگرتن و خستنیه نیو کاسه شیره که وه و بهم شیویه شیره که ی کولاند و هه ندیک نانیشی پیداین دهستان کرد به نان و شیر خواردن. دوا ی نانخواردن، شوانه که دهستیکرد به شمشال لیدان و مه پره کانیش هیواش هیواش دهله وه پان. بزنیک چووبوووه سهر په له داریک زورم بهلاوه سهر بوو که چون ئه و بزنه هاوسهنگی خوی راگرتوووه و بهرناییته وه.

شوانه کان زمانی فارسیان نه ده زانی، ئه و کوچه ریپانه له هوزی قه شقای ی بوون، به زمانی تورکی قسه یان ده کرد. من و خالیشم یهک وشه تورکیمان نه ده زانی، به لام خالم دهیتوانی به تورکی تا ژماره ده بژمیریت، هه ر بویه ش خالم ناچار بوو به زمانه جیهانی که قسه له گه ل شوانه که دا بکات، واتا زمانی ئاماژه ی دهست. میهره بانی و خوشه ویستی به بی به کاره یانی زمانی ههستی پیده کړیت. هه ر بویه ش مه ولانای گه وره فهرمویه تی (هاودلی خوشتره له هاو زمانی) به و مندالییه له خوم ده پرسی چ شتیکی بۆته هوی ئه وه ی ئیمه ی مروفت یهک دل بین؟

من و خالم خه لکی که وێر بووین له بیابانکی گهرم وسوتینه ری شارنشین بووین، کهسانی کاسبکار و خاوهن پیشه بووین و فارسی زمان بووین، به لام هوزه قه شقاییه کان تورک زمان بوون و خه لکی کێو و شاخ بوون، له نیو که شوه وهایه کی فینکدا ده ژیان و کاریشیان ئاژه لدار یی بوو، ئه وان هه موو شتیکیان هه روه کو ئاوی رووباره کان پاک و روون بوو. ئیمه هه موو شتیکیان وهک ئاوی قه نات لیل و لیخن بوو، ئه مانه راستگو و بی پچوپه نا قسه یان ده کرد، ئه وان نرخ ی که لوپه لیان نه ده زانی، به لام ئیمه نرخ ی مسه کانمان ده زانی و چند به رامبه ر پیمان ده فروشتن، ئه وان له ژیر ئاسمانی شیندا ده ژیان، ئیمه ش له ژیر خانووی خشت و گلدا ده ژیان، ئه وان کریچی که س نه بوون، به لام ئیمه کریچی بووین، ئه وان مانگی جاریک پاره یان بۆ کرین و فروشتن به کار ده هیتا، ئیمه پۆژانه به بی پاره هیچمان بۆ نه ده کرا، ئه وان تفهنگیان هه بوو، به لام ئیمه له تفهنگ ده ترساین، ئه وان سهگی زور گه وره و ئازایان هه بوو هیچ لێ نه ده ترسان، به لام ئیمه له مشکیش ده ترساین، ئه وان ئاگیان هه بوو ئیمه ش قائیمقامان هه بوو.

ئاغای ئه‌وان هیچ په‌یوه‌ندی به حکومه‌ته‌وه نه‌بوو، به‌لام قائمقامی ئیمه نوکەر و ئالقه له گۆینی حکومهت بوو، ئه‌وان مزگه‌وتیان نه‌بوو، به‌لام له شاری ئیمه‌دا مزگه‌وت زۆر بوو، ئه‌وان شانامه‌یان نه‌بوو، به‌لام سه‌دان هۆنراوه‌یان له‌به‌ر ده‌خویند. ئیمه شانامه‌مان هه‌بوو، به‌لام که‌س نه‌یده‌خوینده‌وه. ئه‌وان مه‌ریان هه‌بوو، به‌لام گۆشتیان نه‌ده‌خوارد، ئیمه مه‌رمان نه‌بوو، به‌لام گۆشتمان ده‌خوارد. به‌م هه‌موو جیاوازییه‌وه ئیمه و ئه‌وان یه‌کگرتوو بووین، هه‌موومان ئێرانی بووین. یه‌کگرتوویی ئهم ولاته‌م زۆر به‌لاوه جوان بوو. که هاتم بۆ پارێزگای فارس تینکه‌لی چه‌ند که‌سیک بووم که فارسییان نه‌ده‌زانی، پاشان تینکه‌یشتم که دانه‌ری بناغه‌ی ئهم ولاته دانایی و لێهاتویی پیاویکی گه‌وره‌یه به‌ناوی کۆرشی گه‌وره، پیاویک که هه‌موو گهلانی ئێرانی به‌زمان و ئایین و په‌گه‌زی جیاوازه‌وه له‌ژێر یه‌ک ئالا و له یه‌ک ولاته‌دا جێگیر کردوه، که ماوه‌ی (٢٥٠٠) ساڵه به‌یه‌که‌وه ده‌ژین به‌بێ هیچ کێشه و گێروگرفتیک. هه‌رگیز خه‌لکی ئهم ولاته‌ی ئیمه بیریان له‌وه نه‌کردۆته‌وه که چۆن کۆرشی گه‌روه (٢٥٠٠) سال له پێش ئه‌وروپاوه ئه‌و بناغه‌یه‌ی چه‌سپاندوه، ئه‌و به هیزو توانای خۆی ئهم ولاته‌ی دامه‌زراندوه..

به‌هه‌رحال ئه‌و رۆژه گه‌ره‌ک به‌ گه‌ره‌ک و په‌شمال به‌ په‌شمال گه‌راین، گویدریژی به‌سته‌زمان باری ده‌برد و گیای ده‌خوارد. ئیمه‌ش به‌دوای گویدریژه‌وه بووین، باری پشته‌ی گویدریژ که‌می نه‌ده‌کرد، مسی تازه‌مان ده‌دا به‌خلکه‌که و له‌به‌رامبه‌ردا مسی کۆن و که‌شک و رۆنمان لێوه‌ده‌گرتن، پاره وه‌رگرتن که‌م بوو، خۆ هه‌ر له ده‌مامه‌له‌دا ئه‌گه‌ر که‌سیک پاره‌ی بدایه. خاڵم پاره‌ی وه‌رنه‌ده‌گرت، ده‌یزانی قازانجی باش له ئالوگۆره‌که‌دایه. هه‌ربۆیه‌ش باری گویدریژی به‌سته‌زمان سووک نه‌ده‌بوو، به‌لکو قورستریش ده‌بوو، منیش زۆر هیلاک ببووم. چه‌زمه‌ده‌کرد وه‌ک شاگرد مسکه‌ریک به‌خشیش وه‌ربگرم. چوار دانه که‌شک و چه‌ند که‌وچکه رۆنم وه‌رگرت و کردم به‌یه‌کی بچکۆلانه‌ی کۆنه‌وه. ده‌مویست بێم به‌ پیاویکی کاسبکار، به‌لام هه‌رگیز کاسبکار نه‌بووم. خاڵم گوتبووی له‌م گه‌شته‌ماندا دوو هه‌فته‌مان پێده‌چیت، به‌لام وا چاوه‌ران ده‌کرا لانیکه‌م سی هه‌فته بمینینه‌وه، تا هه‌موو مسه‌کان ده‌فروشرین. له‌نیو ئه‌و مسه‌کۆنانه‌ی که خاڵم ده‌یکرین یا به‌ئالوگۆر ده‌ستی ده‌که‌وتن، جاری وا هه‌بوو پارچه‌ مسی وای تێداوو که زۆر کۆن بوو ئهم جۆره مسه‌ کۆنه‌ نرخ و بایه‌خیکێ تایبه‌تیان هه‌بوو. مسه‌ کۆنه‌کانمان ده‌شکاندن و پانمان ده‌کردنه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی جیگا که‌متر بگرن، به‌لام ئه‌و پارچانه‌ی که هونه‌ری بوون و بایه‌خیکیان هه‌بوو نه‌مانده‌شکاندن و به‌ساغی هه‌لمان ده‌گرتن، کاتیک ده‌مانبرنده‌وه بۆ شاری یه‌زد و سپی ده‌کرانه‌وه، چه‌ند به‌رامبه‌ر له‌ نرخێ خویان زیاتریان ده‌کرد.

خالم سينيى مسى تازهى ددها بهسینی مسى كون، پاشان له ئهسفههان هر كيلويهك لهو مسهكونهى ددها به دووسهد و پهنجا كيلو مسى خاو، واته سينيىك دوسهد و پهنجا ئهوهندهى نرخى خوى دهكردهوه. شاربييهكان دهيانويست كلاو بكهنه سهرديتهكان. ئيمه له نيوان گهپهكهكاندا هاتوچومان دهكرد، بهلام بنكهى سهرهكييمان پهشمالهكهى وهستا ئهسفر بوو. ههلبهت وهستا ئهسفر له دوو ههفته زياتر له شويينيكدا نهدهمايهوه و جيگورپكى دهكرد و دهپويشت، جاريكى تر له شويينيكى تردا پهشمالى ههلهدايهوه. وهستا ئهسفر تهمنى (٣٥) سال دهبوو، بالاي بهرز و چوار شانه بوو، دم و چاويكى پوون و جوانى ههبوو، مووى پهش بوو، چاوهكانى پهش و گوره بوون، ههميشه پيشى دههيشتهوه، ههرگيز نهمدبوو پيشى تاشراييت، بهپوالهت پياويكى ديبندار و له خودا ترس بوو، لهكاتى خويدا نويزهكانى دهكرد. به شاگردهكانيشى دهگوت دهبيت نويز بكه، جگهره و سهبيلى نهدهكىشا، لهو سهردهمدا واتا له دهيهى (١٣٤٠-١٩٦٠) دا سهبيل زور برهوى ههبوو. من نزيكهى سى ساله كهسم نهديووه سهبيل بيكيشت. وهستا ئهسفر تارادهيهك كهسيكى هيمن بوو، خاوهن خزم و كهسيش بوو، كپيارهكانى خوشياندهويست، پهشمالهكهى پر كردبوو له كهشك و پون و خورى و ههموو بهرهمه ئازهلبيهكان. ههریهكهه پوژ كه ئيمه گهيشتینه لای ئه، ئه و بهرهمهيكى زورى به ههمان ئوتومبيلدا ناردهوه بۆ يەزد، گوايه له يەزد هاوبهشيكى ترى ههبوو. وهستا ئهسفر كهسيكى زور كاسب بوو، كاتيك ئيمه گهيشتینه لای، ئه و چل پوژ بوو له يەزدهوه هاتبوو، چوار جار جيگهى خوى گورى بوو، ئه م شوينه جيگهى چوارهمى بوو كه پهشمالهكهى ليههلهدا. نازانم خالم چون جيگاكهى ئهوى دوزيبوووه، گوايه ههمان شوفير له نيوان يەزد و ئه و ناوچهيهدا له هاتوچودا بووه، شوفيرهكه دهيزانى وهستا ئهسفر لهكوپيه؟

من شاگردهكانى وهستا ئهسفرم دهناسين ههرسيكيان ماليان له گهپهكى خومان بوو، دهزمانى ماليشيان له كوپيه. دووان له شاگردهكانى بى باوك بوون، ئهوى تريشيان باوكى تلياكى بوو، قاچيكيشى نهبوو. بۆيه دهبوو ئه و مندا لانه كاربكه و نانى خويان پهيدا بكه، ئهوان دهبوو هاوكارى مالهوهشيان بكردايه. مندا لانهكان رهزا، عهبدال، مهحمود بوون. رهزا و عهبدال تهمنيان (١٤-١٥) سال دهبوو، بهلام مهحمود دوو سال له ئهوان گهورهتر بوو. كهشوهواى كوستان و خواردنى كهشك و شير و پهنيىر پهنگوروى ئه و مندا لانهى جوان كردبوو. مهحمود تهمنى (١٦-١٧) سال بوو، هيشتا پيشى به تهواوى دهرنههاتبوو، كورپكى وريا و چالاك و پهنگورويهكى جوان

و که سیکي پاک و خاوين بوو، نه چوو بووه قوتا بخانه. رهزا و عه بدال که میک سميان دهر کردبوو، هه ردو و کيان ره شتاله و که میک قه لهو بوون، به گشتي له سپي کردنه وهی مسدا قورسترين و ناخوشترين کار، کاری رهزا بوو. واته کاری نهو پاک کردنه وهی ناوه وهی مهنجه له گه وره کان بوو. ده بوو هه ندیک زيخ بکاته نيو مهنجه له کانه وه و به پنی په تی بچيته ناوی و به بنه پیکانی بیسوخته وه. نهو کورانه خو یان داریان ده بریه وه و ده یانکرد به خه لوز، بهو خه لوزه مهنجه له کانیان سپی ده کردنه وه..

وهستا نه سفهر بوخوی مامه لهی کرین و فروشتنی ده کرد، خو نه گهر کاری مسگهری و چاک کردنی مهنجه له شکاو هه بو وایه هه خوی نهو کارانه شی ده کرد. نهو به گشتي له شوینیکدا ره شماله کهی هه لدها و داده نیش، هه والی دهنارد بو خه لکه که، که وا مسگهر هاتوه. ئیتر خه لکه که به باری ولاخ ته شت و مهنجه له کانیان ده هینا بولای. وهستا نه سفهر به چهند هه فته جاریک شوینه کهی خوی ده گورپی، شوین گورپنه که شی بو نه وه بوو، تاکو زیاتر کرپاره کانی ده ستیان پنی بگات. له هه واره که دا توالیت نه بوو، بویه له بری توالیت ده بوو بچووینایه بو چوله وانییهک، من زور به نه بوونی توالیت نارحعت نه بووم، ده بوو سوودمان له مه سینه وهریگرتایه بو چوونه سه رئاو، له وی خه لکه که وهک سه ده کانی پیش میژوو ده ژیان، دیاره کیتشی توالیت به کیکه له کیتشه گه وره کانی جیهان.

نزیکهی بیست رۆژ لهو ناوچه به بووین، لهو ماوه یه دا ته نها دوو که سی خوینده وارم بینی، نه م دوو که سه ش شانامه یان ده خوینده وه. زور که سی تریش شانامه یان له بهر ده خوینده وه، به لام خوینده وارییان نه بوو، نه مانه له رینگای گوینگرتنه وه، نهو هونراوانه یان له بهر کردبوو. زور به لامه وه جوان بوو که چهند که سم بینی فارسی یان نه ده زانی و نه یانده توانی له گه ل ئیمه دا به زمانی فارسی قسه بکه، به لام شانامه یان له بهر ده خوینده وه. هه مووان به ژن و پیاو و گه وره و بچووکه وه نه خوینده وار بوون. نهو که سانه ی فارسی یان ده زانی زور که م بوون. خه لکه که به گشتي هه ژار بوون، هه ژاری و نه بوونی هه موو نه وناوه ی گرتبووه وه. له هه چهند ره شماليکدا تفهنگیک هه بوو. زوو زوو دهنگی ته قه ی تفهنگیک ده هات. فیشه کیک ئاراسته ی که ویک یان بزنه کتویییه که ده کرا. مروف و سروشت هه ردو و کيان له ژیر فشاردا بوون. نه رادیو هه بوو، نه قه له م و کاغز و کتیب. هیشتا خه لکی نه یانده زانی رونی رووه که چیه؟ نهوان ته نها رونی ئازهلان بینبوو. شه کر و چا نه بوو، سابوون و تایت نه بوو، خو نه گهر هه شبو وایه من نه مبینیوو، جلو به رگیش یان جلی خیله کی تاییهت به خو یان بوو. هه ر

كه سيك جلى نوښى بؤ مه پراسيمه كان هه بوو، به لام به شيويه كي گشتى جلوه رگيان كون بوو. ئه وان ناوى هيچ گه وره پياويكيان نه بيستبوو، ته نها ناوه كانى ناسر خان و خوسره و خانى قه شقايبان بيستبوو. وشه كانى شاهه نشا و ولا ت لاي ئه وان هيچ مانايه كي نه بوو. پڼگا و جاده نه بوو. زوربه ي ئه وخه لكانه ي ئيمه بينيمان نه يانده زانى كارها چيه؟ ته نها چهند پياويكي به ته مه ن كه چووبوون بؤ شار گلؤپ و كارهبايان بينيبوو، به لام زوربه ي ژنان و پياوان نه يانده زانى كارها چيه؟ له هر په نجا كه سيك يه كيك نه چووبوون بؤ سهردانى شاپراخ و ئيمام ره زا. هر له و كيوانه له دايكده بوون و هر له و يش دهمردن. دياره چونكه زمانى توركيم نه ده زانى ئه م شتانه زور به ساده يي تيده گه يشتم. له هر ده كه سيك يه كيك فارسى نه ده زانى، به لام كه ميك تيده گه يشتم. گه وره ترين گورپانكارى به دريژايى ميژوويان و اتا هه لوه شانوه ي سيستمى خيله كي به پڼگاوه بوو. چهند سال له وه دوا هاوار هه لسا كه له وه پڼگاوه كان خومالى كراون، ئيتير خانه كان ليكه وتن. واته په يوه ندى چهند هزار ساليه ي خيله كي پروخا. ئه مه ش بنچينه ي گورپانكارى جوراوجورى ژيانى هوزه كانى ئيران بوو. له وه پڼگاوه كان خومالى كران و خانه كانيش نه مان. خه لكى هاوار يانده كرد و ده يانگوت مردن بؤ خانه كان. شا پشتيوانى له و خه لكه ده كرد. هه مان ئه و خه لكه پاش حه قده سال هاوار يانده كرد مردن بؤ شاهه نشا. دياره له و سهرده مه دا كه من شاگرد مسگر بووم، خانه كان هه موو شتيك بوون. پاشان تيگه يشتم كه گورپانكارى بنچينه يي به پڼويه.

وه ستا ئه سفهر له په شماله كه يدا دانيشتبوو خه ريكي كارى خوى بوو، به لام خالم به پڼچه وانى ئه وه وه فروشيارى كي گه پوك بوو، به پوژ باره مسى به ماله كانه وه ده گيژا و شه وانه ده گه پايه وه بؤ لاي په شماله كه ي وه ستا ئه سفهر، به لام له زوربه ي شوينه كان وا پڼده كه وت تا دوو شه و له په شمالى كؤچه رييه كاندا ده ماينه وه. خه لكه كه زور هه ژار بوون، سهره تاي وهرزى هاوين بوو، هه وا فيتك بوو، گژوگيا زور بوو، مه پڼگان شيرى زورى ان تيدا بوو، هر ماليك (٤٠-٣٠) سهر مه پيان هه بوو، هه موو ژيانيان له سهر ئه و چهند سهر مه پڼه بوو.

له بازاردا جگه له شه كر و چاو كه ميك ئارد هيچ شتيكى تريان نه ده كړى، له هه موو ته مه نياندا سڼو، پرته قال، هه نجير و ميوه كانى تريان نه ده خوارد. به لام ميوه ي كڼوى له شاخه كان هه بوون، ئه وان هه يان ده خوارد. تايت و سابوونيان هر نه ديبيو، هر نه شيانده زانى شتيك به وناوه وه هه يه. به و شيويه ژيانيان له سهر به خيوكردنى (٤٠-٣٠) سهر مه پ بوو. كرنى خانو و ئاو و كارهبايان نه ده دا. پاش چهند ساليك ئه م

خه لکه هه ژاره هاتنه شار و گوتیان بروخی شا. که سیک که ئه وانی هیتایه شار و فیری خوشگوزهرانی کردن هه ئه و که سه به دهستی ئه مانه له نئو چوو. خو ئه گهر ئه وان هه ره له و کئو و که ژه بوونایه و نه هاتنایه ته نئو شاره کان، ئه وای بیده نگ ده بوون و نه یانده گوت مردن بۆ شا. کاتیک ۷۵٪ دانیشتووانی ئیران له گونده کاندایه ژیان. هوهیدای سهرۆک وه زیان گوتی ده بیت لادیکان بکهینه ۲۵٪. ئه و هه ولی زۆریدا تا ئامانجه که ی بهیته دی. کاتیک دانیشتووانی گونده کانی کرده ۵۰٪ و دانیشتووانی شاره کانیسی کرده ۵۰٪ دهنگی مردن بۆ شا بهرز بۆوه.

من ئه و کاته ته نهها سهرسامی سروشته بووم، ئیستا بیرى لیده که مه وه که بۆچی ئه و کاته ئه وهنده سروشتم به لاره جوان بوو. هۆیه که شى ئه وه بووه ئه و کاته ئیمه له یه زده ته نهها له ژووریکی خشتی قوردا بووین، کاره بامان نه بوو، شه وانه ژووره که مان بى رووناکی بوو، ئاوی بۆریمان نه بوو، خوشک و برام نه بوو، له هه وای گهرمی یه زده و له کۆلانی خۆله په ته و ته پوتۆزاویدا، له و ژووره تاریکه دا و له و بى خوشک و براو بى باوکییه دا، له و بى پاره و نه بوونییه دا، کئوه کانی ناوچه ی فارسه به به هه شته ده زانی. خو ئیستاش که نیوه ی جیهان گه راوم له ئه فریقای باشوور و ده و روبه ری ئه مازۆن و چین و یابان و روسیا، هه موو ئه و روپام بینیه که چی وا هه ست ده که م کئوه کانی فارس و خۆرئاوا و باکووری ئیران به هه شتن. قه شقاییه کان به هۆی پاکى و میواندۆستییه وه خه لکانی به هه شتین. پیاوانی خیله کی به و هه موو هه ژاری و نه بوونییه ی خۆیا نه وه له ژیر ره شمالتیک و له سه ر پارچه لبادیک داده نیشن. ژنانیش به هه زار زه حمه ت و کویره وه ربی ئاگریکیان ده کرده وه، تا کو چایه ک ئاماده بکه ن، چایه که شیان پێشکه ش به میوانه که یان ده کرد. ژنان نانی گهرم و تازه یان بۆ میوانه کانیان ئاماده ده کرد و به په نیر و رۆنه که ره وه پێشکه شیان ده کرد. خو ئه گهر خاوه ن مال ئاماده بووایه ئه وای قاورمه ش پهیدا ده بوو. هه ندیک جاریش گۆشتیان ده کرد به که باب و سه ره تا بۆ میوانه کانیان داده نا. خیله که یه کان له دله وه پێشوازییان له میوانه کانیان ده کرد، ئه گهر میوانه که شیان نه ناسیایه، ئه وان ناوی ئیمه یان نه ده زانی. دایک و باوکی ئیمه یان نه ده ناسی. له زمانى ئیمه تینه ده گه یشتن، یا که میک تینه ده گه یشتن. نه یانده زانی شارى ئیمه له کوینه، هۆز و به ره بابی ئیمه یان نه ده ناسی، نه یانده زانی ئیمه سه ر به کام ئاینین، نه یانده زانی بیرو باوه رمان چیه؟ ئه وان بۆ ئه و هه موو خزمه ته یان پاره یان له ئیمه وه رنه ده گرت، باشتترین خواردنیان پێشکه شى ئیمه ده کرد، باشتترین نوینی خویان ده دا به ئیمه پێی بخه وین، ئه و خه لکه له و سه ر زه مینه، له که نار ئه و جۆگه ئاوه جوانه ره شمالتیان هه لدا بوو،

دهوروبه ریشیان هموو گول و گولزار بوو، دارستانی دهوروبه ریشیان نه وهنده چې نه بوو ببښته جیگای ناژه لې درنده، نه وهندهش کم دار و درخت نه بوو که شوینه که وهک بیابان در بکه ویت. لهو شوینه دهنگی ناخوش نه ده بیسترا. ههوا زور پاک بوو. سروشتیکی یه کجار جوان بوو. نهو خه لکه هه ژار و که مدهسته ده موچاویان به هه تاو سوو تابوو. نهوان هموو که سی گه وره و پته و به خووه بوون. چاپووک و وریا بوون، وهک بزنه کیوی به شاخدا هه لده گه ران. وهک پلنگ به درخته به رزه کانداسه رده که و تن. خوښی و خوشبهختی به پروویانه وه دیار بوو. هه مووان پیده که نین و زهرده خه نیان به سهر لیوه وه بوو. کچان و کورانیاڼ له زمانی نیمه تینه ده گیشتن، به لام داویان لیده کړدم له گه لیاندا بچم بق یاری، له هه مان کاتا به پیز و داوینپاک بوون. نه گهر نه شوینه به هه شت نه بوو بیت، نه ی به هه شت کوڼیه؟ نه گهر نهو خه لکه فریشته نه بووین، نه ی فریشته چونه؟ یاسای نهو به هه شتهش نیمه ی خه لکی شار پښتلی ده که ین. نیمه که سانیک بووین فیلمان له نهوان ده کړد. مسه کانی خو مان به نرخیکی گران به نهوان ده فروشت، پون و که شک و خوری نهوان مان به نرخیکی زور هه رزان و به قهرز لیده کړین. نیمه شارنشین پتسکه وتوو بووین و نهوانیش خپله کی کیوی. بی هه نیه که نیما یوسپچ گوتویه تی:

من له زه بوونانی شاره کان نیم، یاده وهری په ورو ده ی کوستانه کانم

من نه وهنده عاشقی نهو خه لکه خپله کیانه بووم، کاتیک چووم بق پاریس تیزی دکتورا که له سهر هوزه کچه ریبه کان نووسی. وا هه ست ده که له هه شوینیک عیشق، خوشه ویستی، میواندوستی، هاوژینی، بوونیاڼ هه بیت و په یوهندی به پاره وه نه بیت، نهو شوینه به هه شته. نایا له به هه شتیش پاره هه یه؟ وا هه ست ده که نیمه ناژه لې دوو پی لهو دنیای تریش فریشته کان بق مهرامی تاییه تی خو مان به کارده هینین. له ویش نووسینگه ی کړین و فروشتن داده نین، مامه له به زهوی دوزخ و به هه شته وه ده که ین. کاتی خوړناو ابوون میگه له کان ده گه رانه وه بق ناو هه واره که. منیش له گه ل کوپ و کچانی قه شقای ده چوومه نیر میگه له که و سهری مېره کانمان ده گرت بق بیریه کان تاکو مېره کان بدوشن. نای نهو کارهم چنده پخوش بوو. یا نهو یاریانه ی شه وانه له ژیر تیشکی مانگه شه ودا ده مان کړد. به راستی ژیاڼی مندالی ژیاڼیکی به هه شته. نه گهر من نهو کاته چنده سالی که ووره تر ده بووم وهک نهو کاته ی که چووم بق کوردستان، ۹۰٪

ی هه‌ستم په‌یوه‌ست ده‌بوو به‌عیشق و عیشقبازییه‌وه. ئەوا ئیستا ده‌بوو یادوه‌رییه‌کانم به‌جۆریکی تر بنووسیايه‌ته‌وه. ئیتر ئەوه ژيانی مندالییه و له هه‌موو شتیک بێ هه‌والم و هیچ که‌سیکم وه بیر نایاته‌وه.

دوو شه‌و و دوو پوژ بوو له‌ په‌شماله‌که‌ی وه‌ستا ئەسغه‌ر دوورکه‌وتبووینه‌وه. شه‌ویک میوانی مالێک بووین له‌ نێو هۆزه‌قه‌شقاییه‌کاندا. ئەو ماله‌هه‌موویان فارسی‌یان به‌باشی ده‌زانی. شه‌و پیاوی خاوه‌ن مال شانامه‌ی بۆ خویندینه‌وه، ئەو پیاوه‌که‌سیکی زیره‌ک و وریا بوو، شاره‌زاییه‌کی باشی له‌ میژوودا هه‌بوو، شتی زۆر ده‌زانی. من بۆ یه‌که‌مجار به‌هوی ئەوه‌وه ناوی ناسر خان و خه‌سره‌و خانی قه‌شقاییم لێره‌به‌ر گوێ که‌وت، به‌لام من به‌و ته‌مه‌نی مندالییه‌ سه‌رم له‌و به‌سه‌رهاتانه‌ ده‌رنه‌ده‌چوو که‌ ئەو ده‌یگێزانه‌وه. ئەو پیاوه‌ زۆر به‌ جوانی شانامه‌ی بۆ ده‌خویندینه‌وه. له‌ په‌شماله‌کانی تریشه‌وه چه‌ند که‌سیک هاتبوون بۆ گوێگرتن له‌ شانامه. من ئیستا نرخێ ئەم کارانه‌ ده‌زانم. له‌نێو چه‌رگه‌ی کێژه‌کانی فارسدا له‌ ده‌یه‌ی (۱۳۳۰-۱۹۵۱) دا و له‌ نێوان هۆزه‌قه‌شقاییه‌ تورک زمانه‌کاندا، پیاویک شانامه‌ ده‌خوینده‌وه و شانازی پێوه‌ ده‌کرد. ئەم پیاوه‌ زۆر له‌گه‌لماندا میهره‌بان بوو، نه‌مه‌نجه‌لێکی لێکڕین و نه‌شتیکی پیفرۆشتین، دیار بوو ئەو هاتووچۆی شاری ده‌کرد، به‌لام وه‌ک میوانێکی شاهانه‌ خزمه‌تی کردین، شه‌و مه‌ریکی بۆ سه‌ربرپن و که‌بابی بۆ دروستکردین.

به‌یانی زوو هه‌لساین و ولاخه‌که‌مان بارکرد، خالم مسه‌ تازه‌کانی به‌چه‌ند شتی تر ئالوگۆر ده‌کرد. گویدریژی داماویش هه‌رگیز باری سوکتر نه‌ده‌بوو، به‌لکو له‌گه‌رانه‌وه‌دا باری قورستر ده‌بوو. منیش ئاره‌زووم وابوو له‌سه‌ر باره‌که‌وه‌ سواری گویدریژه‌ به‌سته‌زمانه‌که‌ بيم، چونکه‌ قاچه‌کانم ئازاریان هه‌بوو. خالم به‌ناچاری هه‌لیده‌گرتم و ده‌یخستمیه‌ سه‌ر پشته‌ی گویدریژه‌که‌. گویدریژی داماویش هیزی تیا نه‌ماوو، نه‌یده‌توانی ب‌روات و جۆشمان پینه‌ده‌دا. خالم وای پێیاش بوو به‌و پێگایه‌دا نه‌گه‌رینه‌وه که‌ پێیدا هاتبووین، به‌لکو له‌ پێگایه‌کی تره‌وه‌ برۆین، تاکو خه‌لکی زیاتر ببینین و مسه‌کان به‌ ته‌واوی بفروشین. به‌یانی زوو به‌ریکه‌وتبووین، ده‌بوو بۆ ئێواره‌ به‌گه‌ینه‌ په‌شماله‌که‌ی وه‌ستا ئەسغه‌ر. خالم دۆلێکی گرته‌به‌ر و ویستی له‌و دۆله‌وه‌ برۆین، ئەم پێگایه‌ نزیکتر بوو، به‌لام پێگایه‌کی ناخۆشبوو. پاش ماوه‌یه‌ک رۆیشتن له‌ دۆلێکه‌وه‌ سه‌ره‌و خوار بووینه‌وه، چاومان لێبوو له‌ خواره‌وه‌ چه‌ند په‌شمالێک هه‌بوون. به‌بینینی ئەو په‌شمالانه‌ ئیمه‌ خوشحال بووین. دواي نیه‌رۆ بوو گه‌یشتییه‌یه‌که‌م په‌شمال. نازانم چۆن بوو که‌ زۆربه‌ی ئەو خه‌لکه‌ی له‌ ئەوی ده‌ژيان فارسی‌یان ده‌زانی، ئەوانیش هه‌موویان قه‌شقای

بوون. ئه وان جوړه كلاويكي تايبه تيان له سهردا بوو، به كلاوه كه ي سهر يان زانيم كه قه شقاين. پيش ئه وه ي بگه ينه يه كه م ره شمال شوانيك پنيگوتين كه منداليكي فارسي يان له و كيوه به برينداري دوزيوه ته وه و وا له ره شماله كه ي خواره وه دا يانناوه. خالم به بيسني ئه م هه واله زور غه مبار بوو، به خيرا يي كه وته ليخوړيني گويدر يژه كه. له چه ند كه سيگمان پرسى منداله برينداره كه له كوينه؟ هه مووان ده يانزاني منداله كه له كوينه؟ ده يانگوت وا له و ره شماله ي خواره وه يه. پاش كاترميريك گه يشتينه ره شماله كه ي خواره وه، چووينه نيو ره شماله ي ئه و ره شماله ي كه منداله كه ي ليتبوو، خوشبه ختانه خاوه ن مال فارسي ده زاني. كه سه يرمان كرد، بينيمان عه بدال به سه روچاوي خويناوي و ده ستي شكاه وه له وي نووستوه، چه ند ته خته داريكيان به ده ستيه وه پتچابوو. به ياني پيش هه تاو كه وتن شوانيك عه بدالي دوزيبوو وه كه له شاخه وه هه لدير ا بوو. ئه ويش سواي ولاخيكي كردبوو هيتابوويه وه بؤ نيو ره شماله كاني خويان. خه لكه كه ش فرياي كه وتبوون و ده موچاويان بؤ شوري بوو، خوينه كه يان پاك كردبوو، كراسه كه ي خوي درابوو كراسيكي تريان بؤ له بهر كردبوو. ده ستيان هيتابوو وه جني خوي و بويان پتچابوو. عه بدال خواردني خواردبوو. خاوه ن مال گوتي ئه وه دوو كاترمير ده بيت نووستوه. به خه لكه كه مان گوت ئه م كوپه هاوشاري خومانه و ناسياومانه. عه بدال خوشي به خه لكه كه ي گوتبوو كه شاگرد مسگه ره. پاش ماويه كي كه م عه بدال به خه بهر هات كه چاوي به ئيمه كه وت ده ستيكرد به گريان. خالم گوتي مندالي نه گبه ت تو بوچي به و شه وه و به ناشاره زايي روو تكدوته ئه و شاخه؟ عه بدال ده گريا و هه موو قاچيشي بريندار بوو، به لام برينه كاني قول نه بوو، پيلاويشي له پيدا نه بوو، به پيني په تي له شاخه كه وه هاتبوو وه، به پيگاني هه موو بريندار ببوون. خالم دوو باره ليتي پرسيه وه كه بوچي كه وتوته ئه و شاخ و كيوه؟ بوچي هه لاتوه؟ عه بدال هيچي نه گوت.

نزيكي ئتواره بوو سه گوه ر ده ستييكرد، ميگه له مه ره كه يان هيتايه وه بؤ دوشين، ماله كه هه موويان رويشتن بؤ دوشيني مه ره كانيان. ره شماله كه جگه له ئيمه كه سي تري تيدا نه ما بوو. خالم به عه بدالي گوت ئه گه ر حالت باشتره و ده توانيت، هه لسه با هر ئيستا بروين، تو سوار گويدر يژه كه مان ده كين و چه ز ده كه يت به ريگاي كيوه كه وه ده روين به يه ك كاترمير ده گه ينه ره شماله كه ي وه سته ئه سفه ر، هيشتا تاريك نه بوو زوو ده گه ين. عه بدال گوتي من نايه م بؤ ره شماله كه ي ئه سفه ره سه گباب، من ده گه ري مه وه بؤ شار و ده چمه وه بؤ لاي دايكم. عه بدال و مه حمود باوكيان نه ما بوو. باوكي ره زاش قاچيكي نه بوو تلياك كيش بوو، كاريشي دارشكاندن بوو. چه ند ساليك

له وه پېش له کاتی دار شکاندندا ته وره که ی له ده ست دهر ده چیت و بهر قاچی ده که ویت و ئیسقانی قاچی شکاند بوو، پاشان قاچی ورده ورده رهش بووه، بویه دکتور ناچار بووه قاچی بېرېته وه، هر ئه و کاته له بری دهرمانی نازار شکین تلایکیان پېدا بوو، بویه ببووه که سیکي تلایکی و بی قاچ، کورپه که شی ریگای دهشت و دهری گرتوته بهر تا پارووه نانیک بۆ خوی پهیدا بکات و گهر له تواناشیدا بوو هاوکار ییبه کی که می خیزانه که شی بکات.

خالم گوتی رۆله گیان هه لسه با برۆین گهر تاریک داییت ناچار ده بین شه و لیره بمینینه وه. عه بدال گوتی من نایه م بۆ ره شمالي ئه و سه گبابه. خالم گوتی بۆچی شه برتان کردووه؟ عه بدال گوتی ئه سفهر له گهل ره زادا کاری به درپه وشتی دهکات، دوینی شه و ویستی هه مان کار له گهل مه حمودیشدا بکات، مه حمودیش چه ند داریکی له ئه سفهر دا و رایکرد و رۆیشت. منیش به ئه سفهرم گوت وا دهرۆم بۆ لای ئه و خه لکه و شکات لیده که م. ئه ویش ده ستیکرد به لیدانم و سهر و چاوی هه موو بریندار کردم و منیش به ناچاری رامکرد و روومکرده شاخه که، دونیاش تاریک بوو، هیچ شوینیکم نه ده بینی زۆریش ده ترسام، کاتیک سهر که وتمه سهر شاخه که گویم له ده نگی نازهل و چه پی سگ بوو، منیش به دم ده نکه که وه رۆیشتم تا خۆم بگه یه نمه ئاوه دانی، به لام له بهر زاییه که وه که وتمه خواره وه، ئیتر ئاگام له هیچ شتیک نه ما کاتیک به هۆش خۆم هاتمه وه شوانیک منی سواری گویدرژیک کردبوو، ده بهیتام به ره و ره شماله کان. سه گه کان منیان دۆزیبووه وه. شوانه کهش به ده نگی سه گه کانه وه به ره و لای من هاتبوو منی دۆزیبووه وه. خالم گوتی عه بدال تو درۆ ده که یت وه ستا ئه سفهر کاری به درپه وشتی ناکات، ئه و پیاویکی نوێز که ره و هه میشه له کاتی خۆیدا نوێزه کانی دهکات.

من ئه و کاته مندال بووم هیچ له مانای کاری به درپه وشتی تینه ده گه یشتم. عه بدال گوتی به خودا ده یان جار بۆ خۆم ئاگام لیبووه، هه ی هه ی تو ده لیت چی له کاتی خۆیدا نوێزه کانی دهکات و بیتامووسی ناکات؟ خالم گوتی خۆ لای کهس باسی ئه م کیشه یه ت نه کردووه. عه بدال گوتی نه خیر لای هیچ که سینک باسم نه کردووه، به شوانه که شم گوت چووم بۆ ئه و شاخه و هه لدر اووم. خالم گوتی خۆ ئه گهر خه لکی ئه م ناوچه یه به و کیشه یه بزائن ئه و ا یه ک راست وه ستا ئه سفهر ده کوژن و لیره دا خوین دهرژی. بویه لای هیچ که سینک باسی نه که یت تا ده گه رینیه وه بۆ شار. به بیستنی ئه م هه واله خالم پپی باش بوو شه و بمینینه وه و نه رۆین، بویه داوای له خاوه ن مال کرد که مۆله تمان بدات شه و له لای ئه وان بمینینه وه. خاوه ن مال گوتی به سه رچاو له خزمه تداین، دوا ی

ئەوھى كە شير دۆشين تەواو بوو نانى ئتوارەيان پېداين، نانخواردنەكەشمان شير و پەنير بوو، پاشان جىگايان بۇ راخستين. شەو بۇ نووستن ژنەكانيان چوون بۇ مالىكى دراوسينيان، ئىمە و پياوھەكانى ئەو دوو مالەش بە يەكەوھ لە ھەمان رەشمالدا نووستين. عەبدال كەمىك باشتىر ببوو، بەلام دەستى ئازارى ھەبوو. ئەو پياوانە گوتيان دەستى شكاوھ، بەلام ئەو جەراھەى ئىمە زۆر شارەزا و كارامەيە، دەستى ھىناوھتەوھ جىگاي خۇى، بە دلنبايەوھ پاش چەند پۆژىكى تر باش دەبىت.

بەيانى زوو پىش خۆرھلەھاتن ژنان ويستيان مەشكە بژىنن. خالم گوتى با زوو برۆين. خاوەن مال جوتىك پىلاوى ھىتا كە پر بە پىنى عەبدال بوون، عەبدال پىلاوھەكانى لە پىكرىد، خاوەن مال گوتى تا نانى بەيانى نەخۆن نابى برۆن. بەزووى نان و چا ئامادەكرا، نانمان خوارد. ژنىكى بە تەمەن ھەندىك گيا كىوى كولاند و لەگەل ھەنگوين و نيو كاسە شيردا تىكەلى كرد و دەرخواردى عەبدالى دا، وەك ئەوھى خزمەتى نەوھەكى خۇى بكات. بەسەر سەريەوھ وەستا تا عەبدال دەرمانەكەى بە تەواوى خوارد. خالم بارەكەى بە جۆرىك باركردبوو كە عەبدال بتوانىت لەسەر بارەكەوھ سوار ببىت، خۇشى كۆلىكى لە كۆلى خۇى نا، تاكو بە تەواى جىگەى عەبدال ببىنەوھ، عەبدالى سوارى گويدريژەكە كرد و ھىشتا ھەتاو نەكەوتبوو كە رىگاي كىوھەكەمان گرتهبەر. خالم گويدريژەكەى لىدەخورى، گەيشتىنە چەند رەشمالەيك سلاومان لىكردن و بەلاياندا تىپەين. خالم كۆلىكى بە كۆلەوھ بو تەواو ماندوو ببوو، ئارەقەى لىدەچۆرا، پياويك فەرمووى لىكردىن بۇ ژىر رەشمالەكەى خۇى. ئىمەش لاماندا و دانىشتين، چا و نقوليان پېداين. ھەوا خۇش بوو، سەر زەوى سەوز دەچۆوھ و دار و درەخت سەوز و تىزئاو بوون. ھازەى ئاوى جۆگەكان كە بەگويماندا گوزەرى دەكرد، ھەستىكى خۇشى پىندەبەخشين، لە پىشتى ھەر بەردىكەوھ قاسپەى كەو دەھات، جوانى سىروشت تەواو سەرمەستى كىردبووم، ئەو سىروشتە جوانە ھىشتا بە دەستى مەوۇف نە شىوئىنرا بوو، چاويكەم لەسەر جوانى سىروشت بوو، چاوەكەى دىكەشم لای عەبدالى دەست شكاو بوو، عەبدالى داماو ئازارى زۆر بوو، لەبەرخۇيەوھ ھەر دەينالاند، چەند جارىكىش خەرىكبوو لەسەر كەرەكەوھ بكەوئىتە خوارەوھ. خالم بە كۆلى قورسەوھ ئارەقەى لى دەچۆرا، بەداوئىنى كىوھەكەدا سەردەكەوتىن، لە ھەمان كاتدا خالم زۆر ئاگادارى عەبدال بوو، نەكا لە سەر گويدريژەكەوھ بەرىتەوھ. ھەندىك مەوۇف بۇ پەيداكردىنى پارووە نانك دەبىت چ رەنجىك بكىشن؟ ھەندىكىش دەبىت خۇيان و شەرەفى خۇيان بفروشن.

منىش زۆر ماندوو و شەكەت و نىگەرەن بووم. وام بىردەكردەوھ كە لە نىوانى

خالم و وهستا ئه سفهر دا شهریک رووده دات. گه یشتینه لای ره شمالیک، مهر و مالاته که یان هه موو له بهردهم ره شماله که دا کو بیوونه وه، سه که کانیاں په لاماریان داین و گویدر یژه که له ترسا دهر په پی و عه بدالی دامویش له سهر گویدر یژه که که وه خواره وه و دهسته شکاوه که ی کولایه وه له تاو نازار یه که به خوی هاواری کرد. چهند که سینک له ره شماله که هاتنه دهر وه، ژنیک په لاماری عه بدالی داو هه لیگرت وه و به تورکی هندی که قسه ی کرد. پاشان پیاو یک هات و گوتی ئه منداله به سه زمانه بچی وای به سهر هاتووه؟ خاوهن مال ئیمه یان برده نیو ره شماله که وه و پیشوازییه کی باشیان لیکردین. عه بدال هیزی تیا نه مابوو. هندی که رونه که ره و گوشتی مریشکیان بق هینا، خواردی. ناچار شه و روژیکیش له و ماله ماینه وه. خالم پنی ناخوش نه بوو که ئه و رژه ماینه وه. خاوهن ماله که زور هه ژار بوون، ره شماله که یان زور بچووک بوو، له چهند شوینیکیشه وه درابوو. یه کیک له پیاوانی ماله که راوچی بوو، پارچه گوشتیکی هینا و چهند قسه یه کی کرد. خالم گوتی ئه وه ده لیت خدا رسی میوان دهنیریت. ژنیک به ته من برینه کانی عه بدالی به ئاو و پارچه په رویه که شوری و رۆن و ههنگوینی بق هینا و پینگوت بیخوات. بق سبهینی عه بدال بوو به که سینکی تر، دهستی له ملی دا بوو، به لام وریا و به هوش بوو. به یانی زوو به ریکه وتین رینگا که مان تا ئه شوینه ی که لوپه له کانمان لیدانا بوو زور دور نه بوو. رینگا که ش نشیو و سهر به ره و خوار بوو، به ماوه یه کی کهم گه یشتینه لای ره شماله که ی وهستا ئه سفهر. خالم گوتی نه وه که عه بدال قسه یه که بکات، بویه یه کراست نه چووینه لای ره شماله که ی وهستا ئه سفهر، سهره تا چووین باره مسه که مان له شوینیک داگرت، پاشان له رووباره که په رینه وه و چووین بق لای وهستا ئه سفهر. وهستا ئه سفهر خهریکی کاری مسگری بوو، منجه لیککی گهره ی له بهر دهستدا بوو خهریکی سپیکردنه وه ی بوو. ره زاش جوینی پیده دا و مهحمودیش له وئ نه بوو. عه بدال دهیگوت من نایه م بق لای ره شمالی ئه و سه گبابه، ده که ریمه وه بق لای دایکم. سلومان له وهستا ئه سفهر کرد و ئه ویش گوتی باشبوو هاتیه وه چونکه من دهمه ویت لیره باربکه م و برۆم، نه مده زانی چی له مسه کانی تو بکه م؟ ئه سفهر رووی کرده عه بدال و گوتی که ری کوری کهر ئه وه له کوئ بوویت؟ سنی رژه من له و کتوانه دا به شوین تودا ده که ریم؟ تو ده زانی چیت به سهر مندا هینا وه؟ ئه ی بچی دهستت له ملتدایه؟ عه بدال هیچ قسه ی نه کرد و بیده نگ وهستا بوو. خالم گوتی ئه ی مهحمود له کوئیه؟ وهستا ئه سفهر گوتی نازانم ئه م دوو که ره سنی رژه لیره رایانکردووه و رویشتون و منیشیان دهر به دهری ئه و کتوانه کردووه، ئه وه تا تو

ئەمەيانت بە دەستی شكاوه‌وه هیناوه‌ته‌وه و ئەوی تریان نازانم بۆ کوی پۆشتوو؟
 ئەسفەر پیاڵە چایەکی بۆ خالم تیکرد و عەبدال گوتی من دەمەویت بگه‌ریمه‌وه بۆ
 شار. ئەسفەر گوتی ناماقولت کرد، چۆن دەتوانی بگه‌ریته‌وه؟ من پیش ئەوی بین
 بۆ ئێره‌ دووسەد تومەنم داوه‌ بە دایکت، بۆیه‌ ناچاریت تا کوتایی هاوین لێره‌ بیت
 و کارم بۆ بگه‌یت. عەبدال گوتی من کار ناکەم. وه‌ستا ئەسفەر داریکی هه‌لگرت و
 په‌لاماری عەبدالی داو گوتی ئاغا غولام ئاگات لێهه‌ شاگردانی ئەم سەرده‌مه‌ چهنده
 بێ چاوپوون؟ عەبدال رایکرد و بیست مەتر له‌ ئەسفەر دوور که‌وته‌وه، گوتی هوی
 پیاوی زلله‌ی نامەرد یا ئیستا ته‌واوی کریکەم دەده‌یتی و په‌وانه‌ی شارم ده‌که‌یته‌وه یا
 ئەوه‌تا ده‌چمه‌ ناو ئەو خه‌لکه‌وه‌ و هاوارده‌که‌م و ده‌لێم وه‌ستا ئەسفەر که‌سیکی نامەرد
 و ناپاکه‌ و ده‌یه‌ویت کاری به‌دپه‌وشتی له‌گه‌ل ئیمه‌دا بکات. وه‌ستا ئەسفەر گوتی بپۆ
 چی ده‌لێت بیلێ مه‌گەر من ویستومه‌ چی بکه‌م له‌گه‌ل ئیوه‌دا؟ عەبدال گوتی هه‌ر ئەو
 کاره‌ی له‌گه‌ل په‌زادا کردت، به‌لام په‌زا له‌ تو ده‌ترسیت ده‌نا ئەویش له‌گه‌ل مندا ده‌هات،
 ئەوه‌تا په‌زا خۆشی ده‌لێت که‌ تو کاری به‌دپه‌وشتی له‌گه‌لدا ده‌که‌یت. ئەسفەر به‌ردیکی
 هه‌لگرت و عەبدالیش رایکرد به‌ره‌و پووباره‌که‌. خالیشم به‌ شوینیاندا رایکرد. منیش
 ماندوو و شه‌که‌ت له‌ په‌نایه‌که‌وه‌ دانیشتیووم. له‌ په‌زام پرسى مانای ئەو قسانه‌ چیه‌
 که‌ عەبدال ده‌یانکات؟ په‌زا ده‌ستیکرد به‌ گریان و به‌گریانه‌وه‌ جوینی ده‌دا و ده‌یگوت
 ده‌بی ئەم ئەسفەرە سه‌گبابه‌ بکوژین. پاشان خالم و ئەسفەر و عەبدال گه‌رانه‌وه‌. خالم
 گوتی من مسه‌کانم له‌ ته‌واو بووندايه‌، ئەوه‌ی ماومه‌ ته‌نها دوو بار ده‌بیت، وا ده‌چم
 دوو ولاخ به‌کریده‌گرم و مسه‌کانم بارده‌که‌م و ده‌پۆم، ئەم دوو مندا له‌ش له‌گه‌ل خۆمدا
 ده‌به‌م و به‌ره‌و جاده‌که‌ ده‌پۆین، ئەم مسانه‌ش که‌ ماوه‌ته‌وه‌ له‌ پێگادا ده‌یانفرۆشم و
 له‌سه‌ر جاده‌ ئۆتوبیلم ده‌ستده‌که‌ویت و ده‌گه‌ریمه‌وه‌ بۆ یه‌زد. تۆش هه‌ر کاریکت ده‌ویت
 بیکه‌، من ده‌بیت هه‌رچۆنیک بیت مه‌حمودیش بدۆزمه‌وه‌. عەبدال گوتی دلنیا به‌مه‌حمود
 نادۆزیته‌وه‌ چونکه‌ کاتیک رایکرد گوتی ده‌چم بۆ شیراز. وه‌ستا ئەسفەر زۆر ترسابوو،
 سه‌ره‌تا ویستی به‌گۆر خالدا بچیت، به‌لام خالم به‌ تووپه‌یه‌یه‌وه‌ پیتیگوت ئەگەر زۆر له‌
 سه‌ری بپۆیت و نه‌هیلێت ئەم مندا لانه‌ له‌گه‌ل خۆمدا بیه‌مه‌وه‌ بۆ یه‌زد ئەوا لای ئەم
 کوچه‌ریبانه‌ شکات لیده‌که‌م، ئەو کاته‌ خۆت ده‌زانی چیت لیده‌که‌ن. وه‌ستا ئەسفەریش
 خیرا خیرا سویندی به‌خودا و به‌ پیغه‌مه‌به‌ر و به‌ ئیمام عه‌باس ده‌خوارد، ده‌یگوت ئەم
 عەبداله‌ وه‌کو سه‌گ درۆ ده‌کات. ئنجا وه‌ستا ئەسفەر پووی کرده‌ په‌زا و پیتیگوت که‌ری
 بیته‌قل تو بۆ قسه‌ ناکه‌یت و نالیت عەبدال درۆ ده‌کات. له‌و کاته‌ دا په‌زا شیشه‌ ئاسنیکێ

له‌ کووره‌ ئاگره‌که‌دا ئه‌مدیواودیوو ده‌کرد جوان سوور بیوووه‌وه‌، وه‌ک پشکۆی لیتهاات بوو، له‌ ناکاو شیشه‌ سووره‌وه‌بیووکه‌ی به‌هه‌موو هه‌یزی خۆی کیشا به‌ ده‌موچاوی وه‌ستا ئه‌سفهر‌دا و گوشت و پیستی ده‌موچاوی وه‌ستا ئه‌سفهر هه‌مووی سووتا، ره‌زا ویستی بۆ جاری دووه‌میش شیشه‌که‌ی پیندا بکاته‌وه‌، به‌لام خالم خیرا مه‌چه‌کی گرت و نه‌یه‌یش. ره‌زا ده‌گریا و ئه‌سفهریش له‌ تاو ئازار هه‌ردوو ده‌ستی به‌ دم وچاوی خۆیه‌وه‌ گرتبوو به‌ چوار ده‌وری خۆیدا ده‌سورایه‌وه‌ و هاواری ده‌کرد، باوکه‌رۆ سووتام، ره‌زا ده‌ستی راته‌کاند و ده‌ستی له‌ ده‌ستی خالم کرده‌وه‌ و شیشه‌که‌ی هه‌لگرتوه‌ و ئه‌مجاره‌ شیشه‌که‌ی کرد به‌ رانی وه‌ستا ئه‌سفهر‌دا چه‌ند سانتیمه‌تریک شیشه‌که‌ چوو ه‌گۆشته‌وه‌، ده‌نگی هاوار هاوار و بۆنی گۆشتی سووتاوی وه‌ستا ئه‌سفهر هه‌موو ره‌شمالنشینانی به‌ ئاگا هینا. ره‌زاش به‌رده‌وام جوینی ده‌دا. خالم ره‌زای بیده‌نگ کرد، وه‌ستا ئه‌سفهریش له‌ تاو ئازار له‌سه‌ر زه‌وی که‌وتبوو تلی ده‌دا. عه‌بدال به‌ردیکی هه‌لگرتبو به‌ تاکه‌ ده‌ستیکه‌وه‌ ویستی بیکیشیت به‌سه‌ری ئه‌سفهر‌دا، وه‌ستا ئه‌سفهر له‌ پێ که‌وتبوو، هیچ توانایه‌کی نه‌ما بوو. ئه‌و دوو منداله‌ش وه‌ک شیریان لیتهااتوو. ره‌زا هه‌رچی به‌رده‌ست بکه‌وتایه‌ ده‌یکیشا به‌ سه‌ری وه‌ستا ئه‌سفهر‌دا. ئه‌و مندالاهه‌ پینستر له‌ وه‌ستا ئه‌سفهر ده‌ترسان، به‌لام له‌و کاته‌دا ترسیان شکا بوو. وه‌ستا ئه‌سفهر به‌ ده‌موچاوی سووتاوه‌وه‌، به‌ وه‌قاچی برینداره‌وه‌ هه‌یزی تیا نه‌مابوو، له‌سه‌ر زه‌وی که‌وتبوو، ته‌نها ناله‌ و ئاخ و ئۆفی ده‌هات. خۆ ئه‌گه‌ر ئه‌و مندالاهه‌ رینگریان لینه‌کرایه‌ ئه‌وا ئه‌سفهریان ده‌کۆشت.. چه‌ند پیاویکی کۆچه‌ری له‌ دووره‌وه‌ سه‌ریان ده‌کرد. ئه‌وان به‌ ته‌واوی نه‌یانده‌زانی کیشه‌که‌ چیه‌؟ پاشان خالم هه‌ر دوو منداله‌که‌ی هه‌یمن کرده‌وه‌. وه‌ستا ئه‌سفهریش زۆر خراپ ده‌موچاوی سووتاوو، قاچیشی خوینی لیده‌هات. خالم به‌ هیواشی بریدییه‌ نیو ره‌شماله‌که‌ و پانتۆله‌که‌ی پیندانا و سه‌یری برینه‌که‌ی قاچی کرد، قاچی زۆر خراپ سووتاوو. خالم پێی گوت پیویسته‌ به‌ زوویی بچیت بۆ لای دکتۆر، به‌لام دکتۆر له‌ کوێ؟ ده‌بوو لانیکه‌م (٢٠٠) کیلو مه‌تر برۆیشته‌یه‌ تا ده‌گه‌یشه‌ شیران، چونکه‌ تا شیران دکتۆر نه‌بوو. هه‌لبه‌ت ئه‌گه‌ر دکتۆر به‌ زوویی فریای وه‌ستا ئه‌سفهر بکه‌وتایه‌، زووتر چاک ده‌بووه‌وه‌. ئه‌سفهر ئازاریکی زۆری هه‌بوو، ده‌موچاوی خوینی لیده‌هات، به‌لام زۆرتر خوین له‌ قاچی ده‌هات. چه‌ند پیاویکی قه‌شقای هاتبوونه‌ به‌رده‌می ره‌شماله‌که‌ بانگیان کرد وه‌ستا.. وه‌ستا ئه‌وه‌ چی روویداوه‌؟ خالم هاته‌ ده‌ره‌وه‌ و تینگه‌یاندن که‌ وه‌ستا ئه‌سفهر خۆی که‌وتۆته‌ نیو ئاگره‌که‌وه‌ و قاچ و ده‌موچاوی سووتاوه‌. پیاوه‌ دل پاکه‌کانی قه‌شقای که‌ هه‌رگیز درۆیان نه‌ده‌زانی باوه‌ریان به‌م قسه‌یه‌ی خالم کرد.

ئەو پياوانە ئەسفەريان سوارى كەرىك كرد و برديان بۇ رەشمالەكەى خۇيان. ئەوان گوتيان لە ھەوارىكى ئەولاتر دكتورىكى قەشقارى ھەيە، ھەر ئىستا دەيبەين بۇ لای ئەو دكتورە. ھەستا ئەسفەر و قەشقارىيەكان رۆيشتن. خالم ھەردو مندالەكەى پىدەنگ كرد و كەلوپەلەكانى كۆكردنەو. بىر ياربوو دوو گویدريژ بەكرى بگريى و مسە تازەكان و ئەو مسە كۆن و كەشك و رۆنەى وەرمانگرتبوون، بارىان بكەين و بەرەو جادەكە بەرپىكەوين، بەلكو لە سەر جادەكە ئۆتۆمبىلمان دەستبەكەويت. لەو شوپنەى كە لىيىبووين تا سەر جادەى شىراز سى شەو و رۆژ رىگا بوو. خالم رۆيشت بۇ ناو قەشقارىيەكان تا ولاخ پەيدا بكات، دواى نيوەرۇ خالم گەپايەو، دوو گویدريژ و ھىستريكى لەگەل خۇى ھىنابوو، گوتى دكتورەكە مەلھەمى بۇ ھەستا ئەسفەر دروستكردوو و پىنگوتوو ھەبىت چەند رۆژىك پشووېدات، چونكە قاچى زۆر خراپ برىندار بوو.

خالم بە ئەسفەرى گوتبوو ئىمە ھەر ئىستا دەپۆين. ولاخەكانمان باركرد و مندالەكان بوخچەكانيان ھەلگرت، عەبدال چوو لە رەشمالەكەى ھەستا ئەسفەر ھەندىك كەشك و رۆنى ھىنا و گوتى ئەو لە برى كرىى من و رەزا. گەيشتىنە كەنارى پووبارەكە چەند رەشمالىكى كۆچەرىيەكان لەوئ ھەلدرابوون، خالم چوو رەشمالىكەو كە ئەسفەرى لى دانرابوو بۇ پشوودان، كاتىك خالم ھاتەو ھىست تومەنى لىوەرگرتبوو بۇ رەزا و عەبدال ھەرىكەو دە تومەن. لىزەدا داستانەكەتان بۇ كورت دەكەمەو، چوار رۆژمان پىچوو تا گەيشتىنە سەر جادەى نىوان شىراز و ئەسفەرەن، لەپىگادا زۆر ماتل دەبووين چونكە خالم دەبووست مامەلە بكات و ئەو كەمە مسەى پىيى مابوو بىفرۆشيت، خۇ ئەگەر بەكرى بەھاتىنايە رەنگە بە دوو رۆژ بگەيشتىنايە، دوو رۆژىش لە سەر جادەكە مایەو تا ئۆتۆمبىلىك ھات كە شەكر و چاى باركردبوو بۇ يەزد. شوفىزەكە ئىمەى لە پىشتى ئۆتۆمبىلەكەدا سواركرد. واتە سالى (۱۳۳۸-۱۹۵۹) بە سوارى ئۆتۆمبىل ماوہى دوو شەو و رۆژ رىگای شىراز و يەزد بوو. خالم داواى لە شوفىزەكە كردبوو دە خولەك لە تەفت بوو ھەستىت. خالم گوتى زۆر بە خىزايى برۇ بۇ ئەو مالا زەردەشتىيە كە مەنجەلەكەيان بە قەرز بردوو و پارە قەرزەكەيان لىوەر بگرە و بە خىزايى ھەرەو. منىش لە ئۆتۆمبىلەكە دابەزىم و بە خىزايى خۇم گەياندە مالاكە و گوتم ھاتووم بۇ پارەكە. ژنە زەردەشتىكەش بە زووى پارەكەى پىدام و گوتى جارئ پەلەمەكە و مەرۇ با ھەندىك ترىت بۇ بەيىم نزيكەى دە كىلۇ ترىى جوانى بۇ ھىنام. بۇ رۆژى دواتر گەيشتىنەو يەزد، لەم گەشتەدا بىستوشەش رۆژمان پىچوو. لەو ماوہىدا دايكم ھىچ ھەوالىكى لە من نەبوو، بەلام دەيزانى لەگەل خالمدا رۆيشتووم. لەپىگادا رەزا ئىمەى

سویند دا که لای هیچ که سیک باسی به دره و شتییه کانی وهستا ئه سفهر نه کهین، ئیمهش به لئیمان دا که باسی نه کهین.

دوای دوو سال له گهره کی خۆماندا مه راسیمی ئیمام حسین هه بوو، منیش چووم بۆ ئه و مه راسیمه، که سه یرم کرد وهستا ئه سفهر له وینی و چا ده گیریت، کاتیک دانه ویه وه و چایه کی له بهر ده ممانا، شوینی سووتاویه که ی ده موچاوی زۆر به ئاشکرا دیار بوو، قاچیشی شهل ببوو. وهستا ئه سفهر پاشان تووشی نه خوشی شه کره بوو چاوشی کویر بوو.

سالی (۱۳۵۰-۱۹۷۱) جاریکی تر چاوم به وهستا ئه سفهر که وته وه و چاوی کویر ببوو، قاچیشی برابووه وه و له سه ر جاده کان سوالی ده کرد. سالی (۱۳۵۲-۱۹۷۳) به نابینایی و به دبەختیه وه له ته مەنی په نجا سالیدا کۆچی دوا یی کرد، ئه و له کوتاییه کانی ته مەنیدا ژیا نیکی هه ژاری و پر کویره وه ری و مهینه تی هه بوو. هه ندیک که س ده یانگوت له کاتی گه نجیتیدا هه ر چه نده ژن و مالی خۆیشی هه بووه، مندالی ده برده وه بۆ ماله که ی خۆی بۆ کاری به دره و شتی. دیاره زۆر که سی تریش ئه م خوه خراپه یان هه بووه. به لام کویر نه بوون و قاچیشیان نه برا وه ته وه. وهک با سه ده کرا کویر بوون و قاچ برانه وه ی وهستا ئه سفهر په یوه ندی به و خوه نه گری سه ی خۆیه وه هه بووه.

ره زاش بی باوک بوو نه یتوانی قوتا بخانه ته واو بکات، به هاوکاری خزمه کانی که وته کاسی کردن، له ماوه ی په نجا سالا هه می شه هاو پتی یه کتری بووین، ئیستاش له یه کیک له شه قامه کانی شاری یه زد دوکانیکی باشی هه یه و کار و کاسیه که ی باشه، هه رکاتیک ده چم بۆ یه زد سه ردانی ده که م و چایه کی لا ده خۆمه وه، هه زیش ناکات باسی ئه و یاده وه ریانه ی له لا بکه م. سو پاس بۆ خودا ئیستا باری ئابووری زۆر باشه و دایکیشی ته مەنی نه وه د سالا و زۆر به هۆش و گۆشیشه و لای ئه و ده ژی و هه می شه نزای خیر بۆ کوره که ی ده کات..

عه بدالیش سی سال له من گه وره تر بوو، ئه و به رده وام بوو له خۆیندن تا دبلۆمی وه رگرتوو رۆیش ت بۆ سه ربازی، پیاو نیکی چالاک بوو سه ره تای شو رش رۆیش ت بۆ به نده ره باس، ده لئین له و ئی له گه ل چه ند که سیکی تر دا هاو به شه و به یه که وه کار ده که ن و زۆر ده وه له مه ند بووه و هیچ هه والیکی ترم له ئه و نییه.

ئه و کاته ی ئیمه له نیو کۆچه رییه قه شقاییه کانی ناوچه ی فارس گه راینه وه بۆ یه زد رۆژی دواتر دایکی مه حمود ها ته لای خا لم و ویلی دوا ی کوره که ی بوو، چونکه له عه بدال و ره زای بیستبوو که کوره که ی له گه ل وهستا ئه سفهر دا شه ری کردووه،

بۆيه رۇيشتووه و جينيشتووه. مهحموديش باوکی نهما بوو تهنها خوشکيکی له خۆی بچووکتري ههبوو، دايکيشی نهخوش بوو، تهنها مهحمود نان پهيدا کەری مالهکه بوو، دايکی سههرگردان ببوو، نهیدهزانی چی بکات، جوينی به وهستا ئهسغه رهدا. خالم پيڭکوت خۆت نارهحهته مهکه خۆ مهحمود مندال نيهه و تهمهنی حهقهده سال دهبيت و بهمزوانه پهيدا دهبيتوه. دايکی مهحمود ئامۆزگاری نهدهويست بهلکو کورپهکەي دهويست، بهلام کئ سۆراخی کورپهکەي بۆيکات. خۆ هيچ کهسيک ئاماده نهبوو لهو کاتهدا بچيت بۆ شیراز و بهدوای کورپهکەي ئهوا بگهريت. ئهو ژنه دهستهودامانی زۆر کهس بوو، چووه مالی ههموو مسگههکان، شهوانه دهچووه سهر گۆری ئيمامزادهکان، وهک شيت و هاری لينهاتبوو. باشبوو پاش پازده رۆژ مهحمود نامهيهکی هات، نووسيبيوی، وا له شاری شیرازه و کاریکی باشی پهيدا کردووه و حالی زۆر باشه. بيست تومەنييشی بۆ دايکی ناردينۆوه، بيست دانه تاک تومەنی. نرخی ئهو پارهيه لانيکه دهیکرده سهدهزار تومەنی بههاری سالی (۱۳۹۱ - ۲۰۱۲) و دهیکرده (۲۰۰) ههزار تومەنی مانگی (ئابانی ۱۳۹۱ - ت. يهکهمی ۲۰۱۲). ناردينهوی ئهو بره پارهيه نيشانهی ئهوه بوو مهحمود ساغ و سهلامهته. ئيستا باش له يادم نيهه مهحمود چهند رۆژ لهوه دوا گهرايهوه بۆ يەزد و چهند رۆژيش مايهوه، بهلام من چاوم پيڭکوت و زۆر خوشحال بوو که رهزا و عهبدال له وهستا ئهسغهريان دابوو، برينداریان کردبوو. مهحمود دوو سال له شیراز بوو پاشان هاتهوه دايک و خوشکهکەشی لهگهله خويدا برد بۆ شیراز و لهوئ ببوو به شاگردی بازرگانیک. ئهو سالي که من دبلۆم وهرگرت ئهويش به سهردان هاتهوه بۆ يەزد و دهيوست ههر له شیراز ژن بهيتيت. دیاری بۆ پووری و مندالهکانی هينا بوو. دهيوست پووريشی بۆ زهماوندهکەي لهگهله خويدا ببات بۆ شیراز. ئهو کات بههۆی دووريمانهوه پهيوهنديم لهگهليدا کهم بوو. پووری ههرکاتیک بيوستايه نامهی بۆ بنيزيت دهبوو من نامهکەي بۆ بنووسم. ههر ئهوهش بووه هۆی ئهوهی که له ههوالی بزائم. به گشتی من ئاگاداری ههموو کارهکانی ئهو بووم. پووری دهيوست کچهکەي خۆی بدات به مهحمود، بهلام مهحمود کچيکی شیرازیی خواست. يهکهمین کارتی زهماوندی وینهی که بينييتم کارتهکەي مهحمود بوو، که وینهی تهختی جهمشیدی له سهر بوو. کاتيکيش لهگهله زهري سولتاندا چووم بۆ شیراز، رۆژیک ميوانی مهحمود و دايکی بووم.

سالی (۱۳۵۰-۱۹۷۱) مانگیک بۆ مهشقی سهربازیی له بنکهی باخی تهختی شیراز بووم، من و ژمارهيهک له خويندکارانی زانکۆی مهشهود که نزیکهی (۶۰۰) خويندکار

دهبووین. بۇ مهشقی سهربازی نيزدرا بووین بۇ شیراز. لهوی من و حهسهن حوسنی و زیائی مهلیک زاده به یهکهوه بووین. دیاره من له پیش ههموویانهوه چوو بووم بۇ بنکهکهی شیراز. که ئهوهش بۇ خوی چیرۆکیکه. من په یوهندیه کم هه بوو له گهل مهموددا، دایکی زوری پتخوشبوو من بچم بۇ مالیان و هاتوچویان بکه. پوژیکي پینجشممه، دوانیوه پوکهی مهمود هات بۇ بنکهی مهشق به شوینمدا و منی له گهل خویدا بردهوه بۇ مالی خویان. بۆم ده رکهوت دایکی مهمود حه زده کات من که که یان بخوازم و بیمه زاویان. دایکی مهمود دهیگوت ئیمه لیزه غریبین و حهز به شیراز ناکهین و تهنها شاری یه زدمان پتخوشه. ژنه کهی مهمودیش خه لکی شاری شیراز بوو، له بنه ماله یه کی به ریزی ئه و شاره بوو.

له سالی (۱۳۵۰-۱۹۷۱) مهمود ببووه خاوهنی دوکان و کاروانسه رایه کی گه و ره، بازرگانی ده کرد و که سیکي زرنگ و وریا بوو. ئه و ساله جه ژنی (۲۵۰۰) سالی شایانه بوو، شاری شیراز ببووه چه قی هاتنی گهشتیارانی ولاتانی ده ره وه. مهمود نزیکه ی ده ههزار سینی به شیوازی جوراوجور به دروستکردن دابوو. له سه ر سینی کان وینه ی تهختی جه مشید هه لکه نرا بوو. به و هویه وه پاره یه کی زوری ده سته و تبوو. ئه و پینشینی کردبوو ئه و سینی یانه فروشتنی باشیان ده بیت، به راستیش پینشینی که ی راست ده رچوو بوو. ئه و مانگه ی من له شیراز بووم هاتوچۆم بۇ مالی مهمود زور بوو. هاوسه ری مهمود له وینه کیشاند که سیکي ده ستره نگین و کارامه بوو. وینه میژووییه کانی ئیران به تایبهت تهختی جه مشید، ئارامگه ی سه عدی و حافزی له سه ر قوماش ده نه خشانده. مهمود به هوی منه وه ئاشنایه تی له گهل زه ری سولتاندا په یدا کرد بوو. له رینگه ی هاوسه ره که ی زه ری سولتانیشه وه که خه لکی ئه مریکا بوو، له گهل چه ند که سیکي ئه مریکایی ئاشنایه تی دروستکرد بوو. مهمود تا پۆلی شه شه می سه ره تایی خویندبوو، به لام له شیراز خوی فیری زمانی ئنگلیزی کردبوو. له سالی (۱۳۵۵-۱۹۷۶) سه ردانیکی ترم کرد بۇ شیراز و چاوم به مهمود که و ته وه، ئه و گوتی ماوه یه کاری گهشتوگوزارم ده کرد، به لام له ئیستادا به هوی که مپوونه وه ی گهشتیاران بۇ ئیران ئه م کاره سوودیکی نه ماوه. بۆیه بریارم داوه واز له م کاره بهینم و برۆم کاریکی تر بکه م. هه ر بۆیه ش له گهل چه ند که سیکي ترده له شیراز کانیکیان به کری گرتبوو، ئه و یه کیک بو له هاوبه شه سه ره کیه کان، داوای له من کرد له فه ره نسا کرپاری بۇ په یدا بکه م. مهمود زور ئاموژگاری کردم واز له کاری ماموستای زانکو بهینم و له گهل ئه ودا له کانه کاندایا بیمه هاوبه ش. له سالی (۱۳۷۰-۱۹۹۱) مهمود ببووه دیارترین که سی ولاتی ئیران بۇ

فروشتن و هه‌نارده‌کردني به‌ره‌مي کانه‌کان، ئه‌و له چيمه‌نتو، گه‌چ، کاشي و به‌ردی مه‌پمه‌پدا سه‌رمایه‌گوزاری ده‌کرد. مه‌حمود مندالیکي بڼ باوکی ته‌مه‌ن (۷-۸) سال بوو، کاتیک له قوتابخانه بوو شاگردی ده‌کرد و خۆی و دایکی و خوشکه‌که‌ی له خانویه‌کی خراپی بیکه‌لکدا، له نزیک حسینییه‌ی کولانی خه‌تیبی گه‌په‌کی پشتی باخی یه‌زد، ژيانیان ده‌گوزهراند. دایکی به‌رده‌وام ناله‌ نالی بوو به ده‌ست نه‌خوشییه‌وه، نه‌خوشیه‌که‌شی به هۆی که‌مخۆراکیه‌وه بوو. مه‌حمود توانای ئه‌وه‌ی نه‌بوو به‌رده‌وام بیت له قوتابخانه، بویه تا پۆلی شه‌شه‌می سه‌ره‌تایی خویند و پاشان بوو به شاگرد مسگر و چه‌ندیین جار له‌لایه‌ن وه‌ستا که‌یه‌وه لیدانی خواردووه. له سالی (۱۳۳۸-۱۹۵۹) شاگردی وه‌ستا ئه‌سفهر بوو. مه‌حمودی بڼ باوک، که‌م خوینده‌وار، هه‌ژار، بڼ که‌سوکار، له ده‌ستی وه‌ستا زۆردار و به‌دپه‌وشته‌که‌ی رایکرد و رۆیشت، هه‌مان مه‌حمودی هه‌ژار و بڼ سه‌رمایه، به‌لام که‌سیکی ئازا و باوه‌په‌خو بوو، ئه‌م‌پ‌رۆ خاوه‌نی ده‌یان ملیار تومه‌ن و ده‌یان ملیۆن دۆلاره و کاری بازرگانی ده‌کات. ئیستا چوار مندالی هه‌یه و هه‌ر چواریان خویندنیان ته‌واو کردووه و له چوار گوشه‌ی ئه‌م جیهانه‌دا جیگیر بوون و له کار و کاسبیدا هاوکاری باوکیان ده‌که‌ن.

عه‌بدال و په‌زاش هه‌رچه‌نده به‌راورد ناکرین له‌گه‌ل مه‌حمود دا، به‌لام کاروباریکی باشیان هه‌یه، سوپاس بۆ خدا که ژيانیکی باشیان هه‌یه. ئه‌گه‌ر مه‌حمود له ده‌ست وه‌ستا که‌ی راینه‌کردایه و نه‌چووبایه بۆ شاریکی گه‌وره‌تر که له په‌یوه‌ندی نیو ده‌وله‌تیدا زۆر جیاوازه له‌گه‌ل شاری یه‌زد، ئایا ژيان و گوزهرانی له عه‌بدال و په‌زا باشت‌ر ده‌بوو. مه‌حمود یه‌کیکه له سه‌رکه‌وتووترین خاوه‌ن کاره‌کانی ولاتی ئیزان، نزیکه‌ی چوار هه‌زار کریکار له کان و کارگه‌کانی ئه‌ودا کار ده‌که‌ن.

من هه‌میشه ژيانی که‌سانی به‌دپه‌وشتی وه‌ک وه‌ستا ئه‌سفهر و ژيانی که‌سیکی به‌رپز و به‌ئاب‌رووی وه‌ک مه‌حمود له پیش چاو‌من، ئیوه چه‌ند که‌س له‌م جۆره‌که‌سانه ده‌ناسن.

کوبرا و نیلۆفه‌ر

کوبرا کچی گوندیکی که‌تیره‌که‌ران بوو، ته‌مه‌نی له (۱۱-۱۲) سال زیاتر نه‌بوو، کچیکی لاواز و بڼ هیز بوو. روخساریکی جوانی هه‌بوو، چاوه‌کانی شین و گه‌وره بوون، هه‌رگیز هه‌ستم نه‌ده‌کرد کچیک له بیابانه‌کانی که‌ویزه‌وه هاتبیت و ئه‌وه‌نده سووروسی و جوان بیت. هه‌رچه‌نده په‌نگی که‌میک مه‌یله‌و زه‌رد باو بوو، ئه‌ویش

به‌هوی ئه‌وه‌وه بوو که برسیتی مؤله‌تی نه‌دابوو خوین له‌دهم وچاویدا بگه‌ریت. زه‌ردی
روخساری به‌هوی برسیتییه‌وه بوو، برسیتییه‌ک که چه‌ندین سه‌ده بوو ئه‌و ناوچه‌یه‌ی
گرتبووه‌وه.

سالی (۱۳۴۳-۱۹۶۴) باوکی له‌کیوه‌کانی که‌ویزه‌وه ئه‌وی هینابوو بۆ شار تاکو
له‌ماله‌ده‌وله‌م‌ه‌ندیکدا بیکات به‌خزمه‌تکار. ئه‌و خه‌لکی یه‌کیک له‌گونده‌کانی نزیک
به‌هاباد بوو، هه‌مان ئه‌و گونده‌انی که‌خه‌لکه‌کی بۆ که‌تیره‌کردن ده‌پۆشتن بۆ شوینه
دووره‌کانی ئێران. باوکه‌هه‌ژاره‌که‌ی، که‌چه‌کی هینابوو بۆ شار تاکو له‌مالیکدا بیکات به
خزمه‌تکاری خه‌لکی تا له‌گونده‌که‌ی خۆیاندا له‌برساندا نه‌مریت. واتا هاتنی ئه‌م که‌چه‌ی
شار پارکردن بوو له‌مهرگ، مهرگی وشکه‌ی سالی و مهرگی بی‌ئاوی و مهرگی بی‌نانی،
ئه‌مانه‌ دیارده‌یه‌کن زۆر که‌س نایزانیت. باوکی کوبرا سالانه‌ ده‌چوو بۆ شوینه‌ی دووره
ده‌سته‌کانی ئێران بۆ کۆکردنه‌وه‌ی که‌تیره‌، به‌لام چه‌ند سالیکه‌ نه‌خۆشه‌ و هه‌یج که‌سیک
ناییات بۆ که‌تیره‌کردن. که‌واته‌ باوکی ئه‌م که‌چه‌، سالانه‌ چوار مانگ ده‌پۆشت بۆ
کۆکردنه‌وه‌ی که‌تیره‌، کریکه‌شی له‌ماوه‌ی ئه‌و چوار مانگدا که‌ له‌به‌یانی زووه‌وه‌ تاکو
خۆرئاوا بوون به‌پۆژی درێژی هاوین ئه‌و خواردن و خۆراکه‌ بوو که‌ خاوه‌نکار پێنده‌دا.
به‌گشتی خواردنه‌که‌شی بریتی بوو له‌سی ژه‌م نانی وشک و هه‌ر ژه‌میک یه‌ک چا به‌
سی کلۆ شه‌که‌وه‌، ئه‌گه‌ر له‌هه‌فته‌یه‌کدا ژه‌میک شۆربا یاخود که‌میک پۆنیان پێندرايه
ئه‌وا ئه‌و پۆژه‌یان ده‌بوو به‌جه‌ژن. ئه‌گه‌ر له‌مانگیکدا خاوه‌ن کار بزنه‌ نه‌خۆشیک یا
مه‌رپه‌ لاتیک ی بۆ بکړینایه‌ و گوشتاویان دروستبکړدایه‌ و بیانخواردایه‌، ئه‌وا ئه‌و پۆژه‌یان
ده‌بوو به‌جه‌ژنیک زۆر گه‌وره‌. دیاره‌ که‌تیره‌کردن به‌گشتی له‌شاخ و کوستانه‌کاندا
بووه‌. ئه‌وان له‌که‌شوه‌وايه‌کی فینکدا کاریان کردووه‌، له‌و کیوه‌نه‌دا گیای کیتی و
میوه‌ی کیتی هاوکاریکی خۆراکی باشبووه‌ بۆ ئه‌و که‌تیره‌که‌رانه‌، خۆ ئه‌گه‌ر هه‌نگوینی
کیتویشیان به‌ده‌ست بکه‌وتایه‌ ئه‌وا به‌خۆشیه‌وه‌ سکی خۆیان لێ تیزده‌کرد. که‌تیره‌که‌ران
که‌ له‌گونده‌که‌ی خۆیانوه‌ به‌پێده‌که‌وتن و ده‌پۆشتن به‌جلوبه‌رگی کۆن و دپاوه‌وه
ده‌پۆشتن، کاتیک ده‌گه‌رانه‌وه‌ بۆ گونده‌کانی خۆیان نه‌یانده‌توانی ده‌ستیک جلوبه‌رگی
تازه‌ بکړن. هه‌ر به‌هه‌مان جلوبه‌رگه‌وه‌ که‌ کۆنتر و دپاوتر ده‌بوو ده‌گه‌رانه‌وه‌. له‌سالی
(۱۳۴۴-۱۹۶۵) بۆماوه‌ی چوار مانگ کریی یه‌ک کریکاری که‌تیره‌که‌ری ئازا و به‌توانا
(۳۰۰) تومەن یان هه‌ره‌ زۆره‌که‌ی (۴۰۰) تومەن بووه‌، به‌لام بۆ که‌سیکی نه‌خۆش و
په‌که‌وته‌ یا بۆ که‌سیکی میژمندال (۱۵۰ تا ۱۸۰) تومەن بووه‌.

تا سالی (۱۳۵۰-۱۹۷۱) کۆمه‌لگه‌هه‌ژار و برسییه‌کان باشتترین دابینکه‌ری خزمه‌تکار

و نوکەر بوون بۆ خەلکە دەولەمەندەکان. کۆمەلگەي هەژارنشین لە هەلومەرجی نالەباردا، بەدەرەوشتی و گیانی خۆفروشی بەرھەم دەھینیت. لە خراپترین بارودۆخیشدا گۆرستانەکانیش بە کەسانی تەمەن (٣٠-٤٠) سال ئاوەدان دەکەنەو. لە پۆژگاریکدا زۆریک لە خەلکانی گوندە بێ ئاو و لەوەرگەکانی کەوێر بەو جۆرە بوون. کوبرا بە ناوینیشانی خزمەتکار درایە دەست مالنکی دەولەمەندی شارنشین. باوکی کچە لە ماله دەولەمەندەکە پارچە ناننکی وشکی هەلگەتوو گوتی دەیهوێت بگەرێتەو بۆ گوندەکەیان، چەند تومەنیکیشیان بەناوی کرێی پێگاوه پێداوو، ئەو پوڤیشت و هەرگیز باسی ئەوێ نەکرد کە دەبێت مانگانەي کچەکەي چەند بیت، هەرگیز باسی ئەوێ نەکرد کە دەبێت کچەکەي پۆژانە چەند کاتژمێر کار بکات یا ئایندەي ئەو کچە چۆن دەبێت؟ دیارە ئەو خەلکە کەتیرەکەرانی ئەوئەندە چەندوچونیان نەدەکرد. ئەگەر ناننکی مەمرە و مەژییان دەستبکەوتایە سوپاسی خودایان دەکرد و باسی هیچ شتیکی تریان نەدەکرد. بەلای خەلکانی هەژارەو مەندالنک کەمتر واتە نان خۆریک کەمتر.

باوکی کوبرا لەو پۆژەووە کە کوبرای هێتابوو بۆ شار ماوێ (٦-٧) سال سەردانی شاری نەکردوو و چاوی بەکچەکەي نەکەوتبوو، کاتنک کە هاتەو بۆ شار بۆ سەردانی کچەکەي نەهاتبوو، بەلکو بۆ ئەو هاتبوو بلیتکی سی هەزار تومەنی کړی بوو، بە نیاز بوو ئەو پارەيەي بۆ دەرېچیت. لەو سالانەدا بە سی هەزار تومەن زۆر کاری گرنگ ئەنجام دەدا. دەتوانرا بەو پارەيە پاسنکی تازه بکړیت. ئەو پیاووە کە بلیتەکەي کړی بوو وایدەزانی راستەوخو ئەو پارەيە بۆ ئەو دەرەدەچیت. کاتنک پێیان دەگوت بلیتەکەمان نیشانبدە تاکو سەیری ژمارەکەي بکەین، ئەو بلیتەکەي نیشانی هیچ کەسینک نەدەدا. ژنەکەي بلیتەکەي بە دەرزی و درومان بە چاکەتەکەيەو دهوری بوو. ئەو پیاووە هەژارە دەيگوت بلیت نیشانی هیچ کەسینک نەدەم، تەنھا لە تاران نیشانی سەرۆکی کۆمپانیای بلیتەکەي دەدەم. ئەو دەيگوت دەچم لە تاران سی هەزار تومەن وەرەگرم و دەگەرێمەو، پێش هەموو شتیکی کوبرا لە بەندی خزمەتکاری دەرەدەهینم و دەبێمەو بۆ گوندەکەي خۆمان. گەورەترین ئاواتی ئەو بوو کچەکەي بباتەو بۆ گوند.

دەيگوت دایکی کوبرا دەیهوێت چاوی بە کچەکەي بکەوێتەو، بەلام خۆیشی دەيگوت لە گوندەکەماندا جگە لە برسیتی هیچ شتیکی تر نییە. ئێستا ژمارەي بلیتەکان خۆیندراوئەو، ئەو دەبێت بچیت بۆ تاران تاکو پارەي بلیتەکەي وەرېکړیت. ئەو دەیویست بەو پارەيە یەک میگەل مەر بکړیت و گەورنکی گەورە دروست بکات و

کاری ئازهلداریی بکات ده‌یگوت هه‌موو سالتیک یه‌ک هیزه پۆن به‌ دیاری ده‌به‌م بۆ مالی ئه‌ربابه‌که‌ی کوبرا.

ئهم پیاوه‌ دوو رۆژ له‌ یه‌زد مایه‌وه‌ و پاشان خاوه‌ن ماله‌که‌ی کوبرا سواری پاسی کرد و به‌رینیکرد بۆ تاران، بیست‌و‌پینج تومه‌نیشی پێدا بۆ خه‌رجیی ڕیگا. باوکی کوبرا، پاش چهند رۆژیک، له‌ تاران‌ه‌وه‌ گه‌رایه‌وه‌. بلیته‌که‌ی ته‌نانه‌ت بایی یه‌ک قرانیش نه‌بوو. ئه‌و وایزانی بوو هه‌ر که‌سیک بلیتیک بکڕیت راسته‌وخۆ سی هه‌زار تومه‌نی بۆ ده‌رده‌چیت. ئه‌و پیاوه‌ هه‌زاره‌ یه‌که‌مین جاری بوو بلیتی به‌خت بکڕیت، ره‌نگه‌ دواییین جاریشی بوو بیت. ئهم بلیتی به‌خته‌ له‌و سه‌رده‌مه‌دا واته‌ له‌ ده‌یه‌ی (١٣٤٠-١٩٦١) ده‌گه‌یشه‌ دوورترین گوند. ئه‌و گوندانه‌ی که‌ جاده‌ و ئاو و کاره‌بایان نه‌بوو، یه‌ک خوینده‌واریک له‌و گوندانه‌دا نه‌بوو، ئه‌وان ئه‌وه‌نده‌ هه‌زار بوون ته‌نانه‌ت نانیشیان نه‌بوو بیخۆن. خه‌لکه‌که‌ دوا نیوه‌روانی رۆژانی چوارشه‌مه‌، چاوه‌روانی خوینده‌وه‌ی ئاکامی بلیته‌کانیان ده‌کرد، ته‌نانه‌ت ئه‌وان ده‌نگی رادیۆشیان نه‌ده‌بیست تا‌کو که‌سیک گوێ بکڕیت و ژماره‌ی بلیتی ده‌رچوو بنووسیت.

باوکی کوبرا له‌ کاتی گه‌رانه‌وه‌ی له‌ تاران‌ه‌وه‌، باسی به‌سه‌ر هاته‌کانی خۆی ده‌کرد. که‌سیکی نه‌خوینده‌وار بوو، یه‌که‌م جاری بوو بچیت بۆ تاران، ده‌یگوت له‌ گوند پێنانگوتوم سی هه‌زار تومه‌نم بۆ ده‌ر ده‌چیت. دیار نه‌بوو که‌ چ که‌سیک ئهم پیاوه‌ هه‌زار و ساده‌ لادنییه‌ی خه‌له‌تاند بوو! ئه‌و بلیته‌ی پێدا‌بوو. به‌لام گرنگ ئه‌وه‌ بوو، ئهم پیاوه‌ به‌و هۆیه‌وه‌ تارانی بینی، ئه‌و ده‌یگوت تاران زۆر گه‌وره‌یه‌، ئه‌وه‌نده‌ گه‌وره‌یه‌ خه‌لکی ئه‌و شاره‌ ته‌قی خانی به‌هابادیش ناناسن. له‌ هه‌ر که‌سیکی پرسیبوو ته‌قی خانی به‌هابادی ده‌ناسن. گوتبوویان نه‌خیر نایناسین. ده‌یگوت له‌م دونیایه‌ شوینیک هه‌یه‌ ته‌قی خانی به‌هابادی ناناسن، خه‌لکه‌که‌ش پێانده‌گوت له‌م جی‌هانه‌دا شاری وا هه‌یه‌ که‌ شای ئێرانیش ناناسن. ئه‌ویش به‌م قسانه‌ سه‌ری سوور ده‌ما، پێیان ده‌گوت له‌م جی‌هانه‌دا شار هه‌یه‌ له‌ تارانیش گه‌وره‌تره‌. ئه‌ویش ده‌یگوت ئه‌گه‌ر شار له‌ تاران گه‌وره‌تر هه‌بیت، به‌دنیاییه‌وه‌ خه‌لکی ئه‌و شاره‌ خوداش ناناسن. ئه‌و له‌و گه‌شته‌یدا سێ رۆژ له‌ تاران مابووه‌وه‌، وا بیرى کردبووه‌وه‌ که‌ له‌ تاران ده‌چیته‌ ماله‌ ئاشناکانی. ئه‌و بینچاره‌یه‌ ناو و ناوینیشانی هێچ مالیکی له‌گه‌ل خۆیدا نه‌بردبوو، وایزانی بوو له‌ تاراندا هه‌موو که‌سیک ئاشناکانی ئه‌و ده‌ناسن، به‌لام له‌ تاران هێچ که‌سیک ئاشناکانی ئه‌ویان نه‌ناسی بوو. سوپاس بۆ خودا که‌ له‌ یه‌زد بیست‌و‌پینج تومه‌نیان پێدا‌بوو دهن‌ا ئه‌و پیاوه‌ ئه‌وه‌نده‌ی تر ده‌بوو به‌ په‌ند. له‌ کوتاییدا ئهم پیاوه‌ هه‌زاره‌ به‌هۆی بلیته‌که‌یه‌وه‌ پاش (٦-٧) سال

چاوی به کچه‌ک‌ی که‌وته‌وه.

حاجی شه‌وک‌ت خانم هه‌میشه خزمه‌تکاری هه‌بووه. چهند سالی‌ک بوو بیبی به‌هابادی پیر ببوو، هه‌لبه‌ت هه‌میشه چهند کریکاريکی بیکری له ده‌ورو به‌ری بوون، وه‌ک نه‌سفهر و ناسر، به‌لام ئیستا که کچه‌کانی گه‌وره بوون، به‌دوای خزمه‌تکاری کچدا ده‌گه‌را، خزمه‌تکار و کریکاري کور به‌که‌لکی نه‌و نه‌ده‌هاتن، بویه کوبرا نه‌و که‌سه بوو که نه‌و به‌شونیدا ده‌گه‌را، کچینکی ساده و چاو نه‌کراوه و بیثاگا له هه‌موو شتیک. کاتیک که باوکی دابویه ده‌ست نه‌و ماله و خوی پویشتبوو، کوبرا له تاوا خه‌ریکبوو دلی بته‌قیت، به‌رده‌وام به‌بیده‌نگ ده‌گریا، به‌لام هه‌ر سئ کچی ماله‌که، که گه‌وره‌که‌یان دوو سال له کوبرا گه‌وره‌تر بوو له‌گه‌ل کوبرا چوونه ژووره‌که‌ی پنبشه‌وه و ده‌ستیان کرد به‌یاری کردن. حاجی شه‌وک‌ت خانم ده‌سینک جلی کچه‌گه‌وره‌که‌ی خوی بۆ هینا و گوتی جارئ برۆ بۆ هه‌مام خوت پاک بشۆ و پاشان وه‌روه‌وه بۆ لام، نه‌و کاته خوم پیت ده‌لیم چی بکه‌یت.

مالي حاجی ناغا خانوویه‌کی زور گه‌وره یان هه‌بوو به‌باخینکی گه‌وره‌وه که نزیکه‌ی پینچ هه‌زار مه‌تر چوارگوشه ده‌بوو، باخه‌که پر بوو له دره‌خت و چهندین جور میوه‌ی تیدا بوو. له هه‌وشه‌که‌شدا هه‌وزینکی گه‌وره‌ی ناو هه‌بوو. کوبرا که تازه هاتبوو بۆ نه‌و ماله ده‌بوو سه‌ره‌تا بچیت له هه‌مامدا خوی بشوات و پاشان جلوبه‌رگی نیلوفر له‌به‌ر بکات. حاجی شه‌وک‌ت خانم به‌بیبی به‌هابادی واته خزمه‌تکاره پیره‌که‌ی گوت: نه‌م کچه به‌دلنیا‌یه‌وه دوو سال ده‌بیت خوی نه‌شوردوه. ئیستا سه‌ری پریه‌تی له رشک و نه‌سپ، با جلوبه‌رگه‌کانی دابنیت و بیخه‌نه بوخچه‌یه‌که‌وه فری بده‌نه ژیر زه‌مینه‌که، بۆنه‌وه‌ی نه‌گه‌ر رۆژیک له رۆژان ده‌مه‌ه‌راشی کرد و له‌خوی بایی بوو، جله رشکاوییه‌کانی خوی نیشان بده‌ین تا‌کو بزانی‌ت نه‌و کئ بووه و له‌کوینه هاتووه؟ شه‌وک‌ت خانم، گوتی کوبرا له گونده‌که‌ی ئیوه‌دا هه‌مام هه‌یه، ئایا تا‌کو ئیستا تو هه‌مامت بینوه؟ نه‌م کچه هه‌ر شتیک ده‌بینی سه‌ری سو‌رده‌ما، چونکه نه‌و هه‌چ شتیک نه‌بینی‌وو.

کوبرا چاوی بری بووه نه‌و سینیه گه‌وره‌یه‌ی له‌به‌رده‌می حاجی شه‌وک‌ت خانمدا دانرابوو. نه‌و سینیه چهندین جور خواردنی له‌سه‌ربوو، سئ جور نان و په‌نیر و که‌ره و چهند جور مره‌با و هه‌نگوین و شیر و قه‌یماغ و هیلکه‌ی کولوی له‌سه‌ر بوو. حاجی شه‌وک‌ت خانم پارچه نانیک و که‌مینک په‌نیری کرده قاپیکه‌وه دایه‌ده‌ست کوبرا. یه‌ک‌یک له په‌وشته‌کانی حاجی شه‌وک‌ت خانم نه‌وه بوو، هه‌چ که‌سینک به‌بی مۆله‌تی نه‌و بۆی

نەبوو دەست بەریت بۆ خواردن یا لە خۆیەوه دەرگای بەفرگرەکه بکاتەوه و خواردن دەرېکات و بیخوات. ئیستاش کوبرا که زیاتر لە پەنجا سالە لە بەیانیهوه تا نیوهشەو کار بۆ حاجی شەوکهت خانم دەرکات و خزمەتی مالهکە ی دەرکات، بۆی نییه سەری قابلمەمەیهک هەلبەداتەوه و بۆ خۆی پارچە خواردنیک دەرېکات و بیخوات، بەلکو پێویستە چاوهڕێ بیت تا خواردنەکە ی پێدەدەن.

کاتیک ئەم کچە بۆیهکەم جار ویستی بڕواتە حەوشەکەوه، سەگی مالهکە پێی وەرێ و ئەویش نەویژا بڕوات و گەڕایەوه. منداڵەکان هەموویان گوتیان کوبرا لە سەگ دەترسیت. حاجی شەوکهت خانم گوتی ملی بشکیت، ئەو لە دێهات لەگەڵ سەگ و چەقەلدا گەوره بووه، کەچی ئیستا لە سەگ دەترسیت، یاللا بڕۆ بۆ حەمام بەزوویی خۆت بشۆ، ئەو بۆگەنە پیسە ی تۆ، هەموومانی و روکاس کردووه، خۆزگە پێم بگوتنایە پێش ئەوهی بتەینن بۆ ئێره بیان بردیتایە بۆ حەمامی بازار و تا پاک بتشۆن و ئەو کاتە بەهاتیایە بۆ مالی ئێمه. کوبرای دامویش سەری خۆی داخستبوو هیچ قسەیهکی نەدەکرد. ئەو نەیدەزانی حەمام چیه؟ لە گوندەکە ی خۆیاندا حەمام نەبوو. ئەوان نەورۆزه و نەورۆز که دەیانویست بچن بۆ حەمام دەبوو چەند فرسەخیک بە پێ بڕۆشتنایە تاکو دەرگەیشتنە بەهەباباد. چەندیین سال لەوه دوا کوبرا گێڕایەوه و گوتی کاتیک خانمەکەم پێیگوتم بچۆ بۆ حەمام، وامزانی دەبی چەند فرسەخ رینگا بېرم تاکو دەرگەمە حەمام، هەر بۆیهش ترسابوو. بیبی کچیکێ لەگەڵدا ناردبوو تاکو لە سەگ نەترسیت و حەمامەکەشی نیشان بدات و پێییلی حەمام چۆن گەرم دەکریت.

ئەو کاتە دەورووبەری سالی (١٣٤٢-١٩٦٣) بوو. حەمامی مالان لە یەزد زۆر کەم بوو. چەند دەیه لەوه دوا ئەوجا غاز هات بۆ یەزد. ئەو کاتە حەمامیان بە دار گەرم دەکرد. من تاکو سالی (١٣٤٠-١٩٦١) ئاو گەرم کردم بە نەوت نەبینی بوو. تەنانەت نەمدەزانی چۆن بەهۆی نەوتەوه ئاو گەرم دەکەن. ئەو کاتە لەو مالاندا که حەوشی گەورەیان هەبوو، چەندین درەختی تیدا بووه، لق و پەلی درەختەکانیان دەبریهوه و دەیانخستە تونی حەمامەکەوه و حەمامیان پێ گەرم دەکرد. دوا ی کوبرا لە حەمام هاتە دەرەوه بە لەبەرکردنی جلە کۆنەکانی نیلۆفەر جوانیهکە ی باشتەر دەرەدەکەوت، لەشولاری زۆر بە جوانی دەهاتە پێش چاو. حاجی شەوکهت خانم گوتی ئیستا خاوین بوویتەوه و لە مرووف دەچیت. دە ئیتر هەلسە بچۆ ئەو هەموو جلە پیس و چلکەمان هەیه، بڕۆ بیانشۆ. ئەو کاتە هیشتا جلشۆر زۆر پەیدا نەببوو. بەلام ژنانی ماله دەولەمەندەکان بۆ ئەوهی خزمەتکارەکانیان بیکار نەبن و نەهێلن بیکار دانیشن و ماندوویان بکەن

دهيانگوت جلشور جلهكان دهشوات، بهلام باش پاكيان ناكاتهوه، بويه دهبيت به دست بشورين. نهو كچه لهيهكهم رږڅي هاتني بږ نهو ماله دهبوو چهند قاپ و مهنجهلي گهوره بشووات... كرپني شتي وردهش له بازاردا له نهستوي نهسغهدا بوو، كرپني نان و خواردمهنيهكاني تر هر رږڅه و يهكيك له كريكارهكاني حاجي دهيكري و دهی هيتايهوه بږ مالهوه. نهو سهردهمه له شاري يهزد هيچ كهسيك بهفرگري نهبوو گډشت و ماسي و مريشك له مالهوه ههلهدهگيرا. دهبوو ههمو شتيك بهتازهی له بازاردا بكردرايه. كريكارهكاني حاجي ههمو رږڅيك دهچونه بازار و پتويستيهكاني مالهوهيان دهكري و دهيان هيتايهوه. بيبي خزمهتكاري كون له مالهوه پير ببوو، نهيدهتواني ههمو كاريك بكات، نهو تنها خهريكي چيستلتيان بوو، حاجي شهوكهت خانم برياري دهدا كه كي چ كاريك بكات؟ كوبراي بچووك هيچ شارهزاييهكي نهبوو، نهيدهزاني چون چوني قاپهكان بشوات. تازه تايث پهيدا ببوو، نهو هرگيز تايثي نهبينيوو. نهو تنانته سابوونيشي نهدهناسي. كهسيكي ههزار له كويزه دتيهكي كهويرهوه هاتبوو، تايث و سابووني نهبيني بوو، يهكهه جاري بوو، سوار ئوتومبيل ببوو. بهجادهيهكي خولدا هاتبوو بږ شار. نهو خوي بږ مني گيزايهوه و دهگوت نهوه يهكههجار بووه فهرش و خانوي گهوره و خاوين و پهنجهري شوشه تيگيراو ببينيت. سفرهه خواردن و گلوپ و كارهباي نهبيني بوو. نهو دهگوت يهكههجار بووه ئاوينهه گهوره ببينيت. له ماله هاوسيكهيان ئاوينهه بيبي بوو، بهلام ئاوينههكي بچكوله كه هيندهه لهپهدهستيك بووه. له ههموي گرنگتر نهو يهكههجاري بووه كه تواليثي ببينيت. له گوندهكهياندا كه چهند ماليك بوو، ههميشه بږ چونه سهرئاو، ههنديك له مالهكان دور دهكوتنهوه و كاري خويان نهنجام دهدا و به بهرد و كهسهكهگل خويان پاك دهكردهوه.

كاتيك له دهيهي سالاني (۱۹۸۱-۱۳۶۰) دا خويندكارهكانم دهبرد بږ ناوچه خيلهكيهكاني خوراسان و بهختياري و سهراوان، يهكهه كاريك كه دهبوو نهنجامي بدن، دروستكردي تواليث بوو. بهگشتي پيشهوهي بكهوينه رږ بيل و پاچ و دار و تهخته و بزمارمان دهكري. ههنديك جار چيمهنتو و شيشمان دهكري لهگهل گهيشتمان بږ شويني مهبهست، يهكهه كاريك كه دهبوو نهنجام بدرت دروستكردي تواليث بوو. ئيستا (۲۰۱۱-۱۳۹۰) دهتوانم بليم لهم ولاتهه ئيمهه لانيكهه نيو مليون كهس سوود له تواليث نابينيت. له روانگهي مندالاني شارنشينهوه لهو سهردهمهه نهبووني تواليث شتيكي باوهر پتهكراوه. تپهريبون له سهردهمي كونهوه بږ سهردهميكي نوي له روي تهكنهلوزيا و پتويستيهكانهوه له ولاتي ئيمهه، كاريكي زور گرنگ و خيراوو. له ماوهي

(۲۰-۳۰) سالدای بیر و چالی هه‌زاران ساله‌ی شاری یه‌زد و به‌تایبته شاری ئه‌سفهان گۆرپ‌دان به‌توالیتی فره‌نگی و جیگیر کردنی سیفون. ئه‌مه‌ش واتای تپه‌پاندنی پینچ هه‌زار سال. تپه‌پاندنی مردن و نه‌خوشیه‌کانی توالیتی کۆن و گه‌یشتن به‌پیشک‌ه‌وتن و سه‌لامه‌تی. یه‌که‌مجار که‌ پۆیشتم بۆ ئه‌سفهان سالی (۱۳۳۹-۱۹۶۰) بوو. له‌ زۆربه‌ی کۆلانه‌کانی ئه‌سفهان له‌ ماوه‌ی (۱۰-۱۱) مه‌تر چالێکی گه‌وره‌ی دانه‌پۆشراو هه‌بوو. که‌ ئاوهرۆ و پیسای ماله‌کانی تپدا کۆ ده‌بووه‌وه. به‌هۆی به‌رزی ئاوی ژیر زه‌ویه‌وه توانای هه‌لکه‌ندنی بیر نه‌بوو له‌ ماله‌کانی نزیک رووباری زاینده‌ پود. له‌ ئیراندا شاری ئه‌سفهان یه‌که‌مین شاره‌ که‌ سیسته‌می ئاوهرۆی بۆ دابینکراوه. ئه‌گه‌ر له‌ شاره‌کانی تردا زووتر سیسته‌می ئاوهرۆ جیبه‌جی کراییت، من ئه‌وه‌ نازانم. له‌ شاری یه‌زد تا سالی (۱۳۴۰-۱۹۶۱) هه‌ندیک له‌ ماله‌کان بیرری توالیتیان نه‌بوو، پیسای له‌ حه‌وزیکی سه‌ر به‌ره‌لادا کۆدبووه و به‌ دوو مانگ جاریک به‌تال ده‌کرا، جا، چه‌ند بۆن و به‌رامه‌یه‌کی پیس و ناخۆشی هه‌بوو. جگه‌ له‌ په‌یدا‌بوونی میش و میثووله‌یه‌کی زۆر که‌ ده‌بوونه‌هۆی بلأوبوونه‌وه‌ی جۆره‌ها نه‌خۆشی. له‌و سه‌رده‌مه‌دا له‌ مالی حاجی ئاغاشدا هیشتا توالیتی چینی و سیفونی نه‌بوو. دیاره‌ له‌ سالی (۱۳۴۲-۱۹۶۳) له‌ گه‌ره‌کی ئیمه‌دا، بگره‌ له‌ هه‌موو شاری یه‌زدیشدا یه‌ک توالیتی سیفون نه‌بوو. له‌ سالی (۱۳۴۲-۱۹۶۳) له‌ هه‌موو شاری یه‌زدا دوکانیک نه‌بوو که‌ پتیوستیه‌ پزیشکیه‌کان و ده‌رمانی خۆ پاراستن له‌ نه‌خۆشی بفروشت. هه‌لبه‌ت له‌ ته‌واوی شاره‌کانی تریشدا ئه‌و جۆره‌ دوکانانه‌ نه‌بوون، به‌لام له‌ به‌شیکی باکووری تاراندا چه‌ند دوکانیک له‌و جۆره‌ په‌یدا ببوون. ئه‌وکاته‌ له‌ باکووری تاران بلواری که‌شاوهرز دروستکرا‌بوو..

بیبی به‌هابادی کوبرای فیر ده‌کرد که‌ چۆن دانیشیت و جلوه‌رگ بشووات. چۆن جله‌کان له‌ ئاو هه‌لکیتیت و به‌جوانی دایانینیت. کوبرا تاکو نیوه‌رۆ جلی شۆری، دیار بوو قاچه‌کانی شه‌که‌ت ببوون، ده‌سته‌کانیشی پیستیان هه‌لدا بوو، به‌لام ناچار بوو ده‌بوو کار بکات. ئه‌و به‌ میوانی نه‌هاتبوو به‌لکو به‌ (به‌ندی) هاتبوو. حاجی شه‌وکه‌ت خانم ده‌یویست یه‌که‌م رۆژ تینیگه‌یه‌نیت که‌ ئه‌و بۆچی هاتووه؟ حاجی شه‌وکه‌ت خانم نه‌یده‌ویست ته‌نها لاشه‌ی کوبرا کۆنترۆل بکات، به‌لکو ده‌یویست سوکایه‌تی به‌ گیانیشتی بکات. ئه‌و ژنه‌ پاش په‌نجا سال هه‌مان ره‌وشتی هه‌بوو، ده‌یویست سوکایه‌تی به‌ هه‌موو ئه‌وانه‌ بکات که‌ له‌لای ئه‌وکاریان ده‌کرد. نزیک نیوه‌رۆ بوو هه‌ندیک خواردن و پارچه‌ نانێکی له‌سه‌ر سینیه‌ک دانابوو بانگی کرد و گوتی کوبرا وه‌ره‌ نانه‌که‌ت بخۆ. حاجی شه‌وکه‌ت خانم به‌دوای ئه‌وه‌دا ده‌گه‌را وشه‌یه‌ک به‌کار به‌ییت که‌ سوکایه‌تی بیت به‌

کوبرا، چونکه کوبرا له بهر چاوی ئه و که سیکي ئه سپیایوی و رشکاوی و چلکن بوو. کوبرا به خیرایی هات و خواردنه که ی له دهستی حاجی شه و که ت خانم و هرگرت و حاجی شه و که ت پیگوت برؤ له چیشته خانه خواردنه که ت بخو، ئه ویش سینیه خواردنه که ی برد و له گهل بیبی به هابادی چوونه چیشته خانه که بو نانخواردن، به لام بیبی به هابادی به دهنگیکی بهرز گوتی کوبرا خواردنی بؤچییه؟ خو له گونده که ی ئه وان ته ها به یانیان و ئیواران نان ده خوریت، له وی هیچ که سیک نیوه پویان نان ناخوات.

واته له بهرنامه ی ئه واندانیه که نیوه پوان نان بخون. خه لکی ناوچه کانی ماخونه ک و بیرجه ند و سه رییشه تا کو دهیه ی سالی (۱۳۷۰-۱۹۹۱) نیوه پوان نانیان نه ده خوارد. نانخواردن له لای ئه وان ته ها دوو ژهم بوو. له گونده کانی ده ور بهری که ویر نانی گه نم زور که مبوو، نانی گه نم تایبه ت بوو به ماله گه وره کان. دیاره تا دوو سه ده له وه پیش له به شیکی زوری ئه وروپادا خه لکی نانی نیوه پویان نه ده خوارد. ئیستاش له به شیکی ولاتی بریتانیا ته ها به یانیان و ئیواران نان ده خوریت. که سانیکی هاوشیوه ی کوبرا له بهر نه بوونی و بیخو راکي بوو که نانی نیوه پویان نه ده خوارد، ته نانه ت ئه وان نانی نیوه پو و ئیواره شیان به ریکوپیکي نه ده خوارد. ئیستا زوریک له خه لکی شاره کان و بیر ده که نه وه هر که سیک له لادیکان دانیشیت خاوه نی مانگا، مه ر، بز، مریشک و قه له، کشتوکال ده که ن و له هیچ جزره خو راکیک که میان نییه، به لام ئه وان نازانن زور به ی زوری گوندنشینان ته ها ماله کانیان له گونده و سه روه ت و سامانه که یان ته ها هیزی بازوویان و ئه و ئاره قهیه که ده ریژن.

تا کو دهیه ی سالی (۱۳۶۰-۱۹۶۱) زوریک له خه لکی گونده کانی ناوچه ی بافق و به هاباد و یه زد زیاتر هه رزنیان ده خوارد، نانی هه رزان و چیشتی هه رزنیان ده خوارد. له ماخونه ک و سه رییشه و بیرجه ند خه لکه که زیاتر (پوخته ک) یان ده خوارد، واته شیلیم و چه و نه ده ریان پاک ده کرد و وشکیان ده کرده وه و هه لیانده گرت، که چه و نه ده ر و شیلیم نه ده ما و هیچ خواردنیکي تریان ده سته ده که وت، ئه و کاته ده یانخوارد. کاتیک نان نه بیت و سک برسی بیت، چه و نه ده ر و شیلیمی وشک کراوه تامی پاقلاره ده دات. ئه و که سانه ی که (پوخته ک) یان، هه بوو له روانگی خه لکانی تره وه ده وله مه ند بوون. من خو م له ساله کانی (۱۳۷۴-۱۳۸۱=۱۹۹۵-۲۰۰۲) چووم بو ماخونه ک و له وی چاوم به (پوخته ک) که وتوو. -سه یری وتاریم بکه ن له گو فاری ئه قلیم به ناو نیشانی ماخونه ک-. دراوستیه کمان هه بوو ناوی بیبی روبات مه لا بوو. بیبی روبات دوو کچ و دوو کوپی هه بوو، کچه گه وره که ی له شیراز کریکاری ده کرد، کچه که ی تری نابینا بوو

بهو نابیناییه ماسورهی هه‌لده‌پیتجا، نابینایه‌ک که هیچ کات شتیکی له کهس وهرنه‌ده‌گرت، بهو کهمه کاره‌ی خۆی و به‌بی هاوکاری حکومت خۆی ده‌ژياند. دوو کوره‌که‌ی بیبی روبا‌ب مه‌لا، محهمه‌د و حسین کریکاری کارگه‌ی ئیقبال بوون. له سالی (۱۳۴۰-۱۹۶۱) دا رۆژانه سی‌ودوو ریالیان وهرده‌گرت. ژنی محهمه‌د خه‌لکی گونده‌کانی لای بافق بوو، ئه‌و ژنه چیشتی هه‌رز و نانی هه‌رزنی ده‌خوارد... دوو برا دوو شه‌فت کاریان ده‌کرد، تاکو که‌میک پاره‌ کۆبکه‌نه‌وه، ده‌یانویست ژووریک له‌ هه‌وشه‌که‌ی خۆیاندا و به‌ته‌نیش‌ت خانووه‌که‌ی دایکیانه‌وه دروستبکه‌ن. ئه‌وان خۆیان زۆر شه‌که‌ت ده‌کرد و خواردنیان که‌م ده‌خوارد، تاکو بتوانن ژووریک بۆخۆیان دروستبکه‌ن. محهمه‌د له‌ ته‌مه‌نی چلوپینچ سالیاندا و حسین له‌ چلو‌دوو سالیاندا و ژنی محهمه‌د له‌ سی‌وه‌هشت سالیاندا مردن. مردنه‌که‌یان به‌ هۆی به‌دخۆراکیه‌وه بوو. تاران نشینی‌ه‌کان و شار نشینی‌ه‌کان نازان چ هۆکاریک ئه‌و هه‌ژارانه‌ په‌لکش ده‌کات تاکو له‌ ده‌ورو به‌ری شاره‌کاندا کۆبینه‌وه. له‌ هه‌ندیک له‌ گونده‌کانی سه‌راوانی بلوچستان خه‌لکانیک هه‌ن که‌ ناوکه‌ خورما ده‌که‌ن به‌ ئارد و به‌و ئارده‌ چیش‌ت و نان دروستده‌که‌ن و ده‌بخۆن. تا ده‌یه‌ی سالی (۱۳۴۰-۱۹۶۱) خه‌لکه‌ هه‌ژاره‌کانی ناوچه‌ی سه‌رخیس و هه‌ژاره‌کانی گونده‌کانی وه‌ک و کچۆلی، تام ره‌سول و تام موختار له‌ هه‌ژاره‌کانی خه‌لکی سۆمالي سالی (۱۳۹۰-۲۰۱۱) که‌متر نه‌بوو. هه‌ر به‌هۆی ئه‌و به‌دخۆراکیه‌وه تیکرای ته‌مه‌نی مروّقه‌کان له‌ (۳۴-۳۵) سال تینه‌ده‌په‌ری. ئه‌م پاره‌ی نه‌وته که‌ بووه مه‌کینه‌ی ئابووری ولات گۆرانکارییه‌کی گه‌وره‌ی له‌ ژبانی خه‌لکیا دروستکرد، به‌ سه‌دان که‌س به‌ هۆی پاره‌ی نه‌وته‌وه بی ئه‌ندازه‌ ده‌وله‌مه‌ند بوون. به‌گشتی‌یش خه‌لکی له‌ برسیتی و هه‌ژاری و پینه‌تیتی رزگارکرد. له‌ کۆتاییدا، کوبرا شاره‌زایی له‌ ماله‌که‌ و کاره‌کانیدا په‌یدا کرد. ورده‌ ورده‌ له‌گه‌ل هه‌موو شته‌کاندا راهات، ته‌نانه‌ت له‌گه‌ل سووکایه‌تی پیکردنی حاجی شه‌وکه‌ت خانمیش. کوبرا به‌زوویی فیزبوو که‌ ده‌بیت به‌یانان زوو پێش خۆره‌لاتن له‌خه‌و هه‌لسیت و تا نیوه‌شه‌وینکی دره‌نگ کار بکات. پێشتر باوکی و خۆمه‌کانی که‌ چووبوون بۆ که‌تیره‌ کۆکردنه‌وه باسی ژبانی به‌کریگرتنی مروّقه‌کانیان بۆ کردبوو. که‌تیره‌که‌ره‌کان تا کاتی خۆرئاوا‌بوون کاریان ده‌کرد، به‌لام کوبرا ده‌بوو تا نیوه‌شه‌و به‌رده‌وام کاری بکرایه‌. ده‌بوو به‌یانی زوو له‌گه‌ل خۆیندنی که‌له‌شیردا سه‌ری له‌سه‌ر سه‌رین هه‌لبگرتایه‌، ئه‌گه‌ر سه‌رینیشی هه‌بوو بیت، مالی حاجی ئاغا، له‌ یه‌کیک له‌ ژووره‌کانی خواره‌وه‌دا چه‌ند مه‌ریکیان هه‌بوو، ده‌بوو کوبرا به‌یانان زوو هه‌لسیت، مه‌ره‌کان بدۆشیت و شیرکه‌ بکۆلینیت و بیکات به‌ ماست، چونکه‌ حاجی ئاغا زۆر چه‌زی له‌ ماستی مه‌ر بوو. دوا‌ی دۆشینی

مهړهكان دهبوو نانى بهياني ئاماده بكات، چونكه مندالهكان دهرپويشتن بڼ قوتابخانه، دهبوو كاترمير (٦:٣٠) نانى بهياني ئاماده بيت و پاشان قاپ و پيالهكان بشوريت. بيبى بههابادى تهواو پير بېوو، تواناي كاركردنى نه مابوو، بويه پتيان گوتېوو بروت و ئيتړ ئو به كهلكى كاركردن نه ماوه. ئهويش بهرهو گوندهكهى خوى بهريكهوت. بيبى دواى په نجا سال كاركردن لهو ماله دا به پيرى و بهو همموو رهنجهى دابووى به بى هيچ مووچهيهك، بهخوى و بوخچهيهكى بچووكى جله كونهوه بهرهو گوندهكهى خوى گهراپهوه. بهرهو شوينيك رويشت كه پنيشت بههوى ههژارى و نه بوونيهوه جيههيتيشتوو. دواى دوو مانگ مانهوهى له گوندهكه ياندا ههوالى مردنى بيبى بههابادى گهيشته شار. ئو ههواله زور به ئاسايى و به ساديهى همموو كهسيك وهرىگرت، مردنى ئو له لاي ئو كهسانهى كه سالهها بوو خزمهتى كردبوون هيچ شوينه واريكى جينه هيتشت و هيچ كهسيك فاتيحايهكى بڼ نه خوښد.

به رويشتنى بيبى، كوبراش دهبوو فيزى چيستلينيان ببيت و خواردنى نيوه پوان و ئيوارانى ئاماده بكات، دهبوو هميشه لهكاركردندا بيت. نه ده زانرا كوبرا زياتر به لهش ماندوو بوو ياخود به روح، چونكه دهبوو بهردهوام حهوشيكي (٦٠٠-٧٠٠) مەترى و راپه و پليكانهكان پاك بكاتهوه. شهوانى هاوين دهبوو له سهربان په رده كولهكان ههلبدات و به يانيانيش كزيان بكاتهوه، دانان و كوكردنهوه ئو په رده كوللانه كاريكى دژوار بوو، همموو كهسيك نه يدهتوانى به ئاسانى ئو كار هه نجامبدات. ههروهها خانويهكى (٣٥٠) مەترى گسك ددها، ئو كاته گسكى كارهبايى له همموو شوينيك نه بوو. پاشان له سهر بريارى شهو كهت خانم گسكيكى كارهبايى بڼ كوبرا دابينكرا. دهبوو دواى همموو ژهميكيش قاپهكان بهزووى بشوات. بيري ليتيكه روهه بزانه گورانكارى ته كنولوزيى قاپشور و جليشور و گسكى كارهبايى چ خزمهتيكيان به خزمهتكار و نوكره داماوهكان كردووه. ئهم خزمهتكارانه كه ديل و بهندى سهردهمى تازهن مهگر خزمهتكار و بندهكان چون چون كار بكهن. ئهم خزمهتكار و نوكرهانه مال و مولكى ئه ربابه كانيان بوون، ئه مانه كرين و فروشتنيان پيوه دهكرا. لانيكه ئه ربابهكان بڼ پاراستنى سهرهوت و سامانه كانيان پشتيان به ئه مان ده بهست. هه تاكو توانايان هه بووايه و كاريان پنيكرايه به ئارهزووى خويان ده يانچه وساندنهوه، پاشان كه په كيان دهكهوت و كاريان پنيه دهكرا، وهكو بيبى بهخويان و بوخچه كانيانهوه دهر يانده كردن، تا پاش يهك دوو مانگ له شوينيكدا دهمردن. ههروهكو شارى يهزد، له شارهكاني ترش هه ر بهه مان شيوه بوو. بهتايبهتى له كرمان، بهندهرعهباس، شيراز، بلوچستان و....تا

دهوروبه ری سالی (۱۳۳۰-۱۹۵۱) کویله رهش پیسته کان یا کاکه ره شه کان، به شینوهی خزمه تکار و نوکهر دهچونه مالان. نه م خزمه تکار و کویلانه تا سالی (۱۳۶۵-۱۹۸۶) له بلوچستان په واجیان مابوو. له شویته دووره دهسته کانی بلوچستان وهک گونده کانی (که تیج) ی نیوان ئیرانشه هر و بوشگارد و هندیک له گونده کانی میناب تاسالی (۱۳۷۵-۱۹۹۶) هر مابوو. کرین و فروشتنی کویله و بنده کان به میرات بؤ دهوله مه ند و سه رمایه داره کان ده مایه وه. له سالی (۱۳۹۰-۲۰۱۱) من له گهل هاوسه ره که م فاطمه ی وسوقی و فربودی پاپولی کوپمدا چووین بؤ سهر دانیک له چابه هار شویتنیک که ئیستاش (۱۳۹۱-۲۰۱۲)، بونی هه ژاری لیدیت و جهرگی مروف ده سوتینیت.

کوبرا دواي شؤرینی قاپ و سفره کوکر دنه وهی نیوه رۆ، ده بوو عه سرانیش دووباره خوان ناماده بکات بؤ مندالان، له کاتی گه پانه وه بیان له قوتابخانه، کوبرا شه وانه دهوروبه ری کاتژمیر دوازه ی شه و دهنوست، نه گهر زور تریش خه وی ب هاتایه موله تی نه بوو بخه ویت. کاتیک هه موو نه دامانی خیزانه که دهنوستن، نه ویش له جینگایه کی نه و خانوو گه وره یه دا دهنوست. نه وکاته هینشتا له شاری یه زد دا ته له فزیون نه بوو، به نه بوونی ته له فزیون خه لکی شار شه وانه زووتر دهنوستن. کوبرا چه ندین سال له و ماله دا شویتنیکی دیاریکراوی نه بوو تا کولی بخه ویت، چه ندین سال لیفه و دوشه کینکی خوی نه بوو. له سالی (۱۳۹۱-۲۰۱۲) دا پاش په نجا سال کارکردن له و ماله دا لیفه و دوشه کینکی نه بوو. هر کاتیک حاجی شه وکته خانم قاچه کانی ئازاریان هه بووایه، ده بوو کوبرا بیت و به هینواشی قاچی بؤ بشیلتیت. له و ماله دا به هیچ جۆریک بیکاری نه بوو. کوبرا ده بوو هه میشه وهک فرفرۆکه هه لسوریت. ته نانه ت نه گهر یه ک چرکه بیکار بووایه شه وکته خانم کاریکی بؤ ده دوزیه وه و نه یده هینشت بیکار بیت. خزمه تکار بؤی نه بوو بیکار دانیشتیت. نه گهر هیچ کاریک نه بووایه حاجی شه وکته خانم ده یگوت کوبرا ده نگی مریشک و که له شیره کان له باخه که وه دیت خیرا برۆ بزانه چه قه ل نه چوه ته کولانه که یانه وه، کوبراش ده بوو به غاردان بروات، هه رچه نده باش ده یزانی که نه هه سستی چه قه ل هه یه و نه چه قه ل ده توانیت بچیته حه وشه که وه، به لام نه و ده بوو زور به خیزایی بروات و سه یریکی کولانه ی مریشکه کان بکات. سه ره پای نه و هه موو نه رکه ی له سه ری بوو، کوبرا ورده ورده گه وره ده بوو نه و خواردنه ی ده یخوارد سه د نه وهنده ی خواردنی گونده که ی خویان باشت بوو. ورده ورده په نگ و پوی جوانتر ده بوو، ببوو خاوه نی به ژن و بالایه کی جوان.

نیلوفر که چه گه وره ی حاجی ئاغا که چیکی گه وره و ته واو بوو، له شولاریکی پیکو

پيکي هه بوو، بالاي که ميک له بالاي کوبرا بهر زتر بوو، چاوه کاني گه وره بوون، رهنگي چاوي کوبرا شيني ناسماني بوو، بهلام نيلوفهر چاوه کاني رهش بوون. کوبرا و نيلوفهر هه ريکه و جواني تايبه تي خويان هه بوو. جوانيه که يان جياواز بوو له يه کتر، هه ردو کيان جوان بوون، بهلام جياوازيه که يان له دهسته کانياندا بوو. يه کيان دهسته کاني بريندار و هه ميشه پيچراو بوون، نهوي تريان دهسته کاني وهک لؤکه نه رم بوو. کوبرا وهک که سيکي گه وره و تهواو، شهو و پوژ بهر دهوام کاري دهکرد، بهلام نيلوفهر کاره کاني کوپانه بوو، پاسکيله که ي نه سفهري دهبرد و له کولان به سواري پاسکيل دهسوپا يه وه. له خه لکي دهدا و نازاري دهدان، هه رچه نده له دلا مي هره بان بوو، بهلام رهفتاري توند بوو.

نهو کاته تهلهفون له هه موو شاردا نه بوو، زوربه ي ماله کاني يه زد تهلهفونيان نه بوو. مالي حاجي ئاغاش له قهراغ شار بوو، هيلي تهلهفون نه گه يشتبووه گه رهکي نهوان. کاره کانيان به نامه ناردين نه نجامدهدا، هه ر بويه شاگرده کاني حاجي ئاغا هه ميشه له نيوان مالي حاجي و شوينه جياوازه کاني تري شاردا له هاتوچودا بوون. دياره کريکاره کان به بهلاش کاريان بؤ حاجي ئاغا دهکرد. واته تهواوي کريکاره کان، وهک په نجبهري بيکري و ابوون. چونکه حاجي ئاغا مؤله تي دهدان، باري بازرگانه کان بگه يهنن بؤ شويني ديار يکراو، له بري نهوه نهو بيچارانه ده بوو بيگاري بؤ مالي حاجي بکن. نهو کريکارانه ش که له دوکاني حاجي کاريان دهکرد و به خشيشيان وهرده گرت، هيچ پوژانه يان نه بوو، هيچ که سيک کرييه کي پينه ده دان تاکو دلان پني خوشبيت، ده بوو زوو کاره کاني شه وکته خانم نه نجامدهن و بگه ريته وه بؤ دوکان. شه وکته خانميش ده يزاني که نهو کريکارانه هه موويان به بيگاري هاتون، نهو هيچ پهله يه کي نه بوو، بيري له وه نه ده کرده وه نهو کريکاره به لاشانه زووتر به ريکات. ده بوو نهوان له دهره وه ي مال، له چاوه پروانيدا بوونايه تاکو شه وکته خانم برياري له سهر کاريک دهدا. شه وکته خانم هه رگيز چا، يا ميوه و هه ر شتيکي تري نه دهدا به کريکاره کان. له تهواوي ته مه نيدا ته نها جاريک به خه ياليدا نه هاتبوو که پاداشتيک بدات بهو بيچارانه، ته نانه ت زماني هاندا و پيا هه لدانيشي نه بوو، جگه له زماني رق و کينه و سوکايه تي پيکردن. نهو گه نجه لادينيانه ي له گونده کانه وه، به مه به ستي کارکردن ده هاتن بؤ شار، بار به رييان دهکرد، ئوتومبيل شور ييان دهکرد، سه رباري نه وهش، ده بوو بيگاري بکن بؤ نه م ژنه، چونکه هاوسه ره که ي مؤله تي پيدا بوون نهوان له دوکانه که يدا کار بکن. ته نانه ت نهوان کريکاري هاوسه ري نه م ژنه ش نه بوون و نهوان هيچ کرييه کيان له

حاجیش وهرنه دهگرت، تنها له ناو بازار و دهوړوبه ری حاجیدا کاریان دهکرد. له سالی (۱۳۴۳-۱۹۶۴) سهرپه رشتیاری کاروانسه راکی حاجی، پیاوړیکی ته من په نجاو پینچ سال بوو، نهو پیاوه تا کوتایی ته منی هموو رږژیک نانی تازه و گوشت و هموو پینداو یستیه کانی تری بومالی حاجی دهگری و به پاسکیل چند کیلو متریک پایده ری لیده دا و تاکو خوراک و پیوستیه کان بگه یه نیته مالی حاجی ناغا. کریکه شی تنها نهو بوو که به خشیشی له خه لکانی تر وهرده گرت، نهک له حاجی ناغا یان حاجی خانم. نهو حاجی خانمه له سالتیکا تنها دوو ریالی نه ددها به هه ژاران. دیاره هیچ که سینک نرخی بق کاری نه م کریکارانه دانه ددها. ده بوو نهوان له بهر دهرگا بق ماوه یه کی زور چاوه پروان بوونایه، نهو کاته دهر فته تیک بق نیلوفه ر دهر خسا تا پاسکیلی نه م بینچارانه بهریت بق کولانه چوله کانی دهوړو به ری مالیان.

نه گهر کریکاریکش ری نه دایه نیلوفه ر پاسکیله که ی بهریت، نیلوفه ر به چه قویه ک تایه ی پاسکیله که ی کون دهکرد و په نچه ری دهکرد. نهو رهفته ره به لای نیلوفه ر و هاوشیوه کانی دیارده یه کی تازه بوو له یه زد. له سهره تای ده یه ی (۱۳۴۰-۱۹۶۰) دا، تا نهو کاته زور به که می کچان له نیر کولانه کانداسواری پاسکیل ده بوون. حاجی شه وکت خانم چند برایه کی هه بوو، هه موویان به دوا ی کچیکی شوخ و شنگ و به لاشدا ده گه ران، به تاییه ت برا گه وره که ی. شه وکت خانم ده بوو زور ناگاداری کچه که ی بکردایه هه ر بویه ش وهک دایکینک ناگاداری کوبراشی دهکرد و زور باش چاودیری دهکرد. نهوه کا گورگه کان به لایه کی به سه ری نن. هه ندیک وا بیریان ده کرده وه که کوبرا پاروویه کی چه وره، به لام نهوان زوو تینگه یشتن که حاجی شه وکت خانم ژنیک زرنک و وریایه. جار جاریک کوبرا نه گهر چاوی حاجی شه وکت خانمی لیدیار نه بوایه بسکه کانی شانه دهکرد و له بهر جامی په نچه ره که وه رووه و کولان ده وه ستا. هه رچه نده کولان چول بوو، مالی حاجی ناغا دراوسیایان نه بوو، به لام پشيله له ده کیلو مه تره وه بونی به ز دهکات، گه نجه کان بینبوویان که کچیکی شوخ و شنگ و سووروسی به چاوی شین و قژی دریژه وه له بهرده می په نچه ره دا ده وه ستیت، هه ر بویه ها توچوی گه نجه کان له کولاندا زیادیکرد، جار جاریش له بهر خویه وه گورانی دهگوت. کوبرا وا خوی به خه لکی ناساند بوو که کچی حاجی ناغایه. شه وکت خانم تینگه یشت که ده بیت زیاتر چاودیری بکات. کوبرا ته منی (۱۵-۱۶) سال بوو رږژیک خوازبینی هات داواکاره که ی کوړیکی گنج بوو، شاگرد ئو تومبیل بوو. کوبرا پییرازی نه بوو، داوا ی هاوسه ریکی باشتی دهکرد. حاجی شه وکت خانمیش هه ر رازی نه بوو شووی پینکات، چونکه نه گهر کوبرا

شووی بکر دایه و برؤیشتایه که سیکي تر نه‌ده‌بوو به کاره‌که‌ری.

کچه جوان و به‌ناز په‌روه‌ده‌که‌ی حاجی ئاغاش ته‌مه‌نی شازده سال بوو، به‌لام وه‌ک کچیکی بیست سال دهرده‌که‌وت، له‌ کولان و سهر پینگای قوتابخانه، کوران زور ده‌هاتنه سهر پینگای. کچانی حاجی ئاغا جارجار به‌ ئۆتۆمبیلی باوکیان ده‌چوون بۆ قوتابخانه. له‌و سالانه‌دا گرتنی پاس بۆ قوتابخانه باو نه‌بوو، قوتابیان ههر به‌ پی ده‌چون بۆ قوتابخانه. کاتیک نیلۆفه‌ر به‌ پی ده‌چوو بۆ قوتابخانه، هه‌میشه‌ چه‌ند گهنجیکی شوخ و شه‌نگ به‌ سواری پاسکیله‌وه‌ نزیکي ده‌بوونه‌وه‌ پيشوازبیان لیده‌کرد و ریزیان بۆ ده‌نواند، به‌لام که‌سیان هیچیان پینه‌برا، هیچ کام له‌و کورانه‌ی لئی ده‌چوونه‌ پیشه‌وه‌ جگه‌ له‌ قسه‌ی زل و پترابواردن و جوین، هیچ شتیکی تریان ده‌ستنه‌ده‌که‌وت، به‌لام بوونی ئه‌و هه‌لسوکه‌وته‌ له‌و سهرده‌مه‌دا بۆ گهنجه‌کان شتیکی خوش و وزه‌ به‌خش بوو. چه‌ند که‌سیک له‌وانه‌ که‌ ده‌چوونه‌ سهر پینگای نیلۆفه‌ر هاوپۆلی من بوون. ئه‌وانه به‌یانیان خویان قیتوقۆز ده‌کرد و جۆره‌ها بۆنی خوشیان له‌ خویان ده‌دا و پيشیان ده‌تاشی و یه‌خه‌ی کراسه‌کانیان به‌رز ده‌کرده‌وه‌ و هه‌موو بیر و هۆشیان له‌سهر ئه‌وه‌ بوو که‌ ئاخۆ نیلۆفه‌ر سه‌بریان ده‌کات یان نا. دیاره‌ له‌ سهرده‌می گهنجیدا خه‌لکانی وه‌کو هاوپۆله‌کانی من خویان بۆ هه‌موو کچیک ده‌پازانده‌وه‌، نه‌ک ته‌نها بۆ نیلۆفه‌ر. نیلۆفه‌ر هه‌ندیک جار شه‌ری له‌گه‌لدا ده‌کردن و له‌ کورپه‌کانی ده‌دا و به‌ گزیاندا ده‌چووه‌وه‌.

حاجی ئاغا و حاجی شه‌وکه‌ت خانم، له‌ بیري ئه‌وه‌دا بوون که‌ ده‌بیت کچه‌که‌یان به‌ شوو بده‌ن. ئه‌و نه‌ده‌چوو بۆ قوتابخانه، بۆیه‌ هیچ په‌یوه‌ندییه‌کی له‌گه‌ل کوراندانه‌بوو. نیلۆفه‌ر هه‌لسوکه‌وتی به‌ جۆریک بوو هه‌موو خه‌لکی شاره‌زای بیوون.

کورپیکی ئه‌ندازیار هاتبوو بۆ خوازیبیتی، به‌لام حاجی ئاغا و حاجی خانم هاواریان لیه‌ه‌لسا بوو، ده‌یانگوت باوکی ئه‌م ئه‌ندازیاره‌ خوێ فرۆشه‌، چۆن توانیویه‌تی بیت بۆ خوازیبیتی کچی ئیمه‌. دایکی حاجی ئاغاش هه‌روه‌ک و حاجی خانم وابوو، ئه‌گه‌ر که‌سیک به‌هاتایه‌ بۆ داواکاری کچه‌که‌یان و ئه‌و ماله‌یان به‌دل نه‌بوايه‌ ده‌یگوت ئه‌وانه‌ که‌ی مرۆف. خوازیبیتیکه‌ریکی تر خویندکاری پۆلی شه‌شه‌می پزیشکی بوو، باوکی بازرگانیکي مامناوه‌ندی بوو، به‌ ئه‌وانیشیان ده‌گوت ئه‌مه‌ چ مه‌خسه‌ره‌بازییه‌که‌، ئه‌م تازه‌ پیاکه‌وتوانه‌ چۆن روویاندیت داوای کچی ئیمه‌ بکه‌ن. خۆ په‌کمان له‌سهر دکتۆر نه‌که‌وتوه‌، چ زۆره‌، دکتۆر زۆره‌. هه‌لبه‌ت له‌و سهرده‌مه‌دا دکتۆر زور که‌م بوو. ئیتیر ئه‌وان به‌ گالته‌ پیکردنه‌وه‌ ده‌یانگوت، نه‌ک کچه‌که‌ی خۆمان کوبراش ناده‌ین به‌و جۆره‌ خه‌لکانه‌. کورپیکی تر دایکی نارده‌بوو بۆ مالی حاجی و داوای کوبرای کردبوو، به‌لام

کاتیک که زانیبوی کوبرا کچی مالی حاجی نییه و کاره کوری مالی حاجیه، زوو په شیمان ببونه وه.

له دهیه ی سالی (۱۳۴۰-۱۹۶۱) دا، شا ورده ورده به هیز ده بوو، بهرنامه ی چاره سهری کیشه ی زهوی و خو مالیکردنی له وه پگه کان له کاتی جینه جیکردندا بوو. سهر کو تکردنی توده ییه کان و حیز به ئیسلامیه کانی دژی ولاتی په هله وی به رده وام بوو. لایه نگرانی دکتور موحه مه د موسه دیق یا پیر ببوون یا به لاهه نرابوون. لایه نگرانی شورش ی (۱۳۳۲-۱۹۵۳) له سهر کار لادرا بوون. له مانگی ده ی (۱۳۴۰-۱۹۶۱) ورده ورده ساواک و پولیس و سوپا به رهو به هیزی ده پرویشن، به هوی داهاتی نه و ته وه باری ئابووری ولات له گه شه سهندندا بوو. شاره کانیش به رهو پیشکه وتن ده چوون. ورده ورده چند شه قامیکی تازه دروستکران. چوار شه قام و چند کولانیکیش قیرتاوکران. پیشه سازی ییش به رهو فراوانی ده چوو، بازار و بازرگانی ییش رهونه قیکی به خویه وه بینی بوو. تهله قون و کاره با زور ببوو، حمامی دوش پیدا ببوو. پیموایی بهر له سالی (۱۳۴۰-۱۹۶۱) له هیچ شوینیکی شاری یه زده حمامی دوش نه بوو. دیاره دوش له حمامه کانداهه بوون، به لام نه وانه حمامی گشتی بوون. حمامی دوشی نمره یی له پیش سالی (۱۳۴۰-۱۹۶۱) تنها یهک حمامه وه بوو، نه ویش حمامی پارس بوو له شه قامی په هله وی - نیمام خومه یی ئیستا - له نیوان گه راجی نه تمینان و گه راجی ئوتوتاج دا. له ماله کانیشدا زور به که می حمامه وه بوون، له گه ره کی ئیمه، واتا گه ره کی پشتی باخ تا سالی (۱۳۴۵-۱۹۶۶) تنها یهک مال حمامیان هه بوو.

هر لهو سالانه دا ئازاوه گپر و چه قوکیش و عه ره قخور و قومارچه کانی ناوبازار په کیانکه وت و که م بوون. واته کومه لگه ی شارنشین به رهو پیشکه وتن ده چوو. ته نانه ت که سه تلیاک کیشه کانیش ژماره یان به رهو که می ده چوو. ئیتر له شاره کانداهه لکانی پیته تی نه ده بینران. شاره وانی مؤله تی به که س نه ده دا به بیجامه و ده رپنی کورته وه به بازار و کولانه کانداهه گپریت. من خوم جاریکیان ئاگاداربوم که پولیس عه باسی نیوه نگیان به گیره ئینا بوو، چونکه بیجامه ی له به ردا بوو، پاسکیلیشی لیده خوړی، عه باس هه رچند هاواریکرد و پارایه وه، سوودی نه بوو، له کوتاییدا په نجاودوو ریال سهر پینچیان لی وهرگرت و ئازادیان کرد. هه لبت عه باس نه و پارهی ی پیته بوو، دوکانیک لهو نزیکه وه هه بوو که هی عه باسی به یرینی بوو پاره که ی لهو قهرز کرد و دای به پولیسه کان، نه وانیش ئازادیان کرد. تا ده وروبه ری سالی (۱۳۴۲-۱۳۴۳=۱۹۶۳-۱۹۶۴) زوربه ی پیوان یا به هوی هه ژاری و نه بوونیه وه یا خود به هوی کارئاسانیه وه بوو، به

بیجامه و دهرپټوه ده‌چوونه بازار. کاتیک باری ټابووری خه‌لکیی باشر بوو. پیاوانی جل دړاو و جل پینه‌کراو زور کهم بوون. پینه‌چیه‌کانیش که‌لوپه‌لی خویان پټچایه‌وه، چونکه ئیتر هیچ که‌سینک پیل‌وه‌کانی پینه نه‌ده‌کرد. دیارده‌ی سوال‌کردنیش ته‌واو کهم بیوو. چوار خانوی خستی سوور له شاردا دروستکران. هاوکات که‌ره‌کټکی تازه دروستکرا به‌ناوی که‌ره‌کی (سه‌فائی‌ه) وه، ئه‌م که‌ره‌که له میژووی بیناسازی ئیراندا جوان و سه‌رنجراکیش بوو. شاروچکه‌ی سه‌فائی‌ه یه‌که‌مین شاروچکه‌یه، له دوا‌ی شو‌رش به به‌رنامه و به‌شیوازی تازه‌ی ئیران بنیاتنرایت. هه‌ل‌به‌ت پټشتریش شاروچکه‌ی له‌و جوړه دروستکرا بوون، به‌لام نه‌ک به‌و جوانی و فراوانیه‌ی سه‌فائی‌ه. تایبه‌تمه‌ندی سه‌فائی‌ه ئه‌وه بوو که شاروچکه‌که به‌هاوبه‌شی خه‌لک و حکومت دروستکرا‌بوو، بنگومان شار و شاروچکه‌ی تر که به‌پاره‌ی حکومت دروستکرا‌بوون کهم نه‌بوون. له‌کاتی وه‌که‌رخستنی پاره‌ی نه‌وت و چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌ی زه‌ویدا، چینی مامناوه‌ند له‌کو‌مه‌لگه‌دا خه‌ریک‌وو په‌یدا ده‌بوو، چینی مامناوه‌ند که به‌هول و تیکوشانی خوی جیگه‌ی خوی ده‌کرده‌وه. که‌نجه‌کان به‌هول و تیکوشان و خویندنی خویان به‌ئامانج ده‌گه‌یشتن، ئاینده‌ی ولات له‌ده‌ست ئه‌م چینه‌دا بوو. هاوشیوه‌کانی حاجی شه‌وک‌ت خانم و خه‌سووه‌که‌ی رولیان به‌سه‌رچوو‌بوو. خاوه‌نکاره‌ کو‌نه‌کان کاری تازه‌یان قبول نه‌بوو. له‌روانگه‌ی ئه‌وانه‌وه له‌هه‌موو شاری یه‌زد دا، ته‌نها (۵۰ تا ۱۰۰) مال به‌مرؤف نه‌ژمار ده‌کران و ئه‌وانی تر مرؤف نه‌بوون.

نیلوفه‌ر ته‌مه‌نی نه‌چوو‌بووه شازده سال که له‌لایه‌ن بنه‌ماله‌یه‌کی ده‌وله‌مه‌ندی بازارگانه‌وه‌داوا کرا، حاجی ئاغا و حاجی شه‌وک‌ت خانم و دایه‌گه‌وره و تیکرای خزمه‌کانیان به‌بی هیچ لیکولینه‌وه‌یه‌ک له‌باره‌ی مالی زاواوه یه‌کراست رازی بیوون، ئه‌وان به‌بی ئه‌وه‌ی جیاوازی نیوان بنه‌ماله‌یی و فره‌ه‌نگی کو‌ر و که‌چه‌که له‌به‌رچاو بگرن رازی بوون. چونکه جگه له‌پاره هیچ پټوانه‌یه‌ک له‌کاردا نه‌بوو. حاجی ئاغای باوکی زاوا، بازرگان و خاوه‌ن کارگه‌یه‌کی گه‌وره بوو. هه‌روه‌ها بنه‌ماله‌یه‌کی کو‌نی یه‌زدی بوون. بنه‌ماله‌یه‌ک بوون، لاینکه‌م سه‌دوپه‌نجا سال ده‌بوو له‌گو‌ره‌پانی ټابووری یه‌زد دا له‌ریزی پټشه‌وه بوون. زاوا ته‌مه‌نی نزیکه‌ی سی سال ده‌بوو خویندکاری ئه‌ندازیاری چنین بوو له‌ولاتی ئیتالیا. باوکی زاوا یه‌ک‌یک بوو له‌خه‌لکه هه‌ره ده‌وله‌مه‌نده‌کانی یه‌زد، به‌لام قسه له‌سه‌ر ئه‌وه بوو گوايه زاوا نه‌خو‌شی ده‌روونی هه‌بی‌ت. هه‌ندی‌ک که‌س ئه‌م زه‌ماوه‌نده‌یان پټخوش نه‌بوو. ئیره‌بیان پټده‌بردن و به‌گالته‌پیکردنه‌وه باسیان ده‌کردن و ده‌یانگوت زاوا شیته. هیچ هه‌ل‌یک بۇ نیلوفه‌ر هه‌لنه‌که‌وت تا له‌گه‌ل مه‌نوجه‌ردا

به کتری بناسن، تهناته هلیک هله نه که وت که بنه ماله کانیشیان باشتو به کتری بناسن. له سهره تاي خوازینیکردنه وه تا کو پوژی بووک گواستنه وه مانگیکی نه خایاند. بووک کچیکی که م تهمه نی دهستوبی سبی بوو. دایکی فیری هیچ کاریکی نه کردبوو، بووک تهن ها نه وندهی ده زانی که گالته به خه لکی بکات. له هه موو تهمه نیدا پینچ که سی زیره ک و وریای نه بیینی بوو، جا چ بکات به وهی نه و جوره خه لکانه بناسیت، له هه موو کتیب و گو فاره کانی نه و سهرده مه دا تهن ها گو فاری ژنی پوژ و تارانی وینه یی بیینی بوو. زه ماوه نده که یان له سالی (۱۳۴۷-۱۹۶۸) دا بوو، چیشتلینه ریان له نه سفه هانه وه هینا بوو، جوره ها خواردن ناماده کرابوو، نه و شه وه سهدان بتلی شهراب ناماده کرابوو. حاجی شه وکته خانم دهیگوت نابیت له مه راسیمی زه ماوه ندا شهراب بخوریتنه وه، چونکه تاوانه و خیر و به ره که ت ناهیلیت. حاجی ئاغاش دهیویست زه ماوه ندی کچه که ی له شاردای وینه بیت، خوشحالوو که کچه که ی شوو به کوره دهوله مه ندیکی گه وره دهکات. بنه ماله ی زاواش له شاردای بنه ماله یه کی ئایینی بوون، له گهل نه وه دا نه بوون که شهراب به ئاشکرا بخوریتنه وه. پنده چوو، به که مین ناکوکی له نیوان نه م دوو بنه مالییه دا له هه مان پوژی زه ماوه نده که دا بووبیت، به هو ی خواردنه وه ی شهرابه وه. خو نه و کاته شهراب خواردنه وه له ته وای شاره کانی ئیراندا کاریکی ئاسایی بوو. نه گهر سه یری کتیبی (پترو دولواله) بکهیت تیده که ی که شا عه باسی سه فه وی چون میزی مه ی خواردنه وه ی بق رازاوه ته وه. نه گهر میژووی (بیهه قی) بخوینیتنه وه ده بییت که چون پادشا و گه وره پیوانی ولاتی ئیمه تهناته نه و که سانهش که خویان به نوینته ری ئیسلام ده زانی چون میزی شهراب خواردنه وه یان بق رازاوه ته وه. ئیستا هه ندیک کهس وا هه سته ده کن تهن ها محهمه د رهزا شای په هله وی مه ی و شهرابی خواردوته وه. به ده بختی محهمه د رهزا شا نه وه بوو له سهرده می نه ودا ته له فزیقون په یدا بیوو، مه ی خواردنه که ی نه و نیشانی هه موو خه لکی ده درا. له شاره که ی ئیمه دا له هه ندیک زه ماوه نندا مه ی و شهراب ده دران به خه لکی، به لام به هه ندیک خه لکی تاییه ت و له شوینی تاییه تدا، که چی له زه ماوه ندی نیلوفه ردا به ئاشکرا مه ی و شهراب ده درا به هه موو که سیک. له دوی شورش هه موو جوره خواردنه وه یه ک به یه کجاری قه ده غه کرا. زوریک له ئیمه میراتگری هه خامه نشینه کان و ساسانیه کانین، هه ندیک کار هه یه ناتوانین به ئاشکرا نه نجامی ده یین. دیاره له سهرده می هه خامه نشینه کان و ساسانیه کاندایه رهنه مه ی و شهراب خورابیتنه وه و که متر مه ست بووبن، به لام مه ی خوره کانی نه م سهرده مه ی ئیمه، نه گهر ته وای مه ست نه بن و ژیری خویان له ده سته دهن وه ک نه وه وایه هیچیان

نه خوار ديته وه.

باري ټابووري حاجي ټاغا باش بوو، به لام ټه وهنده‌ي مالي زاوا دهوله مهند نه بوون. حاجي ټاغا له گهل سياسي و دهسه لاتداراندا ټيکه لاوييه کي باشي هه بوو، به لام مالي زاوا له و پرووه وه هيچ دهسه لاتنيکيان نه بوو. واته سهروهت و سامان زهماوهندي له گهل دهسه لاتدا دهکرد، لايه نيک پاره دار و دهوله مهند، لايه نه که ي تر ټيکه لاو له گهل وه زير و شاره واني و بهرنيو بهرکان و لپيرسراواندا. هه که سيک خوي له دهسه لات و سامان نزيک بکاته وه هه ميشه له مه ترسيدايه، له مه ترسي بوختان و مه ترسي ده رکردن و که نارخستن، مه ترسي مردن. هه کاتيک له دهسه لات نزيک که و تيته وه ټهوا هه ميشه له مه ترسيدايه. هه روه ها خه لکاني دهسه لاتدار و ديکتاتوريش هه ميشه له دهو روه يري خويان ده ترسن، به ديني و ترس هه ميشه له ناخي دهسه لاتداراندا هه يه. دهسه لاتداريک ټه گهر بترسيټ ټهوا خوشي له پلنگ ترسناکتره و هه که سيک لني نزيک بيته وه، ټهوا تووشي مه ترسي ده بيت و به بچوو کترين قسه و جووله و ټاماژه، گياني ده که و يته مه ترسييه وه. ميژوو نيشانمان ده دات که دهسه لاتداران به حم به مندالاني خوشيان ناکه ن، هه وه کو شاعه باسي خومان که چهند کوپريکي خويشي کوشتووه. نادر شا چي له گهل کوپه که ي خوي نه کرد، خه ليفه کاني عه باسي چيان به سر وه زيره که يان و بهر مه کييه کاند نه هينا، ناصرالدين خاني قاجار ماموستا و زرباوکي خوي (ټه مير که بير) ي کوشت و پرېه وي ميژووي ټيراني گوري. ستالين هاوريکاني خوي چون له ناو بردن. په زاشا چي به سر ته يمور تاشدا هينا. با بگه رپينه وه سر باسي نيلوفه ر، زاوا که سيکي هينم و بهر يز بوو، به لام خه لکي ده يانگوت نه خوشي دهرووني هه يه. ټه گهر چي که سيکي دونيا ديده و مي هره بان بوو. له روانگه ي حاجي شه وکته خانم وه و او بوو هه که سيک خه لکي هه ژار به مروف بزانيټ ټه و که سه شيته. زاوا له روژي زهماونده که يدا چوو بولاي چيشتلينه ره کان، سه روکي چيشتلينه ره کان شيشيک که بابي پيشکه ش کرد و ټه و يش پارچه يه کي ليکرده وه و خسته ده ميه وه و سوپاسي چيشتلينه ره کاني کرد، ټيتر بوو به هه را و دهنگه دهنگ، گوتيان زاوا شيته. ټه گهر مه نوچه هر شيت نيه چون خواردن له چيشتلينه ريک و ده ده گريت و سوپاسي ده کات. ده يانگوت ټاخر کوپي حاجي مه نده لي خاوه ن کارگه له کوټ و چيشتلينه ريک له کوټ؟ ټاخر چون ده بيت کوپي پياويکي و دهوله مهند سوپاسي چيشتلينه ريک بکات؟ بؤ روژي دوايش زاوا پارچه قوماشي پيشکه شي هه موو ټه و که سانه کرد که له زهماونده که دا خر مه تيان کرد بوو. پارچه قوماشه که ي پيده دان و ټه ملاولاشي ماچ ده کردن. ټيتر هه نديک که س ده يانگوت

به دلتیایه‌وه مه‌نچه‌هر شیتته. چۆن ده‌بیت ئه‌و عه‌باسی کۆل‌به‌ر و ئه‌سفهری ده‌لال ماچ بکات.

کوبراش کاتیک بینی نیلۆفه‌ری هاوته‌مه‌نی خۆی شووی کردووه، ئه‌ویش هه‌زیده‌کرد شوو بکات، ئه‌ویش ده‌یگوت من شوو به‌که‌سینکی گهنج و جوان و ده‌وله‌مه‌ند ده‌که‌م. سالی دواتر حاجی شه‌وکه‌ت خانم له‌وه‌ده‌ترسا که ئه‌م کچه‌تووشی کیشه‌یه‌کیان بکات، بۆیه‌ب‌پ‌یاریدا بیدات به‌شوو. یه‌ک‌یک له‌کرێکاره‌کانی حاجی ئاغا هات بۆ داواکردنی کوبرا، حاجی شه‌وکه‌ت خانم، به‌و داواکارییه‌ی رازی بوو، ب‌پ‌یاریشی دا ژووریک له‌هه‌شه‌که‌دا چاک بکات و مالیکی بچکۆلانه‌یان بۆ دروس‌ت‌بکات، به‌لام کوبرا رازی نه‌بوو شووی پینکات و گوتی من شوو به‌که‌سینکی ده‌وله‌مه‌ند ده‌که‌م و شوو به‌کو‌ره‌ه‌زار ناکه‌م. هه‌رچه‌نده‌ حاجی شه‌وکه‌ت خانم پینگوت کو‌ری ده‌وله‌مه‌ندی خاوه‌ن پاره‌نایه‌ت بۆ داواکاری تۆ، به‌لام هه‌چ سوودی نه‌بوو. له‌ماوه‌ی چه‌ند سالی‌که‌دا ژۆر که‌س هاتن بۆ داواکاری ئه‌و، به‌لام کوبرا ئاماده‌ نه‌بوو شوو به‌هه‌چ یه‌کیان بکات، چونکه‌هه‌چ کام له‌وانه‌ده‌وله‌مه‌ند نه‌بوون و به‌لکو‌کو‌ره‌ه‌زار بوون..

ب‌پ‌یار وابوو هاوسه‌ره‌که‌ی نیلۆفه‌ر که‌نیشه‌جینی ولاتی ئیتالیا بوو، بووکه‌خانی‌ش له‌گه‌ل خۆی بیات بۆ ئیتالیا. ئه‌و کاته‌ئیرانییه‌کان بۆ رۆیشتن بۆ ئیتالیا و ئه‌لمانیا و ته‌واوی ولاتانی ئه‌وروپا و ئه‌مریکا پتو‌یستیان به‌فیزا نه‌بوو. هه‌ر کاتیک بیانویست‌بایه‌گه‌شتی خۆیان ئه‌نجام ده‌دا، ب‌پ‌یار بوو دوا‌ی میوانه‌کان، بووک و زاوا ب‌رۆن بۆ ئیتالیا و له‌وێ نیشه‌جین. باوکی زاوا، له‌گوندی بالا‌باخیکی هه‌بوو، بووک و زاوا چه‌ند رۆژیک چوونه‌ئوێ، ئه‌و که‌سانه‌ش که‌ده‌یانویست بۆ پ‌پ‌رۆزایی سه‌ردانی بووک و زاوا بکه‌ن، ده‌چوون بۆ گونده‌که‌بۆ لایان.

زاوا که‌سینکی به‌رێز و خوینده‌وار بوو. بووکیش گهنجیکی (۱۶-۱۷) سال بوو هه‌رگیز له‌مالی خۆیان دوور نه‌که‌وت‌بووه‌وه، هه‌چ شتیک له‌هه‌چ شوینیک فیز نه‌ببوو، ئه‌و له‌دوا‌ی شاهنشا و سه‌رۆک وه‌زیران، باوکی به‌ده‌سه‌لات‌دارترین که‌س ده‌زانی و له‌باره‌ی پینک‌هاته‌ی هیز و ده‌وله‌ته‌وه‌هه‌چ زانیارییه‌کی نه‌بوو، له‌باره‌ی بوونی سامانه‌وه‌بیری بۆ هه‌چ شتیک نه‌ده‌چوو. دایه‌گه‌وره‌ی باوکی، ئاموژنی، خاله‌کانی و تینک‌رای خزمه‌کانیان که‌له‌ده‌ورو به‌ری ئه‌و بوون خۆیان له‌هه‌موو خه‌لکی به‌زیاتر ده‌زانی. هه‌موو خزمه‌کانی وه‌که‌یه‌ک بیریان ده‌کرده‌وه. له‌و سالانه‌دا کۆمه‌لگه‌به‌ره‌و گۆرانکاری ده‌چوو، به‌هۆی دامه‌زراندنی زانکۆوه، ژماره‌یه‌ک مندالی ماله‌هه‌زاره‌کان، خه‌ریکی خویندن بوون و خۆیان پینگه‌یان، هه‌رچه‌نده‌بنه‌ماله‌کانیان هه‌زاربوون، به‌لام

ئەو گەنجانە بە ھەول و تىكۆشانی خۆيان، بوون بە ئەندازيار و دكتور و کارمەند. لە کۆمەلگەيە کدا که ھەميشه که سه پر و پاگە نڊە چيە کان دەيانگوت، کئ بووم و باوک و باپيرم کئ بوون و دايە گەورەم کئ بوو، ئەو قسانە ھيچ مانايەکی نەما بوو. لەو بنەمالانەي که ھەموو شانازيیە کەيان رەچەلەکی خۆيان بوو، ھيچ مانايەکی نەما بوو. لەم سالانەدا باری ئابووری ولات بە شینوہیەکی رێژەیی بەرەو باشتر دەرۆشت، پارەي نەوت بەنتو خەلکیدا بلأو ببوو ھو، کاسبکارە تازەکان، دەبوون بە خاوەنی پارە. بنەمالەي حاجی ئاغا وەک چەند بنەمالەيەکی تر ئەم گەنجە تازە پینگەيشتوانە و کاسبکارە تازە دەولەمەندبوو ھەکانيان بە مژوڤ نەدەزانی. دەيانگوت دكتور دەبیت ھەر وەکو (دكتور حاجی مورتاز) بیت. لە بنەمالەيەکی گەورە و دیار و ناسرا و بیت، دكتور دەبیت کە سيني بەژن و بالا بلند و دەم بە پینگەنين بیت. دكتور دەبیت تاكو دوو پشتی لە کەسانی ناسراو و دەولەمەند بووبیت. لەو سالانەدا دكتور (حاجب) وەک ھەلۆژەي پاککراوی ئاوداری نمرەيەک وا بوو. لەو سالانەدا چەندین ژن لە چاوەروانی ئەو ھەدا بوون کە دكتور حاجب بچیت بۆ خوازیینی کچەکانيان، ئەو پرۆگەرە دكتور حاجب نمونەي کە سيني باش و خزمەتگوزار بوو، لە بنەمالەيەکی زۆر باش بوو، دكتوریش بوو، پارەداریش بوو، کە سيني پرووخۆش و بەرێز بوو. ئەو سەر دەمە بەو چۆرە کە سانەيان دەگوت ھەلۆژەي پاککراوی ئاودار. خدای گەورە ھەميشه ئاگاداری دكتور حاجب بیت و لە شساخ و سەرکەوتوو بیت. ئیستاش کە سالی (۲۰۱۱-۱۳۹۰) یە، چل و پینچ سال دواي ئەو قسە و باسانە، ھیتشا دكتور حاجب ھەلۆژەيەکی پاککراوی ئاوداری می ھەربان، بەرێز، پرووخۆش و جوانە. ئەو نەخۆشخانەيەکی باشی بنیاتناو، نەخۆشخانەيەک کە نمونەي باشترین نەخۆشخانەي شارەکەي خۆمان و ولاتە کە شمانە. خۆزگە پارێزگاری لەم نەخۆشخانەيە دەکرا و تیکرای پیتاویستیه کانی بۆ دابیندەکرا، تاكو ھەموو نەخۆشيني تیدا چارەسەر بکرایە. شاری یەزد زۆر شوین و شتی بەنرخي تیدایە، ھەر لە مزگەوتەو تاكو دروستکردنی باشترین پاقلو، کە شانازیان پتو ھەکەین. شتي کە دەبیت شانازی پتو ھەکەین ئەم سیستەمی نەخۆشخانەيەي.

لەم جی ھانەدا لە روانگەي حاجی خانمەکانەو تەواوی ئەو کریکار و رەنجەرانە جگە لەو کەسانەي کە مالی ئەوانیان پاکدەکردو، کە سانیکی ھيچ لە باردا نەبوو و گالته جار بوون. دیتەو یدام گەنجیکی وەرزشکار زانکوی تەواو کردبوو، لە کۆلیژی ماف بە کالۆریسی وەرگرتبوو، لە بنەمالەيەکی بەرێز و خۆشەویست بوو، ھاتبوو بۆ خوازیینی یەکیک لە نەو ھەکانی خانمی گەورە، واتە نەو ھە داپیرەي نیلوفر. باوکی زاوا

دوکانی گیاده‌رمانی و شه‌کر و چایی هه‌بوو. له سالی (۱۲۴۶-۱۹۶۷) ئەو که‌سانه‌ی که به‌کالۆریوسی‌ان له‌مافدا وه‌رده‌گرت زۆر که‌مبوون. له‌و سالانه‌دا له هه‌موو ولاتی ئیراندا ته‌ن‌ها له زانکۆی تاراندا کۆلێژی ماف هه‌بوو. یه‌کیک له خزمه‌ دوره‌کانی ئەم بنه‌ماله‌یه کریکاری هه‌مام بوو، (به‌ قسه‌ی یه‌زدیه‌کان پشیله‌که‌یان به‌ سه‌ربانه‌که‌یاندا رایکرد بوو) واته‌ خزمیکی دووری یه‌کتر بوون، پۆژی خوازبینی هه‌ردولا کۆبیوونه‌وه. دایه‌ گه‌وره‌یان گوتبووی ئە‌ی بۆچی سه‌کینه‌ی ده‌لاکتان له‌گه‌ل خۆتاندا نه‌هیناوه، به‌راستی سه‌کینه‌ له‌ هه‌مامه‌که‌دا باش لفکه‌ له‌ پشتی خه‌لکی ده‌دات و باشیان ده‌شوات. دیاربوو دایه‌ گه‌وره، مه‌به‌ستی له‌م پرسیاره‌ چی بوو، مه‌رامی شکاندنی بنه‌ماله‌ی زاوا بوو، مانای ئە‌وه بوو که ئە‌وان له بنه‌ماله‌یه‌کی ده‌وله‌مندی شارن و مالی زاواش له بنه‌ماله‌یه‌کی هه‌ژارن و خزمه‌که‌یان کریکاری هه‌مامه و له‌وێ پشتی خه‌لکی ده‌شوات. هه‌ر له‌وه‌دا دیار بوو وه‌لامی کچ بۆ خوازبینیکه‌ران، نه‌خێره. به‌لام که‌ پێشتر مالی خوازبینیکه‌ریان ناسیوو و به‌و جۆره‌ بووه‌ بۆچی مۆله‌تیا پێداون، بین بۆ مالیان و داوای که‌که‌یان بکه‌ن. به‌م هه‌لسوکه‌وت و په‌روه‌رده‌یه‌یانه‌وه دیاربوو که‌ منداڵانی ئە‌م بنه‌مالانه‌ سه‌ر له‌ هیچ ده‌رناکه‌ن. ئە‌وه‌ مانای ورده‌ بورژوازییه. منداڵانی ئە‌م بنه‌ماله‌یه جگه‌ له‌ کتیی قوتابخانه‌ هه‌رگیز کتییکی دیکه‌یان نه‌خویندبووه‌وه، ته‌نانه‌ت کتیه‌کانی قوتابخانه‌شیان به‌ باشی نه‌ده‌خویندوه‌وه، به‌ پاره‌ و به‌رتیل و دیاری، چه‌ند پۆلیکیان تێپه‌راندبوو. هه‌رگیز نه‌چووبوون بۆ کتیبخانه‌ و موزه‌خانه‌ و شانۆگه‌ری. جی‌هانی ئە‌وان ته‌ن‌ها بازاری بازرگانی و زه‌ره‌نگه‌ری بوو. ته‌نانه‌ت ئیستاش له‌ ته‌مه‌نی هه‌شتا سالی‌دا کاتیک باشت‌ترین فیلمی سینه‌مایی له‌ ته‌له‌فزیۆندا ده‌بین ته‌ن‌ها شتیک که‌ یادیان بمێنیت، په‌نگی جلو به‌رگه‌که‌یان و گولی سه‌ر جله‌کان و شیوه‌ی ئارایشتی ژنانه‌.

حاجی ئاغا سێ برای هه‌بوون. برایه‌کیان له‌ خۆی گه‌وره‌تر بوو، دووانه‌که‌ی تر له‌خۆی بچوو‌کتر بوون. برا گه‌وره‌که‌ی به‌ ته‌واوی په‌وشتی له‌گه‌ل حاجی دا جیاواز بوو. دوو برا به‌ دوو په‌وشتی جیاواز له‌ یه‌کتریه‌وه، برا گه‌وره‌که‌ی که‌مه‌تر که‌سینکی کۆمه‌لایه‌تی بوو، هاو‌پێی تاییه‌ت به‌خۆی هه‌بوو. خۆشگوزه‌رانیه‌کانی زیاتر قوما‌رکردن بوو، پۆژانه‌ له‌ دوای نیوه‌روانه‌وه‌ تا‌کو نیوه‌شه‌و، له‌گه‌ل هاو‌پێکانیدا خه‌ریکی قوما‌رکردن بوو. به‌لام حاجی ئاغا خۆشگوزه‌رانیه‌کانی ژن و خواردنه‌وه‌ی مه‌ی و شه‌راب بوو، ئە‌و قوما‌ری نه‌ده‌کرد. قوما‌رکردن له‌ شاری یه‌زد وه‌ک زۆربه‌ی شاره‌کانی تر جی‌گای تاییه‌تی خۆی هه‌بوو. یه‌کیک له‌ سه‌ره‌رشتیارانی (حزبی توده) که‌ پاشان بوو به‌ پارێزه‌ر، قوما‌رچییه‌کی زۆر به‌ ناوبانگ بوو، ئە‌و دوای کو‌ده‌تا‌که‌ی موسه‌دیق له‌ لایه‌نگرانی شا

نزیكبووهوه، ئەو زیاتر لە سەد سال تەمەنى كرد. حاجى ئەوراقچەكیش هەبوو، ئەویش قوماڕچىيەكى بەناوبانگ بوو. يەكێك لە خزمەكانى منیش كە دەلالى بازار بوو، ئەویش قوماڕچىيەكى نمرە يەك بوو. ديارە ئەم خوشگوزەرانىيە تايبەت بوو بە چىنىكى تايبەتى شارى يەزد. كۆمەلە زەحمەتكێشەكانیش ئەوانە بوون كە فەرھەنگى شارى يەزدیان دروستكرد و قوماريان نەدەكرد، ئەمانە بەيانيان زوو دەچوون بۆ كارگەكان و شەوانە دەگەرانەوه. كاسبكارە ھەژار و مامناوەندەكان لە ھەموو تەمەنياندا نە دەميان لە خواردنەوه داوه و نە لە قوماڕكردنىش نزيك كەوتوونەتەوه، ئەمانە كەسانى بەرھەمھىن بوون. پەنجيان دەدا و كاريان دەكرد. بە پىچەوانەى ئەمانەوه ھەندىك كەسى تر ھەبوون بەدواى ژن و خواردنەوهوه بوون و لە يانەكانى تاران و ئەوروپادا قوماريان دەكرد و تلياكيان دەكێشا، ژنەكانيشيان بەرەلە دەكرد، منداڵەكانيشيان بەرەلەى كۆلانان دەكرد و بەسەر خەلكىيەوه دەبوون بە بار. برا گەورەكەى حاجى ئاغا چونكە ژنەكەى ھەميشە لەگەڵ حاجى شەوكەت خانمدا لە كێشەدا بوو، لەگەڵ مالى حاجى ئاгада رێك نەبوون و ھاتوچۆيان نەبوو، ئەوەندە قسە و قسەلۆك و گالتهجاری لە نۆوانياندا دروستبوو، نۆوانى ھەر دوو برا بەتەواوى تىكچوو بوو، تىكچوونەكەيان بە جۆرىك بوو كە سالانە يەك جاریش يەكتريان نەدەبينى.

براى سىھەمى حاجى ئاغا ئەویش چىرۆكى تايبەت بە خۆى ھەيە. ئەو كەسىكى خۆ وىست و خۆ بەزلزان بوو، چوار ژنى ھىنا بوو، سىانيانى تەلاق دا بوو، چوارەميشى بە لێدان نيوە شىت كردبوو. براى چوارەمى كە دەكاتە بچووكترين برا، ديار نەبوو لە ژىر كاريگەرى كێدایە، ئەو كەسىكى مەزھەبى زۆر توند بوو، پەيوەندى لەگەڵ ھەموو براكانى دا پچراند بوو، ھاتوچۆى ھىچيانى نەدەكرد. بازارگانى ناو بازار بوو، كەسىكى توندى چروك بوو. لە سەرەتای شۆرشدە كەوتە كړىنى زەوى و پارەيەكى زۆرى دەستكەوت. لە دەوروبەرى سالى (١٣٧٥-١٩٩٦) بە تەواوى مال و منداڵەوه بەرەو ئەمريكا كۆچى كرد، لەو ھەموو توندپەوى و مەزھەبىيەى سەردەمى منداڵى و گەنجیدا ھىچى بۆ نەمايەوه. لە پێش شۆرشدە زۆرى لە كچەكەیدا بە جۆرىك كە خەريكبوو بىكوژىت، پىنگوتبوو چۆن بەبى عەبا و مانتۆ دەچىتە دەرەوه. بەلام ئىستا لە شارى شىكاگو دادەنیشن و سى كچى ئارايشتگەى رازاندنەوى ژنانيان ھەيە، وەك دەلێن خۆيشى لە تەمەنى (٧٨) سالىدا، لىپرسراوى ئارايشتگەى ژنانە و ھەموو ھەلسوكەوتى سەردەمى گەنجى كردووه بە قوربانى دۆلار.

لەو سەردەمەدا ھىشتا تەلەفزیۆن نەبوو، لە مالى حاجى ئاгада كەسىك گونى لە

پادىق نەدەگرت، تەن ھا ھۆكارى پەيوەندىكردن كە ھاتە مالەكەيانەو ھۆقارى (ژنى رۆژ) و ھەندى جارىش ھۆقارى (تارانى وىنەيى) بوو. پۆژنامەكانى ئىتلاعات و كەي ھانىشيان بۆدەھات. ئەم پۆژنامانە نەدەخوئىترانەو، حاجى تەن ھا خىشتەي دوا لاپەرەكەي ھەل دەكرد و پاشان پۆژنامەكەيان فېدەدا يا شووشەي پەنجەرەيان پىن پاك دەكردەو و يا لە توونى ھەمامەكەدا دەيانسووتاند و ھەماميان پىن گەرم دەكرد. ھۆقارى (بووردا) ى فەپەنسش ھەر بە شەش مانگ جارىك دەردەكەوت. كچەكانى حاجى تەن ھا سەيرى وىنەكانى ئەم ھۆقارەيان دەكرد. ھۆقارەكانى پىش شۆرش، بۆ زۆرىك لە كچان ببوونە سەرگەرمىي. ديارە ئەو كاتە لە زۆربەي مالەكانى يەزددا چەند ژمارەيەك لەم ھۆقارانە ھەبوون كە ئەو ھەش ھۆرانكارىيەك بوو. دەتوانىن بلىن لەو سەردەمەدا ۹۷٪ ى مالەكانى يەزد و شارەكانى ترى ھاوشىو، لە تەواوى سالدا ھىچ كىتەب و پۆژنامەيەكيان نەدەكرى. مەگەر ئىستاتىستىكا، سالى (۱۳۹۱-۲۰۱۲)، چەند كىتەب دەچىتە مالەكانەو، ديارە بەي كىتەبى قوتابخانە. تەواوى ئەو وتانەي كە مندالەكانى حاجى لە بەيانىيەو تاكو شەو دەيانىست تەن ھا لافوگەزافى خۆھەلكىشانى بنەمالەكەيان بوو. ئەوان تىروانىيىكى رەگەزپەرستانەيان بەرامبەر بەخۆيان ھەبوو. وردە وردە چووبوونە سەر ئەو باوەرەي جگە لە خۆيان و بنەمالەي دايكيان كەسى تريان بە مرۆف نەدەزانى. لە پروانگەي ئەوانەو بەشەك لە بنەمالەي باوكىشيان مرۆف نەبوون، واين بىردەكردەو جگە لە خۆيان، تەن ھا چەند بنەمالەيەكى ناسراو و بەناوبانگى شار مرۆف بوون. چونكە ئەوان دەولەمەند و پارە دار بوون. لە نىو تەواوى كارمەندانى ولاتدا تەن ھا ئەفسەرانى شارەوانى و ئەفسەرانى ھاتوچ شايەنى رېز لىگرتن بوون. لە پروانگەي ئەوانەو بەرپۆبەر و مامۇستايانى قوتابخانەش واتە مامۇستاكانى مندالەكانى خوشيان شايانى رېزگرتن نەبوون. تەن ھا بەرپۆبەرى قوتابخانە و قوتابخانەي ئامادەيى لە كاتى ناوئوسىنى مندالەكانيان مرۆف بوون. لە قوتابخانەي ئامادەيىدا مندالەكانى حاجى ئاغا بەھوى نزمى نمرەكانىانەو و بە ئاسانى ناويان تۆمار نەدەكرا. لە كاتى نووسىنى ناوى سەرۆكى قوتابخانە دەبوو ناویم بھىتايە و شتىكم لەسەر بنووسىايە، بەلام خۇتان دەزانن من لەبارەي فەرھەنگى يەك بنەمالە و يەك سەردەمەو نانووسم.

نىلۆفەر خانم زۆر قەسەي لە دەوروبەريانەو بىستبوو، لە پياوانى دەوروبەريەو چەندىن ھاوار ھاوار و دەنگە دەنگى بىستبوو. ئەو بە بەردەوامى دەبيست كە فلان كەس بە چەقۇ لە فلان كەسى داو. فلان كەس بىئەدەبىي كرىدو. حاجى ئاغا دەيگوت چوار كەس لە سەرسەرييەكان سەرەيان ھاتو. واتە پىويست دەكات لىيان بدرىت.

دايه گه وره ي نيلوفهر نمونه ي كه سيكي خوږه رست و شه رهنگيزي ته واو بوو. كاري به هموو كهس ده كرد و بريالتيكي به كهس نه ده دا. هر كه سيك قسه يه كي بكر دايه و هم پيريزنه قسه كه ي به دل نه بووايه نه وا ليداني ده خوارد. حسين ي شوقير به يي مؤلته ي حاجي ناغا كاريكي كرد بوو. حاجي برياري دا به ليداني، نه وهنده يان ليدا كه نه و داماوه شش مانگ له نه خوشخانه كه وت، يا ده يانگوت فلان كهس قسه ي كرد ووه، حاجي ناغاش برياري ده دا به چه قو كوته كوته ي بكن. بويه نه گهر كه سيك له و كه شوه و ايه دا گه وره بوو بيت كه سيكي قسه زان و گونجاو نابيت. نيلوفه ريش له و كه شوه و ايه كومه لايه تيه دا گه وره ببوو. نه و يش وايد ه زاني كه ده كريت هموو شتيك به پاره كرپن و فروشتني پتوه بكرت. نه گهر پاره كهش ده وري نه بوو نه وا به ليدان كاره كاني خويان به نه نجام بگه يهن، نه گهر خوشيان نه يانتواني كه سيك داركاري بكن نه وا له بنكه ي پوليس به گرتنی ده دن. به رتيلدان و بي ياسايي كاري هم بنه ماله يه و خه لكاني تري هاوشيوه ي نه وان بوو. رهفتار و بيركردنه و ه ي نه وان و هاوشيوه كانيان پيچه وانه ي فرههنگي گشتي خه لك يه زد بوو. خه لك يه زد خه لك ي گونجاو و به نه دهب و مي هره بان بوون. كچان و ژناني يه زد له هموو ئيراندا ناسراو بوون به خه لكاني هيمن و له سه رخو و راستگو بوون، هر وهكو سه عدي شيرازي ده لي:

ميژوي هه ژار، دهكات به مير

ژني چاك و سه لار و ژير

شاري يه زد، شويني گفتوگو و ليبورده يي و پيكه وه ژيان و ئارامييه، چه ندين سده، له يهك كولا ندا موسلمان، زهرده شتي، يه هودي، به يه كه وه ژياون، هم شاره، به شاري خيرخوازان ناسراوه. له و سالانه دا ده يان دامه زراوه ي فرههنگي به پاره ي خه لكاني موسلمان و زهرده شتي و يه هودي دروستكراون. خه لكه كه ي به تيكرابي نه هلي كار و كاسب ي بوون. زور كه م وهك مالي حاجي شه و كه ت خانم و هاوشيوه كاني به پاره ي مفت په روه رده كرا بوون، به لام گرنگ نه وه يه به هوي هاتني پاره ي مفتي نه وته وه فرههنگي شه و كه ت خانم له بره ودا بوو. فرههنگي نه مرق زاله به سه ر فرههنگي خه لك يه زد و ولاتدا. نه مه ره وشتي ورده بورژوازي يه زد و ته وريز و روما و پاريس نييه، له هموو شوينيكي هم جيهانه دا له م جوړه خه لكه هه ن و ده بن. من ياده وه رييه كاني خوم دهنووسمه وه. ميژوي گشتي يه زد نانوسمه وه. ژياننامه ي ده يان و بگره سده ان ژن دهنووسمه وه. نه و ژنانه ي كه نمونه يين و جيگه ي

شانازیمان. سه‌ده‌ها به‌لکو هه‌زاره‌ها ژنی هه‌ژار و نه‌دار، به‌هه‌ول و تیکۆشانی خۆیان هاوسه‌ر و منداله‌کانیان پینگه‌یاندوو و گه‌یاندویانته‌هه‌ لووتکه. ئابووری شاری تاران و یه‌زد و فراوانی ئەم شارانه به‌هۆی په‌نجی ئەم ژنانه‌وه ده‌سوړیته‌وه. پیاوانیش هه‌موو دروستکراو و په‌روه‌رده‌ی ده‌ستی ژنه‌کانن. خۆینه‌رانی نایه‌زدی وایه‌رنه‌که‌نه‌وه که ئەم بڼه‌ماله‌یه، نمونه‌ی هه‌موو بڼه‌ماله‌کانی یه‌زده. ده‌مه‌وێت پیتانی بلیم، کاتیک ده‌مانه‌وێت له‌ سه‌رده‌می کۆنه‌وه به‌په‌رینه‌وه بۆ سه‌رده‌می نوێ، دوچاری چ کیشه‌یه‌کی فه‌ره‌ه‌نگی ده‌بینه‌وه، کیشه‌یه‌ک که په‌یوه‌سته به‌ فه‌ره‌ه‌نگی خۆمانه‌وه، کیشه‌یه‌ک که دیارده‌یه‌ک هه‌یزش ده‌کاته سه‌ر به‌شیکێ کۆمه‌لگه‌ی ئیمه و به‌رگه‌ی ده‌گرین. کیشه‌یه‌ک که ئەنجامی سوړی پاره‌ی نه‌وته. کیشه‌یه‌ک که داها‌تی نه‌ته‌وه‌ی ئیمه‌ی به‌روه‌پیش برد، به‌لام په‌هوشتمان ون ده‌کات، ده‌وله‌مه‌ند بوون هه‌موو لایه‌ک ناگرتیه‌وه، وه‌ک هاوشیوه‌ی ئەم بڼه‌ماله‌یه که پوژ به‌ پوژ له‌ سه‌رانسه‌ری ئیراندا حالیان به‌ره‌و باشی ب‌روات. ئەنجامه‌که‌شی به‌ره‌و پووی ئیمه ده‌بیته‌وه.

سالانی دوا‌ی کوده‌تا، واته‌ سالی (۱۳۳۲-۱۳۴۵=۱۹۵۳-۱۹۶۶) هه‌شتا پۆلیس ئەو هه‌یز و توانایه‌ی نه‌بوو. پۆلیس چاوی له‌سه‌ر هاوکاری خه‌لکه‌ ده‌وله‌مه‌نده‌کانی شار بوو. پۆلیس و پاسه‌وانی تلپاک خۆر زۆر بوون. به‌ وه‌رگرتنی موچه‌یه‌کی که‌م نه‌یاندوته‌وانی گوزه‌ران بکه‌ن و پاره‌یان له‌ خه‌لکانی ده‌وله‌مه‌ند وه‌رده‌گرت. کاتیک نه‌و‌روژ ده‌هات ده‌یان پاسه‌وان له‌ به‌رده‌می ماله‌ ده‌وله‌مه‌نده‌کانی شاردا ریزیان ده‌به‌ست تا‌کو پینچ تومه‌ن جه‌ژنانه‌ وه‌ربگرین. بۆ وه‌رگرتنی جه‌ژنانه‌ ده‌چوونه به‌رده‌رگای ده‌وله‌مه‌نده‌کانی دۆستانی شا. ئەو که‌سانه‌ی که پیشینه‌ی حیزبی توده‌یان هه‌بوو پاشان هه‌لگه‌رابوونه‌وه و ببوونه دۆستی شا، له‌و سالانه‌دا پاساوانه‌کان ده‌چوونه به‌رده‌رگای هه‌ر که‌سیک که جه‌ژنانه‌یان دابه‌شبه‌کردایه. بیرم‌دیت نه‌و‌روژی سالی (۱۳۴۰-۱۹۶۱)، زیاتر له‌ په‌نجا پاسه‌وان له‌ به‌رده‌رگای مالی عه‌باسی ئوستادان له‌ کۆلانی ئاوه‌تفت له‌ ریزدا وه‌ستابوون. ئاغای عه‌باسی که پیشتر که‌سیکی توده‌یی بوو، که‌سیک بوو به‌ دوا‌ی ده‌رفه‌تا ده‌گه‌را حه‌زیده‌کرد ریزگرتنه‌که له‌ به‌رده‌رگا‌که‌یاندایه‌ درێژ بییته‌وه. پاسه‌وانه‌کان له‌ کۆلانه‌کاندا و له‌ به‌رده‌رگا‌که‌یاندایه‌ وه‌ستا بوون، خه‌لکی گه‌ره‌ک سه‌یریان ده‌کردن، کاتیک ژماره‌یان زیادی ده‌کرد، ئەو کاته ئاغای عه‌باسی رینگه‌ی پیده‌دان بچه‌ ماله‌که‌یه‌وه، ئەوسا نو‌قل و شیرینی پیده‌دان و هه‌ر که‌سه و پینچ تومه‌نیشی ده‌دان، پینچ تومه‌نی ئەو کاته نرخ‌ی هه‌نده‌ی په‌نجا هه‌زار تومه‌نی سالی (۱۳۹۰-۲۰۱۱) بوو. گرنگ ئەوه‌ بوو، ئەم کاره‌ ته‌ن‌ها له‌ شاری یه‌زد دا نه‌بوو. من چه‌ندین جار بیستوومه له‌ هه‌موو شاره‌کانی

ښارندا پاسه‌وانه‌کان سهرداني ماله ده‌وله‌مهنده‌کانيان کردووه بڼ وهرگرتني جه‌ژنانه. داموده‌زگا و ښاره‌وانيه‌کانی ولات ته‌و توانايه‌يان نه‌بوو تا هم کاره قه‌ده‌غه بکه‌ن. پاسه‌وانه تليکيه‌کان له سهره‌تای ساله‌وه ده‌چوون بڼ ماله ده‌وله‌مهنده‌کان و جه‌ژنانه‌ي خويان ليوه‌رده‌گرتن. له‌و سهرده‌مه‌دا به‌دریژايي سال منډالانی ته‌و پاسه‌وانانه له هم‌موو ته‌و کاره ناياساييانه‌ي ته‌نجاميان ده‌دا څازاد بوون. منډالانی زوربه‌ي ته‌و جوړه که‌سانه، منډالی زور بېريز ده‌رده‌چوون، به‌هوی پله‌و پايه‌ي باوکیانه‌وه دڅی څاسايش و کومه‌لايه‌تي څاريان ده‌شيواند. له څاريکی هيني وېک څاری يزد، ته‌وان څاره‌قيان ده‌خواردووه، خويان مه‌ست ده‌کرد، به‌شقام و کولانه‌کاندا ده‌گه‌ران و هاواريان ده‌کرد، څازاوه‌يان ده‌نايه‌وه و خه‌لکيان څازار ده‌دا. به‌لام بڼه‌ماله په‌سه‌نه‌کان که په‌سه‌نايه‌تي چند هه‌زار ساله‌يان به‌ څاکميکی باش و تازه‌گه‌ري گهيانده‌بوو منډاله‌کانيان به‌ جوانترين شيوه په‌روهرده ده‌کرد بڼ خزمه‌تي ولات. بووکه‌خان يا نيلوفه‌ر خانم به‌ له خويایي و خوبه‌زلزانيکی ته‌واوه‌وه به‌ره‌و مالی زاوا روښت، ته‌و هيچ سه‌بر و تاقه‌تي نه‌بوو. له منډالیدا هر که‌سيک له‌گه‌ل ته‌ودا بچووکترين سه‌رپنچيه‌کی بکرديا له‌لنډه‌دا. واته بووکه‌خان که‌سيکی ده‌ستوه‌شين بوو، بڼ بچووکترين قسه‌ي خه‌لکی وه‌لامی توندي هه‌بوو، به‌ هيچ جوړيک گه‌وره و بچووکي نه‌ده‌زاني. هه‌رگيز که‌سيکی خوی نه‌ده‌ناسی. باوکی هاوسه‌ره‌که‌ي، واته خه‌زووري، پياويکی به‌ريزي ته‌مه‌ن هه‌فتا سال بوو، هيچ جياوازيه‌کی نه‌ده‌کرد له نيوان ته‌و پياوه و منډاليکی ته‌مه‌ن پازده سالډا، نيلوفه‌ر خانم هيچ حسابيکی بڼ ده‌وروهر و شوين و پيگه‌ي که‌س نه‌ده‌کرد، شيوازي گفتوگوې نه‌ده‌زاني ته‌گه‌ر که‌سيک به‌ پيچه‌وانه‌ي بڼ‌چووني ته‌وه‌وه قسه‌يه‌کی بکرديا، ته‌وا ته‌ویش به‌ تووړه‌يي به‌ سه‌ريدا ده‌ينه‌راند. يه‌کيک له‌ تاييه‌تمه‌نديه‌کانی په‌وشتی په‌سه‌ن، ناسيني ده‌وروهر و راډه‌ي بڼ‌چوونيانه، ته‌ده‌ب به‌ واتای ته‌وه‌ي که هر قسه‌يه‌ک له کوې ده‌که‌يت و کاره‌که‌ش که‌ي ته‌نجام ده‌ده‌يت. يه‌کيک له‌ هوکاره‌کان که ده‌لن کچان نابيت له‌ خوار ته‌مه‌ني بيست ساليه‌وه شوو بکه‌ن، هر ته‌و خو نه‌ناسينه‌يه. منډالان سنووري خويان نازان، څيستا هه‌نديک کچ هه‌ن له ته‌مه‌ني سی سالی ته‌نانه‌ت تا چل ساليش ته‌و سنووره نازان و خويان ناسن. يه‌کيک له‌ نمونه‌کانی په‌روهرده ته‌وه‌يه که منډالان سنووري خويان بزنان. کاتيک دايکان و باوکان سنووري خويان نه‌زانن چوون ده‌توانن منډاله‌کانيان فيري سنوور ناسين بکه‌ن. بووک و زاوا روښتېبون بڼ کويستاني دني بالا و پاش چند پوژيک گه‌رانه‌وه بڼ څار، ده‌بوو چند پوژيک له مالی حاجی څاغی باوکی زاوا بميننه‌وه تاکو خويان څاماده بکه‌ن بڼ روښتن بڼ ده‌ره‌وه‌ي ولات. پوژيکيان

بۇ نانخواردنی نیوه پۇ گۆشتاو ئاماده کرابوو، بووک له سهر خوانی نانخواردن گوتی بۆچی تهن ها گۆشتاوتان دروستکردوو و هیچ چیشتیکی ترتان ئاماده نه کردوو؟ باوکی زاوا گوتی بووک ه خان گۆشتاو خواردنیکی زور خوشه، بووکیش گوتی من گۆشتاو ناخوم، ئیوه سوکایه تیم پنده کهن. حاجی باوکی زاواش ده لیت ئیمه بۇ خومان همیشه گۆشتاو ده خوین و گۆشتاومان بۇ توش دروستکردوو. بووک ه خانیش قاپه ئاوه گۆشته کی به رده می خوی ه لگرت و به قاپه وه کیشای به سهر و چاوی حاجیدا. ئیتر لیره وه کیشه دروست ده بیت، خوشکی زاوا به بووک ده لیت ئه وه چیتکرد؟ هه ی ناکهس به چه. تو ده زانیت کچی کیت؟ مه گهر باوکی تو جگه له خانویه کی گهره له دهره وه ی شار و ئه مباریکی به کرئ هیچ شتیکی تری هه یه، ئه وه دنده خوت به گهره ده زانیت. بووک ه خانیش ده ستیکرد به بۆله بۆل، هه والی شیتیتی زاوا به بووک گه یشتبوو، بووک له کاتی قسه کردندا ده یگوت ئیوه و کوره شیته که تان. خوشکی زاوا ده یگوت ئه گهر برا که ی من شیت نه بووایه بی میتشکیکی وه کو توی نه ده هیتا. ئایا ده زانیت بۆچی ئیمه داوای تۆمان کردوو؟ چونکه مه نوچه هری برام شیته. مه گهر تو نازانی که مه نوچه هر پیتتر ژنیکی تری هه بووه و ته لاقی داوه، واته ئه و قسانه ی له وه پیتش بهر گوئی دایه گهره و دایکی نیلوفه ر که وت بوو، ئه و ئیستا قسه ی تریشی هاته سهر، دیاره که ئه م دهنکه دهنکه پهیدا بوو هه وال له نیو خه لکیدا بلاو بووه وه. کو براش که هه میشه هه سوودی به نیلوفه ر ده برد به بیستنی ئه م هه واله خوشحال بوو. خه لکی ههر یه که و به جۆریک هه واله که یان لیکه دایه وه، یه کیک ده یگوت پتویسته پیتش به م کچه بگیری و زیاده رۆی نه کات، یه کیک تر ده یگوت ئه و کچه کاریکی باشی کردوو که قاپه ئاوه گۆشته که ی کیشاوه به سهری حاجی مه نده لیدا. هه ردوو بنه ماله که که وتبوونه قسه هه لبه ستن بۇ یه کتری، به لام پاش ماوه یه ک تو به یی و توندی هه ردو لا به ره و سارد بوونه وه چوو. بووک و زاواش رۆیشتن به ره و ولاتی ئیتالیا. له و سهرده مه دا سیستهمی په یوه ندیکردن زور لاواز بوو. ده بوو له به رتوه به رایه تی ته له فوناتی یه زده وه په یوه ندی بکریت به هیلگۆرکی تاران وه و له ویشه وه به هیلگۆرکی ئیتالیا وه، ئه گه ریش بتوانرایه ته له فونه که وهر بگیری ویت. ههر بویه ئه وانیش زیاتر په یوه ندیه کانیا به نامه ناردن ئه نجام ده دا. کیشه که له وه دا بوو، بووک له نامه نووسیندا باش نه بوو، له کاتی خویندکاریشدا داریشتنی باشی بۇ نه دهنووسرا. نیلوفه ر به زوویی بوو به خاوه ن مندا ل و کو پکی بوو، ناویان لینا ناسر، به لام کیشه کانی بووک و زاوا رۆژ له دوی رۆژ له زیاد بووندا بوو، هه والی ناکۆکیه کانیا به یه زده بلاو ببوو وه. به هوی ناکۆکیه کانیا به وه

ته‌له‌فونکردن و نامه‌ناردن زیادی کردبوو. نیلوفهر گوتبووی مه‌نوچه‌هر شه‌وانه دره‌نگ ده‌گه‌ریته بۆ ماله‌وه. مه‌نوچه‌هریش گوتبووی من شه‌وانه ده‌چم بۆ کتیبخانه. نیلوفهریش گوتبووی ده‌چیت بۆ یانه و هه‌ندیک جاریش من به زۆر له‌گه‌ل خۆیدا ده‌بات و ئه‌و منداله یه‌ک سالانه‌یه‌مان به ته‌نها له ماله‌وه جیده‌مینیت. بۆیه بریاردارا هه‌ردوو حاجی، باوکی بووک و باوکی زاوا به‌ره‌و ئیتالیا بکه‌ونه‌ی. تاکو ئه‌م دووانه پرینکخه‌نه‌وه. ئه‌و دوو حاجیه هه‌ر یه‌که‌یان له‌سه‌ر باوه‌ریکی جیاواز بوون. یه‌کیان له‌سه‌ر باوه‌ری بازرگانی و هیمنی و سیاسه‌ت و گونجاندن بوو، ئه‌وی دیکه‌یان له‌سه‌ر باوه‌ری زۆره‌ملی و شه‌ر و ده‌سه‌لات و مل‌ه‌وری بوو، خۆزگه ئه‌و دوو حاجیه هه‌رگیز به‌یه‌که‌وه نه‌چووایانه بۆ ئیتالیا. ئه‌و دوو حاجیه نه‌ک کیشه‌که‌یان چاره‌سه‌ر نه‌کرد؛ به‌لکو خۆشیان له ئیتالیا کردیان به شه‌ر. ته‌نانه‌ت باوکی بووک به هه‌موو هیزی خۆی زله‌یه‌کی له زاوا دا‌بوو... ئایا ئه‌و دوو حاجیه، به دوو بیروپرای جیاوازه‌وه ده‌یانتوانی چاره‌سه‌ری کیشه‌که‌یان بکه‌ن؟ له ولاتی ئیمه‌دا مرقفه‌کان به بیروپرای جیاوازه‌وه پووبه‌رووی یه‌کتري ده‌بنه‌وه، هه‌ر جاره و یه‌کیان سه‌رکه‌وتوو ده‌بیت. ئه‌و دوو بنه‌ماله‌یه‌ش یه‌کیان سواری که‌ری شه‌یتان ببوو دانه‌ده‌به‌زی. باوکی بووک هه‌ر که گه‌راپه‌وه بۆ ئێران پێداگری کرد له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی ده‌بیت که‌که‌ی ته‌لاق وهرگریت. ژنانی خزمی بووکیش ده‌یانگوت که‌که‌مان وه‌ک مانگ وایه له بنه‌ماله‌یه‌کی گه‌وره و به‌ریزه. هه‌ر ته‌لاق وهرگریت سه‌دان داواکار دینه سه‌رمان. هه‌ر بۆیه‌ش به‌زوویی شکاتیان کرد و دۆستییه‌یان بۆ مه‌نوچه‌هر کرده‌وه و داوای ته‌لاق‌دانی که‌که‌یان لیکرد، به‌بیانوی ئه‌وه‌ی که مه‌نوچه‌هر کیشه‌ی ده‌روونی هه‌یه. دادگاش به‌زوویی به پیری داواکارییه‌که‌وه چوو. سه‌ره‌تا ئامۆژگارییه‌کی زۆری نیلوفهر کرا تا له داواکه‌ی بکشیته‌وه، به‌لام بئ سوود بوو. بۆیه له کوتاییدا دادگا بریاری له‌یه‌ک جیا‌بونه‌وه‌ی دان، پاره‌ی ماره‌بیان له‌مالی زاوا وهرگرت و دایان به نیلوفهر. نیلوفهریش له ته‌مه‌نی (۱۸-۱۹) سالی‌دا به مندالینکی سی ساله‌وه گه‌راپه‌وه بۆ مالی باوکی.

هیچ خوازیینیکه‌ریک رووی له مالی حاجی نه‌کرد. خه‌لکی ده‌یانگوت ژنیکی گه‌نج و جوان ته‌لاق‌ی وهرگرته‌وه و نابیت ب‌روات بۆ هه‌موو شوینیک، پنیسته‌ ئاگاداری خۆی بیت. نیلوفهر چوو بوو بۆ زه‌ماوه‌ندی یه‌کێک له هاو‌پیکانی و ویستبووی شه‌کر له‌سه‌ری بووک هه‌لسویت، به‌لام هه‌ر له‌وئ پیتیانگوتبوو، ژنی ته‌لاق‌دراو نابیت شه‌کر له‌سه‌ری بووک هه‌لسویت. چونکه ئه‌وه کاریکی باش نییه. نیلوفهر تا ئه‌و پوژه نه‌یزانی بوو که ته‌لاق‌ه‌رگرتن له روانگه‌ی کۆمه‌لایه‌تییه‌وه کاریکی باش نییه. له‌و سه‌رده‌مه‌دا

ته‌لاقوه‌رگرتن و ته‌لاقدان وه‌کو ئیستا ساده نه‌بوو. ئیستا له‌هر چوار زه‌ماوه‌ند یه‌کئیکیان له‌یه‌کتری جیا ده‌بنه‌وه. له‌ده‌یه‌ی سالی (۱۳۴۰-۱۹۶۱) له‌شاری یه‌زددا له‌هر (۵۷۸) زه‌ماوه‌نددا، یه‌کئیکیان ته‌لاق‌ی وه‌رده‌گرت. بیتاقه‌تی و گریانی نیلوفه‌ر ده‌ستپینکرد. ئه‌و له‌و باوه‌رده‌ا بوو که شووکردن و ته‌لاقدانی هه‌مووی تاوانی دایک و باوکی بووه، هه‌یچ تاوانیکی خۆی تیا نه‌بووه. ئه‌و هه‌یچ هه‌له‌ی نه‌کردوه. چونکه، ئه‌و کاتیک شووی کردوه ته‌مه‌نی ته‌ن‌ها شازده‌ سال بووه. دایک و باوکی ده‌یانگوت ئه‌وه‌ چاره‌نووسه. دوا‌ی جیا‌بوونه‌وه‌یان نا‌کوکی ئه‌م دوو بنه‌ماله‌یه‌ له‌سه‌ر من‌داله‌که‌یان ده‌ستپینکرد. ده‌بوو کئ ناسری من‌دال به‌خیو بکات؟ من‌داله‌که‌ ته‌مه‌نی ببوو پینج سال. ناسر من‌دالکی به‌هۆش و وریا بوو له‌ ته‌مه‌نی پینج سالی‌دا ده‌یگوت ده‌بیت حسابی بانکیم بۆ بکه‌نه‌وه (واته‌ پاره‌ی له‌ بانک بۆ داب‌نریت)، ده‌بیت منیش وه‌ک حاجی بابا (باوکی باوکی) به‌چه‌ک له‌ بانک پاره‌ وه‌ربگرم. هه‌ر بۆیه‌ش له‌ بانکی (سادیرات) ژماره‌یه‌کی بانکی بۆ کرایه‌وه. ناسر له‌لای دایکی بوو، به‌لام هه‌فته‌ی چه‌ند جارێک ده‌پۆیشت بۆ مالی بابه‌ گه‌وره‌ی. مه‌نچه‌هریش گه‌رابوووه‌ بۆ ئیتالیا. لێزه و له‌وئ، باسی شوو‌کردنه‌وه‌ی نیلوفه‌ر و ژنه‌ینه‌وه‌ی مه‌نچه‌هر ده‌کرا. ئایا کامیان زووتر ده‌چنه‌وه‌ نیو ژیا‌نی هاوسه‌ریتیه‌وه. پیاوێک که‌ دوو جار ژنی ته‌لاق داوه‌ و ته‌مه‌نی نزیکه‌ی (۳۴) سال ده‌بیت و وا بلاو بووه‌ته‌وه‌ که‌ که‌سیکی شیته‌؟ به‌لام ده‌وله‌مه‌نده‌ و له‌ ده‌ره‌وه‌ی ولات ده‌ژیا. یاخود ژنیک که‌ ته‌لاق‌ی وه‌رگرتوه‌ و ته‌مه‌نی (۱۸-۱۹) سال ده‌بیت و به‌هۆی پاره‌ی ماره‌یه‌یه‌وه‌ ده‌وله‌مه‌ند بووه‌؟ گه‌نجیکی ته‌مه‌ن بیست‌وسه‌ سال خاوه‌ن شه‌هاده‌ و کارمه‌ند له‌ فه‌رمانگایه‌ک‌دا داوا‌ی زه‌ماوه‌ندی له‌ نیلوفه‌ر کردبوو، به‌لام دایه‌ گه‌وره‌ی وه‌لامی بۆ ئه‌و گه‌نجه‌ نار‌دبوو گو‌ت‌بووی «ئیمه‌ پارووی نیوه‌ خوراو ناخه‌ینه‌ به‌ر ده‌می سه‌گ». کو‌براش که‌چه‌ ساده‌ لادینییه‌که‌، له‌نیو ئه‌و ماله‌دا خه‌ریکی کاری قورس بوو. ته‌لاقدانی نیلوفه‌ر کاری کردبووه‌ سه‌ر ئه‌ویش. ئه‌و له‌ لووتکه‌ی گه‌شه‌ و جوانیدا بوو. ته‌مه‌نی (۲۰-۲۱) سال ده‌بوو. ته‌له‌فونی بۆ ئه‌ملاولا ده‌کرد و خۆی به‌ناوی نیلوفه‌ره‌وه‌ ده‌ناساند. حاجی شه‌وکه‌ت له‌م هه‌لسوکه‌وته‌ی زۆر تو‌ره‌ ده‌بوو. هه‌ندیک جار له‌ تو‌ره‌بیدا بریاری ده‌دا که‌ کو‌برا له‌ ماله‌که‌ی ده‌ربکات و بین‌ریتیه‌وه‌ بۆلای دایک و باوکی، به‌لام خه‌لکی ده‌یانگوت کاره‌که‌ری وا له‌کو‌ج ده‌ست‌ده‌که‌و‌یت. کو‌برا باشترین کاره‌که‌ره‌.

کانه‌ ئاسنه‌کانی بافق، به‌هۆی کارگه‌ی ئاسن توان‌دنه‌وه‌ی ئه‌سفه‌هانه‌وه‌ که‌وت‌بوونه‌ کار، پینگای ئاسن گه‌یشته‌بووه‌ بافق. هه‌ژاره‌کانی بافق و به‌هاباد کاریان بۆ په‌یدا ببوو. هه‌مان ئه‌و گوندانه‌ی که‌ پۆ‌ژگارێک کو‌ر و که‌چه‌کانیان بۆ خزمه‌تکاری ده‌ناردنه‌ شاره‌کان.

نيستا منډاله کانيان بؤ قوتا بخانه دهنيرن و ده لئين حکومت کارمان بؤ پهيدا دهکات و پاره مان پيندهدات، ئيتړ منهت له کس هه لئاگرين. ولات خاوه ني نهوت بوو، باري ئابووربي خه لک بهره و باشي دهچوو. گورانکاري ئابووربي بووه هؤي فهراهه مکړدني کار بؤ تهواوي هه ژاران. ئيتړ هيچ که سينک ئاماده نه بوو له بهياني زووه وه تاکو نيوه شهو به بهرده وامي کار بکات، قاپ و قاچاخ بشوات، گسکېدات، خواردن دروستېکات، مانگا بدوشيت، ميزي شهرا ب خواردنه وه برازينتته وه و پينشوازي له ميوان بکات، له هه مان کاتدا پوژانه که شي ديار نه بيت چنده؟ هر بؤيه به هه موو لايه کدا بلاو بووه وه که کوبرا شيته و ژيري خؤي له ده ستداوه. هه روه ها ده يانگوت کوبرا نه نغيه کي هه به بؤيه هيچ که سينک لني ناپرسيتته وه. چه ندين سال بوو هتواش هتواش که سيني کوبرا شکابوو، ئه و هه رگيز له هيچ شوينيکدا بؤي نه بوو له سهر کورسي دابنيسيت. ئه و به وه رازي ببوو که کاره که ريکي ساده يه. خؤيشي که سينکي کالفام بوو. کاتيک ته مه ني (۱۳-۱۴) سال بوو له کاتي سوورکړدنه وه کوله کدا پوني گرم به سهر ده ستيدا پړابوو، ده ستي به تهواوي سوتابوو. ئه و کاته من ئه وم برد بؤ نه خوشخانه کاتيک دکتور پرسى ئه م کچه کاري چيه؟ من گوتم کوبرا کاره که ري مالي حاجي ئاغايه. کاتيک له نه خوشخانه که هاتينه دهر وه، کوبرا گوتي ئه وه نه تده زاني بلېت شاگردي به رگدرووه، نه ک کاره که ر. ئه م قسه يه ماناي ئه وه بوو که کوبرا دواي چه ندين سال کاره که ري هيتشتا خؤي به کاره که ر نه ده زاني. حه زي نه ده کړد که س بزانيت که ئه و کاره که ره. ئه و که سينکي هه ژار بوو، به لام نه فسپيکي گه وره ي هه بوو، هيتشتا باوه رهي به خؤي نه بوو، تواناي نه بوو هاوار بکات و بلېت من کاره که زم من مرقم.

هه ستي کوبرا به رامبه ر به ناسر، ئه و منډاله پينچ ساله يه هه ستيکي دوو لايه نه بوو، بووني ناسر له و ماله دا بببووه هؤي ته وه ي که کاره کاني ئه و زياتر بيت. بووني منډاليکي پينچ سال له ماليکدا بؤ کاره که ر دهرده سه رييه. کوبرا ئه و منډاله ي وه ک منډالي خؤي خزمهت ده کړد، هه نديک جار خوشيده ويست و هه نديک جار لني تووره ده بوو، ده يگوت ئه م منډاله له لايه ک و هه موو کاري ماله که ش له لايه کي تره، له کوتاييدا چاره نووسي ناسري پينچ سال ته وه بوو که بينيرن بؤ ولاتي ئه لمانيا، ئه و منډاله پينچ ساله يان سپارد به (باسيونيک) له ئه لمانيا، له وي به بي دايک و باوک گه وره بوو. ورده ورده زماني فارسي به تهواوي بير چووه وه. پاش چل سال هه ر کاتيک دايکي بيويستايه قسه ي له گه لدا بکات ده بوو وهرگيريکي له لا بوايه. من دواين جار که ناسر و کورده که يم بيني له به رواي (۲۵-۴=۱۳۹۱-۷-۲۰۱۲) بوو. ئه و هاتبوو بؤ ئيران بؤ سهردان. ئه و يش

له ژنه‌که‌ی جیا بېووه‌وه و تن‌ها کورېنکی هه‌بوو که خوی گه‌وره‌ی کردبوو. ناسر و کوربه‌که‌ی یه‌ک وشه فارسی‌یان نه‌ده‌زانی نیلوفه‌ریش له زمانیان تینه‌ده‌گه‌یشته. ده‌بوو که‌سینک قسه‌ی دایکه‌که‌ی بۆ کوږ و نه‌وه‌که‌ی وه‌ربگیریت. کاتیک نه‌و منداله پو‌یی بۆ نه‌لمانیا نیلوفه‌ر هه‌ستی به‌دلته‌نگی کرد و هاواری ده‌کرد نه‌ی مالویران خۆم. کو‌براش هاواری ده‌کرد و ده‌یگوت به‌خودا منیش مال ویرانم. دوو که‌س هاوته‌مه‌نی یه‌کتری له دوو چینی کومه‌لایه‌تی جیاواز به‌دوو بیرکردنه‌وه‌ی جیاوازه‌وه به‌یه‌که‌وه له‌یه‌ک مالدا ده‌ژیان. هه‌ردوکیان باسی بېچاره‌یی خویان ده‌کرد، یه‌کێکیان نانی شه‌وی نه‌بوو بیخوات و ده‌بوو له به‌یانیه‌وه تا‌کو نیوه‌شه‌و کاری بک‌ردایه و هه‌میشه له چاوه‌پ‌وانی نه‌وه‌دا بوو که خانمی مال پارچه‌ خواردینکی پیندا، نه‌وی تریشان به‌و ماره‌یه‌ی که وه‌ریگرتبوو، باری ئابووری باشبوو. هه‌ردوکیان هه‌ستیان به‌به‌دیه‌ختی و بېچاره‌یی خویان ده‌کرد. زۆر که‌س ده‌هاتن بۆ داواکاری نیلوفه‌ر، به‌لام بنه‌ماله‌ی نیلوفه‌ر به‌دوای که‌سینکی نه‌سل‌زاده‌دا ده‌گه‌ران. هه‌لبه‌ت ده‌بوو نه‌و که‌سه نه‌سل زاده‌یه ده‌وله‌مه‌ندیش بیت. نیلوفه‌ر له‌پ‌رووی راستی ژیا‌نه‌وه چاو و گو‌نی کرابوونه‌وه، نه‌و ده‌بویست خوی بریار له‌سه‌ر ژیا‌نی خوی بدات، نه‌و شووی یه‌که‌م، ژنی که‌سینکی ده‌وله‌مه‌ند بوو، بریاریدا نه‌م جاره‌یان ببیته ژنی که‌سینکی جوان و قو‌ز، ده‌بویست که‌سینکی وای بۆ ریتکه‌و‌یت به‌ماله‌ خه‌زورانی پېشووی بلیت که‌ می‌ردینکی زۆر باشت‌ری ده‌ستکه‌وتوه. یه‌کێک له‌و پیاوانه‌ی که‌ له ئیتالیا چاوی پیتکه‌وتبوو له‌وئ بېوو به‌ناسیاوی هاتبوو بۆ خوازیینی. نه‌و که‌سینکی جوان و بالا‌به‌رز و هیمن و له‌سه‌رخۆ و هونه‌ردۆست بوو، به‌لام له‌پ‌رووی ده‌وله‌مه‌ندییه‌وه به‌هیچ جو‌ریک له‌گه‌ل مالی مه‌نچه‌ه‌ردا به‌راورد نه‌ده‌ک‌را. دایه‌ گه‌وره‌ی نیلوفه‌ر ره‌خنه‌ی ده‌گرت که‌ نه‌و که‌سه له‌ بنه‌ماله‌یه‌کی باش نییه. نه‌و ده‌یگوت باوکی نه‌و کو‌ره ده‌لالی بازار بووه، چۆن ده‌بیت نه‌وه‌ی من ببیته هاوسه‌ری کو‌ری ده‌لالیکی بازار. دایه‌گه‌وره‌ی هاواری ده‌کرد و ده‌یگوت نه‌ی خودایه که‌وتوینه‌ته‌چ ده‌ور و زه‌مانیکه‌وه؟ کچ له‌ماله‌وه‌ دابنیشیت و پرچی سبی ب‌ه‌و‌نیته‌وه باشت‌ره له‌وه‌ی که‌ شوو به‌که‌سینکی بئ بنچینه‌ بکات. نه‌وانه‌ی که‌ رازی بوون به‌و زه‌ماوه‌نده، ده‌بوو به‌دایه‌گه‌وره‌یان سه‌لماندایه که‌ محمه‌د که‌سینکی بئ بنچینه‌ نییه و بنه‌ماله‌که‌یان له‌ بنه‌ماله‌ی خویان که‌متر نییه. هه‌لبه‌ت هیچ که‌سینک نه‌و ئازایه‌تیه‌ی تیدا نه‌بوو، تا‌کو بتوانیت گفتوگو‌یه‌ک له‌گه‌ل دایه‌ گه‌وره‌دا بکات.

له‌ دوا‌یدا نیلوفه‌ر فشاری هینا یا شوو به‌ محمه‌د ئا‌غا ده‌کات یا هه‌رگیز شوو ناکاته‌وه. هه‌ندیک جاریش به‌ تو‌ره‌یه‌وه قسه‌ی ده‌کرد و ده‌یگوت من ته‌لاقم وه‌رگرتوه.

و ئیستا خۆم خاوهنی خۆم، خۆم بېرارددهم و خۆم دهزانم چی دهکهم. پاشان هاوسهریتی محهمد ئاغا و نیلؤفه ر سهری گرت، بهلام دووباره بیر کردنه و هیان جیاواز بوو، محهمد ئاغا که سینکی هونه ردؤست بوو، ههزی دهکرد گوی له موسیقای کلاسیک بگړیت، ههزی له دهنگی بهنان، عاریف، فاختهای، شهجهریان بوو، بهلام نیلؤفه ر ههزی له موسیقای بازارپی بوو. پهروه ردهی نیلؤفه ر بهو جوړه نه بوو که به هاوسهره کهی بلیت تو حهز له چ موسیقایه ک دهکیت گوی لهو موسیقایه بگره و منیش ههزم له چ موسیقایه ک بیت گویی لیده گرم. جگه له وهش دهچوو کاسیتنه کانی هاوسهره کهی دهسریه وه و گورانی خرابی له سهر تومار دهکردن. بهو کارانهی هاوسهره کهی شیتکردبوو. محهمد ئاغا پنی دهگوت تو بق وادهکیت بؤچی ئه و کاسیتانهی من خراب دهکیت. پنیوسته برؤیت بق خؤت کاسیتی تازه بگړیت. نیلؤفه ر توږه دهبوو به سهریدا هاواری دهکرد و دهیگوت ئه و گورانیانهی تو گویی لیده گړیت گورانی هیچ و پوچن. محهمد ئاغاش دهیگوت چؤن وا دهلیت ئه و گورانیانه هؤنراوهی حافز و مهولانان، به موسیقای رهسه نی ئیرانییه وه. نیلؤفه ر باوه ری به گفتوگوی هیواش و له سه رخو نه بوو، ته نها دهیزانی هاوار بکات.

محهمد ئاغا دهیویست په ره به کؤمپانیاه کی بدات و فراوانی بکات، بهلام نیلؤفه ر به بی ئه وهی پرسى پینکات دهچوو گولڈانی چینی به ملیؤن و نیویک تومهن دهکړی. له سالی (۱۳۵۵-۱۹۷۶) دا به ملیؤن و نیویک تومهن، ده توانرا سین بلدؤزه ری گه و ره بکړیت، محهمد دهیگوت ئاخر چؤن تو یه ک گولڈانت به ملیؤن و نیویک کړیوه؟ ئه ویش دهیگوت له بهر ئه وه کړیومه چونکه خانم فلانیس کړیویه تی، خو ئیمه له ئه وان که متر نین. له لای نیلؤفه ر هیچ کاتیک باسی کتیب و وینه کیشان و فیلم و گه شتی خوشنه دهکړا، هه رگیز ههزی به شتی هونه ری نه دهکرد. له هه موو ته مه نیدا رؤمانیکی باش رؤمانیک که وانهی ژیا نی لئوه فیربیت، رؤمانیک که فیزی ئازادی و تیکوشانی بکات نه خویندبو وه وه. هه رگیز بیره وه ری سیاسه تمه داریک یاخود تیکوشه ریکی نه خویندبو وه وه. ته نانه ت ناوی که سیشی له گه و ره پیاوان نه بیستبوو. ئه و ههستی به پئوانه یی ژیا نی نوئ نه دهکرد. هیچ نرخیکیشی بؤسه رده می رابردو و دانه دنا. ئه و هیچ شتیکی نه دهزانی. جگه له رینگای بازار و ئاهه نگه کانی ژنان. ئه و ئاهه نگانه ی نه ئایی نی، نه زانستی، نه بازرگانی، نه رامیاری بوون. هه لبه ت که موکو ورییه کانی نیلؤفه ر زؤربه ی له ئه ستوی خؤیدا نه بوو. له و سهرده مه دا کتیبخانه و کتیب فروشتن که م بوون. سینه ماکان فیلمی پهروه رده بیان په خش نه دهکرد. شانؤ نه بوو. له و سهرده مه دا، هیچ دامه زراویه کی فرههنگی نه بوو.

له شاره که ی ئیمه دا. تاکو پیش شورش، زانکو نه بوو. له دواى شورشیش ماوه یه که
 ده رگای زانکوکانیان به سهر خویندکاران و ماموستایاندا داخست. زانکوکانی ئیمه
 وه که زانکوکانی ئه وروپا نین، ههر که سیک حه ز به زانست و هونه ر بکات نازادانه
 بتوانیت بچیت بخوینیت. لیره جگه له خویندکار که سیک ناتوانیت له دانیشتنی پوله کان
 و کونفرانسه کانداه بشاری بکات. پوژی (۴-۳-۱۳۹۰=۲۵-۶-۲۰۱۱) بۆ مه راسیمی
 سه ده مین ساله ی له دایکبوونی دکتور محهمهد حه سه ن گهنجی، پوشتم بۆ زانکوی
 تاران، چهند سیمیناریک ریکخرا بوو، کاتیک ویستم له زانکو بیمه ده ره وه، چهند که سیک
 له به رده رگای زانکو وه ستابوون، ره نگه روویان له خه لکی ولاتی فه ره نسا ده چوو.
 هه ندیکیان چه پکه گولیان به ده سه ته وه بوو. ناخر ئه و پوژه سالیادی له دایکبوونی
 حه زه تی زه هرا بوو. پاسه وانه کانی زانکو ریگه یان به ئه وان نه دابوو بچنه ژووره وه
 و به بشاری له سیمیناره که بکه ن. له هه موو ئه وروپا و یابان و هیند و ئه مریکا و
 ئه فریقای باشوور زانکویه ک نییه که ده رگای به پرووی خه لکیدا داخات. له و ولاتانه دا
 په یوه ندیه کان له گه ل زانکودا پچراو نییه. هه موو که سیک ده توانیت بچیت بۆ زانکو و
 له سیمیناره کانداه بشاری بکات. ئاماده یی خه لکی له زانکوکانداه هه ره بووه. خه لکی
 خویان ده زانن چۆن له زانکو سوودمه ند ده بن. که شی زانکو که شی زانست و فیربوونه.
 ناو زانکو پارک و شوینی وه ستانی ئوتومبیلی نییه و شوینی سوکایه تی کردن نییه.
 ده رگای زانکو ده بیت کراوه بیت به پرووی هه موو که سیکدا. زانکو مالی هه موو که سیکه.
 کام له سه روک زانکوکانی ئه وروپا ده توانیت بلیت من ده رگای زانکو به پرووی خه لکیدا
 داده خه م و ناھیلیم به بشاری سیمیناره کان بکه ن. ئیستاش تازه وا ده رگای (حه زه ی
 عیلمی) به پرووی ئه و که سانه دا ده کریته وه که ده یانه ویت به بشاری له خویندندا بکه ن.
 له راستیدا هه ندیک له وانه کانی خویندن له مزگه وته کانداه ده خوینترین، واته شوینی
 خویندن له مالی خودایه. کن ده توانیت ده رگای مالی خودا به پرووی خه لکیدا داخات.
 ئه وانه ی وا بیر ده که نه وه که هه موو خه لکی به تیکده ر ده زانن و ده رگای زانکوکان
 داده خه ن. ئه و کاتانه ته نها هه ندیک له تیکده ره کان ده چنه زانکو و وته ی لیپرسراوان
 به ئاودا ده دن. زوړیک له خویندکاره بی ئاگاکانی زانکو له هه موو ته مه نیاندا ته نها
 یه ک جاریش سه ردانی زانکوکانیان نه کردو ته وه. له ولاتی ئیمه دا ئه نجومه نه بیکاره کانی
 خویندن، گه وهره ترین کاریان دروستکردنی بینای گه وره ی نیشته جیپون و کربنی کوشکه
 بۆ ئه ندامه کانیان. ئه نجومه نی خویندکارانی زانکوی مه شه د له ماوه ی چل سالدا سه دان
 خانووی بۆ ئه ندامه کانی دروستکردووه. به لام تا سالی (۱۳۸۵-۲۰۰۶) یه ک کتیبیان

بەچاپ نەگەياندووه. ھەلبەت، دروستکردنى خانوو کارىكى باشە، بەلام ئەو کارى بەلێندەرەکانە.

نیلۆفەر و ھاوشیوەکانى لە نێو ئەو بنەمالە خۆپەرستەدا، چۆن دەتوانن شتى نوێ فېزىبن؟ ئاشکرايە ئىستا کەنالەکانى تەلەفزیۆن و سەتەلاىت زۆرن، بەلام ھەر کەسێک بە بېرکردنەوى خۆى و بەویستى خۆى کەنالیگ ھەلدەبژیریت. ئاکامى ناکوکى فەرھەنگى نیلۆفەر و ھاوسەرەکەى ئەو بوو. کە ھەمیشە لەگەل ھاوسەرەکەیدا لەسەر ھەموو شتىک ناکوک بوون. ئەگەر بە یەکەوہ گەشتیکیان بکردایە و لەسەر سادەترین شت دەبووہ دەنگەدەنگیان. محەمەد ئاغا چەندین سال لە ولاتى فەرەنسا بووہ و لە زانکۆکانى ئەو ولاتە خوێندبووى و کارى کردبوو. ئەو دەیویست ژيانىكى بەختەوہرى ھەبیت. نیلۆفەرىش دەیویست تەنھا گرنگى بە ژيانى تايبەتى خۆى بدات. ھەلسۆکەوتەکانى حاجى شەوگەت خانم ھەمووانى لیک ترازاندبوو. گرینگترین خوشیيەکانى ئەم خانمە کە ئىستا بۇخۆشى بووہ بە دايە گەورە بازار کردن بوو...

حاجى ئاغاى باوکى نیلۆفەر زیاتر خەرىكى خواردنەوہ بوو. کەم ترین کات لەمالەوہ بوو. لە ھەفتەيەکدا چەند پوژىک لە تاران دەبوو بۆ سەيروسەفای خۆى، شەوانە لە يانەکاندا دەمايەوہ، ھەموو شەویک ئەوہندەى مووچەى یەک سالى کرىکارىكى خەرج دەکرد. لە کۆتايیدا حاجى ئاغا لە تەمەنى پەنجا و چەند سالىکدا لەگەل کچىک کە ھاوتەمەنى نیلۆفەرى کچى بوو، زەماوہندى کرد. ئیتر ئەمەش بوو بە کیشەيەک و ھاتە سەر کیشەکانى تری مالى حاجى. حاجى شەوگەت خانم بەرگەى ھەموو شتىكى دەگرت تەنھا بەرگەى ھەویسارى نەدەگرت، ژنىک کە خۆى لە ھەموو کەس بە گەورەتر دەزانى، جگە لە خۆى و کەسوکارەکەى ھىچ کەسى تری بە مرۆف نەدەزانى، ئىستا کەسیكى لێپەيدا بووہ و پێدەلێت مە ھاوبەشى ژيانى تۆم و زۆرىش لە تۆ زیاتر و باشترم، خۆ ئەگەر لە تۆ باشتر نە بوومايە، پیاوہگەت ژنى تری بەسەردا نەدەھینایت. حاجى شەوگەت خانم گەورەترین کیشەى ئەو ژنەبوو، بەلام ھىشتا ژيان و ھاوسەرەکەى خۆى خۆشدەويست. بۆ نەگونجانیشى لەگەل ئەو ژنەدا ھەرگیز ھەزى بە شکاتکردن نەبوو، تەنھا باوہرى بە نزا و جادوو ھەبوو. حاجى ئاغاش لەپیتاوى خۆشگوزەرانى خۆیدا ژنى دووہمى ھینا بوو، ئەم ژنەھینانەى کیشەى لە نیتوان کەسوکارەکانیشدا دروستکرد بوو. ھەندىک لایەنى حاجى ئاغایان دەگرت و ھەندىکیش لایەنى حاجى خانمیان دەگرت. حاجى ئاغاش لەگەل شەراب خواردنەوہکەیدا ویسکیشى زیاد دەکرد و بە بەردەوامى خەرىكى خواردنەوہ بوو. لە ئەنجامى خواردنەوہیەکى زۆر و بىخەویەکى

زوردا پوژیک حاجی سه‌کته‌ی میشک لئیدا و کتوپر ئیفلیج بوو، زمانی له کارکه‌وت و خویندن و نووسینیشی بیرچووه‌وه. تهن‌ها سه‌کته و ئیفلیجی توانی حاجی له ماله‌وه جیگیر بکات.

بهم شیوه‌یه حاجی شه‌وکته خانم بووه‌وه به‌خواه‌نی هاوسه‌ری خۆی، به‌لام به‌ژیانینکی ته‌واو جیاوازه‌وه. ئیتر ئەم ژنه‌ ده‌بوو ئیداره‌ی ماله‌که‌ی له‌ ئەستو بگریته و بچیته‌ بازار و سه‌ربه‌رشتی دوکان و کریکاره‌کانیش بگریته ئەستو، ئیتر ده‌بوو کریکاره‌کان مووچه‌کانیان له‌ حاجی شه‌وکته خانم وه‌ربگرن.

حاجی شه‌وکته خانم له‌ هه‌موو ته‌مه‌نیدا هه‌زی ده‌کرد کریکار هه‌میشه‌ برسی بیت و مافی ئه‌وه‌ی نه‌بیت تیر نان بخوات. ئەو ده‌یگوت کریکار ده‌بیت هه‌میشه‌ خزمه‌تکاربیت و مافی ئه‌وه‌ی نییه‌ خانوو و ئۆتۆمبیل و پتویسته‌کانی ژیا‌نی هه‌بیت. ئەو ده‌یویست که‌سێک که‌ ماوه‌ی په‌نجا سال کاری بۆ کردون، نابیت ببیته‌ خواه‌نی خانووی خۆی. ئەگه‌ر که‌سیکی هه‌ژار بۆی هه‌لبکه‌وتایه‌ و خانوویه‌کی بکریایه‌ ئەوا ئەو ده‌یگوت به‌ پاره‌ی دزی ئەو خانووه‌ی کړیوه. له‌ روانگه‌ی حاجی شه‌وکته خانمدا، کریکار هه‌موویان دزن و مافی پێش که‌وتنیا‌ن نییه‌، مندا‌له‌ کانیشیا‌ن نابیت مافی به‌ره‌وپیشچوونیا‌ن هه‌بیت. کو‌براش کاره‌کانی زیاتر بوو، به‌خێوکردنی پیاوینکی ئیفلیجیشی هاته‌ سه‌ر شان، ئەو ته‌مه‌نیشی گه‌یشته‌بووه‌ سی سال و هیشتا داواکاریشی نه‌بوو. حاجی شه‌وکته خانم بی‌ری له‌وه‌ کردبۆوه‌ که‌ نابیت کو‌برا له‌ ده‌ستیدا‌ت چونکه‌ به‌ له‌ده‌ستدانی ئەو هه‌موو کاره‌کانی ئەو ماله‌ ده‌وه‌ستیت. که‌چه‌کانیشی یه‌ک به‌دوا‌ی یه‌کدا شوویانکرد و پو‌ششتن. نیلۆفه‌ر له‌ محمه‌د ئا‌غا بوو به‌ دایکی کچیک و دوو کو‌ر. حاجی شه‌وکته خانم بۆ خۆی کو‌ری نه‌بوو، هه‌ر بۆیه‌ کو‌ره‌کانی زۆر خو‌شده‌ویست. ئەو کو‌رانه‌ هه‌ر کاریکیان بو‌یستایه‌ و ئاره‌زوویان له‌ هه‌ر شتیک بو‌وا‌یه‌ ئەنجامیا‌ن ده‌دا و ده‌بوو هه‌مووانیش له‌ خزمه‌تیاندا‌بن. کچیکی تریشی که‌ شووی کرد بوو، ئەویش خواه‌نی دوو کو‌ر بوو. ئەم کو‌رانه‌ش هه‌ر له‌ژێر چاودێری حاجی شه‌وکته خانمدا په‌روه‌رده‌ کرابوون. ئەو مندا‌لانه‌ ده‌یانگوت ئیمه‌ له‌ هه‌موو که‌س بالا‌ده‌ست تری‌ن، بۆیه‌ نابیت ئیمه‌ وانه‌کانمان بخوینن و کاربکه‌ین. کاتیک گه‌وره‌ش بوون هه‌ر به‌دکاریه‌ک که‌ ئەنجامیا‌ن ده‌دا تاوانه‌که‌یا‌ن ده‌خسته‌ ئەستوی خه‌لکی تر. ئەگه‌ر وانه‌یا‌ن نه‌ده‌خویند تاوانی خه‌لکی تر بوو ئەگه‌ر نه‌ده‌چوون بۆ سه‌ربازی تاوانی خه‌لکی تر بوو، کاتیک هه‌یج کاریکیان نه‌ده‌کرد تاوانی خه‌لکی تر بوو. حاجی شه‌وکته خانم ده‌یگوت بۆچی هه‌مووتا‌ن کو‌نابنه‌وه‌ و نا‌پۆن ئەم کو‌رانه‌ له‌ سه‌ربازی ببه‌خشن؟ بۆچی هه‌مووتا‌ن نا‌پۆن کو‌بینه‌وه‌ و نمره‌ بۆ ئەوانه‌ زیاد بکه‌ن؟

تاكو له شويټنيك وه ربگيرين. هر كچ و زاوايه كي حاجي شهوكت خانم كه له ئه وان دوور بوون و له شاريكي تر دا ده ژيان بيركردنه وه يان زور باستر بوو. مندا له كانيشيان كاسب و مي هره بان بوون، ئه وانه ي له ده ورو به ري ئه و ژنه بوون هموويان چاوه پواني ئه وه يان ده كړد ئه و بمریت و شتيكيان ده سټېكه ویت. په وشت و خوي حاجي شهوكت خانم، هو كاريك بوو بؤ په يدا بووني كومه ليك گهنجي نه خوینده واري بيكار و ته مه ل. كومه له گهنجيك كه هميشه چاوه پوان بوون پاره يه كيان له ئاسمان و زه مينه وه به ده ست بگات و ته نانه ت باوكيشيان خزمه تكار و نوكه ريان بيت. حاجي شهوكت خانم ته نانه ت زاواكاني خوشي جوينباران ده كړد. نه وه كاني حاجي شهوكت خانم ته مه نيان له سي سال تيپه ري بوو، به لام هر چاوه پوان بوون تيكرای كاره كانيان له سير تا پياز خه لكي بويان نه نجام بدات. ئه وان ته نها ئه وه يان ده زاني كه مانگانه مويلى موبيله كه يان به رزېكه نه وه و قسه ي زور بكن. ئه وان هيچ شتيكيان له باره ي بازارگاني و ئابووريه وه نه ده زاني، به لام له ناو موبيله كه ياندا ناوي ده يان و به لكوو سهدان كچيان ياداشت كړد بوو. جا ئايا ئه و كچانه وه لامي په يوه نديه كانيان ده دانه وه؟ ئه وه ش خدا ده يزانيته. ئه و نه وانه ي حاجي خانم كه دانيسشتوي يه زدن هموويان بيكار و بي هونه رن. ئه وان ده ورو به ري خويان نه ده بيني. له كاتيكا كه هه زاران گهنج به گشتي و ژن و پياو پوويان كړد بووه خویندن و خو په روه رده كړدن. خه لكي به گشتي چاوكراوه بوون و بېوون به خاوه ني سهرمايه و كار و كاسب ي خويان. حاجي شهوكت خانم به مندا له كاني و نه وه كاني ده گوت ئه وانه هيچ نه بوون ئيستا وا بوون به مروف. هيچ كاتيک نه يده گوت ئه وانه چون كاريان كړدوه و خويان هيلاك كړدوه و به هول و تيكوشاني خويان، خويان پيگه ياندوه، تاوه كو نه وه كاني خویشي به و قسانه فيرېن و بېنه مروف. دياره هر يه ك له ئيوه ش چنه د ژنيك و چنه د بڼه ماله يه كي له م جوړه ده ناسن؟ ئيستا قسه له سر يه ك كه س و يه ك بڼه ماله نيه، به لام مشتېك نمونهي خه رواړيكه.

له زستانې سالي (۱۳۸۹-۲۰۱۰) دا، چووم بؤ يه كيك له گونده دووره ده سته كاني ئه فغانستان. شه و له مالي پيره پياويك بووم له ناوچه ي باميان. به فريكي زور باريبوو، كولانه كان پر بېوون له بهر، له خه وشه ي ماله كه دا زياتر له مه تريك به فر باريبوو. خانووه كه يان له خشتي قور دروستكرا بوو. ديوار و بنميچي خانووه كه به دوكله ره ش بېوون. له لاشيپاني ده رگاكه وه به فر به باوه ده هاته ژووره وه، ماله كه كاره بايان نه بوو. له تيكرای گونده كاني ئه و ناوچه يه كاره با نه بوو. قاچه كانم دريژ كړد بوو بؤ ژيړ كورسيه كه پالم به ديواره كه وه دابوو، له گهل پيره ميژدي خانه خویدا كه وتمه قسه كړدن،

له باره ی ژيانی مندالی و دهرده سهریبه کانی میلیه تیک که چه ندین سدهیه له پیناوی مافه کانی خویاندا دهجه نگیث. میلیه تیک که له که مترین مافه کانی ژیانان بینه شن. هر له ناوی خوارده وهی پاک، تاکو هه موو پیداو یستییه کانی تریان. به لام میلیه تیکی میهره بان و مرقودوستن. میلیه تیک که به زمانی ئیمه قسه یان ده کرد، ئه وانیش باوه پریان به ئایینی ئیمه هه بوو. فهره نگیکی هاوبه شمان هه بوو. حافز و مهوله وی و بیتل و سه عدی و فردوسی مان هاوبه شه. ئه و خه لکه میواندوسته ریژیکی زوریان لیگرم و قاورمه یان پیشکesh کردم. ته نها من و خاوه ن مال و منداله کانی بووین. هاوړی شوفیره ئه فغانییه که م سید په حمانی ئه لفه ت به میوانی چوو بوو بۆ مالیکی تر. ئه و پیاوه به پریزه ژن و منداله کانی خوی نارد بۆ مالی خوشکه که ی. چونکه هیچ ژووریکی تریان نه بوو لنی بخون. چرا ده سستییه که ی له سهر کورسییه که دانابوو هؤنراوه ی بۆ ده خویندمه وه. له و سهرمای کوستانده له ژیر کورسییه که دانیشتبووین، وتووژمان ده کرد. من له سهر پیشنیاری هاوړیکه م، چوو بوومه ئه و ماله. پیره میزده که ته منه ی هه شتاوه شت سال بوو. به لام که سیکی زرنګ و وریا بوو. له دورترین گونده کوستانیه کانی ئه فغانستان هؤنراوه کانی سه عدی و حافز و بیتل و فیرده وسی بۆ ده خویندمه وه. راستیه که ی ئه و شه وه من زور خه جاله ت بووم، چونکه ته نها یه ک دیر هؤنراوه ی بیتلم له بهر نه بوو. ئه و خاوه ن ماله میهره بانه تاکو به یانی نزیکه ی (۵۰۰) دیر هؤنراوه ی بیتلی بۆ خویندمه وه. کاره بایان نه بوو، توالیتیکی خراپیان له دهره وه هه بوو. به یه ک کیلو خه لوز کورسییه که ی گرم کردبوو. هه موو سامانه که ی بایی بیست هه زار ئه فغانی نه ده بوو که ده کاته چوارسه د هه زار تومنه. به لام پیاویکی هؤشیار بوو. لیم پرسى په حیم خان، که ی ناشتی له ئه فغانستاندا به رقه رار ده بیت؟ وه لامیکی زور و ساده زیره کانه ی دامه وه و گوئی کاتیک یارییه کانی ئیمه گوړدران. ئیمه هر له مندالیه وه به فهره نگی جهنگ په روه رده کراوین. به مندالی وهک چوله که شه پمان ده کرد، که که وره تر بووین وهک که له شیر به یه کدا هه لده پریژاین، پاشان وهک سه گ شه پمان ده کرد، دواتر وهک گاکیوی په لاماری یه کمان ده دا. ئیمه شایی و هه لپه پکی شمان هر شه په. هه موو ژیانمان هر شه په. دابوونه ریتمان هر شه په. ئیمه ده مانه ویت هه موو کیشه کانمان به شه په چاره سهر بکه ین. بویه پنیوسته هه موو یارییه کانمان که له سهر فهره نگی شه په بنیاتنراون وه لایان بنین، ئه و کاته ناشتی دیته کایه وه. ئه و پیره میزده گوئی. ئیمه چیروکه کانمان هه مووی چیروکی شه رن. زیاتر له سی چیروکی بۆ ژماردم که بابته ی سهره کی هه موو چیروکه کان هر شه په بوون. په حیم خان گوئی ئه که ر که سیک

دهستبداته كلاشينكوف و ده كهس له نيو خاك و خولدا بگهوزينيت، پټى ده لټن پاله وان. نيمه ناوى پاله وانيشمان گوريوه. نيمه تيرور و كوشتنى خهلكى به پاله وانبازى ده زانين. نهو پياوه پيره پوښنيره زوربهى كيشهكانى نه فغانستانى به كيشه دهر و نښى ده زانۍ. ده يگوت ته نانهت كاتيك هيزهكانى ولاتان ليره پوښتن خهلكه كى نيمه له نيو خوياندا كريدان به شه. هر بهو شيويهى كه سوپاى سوقيهت نيرهى جيهنشت، شورشيگرهكان خويان له ناو خوياندا كريدان به شه. نهو چهندين چيروكى جوراوجورى بؤ ژماردم كه بونى شهريان ليندهات. نهو گوتى نيمه شه به پاله وانبازى تيگه يشتووين. له دلى خومدا گوتم (نورليش مارزلوفى) نهلمانى جيگهت خالى، كه ليكولينهوه بؤ هم چيروكانه بكهيت. به لى پنيويسته فهرهنگى زيادهروپى و كهموكوورپيهكانى هاوشيوهى حاجى خانم و حاجى ناغا تينگهيت تاكو كومه لگه كه ميك به رهو چاره سهر بروات.

محه مدهى هاوسهرى نيلوفه ريش، به تهواوى سهرى كرده سهر خواردنهوه و تهواو ئالودهى ماده هوشبه رهكان بوو. ده بوو به بهردهوامى خهريكى خواردنهوه بيت. بؤ بهردهوامبونيش له سهر خواردنهوه مالى جيهنشت و پوښت. كهسيكى واش نه بوو كه هولى له گهلا بدات تاكو كاريك بكات و له خواردنهوه و ئالوده بوون دوورى بخاتهوه، نهو بينچارهيه پاش ماوهيهك خوى كوشت. بهم خوكوشتنهش ههنديك كهس نيلوفه ريان تاوانبار ده كرد. لهكاتى مردنى محه مدهدا نيلوفه ر تهمنى سويپينچ سال زياتر نه بوو، نهو چوار مندالى هه بوو منداليك له هاوسهره كونه كى و سى منداليش له محه مده. دواى مردنى محه مده ههنديك ده يانگوت نيلوفه ر ههرچى زووتره پنيويسته شوو بكا تهوه.

كوبرا و نيلوفه ر ههر دو كيان ههستيان به بى كهسى و بينچاره بى خويان ده كرد. جاريك نيلوفه ر ده يگوت خوزگه منيش وهك كوبرا بوومايه و ههرگيز شووم نه كردهيه. كوبراش ده يگوت خوزگه منيش وهك نيلوفه ر خاوهنى چوار مندال و ههنديك پاره بوومايه. له كوتاييدا كه سوكاره كى كوبرا هاتن وپاش سى وپينچ سال كار كردن، به زور برديانهوه بؤ گوندهكهى خويان. له وه بهدوا ماوهى (۸-۹) سال هيچ كهسيك هه واليكي لينه ده زانۍ. روتريك كهسيك له فهرانبه رانى زيندانى ژنانى يزد كه خرمى منيش بوو، هه والى هيتابوو كه كوبراى كاره كهرى مالى حاجى ناغا له زينداندايه. نيلوفه ر به زووى چوو بوو بؤ زيندان بؤ سهردانى كوبرا. كوبرا ده سى كرديوو به گريان، نيلوفه ر گوتبووى بؤچى ده گريت و چيت به سهرهاتوه. كوبراش به سهرهاتهكهى بؤ گيرابووهوه. گوتبووى خزمه كانم، ههر زوو هه موو نهو پارانه يان لينه سندهم كه چهند

سال بوو له مالی ئیوه کۆمکردبووه‌وه. ئیتر پارهم هیچ نه‌ماوه. پاشان گوتم ده‌بیت کار بکه‌م و مرۆف پنیسته کار بکات، که‌سه‌کانیشم هانی کار کردنیاندام. پاشان شه‌ویک..... نیلۆفه‌ر له کو‌برای پرسى ئه‌ی مندا‌له‌که چی لئ هات ئه‌ویش گوتیووی سوپاس بو خودا له کاتی له‌دایکبووندا مرد و ئیستا به‌هۆی کاری به‌دره‌وشتیه‌وه وا له زینداندام. خزمه‌کانم، هه‌لسوکه‌وتیان له‌گه‌لمدا زۆر خراپ بوو، ئیستا من حه‌ز ده‌که‌م چاوم به‌ هیچ پیاویک نه‌که‌ویت. نیلۆفه‌ر به‌ زوویی پارێزه‌ریکی بو گرت و له زیندان ئازادی کرد. کو‌برا پاش چهند سالی‌ک دایران دووباره‌ گه‌رایه‌وه بو مالی حاجی ئاغا.

بارامی دارابیان ناسراو به‌ بارامه‌ سمیل

به‌یانییه‌کی زووی یه‌کیک له‌ پۆژه‌کانی مانگی (شه‌ه‌ریوه‌ری ۱۳۴۴- ئه‌یلولی ۱۹۶۵) پاسیک له‌ به‌نده‌ر عه‌باسه‌وه هاته‌ نیو گه‌راجی ته‌مینیانی یه‌زد. سه‌رنشینه‌کانی دابه‌زین و هه‌موو گیانیان خۆل و ته‌پوتۆز بوو. ئه‌و کات ه‌یتشتا جاده‌ی یه‌زد بو کرمان و به‌نده‌ر عه‌باس خۆل بوو. کاتیک سه‌رنشینه‌کان دابه‌زین، ده‌تگوت له‌ ئاش گه‌پاونه‌ته‌وه، هه‌موو سه‌ر و ده‌موچاویان له‌ ته‌پوتۆزدا سپی ببوو. له‌ به‌رده‌رگای ژووری ئیداره‌ی گه‌راجه‌که‌ دانیشتبووم و سه‌یری گه‌شتیاره‌کانم ده‌کرد. شوفیز و شاگردی شوفیزه‌که‌ خه‌ریکی داگرتنی که‌لوپه‌لی سه‌رنشینه‌کان بوون، جگه‌ له‌و که‌لوپه‌لانه، چه‌ندین سه‌به‌ته‌ خورماش له‌ سه‌ره‌وه‌ی پاسه‌که‌ بارکرا‌بوو. ژنیک به‌ سێ مندا‌له‌وه، که‌ سه‌رتاپای جله‌کانیان تۆزای بوو، به‌ره‌و لای ئیمه‌ هاتن. ژنه‌که‌ عه‌باهیه‌کی له‌ خۆیه‌وه‌ پینچا بوو، سه‌رپۆشینی گولدارای به‌ سه‌ره‌وه‌ بوو. کو‌رپکی ده‌ سال و کچیککی نۆ سال و کچیککی تری حه‌وت سالی له‌گه‌لدا بوو. ژنه‌ زۆر شه‌رم‌ن دیار بوو، کو‌ره‌که‌ی سلایوی کرد و حسین عه‌لی کاشی که‌ ئه‌ویش له‌ گه‌راجه‌که‌ بوو، گو‌تی فه‌رموو دایکه‌که‌م چیتان ده‌ویت؟ ژنه‌ش به‌ شه‌رمیکه‌وه‌ گو‌تی ئیوه‌ بارامه‌ سمیل ده‌ناسن؟ من که‌ ئه‌و کاته‌ ته‌مه‌نم شازده‌ سال بوو، قسه‌که‌م به‌ حسین عه‌لی ب‌ری و گوتم به‌لێ ده‌یناسین، ئه‌وه‌ش پاسه‌که‌یه‌تی و کاتژمیر دووی دوا نیوه‌رۆ ده‌روات بو تاران. ژنه‌ به‌م هه‌واله‌ زۆر خۆشحال بوو، گو‌تی که‌ی دیت بو ئیره؟ حسین عه‌لی گو‌تی نازانین که‌ی دیت، په‌نگه‌ ئیستا بیت، په‌نگه‌ تا کاتی پۆیشن نه‌یات، چ کاریکت به‌ بارام هه‌یه؟ ژنه‌که‌ گو‌تی کاری تایبه‌تیم به‌خۆی هه‌یه. له‌ ده‌رگا‌که‌وه‌ بانگی شاگرده‌که‌ی بارامه‌ سمیل کرد، ئه‌ویش هاته‌ لاما‌ن و پیمگوت ئه‌م ژنه‌ کاری به‌ بارام هه‌یه، که‌ی دیت؟ ئه‌ویش گو‌تی ئه‌مرۆ هه‌موو کاره‌کانی پاسه‌که‌م ته‌واو کردووه، بارام هیچ کاریکی نییه، په‌نگه‌ نه‌یات بو ئیره تا کاتی ده‌رچوونمان بو

تاران. ژنه که گوتی نه گهر ئیوه موله تم بدن، لیره داده نیشم تا بارام دیت. حسین علی گوتی خوشکه که م برؤ دهموچاوی منداله کانت بشوره و پاشان برؤن له یه کیک له ژووره کانی سهره وهی گهر راج بو خوتان دانیشن تا بارام دیت، هر کاتیک بارام هات خومان ناگادارت ده کهینه وه.

ژنه که دهستی منداله بچو که که ی گرت و هر چواریان به ره و لای چاپخانه که بویشتن و به ئاوی هوزی لای چاپخانه که دهست و دهموچاوی خویان شورى و چونه ژووریکى سهره وهی گهر راجه که بو پشوودان. بارامی داراییان که به بارامه سمیل ناسرابوو، ئو موسلمان نه بوو، به لکو زهرده شتی بوو، چونکه سمیله کانی گهره بوون، پتیانده گوت بارامه سمیل. بارامه سمیل پیاویکی سهر راست و راستگو بوو، زوربه ی گه شتیاره کان دهیانویست له گهل ئو دا گه شت بکن و برؤن بو تاران. حاجی دهسمالچی پیاویکی موسلمانى دیندار بوو، ئو کاته ته مهنی شهست سال ده بوو، مانگی جاریک دهچو بو تاران. جاری وا هه بوو دوو پوژ گه شته که ی خوی دوا دهخست ته نها له بهر نه وهی له گهل بارامه سمیلدا پروات. له کاتیکدا زور پاسی تازه و جوانتر له وهی بارام هه بوون، به لام حاجی هر هزیده کرد له گهل بارامدا گه شت بکات. پوژیک له حاجی دهسمالچیم پرسى بؤچى تو هه میسه ده ته ویت له گهل بارامدا گه شت بکهیت؟ حاجی گوتی: «حسین گیان، ئم بارامه زهرده شتییه، ئو ته نها شوفیتریکه، له کاتی نویژی به یانی ونویژی ئیواراندا دروست له کاتی خویدا له چاپخانه کانی سر ریگادا ده وهستیت و سهرنشینه کان ده توانن له کاتی خویدا نویژه کانیان بکن، به لام هر کاتیک له گهل پاسه کانی تر دا ده پوم، ئوان گرنگی به نویژکردنی سهرنشینیان نادن، ته نانهت هه ندیک له شوفیتره کان سهرنشینه کانیان له وه ده شته چول و بن ئاوه دا پیاده دهکن بو نویژکردن، هه ندیکیشیان هر ناوهستن و ده لین له نیو پاسه که دا نویژه کانتان بکن، تا ئیستا یه کجار پروینه داوه ئم بهنده ی خودایه، ئم زهرده شتییه به ریزه ته نها ده خولهک پیش یا دوای بانگ وهستا بیت».

له و سالانه چاپخانه و مزگهوت له نیوان شاره کاند زور که مبون. کاتیک له یه زده وه درده چوویت تا ئه رده کان و له ویشه وه تا عه قدا و نائین و ئهردستان جگه له بیابان هیچ شتیکی تر نه بوو. مزگهوت له نیو شاره کاند هه بوون، به لام ئو پیوستیانه ی که ئیستا (۱۳۹۱ - ۲۰۱۲) هه، ئه وکاته نه بوون. ئو دوکان و بازاره ی که ئیستا له سهر ریگای شاره کاند کراونه ته وه کاریکی زور باشه. هه لبهت بوونه ته هوی کاروکاسبی و بژیوی زور که سیش. له وسهرده مه دا جاده کان قیره تاو نه کرابوون، تواناکان که مبون

بۆ خزمه تگوزاری خه لکی، به تایبهت بۆ کهسه نوێژ که ره کان گرنه بوو شوفیره کان پاسه کانیاں له شوینیکی وا رابگرن تا سه رنشینه کانیاں بتوانن پشوویه ک بدهن و نوێژه کانیاں بکهن. بارامه سمیل هه میسه وای ده کرد.

پۆژنیک پیاویکی ترهات بۆ گه راج، ده یویست به خۆی و مندا له کانیه وه بروات بۆ تاران، به لام ده یویست به پاسه که ی بارامه سمیل بروات، پاسه که ی بارامیش پر ببوو جیگا نه ما بوو. منیش پیمگوت خۆ پاس هه ر پاسه برۆن له و پاسه ی تر سوارین، جیگای زۆری هه یه و پاسه که ش باشتره. پیاوه که گوتی من ژن و مندا له له گه لدایه و ده چین بۆ تاران. بارامه سمیل جگه له وه ی خۆی پیاویکی هیمن و باشه، شوفیریکی وریا و زیره کیشه. هه روه ها جوین فرۆشیش نییه و جوین به کهس نادات. له و سه رده مه دا زۆریک له شوفیره کان هه میسه جوینیاں ده دا، جوینیاں به شاگرده کانی خۆیاں و به سه رنشین و به هه موو که سیک ده دا، سه ره تا و کۆتایی قسه یان جوین بوو، به لام بارامه سمیل جگه له وه ی که شوفیریکی باش بوو هه رگیز جوینی نه ده دا. خۆ دیار نییه بۆچی زۆربه ی شوفیران هه میسه جوینیاں ده دا. له زۆر شوین جویندان هه ر هه بووه. له کۆنه وه هه ندیک له چین و توێژه کان خه لکی زمانی جوینیاں به کار هیناوه، دیاره ئه وه ش وه ک میراتیک بۆ هه ندیک له شوفیران ماوه ته وه، هه لبهت شوفیره کان هه موویان جوینفرۆش نه بوون. له یه زده خۆدا لێخۆشبووان، حسین عه لی کاشی و ئه که به ر ئاغا و مه حمود ئاغا و چه ندانی تریش به هه مان شیوه جوینیاں ده دا. دیاره سه دان شوفیری قسه خۆش و به ریزی وه ک حسین روحانی و حاجی مامۆستا ئه حمده هه بوون، به لام ئیستا شوفیر و شاگرده کانیاں زۆر به ریز و پاکن، به لام به داخه وه ژماره یه ک له شوفیره کان و شاگرده کانیاں ئیستا گرفتاری ئه م تلپاکه نه عله تیه بوون، که ئه وه ش چیرۆکیکی درێژ هه لده گریت، به لام له کۆتاییدا گه شتکردن به سواری هێستر و ئه سپ گۆرڤه را به گه شتی ئۆتۆمبیل، که ئه مه گۆرانه کارییه کی گه وره ی ته کتۆلۆژیا بوو..

له و سه رده مه دا، ماله کان زۆر به که می ته له فۆنیاں هه بوو، بارام سمیلش له ماله وه ته له فۆنی نه بوو. هه ر بۆیه نه مه ده توانی په یوه ندی پتوه بکه م و بلیم ژنیک به سنی مندا له وه وا لیره جاوه ریت ده کات و کاری پتیه. ژنه که چه ند جاریک کۆرپه بچوو که که ی نارد بۆ لام و ده یگوت بارام نه هات؟ پیمگوت دلنیا به هه رکاتیک هات ئاگادارتان ده که مه وه. نیو کاتژمیر پتیش کاتی ده رچوونی پاسه که، بارام هات و پیمگوت ژنیک به سنی مندا له وه له به نده ر عه باسه وه هاتوو و کاری به تۆ هه یه. گوتی کوا له کوین؟ برۆ بانگیاں بکه.. منیش سه ر که و ته سه ره وه و چوومه ژووره که وه، ژنه که له گه ل سنی مندا له کانی

له وی دانیشتبوون، ژووره که به تال بوو، هیچ که لویه لیکي تیدا نه بوو، ته نانه ت هیچ راخه ریکیشی تیدا نه بوو تا کو له سهری دانیشن. شوتیه کیان له ت کردبوو خه ریکی خواردنی نان و په نیر و شوتی بوون. به ژنه که م گوت وا بارام هاتوو و له خواره وه چاوه پروانی ئیوهیه. هر ئه وه ندهم گوت و به خیرایی هر چواریان هه لسان و هاتنه خواره وه بۆ ژووری ئیداره. سهد هادی خه ریکی نووسینی ناوی گه شتیاره کان بوو. بارامه سمیل ده بوو کاتژمیر دوی دوا نیوه پۆ بکه وتایه پۆ به رهو تاران. ژنه که سلاوی له بارام کردو گوتی من خیزانی زهینه دینم. بارام وه لامی سلاوه که ی داییه وه و به ژنه که ی گوت به ندهی خودا تا ئیستا له کوئ بوویت؟ ژنه که گوتی من خه لکی مینابم، کاتیک هاوسه ره که م مرد، من هیچ که سیکم له یه زد نه بوو، بۆیه دهستی منداله کانم گرت و پویشتم بۆ میناب، ئه م کورهم ده چینه قوتابخانه و له پۆلی پینجه مه، چهند پوژیک له مه و بهر سهیری ده فته ریکی باوکی کردبوو، بینی بووی شتیک نووسراوه له سه ر بارام سمیل، کورهم نه ی توانی بوو به باشی بیخوینته وه، بۆیه ده فته ره که مان برد بۆ لای دوکانداره که ی دراوسیمان ئه و پینگوتم که بارام سمیل چوار هه زار تومه نی هاوسه ره که م قه رزاره. منیش سی مندالم هه یه و هیچ کاریکم نییه و ده ستمان زور کورته، بۆیه بریارمدا بيم بۆ یه زد و تو بدۆزمه وه، به لکو توش قه رزی باوکی ئه م منداله بی باوکانه بده یته وه، هه رچه نده دلنیاش نیم که کاتی خوی تو ئه و قه رزه ت داوه ته وه به هاوسه ری کۆچکردووم یان نا. بارام گوتی خودا له هاوسه ره که ت خوش بیت. کاتیک که هاوسه رت کۆچی دوا یی کرد. من زور به شوین ئیوه دا گه رام، به لام نه متوانی ئیوه بدۆزمه وه، به لی هاوسه ری کۆچکردووت پاره ی لای من هه یه، به لام من ئیستا ده چم بۆ تاران، گه شتیاره کان وا له پاسه که دا دانیشتوون، من سبه ی له تارانم و دوسبه ی ده گه پیمه وه بۆ یه زد، که هاتمه وه ئه و کاته حساب ده که ی. ژنه که گوتی جا من تا کو دوسبه ی لیزه چیکه م. بارام لیپرسی و گوتی له یه زد خزم و که ست هه یه؟ ژنه که گوتی من لیزه نه جیگاهه کم هه یه و نه که سیکیش ده ناسم. بارام پرووی کرده من و گوتی حسین من ئه م ژن و مندالانه به تو ده سپیرم و بیانبه بۆ ئه و میوانخانه یی به رامبه ر گه راج، له سه ر حسابی من ژووریکیان بۆ به کری بگره. بیست تومه نیشی دا به ژنه که و خودا حافیزی کرد و پویشتم. ژنه که گوتی خودا ته مه ن دريژت بکات. پاشان بارام پرووی کرده من و گوتی ئه گه ر من مردم و نه گه رامه وه حسابی زهینه دین له ده فته ره که مدا نووسراوه. ده فته ره که شم وا له ماله وه یه. به ژنه که م بلین به پتی نووسراوی ناو ده فته ره که حساب له گه ل ئه م ژنه دابکات. ژنه که گوتی ئیشه للا به

سه لاهه تی ده گه پښته وه...

منیش ژنه و منډاله کانیم برد بڼ میوانخانه که ی بهرام بهر گه راج و ژووریکم بڼ به کریگرتن له سهر حسابی بارامه سمیل. پوژۍ دواتر سهر دانی میوانخانه که م کرده وه. پاش دوو پوژ بارام له تارانه وه گه رایه وه، پتیش ته وه ی برواته وه بڼ ماله وه لی پیسیم ژنه که ی زهینه دین له کوپیه؟ گوتم هر له میوانخانه که یه. بارام گوتی وا من ده پومه وه بڼ ماله وه ده فته ره که ده هینم و پاش نیو کاترمیری تر ده گه پښته وه، که گه رایه وه گوتی حسین هله سه با به یه که وه پوژین بڼ میوانخانه که. به یه که وه پوژین بڼ میوانخانه که و چوینه لای ژن و منډاله کان و دانیشتن. بارامه سمیل چنه په پریه کی له ده فته ره که ی، که تاییه ت بوو به حسابی زهینه دین، ته مدیو اودیو کرد و پروی کرده ژنه که و گوتی من له فلان به رواردا ویستم پاس بکرم، چوار هزار تومنه م که م بوو، به لام هاوسه ره که ت ته و بره پاره یه ی پیدام و گوتی به سوو ته و پاره یه ت پینا دهم چونکه من سووخور نیم، به لام به بری چوار هزار تومنه له زیان و قازانجی پاسه که تدا هاوبه ش ده بم.. تا هاوسه ره که ت له ژياندا مابوو چنه جاریک قازانجی ته و چوار هزار تومنه ی له من و ده رگرتو وه، به لام سالانه ی پاسه که به ناوی هاوسه ره که ته وه نییه، به لکو به ناوی خومه وه یه، ته و ته نها هاوبه ش بووه له گه لمد، ته نانه ت من ناسناوی هاوسه ره که شتم نه ده زانی. ژنه که گوتی ناسناوی (سیرجانی موقه ده مه). بارام گوتی ته و پاسه ی که ته وکاته کریم، دوو سال له مه و بهر فروشتم و پاسیکی ترم کریه ته وه، وه سلی کرین و فروشتمنه که یشم لاهه. نیستا واهه موو حسابه کان لیک ده ده مه وه هر چیت بهر که و ت پیتیده دهم. ژنه که گوتی من نامه ویت حساب لیک بده یته وه ته نها چوار هزار تومنه که م بده ری و هیچی ترم ناویت. بارام گوتی وانییه، هه موو شتیک به حساب و به لینی ش به لینه. بارام نریکه ی یه ک کاترمیر خریکی ده فته ره که ی و لیکدانه وه ی حساب بوو، پاشان ده فته ره که ی دا به من و گوتی توش کوی بکه ره وه. منیش سه یریکم کرد و هه موو ژماره کانم کو کرده وه، لای منیش هه مان ژماره ده رچوو. نجا بارام پروی کرده ژنه که و گوتی من ده بیت (۱۸۴۰۰) تومنه بده مه نیوه. ته وده تا به هه موو لیکدانه وه یه ک من ته و بره پاره یه قهرزاری هاوسه ره که تم. ته و ژنه به بیستنی ته م قسه یه له خوشیاندا به هه موو هیزی خوی هاواریکی کرد و چنه جاریک گوتی چوژن تو هه ژده هزار تومنه ده ده یه ت به نیمه؟ بارام گوتی به لی ده بی بتانده م، چونکه مافی خوتانه، به لام ته گه ر نیستا هه موو پاره که تان پیتیده ی ده بی پاسه که بفروشم، یا باخیکم هیه ده بیت بفروشم و ته وای پاره که تان پیتیده م. ژنه که گوتی من نامه ویت تو تووشی کیشه

و ناپهحه تي بکه. بارام گوتي من تا نيوهړو پينج هزار تومنت بو پهيدا دهکه م و پتيدهدم ئوي تر دهتوانم پاش سئ مانگي تر بوتاني دابين بکه م، وه ئه گهر پيتان باشه به ئه ندازه ي ئو پاره يه ي ده مينيته وه، له پاسه که دا هاوبه شبن و مانگانه چهند پاره تان قازانچ بهرکه وت پيتاني ددهم. ژنه پيشنياري دووهمي قبول کرد. بارام نامه يه کي هيناو تييدا نووسي ژن و مندالي زهينه ديني سترجاني به بري (۱۳۴۰۰) تومن هاوبه شن له پاسه که يدا. نامه که ي ئيمزا کرد و دايه دهست ژنه که. بارام تا نيوهړو پينج هزار تومنه که شي بو ئاماده کردن و پييدان. ژن و مندالي زهينه دين سترجاني له خوشياندا نه يانده زاني چيکه ن. ئو شه وهش له ميوانخانه که مانه وه و بو سبه يني به که يف و خوشييه وه گه رانه وه بو ميناب. داوايان له من کرد سهردانيان بکه م. منيش سالي داهاتو چوم بوميناب بو سهردانيان. ميناب شارنک بوو له که پر دروستکرا بوو. واته له سالي (۱۳۴۵-۱۹۶۶) دا هه موو شاري مينابدا په نجا خانوي تييدا نه بوو. خه لکه که ي له که پر دا ده ژيان. که پر ده کانيان به لق و گه لاي دار خورما دروستکردبوو.

بارام خه رجی پوژنيکي تريشي دا به ميوانخانه که. من زور باش ئاگادار بووم که بارام زوو زوو پاره ي ده نارد بو ژن و منداله کاني زهينه دين. خو تان بريار بدن کاتيک که ده لين زه رده شتييه کان که سانيکي راست و راستگون، له بهر ئه م کاره جوانانه يانه. بارامه سميل نمونه يه که بوو له زه رده شتييه کان..

من کاغه ز و نامه ي دادگاي زور که سم لايه، که قه رزاري من بوون، خو يان به موسلمان ده زاني و سهرداني مه که که شيان کردبوو. هه نديکيان خزم و که سي خوشم بوون، به لام پاره که يان پيته دامه وه و خوارديان..

به پيز (پيرد سپاکس) ي فهره نسي له پاريس به دريژاي يه که سال مانگانه (۲۵۰۰) فهره نگی به قهرز پيته دام. ئه وکاته من له زانکوي سوربوني پاريس خويندکاري دکتورا بووم، ته مه نم نزیکه ي سيودوو ساليو. پاش ساليک پازده هزار فهره نگم پيديه وه و پازده هزار فهره نگم لا مایه وه تا ئيستاش ئو پاره يه م پيته دايه وه تا کو مرد. ئيستا منداله کاني گه وره ن و کاروباري خو يان هه يه، به لام من نه چوم به دواياندا بگه ريم و پاره که يان پيته ده مه وه. واته پياويک له ناخوشترين روژه کاني ژياندا هاوکاري مني کردووه و پاره ي به قهرز پيذاوم، به لام من ئاماده نه بووم ئو پاره يه ي به قهرز پيذاووم بوي بگيرمه وه، وای له مني موسلمان، بويه پيويسته له سهرم ريگايه که بدوژمه وه و پاره ي پيرد سپاکس بده مه وه.

کاتيک باوکم مرد قهرزمان لاي زور که س هه بوو، به لام ته نها حه سه ن به حريني

بەندەر ئابادی هاتوو حسابی لەگەڵ کردین و قەرزەکە‌ی بەتەواوی پێداينه‌وه... من زۆرم پێخۆش بوو کە زەینەدینی سێرجانی هیچ بەلگە‌یه‌کی قەرزی لەسەر بارامە سمیل نەنووسی بوو. لەوێش باشتر ئەو بوو کە زەینەدین لە دەرگە‌یه‌که‌یدا ناسناوی بارامە سمیلی نەنووسیوو. بارامە سمیلش ناسناوی زەینەدینی نەدەزانی. چوار هەزار تومەنی ئەو کاتە لانیكەم سەد ملیۆن تومەنی سالی (۱۳۹۱ - ۲۰۱۲) دەبوو. بەلام بارام چونکە کەسێکی سەرراست و حەرمانە‌خۆر بوو. هەموو مافیکی بۆ مال و مندالی زەینەدینی سێرجانی گێرایه‌وه.

یادەوهریی زانکۆی مەشەهەد

دەموست یادەوهریی زانکۆی مەشەهەد لە کتێبێکی تایبەتیدا بنووسم، یادەوهرییه‌کانی زانکۆی مەشەهەد چ لە پیش شۆرش و چ لەدوای شۆرش، لە تەواوی یادەوهرییه‌کانی دیکەم جیاوازتەر. یادەوهرییه‌کانی زانکۆ پێوستی بە لێکۆڵینه‌وه‌و ڕاڤەکردن و دیدگای جیاواز هەیه کە ئەویش لە توانای خوێنه‌رانی کتێبی سازاده‌ی حەمامدا نییه، بەلام بۆ بەردهوامی یادەوهرییه‌کانی سازاده‌ی حەمام، لانیكەم دەبێت ئاماژە‌یه‌ک بە یادەوهریی زانکۆی ئەدەبیاتی مەشەهەد بدهم. بۆیه زۆر بە کورتی شتێک لەبارە‌ی زانکۆ و کۆلیژە‌وه دەنووسم. لەم باسە‌مدا زیاتر مەبەستم ئاشنا‌بوونی خوێنه‌رانه بە زانکۆ و کۆلیژە‌کان، لە ده‌یه‌ی (۱۳۴۰-۱۹۶۱) وه تا چەند سالیکی پیش شۆرش.

لەم بەرگە‌دا پیش ئەوه‌ی یادەوهرییه‌کانی زانکۆ بنووسمه‌وه. دەچمه‌ سەر یادەوهریی لێکۆڵینه‌وه‌یه‌کی زانستی لە نێو هۆزه‌ کورده‌ کۆچەرییه‌کانی خۆراساندا، بەراستی دەمه‌وێت خۆم ببوێرم لە نووسینه‌وه‌ی یادەوهریی زانکۆ، ئێستاش ئەو چەند پەرە‌یه‌ی کە دەینووسم تەنها مەبەستم لێی ئاشنا‌بوونی خوێنه‌رانه بەو سەرده‌مه.

کاتیکی من چووم بۆ قوتابخانه، قوتابخانه‌کانی ولات بە خۆپایی و بێه‌رام‌بەر بوون، ئەوکاتە قوتابخانه‌ی تابییهت نەبوو. تەنها لە شاری تاراندا چەند قوتابخانه‌یه‌کی تابییهتی نمونە‌یی هەبوون، بەلام لە شاریکی وه‌ک یەزدا قوتابخانه‌ی تابییهت نەبوو. لە شاری یەزد، چەند قوتابخانه‌ی گه‌وره و باش لەلایەن خێرخوازان‌وه‌ دروستکرا‌بوون، بەلام لە ژێر چاودێری پەروره‌ده‌دا بوون. قوتابخانه‌ی کە‌یخوسره‌وی، قوتابخانه‌ی ماکار، قوتابخانه‌ی رەسولیان، قوتابخانه‌ی ئیتیحاد و.... ئەمانه‌ هەموویان لەلایەن زه‌رده‌شتیه‌کان و موسلمانە‌کان و یه‌هودیه‌کان‌وه‌ دروستکرا‌بوون. قوتابخانه‌ی سهره‌تایی و ناوه‌ندی تابییهت کە خوێندن تێیدا بە پارە‌بیت، لە شاری یەزد لەم جۆره‌ قوتابخانه‌یه‌ نەبوو، بەلام

ئىستا له ته‌واوې شاره‌كاندا هم جزره قوتاخانه چيناپه‌تيانه پيدا بوون. له ئىستادا له سالى (۱۳۹۱-۲۰۱۲)، هره‌چنده زوربه‌ي ماموستاكان هه‌زده‌كان مندالي خه‌لكي بخوين و پيگه‌ن، به‌لام بارى ئابوورې رېگه‌. ئىستا هه‌ر كه‌سيك پاره‌ي باشتري هه‌بيت ده‌چيته قوتاخانه‌يكي باشتري و ده‌چيته پولي به‌هيزكرده‌وه و ماموستاي تايه‌ت ده‌گري و له‌كوتاييشدا سه‌ركه‌وتو ده‌بيت. دكتور همين علي زاده، ماموستايه‌كي چالاكي ئيرانه و ده‌ليت: ئىستا زانست به‌شيوه‌ي ده‌ريليدان له‌ مندالان ده‌درت. همرو خويندنې به‌ پاره‌ بووه به‌ هوې دروستبووني قوتاخانه‌ي چيناپه‌تي. مندالي ده‌وله‌مهنده‌كان ده‌بن به‌ نه‌ندازيار و دكتور و به‌ريوه‌به‌ري گه‌وره، مندالي ده‌وله‌مهنده‌كان له قوتاخانه‌شدا ده‌بنه دوست و هاوپرېي يه‌كتري، تا له دوا روتاييشدا هاوكاري يه‌كتري. پاره‌داره‌كان به‌يه‌كه‌وه ده‌بنه سه‌روك و پاريزه‌ر و وه‌زير. شاره‌كان دابه‌شيوون به‌سه‌ر باكوور و باشووردا، قوتاخانه‌كانيش دوچارى هم چاره‌نووسه بوونه‌ته‌وه. هه‌گه‌ر به‌جواني سه‌يربه‌كيت مندالانې باكوورې شار قه‌له‌وتر و جوانتر و بالا‌به‌رترن له مندالانې قوتاخانه‌ي گشتي، يا باشوورې شار. ماموستايانې قوتاخانه‌كاني باكوورې شار سواري ئوتومبيلي باشتري و موديل به‌رتر ده‌بن، خو، جاري واش هه‌يه پروده‌دات كه مندالي هه‌زاران بچه‌ كوليزي باش و پيشكه‌وتو.

هه‌گه‌ر له ده‌يه‌ي (۱۳۴۰-۱۹۶۱) دا، قوتاخانه به‌پاره‌ بوايه، هه‌گه‌ريكي زور هه‌بوو من نه‌چمه قوتاخانه. چونكه دايكم نه‌يده‌تواني پاره‌ي خويندن بۆ من دابين بكات. له‌و سه‌رده‌مي هه‌ژاري و بې پاره‌ييه‌دا سوپاس بۆ خودا كه چوونه قوتاخانه به‌پاره‌ نه‌بوو، به‌راستي ماموستاكانيش به‌باشي وانه‌يان ده‌گوته‌وه، به‌هيچ شيوه‌يه‌ك باسي پولي تايه‌تيان نه‌ده‌كرد، باش بوو له‌ كوتاييدا به‌هه‌ول و ماندوبوني ماموستا به‌ريزه‌كانم توانيم دبلوم وهربرگرم. له‌و پوله‌ تيكچرژاوه‌دا كه زياتر له‌ چلوپينچ خويندكار بووين. كه‌متر له‌ پازده‌ كه‌س توانيمان بچينه زانكو، ئيمه‌ هيچ كه‌سيكمان ته‌ن‌ها يه‌ك كاترمير نه‌چوو بووينه‌ پولي تايه‌ته‌وه، چونكه هه‌و كاته قوتاخانه و پولي تايه‌ت نه‌بوو. زوربه‌ي هاوپوله‌كانم له‌به‌ر هه‌ژاري و نه‌بووني نه‌يانتواني له‌خويندن به‌رده‌وامبن. له‌و سه‌رده‌مه‌دا وهرگرتني خويندكار له‌ زانكوكاندا به‌سه‌ر يه‌كه‌وه نه‌بوو، به‌لكو هه‌ر زانكويه‌ك به‌ جيا و تايه‌ت به‌خوي خويندكاري وهرده‌گرت، هه‌و كاته ماموستاي زانكو هه‌نده‌ زور نه‌بوون كه حوكمه‌ت بتوانيت له‌ هه‌ر شاريكدا زانكويه‌ك بكاتوه. بۆ هه‌لبزاردني كوليزيش ده‌بوو له‌ سه‌ره‌تاوه‌ بچوويتايه‌ تاقيكرده‌وه‌ت بكردايه. له‌ هه‌موو ولا‌ندا ته‌ن‌ها له‌ شاره‌كاني تاران، ته‌بريز، هه‌سفه‌هان، شيراز و مه‌شه‌د زانكو هه‌بوو. هاوكات

زانکویه‌کی ئه‌فسه‌رانیش له تاران هه‌بوو. هه‌ر له تاران سێ زانکۆی تریش هه‌بوو، زانکۆی تاران، زانکۆی میلی (شه‌هید به‌هه‌شتی) و زانکۆی پینگه‌یاندنی مامۆستایان. ئه‌م زانکۆی پینگه‌یاندنی مامۆستایانه له هه‌ندیک له شاره‌کانی تریش لقی هه‌بوو. ئه‌م زانکویه‌ راسته‌وخۆ مامۆستای بۆ وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده‌ پێده‌گه‌یاند. له عه‌بادانیش زانکۆی پیشه‌سازیی نه‌وت هه‌بوو.

من و حه‌سه‌ن حوسنی و زیائی مه‌لیک‌زاده، هه‌رسیکمان ب‌پارماندا تاقیکردنه‌وه‌ی به‌شی جوگرافیا بکه‌ین. حه‌مید درودیان و سه‌یدنا حه‌زبان له به‌شی ماف بوو، عامری و مشیر سلیمانیان چوونه به‌شی تر. روح به‌خشیش ده‌یویست بچینه به‌شی میژوو، به‌لام له دوایدا له به‌شی موسیقای زانکۆی تاران وه‌رگیرا. ئیمه هه‌ژده خویندکاری خه‌لکی شاری یه‌زد بووین، ب‌پارماندا بوو بۆ تاقیکردنه‌وه، بچینه شاره‌کانی تر. تاكو له زانکو وه‌رگیرین، دياره هه‌ندیک له هاو‌پیکانم سالی پیتشووتر دیلۆمیان وه‌رگرتبوو. ئه‌وان له تاقیکردنه‌وه‌کاندا شاره‌زاییه‌کیان هه‌بوو، ئیمه هه‌ر زوو ب‌پارماندا که‌سمان نه‌چین بۆ زانکۆی په‌له‌وی شیراز و زانکۆی ته‌بریژ. چونکه زانکۆی په‌له‌وی شیراز، زیاتر گرنگی به‌زمانی ئینگلیزی ده‌دا، ئیمه‌ش هه‌چ کاممان له زمانی ئینگلیزیدا باش نه‌بووین، جگه له زیائی مه‌لیک زاده که له‌زمانی ئینگلیزی دا زۆر باش بوو، ئیمه ئه‌و سێ که‌سه ده‌مانویست بچینه کۆلیژی جوگرافیا، به‌لام زانکۆی شیراز کۆلیژی جوگرافیای نه‌بوو. ته‌بریژیش بۆ ئیمه‌ی خه‌لکی شاری یه‌زد زۆر دوور بوو، زمانی تورکیش له‌وێ کیشه بوو بۆ ئیمه. ئه‌و هه‌ژده که‌سه ب‌پارماندا که بچین بۆ زانکۆکانی مه‌شه‌هد و ئه‌سفهان و تاران. تاقیکردنه‌وه‌ی وه‌رگرتن له زانکۆی مه‌شه‌هد له کۆتایی مانگی (خورداد - ته‌موز) دا بوو، زانکۆی تاران له مانگی (مورداد - ئاب) دا بوو، زانکۆی ئه‌سفهان له مانگی (شه‌هریوه‌ر - ئه‌یلول) دا بوو. هه‌موومان به‌یه‌که‌وه له گه‌راجی ئه‌تمینه‌وه سواری پاسیک بووین و به‌ره‌و مه‌شه‌هد به‌ریکه‌وتین. جاده‌که له یه‌زده‌وه تاكو مه‌شه‌هد خۆل بوو. چوار پوژ پیش واده‌ی تاقیکردنه‌وه به‌ریکه‌وتین. پاس به‌چله‌وه‌شت کاتژمیر هه‌ندیک جار به‌حه‌فتاودوو کاتژمیر ده‌گه‌یشته مه‌شه‌هد. بۆیه ده‌بوو زووتر به‌ریکه‌وین. شه‌وی یه‌که‌م له گۆره‌پانی پشتی بادام چه‌ند کاتژمیریک نووستین. له‌گۆره‌پانی پشتی بادام پیش‌هاتیک هاته پیش و چه‌ند کاتژمیریک دوا‌ی خستین. کاتیک پاسه‌که‌مان له دامینی کتۆی خه‌رانقه‌وه ده‌هاته خواره‌وه، پلنگیک له سه‌ر جاده‌که په‌یدا بوو، پلنگی به‌سته‌زمان لایتی پاسه‌که لێیدا‌بوو، ئه‌ویش رینگ هه‌ر به‌سه‌رجاده‌که‌دا رایده‌کرد. واته نزیکه‌ی یه‌ک خوله‌ک به‌سه‌رجاده‌که‌دا رایکرد. شو‌فیره‌که‌ش پاسه‌که‌ی هه‌واشکردوه

تاكو خوى به پلنگه‌كه‌دا نه‌كيشيت. سهرنشينه‌كان هيچيان پلنگيان نه‌بينى بوو، ده‌ستيان كرد به هاوار هاوار، ئاى پلنگ نه‌وه‌تا پلنگ. خوتان ده‌زانن نه‌و كاته ته‌له‌فزيون نه‌بوو، له شارى ئيمه‌دا باخچه‌ي ئاژه‌لانىش نه‌بوو، هه‌لبه‌ت ئيستاش سالى (١٣٩١-٢٠١٢) له‌شارى يه‌زدى ئيمه‌دا باخچه‌ي ئاژه‌لان هه‌ر نيه. ئيتړ نه‌و خه‌لكه له كوئ پلنگيان بينييت؟

ماوه‌ي يه‌ك كاتژمير سهرنشينه‌كان له‌نيو پاسه‌كه‌دا له‌باره‌ي پلنگه‌كه‌وه قسه‌يان ده‌كرد. كاتژمير دوازه‌ي شه‌و گه‌يشينه‌ گوره‌پانى پشتى بادام. بريار وا بوو دوو كاتژمير بخه‌وين. هه‌نديك له سهرنشينه‌كان هه‌ر له پاسه‌كه‌دا نووستن. هه‌نديكيش دابه‌زين و له‌به‌رده‌مى چايخانه‌يه‌كدا راكشان و نووستن. كاتيك ويستممان سواربينه‌وه له‌ناكاو ده‌نگى هاواري ژنيك هات، هه‌نديك گوتيان په‌ركه‌مى گرتووه و بوراوته‌وه. بوجى بوراوته‌وه؟ كاتى په‌رينه‌وه‌ي پلنگه‌كه له‌جاده‌كه نه‌و ژنه نووستبوو، به‌لام هيچ كه‌سيك نه‌وى به‌خه‌به‌ر نه‌هينابوو، كاتى به‌يانى هه‌ليان سهندبوو تاكو نوژه‌كه‌ي بكات. باسى بينى پلنگه‌كه‌ي شه‌ويان كردبوو. نه‌و ژنه كه زانيبووى پلنگيك هاتوته سهر جاده‌كه، نه‌و ئينجا ترسابوو، له ترسا بورابوووه. چه‌ند ژنيك له نيروپاسه‌كه‌دا هينايانه خواره‌وه، نه‌م ژنه ده‌ستيكرد به دانه جيره و كه‌ف له‌ده‌مى ده‌هات، له‌و شوينه‌ پزىشكيش نه‌بوو تاكو چاره‌سه‌رى بۆ بكات، پاش سى كاتژمير كه خور به‌ته‌واوى هه‌ل‌هات ئينجا ژنه‌ي داماو هوش خوى هاته‌وه، دووباره كه‌وتينه‌وه رى. يه‌ك روژى ته‌واو به‌ريگاوه بووين، ته‌نها سه‌د كيلومه‌تر ريگامان برى، شه‌وى دوهم چه‌ند كاتژميريك له‌گوره‌پانى كه‌لمه‌رد مايه‌وه بۆ پشودان، نه‌و شوينه شوينيكى زور دلگير و خوش بوو. به‌لام به‌داخه‌وه ئيستا (١٣٩١-٢٠١٢) خه‌ريكه ويران ده‌بيت. له‌و شوينه‌دا كه‌سيك هه‌بوو، ناوى نه‌حمه‌د شا بوو. من نه‌و پياوه ده‌ناسم، پيشه‌ي دروستكردنى خه‌لوز بوو، نه‌و كاته ته‌مه‌نى نزيكه‌ي هه‌فتا سال ده‌بوو، به‌درىزايى په‌نجا سال به‌خوى و كرنيكاره‌كانيه‌وه له دارستانه‌كاني كه‌وير به‌تاييه‌تى دره‌خته‌كاني تاج و قيچى هه‌موو سووتاند، نه‌و خه‌لوزى بۆ خه‌لكى ته‌به‌س و يه‌زد و شاره‌كاني تر دروست ده‌كرد. جگه له خه‌لوز سالانه سه‌دان پيكاب دارى وشكى بۆ شاره‌كان ده‌نارد. به‌هوى نه‌حمه‌د شا و هاوكاره‌كانيه‌وه له ماوه‌ي نيوسه‌ده‌دا ته‌واوى دارستانه‌كاني كه‌وير له‌ناوچوون. نه‌حمه‌د شا چايخانه‌شى هه‌بوو. به‌چيشتى كه‌شكه‌كى خوشتر پيشوازي له ميوانه‌كان ده‌كرد، به‌لام گه‌شتيارانى يه‌زدى نان و ماستى خويان ده‌خوارد و كه‌شكه‌كى نه‌ويان نه‌ده‌خوارد. هه‌ر چه‌نده سووديان له تواليته‌كاني چايخانه‌كه‌ش وه‌رده‌گرت. دياره نه‌گه‌ر شوقيريك يا گه‌شتياريك بيويستايه كه‌ميك سه‌رى خوى گه‌رم بكات، نه‌وا ميزى تلياك

ناماده کرابوو. باسی تلیاک کیشان کرا، من لهه موو ته مه نمدا یه کجار تلیاکم کیشاوه
 نه ویش سالی (۱۳۴۸-۱۹۶۹) بوو له یه زده وه ده چوم بۆ مه شهه د، شوفیری پاسه که مان
 ئاغا سهید جهواد بوو، پیاویکی زور به ریز و خوشه ویست و میواندوست بوو، نه و
 کرنی له من وهر نه گرت، له رینگادا ریزیکی زوری لیکرتم له دهروازه ی گوناباد بۆ
 مه شهه د چایخانه یه ک و ریستوران تیک هه بوون، له پشتی چایخانه که دا چه ند ژووریک
 دابینکرا بوو بۆ پیشوازیکردن له شوفیره کان. ئاغا سهید جهواد منی له گهل خویدا برد بۆ
 ژووری شوفیره کان. له وی خوانی که باب و تلیاک رازا بووه وه. له سهرداوی ئاغا سهید
 جهواد منیش پینیک تلیاکم کیشا. به لام هیچ تینه گه یشتم، له پاسه که دا له گوناباده وه
 تاکو مه شهه د خه و لیکه وت. کاتیک گه یستمه ماله وه خه ویک قورس دایگرتبووم و
 به ته وای خه و لیکه وت، جا نازانم نه و هه موو خه وه به ووی شه که تی رینگا دورره که وه
 بوو یاخود به ووی کیشانی تلیاکه وه؟ پرسیاریک پنیوسته وه لام بدریته وه من زور
 سوپاسی خدای گوره ده که م که هه رگیز نه م خوراکه به تام و پیسه م تاقی نه کرده وه.
 جار جاریک له مه شهه د ده چوم بۆ سهردانی ئاغا عه باس که هه میشه خوانی شاهانه ی
 ناماده بوو. نه کیشانی تلیاک بۆخوی سهرکه وتنیک گه وره یه. باوکم و مامه کانم
 هه موو تلیاک بوون. سوپاس بۆ خدا من نه م کاره م به میرات نه بردووه بۆ خوم. له و
 سهرده مه دا زور به ی چایخانه کانی سهر رینگای شاره کان، میزی تلیاکیان ده رازانده وه
 بۆ شوفیره کان. دیاره نه وه کاروکاسیبه کی باش بووه بۆ خاوه ن چایخانه کان، که
 ده یانتوانی به ووی تلیاکه وه مشته ری باش بۆ خویان رابکیشن.

با بگه رینه وه سهر گه شته که ی خومان و گوره پانی که لمه رد. ژنی نه خوش دووباره
 بورایه وه. هه ژده کاتژمیرمان پینچوو بۆ برینی (۲۰۰) کیلو مته ر. به یانی زوو گه یشتینه
 ته به س، ژنه ی نه خوش و هاوسه ره که یمان له به رده می ده رمانگایه کدا دابه زاند، نیو
 کاتژمیر چاوه روانمانکردن. دکتور گوتی نه م خانمه پنیوسته تاکو نیوه رۆ له ده رمانگا که دا
 پشووبات، به لام هه ر چۆنیک بیت سواری پاسه که بووه وه و که وتینه وه ری بۆ رۆژی
 دوا یی گه یشتینه مه شهه دی پیروژ. له ئوتیلیکدا سی ژوورمان بۆ هه ژده که س به کری
 گرت و پاشان هه موومان پیکه وه رۆیشتین بۆ هه مامی سولتانی که ده که ویتنه نزیک
 مه رقه دی نیام ره زا. سی کاتژمیر له هه مامدا ماینه وه پاشان هه ریه که ی پازده ریا لمان
 دا به خاوه ن هه مام و هاتینه ده ره وه. بۆ سبه ینی، تاقیکردنه وه ی زانکو بوو، یه کیک له
 هاوړنیانمان که سالی پیشت بۆ تاقیکردنه وه هاتبوو بۆ مه شهه د. منی له گهل خویدا برد
 بۆ شه قامی زانکوی مه شهه د، نه وانه ش که ده یانویست له به شی زانستی وه ربگیرین

بردني بولاي كوليزي زانستي. پاشان منيشي برد بولاي كوليزي ته‌ده‌بيات. هه‌نديك له كوراني خه‌لكي يه‌زد له‌گه‌ل گروپه‌كه‌ي ئيمه‌دا نه‌بوون، ته‌وانيش هاتبوون تاكو له زانكو وهرگيرين. روي دوايي به‌ياني زوو له به‌رده‌مي زانكوي ته‌ده‌بياتي مه‌شه‌د چوومه پيزي چوونه ژووره‌وي تاقيردنه‌وه، ته‌وه يه‌كه‌م جار بوو له ته‌مه‌نمدا له‌گه‌ل كچاندا له پيزدا بووه‌ستم. وازانم (۵۰۰) كه‌س هاتبوون تاكو له به‌شي جوگرافيدا وهرگيرين. پرسياره‌كانيان زور ساده بوون، له‌كوتاييدا من و هه‌سه‌ن حوسني و زيايي مه‌ليك زاده له سالي (۱۳۴۶-۱۹۶۷) له‌كوليزي جوگرافياي زانكوي مه‌شه‌د وهرگيرين. من دوايين كه‌س بووم كه وهرگيرام، ته‌و ساله‌ ته‌نها په‌نجا كه‌س وهرگيران، من كه‌سي ژماره په‌نجا بووم. خو ته‌گه‌ر ته‌ن‌ها يه‌ك نمره‌م كه‌متر بوايه ته‌وا وهرنه ده‌گيرام، له زماني ئينگليزيدا نمره‌كه‌م زور نزم بوو، هه‌رته‌وه‌ش بوو مني وا دواخست. ئيمه كه له زانكوي مه‌شه‌د وهرگيرين، پاشان له‌گه‌ل هاوپتيكانماندا چووين بولاي زانكوي ته‌سفه‌هان و تارانيش.

دوو ياده‌وه‌ري له ته‌سفه‌هان

دوو ياده‌وه‌ري ته‌سفه‌هان تان بولاي ده‌گيرمه‌وه، كه به‌ده‌رن له ياده‌وه‌ري زانكو و خويندن. وه‌ك پيشتر باس‌م كرد، له يه‌كيك له ئوتيله‌كاني ته‌سفه‌هان‌دا سنج ژوورمان به‌كړئ گرتبوو. ئوتيله‌كه له‌سه‌ر شه‌قاميكي گه‌وره‌ي شاري ته‌سفه‌هان بوو، وازانم ناوي شه‌قامي شاپوور بوو، رويك نزيكي نيوه‌ر بولاي، خه‌ريكي دروستكردني خواردني نيوه‌ر بووين، گويمان له ده‌نگه ده‌نگيكي زور بوو له ده‌ره‌وه. له په‌نجه‌ره‌كه‌وه سه‌يرمان كرد، بينيمان وا دوو كه‌س هه‌ر يه‌كه و پاسكيلى خوي به‌ده‌سته‌ويه و روه‌به‌پووي يه‌كتر وه‌ستان، به‌يه‌كه‌وه شه‌ره قسه‌يانه و جوينيان به يه‌كترى ده‌دا و به‌سه‌ر يه‌كتريدا ده‌ياننه‌راند. هيچ قسه‌يه‌كي خراپيان به‌يه‌كترى نه‌ده‌گوت، به‌لام هه‌ردوكيان زور توپه بوون. ماوه‌ي ده‌ خوله‌ك ئيمه له په‌نجه‌ره‌كه‌وه سه‌يرمان ده‌كردن، به‌لام هيچ شتيكي خراپ روه‌ينه‌دا، نه شه‌قيكيان له‌يه‌كترى هه‌لدا و نه به‌يه‌كياندا كي‌شا و له يه‌كتريش دوور نه‌كه‌وته‌وه. ئيمه‌ش په‌نجه‌ره‌كه‌مان جيه‌نيشت رويشتين به‌لاي كاري خومانه‌وه. شه‌و خه‌ريكي خويندنه‌وه بووين دووباره ده‌نگه ده‌نگي ته‌و دوو كه‌سه په‌يدا بووه‌وه. ته‌و هاوپتيانه‌مان كه ناني ئيواره‌يان ناماده‌كردبوو بانگيان كردين و گوتيان وهرن خواردن ناماده‌يه. ته‌و دوو كه‌سه‌ي ده‌ره‌وه‌ش به‌رده‌وام بوون له ده‌نگه‌ده‌نگ و هاوار هاوار. نيوكاتژمير زياتر ده‌نگه‌ده‌نگه‌كيان به‌رده‌وام بوو، له‌كوتاييدا گويم لنيوو. يه‌كيك له‌و دوو شه‌په‌ره‌هه‌واري ده‌كرد و ده‌يگوت. ته‌ي هاوار بولاي خاتري خودا بولاي

له م گهړهک و شه قامه دا که سیک روحی خودای له دل دانیه، بیتو نه هیلتیت شهر بکهین، لیکمان بکاته وه و هر که سه مان برؤین به لای کاری خؤمانه وه. هاواریده کرد و دهیگوت خه لکینه تکایه وهرن مه هیلن شهر بکهین. هاوار و پارانه وهی ئه و پیاوه به زمانی شیرینی ئه سفه هانی به جؤریک بوو ئیمه ی ناچار کرد سرمان له په نجه ره که وه بکیشینه وه و خیرا برؤینه دهر وه بؤ ناوېزی کردنیان. برؤشتین و داوامان لیکردن له یه کتری جیابینه وه پیمانگوتن ئیمه چهند گه نجیکی خه لکی شاری یه زین هاتووین بؤ تاقیکردنه وهی زانکو و خهریکی خؤنماده کردنن تاکو له زانکو وهر بگیریین، به لام به دهنکه دهنکی ئیوه سرمان لیشیواوه و ناتوانین بخوینین. له کؤتاییدا هردو وکیان سواری پاسکیله کانیان بوون و برؤشتن. ئه سفه هانیه کانی ئه وسه رده مه دهیانگوت (جوین بده، جوینی گران. کراسی بکړه به هشت تومهن). ئه م په نده مانای ئه وه یه تنها به دهم شهړ بکه، به لام شهړ بک مه کن دهستان بگاته یه ک. ئه مه خوی له خؤیدا نیشانه ی برؤشنیری و شارستانیته و پاکی خه لکی ئه سفه هانه. به داخه وه هندیک کهس له م ژیری و برؤشنیرییه دوورن، له سر شتیکی زؤر ئاسایی په لاماری یه کتری ددهن و سهروگو یلاکی یه کتری ده شکینن. ئه سفه هانیه کان کیشه کانیان به وتووېژ و له سه رخؤ چاره سر دهکن، به لام به داخه وه هندیک شوینی تر هیه کیشه کانیان به کوتهک چاره سر دهکن. من زؤر لایه نگری ئه و رفتهاره جوانه ی ئه سفه هانیه کانم. فرههنگی ئیران لانیکه م له سرده می سه فویه کانه وه قهرزاری فرههنگی ئه سفه هانیه کانه. ئیمه (۲۵۰۰) ساله، به تاییه تی له سرده می سه فویه کانه وه زؤر شتی باش له خه لکی ئه سفه هانه وه فیربووین و ده بیت هر له وانیشه وه فیربیین. به تاییه ت هونه، هؤنراوه، مؤسیقا، ئه دهب، شارستانیته، پیشه سازی، ئابووری و که مخرجیی، ههروه ها خوشه ویستی خه لک و خاک و ولات. ئه سفه هان شاریکه زؤر شتی باشی به ئیمه به خشیووه. له ئیراندا شارستانیته له شاره کانی ئه سفه هان، تهریز، رهشت و شیراز له پیش هه موو شاره کانی تره وه یه. ئه م شارانه ته نانه ت له شاری تارانش پیشکه وتوو ترن. بنچینه ی شارستانیته له م شارانه دا، زؤر له پیش تارانه وه یه. له م شارانه و به تاییه ت ئه سفه هان ده کریت زؤر شت فیربیین. له کؤتاییدا تاقیکردنه وهی زانکو ته واو بوو، دیاره چهند که سیکنان بیرمان ئاسوده بوو. کاتیک ئه نجامی تاقیکردنه وه کانی زانکو کانی مه شهه د و تاران بلاو کرایه وه چهند که سیکنان له مه شهه د و چهند که سیکنان له تاران وهر گیرابووین.

له دوا ی تاقیکردنه وه که بریارماندا دوانیوه رؤی هه مان رؤژ به ناو شاردا بکهړیین. مهیدانی نه خشی جیهان، مزگه وتی شیخ لوتقوللا و بازار گهړایین. مهیدانی

نه خشي جيهان و مزگه وتي فه زاي سهوز، نمونه يه کن له به هشت له نئراندا. پارک و مزگه وته کان نمونه ي جوانييه کاني به هشتن. کچانيش نمونه ي پهری به هشتن. نه سفه هان هموو نه و توخمانه ي له خو گرتوه، هر کاتيک سهرداني نه سفه هان ده کم واهست ده کم ده چم بق به هشت. شهو چووين سهرداني سي و سي پرد (سي و سه پول). پووباري زاینده پوود ناويکي که می پيدا ده هات، له مبر و نه و بهري پووباره که و هردوو لای پرده که، قاميشه لانیکي زور چوپر بوو. ناوي پووباره کهش به ژير پرده که دا دهرؤشت. چهند گلؤپيک به سهر پرده که وه به سترابوون و سهر پرده که يان پووناک کردبووه. که شوه وای مانگی (شهريوه - ئاب) ي شاري نه سفه هان که شيکی دلگیر و خوش بوو. بق ئيمه ي خه لکی شاري يه زدي پووبار و ئاو نه ديتوو، پووباري زاینده وه کو دهریا و ابوو به لامانه وه. شهويکي زور فينک بوو، چاکه ته کانمان دانابوون. له سهر پؤخی پووباره که و له نزيک سي و سي پرده وه سه کوی کونکريتي دروستکرا بوون. نهو سه کويانه بق هاتوچوی گه شتياران دروستکرا بوون. نهو کاته هيچ هه والیک، لهو ديواره جوانه ي که سالی (۱۳۷۰-۱۹۹۱) له سهر پؤخی پووباره که دروستکرا، له گورپدا نه بوو. له سهر سه کو کونکريتيه کاني که نار پووباره که لانیکه م بيست مندالی ته مه ن (۱۴-۱۵) سال و گهنجی (۲۰-۲۵) سال، دانيشتيوون. سهره تا وام هه سترکد که نه وه گروپيکي لاوانن و بق خوشگوزهراني هاتوون و سهر سه کوکانيان قهره بالغ کردوو. هاوپريکانيشم هر وه کو من بيريان کردبووه وه. نهو کوپانه هر يه که و شتيکی به دهسته وه بوو يان له سهر زهوي شتيکيان راخستبوو. شته که وه کو فهرش و ابوو، ههنديکيان گونيه يان پيئوو. ههنديکيشيان به تانيان پيئوو. ئيمه به سهر پرده که دا ده هاتين و ده چووين، سهيري نهو ناوه مان ده کرد. يه کيک له هاوپريکانمان گوتي من واههست ده کم نه م مندالانه کاسبين، که سهيرم ده کرد پياوان دين و يه کيک له م مندالانه هالده بژيرن و چهند قسه يه ک به يه که وه ده کن و پاشان پياو و منداله که له پرده که ده چنه خواره وه. پاش ده خوله ک يان پازده خوله ک ده هاتنه وه. دياره ههنديک کهس ههيه له م جيهانه دا. چاوه پرواني پهرييه کاني نهودونيا ناکه ن و شهقي حازري نهودونيا و ئاگري دؤزهخي نهودونيا ده کرن. هاوپري دلسؤزه کانم دياره له شاره که ي خوشماندا لهو جؤره که سانه مان بيني بوو. ته نانه ت له گه ره که که ي خوشماندا سي کهس هه بوون به ناوه کاني (عهلي رهزا، ناسر، حه سن).. سالی دواتر له مه شهه د بؤمه رکه وت که به لي رهنگه له هه موو شاره کاني ولاتا، نه م جؤره کاسيبيي چ به ئاشکرا و چ به نهيني هه يتت. واته به هه مان شيوه، چؤن گه ره ک و شويني تاييه ت هه بووه بق

ژنان؛ هه‌لەت بۆ کورانی‌ش هەر هه‌بووه. له تاران ده‌وروبه‌ری پارکی شار، شوینی وه‌ستانی ئەم جۆره کورانه بوو، به‌تایبه‌ت کاتی خۆڕئاوا‌بوون، ژماره‌یان زیادی ده‌کرد و ده‌ستی‌ان به‌کاری به‌دروشتی ده‌کرد. له زۆر شوینی تری تاراندا ئەو جیگایانه هه‌بوون. گوايه خه‌لکانی ئەم جۆره پيشه‌يه چایخانه‌ی تايبه‌ت به‌خوێان هه‌یه، به‌هه‌مان شیوه‌ی چایخانه‌ی کریکاران و شۆفیران. له شاری مه‌شه‌ده‌یش ئەو که‌سه خراپانه، شوینی تايبه‌ت به‌خوێان هه‌بوو. شه‌قامی ئه‌رگ و به‌رده‌م پارکی میلی شوینی ئەوان بوو. چه‌ند پیاوێکی‌ش له‌و شوینانه ده‌لالیان بۆ ژنان و کوران ده‌کرد. ئەو‌کاره‌ نه‌خوا‌زراو و قه‌ده‌غه‌کراوه هەر له‌پیش نه‌ته‌وه‌ی لوته‌وه هه‌بووه. ئیستاش به‌رده‌وامی هه‌یه، به‌گشتی هیچ شاریک نه‌بووه ئەم جۆره دیارده‌یه‌ی تیدا نه‌ییت. له هه‌ندیک له‌ شاره‌کانی باشوور و ده‌وروبه‌ری که‌نداوی فارس، کورانیان بۆ ئەم جۆره‌کارانه په‌روه‌رده ده‌کرد. ته‌نانه‌ت هه‌ندیک جار زه‌ماوه‌ندی نیوان کوران و پیاوان به‌ئاشکرا ده‌کرا. ویلیام فولور کتییکی له‌و باره‌یه‌وه به‌ چاپ‌گه‌یاندووه. گه‌شتنامه‌ی شارۆنیش باسی ئەو دیارده‌یه ده‌کات له سه‌رده‌می سه‌فه‌ویه‌کاندا. باس له‌وه‌ش ده‌کری‌ت یه‌کێک له‌ هۆکاره‌کانی نه‌خۆش‌که‌وتنی مزه‌فه‌رده‌ینی شای قاجاریش، هەر به‌و هۆکاره‌وه بووه. دیاره ئەم کاره نا‌په‌سنده به‌دریژایی میژوو بره‌وی هه‌بووه، ئه‌گه‌ر ڕینگه چاره‌یه‌کی‌ش هه‌ییت، من نا‌یزانم ته‌نها ئەوه ده‌زانم که ڕینگه چاره‌ لێدان و کوشتن نییه. هه‌ندیک له‌وانه کیشی له‌ش‌یان هه‌یه، هه‌ندیکیشیان نه‌خۆشی ده‌روونی‌یان هه‌یه. هه‌ندیکیشیان کیشی نارۆشنی‌یری و هه‌ندیکیش کیشی ئابووری‌یان هه‌یه. هه‌ندیک له‌و که‌سانه له سه‌رده‌میکدا چایخانه و شوینی تايبه‌تیان هه‌بووه. له سه‌رده‌میکیشدا بلاوه‌یان پیکراوه و له سه‌رده‌میکیشدا به‌ ئاشکرا و به‌نه‌ینی و نیوه نه‌ینی کاری خوێان ته‌نجام داوه. سه‌رده‌مانیک حکومه‌ته‌کان چاپۆشیان له‌و جۆره‌که‌سانه کردووه سه‌رده‌مانیکیش لێپێچینه‌وه‌ی ته‌واویان له‌گه‌لدا کراوه. سه‌رده‌مانیک هانیانداون و جیگه‌یان بۆ دابین‌کردون و سه‌روه‌ختیکیش له‌ سێداره‌یان داون، به‌لام هه‌میشه هه‌بووه و ده‌ییت. به‌هه‌رحال، ئەم یادوه‌رییه‌ش له‌ می‌شکی مندا هه‌رماوه، ئیستاش هەر کاتیک ده‌چم بۆ ئەسه‌هان سوپاسی خودا ده‌که‌م که ئەم کاره له ده‌وروبه‌ری سیوسێ پول نییه، به‌لام له‌کوێ هه‌یه؟ من نازانم، پۆلیس، دادگا، رۆژنامه‌نووسه‌کان له‌ من با‌شتر ده‌زانن له‌کوێ هه‌یه؟

یه‌که‌م مال له مه‌شه‌د

له کۆتایی مانگی (شه‌ریوه‌ری ۱۳۴۶- ئیلولی ۱۹۶۷) دا، ئه‌و که‌سانه‌مان که له زانکۆی مه‌شه‌د وهرگیراین و یه‌کترمان ده‌ناسی، به‌ره‌و مه‌شه‌د به‌ریکه‌وتین. بۆ دابینکردنی خه‌رجییش به‌شه (شیر) یکمان هه‌بوو له کارگه‌ی ئیقبال که به‌میراتی له باوکمه‌وه بۆم مابوووه، ناچار فرۆشتم به‌سه‌ید ئه‌بو قاسمی روه‌نی و پاره‌که‌یم دا به‌کۆره‌ مامه‌که‌م، تا هه‌ر مانگه و که‌میک له‌و بره‌ پاره‌یه‌م بۆ بنیڕیت. چه‌ند پۆژیک پیتشه‌وه‌ی به‌ریکه‌وم بۆ مه‌شه‌د، یه‌کیک له‌ ئاشناکانمان که خه‌لکی یه‌زده و مالی له مه‌شه‌د بوو، به‌ناوی حاجی زراع، له‌ گه‌راجی یه‌زد چاوم پتیکه‌وت، ئه‌و له‌ شاری مه‌شه‌د له‌ پینچ رای ئه‌بو موسلیم، حه‌مامی هه‌بوو، به‌ناوی حه‌مامی ئه‌لماسی. پیاویکی باش بوو، کاتیک زانی من له زانکۆی مه‌شه‌د وهرگیراوم، گۆتی من له مالی خۆمان ژووری به‌تالم هه‌یه، تۆش وهره‌ بۆ مالی ئیمه. من به‌و قسه‌یه‌ زۆر خۆشحالبووم، ژماره ته‌له‌فۆنی مالی خۆیان و حه‌مامه‌که‌ی پێدام. هه‌ر که‌ گه‌یشتمه مه‌شه‌د له‌ گه‌راجیه‌وه ته‌له‌فۆنم بۆ حاجی کرد و به‌ره‌و مالی ئه‌وان به‌ریکه‌وتم. مالی حاجی زراع له‌ یه‌کیک له‌ کۆلانه‌کانی پینچ رای ئه‌بو موسلیم بوو. له مالی ئه‌وانه‌وه تاکو کۆلیژی ئه‌ده‌بیات، به‌پێن ته‌نها پینچ خوله‌ک بوو. مالی حاجی زراع حه‌وشیکی گه‌وره‌یان هه‌بوو، حه‌وزیکی بچووکیش له‌ ناوه‌راستی حه‌وشه‌که‌دا بوو، خاوه‌ن مال له‌ لایه‌که‌وه داده‌نیشت و له‌ لاکه‌ی تری حه‌وشه‌که‌وه دوو ژوور هه‌بوون، من له‌ یه‌کیک له‌و ژوورانهدا ده‌ژیام. ژووره‌که‌ فهرشی تیا راخراوو، سیسه‌میکی نووستنیشی تێدابوو. خۆیشم چووم له‌ بازار هه‌ندیک پینۆستی وه‌کو فانۆس و ته‌باخی نه‌وتی و چه‌ند قاپ و کاسه و که‌وچک و قابله‌مهم کړی. حاجی ژن و منداڵه‌کانی زۆر می‌هه‌ربان بوون، ئافره‌تیک تارا‌ده‌یه‌ک گه‌نجیش له‌وێ بوو، ئه‌ویش خه‌لکی یه‌زد بوو، له‌ حه‌مامه‌که‌ کاری ده‌کرد، ئه‌ویش که‌سینکی زۆر می‌هه‌ربان بوو، جار‌جار خواردنی بۆ دروستده‌کردم، هه‌رچه‌نده له‌حانۆتی زانکۆ خواردنی باش هه‌بوو، به‌لام من زۆرتر له‌ ماله‌وه خۆم خواردنم دروست ده‌کرد. له‌ سه‌ر پینچ رای ئه‌بو موسلیم، له‌ قه‌سابیک (۱۵۰) گرام گۆشتم ده‌کړی و هه‌روه‌ها ته‌ماته و هیلکه و شیر و میوه و نانم ده‌کړی و ده‌گه‌رامه‌وه بۆ ماله‌که‌م، ئه‌و کاته شیرێ ناو پاکه‌ت نه‌بوو شیرێ نێو پاکه‌ت خۆی نیشانه‌ی مۆدیرنیتیه‌. حاجیه‌ک دوو ده‌به‌ی پرده‌کرد له‌ شیر و به‌ ئه‌ملاولای پاسکیله‌که‌یدا هه‌لیده‌واسین و به‌ناو کۆلان و جاده‌کاندا ده‌گه‌را و هۆرینی لیده‌دا، هۆرنه‌که‌ی تایبه‌ت بوو، هه‌موو که‌س ده‌یانزانی ئه‌و ده‌نگه‌ تایبه‌ته به‌ حاجی شیرفرۆش، من جار جار شیرم له‌و ده‌کړی. ئه‌م حاجیه‌ تا سالی

(۱۹۸۶-۱۳۶۵) به رده وام بوو له کاره که ی، پاشان پیر بوو وازی له شیر فروشتن هینا، به وازهینانی ئو دابه شکردنی شیریش له کولانه کاندای کوتایی هات. ژووره که یه یک گلویی تیدابوو، مانگی یه که م تیکرای خه رجیم نووسی له کرینی که لوپهل و هاتوچف و چوونه حه مام، تیکرای خه رجی ئو مانگه م کردیه (۹۶۲) ریال. چهند جاریک مالی حاجی زراع بو نانخواردن بانگ هینشتیان کردم، جاریکیش له و خانووه دا نه خوشکه وتم و تووشی ئه نفلونزا بووم. هاوسه ری حاجی زراع و ئو خانمه یه زیدیه ی که له لایان بوو، زوریان هاوکاری کردم. نازانم چون بوو بیرم له وه نه کردبووه وه که کرنی خانووه که م بدهم؟ وایرم کردبووه کاتیک حاجی زراع پییگوتبووم که ژووریک بی تالیان هیه، واته ئو ژووره به بی کرئ و به لاشه. چهند گهنجیکی خه لکی یه زد به شوین خانوودا ده گه پان و دهیانویست هه موویان به یه که وه ژووریک به کرئ بگرن و به یه که وه بن. ئو کات زانکوی مه شهه د به شیک ناوخویی زور بچووی هه بوو که ته نا جیکای بیست و پینج که س ده بوو، ئویش له نژیک فولکه ی سه راب بوو. له کوتایی هه مان سالدا شاهنشا خوی سه ردانی زانکوی مه شهه دی کرد و یه کیک له کاره کانی کردنه وه ی به شی ناوخویی (په ردیس) بوو. خه لکانی ده وروبه ری زانکو ژووریان نه ده دا به خویندکاران. که ده چوینه لای نووسینگه ی کرین و به کریدانی خانوو، دهیانگوت خاوه ن خانووه کان خانووه کانیان ناده ن به کورانی سه لت. من زور خوشحال بووم که ژووریک به لاش و خاوه ن مالیکی باشم هه بوو. سی مانگ بوو له و خانووه دا بووم. سه ره تایی مانگی دوازه بوو هه وای مه شهه د ساردبوو، پوژیک هه تاو بوو، ویستم له لای هه وزی نیوچه وشه که وه قاپه کانم بشوم، نه وه یه کی حاجی زراع که ته مه نی (۶-۷) سال ده بوو، هاته لامه وه و گوتی حسین ناغا بوچی شه وانه تا درهنگ گلوه که ناکوژینیه وه؟ ئو منداله راستی گوت من تا کاتژمیر دوازه ی شه و به خه به ر ده بووم و خه ریکی خویندن ده بووم، گوت من شه وانه خه ریکی خویندنم. سالی (۱۳۶۶-۱۹۶۷) له مه شهه د ته له فزیون نه بوو، واتا که نالی ته له فزیون بو شاری مه شهه د نه هاتبوو. کاتیک ته له فزیون نه بیت خه لکیش شه وانه زوو ده خه ون. حاجی زراع و هاوسه ره که ی و ئو خانمه یه زیدیه ی که له مالیان بوو، شه وانه زوو ده نووستن و به یانیان زوو پیش مه لا بانگدان هه لده سان و ده چوون بو حه مام، حاجی بو خوی له سه ر حه مامی پیواو بوو، ژنه که شی له سه ر حه مامی ژنان بوو. منداله که گوتی ئو ی بوچی کرینی ژووره که ناده یته؟ که وای گوت به رچاوم تاریک داهات و له دلی خومدا گوتم به نده ی خودا بیر له چی ده که یته وه. بوچی به زووی کرینی خانووه که ت ناده یته؟ ناخر من له هه موو ته مه نمدا واته تا ئو

کاته که تهمه نهم هه ژده سال بوو، کارم به به لاش و بڼ پاره بڼ خه لکی نه جامدا بوو، وا بیرم کردبووه وه له بهرنامه ی حاجی زراع دا نیبه کرنی خانوو له من وه ربگریت. به مندا له که م گوت نه مړو کریکه تان پیډه دم. هاوړیکانم عه لی شوکرانه له به شی میژوو، نه مین هه زینه یی له به شی ماتماتیک، حسین حازمی له به شی پزیشکی، نه میری دیبانی له به شی نه ده ب، له کولانی دکتور شیخ خانوویه کیان به کری گرتبوو. هه مان پژو قسم له گهل نه واند ا کرد تا منیش بچم بڼ خانووه که ی نه وان و له گهل نه واند ا ب. که پامه وه بڼ لای حاجی زراعی و کرنی سی مانگم پيدا. بڼ هه مانگیک سی تمه، به هه مووی نه وه د تمه نهم پيدا، پاشان هه موو خه رجیی مانگی یه که مم کردیبه (۱۲۶۲) پيال مانگی دووهم و سینه میس هه به و شیوه یه بوو، یا پازده پيال زیاتر یا که متریوو. که لوپه له کانم کوکرده وه و پژو شتم بڼ لای هاوړیکانم، له وی خانووه که سهر به خو بوو، خانووی مالی دکتور موده رسی بوو، خوی پژو شتوو بڼ دهره وه ی ولات، خانووه که چوار ژوور و چیشته خانه یه ک بوو، به لام هه مامی تیدا نه بوو، له هه وشه که دا چه ند دره ختیکی گه وره ی تیدا بوو، یه کیک له و دره ختانه دار گیلایستی گه وره بوو، به گشتی مانگانه (۲۴۰) تمه نمان دها به کرنی خانووه که، هه ریه که مان مانگانه چل وه شت تومنه کریمان به رده که وت. نیوانی نه م خانووه تا زانکو له خانووه که ی تر دوورتر بوو. نه گه ر به ویت یاده وه ریی نه م خانووه بنووسمه وه پژو یستی به یه ک کتیبی گه وره هه یه، هه چنده دوورنیبه پژو ټیک بیت نه و یاده وه ریه بنووسمه وه به ناوی یاده وه ریی شازاده ی حه مام له به شی ناو خوی خوینکاراندا.

په وشی مه شهه د له سالی (۱۳۴۶-۱۹۶۷) دا

له و سهرده مه دا، زانکوی نه ده بیاتی مه شهه د که وتبووه خورثاوی شاری مه شهه د. له سالی (۱۳۹۱-۲۰۱۲) زیاتر له هه ژده کیلومتر له خورثاوی زانکووه ببووه شار. دووری نیوان زانکو و باخه کانی شه فالتو و سه عدثا باد ژور نه بوو، له پنجنسه د مه تر له ولا زانکووه، هه موو په زی تری بوو. له سالی (۱۳۴۶-۱۹۶۷) دا، هیشتا سی که س له خویندکاران به سواری نه سپ ده هاتن بڼ زانکو و نه سپه کانیان به میله ئاسنینه کانی زانکووه ده به سته وه، خوشیان ده چوونه ناو زانکو. هه ندیک خویندکاریش به سواری عه ره بانه ی نه سپ ده هاتن. ژماره یه کی زوړیشیان به سواری پاسکیل ده هاتن. عه لی شوکرانه که ماموستایه کی به ریز بوو له یه کیک له قوتا بخانه کان، هه میسه به سواری پاسکیل ده هات بڼ زانکو، چونکه قوتا بخانه که ی له زانکووه دوور بوو. منیش هه به

پاسکیل هاتوچوم دهکرد. ئه و کات نرخى تاکسى له نيو شاردا بۆ يه ک کهس پينچ ريال و بۆ سى کهس ده ريال بوو. نرخى تاکسى له سهر جامى پيشه وهى تاکسييه کان ده نووسرا. ئه و سهرده مه زۆربهى نانه واکان داريان به کار ده هينا. دوکانه کان سه لاجه يان نه بوو، هه نديک له دوکانه کان تازه خه ريکبوو ده بوونه خاوه نى سه لاجه. عه ره بانه ي ئه سبى له ناو شاردا زۆر بوو. به شى زۆرى شه قامه کان به پانى (۶-۸) مه تر خۆل بوون. گه ره کى ئه حمه دئاوى مه شه هه که جوانترين گه ره کى ده يه ي (۱۳۶۰-۱۹۸۱) بوو، ئه و کاته هيشتا گونديک بوو. به شينکى خه لکى ئه م گونده خه ريکى کارى جوتيارى بوون. ئوتيل هايت (هومای) مه شه هه له ناوه راستى ماله کانى ئه م گونده دا دروستکرا. سهربانى زۆربه ي ماله کانى مه شه هه به داره رابوون و پوشيان خستيووه سهر. هه ر وهک خانووه کانى شيروان وا بوون. گه وره ترين کۆشکى شار چوارقات بوو. ته نها يه ک کۆشکى چوارقاتيش هه بوو، ئه گه ر که سيک تاکسى بگرتايه، به شوفيزه که يان ده گوت خانووه چوار قاته که ده زانيت. ئيستاش پاش چلوپينچ سال کاتىک به شوفيزى تاکسى بلتيت بمگه يه نه لای خانووه چوار قاته که يه ک راست ده تبات بۆ ئه و شوينه که ئيستا شه قامى موده ريسه. له به شينکى زۆرى شاردا ژنان روپووشى ئيسلاميان ده پووشى، به لام له به شى خورثاواى شاردا ژنان بى روپووش بوون. له شه قامى ئه رگ و شه قامى تازه دروستکراوى ئه حمه دئاوا و فولکه ي ته قتاباد و ده وروبه رى زانکو، ژنانى بى روپووش زۆر بوون. دياره ژماره ي دانىشتوانى شار له و ساله دا نزیکه ي (۴۰۰) هه زار کهس ده بوو. له سالى (۱۳۴۶-۱۹۶۷) دا، هيشتا له شارى مه شه هه دا دوکانى پيتزا فروشى نه بوو، واته له و ساله دا له هه موو، ولاتى ئيراندا دوکانى پيتزا فروشتن نه بوو. پيتزا نه هاتبووه ئيرانه وه. يا ئه گه ر له تاران هه بوويت من نه مديبوو. من و هاوړيکانم، تا سالى (۱۳۵۵-۱۹۷۶) ناوى پيتزما ن نه بيستبوو. ميوه ي موز تازه خه ريکبوو ده که وته بازاره کانى ئيرانه وه. من بۆ يه که م جار، پاييزى (۱۳۴۶-۱۹۶۷) له ده وروبه رى فولکه ي نه خوشخانه ي ئيمام ره زا موزم بينى، که ميوه فروشک له سهر عه ره بانه موزى ده فروشت چه ند که سيک له هاوړيکانم له گه لمد بوون، ئيمه هيج کاممان موزمان نه بينى بوو، نه شمان خواردبوو. يه کيک له هاوړيکمان گوتى با من موزيک بکړم، بزاني ن تامى چونه. ئه و موزه که ي کړى، به لام که سمان نه مانده زانى چۆن چۆنى توپکله که ي ليکله ي نه وه چه قوشمان پينه بوو. ئاويش نه بوو تاكو بيشوينه وه. هاوړيکه مان وهکو خه يار به ده ست موزه که ي سريه وه و ويستى هه روا به توپکله وه بيخوات، ميوه فروشه که چاوى لیبوو که خه ريکه به توپکله وه ده بخوين. ئينجا پينگوتين که چۆن

تویکله‌که‌ی لیده‌کریته‌وه، هه‌ر یه‌که و که‌میک له‌ مۆزه‌که‌مان لی‌کرده‌وه و خستمانه‌ ده‌ممانه‌وه، مۆزه‌که‌ کال و ناخۆش بوو، ده‌ممانی تفت کرد، زۆر به‌لامانه‌وه ناخۆش بوو. پاشان چه‌ندین سالی پێ چوو تا‌کو بووین به‌ مۆزخۆر.

کۆمپانیا گه‌وره‌کانی ئەمریکا بۆ به‌ره‌مه‌هێنانی مۆز هه‌ولیان ده‌دا له‌پینا‌و به‌رژه‌وه‌ندی خۆیاندا مۆز ب‌خه‌نه‌ نێو بازاره‌کانی ئێرانه‌وه، بۆیه‌ ده‌بوو له‌ سه‌ره‌تادا فه‌ره‌نگی مۆزخواردن پیا‌ده‌ بکه‌ن. بۆ ئەو کاره‌ش چ شویتیک له‌ قوتا‌بخانه‌کان با‌شتره‌؟ چ که‌سیک له‌ مندا‌ل با‌شتره‌ تا‌ فێری مۆزخواردنی بکه‌یت؟ بۆیه‌ هاتن له‌ خویندنه‌که‌کاندا مۆزبان دا‌به‌شده‌کرد به‌سه‌ر مندا‌لندا. ئەوانیش چه‌زبان ده‌چوووه‌ سه‌ر مۆز و به‌ خواردنی له‌ بر‌سی‌تی ر‌زگاریان ده‌بوو، به‌ پیا‌ده‌کردنی ئەو به‌رنامه‌یه‌ ئیمه‌ هه‌موومان بووین به‌مۆزخۆر. ئەوان ده‌یانویست بێنه‌ ناو ولاته‌وه‌ و هه‌ر کاریک بیا‌نه‌وێت بیکه‌ن و وه‌کو ده‌رزی (شرینقه‌) له‌ می‌لله‌ت بده‌ن، سه‌ره‌تاش ده‌بوو حکومه‌تیا‌ن ر‌ازی بک‌ردایه‌.

ماوه‌ی دوو مانگ ده‌بوو له‌ مه‌شه‌هد بووین (۱۴-۱۵) که‌س بووین، ر‌ۆیشتین بۆ زیاره‌تی ئیمام ر‌ه‌زا، پاشان ر‌ۆیشتین بۆ سینه‌ما، سینه‌ماکه‌ له‌ ئه‌رگ بوو، ئیستا ناوی ئەو سینه‌مایه‌م بیر نه‌ماوه‌، نازانم ناوی کریستال بوو یا ناویکی تری هه‌بوو. هاو‌رپیه‌که‌مان ناوی حسین بوو، چوو بۆ توالیت، توالیته‌که‌ له‌ ژێر زه‌مینه‌که‌دا بوو، پاش ماوه‌یه‌ک به‌شله‌ژانیکه‌وه‌ هاته‌وه‌ و گو‌تی فریاکه‌ون بۆری ئاوی توالیته‌که‌م شکاندوه‌وه. ر‌ووداوه‌که‌ ئەوه‌ بوو که‌ سه‌تلی ئاوی ته‌والیته‌که‌ له‌ پشت سه‌رییه‌وه‌ بوو، کاتی‌ک ده‌ستی نابوو به‌دوگمه‌ی سه‌تله‌که‌دا ئاو به‌خو‌ر هات‌بووه‌ خواره‌وه‌ بۆ نێو سیفونه‌که‌. حسین وای هه‌ستکردبوو که‌ بۆری ئاوه‌که‌ی شکاندوه‌وه، چه‌ند که‌سیکه‌مان به‌په‌له‌ به‌ پلی‌کانه‌کاندا چو‌ینه‌ خواره‌وه‌ تا‌کو ته‌گی‌ریک بۆ بۆرییه‌ شکاوه‌که‌ بکه‌ین. که‌ چو‌ینه‌ خواره‌وه‌ و سه‌یرمان کرد، حسین گو‌تی ئاوه‌که‌ وه‌ستاوه‌ته‌وه‌ و ئاوی لێ نایه‌ت، منیش ده‌رگای توالیته‌که‌م کردوه‌وه‌ و سه‌یرم کرد ئاوی پیا‌نا‌یه‌ت، ئینجا حسین پی‌نگوتم به‌ په‌نجه‌ فشار ب‌خه‌مه‌ سه‌ردوگمه‌که‌، منیش وامکرد، له‌ نا‌کاو ئاویکی زۆر ها‌ژهی کرد و هاته‌ خواره‌وه‌ بۆ ناو سیفونه‌که‌. پاشان چه‌ند جا‌ریک تا‌قیما‌ن کردوه‌وه‌ و په‌نجه‌مان خسته‌ سه‌ر دوگمه‌که‌ به‌هه‌مان شیوه‌ ئاو ده‌هاته‌ خواره‌وه‌. دو‌وایی بۆمان ده‌رکه‌وت که‌ ئەو دوگمه‌یه‌ هی سیفونی توالیته‌که‌یه‌. دیا‌ره‌ ئیمه‌ ئەو چه‌ند که‌سه‌ هه‌رگیز سیفونی توالیتمان به‌وشیوه‌یه‌ نه‌بینی بوو، ئەوه‌ یه‌که‌مجا‌رمان بوو بی‌بینین. من ئیستا ئەگه‌ر بچم بۆ هه‌ر ولاتی‌ک سه‌ره‌تا به‌د‌وای خۆراک و میوه‌یه‌که‌دا ده‌گه‌ریم که‌ نه‌مخواردبیت، ئەوه‌شم هه‌رگیز له‌یاد ناچیته‌وه‌، کاتی‌ک له‌ باشووری فه‌ره‌نسا بووم له‌ کت‌وی (مه‌شره‌ف) به‌لای ده‌ریای

ناوھەراستەوھ دەستەم درىژكرد تاكو كەمىك ميوھى (كاكتوس) لىپكەمەوھ، بەجۇرىك دەستەم سووتايەوھ كە ئىستاش پاش چەندىن سال ھەست بەو سووتانەوھىيە دەكەم. نەمدەزانى ميوھى (كاكتوس) بەم دېكە تىژ و بە ئازارە داپۇشراوھ. بۇيە تۇش ئاگاداربە ھەرگىز دەست نەبەيت بۇ ميوھى (كاكتوس).

لەو سالانەدا ژمارەيەك كەبابخانە ھەبوون كەدەكەوتنە نزىك مەرقەدى ئىمام رەزا و ئەرگ، چەند رېستورانتيكىش لە فولكەى كۆكاكۇلا ھەبوون كە خواردن و خواردنەويان پىشكەش دەكرد. ھەرۈھە كۆھسەنگى و ۋەكىل ئابادىش مەكۇ مەى خۆرەكانى مەشھەد بوون. لە ناوشارىشدا چەند دوكانىكى مەى فروشتن ھەبوون، بەلام شويىنى خواردنەويان نەبوو. لە دورى (۲۰۰) مەتر لە زانكۆو شويىنى ۋەستانى ئەسپ و عەرەبانە بوو. لە سالى (۱۳۶۶-۱۹۶۷) زۆر بەكەمى لە مالەكانى مەشھەددا موبەرىدە ھەبوو، مالەكان زياتر پانكەيان بەكاردەھىتا، لەو سالانەدا لە مەشھەد كەمترىن مال سووديان لە شۇفاژى (زەيتى) ۋەردەگرت بۇ گەرمكردنى ناومالەكانيان، لە زۆربەى زۆرى فەرمانگەكاندا، سۇپاي نەوتى بەكاردەھات كە دلۇپ دلۇپ نەوتى پىادا دەھاتە خوارەوھ، بىكەى پۇلىسى سەعدئاباد سۇپاي دار و نەوتى ھەبوو. تەلەفۇنى شار ئەو كاتە چوار ژمارەى بوو. بەپىنى ئامارى سالى (۱۳۶۶-۱۹۶۷) كەمتر لەسەدا دەى مالەكانى شار تەلەفۇنيان ھەبوو. ئەو سالە ھىشتا تەلەفۇن نەھاتبوو بۇ شار ھەر بۇيەش ھىچ كەسىك تەلەفۇنى نەبوو. ژمارەى دەرمانخانەكانى شار نەدەگەيشتە دە دەرمانخانە. ھەر بەپىنى ئەو ئامارە، لە سەدا نەوھەدو ھەشتى مالەكان حەماميان نەبوو، خەلكى بەگشتى سووديان لەھەمامى دەرەوھ دەپىنى. جادەكانى دەوروبەرى شار ھەمووى خۇل بوون. پۇلىس عەرەبانە ئەسپىيەكانى ژمارە دەكرد. تازە خەرىكبوو ئۆتومبىل زىادىدەكرد، بەلام ھىشتا عەرەبانە ئەوھەندە ھەبوون كە دەبوو ژمارە بەندىيان بۇ بىكرايە. گەنجەكان ۋا ھەستەكەن ئەم شتانەى من باسيان دەكەم ھى سەد سال يا ھەزارسال پىتش ئىستا بىت. ئەمانەى من باسيان دەكەم دەگەرپنەوھ بۇ سالى (۱۳۶۶-۱۹۶۷). ئىستا كە من خەرىكى نووسىنى ئەم بابەتەم پۇژى (۴ ئابانى ۱۳۹۱=۲۶-۱۰-۲۰۱۲) بەراستى وشەى «چوارى ئابان» يادەوھرىيەكى زۆرى بەپىرى مندا ھىنايەوھ. چوارى ئابان پۇژى لەدايكبوونى محەمەد رەزا شاي ئىرانە، ھەموو سالىك لە چوارى ئاباندا پشوو بوو، پۇژىكى تايبەت بوو بە حكومەتى ئىرانى، بەلام خەلكەكە ھىچ پۇلىكى لەم جەژنەدا نەدەگىزا. لەو پۇژەدا ھەندىك لە شەقامەكان دەگىران. شارى مەشھەد بۇخۇى ببوو بە خاۋەنى پاركىكى گەورە بەناۋى (پاركى مىللەت) شەقامەكانىشى قىرتاو

کراو بوون. خه‌ریکی دروستکردنی نه‌خوشخانه‌یه‌کی گه‌وره بوون به‌ناوی نه‌خوشخانه‌ی قائیم. ناوی بۆری بۆ گه‌ره‌که‌کان به‌ره‌و زیاده‌بوون ده‌پویششت. دوکانداره‌کان تابلویان بۆ دوکانه‌کانیان داده‌نا. له‌و سالانه‌دا له‌ گونده‌کاندا هه‌شتا خه‌لکی بی پینا‌و و پینیه‌تی زۆر بوون، به‌لام له‌ ناو شاردا خه‌لکی پینیه‌تی نه‌ده‌بینران. جلی پینه‌کراو له‌به‌ری خه‌لکیدا که‌م ببوو. هه‌شتا له‌ گه‌ره‌که‌کاندا له‌ سه‌ر عه‌ره‌بانه‌ی ده‌ستی چیشتیان دروستده‌کرد ده‌یانفروشت. پاره‌که‌میک په‌یدا ببوو، له‌ ده‌ستی خه‌لکا ئالوگۆری پینده‌کرا. بانک زۆر که‌م هه‌بوو، بانکه‌کان تازه‌خه‌ریکبوون حسابیان بۆ خه‌لکی ده‌کرده‌وه. شیوازی خواردن گۆر‌انکاری تیا‌ده‌کرا، پر‌وپا‌گه‌نده‌ بۆ رۆنی گیایی ده‌کرا. چونکه‌هیچ که‌سیک رۆنی گیای نه‌ده‌خوارد. جۆره‌ها دیاریی، وه‌کو ئالتوون و ده‌سته‌که‌وچک و ده‌سته‌چه‌تالیا‌ن ده‌خسته‌نیو قوتووه‌رۆنه‌کانه‌وه، تاکو خه‌لکی هان‌بده‌ن ئه‌و رۆنه‌بکرن. یه‌ک قوتووه‌رۆنی گیایی که‌کیشه‌که‌ی (٤/٥) کیلو بوو ته‌نه‌ها به‌ چل ریال بوو واته‌ چوار تومه‌ن. تایت تازه‌خه‌ریکبوو له‌ بازاردا زیادی ده‌کرد، ئه‌ویش به‌کاره‌یتان و کرینی زیاتر به‌هۆی ئه‌و دیارییه‌وه‌بووکه‌ ده‌یانخسته‌نیو پا‌که‌ته‌تایته‌که‌وه، هه‌شتا جلشۆر نه‌بوو.

(ته‌رگۆر و شان‌دیز) که‌ دوو گوند بوون له‌ نزیک مه‌شه‌د. له‌ هه‌موو گوندی شان‌دیزدا یه‌ک چیشته‌خانه‌نه‌بوو. له‌ ته‌رگۆر و گونده‌کانی ده‌ورو به‌ریش سێ دوکانی گوشتی کولاو و که‌باب‌خانه‌هه‌بوون، به‌لام ئیستا (١٣٩١-٢٠١٢) له‌ شان‌دیز و ته‌رگۆر و پیراموون زیاتر له‌ (٣٥٠) رېستوران‌تی گه‌وره‌و بچووک هه‌یه. له‌ هه‌موو شاری مه‌شه‌ده‌دا پینچ ده‌زگای فۆتۆکۆپی هه‌بوون، که‌ ئه‌ویش ده‌وله‌تی بوون، له‌ داموده‌زگا‌کاندا. له‌ زانکۆشدا ده‌ستگای پولی کۆپی هه‌بووکه‌ ئه‌ویش ده‌زگایه‌ک بوو به‌ ستینسل کاری ده‌کرد. رهنه‌گه‌ نه‌وه‌ی نوێ بېرسیت ستینسل چیه؟ زۆر باشه‌ گه‌ر هه‌ز ده‌کیت بیزانیت خۆت به‌دوادا چوونی بۆ بکه‌ با بیزانیت. له‌ناو شاری مه‌شه‌ده‌دا چه‌ندین چایخانه‌هه‌بوون له‌سه‌ر شیوازی کۆن، له‌ نزیک مه‌یدانی ده‌روازه‌ی قوچان، سه‌ره‌تای شه‌قامی کاشانی ئیستا، چایخانه‌یه‌ک هه‌بوو که‌ شوینی کریکارانی ده‌ردانی بیرى توالیت بوو. ئه‌و کریکارانه‌ زیاتر له‌و چایخانه‌یه‌ داده‌نیشتن. کاتیک کریچی ئاغای موده‌ریسی بووین کیشه‌یه‌کمان بۆ دروستبوو به‌زوویی چووین بۆ ئه‌و چایخانه‌یه‌ و له‌وێ چه‌ند کریکاریک له‌گه‌لماندا هاتن و کیشه‌که‌یان بۆ چاره‌سه‌ر کردین. له‌لای مه‌یدانی نه‌خوشخانه‌ی ئیمام رها‌ش چایخانه‌یه‌ک هه‌بوو که‌ شوینی شۆفیری تاکسیه‌کان بوو، ئه‌گه‌ر که‌سیک به‌دوای شۆفیری تاکسییه‌کاندا بگه‌رایه‌ ده‌چوو له‌وێ ده‌یدۆزییه‌وه. له‌ شه‌قامی گه‌راج‌ه‌کاندا چه‌ند چایخانه‌یه‌ک هه‌بوون. یه‌کیکیان تایبه‌ت بوو به‌ شۆفیرانی ئۆتۆمبیلی گه‌وره‌و

باره لگر. يه کيکي تر تاييهت بوو به شوفيرى پاسه کان. من خوم چندين جار سهر داني
ټه و چاځانانه يه م کردووه، هر له و ناوه چاځانه يه کيش هه بوو تاييهت بوو به به ناکان،
له مهيداني سى ههمى ټه سفه هانيس چاځانه يه ک هه بوو تاييهت بوو به پياوه به ته مه ن و
ناسراوه کاني شار.

رهوشى کوليز

له سالى (۱۳۴۶-۱۹۶۷) دا ټيمه چووينه کوليز، له و سالدو گوربانکارى گه وره
به رينگاووه بوو. له سالاني (۱۳۴۵-۱۹۶۶=۱۹۶۷) ژماره يه ک له ماموستاياني
شايسته که نمونه ي رهوشته رزي بوون، دووايين سالى خزمه تيان به رينگر. پياواني
زانستخوازي وهک دکتور ټه حمده علي ره جائي، دکتور لوتفوللاي مه فخم پايان، دکتور
ره حيمي عه فيفي، دکتور حه سهن علي مويه دي، ماموستا نهويد. جگه له ټه وانيس چندين
ماموستايه کي تر هه بوون که چندين ساليک پيشه نگ بوون له ناو زانکودا، ټه وانيس برتي
بوون له دکتور غولام حسيني يوسفی، دکتور جه وادي حه ديدى، ټه مانيس به وپه رې
دلسوزيه وه کاره کاني خويان ټه نجام دده. دکتور جه لالي مه تيني که سيکي تاييهت بوو،
ټه و زياتر گرنگي به کاره لاوه کيه کاني خوي دده تا کو کاره زانستيه کاني. له به رگي
چواره مي بيره وه ريه کانمدا له باره ي دکتور جه لالي مه تينه وه لانیکه م سى لاپه رهم
نوسيووه. ټه گهر به وټ يه کيک له هوکاره کاني دروستيووني شورشي ئيسلامي ئيران
بزانيت. پټويسته کار و کرده وه کاني که ساني وهکو دکتور جه لالي مه تيني جوان هه ست
پټيکه يت و هه لوټيسته ي له سهر بکه يت. هه نديک جار ټه گهر که سيک يه ک دوستي هه بيت
پټويستی به سده دوژمن نييه. رژيمي په هله وي به چندين سده که سيکي وهکو دکتور
جه لالي مه تيني پټويستی به ده مليون دووژمن نه بوو. هر به هه مان شيوه ي دکتور
ټه حمده ي نه ژاد، به دوستيکي وهکو رټونامه ي ئيران پټويستی به پينچ مليون دووژمن
نييه. ټه و دوستانه ي له رټونامه ي ئيران ټه و نه ده ي پينچ مليون دووژمن کاريان بو
کردووه.

له سالى (۱۳۴۵-۱۹۶۶) ژماره يه ک خويندکارى گه نج له ولاتي فهرنسا خويندنيان
ته و او کرد بوو، گه رابوونه وه و وهک ماموستا له زانکوي مه شهيد دامه زران. له ماوه ي
دوو، سى سالدو چندين که سيکي تر له ولاتي بریتانيا خويندنيان ته و او کرد و گه رانه وه
بو ولات و له زانکو دامه زران، به و شيوه ي نه وه ي نوچ ده هانته زانکو تا کو نه وه ي کون
خانه نشين بکړين. ټه وانه ي له فهرنسا وه گه رابوونه وه کلتوري نازادي و تيکو شانيان

له گهل خوياندا هيتا بووه وه، نه وانه شي له بریتانیا و نه امریکا وه ده گه پانه وه جوړه کلتوريکی تریان له گهل خوياندا ده هيتا په وه. پيش سالی (۱۳۴۵-۱۹۶۶) خويندن له زانکوی مه شهيد به زمانی فهره نسی بوو. له و ساله به دواوه خويندنی ئينگليزیش له و زانکويه ده ستيپيکړد.

نه گهر بمه ویت چیروکی ژيان و مالی خويندکاران بنووسم، نه وه خوی له خويدا ده بيهته پرمانيکی گه وړه. په نگه رږژیک بیت نه و ياده وه ريپانه ش بنووسمه وه، به لام ثایا به پراستی ده کریت نه و ياده وه ريپانه بنووسمه وه؟ خو نه گهر هه موو نه و ياده وه ريپانه بنووسمه وه نه و ده بيهته کتبيکی نه پنی ئاميز. ثایا به پراستی ده کریت باسیک له و نه پنیانه بکهم؟ یا نه وانه به که لکی قسه له سه رکردن نایه. له و سالاندا زانکوی مه شهيد زانکويه کی تازه بوو، واته نزیکه ی بیست سال ده بوو بنيات نرابوو. زانکو هيتا که موکوړی زوری هه بوو. کوليزه کان له ناو شار و له ناو شه قامه کاندابلوو بوو، زانکويه کی باشی شاراوه بوو. پاشان کوليزه کان کوکرانه وه و له شه قامی سنا باد له نزیک فولکه ی (سه عدی) جينگه يه کی باشيان بډا بينکړا. له دووری سه د مه تر له کوليزه کانی زانست و نه ده بیات گه وړيکی به خيوکردنی نه سپ هه بوو. کوليزی پزیشکی له شه قامی زانکو بوو. کوليزی پزیشکی ددان له شه قامی تاهیری بوو. کوليزی زانست له شه قامی نه سرار و کوليزی نه ده بیات له نه سرار و له شه قامی شاهروخ بوو، واته شاهروخی تهموری، که کوړی تهموری له نگ بووه. هه وده ها هاوسه ری گه وه هرشاد بووه، نه و گه وه ره ی مزگه وتی گه وهر شادی دروستکردوه. شاهروخ نزیکه ی چل سال له ئيراندا هه مانږه وایی کردوه. واته له ئيران و نه افغانستان و به شیک له ئاسیای ناوه پراست. نه و به پيچه وانه ی باوکیه وه که خه ريکی له شکرکيتشی و خوینږشتن و کاولکاری بوو، به لام شاهروخی تهموری که سيکی بنياتنه ر بووه. شاری هیرات که پایته ختی حکومه ته که ی بوو گوړی به شاريکی جوان و پيشکه وتوو. شاری خه وافی گوړی به شاريکی پيشه سازی و هونه ری. نه و له گهل هاوسه ره که يدا نو يکارپيه کی باشيان له شاری مه شهيد دا کرد. گه وه هرشاد خاتوون ژنی شاهروخ مزگه وتيکی به ته نيشت مه رقه دی ئيمامی هه شته م (ئيمام رها) وه دروستکردوه. وه زيریکی شاهروخ به ناوی نه مير علی شیرنه وایی پرژدی ناوی شاری هیراتی دامه زراند و ناوی سه رچاوه ی گيلاسی راکيتشا بډا شاری مه شهيد. واته نزیکه ی سی وپنچ کیلو مه تر پرژدی ناوی سه رچاوه ی گيلاسی هيتاوه بډا مه رقه دی ئيمام رها. راکيتشانی نه و جوگه ناوه بووه هوی فراوان بوونی شاری مه شهيد. شاهروخ خزمه تيکی زوری کرد به

زیادکردنی کشتوکال و به‌ره‌می ئاوریشم و پیشه‌سازی. هیزشه‌کانی ته‌یموری له‌نگ، بوون به‌هۆی وێرانکاری ناوچه‌که، به‌لام شاه‌روخ به‌پینچه‌وانه‌ی باوکییه‌وه ده‌ستیکرد به‌بنیاتنان و ئاوه‌دانکردنه‌وه. ئه‌و ئابووری ولاتی گه‌شه‌پیدا و ڕینگه‌ی نویی باززرگانی ئاوریشمی کرده‌وه. زۆرتترین قوتابخانه‌ی دروستکرد، له‌وانه‌چه‌ندین قوتابخانه‌له‌هیرات و خه‌واف و مه‌شه‌هد، چه‌ندین قوتابخانه‌شی له‌ئاسیای ناوه‌پاست و جیگا‌کانی تر دروستکرد. کاری زۆرباش و خزمه‌تگوزاری زۆری له‌ته‌واوی ئێراندا ئه‌نجامدا. فهرمانی داوه به‌نووسینه‌وه‌ی زۆرتترین کتیب، که‌هر یه‌کیک له‌و کتیبانه‌مایه‌ی شانازیه‌ی بۆ هه‌موو جیهان، نه‌ک ته‌نها بۆ ئێران. بۆ ڕیزی چل سال حوکمرانی و ئه‌و هه‌موو خزمه‌ته‌ی به‌ئێزانی کرد له‌شاری مه‌شه‌هد شه‌قامیکیان به‌ناوی شاه‌روخه‌وه ناو نابوو، به‌لام دوا‌ی شو‌پشی ئێران ناوه‌کیان له‌سه‌ر شه‌قامه‌که‌لابرد و ناوی شه‌قامه‌کیان گو‌پی به‌ناویکی تر. ئه‌ی خه‌لکینه‌به‌شوین هیز و توانا مه‌که‌ون. کاتیک چل سال پاشا بوویت، ئه‌و پاشایه‌تیه‌ش زیاتر له‌هه‌موو شاکانی تر به‌شوین ئاشتی و ئاوه‌دانی و خو‌شگوزهرانیه‌وه بوویت بۆ گه‌له‌که‌ت، که‌چی ئیستا ڕینگه‌ناده‌ن ناوه‌که‌شت له‌سه‌ر شه‌قامیک هه‌بلواسریت. ئه‌گه‌ر وا هه‌ستبه‌کم ناوی ئه‌و شه‌قامه‌بۆ خاوه‌نه‌تازه‌که‌ی وه‌فای ده‌بیت ئه‌وا من به‌هه‌له‌دا چووم. دنیا بۆ هیز که‌سیک و بۆ هیز شتیکی وه‌فای نییه، خودای گه‌وره‌و به‌خشنده، ده‌ستبه‌رداری هیز که‌سیک نابیت (کل من علیها فأن). ئیمه‌ی مرۆفی بچکولانه‌و هیز له‌باردا نه‌بوو له‌ناوده‌چین. گۆی زه‌وی و ئه‌ستیره‌کان و مانگ و خۆر و کاکیشانه‌کان ده‌میننه‌وه. میژوو، فهره‌نگ، ڕیزی میژوو، دروستبوونی ڕۆشنییری ئه‌ویش شتیکی تره. میله‌ت ڕیز له‌زانایان و ڕۆشنییرانی خو‌ی ده‌گریت و ڕووبه‌ڕووی کیشه‌ی گه‌وره‌ده‌بیته‌وه.

هه‌زاران که‌س، هه‌زاران جار به‌لیپرسراوانیان گوتوه ئه‌گه‌ر ده‌تانه‌ویت ناوی که‌سیک له‌سه‌ر شه‌قامیک یاخود کو‌شکیک بنووسن، بۆ ئه‌و خودال‌بخۆشبووه به‌ڕیزه شه‌قامیک، بینایه‌ک، دامه‌زراوه‌یه‌ک دروستبه‌کن و ناوی ئه‌وی له‌سه‌ر دا‌بنین. ئه‌و کات هه‌م ئاوه‌دانی ده‌که‌ن هه‌م ڕیزی گه‌وره‌پیاوان ده‌پاریزن. لیپرسراوان په‌له‌ده‌که‌ن له‌به‌زیندوویی هیشته‌وه‌ی ناوی خودال‌بخۆشبووان، به‌لام توانای دروستکردنی مه‌یدانیکی گه‌وره‌یا قوتابخانه‌یه‌کیان نییه، ئاسانه‌ترین کار بۆ ئه‌وان گو‌ڕینی ناوه‌کانه. به‌گشتی له‌ولاتی ئیمه‌دا شه‌قامیکی گه‌وره‌یا مه‌یدان و کو‌شکیکی میژوویی به‌ناوی که‌سیکی زیندووه‌نییه، که‌سیکی هه‌زار ساله‌ش گه‌وره‌یه‌و پتو‌سته‌بمریت یا شه‌هید بیت تا‌کو ناوی له‌سه‌ر دامه‌زراوه‌کان بنووسریت. دیاره‌هه‌ندیک جار ڕووده‌دات که‌شوینیک

به ناوي كه سيكي زيندووهو بيت.

ئو كاته كوليزي ئهدهبيات له شهقامي شاهروخ بوو. كوليز لهسهر رووبهريكي بيس تهزار مهتر چوار گوشه له بينايهكي كوني گهورهدا بوو، كه چوار دهوري بيناكهش ديوار بوو. ژووري راگري كوليز و جيگرهكهي و ژميريار و ليپرسراوي ئيداري له بينا كونهكهدا بوو. پهنجهرهكاني دوو شوشهبي بوون تاكو بهرگري له سهرماي زستان بكات. له م بينايهدا كهساني وهكو دكتور عهلي ئهكبر، دكتور جهمال رهزايي بيزجهندي، دكتور ئهحمده رهزايي، دكتور جهلال مهيني، دكتور عهباسي سهعدي و محمده كازمي خواجهبيان سهروكايهتي كوليزيان كردوو. ماموستاياني وهك و دكتور جهوادي هديدي، دكتور غولام حسيني يوسف، دكتور لوتفوللاي مهفخم پايان، دكتور سهرويسي سوهامي و دكتور عهلي شهريعهتي له هاتوچودا بوون. ئه م بينا گهورهيه دهكرا بكرت به موزهخانه و وهك يادگاربهك بميتتهوه، كه چي زور به ئاساني تيكاندا. ئهگه بينايهكي ئاوها له پارس يا ئهلمانيا و بريتانيا ههبووايه دهيانكرد به موزهخانهيهك و خهلكيكي زور سهردانيان دهكرد. هه م يادي گوره پياوان به زيندوويي دهمايهوه و هه م ليزهوه پارهيهكي باشيان بهدهستههيتا و دهبووه شوييني بيرهيتانهوهي فرههنگي ولات. هه موو شوييني كوليزهكه به بيناكهشوه له دهيهي (١٣٧٠-١٩٩١) دكتور عهبدولرهزاي باقري به بره پارهيهكي زور كه م فروشتي. لهكاتيكدا دهبوو ليپرسراوان و كاربهدهستاني زانكو ئه شويينهواره فرههنگيهيان بپاراستايه، كه چي ئهوان پشگيري تيكدانيان كرد.

لهبارهي دكتور عهبدولرهزاي باقري كه خهلكي مويده و سهروكي زانكو بوو، پاشان لهسهر ئهوه دهنوسم. ئه خراپترين سهروك زانكو بوو كه من له تهمهندا بينييتم، ئهوه له سهردهمي دكتور خاتهميديا سهروكي زانكو بوو. يهكيك له كارهكاني ئهوه سهروك زانكو و هاوشاريه ي من، دروستكردي دوسيه و دادگاييكردي نهيني ماموستاكان بوو، واته ئه م سهروك زانكويه له سهرهتاي سهدهي بيس و يهكدا كه ماموستايهك ئاماده و له بهرچاو بوو ئهوه به نهيني دادگايي دهكرد. ئهوه بهو جزره چاكسازيي دهكرد. ئاي لهو چاكسازيه كه كهساني وهك ئهوه سهروك زانكويه و مستهفا موعيني وهزيري خويندني بالا ئهنجاميان دهدا.

له سالي (١٣٤٦-١٩٦٧) دا، كاتيك چومه كوليزي ئهدهبياتي زانكوي مهشهده سهروكي زانكو بهريز ئيسماعيل بيكي بوو. راگري كوليزي ئهدهبياتيش دكتور ئهحمده عهلي رهجائي بوو. دكتور ئهحمده عهلي پياويكي بهريز و خزمهتگوزار بوو. له سهردهمي

ئەودا گۆرانیکاری لە زانکۆ و کۆلیژی ئەدەبیاتدا کرا. یەکیکی تر لە ماموستا گەنج و چالاکەکانی کۆلیژی ئەدەبیات دکتۆر عەلی شەریعەتی بوو. دکتۆر ئەحمەد عەلی رەجائی هەر خۆی دکتۆر عەلی شەریعەتی لە کۆلیژی ئەدەبیات دامەزراند بوو. هەر خۆشی زۆر پشگیر و هاندەری دکتۆر شەریعەتی بوو. ئەو کاتە هێشتا کۆلیژ ھۆلی شانۆیی تیدا نەبوو، بەلام گۆرەپانیکی گەورەیی هەبوو کوران و کچان یارییان تیدا دەکرد. ناو ئەو چوار دیوارە لە پووی کۆمەلایەتی و سیاسییە وە جیاوازی هەبوو لەگەڵ ھەموو شارێ مەشھەدا. کۆلیژەکان تەنھا شوێنیک بوون کوران و کچان تیکەل دەبوون تیندا و لە پۆلەکاندا بە یەکەوێ دادەنیشان. لە دەرەوێش بە یەکەوێ یاریی توپتێیان دەکرد. زانکۆ تەنھا شوێنیک بوو لە ھەموو مەشھەدا کە کچان بە جلۆبەرگی وەرزشی دوو پارچەییەو لەگەڵ کوراندا یاریان تیدا دەکرد. تەنھا شوێنیک بوو کە گرۆپ و بێروریا جیاوازیەکان لێی کۆدەبوونەو و بانگەوازی بێرورای خۆیان تیدا دەکرد. هەر لەو سالانەدا لەکۆلیژ کۆمەلێک کەسی سەر بە پارت و گرۆپی چالاک ھەبوون. ھەموو کۆلیژەکان و بەتایبەت کۆلیژی ئەدەبیات و زانست و پزیشکی، کۆمەلێک کەسی دژە کۆمەلگە و دژە شار و دژە لادینی جیگای خۆیان تیدا کردبوو. لە سالی (١٣٤٦-١٩٦٧) دا، گۆرانیکاری تازە لە کۆلیژی ئەدەبیات لە پەرەسەندندا بوو. دکتۆر عەلی شەریعەتی وانەیی بەشی میژووی دەگوتەو. پۆلەکانی ئەو ببوونە بنکەیی رۆشنییران. لە ھەندیک وانە و تەنھەدا لە پۆلەکەیی ئەودا زیاتر لە (٢٠٠) خۆیندکار بە شیوہی ئازاد بەشدارییان تیدا دەکرد. دکتۆر ئەحمەد عەلی رەجایی پیاویکی بەرێز و خۆشەویست و ئازادیخواز بوو، ئەو پیاویکی تیکۆشەر و نمونەیی بوو. دیتەو یادم پۆژی (١٦) ئازەر - ٧ ی ت. یەکەم) خۆیندکاران لە کۆلیژ مانیاڤگرت بوو، لە راپەرەو کە دانیشتیوون، پۆلیس چوار دەوری کۆلیژی گرتبوو. لە مەودای ھەر مەتریکدا پۆلیسیک وەستا بوو. دکتۆر ئەحمەد عەلی رەجایی ھاتە بەر دەرگای کۆلیژ، ئەفسەرێک فەرماندەیی پۆلیسەکان بوو. دکتۆر ئەحمەد بە ئەفسەرەکەیی گوت، ئێوە بۆچی ھاتوون چوار دەوری ئێرەتان گرتووە؟ بۆچی ھاتوونەتە ئێرە؟ ئەفسەرەکە گوتی ئێمە فەرمانمان پیکراوە بێنە ئێرە. دکتۆر ئەحمەد گوتی ئێمە خۆیندکارانە بە من سپێردراون و لە ژێر چاودێری مندان، ھیچ کاریکی خراپیش ناکەن. پاسەوانەکە گوتی ئێمە خۆیندکارانە دەیانەوێت لە کۆلیژدا وتاربدەن. دکتۆر ئەحمەد عەلی گوتی ئەو دەبێت لە کۆلیژدا چ کاریک بکەن، ئەگەر وتار نەدەن؟ خۆ دەبێت یەکیک وتاربدات و ئەوانی تریش گوتی بۆ بگرن. لە کۆلیژدا ھۆلیک نییە تاکو تیندا کۆببنەو، ئەمانیش ناچارن لە راپەرەو کە دانیشن و گوتی لە وتارەکان

بگرن. بوونی پؤلیس له‌م شوینه‌دا خویندکاران ناچار ده‌کات په‌نا بۆ کاری خراپ بیه‌ن. بۆیه‌ها زووه‌ ئیوه‌ لیږه‌ بږۆن بۆ ئه‌وه‌ی هیچ کاریکی خراپ ږوونه‌دات. پاشان ئه‌فسه‌ره‌که‌ په‌یوه‌ندی کرد به‌ لیږس‌راوه‌که‌یه‌وه‌ و گوتی ئیمه‌ به‌لینمان له‌ دکتور ئه‌حمده‌ عه‌لی وهرگرتووه‌ که‌ خویندکاران هیچ کاریکی نه‌خوازاو ئه‌نجام نه‌دن، هه‌ر کاریکیش ږووبدات ئه‌وا دکتور ئه‌حمده‌ عه‌لی خوی لئی به‌رپرس ده‌بیئت. دکتور ئه‌حمده‌ عه‌لی بوو به‌ که‌فیلی خویندکاران و پؤلیس ده‌وری کولیزیان چۆلکرد. ئه‌و خویندکاره‌ گه‌نجان هه‌ستیانکرد ئه‌گه‌ر کیشیه‌که‌ ږووبدات ئه‌وا به‌سه‌ر دکتور ئه‌حمده‌ عه‌لی دا ده‌شکیته‌وه‌. هه‌ر بۆیه‌ش چه‌ند که‌سیک وتاریان پیتشکه‌ش کرد و مانگرتنه‌که‌ کوتایی هات.

ئو ساله‌ دوایین سالی دکتور ئه‌حمده‌ بوو له‌ کولیزی ئه‌ده‌بیات. دوی ئه‌و دکتور جه‌لالی مه‌تینی، بوو به‌پاگری کولیزی ئه‌ده‌بیات، ئه‌و به‌ پتچه‌وانه‌ی دکتور ئه‌حمده‌ عه‌لییه‌وه‌ بوو. دکتور ئه‌حمده‌ بۆ خویندکاران باوکیکی به‌پرز بوو، به‌لام دکتور جه‌لالی مه‌تینی که‌سیکی بږز بوو. خویندکاران له‌ دکتور جه‌لال ده‌ترسان، په‌یوه‌ندی کوپ و باوکیکی له‌ کولیزدا به‌ره‌و نه‌مان ده‌چوو. ئه‌و په‌یوه‌ندییه‌ په‌یوه‌ست نه‌بوو به‌ دکتور ئه‌حمده‌ عه‌لی و دکتور جه‌لالی مه‌تینی، به‌لکو سیاسه‌تی گشتی ږژی می شا له‌ باره‌ی زانکۆکانه‌وه‌ گۆرانکاری به‌سه‌ردا هاتبوو. که‌سانی وه‌کو دکتور ئه‌حمده‌ عه‌لی ئاگاداری هه‌موو کیشه‌کانی خویندکاران بوون، په‌ره‌یان به‌ په‌یوه‌ندییه‌کانی کوپ و باوکییه‌تی ده‌دا. ئه‌گه‌ر خویندکاریک کیشه‌کی هه‌بوایه‌ به‌زوویی هه‌ولی چاره‌سه‌رکردنیا ده‌دا. که‌سیک بږز پاره‌ بوایه‌ پاره‌یان پتده‌دا. ئه‌گه‌ر خویندکاریک بیویستایه‌ زه‌ماوه‌ند بکات ئه‌وان کومه‌کیان ده‌کرد، یا ئه‌گه‌ر ماموستایه‌ک کیشه‌یه‌کی هه‌بوایه‌ ئه‌وا کیشه‌که‌یان بۆ چاره‌سه‌ر ده‌کرد. هه‌موو ماموستایانی هاوبیری دکتور ئه‌حمده‌ عه‌لی هه‌روه‌کو ئه‌و بیریان ده‌کرده‌وه‌. خودا لیخۆشبووان دکتور لوتفوللای مه‌فخه‌م پایان و دکتور غولام حسینی یوسفی هه‌ر به‌ هه‌مان شیوه‌ بوون. دکتور لوتفوللای مه‌فخه‌م پایان، که‌سیکی زۆر پاک و دلسۆز بوو. پتیش ئه‌وه‌ی ماموستای جوگرافیا یا مؤسیقا بیئت، ئه‌و ماموستای ږه‌وشت بوو. هه‌ر خویندکاریک کیشه‌یه‌کی هه‌بوایه‌ سه‌ردانی ئه‌وی ده‌کرد، یا پاره‌ی له‌ ئه‌و قه‌رز ده‌کرد. ئه‌و که‌سیکی ده‌ستکراوه‌ بوو، کاری بۆ خویندکاره‌ بیکار و بږز پاره‌کان ده‌دۆزیه‌وه‌. ئه‌وکاته‌ حکومه‌ت هیچ ږږه‌ پاره‌یه‌کی نه‌ده‌دا به‌ خویندکاران. زانکۆکان کاریان به‌ خویندکاران ده‌سپارد، به‌کرنی یه‌ک کاتژمیر کارکردن به‌ (۵،۱۲) ږیال. ئه‌گه‌ر کاره‌که‌ هونه‌ریی بوایه‌ ئه‌وا نرخ‌ی یه‌ک کاتژمیر کارکردن بیست‌و‌پینچ ږیال بوو. زۆرت‌ترین دۆزینه‌وه‌ی کار بۆ خویندکاران به‌ هه‌ولی دکتور لوتفوللای مه‌فخه‌م

پایان بوو. تاقیگه‌ی جوگرفیا، شوینی کارکردنی خویندکاریکی زور بوو له ژیر چاودیری دکتور لوتفوللای مه‌فخه‌م پایان و خانم دکتور زیبای خورسه‌نددا، نه‌خشه‌یان ده‌کیشا له‌سه‌ر شووشه. ئەم نه‌خشانه لایه‌نی زانستییان نه‌بوو، زیاتر لایه‌نی هونه‌رییان هه‌بوو. خودالینخوشبوو دکتور لوتفوللای پاره‌ی به‌قهرز ده‌دا به‌و خویندکارانه‌ی که بی پاره ده‌بوون. جاریک خویندکاریکی خه‌لکی مه‌شه‌د که ناوی مه‌حمود بوو، سه‌ردانی کرد و داوای یه‌ک هه‌زار تومهن قهرزی لیکرد. دکتور هه‌موو خویندکارانی به‌باشی ده‌ناسی و بۆ هه‌ر خویندکاریک دۆسیه‌یه‌کی کردبووه‌وه، هه‌موو زانیاریه‌کانی خویندکاره‌که له دۆسیه‌که‌دا نووسرا بوو. به‌و هۆیه‌شه‌وه هه‌موو که‌سوکاری خویندکارانی به‌باشی ده‌ناسین، هه‌ر بۆیه‌ش که‌سوکاری مه‌حمودیشی به‌باشی ده‌ناسی. دکتور لوتفوللای به‌محمود ده‌لێت تو خه‌لکی مه‌شه‌هدیت. مالتان له‌ کولانی باغ سه‌نگیه‌ له‌ نزیک فولکه‌ی سه‌راب. باوکت له‌ فلان شوین دوکانی هه‌یه، براکه‌شت له‌ فلان شوین کارده‌کات، تو که‌سوکارت ده‌وله‌مه‌ندن و هه‌زار تومهنن بۆ چیه‌؟ له‌و سه‌رده‌مه‌دا هه‌زار تومهن پاره‌یه‌کی زور بوو. له‌و کاته‌دا من مانگی ئەوه‌په‌ری (۱۴۰) تومهنم خه‌رجده‌کرد. مه‌حمود نه‌یتوانی وه‌لامیکی ته‌واوی بداته‌وه. دکتور گوتی ئەگه‌ر به‌راستی پیمبلێت ئەو پاره‌یه‌ت بۆچی ده‌ویت، ئاماده‌م پاره‌که‌ت پیده‌م. مه‌حمود گوتی راستیه‌که‌ی ئەوه‌یه هه‌ر که‌سیک پاره‌ له‌ تو وه‌رده‌گریت ده‌یخوات و ناتداته‌وه. منیش ده‌مه‌ویت پاره‌که‌ت لیه‌وه‌ریگرم و نه‌شته‌مه‌وه. دکتوریش هه‌زار تومه‌نه‌که‌ی پیده‌دات، به‌لام له‌وه‌ودا. دکتور خویندکارانی به‌بانکی بازرگانی ناساند و له‌وێ پاره‌یان قهرز ده‌کرد و مانگانه‌ بۆیان ده‌برده‌وه.

ئەگه‌ر خویندکاریک بی پاره‌ بوايه و نه‌یتوانیایه قهرزه‌که‌ی بداته‌وه ئەوا دکتور لوتفوللای مه‌فخه‌م پایان، کاریکی بۆ ده‌دۆزینه‌وه، تا‌کو خویندکاره‌که‌ بتوانیت کار بکات و قهرزه‌که‌ی بداته‌وه. من ژياننامه‌ی خودالینخوشبوو دکتور لوتفوللای مه‌فخه‌م پایانم له‌ گۆفاری کۆلیژی ئەده‌بیاتی مه‌شه‌د بلاوکردۆته‌وه. په‌یوه‌ندی مامۆستا له‌گه‌ل خویندکاراندا زور پته‌و بوو. له‌ نێوان مامۆستا و خویندکاراندا په‌یوه‌ندیه‌کان هاوشیوه‌ی په‌یوه‌ندی باوک له‌گه‌ل کوردا بوو.

بیرم دیته‌وه رۆژیک، خویندکاریک وابزانم ر‌ه‌زای دانشوهر بوو، له‌ ناوکولیژدا چاکه‌ته‌که‌ی دابوو به‌ شانی راستیدا و به‌ده‌ستی چه‌پی گرتبووی. دکتور ئەحمه‌د عه‌لی ر‌ه‌جائی ئەو خویندکاره‌ی بانگ کرد و گوتی کورم به‌ جوانی چاکه‌ته‌که‌ت له‌به‌ر بکه‌ ومه‌یده به‌ لایه‌کی شانتدا. خو ئیره‌ مه‌یدانی بارنیه. پاشان گوتی رۆله‌ ئەوانه‌ی له‌ مه‌یدانی بار کارده‌که‌ن هه‌موویان خه‌لکانی ر‌ه‌نجده‌ر و به‌رێزن، به‌لام هه‌ر شوینیک

رێکار و یاسایەکی تایبەتی خۆی ھەیە. دکتۆر ئەو قسانەى بە شێوازیکی باوکانه و دلسۆزانە پێگوت. بە جۆریک ئەو خویندکارە نارەحەت نەبێت و شەرم نەبێت. با یادەوهرییهک لە سەر دکتۆر ئەحمەد عەلی رەجائی بوخارایی بگێرەوه. ئەو پیاویکی بەرپز و دلسۆز بوو. دەبوو زووتر و زیاتر لە سەری بنوسم. پۆژیکیان لە پۆلەکەى ئەودا بووم، چل خویندکاری بەشەکەى خۆى لە پۆلدا بوون، نزیکەى بیست خویندکاری وەکو منیش بە شێوەى ئازاد بەشداریمان کرد بوو لە پۆلەکەدا دانیشتبووین. لە ناوەرپاستى وانە و تنەویدا بوو دەرگای پۆلەکە کرایەوه. ئاغای باغەبانى بەرپۆهەبەرى ئیدارەى کۆلیژ داواى مۆلەتى کرد بێتە ژوورەوه. دیار بوو کاریکی پەلەى ھەبوو، ھەرگیز لە کاتى وانە و تنەویدا ھیچ کەسێک بۆى نەبوو بێتە ژوورەوه. دکتۆر ئەحمەد پێگوت فەرموو چیت دەوێت. ئاغای باغەبانى گوتى شتیکی نەینى ھەبە دەمەوێت پێتیبێم. دکتۆر ئەحمەد گوتى من ھیچ شتیکی شاراوەم نییە لەگەل خویندکارەکانمدا، چیت ھەبە فەرموو بێت. ئاغای باغەبانى گوتى سەرۆکی زانکۆ گوتیوەتى سەرۆک وەزیران پاش نیو کاتژمیری تر دەگاتە فرۆکەخانە و سەردانى شارى مەشھەد دەکات، تۆ دەستتیشان کراویت بچیت بۆ فرۆکەخانە بۆ پیشوازیکردنى، ئوتۆمبیلیشت بۆ ئامادەکراوه. دکتۆر ئەحمەد زۆر بە ئارامى گوتى وەک دەبینیت من خەریکی وانە و تنەوهم، بە سەرۆکی زانکۆ بێت ئەحمەد لە پۆلدا یە و ناتوانیت بچیت بۆ ئەو پیشوازییە. ئاغای باغەبانى گوتى ئاخەر سەرۆکی زانکۆ گوتیوەتى دەبێت ھەر بچیت. دکتۆر ئەحمەد گوتى بۆ بە سەرۆکی زانکۆ بێت سەرۆک وەزیران خۆشحال دەبێت ئەگەر ماموستاکان لە پۆلدا بن و گەورە پیاوان لە فرۆکەخانە ئامادەبن. پاشان بۆم دەرکەوت کە ھەندیک لە ماموستاکان و گەورە پیاوان بە فرێکان فرێکان پۆیشتبوون بەرەو فرۆکەخانە بۆ پیشوازیکردنى سەرۆک وەزیران.

من لە تەمەنمدا گەیشتوومەتە ئەو باوەرەى ھەرچەندە زەبروزەنگى پۆلیس زیاتر بێت، ئەنجامەکەى پێچەوانە دەبێتەوه. بە ئامادەبوونی دکتۆر جەلالى مەتینى و ھاوکارى ئەو لەگەل دەزگاکانى پۆلیس و ساواک، مانگرتن و خۆپیشاندانى خویندکاران لە کۆلیژەکەماندا زیاتر دەبوو. ئەوکاتەى ئەو راگرى کۆلیژ بوو کێشەکان ئەوەندە زیادیانکرد تاکو ھەموو کۆلیژەکانى تریشى گرتەوه. ھەلبەت ئەو ھەموو نارەزایى و خۆپیشاندان و چالاکیە خویندکاریانە، بەھۆى دکتۆر جەلالى مەتینیەوه نەبوو، بەلکە ھەموو سیستەمەکانى پزىم دوچارى ئالۆزى ببوون، بەلام چ کەسانیک و چ ھۆکاریک سیستەم و پزىم دروستدەکەن؟ ھەر ئەو کەسانە و یاساكانیان و زەبروزەنگ و

ھەلسوگەوتيان ئەو سىستەمە بىناىد دەننن. كىشەكە كىشەى تاكە كەسى نىيە. دكتور جەلالى مەتىنى و ھاوشىوھەكانى بىوونە ھۆى دروستبوون و پىادەكردنى سىياسەتى گشتى پۈنمى پەھلەوى.

پۈنمى شا بەرەو دەولەمەندى دەچوو. داھاتى نەوت زىيادى كردبوو. ئىران زىاتر پەيوەست دەبوو بە ولاتانى خۇرئاواو. ھاوكات چالاكىيەكانى گروپە كۆمۇنىستىيەكانى سەر بە روسىيا و چىن زىاديانكرد بوو. جەنگى قىتنام سەرنجى بىروباوھەرى گەنجەكانى راپكىشاپوو. حكومت دەيوست ھەم فكرى گەنجەكان كۆنترۆل بكات و ھەم ئەو بىروباوھەرىيان لە مېشكدا دەرېكات. بۆيە دەبوو سىستىمى ساواك بەھىزتر بكات. بەشىك لە دەزگا دەولەتتىيەكان دەيانويست بەكرانەوھى بى قەيد و شەرت و دروستكردنى ژيانكى تارادەيەك باش ھەستى گەنجان بەرەو خۇشگوزەرانى راپكىشن. دەزگا دەولەتتىيەكان، دەيانويست پەيوەندىيە توندەكانى پۇلىس وەك ساواك جىگاي پەيوەندى باوك سالارى بگىرتەو، بەلام كام حكومتى پۇلىسى بۆ ھەمىشە لەسەر پىتى خۆى ماوئەتەو. حكومتە پۇلىسىيەكان ئەوپەرى توانىيان دە سال تا بىست و پىنج سال بەردەواميان ھەبىت. پاشان نۆرەى راپەرىن و شۆرش دىت. ياخود نۆرەى ھەلواسىنى دىكتاتورەكان دىت. ئەگەر دىكتاتورەكان ئەوئەندەى لە داھاتى ولات كە بۆ پۇلىسى خەرج دەكەن بۆ مىللەت و ئاوەدانى ولات خەرج بكەن، ولات ئاوەدان و خۇشيان سەرکەوتوو دەبن، من بۆچوونى خۆم لەم بارەيەو لە كىتېى «شا عەباس و پىنەچى» دا ئاماژە پىداو. مەگەر دەرگىت بازار بخرىتە ژىر كۆنترۆلى پۇلىسەو؟ پۇلىس دەبىت ھىزى بەرگىرى بىت، پاراستنى ئاسايشى ھاوولاتيان لە ئەستۆى پۇلىسدايە، كاتىك پۇلىس خۆى بە خاوەنى ھەموو شتىك بزانىت و خۆى فەرز بكات بەسەر ھاوولاتياندا و دەست وەربىدات لە ئىش و كارەكانيان، ئەو كاتە ھىچ شتىك چارەسەر نابىت و پۇلىس خۆيشى دوچارى گەندەلى دەبىت. لەو جۆرە نمونەيەم لە ھەموو جىھاندا بىنيوو. پاشان حكومتى پەھلەوى لە دەوروبەرى سالى (۱۳۴۵-۱۹۶۶) ھەموو دامودەزگا دەولەتتىيەكانى خستە ژىر چاودىرى ساواكەو. ھىچ بەرپۆەبەرىكى گشتى نەيدەتوانى كارەكانى خۆى جىبەجى بكات بىن پىرسى ساواك، بەلام لە كوئى ئەم جىھاندا ئەم سىستىمى پۇلىسىيە بەردەوامى ھەبوو. لە سالى (۱۳۴۷-۱۹۶۸) دەسلەلاتى پۇلىس لە كۆلىژەكاندا زىادىكرد و سوپاي زانكويان دروستكرد. ئەفسەرىك لىپرسراوى سوپاي زانكو بوو. لەبەردەم ھەر كۆلىژىكدا چەند پۇلىسىك وەستا بوون و چاودىرى ھاتنەژوورەو و چوونەدەرەوھى خويندكارانىان دەكرد و ناسنامەيان لىوئەردەگرتن، ھەر كچىك پووپۆشى پتوۋە بوايە پىگايان نەدەدا

بچیتە ناو زانکۆوە. لە ساڵی (١٣٥٢-١٩٧٢) لە تەواوی کۆلیژی ئەدەبیاتی مەشھەد تەنھا سێ کچ ڕووسەرییان پێوە بوو. پەییوەندییەکانی سەرانی کۆلیژ لەگەڵ پۆلیسدا زیاتر بوو، تا پەییوەندی خۆیندکاران لەگەڵ پۆلیسدا. کەسانی وەک دکتۆر جەلالی مەتینی بنیاتنەری ئەو یاسا پۆلیسیە بوون لە زانکۆدا. دکتۆر جەلالی مەتینی بۆ خۆی کەموکوورپیەکی زۆری ھەبوو نەیدەویست کەموکوورپیەکانی خۆی چاک بکات، کاتیک بەو ھەموو کەموکوورپیەو ھەبوو ڕاگری کۆلیژ ئیتر سەنگ و قورسایى خۆی لای خۆیندکاران لەدەستدا. کاتیک پەییوەندیەکان لەسەر بنچینەى ڕیز و خۆشەویستی دانەمەزرا تەنھا ھیز ڕۆل دەبینیت. لە سەردەمانیکدا کە ھەموو زولم و زۆریک بکەیتە ژیر پرسیارەو ھەو ئەوانەى دەیانەوێت لە لووتکەى دەسلەلتادا بمرێنەو ھەو چیان پێدەکریت. ئەوان کاریکیان کرد کە خۆیان ئەنجامەکەیان بینی. شا، ویستی گۆرانکاری ستراژیی بکات تا ساڵی (١٣٤٠-١٩٦١) دەویست بەھیزی خەلکانی وەکو (شەعبان بێمۆخ) ھوکومرانی بکات، بەلام لەو بەدواو ھەو. بەھیزی سەربازی و ساواکی ھوکومرانی دەکرد. ئەو زەبروزەنگەى ئەوان پیاوێکیان کرد بوو، وردە وردە لە نیو کۆلیژ و زانکۆکانیشدا ڕەنگی دایەو ھەو. ئەو ڕیز و خۆشەویستیەى لە نێوان مامۆستا و خۆیندکاراندا ھەبوو بەرەو نەمان دەچوو. ئەو مامۆستایانەى داوای نوێخوازیان دەکرد بە داوای پۆستدا دەگەرەن. زۆریک لە مامۆستا زانستپەرور و دلسۆزەکان ولات وەلانران، مامۆستایانی ئازادیخواز لە ژیر فشاردا بوون، کەسانی بیتوانا و ماستاوچی دەخرانە سەرکار. دەکریت نمونەیکەک باس بکەم، چەند سالیک دواتر و لە ساڵی (١٣٥٠-١٩٧١) کارناسی کۆلیژ بووم، شەویک لە کۆلیژ میواندارییەک ئامادەکرا بوو. نازانم بە چ بۆنەیکەو ھەو. میزی شەش کەسى و ھەشت کەسیان دانابوو. من لەسەر میزیک بووم کە دکتۆر لوتقوللای مەفخەم پایانیشت لەسەر ھەمان میز دانیشتبوو. کەسیکی تر ھات لامان دانیششت، ئەو کەسە مامۆستای دەروونزانی بوو. ئەو کەسیکی چوار شانە و ھەیکەلیکی گەرەى ھەبوو. لە کۆتاییەکانی دەورانی شادا نوێنەری ئێران و سەرپەرشتیاری خۆیندکارانی ئێرانی بوو لە ھیندستان. دیارە مەبەستم لەو کەسە ئاڭای دکتۆر ئەمینە. ئەو پێشتر ناسناوھەکی شیخ زادە بوو، بەلام پاشان ناسناوای خۆی گۆریبوو. خۆیندیشی لە ئێران و لوبنان و ئەمریکا تەواو کردبوو. بە بۆچوونی من ئەو نمونەیکە تەواوایی بیری خۆرئاوایی بوو، ھەروەھا کەسیکی مەزھەبی و لە بنەمالەیکە مەزھەبییدا گەرە ببوو. ھەندیک جار مەراسیمی ئیمام حسینی دەگێرا بۆ ھاوڕیکانی و لە ھەمان کاتیشدا بانگەشەى بۆ فیکری ڕۆژئاوایی دەکرد. ئەو ھەش جۆریک بوو لە ڕاڕاییەکانی.

ئەم پیاوێ نوێنەری ئێران و سەرپەرشتیاری خۆبەندکارانی ئێرانی بوو لە هیندستان. نازانم لەسەر میزی نانخواردن چۆن بوو گفتوگۆیەک دروستبوو لە نێوان دکتۆر لوتفوللا و دکتۆر ئەمینی. دکتۆر ئەمینی لە لای خۆبەندکارە کچ و کۆرەکانی کۆلیژ بە کەسیکی سەرەرق و بێریز ناسرا بوو، بەلام دکتۆر لوتفوللا نمونەێ کەسیکی پاک و بەرەوشت بوو، مامۆستایەکی چالاک و دڵسۆز بوو، کەسیک بوو بیست‌وحەوت کتییێ دەربارەێ موسیقایی ئێران نووسی بوو. دکتۆر لەتفوللا لەسەر ئەو باوەرە بوو کە کۆرە و کچانی خۆبەندکار وەک کۆر و کچی مامۆستاکان، دەبگوت ئەم خۆبەندکارانە ئەمانەتێک لەلایەن کەسوکاریانەو بە مامۆستایان سپێردراون، بەلام دکتۆر ئەمین بە پێچەوانەێ دکتۆر لوتفوللاوێ بیری دەکردەو. دکتۆر ئەمین بە دکتۆر لوتفوللاێ گوت تۆ وەک منداڵ سەیری ئەم خۆبەندکارانە دەکەیت و ئامۆژگارییان دەکەیت، ئەمانە تەمەنیان لە هەژدە سالی تێپەرێو، پتووستیان بە ئامۆژگاری تۆ نییە، ئەوان خۆیان ئازادەن هەر کاریک کە بیانەوێت بیکەن. دکتۆر ئەمین دەبگوت یەکیک لە کێشەکانی خۆبەندکاران کێشەێ سیکسییە، پتووستە خۆبەندکاران ئازادەن بەیەکەو. دکتۆر لوتفوللا گوتی کەواتە وەک تۆ دەلێیت ئەگەر من لەگەل خۆبەندکاریکی کچدا دەست تێکەل بکەم و لەسەر جینگەکەێ لەگەلیدا بخەوم ئاساییە. دکتۆر ئەمین گوتی ئەگەر خۆی رازی بیت زۆر ئاساییە. دکتۆر لوتفوللا تۆرەبێ گرتبووی و گوتی دکتۆر ئەمینی بەرێز، بێرکردنەو و هەلسوکەوتی کەسانی وەک تۆ ئەم ولاتە وێران دەکات و خۆشتان لەناو دەچن، ئێو دەتانەوێت کۆمەلگەێ ئێران و شاری مەشھەد گەرۆگول بکەن. دیارە چەند سالیک بوو دکتۆر ئەمین بۆچوونەکانی خۆی لە پۆلدا و لەگەل خۆبەندکاراندا بە پرونی باسەدکرد، باسی پەیوەندییە سیکسییەکانی بۆ خۆبەندکاران دەکرد. دکتۆر جەلالی مەتینیش بە بێ ئەوێ قسەکانی دکتۆر ئەمین بلیتەو، بە کردەو ئەو بۆچوونەێ دکتۆر ئەمینی ئەنجام دەدا. مامۆستایانی وەک دکتۆر محەمەد و هاوڕێکانی پابەندی دابونەریتی کۆنی ئێران بوون و پروبەرووی کەسانی وەک دکتۆر ئەمینی دەوستانەو کە تیۆری ئازادی سیکسییان پیادە دەکرد. ئیسلام خوازەکانیش چەند دەستەبەک بوون، لایەنگرانی دکتۆر عەلی شەریعەتی گروپیکیان دروستکردبوو، لایەنگرانی ئەندازیار مەھدی بازرگان کتیبەکانی ئەویان بلاوکردەو، لایەنگرانی ئایەتوللا خومەینی نامە و کاسیتەکانی ئەویان بە نەینی بلاوکردەو. من خۆم چەندین جار ئاگاداربووم دکتۆر عەلی شەریعەتی بە ئاشکرا بەرگری لە بۆچوونەکانی ئایەتوللا خومەینی دەکرد. ئەو لە بەرامبەر پرسیاری خۆبەندکارەکانی کە لییان دەپرسی ئایا دەرکێت لە سەھێ بیستەمدا مەرجهیەت قبۆل

بكرىت؟ ئەو چەند كاتژمىرىك درىژەى بەۋەلامەكەى دەدا و دەىگوت كاتىك ئىۋە نەخۇش دەكەون سەردانى دىكتورى پىسپۇر دەكەن. ئىۋە دەزانن كە نەخۇشكەوتون، بەلام ھىچ شىتىك لە نەخۇشى نازانن. بۇيە باۋەر بەدىكتور دەكەن و ئەو دەرمانانەى ئەو پىتتانى دەدات بەكارىدەھىنن. مەرجهەتەش ئەۋھايە. ئىۋە سەردانى زانا ئاينىيەكان دەكەن و فەرمانەكانى ئەو جىتەجى دەكەن. دىكتور عەلى شەرىعەتى كەسىكى زۆر زىرەك و بە توانا بوو. دەيتوانى لەسەر پرسىيارىك كە لىنى بىكرايە، چەند كاتژمىرىك قسە بىكات. ئىسلام بەلاى ئەۋەدە دىاردەيەكى سىياسى بوو نەك شەرىعى. من لىزەدا دوو پرسىيارى وانەى مىژۋوى ئەو بە بىردىنمەۋە.

- كەسىك لە پارىس چاۋپوانى مىترۋىە.

- شازادەى پۇمى بە سۋارى ئەسپەۋە لە كەنارى پوۋبارى نىل دەبىنم.

خویندىكاران دەبوو ۋەلامى ئەم دوو پرسىيارە بدەنەۋە. ئەم دوو پرسىيارە دەكرىت زىاتەر (۵۰۰) ۋەلامىان ھەبىت. زۆر كەسى ۋەك من لەۋ باۋەرەدا بوون كە دىكتور عەلى شەرىعەتى كەسىك بوۋە ھەر چەندە لىنى نىزىكتەر بوۋىتايە زىاتەر دژايەتەت دەكرىد، ھەر چەندە لىنى دوور بوۋىتايە زىاتەر لايەنگرى بۇچۈنەكانى دەبوۋىت. بە بۇچۈنەى من دىكتور عەلى شەرىعەتى بىروباۋەرپىكى خۇرئاۋاى ھەبوو. ھەرچى لە پارىس بىنىبوۋى پىنى خۇشبوو، لىزە دەيەستەۋە بە ئىمامى عەلىيەۋە. لەۋ سالانەدا، ئىمەى خویندىكار لە ژىر كارىگەرى جۆرەها بانگەشەى سىياسىدا بوۋىن. ئەو كاتە ۋەتەكانى دىكتور عەلى شەرىعەتى كارىگەرى خۇيان ھەبوو. ھەموومان دەمانزانى ئەو دەيەۋىت پەگۈپىشەى حكومەتى شا دەرەبەتەت. حكومەتى شا باش دەيزانى ئەو چى دەلەت، بەلام لانىكەم ماۋەى چۋار سال (۱۳۶۱-۱۳۵۰=۱۹۶۷-۱۹۷۱) ھىچ كەسىك كارى بەسەر دىكتور عەلى شەرىعەتتەۋە نەبوو. زۆر جار كار ئاسانىشىيان بۇ دەكرىد بۇ ۋتارەكانى و مۇلەتەيان پىندەدا لە زانكۇكانى ترىشدا ۋتارەدات.

لەۋ سالانەدا دىكتور عەلى شەرىعەتى لافاۋىكى ھزرى دروستكرىد بوو، خۇگروپەكانى ترىش بىنكار نەبوون. ھەر ئەۋ سەردەمەى من لە كۆلىژ بووم، چۋار خویندىكارى كۆلىژى ئەدەبىياتى زانكۇ مەشھەد ۋاتە ھاۋپىيان (گلەۋى، ئارىن، تەۋەكۈللى، ئەرژەنگ) كە ھەر چۋارىيان لە ژىر كارىگەرى بىر و باۋەرپى چەپدا بوون لەسىدارە دران. شا و ساۋاك تا يادەكانى جەژن شا لە سالى (۱۳۵۰-۱۹۷۱) ۋايان ھەستەدەكرىد كە ۋتارەكانى دىكتور عەلى شەرىعەتى پىش بە كۇمەنىستەكان دەكرىت و ۋتارەكانى لە بەرژەۋەندى پۇژىمى شاىە، بەلام لە سالى (۱۳۵۰-۱۹۷۱) بە دوۋاۋە تىگەيشتن كە ۋتارەكانى دىكتور

شهریعتی خه ریکه به ئاراسته یه کی ترسناکدا ده پروات، هر بویه ش ئیتر ږینگای وانه و تنه وه یان پینه دا و له زانکو دووریانخسته وه، به لام له شاری تاران ده رگای حسینی یی ئیرشادیان به روودا کرده وه.

ئیمه ی لاوانی خالکی شاری یه زد، به هیچ جوړیک له گهل سیاسه تدا نه بووین. نه جومه نی ماموستایان و خویندکارانی یه زدی له سالی (۱۳۳۲-۱۹۶۳) به دوواوه ، کاریگه ریه کی باشیان هه بوو له سهر خویندکارانی شاری یه زد. به ږیز دکتور مه حمه دی ته قی سهراف شیرازی، دکتوری مندلان و ماموستای کولیزی پزشکی بوو، که سیکي دلسوز و خزمه تگوزاری نه جومه نه که بوو. نه جومه نه که به رنامه یه کی تاییه تی نه بوو، به لام پشتیوانیه کی به هیز بوو بۆ ته وای خویندکارانی شاری یه زد. بریار و ابوو له کاتی کوبوونه وه کانی خویندکاراندا ته نها چا پتشکesh بکریت. له کوبوونه وه ی ماموستایانیشدا کیک و چا پتشکesh بکریت. چهند جاریک ماموستایان و خویندکاران به یه که وه کوده بوونه وه، له کوبوونه وه کانددا ته نها چا پتشکesh ده کرا و به هیچ جوړیک باسی سیاست نه ده کرا. له و کاته دا من له تاقیگه ی گروهی جوگرافیا کارم ده کرد. ږوژانه له کاتژمیر هشتی به یانی تاکو کاتژمیر هشتی ئیواره، به رده وام بووم له کارکردن، هه ندیک ږوژیش تاکو کاتژمیر یازده ی شو دهمامه وه و نه خشم ده کیشا. من خویندکاریکی ئاسایی نه بووم، له لایه که وه په یوه ندیم به ماموستا کانه وه هه بوو، له لایه کی تره وه به خویندکارانه وه، هه میشه خوم به دوور ده گرت له وته ی ئاژاوه گیزی، هر بویه ش هه ولمداوه تاکو هه لیکم بۆ هه لکه ویت و ږوژم بۆ گشت و گه ږان بوشوینه جیاجیاکان. ماموستایانی جوگرافیا ده ږویشتن بۆ گه ږان و لیکولینه وه ی زانستی، منیش هه ولم ددها به پیی توانا له و گشته زانستیانه دا به شداری بکه م. چهند جاریک له گهل ماموستایانی وه کو دکتور عه باسی سه عیدی دوو به دوو ده چووین بۆ سهردان و لیکولینه وه. چهندین جاریش به گروپ و له گهل ژماره یه کی چل که سی بۆ ماوه ی (۱۵-۲۰) ږوژ ده ږویشتم. له م باسه دا به نیازم له بری یاده وه ریی کولیز و زانکو یاده وه ریی چهند گه شتیک بنووسم، به لام له پیشدا دهمه ویت به کورتی یادیک له خویندکارانی شاری یه زد بکه مه وه و پاشان ئیوه ئاشنا بکه م به گه شته کانم بۆ لای کورده کوچه ریه کانی باکووری خوراسان.

جیهان له یاک باردا ناوه ستیت.

شتیک که ده مینیته وه

چیروک و سهرگوزه شته کانه.

له شاعيريكي «بلوچي» يه وه

څه گهر خوښندکاران هر کارنيکان هه بووايه ماموستايان و پزيشکاني يه زدي هاوکاريان ده کردن. له وباريه وه دکتور محمده ته قی سهراف، هه ميشه هاوکاري خوښندکاراني يه زدي و نايه زدييه کاني ده کرد. دکتور محمده ته قی، ئيستا (۱۳۹۱- ۲۰۱۲) له تهمه نې هه شتاو پېنچ ساليده نهک ته نها پشتيوواني له هه موو ماموستايان و خوښندکاراني يه زدي دهکات، به لکو بووه به پشتيواني هه کی زورباش بو تهواوي څو که سانه ی که دهيانناسيت و کاريان پيښه بيت. دکتور محمده ته قی سهراف شيرازي پياويکه پتويسته له و ته و کار و کرده وه کانيده شتيکی ليوه فير بين. من که سيکم چه ندين سال ماموستاي زانکو بووم، زور شويني څم جيهانه گه راوم، هر کاتيک ده چه خزمه تي څم پياوه به پريزه، چه ند وانه يه کی ليوه فير ده بم، خودا ښاگاداري بيت و پايه دار تری بکات.

له و سالانه دا ژماره ی که خوښندکاراني يه زدي له زانکوکان زور که م بوون. خانم ميهری په سول زاده گان که که خوشکی علی شوکرانه بوو، څو له گه ل خوښدنې زانکو دا ماموستاي سهره تاييش بوو، به تهواوي ماناوه نمونه ی که خوښندکاريکی يه زدي بوو. کچيکی شايسته بوو، وانه کاني به باشي ده خوښند و کاري ماموستايشي به جواني څه انجام دده، له ناو کوليژ و له دهره وه ی کوليژ نمونه ی کچيکی به څه دهب بوو. خانم ميهری په سول زاده گان له کاتي خوښندکاريده زه ماوه ندي له گه ل دکتور مه نسوري په فقيدا کرد که څو وکات څو ویش خوښندکاري کوليژي پزيشکی بوو. دکتور مه نسوري په فقي پاش ته واکوردي زانکو له گه ل هاوسره که يدا گه رانه وه بو شاري يه زد. څو دکتوريکی شاره زا و سهرکه وتووه و ماموستاي زانکوي پزيشکی يه زديشه، خزمه تيکی زوري به کوليژي پزيشکی يه زد کردووه. خانم ميهری په سول زاده گانيش ماموستايه کی سهرکه وتووه، ئيستا (۱۳۹۰-۲۰۱۱) خانه نشينه، له هه مووي گرنگتر که سيکی ميهره بان و به پريزه.

خانميکی تري يه زدي ناوي څه شرفي نه قيبی بوو، خوښندکاري کوليژي ددان بوو. څو ویش کچيکی څاذا و زيرهک و وهر زشکار بوو. من له سالی (۱۳۵۰-۱۹۷۱) تا ئيستا څوم نه بينيووه و نازانم له کونيه. له ده يه ی سالی (۱۳۵۰-۱۹۷۱) له يه زد تابلوی نوسينگه که يم ده بينی. له سالی (۱۳۴۸-۱۹۶۹) له هه موو زانکوي فيرده ووسی مه شهده ته نها پېنچ که خوښندکاري خه لکی يه زد هه بوون. دياره به به راورد له گه ل شاره کاني ترده، څو پېنچ خوښندکاره ژماره يه کی زور بوون. چوار له و خوښندکارانه به

ته‌واوی مانا نمونه‌ی کچه خویندکار بوون و زور به باشی گرنگیان به وانه‌کانیان دها و له خویندنیشدا سه‌رکه‌وتوو بوون، تیکه‌لاوی کیشه سیاسیه‌کان نه‌ده‌بوون. باسی خویندکاری پتجه‌م، ئه‌گه‌ر کرا له جینگایه‌کی ترده‌ینووسم. ئه‌و سه‌رده‌مه خویندکارانی یه‌زدی له زانکوی مه‌شه‌د زوربه‌یان سه‌ر به‌بنه‌ماله‌ه‌زار و مامناوه‌نده‌کان بوون. ته‌نانه‌ت ته‌نها یه‌ک خویندکاریش که له‌بنه‌ماله‌یه‌کی ده‌وله‌مه‌ند و ناسراوی یه‌زد بوو بیت له زانکوی مه‌شه‌د نه‌بوو. خویندکارانی یه‌زدی چهند که‌سیک به‌یه‌که‌وه ده‌ژیان، چهند که‌سیک به‌یه‌که‌وه یا له به‌شی ناوخوی زانکودا یا له ده‌روه خانوویان به‌کری گرتبوو. هه‌مووشیان پشتیوانی یه‌کتری بوون. شه‌وانی هه‌ینی له ده‌وری یه‌کتری کۆده‌بووینه‌وه، سه‌ره‌تا ده‌رۆیشترین بۆ زیاره‌تی ئیمام ره‌زا و پاشان ده‌چووین بۆ سینه‌ما. ئه‌گه‌ر هه‌وا خوش بوایه و تاقیکردنه‌وه‌مان نه‌بوایه به‌کۆمه‌ل ده‌چووین بۆ ته‌ربه‌قه، جاغره‌ق، ئه‌خله‌مه‌د و فه‌ریمان. فه‌ره‌ه‌نگی خویندکاری و یه‌زدیه‌تی له نه‌وه‌یه‌که‌وه بۆ نه‌وه‌یه‌کی تر ده‌گوازیته‌وه. به‌گشتی نووسینی حساب و خه‌رجیمان زور ته‌واو بوو. کاتیک له نووسینی حساب ته‌واو و بیتفیل بوو خوشه‌ویستی و هاو‌پتیه‌تیشی به‌ره‌و پیش ده‌چیت. یه‌که‌مین جار که به‌کۆمه‌ل چووین بۆ زیاره‌تی ئیمام ره‌زا، حسین گورجی حسابداری خه‌رجیکردن بوو، ئه‌و له حساب‌ه‌که‌یدا زور ورد بوو، ته‌نانه‌ت نه‌یده‌ه‌یشته ده‌شایش به‌فیرق ب‌روات و ده‌ینووسی. من له‌دلی خۆمدا ده‌مگوت که‌سیکی چهند سه‌ختگیره. پاشان زانیم که‌سیکی سه‌ر راسته و د‌لسۆزی هاو‌پیکانیه‌تی. حسین گورجی کو‌پی ئاغا غولام ره‌زای گورجی سه‌عاتسازه، سه‌ر به‌بنه‌ماله‌ی گه‌وره‌ی گورجیه‌کانی یه‌زده، ئه‌و ته‌نها خوشکیکی هه‌یه که له‌گه‌ل حسیندا دووانه بوون، خوشکه‌که‌شی هاوسه‌ری سه‌ره‌ه‌نگ فه‌رید بوو. سه‌ره‌ه‌نگ فه‌رید یه‌کێک بوو له ئه‌فسه‌ره‌ چالاکه‌کانی سوپای ئێران. ئه‌گه‌ر به‌هه‌له‌دا نه‌چوویم وا بزایم ماوه‌یه‌ک لی‌پ‌سراوی هه‌زه‌که‌ی حسین فره‌دۆست بوو. به‌گشتی بنه‌ماله‌ی گورجیه‌کانی یه‌زد که‌سانیکی سه‌ر‌راست و راستگۆن. خه‌لکانیکی د‌لسۆز و به‌ر‌پ‌زن زۆربه‌ی زۆریان خه‌ریکی کاری بازرگانی و کاری کارگه و پیشه‌سازیین. له ده‌یه‌ی (۱۳۲۰-۱۳۳۰=۱۹۴۱-۱۹۵۱) کاری سه‌عاتسازی کاریکی گرنگ و ورده‌کار بوو، ئیستاش ئه‌و کاره هه‌ر هه‌یه. ئاغا غولام ره‌زای گورجی سه‌عاتسازیکی به‌ناوبانگی یه‌زد بوو. حسین گورجی زور زوو دایکی مرد بوو، پیش ئه‌وه‌ی بچیت بۆ زانکۆ باوکیشی مرد بوو. ئه‌م حسین گورجیه له پیش شو‌پ‌شه‌وه له ولاتی بریتانیا داده‌نیشیت. ئه‌و نمونه‌ی پیاویکی به‌ر‌پ‌ز و د‌لسۆزی یه‌زدیه. ئیستاش سالی (۱۳۹۱-۲۰۱۲) پاش سی‌وپ‌ن‌ج سال نیشته‌جیبوونی له ولاتی بریتانیا داوانی و باوه‌ری خوی

له ده ست نه داوه، نه و هرگيز وشه يه كي دروي به زماندا نه ها تووه، دلسوزي هه مووانه و هاو كاري هه موو كه سينك ده كات. له و سهرده مه دا كه خويندكاري زماني ئينگليزي بوو. له گه ل خويندكاران و ماموستاياني زماني ئينگليزي په يوه ندييه كي باشي هه بوو. نه و زور به ريز و خوشه ويست بوو، دوور بوو له هه موو خوويه كي نه شياو و ناشرين، هه ميشه و به به رده وامي وانه ي زماني ئينگليزي به هاوړيكني ده گوته وه به يي نه وه ي يه ك ريال له هيچ كه سينك وهر بگريت. منيش له خويندني وانه ي ئينگليزدا كيشه م هه بوو، نه وه نده وانه ي پيگوتمه وه و خوي له گه لمدا ماندوو كرد تاكو له ئينگليزدا بيست نمره م وهرگرت. بؤ وانه خويندن ده چوومه ماليان، چا و ميوه شم ده خوارد، نه و تنه ها يه ك رپالي لي وهر نه گرتووم. روي (۱۴-۳-۱۳۹۱=۴-۶-۲۰۱۲) ته له فونم بؤ كرد بؤ ولاتي بریتانيا و له هه واليم پرسى نه و كاته نو هه فته بوو نه شته رگه ربي دلي بؤ كرا بوو. چوار ده ماري دلي گوري بوو، خودا سه لامه ت و ته من دريژي بكات. ژماره يه ك له خويندكاره يه زدييه كاني مه شه د پيشتر ماموستا بوون. ئاغاي فه تحي خويندكاري به شي ميژوو بوو، به ماله وه ها تبوو بؤ مه شه د، نه و پياويكي باش بوو، به لام فشه و دروي گه وړه ي زور ده كرد، قسه ي ناراستي زور ده كرد. بؤ نمونه ده يگوت رويك له شه قامي لاله زاري تاراندا پياسه م ده كرد، گويم لي يوو كه سينك له ئوتومبيلنكدا بانگي ده كرد فه تحي گيان، فه تحي گيان، كه سه یرم كرد شاپووري غولام رها بوو. شاپوور گوتي فه تحي گيان وهره با بفرين و بچين بؤ راو. پاشان باسي چوښتي راو كړنه كه ي بؤ ده كړدين. يا ده يگوت له گه ل باوكي خيژانه كه مدا كه سه روكي دادا گايه و يه كيكه له پياوه گه وړه كاني خوزستان، به يه كه وه چووينه ناو ده ربا و سواړي كه شتي بووين، له ناكاو گويمان له ده نكي توپ و دوشكه بوو. باوكي خيژانم به خيږايي دابه زي له گه ل دابه زيني نه ودا بيستويه ك گولاله توپ كه و تنه ناو كه شتيه كه وه. ئيمه ش لي كوده بووينه وه و ده مانگوت ئاغاي فه تحي به سه رهاتي راو كړنه كه ت له گه ل شاپوور يان داستانيكي ترمان بؤ بگير هره وه. حسين گورجي ده يگوت ئاغاي فه تحي نه م جوړه قسانه مه كه، شتيكي ناشرينه. هه روه ها به ئيمه شي ده گوت تكايه نه م پرسيارانه له فه تحي مه كن. حسين گورجي ته نانه ت حه زي به شوخي كړدني دروش نه ده كرد. خويندكاره يه زدييه كان دوور بوون له مه ي خواردنه وه. من چوار سال خويندكار بووم، پيش رويشتنم بؤ فه رنه سا پينج ساليش له كوليز كارم كړدوه. له گه ل خويندكاراندا زور تيكه ل بووم، له ماوه ي نو سالدا تنه ها دوو خويندكاري خه لك ي يزد بوون به تلياك كيش. هه رچه نده له و كاته دا خواردنه وه ي مه ي له ناو خويندكاره كاندا زور ئاساي بوو.

زوربه ی خویندکاره کانی یه زدی که سانی به دین و نوڅکه ر بوون، هرگیز له کاری بهد و درق نریک نه ده بوونه وه. دیاره گهنجه یه زدییه کانش وهکو هه موو گهنجه کانی تری نه و سهرده مه ماره برینی کاتی (سیغه) یان دهکرد. که سانیک هه بوون ژنیان بؤ پیاوان ده دوزییه وه. زیاتر نه و که سانه له چایخانه یه کدا داده نیشن. چایخانه یه که هه بوو له مهیدانی سیه می نه سفند. حاجی ئیبراهیم پیاویکی ته من (۵۵-۶۰) سال بوو، به کلاوی سوور و جلوه رگی مه لاه به پیشیکی دریژه وه خریکی کاری ده لالی بوو، هر که سیک هزی به زه ماوهندی کاتی بگردایه نه و حاجی ئیبراهیم خوی کاره که ی بؤ جیبه جی دهکرد و به لیتنامه که شی بؤ دهنووسین. نه و کاته که س کاری به سهر که سه وه نه بوو، نه گهر له یه که خانودا چوار که س بژیایه و سی که سیان ژنی کاتیان بهیثایه و یه کیکیان نه بهیثایه، هیچ گرفتیک پوی نه ده دا، یا گهنجه کان له کاتی بیکاریدا یاری کاغه زینیان دهکرد، دیاره یارییه که یان له سهر هیچ بوو، ته نها بؤ خوشی ده یانکرد. کورانی یه زدی هزیان به قومارکردن له سهر پاره نه بوو، به لکو یاریکردنه که یان ته نها بؤ خوشی بوو. جگه له چند خویندکاریک، نه وانی تر هه میشه کیشی بی پاره ییان هه بوو، من ئیستا چیرۆکی کار پهیدا کردنی خوم و نه بوونی دوو هاوړیم دهنووسم.

من له پوی بی پاره ییه وه له ژیر فشاردا بووم. نه و که مه پاره یی که هه مېو دابووم به کوربه مامه که م، مانگانه ده چووم بؤ گهرچی ئیتیفای یه زدییه کان له مه شه د پری (۱۵۰ تا ۲۰۰) تومنه له گهرچ وهرده گرت و پسوله م بؤ ئیمزا دهکردن و پسوله که یان نه نارده وه بؤ یه زد. هر بویه ش ده بوو کاریک پهیدا بکه م، نه مده زانی ده بیت چیکه م. له سالی یه که می خویندندا په نجا خویندکاری جوگرافیا له یه که پولا به یه که وه بووین. سالی (۱۳۴۷-۱۹۶۸) یه که م سال بوو که به شی جوگرافیا بوو به دوو به ش، جوگرافیای مروی و جوگرافیای سروشتی. بریار وا بوو خویندکاران بؤ زانی زانیاری له سهر هه ردو به شه که له پولا ناماده بن. خودالځو شېو دکتور لوتقوللای مه فخم پایان، به ناویشانی ناشناکردنی خویندکاران له سهر هه ردو به شه که هاته پوله وه. دکتور پایان پیاویکی زور چالاک و گورجوگول بوو، له هه مان کاتا توند و بیمنت بوو، نه و ده ستیکرد به باسکردن و جیاوازی هه ردو به شه که ی جوگرافیای مروی و سروشتی. هه رموی خویندکاریک که ده ستوخه تی جوان بیت، با هه لسیته بؤ سهر ته خته ره ش، نه و داواکاریانه ی من باسیان ده که م، نه و بیاننووسیت. من له لای زیائی مه لیک زاده وه دانیشتبووم، زیائی مه لیک زاده ده ستوخه تی زور جوان بوو، به لام که سینی شهرمن بوو. من ثانی شکیکم لیدا تا کو هه لسیته بؤ سهر ته خته ره ش. ماموستا لوتقوللای مه فخم پایان

جوولانه وه که ی منی بینی، لئيرسيم تو ناوت چیه؟ گوتم پاپولی. کوتی پاپولی مانای چیه؟ گوتم پاپولی واته پهپوله. ئه ویش کوتی وهک و پهپوله باله کانت له یهک مه ده. منیش یه کیک له به شه کانم ده ستنیشانکرد، ئه و به شه ی من ده ستنیشانم کرد. دکتور لوتفه لالا که متر وانه ی تیا ده گوته وه. دیاره من به شی جوگرافیای مروییم هه لبارد، بویه راسته وخو من وانه ی دکتور لوتفوللام نه بوو، به لام چاره نووس ئه وه بوو که به ریزیان له ژبانی مندا ده وریکی جوان و باشیان هه بوو. دکتور لوتفولالا له خولی خویندکاراندا سوویدیکی باشی به من گه یاندووه، چه ندین جار منی بانگهیشتی مالی خویمان کردووه و چه ندین جار جووله ی زهوی و ته نه ئاسمانییه کانی بۆ باسکردووم. خو ئه گهر هه ول و پشتیوانی ئه و نه بوايه، ریکه م پینه ده درا له سالی (۱۳۵۰-۱۹۷۱) ده وره ی سهر بازیه که م له زانکوی مه شه د ته واو بکه م. هه سه ن ئاغا حوسنی و زیائی مه لیک زاده ش له گه ل مندا هاتن بۆ به شی جوگرافیای مرویی، من له گه ل ئه م دوو به ریزه دا له پۆلی ده تا وه رگرتنی به کالۆریۆس بۆ ماوه ی هه وت سال هاوپۆل بووم. له په نجا خویندکار سی وه هشت خویندکار چوون بۆ به شی جوگرافیای سروشتی، ته نها دوازه خویندکار چووین بۆ به شی جوگرافیای مرویی، له و دوازه خویندکاره چوار خویندکاریان کچ بوون، له و دوازه خویندکاره شه ش خویندکار مامۆستای سهره تای بوون. یه کیکیش کارمه ندی هیلگورکی بوو.

له پۆله که ماندا من ته نها خویندکار بووم که نه که سیک پاره ی بۆ ده ناردم و نه مامۆستاش بووم، ئه و پاره یه ش که له کوربه مامه که م وه رده گرت، پاره ی مالی خۆمان بوو، بره که شی دیاریکراو بوو، هه ر بویه ده بوو خودا پاره یه کم بۆ بنیریت، به لام ده کریت خودا پاره بنیریت؟ خودا کارسازه، به لام پاره ت بۆ ناکاته زه میله وه، له ئاسمانییه وه بۆتی نابارینیت. سالی یه که می زانکۆم هه ر چۆنیک بوو ته واوکرد. سالی دووه م هه ولما و گوتم خودایه پاره یه کم بۆ بنیریت و خۆیشم ئاماده کرد بوو بۆ کاریک، ئه گهر ده ستمبه که ویت. ده بوو هه ر چۆنیک بیت کاریک بکه م. ئه و په نده ش له میشکما بوو که ده لیت له تو حه ره که ت له خودا به ره که ت، هه ر چه نده به دوا ی کاردا ده گه رام، به لام نه مه زانی له کوێ به دوا ی کاردا بگه ریم. من بریارم دابوو کاربکه م، به خودای خۆم گوت کار و پاره بنیریت. به خودای خۆم گوت ته نها خو ت ده زانیت.

یه که مین وانه ی نه خشه کیشان بوو. خانم دکتور زیبای خورسه ند، مامۆستایه کی زۆر جدی و زۆر میهره بان بوو. ئه و خویندکاری دکتور لوتفولای مه فخمه پایان بوو، مامۆستای وانه ی نه خشه کیشان و پیناسینی ولاتان بوو. له ناو پۆلدا کوتی من پینوستم

به‌که‌سینکه کاره‌کانی تاقیگه‌ی جوگرافیا و نه‌خشه‌کیشان نه‌نجام بدات. ئاغا ره‌زا که له‌پۆله‌که‌ماندا له‌هه‌مووان گه‌وره‌تر بوو گوته‌ی ئاغای پاپولی بۆ نه‌م کاره‌که‌سینکی باش و شیاو. ماموستا و ته‌واوی خویندکاره‌کان پینشیاره‌که‌ی نه‌ویان قبولکرد. نه‌و پیناسینه‌ی هاوڕیکانم له‌و رۆژه‌دا چاره‌نوووسی منی گۆڕی، ئیتر من بوومه‌هاوکارینکی باشی خانم دکتور زیبایی خورسهند له‌کاری نه‌خشه‌کیشاندا، مووچه‌یه‌کی بۆ بریمه‌وه به‌بری دوازه‌ریال و نیو بۆ یه‌ک کاتژمێر. پاش مانگیک کارکردن، دکتور زیبایی خورسهند کاره‌کانی منی به‌رز نرخاند و بریاری دا کرێی کارکردنم به‌رز بکاته‌وه‌ بۆ کاتژمێری بیست‌و‌پینج‌ریال. منیش رۆژانه‌ کاتژمێر هه‌شت به‌یانی ده‌رۆشتم بۆ کۆلیژ تا کاتژمێر (۱۰-۱۱) ی شه‌و ده‌مامه‌وه. یه‌که‌مین مووچه‌ که‌ وه‌رمگرت مانگی (۱۹۰) تومهن بوو. واته‌یه‌که‌م جار که‌ پارهم له‌ حکومه‌ت وه‌رگرتوه‌ له‌ مانگی (مه‌ری ۱۳۴۷-ت یه‌که‌م ۱۹۶۸) بوو، بره‌که‌شی (۱۹۰) تومهن بوو. دوا‌ی نه‌وه‌ی له‌ پۆل ده‌هاتمه‌ ده‌ره‌وه‌ یه‌که‌راست ده‌چووم بۆ ژووری تاقیگه‌. له‌ مانگی سێهه‌مدا ته‌واوی که‌لوپه‌له‌کانی تاقیگه‌یان به‌ من سپارد و کلیلی ژووری تاقیگه‌یان دایه‌ده‌ست من. په‌یه‌ه‌ندیم له‌گه‌ل ته‌واوی ماموستاکاندا زۆرباش بوو، بۆ هه‌موو وانه‌کان نه‌خشه‌م ئاماده‌ ده‌کرد. واته‌ نه‌خشه‌ی تاییه‌تم به‌ هه‌ر وانه‌یه‌م ده‌کیشا و چاپیشم ده‌کرد. هه‌رچه‌نده‌ من وانه‌ی دکتور لوتفوللا‌م نه‌بوو، به‌لام نه‌و وه‌ک لێپرسراوی یه‌که‌می کۆلیژ له‌ کاره‌کانم رازی بوو. خۆم زۆر چه‌زم له‌ گه‌شت و گه‌ران بوو، کارکردنم له‌ تاقیگه‌دا بوو به‌ هۆی نه‌وه‌ی که‌ زیاتر بتوانم به‌شداری بکه‌م له‌ گه‌شته‌ زانستییه‌کان له‌گه‌ل ماموستایاندا. کاتیک ویستم له‌ گه‌شته‌ زانستییه‌کاندا به‌شداری بکه‌م، داوا‌ی مۆله‌تم له‌ دکتور لوتفوللا‌ی مه‌فخه‌م پایان ده‌کرد، نه‌ویش مۆله‌تی پێده‌دام و مۆله‌تی بردنی (قیبله‌نوما، به‌رزپینو، گه‌رمپینو، نه‌خشه‌) ی پێده‌دام. رازیبوونی دکتور لوتفوللا‌ له‌ کاره‌کانم بوو به‌ هۆی نه‌وه‌ی دوا‌ی وه‌رگرتنی به‌کالۆریۆس خزمه‌تی سه‌ربازییه‌که‌م هه‌ر له‌ زانکو بکه‌م. خودا کاری نارد و کارئاسانی سه‌ربازیشم بۆ کرا. خۆ نه‌گه‌ر کار په‌یدا نه‌بووایه‌ به‌ راستی تووشی بێ پارهی ده‌بووم. دایکیشم له‌ سالی (۱۳۴۸-۱۹۶۹) به‌دوواوه‌ هات بۆ مه‌شه‌هد. ژووریکمان له‌ مالیکدا به‌کریگرت له‌ شه‌قامی که‌فاش شه‌قامی (شاه‌روخ) واتا شه‌قامی موته‌هه‌ری ئیستا. خاوه‌نی خانووه‌که‌ ناوی فه‌ره‌نگیس خانم بوو. خانووه‌که‌ ماموستایه‌ک ئیجاره‌ی کردبوو ناوی په‌رویزی په‌زه‌وی بوو، خه‌لکی تاران بوو، نه‌و پیاوه‌ ماموستایه‌کی به‌رێز بوو له‌ هه‌مان کاتدا خویندکاری زانکۆش بوو، ژنیک و سێ مندالی هه‌بوو، منداله‌کانی ناویان په‌زا، فه‌ره‌اد، فه‌ریده‌ بوو. خیزانه‌که‌شی ژنیک زۆر به‌رێز بوو.

ټهوان له دوو ژووردا بوون و من و دايکيشم له ژوورينکدا بووين. ماوه‌ی سې سال لهو خانووه‌دا به‌يه‌که‌وه بووين. من ههرگيز له ټهوانم نه‌پرسی خانووه‌که‌يان به چه‌ند به کړيگرتووه. چيرؤکی ټه‌وخانووه و دراوسیکان، هاوړنيانی دايکم، وانه خویندنی دايکم، نه‌خؤشی و نه‌شته‌رگه‌ریی دايکم، داواکردن له من بؤ ژنهيټان له شوينیکی تردا دهنووسم. ژناني دراوسې کاتیک زانيان من خه‌لکی شاری يه‌زدم و خویندکاری زانکؤم، له زانکؤش کارنکم هه‌يه، پيشنياريان بؤ دايکم کرد که کچيکی ټهوان ماره بکه‌م. کچيکی باشيان بؤ ده‌ستنيشانکردم، به‌لام من کاتي ژنهيټانم نه‌بوو. ژنيکی دراوسيمان هاتوو داوای ليکردم که کچه‌که‌يان بخوازم. واته ټهوان بؤ داواکاری من هاتبوون بؤ کچه‌که‌يان. هه‌روه‌ها فره‌نگيس خانميش داوای منی کرد بؤ کچه‌که‌ی، به‌لام کچه‌که‌ی گوتبووی من هاوسه‌ريکی باشرم ده‌ويت. دايکی کچه‌ش به کچه‌که‌ی گوتبوو ټيستا تو شوو بکه و شووکرده‌نه‌که‌ت دووا مه‌خه تاکو له کاتيکی تردا هاوسه‌ريکی باشرت بؤ ده‌دؤزمه‌وه. فره‌نگيس خانم خزی سې شووی کردبوو. ميژدی يه‌که‌می ناوی ټه‌سغه‌ر ټاغا بوو پيشه‌ی شوفيري بوو، ټه‌و کچه‌شی له ميژدی يه‌که‌می بوو، ميژدی دووه‌ميشی ناوی ټاغا جه‌لال بوو، نووسينگه‌ی کړين و فروشتنی خانوو و زه‌وی هه‌بوو، ميژدی سيټه‌می پزيشکيکی به‌ناوبانگی ميشک و ده‌روونی بوو. فره‌نگيز خانم شه‌ويکيان من و دايکم و مالی ټاغا‌ی ره‌زه‌وی بانگه‌يتستی مالی خؤيان کرد. کاتيک ټيټه چووين هه‌رسن ميژده‌که‌ی له‌وي ټاماده بوون. فره‌نگيس خانم فره‌مانی ده‌کرد به‌سه‌رياندا و ده‌يگوت ټه‌سغه‌ر ټاغا پاره له دکتور وهربرگه و برؤ خانووی شه‌قامی کوه‌سه‌نگی چاک بکه‌ره‌وه. ټاغا جه‌لال توش برؤ بؤ هه‌مان خانوو ټه‌و کارانه‌ی په‌يوه‌نديان به ټاو و کاره‌با و ته‌له‌فؤنه‌وه هه‌يه چاکيان بکه. ټه‌و ژنه هه‌رسن ميژده‌که‌ی له يه‌ک ژووردا به‌يه‌که‌وه کؤکردبووه‌وه، فره‌مانی به‌سه‌ر هه‌رسنيکياندا ده‌کرد. دياره فره‌نگيس خانم زؤر جوان و شوخ‌شه‌نگ بوو. کاريکی نه‌ده‌کرد دژی ټايين و شهرع بيت، به‌لام کاری دژی دابونه‌ريت ده‌کرد. به‌هر حال ټه‌و ژنه‌ی منی به ناوونيشانی هاوسه‌ری کاتي بؤ کچه‌که‌ی ده‌ستنيشان کرد بوو، ده‌يوست کچه‌که‌ی نه‌بيټه قه‌يره و پياوینکی باشی بؤ په‌يدا بکات. واته ده‌يوست خوی چ کاريکی کردووه کچه‌که‌شی هه‌مان کار بکات. من کاتي ژنهيټانم نه‌بوو، هه‌روه‌ها زانيبووم که فره‌نگيس خانم چی به کچه‌که‌ی گوتبوو. هه‌ر بؤيه‌ش حه‌زم نه‌ده‌چووه سه‌ر ټه‌و کچه. هه‌ر چه‌نده کچه جوانيش بوو، ته‌مه‌نیشی (۱۷-۱۸) سال زياتر نه‌بوو. ټه‌وان ده‌يانويست من هاوسه‌ريکی کاتي بېم، تاکو هه‌ليکی باشيان بؤه‌لده‌که‌ويت و هاوسه‌ريکی باشريان ده‌ستده‌که‌ويت. ژنه دراوسيکه‌ی ترمان

که هاتبوو بڼ داخوازی من بڼ کچه که ی، نه ویش خوی دوو شووی کردبوو. یه که مجار هاوسه ری کارمندی فرمانگه یه ک بوو، پاشان وازی له کارمهنده که هینا بوو، شووی به به پړیو به ری هه مان فرمانگه کردبوو.

نیمه باسی ساله کانی (۱۳۴۷-۱۳۴۸ = ۱۹۶۸-۱۹۶۹) ده که ین. کاتیک دایکم هات بڼ مه شهید من په یوه ندیبه کانم له گڼل هاوړی په زدیبه کانمدا نه چچرا، شه وانه له لای خویندکاره په زدیبه کانی هاوړیم بووم. نیمه ی خویندکارانی په زدی له یه کتری دانه ده براین و هه میسه له هه والی یه کتری ناگادار بووین، به لام له سیاست بیتاگابووین. نیمه نه و (۴۰-۵۰) خویندکاره په زدیبه ی زانکوی مه شهیدی سالانی (۱۳۴۶-۱۳۵۰ = ۱۹۶۷-۱۹۷۱) لایه نگر ی هیچ لایه نیک نه بووین و هیچ که سیکمان چه زمان به سیاست نه ده کرد. پوژانه وانه کانی خومان ده خویند و کارمان ده کرد. نیستا دوو یاده وهری کورت له باره ی دوو هاوړیمه وه دهنوسم و پاشان ده پوژم به ره و ده شتودر، به ره و لای کورده کوچریه کانی باکووری خوراسان.

نومید

پوژانی هینی، زوربه ی خویندکارانی خه لکی په زد له لای یه کتری کورده بووینه وه و هر به یه که وه نانی نیوه پومان ده خوار، کاره کانمان له نیوان خوماندا دابه شده کرد، یه کیک دیاری ده کرا بڼ نانکرین، یه کیک بڼ چیشتلینان، یه کیک تر بڼ کرینی سه وزه و میوه، به یه که وه دانه نیشتن و مه تلمان داده هینا و گره ومان ده کرد له سرشتی پروچ.

له ناکاو بانگیان ده کرد نانی نیوه پوژا ماده یه. که سانیک که لپرسراوی ناماده کردنی خواردن بوون، خوانیان ده رازانده وه و تیکرای خواردن و سه وزه و ماست و ترشیات و پیوستیبه کانی تریان ناماده ده کرد. بونی خوشی خواردن له گڼل بونی خوشه ویستی هاوړیبه تی تیکل ده بوون. یه کیک له باشیبه کانی نه م کوبونه وانه ی پوژانی هینی نه وه بوو که هه موو هاوړینیان و هاوشاریان له هه والی یه کتری ناگادارده بووین، نه گهر هاوړیبه کمان نه هاتبا یه به هوی یه کتریبه وه دهمانزانی نه و هاوړیبه مان له کوییه؟ نه وکات نه موبایل هه بوو نه ته له فون، سرده می په یوه ندیبه نه لکترونیبه کان نه بوو، به لکو سرده می په یوه ندیبه کومه لایه تیبه کان بوو. به لام نومید به تن ها دهمایه وه و تیکه لای نیمه نه ده بوو. نومید خویندکاری کولیژی پزیشکی ددان بوو، بالایه کی مامناوهندی هه بوو، دهموچاوی سبی و که م گوشتبوو، چاوه گهره کانی بی پروونکی

دهردهكهوتن.. برژانگهكاني دريژ و خهدهنگي بوون، برژكانيشي كهماني بوون، كهسيكي دم به پيكنهنين بوو، ههنديك كات خهم بهپوويهوه دياربوو. جارجاريك هاوپرييان سهريان دهكردهسهري، نهويش كه متر تيكهلاوي هاوپريكاني دهكرد. زستاني سالي (۱۳۴۹-۱۹۷۰) بوو، نوميد چهند جاريك داواي ليكردم پارهي به قهرز پييدهم. ههنديك جار بري په نجا تومنهني ليورهدهكرتم. من پهيوهنديهكي تاييه تيم لهگهليدا ههبوو، وا ههستمدهكرد كيشهيهكي ههبيت، كيشهيهك كه نهيدهويست هاوپريكاني و دهوروبهري بيزانن. زوريش تيكهلاوي نهدهكرين، هوكهشي بو نهوه دهگيرايهوه كه وانهكاني زورترن و فرياي خويندن ناكهويت، نهو تاكه خويندكاري شاري يزد بوو كه به تنها بو خوي له گهپهكي نهحمه دئابادي مهشهد ژووريكي بهكړي گرتبوو. نهو كاته له گهپهكي نهحمه دئاباد دا هيتشتا خانوو لهسهر شتوازي گوند زور بوون، گهپهكهكه له كاتي گورانكاريدا بوو. له گوشهيهكي گهپهكهكه دا تازه خهريكي دروستكردني ئوتيل هایت (هودا) بوون. گهپهكهكه له سهردهمي نويسازيدا بوو، بهلام هيتشتا خانوي كون و له خشت دروستكراوي لهسهر شتوازي گوندهكان زور بوو. نوميد له خانويهكي كوندا له ژووريكي له خشت دروستكراودا بوو. من دهمزاني له چ خانويهكدا دهژي، بهلام ههركيز نهچووبوومه نيو خانوو و ژوورهكهيهوه. ئيمه شهواني هيني دهچووين بو مرقهدي ئيمام رها، نوميديش لهگهلماندا دههات كاتيك دهمانويست بچين بو سينه ما، نهو خوداحافيزي دهكرد و دهگهرايهوه بو ژوورهكهي خوي، به بههانهي خويندني وانهكاني.

له دهوري فولكهي نهحمه دئابادي مهشهد له سهرهتاي شهقاميك كه دواي شورش ناويانا شهقامي تالهقاني دوكانيك بچكولانهي جگه برژاندن ههبوو، ئيستاش سالي (۱۳۹۱-۲۰۱۲) نهو دوكانه ههراوه و هيتشتا لهگهله وسادا جياوازييهكي واي نيبه. تنها جياوازييهك كه ههبيت نهويه ئيستا بهفرگريكي بچووكي تيدايه. خاوهني دوكانهكه سن پشته ليژدها جگهري برژاو دهفروشن. ئايا نهو دوكانه بهپشتي چوارهميش دهكات يان نا؟ بهدريژايي سن پشت دوكانهكه هيچ گهوره نهبووه، هه مان جگهريان هيه و بهه مان شيشهوه. پهنديكي مهشهدي هيه دهليت (هه مان چيشت و هه مان كاسه). من چهند جاريك لهويوه تپهريوم و ئيستاش بهويدا دهروم، خوم دهعهوتي چهندشيش جگه دهكه م.

ناوهراستي ههفته بوو دهوروبهري كاترمير ههشتي شهو بوو، به لاي جگهراخانهكه دا تپهريم و حزم چووه سهر جگه، كاتيك چوومه نيو دوكانهكهوه، بينيم نوميد لهوي

بوو جگه‌ری ده‌کړی، گونیه‌یه‌کیشی به‌ده‌سته‌وه بوو، کاتیک من چوومه ناو دوکانه‌که‌وه خاوه‌ن دوکانه‌که شیشیک جگه‌ری خسته نیو له‌تیک نانه‌وه و دایه‌ده‌ست ئومید. ئومیدیش خودا‌حافیزی له خاوه‌ن دوکانه‌که کرد. کاتیک پووی وهر‌گیرا منی بینی، به‌لام له پرویدا دیاربوو به بینینی من خوشحال نه‌بوو، تن‌ها گوتی کاریکت نییه و پویش. منیش له‌دوای ئه‌و چوار شیش جگه‌رم کړی، خاوه‌ن دوکانه‌که خه‌ریکی باوه‌شینتی جگه‌ری سهر ناگره‌که‌بوو، گوتی ئه‌و براده‌ره‌ی پویش هاوشاری تویه! گوتم به‌لئ، گوتی دیاره هاوشاری تویه. گوتم تۆ به‌چیدا ده‌زانی که هاوشانی منه؟ گوتی به‌شینوازی قسه‌کردنتاندا هه‌ردوکتان به‌شینوازیکی خه‌ستی یه‌زدی قسه‌ده‌که‌ن، جگه‌رفروشه‌که گوتی دوو ساله ئه‌م هاوشاریه‌ی تۆ هه‌فته‌ی دوو سئ جار له‌م کاته‌دا دیت و تن‌ها یه‌ک شیش جگه‌ر ده‌کړیت، یه‌ک شیش جگه‌ری بۆ ده‌که‌مه چاره‌که نانیکه‌وه و پتیده‌ده‌م و ده‌روات. ئه‌و هه‌رگیز پیکنه‌که‌وتوو و دووشیش به‌سهر یه‌که‌وه بکړیت، ئه‌و کوږه زور ده‌ستگره‌وه‌یه، من تن‌ها ئه‌وه به‌بیرمدا هات که ره‌نگه هۆکاری دوره په‌ریزی ئومید له ته‌واوی هاوړیکانی به‌هوی نه‌بوونی و بئ پاره‌یه‌وه بیت.

ئو شه‌وه ئومید پویش. پاش دوو شه‌وی تر چوومه به‌رده‌رگای ماله‌که‌یان، له‌ده‌رگام دا و پیاوی خاوه‌ن ماله‌که، که جلوه‌رگیکی لادینی له‌به‌ردابوو، ده‌رگاکه‌ی لیکر‌ده‌وه و گوتم کارم به‌ئومید هه‌یه. گوتی ئومید وا له ژووره‌که‌ی خویه‌تی، بانگی کرد، گوتی ئومید وهره خواره‌وه که‌سیک هاتوو و کاری به تۆ هه‌یه. پیاوه‌که پویشته ژووره‌که‌ی خویان و ئومیدیش هاته ده‌ره‌وه و گوتی ئه‌وه تویت، خیره به‌م شه‌وه هاتوویت بۆ لای من؟ بینه‌وه‌ی خولقم بکات یه‌کسهر چوومه حه‌وشه‌که‌وه، راره‌ویکی ته‌نگ و تاریک بوو. گلۆپیک له راره‌وه‌که‌وه دیاربوو به‌بئ ئه‌وه‌ی گلۆپه‌که هه‌لبکات، گوتم لی‌ره‌وه تپه‌پریم، ویستم له هه‌والت بپرسم، ئه‌ویش هیچ فه‌رمووی لینه‌کردم و گوتی من له شوینیک هه‌ندیک کارم هه‌یه، ده‌مه‌ویت ئیستا بږوم. منیش که چووبوو حه‌وشه‌که‌وه، گوتم به‌یه‌که‌وه ده‌رۆین. له لایه‌کی حه‌وشه‌که‌وه مانگایه‌ک و گویدر‌یژیک به‌سترا‌بوونه‌وه. حه‌وشه‌که به‌ته‌واوی حه‌وشه‌یه‌کی لادینیانه بوو، حه‌وشه‌یه‌کی بچوک و تاریک بوو، نه‌ه‌وزی ئاوی تیدابوو، نه‌باخچه‌یه‌ک، خانوو‌که بریتی بوو له‌چه‌ند ژوور‌یکی بچوکی له‌ناویه‌کدا و په‌نجه‌ره‌شی تیدا نه‌بوو. ئومید رامابوو، نه‌یده‌زانی من به‌رینه ژووره‌که‌ی خویان نا. گوتی په‌له‌مه‌که با جلوه‌رگه‌کانم له‌به‌ربکه‌م، ئه‌و کات به‌یه‌که‌وه ده‌چینه ده‌ره‌وه. به‌بئ ئه‌وه‌ی چاوه‌روانی وه‌لامی من بکات پویشته ژووره‌وه، ژوور‌یک که له حه‌وشه‌که باشتر نه‌بوو به سئ پلیکانه سه‌رکه‌وت بۆ ژووره‌وه، کاتیک

ثومید چووه ژووره‌وه، منیش به‌بې نه‌وه‌ی چاوه‌پروانی فهرمووی نه‌و بکه‌م به‌دوايدا چوومه ژووره‌وه. هه‌ژاری به‌نیو ژوور و ماله‌که‌یه‌وه دیاربوو، ژووره‌که‌ی نیوه تاریک بوو، به‌قور سواخ درابوو، ناو ژووره‌که‌ته‌پ و شیندار بوو، ژووره‌که‌ ژووری ته‌واو نه‌بوو به‌لکو عه‌مبار بوو نژیکه‌ی (۲X۲) مه‌تر ده‌بوو، ته‌نها نیوه‌ی ژووره‌که‌ راخه‌ری تیندابوو. ته‌باخیکي دوو فتیله‌ی و قابله‌مه‌یه‌کی بچووک و کتری و قوری و پیاله‌ی لیبوو، له‌گه‌ل یه‌ک ده‌ست نوینی کونی بیکه‌لک. نژیکه‌ی بیست به‌رگ کتیب له‌گوشه‌یه‌که‌وه هه‌لچنرابوون، له‌گوشه‌یه‌کی تره‌وه گونیه‌یه‌کی گه‌وره هه‌بوو، پ‌پ‌پ بوو له‌شت، له‌گه‌ل دوو سټ گونیه‌ی به‌تال. پاچ و خاکه‌نازیکیش له‌لایه‌که‌وه دانرا بوون، چهند دانه بزماریکیش به‌دیواره‌که‌دا داکوترا بوون و جلو به‌رگه‌کانی پیتا هه‌لواسی بوون. ژووره‌که‌ په‌نجه‌ره‌ی تیدانه‌بوو، پرووناکی و هه‌وا له‌ هه‌مان ده‌رگاوه ده‌هاته‌ژووره‌وه. به‌بې هیچ خولقیک له‌سه‌ر راخه‌ره‌که‌ دانیشتم و پشتم به‌نوینه‌کانه‌وه‌دا، گوتم خیرا جله‌کانت له‌به‌رکه‌ و باب‌پ‌وین. گوتی تازه وهک هاتویته ژووره‌وه دانیشه‌ با، به‌یه‌که‌وه چایه‌ک بخوینه‌وه. گوتم زور باشه‌ که‌واته به‌خیرایی چایه‌ک لیبنی. کتريه‌که‌ی هه‌لگرت و پ‌ویشته له‌ ب‌وری ناوه‌که‌ی حه‌وشه‌ پ‌ری کرد و ته‌باخه‌ دوو فتیله‌یه‌که‌ی داگیرساند و کتريه‌که‌ی خسته‌ سه‌ر. چهند سالتیک بوو ته‌باخی نه‌وتی فتیله‌یم نه‌بینی بوو. تا نیمه‌ هه‌ندیک قسه‌ و باس‌مان کرد چایه‌که‌ش پینگه‌یشت، ته‌نها یه‌ک پیاله‌ی هه‌بوو چایه‌کی ب‌و من تیکرد و خویشی چای له‌ شووشه‌یه‌کی به‌تالی مره‌بادا خواره‌ده‌وه. له‌کاتی چاخواردنه‌وه‌دا لیم پرسى نه‌م قولنگ و پاچ و خاکه‌نازه‌ چین له‌ ژووره‌که‌تدا، گوتی هی‌ خاوه‌ن ماله‌که‌یه‌ و لی‌ره جینی‌ه‌یشتوون. نه‌و شه‌وه‌ی که‌ من نه‌وم له‌ لای دوکانی جگه‌رفروشه‌که‌ بینی وامه‌سه‌تکرد نه‌و گونیه‌یه‌ی که‌ به‌ده‌سستییه‌وه‌یه‌تی که‌میک قورسه‌، بویه‌ وا هات به‌بیرمدا که‌ نه‌و شه‌وه‌ نه‌و قولنگ و پاچ و خاکه‌نازه‌ له‌ گونیه‌که‌دا بووبیت. هیچ قسه‌یه‌کم نه‌کرد کات‌میریک دانیشتم و خودا‌حافیزیم لیکرد و پ‌ویشتم.

عه‌لی خویندکاری کول‌پ‌زی پ‌زیشکی ددان بوو، هاوپ‌ولی ثومید بوو، نه‌و له‌ بنه‌ماله‌یه‌کی ناسراو و به‌پ‌زی ده‌وله‌مه‌ندی یه‌زد بوو، عه‌لی گه‌نجیکی پاره‌دار بوو، پروخ‌وش و خوش‌گوزهران بوو، له‌ مه‌شه‌ه‌دیش خزم و که‌سینکی زوری هه‌بوو، نه‌ویش له‌گه‌ل کومه‌له‌ خویندکاره‌ یه‌زیدیه‌کان نه‌بوو، واته‌ هیچ کاتیک له‌گه‌ل نیمه‌دا نه‌بوو، نه‌و خانویه‌کی بچووکي سه‌ربه‌خزی به‌ک‌ری گرتبوو به‌ته‌واوی راخه‌ر و ناومالی باشه‌وه، من له‌ یه‌زدیش تیکه‌لاویم له‌گه‌ل بنه‌ماله‌ و خزمه‌کانی نه‌واندا هه‌بوو، خزمه‌کانی من و نه‌ویش خزمایه‌تیان به‌یه‌که‌وه هه‌بوو، پ‌وژیک چاوم پ‌نیکه‌وت و له‌ هه‌والی یه‌کتریمان

پرسی و له هه والی خزم و کهسانی یه کتریشمان پرسى، له کاتى قسه کردندا هه والی ئومیدم لپرسی. عهلی و ئومید هاو پؤل بوون، عهلی گوتى ئومید حالى باشه و له ئیستادا کاروباریکی خرابی نییه. گوتم چون؟ گوتى لاشه ی مردووی ههیه. گوتم باشه ئه م قسه یه ی تۆ دهیکهیت مانای چیه؟ گوتى ئومید که لله سهری مردوو دهفرۆشیت. گوتم یانی چی؟ گوتى ئه و ده لالی که لله سهره و ده چیت که لله سهری مردوو ده کاریت و ده فرۆشیت وه به خویندکارانی کۆلیژی پزیشکی ددان. گوتم خویندکاره کان که لله سهریان بۆ چیه؟ گوتى ئیمه ی خویندکارانی کۆلیژی پزیشکی ددان له سهر که لله سهر کار ده کهین، ئیستا که متر مردوو ده هینن بۆ کۆلیژه که ی ئیمه، خویندکارانیش له سهر که لله سهر کار ده کهین و وانه ده خوینن، ئه و که لله سهرانهش زۆربه یان له گۆرستانه کان ده درزین. من یه کسهر پاچ و خاکه ناز و قولنگ و گونیه که ی ناو ژووره که ی ئومیدم بیرکه ته وه... هه فتاوپینچ تومهن قهرزم لای ئومید هه بوو، چه ند پۆژیک دواى قسه کردنم له گه ل عهلی، من له تاقیگه ی جوگرافیا کارم ده کرد، ده وروبه ری نیوه پۆ بوو، ئومید هات بۆ سهر دانم په نجا تومهنی قهرزه که ی بۆ هینابوومه وه، پیمگوت من ئیستا پیویستم به و پاره یه نییه و لیت وهرناگرم، به لام ئه و به زۆر په نجا تومهنه که ی پیتام. دایکیشم له مه شه د بوو، من له و کاته وه که دایکم هاتبوو بۆ مه شه د، هه میشه نانی نیوه پۆم له ماله وه ده خوارد. خولقی ئومیدم کرد له گه لمدا بیته وه بۆ ماله وه تاکو به یه که وه له مالى ئیمه نانی نیوه پۆ بخوین، ئه ویش قبولی کرد و له گه لمدا هاته وه. من جار جاریک هاو پری یه زیدییه کانم بانگه یشتی مالى خۆمان ده کرد بۆ نانخواردنی نیوه پۆ و ئیواره، چونکه من ته نها بووم و خوشک و برام نه بوو، هه میشه یه کیک له کیشهکانی من ئه و ته نیاییه بوو، ههر به و هۆیه شه وه بوو هه میشه هاو پریکانم بانگه یشت ده کرد بۆ مالى خۆمان و کۆر و کۆبوونه وه مان ده به ست.

ئو پۆژه من و ئومید و دایکم نانی نیوه پۆمان به یه که وه خوارد، ئیمهش ته نها یه ک ژوورمان هه بوو، به لام ژووره که ی ئیمه له چاو ژووره که ی ئومیددا کۆشک بوو. له هه والی چۆنیتی ژیان و گوزهرانیم پرسى، ئه ویش ده ردی دلی خۆی بۆ هه لپشتین. ئومید چه ندین سال بوو باوکی له دایکی جیا ببوو وه و به سى مندا له وه به ره لای کردبوو. ئومید برا گه وره بوو، دوو خوشکی له خۆی بچوو کتری هه بوو، دایکیشی تووشی نه خوشی دهروونی ببوو، چه ندین جار له نه خوشخانه خه واندبوویان، به لام ئه و ژنه به کریکاری مندا لهکانی به ختوده کرد. ئومیدیش که سیکى بینکاربوو. به هیچ جۆریک پاره ی له هیچ شوینیکه وه به ده ست نه ده گه یشت.

ئوميد گوتي کاتنيک که خويندکار بووه له شاري يه زد کاري بارکيشي کردووه به ماتورپني سني تايه وه. ماتوره که شني هي خوي نه بووه، ئه و ته ها شوقيزي ماتوره که بووه. ماتوري سني تايه، نامرازيکه له ننيوان عه ره بانه ي دهستي و عه ره بانه ي ئه سپي. ئه وه ش گواستنه وه بوو له سه رده مي کونه وه بۆ سه رده مي نوي. زوريک له و باربه رانه ي به عه ره بانه ي دهستي يا عه ره بانه ي ئه سپي باربه رييان ده کرد عه ره بانه کانيان وه لا ناو ماتوري سني تايه بيان کړي بۆ هينان و بردني که لوپهل. ئه و له کاتي قوتا بخانه شدا به يانيان زوو پيش کردنه وه ي قوتا بخانه يا کاتي عه سر له کاتزمير پينجي دوانيوه روه تا کاتزمير نوي شه و خه ريکي کاري بارکيشي بووه. که هاتبوو بۆ مه شه ديش ماوه يه که به ماتور هه ر خه يکي هه مان کاربوو. واته شوقيزي ماتوري خه لک بووه. ئه و وازي له و کاره هينابوو ده يگوت ئه و کاره کاتم زور ده گريت و ناتوانم وانه کانم بخوينم، خاوه ني ماتوره که ي مه شه د پاره يه کي زور که مي پنده دا. ئوميد گوتي له گه ل خاوه ن ماتوريک هاوړينه و هه رکاتنيک بڼ پاره يي فشاري بۆ به نينيت ده چيت به ماتوري ئه و چه ند کاتزميريک کار ده کات.

يه کنيک له نه نكيه کاني من راشکاوييه له قسه کردندا. زور به راشکاوي گوتم بازاړي فروشتني که له سه ر چونه؟ که ميک راماو گوتي من..من، پرسبي تو له کوڅ ده زانيت من که له سه ر ده فروشم؟ گوتم که سيک پيگوتووم. گوتم که له سه ر به چه ند ده کريت و به چه ند ده يفروشيت؟ گوتي تو ده توانيت هاوکاريم بکه يت؟ گوتم چون هاوکاريت بکه م؟ گوتي با به راستي پيتبليم من ده چم بۆ گورپستانه کاني وه ک گورپستاني (گلشور) له وي که له سه ر په ida ده که م و ده ي هينم و ده يفروشم. من که له سه ر له هيچ که سيک ناکرم، چونکه ئه گه ر له خه لکي بکرم ره نگه تووشي کيشه بيم. چه ند جاريک خه ريکبوو تيبکه وم و تووشي ده رده سه ري بيم، له گورپستانه کان زور سه گي به ره لا هه يه. تو له گه ل مندا وه ره و ته ها ئاگاداره به که سيک نه يه ت و بمانينيت، من ئه گه ر دووگوني په بکه م له که له سه ر ئه و ا به شي خه رجي يه ک مانگمان ده کات.

مني سه ر شيتيش ئه م هاوکار يکردنه ي هاوړي خوشه ويسته که مم قبول کرد. برپارماندا هه ر هه مان شه و کاتزمير تو، بيت به شوينمدا. هه لبه ت دايکم ئاگاداري ئه م کاره ي ئيمه نه بوو. کاتزمير نوي شه و من له به رده رگاي ماله وه بووم. ئه وکاته ئيمه مالمان له شه قامي که فاش بوو. کاتزمير تو رووناکي و ده نگی هوړني ماتوريک هاته گويم. ئوميد چووبوو ماتوره سني تايه که ي له هاوړيکه ي وه رگرتبوو. ماتوره که ي به موله تي کاتزمير هه شتونيو تا کو کاتزمير يه کي نيوه شه و ليوه رگرت بوو. به گشتي بۆ

ئەو ماوەیە دە ریالی دابوو بە خاوەن ماتۆرەکە. واتە ئومید بارکیشی بە ماتۆرەکە دەکرد و کرێیەکی بۆخۆی وەر دەگرت و دە ریالیشی دابوو بە خاوەن ماتۆرەکە. ئەگەر ماتۆرەکەش تووشی زیان ببوایە دەبوو ئومید بە پارەی خۆی چاکی بکاتەو. بەزینیش لیتری بە (۴-۵) ریال بوو. دیارە ئومید دە یگوت هەندیک جار کە متر لەو دە ریالە ی دەست دەکەوێت.

سواری ماتۆرەکە بووین و پۆشتین بەرەو گۆرستانی گلشوری مەشەد. لەو سەر دەمەدا هیشتا گۆرستانی بەهەشتی رەزا دروست نەکرابوو. لە مەشەددا گۆرستانی زۆر هەبوون، نزیکەی (۲۰-۲۵) گۆرستانی تیدا هەبوو. گۆرستانی گلشور لە سالی (۱۳۰۰-۱۹۲۱) وە گۆرستانە، ئەو کاتە تەمەنی ئەم گۆرستانە تەن ها پەنجا سال دەبوو، لە دەورووبەری حەرمی مۆتەهیریش چەند گۆرەستانی هەبوون. ئەو سا لای ویستگە ئاسنی مەشەدەو هێچ ئاوەدانیک نەبوو. ئێمە دەبوو لە چۆلەوانیەکی دەشتی (بەرھوتیەو) برۆین، کە تازە خەریکبوو تاک تاک خانووی لێ دروست دەکرا، ئەو دەم هێچ هەوالیک لە شەقامە قەرەباڵغەکانی ئیستا، سالی (۱۳۹۰-۲۰۱۱) نەبوو. لای پردی ریگە ئاسنێنەکەو کە تێدەپەڕیت بۆ ماوەی شەش کیلۆ مەتر چەند گوندیک هەبوون. ئێمە دەبوو (۲-۳) کیلۆ مەتر دوور بکەوینەو. تاکو گەیشتی گۆرستانەکە دنیا تاریک بوو، هێچ رووناکییەک دیار نەبوو، بەیەکەو قسەمان دەکرد، بەرەبەرە ترس بەسەرماندا زال دەبوو.

بیرم لە چیرۆکی مردوو کفن دزەکە دەکردەو. چیرۆکێک کە بەشیوەی شانۆگەری نمایشکرا، ئەو چیرۆکە دواین جار لە کۆلانی خەتیب نمایش کرا، هەر لەوێش ئەو شانۆگەرییەم بینی. لە شانۆگەرییەکەدا، پیاویک دەچوو کفنی مردووکانی دەدزی، بەلام من و ئومید ئەو شەو دەمانویست سەری مردووکان بدزین. لە ئومیدم پرسی کەلەسەر دەبێت چۆن بێت. گوتی نابێت تازەبێت و گۆشتی پێو بێت، نابێت ئەوێندە کۆنیش بێت کە ئیسکەکانی پزبین، بەلکو دەبێت (۱۰-۱۵) سال بێت کەسەکە مردبێت. شەقامی قیرتاوکراو کۆتایی هاتبوو، دەبوو بەجادهی خۆلدا برۆیشتیایە. جادهیەک بوو دەپۆشت بەرەو گوندی سیساوا، شوینیک ئیستا بوو بە گەرەکیک لە باکووری شاری مەشەد. ئومید گوتی دەبێت لە نیوان سەد بۆ سەد و پەنجا مەتر دوور لە گۆرستانەکە ماتۆرەکە رابگرین و خۆمان بە پێ برۆین. رووناکی و دەنگی ماتۆرەکە دەبوو و هێ بە ئاگاھانتی پاسەوانانی گۆرستانەکە. ئومید دە یگوت پاسەوانی گۆرستانەکە شەوانە گۆرستانەکە جیدەهیلێت و دەرواتەو بۆ مالهو، ئیستا هێچ

که سينک له گورستانه که دا نيه.

من خهريکيوو دهترسام، له گياني مردووهکان زياتر دهترسام تاکو له پاسهواني گورستانه که، ههستم دهکرد گياني مردووهکان نازارمان ددهن و دوچاري کيشه مان دهکن، نهو داستانانه ي که له منداليدا دهرباره ي گورستانهکان بيستبووم له بهرچاوم دهبوونه تهليسميک.

چيرؤکی پياويک که له گهل هاورپکانيدا گرهوي کردبوو، چون له شهويکي تاريخدا بروات بؤ سهر گورستان و له وي ميخک بهزهويدا دابکوتيت، پويشتبوو بؤ نهوي و له تاريخيه که دا ميخه که ي بهسهرداميني کراسه که ي خويدا داکوتي بوو، کاتيک ويستبووي ههلبستيت که چي نهيتواني بوو. نهويش وايزاني بوو مردووهکان داميني کراسه که يان گرتووه. بويه له ترساندا دلي دهوهستيت و ههر لهويدا دهکه ويټ. بهياني کاتيک هاورپکاني دهچن بهسؤراخييه وه سهيردهکن نيوه مردوو لهوي که وتووه.

راستيه که ي که ميکيش له ئوميد دهترسام، دهمگوت دهبيت بؤچي مني هيناييت بؤ سهر نهو گورستانه، بهم شهوه تاريخه؟ بهلام ئوميد بهراستي بوو، هاتبوو بؤ کهله سهر دزيين. لهو چوله وانيه دا و بهو شهوه تاريخه لهسهر نهو گورستانه ترسانه که دا دهترسام، بهلايه کم بهسهر دا بهيټيت. لهشي نهو دوو نهونده ي من دهبوو، خو نهگهر پهلاماري يهکتريمان بدايه دياره من دهرهقهتي نهو نهدههاتم. دوروي (۲-۳) کيلو متر بهماوه ي (۹۰۰) کيلو متر نيواني يهزد و مهشه ددهبوو بهلاي منهوه. ئوميد ماتوره که ي راگرت و گوتي گهيشتين، دهبيت ئيتر ماوه يه که ي کورت بهپي برؤين. نهو گونيه و کهلوپه لهکاني تري ههلگرت و دوو گونيه ي گهرهشي لهگهل خويدا هينابوو، لايټيکيشي هينابوو، پينگوت لايته که داگيرسيټه تاکو بهرپي خومان بيټين. گوتي نايټ داگيرسيټين دهنه خه لکي دهمانينين، لايته که تنها بؤ بيټيني کهله سهرهکان بوو نهک بؤ بيټيني ريگا.

بهشک له گورستانه که کون بوو، تايټهت بوو بهمردوواني پيش سالي (۱۳۳۵-۱۹۵۶) واته (۱۴-۱۵) سال پيش نهو کاته. ئوميد رؤزي پيشتر بؤ دهستنيشانکردني گورهکان هاتبوو بؤ گورستانه که، دهيزاني دهبيت له کوټوه برؤين و کام گورهش ههلبکه نين. ئوميد بهدواي گوره روخواوهکاندا دهگهرا، ههلبکه ندي نهو گورانه ئاسانتربوو له گورهکاني تر. لهو سهردهمه دا هيشتا حکومهت نهو توانايه ي نهبوو چاوديري گورستانهکانيش بکات. له سهردهمکدا که ژماره ي دانيشتواني شاري مهشه د (۵۰-۶۰) ههزار کهس زياتر نهبووه، که چي زياتر له (۵۰-۶۰) گورهستاني ههبووه. هاورپي بهريز و خوشهويست دکتور سهيد مهدي سهيد فرهخي که يهکيکه له ميژوونووسه ديارهکاني

ولات، پوژنیک دهیگوت نزیکه ی (۷۰-۷۵) گورستان له شاری مه شهه ددا هه بووه. به لام که ی ئه وه نده گورستان هه بووه؟ دیاره ئه وکاته ی که ژماره ی دانیشتوانی مه شهه د سه د هه زار که س بووه. دیاره هه موو شاره کانی تریش به و جور ه بوون. ئه و شاران ه ی که گه شتیاران زیاتر پوویان تیده که ن و ئه و شاران ه ی گور ی ئیمام و ئیمامزاده یان تیدایه گور په ستانه کانیان زورتره، به لام پیویسته حکومت هه نگاری باشت ر بنیت و گورستانی وهک به هه شتی زه هرای تاران و به هه شتی ره زای مه شهه د بنیات بنیت. که پووبه ری هه ری که له و گور په ستانانه زیاتر له دووسه د هیکتار زه وییه. کاتیک دانیشتوانی ولات له ژیر هیلی هه ژاریدا بوون، ئه و مندالانه ی له دایک ده بوون له ئه ستوی بنه ماله که یاندا بوون. حکومت نه ئاماری ده ویست و نه ناسنامه ی پیده دان. نه په روه رده و قوتا بخانه شی بق دابین ده کردن. حکومت به گشتی بیئاگا بوو له هاوولاتیان و مردن و له دایک بوونیان. ئامار و ناسنامه بنه مای هیزی هه ر ولاتیکه. کاتیک حکومت لاواز و بی ده سلات بوو، مردووه کانیش له ئه ستوی بنه ماله ی خویدایه. حکومت نه ئاماری ده ویت و نه لاشه، هه ر بویه ش مردوو چ بدریت به حکومت و چ بدریت به بنه ماله که ی، له هه ر شوینیک بیت ژیر خاکی دهخن، جا له نزیک ماله وه بویه یا له گورستان. له سه رده می کوندا مردووه کانیان به شیوه ی کاتی به خاک ده سپارد، کاتیک لاشه که گوشته که ی ده پزی ئیسقانه کانیان کو ده کردنه وه و ده یانکردنه کیسه یه که وه و ده یانگواسته نه وه بق شوینیکی تر. له شاره کانی بیرجند و یه زد که که سیک ده مرد تهرمه که یان ده برد بق که ربه لا و نه جه ف. هه ر کاتیک ولات به هیزیت مرقفه زیندووه کانیش ده یانه ویت جی گورکی بکه ن و پاسپورت و قیزا وه ربگرن.

به لئى ئه و شه وه تاریکه، ئیمه چوون بق دزینی که لله سه ر، ئه و کاته حکومت تا راده یه ک به هیز ببوو، مندالان که له دایک ده بوون حکومت ئاماری لیده ویستن و ناسنامه ی پیده دان. واتا منداله که مندالی دایک و باوکیه تی و له هه مانکاتدا حکومتیش خاوه نیه تی. له ده یی (۱۲۴۰-۱۹۶۱) به دواوه، کاتیک که سیک ده مرد حکومت ئاماری ده ویست و به لگه نامه ی گیان له ده ستدانی که سه که ی ددا به که سوکاری مردووه که و ده بوو بشزانریت ئه و مردووه له کوئ به خاک ده سپریت. واتا مردووه کانیش وهک زیندووه کان حکومت لیان به رپر سیاره. له م سه رده مه دا حکومت له پیش له دایک بوونی منداله وه تاکو چند سالی که دواى مردنیش تهرمه که به هی خوئ ده زانیت، به لام حکومت ته کونه کان ته نها مرقفی کار کرده و باجده ر و سه ربازیان به هی خوئان ده زانی، حکومتی کون هیچ کاریکی به سه ر مندال و شیت و بینکار و پیر و په که که وته وه نه بوو.

ئه‌وشه‌وه من بیرم له‌وه ده‌کرده‌وه پ‌ویشتن ب‌و گ‌ورستان و د‌زینی که‌لله‌سه‌ری مردووه‌کان تاوانه، بیرم ده‌کرده‌وه ئیمه چون گیانی مردووه‌کان نازارده‌ده‌ین، گیانی زیندووه‌کان و که‌سه‌کانی مردووه‌کانیش نازارده‌ده‌ین، خ‌زم و که‌سی ئه‌و مردووانه ئه‌گه‌ر به‌و کاره‌ی ئیمه بزائن ئه‌گه‌ر نه‌شمان کوژن ئه‌وا پ‌امانده‌ک‌یشنه به‌رده‌می دادگا، به‌تایبه‌ت که ئیمه گ‌ورپی تاراده‌یه‌ک تازه هه‌ل‌ده‌ه‌ینه‌وه. له‌و بیرکردنانه‌وه‌دا بووم ئومید گوتی ت‌و ل‌یره دانیشه و چاوئکت بکه به‌ چوار چاو و به‌ چوارده‌وری خ‌وت‌دا پ‌روانه. نازانم چونی بوو ئه‌و شه‌وه سه‌گه‌کان دیار نه‌بوون. پ‌ه‌نگه له‌ شوینیکی تر بووبن و پارووه خ‌واردنکی چه‌وریان به‌نسب بووبیت. من له‌سه‌ر گ‌ورپک دانیشتم، ئه‌و گ‌وره که‌میک له‌ گ‌وره‌کانی تر به‌رزتر بوو تاکو به‌چوارده‌وری خ‌وت‌دا پ‌روانم.

له‌ سالی (۱۳۴۹-۱۹۷۰) گ‌ورستانه‌کانیش نیشانه‌ی هه‌ژاری ولاتیان پ‌نوه دیاربوو. له‌به‌ردی مه‌رمه‌ر و نه‌خشی سه‌رگ‌وره‌کان هیچ هه‌والێک نه‌بوو. دیاره ئیمه پ‌ویشتبووین ب‌و ئه‌و به‌شه‌ی گ‌ورستانه‌که، که ته‌مه‌نی گ‌وره‌کانی (۱۵-۲۰) سال ده‌بوو، ئومید سی مه‌تر له‌ولا منه‌وه، خه‌ریکی هه‌ل‌دانه‌وه‌ی گ‌ورپک بوو، به‌خ‌یزایی گ‌ورپکی هه‌ل‌دایه‌وه و که‌لله‌سه‌ریکی ده‌ره‌ینا، دووباره گ‌ورپکی تری هه‌ل‌دایه‌وه، ئه‌و ده‌یزانی که‌لله‌سه‌ری مردووه‌که له‌کوئیه‌یه، ب‌ویه هه‌ر ئه‌ولایه‌ی گ‌وره‌که‌ی هه‌ل‌ده‌دایه‌وه. گ‌له‌که‌ی ف‌ریده‌دایه‌ لایه‌که‌وه و به‌ردی ئه‌له‌ده‌یشی ده‌خسته لایه‌که‌وه. که‌لله‌سه‌ره‌که‌شی ده‌ه‌ینایه‌ ده‌ره‌وه. به‌و هه‌موو خ‌یزاییه‌وه له‌ ماوه‌ی یه‌ک کاتژمێردا ته‌نها س‌ی که‌لله‌سه‌ری ه‌ینایه‌ده‌ره‌وه. منیش ورده ورده ترسه‌که‌م پ‌ه‌وی. هه‌ستمکرد که گیانی مردووه‌کان کاره‌کانی خ‌ویان وه‌ستاندووه.

هیچ که‌سیک له‌و ناوه نه‌بوو. سه‌ره‌تای مانگی (ئه‌سفهند - شوبات) بوو، که‌میک سه‌رما بوو، به‌ ئومیدم گوت کاتژمێر یازده‌ی شه‌وه، هیچ که‌سیک له‌م ناوه دیارنیه ئه‌گه‌ر پ‌یت باشه بامنیش ب‌یم و هاوکاریت بکه‌م، ئیت‌ر منیش چووم ب‌و هاوکاری کردنی، تا کاتی نیوه‌شه‌و هه‌شت که‌لله‌سه‌رمان ده‌رکرد. ئومید گوتی ماندوو بووم، ده‌بیت به‌زوویی مات‌رپ‌ه‌که‌ش ب‌به‌مه‌وه ب‌و خ‌اوه‌نه‌که‌ی. من نه‌مه‌ه‌زانی که‌لله‌سه‌ری مردو و ئه‌وه‌نده قورسه، هه‌ر که‌لله‌سه‌ریک دوو کیلو و نیو ب‌و س‌ی کیلو ده‌بوو. یان پ‌ه‌نگه من ماندوو بووبیتم و ئه‌و که‌لله‌سه‌رانه به‌قورسی هات‌بیت به‌ده‌ستمه‌وه. هه‌موو که‌لله‌سه‌ره‌کانمان کرده دوو گونیه‌وه، ئومید گونیه‌یه‌کیانی هه‌لگرت له‌گه‌ل پاچ و خاکه‌نازه‌که‌دا، منیش به‌ترس و له‌رزوه گونیه‌یه‌کیانم دا به‌کۆل‌دا که ته‌نها س‌ی که‌لله‌سه‌ری ت‌یدا‌بوو، ویستمان له‌ سنووری گ‌ورستانه‌که پ‌رۆینه ده‌ره‌وه. یه‌ک پ‌ه‌وه سه‌گ به‌ خه‌په‌ خه‌پ به‌ره‌و ئیمه

ھاتىن. ئومىد گوتى غاردا با بەخىرايى خۇمان بگەيەننە ماتۇرەكە رەنگە كەسىك بەھۇى سەگەكانەو ھاگاداربىت و بۇمان بىت. سەگەكان ئەو ئازايەتيەيان نەبوو پەلامارمان بدەن، خۇ ئەگەر سەگەكان دەيانزانى من چەند دەترسام ئەو بەزوويى پەلاماريان دەدام و سكيان ھەلدەدريم. كاتىك ئومىد ماتۇرەكەى ھەلكر و ئەو ناو ھەروناك بوو ھەو من وادمەزاني لە قەلايەكى ئاسايشدام، ئومىد بەخىرايى ماتۇرەكەى لىدەخوپى. كاتزمير يەكى دواى نيوھشەو بوو كاتىك ئومىد منى لە بەردەرگاي مالى خۇمان دابەزاند و خۇى رۇيشت.

من دوو جارى تر لەگەل ئومىددا رۇيشتبووم بۇ گۇرستانەكان، جاريك بۇ گۇرستانى گلشور و جاريكش بۇگۇرستانى عەباس ئاباد، ياخود گەرەكى زابولويهكان لە نزيك دەروازەى قوچان، شويىنك كە ئىستا سىرپياني شەقامى كاشانە.

ئىستا ھەردوو گۇرستانى گلشور و عەباس ئاباد كراون بە پارك. لە بەھارى سالى (۱۳۵۰-۱۹۷۱) بە ئومىد گوت پىويستە تۇ كەسىك پەيدا بگەيت و كرىنى پىدەيت تاكو ئەو كەللەسەرەت بۇ بھينيت، بۇ ئەو ھى خوت نەچيت بۇ گۇرستان. گوتى ئىنجا من كى پەيدا بگەم؟ گوتم باشترين كەس پاسەوانى گۇرستانەكەيە، ئەگەر گۇرستانەكە پاسەوانى ھەبىت لەگەل ئەودا قسەبەك. گوتى شتى وا نابىت. گوتم بەندەى خدا ھەزىرەكانى ولات نەوت و خاكى ئەم ولاتە بەپارە دەفرۇشين، كەچى تۇ وا بىردەكەيتەو پاسەوانى گۇرستان لە پارە رادەكات، تۇ پارە بدە و ئەو سەرى مرۇقى زىندووت بۇ دەھينيت. پاش چەند رۇژىك ئومىد ھات بۇ لام و گوتى كەسىك دەزىوھتەو و رىكەوتووین ئەو كەللەسەرم بۇ بھينيت، بۇ ھەر كەللەسەرىكش برى ھەفتاوپىنچ رپالى پىدەم. ئەو كەسە پىنگوت بوو دەچىت بۇ گۇرستانى گوندەكان لەوئ كەللەسەرى بۇدەدزىت. ديارە ئومىد بە ئەو كەسەى نەگوتبوو كە خۇى كەللەسەرى مردوو دەفرۇشيت، بەلكو گوتبووى كەللەسەرەكەى بۇ كۆلنژى پزىشكى دەوئ. ئەو كەللەسەردزە كەسىك بوو پىشتر بەدواى شويىنەوارى كۇندا دەگەرا و زەوى ھەلدەكولى تاكو شتىكى گرانبەھا و بەنرخى دەستبەكەوئ. ھەموو ئەو زەويانەى دەوروبەرى مەشھەد گەرابوو بۇ دۇزىنەو ھى پارچە ئاسەوارىكى كۆن. ئىتر ئومىد واى لى ھات لە دزى كەللەسەرەو بوو بە بازارگانى كەللەسەرى مرۇف. ديارە كړيارى زۇر نەبوو، ئەو لە مانگىكا نەيدەتوانى (۱۵-۲۰) كەللەسەر زياتر بفرۇشيت.

لە مانگى (شەھرىوھى ۱۳۵۰- ئابى ۱۹۷۱) من ويستم برۇم بۇ سەربازى. ئومىد لە مەشھەد بوو، لىم پرسى كار و كاسبىت چۆنە؟ گوتى بەرەو باشى دەروات. گوتم خۇ

ئىستا زانكو داخراوه، چون كار و كاسبيت باشتره؟ گوتى كه سيك له تاران كرپاريكى بۇ پيداكردوم، بهلام كرپارهكه خويندكارى پزىشكى ددان نيه، بهلكو ئه و كهلهسه رانه‌ى بۇ ديكور ده‌ويت. ئوميد گوتى دوو مانگ ده‌بيت، خانووهكه م گورپووه و له و جيگه‌يه نه‌ماوم كه تو هاتيت.

بۇ نانخواردنى ئىواره منى بانگ هيشت كرد بۇ ماله‌كه‌ى خوى، ناو نيشانى ماله‌كه‌ى پندام له شه قامى تاهيرى نزيك فولكه‌ى سه‌عدئاباد خانويه‌كى بچووكى تازه‌ى به‌كرئ گرتبوو، من شه و چووم بۇ مالىان كاتيك ده‌رگاي ليكردمه‌وه گلۇپى هوئل و پارپه‌وهكه‌ى كوژانده‌وه منيش زور به‌لامه‌وه سه‌ير بوو، گوتم باشه به‌م تاريكييه بۇ كوئى برؤم. پيتمايى كردم بۇ ژووريك، ژوورهكه به‌پووناكى په‌نگاوپه‌نگ پووناك كرابووه‌وه. كه سه‌يرى ژوورهكه‌م كرد زور ترسام، خه‌ريكوو بكه‌وم به‌زه‌ويدا، له‌ناو ژوورهكه‌دا زياتر له‌بيست كه‌له‌سه‌رى دانابوو. له‌چاوى كه‌له‌سه‌ره‌كانه‌وه پووناكى ده‌رده‌چوو. له‌شوينى چاوه‌كانياندا گلۇپى بچووكى دانا بوو، كه‌له‌سه‌ره‌كان ده‌ميان كرابوونه‌وه له‌ده‌مى هه‌ر كه‌له‌سه‌ريكدا گلۇپيكي بچووكى دانابوو. پاش ماوه‌يه‌ك گلۇپى ناوژوورهكه‌ى داگيرساند.

كرپاره تارانيه‌كه پينگوتبوو هه‌موو مانگيك ده‌توانيت شه‌ست كه‌له‌سه‌رى لئى بكرت، ئوميد كه‌له‌سه‌ره‌كاني له‌و كريكاره ده‌كرى دانه‌ى به‌حه‌وت تومهن و نيو تا ده‌تومهن، پاشان بۇ خوى پاكي ده‌كرده‌وه و به‌سته به‌ندى ده‌كردن و ده‌يناردن بۇ تاران و هه‌ر كه‌له‌سه‌ريكى به‌ (٦٥٠ تا ١٢٠٠) تومهن ده‌فروشت. هه‌ر بؤيه داهاتيكي باشى ده‌ستده‌كه‌وت.

له‌و ژووره تاريكه و له‌و خانووه كه‌لاوه‌يه‌دا كه هه‌ر له‌گه‌وپيكي ئاژهل ده‌چوو، گواستيه‌وه بۇ خانويه‌كى جوان و خوش، به‌لام هيشتا ئوميد تيكه‌لاوى هاوپيكاني نه‌ده‌كرد. ئه‌و له‌سه‌ره‌تادا تيكه‌ل نه‌بوونه‌كه‌ى به‌هوى هه‌ژارى و نه‌بوونيه‌وه بوو، به‌لام پاشان تيكه‌ل نه‌بوونه‌كه‌ى به‌هوى كار و كاسبى و سه‌رقاليه‌وه بوو. له‌و ماوه‌يه‌دا چهند جاريك له‌هه‌والى ئوميدم پرسى. پوژيك ئه‌و هات به‌شويندا و داواى هاوكارى ليكردم. دايقى له‌يه‌زده‌وه هاتبوو بۇ لاي، ئه‌و پيشتر هه‌موو كه‌له‌سه‌ره‌كاني كوكرديوونه‌وه بۇ ئه‌وه‌ى دايقى نه‌زانيت كه‌خه‌ريكي چييه. پيشتر له‌حه‌مام و توالييتشدا كه‌له‌سه‌رى دانابوو، بۇ پووناككرده‌وه گلۇپى له‌جنى چاوى كه‌له‌سه‌ره‌كاندا دانابوو. به‌داگيرساندن سوچى كاره‌باكه گلۇپى ناو كه‌له‌سه‌ره‌كه هه‌لده‌كرا. ئوميد كه‌له‌سه‌رى ناو حه‌مامه‌كه‌ى لابردبوو، به‌لام بيرى چووبوو كه‌له‌سه‌رى ناو تواليته‌كه لابيت. ئه‌و

ژنه نه‌خوشه داماو ده‌چیت بۆ ته‌والیت و ده‌ست ده‌نیت به سویچی کاره‌باکه‌دا و له‌ناکاو چاوی ده‌که‌ویت به که‌لله‌سه‌ریک به چاوی بریقه و ده‌می کراوه‌وه. ژنه‌ی داماو له ترسا ده‌که‌ویت و له‌هۆش خۆی ده‌چیت. ئومیدیش به‌په‌له ده‌یگه‌یه‌نیت نه‌خوشخانه‌ی ئیمام په‌زا. ئه‌و ژنه دوو پۆژ بوو له نه‌خوشخانه بوو، کاتیک ئومید داوای له من کرد تاکو چه‌ند پۆژیک دایکم بنیرم بۆ نه‌خوشخانه به دیار دایکه‌وه بیت. دایکم بیکار بوو له ماله‌وه، قسه‌م له‌گه‌لدا کرد و ئه‌ویش به زوویی چوو بۆ نه‌خوشخانه بۆ لای و سی پۆژ له لای مایه‌وه، پاشان یه‌کیک له خوشکه‌کانی ئومید له یه‌زده‌وه هات بۆ لای. ئه‌و ژنه به‌دبه‌خته سی مانگ له نه‌خوشخانه مایه‌وه و پاشان ورده ورده چاکبووه‌وه و گه‌رایه‌وه بۆ یه‌زد. ئومید وازی له فروشتنی که‌لله‌سه‌ر هینا و له کلینیکی داندادا ده‌ستیکرد به کارکردن، ئه‌و ده‌یگوت له‌م کاره‌مدا داهاتم یه‌ک به ده‌یه، ده‌یویست ئه‌و خانووه‌ی به‌کریی گرتبوو بیداته‌وه به خاوه‌نه‌که‌ی و بچیت بۆ به‌شی ناوخۆی زانکو. له‌و ماوه‌یه‌دا چه‌ند مانگیک له ئومید بی‌ه‌وال بووم. کاتیک بینیمه‌وه گوتی کاروباریکی زۆر باشم هه‌یه. ئه‌و کرین و فروشتنی پتدایستییه‌ پزیشکییه‌کانی ده‌کرد، وانه‌کانی خویشی به باشی ده‌خویند و یه‌کیک بوو له خویندکاره سه‌رکه‌وتووکان. له سالی پینجه‌می زانکودا له‌گه‌ل کچیکی هاو‌پۆلی خۆیدا زه‌ماوه‌ندیان کرد. دوا‌ی ته‌واوکردنی زانکو، بوو به بازرگانی که‌لوپه‌لی پزیشکی. هاوسه‌ره‌که‌شی خه‌لکی تاران بوو، مه‌شه‌ه‌دیان جیه‌نیش و مالیان برد بۆ تاران. له ماوه‌ی پازده سالدا چه‌ند جاریک هه‌والم پرسبووه و دووجاریش سه‌ردانی مالیانم کردوو. ئه‌وان هه‌ردوکیان دکتوری سه‌رکه‌وتوو ددان و نوینه‌ری چه‌ندین کۆمپانیای پتدایستییه‌ پزیشکییه‌کان. هه‌روه‌ها خاوه‌نی پیشانگه‌یه‌کی گه‌وره‌ی که‌لوپه‌لی پزیشکین له شه‌قامی وه‌لی عه‌سر له نزیک مه‌یدانی (وه‌نه‌ک) ژماره‌یه‌کی زۆر کارمه‌ندیان هه‌یه و له هه‌موو ئێراندا که‌لوپه‌له‌کانیان بۆ ساخده‌که‌نه‌وه.

ئه‌و هاو‌پۆله یه‌زدیه‌ی ئومید که‌ ناوی عه‌لی بوو، یه‌که‌مجار ئه‌و به منی گوت که ئومید که‌لله‌سه‌ر ده‌فروشی، هه‌مان عه‌لی که له بنه‌ماله‌یه‌کی ده‌وله‌مه‌ند و به‌ریزی شاری یه‌زد بوو. عه‌لی کاتیک له شاری مه‌شه‌ه‌د له کۆلیژی ددان بوو، له‌کاتی خویندکاریدا باری ئابووریی زۆر باشبوو، له هه‌یج شتیکی که‌م نه‌بوو، هه‌موو پتدایستییه‌کانی به ئاماده‌کراوی بۆ ده‌هاته به‌رده‌ست. له مه‌شه‌ه‌د له‌ کاتی خویندکاریدا خویدایه‌ خواردن و خواردنه‌وه‌ی ماده‌ هۆشبه‌ره‌کان. کاتیک خویندنی ته‌واو کرد گه‌رایه‌وه شاری یه‌زد، دکتۆریکی نیوه ئالوده بوو، له یه‌زد عه‌یاده‌یه‌کی ددانی دانا و داهایتیکی باشی هه‌بوو. عه‌لی ورده ورده به ته‌واوی ئالوده بوو، له ده‌یه‌ی ساله‌کانی (۱۳۶۰-۱۹۸۱) به ته‌واوی

په كيكهوت و عياده و ژن و منداله كانى كرده قوربانى ماده هوشبهرهكان، له تهمنى په نجا و يهك سالىدا كوچى دوايى كرد و بۇ ههتا ههتايه له گورستان جيگاي خوى كردهوه. دوو هاوشارى ههروكيان خويندكارى كوليزى پزىشكى ددان بوون، يهكيكيان دهبوو خوى و كهسوكارهكهى به خيوبكات و شهو و پوژ لهكاركرندا بوو، جوړهها كارى دهكرد. ئهوى تريشيان ههموو پيوستيهكانى ژيانى بۇ دابينكرابوو. ئهوهيان كه ههژار و نهبوو بوو، ههميشه له ههول و كاركرندا بوو، ئىستا بووه به كهسيكى ملياردير، ئهوى تريشيان بۇ خوى روپويشتوو بۇ گورپهستان. ئايا ئههه شانسه يا چارهنووسه؟ من نايزانم.

دوينى شهو (۲۰۱۲-۱۲-۱۲=۱۳۹۱-۱۲-۲۲) ته له فونم بۇ ئوميد كرد، له ههوالى خوى و منداله كانيم پرسى، له تهمنى شهستو پينچ سالىدا حالى زور باشه و خاوهنى چوار منداله. پينگوت دهمهويت يادهوهريى گورپهستانهكه بنووسم. گوتى تو به نووسينهوهى يادهوهرييهكانت ههميشه ترس دهخهپته دلى هاوپيكانتهوه. پاپولى به پيز ئهمجاره دهتهويت چى بنووسيت؟

حسين عهلى

وهكو نموونهيهك بۇتانى باسدهكهه. تاكو ئيوهش بزائن ههنديك كهس به چ كوپرهوهريى و دهردهسهرپيهك توانيوپانه خويندن تهواو بكهن. هاوپنيهكم ههبوو خويندكارى كوليزى پزىشكى بوو. كوپيكى زيرهك و وريا بوو، بهژن و بالاي بهرز و كهلهگهت بوو. كهسيكى رهشتاله و خوين شيرين بوو. له سهردهمى خويندننى ئامادهييدا، بۇ بژيوى خوى شاگردى نانهوا بوو، هاوكارى مالهوهشياني دهكرد. پوژانه (۶-۷) كاتژمير له نانهواخانهيهكدا كارى دهكرد. هاوينان به بهردهوامى له نانهواكهدا دهمايهوه. سهرهتا نانى ليندهكردهوه، پاشان ههويى دهشيتلا و گونكى دهبرى، ماوهيهكى زوريش نانى به تهنورهوه دها. ئهه تازه لاوه، نانيكى زور جوانى دروست دهكرد. حسين عهلى به ههوليكى زور بهبى ئهوهى يهك كاتژمير چووبيته پولى تايبهتهوه يان ماموستاي تايبهتى گرت بيت. به نمرهيهكى بهرزوه له كوليزى پزىشكى زانكوى مهشههد وهرگيرا. له زانكوش به دهم خويندنهكهيهوه كارى دهكرد. ئهه لهگهل دوو هاوپنى خويدا له ژووريكدا دهژيا. له يهزدهوه هيچ پارهيهكى به دهست نهدهگهشيت. دهبوو ههر چونيك بيت بۇ خوى له مهشههد پاره پهيدا بكات. له مانگى (مهري ۱۳۴۹- ت يهكهه ۱۹۷۰) بابيهتيكى بۇ باسكردم، گوتى هاوينى سالى (۱۳۴۹-۱۹۷۰) له مهشههد زور بى پاره

بووم. ھاوپى يەزدىيەكانم ھەموويان گەرابوونەو ھە بۇ يەزد، ھىچ كەسنىك نەبوو تاكو كەمىك پارەى لى قەرز بىكەم. ھوشم نەدەھات بىچم داواى پارە لە دىكتور و پياوھ گەورەكانى يەزدى دانىشتووى مەشھەد بىكەم. دوو پۇژ بوو نانم نەخواردبوو. وام بە بىرداھات كە بىچم بۇ ئوردوگاي وەكىلئاباد لەوئى نان بخۆم. ئوردوگاي وەكىلئاباد ئوردوگايەكى تايبەت بوو. شوئىنىك بوو خوئىندكاران بە درىژايى ھاوئىن بۇ خولى سەربازى بىستويەك پۇژ لەوئى دەمانەو. حسين عەلى گوتى تەنانەت دوو پىالى كرى پاسبىشم پىتەبوو. كرى پاس لە فولكەى تەقىئابادى مەشھەدەو تاكو وەكىلئاباد دوو پىال بوو. ئەو گوتى بەبى بلىت سواری پاس بووم و پۇيشتىم بۇ وەكىل ئاباد دوورى پىگاكە لە شوئىنى وەستانى پاسەكەو تاكو ئوردوگاكە نزىكەى سى كىلو مەتر دەبوو. لەوئى بەپى پۇيشتىم بۇ ئوردوگاكە. نيوپۇ و ئىوارە لەلاى ئەو ھاوپىيانە نانم دەخوارد. كاتى ھاتنەوھم بەشى دوو پۇژ خواردنم كرده قابىلەمەيەكەو و لەگەل خۆمدا ھىنامەو ھە بۇ شار. دوو تەنم لەو ھاوپىيانەم قەرزكرد كە لەوئى بوون. گوتى پاشان بۇ دەستكەوتنى كارىك سەردانى نەخۆشخانەى سىناى مەشھەد كرى. پاشان گوتى لىپرسراوانى نەخۆشخانە لەوئى كارىكيان پىتام. ئەو كاتە خوئىندكارى قۇناغى سىتەمى كولىژى پزىشكى بوو. بەو شىوہە لە بى پارەى خوى پزگار كرىبوو. حسين عەلى تا تەواوكردى خوئىند لە نەخۆشخانەى سىناى مەشھەد ئىشكگر بوو، پاشان بە سەر نەخۆشخانەو دەگەرا و دەرمانى دەدا بە نەخۆشەكان و كەم كەم لە ژوورى نەشتەرگەريدا ئامادە دەبوو. ئەو بە ھەولى يەككىك لە پزىشكەكان چەندىن سالاھ لە يەزد خەرىكى كارى پزىشكىيە. خۆزگە ھەموو ئەو كەسانەى كە نمونەى كار و ھەول و تىگوشانن ژىننامەى خويان دەنووسىيەو. ئەنجامى ھەول و تىگوشانى ئەو جۆرە كەسە بۇ ھەموو لاوانى ئەم سەردەمە پىويستە چ ئەوانەى كە وانەكانيان ناخوين و چ ئەو كەسانەى لەبەر بى پارەى وازيان لە خوئىند ھىتاو.

كوردە كۆچەريەكانى خۆراسان

من ھەمىشە گەشتوگوزارم پىخۆشبوو، ھەر بۆيەش ھەركاتىك ھەلىكم بۇ ھەلكەوتبىت بۇ گەشتكردن ئەنجام داو. كاتىك كە خوئىندكارى زانكو بووم، چەندىك توانىيىتم لە گەشتە زانستىەكانى زانكۇدا بەشدارىم كرىدوو. ئىستاش دەمەويت يادەوہريەك بنووسمەو كە لە بەھارى سالى (۱۲۴۷-۱۹۶۸) دا گەشتىكم ئەنجام

داوه بۇ باکورى خوراسان، گهشتيک که تاييهت بوو به ليکولينه و هيهک له باره ي هۆزه کورده کاني باکورى خوراسان. ههر ئه و ليکولينه و هيه پاشان بوو به نامه ي دکتوراکه م. که له سالي (۱۳۶۱-۱۹۸۲) له زانکوى سۆربونى پاريس پيشکه شم کرد و دکتورام له سهر وهرگرت.

دکتور عهباس سهعيد رهزواني چه ندين سال پيشتر و له دهيه ي (۱۳۳۰-۱۹۵۱) دا ليسانسى بالاي له ئەمريکا وهرگرتبوو، ئەو ههميشه له زانکو جگه له وانه و تنه وه، پۆستى ئيداريشى هه بوو. له پيش شۆرشيش راگرى کوليژى ئەدهيباتي مه شهه د بوو. له دوواي شۆرشيش ماوه يه کي که م سه رۆکي کتيبخانه ي مه شهه د بوو. پاشان له لايه ن پاريزگاي مه شهه ده وه کرا به ليپرسراوي دامه زراوه ي چاپ و بلاوکرده وه، تا کوتايي ژياني به رپوه به ريکي کاراي ئەو دامه زراوه يه بوو. له م لايه نه وه خزمه تيکي زۆري پيشکهش کردوه به له چاپداني چه ندين کتيبي دانسقه و به نرخ.

من له سه رده مي خويندکاري و خولي پيشکه و تووي زانکودا. واته سالاني (۱۳۴۶- ۱۳۵۶-۱۹۶۷-۱۹۷۷) ده يان گه شتي کورت و به کومه لم ئەنجام داوه، به تاييهت له گه ل دکتور عهباس سه عيديدا. له سه ره تاي سالي (۱۳۵۷-۱۹۷۸) دا شه ش مانگ له پاريس له گه ل دکتور عهباس سه عيديدا به يه که وه بووين. زور شت له وه وه فيزبووم. ده توانم گه شته کاني خۆم له گه ل دکتور عهباس دا بکه م به دوو به شه وه. گه شته به کومه له کان له گه ل خويندکاراندا و گه شته تاييه تيبه کان بۇ کاري ليکولينه وه بۇ ناوچه کاني سه رخه س، ده رگيز و ده ور به ري ئەتراک به ناو نيشاني هاوکار له گه لياندا بووم.

دکتور عهباس له پيش ده ستپيکرنى ههر گه شتيکدا خويندکاراني ده کرد به چه نده گروپيک. شيوازي ئەنجامداني ليکولينه وه ي تيده گه ياندين. له و گروپانه دا ئەرکي ههر که سيکي چ له پووي ليکولينه وه وه، ياخود له پووي به شداريکردني ئيدارييه وه، ديارى ده کرد. ليپرسراوي کريني پيوستيبه کاني گه شت و خوارده مه ني ديارى ده کرد بۇ ته واي پۆژه کان. ئەم دکتوره به رپژه مۆله تي نه ده دا خويندکاران کات به فيرۆ بده ن و بيکاربن. ئەگه ر له گه شته کاندا به تاييهت گه شته درپژه کان خويندکاران بيکار بوونايه ئەوا به دنيايييه وه کيشه له نتيواناندا دروستده بوو. به تاييهت کيشه ي سياسي و چاو ديريکردني کچان له لايه ن کورانه وه.

به رنامه ي کارکردنمان له به ياني زووه وه ده ستى پيده کرد تا کاتزمير نۆي شه و. له سه ره تاي هاويني (۱۳۴۷-۱۹۶۸) دا گه شتيکي زانستي دوازه پۆژه مان بۇ باکورى خوراسان ده ستپيکرد. من به ناو نيشاني خويندکاريک به شداريم له و گه شته دا کرد.

هاوکات من لپرسراوی تاقیگه‌ی جوگرافیای زانکوی ئه‌ده‌بیات بووم. گه‌شته‌که‌مان، گه‌شتیکی زانستی بوو، بۆ ناوچه کوردنشینه‌کانی باکووری خوراسان. بریار بوو لیکۆلینه‌وه بکه‌م ده‌باره‌ی ئه‌و گوندانه‌ی که بنچینه‌ی خپله‌کیان هه‌یه. له‌م گه‌شته‌دا، له‌ نزیکه‌وه له‌گه‌ل ژماره‌یه‌ک له‌ کوردانی کۆچه‌ری باکووری خوراسان ئاشنایه‌تیم په‌یداکرد. ئه‌مه‌ یه‌که‌مجار بوو که وه‌ک خۆیندکاریک راسته‌وخۆ له‌ ناوچه خپله‌کیه‌کاندا ئاماده‌بیم و له‌ نزیکه‌وه گفتوگۆیان له‌گه‌لدا بکه‌م. له‌م گه‌شته‌دا ئاشنایه‌تیه‌ک له‌ نیتوانماندا دروست بوو، که تاکو ئیستاش به‌رده‌وامه‌ و ئه‌و ئاشنایه‌تیه‌ هه‌ر ماوه. له‌ مانگی (ئوردیبه‌هشتی ۱۳۸۹- نیسانی ۲۰۱۰) دا یه‌کیک له‌و که‌سانه‌ی له‌ مانگی (خوردادی ۱۳۴۷- حوزه‌یرانی ۱۹۶۸) بوو به‌ ئاشنام و ئیستا بۆته‌ ریش سپی بنه‌ماله‌یه‌ک، منی بۆ ئاهه‌نگی زه‌ماوه‌ندی نه‌وه‌یه‌کی خۆی بانگه‌یشت کرد. هه‌روه‌ها هه‌ر له‌ هه‌مان سالدا سه‌ردانی یه‌کیک له‌گونده‌کانی ناوچه‌ی شیروانم کرد، به‌مه‌به‌ستی پرسه‌ی ئاشنایه‌کی تر، له‌و پرسه‌یه‌دا لانیکه‌م سی که‌سم له‌ ئاشناکانی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ بینیه‌وه و یاده‌وه‌ریه‌که‌مانمان نوێکردنه‌وه.

له‌ گه‌شتی سالی (۱۳۴۷-۱۹۶۸) دا من هاوپۆلی ئه‌و خۆیندکارانه‌ نه‌بووم که له‌گه‌لمدا بوون، به‌لکو ئه‌وان دوو سال له‌پیش منه‌وه بوون، به‌لام چونکه‌ من له‌ به‌شی جوگرافیا به‌ ناوونیشانی کارناسیک کارم ده‌کرد، له‌و گه‌شته‌دا به‌شداریم کردبوو. به‌ جاده‌ ته‌سک و باریکه‌که‌ی ئه‌و سه‌رده‌مه‌دا و به‌ دۆلی ئه‌تراکدا که‌وتینه‌رێ به‌ پینچ ئۆتۆمبیلی لاندروقه‌روه‌وه، دوو لاندروقه‌ری شه‌ش که‌سی و سی لاندروقه‌ری ده‌ که‌سی و پیکابیک که‌ خواره‌مه‌نی و پتویسته‌یه‌کانی چیشتلینانمان لێ بارکرد بوو. سه‌ره‌رشتیاری شۆفیره‌کان ره‌زا کامیل بوو. ئه‌و شۆفیریکی چالاک و وریای زانکوی مه‌شه‌د بوو. چیشتلینه‌ره‌که‌شمان به‌رێز ئاغای سه‌راییی بوو. منیش لپرسراوی پتویسته‌یه‌کانی زانکو بووم، نه‌خشه‌ و قیله‌نما و به‌رزپیتو و ته‌واوی پیداویسته‌یه‌کانی تر له‌ ئه‌ستۆی مندا بوون.

کاتژمێر شه‌شی به‌یانی له‌ به‌رده‌م زانکوی مه‌شه‌ده‌وه‌ که‌وتینه‌رێ. به‌رنامه‌ی دکتۆر عه‌باس زۆر جدی بوو کاتیک که‌ ده‌یگوت کاتژمێر شه‌ش واته‌ کاتژمێر شه‌ش، نه‌ یه‌ک خوله‌ک زووتر، نه‌ یه‌ک خوله‌ک دره‌نگتر. هه‌موو خۆیندکارانیش زۆر پابه‌ندبوون به‌ دکتۆره‌وه‌ و گوێرایه‌لی بوون. ئه‌ندامانی گه‌شته‌که‌مان پیکه‌هاتبوون له‌ یه‌ک مامۆستا، یازده‌ خۆیندکاری کچ و هه‌ژده‌ خۆیندکاری کور. شه‌ش شۆفیر و یه‌ک چیشتلینه‌ر و پینچ ئۆتۆمبیلی جیب و یه‌ک پیکاب.

ئامانچ لهم گهشته، ئاشنایي خویندکاران بوو به ناوچهکه و دابونه ریتی کورده کۆچه ریبه کانی باکووری خوراسان. لهم گهشته دا ده بوو لیکولینه وه یهک بکریت له ژیر چاودیری خودالیکویشبوو دکتور عه باسی سه عیدیدا، له سه ر دئ هاته کانی ده وروبه ری ئه تراک. ئه وه بوو پاشان لیکولینه وه که ی به چاپ گه یاند، له ژیر ناو نیشانی (لیکولینه وه یه کی سه ره تایی ده رباره ی ده وروبه ری ئه تراک). منیش له گه شته کانی دواتردا و له لیکولینه وه کانمدا پۆلیکی باشم بینی. به پیی ئه وه به رنامه یه ی که دانرابوو، ده بوو شه و له شیروان تیه پین و سبه ی به یانی زوو له گوندی ئوغازی شیروان بین. واته ماموستا پینشیینی کردبوو که به یهک پۆژی ته و او ده بیت (۱۸۰) کیلو متر پینگا بپین، له مه شه ده وه تاکو شیروان..

ئه و کاته مه شه د شاریکی ئه وه ند گه و ره نه بوو، ژماره ی دانیشتوانی ته نها (۴۰۰) هه زار که س ده بوو. ترافیک که م بوو، ده رچوون له شار زور ئاسان بوو. زۆریک له و شوینانه ی که ئیستا کۆنکریت کراوه و کۆشکی گه و ره ی له سه ر دروستکراوه ئه و کاته زه وی گه نم و جۆ بوو، یاخود په زی تری بوو. هه ر ئه و کاته دکتور عه باس باسی ئه و کاولکاریه ی بۆ کردین که به سه ر ئه و زه ویه کشتوکالیانه دا دیت و له و شوینانه دا کۆشک به رز ده بنه وه و باشترین زه وی کشتوکالی به سوودی مه شه د به کۆشک و ته لار ویران ده کریت.

کاتی کۆچکردنی کۆچه ریبه کان بوو له گه رمیانه وه بۆ کویتستان، له و ساله دا به هۆی باشی که شه وه و او به فرو بارانی زۆره وه گژوگیا زۆر بوو، هه ر بۆیه ش کۆچی کۆچه ریبه کان بۆ کویتستانه کان دواکه وتبوو. یه کیک له ئامانجه کانی دکتور عه باس تووژینه وه بوو له سه ر ئه و بابته ی کۆچکردنه، که بۆچی هۆزه کان یه ک مانگ و نیو دره نگتر کۆچ ده که ن. هۆکاری ئابووری و کۆمه لایه تی دوا که وتنی کۆچکردنیان چیه؟ ژماره یه کی زۆر، په شمالي کۆچه رییان له ده وروبه ری شاری مه شه د هه لدرابوون، هه روه ها چه ندین په شمالي له قه لای ئابکۆ - شه قامی سو جادی ئیستا - هه لدرابوون. گه ره کی سو جاد ئیستا (۱۳۹۱-۲۰۱۲) جوانترین گه ره کی مه شه ده. له ماوه ی چل سالدا شوینیک که جیگای په شمالي کۆچه رییان بوو ئیستا خانووی ده قات له و شوینه دا سه ریان ده ره ئناوه. له هه موو ده شتی مه شه د و ئه تراک و له ده وروبه ری گونده کانی لای قوچان، فاروج و شیروان و له پۆخی پووباری ئه تراک په شمالي کۆچه ریبه کان هه لدرابوون. له و سه رده مه دا ده وروبه ری کارگه ی شه کری ئابکۆ که ئیستا که وتوته نیو شاره وه هه مووی په شمالي کۆچه ریبه کان بوو.

يەكەمىن دىدارم لەگەل كوردە كۆچەرىيەكان، تەنھا لە نىوان دوو كىلو مەتر دوور لە كۆلىزى ئەدەبىياتى مەشھەد بوو. (كۆلىزى ئەدەبىياتى كۆن لە شەقامى شەھروخ يا مۆتەھەرى) بوو. ئەوان لە (سەرخىس) ھەو دەپۆشتن بۆ دەورووبەرى كۆھەكانى (ئەخلە مەد). بەگشتى لەكاتى كۆچكردن پاشا لە گەرميانە ھەو بۆ كوستان، لە دىھاتەكانى سەر پىگاياندا زۆر نەدەمانە ھەو، پۆژىك تا دوو پۆژ دەمانە ھەو. لە ھەر گەھەكان ھەشتا سەوز بوون. دەبوو بەزوىي مەپ و بزن و حوشترەكانيان بگەياندا ھەو. لە ھەر گەھەكان سەوزەكان، ھەر بۆيەش كە شەويان بەسەردا دەھات و لە ھەر شوپىك رەشمالەكانيان ھەلدا ھەو بەشپۆھى كاتى ھەلياندا ھەو ھەيچ قايمايان نەدەكردن. ئەو سالا كۆچەرىيەكان زۆر لە ھەر گەھەكان پازى بوون، زستانىكى تا رادەيەك باش دەبوو ھەو ئەو ھەو كە بزن و مەپەكانيان زووتر بزين. بەھارى تەپ و باراناوى ھەموو لايەكى سەوز كەردبوو. ئاژەلداران لەبەر خاترى لە ھەر پەندە و ماندوو نەبوونى ئاژەلەكان پۆژانە زياترە (۸-۷) كىلو مەتر زياتر نەدەپۆشتن. بەھەو نەبوونى جادە و پىگايانە ھەو بەھەيچ شپۆھەيەك سووديان لە ئۆتۆمبىل و تراكتور نەدەبينى بۆ گواستە ھەو پىوستانىيەكانيان. تاكە ھۆكارى گواستە ھەو پىوستانىيەكانيان حوشتر و ئەسپ و ولاخەكانيان بوو. تەنانەت رەشمالەكانىشان ھەر خويان لە مووى بزنەكانيان دروستيان دەكرد. ژيانيان زۆر سادە و سەرھەتايى بوو. رادىق ھەر نەبوو، كاتژمىر زۆر كەم بوو، نەوت زۆر كەم بوو، گەر ھەشبووايە تەنھا بۆ پووناكى چرا بوو، خواردنىش شەكر و چا دەگمەن بوو، ديارە ئەگەر ھەبووايە بۆ ھەموو كەسەيەك نەبوو، ئەو مالانەي كە كەمەيەك بارى ئابوورىيان باشتەبوو دەيانتوانى ئەو پىوستانە بکرن. لە ھەندىك ھەواردا كە ژمارەيان (۱۵-۲۰) مال دەبوو، كەسەيەك يا دوو كەس كاتژمىرى دەستى پىو. لە ھەندىك لە ھەوارەكاندا كەس كاتژمىرى پىنەبوو. رادىق لە ھەو شەكەمە ھەبوو، نەوت تەنھا بۆ فانتوسەكانيان بوو، بەشى ئەو نەبوو تاكو ئاگرى پىنەنە ھەو. ژنان ھەموو جلوبەرگى كوردىيان لەبەر دەكرد، پىوانىش جلى كوردىيان لەبەر دەكرد بەكلاو و جامانە ھەو. زۆربەي مندالان بىن پىلاو و پىپەتى بوون و بە بىن دەرىن و بە لنگى پووتى لە دەورووبەرى رەشمالەكان يارىيان دەكرد.

سەربارى ئەو حالەش زۆر ميواندۆست بوون. ئىمەش پاش چەند كاتژمىرىك رۆپىشتىن، لە نزيك ھەندىك لەم كۆچەرىيانە لاماندا و سەفرەمان راخت بۆ نانخواردنى بەيانى. سەفرەخانى سەلىمانى، پىش سىپى و گەورەي ئەو كۆچەرىيانە بوو. كاتىك بىنى وا ئىمە نان و پەنىرى خۆمان لەسەر سەفرە داناو زۆر تۆپە بوو، بانگى مالەكەي خويانى

کرد تاكو نان و چایمان بۆ ئاماده بکهن و داواشی له ئیمه کرد سفره و خوانی خۆمان کۆبکهینه‌وه. مامۆستا عه‌باس پێنگوت ئیمه نایه‌ین بۆ مالی ئیوه، چونکه زۆرین نزیکه‌ی چل کهس ده‌بین. ئه‌ویش وه‌لامی دایه‌وه و گوتی ئیوه ده‌بوو له دووری ئیمه بوونایه، به‌لام مادام له نزیک ئیمه‌ن ده‌بین نان و چای ئیمه بخۆن، خۆ ئه‌گەر ئیوه نان و چای ئیمه نه‌خۆن، من ناتوانم له نیو ئه‌م هۆزه‌دا بژیم و ناتوانم هه‌رگیز سه‌رم بلند بکه‌م. ئه‌وان میواندۆستی و پیا‌ده‌کردنی دابونه‌ریتی خپله‌کی و پیزگرتن له کهسانی نامۆیان به‌ پاراستنی ئابروو و گه‌وره‌ی خویان ده‌زانی. هه‌ر له‌وێ دکتۆر عه‌باس هه‌ندیک وانه‌ی بۆ خۆیندکاران پافه‌کرد.

نیوه‌پۆی هه‌مان پۆژ، له نزیک قوچان به‌ هۆزیکێ تر گه‌یشتین ئه‌وانیش هه‌ر کورد بوون. له کچیکێ (۱۷-۱۸) سال‌م پرسى، مۆله‌ت هه‌یه وینه‌یه‌کت بگرم. هاواری کرد نا.. نا، نه‌که‌یت وینه‌م نه‌گریت، به‌لام پاش نیو کاتژمێر سه‌یرم کرد هه‌مان کچ به‌ جلوه‌به‌رگیکێ تازه‌ی کوردیه‌وه و به‌ سه‌رپۆش و پێلاوی تازه‌وه هاته‌وه لام و گوتی ده‌ فرموو ئیستا وینه‌م بگه‌ر. منیش وینه‌یه‌کیم گرتوو، ئه‌و وینه‌یه‌م له‌کتیبی هه‌وارنشینانی باکووری خۆراسان چاپکردوه.

جیاوازییه‌کانی کومه‌لگه‌ی داخراو و گوند و کومه‌لگه‌ نیوه‌کراوه‌کانی هۆزه‌کان بۆ من ئاشکرا بوو. ژنه‌کۆچه‌رییه‌ کورده‌کانی باکووری خۆراسان، ده‌یان جار له ژنانی لادێ نشینی هه‌مان ناوچه‌ ئازادتر بوون. هۆکاره‌که‌شیم له‌کتیبی کورده‌ کۆچه‌رییه‌کانی باکووری خۆراساندا نووسیوه‌وه. جاده‌ی نیوان مه‌شه‌هد و قوچان زۆر ته‌سک بوو، به‌شیکێ قیرتاو کرابوو، به‌شه‌که‌ی تری هه‌ر خۆل بوو. بیرى لێکه‌ره‌وه مه‌شه‌هد له‌و سالانه‌دا شاریکێ زیاره‌تی بوو چواره‌مین شاری ئێران بوو، له‌ دواى تاران و ته‌وریز و ئه‌سفهان. به‌لام ئه‌و جادانه‌ی لێیه‌وه‌ی ده‌رده‌چوون خۆل بوون. پیکابه‌که‌ی سه‌رایى، پێش ئیمه گه‌یشتبوه‌وه گوندی جه‌غه‌رئاواى قوچان. تا ئیمه گه‌یشتینه‌ لایان ئه‌وان خواردنی نیوه‌پۆیان ئاماده‌ کردبوو. جه‌غه‌رئاوا شوینی کوشتنی سه‌رداری ئازادىخوازی ئێرانى کۆلۆنێل محه‌مه‌د ته‌قى خانى پسیان بوو. یادى ئه‌و سه‌رداره‌ به‌پێزه به‌ خیربێت، که‌ یه‌که‌مین فڕۆکه‌وانی ئێرانى بوو. کۆلۆنێل محه‌مه‌د ته‌قى خانى پسیان که‌سیکی نیشتمانپه‌روه‌ر و ئازادىخواز بوو. پێشه‌ره‌وى نويسازی و چاکسازی بوو، له‌و سه‌رده‌مه‌دا که‌ خه‌لکی به‌گه‌شتی زۆر بێئاگا بوون ئه‌و هه‌ستی به‌ نیشتمانپه‌روه‌ری ده‌کرد، خۆ ئه‌گەر کورده‌کان هان نه‌درانایه بۆ کوشتنی ئه‌وا له‌ جیگایه‌کی تر هه‌ر ده‌یانکوشت. به‌پێز ئه‌حمه‌دی موسلیمی یه‌کیک بوو له‌ خۆیندکاره‌ زیره‌ک و به‌ تواناکان.

قوچان شاریکی کورد نشین بوو، زۆربەیی خەڵکەکەیی بە زمانی کوری قەسیان دەکرد. لەو شارە نەتەوەیی تورکیش هەبوو. ئەو کات زۆربەیی خەڵکی ناوچەکە نەخوێندەوار بوون. قوچان شاریک بوو بەرھەمی ئاژەڵداریی و گیادەرمانی زۆری هەبوو. پەنیر و کەشک و دۆ و کەرەیی باشی هەبوو. زۆرترین دوکانی فرۆشتنی گیادەرمانی تێدا بوو، یەکیەک بوو لەو شارانەیی کە گیادەرمانی دەنارد بۆ شارەکانی تری ئێران.

له قوچانه وه تاكو شيروان هه مووی ره زی ترئ بوو، جوړه ها ترئ لهو ناوچه په

به رهم ده هات، كه به كار يانده هيتا بۆ دروست كردني دوشاو و شهرباب. كشميشي قوچان زۆر به ناوبانگ بوو. كارگه يه كي شهرباب دروست كردن له نزىك قوچان هه بوو. ترى ناوچه كه يان ده برد بۆ ئه و كارگه يه. قوچان ئاوى خواردنه وه ي باشى نه بوو. كاتىك ئاوه كه يان ده كولاند، كلسىكي زۆرى هه بوو. سابوون له و ئاوه دا باش كه فى نه ده كرد. هه ر بۆيه ش گله سهر له زۆر به ي دوكانه كاندا ده سنده كه وت كه له برى سابوون به كار يان ده هيتا. ئاوى شارى پۆماي پايته ختى ئىتالياش هه ر باش نيه و كلسى هه يه. كاتىك يه ك په رداخ ئاوى شارى پۆما بكوئىنيت نزيكه ي نيو پيالاه كلس ده بىنيت. قوچان له به رهم هيتاني شهرباب و عه ره قدا نه ك نمونه ي سه رجه م شاره كانى پارىزگاي خوراسان بوو، به لكو نمونه ي ته واوى پۆژه ه لآتى ئىرانىش بوو. پياوانى ده ورو به رى كه وىر زۆر تر تلياكىان ده كىشا، به لام پياوانى باكوورى پارىزگاي خوراسان زياتر عه ره ق و شه رايبان ده خوارده وه.

به هه رحال ئىواره گه يشتينه شىروان، هاوړىيانى دكتور عه باس جىگه يان له باخىكدا بۆ ئاماده كردبوو، باخىك كه ئاوه كه ي سىته كي هه موو ئاوى ناوچه ي شىروان ده بوو. له هه موو شىرواندا جىگه يه ك نه بوو بۆ سىوچه وت كه س تا پشوى تىدا بدن. قوتابخانه هىشتا دانه خرابوو، خاوه ن باخىكي شىروان ئه ركىكي زۆرى كىشا، هه موو پىويسىته كانى بۆ ئاماده كردبوو. كورى خاوه ن باخه كه مامۆستا بوو، ئه و له زانكوى مه شه ه د خويندكارى دكتور عه باس بوو. هه ر ئه وه نده به س بوو كه ته واوى خانه واده كه يان خزمه تمان بكه ن. خزمه تكاره كه مان كورد بوو، ژنه كه شى تورك بوو، هه ردوو كيان له بنه ماله ناسراوه كانى شىروان بوون، جوانترىن ژيانى هاو به شى نىوان دوونه ته وه له شاره كانى خوراسانى باكوور بوو. له م شارانه دا به تايبه ت له شارى بۆجنوورد چه ند نه ته وه و مه زه ب به يه كه وه ده ژيان، كورد و تورك و فارس و شيعه و سونى و هه ندىك بلوچ و يه هودى و ئه رمه نى به يه كه وه ده ژيان. ئه گه ر له ئه وروپادا و پىتش جهنگى جىهانى دوهم شارىكي ئه وها هه بووايه هه رگىز ئاشتى تيا به ر قه رار نه ده بوو، هه مىشه شه ر و ئاژاوه له نىوانىاندا روویده دا. سالى (١٣٤٧-١٩٦٨) ژماره يه ك يه هودى و ئه رمه نى له شاره كانى قوچان و شىروان و بۆجنوورد، به هوى كارى بازىرگانييه وه هه بوون، ئه رمه نيه كان زياتر بازىرگاني خورى و بوزوو رىخۆله و پىسته يان ده كرد.

تا سه رده مى جهنگى دوهمى جيهانى، كه مه نه ته وه كان له شاره كانى ولاتانى ئه وروپا كه مترین ئازادى و ئاراميان هه بوو. من كه له شارى يه زده وه هاتبووم هاوژيانى ئايينه كان به لامه وه ئاسايى بوو، به لام ئه و پىكه وه ژيانه به لاي ئه و خويندكارانه ي له

شارەکانی ترەوه هاتبوون، ئەو شارانە یەک ئایین و مەزھەبیان هەبوو ئەو هاوژیانەیان بە لاوه جوان بوو. گرینگترین وانە کە پێویستە لە کۆمەڵگەی کۆنی خۆمانەوه فێری ببین و شانازی پێوه بکەین هاوژیان و پێکەوه ژيانى ئایین و نەتەوهکانە. شارەکانی باکووری خۆراسان جوانترین نمونەى مرۆف ناسین. جوانترین نمونەى پێکەوه ژيانى خەلکین، بۆیه پێویستە نرخى ئەم پێکەوه ژيانە جوانە، بزائین و زیاتر پەرەى پێدەین.

بریار بوو بەیانى زوو بەرەو گوندی ئۇغاز لە باکووری شیروان بکەوینە پێ. هاوژیانى ئێمە بەرنامەکەیان وا دانابوو کە دەبێت ئەو پۆژە لەوێ ئامادەبێن. چونکە ئەو پۆژە پێشپڕکێى زۆرانبازى لە ئۇغاز ئەنجام دەدرا. دەبوو ئێمەش ئامادەبێن بۆ یێننى ئەو پێشپڕکێیە. ئۇغاز گوندیکى کۆنە، دانیشتوانەکەى هەموو کوردی زەحمەتکێش و خانەدانن. لە نزیک گوندەکە، لە پال چیاىەکی ئاودارى فێتک پالەوان بازىیەکە ئەنجام دەدرا.

بێژەن

لە دەرەوهى گوندەکە زیاتر لە حەوتسەد تا هەشتسەد کەس کۆیبوونەوه، خەلکەکە هەموو بەشیوهى بازەنەى دانیشتبوون، دەنگە دەنگ پەیدا بوو، هاواریانکرد پێگا بکەنەوه. میوانەکان گەشتن، پێگا کرایەوه، ئێمە مامۆستا و خوێندکاران بەیەکەوه لە ریزی یەکەم دانیشتین. خەلکەکە هەموو لەسەر زهوى دانیشتبوون، بەلام بۆ ئێمە لێد و بەرەمان بۆ راخرا بوو. کچان لە ریزیکی و کوربان و مامۆستاش لە ریزیکی تر دانیشتن. کەشوهوا خۆشبوو، نە سارد بوو نە گەرم. کوێخا و دوو کەسى تر لە ریش سپیانى گوند بەسەر خەلکەکەوه دەگەران و بەخێرھاتنێان لێدەکردن. خەلکى زۆر لە گوندەکانى سەر بە شارۆچکەکانى چناران و قوچان و شیروان و بۆجنوردەوه هاتبوون.

دکتۆر عەباس داواى لە خوێندکاران کردبوو، لەسەر ئەم زۆرانبازىیە هەوال ئامادە بکەن. سالى (١٣٤٧-١٩٦٨) بوو، هیشتا هیچ هەوالێک لە کامێرای دیجیتالى و کۆمپیوتەر و مۆبایل نەبوو. زانکۆ بۆ هەر خوێندکارێک کامێرایەکی (لۆبیتی) ڕووسى پێدابووین، هەلبەت خوێندکاران خویان پارەى کامێراکەیان داوو. لە کامێراکەدا فلیمیکی دوانزە وینەى هەبوو. هەر کەسە و قەلەم و دەفتەرى پێبوو بۆ ئامادەکردنى هەوال، گەر پێویستی بکرایە وینەشیان دەگرت.

ژنان و کچاني کورد، جلوبه رگي ميللي کورده واريان پوشي بوو، به سهرپوشي گولداره وه کورپه که يان جوانتر کردبوو. ئه و پورژه تيگه يستم که رهنگي جلوبه رگه کانيان بنه مايه کي ياسايان ههيه. ئه گهر داميني کراسه که يان زهره د بوايه ئه وه تاييه ت بوو به ته مهنیک، ئه گهر رهنگي سوور بوايه تاييه ت بوو به ته مهنیکي تر. ههر خه تيک له داميني کراسه که وه تاييه ت بوو به بووني مندالیک، ئه و ژنانه ي له داميني کراسه که ياندا چوار خه ت هه بوايه ئه وه نيشانه ي ئه وه بوو، ئه و ژنه چوار مندالي ههيه.

پالنه واناني زورانبازي به جلوبه رگي تاييه ته وه له گوشه يه کا ههر که سه و له لاي سه روکي خويه وه وه ستا بوون و گوپيان بۆ ئاموزگار يه کان راکرتبوو. زورانبازيه که به سوپاسگوزاري بۆ خوداي گه وره و سه لاوات ليدان ده ست يپيکرد. که سيک به ده نگیکی به رزه وه چهند هونراوه يه کي له شانامه خوينده وه وه. ئه و هونراوانه هيوايه کي له دلي پالنه واناندا ده خولقاند و سوپاسي خوداي گه وره يان ده کرد. سه ره تا که سيک ناوي پالنه وانان و گوند و هوزه که ياني راگه ياند.

ئه و ساله ساليکي پر به ره که ت بوو، له زستاني رابردودا به فريکي زور باري بوو، له به هاريشدا بارانيکي زور باري بوو، هه موو شيو و ده شتودر پر ئاو بوو. جوتياراني ناوچه که به ره ممي باشيان هه بوو، چاوه رواني دره وکردن بوون، ئاژه داره کان مه ربه کانيان قه له و ببوون و گيرفانيان پر پاره ببوو. کوربا ن و کچانيان جلوبه رگي تازه و خاويپيان پوشي بوو.

خه لکي به گشتي به ره مه کانيان به پاره ي کاش فروشتبوو. هه مووان شاد و به که يف بوون، ئيستا کاتي جه ژن و بووک گواسته وه و زورانبازي و شايي و شاباش و خوازيپتي بوو. له وشکه ساليه کانداهه ييچ جوریک زورانبازي نه ده کرا. له سالاني نيوه وشکه ساليده به هه موو هوزه کان دوو به ران زياتريان نه ده دا به خه لات، به لام له م ساله پر بارانه دا که گيا تا ژير سكي ئه سه په کان هاتبوو، ههر گونديک و ههر بنه ماله يه که به رانيکي وه ک ديارى ئاماده کردبوو بۆ براوه ي زورانبازيه که. زياتر له بيست و پينچ به ران له لايه که وه به سترابوونه وه، بيست و دوو گوند و شهش هوزي کوچه ري به رانيان هيتابوو. ههر گيز خه لکي ئه وه نده يان خه لات و ديارى ئاماده نه کردبوو. ههر کاتيک سال پر به فر و باران بيت، ديارى زورانبازان زياد ده بيت، هانده راني زورانبازان زور بوون. له ولاشه وه به رانه کان به يه که وه شه ربه قوچيان بوو. دهنگي ليکداني شاخه کانيان ده که يشته لاي ئيمه. ده بوو زوره بانبازيه که زووتر ده ست پينکات، به لام هيتا حاجي عه لي خان گه وره ي يه کيک له هوزه کان نه هاتبوو، حاجي عه لي خان ئه و ساله حه وت

به رانی بؤ دیاری زورانبازی ترخان کردبوو، هینشتا خوی و بنه ماله که ی نه هاتبوون. حاجی عهلی سی ژن و حه فده مندالی هه بوو. له ناکاو دهنکی سروود و پیا هه لدان به رزبووه وه و گوتیان نه و حاجی عهلی و بنه ماله که ی هاتن. مالی حاجی عهلی ته نها مالی خویان تایه فیه که ده بوون. حاجی عهلی خوی و دوو ژنی هاتبوون، له گه ل حه فده مندالی و چند بووک و زاویه کی و ژماره یه که له نه وه کانی، له گه ل خویاندا ههوت به رانیشیان هینابوو. هه موویان به سواری حوشت و نه سپ هاتبوون. حوشت ره کانیان گه و ره و به یز بوون، به زین و کوپانی جوان و رهنگ اوپه رنگ رازابوونه وه. خه لکه که خویان بؤ دواوه کیشایه وه و بازنه یه کی گه و ره تریان دروست کرد. حاجی عهلی و بنه ماله که ی هاتنه نیو خه لکه که وه و جیگه ی خویان گرت.

شوینی زورانبازی به که له سه ر زهوی بوو، هیچ شتیک رانه خرابوو بویان. بؤ خه لکه که ش به هه مان شیوه شتیک ی نه و تو رانه خرابوو. زوربه ی زوری خه لکه که له سه ر زهوی دانیشتبوون، پارچه به ربه کیان هینا بؤ حاجی عهلی و له سه ری دانیشته. به سه لاوات لیدان زورانبازی به که ده سیتی کرد.

دوو پاله وان، دوو قاره مان، دوو گهنجی جوانی به خوه، بؤ یه کتری هاتنه مهیدان. من زورم حه ز له م زورانبازی به بوو، به لام هیچ لی نه ده زانی. هاواری هانده ران هه ر دوو پاله وانه که ی هینابوو جو شو خرۆش، وره یانی به رز کردبووه وه. پاله وانه کان له یه که ئالان و دهنکی هاوار هاوار و خۆشی خه لکه که ده گه یشته ئاسمان. له دهره وه ی گۆره پانی زورانبازی به که ش چه ندین که س خه ریکی سه ر برینی مه ر و ئاماده کردنی خواردنی نیوه رۆ بوون. چند قه سابیک هاتبوون مه ره کانیان سه ر ده بری و خه ریکی که ول کردنیان بوون. که سانیکیش خه ریکی چیشتلینان بوون، چند ژنیک کوردیش پیازیان ده جنی و ئاو به چاویاندا ده هاته خواره وه. چند ژنیکیش برنجیان ده بژارد و ده یانشورده وه. منیش له پشتی گۆره پانه که وه سه یرم ده کرد و ده مو یست به قه له مه که م نه و جوانیانه تو ماربه که م. تیپی عاشقه کانیش سه رگه رمی ده هۆل و زوپنا لیدان بوون.

له باکووری خوراسان نه و که سانه ی له پیناوی کاسبی و داهاتیکدا له مه راسیمی بووک گواسته نه وه و خوشیه کانی هۆزه کان و زورانبازی و گه شت و سه یراندا ئامیره کانی موسیقا لیده دن و شایی و هه لپه رکی ده که ن پینانده لین عاشقه کان. چند که سینکیش خه ریکی دروست کردنی دوکه لی نه سپه ند بوون و به سه ر سه ری کوپان و کچان و پاله وانه کانداندا بلاویان ده کرده وه. پینشینی ده کرا تا کاتی نیوه رۆ براوه ی یاری به که دیاری بکریته و خه لات کردنی براوه ی یه که م و نانخواردن و کوپ و کوپوونه که ش کوتای

پيښت.

ئو سالة له لايهن ئاماده‌بووانه‌وه بق خه‌لاتي براوه‌ي يه‌که‌م، پازده مه‌ړ ديارى کرابوو ويراى هه‌ندىک شاباش. واته پاله‌وانى يه‌که‌م هه‌ندىک پاره و پولى وهک شاباش پنده‌درا. کات گه‌يشته نيوه‌ړو، هه‌وا که‌مىک گهرمى کردبوو، هه‌تاو له سهر و که‌لله‌ي خه‌لکه‌که‌ي ددها، ژماره‌يه‌ک له وه‌که‌سانه‌ي که له به‌يانى زووه‌وه هاتبوون ته‌واو بيتاقه‌ت و ماندوو بيوون. چه‌پله ليدان و هوتاف کيشان که‌مبووه‌وه، دواين کاتى زوران‌ه‌که بوو، هه‌مووان پيشينييان ده‌کرد (برزوو) براوه‌ي يه‌که‌م بيت، ئو ماوه‌ي سى سال بوو به‌برده‌وامى براوه‌ي يه‌که‌م بوو، ئه‌مساليش پنده‌چوو هه‌ر ئو يه‌که‌م بيت. برزوو پاله‌وانىکى به‌ئهموون بوو چه‌ند سالىک بوو به‌سهر هه‌موو پاله‌وانه‌کاندا سهرکه‌وتبوو. ئو که‌سپىکى بالا‌به‌رزى چوار شانه و بيگه‌س بوو، ماسولکه‌کانى پته‌و و به‌هيزبوون، هه‌ر که‌سپىک زورانى له‌گه‌لدا بگرتايه ته‌ختى پشتى له زه‌وى ددها. ياريه‌که له‌کو‌تاييدا بوو، به‌هاوار هاوار و چه‌پله‌ليدان، گو‌تيان برزوو به‌رامبه‌ره‌که‌ي له زه‌ويدا و خستى، برزوو سهرکه‌وت و بردييه‌وه.

هه‌ندىک که‌س خويان ئاماده‌کرد بق شاباش کردن. هه‌ندىکى تر خه‌رىکى ئه‌وه بوون هه‌لسن و بلاوه‌ي لينکه‌ن. له ناکاو هاوارىک له گو‌شه‌يه‌کى مه‌يدانه‌که‌وه بلند بوو. گه‌نجىک هاوارى ده‌کرد و ده‌يگوت منيش ده‌مه‌ويت زوران بگرم. که سه‌يرم کرد، بينيم گه‌نجىکى ته‌مه‌ن هه‌ژده سال بوو، کورپىکى بالا‌به‌رزى توندوتول و ناوشان پان بوو. هاوارى ده‌کرد و ده‌يگوت منيش ئاماده‌م بق زورانبا‌زى. ئو کورپه‌ بيژهن بوو، شوانى مينگه‌له مه‌ړى حاجى عه‌لى خان بوو. ده‌نگه ده‌نگ له نيو خه‌لکه‌که‌دا به‌رزبووه‌وه، هه‌ندىک ده‌يانگوت زورانبا‌زى ته‌واو بووه، هه‌ندىکى تر ده‌يانگوت تا ئو کاته‌ي داواکارى هه‌بيت زورانبا‌زى به‌رده‌وام ده‌بيت. ريش سپيه‌کان و داوه‌ره‌کان که‌وتنه‌ گفتوگو ماموستا‌که‌ي ئيمه‌شيان بانگ کرد بق گفتوگو کردن، له‌کو‌تاييدا برپار درا کاتژمير چوارى دواى نيوه‌ړو زورانبا‌زى ده‌ست پيښکاته‌وه.

له‌ژير ستيه‌ره خه‌ست و خوله‌که‌ي دره‌ختى ئه‌رس سفره‌ي نيوه‌ړو راخرا، سهر سفره‌ پر بوو له جوړه‌ها خورا‌ک، خواردنى بنه‌ره‌تى گوشت و برنج بوو، له‌گه‌ل جوړه‌ها خواردنى تر که ئاماده‌کرا بوون، وهک نان و په‌نير و هه‌نگوين، ئه‌مانه سفره‌که‌يان زياتر رازاندبووه‌وه، سفره‌يه‌کى تاييه‌تيش بق ئيمه‌ي خويندکاران و گه‌وره‌ پياوانى گونده‌کان و سهره‌ک هه‌زه‌کان رازابووه‌وه. له ژيرسپيه‌رى دار ئه‌رسپيکدا که به‌ کوردى به‌و داره‌يان ده‌گوت (مرخ) و به‌ تورکى پينان ده‌گوت (ئه‌رچه‌).

جۆگە ئاویک بە تەنیشت درەختەکاندا دەهات، کچە خویندکارەکان لەگەڵ هەندیک لە کچە کوردەکان ببوونە هاوڕێ، بریار بوو خویندکاران پرسیارەکانیان ئامادە بکەن، چ شوینیک بۆ پرسیارەکان لەم شوینە باشتەر هەبوو؟ لە نێو ئەو هەموو ژن و پیاوێ خێڵەکییە و پیاوان و ڕیش سەپی زیاتر لە بیست و پێنج گوند و سێ کاتژمێر بیکاری. مامۆستا عەباس لە تەنیشت حاجی عەلی خان دانیشتبوو، منیش لەسەر سفەرەکە و لە بەرامبەر یان دانیشتبووم. عەلی خان بانگی ئەسەدوللای کوڕی کرد، ئەسەدوللا تەمەنی نزیکەی چل سال دەبوو. حاجی عەلی بە ئەسەدوللای گوت بۆ بێژەنم بۆ بانگ بکە. پاش چەند خولەکیک بێژەن هات و سلای کرد و بە حاجی عەلی خانی گوت فەرموو کاریکتان هەبوو؟ خان گوتی بۆچی مینگەلەکەت بەرەلا کردوو و هاتوویت بۆ سەیری پالەوانبازی؟ مینگەلەکەت بەکێ سپاردوو؟ بێژەن گوتی مینگەلەکەم بە کوڕەکان سپاردوو. عەلی خان گوتی کوڕەکان مینگەلەکە دادەبڕن، بێژەن گوتی من دەمەویت بە شداری زۆرانبازییەکە بکەم. پاریش ویستم بە شداری بکەم، بەلام تۆ گوتت مینگەلەکە جێمەهێلە. مینگەلەکەم بە ئەردۆ و پەمەزان سپاردوو، ئەردۆ ئیستا شوانیکی باشە. بۆیە دلنیا بە و خەمی مینگەلەکەت نەبێت و هیچیان بەسەر نایەت.

حاجی عەلی خان بە زمانی کوردی لەگەڵ بێژەندا قسەی دەکرد. هاوڕێیەکی کوردمان بەناوی (مەحمود قارەمانلو) قسەکانی بۆ دەکردین بە فارسی. خان بە بێژەنی گوت تۆ هەرگیز بە شداری ئەم پالەوانبازییەت نەکردوو، ئیستا چۆن دەتوانی لەگەڵ برزوودا زۆران بگریت؟ بێژەن گوتی خان دلنیا بە وەک پۆستمە بلندی دەکەم و دەیکێشم بە زەویدا. عەلی خان گوتی ئەو هونەری هەیە و شارەزایە، دلنیا بە ئەو تۆ دەدات بە زەویدا.

ئەسەدوللا گوتی بێژەن دوینی شوو دوو بەرازی کوشتوو دەدانی بەرازەکانی هێنایە دەرەوە. بێژەن گوتی بەرازەکان هێرشیان کردە سەر سەگەکان و سکی سەگیکیان دێری منیش دوو بەرازم بە داردەستەکەم کوشت. عەلی خان گوتی کام سەگەیان؟ بێژەن ناوی سەگەکەی گوت. عەلی خان گوتی بە داخەوێ ئەو سەگە نرخێ سێ بەرانی هەبوو. دیارە تۆ ئاگادار نەبوویت و نووستبوویت. بێژەن گوتی ئەها خان، ئەو بەرازە بەراز، خەلکی بە تەفەنگیش ناتوانن بەراز بکوژن، بەلام من بە داردەستەکەم دەستم دوو بەرازم کوشتوو، کەچی هێشتا پێم دەلێی تۆ نووستوویت؟ عەلی خان گوتی زۆر باشە ئەگەر برزووت لە زەوی دا ئەوا کاریکت کردوو. ئیستا مادام بریارت داوێ ئەم پالەوانبازییە بکەیت دەبێت کاریک بکەیت سەری خێڵەکەمان بەرز بکەیتەوێ. چەند سالتیک پێش ئیستا

له م پالەوانبازییه دا هۆزی ئیمه یه کهم بوو، به لام ئیستا ئهم برزووه له (کاوانلو) پهیدا بووه و چهند سالیکه ئه و یه که میه که ده بات، ئه گهر توانیت براوه بیت ئه و دوو به رانت پینشکهش ده کهم. بیژهن گوتی به هه مووی دوو به رانم ده ده یتی؟ عه لی خان گوتی: تو برزوو له زه وی بده ئه و کاته هه رچی به ویت پیتی ده ده م. بیژهن رووی کرده ئیمه ی خویندکاران و گوتی خان.. ئهم غه ریبانه شاهیدن که تو گوتت هه رچی به ویت پیتی ده ده م. حاجی عه لی خان به کوره که ی تری گوت بیژهن به ره لای سه فده ری پالەوان. سه فده ری پالەوان زۆرانبازیکی پیری خیلکه بوو، ئه ویش ئه و پۆژه له مه راسیمه که دا ئاماده بوو. عه لی خان ده یویست سه فده ری پالەوان له م چهند کاتژمیره دا بیژهن فیری چهند هونه ریکی زۆرانبازی بکات.

دوای نیوه رۆ ئیمه ی خویندکاران هه لیکمان بۆ هه لکه وت و پرسیاره کانمان ئاماده کرد. من ده بوو چاوپیکه وتن له گه ل حاجی عه لی خاندان بکه م، پرسیاره کانم روو به رووی ئه و بکه مه وه، جگه له پرسیارکردن ده بوو چهند قسه یه کی خوشیش بکه ی. له و پۆژه وه تا کۆچی دوایی حاجی عه لی خان که له ته مه نی هه شتاوچه وت سالی دا کۆچی دوایی کرد، واته ماوه ی بیست و دوو سال چهن دین جار ئه وم بینیه ته وه و میوانی بووم و زۆر شتی لی فیربووم.

لیم پرسی حاجی ته مه نت چهند ساله؟ گوتی ته مه نم شه ست و پینچ ساله و له تایه فه ی هۆزی گه وره ی زه عفهرانلۆم. یازده پشته ئیمه هاتووینه ته ئهم ناوچه یه پشتی دوانزه هه ممان له کوردستان بووه ناوی ئه رده شیر خان بووه، بنه ماله که ی له لایه ن شاعه باسی گه وره وه هینراون بۆ خۆراسان، ئه رکه که شیان ئیشکگرتن بووه. له سنووره کانی خۆراسان. له سه رده می شا سولتان حسین دا به شیک له له وه رگه کانی نیوان قوچان و شیروانی ئه مپۆ، دراوه به باپیره گه وره ی ئیمه، له و کاته وه تا کو داخستنی سنووره کان له لایه ن رووسیا وه، ئیمه له نیوان کپوه کانی قوچان و له وه رگه کانی ده شتی تورکمانستان، گه رمیان و کوستانمان کردوه، کاتیک سنووره کان داخران گه رمیانمان گۆری به ره و ده شتی تورکمان سه حرا. ئیمه ئه ژداد و ئابادمان ئیشکگری سنوره کانی ئیران بووه. پرسیم حاجی تو بیرت دیت که رۆیشتون بۆ له ورگه کانی تورکمانستانی رووسیا؟ گوتی به لی من ئه و کاته ته مه نم سی و پینچ سال بوو، تا کاتی داگیرکردنی ئیران له لایه ن رووس و ئینگلیز و ئه مریکا وه، مه رکه کانم ده بردن بۆ له وه رگه کانی رووسیا. له دووم جهنگی جی هانیدا رووسه کان پارهیان پیدایان تا دارستانه کانی ئه رس بېرین و بیده ی به ئه وان. ئه وان ئه و دارانه یان بۆ ژیر سکه ی هیلێ

شه‌مه‌نده‌فر ده‌ویست. هه‌مو ئه‌و دارستانه‌مان بری و له‌بنمان هینان و داره‌کانمان به ولاتی سوڤیه‌ت فروشت. ژماره‌یه‌کی تری داره‌کانمان بری و سووتاندمان، به‌هه‌ندیکی تریش له داره‌کان خانوومان دروستکرد. ئیستا دارستانه‌کانمان نه‌ماون و کوتاییان هاتوو، ئه‌وچه‌ند دره‌خته‌ش وا له‌خه‌یراباد و سه‌رداب و ئوغاز و ته‌نگه‌ی تورکمان و راز و جه‌رگولان ماون له‌چاو ئه‌و دارستانه له‌ناوچووهدا هیچ نین. له‌دوای برینی دار ئه‌رسه‌کان له‌ورگه‌کانیش ورده ورده له‌ناوچوون و پووباره‌کانیش به‌هزی لافاوی زۆره‌وه فراوان بوون و ئه‌وه‌نده‌ی تر پووبه‌ری له‌وه‌رگه‌کان به‌رته‌سک بوونه‌وه.

لینم پرسى حاجی تو چه‌ند مندالت هه‌یه؟ گوتی چه‌نده مندالم هه‌یه. گوتم ئه‌ی چه‌ند سه‌ر مه‌رت هه‌یه؟ گوتی چوار میگه‌لی شیردارم هه‌یه، یه‌ک میگه‌لی قسرم هه‌یه، سنی میگه‌لیشم هه‌یه که مه‌ره‌کان لات و بیه‌زن. گوتم حاجی به‌گشتی هه‌مووی چه‌ند سه‌ر مه‌ر ده‌بن؟ گوتی ئیستا هه‌موو میگه‌له مه‌ره‌کانم له ته‌کمه‌رانن، له ده‌شتی تورکمانه‌وه ده‌پۆن بۆ کێوه‌کانی فاته‌مه‌ خانی قوچان. چه‌ند پوژیک له‌مه‌وبه‌ر مه‌ره‌کانم ژماردن به‌هه‌موویان (۳۹۰۰) سه‌ر مه‌رپوون به‌ شیردار و قسر و مه‌ره لاته‌کانه‌وه. گوتم چه‌ند شوانت هه‌یه؟ گوتی من خۆم چواره‌ شوان و شاگرد شوانم هه‌یه. که‌سیکیشم داناوه بۆ سه‌ره‌رشتیاری شوانه‌کان. بیژهن یه‌کیکه له شوانه‌کانم، ئه‌و شوانیکی زۆر ئازا و شاره‌زایه له ته‌مه‌نی (۶-۷) سالییه‌وه به‌دوای مه‌ره‌وه‌یه، توانایه‌کی باشی هه‌یه، مه‌رئاس و گیاناسه، له‌گه‌ل ئازله‌ درنده‌کانیش باش شه‌رده‌کات. کوشتنی به‌راز کاریکی وائاسان نییه، تهنه‌گ به‌ده‌سته‌کانیش له پووبه‌رپووبونه‌وه‌ی به‌راز ده‌ترسن، به‌لام بیژهن دارده‌ستیکی له‌داری ئه‌رس پێیه و یه‌ک بولپه‌رینگی له‌سه‌ری دارده‌سته‌که‌ی قایم کردوو، به‌یه‌ک لێدان میسکی گورگ و به‌راز ده‌پژینیت.

گوتم تو له‌وباوه‌ره‌دایت بیژهن له‌م پاله‌وانبازییه‌دا برزوو له‌زه‌وی بدات؟ گوتی به‌لێ هیوادارم که سه‌رکه‌وتوو بیت. برزوو له خێلی ئێمه‌ نییه، ئێمه‌ کۆچه‌ریین و هه‌موو خزم و که‌سی یه‌کترین، ئێمه‌ هه‌موومان کوردیین، ئێمه‌ی کۆچه‌ریی له‌گه‌ل ئه‌م گوندنشینانه‌دا جیاوازی، قاره‌مانی ئه‌م پاله‌وانبازییه‌ پێویسته له ئێمه‌ بیت. له‌وه‌ش باشتر ئه‌وه‌یه که له هۆزی ئێمه‌ بیت، قاره‌مانی پاله‌وانبازییه‌ چه‌ندین ساله له هۆزی ئێمه‌ نییه، ئیستا ماوه‌ی سنی ساله ئه‌م برزووه بووه به قاره‌مان، ئه‌و که‌سیکی ئاقل نییه و بووه به خه‌لکی شار و ماله‌که‌ی برزووه بۆ مه‌شه‌ه‌د. ئه‌و بیه‌ق دیت و لیتره زۆرانبازی ده‌کات، ئه‌و دیت پۆز به‌سه‌ر ئێمه‌دا لیده‌دات، ئه‌و رۆشتوووه بۆ مه‌شه‌ه‌د، قیری پاله‌وانبازی تازه بووه، پێویست ناکات بیه‌وه‌ ئیتره و لیتره پاله‌وانبازی بکات. ئه‌مه زۆرانبازی رۆسته‌مه،

ئەمە زۆرانبازی ئەسفەندیارە، زۆرانبازی نامەردان نییە.

گوتم ئەگەر بێژەن براوە بوو چی دەبیت؟ گوتی هیچ هەروەک جاران دەبیت، بەلام ئەگەر براوەبیت پالەوان لە ھۆزی ئیمە دەبیت و ھەموومان شانازی پێتو دەکەین. لە حاجی عەلیم پرسى تو خۆت هیچ کاتێک زۆرانبازیت کردووە؟ گوتی من لە تەواوێ ژیانمدا زۆرانباز بووم. بوونی ھەفدە منداڵ و سێ ژن خۆی لەخۆیدا پالەوانبازییە. بوونی ئەم ھەموو ئاژەلە لەو گەرما و سەرمايەدا پالەوانبازییە، پڕۆیشتن بۆ سەر کێوھەکانی قوچان و پەشمال ھەڵدان لە کێو و دەشتەکانی تورکمان پالەوانبازییە. پالەوانبازیی لەگەڵ سروشتدا، پالەوانبازیی لەگەڵ وشکە سالیڤا، لەگەڵ لافاودا، لەگەڵ سەرما و سەھۆلبەنداندا، من تا ئێستا سێ جار تەواوی مەرھەکانم لەدەستداوە و دووبارە بە چەند مەرھیکەو دەستم پیکردۆتووە، ئەمە خۆی پالەوانبازییە، یا جۆریکە لە قومارکردن.

گوتم حاجی عەلی ئەى بۆچی لە شوینیک نیشەجێ نابیت؟ تو کە ئەم ھەموو مەرھە ھەبە بیانفرۆشە و لە شوینیک نیشەجێیە. گوتی یەک مەرھە بە یەک گوند ناگۆریمووە. من ھەموو مەرھەکانی خۆم دەناسم، لەگەڵیاندا قسەدەکەم ناوم لە ھەموویان ناوە. ناوی منداڵەکانم فەرماوێش دەکەم، بەلام ناوی مەرھەکانم فەرماوێش ناکەم، بەراستی بە برۆای ئیمە ژیاى گوند و شار شوورەییە. ژیاى کۆچەریی شەرەفیکى گەرەبیە، ئیمە پیاوی ئەسپ و تفەنگ و پراوین، جەژن و شادی لە خوینماندا، دەشت و کێو مالى ئیمە، ئەسەدوللای کورپی گوتی ئەم باوکەى ئیمە وەکو (۷۰۰) سال پێش ئێستا بێردەکاتووە، ئەگەرچی ئیمە پێدەلێن کار و کاسبیەک لە بۆجنوورد یا لە شیروان یا لە تاران بدۆزەرەو، بەلام ئەو دەلێت یەک مەرھە بە ھەموو شارەکان نادەم. ئیمە خەریکە لەم دەشتودەرە وێران دەبین، کەچی ئەو شەیدای مەرھە. حاجی عەلی مۆرەپەکی لە کورپەکەى کرد، ئەسەد ئەو پیاووە تەمەن چل سالە، وەکو مشکێک چاوی بە پشیلە کەوتبیت سەری داخست و ورتەى لێو نەهات. کورپەکانی تریشى نەیان دەتوانی لەبەرەمبەر حاجی عەلی دا ورتە بکەن. مەنۆچەھەری دە سالەش گوتی حاجی باوکم گوتیو تەى سالیکی تر لە بۆجنوورد من دەنیریتە قوتابخانە. حاجی عەلی نزیکەى چل و پینچ سەر حوشتى نیر و مینى ھەبوو، ھەندیکیان لە جۆرى حوشتى زۆرباش و دوو کۆپان بوون. حوشتەکانى بۆ بارکردن و گواستەوہى مال بەکار دەھێنا. حاجی عەلی چەند مایینکی رەسەنیشى ھەبوو کە زۆر شانازى پێو دەکردن، سیویەک سەگیشى ھەبوو، ئەو دەگوت ھەر سەگیک نرخی (۳-۵) بەرانی ھەبە. ھەندیک جار سەگ و بەرانیان بەیەکتەرى دەگۆرپەو. لای کۆچەرییەکان کڕین و فرۆشتنى سەگ ھەرما، بەلام ئالوگۆرپی سەگ لەگەڵ

به راندا ئاساییه..

دیسانه وه دهنگی دههؤل و زورنا بهرزبووه وه، دووباره خه لکه که بازنه یان به ست دهنگی لیدانی ته پل بهرزبووه وه، دیاربوو کاتی پالیه وان بازییه که بوو. زورانبازی بیژهنی لاوی کهم نه زمون، له گهل برزووی پر نه زمون بوو. برزوو (۸-۹) سال له بیژهن گه وره تر بوو. بیژهن به پیتلاو و جلو به رگی شوانییه وه چوو بووه ناوه راستی مهیدانه که، پاشان داوه ره کان داوایان لیکرد بیته لیوا ره وه و پانتوله که ی هه لبات تا پشت نه ژنوی. خه لکه که هانی بیژهنیان دها. ژنان و پیاوان به لینی شاباش و خه لاتکردنیا پیده دا. دوا نیوه رۆش به هه مان شیوه ی به یانی پالیه وانبازییه که دهستیپیکرد وه. کچه خویندکاره کان له گهل کچانی خپله کان به تیکه لی وه ستا بوون. بنه ماله ی حاجی عه لی خان به شیوه یه کی بلاو تیکه لی خه لکه که ببوون.

من و ماموستا عه باس سه عیدی له تهنیشت حاجی عه لی خانه وه بووین، جگه له چهند پیره پیاویک و پیره ژنیک که سی تر دانه نیشتبوو، ته ماشاکه ران به تامه زرۆیه وه هاتبوون، هه لبت به یانی هه موو ده یانزانی برزوو براوه ده بیت، کاتیکیش براوه له پیتشدا زانرا، پیتشپرکیکه نه و چیت و خۆشییه نابخشیت، به لام نه مجاره شوانیکی گهنجی ساده ی دلپاک، له گهل پالیه وانیکی پر نه زمون له ململانیدایه. زۆر کهس حه زیان ده کرد بیژهن بیباته وه. موسای ئومیده وار که یه کیک بوو له خویندکاره کانی گروه که مان، داوای لیکردم هانده ری بیژهن بم. دهنگ و هاواری ئیمه ی خویندکاران که چل کهس ده بووین تاراده یه ک کاریگه ری هه بوو، ئیمه به یه ک دهنگ هاوارمان ده کرد بژی بیژهن. برزووش هاته مهیدان، به لام لایه نگری کهم بوو. چهند که سیک هوتافیان ده کیتشا بۆ برزوو، به لام دهنگی نه مانه له نیوان دهنگی لایه نگرانی بیژهن دا ون ببوو. حاجی عه لی خان به هیمنی وه ستا بوو، نه و هانده ری هیچ کامیان نه بوو، ته نانه ت من چاوم لیبوو دهستی بۆ برزوو هه لده بری، منیش لیم پرسی حاجی زۆر بیده نگیت، نه ویش به هیواشی کوتی من له م جوړه پالیه وانبازییه م زۆر بینیه و. وا باشتره من لایه نگری هیچ کامیان نه کهم، بیژهن له خۆمانه، برزووش نه گهر براوه بوو ده بیت ریزی خۆم و خپله کهم بگریت. حاجی له دله وه ئاره زووی ده کرد بیژهن براوه بیت، به لام نه و خۆی بیلایه ن و تاراده یه کیش خۆی به لایه نگری برزوو نیشان دها. ئیتر یاری دهستیپیکرد و برزوو هیرشی برد، خه ریکوو بیژهن له زهوی بدات. بیژهن توانی خۆی له دهستی برزوو رزگار بکات. جاریکی تریش برزوو هیرشی برد، نه مجاره ش هینده ی نه مابوو بیژهن له زهوی بدات، ئیتر ئامبازی یه کتری بوون و یه کتریان ده هیتا و ده برد. سه فده ری پالیه وان

بيژهنی ټيگه ياندېوو که پټويسته سهره تا برزوو ماندوو بکات. له م پالاهوانبازييه دا کاتيان ديارى نه کردېوو، دوو کهس که زورانبازي دهکهن، دهبيت بهردهوامين تايه کيکيان ئهوى تر له زهوى ديدات.

وا دهردهکوت که برزوو تهنگه نه فېس بوو بيت، بهلام بيژهن تازه خهريکېوو گرم دهبوو، چهند خولهکيک بوو يارى دهستپيکړد بوو، بيژهن په تيکي برد و خهريکېوو بکه وپت. سه فدهري پالاهوان هاواري ليکړد خوت به زه وييه وه توند بگره. له پريکدا بيژهن په لاماري برزووى دا و بلندی کرده وه و به هموو هيزى خوى داي به زه ويدا و دهنگى شادى و خوشى به رزبووه وه، تهنانهت کهسه کاني برزووش هاني بيژهنيان ددها.

بيژهن پشتي برزووى له زهوى دا و بوو به براوهى زورانبازييه که. دادوهر بيژهنى به پالاهوان دهستنيشانکړد، بيژهن به قاره مانى خوراسان ناسرا و دهنگى شادى و خوشى به رزبووه وه. گه نجه کان بيژهنى پالاهوانيان به رز کرده وه و به سه رده ستيا نه وه به ناوخلکه که دا دهيانکړپا، هر پاره و سکهى زيوى بوو به سه ريده هله دره. خهلاتى بيژهن بيستودوو به ران بوو جگه له دوو به راني زياته که حاجى عهلى به ليني پيدا بوو. بيژهن به گشتى بيستوچوار به راني وهرگرت، جگه له پارهى شاباش. ماموستا عهباس سهعيد په زوانيش سه د تومهنى به ناوى خوښدکارانه وه پيدا. کات نزيکى ئيواره بوو خه لکى بلاوهيان ليکړد و پويشتن. هه نديک کهس به سوارى ئه سپ و هيستر له دى هاته کانه وه هاتبوون، هيچ که سينک به ئوتومبيل نه هاتبوو. ئهوکات ئامپازى گواسته نه وه کهم بوو، خه لکى به گشتى بۇ هاتوچؤ و گواسته نه وهى که لوپهل پشتيان به ئه سپ و هيستر و حوشر ده به ست. له هموو ناوچه کاني باکوورى خوراساندا هيچ گروپيکى کوچه رى له ئوتومبيل سوودمهند نه بوون. تهنانهت زه وييه کانيشيان به گاجووت ده کيلا. له ناوچه که دا جياوازي نيوان سه رده مى کون و سه رده مى نوى به ئاشکرا ديار بوو.

برياربوو ئيمه ئه و شه وه له قوتابخانه ي گونده که دا بميني نه وه و به ياني دووباره بۇ ليکولينه وه برؤين بۇ گونده کاني ده ورره. به فرمانى دکتور عهباس، ئوتومبيله کاني ئيمه چهندين پيره ژن و پيره پياو و منداليان گه يانده وه گونده کاني خويان. ئه م کاره له پورژاني دواتر دا بۇ ئيمه ي خوښدکاران ناکاميکى باشى هه بوو. خه لکه که به گشتى باشر وه لامى پرسيا ره کانيان ده داينه وه و ميواندارييه کى شايسته يان لينده کردين. حاجى عهلى خان له گهل سى کورى خويده شه و له ئوغاز مانه وه، بۇ ئه نجامداني کاره کانيان، ئه ندامانى ترى بنه ماله که يان به سوارى ئه سپ و حوشر گه رانه وه بۇ ته کمه ران.

ته کمه ران جيگايه ک بوو که ئاژه له کاني حاجى ليتوو. پيش ئه وهى ريش سپيان

بگه‌رینه‌وه بۆ گونده‌کانیان و ئیمه بۆ پشوو‌دان بچین بۆ قوتابخانه‌که، بیژهن به‌رانه‌کانی پیش خۆی دا و له به‌رده‌می ریش سپیه‌کان رایگرتن. حاجی عه‌لی ده‌ستی خسته سه‌ر شانی بیژهن و گوتی پاله‌وان ماندوو نه‌بیت. بیژهن گوتی سوپاس حاجی، به‌لام ئاگاداربه به‌لینه‌که‌ی خۆت له‌یاد نه‌چیت. به‌لینت پێدام ئه‌گه‌ر پشتی برزوو له‌ زه‌وی بده‌م هه‌رچیم بویت پیمی بده‌یت. ئه‌م برا غه‌ریبانه‌ش هه‌موو شاهیدن، بۆیه ئاگاداربه به‌لین به‌لینه. حاجی عه‌لی خان گوتی راسته به‌لین به‌لینه، ئیستا چیت ده‌ویت تا پیتی بده‌م؟ بیژهن گوتی من.. من.. ده‌مه‌ویت بېم به‌ سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان. حاجی عه‌لی خان گوتی چیت گوت؟ بیژهن گوتی ده‌مه‌ویت بېم به‌ سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کانی میگه‌له‌کانی تو. عه‌لی خان خۆی گرژکرد و به‌ کوردی قسه‌یه‌کی کرد، من نه‌مزانی چی گوت. پیاوه گه‌وره‌کانیش که‌میک رامان. عه‌لی خان گوتی خۆت باش ده‌زانیت ئه‌م کاره‌ نا‌کریت، سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان ئیستا بۆ تو زۆره و له‌ توانای تو‌دا نییه. مه‌نوخه‌ری کوری خان گوتی باوکه‌ تو به‌لینت پێداوه خۆ سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان شتیکی ئه‌وه‌نده‌ گرنگ نییه. عه‌لی خان به‌کوهره‌که‌ی گوت تو که‌ نازانی شوانی مانای چیه‌ و با‌شتره‌ ده‌مت داخه‌یت و قسه‌ نه‌که‌یت؟ چۆن سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان شتیک نییه؟ سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان واته به‌ر پرسپاریتی هه‌موو ئاژه‌له‌کان و میگه‌له‌ مه‌ره‌کان. واته ته‌واوی به‌رپرسپاریتی تیکرای ئاژه‌له‌کان ده‌که‌ویت به‌ سه‌ر شانی بیژهن.

حاجی مسته‌فا که‌ جوتیاریکی دیاری گوندی ئوغاز بوو، گوتی خان تو به‌لینت پێداوه پتویسته به‌لینه‌که‌ت به‌یه‌ته‌سه‌ر. عه‌لی خان گوتی وه‌لا ئه‌گه‌ر ئه‌م گه‌نجه‌ بکه‌مه سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان، واته مالوێرانی و ده‌رده‌سه‌ری، ئاخیر کئ هیه به‌رپرسپاریتی ئه‌م هه‌موو شوان و ئه‌م هه‌موو مه‌ر و حوشر و ئه‌سپانه‌ بداته ده‌ست که‌سیکی بئ ئه‌زموون. ئه‌مه‌ چ قسه‌یه‌که‌؟ عه‌لی خان گوتی حاجی مسته‌فا تو جوتیاریت و هیچ شتیک له‌ ئاژه‌لداری نازانیت. ئاژه‌لداری واته مالی «با» به‌یه‌که‌ هه‌له‌ی شوانیک ئیمه‌ مالوێران ده‌بین، ئه‌گه‌ر شوانیک گیاکان نه‌ناسیت ئیمه‌ بیچاره‌ ده‌بین، ئه‌گه‌ر شوانیک دوو کاتزمیر دره‌نگتر له‌ کاتی خۆی ئاژه‌له‌کان ئاو بدات ئه‌وا ئیمه‌ ده‌بیت توره‌که‌ی سوال له‌ مل بکه‌ین، ئه‌گه‌ر شوانیک شاره‌زای شاخ و ده‌شته‌کان نه‌بیت خودا ده‌زانیت چیمان به‌سه‌ر دیت، ئه‌گه‌ر شوانیک سه‌رما و گه‌رما و باو و توفان و گورگ و به‌راز نه‌ناسیت، ئیمه‌ ئاواره‌ ده‌بین. خۆ ئه‌گه‌ر شوان له‌ نه‌خۆشی مه‌ره‌کان شاره‌زایی نه‌بیت ئه‌وا ئیمه‌ ده‌ربه‌ده‌ر ده‌بین، ئه‌گه‌ر شوان حوشر و ئه‌سپ و سه‌گ تیمار نه‌کات تیا‌ده‌چین. ئه‌م بیژهنه‌ شوانیکی زۆر ئازایه، به‌لام که‌م ئه‌زموونه. ئه‌وه‌تا هه‌ندیک له‌ شوانه‌کان ده‌لین بیژهن

به‌که‌لکي سهرپهرشتي ميگه‌لنک نايه‌ت، چ جاي بيته لتي‌رسراوي تيکړاي ميگه‌له‌کان و ته‌واوي نازه‌له‌کاني تر. سهرپهرشتياري شوانه‌کان واته به‌ړيوه‌به‌ري تيکړاي مه‌ره‌کان، به‌ړيوه‌به‌ري ده‌شت و کيو، به‌ړيوه‌به‌ري کاني و ړووباره‌کان. سهرپهرشتياري شوانه‌کان ده‌بيت هيمن و له‌سهرخو بيت. سهرپهرشتياري شوانه‌کان ده‌بيت بزانيت چون له‌گه‌ل خه‌لکيدا قسه‌ده‌کات. به‌شيوازيکي ژيرانه بدويت و دوستايه‌تي خه‌لکاني تر بکات و به‌شيوه‌يه‌کي باش تينکه‌لاوييان بکات. خو‌ي دوور بگريت له‌شه‌ړ و نازاوه‌گيږي. سهرپهرشتياري شوانه‌کان ده‌بيت ړيز له‌خه‌لکي گونده‌کان و سنووره‌کان بگريت. به‌لام بيژن مندا‌له و مندا‌لانه بيرده‌کاته‌وه. هم‌گه‌نجان ته‌ن‌ها ده‌زانن شه‌ړ بکن و ليدان و تيه‌ل‌دان ده‌زانن. به‌بي نه‌وه‌ي بيرک له‌ناکامه‌کاني بکه‌نه‌وه. نه‌و هم‌وو گونده‌کان و خه‌لکي گونده‌کان به‌دوژمن ده‌زانيت. حاجي عه‌لي خان گوتي ناخير ئيمه‌ زياتر له (۷۰ فرسه‌خ = ۴۳۶،۸کم) ړيگا ده‌برين له‌کيوه‌کاني فاته‌م خاني قوچانه‌وه تاکو تورکمان سهر، به‌ زياتر له‌پنجا گوندا گوزه‌ ده‌کين. سهرپهرشتياري شوانه‌کان ده‌بيت له‌گه‌ل خه‌لک و کوڅا و پيش سبي گونده‌کان هه‌لسوکه‌وتي جوان بيت، نه‌گه‌ر ړيز له‌و خه‌لکه نه‌گريت نه‌وا شه‌ړ دروست ده‌بيت. هم‌گه‌نجان ته‌ن‌ها گورگ کوشتن و به‌راز کوشتن ده‌زانن. ئيستاش که‌بو به‌پاله‌واني ناوچه‌که ئيتر هيچ که‌سيک پيشي پيناگري‌ت. نه‌سه‌دوللاي کوږه‌ گه‌وره‌ي عه‌لي خان گوتي باوکه‌ تو پشوويه‌ک بده من خوم له‌گه‌ل بيژن دا قسه‌ده‌که‌م. بيژن گوتي قسه‌کردني ناوي خان خوي به‌ليني داوه. له‌به‌رده‌مي په‌نجا که‌سيشدا به‌ليني داوه. خوي پينگوتم نه‌گه‌ر برزووم له‌زه‌وي دا هه‌رچيه‌کم بو‌يت پيمي بدات. باشه من ئيستا ده‌مه‌ويت بيم به‌سهرپهرشتياري شوانه‌کان..

حاجي سهرابي چيشتلينه‌رمان هاته‌ لمان و گوتي دکتور عباس به‌رموون چا ناماده‌يه، وهرن چاکه‌تان بخونه‌وه. دکتور عباس به‌رمووي له‌حاجي عه‌لي خان و پيش سپياني گونده‌کان کرد تاکو بين بؤ چا خوارده‌وه، له‌کاتي چا خوارده‌وه که‌دا خويندکاره‌کانيشيان پيناسينيت. دوو که‌سيش که‌ماموستاي قوتابخانه‌ي گونده‌که‌بون، هاتن له‌گه‌لماندا. بيژنه‌نیش به‌رانه‌کاني به‌که‌سيک سپارد تا بيانبات بؤ لاي ميگه‌له‌که‌ي حاجي عه‌لي خان و خو‌يشي هات له‌گه‌لمان بؤ چا خوارده‌وه. حاجي عه‌لي خان و چهنه‌د کورپکي و بيژن، له‌گه‌ل بيست که‌س له‌گه‌وره‌ پياوان و پيش سپياني گونده‌که‌ و ماموستا و خويندکاران چووينه‌ نيو قوتابخانه‌که. بيژن هر پيداگري ده‌کرد که‌ ده‌بيت بيت به‌سهرپهرشتياري شوانه‌کان، به‌لام حاجي عه‌لي خان دزايه‌تي ده‌کرد و ده‌يگوت هه‌رچيت ده‌ويت پيتي ده‌ده‌م، به‌لام باس له‌سهرپهرشتياري شوانه‌کان نه‌که‌يت. حاجي

عەلى خان دەيگوت خۇ ئەگەر بېژەن بلىت سەد مەرم بەدرى، زۆر ئاسايىيە پىنبىدەم، بەلام بېژەن بۇ سەرپەرشتىياري شوانەكان نابىت. چونكە دەبىت ئەزموون پەيدا بكات ئەو هېچ ئەزموونىكى نىيە. حاجى عەلى گوتى دەكرىت سەد سەر مەرم بەدەمە كەسىك، دەكرىت سەد ھەزار تومەن بەدەم بە كەسىك، بەلام ناكىرىت بە خىرايى ئەزموونى پىنبىدەم. ئەزموون دەبىت بە ھىياشى و لەسەرخۇ كەسەكە خۇى وەرى بگرىت و فىربىت، خۇ ئەزموون بە زۆر بەسەر كەسىكدا ناسەپىت، كە بىھوىت ھەموو كارەكانى بە كوتەك و تىھەلدان ئەنجام بەدات. خەلكەكە ھەموو گوتيان حاجى عەلى لەسەرخۇبىن بەلكو رىكبەكون. حاجى گوتى ئاخىر ئەم بېژەنە تىناكات، مە ئەگەر ئەو بەكەم بە سەرپەرشتىياري شوانەكان، ئەوا بە رىشى سىپى خۇم و ھەموو دابونەرىتى ھۆزەكەم پىندەكەنم. كەسىكى تر گوتى حاجى عەلى كاتىك بېژەن پىنگوتى ئەگەر براوۋە بووم چىم پىندەدەيت مە واھەستەم كىر بېژەن بلىت يەكەك لەكچەكانتەم بەدرى، كەچى ئەو دەيەوىت بىت بەسەرپەرشتىياري شوانەكان. عەلى خان گوتى سوين بە خودا، ئەم داواكارىيەيان زۆر ئاسانتەرە بەلامەو، ھەموو گەنجەكان بەيەك جۆر داواى ژن دەكەن، بەلام ھەموو گەنجەكان بەيەك شىۋە فىرى ئەزموون نابىن و ئەزموون وەرنەگىرن، خۇ ئەگەر كچەكەم بەدەم بەم گەنجەى كە ئىستا براوۋە پالەوانىتىيەكەيە هېچ نەنگىيەكى تىدا نىيە، بەلام ئەگەر مىگەلەكان و مالىكەم بەدەمە دەست ئەم گەنجە ھەموو خىل و مەردارەكان پىتمەلەين عەلى خان شىت بوو.

دكتۇر عەباس رىپەرەوى قەسەكانى گۆپى و تووژەكەى گۆپى بۇ تەرە سالى و وشكە سالى. بۇيە كەوتە گىتوگۇ لەگەل خەلكەكەدا و دەيوست كارىگەرىيەكانى تەرە سالى و وشكە سالى لە پرووى ئابوورىيەوۋە بۇ پروون بەكەنەو. حاجى سەرايى بە ھاوكارى خويندكارەكان چەند رىز چاى تىكرد. سەرەى نانخواردنى ئىۋارەش لە گۆشەيەكى ترى قوتابخانەكەدا راخرايوو. خەلكى گوندەكە ھەندىك نان و پەنر و ماستىيان بۇ ھىتا بووين. كەشۋەھاش زۆر خۇش و دلەش بوو. مە ھەر لە مندالىيەوۋە ھەزەمدەكرد شارەزايەكەم ھەبىت لەبارەى ھۆزەكانەو. زۆر ھەزەمدەكرد شتىك بزانم لەبارەى شوانى و ئازەلدارىيەوۋە. قەسەكانى حاجى عەلى لەبارەى پرسى شوانىيەوۋە بۇ مە زۆر باش بوون، ھەر بۇيەش برىار وا بوو مە دوو كەسى تر لە خويندكاران بۇ كارى مەيدانى سبەينى لەگەل حاجى عەلى خاندا برۆين بۇ تەكەمران. تەكەمران جىگايەك بوو ھەوار و مىگەلە مەرەكانى حاجى عەلى خانى لىيوو. برىار وا بوو ئىمە سى كەس، پىنج رۆژ لە لە ناو ھۆزەكەى حاجى عەلى خاندا بىمىنەنەو. دىكتۇر عەباس زۆر پىداگرى كىر كە ئەو پىاوۋە گەورە و سەرۋەك ھۆزانە لاي ئىمە نانى ئىۋارە بخۇن. كوئىخاى

گونده‌کەش ده‌یگوت ئەوه شورەبیه، ئیمە نانی ئنوارە لەلای ئنوه بخوین لەکاتیکدا ئنوه میوانی ئیمەن لێره. لەکۆتاییدا هەمووان بەیەک‌وه لەقوتابخانەکە نانی ئنوارەمان خوارد. شەو درەنگانیک بیژەن لە عەلی خانی پرسی و گوتی من سەرپەرشتیاری شوانەکانم یان نا. عەلی خان گوتی نەخێر تۆ مینگەلەکەت بەرەلا کردووه و لێره دانیشتوویت، ئەو بەرەلەکانت لە کوێن؟ بیژەن گوتی بەرەلەکانم رادەستی حاجی رەزا کرد و بردنی بۆ تەکمەرەن. عەلی خان گوتی ئەمشەو مینگەلەکەمان دواى دەبریت، تۆ چۆن شوانیکی کە مینگەلەکەت بەرەلا کردووه؟ ئەو‌ها دەتەویت ببیت بە سەرپەرشتیاری شوانەکان. هەلسە خۆت بگەیه‌نەرە مینگەلەکە. بیژەن گوتی ئەگەر سەرپەرشتیاری شوانەکان نەبم ناچمەوه بۆلای مینگەلەکە. ریش سپییه‌کان هاواریان لێهەلسا و گوتیان بیژەن ئەوه چ قسەیه‌کە تۆ دەیکەیت؟ تۆ تا شەرت دەپەریت دەبی شوانی مینگەلەکە بیت. مافی ئەوەت نییه لە نیوه‌ی سالدای مینگەلەکە بەرەلا بکەیت، تۆ دەبیت هەتا پۆژی سەر ژمیری مینگەلەکە لەگەڵیاندا بیت. شوان دەبیت هەتا ئەو پۆژەى شەرتی دەپەریت لەگەڵ مینگەلەکەدا بیت. ئەگەر وا نەبیت ئەوا کرێی شوانی وەرناگریت. کوێخا گوتی من تا ئیستا نەمبینوه شوان لە ناوەرەستی سالدای بلیت من مینگەلەکە بەرەلا دەکەم، هەلسە برۆ بۆ سەر کارەکەت ئیمە خان رازی دەکەین کە سالیکی تر تۆ بکات بە سەرپەرشتیاری شوانەکان، کئی مافی ئەوه‌ی هەیه لە نیوه‌ی سالدای سەرپەرشتیاری شوانەکان لە سەر کار لابادات؟ تۆ شوانیت و ئەم‌پۆش بوویت بە پالەوان، تۆ دەزانی هیچ مە‌پ‌دار و ئازە‌ل‌داریک مافی ئەوه‌ی نییه لە نیوه‌ی سالدای شوانی خۆی لە سەر کار لابادات و نیوه‌ی سال سەرپەرشتیاری شوانەکان بگۆریت. کوێخا بەردەوام بوو لە قسەکانی و گوتی بیژەن تۆ هەلسە و برۆ بۆ سەر کاری خۆت، ئیمە خان رازی دەکەین. کە ئەم سال لە یەکەم پۆژی ژمارە‌کردنی مە‌پ‌ه‌کاندا تۆ بکات بە سەرپەرشتیاری شوانەکان. عەلی خان گوتی تا پینچ سالی تر ناتوانیت ببیت بە سەرپەرشتیاری شوانەکان. ئەسە‌د‌ل‌لا گوتی خان مۆلە‌ت‌بە‌ه با ئەم شەو ئەم وتووێژە هە‌ل‌گرین بۆ کاتیکى تر. خۆ تۆ خۆت دەتگوت کات هەموو کێشەیه‌ک چارەسەر‌دە‌کات.

منیش پە‌ندیکى پینشینام بیر‌هاتە‌وه کە دە‌ل‌یت. پاشایەکی زۆ‌ر‌دار وە‌زیریکى دانای هە‌بوو پۆ‌ژیک پاشا وىستی وە‌زیرە‌کە تاقیبکاتە‌وه، لە بە‌ردە‌مى کۆ‌مە‌ل‌یک لە کە‌سیتیدا و لە کۆ‌بۆ‌نە‌وه‌یه‌کدا بە وە‌زیرە‌کەى گوت تۆ بە‌دانایی ناوت دەر‌کردووه. وە‌زیر گوتی ئە‌وه چاکى و گە‌وره‌یى خۆتە. پادشا فرمانی کرد کە‌ریک ب‌ه‌ینن، بە‌زوویى کە‌ریکیان ه‌ینا. پاشا پووی کردە وە‌زیر و گوتی دە‌بیت لە ماوه‌ی سێ سالدای ئە‌م کەرە‌ف‌تری خویندن

و نووسىن بىكەيت. ۋەزىر كېرنوشىكى بىرد و گوتى قوربان ھەرچى بەرپىزتان بىھەرمون
من جىبەجىنى دىكەم. ئىتېر بىر ياردرا ۋەزىر لە ماۋەى سى سالدا كەرەكە فىرى خويندن و.
نووسىن بىكات، پاشا يەك كىسە ئالتونى ۋەك پىشەكى دا بە ۋەزىر. ۋەزىر شى سوپاسى
دلفراۋانى پاشاى كرد. دۋاى كوتايى ھاتنى كۈبۈنە ۋەكە چەند كەسىك لە خزم و
دۋستانى ۋەزىر گلەبىيان لە ۋەزىر كرد و گوتيان ئەم كارە چۈن دىكرىت؟ تۋ دىبۈو
بەلېنت بە پاشا نەدايە. چ نەئىنەك لەم كارەدا ھەيە؟ لەكاتىكدا كەر فىرى نووسىن و
خويندن نايىت، تۋش بەلېنت بە پاشا داۋە. ۋەزىر گوتى پىشتگۈنخستنى فەرمانى پاشا
كارىكى ھەلەيە. من سى سال كاتم بەدەستە ۋەيە، لەم ماۋەيدا يا كەرەكە دىمرىت يان
من دىمەرم يا پاشا دىمرىت، بەتتېپەربۈنى كات شتەكانىش دىگۈرېن.

بىژەن مات بىبۈو، گوتى بەم شەۋە رېنگا دىرناكەم و رېنگاش دۈورە، لىزەۋە تا
تەكەمران (۸ فرسەخ = ۴۹،۹۲ كم) رېنگايە. دىكتۈر عەباس گوتى بەيانى زوۋ حىسەن
و دۈو خويندكارى تر بۈ لىكۈلېنەۋە دىچەن بۈ تەكەمران، بىژەنى پالەۋان دىتوانىت
لەگەل ئەۋاندا بىروات. دىكتۈر عەباس لە حاجى عەلى خانى پىرسى سىبەى ئىۋە چۈن
دەپۈن بۈ تەكەمران؟ خان گوتى بەسۋارى ئەسپەكانمان دەپۈن. دىكتۈر عەباس گوتى
ئىمە ئۈتۈمبىلما ھەيە و خۈت و سى كۈرەكەت لەگەل بىرادەرانى ئىمەدا بىرۈن. خان
قبولى كرد و بىر يارى دا خزمەتكارەكەى ئەسپەكان بىباتەۋە بۈ تەكەمران و خۈشيان
لەگەل ئىمەدا بە ئۈتۈمبىل بىرۈن، پاشان ھەموو مىۋانەكان و حاجى عەلى خان و سى
كۈرەكەى ھەلسان و رۈيشتن، تەن ھا بىژەن لاي ئىمە مايەۋە بەۋ نىيازەى بەيانى زوۋ
ھەموۋمان بەيەكەۋە بىرۈن بۈ تەكەمران.

شەۋ ھەموۋمان، خويندكارانى كۈر و كچ لە بىژەن كۈبۈنەۋە، ئاخىر ئەۋ
سەردەمە كچان و كۈرپانى خويندكار بەيەكەۋە تىكەل بۈۋن، لە گەشتە زانستىەكانىشدا
ھەر بەيەكەۋە دىرۈيشتن، لە ناۋ پاس و ئۈتۈمبىلشدا لە تەنىشت يەكەۋە دادەنىشتن و
ھىچ پىشەھانىكىش پۈۋى نەدەدا. من خۈم لە ماۋەى تۋ سالدا ھىچ پۈۋداۋىكى گوماناۋىم
نەدىۋە. بۈ دىيان گەشتى زانستى پۈيشتۈۋم ھەر لە گەشتى دۈو پۈژە تا گەشتى
ھەژدە پۈژە، ھەر لە دەۋرۈبەرى مەشھەدەۋە تاكو شارۋچكەى (خاش) سى سىستان
و بىلۇجستان، ھەرۋەھا لە گەشتى زانستى بۈ جىزىرەى ھۆرمز و پارىزگاي فارس
شارى (شىراز). ھىچ كاتىك پۈۋداۋىكى نەخۋازاۋ نەھاتۈتە پىش. ئەۋكاتە تىكەلاۋى و
ھاتۈچۈ و تۈۋىژ و باسوخۋاس ئاسايى بۈۋ. ئىستا ھەندىك كەس دىلېن ئەۋ سەردەمە
سەردەمى بىسەرەۋبەرىي بۈۋە. ئەم بەندەيەى خۈتان ئافرەتى بىن عەبا و بىن حىجابم

زۆربينيوه، به‌لام كه‌سينكى بى سهره‌وه‌به‌ره‌م نه‌بينيووه. زۆرشت هه‌يه ئىستا په‌يدا‌بووه وه‌ك ئالوده‌بوونی خویندکاران كه‌ ئه‌و كاته هه‌ر نه‌بوو..

جه‌وادى مالیکى په‌كێك بوو له‌ هاوڕێ خویندکاره‌كانمان، ئه‌و یاری جۆدۆ و کاراتى ده‌کرد. كه‌سينكى به‌هێز بوو، بالای له‌ بالای بیژهن كورتتر بوو، به‌ بیژهنى گوت وه‌ره‌ با یاری ده‌ستشكانه‌وه‌ بکه‌ین. بیژهن گوتى من نازانم یاری ده‌ستشكانه‌وه‌ چیه‌؟ هاوڕێانمان تێیانگه‌ياندا، ئه‌و یارییه‌ چۆن چۆنى ئه‌نجام ده‌دریت. هه‌ردوکیان چوونه‌ ناوه‌راستی ژووره‌كه‌ و به‌رامبه‌ر په‌كێكى دانیشتن و ده‌ستیان خسته‌ ناوه‌ده‌ستى په‌كێریه‌وه. پێشتر هه‌چ كه‌سێك نه‌یتوانى بوو له‌ و یارییه‌ دا ده‌ستى جه‌وادى مالیکى بشکێنێته‌وه، به‌لام ئه‌مجاره‌ له‌ ماوه‌ی چهند چرکه‌یه‌كدا بیژهن ده‌ستى جه‌وادى شکانده‌وه. یارییه‌كه‌ یان دووباره‌ و سینباره‌ کرده‌وه ئێتر جه‌واد له‌ هه‌موو جاره‌كاندا نه‌یتوانى سه‌رکه‌وتوو بیت به‌سه‌ر بیژهندا، پاشان بریار درا سێ خویندکار به‌رامبه‌ر بیژهن دا‌بنیشن، سێ خویندکاره‌كه‌ چوونه‌ به‌رامبه‌رى و به‌ هه‌رسێکیان نه‌یان‌توانى ده‌ستى بیژهن بشکێننه‌وه. پاشان دکتۆر عه‌باسى سه‌عیدى گوتى من ئاماده‌م پێشبرکێ له‌گه‌ل بیژهندا بکه‌م. ئێمه‌ش هه‌موو له‌ قسه‌کانى دکتۆر سه‌رمان سوڤما، چونکه‌ دکتۆر عه‌باس كه‌سينكى وه‌رزشه‌وان نه‌بوو، چۆن ده‌یتوانى له‌گه‌ل ئه‌و شوانه‌ پاله‌وانه‌دا ده‌ستشكانه‌وه‌ بکات؟ ئه‌و كاته دکتۆر عه‌باس ته‌مه‌نى له‌ چل سال تێپه‌رى کردبوو. بیژهن پێیگوت من له‌گه‌ل تۆدا پێشبرکێ ناکه‌م. دکتۆر عه‌باس گوتى پێشبرکێى من و تۆ به‌ جۆرىکى تره‌ و پێشبرکێى ده‌ست شکانده‌وه نییه‌. بیژهن گوتى هه‌ر پێشبرکێیه‌ك بیت من له‌گه‌ل تۆدا نایکه‌م، من ڕیزی پیاو ده‌گرم. دکتۆر عه‌باس گوتى منیش ڕیزی گه‌نجه‌کانم له‌لایه‌، به‌لام ئه‌و پێشبرکێیه‌ى من له‌گه‌ل تۆدا ئه‌نجامى ده‌ده‌م جیاوازه‌. بیژهن گوتى قسه‌ى پیاوان په‌ك قسه‌یه‌ و من له‌گه‌ل تۆدا پێشبرکێ ناکه‌م. دکتۆر عه‌باس گوتى باشه‌ تۆ له‌گه‌ل حسیندا پێشبرکى بکه‌ و ئه‌و له‌برى من پێشبرکیت له‌گه‌لدا ده‌کات. بیژهن سه‌یریکی منى کرد و منیش له‌چاو ئه‌ودا وه‌ك ڕیشوله‌یه‌ك ده‌رده‌که‌وتم. خۆشم هه‌ستم به‌و پێشبرکێیه‌ نه‌ده‌کرد كه‌ مامۆستا که‌م له‌ به‌رچاوى گرتبوو. بۆیه‌ منیش چووبوومه‌ بیرکردنه‌وه‌ و نه‌مه‌زانی چیه‌که‌م. بیژهن سه‌یریکی منى کرد و له‌ دلى خۆیدا ده‌یگوت مه‌گه‌ر ئه‌م مامۆستا به‌ڕیزه‌ شیت بووه‌ كه‌ ده‌یه‌ویت له‌گه‌ل ئه‌م كه‌سه‌ بچکۆلانه‌یه‌دا پێشبرکێم پێکات. بیژهن گوتى چ پێش برکێیه‌ك ئه‌نجامده‌ین؟ دکتۆر عه‌باس گوتى پێشبرکێیه‌كى زۆر ساده‌ و ئاسان. بیژهن گوتى باشه‌ ئه‌گه‌ر من براوه‌ بووم چیم پێده‌ده‌ن؟ دکتۆر گوتى ئه‌گه‌ر تۆ براوه‌ بوویت بیست به‌رانت پێده‌ده‌ین. بیژهن گوتى باشه‌ ئه‌ی ئه‌گه‌ر دۆڤام. دکتۆر گوتى هه‌رکارێکمان داوا لێکردیت

دهبیت ته نجامی بدهیت. بیژن گوتی زور باشه من ئامادهم. بیژن فارسی دهزانی، بهلام هه ندیک جار کیشه ی بۆ دروست ده بوو له قسه کردندا، بۆیه جار جار پتویستی ده کرد هاوړی کورده که مان وه رگپړانی بۆ بکات. دکتور عه باس له سهر پارچه کاغه زیك ناوی بیژنه ی نووسی و دایه دهست من. ئیتر من له بۆچوونه که ی دکتور تیگه یستم. من و بیژن بهرام بهری یه ک دانیشین و میزیک له نیوانماندا بوو. براده رانمان دوو قه له م و دوو په ره کاغه زیان له سهر میزه که دانا، بیژن به بینینی قه له م و کاغه زه که سهری سوپما، دکتور عه باس گوتی پیشبرکی دهستیپکرد، من له سهر په ره کاغه زیك نووسیم بیژن بیست و دوو بهرانی برده وه. دکتور عه باس گوتی یاللا بیژن توش له سهر په ره کاغه زیك شتیک بنووسه. بیژن گوتی من خوینده واریم نییه، ناتوانم بنووسم. دکتور عه باس گوتی دهی که واته ئه وهی حسین نووسیوو یه تی بیخوینته ره وه. بیژن گوتی من خوینده واریم نییه، ناتوانم بخوینمه وه. دکتور عه باس وهک براوه یه ک دهستی منی بهرز کرده وه و گوتی حسین براوه یه، هه موو خویندکاره کان چه پله یان لیدا و گوتیان ته واره حسین براوه یه. دکتور گوتی بیژن قبولته که دۆرایت؟ بیژن گوتی به لی دۆرام ئیستا چی بکه م؟ دکتور عه باس گوتی داواکاریمان له تو ئه وه یه که دهبیت فیری نووسین و خویندنه وه ببیت. ئه وه یش دهفته ر و قه له م بۆ تو، حسین ده رۆژ له گه ل تودا دهبیت، دهبیت له ماوه ی ئه م ده رۆژدها فیری خویندن و نووسین ببیت، سالیکی تر که ئیمه هاتینه وه بۆ ئیره دهبیت کتیب و رۆژنامه بخوینته وه. بیژن گوتی من سبه ی دهچم بۆ کینو، دکتور عه باس گوتی ئه م ده رۆژ حسین له گه ل تودا دهبیت تو بۆ هه ر شوینیک چوویت ئه ویش له گه ل تو دیت. به قهرمانی دکتور عه باس بریاردرمان له گه ل میگه له که ی حاجی علی خان و بیژن و خپله که یان بم. ئه مه سه ره تای لیکۆلینه وه ی من بوو له باره ی هۆزه کورده کانی باکووری خوراسانه وه، ئه گه ر ئه ورۆژ بۆ پیشبرکین له گه ل بیژن منیان دهستنیشان نه کردایه رهنگه لیکۆلینه وه له ژبانی خپله کورده کان وهک خه یالیک له میشکی مندا بمایاته وه.

به یانی زوو ئیمه و حاجی علی خان و کوړ و هاوړیکانی سواری ئۆتۆمبیله که ی زانکو بووین و له ئۆغازه وه به ره و دهشتی ته که رهان که وتینه پړی. حاجی علی خان بریاری دابوو نانی به یانی له گوندی قولجوق بخوین، کاتیک گه یشتی نه گونده که هه موو خه لکی گوند و ژماره یه ک له هۆزه کان کو بیوونه وه، هه والیان زانی بوو که بیژن براوه یه و بۆته پاله وان. خه لکیکی زور بۆ پیشوازی ئه و هاتبوون. خه لکی بۆ بیژنه ی پاله وان، ههستیکی گه وره یان بۆ بیژنه ی کوردی زه عفه رانلو ده ربهری و به سه رده ستیانه وه

به رزيانكرده وه، خه لكي گونده كه به رانيك و چه ند دياريه كيان پيشكهش كرد. هر له وي خواني به يانيان ناماده كرد و خه لكي گونده كه هر كه سه و به پني توانا خواردنيان هيتابوو. ژنيكي كورد به جلو به رگي تاييه تي كورديه وه هات و دوو كه له شيري گه وري وهك ديارى پيشكهش به بيژن كرد و له خودا ده پارايه وه كه هه موو ساليك بيژن بيت به پالواني ناوچه كه يان و هاوكاري خه لكي ناوچه كه بكات.

له نيو ئاپوراي خه لكه كه دا بيژن به زماني كوردي چه ند و ته يه كي پيشكهش كرد، كه سيك بوي كردين به فارسي، كه نه مه ده قه كه ي بوو. من خزمه تكاري هه موو تانم، من هيچ كاريكي نه وتوم نه كردوو، به لام خزمه تكاري ئيوهم. نه وه تا حاجي عه لي خان تو به راني پيداوم له به رده مي خه لكي گوندي ئوغاز و له به رده مي ميوانه كاني ده روه به لينني پيداوم بمكات به سه رپه رشتياري شوانه كان. بويه ئيتر له مه ودوا من ده بمه سه رپه رشتياري شوانه كاني حاجي عه لي خان. هه موو خه لكه كه ده ستيانكرد به چه پله ليدان و هه له له كيشان و سلاوات ليدان. پاشان سواري ئوتومبيله كه بووينه وه و چوارپه لي به رانه كه يان به ست و ئه ويشيان خسته نيو ئوتومبيله كه وه. تا ته كمه ران نزيكه ي له (۷-۸) گوندي تر پيشوازي كراين. خه لكي گونده كاني حسين ئاوا، قولانلو، نوگور، سه رخه ز، سه ردار ئاوا، هاتبوون بو پيشوازي كردن له بيژنه ي پالوان. تا گه يشتينه ته كمه ران دوو به راني تريش پيشكهش به بيژنه ي پالوان كرا.

ناني نيوه پومان له گوندي زيارهت له گه ل خه لكي گونده كه دا خوارد. له چه ندين شويني تريش دياريان پيشكهش به بيژن كرد. ئه ويش له هه موو شوينه كان ده يگوت حاجي عه لي خان به لينني پيداوه كه بيكات به سه رپه رشتياري شوانه كاني خوي و ده يگوت نه مسال كه سه رژمي ري مه ركان كرا ئيتر من ده بم به سه رپه رشتياري شوانه كان.

كاتيك سواري ئوتومبيله كه بووينه وه حاجي عه لي خان گوتي بيژن من تو ناكه م به سه رپه رشتياري شوانه كان. بيژنه يش ده يگوت به لينت داوه به لين. هه موو جاريك حاجي عه لي خان تو ره ده بوو سه ريكي باده دا و ده يگوت به نيازي نه وه نه بيت ببيت سه رپه رشتياري شوانه كان. بيژنه يش تو ره ده بوو ده يگوت ئيستا من چييكه م كه تو نه مه كيت به سه رپه رشتياري شوانه كان؟ حاجي عه لي ده يگوت سه رپه رشتياري شوانه كان گورگ و به راز كوشتن نيه، تو نه گه ر نه زمونيكت هه بووايه جگه له باسي گورگ و به راز باسته كرد، به لام تو هيچ شتيكي تر نازانيت ته نا ده ته ويت له گه ل ئاژه له درنده كان و خه لكي گوند و دراوسينكان شه ربكه يت، به وهش ده بيته دوژمني هه موو خه لكي.

بىژەن لە ۋەلامدا گوتى ئەى چۆن من لەگەل ھەموياندا شەپ دەكەم. لەگەل ھەموو خەلكى دىھاتەكان و ھۆزەكانى تىرىشدا شەپدەكەم، ئەوانە باجمان لىۋەردەگرن، ئىمە ھەر كاتىك ويستىبىتمان مىگەلەكەمان لە تەنگەى ئەتراكە ۋە تىببەپىنن ئەوان باجيان لىۋەرگرتوين. عەلى خان گوتى ئاخىر منىش لەبەر ئەم ھۆيانەىە تۆ ناكەم بە سەرپەرشتىارى شوانەكان. ئىمە نابىت لەگەل خەلكانى سەر پىگادا شەپ بگەين، ئەگەر خزمىن يان بىگانە، شەپكردن كارى مەۋفى ژىر نىيە، تۆ ۋا بىردەكەيتە ۋە ئەگەر لەگەل خەلكى گوندىكدا شەپكەيت براۋە دەبىت؟ بىژەن گوتى خەلكى ئەو گوندانە بۇ تىببەپوونى ئاژەلەكانمان بە نىزىك ئەواندا باجمان لىۋەردەگرن، پىماندەلەين نابىت مەرەكانى ئىمە لەكانىيەكانى ئەوان ئاۋ بخۆنە ۋە؟ دەلەين بۆچى مەرەكانتان لە ۋەپگەكانى سنوورەكانى ئىمە دەلەۋەپىن؟ ئى باشە مەر ئاۋ و لەۋەپى دەۋىت. حاجى عەلى گوتى ھەر كارىك ياسا و پىساي خۆى ھەيە. كارى ئاژەلدارىي بە زۆر و بەشەپ ناكرىت، تۆ ئىستا بەكەلكى سەرپەرشتىارى شوانەكان نايەيت، تۆ تەن ھا بەكەلكى گورگ كوشتن دىيت.

عەزىزى ھاورىم گوتى خانى بەپىز تۆ كەسىكى زۆر ژىر و دونىادىدەيت. عەلى خان گوتى تەمەن و سال گرنگ نىيە، من مىگەلەكەم ئادەمە دەست كەسانى تەمەن (۷۰-۹۰) سالى بى ئەزمونىش كە بىيانەۋىت ھەموو كىشەكان بە شەپ و كوتەك چارەسەر بگەن، ھەر كاتىك بىژەن كوتەكەكەى فرىدا و وتوۋىژ و قسەكردنى كرد بەپىشەى خۆى ئەۋكات دەبىتە سەرپەرشتىارى شوانەكان، سەردەمى كوتەك و شەپ بەسەرچوۋە، ئىستا سەردەمى گەفتوگۆيە، عەزىز بەھىۋاشى بەمنى گوت، ئەم خانە كەسىكى وريايە و زۆر شت دەزانىت.

پاش كەمىك پۆيشتن گەيشتىنە دەشتى تەكەمرانى شىروان. ئەمە يەكەم جارم بوو من بىم بۇ ئەم دەشتە. دەشتىكى كەم ئاۋ، بەلام پىر لە لەۋەپ، ھەموو لايەك بە گيا و جۆرەھا گول داپۇشرا بوو. ئەو دەشتە ۋەك فەرشىكى سەۋزى پىر گول ۋابوو.. جۆگە ئاۋىكى بارىك بە ناۋەراستى دەشتەكەدا دەپۆيشت، خەلكانى ئەۋى دەيانگوت ھاۋىنان ئەم كەمە ئاۋە وشك دەبىت. ھىشتا تراكتور نەھاتىبو بۇ ئەۋناۋچەيە تاكوبەكارى بەھىنن بۇ كىلانى زەۋىەكانيان.

چەند دارىكى ئەرس و سەروو دەبىنران، مىگەلە مەر بەۋ دەشتەدا بلاۋ بېۋونەۋە، لە ماۋەى چەند سەد مەترىكدا چەند رەشمالىك ھەلدراۋبون، خىلەكە لە رىگاي كۆچيانەۋە لە توركمان سەحراۋە بۇ كىۋەكانى قوچان (۱۰-۱۵) پۆژ لەم شوينەدا پىشۋويان دەدا.

پاشان دهكه و تنه وه رځ. خه لكى گونده كاني ثم دهو رو به رهش زياتر ئاژه لداريان ده كرد تاكو كشتوكال. هر گونديك كه ميگ كشتوكالى ديمي هه بوو، ليره دا ميگه له ره شه ولاخيش زور بوو. سروشتيكي زور جوان بوو. ماويه كي زور بوو كه نهو جوړه سروشتم نه دي بوو، تن ها له كوردستان و كيڼه كاني سهردهشت ديمه ني ئاوا جوانم بيني بوو. ئيره ش هر كوردستانه. چيگايه كه به دريژايي هه شتا سال گه پريده كاني ولاتان به كوردستاني خوراسان ناويان بردووه. كاتيگ كه ئوتومبيله كه دهو هستا و بيدهنگ ده بوو له پشتي هر به رديكه وه دهنگي قاسپه قاسبي كه و دهات. نهو شوينه به هيچ شيوه يه ك جاده ي نه بوو به لكو به ناو به رد و گزوگيادا ئوتومبيله كه مان ده پويشت، له هر لاهه خه لكى به سواړي نه سپ دهاتن بويشتيواني و پيروزيابي له بيژن. حاجي عه لي خان هرگيز پيشبيني نهو هه موو پيشوازييه ي نه ده كرد له بيژن بكرت.

ليزه به دواوه بيژن به ئوتومبيل نه هات به لكو سواړي نه سپتيكان كرد و چهند سواړيكي تر له ملاولايه وه ده پويشتن و برديان بؤ ره شماله كه ي حاجي عه لي خان. كات دوانيوه پؤ بوو كه گه يشينه هه واره كه، كه شيكي زور خوشبوو، خه لكيني زور هاتبوون بؤ پيروزيابي، به چه پله ريزان و هه له هه كيشانه وه، پاشان شايي و هه له پركي ده ستيپيكر د ژنان و كچان زور جوان شايان ده كرد. له نيوان نهو ژنه كوردانه دا ژنيكي به ته مه ن زور جوان هه لده په پري دوو لكى ده سماله كه ي به هه ردووه دست گرتبوو، ده سماله كه ي زور جوان به دهوړي سهريدا ده گيږا. ژماره يه كي زور شاباشيان كرد، له كه سينم پرسى نهو ژنه كيڼه؟ وا به شه وقه وه هه لده په پريت؟ گوتي نهو دايكي بيژنه و خوشكي حاجي عه لي خانه، زور خوشحاله كورپه كه ي بووه پاله وان. من تا نهو كاته نه مزاني بوو بيژن خوشكه زاي حاجي عه لي خانه. واته خان خالي بيژن بوو. له دويني به يانييه وه تاكو نه مړؤ دواي نيوه پؤ يه كچار بيژن به عه لي خاني نه گوت خالو، ثم هه موو قسه يه ي كرد، به لام تن ها وشه ي خاني به كارده هينا، عه لي خانيش وشه يه كي به كار نه هينا، ئاماژه بيت به وه ي كه بيژن خوشكه زايه تي. من سه رگه رمي سه ير كردن بووم، له ناكاو ده ستيك له دواوه كيڼشاي به شانمدا و گوتي بؤچي ليزه وه ستاويت؟ كه ئاورم دايه وه بيژن بوو. من و رهزا كاملي برد بؤ ره شماله كه ي عه لي خان، له راستيدا ره شمالي خان تنه يه ك ره شمال نه بوو، به لكو چهند ره شماليكيان به دم يه كه وه هه لدا بوون و ده رگاكانيان به يه كه وه دروبوون. نهو ره شماله نزيكه ي بيست مه تر دريژ و حوت مه تر پان ده بوو، من هرگيز له هيچ هه واريكي باكووري خوراسان ره شماليكم به و گه ورييه نه ديوه، خه لكيني زور له ناو ره شماله كه دا دانيشتبوون گه نه چكان له ده ره وه

خه‌ریکی کارکردن بوون، دوو هاوړې خویندکاره‌که‌ی منیش له‌وی بوون، دانیش‌تین و به‌خیرها‌تینان کردین. عه‌لی خان منی به‌خه‌لکه‌که ناساند. گوتی ئەم برا به‌ریزه چه‌ند پوژنیک لای ئیمه ده‌مینیت‌ه‌وه له‌باره‌ی ناژه‌ل‌داریه‌وه چه‌ندین پرسپاری هه‌یه، تکایه هه‌مووتان وه‌لامی بده‌نه‌وه و هاوکاری بکه‌ن. خه‌لکه‌که له‌باره‌ی ناژه‌ل و له‌وه‌رگه‌کانه‌وه قسه‌یان ده‌کرد. پیره‌میردیک که‌وته قسه‌کردن و سوپاسی خودای ده‌کرد که پاله‌وانی ناوچه‌که دووباره بۆ هۆزه‌که‌ی ئەوان گه‌راوه‌ته‌وه و نزای سه‌لامه‌تی بۆ بیژهن کرد، باسی ئەره‌که‌کانی پاله‌وانی ده‌کرد و ده‌یگوت پاله‌وان ده‌بیټ ئەخلاق‌ی ئیمامی عه‌لی و پوخته‌می داستانی هه‌بیټ. هاوکاری هه‌ژاران و لایقه‌وماوان بیټ، هیمن و له‌سه‌رخۆ بیټ، ریزی هه‌موو که‌سیک بگریټ و به‌ره‌وشت و خاوه‌ن ئابروو بیټ. بیژهن گوتی به‌سه‌رچاو، به‌لام عه‌لی خان به‌لینی داوه من بکات به‌سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان.

ئیتیر له‌نیو خه‌لکه‌که‌دا بوو به‌ده‌نگه‌ده‌نگ. عه‌لی خان گوتی من به‌لینی له‌و جوهره‌م نه‌داوه ته‌نها به‌لینی ئەوه‌م پیداهه‌ گه‌ر براوه‌ بوو چی بویت پنی ده‌ده‌م؟ ئیستاش چی بویت پتیده‌ده‌م، به‌لام نایکه‌م به‌سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان، ئەو پیاوه‌ی که قسه‌ی ده‌کرد ناوی حاجی محهمه‌د سلیمان بوو، گوتی قسه‌ی حاجی عه‌لی خان ته‌واوه، ئینجا پرووی کرده‌ بیژهن و گوتی ده‌بیټ بۆ بوونت به‌سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان چه‌ند سالنیک دان به‌خۆتدا بگریټ. حاجی عه‌لی گوتی خۆ من ده‌توانم بیست سه‌ر مه‌ر بده‌م به‌هه‌مووتان خانووتان بده‌می ره‌شمالتان پتیده‌م، به‌لام شتیک هه‌یه که‌س ناتوانیت بیدات به‌که‌س ئەویش ئەزمونه. ئینجا ئاماژه‌یه‌کی بۆ من کرد و گوتی وه‌ک ئەم برا یه‌زدیه‌ که ئیستا مامۆستایه‌تی ده‌توانی بچیت ژنیک بۆ به‌هینیت، به‌لام ناتوانیت بیکات به‌ئه‌ندازیار، ئەمیش ناتوانیت وا به‌خیرایی بیټه‌ سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان. تا ئیستا که‌سیکتان بینوه‌ راسته‌وخۆ بیټ به‌قائمقام یا بیټ سه‌روکی بکه‌یه‌ک. ده‌بیټ چه‌ند سال وانه‌ بخوینیت و کاربکات ئەو کات ده‌توانیت جله‌وی کارنیک بگریته‌ ده‌ست. پیاوینکی ته‌مه‌ن شه‌ست سال له‌گۆشه‌یه‌که‌وه دانیش‌توو پرووی کرده‌ حاجی عه‌لی خان وگوتی بیژهن کورپیکي گه‌وره‌ و ته‌واوه، کاتی ئەوه‌یه‌تی ژنی بۆ به‌هینن، خۆکوره‌ خوشکی خۆته، تو برۆ ژنیکي بۆ به‌هینه‌ و با بیټ به‌خاوه‌نی مالی خۆی ئەو کات ئەویش باسی سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان ناکات. بیژهن به‌توره‌یه‌وه هه‌ستایه‌ سه‌ره‌یی و گوتی من ژنم ناویت و نامه‌ویت ژنبه‌هینم، من ده‌مه‌ویت بيم به‌سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان. ئەو پیاوه‌ گوتی تو نابیت بیټ به‌سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان. بیژهن به‌توره‌یه‌وه گوتی بۆچی؟ پیاوه‌که گوتی تو زۆر گه‌نجی، سه‌رپه‌رشتیاری شوان نابیت ته‌مه‌نی له‌ سیوپینج سال

كه مهربيت. تو ئه گهر ببيت به سهرپهرشتياري شوانه كان، حاجي عهلي داماو ده كهيت و دابونه ريتي هوزه كه مان تيكده دهيت. وتوويز بهرده وام بوو منيش چه نديك توانيم پرسيارم كرد و له دهفته ره كه مدا نووسيم. كاتي خورئاو بوون بوو، كه سينك گوتي ميگه له مېره كه هاته وه بۇ دوشين. ژنان و پياوان پويشتن بۇ لاي په شماله كانى خويان و ده سته كار بوون بۇ دوشيني مېره كانيان. وتوويزي بيژن له گهل خالويدا هيچ نه نجاميكي نه بوو، بيژن زور تورپه ببوو. پياوه ريش سپيه كان پيتانگوت بوو بۇئه وهى ببيت به سهرپهرشتياري شوانه كان، ده بيت چه ند ساليك چاوه روان بكهيت. بيژنه نيش بهو قسانه تورپه ببوو. دونيا تاريك ببوو. دهنگي بيژن ده هات ده يگوت موهه نديس له كوني له گهل مندا ديت بۇ لاي ميگه له مېره كه يا ليزه ده مينيته وه؟ دوو هاوپر خويندكاره كه م لاي حاجي عهلي خان مانه وه و منيش له گهل بيژن و ئه ردق و سى سگ و زياتر له هه شت سهد سهر مېر و بز و گويدر يژيك كه خواردن و پيوستيه كانى لى باركرا بوو، كه وتينه پى به رهو بنارى شاخه كه بۇ له وه پاندى ميگه له مېره كه.

ئه ردق له بيژن به ته مه نتر بوو، به لام شاگردى بيژن بوو. ئه ردق چه ندين سالبوو شاگرد شوان بوو، به لام نه يتوانى بوو ببيت به شوان. بيژن تورپه ده هاته بهرچاو، ئه و پوژى پيشوو ببوو به پاله وان، به لام هيچ گورانكار ييه كه له كاره كهيدا پرووى نه دابوو، هه مان كوتهك به ده ست و هه مان شوان بوو. ئه و به رانانه ي كه پيشكه شى كرابوون، تيكه لاوى ميگه له كه ي كردبوو. دياربوو تاقه تي وه لامدانه وهى پرسياره كانى منيشى نه بوو. كه م كه م له ئه ردق نزيك بومه وه و له گهل ئه ودا كه و تمه قسه كردن. ئه ردق فارسى باش تيده گه يشت، به لام نه يده توانى به باشى قسه ي پنيكات. باش له بيرمه ئه و شه وه دوانزه ي مانگ بوو، ئاسمان پوون و ساف بوو. ئه ردق ئه ستيره ناسيكي باش بوو، ناوى سهدان ئه ستيره ي ده زانى، ئه ستيره ناسيه كه ي به جوريك بوو كه ببوو جني باوه پى هه موو لايه ك. ئه و ده يگوت نابيت ميگه له كه پرووى له و ئه ستيره يه بيت. ئه گهر پرووى له وى بيت ئه و مېره كان خوريه كانيان هه لده وه ريت، ئه گهر به ره و ئه و ئه ستيره يه برؤن ئه و چه ند مېريك شيت ده بن، به لام ئه گهر به ره و ئه و ئه ستيره يه تر برؤن ئه و قه له وده بن. ئينجا گوتي ئه م گيايه ي ئيره باش نيه بويه ده بيت به ره و بنارى شاخه كه برؤين.

ميگه له كه هينواش هينواش بۇ له وه پ به ره و بنارى شاخه كه ده پويشت، ئه ردق ده يويست دووباره باسى ئه ستيره كانم بۇ بكات. بيژن بانگي كرد و گوتي كه ري به ره لا ديسان وه سه يري ئاسمان ده كهيت! خيرا ئه و مېرانه بگيريه وه. ئه ردقش به زوويى

مه‌ره‌کانی گێڕانه‌وه. ئه‌وشه‌وه له‌و کێوه مایه‌وه، لایتمان لانه‌بوو، تن‌ها فانتوسیکمان لایوو ئه‌ویش کوژایه‌وه. به‌و شه‌وه له‌و کێوه سفره‌مان راخست و نانی ئیواره‌مان خوارد. ئه‌ستێره‌کانی ئاسمان که‌میک ڕووناکیان پێیه‌خشیبووین، گوتم ئێره ئه‌وه‌نده خۆشه‌وه‌ک به‌هه‌شت وایه. ئه‌ردۆ گوته‌ی به‌لێ ئیستا له‌ به‌هه‌شت ده‌چیت، به‌لام هاوین زۆر وشک و گهرمه و زستانیش سارد و سه‌هۆلبه‌ندانه، ئێره وه‌کو دۆزه‌خی لیدیت. له‌ سالتیکدا یه‌ک دوو مانگ وه‌کو به‌هه‌شته ئه‌وی تری دۆزه‌خه. بیژهن هه‌ر توپه‌بوو. ئه‌ردۆ پێیگوت بیژهن میوانمان هه‌یه، که‌میک شمشال لێده‌ خۆ تو چهند ڕۆژیکی تر ده‌بیت به‌ سه‌ره‌پرشتیاری شوانه‌کان و گولسه‌نهم ماره‌ ده‌بریت. بیژهن گوته‌ی تو له‌ خۆته‌وه قسه‌ده‌که‌یت، ئه‌وه‌تا مێگه‌له‌که‌ بلاوبوونه‌وه نانه‌که‌ت بخۆ و بڕۆ به‌لایانه‌وه منیش فانتوسه‌که چاک ده‌که‌م.

قه‌لهم و ده‌فته‌رم له‌ کۆله‌پشته‌که‌م ده‌ره‌ینا و به‌ بیژهنم گوت تو به‌لێنت به‌ دکتۆر عه‌باس داوه که‌ فیزی خویندن و نووسین ببیت. بیژهن گوته‌ی باشه، به‌لام ئیستا شه‌وه به‌یانی ده‌ستپێده‌که‌ین. منیش گوتم نابیت هه‌ر ئیستا ده‌بیت ده‌ست پێیکه‌ین، منیش وشه‌یه‌کی گه‌وره‌م له‌سه‌ر کاغه‌زیک نووسی گوتم ئه‌مه چییه؟ گوته‌ی نازانم تو پێم بلێ چییه؟ گوتم نوسراوه سه‌ره‌پرشتیاری شوانه‌کان. به‌و قسه‌یه گه‌شایه‌وه و گوته‌ی بۆ ده‌کریت بنووسین سه‌ره‌پرشتیاری شوانه‌کان. گوتم ده‌توانیت له‌ سه‌ر ڕووی کاغه‌ز هه‌موو ناویک و هه‌موو شتیکی بنووسیت. گوته‌ی ده‌کریت له‌سه‌ر کاغه‌ز ناوی خودا بنووسریت؟ گوتم به‌لێ و به‌ زوویی له‌سه‌ر کاغه‌زه‌که ناوی خودام نووسی و گوتم ئه‌وه‌ش ناوی خودا. گوته‌ی ئه‌وه ناوی خودا نییه. گوتم بۆچی؟ گوته‌ی خودا زۆر گه‌وره‌یه، به‌لام ئه‌وه‌ی تو بنووسیوته زۆر بچووکه. منیش ده‌فته‌ره‌که‌م کرده‌وه و له‌ دوو لاپه‌ره‌ی به‌رامبه‌ردا به‌گه‌وره‌یی بنووسیم خودا. سه‌یریکی کرد و گوته‌ی ئیستا که‌میک باشتره. گوتم وه‌ره وشه‌ی سه‌ره‌پرشتیاری شوانه‌کان بنووسه. کات ده‌مه‌وبه‌یان بوو، مانگ له‌ ئاوابووندا بوو، که‌ بیژهن وشه‌ی سه‌ره‌پرشتیاری شوانه‌کانی نووسی. به‌لام وا باشتره بلێم وینه‌ی کێشابوو. من وشه‌کانم بۆ جیاکرده‌وه هه‌ر له‌وئ بیژهن شه‌ش پیت فیزبوو. وام به‌باش زانی له‌بری پیت فیزی بکه‌م، وشه‌ی بۆ بنووسم و فیز بیت باشتره.

دیاره شه‌وه‌ر به‌ دوا‌ی مێگه‌له‌که‌وه بووین، کاتی به‌یانی خه‌وم ده‌هات دوو کاتژمێر نووستم. مێگه‌له‌که‌ ده‌بوو کاتژمێر هه‌وت بڕواته‌وه بۆ دۆشین، ئه‌و دوو کاتژمێره‌ی که‌ من نووستم بیژهن زیاتر له‌ ده‌جار نووسی بووی سه‌ره‌پرشتیاری شوانه‌کان. کاتیک که‌ مێگه‌له‌که‌ گه‌یشته‌وه لای هه‌واره‌که، بیژهن راسته‌و‌راست چوو بوو بۆ لای حاجی

عەلى خان و نووسينهكەى پيشان دا بوو، ئەويش خوښندهوارى هه‌بوو. وايزانى بوو من بۆم نووسيووه. بيزهن قەلەم و كاغەزى دەرکرد بوو له‌به‌ر چاوى خان نووسى بووى سەرپەرشتياري شوانه‌كان. منداڵه‌كانى خان ليمان كۆ ببوونه‌وه و سه‌يرى نووسينه‌كانى بيزه‌نيان ده‌کرد. عەلى خان گوتى موهه‌نديس وا خه‌ريكه‌ بيزهن فيزى خوښنده‌وارى ده‌كه‌يت. گوتم بيزهن توانايه‌كى باشى هه‌يه، به‌لام ده‌بيت ته‌واو خۆمى له‌گه‌لدا ماندوو بكم تا باش فيزيبيت. بيزهن له‌ هه‌واره‌كه‌ دوو كاتزمير نووست. منيش له‌گه‌ل دوو هاوړپى خوښدكار و رەزا كاميلدا نانى به‌يانيم خوارد و كه‌ميك نووستم. پاشان بيزهن هه‌لسا و بانگى كردم گوتى با بړوين. ميگه‌له‌كه‌مان پيش خۆمان دا و كه‌وتينه‌ پى. ئەو پوژه هه‌وا گەرم بوو، ئەو پوژه ته‌ن‌ها كاتى نيوه‌پۆ كه‌ميك پشوووم دا.

به‌ بيزه‌نم گوت وشەى سەرپەرشتياري شوانه‌كان باش فيزبوويت، ئىستا چى تريت فيز بكم؟ گوتى ئاره‌زوى خۆته. ئەردۆ گوتى وشەى گولۍ فيز بكم. بيزهن دەم و چاوى سوور بووه‌وه و مۆرەيه‌كى له‌ ئەردۆ كرد. منيش وشەى گولم بۆ نووسى، زۆر زوو فيزى وشه‌كه‌ بوو، ئەو پوژه تا نيوه‌پۆ ببست جار وشەى گولۍ نووسى. هەر ئەو پوژه دوو پيتى تر فيزبوو. (گ) له‌گه‌ل (ل). كاتيك من و ئەردۆ له‌ بيزهن دووركه‌وتينه‌وه، گوتم ئەردۆ مەبه‌ستت چى بوو گوتت وشەى گولۍ فيز بكم؟ ئەردۆ به‌ ساده‌يه‌وه گوتى ئەو قسه‌يه‌ نه‌ينييه‌كى تىدايه‌. گوتم بۆچى ئەو كچه‌ى بيزهن خۆشى ده‌ويت ناوى گوله‌يه‌؟ ئەردۆ گوتى ناوى گولسه‌نه‌مه‌ و كچه‌ مامى خۆيه‌تى. پيش خۆرئاوايون، بيزهن به‌ ئەردۆى گوت ئەم ئاژه‌له‌ بيزمانانه‌ تينون، ده‌بيت ئەم‌پۆ زووتر بگه‌رپينه‌وه بۆ هه‌واره‌كه‌. هه‌تاو هه‌موو ده‌موچاوى سووتاندبووم، زۆرم تينوبوو، به‌و گه‌رمايه‌ چه‌ند كاتزميريك بوو ئاوم نه‌خواردبووه‌وه. ئەردۆ ده‌ستىكرد به‌ ليخوړپنى ميگه‌له‌كه‌ به‌ره‌و كانياوه‌كه‌. مه‌ركانيش له‌ تينوټيدا به‌ خيراى ده‌پويشتن و خويان گه‌يانده‌ گۆله‌ ئاوه‌كان. منيش له‌ تينواندا وه‌ك مه‌ره‌كان دانه‌ويمه‌وه و ده‌مم خسته‌ ناو گۆله‌ ئاوه‌كه‌وه و تيز تيز ئاوم خواردوه‌وه. پاشان سه‌ر و ده‌موچاوم شۆرد، خۆ ئەگه‌ر هينده‌ تينوو نه‌بوومايه‌ هه‌رگيز وه‌ك مه‌ره‌كان ده‌مم نه‌ده‌خسته‌ ناو گۆله‌ ئاوه‌كه‌وه. ئيمه‌ى خه‌لكى شار خۆراگر نين، به‌رگه‌ى ئازاره‌كان ناگرين. يه‌كه‌مين شه‌وى شوانيم به‌هه‌شت بوو يه‌كه‌مين پوژى شوانيم دۆزه‌خ..

رەزا كاميل ئەو دوو هاوړپيه‌ى ترى بۆ ليكۆلينه‌وه و پرسياركردن برد بوو بۆ گونده‌كانى ده‌ورو به‌ر، ئەوان هيشتا نه‌گه‌رپابوونه‌وه. عەلى خان بانگى كردم و گوتى وه‌ره‌ چا ئاماده‌يه‌. منيش پويشتم بۆ لای رەشماله‌كه‌ و چايه‌كيان بۆ تينكردم، هه‌رگيز

چای وا به‌له‌زەتم نه‌خوارد بوو. بیژەنیش به‌ مېرومۆچییه‌وه هات لامان دانیشت. عەلی خان پووی له‌ بیژەن کرد و گوتی بیژەن ئەمېۆ موهەندیس چی فیرکردیت؟ بیژەن گوتی هیچ شتیک. له‌و لاوه ئەردۆ هەلیدایه و گوتی بیژەن درۆ ده‌کات، ئەمېۆ موهەندیس فیری کردووه که چۆن بنووسیت گۆل. منداڵه‌کانی خانیش سه‌ریان کرده سه‌ر بیژەن و پیتانگوت ده‌بیت بنووسیت گۆل. ئەویش کاغه‌زی له‌ گیرفانی ده‌رهینا و به‌ جوانی نووسی گۆل. یه‌کیک له‌ ژنه‌کانی حاجی عەلی هاواری کرد و گوتی ئافه‌رین هەر بژیت. حاجی عەلی گوتی پتووسته‌ بېۆین بۆ خوازینی. بیژەنیش بیده‌نگ بوو قسه‌ی نه‌ده‌کرد. وشه‌ی سه‌ره‌رشتیاری شوانه‌کان بۆ بیژەن نیشانه‌ی هیژ بوو، وشه‌ی گولیش نیشانه‌ی عیشق بوو. ئەو زۆر به‌جوانی ئەو دوو وشه‌یه‌ی ده‌نووسی. منیش ئەم دێره‌ هۆنراوه‌یه‌م بیرکه‌وته‌وه.

وانه‌ی مامۆستا، گەر زایه‌له‌ بێ بۆ خۆشه‌ویستی پۆژانی هەینی‌یش مندالی لاسار دیتیت‌وه‌ پۆل

دوو کورپی خانیش له‌ هه‌واره‌که‌ی خۆیانه‌وه‌ بۆ گفتوگۆکردن هاتبوون بۆ لای باوکیان. سه‌ره‌رشتیاری شوانه‌کان و چه‌ند شوانیکیش هاتبوون. له‌گه‌ل حاجی عەلی که‌وتنه‌ قسه‌کردن. بې‌یار وابوو دوو پۆژی تر کۆچ بکه‌ن به‌ره‌و کێوه‌که. ئێمه‌ له‌ نزیک گوندی سه‌ردارئاوا بووین. حاجی عەلی تینگه‌یاندن که هەر میگه‌له‌ و به‌ چ پێگایه‌کدا بې‌رات، چونکه‌ ده‌بیت پۆژی دواتر کاتی نیوه‌پۆ بگه‌نه (سه‌رخه‌زوو). نه‌ده‌کرا هه‌موو میگه‌له‌ مه‌رەکان به‌ یه‌ک پێگادا بې‌ۆن به‌ره‌و کێوه‌که. چونکه‌ تووشی کێشه‌ی که‌م ئاوی و که‌م له‌وه‌پی ده‌بوون. ده‌بوو هەر میگه‌له‌ و له‌ گه‌رده‌نه‌یه‌که‌وه‌ بې‌ۆیشتایه‌. عەلی خان تینگه‌یاندن له‌ پێگادا زۆر ئاگادارب، مه‌رەکان نه‌چه‌ نیو باخ و کشتوکالی دینه‌اتیه‌یه‌که‌وه‌. پێیگوتن ئەگەر حوشره‌کان لقی دره‌خته‌کان بشکێنن و گه‌لای دره‌خته‌کان بخۆن ئەوا شوانه‌کان و سه‌رقافله‌کان سزا ده‌درێن. هه‌روه‌ها به‌ شوانه‌کانی گوت ئەگەر له‌گه‌ل خه‌لکی دینه‌اته‌کاندا شه‌ر و ئاژاوه‌گیری بکه‌ن ئەوا ملتان ده‌شکێنم. عەلی خان ته‌واو دلنایای کردنه‌وه‌ که‌ مه‌ر و حوشره‌کان زیان به‌ باخ و کشتوکالی خه‌لکی نه‌گه‌یه‌نن. له‌ هه‌واره‌که‌ی حاجی عەلی دا زۆربه‌ی ماله‌کان مه‌ریان هه‌بوو، به‌لام هیچ مالیک له‌ (۶-۷) سه‌ر زیاتریان نه‌بوو. ئەوان هه‌موویان کریکاری مالی خان بوون، پیاوه‌کان شوان بوون و ژنانیش مه‌رەکانیان ده‌دۆشی، مه‌شکه‌یان ده‌ژەند، که‌شکیان دروست ده‌کرد و ئاویان

ده‌هيتا. نه‌گهر بيکاريش بوونايه‌ئو ره‌شماليان ده‌چني، ته‌شي‌يان ده‌رست، ته‌ونيان له‌ دار ده‌خست و به‌ره‌يان دروست ده‌کرد. بيکاري لاي‌ئوان هيچ مانايه‌کي نه‌بوو. دياره‌ کچه‌کاني خانيش کاريان ده‌کرد، به‌لام‌ئوان به‌ جوړيکي تر کاريان ده‌کرد. کاري‌ئوان نه‌سپ سواړي و تفهنگ‌ه‌لگرتن و فه‌رمانکردن بوو به‌ سهر خه‌لکيدا، له‌گه‌ل خو گورپن و له‌به‌رکردني جلو به‌رگي تازه و جوان.

گولبه‌هار و مه‌راسيمک

هموو‌ئو خه‌لکه‌ي له‌ هه‌واره‌که‌ بوون، خزم و که‌سي يه‌کترې بوون، هه‌مووشيان خزمي نزيکي حاجي علي خان بوون.

چووم له‌ سهر به‌رديک دانېشتم و سهرې مه‌رېکم گرت، له‌ولامه‌وه پيره‌ژنيک خه‌ريکي مه‌رېدوشين بوو، ناوي گولبه‌هار بوو، قژه سپيه‌که‌ي له‌ ژير سهرېوشه‌که‌يه‌وه هاتبووه ده‌روهه، ده‌موچاوي چرچولنچ بېوو، چاوه‌کاني به‌قولدا چووبوون و که‌مبينا بېوون، دداني له‌ ده‌مدا نه‌مابوو، له‌به‌ر هه‌ژاري و بېپاره‌يي نه‌يتواني بوو دداني ده‌ستکرديش دروست بکات. جلو به‌رگيکي کوني له‌به‌ردا بوو که‌ له‌ چهندين لاوه‌ پينه‌ي پتوه بوو، به‌لام‌ره‌نگي جله‌کاني جوان بوون، ئو کراسه‌ کونه‌ي له‌به‌ريدا بوو گولي جواني پتوه بوون، له‌ داميني کراسه‌که‌يه‌وه چوار خه‌ت هه‌بووکه‌ نيشانه‌بوو بق‌ئوه‌ي دايکي چوار مندا له‌.

زور به‌خيراي مه‌ره‌کاني ده‌دوشي، سه‌يريکي کردم و گوتي. کاکي موه‌نديس ناوت چيه‌؟ گوتم ناوم حسينه. گوتي خه‌لکي کويتت؟ گوتم خه‌لکي يه‌زدم. گوتي يه‌زد، چ گونديکه‌؟. خه‌لکي ئو دتبه‌ ره‌شمالنشين، يان کشتوکال ده‌که‌ن؟ گوتم هيچيان، يه‌زد، شاره‌ و خه‌لکه‌که‌ي ره‌شمالنشين نين و له‌ ده‌ورو به‌ري يه‌زد کشتوکال ده‌کريت، به‌لام خه‌لکي ناو شار نه‌ ره‌شمالنشين و نه‌ کشتوکال ده‌که‌ن. گوتي ئه‌ي چي ده‌خون؟ نه‌گهر ناني گه‌نم و شير و پون و گوشت نه‌خون چي ده‌خون؟ ناچار بووم به‌ته‌واوي بکه‌ومه قسه‌کردن له‌گه‌ل گولبه‌هاردا. پيمگوت چهندين شوين هه‌يه له‌م جيهانه‌دا پتيان ده‌لین شار، نه‌ ئاژه‌لداري ده‌که‌ن و نه‌ کشتوکال. گولبه‌هار باوه‌ري نه‌ده‌کرد شوينک هه‌بيت خه‌لکه‌که‌ي نه‌ ئاژه‌لداري بکه‌ن و نه‌ کشتوکال.

چهنډ ژنيکيش له‌و ناوه‌ بوون، ئه‌وانيش خه‌ريکي مه‌رېدوشين بوون، گوښان له‌قسه‌کاني من و گولبه‌هار گرتبوو. دواي ته‌واو بووني شيردوشين. چهنډ ژن و منداليک له‌ ده‌ورم کو بوونه‌وه و که‌وتنه‌ گفتوگو له‌گه‌لم، به‌لام زور به‌يان فارسيان نه‌ده‌زاني و

له نږو خویاندا به زمانی کوردی قسه یان ده کرد. گولبه هار فارسی ده زانی و هر له مندالیه وه فیریبوو، نه و پښتر خزمه تکاری ماله دهوله مندیکي فارس بېوو له بوجنووړد، چه ندین سال لهو ماله کاریکړدبوو، ژن و مندالی نهو ماله به فارسی قسه یان کړدبوو، نهویش له نهوانه وه فیری فارسی بېوو. نهو له هه موو ته مه نیدا نه چووبوو بڼ هیچ شاریکی تر.

نهم کورده کوچه ریانه له کاتی کوچکړدندا به نژیک شاره کانی قوچان و شیروان و بوجنووړدا تیده په پږین، به لام گولبه هار و زوربه ی ژنه کانی تریش هرگیز نه چووبوو نه و شاروچکانه ش. گولبه هار به ته و اوای له وشه ی شار تینه ده گه یش، تن ها نه و نه ده ی ده زانی که شوینیک هیه و لهو شوینه دکتور و دهرمان هیه. نهو که سانه ی که نه خوش ده که ون ده چن بڼ نهو شوینه.

نژیکه ی (۱۵-۲۰) ژن و مندال له ده ورم کوبوونه وه. لیم پرسین، کی له نږو چوه بڼ شار؟ تن ها دوو که س چووبوون بڼ شیروان. سالی (۱۳۴۷-۱۹۶۸) بوو نهو کات شیروانیش شار نه بوو، به لکو گوندیکي گه وره بوو. نهو گفتوگو یی من له گهل گولبه هار و خه لکه کوچه ریبه ساده کان وایکړد که زیاتر لښان نژیک بېمه وه. به گولبه هارم گوت موله تم ده دهیت بېم بڼ ره شماله که ی تو که میک دانیشم. گوتی به لی ئنواره وهره بڼ لای من.

نژیکي ئنواره بوو نان و چا له ره شماله که ی حاجی علی خان ئاماده کرابوو، به لام من چه زنده کرد بچم بڼ مالی خه لکه ساده که، گولبه هار منی برد بڼ ره شماله که ی خوی که تن ها شه ست مه تر له ره شمالي حاجی علی خانه وه دوور بوو. له دووره وه بون و بهرامه ی هه ژاری له ماله که ی ده هات. ره شماله که یان له هه موو لایه که وه درا بوو، ره شمال لای نهم کوچه ریانه وهک خانووی دوو قات و سی قاتی شار و ابوو. نهم کوچه ریانه هه ولیان ده دا دوو سال جاریک ره شماله کانیاں بگورن و چه زیانده کرد هه میسه ره شماله کانیاں تازه بیت. گولبه هار چه ندین سال بوو نه ی توانی بوو ره شماله که ی بگوریت. به دوا ی مندا چه ند مندالیکي ره شوړووتی پیخاوس هاتن بڼ ره شماله که ی گولبه هار، منداله کان هه موویان تووشی چاوئیشه بېوون و هه موو گیانیان چلک و پیسی بوو.

مندالیکي ته من (۶-۷) سال که زور چلکن بوو چاوه کانی سووربېوونه وه و رپیوقیان دهر دابوو، قژه سه ری بستیک هاتبوو، جله کانی له هه موو لایه که وه درا بوو. له وناوه ده سوړپایه وه خه لکه که بهو منداله یان ده گوت «یه له» واته ویل یا به ره لا. نه گهر

ئەسپ و هیتستر لهو ناوه بهرەلابوونایه و شوانیان نهبوايه پیناندهگوتن «یهله».

کاتیک من گەیشتمه ناو ئەم کۆچەریانە و «یهله» چاوی به من کهوت زۆر هۆگرم بوو. بۆ هەر شوینیک برۆشتمایه ئەو به شوینمهوه بوو، هیچ قسهیهکی نهدهکرد، بهلام ههمیشه به شوین منهوه بوو. کاتی شیردۆشین «یهله» دهچوو بزن و مەرەکانی بۆ بیرییهکان دهگرت و هاوکاری دهکردن، بهبی هیچ خۆ ماندووکردنیک دهچوو به دوو پهنجە چەناگەى مەرەکانی دهگرت و دهیبردن بۆلای بیرییهکان. ئەو به شتیهیهکی زۆر زیرهکانه مەرەکانی دهگرت. من چەندین جار ویستومە وهکو ئەو مەرەکان بگرم، بهلام هەر چەندم دهکرد نهمدەتوانی. خۆ رەنگە بزن و مەرەکان «یهله»یان ناسی بیت.

چووم بۆ رەشمالەکهى گولبەهار و «یهله»ش به شوینمدا هات، رەشمالێکی بچکۆلانهى کۆنى درایى هەبوو له نێو رەشمالەکهدا پارچه جەوالێکی کۆنى دراو راخرابوو. یەك دەست نوێنى بیکەلکیش دانرابوو پارچه جاجمه شریکی بهسەردا درابوو، کترى و قۆرى و قابله مەیهك له گەل جەوالێك كه هەندیک خواردنى تێدا بوو لهوئ دانرابوون، هەموو سامانى گولبەهار و هاوسەرەکهى ئەوهنده بوو.

گولبەهار هەندیک چیلکه و چەوێلى هینا و له قولکەى نێوهراستى رەشمالەکهدا ئاگرێکی کردەوه و کترى و قۆرییهکهى پر کردن له ئاو و خستنه سەر ئاگرەکه. مندالانیش له دەورى من دانیشتبوون، زۆربهیان فارسىیان نهدهزانى تاكو قسهیان له گەلدا بکەم، هیچ کام لهو مندالانه نهچووبوونه قوتابخانه. پیره مێردىکی پیری پشت چهماوه بهخۆى و ولاخیکه وه گەیشته لای رەشمالەکه، ئەو پیره مێرده هاوسەرى گولبەهار بوو، هاته نێو رەشمالەکهوه، كه چاوى به من کهوت خوشحالى لهروويدا بەدیدهکرا.

گوتى موهەندیس چۆن بوو هاتیت بۆ رەشمالى ئیمەى هەژار؟ تۆ دەبیت بچیت بۆ رەشمالى خان. گوتم بۆچی ئێوه میوان راناگرن؟ گوتى میوان خوشهویستی خودایه. میوان هەردوک چاوى ئیمەیه، بهلام خان پشیناخۆشه تۆ له مالى ئیمە بیت. دواى پیماندهلێت بۆچی میوانى ئیمەتان بردووه بۆ مالى خۆتان؟ گوتم خۆم به خان دهلیم كه خۆم هاتووم بۆ مالى ئێوه. ئەو پیره پیاوه کرێکاری خان بوو، کاری بۆ ئەوان دهکرد. ئەو به ولاخیک كه ولاخى خۆى نهبوو بهلکو هی خان بوو چیلکه و دارى دههینا بۆ شیرکولاندن و چیشتلێنان، کاری بۆ خان دهکرد و دهبوو هەر کاریکیان پێسپاردایه بهزوویى ئەنجامی بدات. دهبوو بچیت له شاخهکه دار بهینیت، دهبوو ئەسپ و هیسترهکانى عەلى خان تیمار بکات و چاودیریان بکات، دهبوو پهيامى خان بگهیهنیت بۆ هەر شوینیک كه پتویستی بکردایه، هەروەها له گەل عەلى خاندان دهچوو بۆ

ړاو و خان هر ناژه لیکي کڼوی بکوشتایه دهبوو ئو به کول له شاخه که وه بی هینیته خواره وه، دهبوو گڼ و گیای کڼوی بڼ مالی خان کو بکاته وه و زستانانیش هاوکار بیت له پیدانی جڼ و ئالف بڼ ناژه له کان. به گشتی ئهم پیره میترده دهبوو له به یانی پیش مه لا بانگدانه وه کاری بگردایه تا کو نیوه شهو. به یانی زوو له مال ه وه درده چوو تا کو ئیواره نه ده که پرایه وه بڼ مال ه وه، ئیواره ش پارووه نانیک و پیاله یه که چای ده خوارد و دهرؤیشته دهره وه بڼ چاره سه رکردنی ولاخه کان و شهو درهنگ هیلاک و ماندوو ده که پرایه وه بڼ ره شماله که ی خویان. ئو له دارای دونیا، تن ها سڼ بزنی هه بوو، که له گهل میگه له مه ره که ی خاندا بوون. ئو ولاخه ش که کاری پیده کرد هی خوی نه بوو، به لکو هی خان بوو. ئو پیاوه پیره ناوی جان محهمه د بوو، به لام پیتانده گوت جان. ئو خزمی نزیکي عه لی خان بوو، محهمه د جان دهیگوت خزم به که لکی چی دیت؟ من وا خه ریکه له قاچ ده که وم هیچ که سیک له ئیمه نا پرسیته وه.

دهنگی ئو تو مبیلیک هات که سهیرمانکرد هاوړیکانی من بوون، له دی هاته کانی دهو رو به ره وه که پابوونه وه. ئه وان چوونه نیو ره شماله که ی عه لی خانه وه. بانگی منیشیان کرد که بچم بڼ ره شمالی خان، به لام من له سهر پارچه په لاسیک دانیشتبووم و ئاره زووم ده کرد هه لئه ستم و هر له وی دانیشم. گولبه هاریش چوو بوو بڼ ره شمالی دراوسیکه یان، تا کو شتیک قهرز بکات و دهر خواردی منی بدات. ناوی کتريه که کولا بوو، به لام هه والیک له چا نه بوو. هه ندیک گیای کڼویان هیئا و کردیانه ناو قوریه که وه و ئاوه که رمه که یان تیکرد. چه ند پیاله یه که له و ئاوه گیایه یان بڼ تیکردم، که هر به راستی تام و له زه تینکی تاییه تی هه بوو، به لام شه کریان نه بوو به بی شه کر خواردمانه وه. له گولبه هارم پرسى به رؤژ چ کاریک ده کات؟ گوتی به یانیان زوو له گهل قوقه ی که له شیر هه لده ستم، ماسه که ی مالی عه لی خان ده که مه نیو مه شکه وه و ده یژنیم. ئیستا که به هاره و شیر زوره ده بیت هه موو رؤژیک (۵-۶) جار مه شکه بژه نم، هه رجاریک نزیکه ی کاتژمیریک بڼ کاتژمیر و نیویک کاتی ده ویت، هه موو رؤژیک تا دوو جار مه شکه ده ژنه م میگه له مه ره که دیته وه ناچار واز له مه شکه ژندن ده هینم و هه لیده گرم بڼ دواپی و ده چم بڼ دوشینی مه ره کان و ده بیت من رؤژانه هه شتا سهر مه ر بدؤشم. پاشان چه ند کونده ئاویک ببه م بڼ ره شمالی عه لی خان، دواتر دیمه وه و شیره که ده کولینم و هه وینی ده که م، بڼ سبه ی به یانی ده بیت به ماست. دوو باره ده سته که مه وه به مه شکه ژندن تا هه موو ماسه که ته واو ده که م، پاشان ده چم تیکرای قاپ و که وچک و پیاله کانی مالی عه لی خان ده شؤم. دواپی ئه وه رونه که ره ی ناو دؤکه جیا ده که مه وه

و ئيتير ئاگر دهکه مه وه و دۆکه دهخمه سهر ئاگر و دهیکولنيم و کهشکی لئ دروست دهکه م.

گوتم گولبه هار ئه ی مندالتان نيه؟ پيره ميزد و پيره ژن ئاختيکیان هه لکيشا و گوتيان خودا چوار مندالی پيدايين، به لام به داخه وه هه ر به مندالی هه ر چواريان مردن. گوتم بۆچی مردن؟ گوتيان خودا ته مه ني پينه دان و به شى ئيمه نه بوون، يه کتيکیان ته مه ني يازده سال بوو نه خو شکه وت و مرد. ئه وانی تريش ده بوونه دوو سال و ده مردن.

مندالیک ها ته ژووره وه و گوتم موهه ندیس عه لی خان ده لیت باييت بۆ ره شماله که ی ئيمه نانی ئتواره ئاماده يه. گوتم برۆ به عه لی خان بلئ با ئه وان نانی خو یان بخۆن، من دوايی ديم. پاش که ميک بيژهن هات گوتم ميگه له که ده به م بۆ له وه ر تو ديت يان نا؟ گوتم ميگه له که ده به يت بۆ کوئ؟ گوتم بۆ ده سته چه پی شوينه که ی دويني؟ گوتم تو برۆ دواي کاتزميريکی تر من خو م ديم بۆ لاتان. قسه کانم له گه ل گولبه هار و هاوسه ره که ی ته واو نه ببوو، سه یرم کرد ئه و ژن و پياوه به يه که وه به زمانی کوردی قسه ده که ن. ژنه که به تو ره بيه وه قسه ی ده کرد. ليم پرسين ئه وه چيه؟ بۆ وا به تو ره يه وه قسه ده که ن. ژنه که گوتم هاوسه ره که م ده لیت عه لی خان پينناخوشه ميوانه که ی ها تو وه بۆ مالی ئيمه، منيش پتمگو تو وه عه لی خان پينخوشه يا پينناخوشه که يفی خو يه تی. چيده کات با بيکات خو ژيانمان له ئيسا خراپتر نايت و هيچ شتيکمان نيه تا له ده ستي بده ين. گولبه هار گوتم ئه م عه لی خانه کو ره خالی خو مه. له به يانی زو وه و تا شه و من کاری بۆ ده که م مانگانه ته نها (۷ مه ن = ۴۲ کيلو) ئاردم پيده دات، له ته واوی وه رزی به هاردا ته نها يه ک جار شيری مه ره کانی بۆ منه، واته له ته واوی ئه و ما وه يه دا که مه ره کان شيريان تيدا يه يه کجار شيری ميگه له که بۆ گولبه هار و هاوسه ره که ی ده بوو. گولبه هار ده بوو ئه و شيره بکات به ماست و له مه شکه دا بيژهنيت، رۆنه که ره که ی بگريت، له دۆکه ی که شک دروست بکات. له بری ئه و هه موو شه که تی و ماندوو بوونه له ما وه ی يه ک سالدا، يه ک جار شيره که بۆ گولبه هار بوو، نه ک يه ک رۆژ، گولبه هار هه موو رۆژيک ئه و مه ره انی دوو جار ده دوشي، به يانیان و ئتواران. به م هه موو ئه رک و ماندوو بوونه شه وه له ساليکدا يه ک جار شيره که بۆ گولبه هار و هاوسه ره که ی بوو. عه لی خان مانگانه ته نها پانزه تومه ن واته رۆژانه پينج ريال پارهی به و ژن و ميترده دها. به چه ند ساليکيش ره شماله کونيکی پيده دان.

دووری نيوان ره شماله که ی عه لی خان و گولبه هار له شه ست مه تر زياتر نه بوو، به لام نيوانی باری ئابووری و ژيانيان له ئه رزه وه بۆ ئاسمان بوو. خو هه رچه نده

خانیش ئەگەر هه‌موو مه‌ره‌کانی خۆی بفرۆشتایه نه‌یده‌توانی دوو دوکانی له شاری تاراندا پێبکڕیت.

گولبه‌هار سێ مریشکی هه‌بوو، به‌لام حوشتی نه‌بوو، له‌کاتی کۆچکردندا سوودی له‌و ولاخه وه‌رده‌گرت که‌ عه‌لی خان پێدا‌بوون و کاریان بۆ نه‌و، پێده‌کرد. ئەوان هه‌یج که‌لوپه‌لیان نه‌بوو، جگه‌ له‌ ره‌شمالێکی بچووک، لیقه‌یه‌ک، قابله‌مه‌یه‌ک، دوو سێ قاپ، کتری و قۆرییه‌ک. هه‌موو ماله‌که‌یان باری که‌ریک نه‌ده‌بوو، له‌کاتی هه‌وار گواستنه‌وه‌دا سێ مریشکه‌که‌شیان به‌ سه‌ر باری گوێدریژه‌که‌وه‌ ده‌به‌ست و ده‌رۆشتن. حاجی عه‌لی خان زیاتر له‌ چل‌وپینچ حوشتی هه‌بوو. له‌کاتی کۆچکردندا هه‌موو حوشت‌ره‌کانی بۆ سوار بوون و باربردن به‌کارده‌هێنا. گولبه‌هار گوتی ئەگەر لای ئێمه نان ده‌خۆیت ئەوا هه‌یلکه و پۆنت بۆ دروست ده‌که‌م. دووباره‌ خان نارديه‌وه به‌ شوینمدا، که‌ خواردن ناماده‌یه و بچم له‌وئ نان بخۆم، به‌لام من ئەمجاره‌ش په‌تمکردوه و گوتم نایه‌م من لێره نان ده‌خۆم. له‌ولاوه‌ ژنیکی دراوسێیان هات، ئەویش له‌ هه‌ژارییدا گولبه‌هاریکی تر بوو، ئەویش هه‌ر خزمه‌تکاری مالی عه‌لی خان بوو، تازه به‌ ساج نانی دروست کردبوو. ئەو خه‌لکه ته‌نووریان نه‌بوو بۆ نانکردن. به‌لکو له‌سه‌ر ساج نانیان ده‌برژاند. له‌ زۆربه‌ی زۆری هه‌واره کۆچه‌رییه‌کاندا ته‌نووڕ نه‌بوو، ئەوان له‌ هه‌ر هه‌واریکا سێ مانگ زیاتر نه‌ده‌مانه‌وه، ئەو ژنه‌ کاتیکی زانیبووی من میوانی ره‌شمالی گولبه‌هارم، چه‌ند نانێکی هه‌تا و گوتی ئەم نانه‌م تازه دروستکردوه. منداڵه‌ ورده‌کان که‌ رۆیشتبوونه‌وه، گوتبوویان موهه‌ندیس له‌ مالی گولبه‌هاره. ئەو خه‌لکه هه‌ژاره که‌ یه‌ک له‌ یه‌کتری هه‌ژاتر بوون، هه‌ر که‌سه و له‌ مالی خۆیه‌وه شتیکی ده‌هه‌تا، یه‌کیکی دوو هه‌یلکه و یه‌کیکی که‌میک پۆنه‌ که‌ره و یه‌کیکی تر ته‌نها چوار ده‌نک خورما. نه‌مه‌زانی خورمایان له‌کوێوه هه‌تایوو، ته‌نها چوار ده‌نک خورما له‌ ژیر پیاله‌یه‌کدا. یه‌کیکی تر پیاله‌یه‌ک ئاوی نه‌باتی هه‌تایوو. گولبه‌هار گوتی کاکای موهه‌ندیس هاتنی تۆ بۆ ره‌شمالی ئێمه به‌ره‌که‌ته و هه‌ر لێره نانه‌که‌ت بخۆ. گوتم باشه‌ لێره نان ده‌خۆم، تۆش هه‌یلکه و پۆنه‌که دروستبکه. منیش چووم بۆ لای ئۆتۆمبیله‌که‌ دوو قوتو گۆشته‌ ماسی و یه‌ک قوتو لۆبیام هه‌تا بۆ نیو ره‌شماله‌که. ئەمجاره‌ش کۆره‌که‌ی عه‌لی خان هات به‌شوینما و وه‌ک ئەمریک گوتی کاکای موهه‌ندیس عه‌لی خان ده‌لێت هه‌ر ئیستا بیت بۆ ئێره. تیگه‌یشتم که‌ عه‌لی خان پێی ناخۆشه‌ هاتومه‌ته ره‌شماله‌که‌ی گولبه‌هار. گوتم من وا لێره نان ده‌خۆم و پاشان ده‌چم بۆ لای بێژن. ئەمجاره‌یان به‌تۆره‌یه‌وه گوتی خان ده‌لێت بابیت بۆ ئێره. منیش به‌که‌میک تۆره‌یه‌وه گوتم ئینشائه‌للا سبه‌ی به‌یانی دێم.

گولبه‌هار و هاوسه‌ره‌کي يه‌ک قسه‌يان نه‌کرد. کوري خان رويشت. تيگه‌يشتم به‌م کاره‌م خه‌ريکه په‌يوه‌ندي خوځ له‌گه‌ل عه‌لي خاندا تيگه‌ده‌م، به‌لام زور حه‌زمده‌کرد له باره‌ي ژيانې خه‌لکانې هه‌ژار و که‌مده‌رامه‌تي ته‌م کوچه‌ريپانه‌وه شتيک بزانم. خه‌لکانې هاوشيوه‌ي حاجي عه‌لي خان له هه‌موو باکووري خوراساندا چه‌ند که‌سيکي که‌م بوون، به‌لام هاوشيوه‌ي گولبه‌هار يه‌کجار زور بوون. کاتيک که لينکولنه‌وه‌ي کوچه‌ريپه‌کانې باکووري خوراسانم ده‌سپيکړد، تيگه‌يشتم که ٦٥٪ ي خه‌لکه کوچه‌ريپه‌کانې باکووري خوراسان له ده‌وروپه‌ري سالي (١٣٤٠-١٩٦١) دا ژيانيان هه‌ر وه‌کو گولبه‌هار و هاوسه‌ره‌کي بووه.

محهمد جان -هاوسه‌ري گولبه‌هار- نيگه‌ران بوو له‌وه‌ي عه‌لي خان پيښاخوشه من له مالي ته‌وانم، به‌لام گولبه‌هار خوشحالبوو که من ميوانيانم، به برده‌وامي ده‌يگوت موه‌نديس گيان گه‌ورته‌ کردين به‌و ميوانداريه‌ت خوشحالت کردين، چه‌ندين ساله ميواننيک پرووي له مالي ثيمه نه‌کردوه، هه‌ر که‌سيک پرووبکاته هه‌واره‌که‌مان، ده‌چيت بؤ په‌شماله‌که‌ي عه‌لي خان. هيلکه و پونه‌که ناماده کرابوو، منيش يه‌کيک له قوتوه‌و گوشته ماسيه‌کانم هه‌لپچري. گولبه‌هار و ته‌وان هه‌رگيز ماسي قوتويان نه‌خواردبوو، ته‌وان ته‌ن‌ها چه‌ند جاريک ماسيان خواردبوو. ماسيان له پرووباره‌که‌ي سه‌ر پيگايان گرتبوو. گولبه‌هار هه‌نديک خواردني کرده قاپيکه‌وه و له‌گه‌ل پارچه ناننيک داي به «يه‌له»، ته‌ويش زور به تامه‌زرويپه‌وه نانه‌که‌ي به‌گوشته ماسي و هيلکه و پونه‌که‌وه خوارد. له گولبه‌هارم پرسى ته‌مه مندالي کتيه؟.. گوتي مندالي خودايه. گوتم ماناي چيه؟ گوتي باوکی شواننيکي هه‌ژار بوو ناوي موراد بوو، کاتيک «يه‌له» له سکی دايکيدا بوو، موراد له کيو هه‌لديرا و مرد. کاتيک «يه‌له» له دايکبوو دايکيشي به‌سه‌ر ته‌وه‌وه مرد، ئيتر «يه‌له» هه‌تيوو و بيکه‌س مايه‌وه. موراد و ژنه‌که‌ي هيچ خزم و که‌سيکيان نه‌بوو، ته‌ن‌ها پوورنيکي موراد هه‌بوو که چاوديري ده‌کرد، ژنيک چه‌ند جاريک شيري پيدا، به‌لام «يه‌له» زياتر شيري بزني خواردوه نه‌ک شيري مرؤف. ئيستا «يه‌له» له‌م هه‌واره‌دا به‌ره‌لايه و هه‌ر شوينيک ثاره‌زووي کرد ليني ده‌خه‌ويته و هه‌ر شتيکي به‌ر ده‌ستبه‌ک‌ويته ده‌يخوات. ثيمه‌ش هه‌ژارين ناتوانين چاوديري بکه‌ين، ته‌نانه‌ت هيچ که‌سيکيش هيچ ناوينکي له‌م منداله نه‌ناوه. ته‌ن‌ها پتي ده‌لين «يه‌له» (به‌ره‌لا). هه‌ر به «يه‌له» ش بانگي ده‌که‌ن.

«يه‌له» هيمن و بيده‌نگ دانيشتبوو، گوږي بؤ قسه‌کانې گولبه‌هار گرتبوو. چاوه‌کانې زه‌ق کردبوونه‌وه و سه‌يري مني ده‌کرد. گوتم به‌لام پيوسته که‌سيک بيت و ته‌م منداله

بشوات و جلو به‌رگی پاکی بۆ له‌به‌ر بکات. «یه‌له» له هه‌موو شتیک تیده‌گه‌یشت و فرمیشک به‌چاوه‌کانیدا ده‌هاتنه‌ خواره‌وه. په‌نجه‌کانی خۆی لسته‌نه‌وه و گوتی خواردنه‌که ته‌واو بوو. دیار بوو که تیزی نه‌خوارد بوو، خواردنه‌که‌شی ته‌واو ببوو. به‌گولبه‌هارم گوت ده‌کریت دراوسیکانم بۆ بانگ بکه‌یت و بیته لام؟ گوتی ئیستا پینان ده‌لیم بین. محهمه‌د جان گوتی من زۆر ده‌ترسم عه‌لی خان پیناخۆش بیت. گولبه‌هارم گوتی پیناخۆشه که‌یفی خۆیه‌تی. گولبه‌هارم ته‌ن‌ها چه‌ند ددانیک له‌ده‌میدا مابوو. محهمه‌د جانیش نیوه‌ی ددانه‌کانی که‌وتبوو. گولبه‌هارم رۆیشت به‌شوین دراوسیکاندا. له‌ماوه‌ی چه‌ند خوله‌کی‌کدا (۱۵-۱۶) پیاو و ژن و (۳۰-۴۰) مندال کۆبوونه‌وه. خه‌لکه‌که له‌ره‌شماله‌که‌ی گولبه‌هاردا جینگایان نه‌ده‌بووه‌وه. بۆیه له‌به‌ر ده‌می ره‌شماله‌که‌ دانیشتن. چه‌ند که‌سیک فانۆسیان له‌گه‌ل خۆیاندا هیتا بوو. پیاوه‌کان ئاگریکیان کرده‌وه و خه‌ریکی چا لینان بوون و کترین خسته‌سه‌ر ئاگر. خۆ کتری ئه‌مانه له‌کتری نه‌ده‌چوو هه‌ر وه‌ک مه‌سینه‌یه‌کی گه‌وره‌و ابوو ده‌سکیان پتوه‌بوو. چایان لیناو ره‌زا کامیل له‌ره‌شماله‌که‌ی خانه‌وه‌هات و بانگی کردم، برده‌میه‌ گۆشه‌یه‌که‌وه و گوتی عه‌لی خان زۆر توو‌په‌یه‌ لیت، گوتیه‌تی خۆ بریاره‌که‌ وانه‌بوو که ئه‌م کاکی موه‌ندیسه‌ خه‌لکی کۆ بکاته‌وه و باسی سیاسه‌تیان بۆ بکات. تیگه‌یشتم که عه‌لی خان ده‌یه‌ویت کیشه‌م بۆ دروست بکات. گوتم برۆ پنی بلی که ئیمه‌هیچ قسه‌یه‌کی سیاسی ناکه‌ین، ته‌ن‌ها ده‌مانه‌ویت مه‌راسیمیک بۆ چه‌زهرتی عه‌باس ریکبخه‌ین. با عه‌لی خان خوشی بیت بۆ مه‌راسیمه‌که. ره‌زا کامیل گوتی تو به‌راستی ده‌ته‌ویت لێزه‌دا مه‌راسیمی چه‌زهرتی عه‌باس بگێریت؟ گوتم من هاتووم بۆ ره‌شمالی که‌چه‌ پووری عه‌لی خان، ده‌مه‌ویت له‌باره‌ی بز و مه‌ر و گیای کیویه‌وه هه‌ندیک پرسیار بکه‌م، به‌لام عه‌لی خان ده‌یه‌ویت تۆمه‌تم بۆ دروست بکات و ده‌لێت باسی سیاسه‌ت ده‌کات، به‌لام من مه‌راسیم بۆ چه‌زهرتی عه‌باس ده‌گێرم. ره‌زا کامیل گوتی حسین تۆده‌ته‌ویت لێزه‌هیز و گه‌وره‌یی عه‌لی خان بخه‌يته ژێر پرسیاره‌وه. یه‌که‌م کار ده‌ته‌ویت شوانه‌که‌ی فیزی خوينده‌واری بکه‌یت. پاشان خه‌ریکی خزمه‌تکاره‌کانی و هه‌زاره‌کان له‌ده‌وری خۆت کۆده‌که‌يته‌وه. ئیستاش ده‌ته‌ویت لێزه‌ مه‌راسیمیک ریک بخه‌یت. گوتم من ئه‌م شه‌وه‌ر لێزه‌دا و له‌به‌ر ده‌می ئه‌م ره‌شماله‌دا له‌نیو ئه‌و خه‌لکه‌ هه‌زاره‌دا مه‌راسیمی چه‌زهرتی عه‌باس ریکده‌خه‌م.

ره‌زا کامیل پیاویکی باشبوو، چه‌ندین سالبوو شۆفیزی زانکۆی مه‌شه‌هد بوو. گوتی حسین گیان تکایه له‌که‌ری شه‌یتان وهره‌ خواره‌وه. به‌م شه‌وه‌ و له‌م چۆله‌وانیه‌دا مه‌راسیمی چه‌زهرتی عه‌باس هیچ مانایه‌کی نییه‌. گوتم من ئه‌و مه‌راسیمه‌ هه‌رده‌که‌م.

ره‌زا کامیل گوتي، وه‌للا تو به‌هانه ده‌دهيته ده‌ست علي خان، ئاخړ بهم شه‌وه دره‌نگه خو هيچ کاريک نه‌وه‌نده‌ی مه‌راسيمي هه‌زړه‌تي عه‌باس سياسي نيينه. منيش به‌ده‌نگيکي به‌رز گوتم. گولبه‌هار من ده‌مه‌ويت مه‌راسيم بخوينم له نيو ره‌شماله‌که‌ی تودا، ثايا تو موله‌تم پي‌ده‌ده‌يت؟ گولبه‌هار و ه‌اوسه‌ره‌که‌ی گوتيان نيمه سه‌گي کيښ که موله‌ت به تو نه‌ده‌ين؟..

محه‌مه‌دجان گوتي سلاوات ليدنه. به ده‌نگيکي به‌رز گوتم ره‌زا کامیل برؤ به علي خان بلې با ئه‌ویش بيت بؤ مه‌راسيمه‌که. ئينجا به ه‌يواشي به ره‌زا کامیل گوت ته‌گه‌ر علي خان نه‌يت بؤ ئه‌م مه‌راسيمه سبه‌يني ناتوانيت له‌ناو ئه‌و خه‌لکه‌دا بلې من خانم. ره‌زا کامیل گوتي علي خان نايه‌ت بؤ ئه‌و مه‌راسيمه. گوتم من گره‌و ده‌که‌م که ديت چونکه خان هم له خه‌لکه‌که‌ی ده‌ترسيت هم له ئيمام عه‌باس. دووسي پياو روشتن دوو کوپاني گويدرېژيان ه‌يناو له‌سهر يه‌ک داياننان و منيش چووم له‌سهر يان دانيشتم، تا ده‌ست بکه‌م به خويندني مه‌راسيمه‌که. گوتم چه‌ند خوله‌کيک سه‌بر بکه‌ن تا علي خان ديت. عه‌زيزي ه‌اوپرېم هات و گوتي حسين ته‌وه چيه؟ گوتم ده‌مه‌ويت مه‌راسيمک بؤ هه‌زړه‌تي عه‌باس بخوينم و برؤ به علي خان بلې با ئه‌ویش بيت. عه‌زيز گوتي مه‌گه‌ر تو ده‌زانيت مه‌راسيم بخوينيت، گوتم من سهدان جار چووم بؤ ئه‌و مه‌راسيمانه و ئيستاش ليره مه‌راسيمک ده‌خوينم. عه‌زيز گوتي علي خان ته‌وه‌نده په‌سته خه‌نجه‌ري ليدنه‌يت خويني ليتايت، ئيستا چون بچم پتي بليم حسين ده‌ليت بيت بؤ مه‌راسيمه‌که. به‌رده‌مي ره‌شماله‌که‌ی گولبه‌هار ورده ورده قه‌ره‌بالغ بوو. منيش چوومه سه‌ر کوپانه گويدرېژه‌که دانيشتم و گوتم سلاوات له ديداري پاکی پيغه‌مبه‌رمان. سه‌يرم کرد له ره‌شمالي خانه‌وه چه‌ند چرا به‌ده‌ستنيک هاتنه ده‌روه. چه‌ند خوله‌کيک دواتر علي خان و کوپ و کچ و ژنه کانيشي هاتن، هه‌موو خه‌لکه‌که له‌به‌ر علي خان هه‌لسان. خزمه‌تکاره‌کاني فهرشيان له‌گه‌ل خوياندا ه‌ينابوو، فهرشه‌کانيان راخستن. علي خان و خانه‌واده‌که‌ی له‌سهر فهرشه‌کان دانيشتم، خه‌لکه‌که‌ی تريس له‌سهر زه‌وي دانيشتبوون. کاتيک سه‌يرم کرد کچه‌گه‌وره‌که‌ی علي خان نه‌هاتبوو. هه‌مان ته‌و کچه‌ی که جلوبه‌رگه‌که‌ی له‌گه‌ل خه‌لکه‌کاني تر جياواز بوو. ته‌ن‌ها که‌سي خانه‌واده‌ی خان بوو نه‌هاتبوو بؤ مه‌راسيمه‌که. ده‌ستمکرد به خويندني مه‌راسيمه‌که. نازانم ته‌و خه‌لکه له فارسي تيده‌گه‌يشتن يان نا، به‌لام به ناوه‌يناني ئيمام عه‌باس ده‌ستيان ده‌کرد به گريان و هوڼ هوڼ فرميتسک به‌چاوانياندا ده‌هاته خواره‌وه.

خه‌لکاني هه‌ژار و بنچاره هه‌ميشه ئاماده‌ن که‌سيک قسه‌يان بؤ بکات و ته‌وان

بگرین. گریان باشتەین ئارامکەرەوه و سوکناپی بەخشی مرقە هەزارەکانە. خەلکە دەولەمەندەکان دەپۆن بۆ ولاتان بۆ گەڕان و لە ئوتیلی پینچ ئەستێردا دەخەون تا هێمن ببنەوه، بەلام هەزارەکان بە هەلپشتنی فرمیسکەکانیان هێمن دەبنەوه. مانگ بە نیوێ ئاسمانەوه بوو، چەند چرایەکی دەستیش ئەو ناوەیان پووناک کردبوو. مەنیش هێزیکم بە بەردا گەرابوو. مەن پینشتیش هەمیشە چیرۆکم بۆ خەلکی دەگێرایەوه. چیرۆکەکانی ئەمیر ئەرسەلان و حسین کوردی شەبەستەری و ئەسکەندەرنامە و چەندین جۆر چیرۆکی تر. ئیستاش کە باسی ئازایەتی و فیداکاری ئیمام عەباس و تینویتی مندالەکانی ئیمام حسین و هەولدان بۆ گەیشتن بۆ سەر رووباری فورات و بڕینەوهی دەستەکانی ئیمام عەباس و هەولدانی حەزەرەت بۆ هەلگرتنی کوندە ئاو و کونبوونی کوندە ئاوێکە بە تیری دوژمنان و کەوتنە خوارەوهی ئیمامی عەباس بەسەر ئەسپەکیەوه، دەکەم، بە جۆریک بوو کە نەک هەر خەلکەکە تەنانتە عەلی خانیش دەستی کرد بە گریان. وا بزائەم ئەگەر شەمەریش لەوێ بوایە لە گریانێ ئەو خەلکە ئەویش دەستی دەکرد بە گریان.

مەن لەپیشوازیکردنی بیژەنی پالەواندا شادی و خوشی ئەو خەلکەم بینی بوو. ئیستاش گریان و فرمیسک رشتنی ئەوان دەبینم. فرمیسک رشتن بۆ ئیمام عەباس و بۆ دامادی خۆیان. مەن خەلکی شاری یەزدی هیچ کاتیک ئاژاوەگێڕ و شەپخواز نەبووم. تەن ها ویستم پەیوەندییەکی باشتەر دروستبکەم. هەر بۆیەش لە کوتاییدا بۆ سەلامەتی خانی گەورە حاجی عەلی خان کەمایەتی شانازی کوردانی خۆراسان و مایەیی خۆشگوزەرائی و ژیاپی ئەو خەلکە بوو، نزامکرد. چەند وشەیکیشم دەربارەیی پیاو چاکی عەلی خان و پیاوێتی ئەو گوت، هەستەمکرد عەلی خان ئەو نزیایانەیی پینخۆشە. داواشم لەخەلکەکە کرد بۆ سەلامەتی خۆیان و خان سلاوات لێدەن. ئاخەر مەن ئەو کاتە و ئیستاش سەر بە هیچ رێکخراویکی سیاسی نەبووم و نابم، بەلام عەلی خان گوتبووی ئەو باسی سیاسەت دەکات. ئەو سەرەدەمە لە دەوروبەری (١٣٤٠-١٩٦١) سیاسەتکردن واتە کۆمونیستبوون. واتە لایەنگری سۆفیەت. ئەوەش بزائەم کە ئێمە (٣٠-٤٠) کیلۆ مەتر لە سنوری سۆفیەتەوه دوور بووین. خۆیندنی مەراسیم بۆ ئیمام عەباس واتە پوچەلبوونەوه لە کۆمونیست بوون.

مەن لەو کاتی گەنجیەمدا دەمزانێ ئەگەر خان نەبێت ئەو خەلکە هەموویان بلاو دەبنەوه و هەریەکە و روودەکەنە شوینیک. ئەو خەلکە روودەکەنە شارەکان و لەوێ سەد ئەوەندەیی ئێرە خراپترین لێ بەسەردێت و دەستەدەکن بە کاری کرێکاری،

به کاريکي مەمره و مەژى له هەمان کاتدا واتە لە ساڵى (١٣٤٧-١٩٦٨) دا دەمزانى کە ئيمه سەدان جار بەرز دەبينه وه و داده به زينه وه. لەکو تايبدا دەوله مەنده کان دەوله مەندتر دەبن هەزاره کانيش به هەژارى دەميشنه وه. ئيستا رەنگه هەزاره کان دەستيان بگاته پارووه نانيکي بهرماوهى دەوله مەنده کان..

هاو پۆله کانم پييانده گوتم تۆ کو نه په رستيت. منيش دەمگوت من کەسيکي راستبين (واقيعي) م، سەروين کردنى ولاتيک تەن ها سەروين کردنى دەوله مەنده کانه. ئاخىر دەوله مەند و هەژار، سەرمایه دار و کريکار، خان و نوکەر، ئاغا و خزەمە تکار هەر هەبووه، بەلام پيويسته جياوازيه کانيان کەمبکەينه وه، خو ناتوانين کيشه کە به ته واوى بنېر بکەين. هەموويان به يەگه وه هاوتاو يە کسان بکەين. ئەوسەر دمه وشەى دادوهرى کۆمه لايەتى زۆر زۆر کەم بە کار دەهات. ئەم وشەيه لەدواى شوېش کەوتە سەرزاران وله ئەده بياتدا زيادکرا. دادوهرى کۆمه لايەتى واتە دادوهرى پيژهيى کۆمه لايەتى..

پۆژى (٤ ئابانى ١٣٩١_٢٦-١٠-٢٠١٢) لە ماوهى پينچ خوله کدا دوو په يام (SMS) م بۆهات. واليزه دا هەردووکیان دەنووسمه وه. يەکیکیان نووسرا بوو (٥٥٢) مەتر زهوى بازارگانی لە بلواری سوجادى مەشهەد بۆ فرۆشتن بەنرخى بيست و پينچ ملیار تومەن. په يامى دووهم نووسرا بوو سلاو دکتورى بەريز من..... م زۆر پيويستم به هاوکای هەيه کۆپه گەوره کەم پاريزه رى تەواو کردووه لەزانکۆى تاران. کچه کەشم ئەندازياره لە بيزجەند، کۆپه بچووکە کەشم خویندکاري زانکۆى ئازاده. هاوسەرە کەشم بيکاره و دەبيت نەشته رگەرى دلّی بۆيکريت، کريچيشم پارەى نەشته رگەريمان نيه و کرىنى خانوشم نەداوه. پينم شەرمە داوا لەکەسى تر بکەم، گوتم بەلکو بەريزتان هاوکارييه کەم بکەن خودای گەوره پاداشتان بداته وه.

من دەمزانى ئەم کەسه کيشه؟ ئەو کەسه بيست و حەوت سال لەپيش مندا ليسانسى وه رگرتوه و مامۆستای ئاماده يى بوو، پاش بيست و پينچ سال خزەمە تکردن خۆى خانه نشين کردووه...جا ئيوه سەيرکەن کەسيک لەسەر بلواری سوجادى مەشهەد (٥٥٢) مەتر زهوى بازارگانی دەفرۆشيت بە بيست و پينچ ملیار تومەن. کەسيکى تر دواى بيست و پينچ سال خزەمە ژيانى چەند لەدواوه يه.

پاش چەند پۆژيکى تر کچيک کە ساڵى (١٣٧٨-١٩٩٩) خویندکاري خۆم بوو نامەيه کى بۆناردم. ئەم کچه خەلکى باکوورى سەرسەوزه، ليسانسى لە جوگرافيا دا وه رگرتوه. بەو بڕوانامەيه وه چووه لە کيلگەى بەرهمه هينانى برنج دا کاردەکات و چەلتوک دەچينيت و کرى وه رده گریت. لە تەمەنى سى و يەک ساليدا خەريکى وه رگرتنى

554

که سټک شتټکی له بهر ده می دانه‌نا. منیش که میځ خواردم له نانیکه وه پټچا و دامه ده ست «یه له». ټویش به خیرایی خواردی و پاشان هه‌لسا و ږویش. باسی ټوهم نه‌کرد که له ږه‌شمالي گولبه‌هار نانم خواردیبت. بیرم له وه ده‌کرده وه ټه‌گه‌ر مه‌راسیم بگردایه به پیشه‌ی خوم، ټه‌وا نانم ده‌که‌وته ږونه‌وه و ده‌بوومه خاوه‌ن پاره‌یه‌کی زور و له‌نیو نوینی نه‌رم و گهرمدا ده‌نووستم. پاشه ږویش جیگام به‌هه‌شت ده‌بوو.

کاتژمیر یازده‌ی شه‌و بوو به‌ع‌لی خانم گوت به‌لکو که سټکم له‌گه‌لدا بنیریت ده‌چم بولای می‌گه‌له مه‌ږه‌که بولای بیژن. ټویش گوتی به‌خودا ټو ټاقه‌ټی‌کی سه‌یرت هه‌یه. له مه‌راسیمه‌که‌دا ژن و که‌ه‌کانی ع‌لی خان هه‌موو له ده‌ورو به‌ری مندا، دانیشتبوون. ته‌ن‌ها که‌ه‌وره‌که‌ی نه‌هاتبوو...

پاش کاتژمیریک گه‌یشتمه لای بیژن. می‌گه‌له‌که له دامټی شاخه‌که‌دا بلاو بیوونه‌وه. ټه‌و شه‌وه دواين شه‌و بوو که می‌گه‌له‌که له‌ته‌که‌مران بیت، سبه‌ی کوچ ده‌کرا و هه‌واره‌که‌یان جیده‌ه‌یش. بیژن گوتی دره‌نگ هاتیت. منیش باسی مه‌راسیمه‌که‌م بو‌کرد. بیژن گوتی بوچی ټو مه‌لایت؟ گوتم له‌کاری مه‌لایه‌تیش ده‌زانم. ده‌فته‌ر و قه‌له‌م و قه‌له‌مدایه‌نم دابوو به‌بیژن. به‌بیژنم گوت بنووسه سه‌ږه‌رشتیاری شوانه‌کان. ټویش ده‌فته‌ره‌که‌ی ده‌ره‌ینا و زیاتر له ده‌جار وشه‌ی سه‌ږه‌رشتیاری شوانه‌کانی نووسی. وشه‌ی گولیشی هه‌ر به جوانی نووسیوو. کاتیک نووسی‌نه‌کانی نیشاندانم، من پټم سه‌یر بوو که چو‌ن بیژن به‌بی من ټه‌و وشانه‌ی ټاوا به جوانی نووسیوو. ده‌نگی زه‌نگوله‌ی ملی بزنه‌کان هاته‌گویم، گوتم بیژن بلی بزنی گوتی بزنی. گوتم ټیستا بنووسه بزنی. گوتی ناتوانم بنووسم. منیش بوم نووسی بزنی، ټویش ده‌جار ټه‌م وشه‌یه‌ی نووسیوه. می‌گه‌له‌که به‌ه‌یواشی ده‌له‌وه‌ران. ټه‌ردوش له ناوه‌راستی می‌گه‌له‌که‌دا بوو، من و بیژنه‌یش له ژیر ټاسمانی شیندا و له سه‌ر سه‌وزه گیا دانیشتبووین، ږووناکی ټاسمان که‌م بیوو. چرا ده‌سته‌یه‌که‌مان هه‌لک‌ر‌د‌بوو. من بیرم له‌و وشانه ده‌کرده‌وه‌که زیاتر له سه‌ر زمان سوکن و ږو‌ژانه به‌کاریان ده‌ه‌ینین، ټه‌و وشانه‌ی که‌سی یان چوار پیت زیاتر نین. گوتم وا باشته‌ره که بیژن فی‌ری ټه‌م وشانه بکه‌م، ویستم تا به‌یانی که‌میک بخه‌وم. بیژن وشه‌کانی بزنی، که‌ر، ټه‌سپ، گا، که ژماره‌ی پیته‌کانیان که‌م بوون فی‌ربوو، زور به‌ه‌ز و تاسه‌وه، وشه‌کانی ده‌نووسین.

خویندکاریکی ته‌مه‌ن (۱۹-۲۰) سال له شه‌ویکی تاریکدا، له پو‌لیکی فراوانی ده‌شتی ته‌که‌مرانی شیروان، پیاو‌یکی ته‌واو شوان و پاله‌وان عاشقی کچیک بوو به‌ناوی گولسه‌نه‌م، خه‌ریکی نووسینی ټه‌لف و بی‌بوو. خیرایی فی‌ربوونی بیژن به‌جو‌ریک بوو

من سهرم لئی سورما بوو، ههرچییه کم پیتیگوتایه زور به زوویی فیزی ده بوو. به لام من درهنگ ناوی گیایه کان فیر ده بووم. سهیره که له ودا بوو سوودی گیاکانم ده زانی، به لام ناویانم له بیر ده چوووه وه. کاتیک بیژن لئی ده پرسیم ئه م گیایه چییه؟ من به خیرایی ده مگوت ئه م گیایه شیریی مه ر زیاد ده کات، یا ئه م گیایه شیریی مه ر خراپ ده کات، ئه م گیایه مه ر قه له و ده کات، ئه م گیایه رهنگی گوشت سهیی ده کات. بیژن وایده زانی من ناوی گیاکان هه موو ده زانم، به لام من ناوی گیاکانم نه ده زانی. دیاره بیژن له من زیره کتر بوو.

وابزانم کات دوو سینی دوا ی نیوه شه و بوو که من له سهر فهره نجییه که ی بیژن له و ده شته دا نووستم. ئه و شه وه سه گه کان زور ده هاتن و ده چوون و ده وه پین. ئه ردق گوتی. گورگه کان له م نزیکانه ن. من نووستم و چوومه خه ویکی قوله وه، کاتیک گویم له دهنگی ئه ردق بوو بانگی لیده کردم. ده یگوت موهه ندیس هه لسه خور هه لاتووه. که چاوم هه ل هینا سه یرم کرد به ته واوی هه تاو که وتبووه، هه زمه کرد بخه ومه وه، به لام تیشکی خوره که له چاومی ودا و نه مده توانی بخه وم. ئه ردق گوتی موهه ندیس هه لسه با برۆین، بیژن مینگه له که ی بردووه به ره و لای هه واره که. هه لسام و که وتینه پری به دم ریگاوه له ئه ردق پرسی و گوتم. تو نویت ده که یته؟ ئه ردق گوتی من نازانم نویت بکه م. گوتم تو هیچ کاتیک نویت ناکه یته؟ گوتی نه خیر هیچ که سیک فیزی نه کردووم چون چونی نویت بکه م؟ گوتم پیتباشه من فیزی نویت بکه م تا توش نویت بکه یته. گوتی نه خیر من له و کتیه خوم له گه ل خودادا قسه ده که م، بویه نویت ناکه م. هیتاش هیتاش به یه که وه به ریگا که دا ده رویشتین. گوتم ئه ردق هه زه تی پیغه مبه ر ناوی چییه؟ گوتی ناوی هه زه تی پیغه مبه ره. گوتم باشه هه زه تی محمه د ناوی چییه؟ گوتی باشه ناوی هه زه تی پیغه مبه ره. پیمگوت چه ند ئیمامان هه یه؟ گوتی نازام. گوتم ئیمامه کانم بق بزمیره. گوتی یه که م هه زه تی عه لی، دووه م هه زه تی هه یدره ی که رار، سیته م هه زه تی ئه سدوللای غالب، هه زه تی ئیمام حسین، هه زه تی ئه بولفه زل. گوتم ئه ی ئیمامه کانی تر. گوتی ئیمامی هه شته م له مه شه ده. گوتم باشه ناوی ئیمامی چواره م تا هه شته م بلئی؟ گوتی نازانم. گوتم ئیمامی زه مان ئیمامی چهنده مه. گوتی ئیمامی (۱۲۴) هه زاره مه. گوتم چون؟ گوتی دوا ئیمام له دوا ی هه موویانه وه یه و له دوا ی (۱۲۴) هه زاره که وه یه. گوتم چه ند جار چوویت بق شار؟ گوتی هه رگیز نه رویشتووم. گوتم هیچ کاتیک رویشتوویت بق مه راسیمی ئیمام حسین؟ گوتی هه رگیز نه رویشتووم. گوتم ئه ی بق کوئی رویشتوویت؟ گوتی رویشتم بق سهر کیوی فاته مه خان و تا ئایته مه ر و

تورکمان سه حرا رويشتووم. گوتم تو له چهند ساليه وه شوانيت؟ گوتمی من شوان نیم. من شاگردی شوانم. گوتم له که یه وه له گهل میگه له مه ردا ده چیت بۆ دهشتودهر. گوتمی له ههشت سالییه وه. گوتم ئیستا ته مهنت چهند سال دهیت؟ گوتمی به ته واوی نازانم، به لام ژنه که م ده لیت چلوپینچ سالم. گوتم تو ته مهنت چلوپینچ ساله و که چی شاگردی بیژهنی ته مهن بیست سالییت. گوتمی ئاخر بیژهن له من زیاتر گیاکان ده ناسیت، له من زیاتر مه رده کان ده ناسیت. گوتم ئه ی تو بۆ مه رده کان ناسیت؟ گوتمی من ده مه ویت ئه سستیره کان بناسم. گوتم ئه سستیره کان. گوتمی به لئی ئه سستیره کان. گوتم باشه چهند ئه سستیره ده ناسیت؟ گوتمی زۆر. گوتم له کیوه فیربوویت؟ گوتمی له خه سره وه وه.

ئهر دۆ ماوه ی بیست و دوو سال شاگردی خه سره و ببوو. خه سره و هه موو ئه سستیره کانی ده ناسین. خه سره و پینشبینی که شناسیشی ده کرد. گوتم خه سره و له کوینه. گوتمی پیر بوو مرد. گوتم چۆن مرد؟ گوتمی بوو به سوالکه ر و مرد. گوتم بوو به سوالکه ر؟ گوتمی به لئی ئیمه ی شوانه کان له کۆتاییدا ده بینه سوالکه ر، کاتیک که پیر بووین ده مانبه ن بۆ گوندیک و له وئ فریمان ده دن، خه لکه کهش به زه بیان پیماندا دیته وه و شتیکنمان پیده ده ن که ببخوین، کاتیک خه لکه که خواردنمان پیناده ن ئیمهش له برساندا ده مرین. گوتم له کوئ فیری فارسی بوویت؟ گوتمی له خه سره وه وه. خه سره و ئه ردۆشی فیری که شناسی و ئه سستیره ناسی کردبوو. گوتم خه سره و له کوئ فیری فارسی ببوو؟ گوتمی له مه لاوه. مه لا شانامه ی خویندبووه وه و خه سره ویش فیربوو. گوتم خه سره و هیچ کاتیک له باره ی ئیمامه کانه وه له گهل تو قسه ی نه کردوه؟ گوتمی نه خیر. گوتم خه سره و نوژی ده کرد. گوتمی نه خیر. گوتم تو چۆن چۆنی قسه له گهل خودادا ده کهیت؟ گوتمی زۆر باش له گهل خودادا قسه ده که م و شمشال بۆ خودا لیده ده م و بۆ خودا هه لده په رم. گوتم ئه ی چۆن له گهل خودادا قسه ده کهیت؟ گوتمی له شاخه که قسه ی له گهلدا ده که م. کاتیک من له م به ره وه بانگی ده که م ئه ویش له و به ره وه وه لامم ده داته وه. تومس له و ناو شاخ و دۆله دا که ئه ردۆ هاواری کردوه و ده نگه که ی ئه و له شاخه که وه ده نگه داوه ته وه ئه و وایزانیوه ئه وه خودایه و وه لامی ده داته وه. من له گهل ئه ردۆدا قسه م ده کرد و خیرا خیراش به ریگادا ده رۆشتین. بیژهن میگه له که ی بردبوو بۆ سه رچه مه که بۆ ئاو خواردنه وه. چونکه ده بوو پینش ئه وه ی مه رده کان بدۆشرین ئاو بخونه وه. ئیمهش به بیژهن و میگه له مه رده که گه یشتینه وه. له و شوینه له سه ر کانیه کی که مئاو گۆله ئاویان دروستکردبوو. مه رده کان خه ریکی ئاو خواردنه بوون.

بیژهن قه له م و ده فته ره که ی به ده سته وه بوو. چهند جاریک وشه ی گولی

نووسیڤوو. بە بیژەنم گوت بنووسە خودا. گوتی بیرم نەماوە نازانم چۆن دەنوسریت: دووبارە وشە‌ی خودام بۆ نووسیەو. گوتی ئەمە خودا نییە. گوتم چۆن ئەو نووسراوە خودا؟ گوتی خودا زۆر گەورە‌یە. ئەم وشە‌یە لە وشە‌ی بزنی‌ش بچوو‌کترە. چارە نە‌بوو جگە لە‌و‌ه‌ی کە دووبارە وشە‌ی خودای بە‌گە‌ورە‌یی بۆ بنووسمە‌و. بۆ‌یە ئە‌مجارە‌ش بە‌گە‌ورە‌یی نووسیم خودا. بیژەن گوتی بینیت گوتم خودا گە‌ورە‌یە.

چە‌ند هە‌فته لە‌و دوا لە‌سەر کتوی فاتمە‌ خان‌ی قوچان توانیم تا رادە‌یه‌ک بیژەن تێ‌گە‌یه‌نم کە دە‌کریت وشە‌ی خودا بە‌ بچوو‌کیش بنووسریت. هێشتا دوو کاتژمێر مابوو بۆ کاتی مە‌ردۆشین دە‌موویست مە‌راییه‌کی زیاتر بکە‌م بۆ عە‌لی خان. دە‌موویست کارێک بکە‌م تا عە‌لی خان لێ‌م د‌لگیر نە‌بێت، چونکە بە‌راستی نە‌مە‌زانی ئە‌و چە‌ند رۆژە‌ی کە ماومە‌ چۆن لای حاجی عە‌لی خان بە‌سە‌ریبە‌رم؟ یا ئە‌گەر خان لێ‌م رازی نە‌بێت و د‌کتور عە‌باس پێ‌زانیت ئە‌و کات چۆن بتوانم لای د‌کتور عە‌باس سە‌رم هە‌لبێ‌م. حە‌زیشم دە‌کرد بچمە‌و بۆ لای رە‌شمالە‌کە‌ی عە‌لی خان و کچە‌کانی لە‌ دە‌ورو‌بە‌رم ب‌ن، لە‌گە‌ڵ ئە‌واندا قسە‌ بکە‌م و پرساریان لێ‌بکە‌م. دیارە بۆ گە‌نجیکی تە‌مە‌ن (۱۹-۲۰) سال، ئە‌و بیرکردنە‌و‌ه‌یه‌ی د‌واییان لە‌ هە‌موان گرنگترە. مە‌گەر دە‌کریت کە‌سێک باوکی ئە‌و کچە‌ شو‌خ و شە‌نگانە‌ لە‌ خۆ‌ی ب‌رە‌نجینیت، دە‌بێت ئە‌و کە‌سە‌ زۆر ب‌ی ئە‌قل بیت کە‌ ئە‌م کارە‌ بکات.

تا ئە‌وکاتە‌ وشە‌ی س‌ن پیتی و دوو پیتیم فێ‌ری بیژەن کرد‌بوو، ئێ‌تر دە‌بوو وشە‌ی گە‌ورە‌تری فێ‌ر بکە‌م و بە‌شی‌و‌ه‌ی ر‌سته، سە‌رە‌تا وشە‌کانی پ‌نیلیم و پاشان وە‌ک ر‌سته‌یه‌ک دە‌رکە‌ویت. عە‌لی خان پیاو باش و خانی گە‌ورە‌یە. هە‌موو وشە‌کان بچوو‌کن جگە لە‌ وشە‌ی گە‌ورە‌ نە‌بێت. چونکە دە‌مزانی کاتێک کە‌ گە‌راینه‌و بۆ هە‌وارە‌کە‌، عە‌لی خان دە‌فته‌رە‌کە‌ لە‌بیژەن وەر‌دە‌گریت و سە‌یری دە‌کات و دە‌لێت بزانی فێ‌ری چی بوویت؟ پاشان فێ‌ری ئە‌م ر‌سته‌یه‌م کرد. عە‌لی خان پیاوێکی باش و خانیکی گە‌ورە‌یە. بیژەن ئە‌م ر‌سته‌یه‌ی چە‌ند جارێک نووسی. بە‌بیژەنم گوت کە‌ چوویتە‌ لای عە‌لی خان دە‌بێت ئە‌م ر‌سته‌یه‌ بە‌دە‌نگی بە‌رز چە‌ند جارێک بخوینیتە‌و بۆ ئە‌و‌ه‌ی خان تۆی خوشبویت.

من مامۆستایە‌ک بووم لە‌ پێ‌ش هە‌موو شتی‌کدا بە‌رژ‌و‌ه‌ندی خۆ‌م دە‌ویست. بیژەن گوتی زۆر باشە‌ بە‌ دە‌نگی بە‌رز بۆی دە‌خوینمە‌و. ئە‌ردۆ می‌گە‌لە‌کە‌ی پێ‌ش خۆی دا‌بوو رۆ‌یشت‌بوو. من و بیژە‌نیش لە‌سەر کانییە‌کە‌ هە‌لساین و بە‌خیزایی کە‌وتینه‌پ‌ی. لە‌ نزیک هە‌وارە‌کە‌ گە‌یشتینه‌و بە‌ می‌گە‌لە‌کە‌. ئە‌ردۆ دە‌یزانی چۆن ئا‌گاداری می‌گە‌لە‌کە‌ بکات؟ بە‌لام لە‌بری ئە‌و‌ه‌ی گیا‌کان بنا‌سیت، ئە‌و ئە‌ستێ‌ره‌کانی دە‌ناسی. چە‌ندین سال

لهوه دوا له سالي (۱۳۷۸-۱۹۹۹) پوژنيك دكتور محمهد تعي عهاله تي، ماموستاي
 ئهستيزه ناسي زانكوي فيردهوسي مه شهه د. لني پرسيم و گوتي ثايا كه سيكي گوندنشين
 يا كوچه ري نانسيت كه شاره زاييه كي هه بيت و ناوي ئهستيزه كان بزانتيت؟ منيش
 ئهردوم بيرهاته وه. ئهوه بوو به هزار دهرده سهرى ئهردوم دوزييه وه. ئهردق وازي له
 كاري شواني و دهشت و كيو هيتابوو. له شاري بوجنورد ببوو كريكار له كيلگه ي
 به خيوكردني په له وهردا. من و دكتور محمهد تعي عهاله تي و ئهردق چوار شهو به يي
 نوستن له چياكاني باكووري خوراسان مايه وه. من به پوژ هه ولم دها ياده وهر ييه كانم
 و ناوي گياكانم بيريتته وه. دكتور عهاله تي ده يگوت خوزگه ئه م پياوه ته نها شهش سالي
 بخويندايه و كه ميك خوينده واري هه بووايه، خوزگه چه ند ساليك له موبهر ئه م پياوهم
 بناسيبايه. ئه م پياوه ئه گهر بچوبايه ته زانكو ده بوو به گه وهره ترين ئهستيزه ناس. چونكه
 ئه م هه موو ئاسمان ده ناسيت. ئهردق ته نها سه يري ئاسماني كردبوو. ناوي ئهستيزه
 كانيشي له خه سره و و خه لكه كوچه رييه كاني تر پرسيبوو. ههر ئهستيزه يه ك كه ناوي
 نه بوو ئهردق بوخوي ناويكي بؤ دانا بوو. به ههر حال، من به دواي به دهسته ينانه وه ي دلي
 عه لي خانه وه بووم. عه لي خان بؤ من نمونه ي ديكتاتوركي لاسار بوو له ناوچه يه كي
 بچووكدا. ئه و حاكي هه موو شتيكي ئه و مالانه بوو كه به چوارده ورييه وه بوون و
 خزمه تي مال و ميگه له مېره كانيان ده كرد. به رژه وهنديه كاني عه لي خان په يوه ست بوو
 به هه ژاري و دواكه وتوويي ئه و خه لكه وه. ئه وان هه ژاري مادي و مهنه وي بوون. ئه گهر
 ئه و خه لكه خوينده وار بوونايه، ئه گهر شاره زاييه كيان له شار و گونده كان هه بووايه،
 ئه گهر شاره زاييه كيان له بنده كاني مافي مروف هه بووايه. ئه و وازيان له عه لي خان
 ده هيتا و به زوويي لني دوورده كه وتنه وه. ئه و خه لكه بيچاره يه و ايانده زاني هه موو
 جيهان بريتيه له هه واره كه ي عه لي خان، هه موو جيهان واته مېره كاني عه لي خان،
 هه موو جيهان واته كيوه كاني فاته خاني قوچان و ئايله ر و دهشتي ئاقته قه ي مراوته په
 و توركمان سه حرا. هه موو جيهان واته گيانكيشان و مردن. هه موو جيهان واته مانگي
 حه وت مه ن ئارد و پوژي پينج ريال كرئ. چاره سهرى كيشه ي زه ويوزار ئه نجامدرا
 بوو. له وه رگه كان خومالي كرابوون. گوتبويان ده بيت ژنان هاوشاني پياوان بچه سه ر
 سندوقه كاني ده نگدان. پياوان نابيت به يي ئيزني ژنه كانيان ژني دووم به يتن. سوپاي
 خويندن چووبوو گونده كانه وه. له ناوچه ي فارس قوتابخانه ي كوچه ري به هه ولي
 پياويكي گه وره ي وهك محمهد به همه ن بيكي له بره ودا بوو، به لام هيتشتا خانه كان
 خوسه پيتيان ده كرد. خوسه پاندن و زولم كردن و چه وسانه وه ي خه لك ي په يوه سته به

خودی خه لکه که خویانه وه که ئه و زولمه قبول ده که ن. ئیمه ی خه لکی شار، ئیمه ی خویندکارانی شار له پای وته کانی هاوشینه ی دکتور عه لی شه ریه تی داده نیشتن، ده چوین بق سینه ما، ئاوی به لوعه مان ده خواره وه، سوودمان له کاره با ده بیینی و. رۆژنامه مان ده خوینده وه، له حانوتی زانکودا که باب و گوشتی قه لمان ده خوارد به بییسی و پرته قاله وه نه فهری به (۵،۱۲) ریال. سوودمان له توالیتی سیفون ده بیینی و دکتور و ده رمانیشمان هه بوو. له زانکو هیته ری کاره بایی و له ماله وهش سوپای نه وتیمان هه بوو بق خو گه رمکرده وه. رینگا دووره کانمان به پاس و تاکسی ده بری. زور کاری تریشمان ده کرد. ئیمه نه مانده توانی تینگه ی که له پشت ده روزه کانی شاره کانی مه شه ده، شیراز، ته وریر، ورمی (په زاییه)، سنه، ئه هه ر و ته نانه ت تارانش چی ده گوزهریت. نه مانده توانی تینگه ی که چ هه ژاریه که له م ولاته ی ئیمه دا هه یه؟ له ئاکامی حکومه ته یه که له دوا ی یه که خو سه پینه کاندایه بریژایی چه ندین سه ده نه مان توانی تینگه ی که ریشه کیشکردنی ئه م هه ژاریه چ هه ول و تیکوشانیکی ده ویت؟ هه روه که خودالیه خوشبوو دکتور عه باس سه عیدی مه شه ده ی به و گه شته زانستیانه چاوی ئیمه ی کرده وه. راستیه که ده یانجار له وته هه ستیزوین و خه یالاییه کانی دکتور عه لی شیریه تی راستر بوو. من خوم چه ندین جار له گه ل دکتور عه لی شه ریه تیدا گه شتم کردوه. تیکرای گه شته کانم له گه ل ئه ودا گه شتی یه که رۆژه یا ئه و په ری دوو رۆژه بووه، به لام گه شته کانم له گه ل دکتور عه باسی سه عیدی، دکتور سه رویسی سوهامی، دکتور مه ده ی سدیقی و دکتور عه لی ئه سفه ر ئاریایی (۱۵-۲۰) رۆژه بوون. له نیوان ساله کانی (۱۳۴۶-۱۳۵۰=۱۹۶۷-۱۹۷۱) سه دان کاتژمیر له پۆله کانی وانه وتنه وه ی دکتور عه لی شه ریه تیدا به شداریم کردوه. منیش وه که ده یان و بگره سه دان خویندکاری ساله کانی (۱۳۴۶-۱۳۵۰=۱۹۶۷-۱۹۷۱) ی زانکوی مه شه ده ته نانه ت به ئه وانه شه وه که له وانه کانی دکتور عه لی دا نمره ی بیستیان وه رده گرت. هیچ باوه ریکمان به وته کانی ئه و نه بوو. دکتور سه رویسی سوهامی و دکتور مه حمود عه له وی له مانگی (موردادی ۱۳۵۴-ئابی ۱۹۷۵) بق ماوه ی پازده رۆژ خویندکارانیان برد بق سیستان و بلوچستان. چوین بق گونده کانی خاش و زابل. من به ناو نیشانی کارناسیک له گه لیاندا بووم. له م گه شته دا من زیاتر هه ستم به هه ژاری بلوچه کان کرد. ئه وه ی من له وئ بینیم و هه ستم پیکرد گرنگتر بوو له سه دان وتار. رۆژیک دکتور عه لی شه ریه تی وانه ی ده گوته وه. ئه و هه میشه له پۆلدا جگه ره له دوا جگه ره ده یکش. ئاغای لوقمان که ئه ویش جگه ره کیش بوو. زوو زوو جگه ره ی بق داده گیرساند. لوقمان به قسه کانی دکتور شه ریه تی سه ری ده له قاند. لوقمان ده سال

له نيمه گوره تر بوو. نو ماموستای سهرتايی بوو. له ناوهراستی وانه که دا دکتور شریعتی کوتی لوقمان نه مړو سهرت زوو زوو دهجولینیت. نه گهر پرسپاریکت هیه فهرموو پرسپاره که بکه. لوقمان کوتی نا دکتور پرسپارم نییه من هر خوم سهرم دهله قینم. پاش چاره که کاترمیریک دکتور هه مان داواکاری له لوقمان کرده وه. لوقمانیش جگهره یه کی تری بو دکتور داگیرساند و دایه دهستی و دیسانه وه سهری بو له قانده وه. دکتور قسه که ی خوی بری و کوتی لوقمان ده بیت قسه بکه یت. دیاره نو په وشته ی دکتور عه لی شریعتی له و سالانه دا په وشتیکی جوان بوو، په وشتیکی که ماموستا مؤله ت بدات خوینکاره که ی قسه بکات، به لکو په لکتیشی بکات بو قسه کردن. لوقمان کوتی دکتور من ماموستایه کی سهرتاییم له قوتاخانه یه کی لادیدا. توش ماموستای زانکویت. باوکی من سه وزه فروشه. سه وزه فروشیک که توش جار جار سه وزه ی لیده کړیت. باوکی توش ماموستا محمه د ته قی شریعتیه، ماموستا و بانگخوازی ئیسلامیه. من کاتیک بیکارده بم له دوکانی سه وزه فروشییه که ی باوکمدا سه وزه ده فروشم، توش له کاتی بیکاریدا کتیبی ئیسلامناسی دهنوسیت. چون ده کړیت من په خنه له وته کانی تو بگرم. دیاره تو له نیمه باستر ده زانیت بویه نو قسانه ده که یت. دکتور شریعتی کوتی قسه کانت بکه. لوقمان قاچی به رز کرده وه و پیلاره درواوه کانی نیشاندا و کوتی من بهم پیلاره درواوه وه ده بیت روژانه چند کیلومه تریک به پی بروم، به جاده ی خولدا و به به فر و باران. ده بیت بچم بو گوند و مندا لان فیره خویندن بکه، من هیچ له قسه کانی تو تینا گم، من که سیکی بی نه ده بم، بمبه خشه، نو شتانه ی تو باسیان ده که یت به لای منه وه هیچ مانایه کیان نییه، نه قسانه ی تو نه له گه ل ئاییندا دیته وه، نه له گه ل راستیه کانی ژياندا ده گونجیت. من له قسه کانی توه گه یشتوومه ته نو باوه رپی که هر هر هه مان که ره و تو ده ته ویت کوپانه که ی بگوریت. نو قسانه ی که تو ده یانکه یت ته نها ههستی خوته. که مترین قسه له قسه کانی تو و زانا ئیسلامیه کانی هاوشیوه ی ئایه توللا میلانی قبولیانه. دکتور نو قسانه ی تو ده یانکه یت به لگه ی میژوویان نییه. تو چوویت بو پاریس و چند سالیک له وئ ماویده وه، هرچییه کت له وئ بینیه و بیتخوشبووه هاوویته وه لیره باسی ده که یت. یارانی پیغه مبه ر گوتویانه له کوتاییدا تو یه که چه پک گولی خرابوو ده ده یت به ئاودا. گهنجانی ولات هانده ده یت و هه زاران که س به کوشت ده ده یت. ئیتر هیچ که سیک به قسه کانی تو که وهر ورد ناکات. بویه له کوتاییدا که هر هر هه مان که ره و کوپانه که ی گورپاره. له ته وای نو وانه یه و ده یان وانه ی تر، دکتور عه لی شریعتی نه یتوانی لوقمان بگه یه نیته قه ناعه ت. به لکو روژ به روژ ژماره ی

لوقمانەکان لە زیاد بووندا بوون. من خۆینکاری جوگرافیا بووم، وانەی تایبەتیم لای
دکتۆر عەلی شەریعەتی نەبوو، بەلام منیش وەک سەدان خۆینکاری تر نەدەچوومە
پۆلەکەی خۆم و دەچوومە پۆلەکەی دکتۆر شەریعەتییەوه و لە وتووێژەکانی ئەودا
بەشدارییم دەکرد..



دکتۆر محەمەد حوسین پاپولی یەزدی و دکتۆر عەلی شەریعەتی، ١٩٦٨

ئەو بەیانییە زووەی بەهاری سالی (١٣٤٧-٩٦٨) لە دواى میگەلە مەرەکەوه
دەرۆیشتم، لە پێش هەموو شتیکدا لە بیرى ئەودا بووم پێش ئەوەی بگەمە هەوارەکه
لەو دەشتەدا شوینیک بدۆزمەوه بۆ دەستبەئاو گەیاندن، چونکە لە هەوارەکهدا توالیټ
نەبوو. من بە هۆی ئەو فشارەى بۆم هاتبوو بەو بەیانییە زووەی ئەو بەهاری، لەوهوه
تینگەیشتم کە هەموو وتەکانی دکتۆر عەلی شەریعەتی بۆ ئەو خەلکە هەزارە نان و
ئاو و توالیټ بەرھەم ناھینیت. ئیمە میللەتیکى زۆر بە بەزەیین، بەلام لە هەمان کاتدا
یەکیکین لە هەستیارترین گەلانی جیھان، زۆریک لەو هەلانی بۆمان هەلکەوتوو
بەهۆی هەستیاریمانەوه لە دەستمانداوه. پاشان بە هەرەشە بەسەرماندا شکاوتەوه.
با بگەرێننەوه بۆ یادەوهرییەکان. دیارە من هیچ کاتیک کەسیکی سیاسى نەبووم
و پەيوەندییەکی باشم لەگەل سیاسەتدا نەبووه، هەر بۆیەش وتەکانی دکتۆر عەلی

شهریعتی نه‌ده‌چوونه می‌شکمه‌وه، چونکه پیش هه‌موو شتیک وته‌کانی ئه‌و وته‌ی سیاسی بوون.

له‌و به‌ره‌به‌یانی به‌هاری سالی (۱۳۴۷-۱۹۶۸) دا له‌دهشتی ته‌کمه‌رانی شیروان به‌دوای شوینیکدا ده‌گه‌رام بۆ ده‌سته‌ئاو گه‌یاندن. له‌هه‌مان کاتدا بیرم له‌وه‌ده‌کرده‌وه، چون‌په‌ره به‌پیشکه‌وتنی ولات بده‌ین؟ واته‌له‌پینگای وته‌کانی دکتور عه‌لی شهریعتیه‌وه که ده‌یگوت سه‌ره‌تا په‌ره به‌بیری سیاسی بده‌ین، یا له‌پینگه‌ی وته‌کانی هاوشیوه‌کانی دکتور عه‌باسی سه‌عیدییه‌وه، واته‌سه‌ره‌تا دامه‌زراندنی ئابوورییه‌کی به‌هیز.

هه‌ه‌رحال ئه‌و پۆژه ویستم زووتر بگه‌مه‌وه هه‌واره‌که، تا ببینم کاتیک عه‌لی خان سه‌یری ده‌فته‌ره‌که‌ی بیژهن ده‌کات به‌خویندنه‌وه‌ی رسته‌ی عه‌لی خان پیاوینکی گه‌وره‌یه و خانیکه‌ی به‌ریزه، هه‌لو‌یستی چون‌ده‌بیست؟ من له‌و سالانه‌دا و له‌سالانی دواتریشدا ده‌ستم به‌محمه‌د ره‌زا شای په‌هله‌وی و هیچ شازاده‌یه‌کی تر نه‌گه‌یشت، به‌لام ئه‌م عه‌لی خانه‌ی بۆ من شایه‌کی بچووکێ ناوچه‌که بوو، ئه‌و خاوه‌نی هه‌موو شتیک بوو، خاوه‌نی له‌وه‌رگه‌کان، ئاژهل، ئۆتۆمبیل -دیاره‌جیبه‌که‌ی له‌شار بوو نه‌ک له‌کیو- تفه‌نگ و راو، سه‌رچاوه‌کانی ئاو، ئه‌سپ، ولاخ، حوشت، کچی جوان، که‌هه‌موو کاره‌که‌یان خۆشگوزهرانی خۆیان بوو. ئه‌و خاوه‌نی ئه‌و خه‌لکه‌بوو. په‌شماله‌که‌ی له‌چاو په‌شمالی خه‌لکه‌که‌ی تردا وه‌کو کۆشک بوو. په‌شماله‌کانی تر له‌چاو په‌شمالی خاندان کولانه‌م‌ریشک بوون. له‌و ده‌شتوده‌ره، هه‌موو پێداویستییه‌کانی ژیا‌نی خۆی دا‌بین کردبوو. له‌شاری بۆجنووردیش مال و خانووی هه‌بوو. کچه‌کانیشی کاریان نه‌ده‌کرد و خۆیان ماندوو نه‌ده‌کرد، ئه‌وان جلوه‌رگی جوانیان ده‌پۆشی و هه‌میشه‌سکیان تیر بوو، جینگه‌یان گه‌رم و سه‌رینیان نه‌رم بوو، هه‌ر له‌مالی خۆیاندا ماموستای تایبه‌تیان بۆ ده‌گیرا، زمانی فارسی‌یان باش‌ده‌زانی و ده‌یان جار بۆ زیاره‌ت چووبوون بۆ مه‌شه‌د. دوان له‌کۆپه‌کانی سه‌ردانی مه‌که‌که‌یان کردبوو. خه‌لکانی ده‌ورو به‌ری عه‌لی خان هه‌موو هه‌ژار بوون، برسی بوون، نه‌خۆش و په‌که‌که‌وته‌بوون، من وام هه‌سته‌ده‌کرد که گۆلبه‌هار و هاوسه‌ره‌که‌ی ته‌مه‌نیان (۷۵-۸۰) سال بیت. پاشان زانیم که هه‌ردووکیان ته‌مه‌نیان له‌ده‌ورو به‌ری په‌نجا سال‌دایه. برسیتی و کار و ره‌نج و چه‌وسانه‌وه، هیزی له‌به‌ر بری‌بوون. پاشان تینگه‌یشتم له‌ته‌واوی هه‌واره‌کانی تری عه‌لی خانه‌ی ئه‌و که‌سانه‌ی چاودیری می‌گه‌له‌کانی خانیان ده‌کرد ته‌نها چوار که‌س ته‌مه‌نیان له‌په‌نجا سال زیاتر بووه. ئه‌وانه‌ی که ته‌مه‌نیان ده‌بوو به‌په‌نجا سال مردن، چونکه‌چیتر توانای کارکردنیا‌ن نه‌ده‌ما، پرویان ده‌کرده‌شار و گونده‌کان، له‌وئ خه‌ریکی سوا‌لکردن ده‌بوون تا دوا جار

له په‌نايه‌کدا دهمردن. له‌و هه‌وارده‌ا هه‌ژار و ده‌وله‌م‌ه‌ند له به‌رده‌مى مندا بوون و ته‌نها شه‌ست مه‌تر له به‌کتره‌يه‌وه دوور بوون. خزمه‌ت‌کارى کوپړانه و بښاگايى ته‌و خه‌لکه منى تووشى سه‌رسوپرمان کړدبوو. ته‌وان باوه‌پيکى له راده‌به‌ده‌ريان به خان هه‌بوو. خانيان به گه‌وره‌ترین پشتوپه‌ناى خويان ده‌زانى. باوه‌ريان وا بوو ته‌گه‌ر سښه‌رى خان به سه‌ريانه‌وه نه‌بيټ ته‌وا به ته‌واوى نابووت ده‌بن و له ناو ده‌چن. بيژن ته‌نها که‌سيک بوو ده‌يوست به پيچه‌وانه‌ى ويستى خانه‌وه شوپن پنى خوۍ بکاته‌وه و ببيټ به سه‌ره‌رشتياري شوانه‌کان.

شهوۍ پښتر له بهر ده‌مى ره‌شماله‌که‌ى گولبه‌هاردا له‌گه‌ل که‌سيکدا به ناوى (کيو) قسم ده‌کړد. «کيو» وهک که‌سيکى شه‌ست‌ويښچ سال ده‌رده‌که‌وت، به‌لام له راستيدا ته‌م‌ه‌نى له چل سال زياتر نه‌بوو. له‌وم پرسى بوچى عه‌لى خان هه‌زناکات بيژن ببيټ به سه‌ره‌رشتياري شوانه‌کان؟ گوتى ته‌گه‌ر بيژن کړه خوشکى خان نه‌بوايه ته‌وا ده‌ميکبوو لوتيان شکاند بوو. ناخر هيچ که‌سيک بوى نيه‌ى له به‌رانبه‌ر خاندا قسه بکات... له سه‌رده‌مى ديکتاتوريدا گه‌وره‌ترین هونه‌ر هونه‌رى ژيانه. ژيانىک به‌بى گرفتارى و کيشه و ئالوزى. کاتيک ديکتاتور ده‌بيته‌ خاوه‌ن هيز، هه‌ر که‌سيک خاوه‌ن هيز بوو خوۍ له خويدا ده‌بيته‌ ديکتاتور. هه‌ر که‌سيک له پشتى ميزه‌وه دانيشيت ده‌بيته‌ ديکتاتور به‌سه‌ر ده‌ورو به‌ره‌که‌ى خويدا. ده‌رگاوانى فه‌رمانگه‌يه‌کيش ده‌بيته‌ ديکتاتور. باوک له مالدا ده‌بيته‌ ديکتاتور. ته‌نانه‌ت ماموستاى پولى به‌که‌مى سه‌ره‌تاييش ده‌بيته‌ ديکتاتور. له سه‌رده‌مى ديکتاتوريه‌تدا مرؤفه‌کان هه‌موو بيزار ده‌بن. هه‌سووده‌کان فرسه‌ت ده‌هينن له ئازاردان و چه‌وسانه‌وه‌ى خه‌لکى، له سه‌رده‌مى ديکتاتوريه‌تدا خانىکى بچووکى کوچه‌رى هه‌وال ده‌نيزيت بؤ گه‌نجيکى خوښدکار و پيښه‌ليت تو پړوپاگه‌نده‌ى سياسى بلاوده‌که‌يته‌وه. هه‌ر بويه‌ش له کاتى مه‌رايىکړندا ته‌ونده‌ى تر له خوۍ بايى ده‌بيټ. دياره مه‌رايىکړدن خزمه‌ت‌ينکى زورى به هه‌ژاران کړدووه. کاتيک پړيمىکى ديکتاتور ده‌سه‌لاتى گرته‌ده‌ست و به ته‌واوه‌تى خوۍ سه‌پاند، ده‌چيته‌ سه‌ر ته‌و باوه‌ره‌ى که‌ ته‌قل ته‌نها لاي ته‌وه و خوۍ به گه‌وره‌ترین که‌س و ئاقلترين که‌س ده‌زانيت و خوۍ به‌سه‌ر خه‌لکيدا فه‌رز ده‌کات. مؤله‌ت نادات که‌سيک قسه بکات و ته‌ويش گوينان بؤ بگريت. ده‌يه‌ويت له هه‌موو کوپ و کوپوونه‌وه‌کاندا هه‌ر خوۍ بريارده‌ر و قسه‌که‌ر بيت و خه‌لکيش ته‌نها گوينگريڼ و فه‌رمانه‌کانى جيبه‌جى بکه‌ن. ديکتاتور ده‌ست به‌سه‌ر ته‌واوى سه‌رچاوه نه‌ته‌وايه‌تیه‌کاندا ده‌گريت. هه‌ر وه‌کو عه‌لى خان که ته‌واوى له‌وه‌رگه‌کان و ئاژه‌له‌کان هى خوۍ بوون. ته‌واوى خه‌لکه‌که‌ش هه‌ر مالى ته‌و بوون، مندا لانيش کاتيک

دهکه و تنه سهر پنی خویان راسته و خو یا ناراسته و خو کاریان بو نهو دهکرد. ته نانهت نهو به دبختانه نهگه ر بیانوو یستایه بچن میوهی کیوی وهکو به لالوک و زرشک و هنجیره ره شه کوبکه نهوه، دهبوو مؤلت له خان وه ر بگرن و نهوهی که دهستیان بکه و تایه به شیککی بو مالی خان بوو. نهگه ر بیانوو یستایه دوو مهر یا دوو بزن بگرن دهبوو پرسیان به خان بگردایه. ته نانهت مافی نهو و شیان نهبوو بچن بو شاخ و کیوهکان بو راووشکار. راوکردن ته نها مافی مالی خان بوو. نهوان دهبوو وهکو سهگی راو بهدوای شوین پنی خانهوه بوونایه و نهو ناژه لهی که خان و مندالهکانی راویان دهکرد، نهوان به کؤل له شاخه که وه بیان هینایه ته خواره وه.

کهسانیک که هه موو سهرچاوهکانی ژیان و مروقهکان و ته نانهت نهقل و بیرکردنه وه شیان له ژیر دهستی نهودا بیت، مهگه ر دهکریت له کهری شهیتان بیته خواره وه؟ نهو خه لکه هه موو هیز و توانا و نهقل و پشتبهستن به خویان له دهستدا بوو، جگه له دهو روبه ری خویان، هیچ جینگایه کی تریان نهبینی بوو، په یوه ندیان له گهل خه لکانی تر به ته واهه تی چچرا بوو، که واته ده یانتوانی چی بکه ن؟ لهو هه لومه رجه دا دهبوو دیکتاتور بخه نه خه و خه و یکی قول. ده رمانی خه وی دیکتاتور هکان مه رای بی کردنه.

کاتیک گه یشتینه وه هه واره که رویشتم بو ره شماله کهی عه لی خان. رهزا کامل به رهو روم هات و گوتی عه لی خان چه قوی لیتدهیت خوینی لیتایهت. خو نهگه ر میوانی و میوان دۆستی نه بو وایه پینده گوتین به زووی لیره برۆین. بۆیه پتویسته زور ئاگاداریت له کار و کرده وهت. گوتم ئیشه لالا چاره سه ری دهکه م و تو هیچ خه م مه خو. چوومه نیو ره شماله کهی خانه وه و سلاوم کرد. دهو روبه ری عه لی خان جگه له کوربهکانی خزی چهند که سیککی تری لیتوو، دیار بوو میوانیکی گرنک بوون و له هۆزهکانی تره وه هاتبوون بۆلای..

عه لی خان گوتی موهه ندیس وه ره دانیشه، دیار بوو ده یویست له بهر چاوی میوانهکانی خزی ده ربخات و بلیت من میوانی موهه ندیس ههیه. بیژنه نیش به داره کهی دهستییه وه هاته نیو ره شماله که. باس باسی پالهوانی بیژهن بوو. منیش گوتم نهوه لوتف و گه ورهیی عه لی خان بوو که بیژهنی هینایه ژیر بالی خویه وه، چونکه عه لی خان به سه فده ری قارهمانی گوت، که بیژهن فیری پالهوانبازی بکات و خان مؤله تیدا به بیژهن که به شداری نه م پالهوانه تیه بکات، نهگه ر لوتقی خان نه بو وایه بیژهن هه رگیز نه ده بوو به پالهوان، نه وه تا تو به رانیشی پیتشکهشی بیژهن کردووه، له وهش گرنکتر خان منی

وهك ماموستايهك هیناوه تا بیژن فیری خویندن و نووسین بکهـم...

خان خهريکبوو لیم رازی ده‌بوو. ره‌زا کاملیش له تهنیشتمه‌وه دانیشتبوو، به‌قچی پالی به‌قچمه‌وه دهنه، تیگه‌یشتم که ئه‌ویش قسه‌کانی منی پیتاشه. یه‌کیک له میوانه‌کان گوتی بیژنه‌نی پال‌هوان ئاده‌ی بزانی چي فیربوویت؟ بیژن به له‌خوباییبونیکه‌وه ده‌فته‌ره‌که‌ی کرده‌وه و ئه‌م رسته‌یه‌ی زور به‌جوانی خوینده‌وه. عه‌لی خان خانیکی گه‌وره‌یه. ده‌نگی ئافه‌رینی میوانه‌کان به‌رز بووه‌وه. دووباره بیژن ده‌ستیکرد به خوینده‌وه‌ی وشه‌کانی تر وه‌کو. خان، سه‌ره‌رشتیاری شوانه‌کان، بز، مانگا، به‌ران، حوشر. عه‌لی خان پتی سه‌یر بوو، که چۆن له ماوه‌ی ئه‌م چهند رۆژده‌ا بیژن ئه‌م وشانه فیربووه بنووسیت و بخوینیته‌وه.

عه‌لی خان پیاویکی بالا‌به‌رزی ناو شان پانبوو، ته‌مه‌نی شه‌ست‌وپینج سال ده‌بوو، وریا و چوست و چالاک بوو، له‌شولاریکی پیاوانه‌ی هه‌بوو، چاوه‌کانی گه‌وره و ره‌نگ شین بوون، جامانه‌ی کوردی له‌سه‌ردا بوو، جلوه‌ره‌گه‌که‌شی کوردی خوراسانی بوون. ریشی ده‌تاشی به‌لام سمیلتیکی دریزی هه‌بوو هه‌ر وه‌کو سمیلتی شا‌عه‌باس وابوو. ددانه‌کانیشی هه‌موو ساخ و دروست بوون، وا ده‌رده‌که‌وت له‌گیانیدا هیچ جۆره نه‌خوشیه‌کی نه‌بیت، کاتیک به‌پیکادا ده‌رۆیشت یا داده‌نیشت پشتی ساف و ریک بوو به هیچ جۆریک پشتی نه‌چه‌مابۆوه، ورگیشی نه‌بوو. جووله و گه‌ران له‌سروشندا و پاو و خوراکی باش و هه‌وای خاوین ئه‌ویان زور به‌شادی و سه‌لامه‌تی هینشتبووه‌وه. هه‌میشه جلوه‌ره‌گی خاوینی له‌به‌ردا بوو. چاکه‌ت و پانتۆله‌که‌ی له‌باشترین و چاکترین جۆری قوماش بوو. جله‌کانی له‌سه‌ر شینوازی تازه و مۆدیرن بوو، به‌لام جامانه‌شی له‌سه‌ری ده‌کرد، ده‌ست و په‌نجه‌کانی گه‌وره و به‌هیز بوون. کاتیک له‌سه‌ر فهرش داده‌نیشت و پالی به‌سه‌رینه‌که‌وه ده‌دا واتده‌زانی شاعه‌باسی گه‌وره‌یه. کوربه‌کانی ریزیکی زۆریان لیده‌نا خه‌لکه‌که‌ش که هه‌مووی خزم و که‌سی دوور و نزیکي خوی بوون، لئی ده‌ترسان و گوێراپه‌لی فه‌رمانه‌کانی بوون. دیاربوو له‌هه‌ندیک کاتدا تووربه‌ده‌بوو. په‌یوه‌ندییه‌کانیشی له‌گه‌ل خه‌لک و ده‌ورو به‌ردا باش بوو، به‌تایبه‌تی له‌گه‌ل پۆلیسدا...

نانی به‌یانیم له‌خزمه‌ت عه‌لی خاندان خوارد، زور زۆرم خو ده‌هات، ده‌مویست برۆم سه‌یری کاری شیردۆشین بکه‌م، به‌لام هیلاک و ماندوو بووم، چووم بۆ ئه‌و ره‌شماله‌ی که تاییه‌ت کرابوو بۆ شوینی نووستنی من و هاوڕیکانم، که چووم سه‌یرم کرد و «یه‌له» له‌گۆشه‌یه‌کی ره‌شماله‌که‌دا نووستوو، هیچ شتیکی به‌خویا نه‌دا‌بوو. به‌تانییه‌کم پیدادا و خوشم لئی نووستم. له‌خه‌ودا بووم که گویم له‌ده‌نگی بیژن بو

وبانگي دهکرد و دهگوت موههنديس له گهل ميگهلهکه ديتت بډ کيو يان نا. نهو پوږه واپريار بوو ماله کانيان باربکهن و برون بهرهو لای کيوهکه. بهگشتي هموو جارېک به ياني زووهکه ي باريان دهکرد، به لام نه مجاره بيبي گوتبوو ديتت نزيک نيوه پو بار بکهين.

بيبي پيره ډنيکي ته من حه فتا سال بوو، نهو شاره زاييه کي باشي هه بوو له باشي و خراپي پوږه کان و ته نانت که شوه واش. کاتي نه جامداني کاره گرنگه کان نهو دهستنيشاني دهکرد. کاتي به پيکردي ميگهلهکه، پوږ و کاتي کوچ، پوږه کاني بوشتني گه رميان و کويستان، پوږ و کاتي زه ماوه ند، ته نانت کاتي به خاکسپاردني مردوو کانيشيان نهو ديارى دهکرد. زانياريه کي په کجار زوريشي هه بوو له سهر گياده رمانيه کان و گوشتي په له وهره کتوبيه کان و له وهرې ناڅه له کان. نهو دهيزاني شيري ناڅه له کان بډ چ نه خو شيهک باشه. پوني مار به کاري چي ديت. جگه له وهره ش بيبي دوعانو سيش بوو. هه روه ها سهرى له فال گرته وهره ش دهرده چو.

گولبه هار دهگوت بيبي نهو هه موو زانياريه ي له دايکي و نهکيه وه بډ ماوه ته وه، ته نانت خانيش هه موو پرس و رايه کي به بيبي دهکرد و به يي ئيزن و برياري نهو هيچ کاريکي نه دهکرد، به يي موله تي نهو ناويشي نه ده خواره وه. علي خان جارجار دهچوه ره شماله که ي بيبي هه کاترميزيک زياتر لای دهمايه وه تا سحر و جادوي بډ بکات. يا ناموژگاري بکات. قسه کاني بيبي حسابي تاييه تيان بډ دهکرا به تاييه ت دواي نه وه ي که بيژن بوو به پاله وان.

نهو چند ساليک پينستر، پيشيني کردبوو که بيژن دهبيته پاله وان. هوزه کوچه رييه کاني تر که له دوروبه ري نه واندا بوون، نه وانيش دههاتن بډ سهرداني بيبي و پرسيان پيده کرد. نهو زور به باشي پوږه خراپ و پوږه باشه کاني دياريده کرد. بيبي هه موو خيل و هوزه کاني به باشي ده ناسين. له سيره وه تا پياز هه موو شتيکاني ده زاني. ناگاداري عيشق و عيشقبازي کوړ و کچه کانيش بوو.

پاش چند مانگيک که سهرداني هوزه که م کرده وه، چومه سهرداني بيبي. نهو گوتي موههنديس کامه يانت دهويت تا کاريک بکه م شهيدات بييت. گوتم بيبي هيچ کاميان. من ته نا بډ کارکردن هاتووم بډ ئيره. گوتي وا نيه. عيشق و عيشقبازي تو ي هيناو ته ئيره. کاري تو له شاردايه، به لام خوشگوزهرانيت ليتره يه، يا خوت يه کيک له کچه کان ديارى بکه با بزائم کاميانت دهويت، يا خوم تا نيوه پو بوتي ديارى دهکه م که حه زت له کامه يانه. هيشتا نيوه پو نه هاتبوو که پتيگوتم. نهو کچه ي که تو حه زى ليده که يت

ناوى گۈلۈپتە. مەن ھېچ باۋەرم بەقسەكەي نەكرد، بەلام پاشان پەيۋەندىيەكى باشم لەگەل كەسكىدا پەيدا كەرد كەناوى گۈلۈپتە بوو.

كۆچ

ئەو پۇژەي كە ويستيان مىگەلەكە لە ھەۋارەكەۋە بەرىپكەن، بە يېژەنم گوت مەن لەگەل مىگەلەكەدا نايەم، شەۋ خۇم دېم و دەتدۇز مەۋە. دەمويست چۈنئىتى كۆچى خەلگەكە بزانم. ھاورپكانىش مەزىز و موراد بە ئۆتۈمبىلەكەي رەزا كامىل پۇشتىتوون بۇ گۈندەكانى تر، ئىتر يەكترمان نەدەبىنىيەۋە. لەتەكەرمان بەۋلاۋە پىگاي ئۆتۈمبىل نەبوو. بۇيە بېرىارمان وا بوو پۇژى دوايى لە ئۇغاز يەكتر بېنىيەۋە. ژنەكان ئەو پۇژە شىرى بەيانيان كەرد بە پەنير چۈنكە ئەگەر بىانكردايە بە ماست، تا دەيانژەند و كەرەكەيان لىدەگرت، دەكەۋتەۋە پۇژى دواتر. ھەلگرتنى ماستىش كېشە بوو بۇ پىگا، گواستەۋەي وا ئاسان نەبوو، بۇيە شىرەكەيان كەرد بەدەلمە و پاشان كەرديان بە پەنير. دەلمەكەيان كەردە پارچە قوماشنىكەۋە. دەيانويست بىكەۋنەپى. بەشى زۆرى ئاۋى پەنيرەكە لە قوماشەكەۋە دەتكا.

ھەمۋەخەلگەكە لە دەۋرى مالى خان كۆبىۋونەۋە بۇ ئەۋەي لە پىشدا مالى خان كۆبەكەۋە و بارى بىكەن. ئەۋەش جۆرىك بوو لە بىگارى، بەلام ئەۋان پىشاندەگوت ھاۋكارى. ھېچ كەسكى لە مىندالانى خان لەم كارەدا بەشدارىيەكى ئەۋتويان نەكرد. كچەكانى خان كارە بچۈكەكانيان ئەنجام دەدا و كوركانىش سەرپەرشتيان دەكردن. چەند كورپىكى ترى خان لە ھەۋارىكى تر بوون. ئەۋانىش سەرپەرشتى چەند مىگەلە مەرىكى ترىان دەكرد، بەجيا و لە شۈننىكى تر.. كاتىك خەلگەكە پۇشتىن كەلۈپەلى مالى خۇيان ئامادە بىكەن، ھېچ كەسكى لە خانەۋادەي خان نە چوون بۇ ھاۋكارى كەردىيان. مىنىش بە كامىراكەم خەرىكى وئەگرتىيان بووم، بەلام بە كامىراي سالى (۱۹۶۸-۱۳۴۷) كە دەمتوانى تەن ھا چەند وئەيەك بگرم. كامىراكە فىلمىكى دوانزە وئەيەي تىدابوو. ئەو كاتە تەنھا فىلمى دۈۋەدە وئەيەي ھەبوو. پاشان فىلمى سىۋشەش وئەيەي پەيدا بوو، كە ئەۋەش شۇرپىشكى تەكتۇلۇژى بوو.. نىزىكى نىۋەرۇ خوشتر و ھىستەرەكانى مالى ەلى خان بار كرابوون و بەرىكەۋتن. نىزىكى چلۋپىنچ خوشتر و دۈۋەدە ئەسپ دەبوون. كچەكانى ەلى خانىش سۈۋارى ئەسپ بىوون. خوشترى پىش قافلەكە زۇر بە جوانى پارابوۋە، چەندىن گول و گەردنبەندىيان بە لاملېدا ھەلۋاسىبوو، جاجمىكى پەنگاۋرپكى جوانيان بەسەر بارەكەدا دابوو. يەككىك لە كچەكانى خانىش جلوبەرگىكى جوان و

تايبه تي پوښيښو، هه وساري حوشتره كې گرتبوو له پيشيه وه ده رويشت. حوشترى پيشه وه ده بوو زور ئازا و توندوتول بيت، جوان و پر شوق بيت، نه و كچه ش كه هه وساي حوشتره كې به ده سته وه ده گرت ده بوو كچيكي جوان و ئازا و چالاك بيت و جلو به رگي جوان و پهنگاو پهنگي له به رداييت.

پرسيارم له بيبي كرد، پازاندنه وه ي نه م حوشتره بې چيپه؟ گوتي نه مه دابونه ريتي تايبه تي خو مانه، به ركه ك و نابرووي هوزه كه مانه. بيبي حوشتريني نيري گه وړه ي هه بوو، كه لوپه لي ماله كې لي بار كړدبوو. بيبي كچيكي شووي كړدبوو له گوندې ئاشخانه داده نيشت، دوو كورپشي هه بوون نه وانيش ماليان له شپړوان بوو. بيبي ده گوت ئيمه هه موومان له ژير سايه ي عه لي خاندان. عه لي خانيش پريزي تايبه تي له بيبي ده گرت. چونكه له نيو هوزه كه ياندا پله و پايه ي به رزي هه بوو.

پوژانه ژماره يه ك خه لكې له دوور و نزيكه وه ده هاتن بې لاي بيبي بې ديدنه ي و زانيني پيشبينييه كان. نه وانه ي ده هاتن هر يه كه و دياريه كي له گه ل خويده ده هيتا، هر له پونه كره و مريشك و كه له شير تا مه رو پاره. بيبي چاره نووسي نه واني دياريد ه كړد و كيشه كانيانې پيده گوتن و فاليشي بې ده گرتنه وه، پاشان بيبي دياريه كانې كه بوي ده هاتن له گه ل عه لي خاندا به شي ده كړد و له دياريه كان بيه شي نه ده كړد، زور و كه م هر چي هه بووايه هه ردوكيان هاو به شپوون. جگه له بيبي كه حوشتريني گه وړه و به هيزي هه بوو خه لكه كې تريش ولاخيان هه بوو، به لام كه لوپه ليكي زوريان نه بوو، ته نها په شماليكي بچوك و دوو پارچه نوين و كه ميك قاپ و قاچاخيان هه بوو، بې هه لگرتني نه مانه ش ته نها ولاخيك به س بوو.

هاوسه نكي دابه شكر دني سامان له هوزه كه دا زور نا به رامبه ر بوو. هه موو شتيك هي خان بوو، له هوزه كانې تر دا كه دواتر بينيم هاوسه نكيه كان زياتر بوو. هه موو كړيكاره كانې عه لي خان تيكر خاوه ني سده سهر ئاژهل نه بوون. واته هه موو ژيانيان له سهر كار كړدن بووه بې خان. خه لكه كه چاوه پرواني نه وه يانده كړد كه ميك باري شاره كان باشتر بيت، چاوه پرواني نه وه يان ده كړد شاره كان پيوستيان به كړيكار هه بيت و تا نه مانيش واز له ژيانې كوچه ري به ينن. له دوا سهر ما زوره كې (۱۳۴۸-۱۹۶۹) و وشكه ساليه كې (۱۳۵۰-۱۹۷۱) زوربه ي كوچه ري هه ژاره كان به ره و شاره كان روښتن..

له نيو هوزه كه دا، دابه شكر دني كاره كان به به رنامه بوو. عه بدالي ته من چواره سال نه ركه كې كوكردنه وه ي سپاي مه شكه ژهندن و بار كړدنيان بوو له حوشترينك،

عەبدال كورپىك بوو ھەمىشە لە دەۋرى مەن بوو. كاتىك زانى مەن بىژەن فېرى خويندەن و نووسىن دەكەم، ئەۋىش ھەزىدەكرد فېرى خويندەن و نووسىن بىت، ئەو كورپى پياۋىكى. ھەزار و كەمبىنا بوو. باۋكى عەبدال چاۋەكانى ئازارىيان ھەبوو، بەرپىتى خۆى بە باشى نەدەبىنى، مەن ۋامزانى ئەم پياۋە ھەر بە سىكماك ۋا بوۋىت، بەلام عەبدال پىيگوتەم كە باۋكى ھەر چەند مانگىكە چاۋەكانى لىل و كەمبىنا بوون. پياۋى ھەزار و دەستكورت چوۋبوو بۇ لاي بىبى، ئەۋىش ھەندىك شىر و گىادەرمانى لە چاۋى كوردبوو، بەلام ھىچ سوۋدى نەبوو. عەبدال دەبوو لەبرى خۆى و لەبرى باۋكىشى كار بۇ مالى عەلى خان بىكات. عەبدال دوو خوشكى ھەبوو ئەۋانىش كاريان بۇ مالى عەلى خان دەكرد، شىريان دەۋشى و ماستيان دروستدەكرد و مەشكەيان دەژەند، زىستانانىش ئالفيان بۇ ئازەلەكان ئامادە دەكرد و چەندىن كارى تىرشيان دەكرد، دايكىشى جۆرەھا كارى بۇ مالى عەلى خان دەكرد. ئەۋان تەنھا نانى مەمرە و مەژيان دەستدەكەوت. عەبدال دەۋىست فېرى خويندەن و نووسىن بىت و بىرات بۇ شار، ھەزىدەكرد باۋكى بىباتە لاي دىكتور. كاتىك كە زانىم چاۋەكانى حاجى پەزى باۋكى عەبدال چەند مانگىكە توۋشى نەخۆشى و كەمبىنى بوون، ھەۋالىكم بۇ دىكتور عەباس نارد كە پياۋىك لەم ھەۋارەدا خەرىكە چاۋەكانى كۆپر دەبىت و پىۋىستە بە زوۋترىن كات بگەيەنرېتە لاي دىكتور، تىكايە ھەرمانتان بەچىيە؟ لەۋكاتەدا كە خەلگەكە خەرىكى كۆكردنەۋە و كەلوپەل و پەشمالە كانيان بوون. چاۋم لىۋو ئۆتۆمبىلىك بەرەۋ لامان دەھات، ھەموو خەلگەكە دەستيان لەكاركردن ھەلگرت و سەيرى ئۆتۆمبىلەكەيان دەكرد تاكو بزانن كىيە ھاتوۋە و بۇچى ھاتوۋە؟ كە ئۆتۆمبىلەكە گەيشت سەيرم كەرد قادىر بوو، ھەر خۆى بوو كەسى تىرى لەگەلدا نەبوو. ئەۋ شۆفېرى ئۆتۆمبىلى زانكو بوو. لەلايەن دىكتور عەباسەۋە نىزدىرابوو. كاتىك كە مەن ھەۋالم بۇ دىكتور ناردبوو، كە كەسىك خەرىكە ھەردوو چاۋى لەدەستدەدات، ئەۋىش ئەۋ ئۆتۆمبىلەى ناردبوو، تاكو نەخۆشەكە بەرن بۇ لاي دىكتور لە شىروان و قوچان. ھەموو خەلگى ھەۋارەكە لە ھۆى ھاتنى ئۆتۆمبىلەكە تىگەيشتن. عەلى خان بە ئەمە زۆر نىگەرەن بوو. گوتى ئەم موھەندىسە خۆى لە ھەموو كارىكى ئىمە ھەلدەقورتىنى و ھىچ پىۋىست ناكات حاجى پەزا بچىت بۇ لاي دىكتور. ديارە عەلى خان لەۋە نىگەرەن بىۋو كە مەن بىپەرس و مۇلەتى ئەۋ ھەۋالم بۇ دىكتور عەباس ناردبوو. عەلى خان بەتۈرەيىيەۋە بەخەلگەكە گوت بىرۋن بەلاى كارەكانتەنەۋە، بۇچى كارەكانتان جىھىشتوۋە؟ بە زوۋى ھەموۋيان چوۋنەۋە سەركارەكانيان. مەن زۆر سەرم سۈرماۋو لەۋ خەلگە، بۇ كەسىك لە عەلى خان ناپرسىت كە بۇچى حاجى پەزا

دهبىت نه چىت بۇلاى دكتور؟ حاجى رەزاش خەرىكى بەستنى بارەكەيان بوو كه له سەر خوشترەكەيان باركرا بوو. عەلى خان بەتوورەبىيەوه مۆرەبەكى لىكرىم. لەدلى خۇمدا گوتم ئىستا پىم دەلەت لىزە برۆ و نه يەيتەوه بەلاى ئىمەدا. عەبدال هاتە لامەوه و گوتم ئەگەر باوكم بروات بۇلاى دكتور چاوهكانى باش دەبن. گوتم ئەگەرى زۆر هەيه كه باشبىن. عەبدال هاوارى كرد. ئەهەلى عەلى خان باوكم دەبەويت بچىت بۇلاى دكتور و هىچ پەيوەندىيەكى بەتووه نىيە؟ عەلى خان هىچى نه گوت، بەلام يەككىك له كۆرەكانى خان بەخىراى بەرەو لای عەبدال هات و بەمشت و پىلەقه كەوتە سەرى و هەرچى جوينىكى بەدەمىدا هات بە عەبدال و باوكى عەبدالى دا. خەلكەكه هەموو بىدەنگ بوون، كۆرى خانىش بەرەوام بوو له لىدانى عەبدال. دايكى عەبدالىش بە دارىكەوه هىرشى كرده سەر كۆرەكەى عەلى خان و بە هەموو هىزى خۆى تىلایەكى له نىوقەدى دا. ئەو پياوه تەمەن سىوپیچ سألە ئاخىكى كرد و كەوت بەزەويدا. ئەو ژنه وهك شىر دەستىكرد بەلىدانى و بەكوردى قسەى دەكرد، من هىچى لى تىنەدەگەيشتم. كۆرەكانى ترىش هىرشىيان كرده سەر ئەو ژنه تا لىبىدەن، چەند ژنىكى تر بەخىراى هاتن لەنىوان كۆرەكانى خان و دايكى عەبدالدا وهستان تا بەزووى شەپەكه رابگرن.

دياربوو كه ژنان له پياوان ئاشتيخوازتر بوون. ژنانى ئەم ناوچەيه زياتر له هەر چين و تويزىك زياتر شىرە ژن بوون. من هەميشه گەواهى ئەوه دەدم كه ژنانى ئەم ولاته له پياوان ئاشتيخوازترن. له هەر شوينىك زۆردارىم بينىبىت ژنان له پيش پياواندا ناپەزاييان دەربرپووه، هەر وهك ئەوهى كه دايكى عەبدال پۆستم ئاسا ئەنجاميدا و گورزىكى له كەمەرى كۆپى عەلى خان سرهواند. بە بۆچوونى من ئەو ژنه دەسەلاتى خانى لەرزاند. بىهۆ نىيە كه دەلێن. هەندىك كەس ئامادەن رەنج بدەن و له هەمان كاتدا قسەى نابەجىي بەرامبەرەكەشيان قبول بكەن. لەو كاتەدا كامىزاكەم دەر كرد، تا چەند وىتەيهك بگرم. عەلى خان ئاگاداربوو كه من خەرىكى وىتەگرتنم بانگى كەپارى كۆپى كرد و چەند قسەيهكى لەگەلدا كرد. وا هەستم كرد له بارەى منەوه قسەى لەگەلدا دەكات. كەپار هات و براكەى كه له سەر زەوى كەوتبوو هەلسانەوه و جوينىكى بە دايكى عەبدال گوت و پۆيشت. كۆرەكەى ترى خان گوتمى ياللا هەمووتان برۆنه سەر كارەكانتان. هەموويان چوونەوه سەر كارەكانيان وهك ئەوهى كه هىچ شتىك پووى نەدايت.

دايكى عەبدال بوخچەيهكى دايەدەست هاوسەرەكەى و سواری ئۆتۆمبىلەكەى كرد. حاجى رەزا گوتمى موهەندىس من تەها پازدە رپال پارەم هەيه.. ئەو هىچ پارەى ترى نەبوو، هەرچى هەببوو هەر ئەو پازدە رپالە بوو. قادرى شۆفىز گوتمى دكتور عەباس

په نجا تومهنی بۆ ناردوه و گوتویه تی تیکرای تیچوی دکتوریش خوی جیبه جینی دهکات. ئەو ژن و پیاوه جگه له نزای خیر هیچی تریان له دەست نه دههات. ئەو خەلکه وهک. ئەوهی که باوهریان نه بیت به بی پرس و مۆله تی خان هیچ کاریک بکه. کاتیک بینان حاجی رهزا سوار بوو، ئۆتۆمبیله کهش کهوته پڕی هه موویان دهستیانکرد به سلاوات لیدان، دهنگی سلاوات لیدان خوشی و شادی خسته دلی هه موو خەلکه که وه. جگه له مالی عەلی خان. ئەو هه موو هه وه لی که شهوی پیتشوو دام له پیناوی ئەوهی عەلی خان لیم دلگیر نه بیت و رازی بیت لیم، هه مووی به با چوو، خان به ته وای لیم دلگیر ببوو، به لام به هوی پیتشکهشکردنی مه راسیم و ناردنی حاجی رهزا بۆ لای دکتور، رهزامه ندی خەلکه که م به دهست هینا بوو، به لام ئایا رهزامه ندی ئەو خەلکه بۆ من یه کسان بوو به رهزامه ندی خان؟ دیار بوو که عەلی خان ئیتر چاره ی منی نه دهو یست. ئەگەر له بهر خاتری گلۆ نه بوایه منیش له گەل قادری شۆفیر و حاجی رهزادا ده رۆیشتم، به لام زیاتر له بهر خاتری گلۆ مامه وه و که میک له ترسی دکتور عه باس و که میکیش له پیناوی خوشه و یستیم بۆ ژبانی کوچه ریبه کان و شوانی له دهشتوهر و مانه وهی شهوم له گەل بیژهندا. دایکی عه بدال له لایه که وه خوشحال بوو که هاوسه ره که ی بۆ چاره سه ر ده چوو بۆ شار و نزای خیری بۆ من ده کرد، له لایه کی تره وه زۆر نیگه ران بوو که وا له تورپیدا ئەو داره ی کیشاوه به که مه ری کو ری خاندا. ئەو ژنه له خوی نه ده ترسا به لکو له گیانی کو ره که ی ده ترسا. عه بدالیش که لیدانی خواردبوو خوین به دم وچاویدا ده هاته خواره وه، ئەو هه میشه وهک گویدریژ حه مالی بۆ مالی خان ده کرد. گوڵبه هار مه سینیه که ئاوی هینا و ده موچاوی عه بدالی شۆری و خوینه که ی بۆ پاککرده وه. من نه مده زانی گوڵبه هار پووری عه بداله. هه موو هۆزه که خزم و که سی یه کتری بوون. دایکی عه بدالیش هه ر خزمی نزیک عەلی خان بوو. نزیک نیوه رۆ مالی عەلی خان و کوپ و که چه کانی هه موو به ریکه وتن. ئەوانی تریش ده بوو به زووی که لوپه لیان باربکه ن و بکه ونه پڕی. کاتژمیر یه کی دوا ی نیوه رۆ ته نا شوینه واریک له جیگای ماله کان جیما بوو. من هه ر سه یری هه ول و ماندوو بوونی ئەو خەلکه برسییه م ده کرد، ئەو ره شماله ش که من و هاو ریکانم شه وانه تیندا ده نووستین له حوشت ریکی خان بارکرا بوو، ئەو ره شماله دوا یین ره شمالی مالی خان بوو که بارکرا. هیچ که سیک کۆله پشته که ی لی وه رنه گرتم. ئەو خەلکه بپچاره یه، ولاخیان که میوو، باره کانیان له ولاخه کانیان زیاتر بوو، خانیش له من تورپه بوو. من دوا یین که س بووم که کۆله پشته که م کرده کۆلم و که و تمه پڕی. هیچ که سیک نانی نیوه رۆی نه خوارد بوو، هه ر که سه و پارووه نانیک به رینگاوه

ده‌خوارد. دوو کيسه په‌نيره تازه‌کهيان له حوشتريک بارکرد بوو، ټاوی ليدنه‌چوړا. کچيکي ته‌من يازده سال به جاميکه‌وه به‌دوای حوشتريکه‌دا رايده‌کرد و قاپيکي به ده‌سته‌وه بوو، قاپه‌کهي بؤ دل‌وپه ټاوی په‌نيره‌که ده‌گرته‌وه و به‌و ټاوه تريتي ده‌کرد و ده‌يخوارد. سهرم سورمابوو له هه‌ژاري و سه‌بر و ټاقه‌تي ټه‌وخه‌لکه. منيش له دوای ټه‌وانه‌وه ده‌پويشتم، به‌لام ټايا من له‌گه‌ل ټه‌واندا ده‌رده‌چوم؟ پياوه‌کان زور به‌خيبرايي ده‌پويشتن، ژنان و منداان دوا که‌وتيوون. پرسيم ټه‌و پياوانه بؤچی وا به‌خيبرايي ده‌پون؟ گوتيان پنيويسته ټه‌وان زووتر له حوشتريکاني عه‌لي خان بگه‌نه جي هه‌واري تازه، تاکو شوپنيک چاک بگه‌ن و ره‌شمالي خاني تيدا‌هه‌لبدن و باري حوشتريکاني لبيخه‌ن.

خودای گه‌وره بي هو که‌سيک ټه‌وه‌نده ده‌وله‌مهند ناکات. ټه‌و که‌سه ده‌زانيت چون خه‌لکي بؤ مه‌رامي خوي به‌کاربهيئت، به‌لام خه‌لکي نازانن که بيگاري و خزمه‌تکاري نه‌که‌ن. ته‌نانه‌ت خان ټه‌وه‌شي نه‌کرد که پارووه ناننيک و هه‌نديک په‌نير يا پون بداته ټه‌و خه‌لکه تا ټه‌وان نانبخون و تيرين و تواناي کارکردنيان هه‌بيت، ټه‌وان ده‌بوو ناني خويان بخون و کاريش بؤ ټه‌و بگه‌ن. دياره خان ده‌يزاني ټه‌و خه‌لکه هه‌ژاره ناني خوشيان هر به‌ناني ټه‌و ده‌زانن. خه‌لکه‌که وا بيريان ده‌کرده‌وه ټه‌گر ناني ژه‌هراویش بخون ټه‌وه پيت و به‌ره‌که‌تي خانه. ټه‌گر عه‌لي خان نه‌بيت کاريش نييه، يان ټه‌گر خان ده‌ريانبکات ټه‌مان پوو بگه‌نه کوي؟. زوربه‌ي خه‌لکي ولا‌تي ټيمه به‌شوين خاندا راده‌که‌ن و هيچ باوه‌ريان به‌خويان نييه و پشت به خويان نابه‌ستن، وا ده‌زانن ټه‌گر خان نه‌بيت ټه‌وان ناتوان دريژه به ژيانيان بدن. «يه‌له»ش به‌دوای مندا ده‌هات و له‌خه‌لکه‌که دوا ده‌که‌وت و جيده‌ما. منداليکي (۶-۷) سال به‌پنيپه‌تي و بي پيلاو به نيو ټه‌و به‌ردانه‌دا ده‌پويشت. گوتم «يه‌له» نانت خواردووه؟ گوتي نانم نه‌خواردووه. منيش نانم پينه‌بوو جگه له ماسي قټو هيچي ترم لا نه‌بوو، به «يه‌له»م گوت خيراتر برؤ. خوشم خيراتر رويشتم و خوم گه‌يانده گولبه‌هار و پيمگوت که‌ميک نان په‌يدا ناييت. ټه‌ويش ده‌ستیکرد به‌لايه‌کي باره‌که‌دا و پارچه ناننيکي ده‌رکرد و دايه ده‌ستم. منيش نانه‌که‌م دا به «يه‌له» و ټه‌ويش به‌خيبرايي نانه‌کهي خوارد و خيرا خيرا له دواوه ده‌پويشت تا جيته‌مينيت. له بيري ټه‌وه دابووم که چون جوتيک پيلاو بؤ «يه‌له» په‌يدا بگه‌م.

سالي (۱۳۴۷-۱۹۶۸) سهره‌تاي گه‌شه‌کردني شاره‌کان بوو، دروستکردني جاده ده‌ستيپيکرده‌بوو، هيشتا نرخی نه‌وت زور هه‌رزان بوو، شه‌ري عه‌ره‌ب و ئيسرائيل له سالي (۱۳۵۲-۱۹۷۳) دا بوو به هو‌ي به‌رزبوونه‌وي نرخی نه‌وت. سالي (۱۳۴۷-۱۹۶۸)

له شارەکاندا کار دەستەدەکەوت، ئەوخەلکە دەیاننوانی بچن بۆ کۆی؟ ئەوان بەو هەژاری و نەبوونییە راهااتبوون. زۆربەیان بۆ هیچ شوینیک نەپۆشتبوون و شارەکانیان نەبینبوو. ئەمانە لە زیندانیکێ جوگرافی دیاریکراوی کەمیک بەرفراواندا بوون. گلبۆش یەکیک لەکچە هەژارەکانی هۆزەکە بوو. بالای دە سانتیمەتر لە بالای من بەرزتر بوو. تەمەنی نزیکەی (۱۸-۱۹) سال دەبوو، کراسینکی درێژی لەبەردابوو، گۆرەوی درێژی لە پێ کردبوو. کاتیک بەرینگادا دەپۆشت وریا و گورجوگۆل بوو، سەرپۆشی بەسەردا دابوو. چاوی شین بوو، دەموچاویکی جوانی هەبوو، لەکارکردندا زۆر ئازا بوو. خۆی خوشترەکانی باردهکرد و زۆر بەخیرایی مەرەکانی دەدۆشی، مەشکەکی زۆر بەخیرایی دەژەند، مەشکەکەشی لە مەشکەکی هەمووان گەورەتر بوو. خۆیندەواری نەبوو، بەلام فارسسییەکی باشی دەزانی، لەگەڵ مندا بە فارسی و کوردی قسەکی دەکرد.

ژنە خێڵەکیەکان لە سەرانسەری ئێراندا لە تیکرای ژنانی شارەکان ئازادتر لەگەڵ پیاواندا قسە دەکەن. تەواوی ئەو ژنە کوردانە زۆر بەباشی وەلامی پرسیارەکانی منیان دەدایەو. ژن و کچانی کوردی کۆچەریی هەروەک ئاوی سەرچاوەی کانی کۆیستانەکان پاک و بێگەردن. گلبۆش یەکیک بوو لە نمونەکی ئەو ژن و کچانە. کاتیک پۆژی یەکەم گۆتم گلبۆ خێراترین مەردۆشە ژنانی تر خوشحالیان دەربەری و چەپڵەیان لێدا و دەستیان کرد بە سلاوات لێدان. گلبۆ دایکی لە کاتی منداڵ بووندا مەردبوو. پووری گەورەکی کردبوو. کاتیک تەمەنی چوار مانگ بوو باوکی ژنی هینا بوو. پیاوانی لادینی و کۆچەریی بەبی ژن هەلناکەن، کێ مەرەکان بدۆشیت؟ کێ مەشکە بژەنیت؟ کێ ئاوبهینیت؟ بیبی دەیکوت باوەژنەکی گلبۆ زۆر لەگەڵیدا خراپە. گلبۆ تا ئێستا چەندین جار لە دەست باوەژنەکی رابکردوو و پۆشتوو بۆ گوندیک بۆلای خزمەکانی دایکی، بەلام باوکی ئەوی دۆزیوەتەو و بە لێدان هیناویەتیەو بۆ نێو هۆزەکی خۆیان. کاتیک بە کۆلەپشتەو بەرینگادا دەپۆشت، گلبۆ تەنھا چەند مەتریک لە پێش منەو بوو. راستیەکی ئەوەیە من کەمێ خێرای خۆم کەمکردووە تا ئەو پێشم بکەوێت. پاشان برۆم نەمدەتوانی بەپێی ئەو برۆم، ئەو و لاخەکی بەخیرایی لێدەخوری و خۆشی بەخیرایی بەشوینیدا دەپۆشت. چرکە بە چرکە نێوانمان زیادی دەکرد، وامههستەدەکرد کە دلم دەیهوێت لە من زیاتر و خێراتر بڕوات. جارجاریک رامدەکرد و نێوانمان کەمتر دەبوو، بەلام جاریکی تریش جێدەمامەو.

بیبی لە سەرباری خوشترەکیەو سوارببوو. عەلی خان و بنەمالەکەشی

برويشتبوون. يبيي به‌دواي ئه‌واندا برويشتبوو. خه‌لکه‌که‌ي تريش وه‌ک له‌شکريکي تیکشکاو له‌دواوه‌ده‌برويشتن. خو ئه‌گه‌ر نيوانم له‌گه‌ل عه‌لي خان دا تيکنه‌چووبايه‌له‌ وه‌بوو سواري ئه‌سپيک يان حوشتريکيان بکردمايه، يان لانيکه‌م کۆله‌ پشته‌که‌يان بۆ هه‌لبگرتمايه، به‌لام خان و کوربه‌کاني خويان له‌ من نه‌گه‌ياندا و ته‌نانه‌ت نه‌يانگوت تو له‌گه‌ل ئيمه‌دا ديت يان نا، به‌لام خه‌لکه‌که‌ي تر بريزان ليده‌گرتم. «يه‌له» ش پيڤه‌پني من ده‌هات، من و «يه‌له» نه‌مانده‌تواني له‌گه‌ل پياوه‌کاندا به‌خيزايي برۆين، به‌لام له‌گه‌ل ژنه‌کاندا ده‌رده‌چووین. پيره‌ژن و پيره‌ميرده‌کانيش له‌ دواي ئيمه‌وه‌ بوون. پاش دوو کاتزمير بربرويشتين ده‌شتي ته‌کمه‌رانمان جي‌هيشت. شوين هه‌واري دوايمان (تۆگور) بوو، به‌لام عه‌لي خان گوتبووي له‌ (قولانلو) پشوده‌ده‌ين، تۆگوري بۆ ميگه‌له‌ مه‌ره‌که‌ي تر جي‌هيشتبوو. ئه‌و دوو ميگه‌ل له‌ مه‌ره‌کاني له‌ تۆگور جيگير ده‌کرد و ميگه‌له‌کاني تري له‌ قولانلو جيگير ده‌کرد. خوي هه‌ميشه‌ له‌گه‌ل ئه‌و ميگه‌له‌دا ده‌برويشت، که له‌ پيش هه‌موانه‌وه‌ بوو. گه‌يشتينه‌ هه‌واريك که ئه‌سه‌دي کوربه‌گه‌وره‌ي خان ليي جيگير ببوو. ئيمه‌ ده‌بوو نزیکه‌ي (۱۵-۱۶) کيلو مه‌تري تر ريگا ببرين.

هاورپکاني خۆم که له‌ گونده‌کاندا کاري ليکۆلینه‌وه‌يان ده‌کرد، ئه‌وان ژيانيان له‌ من باشت‌ر بوو، خانويه‌کيان به‌کري گرتبوو بۆ مانه‌وه‌ و پشودانيان.. ئۆتۆمبيل‌يشيان له‌ لايه‌وه‌ به‌لام من له‌ دۆخيني خراپتردا بووم. يه‌ک به‌رزپيڤو، يه‌ک قيبه‌نما و نه‌خشه‌يه‌کي (۱:۲۵۰۰۰۰) ناوچه‌که‌ و دووربينکي زانکو، کاميزايه‌کي خۆم. له‌گه‌ل چه‌ند قوتو ماسي و لۆبيا که بۆ من مابوونه‌وه‌. مه‌تاره‌ و کيسه‌ خه‌و و کۆله‌پشتيش که‌هي خۆم بوون. هاورپکانيشم له‌ ده‌ورو به‌ري (ئوغاز) جيگير ببوون. که‌سيک چيشتي بۆ ليدنه‌نان، من و دوو هاورپم که له‌و ناوچه‌يه‌ بووين و له‌گه‌ل کۆچه‌رييان بووين، ده‌بوو خواردني له‌ قوتو نراو بخوين، يان خواردني مالي خه‌لکي و مالي خان بخوين. هه‌له‌ي من ئه‌وه‌ بوو که مۆله‌تم له‌ خان وه‌رنه‌گرت، کاتيک په‌يامم بۆ دکتور عه‌باس ناردا، ئه‌و کاته‌ش که قادر هات ئه‌گه‌ر به‌ هيواشي به‌مني بگوتايه‌ که بۆچي هاتووه‌؟ ده‌متواني ئه‌وکاته‌ مۆله‌ت له‌ خان وه‌ربگرم، به‌لام قادر به‌ده‌نگيکي به‌رز گوتي من بۆ کاري حاجي ره‌زا هاتووم بۆيه به‌قسه‌کاني ئه‌و من ئه‌وه‌نده‌ي تر کاره‌که‌م له‌ ده‌ست ده‌رچوو.

کام کونيخا و کام شا مۆله‌ت ده‌ده‌ن له‌ سنووري ناوچه‌ي ئه‌ودا به‌بن مۆله‌تي ئه‌و ئاويش بخۆيته‌وه‌، قسه‌ ده‌بيت قسه‌ي خان بيت. له‌م ولاته‌ي ئيمه‌دا، کام مامۆستا ئاماده‌يه‌ به‌ بن مۆله‌تي ئه‌و خويندکاره‌که‌ي بچيت بۆ (WC). خويندکار ده‌بيت په‌نجه‌ي شاده‌ي ده‌ستي راستي هه‌لبريت و بلت مامۆستا به‌يارمه‌تيت ده‌مه‌ويت بچم بۆ (WC).

دیاره ئه کاره سهره تاي دکتاتوریه ته. چونکه ئه و منداله تا کوتایي ژيانی چاوه پنی مؤلته وهرگرته له به پړیوه بهر. ئیستا من ده بیت باجی مؤلته وهرنگرتن له خان بدهم. ئه وه تا به پیاده پړوی به کوله پشت و کیسه خهویکی قورسه وه به دواي کاروانه که دا ده پړم.

گولبه هار گوتی موهه ندیس کیسه خه وه که تم بده ری له سهر باره که بۆت دابنیم. کیسه خه وه که ی لپوه رگرم و له سهر باری و لاخه که ی داینا. منیش که میک بارم سوکتر بوو. چهند کاتژمیریک له نیوه پړ لای دابوو برسی و تینوو بووم، به لام له گهل خه لکه که دا ورده ورده ههر ده پړیستم، جاریک دوا ده که وتم و جاریک پیتشه که وتم. له نیوان ژنه کاندایا هاجه ری ژنی مسته فا دووگیان بوو. ئه و به حوته مین مندالییه وه دووگیان بوو. سکی گه وره بوو، له وه ده چوو حوت یا ههشت مانگ بیت. ته نانه ت ئه ویش پیش من که و ته وه. پړیشتن به و شاخ و کپوه دا وه کو پړیشتن له چوارباخی ئه سفه هان و ابوو به لایانه وه. من ته ناها برسیتم ده بینی، ده مویت برسیتم نه مینیت. ئه وان به یه کباز خویان هه لده دا له م به رد بۆ ئه و به رد. منیش به کوله پشتی قورسه وه ده بوو له دواوه پړم. هه ندیک جاریش خیراییه که م زیاد ده کرد و چهند هه نگاویک پیش گلپۆ ده که وتم. به لام زۆریه ی کات له دواوه بووم.

من یه ک وشه م له باره ی هه ستی خۆمه وه به گلپۆ نه گوتبوو، زاتم نه ده کرد، له وه ده ترسام که کیشه یه ک دروست بیت و پارچه ی گه وره م گوینچه که بیت. ئیستا که له گهل عه لی خاندا په یوه ندیم تیکچوو به بۆ ئه و ئه وه نده به سیوو که به هانم پیتگریت. ئه گهر عه لی خان گومانی بېردایه که من حه زم له یه کیک له کچه کانی هۆزه که یه تی به هانیه کی گه وره ی ده ستده که وت، ئه و خه لکه سادانه له م جۆره کاره دا زۆر توند پړه ون، به لام چ کچیک هه یه به سه یرکردنی کوپیک هه موو شتیک نه خوینیته وه. گلپۆ هه موو شتیک ده زانی، ئه ویش سه یری منی ده کرد و هه ستی به وه ده کرد که دلم بۆی ده سووتیت، به لام نه مده زانی چی بوو له سهر لپوی بزه بوو یا زه رده خه نه. بیرمکرده وه که نامه یه کی بۆ بنووسم، به لام به داخه وه ئه و خوینده واری نه بوو.

ئه وکاته ناوی محهمه د به هه من بیکم بیستبوو، چهند مانگی که له وه دوا نه مده زانی که چون ناوی ئه وم بیستوو. زانیم که پیاویک به ئیراده یه کی پۆلاینه وه له ناوچه ی قه شقاییه کانی فارس قوتابخانه یه کی کوچه ری دروست کردوو. راپه رینیکی به رپاکرووه له پیناو فیرکردنی کوچه رییه کانی ئه و ناوچه یه. منیش له بهر خاتری گلپۆ ده مویت بيم به ماموستای ئه م هۆزه. گه نجیکی بیست سال ئه مړۆ عاشقه و سه به نی به تال. کاتیک

چهند مانگىك له گليو دوور كه وتمه وه نه قل گهرايه وه بى ميشكم و زياتر سهرنجم له سهر كچانى زانكو بوو تا كچانى ئوغاز و كچانى كيوهكانى فاتمه خانى قوچان..

به هر حال دواى نيوه بى گهيشينه (قولانلو) رهشمالهكهى خان هلدرا بوو، پياوهكان گهيشتبوون و بارى و شترهكانيان خستبوو، ميخ و ديرى گى رهشمالهكانى تريشيان چهقاند بوو، بهلام كهلوپهلهكانيان هيشتا له و ناوهدا كهوتبوون. على خان له سهر ههنديك نوين دانىشتبوو. سلاوم ليكره، بهلام گويم له وهلام نهبوو، وهك نهوهى گوئى له سلاوهكهه نهبوويت. دهبوو دلنهواييم بكردايه، نهو قيت دانىشتبوو يارى بهسميلهكانى دهكره. گوتم خان مؤلتم دهدهيت وينهيهكت بگرم؟ چونكه بهشيوهيهكى زور جوان دانىشتوويت هر له شا عهباسى گهوره دهچيت. چاوهپوانى وهلام نهبووم، دهستم برد بى كوله پشتكهه و كاميراكهه دهركره، وام ههستكره پيمبلې برى ونه لهبر چاوم، بهلام دووان له كچهكانى هاتنه ئهملو ئهولاي باوكيانهوه، نهوان خويان بى وينهگرتن ئاماده كردهبوو. گوتم چاوتان لينه چون خانى گهوره له شا عهباسى گهوره دهچيت. وامدهزاني كچانى خان نهخويندهوارن، هيشتا لهگل نهو كچانهدا قسم نهكردهبوو، بهلام كچهكان ريك وهستا بوون وهك نهوهى كچى شا عهباسى گهوره بن. له دلى خومدا گوتم خوزگه كاميراى فهوريم لايوايه تا دمودهست وينهكه بهئامادهيى وهرگيرايهوه. له سهردانهكانى ترده وينهكانم بى هينانهوه، وينهكان زور جوان بوون. خانيش لهگهلمدا مىهرهبانتر بوو. خو لهوانهيه هوى مىهرهبانبوونى خان شتيكى تر بوويت. خان زوو توره دهبوو، بهلام پاش كهميك سارد دهبووه وه مىهرهبان دهبوو. ژنان و پياوان شهكهت و ماندوو خهريكى مال كوكردنهوه و ريخستنى مالى خويان و خان بوون. دمەزاني كه ئهمشه و هاوپريكانم لهگل رهزا كاميل لهكوندى (سهردارئاوا) ماونهتهوه و ناگهرينهوه بولاي ئيمه. نهو ريگهيهى كه ئيمه پتيدها تيبووين ريگاي ئوتومبيل نهبوو. دهبوو هاوپريكانم لهكوندهكانى دهوروبهري تهكمهههه كار بكن. خان خهريكى چا خواردنهوه بوو، بهلام خولقى منى نهكره. نهو رهشمالهه كه بى من و هاوپريكانم دانرا بوو هيشتا ههلهندرا بوو. له سهر زهوييهكه كهوتبوو، وهك نهوهى كه نهپانهويت نهو رهشماله بى من ههلبههه، وام بهباشزاني كه ئهمشه و بجمه لاي بيژهن و لهگل نهودا لاي ميگهلهكه بم، بهلام هيشتا ميگهلهكه نهگهيشتبوو، ميگهلهكه بههيواشي و به لهوه دههات. ئيمه بهريگادا بهخيراى دههاتين، بهلام ميگهلهكه دهبوو زور به هيواشي بيت. به هر حال من تيدا مابووم نهدمهزاني چييكهه، ههلسام و به على خانم كوت بهيارمهتي بهريزتان من رهشمالهكهه ههلهدهم، بانگي چهند ژن و پياويكم كرد كه

بىن و ھاۋكارىم بىكەن. ئەۋانېش ھاتن و لەماۋەى چەند خولەكىكدا رەشمالەكەيان ھەلدا. يەككە لە ژنەكان پارچە جاجمىكى ھىتاۋ لەناۋ رەشمالەكەدا رايخست. كۆلەپشت و كىسە خەۋەكەم خستە نىۋ رەشمالەكەۋە. لەبەر خۆمەۋە بىرم دەكردەۋە لە شۈيىنىكدا كە دوۋرە دەستە و دەرامەت كەمە، نابىت بلىت مىۋان رادەگرن؟ بەلكو دەبى بلىت مىۋان ھات. ئەم بىركردەنەۋەيە دەيان جار لەگوند و نىۋ ھۆزەكاندا بە مېشىكى مندا ھاتوۋە. «يەلە»ش ھاتە نىۋ رەشمالەكەۋە و بەبى ئەۋەى ھىچ بلىت يەكسەر لىنى نوۋست. ئەو منداۋە لە رېڭادا ئەۋەندە ماندوۋ بىۋو بۆيە بەزوۋىي خەۋى لىكەۋت. كىسە خەۋەكەم كىرەۋە و «يەلە»م پىداپۇشى. مىگەلەكە دەۋو بگاتە جى و مەرەكان دەۋو بدۇشرىن. لەم ھەۋارەدا چەند كانىيەكى بچوۋك ھەبوۋن، لەۋەرەكەش لەۋ ناۋچەيدا تەن ھا بەشى سى پۇژى دەكرد. چوۋم بۇسەر كانىيەك و دەموچاۋم شۇرى. ھىشتا دوۋ كاتزىمىر كاتى مابوۋ بۇ ئىۋارە، لە سەر گىيى بەردەمى رەشمالەكە دانىشتەم و يادەۋەرىيەكانەم دەنۋوسىيەۋە، عەبدال و دايكى كەمىك بىكار بىۋون و ھاتتە لامەۋە. دايكى عەبدال گوتى چۈن بتۋانن ھەۋالى حاجى رەزا بزانن ئاخۇ دىكتۇر چى پىگوتوۋە، ئاخۇ چاۋەكانى چاك دەبن يان نا. دەۋو بە جۇرىك قسە بىكەم كە نەھىلم ئەۋان نىگەرەن بىن، بەلام من چۈن ھەۋالىكى حاجى رەزا بزانم، خۇ ھىچ ھۇكارىكى پەيوەندىكرىن نەبوۋ..

چاۋم بۇ كچانى ھۆزەكە دەگىپرا، بەتايىبەت سەيرى گىلۇم دەكرد، ئەگەر لە خەلكەكە و باۋكى گىلۇق و عەلى خان نەترسامايە ديار نەبوۋ كە چىم دەكرد. ئىستا لە خۇم دەپرسىم، بۇچى لەگەل گىلۇدا پەيوەندىم پەيدا كىردوۋە؟. لە سالى (۱۳۴۷-۱۹۶۸) لە زانكۆ ئەدەبىياتى مەشھەد چەند سەد خويندكارىكى كچ ھەبوۋن لە نىۋان ئەۋ ھەموۋ خويندكارە كچەدا سى يان چۋار كچ لەچكىان ھەبوۋ، ئەۋانېتر ھەموۋ بى لەچك و سەر پۋوت بوۋن و جلوبەركى كورتىيان لەبەر دەكرد. لەكاتى ۋەرزىكرىنىشدا كچان بە شۇرتىكى كورتەۋە يارىان دەكرد، زانكۆ ۋەك سالتۇنى خۇپازاندەۋە ۋابوۋ. نازانم بۇچى دلم نەدەچۋە سەر يەككە لەۋ كچانە، بەلام بۇچى حەزم چۋوبوۋە سەر ئەۋ كچە كۆچەرىيە؟ خۇ ئەم كچە جگە لە دەستەكانى و دەموچاۋى ھىچ شۈيىنىكى تىرى دەرەنەدەكەۋت، جەلەكانىشى تەسك و چەسپ نەبوۋن. بەلكو جلوبەركى كوردى فش و فراۋانى لەبەرادیۋو، سەرپۇشى دەدا بە سەرىدا تەننەت تالىكى قزىشى دەرەنەدەكەۋت، خويندەۋارىشى نەبوۋ، لە نىۋ ئەۋ ھۆزە كۆچەرىيەندا ھەژارتىن مالېش بوۋن، باۋەژنەكەشى ھەمىشە ئازارى دەدا و كارى شىردۆشىن و مەشكەژەندىن بوۋ، دۋاى ئەم كارانەش دەۋو بچىت ئازەلە برىندارەكان تىمار بىكات. ھىچ ئەقلىك رېڭەى نەدەدا كە

واز لهو کچه شارنشين و خوینده‌وارانه بهیتم و دلم بچيته سهر نهو کچه کوچهریبه. کاتیک عیشق دیت نه‌قل دهروات. له بیرکردنه‌ودا بووم که گویم له دهنکی زهنکی میگه‌له مه‌ړیک بوو هه‌لسام و به‌رهو لای میگه‌له‌که که‌وته‌مه‌ړی.

کاتیک میگه‌له‌که که‌یشته شوانه‌که‌ی بیژهن نه‌بوو. نهو شوانه گوتی بیژهن له جیگایه‌کی تره‌وه دیت، میگه‌له‌کان ههریه‌که و له ړینگایه‌که‌وه دین تاکو له‌وه‌ړ و ئاو به‌شی هه‌موو ئاژه‌له‌کان بکات. نه‌م میگه‌له‌ش هه‌مووی هی حاجی عه‌لی خان بوو، به‌لام هه‌واره‌که‌یان له هه‌واری ئیمه‌ جیابوو. نه‌م شوانه ناوی خدیو بوو، گوتی نه‌گه‌ر ده‌ته‌ویت بیژهن ببینیت ده‌بیت له‌و دۆله‌ی تره‌وه برۆیت و له ړووباره‌که به‌پریته‌وه و له‌وبه‌ره‌وه چاوه‌پروانی بکه‌یت. گوتم مادام وایه له هه‌واره‌که ده‌میتمه‌وه. تاکو دیت. خدیو گوتی بیژهن ناتوانیت نه‌مشه‌و بگاته هه‌واره‌که. گوتم نه‌ی چۆن مه‌ړه‌کان ده‌دوشن؟ گوتی هیچ، نه‌مشه‌و مه‌ړه‌کان نادوشن.

کاتی ئیواره بوو، خۆر خه‌ریکی ئاوابوون بوو، گوتم به‌پشتیوانی خودا ده‌که‌ومه‌ړی به‌م دۆله‌دا، داده‌گه‌ریم تا ده‌گه‌مه لای ړووباره‌که، له‌وی چاوه‌پروان ده‌که‌م تامیگه‌له‌که ده‌گات و شه‌و له لای بیژهن و نه‌ردۆ و میگه‌له‌که ده‌بم. گه‌پامه‌وه بق ره‌شماله‌که لایت و مه‌تاره‌ی ئاوه‌که‌م هه‌لگرت و که‌وته‌مه‌ړی، سه‌د مه‌تر نه‌رۆیشتبووم که عه‌بدال به‌شوینمدا هات و گوتی موه‌ندیس به‌ته‌نیا بق کوئ ده‌چیت؟ گوتم به‌ره‌و خوار ده‌ړۆم، بیژهن میگه‌له‌که ده‌هینیت بق خواره‌وه. نه‌و منداله‌ که تازه په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل مندا دروستکردبوو. گوتی کات دره‌نگه و ئیستا دنیا تاریک دادیت، باش نییه به‌ته‌نیا برۆیت، لیږه گورگ زۆره، له گورگیش خراپتر سه‌گی لای میگه‌له‌کانن، که‌میک بووه‌سته، ده‌چم به‌دایکم ده‌لیم و منیش دیم له‌گه‌لت. پاش چهند خوله‌کیک عه‌بدال له‌گه‌ل دوو مندالی هاوته‌مه‌نی خوی، برزوو و موحسین هاتن، ههریه‌که و تیلايه‌کیان به‌ده‌سته‌وه بوو. تیلايه‌کیشیان بق من هینابوو. گوتم مۆله‌تتان له‌ عه‌لی خان وهرگرتووه؟ گوتیان شه‌وه و خان هیچ کاریکی به‌ئیمه‌ نییه، ئیمه به‌رۆژ ده‌بیت نوکه‌ری خان بین و شه‌ویش که‌ری خۆمانیین. چوار که‌س که‌وتینه ړینکا منیش ترسم شکا. هیشتا نه‌گه‌یشتبوینه سه‌ره‌تای دۆله‌که دنیا به‌ته‌واوی تاریک بوو. نه‌و مندالانه هه‌روه‌کو بزنه‌ کتوی به‌سه‌ر به‌رده‌کاندا له‌پیش منه‌وه رایانده‌کرد، ده‌یانگوت موه‌ندیس دوا که‌وتی. پاش ماوه‌یه‌ک گه‌یشتینه دامیني دۆله‌که، جیگایه‌کی زور خۆش بوو پشوویه‌کماندا و لایته‌که‌م ده‌رکرد و یاداشته‌کانم نووسییه‌وه. برزوو ته‌مه‌نی (۱۶-۱۷) سال ده‌بوو، نه‌خوینده‌وار بوو، خۆیشی به‌ته‌واوی نه‌یده‌زانی ته‌مه‌نی چهنده؟ ده‌یگوت ته‌مه‌نم (۱۵-۲۰) ساله، به‌لام هیشتا نه‌چووبوو بق

سهربازی، حه زیده کرد بچیت بۆ سهربازی، ده یویست شار ببینیت. ئه و هه رگیز هیچ شاریکی نه دیبوو، ته نانه ت شیروان و مراوته پەشی نه دیبوو، هه ر کاریک عه لی خان و کوره کانی پینان بگوتایه ئه و به بی ئه ملاولا ئه نجامی ده دا. داری ده هینا، مه ری ده له وه ژانده، چاودیری حوشره کانی ده کرد، گیای کتیی بۆ بنه ماله ی خان کۆده کرده وه، زرشک و میوه ی کتیی بۆ ده هینان. ئه گه ر خان بیگوتایه دار ئه رسه کانی بۆ ده برییه وه، هه ر کاتیک کوره کانی خان برۆیشتنایه بۆ راو ئه ویش له گه لیاندا ده برۆیشت و هه ر ئاژه لیکیان بکوشتایه ئه و سه ری ده بری و لاشه که ی هه لده گرت. ئه و به منی گوت په ری خانم خوینده وارییه کی باشی هه یه. برزوو گوتی په ری خانم کتییی زۆری هه یه، کتیه کانی له نیو خورجیندا هه لگرتوه. باری دوو حوشر کتییی هه یه.

ئه گه ر کوره کانی خان بیانویستایه له که سینک بده ن. ئه و برزوویان ده ناردا تاکو له و که سه بدات. کاتیک مه ره کان ده زان هه ر ئه و به چکه کانی کۆده کردنه وه و ئاگاداری ده کردن. کریکه شی مانگی پینچ مه ن (۳۰ کیلو) ئاردا بوو له گه ل سالی ده ستیک جلی کۆن که عه لی خان له شار بۆی ده کپی له گه ل جوتیک پینلوی کۆنه ی سهربازی. برزوو خۆی و دایک و باوکی و خوشک و براکه ی هه موویان کاریان بۆ خان ده کرد. له سالیاندا دوو پۆژ شیریی میگه له که بۆ ئه وان بوو. باوکیشی مانگی پازده تومه ن کرینی له خان وه رده گرت. باوکی به گشتی هه شت مه ر و دوو ولاخی هه بوون. موحسینیش کوره هه ژاریکی وه ک برزوو بوو، ته ن ها مالی ئه وان سالی یه ک پۆژ شیریی میگه له که یان هه بوو. ژماره ی خیزانی مالی موحسین که متر بوو. ئه م مندالیکیی بچکۆلانه بوو، به لام برزوو که سینکی چوارشانه و به هیز بوو، له شولاریکی جوانی هه بوو، هینشتا ریشی نه تاشی بوو، سالی یه ک دوو جار سه رتاشیکیی گه پۆک سه ردانی هه واره که یانی ده کرد سه ر و ریشی هه مووانی ده تاشی. ئه و شه وه ی که له گه ل مندا بوو هه شت مانگ بوو سه ری نه تاشی بوو. هه ر له خه لکی ناو دارستانه کان ده چوو، مه به ستم له شۆر شگیزه کانی ناو دارستانه کانه که له گه ل میرزا کوچه ک خانی جه نغه لی بوون. ئه ویش حه زی ده کرد بچیت بۆ پاله وانبازی. ره وشتیکیی پیاوانه ی هه بوو، هه میسه حه زیده کرد هاوکاری خه لکانی تر بکات. هه رچییه کی ده سته که وتایه ده یخوارد هه ر له لاشه ی مه ری مناره وه بوو تاکو مار. ئه و ماری ده کوشت و ناوسکه که ی ده رده کرد و پاشان ده بیرژانده و ده یخوارد. ئه و ده یگوت هیچ که سینکی تر گوشتی مار ناخوات. برزوو ده یگوت حاجی ره مه زان ده لیت تق حه رام خۆریت، به لام ئه و چی ده لیت بابلیت من هه رشتیکم به رده ست بکه ویت ده یخۆم. ئه و ده یگوت له و شاخ و کتیه هه موو

شتيک حه‌لاله. برزوو فله‌سه‌فه‌يه‌کي بۆ خۆي دانابوو، ده‌يگوت حه‌رام سکی به‌تاله. ئه‌وه‌ که‌سيکی دهم به‌ خه‌نده بوو هه‌ميشه پنده‌که‌ني، رۆژاني پيشوو تريش هه‌موو رۆژيک ده‌مييني، به‌لام هه‌رگيز لای دانه‌نيشتبووم و قسه‌م له‌گه‌لدا نه‌کردبوو.

عه‌بدال گوتي واپزانم نه‌گه‌ر کاتژميتریکي تر برۆين ده‌گه‌ينه ميگه‌له‌که. که‌وتينه‌وه رۆي هه‌وا خۆش بوو، شنه‌ي شه‌مالي به‌هاري کويستان دلي مروفی شاد ده‌کرد. ئه‌وه‌ کويستانه جوانيه‌کي نمونه‌يي هه‌بوو. گياي ژير پيم ته‌واو به‌رز ببووه‌وه، وامده‌زاني به‌ سه‌ر قه‌يفه‌دا ده‌رۆم.

چل سال له‌وه‌دا له‌ سالي (١٣٨٧-٢٠٠٨) له‌ هه‌مان کات و سالدا رۆيشتم بۆ هه‌مان شوين، به‌لام به‌ داخه‌وه هيج شويته‌واړيک له‌ جواني نه‌و گژوگيايه نه‌مابوو. له‌وه‌رگه‌کان له‌نيو چووبوون. که‌شوه‌وا و سروشت به‌و جوانيه نه‌مابوو. خه‌لکه‌که به‌ تراکتور و تفه‌نگي راوکردنه‌وه به‌و جياگيه‌دا ده‌رۆيشتن. ئه‌وه‌ سروشته‌يان وا له‌ناوبرد بوو که به‌ ده‌يان نه‌وه‌ي تر ناتوانن جاريکی تر نه‌وه‌ سروشته‌ جوانه بگيرنه‌وه.

عه‌بدال و منداله هاوته‌مه‌نه‌کاني نه‌وه‌ که‌مي خواردنيان له‌ نيو سروشت قه‌ره‌بوو ده‌کرده‌وه. دياره مافي نه‌وه‌يان نه‌بوو که‌ راو بکه‌ن. راوکردن ته‌نا مافي مالي خان بوو. نه‌گه‌ر بزنيک يا مه‌ريک خه‌ريکبووايه بمريت خان سه‌ري ده‌بري و گوشته‌که‌ي پنده‌دان. خان هه‌موو ساليک له‌ جه‌ژني قورباندا حوشتريکی سه‌ر ده‌بري و نيوه‌ي گوشته‌که‌ي له‌ نيوان دانيشتواني چوار هه‌واردا دابه‌شده‌کرد. نه‌وه‌ چوار هه‌واره هه‌موو کريکاري نه‌وه‌ بوون. نيوه‌که‌ي تريشي داده‌نا بۆ بنه‌ماله‌ي خويان.

به‌رپيگادا ده‌رۆيشتين و گفتوگومان ده‌کرد له‌باره‌ي ياري و ئاژه‌له‌کانه‌وه. له‌باره‌ي نه‌وشتانه‌ي که‌ برزوو ده‌يخواردن. قسه‌مانده‌کرد. برزوو کيسه‌ليشي ده‌کوشت و گوشته‌که‌ي ده‌خوارد. مشک و جرجي ده‌کوشت و ناوسکه‌که‌ي ده‌رده‌کرد و گوشته‌که‌ي ده‌خواردن. نه‌وه‌ مندالانه ده‌يانگوت برزوو جگه‌ري گورگيشي خواردوو. خۆشي ده‌يگوت خواردوو.مه. گفتوگۆکانمان به‌رده‌وام بوو. له‌و مندالانه‌م پرسى کى سه‌ره‌رشتياري شوانه‌کانه؟ هه‌مويان به‌يه‌که‌وه گوتيان دوو سال له‌مه‌وبه‌ر سه‌ره‌رشتياري شوانه‌کان مرد. ئيستا عه‌لى خان سه‌ره‌رشتياريکي (ئه‌سفه‌چيري) هيناوه. نه‌وه‌ هه‌ميشه له‌گه‌ل شوانه‌کاندا شه‌ر ده‌کات، له‌ شوانه‌کان ده‌دات و موچه‌که‌شيان که‌مده‌کاته‌وه. سه‌ره‌رشتياري شوانه‌کان له‌ هه‌واړيکي تره، زۆر کاري به‌سه‌ر نه‌وه‌ شوان و ميگه‌له‌وه نيه‌ که‌ لاي خانه. سه‌ره‌رشتياري شوانه‌کان نه‌سپيکي هه‌يه و سه‌رداني هه‌موو ميگه‌له‌کان ده‌کات. نه‌گه‌ر ببينيته‌ شوانيک نووستوو ئيتر چي له‌ده‌ست بيت به‌رامبه‌ري ده‌يکات،

ئه‌گەر می‌گه‌له‌که په‌راگهنده ببوو ئه‌وا سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان ده‌یکاته شه‌ر له‌گه‌ل شوانه‌که‌دا و لینه‌ده‌ات، ئه‌گەر سه‌گی لای می‌گه‌له‌که بریندار بوو ئه‌وا سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان ئه‌و شوانه زۆر خراپ سزا ده‌دات. سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان ئاگاداره و ده‌زانیت که مه‌ره‌کان باش له‌وه‌راون یان نا. مه‌ره‌کان ده‌بیت خورییه‌که‌یان بریسکه‌ی بیت، ئه‌گەر مه‌ره‌کان باش نه‌له‌وه‌راون ئه‌وا خورییه‌که‌ی بریسکه‌ی نایات. ئه‌و مندالانه زۆر له‌باره‌ی کیشه‌ی نیوان شوانه‌کان و سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان قسه‌یان کرد. عه‌بدال گوتی بیژهن ده‌یه‌ویت ببیت به‌سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان. ئه‌م سه‌رپه‌رشتیاری شوانانه تاکو ئیستا چه‌ندین جار له‌گه‌ل بیژهن‌دا بووه به‌شه‌ریان.

له‌ ناکاو عه‌بدال گوتی بیده‌نگین و خۆی خسته سه‌ر زه‌وی و گوئی به‌ته‌خته به‌ردیكه‌وه‌نا. گوتی می‌گه‌له‌که یه‌ک (چیخ = نزیکه‌ی سی کیلق مه‌تر) له‌ ئیمه‌وه دووره. رۆیشتنه‌که‌مان خیراتر کرد پاش که‌میک گویمان له‌ ده‌نگی سه‌گه‌کان بوو، عه‌بدال گوتی کورپنه ئه‌وسه‌گانه هه‌ستیان به‌ بوونی پلنگ کردووه له‌م ناوه‌دا، بۆیه ئاگاداری خۆتانین. کاتیک به‌می‌گه‌له‌که گه‌یشتین می‌گه‌لی بیژهن نه‌بوو. ئه‌و مندالانه ده‌نگی سه‌گه‌کانیان ده‌ناسییه‌وه هه‌ر سه‌گیک بۆ خۆی ده‌نگیکێ تایبه‌تی هه‌یه. ده‌نگی دوو سه‌گ ئه‌گەر له‌یه‌ک دایکیشین ده‌نگیان وه‌ک یه‌ک نییه. ئاخ‌ر له‌ سروشتدا دوو شت وه‌ک یه‌ک نین. روه‌کناسه‌کان ده‌لێن دوو گه‌لای یه‌ک دره‌خت وه‌کو یه‌ک نین.. له‌ لایه‌ن چوار سه‌گه‌وه دووره دراین. سه‌گه‌کان ئه‌و مندالانه‌یان ده‌ناسی زیاتر به‌ من ده‌وه‌رین. پاشان (باجۆی) هاوکاری شوانه‌که گه‌یشته لامان، که باوکی برزوو بوو. له‌ منداله‌کانم پرسى ئه‌گەر ئیوه‌م له‌گه‌ل نه‌بووایه سه‌گه‌کان چیان به‌سه‌ر مندا ده‌هینا؟ گوتیان ئه‌گەر له‌ جیگای خۆت دانیشیتایه له‌ ده‌ورت کۆده‌بوونه‌وه و هاواریانده‌کرد تا شوانه‌که یا باجۆ ده‌هاتن، به‌لام ئه‌گەر راتبکرده‌یه پارچه‌ پارچه‌یان ده‌کردی.

باوکی برزوو ئاگری کرده‌وه و کتریه‌که‌ی خسته سه‌ر ئاگر و چای بۆ ئیمه و شوانه‌که لینا. پاشان شیرى چه‌ند مه‌رێکی دۆشی و جۆره‌ تریتیکى دروستکرد بۆ میوانی عه‌لی خان که من بووم، ماستی له‌گه‌ل شیرى کولودا تینکه‌ل کرد و نانی له‌ شیر و ماسته‌که گۆشی، بۆ شه‌ش که‌س خواردنی ئاماده‌کرد، من له‌گه‌ل سی که‌سی تر و شوانه‌که و باجۆ هه‌موومان ده‌ستمان خسته ناو ئه‌و تریته‌وه که باجۆ ئاماده‌ی کردبوو، به‌وشیوه‌یه نانی ئیواره‌مان خوارد. دوو کاتریمیر له‌گه‌ل شوانه‌کانی ئه‌م می‌گه‌له‌ دانیشتم. له‌ باره‌ی مه‌ر، بز، ئاو، ئالف، په‌نگ و بۆنی پشقلی مه‌ر، قسه‌مان کرد و زۆر شتم لى بیستن. شوانه‌که به‌ بۆنی ریخ و پشقلی مه‌ر و بزنه‌کان ده‌یتوانی تینگات که ئه‌و ئاژه‌له

نهخوشه یان نهخوش نیه. ئه و دهیزانی ئه و ناژه لانه چیان خواردوه و بونی شیر و گوشته که ی چون ده بیت؟ شوانه که که سیکانی دونیا دیده و شاره زای بوو.

پاش دوو کاتژمیر دهنگی سه که کانی می که له که ی بیژن که یشته گویمان. دهنگی زهنگوله ی ملی بز نه کانی پیش می که له که له شاخه که وه دهنگی ده دایه وه. شوانه که و باجو کوتیان ئیمه ده بیت می که له که ی خومان دوور بخینه وه، چونکه ئه که می که له که ی بیژن بگاته ئیره ئه واه سه گی هه ردوو می که له که ده بیت شه پریان. ئه و سی منداله ی که له که له منداهاتوون کوتیان ئیمه ش ده که پیننه وه بق هه واره که. گوتم دانیشن مه پون شه وه و زور تاریکه به یانی زوو برۆن، به لام ئه وان له هیچ شتیک نه ده ترسان نه له شاخ و نه له تاریکی و نه له گورگ، ئه وان پوشتن و له تاریکی شه ودا ونبوون. ده بوو به یانی زوو له هه واره که ئاماده بووانایه، خو په نگه کاریک نه بوو بیت بق ئه وان تا ئه نجامی بدن، به لام ده بوو هه ره له وئ ئاماده بن. منیش به ته ها به ره و لای می که له که ی بیژن که و تمه ری. سه که کانی می که له که ی بیژن منیان ده ناسی و جیکای مه ترسی نه بوون بوم. ده موویست شه و له لای بیژن و ئه ردق بمیتمه وه.

ئه ردق هه موو شه وئیک سهیری ئاسمانی ده کرد، ئه و شه وه ش هه ره وه کو شه وانی پیشوو سهیری ئاسمانی ساف و بی که ردی ده کرد. بیژن بانگی کرد و گوئی له بری ئه وه ی سهیری ئاسمان بکه ی سهیری می که له که بکه. ئه ردق گوئی پاش چه ند کاتژمیریکی تر باران ده باریت. بیژن گوئی دووباره فالت گرتیه وه؟ ئه وه تا ئاسمان سافه و په له هه وریک به ئاسمانه وه نیه، چون باران ده باریت؟ ئه ردق گوئی بارانیکی زور به هیز ده باریت پیته پیته لافاویش هه لسیته. ئه ردق گوئی نابیت می که له که له م دۆله دا بیت، ده بیت می که له که بیهینه قه دپالی شاخه که. له نیوان بیژن و ئه ردق ده نگه ده نگ دروستبوو. بیژن ده یگوت ده بیت می که له که له رووباره که بیه پیننه وه و بیان به بن بق هه واره که تا کو به یانی زوو ژنه کان مه ره کان بدقوشن. ئه ردق گوئی وا من ده روم به سه فه ره ده لیم که می که له که ی له نزیک شیو و دۆله که دوور بخاته وه.

سه فه ره شوانی می که لیککی تری خان بوو. بیژن باوه ری به پیشبینیه که ی ئه ردق کرد. گوتم بیژن زوو باوه رت به قسه که ی ئه ردق کرد. بیژن گوئی تا ئیستا له باره ی باران و لافاوه وه هه رچییه کی گوتوه راست ده رچووه، ئه که ره ئه ردق له باران و لافاو بترسیت ئه واه من دلنیام که پیشبینیه که ی راست ده رده چیت. ئه ردق به را کردن پوشت و هاواری ده کرد ئه ها سه فه ره هق سه فه ره ئاگاداره پاش که میکی تر بارانیکی به خویر ده باریت و لافاو هه لده ستیت.

بیژەن گوتی ئەگەر قسەکانی ئەردۆ راست بیت ئەوا دەبیت میگەلەکه ببەینە پال شاخەکه‌وه بۆ لای کانی (دەلۆ) لەو ئاویش هەیه و پەناگەیه‌کی باشیشە. دەورووبەری نیوێی شەو هەردوو میگەلەکه بە ماوێ پینجسەد مەتر لە دەوری کانی (دەلۆ) بوون. میگەلەکه بە هیواشی دەله‌وه‌پان، منیش بیژەنم فیزی نووسین دەکرد. وشەکانی:کانی، دەلۆ، باران، لاقاوم فیر دەکرد. هیچ پەله‌ه‌وریک بە ئاسمانەوه نەبوو، هیچ شتیکم بەدینەدەکرد که ئاماژە بیت بۆ باران بارین. ئەستیرەش بە ئاسمانەوه دەجریانەوه. بیژەن دەستیکرد بە خویندەنەوه‌ی هۆنراوێه‌کی کوردی. گۆتم بیژەن ئەو هۆنراوێه بنووسەرەوه. گوتی بۆ هۆنراوێش دەنووسریته‌وه؟ دوو کاتژمیری پینچوو تا (۱۰-۱۲) وشە‌ی ئەم هۆنراوێه‌ی نووسی. زۆر دلخۆشبووم، گۆتم پینخۆشە که خۆشە‌ویستەکه‌ت فیزی خویندەواری ببیت؟ گوتی نەخیر با فیر نەبیت. گۆتم ئەگەر هەولبەیت ئەویش فیزی خویندەواری ببیت ئەوکاتە دەتوانیت نامە‌ی بۆ بنووسیت. گوتی زۆر باشە تۆ بۆ فیزی بکه. گۆتم من ناتوانم. گوتی بۆچی؟ گۆتم چونکه من پیاوم. گوتی زۆر باشە مادام تۆ پیاویت که‌واتە تۆ فیزی بکه، باشتر که تۆ ناپیاو نیت. لە هەموو تەمەندا وه‌کو ئەو شەوه مانای پیاو و ناپیاوم لەو قسانە‌ی بیژەن جوانتر نەبیستوو، من وه‌ک پیاو وام بۆیه دەبیت وانه بەو که‌چە بلێم که ئەو خۆشیدەویت، ئەو گوتی تۆ ناپیاو نیت.

من لە تەمەندا چه‌ند جاریک پیاو بووم؟ چه‌ندین جاریش نا پیاو بووم، خۆم دانی پێداوەنیم که من لە تەمەنی چوارده‌ سالییه‌وه تا‌کو ئەم تەمەنم چه‌ند جاریک ناپیاو بووم. لە کاتی خۆیدا چیرۆکی ناپیاوی خۆم دەنووسمە‌وه. بە بیژەنم گۆت هەوال بنێره بۆ گۆلسەنەم با بڕوات بۆ لای سوپای خویندن، تا ببیتە خویندەوار. گوتی زۆر باشە هەوالی بۆ دەنێرم. گەیشتی‌نه لای ڕووباری (قلجەق)، من لەگەل بیژەندا باسی خویندن و دروستکردنی رسته‌مان دەکرد. وشە‌ی سی پیتیم فیردەکرد، بە‌تایبەت ئەو وشانە‌ی که پە‌یوه‌ندیان هەبوو بە ئاژە‌لداری و ژیا‌نی کۆچەرییه‌وه. هەروەها ئەو وشانە‌ی که بۆنی عیشق و عیشق‌بازی‌یان لێدەهات ئەو وشانە‌ی که پە‌یوه‌ندی بە وانه‌وه هەبوو زووتر فیردەبوو، وه‌کو وشە‌کانی پشقل، دووگ، لق، خوری، عیشق، گۆل، ئەندام، سەنەم. ورده‌ ورده‌ فیر دەبوو رسته‌ی لێدروست دەکردن. بیژەن ئاژە‌زووی هەبوو بە‌ زوویی فیزی نووسین و خویندەنەوه‌ ببیت تا‌کو نامە بنووسیت. پینچ ڕۆژ بوو دەستی بە‌ نووسین کردبوو. بۆ‌خۆی دەیتوانی هەندیک وشە بنووسیت، بە‌لام زیاتر بیرو هۆشی لای میگەلەکه‌ بوو. لە‌ نا‌کاو بیژەن هاواری کرد ئەردۆ... مەرە زەرد لە میگەلەکه‌ دوور که‌وتۆته‌وه ئەوه‌تا وا بزە شاخ زیویش چوو بۆ لای، بە‌زوویی سەگەکه‌ بنێره با بیانگیرێته‌وه.

بيژن دارلاستیکي پيښو به‌ردی پنده‌هاویش. زور به باشی له مه‌ودای (۷۰-۸۰) مه‌تردا نیشانی ده‌پیکا. به‌و دارلاستیکه ده‌یتوانی نازله‌کان بگيریته‌وه. نه‌و به‌رده‌ی که پنی ده‌هاویشت تا (۱۰۰-۱۵۰) مه‌تر ده‌پویشت. له به‌رد هاویشتندا شه‌و و رۆژ بق نه‌و هیچ جیاوازییه‌کی نه‌بوو. هه‌ستی بیستن و بۆنکردنی بیژن زور له ئیمه‌ی خه‌لکی شار به هیزتر بوو. نه‌ردۆش به هه‌مان شیوه بوو. نزیکي نیوه شه‌و بوو سه‌گه‌کان ده‌ستیان کرد به وه‌رین. بیژن به خیرایی ده‌ستی دایه‌ گۆپاله‌که‌ی و گوتی نه‌وه گورگ هاتوه. نه‌و گوتی کاتیک گورگ بیت سه‌گه‌کان به‌و جۆره‌ هاوار ده‌که‌ن. میکه‌له‌که‌ی به‌ من سپارد و خوی و نه‌ردۆ به‌خیرایی رایانکرد به‌ره‌و لای سه‌گه‌که. مه‌رپه‌کانیش ده‌ترسان و ده‌یانویست بړۆن و بلاوبینه‌وه. هه‌ر چۆنیک بوو مه‌رپه‌کانم کۆکردنه‌وه و چاودیریم کردن. پاش نیو کاتژمیر بیژن و نه‌ردۆ گه‌رانه‌وه. دوو گورگیان کوشتبوو گویی گورگه‌کانیان بړی بوو، له‌گه‌ل خویان هینابوویان، یه‌کیک له سه‌گه‌کانیش لاملی بریندار ببوو، به‌لام بیژن زوو فریای که‌وتیوو. به‌ گۆپاله‌که‌ی له سه‌ری گورگه‌که‌ی دابوو یه‌کسه‌ر کوشتبوو. شوین برینی سه‌گه‌که هیشتا خوینی لیده‌هات. بیژن به‌خیرایی ناگری کرده‌وه و میله‌ ئاسنه‌که‌ی له ناگره‌که‌دا سوورکرده‌وه و نایه سه‌ر برینی سه‌گه‌که، پاشان خۆله‌میشی به‌ برینه‌که‌یدا کرد. سه‌گه‌که‌ش له تاو نازار نوزه‌ نوزی بوو. نه‌ردۆ به‌ په‌تیک ده‌ست و پنی سه‌گه‌که‌ی به‌ستبوو. گه‌ردنی سه‌گه‌که‌شی به‌ پارچه‌ قوماشیک به‌ست، پاشان ده‌ست و پنی سه‌گه‌که‌ی کرده‌وه و کاسه‌یه‌ک شیري دۆشی و خه‌ستیه به‌رده‌می. چهند رۆژیک سه‌گه‌که به‌ برینداری مایه‌وه و پاشان چاکبووه‌وه و ئاماده‌ی شه‌رکردن بوو له‌گه‌ل گورگه‌کاندا. کات ببوو به‌نیوه‌ی شه‌و. پیاده‌پۆیی ته‌واو ماندووی کردبووم، بیژن فه‌ره‌نجیه‌که‌ی له سه‌ر پشتی گویدرێژه‌که‌ داگرت و له سه‌ر به‌ردیکی گه‌وره و ته‌خت رایخست، منیش له سه‌ری راکشام، بیژن گوتی ئیره له‌وه‌رپه‌که‌ی باشه تا به‌یانی هه‌ر لیره ده‌مینینه‌وه. نه‌گه‌ر خه‌وت دیت بخه‌وه. منیش له سه‌ر پشت راکشام و سه‌یری ئاسمانی سافم ده‌کرد. نه‌ستیره‌کان ده‌جریانوه، بیرم له ئاسمانی یه‌زد ده‌کرده‌وه. ئاسمانی بیابان زور جوانه. ئاسمانی ئەم ناو شاخ و داخه هینده جوان نییه. هه‌وا که‌میک سارد بوو، به‌لام شتیک نه‌بوو ببیده‌م به‌ خۆمدا، له سه‌ر پشت راکشا بووم، ده‌مویست نه‌ستیره‌کان بژمیرم. نه‌ستیره‌ی باکور، ورچی گه‌وره، ورچی بچووک، خه‌وم لیکه‌وت و چوومه‌ خه‌ویکی قوله‌وه. له شیرینی خه‌ودا بووم، ده‌نگیکی گه‌وره‌ی ترسناک رایپه‌راندم که‌ چاوم کرده‌وه سه‌یره‌که‌م هه‌وره بروسکه و گرمه‌گرمی هه‌وره. ده‌نگی هه‌وره‌که له شاخه‌کانه‌وه ده‌نگی ده‌دایه‌وه به‌جۆریک بوو که ترسی له‌گیاندا

دروستکرد. یه‌که‌مین دلۆپه باران بهر رومه‌تم که‌وت. بیژهن و ئه‌ردق می‌گه‌له‌که‌یان لیده‌خوری. منیش هاوکاریم کردن. بیژهن گوتی موه‌ه‌ندیس مه‌ره‌کان له پال شاخه‌که‌دا کۆده‌که‌ینه‌وه تا‌کو مه‌ره‌کان بچنه ژیر ئه‌و دره‌ختانه‌وه. دووباره، هه‌وره بروسکه و گرمه گرمیکی زۆر به‌هیز ده‌ستی پیکرد، ته‌ن‌ها له سالی (۱۳۶۴-۱۹۸۵) دا گویم له هه‌وره بروسکه و گرمه‌ی وا به‌هیز بووه. له نزیک چا به‌هار و له سالی (۱۳۶۸-۱۹۸۹) دا له باکووری به‌رازیل جاریکی تر بینووومه.

له‌پر بارانیکی به‌هیز دایکرد، به‌جۆریک له‌که‌مترین کاتدا هه‌موو گیانمان ئاوی لیده‌چۆرا، ئاو له‌سه‌ر زه‌ویش هه‌لسا بوو. سه‌گه‌کان ده‌ستیانکرد به‌وه‌ره‌وه‌ر، ئیمه‌ش هه‌ولمان ده‌دا مه‌ره‌کان له‌نزیك جۆگه‌له‌ئاوه‌که‌نه‌وه کۆنه‌به‌نه‌وه، به‌لام بزنه‌کان بزێو بوون، کۆکردنه‌وه‌ی بزنه‌کان ئه‌سته‌متر بوو له‌مه‌ره‌کان. بارانه‌که‌ تا ده‌هات به‌هیزتر ده‌بوو. بایه‌کی به‌هیزیش هه‌لیکرد، هه‌ر چه‌نده له‌ژێر دره‌ختیکدا وه‌ستا بووین به‌لام، سه‌رتاپا له‌ئاو هه‌لکیشرابووین، هه‌موو گیانمان ته‌پیبوو، ده‌تگوت توفانه‌که‌ی حه‌زره‌تی نوحه. هه‌ور زۆر ره‌ش و چڕ بوو، بۆیه شه‌وه‌که‌ی تاریکتر کردبوو، بیژهن و ئه‌ردق سه‌گه‌کانیان بیده‌نگ ده‌کرد تا‌کو مه‌ره‌کان بلّاوه‌ پینه‌که‌ن.

گویدریژه‌که‌ش به‌ره‌لا ببوو رۆیشت، ئه‌ردق یه‌کیک له‌سه‌گه‌کانی نارد به‌شوینیدا، گویدریژی داماو به‌که‌لبه‌ی سه‌گه‌که‌ گه‌راپه‌وه. خۆ ئه‌گه‌ر سه‌گ نه‌بووایه شوانی و ئاژه‌لداری کاریکی زۆر ئه‌سته‌م ده‌بوو. نزیکه‌ی نیو کاتژمێر بارانیکی زۆر به‌خوڕ باری، پاشان که‌میک هیواشی کرده‌وه، به‌لام باران هه‌ر به‌رده‌وام بوو. ئیمه‌ وه‌ک مشکێ له‌ئاو هه‌لکیشراومان لی‌هاتبوو، پاش کاتژمێرک باران خوشی کرده‌وه. ده‌نگی گرپه‌ و ناله‌ ده‌هات، ئه‌ردق گوتی ئه‌وه‌ لافاوه، لافاوینی گه‌وره‌یه، ئه‌وه‌ش ده‌نگی به‌ردی گه‌وره‌یه‌ که‌ ئاوه‌که‌ تلایان ده‌دا و له‌گه‌ل خۆیدا ده‌یان‌هینیت. ئه‌ردق گوتی خۆ ئه‌گه‌ر لی‌ره نه‌بووینایه به‌ره‌و هه‌واره‌که‌ برۆیشتینایه ئه‌وا تووشی لافاوه‌که‌ ده‌بووین. ده‌نگ و هاوار هاواری خه‌لکی ده‌هات. ده‌نگی شوانه‌کانی می‌گه‌له‌که‌ی تر بوو. ئه‌وان نه‌یان‌توانی بوو می‌گه‌له‌که‌ کۆ بکه‌نه‌وه و ئاگاداری بکه‌ن. داوای هاوکاریانده‌کرد. بیژهن ئه‌ردقی نارد بۆلایان تا‌کو هاوکاریان بکات. کاتیک دونیا ر‌ووناک بووه‌وه، لافاوه‌که‌مان به‌جوانی ده‌بینی. ر‌ووباره‌که‌ ته‌ن‌ها سه‌د مه‌تر له‌ ئیمه‌وه‌ دور بوو، به‌لام نه‌مانده‌توانی بچینه‌ لی‌واری ر‌ووباره‌که‌، چونکه‌ هه‌لدیریکی به‌رز بوو. هه‌ر دوو می‌گه‌له‌که‌ له‌نزیکی یه‌کتری بوون. له‌می‌گه‌لی ئیمه‌دا هیچ مه‌ریک ون نه‌یبوو، به‌لام له‌می‌گه‌له‌که‌ی تر یازده‌ مه‌ر و بزنی و بیوون. شوانه‌کان و سه‌گه‌کان به‌دوای مه‌ره‌ ونبوووه‌کاندا ده‌گه‌ران، سی بزنیان

به‌سهر پهلۍ دره‌ختيکه‌وه دوزينه‌وه، به‌لام ټه‌وانی تر بڼ هه‌ميشه ونېوون، ته‌نانه‌ت به مرداره‌وه‌ېووش نه‌دوزرانه‌وه. دونيا به‌ته‌واوی ږووناک بېووه‌وه. هه‌تاو که‌وتېوو، ټاسمان سامال بوو، وهک ټه‌وه‌ی هه‌رگيز هه‌وری پټوه نه‌بووېت، به‌لام هيتشتا له هه‌موو لايه‌که‌وه لافاو بوو. دوو شواني ميگه‌له‌که‌ی تر زور دهرسان، ده‌يانگوت ده‌بيت عه‌لی خان چيمان ليټيکات، ږه‌نگه عه‌لی خان بمانکوژيت. منيش دلم دده‌انه‌وه و ده‌مگوت ټه‌گر ټيوه ټه‌وه‌نده خوتان ماندوو نه‌کردايه ټه‌وا ته‌واوی ميگه‌له‌که‌تان لافاو ده‌يېرد، بويه پټويسته خان سوپاستان بکات. ويستم ټاگريک بکه‌مه‌وه به‌لام نه‌متواني، لق و چلی دره‌خته‌کان هه‌موو ته‌ر بوون، شخارته‌که‌ی گيرفانيشم خوسابووه‌وه، هه‌موومان هه‌لده‌له‌رزين له سهرمادا. ټه‌و کورده می‌هره‌بانانه فره‌نجييه‌که‌ی خويان دا به‌سهر شانی مندا، به‌لام فره‌نجييه‌که‌ش ته‌ر و قورس بوو. ټه‌ردق گوتي تا کاتي نيوه‌ږو ناتوانين له ږووباره‌که بېه‌ږينه‌وه. ټه‌و کاته‌ش بڼ په‌ږينه‌وه ده‌بيت نزيکه‌ی (۲ فرسخ = ۱۲،۴۸ کم) ږيگا بېرين تا ده‌گه‌ينه جيگايه‌ک که ږووباره‌که له‌و شوينه‌دا پان بيت و قوليه‌که‌شی که‌م بيت ټينجا ده‌توانين بېه‌ږينه‌وه.

من زور خه‌می ټه‌و سی مندالهم بوو که شه‌و گه‌ږابوونه‌وه، گوتم ده‌بيت به سه‌لامه‌تی گه‌يشتبته‌وه هه‌واره‌که. بيژهن گوتي دلنياه به سه‌لامه‌تی گه‌يشتوون. ټه‌و دلنيا بوو که ټه‌وان لانیکه‌م دوو کاتژميژ پيش بارانه‌که گه‌يشتوون. ورده ورده که‌وتينه، ږيگا به‌لام ميگه‌له‌که زور به‌هيواشی ده‌ږوشت. هه‌موو شیو و دوله‌کان ټاويان پيدا ده‌هات. ټيمه له نيوان شاخه‌که و ږووباره‌که‌دا مابووین، به هيچ لايه‌کدا ږيگه‌مان نه‌بوو. نزيکه‌ی (۱۵۰۰) سهر مه‌ر و پينچ مرؤف و دوو گويدرژ و حه‌وت سه‌گ له پارچه زه‌وييه‌کدا گيرمان خوارد بوو که فراوانييه‌که‌ی ته‌ن‌ها پينچ هيتکار ده‌بوو. لايه‌کمان شاخ بوو لاکه‌ی ترمان هه‌لديريکی زور سه‌خت بوو که به‌سهر ږووباره‌که‌دا ده‌پروانی. هه‌ردوو لاکه‌ی تريشمان دوو شيوې گه‌وره بوو، ټه‌و دوو شيوه‌ش لافاويکی زوريان پيدا ده‌هات، شيوېکيان لافاوه‌که‌ی زور به‌خوږی پيدا ده‌هات، شيوه‌که‌ی تريشيان لافاوه‌که‌ی زور بوو پانييه‌که‌ی پازده مه‌تر ده‌بوو، ټوتومبيليش نه‌يده‌تواني ليی بېه‌ږيته‌وه، بويه هيچ چاره‌يه‌کمان نه‌بوو جگه له‌وه‌ی سه‌بر بکه‌ين. ږوشتم بڼ سهر هه‌لديره‌که تا له نزيکه‌وه سه‌يری ټاوی ږووباره‌که بکه‌م، به‌لام ټاوی چی؟ سوراويک به لرفه لرف ده‌هاته خواره‌وه، ټاوه‌که له‌گه‌ل خويدا داری گه‌وره و لاشه‌ی مه‌ږو بزن و مانگای ده‌هينا. دياربوو که لافاوه‌که زهره‌ر و زيانیکی زوری دابوو.

بزن و مه‌ږه‌کان به هوې نه‌دوشينيانه‌وه ناره‌حت بېوون، شوانه‌کان گوتيان

ګوانیان پر له شیره و زیاتر له بیست و چوار کاترمیره نه دوشراون، به چکه که نیشیان له لا نه بوو تا شیره که یان بخون. سه فەر که له هه مووان به ته مه نتر بوو. ګوتی نه ګهر تا نیوه پړ نه مانتوانی لیره برۆین و بچینه وه بړ هه واره که نه واه وکات ده بیت شیره که یان بدوشین. نه ردق ګوتی ئیتر باران ناباریت و هه واه خوش ده بیت و لافاوه که ش تا چهند کاترمیریکي تر ده نیشیته وه، به لام سه فەر هینشتا هه ده ترسا. زیاتر له علی خان ده ترسا. ورده ورده هه تاو گیانمانی ګهر مکرده وه، به لام هه تاو نهیده توانی ترسی نه و دوو شوانه له علی خان کوتای پتب هینیت. قسهکانی منیش هیچ سوودیکی نه بوو بړ نه و شوانه داماوانه.

له سهر لیواری هه لدیره که دانیشتبووم. سهیری توره یی سروشتم ده کرد، هه ول و ماندوو بوونی نه و چوار شوانه م ده بیني، له دلی خومدا ګوتم ئیمه ی خه لکی شار به که لکی چی دین؟ هر ګیز بیرم له وه نه کرد بووه که نه م گوشت و شیر و پړنه ی ئیمه ده یخوین. به چ ده ردیسه ریبه که به ده ستدیت؟ که سانیک ده بیت به ره می بهین و چ ئهرک و ئازاریک بکیشن تا پارووه نانیک به ده ست دهین؟ به لام ئیمه هه ست به ماندوو بوونی نه وان ناکهین و به ئاماده کراوی خواردنمان بړ دیته به رده ست.

له و سالاندا که من له زانکو بووم. نان و خواردنی نیوه پړ و ئیوارهیان پیده داین. که خواردنیکي باش و نمونه یی بوو، له هه فته یه دا دوو پړژ گوشتی قهلمان هه بوو به برنجه وه، که پانه قهلیک یا سنگی قهله داده ترا به برنجه وه له ګه ل شوو شه یه ک دق یاخود بیبسی کولا له ګه ل پرته قالیګدا. له به رامبر نه م خواردنه باشه دا ته نا (۵،۱۲) پیا ل وهرده گیرا. پړژانی تریش شیشیک که باب یان گوشتی برژاو بوو به برنجه وه. خویندکاران لانیکه م له سنی به ش به شیکي خواردنه که یان پینه ده خورا و ده یان پرشت. سالی چهند جاریکیش شوو شه بیبسیه که یان به شوو شه ی پهنجه ره کانداه کیشا و شوو شه کانیا ن ده شکاند و مانیا ن ده گرت، هه ر وته یه کی ناشیرین هه بووایه ئا پرسته ی زانکو و سه رۆکی زانکو و که سانی تر ده کرا، به هانه ش نه وه بوو که خواردنه که باش نییه. هه لبت خواردنه که زور باش بوو، به لام ئیمه به هانه مان ده گرت، ګرنگ نه وه بوو خواردنه که برژین. هه روه ها نه و پۆلیسانه ی که زانکویان ده پاراست نه وانیش له سنی به ش به شیکي خواردنه که یان ده پرشت. ته نانه ت وای لی هاتبوو خه لکی له ماله که ی خوشیا ندا خواردنیا ن به هه دهر دها، به لام له هه مانکاتدا خه لکانی تری هه ژار و داماو له و کیو و دهشت و شاخه رهنجیا ن دها تاکو گوشت و شیر و ماست و په نیر به ره مبینن و له ترسی علی خان ده له رزین، له ګه ل نه م هه موو رهنج و مهینه تیه شدا هه میشه برسی بوون.

کاتژمیر له دووی دوا نیوه پۆ لایدا بوو. هیتشتا نه مانده توانی برۆین، هه موومان زۆرمان برسیبوو. مه پ و بز نه کانیش برسی بوون، ئه و جیگایه ی لینی بووین زۆر بهر ته سک بوو. له وه پری لینه مابوو، بز و مه ره کان برسی و تینوو بوون، هه ر چه نده ئاو زۆر بوو، به لام ئاوه که هه ر قور او بوو به که لکی خوارد نه وه نه ده هات.

ئهر دۆ به هه زار ئه ملاولا توانی ئاگریک بکاته وه و چای لینا، به لام شه کره که به هوی بارانه که وه خوسا بووه وه. که میک نان که له شوانه کان مابوو وه ئه ویش ته پ ببوو وه که هه ویری لی هاتبوو به که لکی خواردن نه ده هات، له کۆله پشته که مدا دوو قوتو گوشت ماسیم پیتیوو، دهر مه ئینا و دابه شم کرد و به یه که وه خواردمان. شیریش زۆر بوو. شیریشمان کۆلاند و خواردمان. سه که کانیش زۆریان برسی بوو، نانه خوسا وه که مان دا به سه که کان.

نزیکه ی کاتژمیر چواری دوانیوه پۆ بوو. له دووره وه پینچ ئه سپ سوار دهر که وتن. بیژهن گوتی ئه وه عه لی خان و کور په کانیه تی. سه فه ر ترسی لیتیشته چونکه لافاوه که هه شت سه ر له مه ره کانی بردبوو. عه لی خان و سی له کور په کانی و یه که که سیکی تر که یشتنه سه ر لیواری رووباره که، هیتشتا لافاوه که به توندی ده هات. عه لی خان رووی کرده شوانه کان و گوتی مه ره کان هه موویان سه لامه تن؟ هه یچ مه ریک ون نه بووه؟ شوانه کان گوتیان هه شت مه پ لافاو بردویه تی. عه لی خان گوتی بۆچی می که له که تان هیناوه بۆ ئه م جیگه یه؟ بۆچی نه تان هیناوه ته وه بۆ هه واره که؟ ئهر دۆ له ترساندا گوتی موه نه دیس پیتیگوتین می که له که لیژهدا راگرین. سه فه ریش هه مان قسه ی ئهر دۆی دووباره کرده وه و گوتی موه نه دیس پیتیگوتین. خۆ من له پیتیشینی باران باریندا هه یچ شتی کم نه ده زانی، ئه وه ئهر دۆ بوو که ئیمه ی دلنیا کرد و گوتی باران ده باریت و لافا و هه لده ستیت. ئهر دۆ بوو گوتی پتیوسته می که له که له م شوینه دا کۆبکه ی نه وه. ویستی خودا بوو ئیمه له م جیگه یه دا بووین، کاتیک باران به هیز دایکرد، مه ره کان بلاو بوون، کۆمانکرد نه وه. سه فه ریش کاتیک زانی باران ده باریت ئه و کاته می که له که ی هینا بۆ ئیژه، راست ئه و کاته ی که ویستی دواين مه پ له بواره که وه به ینیت بۆ لای ئیمه لافاو هه لسا بوو هه شت مه ریش ئاو بردبوونی.

عه لی خان و کور په کانی چه ند گوریسیکیان له گه ل خویاندا هینا بوو، سه ریکی گوریسه که یان هه لدا بۆ ئه مبه ر بۆ لای ئیمه. ئیمه ش پینچ که س سه ری گوریسه که مان گرت و ئه وانیش ئه و سه ری گوریسه که یان به ئه سپی که وه به ست، یه که م که س که په رییه وه بۆ لامان ئه و پیاوه بوو که له گه ل خان و کور په کانیدا هاتبوو. ئاوه که که م ببوو،

بهلام هر بههیز بوو، هیشتا ئاوهکه تا بن سکی ئهسپهکه دههات، خو ئهگهر بهبن گوریس بپهریایهتهوه ئهوا لافاوهکه ئهسپ و سوارهکهشی دهبرد. من له بیرکردنهوهی ئهوهدا بووم که چون قسه لهگهل خاندایهکه. خان له دوینیه له من تورپه بوو، دوینی شهو جیهکی بهمن نهدها، ئیستاش ئهه شوانانه بهو قسانه ی کردیان، ئوبالی ههشت سهر مهپی ئاو بردوویان خسته ئهستوی من. به بیژهنم گوت عهلی خان زور تورپهیه. گوتی وایه تورپهیه، بهلام له میگهلی ئیمه هیچ مهپیک نهفهوتاهه. عهلی خان کهسی چوارهم بوو له ئاوهکه پهپیهوه. یهکیک له کورپهکانی خان له و بهری ئاوهکه مایهوه.

خان ته مهنی شهست و پینج سال بوو، بهلام هیشتا کهسیکی ئازا و بههیز بوو، له هه موویان باشت له ئاوهکه پهپیهوه. کاتیک له ئهسپهکه دابهزی له باوهشی گرتم و سهری ماچکردم. گوتی موهه ندیس بهپاستی موهه ندیسیت، هیچ جیگایه که له م شوینه باشت ر نییه. باشت رین جیگات دیاری کردووه و میگهله که تان بو هیناوه، خو جگه له م جیگایه له هر جیگایه کی تر بوونایه لانیکه م سه دو په نجا سهر مهپ ئاو دهیبرد. شوانه داماره کان ورته یان لیه نه هات. عهلی خان و کورپهکانی ماندوو ببوون. شهروالهکانیان ته پهپبوون. ئاگرمان کردهوه و هه موومان له دهوری کوربووینهوه. عهلی خان گوتی بههوی لافاوهکه وه وا باشت ره ئه مشه ویش میگهله که ههر لیره بیت، ناکریت میگهله که له پووباره که بپه رته وه. بیژهن گوتی لیره له وه ر نه ماوه مه رپه کانش نه دوشراون ئیستا ئازاری گوانیان هیه. عهلی خان گوتی ناتوانین ئه م هه موو مه رپه له م ئاوه شیته بپه رینینه وه، له ده جیگای تر ئاویان دیته پیتش. ئه گهر له هه موویان بپه رینه وه. له پووباری (قه لجه ق) ناتوانین بپه رینه وه.

ئهوان نزیکه ی بیست کیلو مهتر له ههواره که وه به ره و ژوور رۆیشتبوون تا کو توانیبوو یان له پووباره که بپه رنه وه، واته خو یان گه یان دبووه شوینیک له و شوینه دا پووباره که ببوو چه ند لقی که ئه وسایه توانیبوو یان بپه رنه وه. عهلی خان هیچ هه والی له میگهله کهانی تر نه بوو، بهلام له یهکیک له میگهله کهانی زیاتر له ههشتا و پینج سهر مهپ بیسه روشوین بوون، بهو مه رانه ی که له میگهله که ی سه فهدا ئاو بردبوونی تیکرا نزیکه ی نه وه دو پینج سهر مهپ ئاو بردبووی، بهلام عهلی خان هیشتا خوشحال بوو. عهبدال و هاو رپیکانشی به سه لامه تی گه یشتبوونه وه ههواره که.

عهلی خان چایه که ی به بنی شه کر خواره وه و گوتی جو بدهن به ئهسپهکان با هه ندیک پشو ویدهن و بگه رینه وه. کاتژمیر پینجی دوانیوه رۆ بوو، عهلی خان به میهره بانیه وه پیتیگوتم موهه ندیس ریکامان دووره، تو له گهل ئیمه دا بگه رپیره وه بو

ههوارهكه، به بې ئه وهى يهك قسهى تر بكات كوله پشتهكهى منى هه لگرت و رويشت. ئه و كهسهى له گه لاياندا هاتبوو ناوى سهمه د بوو. عهلى خان به سهمه دى گوت تو ليره بمينه وه و ئه سپه كهت بدهره موهه نيس. منيش گوتم خانى به ريز من ناتوانم سوارى ئه سپ بيم. عهلى خان به سهر سورمانه وه گوتى چون ناتوانيت سوارى ئه سپ ببیت؟ گوتم به لى من هه رگيز سوارى ئه سپ نه بووم. زور به لايه وه سه ير بوو، گوتى چون تا ئيستا سوارى ئه سپ نه بوويت؟ گوتم سوار نه بووم. ئه سه دى كوپى خان هه ر چونيك بوو منى سوارى ئه سپه كه كرد و خودا حافيزيم له بيژهن و ئه ردق و سه فهر و باوكى عه دال كرد و به هوى گوريسه وه له رووباره كه په رينه وه.

رېگاكه سه خت بوو، ئه سپه كان ماندوو ببوون، له به يانيه وه به رېگاوه بوون. ده بوو له چن رووبارى پر ئاوه وه بپه رينه وه. پاش رويشتنى چهند كيلق مه تريك گه يشتينه زه ويه كشتوكاليه كانى گوندى (گورگانلو) لافاو ته واوى كشتوكالى ئه و گوندهى بردبوو، هه موو گه نم و جوى گونده كهى بردبوو، زوربهى داره كانيشى هه لگه ندبوو، نزىكهى نيوهى خانوى گونده كهى روخاندبوو، كه سنيكيش ئاو بردبووى، هه روه ها نيوهى بزن و مه ره كانيان ئاو بردبوونى. نزىكى ئىواره بوو كويخا و خه لكى گوند هيشتا له گه راندا بوون به شوين ئاژه له ونبووه كانياندا، به لام هيج كه سيك نه هاتبوو به هانايانه وه، هيج كومه كيكيان پينه گه يشت بوو. به گشتى هه موو خه لكه كه بيتلانه و مالمويزان ببوون، خه ريكي ده ره يتانه وهى كه لوپه له كانيان بوون له ژير قور و ليتهى خانوه رووخاوه كانياندا، خه لكه كه هه موو گيانيان له قور هه لكشا بوو، ويراى ئه و دuxe خراپه شيان، هيشتا كويخا به خه لكه كهى گوت به په له چا بق عهلى خان ليتنين. مزگه وته كه يان نه رووخا بوو، چونكه شوينه كهى له به رزى بوو. ته واوى خه لكه كه مال و حاليان ئاو بردبووى و زوربهى خانوه كانيشيان رووخا بوو، له مزگه وت كو ببوونه وه، به هوى لافاو و خراپى رېگاوبانه كه وه نه يانتوانى بوو هه وال بنيرن بق شيروان كه چ به لايه كيان به سه ردا هاتوه. چا، ئاماده كرا و چايه كى گه رمم به شه كروه خوارد. زور خولقيان كردين شه و لاي ئه وان بمينه وه، خولقكرده كه يان له دلوه بوو. كويخا گوتى عهلى خان تا به يانى ناگه نه ههواره كانى خوتان. هه موو شوينيك ئاو دايووشيوه، بويه وا باشتهر هه ر ليره بمينه وه. عهلى خان گوتى رېگاكان شاره زانين و ده روين.

شه و داهات و له هه ر رووباريك به هه زار ده رده سه رى ده په رينه وه. گه يشتينه رووبارى گه وهى (قه لجه ق). ويستان له جيگه يه كه وه بپه رينه وه. پانى رووباره كه له و شوينه دا (١٥٠) مه تر زياتر بوو. عهلى خان دلنيا نه بوو كه به و تاريخيه ده توانين له

پووبارەکه بپه‌پینه‌وه یان نا؟ بۆیه بپاریاندا هەر چوار ئەسپەکه بەتەنیشیت یەکه‌وه‌ی بڕۆن. گوریسه‌که‌یان له هەر چوار ئەسپەکه بەست و هەر که‌سه و گوریسه‌که‌ی له که‌مەری خۆیشی بەست، ئەسپەکان له ماوه‌یه‌کی شەش مەتریدا و له نزیک یەکتره‌وه که‌وتینه‌پێ، سەرەتا کورپکی خان گەیشته ناو ئاوه‌که، ئەسپەکه‌ی منیش دووهم بوو. له هەندیک شویندا ئاوی پووبارەکه ده‌گەیشته بن سکی ئەسپەکان. منی ئاو نه‌دیوی سواری ئەسپ نه‌بوو، منی یەزدی له‌و شەوه تاریکه‌دا و به‌ پشتی ئەسپه‌وه چه‌سپ ببووم. قوولی پووبارەکه وه‌ک یه‌ک نه‌بوو. له هەندیک شویندا زۆر قول بوو، له هەندیک شوینی تریش قولیه‌که که‌متر بوو. له هەندیک شویندا ئاوه‌که خور و به‌ توژم بوو. گەیشته‌یه ناوه‌راستی پووبارەکه گوریسه‌که به‌جۆریک له که‌مەرم توند ببوو، خەریکبوو په‌راسوه‌کانم بشکێنیت. ئەسپەکه‌ی دوا‌ی من که‌وته ئاوه‌که‌وه. عەلی خان هاواری کرد، ئاگاداری خۆته. ئەسه‌د به‌خیرایی سەری ئەسپەکه‌ی سوپانده‌وه و له ئەسپەکه دابه‌زییه ناو ئاوه‌که، براکه‌ی که‌که‌وتبووه ناو ئاوه‌که‌وه له ژیر پنی ئەسپەکه‌ی دابوو خیرا پزگاری کرد و منیش به‌هۆی ئەو گورسه‌وه که سەریکی به‌سترابوو به‌منه‌وه به‌ربوومه‌وه بۆ نیو پووبارەکه، خۆشبه‌ختانه ئەسه‌د سەری گوریسه‌که‌ی به‌ده‌سته‌وه بوو منی ڕاکێشا و نه‌ی‌هینشت ئاوه‌که بمبات. هەرچه‌نده پووبارەکه له‌و شوینه‌دا قول بوو، به‌لام به‌هێز نه‌بوو. ئەوان به‌ هەرسێکیان ئەسپه‌که‌وتوو‌ه‌که‌یان هەلسه‌نده‌وه و به‌خیرایی هەریه‌که و سواری ئەسپی خۆیان بوونه‌وه و که‌وتینه‌وه پێ، به‌لام هه‌موو گیانمان له ئاو هه‌لکشا بوو. خۆ ئەگەر ئەو گوریسه نه‌بوایه ئه‌وا ئاو ده‌یبردم. ئەو ماوه‌یه‌ی که مابوومان، زۆر به‌ وریایی له ئاوه‌که په‌پینه‌وه.

دوینا تاریکی کرد بوو. مانگ خەریکبوو سەری ده‌رده‌هینا. پووناکییه‌که‌ی ده‌رکه‌وتبوو، به‌لام هینشتا له لای ئیمه‌وه به‌ ته‌واوی نه‌ده‌بینرا. له پووبارەکه په‌پینه‌وه. ئەسپەکان له شەکه‌تیدا هه‌نکه هه‌نکیان بوو. له ئەسپەکان دابه‌زین و به‌ پێ که‌وتینه‌پێ، پێگاکه هه‌مووی قورپوو. که زانیم ترس له‌سەر ژیانم نه‌ماوه یادێ گلیق هاته‌وه بیرم. له‌و کاته‌وه که باران ده‌ستپێکرد بوو، عیشق و خۆشه‌ویستی له‌سەرما نه‌ماوو. مرقوف کاتیک ده‌که‌ویته ترسه‌وه عیشق و خۆشه‌ویستی له‌ میشکی ده‌رده‌چیت. من له ژیاندا چه‌ندین جار زۆر په‌یوه‌ستبووم به‌خوداوه. کاتیک که ده‌مویست له‌گه‌ل که‌تیره‌که‌ره‌کاندا به‌ پێگای قاچاغ له سنووری عیراق و ئێران بپه‌رمه‌وه له‌بەر ترسیکی زۆر وام هه‌سته‌ده‌کرد که له‌گه‌ل خودادا ئاو‌یزانم. ئەمجاره‌ش که به‌و شەوه تاریکه له ناوه‌راستی پووباری قه‌له‌جق له ئەسپەکه به‌ربوومه‌وه بۆ ناو ئاوه‌که، هه‌مان هه‌ستم

هه بوو. وامدهزاني دهستنيك له ئاسمانه وه له نيو ئاوه كه به رزم دهكات وه.

ههوا زور سارد بوو جلوبه رگمان هه مووی ته پ بيوو. عهلی خان به كوره كاني گوت. پينگامان زور دووره، سه ريك له گوندي (په لكانلو) بدهين. عهلی خان گوتي ليره وه بۆ گونده كه زور دوور نيه. ئه سپهكان زور شه كهت بيوون، به لام ئيمه بهرده وام بووين له پوښتن. له دووره وه چاومان له پرووناكي چرايهك بوو، هيچ كام له گونده كاني ئه و ناوچه يه كاره بايان نه بوو. هه موومان زور برسي و تينوو بووين. ئه سپهكانيش برسيان بوو، پتيويستيان به پيداني جۆ هه بوو. گه يشتينه گونده كه، دياربوو كه ئه و گوندهش دوچاري لافاو بيوو. به ره و مزگه وته كه پوښستين. مزگه وته كه به و شه وه زور قهره بالغ بوو. كوڅا و پيش سپياني گوند عهلی خان و كوره كانيان دهناسي.

له و گونده دا لافاو چوار كه سي بردبوو، شوانيكي ته مه ن چلوپينچ سال و خزمه تكاريكي ته مه ن هه قده سال لافاو بردبووني. نزيكه ي سهد سهر مه پ و چه ندين كا و مانگاي بردبوو. دوو كه سيش كه ويستيوويان له پرووباره كه بپه رنه وه، به هۆي ته وژمي لافاوه كه وه ئاو بردبووني. چه ند ماليك له نزيك پرووباره كه وه بوون لافاو ئه و چه ند ماله شي بردبوو، چه ند خانوويه كي ترش به هۆي بارانه وه پرووخابوون. خه لكی گونده كه ده يانگوت ته وای زه وييه كشتوكاليه كانيان به هۆي لافاوه كه وه ويران بووه. داريان هينا و زوپاي مزگه وته كه يان گه رمكرد تا جلوبه رگمان وشك بكه ينه وه. چايان لينا و چايه كي گه رمم خواره وه. چايه كي ئه وه نده به له زهت بوو به لاهمه وه هه رگيز بيرم ناچيته وه. زور له خه مي دكتور عه باس و هاوپنكاندا بووم، ئه وان له گونده كاندا بوون به دلنيايييه وه جيگايان باشبوو. خه لكه كه ده يانگوت دوو پوژ له مه وبه ر دوو كچ و كورپيكي خويندكار بۆ پرسياركردن هاتبوون بۆ گونده كه يان.

ئو شه وه ژنه كان له خانووه كانياندا مابوونه وه و نه هاتبوون بۆ مزگه وت. بۆ ئه وه ي ئه گه ر خانووه كانيش پرووخان پياوه كان به سه لامه تي ده رچن. هه موو پياواني گونده كه له مزگه وت بوون و نانيشيان هه ر له وچ خواردبوو. كوڅا سفره ي نانخواردني بۆ ئيمه ش راخست، نان و كه ره و په نيريان هينا. هه ر به راستي ژه ميكي خوش بوو. پاشان شيري كولاويشيان بۆ هينايين، من به و نان خواردنه بوورامه وه. عهلی خان به كوره كاني گوت پتيويسته شه و هه ر ليتره بميتينه وه، به كه لكی ئه وه نايه ت برۆين. كوڅا به پياوه كاني گوت ته ووره كه ي ئه سپه كاني عهلی خان پرېكه ن له كا و جۆ. كوڅا له خاني پرسي لافاو له ميگه له كاني توشي داوه؟ عهلی خان گوتي هيچ هه والينكم له ميگه ليكيان نيه. ميگه ليكيش كه موهه نديس ئاگاداري بووه هه مووی سه لامه تن و يه ك مه پ له ناو

نه‌چووه. له دوو میځه‌لی تریش نزیکه‌ی نه‌وه‌د سهر مه‌ر ئاو بردونی. فانو‌سه‌که‌یان به ته‌واوی پ‌وشنکرد، له‌به‌ر خاتری خان دوو فانو‌سی تریشیان هینا، مزگه‌وته‌که ته‌واو پروناکبووه‌وه.

گونده‌که مه‌لایان نه‌بوو. سالی چه‌ند جاریک فه‌قیکان سهردانی گونده‌که‌یان ده‌کرد، ئه‌ویش زیاتر له مانگه‌کانی په‌مه‌زان و موچه‌په‌مدا ده‌هاتن. خه‌لکه‌که لایه‌نگری ئایه‌تول‌لا خوبی بوون، چونکه به‌ه‌زی نه‌خوینده‌واری و نه‌بوونی مه‌لاوه، زانیارییه‌کی ئه‌وتویان له‌باره‌ی ئایینه‌وه نه‌بوو. خه‌لکه‌که ب‌و گ‌یانی ئه‌و چوار که‌سه‌ی که لافاو‌ه‌که بردبوونی، فاتیح‌ایان خویند. عه‌لی خان گوتی موه‌ه‌ندیس ده‌توانیت مه‌پاسیم بخوینیت. منیش (۵- ۶) پ‌وژ بوو پ‌یشم نه‌تاشی بوو پ‌یشم ته‌واو هات‌بوو. خه‌لکه‌که گوتیان سه‌لاوات لیده‌ن ب‌و گ‌یانی ک‌وچ‌کردووان، ئاماده‌بووان سه‌لاواتیان لیدا. پ‌یش سپیه‌کان گوتیان موه‌ه‌ندیس فهرموو له‌به‌ر خاتری گ‌یانی مردووه‌کان ب‌و سهر مینه‌ر.. له د‌لی خ‌ومدا گ‌وتم ئاخ‌ر به‌نده‌ی خودا، خ‌و ت‌و نه مه‌لایت نه م‌ؤله‌ت هه‌یه، چ‌ون ده‌چ‌یته سهر مینه‌ر. ئه‌وه چ کاریک بوو عه‌لی خان تووشی کردم؟ ئاخ‌ر ئه‌و کاته سهرده‌می شا بوو. خویندنی مه‌پاسیم م‌ؤله‌تی ده‌ویست، خه‌لکی له ه‌هر شوینیک بیانویستایه مه‌پاسیم ب‌گیرن، ده‌بوو ب‌چن له ب‌نکه‌ی پ‌ولیس م‌ؤله‌ت‌یان وه‌رب‌گرتایه، ئه‌و که‌سه‌ش که مه‌پاسیمی ده‌خویند ده‌بوو م‌ؤله‌تی هه‌بوایه. منیکی خویندکار که گه‌پ‌یده‌ی ناو ه‌وزه ک‌وچه‌ریه‌کان بووم، چ‌ون ده‌بوو مه‌پاسیم ب‌گیرم؟ له بیر‌کردنه‌وه‌دا بووم که دووباره ده‌نگی سه‌لاوات لیدان به‌رز بووه‌وه. نه‌ده‌کرا ه‌یچ قسه‌یه‌ک ب‌که‌م. خان گوتبووی که من ده‌توانم مه‌پاسیم ب‌گیرم، خ‌و نه‌ده‌کرا ب‌لیم من شاره‌زای مه‌پاسیم خویندن نیم، عه‌لی خان خ‌وی بینبووی که مه‌پاسیمی چه‌زره‌تی عه‌باسم خویند‌بوو. له‌ناکاو یاد‌ی مه‌پاسیمه‌کانی یه‌زد هات به‌بیرمدا، په‌نگه له‌وکاته‌وه تا ئیستا که ته‌مه‌نم گه‌یشت‌وته بیست سال، هه‌زار کات‌م‌یر له مه‌پاسیمه‌کاندا دانیشتیتم. خه‌لکه‌که سه‌لاواتی س‌تییه‌میان لیدا. منیش چ‌ووم له‌سهر پ‌لیکانه‌ی س‌تییه‌می مینه‌ر دانیشتم، چونکه له‌وکاته‌دا هه‌رچی رسته و وشه‌ی عه‌ره‌بی هه‌بوو که پ‌یش ده‌ست‌پ‌یکردنی مه‌پاسیم ده‌خویندرا هه‌موویم له‌یاد چ‌وو بوو، ب‌ویه ناچار نامه‌ی ئیمام په‌زام خوینده‌وه دواتریش پ‌یا هه‌ل‌دانه‌کانی چه‌زره‌تی زه‌ینه‌بم خویند. ئه‌و کاته‌ی که چ‌وومه سهر مینه‌ر ه‌یچ ژنیک له مزگه‌وت‌دا نه‌بوون، به‌لام کاتیک خه‌ریکی مه‌پاسیمه‌که بووم ده‌نگی گ‌ریان و هاواری ژنان به‌رزبووه‌وه، ژنیک ز‌ور به‌کول ده‌گ‌ریا و به‌خ‌ویدا ده‌ک‌یشا. د‌وایی زانیم ئه‌و ژنه‌ دایکی ئه‌و ک‌وپه‌ ته‌مه‌ن چه‌فده‌ ساله‌ بوو که لافاو‌ه‌که بردبووی، له‌ک‌وتاییدا سه‌بر و ئارامی ئیمامه‌کانم به‌نموونه ب‌و ه‌یتانه‌وه و ن‌زام

کرد که خودا ناراميان پيښه‌خشيت. خودا جاريکي تر تووشي هيچ کاره‌ساتيکيان نه‌کات. خه‌لکي ئه‌م گونده به‌ته‌واوي مالويران بيوون، چوار که‌س گيانيان له‌ده‌ستدابوو. نيوه‌ي سامانه‌کانيان له‌ده‌ستدابوو، هيچ که‌س و شوينينک به‌هانايانه‌وه نه‌هاتبوون، هيچ کومه‌کينک نه‌کرايوون، هر بويه‌ش ئوميديان به‌که‌س نه‌مايوو، جگه له‌سه‌بر و خوږاگري هيچي تريان له‌ده‌ست نه‌ده‌هات. کات دره‌نگ بيوو، زوريش شه‌که‌ت و ماندوو بووم. ديار بوو خه‌لکه‌که‌ش هه‌موو هيلاک و ماندوو بوون. گوندشنيان به‌گشتي شه‌وان زوو ده‌خه‌ون و به‌يانينيش زوو هه‌لده‌ستن، له‌و سه‌رده‌مه‌دا نه‌کاره‌با هه‌بوو، نه‌ته‌له‌فزيون، نه‌پووناکيه‌کي باش، ئه‌و خه‌لکه‌ش له‌ترسي پووخاني خانووه‌کانيان هه‌موويان له‌مزگه‌وتدا کو‌ببوونه‌وه. چوار که‌س ئاو‌بردبووني مه‌لايه‌کيش نه‌بووتا مه‌پراسيميان بوبه‌ريوه به‌ريټ. تاکه مه‌لا من بووم که خودا بق ئه‌واني نارذبووم.

له‌دواي ته‌واو بووني مه‌پراسيمه‌که، کو‌بخاي گوند به‌علي خاني گوت ئيمه ئه‌مشه‌و له‌مزگه‌وت ده‌خه‌وين، به‌لام دوو ژووري مالي ئيمه، سه‌ربه‌انه‌که‌يان زور به‌هيزه‌ و له‌ته‌خته‌دروستکراون، هيچ ترسيکي پووخانيان نيه‌، ئيوه له‌وي جينگاتان بق ئاماده‌کراوه، ئيوه ده‌توانن بق نوستن برؤن بق ئه‌وي. علي خان سوپاسي کو‌بخاي کرد و به‌رييان کردين. کاتيک که‌گه‌يشينه‌ماله‌که له‌ژوورينکا چوار جينگا راخرايوو بق علي خان و کو‌په‌کاني، ژووریکي بچووکي تايبه‌تيش هه‌بوو له‌و ژووره‌شدا جينگايه‌کي خاوين و پاکيان بق من راخستبوو، وا هه‌ستم ده‌کرد به‌هوي خويندني مه‌پراسيمه‌وه ريزي من زياتر بوو له‌خان.

بق نو‌يزي به‌ياني رويشتم بق مزگه‌وت. گوتم مادام من مه‌پراسيم خويندووه. ده‌بيت له‌پيش هه‌مووانه‌وه بق نو‌يزکردن برؤم بق مزگه‌وت. رويشتم بق مزگه‌وت، به‌لام که‌سه‌يرم کرد ئه‌و خه‌لکه‌هيشتا له‌خه‌ودا بوون، وه‌ک ئه‌وه‌ي هه‌زار سال بيت خه‌ويان لينکه‌وتبيت، هه‌لبه‌ت که‌سيکيش بانگي به‌ياني نه‌دا بوو. سه‌يرم کرد شوينينک له‌مزگه‌وته‌که‌دا نيه‌ بق ده‌ستنو‌يزگرتن و نو‌يزکردن، واته هه‌موو مزگه‌وت پر بيوو له‌خه‌لک. گه‌وره و بچووک له‌مزگه‌وتدا نووستبوون. خه‌لکه‌که‌وا تیکچرژابوون، سوژنت هه‌لدايه نه‌ده‌که‌وته سه‌ر زه‌وي، ناچار گه‌رامه‌وه بق مالي کو‌بخا. دواي نانخواردني به‌ياني سواري ئه‌سه‌په‌کانه‌مان بووين و به‌ريکه‌وتين. له‌پووناکي رۆژدا، ويرانيي گونده‌که‌باشتر ده‌بينرا، خانويه‌ک نه‌مايوو زياني پينه‌گه‌يشت بيت. کولانه‌کان به‌هوي زوري لافاوکه‌وه هه‌لکه‌نرا بوون. زوربه‌ي ديواري ماله‌کان رووخابوون، لانیکه‌م ده‌خانوو به‌ته‌واوي ويران بيوون. ويرانبووني باخ و زه‌وي کشتوکالي به‌رؤژ باشتر هه‌ستي

پينده کړا.

بق گه يشتن به ههواره کهي عهلي خان، لانیکه م ده بوو (۲ فرسه خ ۱۲،۴۸ کم) برقيشتينايه. به هوی خراپی ريگاکه و چند جاريک په پينه وه له روبر، دوانيوه روق گه يشتينه لای په شماله کانی خان. له ريگادا به لای گونديکي ديکه دا پويشتين، له و گوندهش که سيک ناو بر دبووی، چند که سيکيش بريندار ببوون. کاتيک گه يشتينه وه ههواره که، همووان به پيرمانه وه هاتن. په شماله کان له باريکي ناجيگيردا هه لدرابوون و هه ريه کهي به لايه کدا لار ببوونه وه، لافاو نه ملاولای په شماله کانی هه لکه نديبو، ناو چووبووه نيو په شماله کانه وه. هه موو که لوپهل و جو و ئارد و شه کريان ته پ ببو، هه رچيه کيان هه بوو هه موويان هينابووه دهره وه و له بهر هه تاو هه لئانخستبوون، بونه وهی وشک بينه وه. خه لکه که شه و له نيو په شماله کياندا و به دهوری ئاگردانه وه دانيشتبوون يان نووستبوون. هه موو نوينه کانين ته پ ببو، ناو له په شماله کانه وه نه هاتبووه ناوه وه، چونکه په شماله کان له موو دروستکرايوون، به لام چونکه په شماله کان به شيوهی کاتي هه لدرابوون، ناو له ژيره وه دزهی کردبووه ناوه وه. نه وان هه موويان به بينيني ئيمه خوشحالبوون، دايکی بيژن و هاوسه ری ئه ردق به زانيني هه والی نه وان خوشحالبوون. له ميگه له کهي تری عهلي خان نزيکهي په نجاوپنچ سر مه پ له ناوچو بوون.

دواتر بوم دهرکه وت زيانه کانی عهلي خان به هوی لافاوه که وه بریتی بوو له (۱۴۴) سر مه پ و يهک نه سپ و دوو خوشتر. عهلي خان سوپاسی خواي ده کرد و به و زيان ليکه و تنه زور شکور بوو. ده يگوت زور سوپاس بق خدای گه وره که که سيک له هوزه که م گيانی له ده ستنه داوه و هه موو لايه که سه لامه تن. خان پرووی کرده من و گوتي موهه نديس مالی دنيا نه وهاي، مالی دنيا وهک قومار وايه هه نديک سال دووقات زياد دهکات هه نديک ساليش نيوه زياد دهکات، هه نديک ساليش په نکه هه ر زياد نهکات. خان گوتي له ماوهی په نجا سالدا دوو جار سه رجه م ئاژه له کانم له ناو چوون، به لام کولم نه داوه، دووباره هه ولمداوه و ئاژه لی ديکه م په يدا کردووه ته وه و پاشان زور بوونه ته وه. عهلي خان پياويکي زور به هيمهت و خوراگر بوو، نه و ته نانهت يهک قسه شي به شوانتيک نه گوت، فه رماني دا که دوو مه پ سر بيرن و بيکه ن به قورباني. گوشته که ی کرد به چوار به شه وه، هه ر به شيکي نارد بق هه واريک تا به سه ر هه موو خه لکه که دا دابهش بکريت. خان (۱۴۴) سر مه پ و خوشتری تيداچو بوو، که چي هيشتا سوپاسگوزاری خدای ده کرد، دوو مه ريشی کرده قورباني. نه مه وانه يه کی باش بوو بق من، نه م خانه سه خي و شوکره، زيانی لافاو و له ده ستدانی نه و هه موو ئاژه لهی نه خسته نه ستوی

شوانه كان، به لكو زور به مي هره بانيش له گه لياندا هه لسوكه وتي ده كرد.

لافاو تيكراي خوارده مهنی مال هكان و مالي خاني خراپ كردبوو. ئارده گه يان ته ريبوو، هه موو شتيكيان له جه والدا بوو، جه واله كانيش له قور هه لكيش را بوون، ئارده و قور تيكله ببوون. شه كر هه ر تيكله لي ئاوه كه ببوو، ته نها خوارده مهنی و كه لوپه لي بيبي زيانان به رنه كه وتبوو، نازانم بيبي چي كردبوو كه زه خيره كاني هه ر به وشكي مابوونه وه؟ ئه و ره شماله كه ي له سه ر گردولكه يه كي بچكولانه هه لدا بوو. عه لي خان ده بوو له بيبي پيدا كردني خوارده مهنيدا بيت. ئه و سه رده مه هيشتا كيسه ي نايلون پيدا نه ببوو. ئه م نايلونه بق هه نديك كات و هه نديك شوين به ركه ته. خو ئه گه ر ئه و خوارده مهنiane له ناو كيسه ي نايلوندا بوونايه كه متر ته ر ده بوون.

هه رچونيك بوو هه نديك خواردنيان بق ئيمه هينا، خان كاتيك تيري خوارد گوتي مه ره كانتان دوشيون، كه سيك وه لامي دايه وه و گوتي نه خير. خان ده ستيكرد به جوينداني ئه و كه سه. هه موو خه فته ي له ده ستداني (١٤٤) مه ري له و داماوهدا به تالكرده وه. هه نديك له و خه لكه هه ژاره خو شيان مه ريان له ده ستدا بوو. نه مده زاني كه خان خه م و په ژاره ي خو ي به تالده كرده وه يان هه ست و گه و ره يي خو ي ده رده بيري. مه نجه ليك گوشتاو له سه ر ئاگر بوو ده كولا. خانيش به رده وام بوو له جويندان، نه مده زاني كاتيك ئه و خه لكه گوشتاوه كه ده خون جوينه كانيان بير ده چيته وه يان نا، به هه ر حال من پاش چلوسني سال ئه م جوينانه م بير نه چوه وه.

خويندكارنيك هه بوو پاشان دكتوراي وه رگرت. خو م هه وليكي زورمدا به دامه زراندي به ناوي نه ندامي ده سته ي زانستي، هه موو نه ندamani گروپي جوگرافياي زانكوي مه شه د دري ئه و دامه زرانده بوون، به لام من هه وليكي زورم دا تا ئه و دامه زرا، پاش ماوه يه كي زور بوو به به ريوه به ري گروپه كه، روتيك من قسه يه كم كرد، به لام ئه و به پيچه وانه وه ليكي دايه وه، هه ر له سه ر ئه و قسه يه كه وته درايه تي كردنم. هه ر كاريكي له ده ست هات، له دري من كردي. واته كاريكي كرد كه له ماموستاي زانكو ناوه شيته وه. واتاي قسه كه ي من نه جوين بوو نه سزادان، ئه م براده ره خراپ تيگه يشتبوو. كاتيك كه خويندكارنيك ده بيته ماموستاي زانكو له گه ل ماموستا كه ي خويدا له سه ر يه ك وشه هه رچي له ده ستيبت ده يكات، نازانم ئه و ماموستايه چي به سه ر خويندكاره كانيدا ده هينيت؟ من نيگه راني ئه و ماموستايه م، چونكه ئه وه ي ده چينيت هه ر ئه وه ده دوريته وه، خو دووريشنييه، من خرايم چانديج كه ئه وم دوورييه وه. خودا پاداشتي هه موو لايه ك بداته وه.

ئايا ئه و خه لكه كوچه ريiane جوينه كاني خان فه راموش ده كه ن؟ ياخود خان

ده‌به‌خشن و به‌خشیویانه، نازانم. ئایا هر که‌سینک خوینده‌وارتره، بیته‌ده‌بتره؟ خه‌لکه‌که جوین و گوشتاویان به‌یه‌که‌وه خوارد.

میگه‌له‌که‌ی تری خان که‌نزیکه‌ی په‌نجاوپینج سهر بزن و مه‌ری له‌ده‌ستدابوو، گه‌یشتنه‌وه هه‌واره‌که، هاوار و جویندانی خان، ژن و پیاوانی وریاکرده‌وه. تاوه‌کو به‌زوویی ده‌ستبکه‌ن به‌دوشینی مه‌ره‌کان. گولنسا ژنیکی ته‌من سی‌وپینج سال بوو. پووری عه‌بدال بوو، به‌گریانه‌وه خه‌ریکی مه‌ردوشین بوو، ئه‌و ته‌ن‌ها دوو بزنی هه‌بوو لافاو هه‌ردوو بزنه‌که‌ی بردبوو، که‌هه‌ژاری و ده‌ستکورتی ئه‌و ژنه‌م بینی، باشتر له‌مانای فیلمی (گا) ی داریوشی مه‌ره‌جویی تیگه‌یشتیم. گولنه‌سا ده‌یگوت لافاو ئارده‌که‌شی خه‌سار کردووم. پاشان له‌منی پرسی تو بلینیت عه‌لی خان دوو‌باره ئاردمان پینداته‌وه؟ خو ره‌نگه‌ فرمیسه‌که‌کانی ئه‌م ژنه‌ بو دوو بزنه‌که‌ی که‌متر نه‌بووینت له‌گریانی ئه‌و ژنه‌ی که‌له‌ مزگه‌وته‌که‌دا بق کوره‌ ئاو‌بردوو‌ه‌که‌ی ده‌گریا. دلم بق ئه‌م ولاته‌ ده‌سووتا که‌شا ده‌یویست به‌ره‌و پیشکه‌وتنی گه‌وره‌ی به‌ریت.

کوره‌کانی کورپش و داریوش له‌سهرده‌می مؤدیرنه‌ته‌دا ئه‌م زیان و مالویرانییه‌یان ده‌بینی، به‌لام هیچ داموده‌زگایه‌ک نه‌بوو که‌ئومیدیک به‌ئهمانه‌ببه‌خشیت. ئه‌و خه‌لکه‌هه‌ژاره‌ته‌ن‌ها ئومیدیکیان هه‌ر خان بوو، خانیک که‌خویشی به‌له‌ده‌ستدانی مه‌ره‌کانی خه‌مگین و تازیه‌دار بوو.

عه‌لی خان دوو مه‌ری سهربری بوو، ده‌یگوت گوايه بق سوپاسگوزاری خودایه، به‌لام وا نه‌بوو، راستیه‌که‌ی له‌ترسا بوو، وایده‌زانی خودا دوو‌باره به‌لایه‌کی دیکه‌ی به‌سهردا ده‌هینیت، یاخود ده‌یویست دوو مه‌ر وه‌ک به‌رتیل بباته به‌رده‌رگای خودا. ئاخو خان بیرری له‌وه کردبیته‌وه که‌ئو خه‌لکه‌، هینده‌ برسین که‌ده‌بیت کاریک بکات تا هینیان بیته‌وه‌به‌ر؟

عه‌لی خان دوا‌ی نانخواردن له‌گه‌ل کوره‌کانی سواری ئه‌سپ بوون تا سهریک له‌هه‌واره‌که‌ی تر بدن. ئه‌و هه‌واره‌ی که‌میگه‌له‌مه‌ره‌که‌ی تری لیبوو. خان هیچ هه‌والیکی نه‌ده‌زانین. میگه‌لیکی تریشیان له‌ده‌شتی ته‌که‌مران مابوون له‌هه‌واریکی تردا. کات گه‌یشتبووه ئینواره، خه‌لکه‌که‌ ده‌یانویست که‌لوپه‌له‌کانیان کۆبکه‌نه‌وه، هه‌تاو زۆریک له‌که‌لو په‌له‌کانیانی وشک کردبوونه‌وه. پیاوه‌کان خه‌ریکی قایمکردنی ره‌شماله‌کانیان بوون.

ماوه‌ی سی رۆژ بوو، هیچ هه‌والیکم له‌دکتور عه‌باس و هاو‌ریکانم نه‌بوو، دۆخی ناله‌باری ئه‌و خه‌لکه‌هه‌ژاره‌منیشی په‌ریشان کردبوو. ئه‌و ژن و پیاوانه‌ی که‌ئیمه

لە شارەكانەۋە شانازىيان پىنۋە دەكەين، ئەۋانەمان بە ھۆزىكى تىكۋشەر دەزانى لەو كىۋانەدا، دوچارى ھەژارى و چەۋسانەۋە بىۋون. ھەژارى بىۋو چارەنۋوسىيان. كاتىك كە خان جۈينى پىدەدان ھىچ كام لە ژن و پىاو و مندال بچوۋكترىن نارەزايان دەرئەدەپرى. گەنجە وريا و چالاكەكانى ۋەك عەبدال و برزو و موحسىن لە بەرامبەر خاند ۋەك مشك دەچۈنە كۈنەۋە. خان خۋىشى بە جۈرىك لە جۈرەكان كەسىكى بىچارە بوو. ئەگەر سەرچەم ئاژەلەكانى دابەشى سەر مالەكانى دەۋرۋبەرى خۋى بىكرىدە، بۇ ھەر كەسىك نىزىكە سەدۋپەنجا مەپرى بەردەكەۋت، ھەلبەت يەك مەپرى ھەر كەسىك لەو سالەدا زۆر بوو. عەلى خان نە بىمە ھەبوو نە ئۈمىدىكى بە ئايندە ھەبوو، بە بارانبارىنىك لە سەدا پىنجى ئاژەلەكانى لە دەستدا بوو، مندالەكانىشى ئاۋارەى ئەۋ دەشت و كىۋە بىۋون، تەنھا پاچە كۆمەلەيەتەكەى لەو سنۋورەدا ماپەى دلخۋشى بوو بۇى.

بىرپارم دا، سبەينى ھەر چۈنىك بىت بىرۇم بۇ ئۇغاز يا شىروان، بەلام چۈن؟ جادە و رىگاۋبان بەگىشى لافاۋ تىكىدا بوون. ئۆتۈمبىلەكەش نەيدەتۋانى بىت بە سۇراخمەۋە روۋبارى قەلجەقىش ھىشتا ئاۋىكى زۆرى پىدا دەھات. كات بوو بە شەۋ رەشمالەكەم ئەۋەندە تەپ و قورس بىۋو كە نەدەكرا ھەلىدەين. رەشمالەكە بەھۋى لافاۋەۋە خراپ بىۋو، ھىچ كەس لە خەمى رەشمالەكەى مندا نەبوو. بەيىنى زوۋ باران بارىبوو، ھەر كەسىك لە بىرى رەشمالى خۇيدا بوو. رەشمالەكەى منىش كەۋتبۋوۋە ژىر قور و بارانەۋە. عەبدال و مندالەكانى تر كىسە خەۋەكەمىيان لە ژىر قورۋادا دەرھىتابۋوۋە، بەلام رەشمالەكەيان راست نەكردبۋوۋە.

بىبى بانكى كردم و گۈتى مۈھەندىس ۋەرە لای رەشمالەكەى من پشۋوبدە. كەلۈپەلەكانم لە رەشمالەكەى عەبدالەۋە برد بۇ رەشمالى بىبى، «يەلە»ش بەدوامدا ھات، بەبى ئەۋەى قسەيەك بىكات ھات لەلامانەۋە ۋەستا، جلوبەرگەكەى ھەموۋى قورۋاۋى بوو، رەنگۈپۋۋى زەرد بىۋو، ديار بوو كە برسى بوو. بىبى سەرىكى «يەلە»ى كرد و گۈتى برسىتە؟ «يەلە»ش سەرىكى بەلىنى بۇ لەقاند. بىبى پىنگوت بچۇ لەو مالانە دوۋ ھىلكە پەيدا بىكە يەكىكىانت بۇ دەكەم بە ھىلكەۋرۋون و بۇخۋت بىخۇ. «يەلە» رۋىشت بۇ پەيداكردى ھىلكە. بىبى گۈتى ھىچ كەسىك لە خەمى ئەم مندالەدا نىيە، بۇيە پىۋىستە فىرى بىكەم كە خۋى لە خەمى خۇيدا بىت.

غەفار كورپىكى (۱۳-۱۴) سال بوو، كورپىكى وريا و زىنگ بوو، بەۋە ناسرابوۋ كە دزى دەكات. غەفار لەبەر دەمى رەشمالى بىبىيەۋە رەتبۋو، بىبى بانكى كرد و

پتنگوت که جلوه‌برگی «یه‌له» د‌راو و بیکه‌لک بوون، پئویسته هر چۆنیک بیت ده‌ستی جلوه‌برگی بۆ په‌یدا بکات. «یه‌له»ش به دوو هیلکه و پارچه نانیکه‌وه گه‌رایه‌وه. بیبی پتنگوت «یه‌له» وا خه‌ریکه زرنگ ده‌بیت. بیبی هر دوو هیلکه‌که‌ی کرده که‌میک پۆنه‌وه و له به‌رده‌می «یه‌له»دا داینا. «یه‌له» به‌خیرایی خواردی و هر له هه‌مان جیگه‌دا خه‌وی لیکه‌وت. غه‌فار یه‌ک ده‌ست چاکه‌ت و پانتۆلی مه‌نو چه‌هری کۆری خانی هیتا که چوو بوو له ژنه‌که‌ی عه‌لی خانی وه‌رگرتبوو. بیبی پانتۆله‌که‌ی به‌ئەندازه‌ی «یه‌له» بچووک کرده‌وه پاشان «یه‌له»ی له خه‌و هه‌لسان و پانتۆله‌که‌ی بۆ له‌پیکرد. چاکه‌ته‌که‌ی مه‌نوجه‌هر بۆ «یه‌له» گه‌وره بوو. بیبی قۆله‌کانی چاکه‌ته‌که‌ی بچووک کرده‌وه، به‌لام چاکه‌ته‌که‌ گه‌وره‌بوو. «یه‌له» زۆر خۆشحال بوو. پاشان گوتی بیبی تو دایکی منی؟ بیبی به‌بیستنی ئەم وته‌یه فرمیسک به‌چاوانیدا هاتنه‌ خواره‌وه. «یه‌له»ش له خۆشیدا هه‌ندیک پتیکه‌نی و له هه‌مان جیتا لینی نووسته‌وه. بیبی پارچه قوماشیک پیدادا. منیش پرسیم «یه‌له» هیچ که‌سیکی نییه؟ بیبی گوتی هیچ که‌سیکی نییه، پووریکی باوکی هه‌بوو ئەویش پار مرد. ئیستا هیچ که‌سیک خه‌می لیناخوات.

نزیکی ئیواره بوو، میگه‌لنکی تر گه‌یشته‌وه هه‌واره‌که، به‌لام میگه‌لی عه‌لی خان نه‌بوو میگه‌لی کورده‌کانی تر بوو. ئەو میگه‌له له ده‌شته‌وه ده‌پۆشت بۆ کێو. ئەو میگه‌له‌ش دو‌چاری لافاو ببوو. نزیکی سی‌و‌پینج سه‌ر مه‌ریان ئاو بردبوونی، میگه‌له‌که‌ هی دوو بنه‌ماله‌ بوو، خاوه‌نه‌کانیان دوو پۆژ پتشت پۆشتبوون بۆ کێو، شوانه‌کان له لای میگه‌له‌که‌یان بوون، شوانه‌کان ئەو شه‌و و پۆژه‌یان به‌سه‌ختی گۆزه‌راند بوو، زۆر شه‌که‌ت و ماندوو بوون، زۆریش ترسا بوون، داوای هاوکاریان له خه‌لکی هه‌واره‌که‌ ده‌کرد تا ئاوی خواردنیا پێده‌ن، به‌لام ئاوه‌که هه‌مووی لێل و لیخن بوو. ئاوی کانیه‌که‌ش هر ببوو به‌ قو‌راو، خه‌لکه‌که‌ش ئەوه‌نده‌ی له توانایاندا بوو هاوکاریانکردن، ئەوانیش مۆله‌تیاندا به‌خه‌لکه‌که‌ تا شیرێ مه‌ره‌کان بدۆشن بۆ خۆیان. ئەو خه‌لکه‌ هه‌ژاره وایان هه‌سته‌ده‌کرد ئەو شیره‌ی که‌ ده‌یدۆشن هی خۆیان. زۆر به‌خیرایی که‌وته‌ مه‌ردۆشین، منیش هاوکاریم کردن به‌گرتنی مه‌ره‌کان بۆ دۆشین. هر که‌سه و به‌خیرایی شیر ده‌شراوه‌که‌ی ده‌برد بۆ ره‌شماله‌که‌ی خۆی. له یه‌کیانم پرسى، بۆچی ئەوه‌نده په‌له ده‌که‌ن له دۆشینى ئەو مه‌رانه؟ ئەویش گوتی ئەگه‌ر عه‌لی خان بیته‌وه شیره‌که‌مان لێ ده‌ستینیت بۆ خۆی. بۆیه تاكو خان نه‌هاتۆته‌وه ده‌بیت شیره‌که‌ به‌ینه ره‌شماله‌که‌ی خۆمان!

شه‌و له ره‌شماله‌که‌ی بیبی نووستم، به‌ری به‌یانی باران بارین ده‌ستپێک‌ده‌وه،

به لām وهک دوو شهوی پښتر به هیز نه بوو، خه لکه که هه موو به خه بهر بوون خان و کوربه کانیسی نه که را بوونه وه، له و کاته دا، دلم لای گلپو بوو. ثایا ده متوانی هاوکاریه کی نه و ماله بکه م؟ خه لکه که له ترسی باران هه موو له ره شماله که ی خان کو بیوونه وه. پرسپاریان له من ده کرد و ده یانگوت موه ندیس چی بکه یین؟ وا علی خان لیره نییه نه وان وایانزانی بوو من دوو شهو له وه و بهر پښبینی باران بارینم کردووه. داوای پښینه چاره یان له من ده کرد. منیش پښمگوتن نیگه ران مه بن نه مشه و باران به لیزمه ناباریت، به لکو به نه رمی و له سهر خو ده باریت. بویه نه م قسه یه م کرد تا خه لکه که نه ترسن. نه و خه لکه وایانده زانی نه گهر که سیک موه ندیس بیت له که شناسی شاره زایه و ده توانیت پښبینی لافاو بکات و جیگایه کی باش بو میگه له که دیاری بکات. بینیم وا گلپوش سهیری من ده کات، له و کاته دا هه زنده کرد بالām ده سانتي مه تر بهر زتر بووایه. مروف چیه؟ چه نده گه مژه یه. به دروی خه لکانی تر گه وره ده بیت... خو شهوی لافاوه که من نه پښبینی که شوه وهام کردبوو، نه لافاو، نه شوینی جیگیرکردنی میگه له که، به لām بوچی سهفر نه م قسه یه ی به من وه چه سپاند و نه ردو و بیژه نیش لئی بیده نگ بوون. خو منیش نه مگوت پښبینی باران بارین له لایه نه نه ردووه بووه. ئیتر هر چونیک بیت من به که شناس سهیر ده کرام، هه رچه نده هیچ لینه ده زانی.

شه و له ره شمالي بیبی و هاوسه ره که بده مامه وه، بیبی منی بانگ هیشتی ره شماله که ی خویان کرد بوو. تیگه یستم که هو ی بانگ هیشتنه که م نه وه بوو که ده یو یست پښبینی که شناسی بزانتیت. منیش پښمگوت که نه ردو پښبینی باران و لافاوه که ی کرد نه ک من. نه وان هه زوو باوه ریان کرد بوو که من پښبینی باران و لافاوه که م کردووه نه ک نه ردو. هه رچه نده من زور پیدا گریم ده کرد که من نه بووم به لکو نه ردو بوو، به لām که س باوه ری نه ده کرد. بیبی پیداگری ده کرد تا کو فیری که شناسی بکه م، منیش به چه نده قسه یه کی تیکه ل و پیکه ل و نه ملاو نه ولا واملیکرد که هیچ تینه گات، له باره ی ها توچوون و تیکه ل بوونی جوړه کانی هه ور و هه ر له خو مه وه هه ندیک قسه م بو کرد، ئینجا نه و ژنه داماره کوتی پښبینی که شوه وه کاری من نییه، نه مه کاریکی و ائسان نییه. من بو سبه ینی پرسپارم له نه ردو کرد گوتم چون تو له و ائسمانه سافه دا زانیت که پاش چه نده کانژمیریکی تر باران ده باریت؟ نه و چه نده قسه یه کی ساده ی بو کردم، به لām من هیچ له ماناکه ی تینه گه یستم و له هه موو ته مه نمدا نه متوانیوه له ائسمانیکی سافدا مانگ به ائسمانه وه بیت و ائسمان پر له نه ستیره بیت و من پښبینی باران بارین بکه م. منیش پرسپارم له بیبی کرد که چون نه و له سیر تا پیاز پهفتار و کار و کرده وه ی نه ک ته ها

خەلکانی ئەم ھەوارە دەزانیت بەلکو ھی ھەوارەکانی تریش دەزانیت. ئەو بنج و بناوانی ھەموخەلکەکی دەزانی.

شەو درەنگ ببوو، ویستم بچمە کیسە خەوئەکەمەو و بخەوم. گوتی تۆ گلبۆت خوشدەویت. باشە من ھەرگیز لەبەر چاوی ئەو و ھیچ کەسیک قسەییەکم لەگەڵ گلبۆ نەکرد بوو. لە لای ھیچ کەسیک باسەم نەکرد بوو کە ئەو کچەم خوشم دەویت.. گوتم نەخێر خوشمناویت گلبۆ کێیە؟ گوتی ئای موھەندیس من لە قسە و سەیرکردنی پیاوھەکان تێدەگەم کە لە کام گوندە عاشق بوون، بەلام تۆ وا لە لای خۆمەوویت و گلبۆش ھەر لێرە، ئیستا تۆ کاتی ژنەیاننە ئەگەر دەتەویت لەم ھۆزە ی ئیمە ژن بەھینیت ئەوا سبە ی شەو ھەموو کاریکت بۆ جیبەجی دەکەم و گلبۆت لێ مارە دەکەین. منیش بەخیرایی قسەم گوێی و دەنگی ژەندنی مەشکە دەھات. گوێم لێبوو چەند کەسیک خەریکی مەشکەژەندن بوون. گوتم بیبی بۆچی بەم شەو مەشکە دەژەنن؟ گوتی شیرەکە ھی مەری خەلکی بوو بەخیرایی شیرەکەیان ھەوین کردوو و بۆتە ماست، ئیستا تاکو علی خان نەھاتۆتەو دەیانەویت مەشکە بژەنریت و پۆنە کەرەکە ی جیا بکریتەو. گوتم ئەو شیرێ (٤٠٠-٤٥٠) بزن و مەر بوو، گوتی ئەو نێعمەتی خۆدایە بەشی منیش ئامادە، شیرەکە ی خۆم داو بە کەسیک، تاکو علی خان نەھاتۆتەو دەبیت پۆنەکەرە بگرن. بۆیە دەبیت ژنەکان تا بەیانی مەشکە بژەنن. گوتم بەشی تۆ کێ دەژەنن؟ گوتی خەینسا. گوتم بە بەلاش بۆت دەژەنیت گوتی نەخێر لە سێ بەشی بەشیکی پۆنەکەرە و دۆکەش بۆ ئەو و دوو بەشەکی تری بۆ منە. بیبی گوتی خەینسا، بۆ چەند کەسی تریش مەشکە دەژەنیت ئەو کۆرەکە ی سەربازە و دەیەویت کەمیک پارە پەیدا بکات و بۆ کۆرەکە ی بنیریت. خودا لە ئاسمانەو شیرێ بۆ ناردوین، ئیمە چەند کەسیک شیرەکەمان داو بە ئەو تاکو شتیکی دەستبکەویت.

باش بوو باسی گلبۆ گۆرا و ھیچ قسەییەکی تری لەو بارەییەو نەکرد، دەرسانم ئەگەر خودا نەکردە قسەییەکی نابەجێ بکەم پەنگە ھەر ئەو ژنە بەکوشتم بدات، بۆیە بڕیارمدا بەزوویی ئەم ھەوارە جیبەیلەم، بەلام چۆن بڕۆم.. ھێشتا ھەتاو نەکەوتبوو کە دەنگی ھاوار ھاوار و گریان لە خەو راپیە پاندم. بیبی لە خەو ھەلسابوو، پرسیم ئەو چیبوو؟ گوتی کەسیک مردوو. لە پەشمالە کە ھاتمە دەرەو خەینسا مردبوو، مندالەکانی ئەو بوون دەگریان. خەینسا ھەوت مندالی ھەبوو، چوار مندالیان تەمەنیان لە ژێر دە سالەو بوو، کۆریکی تەمەن (١٤-١٥) سالیشی ھاوکاری شوان بوو لە میگەلی ھەواریکی تر، کچیکی (١٣-١٤) سالیشی ھەبوو، کۆرە گەورەکەشی ناوی علی

بوو سهرباز بوو. هاوسه‌ری خه‌ینسا ده‌گريا و به‌سه‌ری خؤيدا ده‌کيشا. ئه‌و خه‌لکه هم‌موو خزم و که‌سی يه‌کتری بوون يه‌کينک هاواری ده‌کرد پوورم مرد، يه‌کينکی تر ده‌يگوت ئاموژنم مرد، تينگه‌يشتم که خه‌ینسا يازده جار دووگيان بووه، حه‌وت مندالی ماوه و چوار مندالیشی مردووه. ئه‌و چهند رۆژ به‌هؤی باران و لافاوه‌وه نه‌نوستبوو. خودا شیرينکی زور و به‌لاشی ناردبوو برياری دابوو که ماستی چهند که‌سينک بژه‌نيت تا به‌فروشتنی که‌شک و رۆنه‌که‌ی که‌مينک پاره‌ی ده‌ستیکه‌ويت و بينيريت بۆ کوڤه سهربازه‌که‌ی. ئه‌و داماوو ئه‌و شه‌وه ئه‌وه‌نده مه‌شکه‌ی ژه‌ندبوو تا سه‌کته لئی بوودا و ده‌ستبه‌جی گيانی ده‌رچوو بوو. لاشه‌که‌ی له‌پيش ده‌می ره‌شماله‌که له‌سه‌ر زه‌وی که‌وتبوو، هاوسه‌ره‌که‌ی ده‌يگوت من چی له‌م مندالانه‌ بکه‌م؟ گريان و شيوه‌ن هم‌موو لایه‌کی پر کردبوو. هه‌تاو به‌ته‌واوی که‌وتبوو. ده‌بوو چی بکه‌ين؟ عه‌لی خانیش هيشتا نه‌گه‌رابوووه. هيج کام له‌کوڤه‌ گه‌وره‌کانی خانیش له‌وئ نه‌بون، کچ و ژن و منداله‌ بچوکه‌کانی خانیش نه‌يانده‌توانی هيج بريارينک بده‌ن. پهری خانم کچی عه‌لی خان ئه‌ویش له‌وئ نه‌بوو، به‌يانی زوو پيش خۆره‌لاتن رۆيشتبوو بۆ راو. پياوه‌کان گوتيان لاشه‌که‌ی بخه‌نه‌ نئو ره‌شماله‌که‌وه، به‌لکو ئيشه‌للا تا نيوه‌رۆ خان بگه‌ريته‌وه. ده‌يانگوت پتويسته پيشنيوه‌رۆ ته‌رمه‌که به‌خاک بسپيردریت، گه‌ر وا نه‌که‌ين گوناها‌بار ده‌بين. ره‌شمالی عه‌لی خان کرا به‌شوینی پرسه. گه‌نجه‌کان چوون له‌سه‌ر کانينيه‌که ئاويان هيتا و چايان ليتا هه‌ر چنده شه‌کره‌که‌يان ته‌رببوو. حاجی رۆسته‌م که له‌هه‌مووان به‌ته‌مه‌نتر بوو به‌منی گوت موهه‌نديس قورئان بخوينه. حاجی رۆسته‌م ته‌مه‌نی نزیکه‌ی حه‌فتا سالبوو، ريش سپی هۆزه‌که‌بوو، هه‌مووان ريزيان ليتده‌گرت. منيش زور پرس و رام پيکرد بوو. حاجی رۆسته‌م گوتی سه‌لاوات ليتده‌ن. له‌هه‌واره‌که‌دا به‌شوین قورئاندا گه‌ران، به‌لام هيج که‌سينک قورئانی نه‌بوو. جگه له‌بيبی هيج که‌سينک نه‌يده‌توانی قورئان بخوينيته‌وه. ده‌يانگوت خان قورئانی هه‌يه، به‌لام چهند گه‌ران نه‌يان دۆزييه‌وه. حاجی رۆسته‌م گوتی موهه‌نديس تۆ مه‌لايت و قورئان بخوينه.

خودا لئی خۆش بێت، کاتی خۆی مه‌لا نه‌باتی هه‌شت جوزئی قورئانی پي له‌به‌ر کردبووم، بۆ له‌به‌رکردنی ئه‌و هه‌شت جوزئه لانیکه‌م بيست جار شولگه هه‌نار له‌له‌بی ده‌ستم دراوه. منيش ده‌ستمکرد به‌سلاوات ليتدان سوره‌تی ره‌حمانم له‌به‌ر خویند. حاجی رۆسته‌م گوتی موهه‌نديس زور باشت خویند، تکایه به‌رده‌وامبه. ده‌ستمکرد به‌خویندنی سوره‌تی (النبأ)، (عم يتساءلون عن النبأ العظيم) له‌ناوه‌راستی سوره‌ته‌که‌دا بووم که مه‌نچه‌هر کوڤه‌ پازده ساله‌که‌ی عه‌لی خان هات و گوتی مينگه‌له‌که هاتوو، ده‌بيت

مەڕەکان بدۆشن. حاجی رۆستەم سلاواتی خەتمی قورئانەکەى لێدا. هەموویان هەلسان و رۆیشتن بە لای کارەکانیانەو. خوشحالبوم بەهاتنى کورەکەى خان، ئەو کورە کە هات دیار بوو کە کوپى عەلى خان بوو، لە شینوازی قسەکردنیدا وەک فەرمان قسەى دەکرد، دیاربوو وەک سەرۆکێک قسە لەگەڵ خزمەتکارەکانیدا بکات، وابوو. یا وەک ئەفسەرێک قسە لەگەڵ سەربازەکانیدا بکات، هەمووان رۆشتن بۆ شیردۆشین. منیش هەلسام رۆیشتم و لە سەر بەردیک دانیشتم. تا سەرى مەڕەکان بگرم. گلیۆهات لەسەر بەردیک بەرانبەرى من دانیشتم، بەبى هیچ قسە و پوانینیک، مەریک هات بۆ لای بیریەک و من سەرى مەڕەکەم گرت و بیریى دەیدۆشى. لەگەڵ کەسیکی تەنیشتی مەتریک نێوانمان نەبوو. لەگەڵ پیاویک کە لە سەر بەردیک دانیشتیوو لە تەنیشتمەو قسەم دەکرد. گلیۆ چەند بزن و مەریکی دۆشى بوو. لەولاوہ بیبى هەر خەریکی مەردۆشین بوو، بەدەنگیکی بەرز گوتی موهەندیس زۆر باش قورئانت خویند. ئیتر شارەزاییت لە چ کاریکی تردا هەیە؟ دیارە تۆ شارەزاییت هەیە. بەدەنگیکی بەرز باسی لەکارەکانی من دەکرد، ئینجا گوتی موهەندیس کەى خویندەنەکەت تەواو دەکەیت؟ گۆتم دووسالی تر. گوتی کاتیک خویندن تەواو دەکەیت چەندە مووچە وەرەگرت؟ گۆتم نازانم. گوتی ئەى ئیستا چەندە مووچە وەرەگرت؟ گۆتم هەزار تومەن. هەموو هاواریان لێهەلسا و گوتیان چۆن ئەو هەموو پارەیه وەرەگرت؟ هەزار تومەن پارەیهکی زۆر بوو، بۆ ئەو سەردەمە. مووچەى ئەفسەرێک (۹۰۰-۱۲۰۰) تومەن بوو. ژنان و پیاوان بە یەکەوہ لە بارەى هەزار تومەنەوہ قسەیان دەکرد.

سەیرم کرد گلیۆ وا دەگرى. گۆتم بۆچی دەگرت؟ گوتی خەینسا پوورى من بوو. ئێمە تازیه‌بارین، دەبى تا یەک سالی تر تازیه‌بار بین. کچەکەى خەینسا خەریکی مەردۆشین بوو، کچیکی تەمەن (۱۳-۱۴) سال، تەنھا دوو کاتژمێر بوو دایکی مرد بوو، دەبوو ئەویش وەک خەلکەکەى تر مەرى خانى بدۆشیاى. ویستم لە گلیۆ بپرسم بلیم پوورت تەمەنى چەند بوو، بەلام پێم باش بوو راستەو خۆ لەگەڵ گلیۆدا نەکەومە قسەکردن، بۆیە بە دەنگیکی بەرز گۆتم خەینسا تەمەنى چەند سال بوو؟ پیاویک لە تەنیشتمەوہ دانیشتیوو، خالی خەینسا بوو، گوتی تەمەنى سى و پینچ سال بوو. هاوسەرەکەشى تەمەنى چل سالە. خەینسا بە هۆی ماندوو بوونی زۆرەوہ مرد. تەرمەکەیان لە نیو رەشمالەکەدا دانابوو، چاوەروانى ئەوہیان دەکرد بەلکو خان بیتەوہ، ئەوسا بە خاکی بسپێرن.. مندا لانى خەینسا و هەموو خەلکەکە دەبوو کاربکەن. مەرو بزنەکان بدۆشن، خزمەتى ئازەلەکان بکەن، خواردنیاں بۆ ئامادە بکەن.

خه لکی خاوهن ئاژه ل خوشيان ديلن. ليزه دا خه لکی ديلي ئاژه له کانيان بوون، ديلي سروشت بوون، ديلي خان بوون. ديلي ئه ندیشه کاني خويان بوون، ديلي باری کومه لايه تی و جوگرافيايي خويان بوون. له هه مووی گرنگتر ديلي بيروباوه ری خويان بوون، وایانده زانی ئه گهر له به رامبه ر خاندا نافه رمانیه ک بکه ن خان ده ريانده کات، ئه وکات ئه مان رووبکه نه کوئ؟ «شا»ش روژیک گوتهووی ئه وهی نايه ویت ببيت به ئه ندای پارتی رستاخیز، پتويسته له ولات برواته ده ره وه. هه ر بويه ش پۆل پۆل ماموستايان ده بوونه ئه ندای له پارتی رستاخیزدا. وایانده زانی ئه گهر نه بنه ئه ندای ئه و پارت به راستی ده بيت ولات جينهیلن و برۆن... يا به پنجه وانه وه ئه وها به کومه ل چوونه ناو ئه و پارت وه پتکه نين بوو به ريشی شا.

له نيو ئه و هه موو خه لکه دا جگه له مالی خان، شه ستوسی که سی گه وره و بچوک هه بوون، هه ی کامیان بۆ هه ی شویتیک نه رۆیشته بوون. ته نها دوو که سیان چوو بوون بۆ مه شه ده، ئه وانیش حاجی ره زا و حاجی رۆسته م بوون. کو ره یازده سالانه که ی خان هه ر وه ک و سازاده کانی قاجار سه یری چۆنیتی شیردۆشینی ئه و خه لکه ی ده کرد، دوو ژنی خان و که چه کان له ره شماله که ی خويان نه هاتنه ده ره وه، په ری خانمیش رۆیشته بوو بۆ راو. ئاسمانیش نیوه هه ور بوو. هه رگیز تینه گه یشتم ئه و رۆژه بۆچی گلپۆ ئه وها رووبه رووی من دانیشته بوو، ئایا ریکه وت بوو؟ یاخود به رنامه ی بیبی بوو؟ بۆچی بیبی له باره ی خویندن و مووچه ی منه وه ئه وه نده به ده نگی به رز پرسایری ده کرد؟ به لام من که له سه ر به ردیک دانیشته بووم و ئه و که چه ی که خۆشمه ده ویت له به رامبه رم دانیشته بوو، به وه خۆشحال ببووم، که چیک که بۆ مردنی پووری ده گریا، که چیک که ده یگوت من تا سالیکی تر تازیه دارم، من له مانای قسه کانی باش تینه ده گه یشتم. ئایا ده یویت به من بلێت ئه گهر تۆ منت ده ویت، ده بیت تا سالیکی تر لیم بووه ستیت؟ من له بیرکردنه وه دا بووم و له جینگای خۆم هه لسام و غه فار هات له جینگاکه م دانیشته. رۆیشتم بۆ لای بیژهن و ئه ردۆ، ئه وان تازه میگه له که یان هینابووه وه و له په نایه ک دانیشته بوون تا پشوو بدن. هه ردووکیان خزمی خه ینسا بوون. بیژهن قه له م و ده فته ری ده رکرد و گوته ی موهه ندیس وشه ی (مرد) چۆن ده نووسریت؟ گوتم خۆت بینووسه. چه ند جاریک گوته ی مرد، مرد له کوتایی دا توانی بینووسیت. گوتم بنووسه مردن، به لام نه یتوانی بینووسیت به لکو نووسی (مرن) ره نگه وا بیری کردیته وه که هه موو وشه کان له سی بیت پینکدین.

ته رمی که سیکی مردوو له ره شماليکدا دانرا بوو، به لام ژيان به رده وام بوو، له و

باره ناهه مواردها بیبی دهیویست من بکات به خاوهن ده زگیران. پرسیارم له نردو کرد گوتم نه مشه و باران ده باریت؟ گوتی به لئ ده باریت به لام کهم، گوتی به یری به یانی باران ده باریت. نه و کاته به یانی بوو، به لام نه و ده یگوت به یری به یانی باران ده باریت.

کات بوو به نزیکی نیوه پو هیتشتا علی خان نه که پاپووه وه. گور هه لکه نرا بوو. دواي شیردوشین ژنان ده ستیان کرده وه به گریان. شیري میگه له که ی پوژی پینشوویان کرد بوو به ماست و مهشکه یان ژهنده بوو. هه موو پونه که ره و دۆکه یان دا به مالی خه ینسا. سه ره تا وا هه ستم کرد نه م کاره یان له پووی خزمایه تی و که سایه تیه وه یه. پاشان بیبی پینگوتم شیري نه و میگه له ی که هاتبوو، پیتوبه ره که تی نیه. گوتم بچی پیتوبه ره که تی نیه؟ بیبی گوتی شوانه کان خاوهنی میگه له که نین.. خاوهنی میگه له که پازی نین نیمه شیري مه پره کانی نه وان بخوین..

حاجی پو ستم هه موو خه لکه که ی کو کرده وه و گوتی وا نزیکی بانگی نیوه پو یه، خان نه که پراوه ته وه، لاشه ی مردو وه که مان هه روا له سهر زه وییه، نه وه تاوانه، ده بیت به زووی ته سلیم به خاکی بکه ین و بیخه ینه گوره وه. حاجی پو ستم گوتی هه مووتان وهرن بۆ لای ره شماله که ی خه ینسا، گه وره و بچووک هه مووان ده گریان، هه ره به زووی ژنان له پشتی ره شماله که وه لاشه که یان شوړی. هیچ ته خته یه کی گه وریان ده ستنه که وت تا لاشه که ی له سهر دابنن و بیبه ن بۆ سهر گوره که.

له ژيانی هه وارنشنیدا تابووت نه بوو بۆ مردو و هه لگرتن. نه و کوچه ریپانه له هه ر جینگایه ک که سیکیان لئ بمردایه، هه ره له هه مان شوین به خاکیان ده سپارد. شوینی گوره که له ره شماله که وه ته نها بیست و پینچ مه تر ده بوو. پیره ژنیک له هه واره که، کفنی هه بوو. کفنه که ی پیدان و له ترمه که یانه وه پینچا. هه موومان له به رده می ره شماله که وه ستابووین، کاتیک سه یری نیو ره شماله که م کرد، نه متوانی نه گریم، ره شمالی کی بچکوله ی ۳۲۳ مه تر له ژیر نه م ره شماله دا خه ینسا و هاوسه ره که ی و شهش مندال ده ژیان. کوړیکیشیان له سه ربازی بوو. به شی زوړی نیو ره شماله که راخه ری تیدا نه بوو، چه ند پارچه نوینیک له لایه که وه دانرا بوون له گه ل چه ند جه والیک که هه ندیک که لوپه ل و خوارده مه نیان تیدا بوو. هاوسه ره که ی خه ینسا رامابوو، ژنه که ی مردبوو، منداله کانیشی بچووک بوون، نه یده زانی چی بکات؟ خه لکه که ده یانگوت شکور بۆخودا. خه ینسا له سیازده سالی دا شووی کردبوو. تا ته مه نی بیست و جه وت سالی هه موو سالی ک مندالی کی ببوو. کوړه ته مه ن هه ژده ساله که ی له بیترچه ند سه رباز بوو. چوار مندالی بچووکي پیلایویان له پیدا نه بوو، له نیو نه و به رد و خو له دا به پیتپه تی ده سوپانه وه.

تهرمهکەيان له سەر پارچه رهشمالتيک دانا بوو، پارچهيهکي تريشيان پيډادا بوو. چوار پياو هەر يهکه و گوشهيهکي رهشمالهکەيان گرت و هەليانگرت و گوتيان (لا اله الا الله) تهرمهکەيان برد بۆلای گۆرهکه. کاتيک تهرمهکەيان له سەر ليواری گۆرهکه دانا، حاجي پۆستهه گوتي موهنديس تکايه نوێزي مردووی لهسەر بکه. منيش نه‌مه‌زانی چون نوێزي مردوو بکه‌م؟ من هه‌ميشه له پشتي مه‌لاوه وهستا بووم و نيه‌تم هه‌تاوه. بيه‌نگ وهستا بووم، جگه له‌و راوه‌ستانه هه‌چ شتيکي ترم له نوێزي مردوو نه‌ده‌زانی. خۆ جيگای ئه‌وه‌ش نه‌بوو که بليهم من نوێزي مردوو نازانم، هه‌موو خه‌لکه‌که سه‌يري منيان ده‌کرد، منيش گوتم حاجي پۆستهه خۆت نوێزي له سەر بکه. حاجي پۆستهه گوتي من نوێزي مردوو نازانم، نازانم بليهم چي؟ هه‌چ که‌سيکي تر نه‌يه‌دەزانی نوێزي مردوو بکات.

ئه‌وان خه‌لکي هه‌زار و نه‌شاره‌زا بوون، له‌ پووی دينيه‌وه، تاکه که‌سي زيره‌ک و شاره‌زايان حاجي پۆستهه بوو که ئه‌ويش هه‌چي نه‌ده‌زانی. ئه‌و پيشنوێزييه‌ش که من بۆمه‌کردن جۆريک بوو له‌ خۆ هه‌له‌تاندن، منيش بيه‌نگ وهستا بووم. له‌ دلي خۆمدا ده‌مگوت خۆدای گه‌وره من ببه‌خشه به‌لین ده‌ده‌م هەر کاتيک گه‌رامه‌وه بۆ شار خۆم فيري هه‌نديک بابته‌ي ئاييني بکه‌م. به‌ناچاري هه‌نديک ورته ورتم کرد، هەر چه‌نده خۆشم نه‌مه‌زانی چيم گوتوه، به‌لام هه‌رچيه‌کم گوتبیت نوێزي مردوو نه‌بوو. ته‌رمه‌کەيان خسته گۆره‌وه و گليان به‌ سه‌ردا کرد، پاشان چه‌ند به‌ردیکیان به‌ ته‌نيشت گۆره‌که‌وه نا، فاتيحامان خويند و گه‌راينه‌وه. ببی هه‌موو خه‌لکه‌که‌ی بانگه‌يشت کرد بۆ ره‌شماله‌که‌ی خۆی، به‌لام ناو ره‌شماله‌که جيگای هه‌موو خه‌لکه‌که نه‌ده‌بووه‌وه، بۆيه هه‌نديکیان له‌ ده‌ره‌وه‌ی ره‌شماله‌که به‌ پتوه وهستا بوون. له‌ويش فاتيحايه‌کمان خويند و پاشان چامان خواره‌وه و بلاره‌مان لیکرد.

ده‌مزانی که مندا له‌کانی خه‌ينسا نانی نيوه‌رويان نه‌بوو بيخۆن، له‌ کۆله‌پشته‌که‌مدا ته‌نها سێ قوتو گوشت ماسيم پيما بوو ده‌رمه‌يتان و دامه‌ده‌ست هاوسه‌ره‌که‌ی خه‌ينسا که له‌گه‌ل مندا له‌کانی له‌ نيو ره‌شماله‌که‌ياندا بيه‌نگ دانيشتبوون. له‌ ره‌شماله‌کانی تريشه‌وه هه‌ريه‌که و که‌میک خواردنيان بۆ هه‌تان، له‌ ره‌شماله‌که‌ی خانيشه‌وه هه‌نديک خواردنيان بۆ هه‌تان و به‌ ئارده ته‌روو خراپ بووه‌که هه‌نديک نانيان دروستکرد. ده‌يانگوت خان و کۆره‌کانی رو‌يشتوون بۆ شار تاکو ئارد به‌يئن. پۆزي سيه‌مه‌ی لافاوه‌که بوو، هه‌چ هاوکاريه‌ک له‌ هه‌چ شوينيکه‌وه به‌ ده‌ستيان نه‌گه‌يشتبوو، بۆني که‌لاکي منداره‌وه بوو ده‌هات. لافاوه‌که سه‌دان سەر ئاژه‌لی له‌گه‌ل خۆيدا هه‌تا بوو،

چه ندین لاشه‌ی ئازهل له مبه‌راو به‌ری ږووباره‌که جیما بوون. نیوانی ږووباره‌که تا کو هه‌واره‌که زور دور نه‌بوو. بیژن و ئه‌ردو له‌گه‌ل مینگه‌له‌که‌دا ږویشتبوون، ته‌نانه‌ت له کاتی به‌ خاکسپاردنی تهرمه‌که‌ش ئه‌وان ئاماده نه‌بوون.

دلّم بۆ ئه‌م به‌د به‌خت و هه‌زارانه ده‌سووتا، ئیمه به‌و حاله‌ی خو‌مان له شاردا هیشتا نارازی بووین، به‌لام له‌و کتو و به‌نده‌نه‌دا خه‌لکی وه‌کو سه‌رده‌می به‌رد ده‌ژین. ده‌وله‌تی شا ده‌یویست کومه‌لگه به‌ره‌و پیشکه‌وتن به‌ریت. لیت‌رسراوانی زانکوش ده‌یانویست به‌ داپوشینی سه‌ری کچان ولات به‌ره‌و پیتش به‌رن. ږوشنبیرانی‌ش له لیکۆلینه‌وه‌کانیاندا تیا مابوون، هه‌ندیکی‌ش بیران له ږوژی دوا‌یی و نه‌مانی ئه‌م جیهانه ده‌کرده‌وه. دلّم زور ته‌نگ بوو، زورم خه‌می ئه‌و ژنه بوو، ژنیک که مه‌شکه‌ی ده‌ژهند و خوی ماندوو ده‌کرد، تا که‌میک ږونه‌که‌ره به‌ده‌ست‌بینیت، پاشان بی‌فرۆشیت و پاره‌که‌ی بنی‌ریت بۆ کوږه سه‌ربازه‌که‌ی. کوږیک که به‌بی وه‌رگرتنی هیچ ږه پاره‌یک سه‌ربازی ده‌کرد بۆ ده‌وله‌ت. ئه‌م ژنه ئه‌وه‌نده مه‌شکه‌ی ژهند، تا‌کو هیزی له‌به‌ر ږرا و مرد. گلپوش له ژیر فشاری باوه‌ژنه‌که‌یدا ده‌یویست ږروات و سه‌ری خوی هه‌لگرت. «یه‌له»‌ش ږی که‌سوکار و سه‌رگه‌ردان بوو، ئه‌ی مندا‌لانی خه‌ینساش له ژیر بالی کتدا کو‌ږینه‌وه. منی قه‌لخو‌ریش هه‌ر له بی‌ری خو‌شگوزه‌رانی خو‌مدا بووم، باشه من بۆ چی هاتبووم بۆ نیو ئه‌و خه‌لکه زولم لیکراو و چه‌وساوه‌یه؟ بۆ نیو ئه‌و خه‌لکه هه‌ژار و نه‌داره، بۆ نیو ئه‌و خه‌لکه لافاو لیدراو و مال‌ویرانه. ئایا بۆ ئه‌وه هاتبووم که هه‌ست به‌و ژیا‌نه چه‌رمه‌سه‌ری‌یه‌یان بکه‌م؟ یا بۆ چاو‌گێ‌ڤان به‌دوا‌ی کچی جواندا، دلّم زور ته‌نگ بوو هیچ قسه‌یه‌کم نه‌بوو تا بیکه‌م، خه‌لکه‌که‌ش هه‌موو ده‌یانگوت ئه‌وه به‌شی خودایه.

دوباره ږویشتمه‌وه بۆ ږه‌شماله‌که‌ی خه‌ینسا، سه‌یرم کرد وا هاوسه‌ره‌که‌ی له‌گه‌ل مناله‌کاندا به‌ غه‌مباریه‌وه دانیشتبوون. گوتم عه‌لی کوږت که‌ی دیته‌وه؟. عه‌لی سه‌رباز بوو له بی‌رجه‌ند. ئه‌و بۆ گه‌ږانه‌وه و سه‌ردان‌کردنی که‌سوکاری چاو‌ه‌ږوانی ئه‌وه‌ی ده‌کرد، دایک و باوکی پاره‌ی بۆ بنی‌رن. هاوسه‌ری خه‌ینسا ناوی ږه‌جه‌ب بوو. ئه‌ویش کاری بۆ عه‌لی خان ده‌کرد و هه‌ر کاریکیان پیت‌سپاردا‌یه ئه‌نجامی ده‌دا، زورترینی کاره‌کانی ئه‌و له زستاندا بوو، کاتیک مه‌ږه‌کان ده‌زان ئه‌و به‌چه‌که‌کانی کو‌ده‌کردنه‌وه و چاو‌دی‌ری ده‌کردن و ده‌ی‌بردن بۆ لای دایکیان بۆ شیر خو‌اردن، ئه‌و هه‌موو کار و به‌رخه‌کانی ده‌ناسین، ده‌یزانی کام به‌چه‌که هی کام مه‌ږه‌یه. لیم ږرسی خه‌ینسا چ کاریکی ده‌کرد؟ گوتی داماو‌ی و شیردۆشین و مه‌شکه‌ژهندن و ئاو‌هیتان و خزمه‌ت کاری و هه‌زاران به‌دبه‌ختی.

خه ينسا له شهوي لافاوه كه وه نه نوو ستيوو، به رده وام خه ريكي كار كردن بوو. شيري دوشي بوو مهشكه ي ژه ندبوو. كاتيک بارانه كه باري بوو هموو لايه ك بيوو به لافاو هاوكاري هاوسه ركه ي كردبوو، تاكو ره شماله كه يان نه كه ويټ و ټاو نه ياته ژيريانه وه، تاكو منداله كانيان سه لاهه تن. كاتيک بارانه كه خو شيك ردبوو وه علي خان داواي له هموو لايه ك كردبوو كه بچن هاوكاري ژن و منداله كاني بكن، خه ينسا يه كيک بوو له وانه ي به زوويي چوو بوو به هانايانه وه، ټو شه وه هموو گياني ته ربيوو، هر به جلو به رگي ته ره وه چوو بوو نوو نوينه ته ره كانه وه و به ياني زووش هه لسابوو بؤ مهشكه ژه ندن. خه ينسا كه سيكي كار كرده بوو، كاتيک كوره كه ي رويشتبوو بؤ سه ربازي خه ينسا بوخچه يه كي بؤ پيچابوو وه و علي خانيش پينچ تومنه ي پيدا بوو، باوكيشي هه رچونيك بوو دوو تومنه ي بؤ پيدا كردبوو، شش مانگ بوو كوره كه ي رويشتبوو، رڅونيك هه والي ناردبوو كه دهيه ويټ به مؤلت بگه رپته وه، بؤ سه ردانيي دايك وباوك و كه سوكاري، به لام پاره ي هاتنه وه ي پينه بوو، خه ينسا نزي كرد بوو به لكو خدا پاره يه كي بؤ بنيريت و ټو ویش بينيريت بؤ كوره كه ي تاكو بتوانيت بگه رپته وه و چاويان به يه كتری بگويټ.

ټو ميگه له مه ره ي رويي كردبوو هه واره كه يان، ماوه ي رڅ و نيويك بوو نه دوش راوون. شوانه كان گوتبوويان مه ره كان ټازاريان هه يه و نه دوش راون، كار و به رخه كانيش ليره نين تا شيره كه بخون. خه ينسا ش بيري له دووري كوره سه ربازه كه ي كردبوو وه و به خيرا يي چوو بوو شيري زياتر له هه شتا مه ري دوشي بوو. شيري له چه ند ژنيكي تريس وه رگرتبوو تا به نيويه ي بويان بژهنيت و كه ميک پاره ي ده ستيكه ويټ و بينيريت بؤ كوره كه ي، خو ټه گه ر علي خان له و كاته دا بهاتايه ته وه ټو هه موو كه ره و دوكه بؤ ټو ده بوو، بؤيه ده بوو ټه ونده به خيرا يي مهشكه بژهنيت تا خان نه هاتو ته وه كه ره و دوكه له يه كتری جيا بكا ته وه. هه ميشه سه يري ريكا كه ي كرد بوو. كچه سن ساله كه شي گوتبووي دايكم هه ميشه گويي بؤ دهنگي پني ټه سپه كاني خان هه لختستبوو نه وه كا له ناكاو خان بيته وه. خه ينسا له وه ده ترسا كه ټو شيره ي بؤي پيدا بوو بؤ ټو نه بيت. تا ټو كاته ي مرد هه ميشه نيگه راني ټه وه بوو. كچه كه شي هاوكاري كردبوو، هاوسه ركه شي رويشتبوو بؤ كيو تا دار به نيت و دوكه ي پي بگولتن. خه ينسا زور به خيرا يي ماستي دروست كرد بوو مهشكه ي ژه ند بوو. هر ټو ماندوبوون و شه كه تيه بوو كه بيوو هؤي سه كته ليتان و مردني.

هه نديك كه س وا يان بير ده كرده وه كه گليو شوو به كوره كه ي خه ينسا ده كات.

گلپو ئه و کچه ی نیو نیگام بوی هه بوو، کچیک که بیبی دهیویست بیکات به دهزگیرانی من، کچیک که هاتبوو رووبه پرووی من دانیشتبوو بۆ مهردوشین، ئه و پنی گوتم که خهینسا پووریه تی، به مردنی پووری ئه و تا سالتیکی تر ناتوانیت شوو بکات. ئه م کچه له پوانگهی خه لکه وه ده بوو شوو به کوره پووره که ی خوی بکات. ئیستا که من له شاره وه هاتووم و ده مه ویت چاو برکی له گه ل ئه و کچه دا بکه م، ئایا گلپو بییری له خوی کردبووه وه؟ ئایا بییری له وه کردبووه وه که خودا گهنجیکی له شاره وه ناردوو و تا ئه و بزگار بکات له و زیندانه ی تیندایه؟ خوزگه رینگا چاره یه کم بۆ ئه م کچه هه بوایه، خوزگه بمتوانیایه ئاره زوو هکانی ئه م کچه به دبیهنم، ئاره زووی ژنیکی هه ژاری کوچه ری له و سالانه دا ده بی چی بیت؟ جگه له دوو کیلو پونه کهره و چه ند کیلو که شکیک که له ئاسمانه وه به دهستی بکات تا بیفرۆشیت و پاره که ی بنیریت بۆ کوره سه ربازه که ی له بیترجه ند، به لکو به و پاره یه بگه ریته وه و به دیداری دایکی شاد بیته وه. ئه م ئاره زووانه ئاره زووی گه ورن، ئایا له پیتاوی ئه م ئاره زوو هدا ده بیت سه کته لیت بدات و بمیریت؟ ئایا ده کریت ئه و ئاره زووانه به تموچی مروف ناو زه د بکریت؟ ئایا کاری خهینسا ته ماح بوو یا میهر و خوشه ویستی دایکیکی هه ژار؟ ئایا ئه و میگه له مه پهی که پرووی کرده هه واره که یان نیعمه ت بوو یا نه گه ت؟

ویستم بییری لیکه مه وه ئیمه له کوئین؟ کار به دهستانی تاران نشینی ئیمه چیده لین؟ ئه م کۆمه لگه داخراوه خیله کییه ی که خه لکه ساده کانی ئه وهنده هه ژار بن ئه و گوندانه ی که وه کو دورگه له دلی کین و ده شته کان هه لکه وتوون، له سالی (۱۳۴۷-۱۹۶۸) پینگی هاتوچۆیان زۆر خراپ بوو. له هه ر هه زار گوند، گوندیک ته له قونی نه بوو. شه پۆلی رادیو نه ده گه یشته زۆربه ی گونده کویتستانییه کان، پۆژنامه و گوڤار و کتیب نه ده گه یشتنه گونده کان و خیله کوچه رییه کان، له بییری ئه وه دابووم که پوخته ی ئه وانه له سنی دیر هۆنراوه ی شاعیری به ریز ئه رجومه ند مه حمود ئارمین کورت بکه مه وه.

ئو هه موو شادی و هیوایه به ره و کوو چوو؟

بۆ ده رد و خه فته له دلدا نیشته چی بوو؟

چی به سه ر هات، ولاتی ئاوه دانی دل؟

ویرانه یه و هیلانه ی په پووی لێ چی بوو

مه گه ر نا پهیدا چاره سه ری زولم بیت

په پوو؛ باز بیکوژیت و نه زانی کێ بوو

پينج، شەش سال بوو کيشەى چارەسەرکردنى زەويوزار دەستپيکرد بوو. له‌وه‌رگه‌کان خۆمالی کرابوون. سوپای خویندن به‌ کاغەز و دەفته‌ره‌وه‌ تیشکینکی ئومید بوو که به‌دیده‌کرا. کاربه‌ده‌ستانی تاران‌نشین ته‌واو له‌ خۆيان بابی ببوون، سێ سال له‌وه‌ دوا ئەسه‌دوللای عەلەم گوتی پنیوسته‌ ئیمه‌ جه‌ژنه‌کانی شا به‌رز رابگرین. ته‌نانه‌ت ئەگەر لیفه‌کانی سەر خۆشمان فرۆشتوو، ده‌بیته‌ جه‌ژنه‌کان به‌رز رابگرین. خۆزگه‌ ئەوانه‌ی ئەم قسائه‌یان ده‌کرد سەردانیکی دینها‌ت و خەلکه‌ کۆچه‌ریه‌کانیان ده‌کرد. به‌لکو تییگه‌یشتایه‌ که ده‌بیته‌ لیفه‌کانیان بفروشن و کاریک بۆ ئەو خەلکه‌ هه‌ژاره‌ بکه‌ن، نه‌ک جه‌ژنه‌کانی شا به‌رز رابگرین، خۆ ئەگەر ئەو کاره‌یان بکرایه‌ ئەوا به‌ سەربه‌ری و ئابروومه‌ندی و شکۆداریه‌وه‌ ده‌مانه‌وه‌، به‌لام بابیبوون و خۆبه‌زلزانی کاربه‌ده‌ستان و مه‌راییکه‌رانی ده‌وروبه‌ریان، باره‌که‌ی گۆری. شا شانازی به‌ فرۆکه‌ فانتۆنه‌کانیه‌وه‌ ده‌کرد. کاربه‌ده‌ستانی سۆقیه‌ت شانازیان به‌ مووشه‌که‌ دوور مه‌وداکیانه‌وه‌ ده‌کرد، سه‌دام حسین و قه‌زافی شانازیان به‌ سوپاکه‌یانه‌وه‌ ده‌کرد، به‌لام سوپای راسته‌قیه‌ی هه‌مووشیان خەلکی هه‌ژار و ره‌شو پروته‌. ئیتر منیش وازم له‌ خه‌یال و بیرکردنه‌وه‌کانم هه‌تتا.

پۆلیس

دوو کاتژمێر ده‌بوو له‌ نێو ره‌شماله‌که‌ لای ئەو پیاوه‌ دانیشتبووم، پیاوه‌که‌ زۆر غه‌مبار بوو، ژنخوشکه‌که‌ی و چه‌ند ژنیکی تر هاتن و خواردنیان دا به‌مendale‌کان و رۆیشتن. په‌یوه‌ندی خزمایه‌تی له‌ نێوانیاندا به‌هێز بوو. گۆتم وا باشه‌ برۆم بۆ ره‌شماله‌که‌ی بیبی، له‌وێ پشوویه‌ک بده‌م و شه‌ویش له‌گه‌ل بیژهن و ئەردۆدا له‌گه‌ل رانه‌مه‌رکه‌دا ده‌رۆم. پیاوه‌کان ده‌یانگوت لیڤه‌ ئاو و له‌وه‌ر که‌مه‌، لاقاو له‌وه‌رگه‌کانی تینکداوه‌، مه‌ره‌کانیش برسی بوون. عه‌لی خان ده‌بوو بگه‌رپته‌وه‌ تا کاریک بکات، سێ رۆژ بوو ئەم خەلکه‌ گرفتاری لاقاو ببوون و هیچ هاوکاریه‌کیان پێنه‌گه‌یشتبوو. دوانیوه‌رۆ، بوو به‌ ده‌نگه‌ ده‌نگ، سه‌یرم کرد مندالان به‌خێزایی به‌ره‌و ره‌شماله‌کان راده‌که‌ن. عه‌بدال و برزو و مندالانی هاوته‌مه‌نیان به‌خێزای به‌ره‌و ره‌شماله‌کان ده‌هاتن. غه‌فار به‌ره‌و ره‌شماله‌که‌ی بیبی هات و گوتی پۆلیس، پۆلیسه‌کان هاتن. من وام هه‌ستکرد پۆلیسه‌کان کۆمه‌کیان بۆ خەلکه‌که‌ هه‌ینابیت. مندالیک به‌کوردی قسه‌یه‌کی به‌بیبی گوت. بیبی گوتی مه‌ترسه‌. منیش گۆتم بۆچی ده‌ترسیت؟ ئەو فارسیه‌که‌ی باش نه‌بوو. بیبی گوتی له‌ پۆلیسه‌کان ده‌ترسیت. گۆتم ره‌نگه‌ کۆمه‌کیان بۆ هه‌ینابن، بیبی گوتی چی؟ پۆلیس بۆ

هیتانی کۆمهک نایه ن بۆ ئێره، به لکو بۆ ئهوه دین ئازارمان بدهن. من له پهشمالهکه نه هاتمه دهره وه چهزم نه ده کرد چاوم به پۆلیس بکهوێت. ئهفسه ریکی پله بهرز و دوو ئهفسه ری تر به سواری ئهسپ هاتبوون، هینستریکی زیاده شیان پنبوو سواری به سه ره وه نه بوو. کهس له دهره وه ی پهشماله کان نه بوو، وهک ئه وه ی که هیچ کهس نیک له وێ نه بیت، ته نه ات مندالانی خانی ش له پهشماله که یان نه هاتنه دهره وه. پۆلیسه کان له ئهسپه کان یان دانه به زین، یه کتکیان هاواری کرد و گوتی سه گبابینه ئه وه له کوین بۆچی نایه نه دهره وه؟ ده لێی هه مووتان مردوون؟ ئه وه له کوین؟ حاجی پۆسته م له پهشماله که ی هاته دهره وه و له گه ل ئهفسه ره کان که وته قسه کردن. پۆلیسه کان له ئهسپه کان یان دابه زین. دوو پیاوی تری ش له پهشماله کان وه هاتنه دهره وه. منیش سه ر و که لله م هه ر له کۆچه ری ده چوو، (٦-٧) پوژ بوو پیشم نه تاشی بوو، دوو جار جلوبه رگه که ی به رم ته ربووون و هه ر له به رمدا وشک ببوونه وه. جل و پێلاوه کانم قورپاوی و چلکن بوون، پیمه وه دیار نه بوو که من جیاوازم له ئه وان، ته نه ها به چوینی جلوبه رگه که م ده زانرا من له و کۆچه ری یانه نیم.

یه کیک له پیاوه کان به پۆلیسه کانی گوت ئیمه تازی هه مان هیه. پۆلیسه کان گوتیان کئ مردووه؟ پیاوه که به ساده یی گوتی ژنیک مردووه. پۆلیسه که گوتی که ی مردووه؟ پیاوه که گوتی ئه مۆ به یانی مردووه. پۆلیسه که گوتی چیتان له لاشه که ی کرد؟ حاجی پۆسته م گوتی به خاکمان سپارد. پۆلیسه کان گوتیان سه گبابینه چۆن بی پرسى ئیمه خستانه گۆره وه؟ کئ ده لیت پیاوه که ی نه یکوشتووه؟ په جه ب گوتی به ریز ئه مه چ قسه یه که؟ ئه جه لی هاتوو و مردووه. پۆلیسه که گوتی ئه وه قسه ی هه موو خه لکانی وه کو ئیوه یه، به لام من ده بیت لیکۆلینه وه بکه م. ئینجا گوتی ته مه نی چه ند سال بوو؟ یه کیک گوتی ته مه نی سی و پینچ سال بوو. پۆلیسه که گوتی که سیکى ته مه ن سی و پینچ سال هه ر له خویه وه و وا به ئاسانی نامریت. هه لبه ت که سیک لیداو و کوشتویه تی. هاوسه ره که ی خه ینسا زۆر خه مبار و بیتاقه ت وه ستا بوو. پۆلیسه کان گوتیان ئینسا هاوسه ری ئه و ژنه له کوینیه؟ په جه ب گوتی من هاوسه ری ئه وم. پۆلیسه که گوتی وه ره پیشه وه پیمان بلێ چۆن ژنه که ته ت کوشتووه؟

ژنی عه لی خان گوتی به ریز جارێ وه رن بۆ ژیر پهشماله که پشوویه ک بدهن و چایه ک بخۆنه وه، عه لی خان لیره نییه، به لام خۆ خیزانه که ی له ماله. کاتیک پۆلیسه کان زانیان ئیره هه واری عه لی خانه، زمانی قسه کردنیان گۆری. پۆلیسه کان و خه لکه که هه موویان چوونه نیو پهشمالی خانه وه، منیش هه ر چووم بۆ ژیر پهشماله که، چا

ناماده کرابوو. حاجی رۆسته‌م گوتی به‌رېزتان ئيتواره ليرەبن و ميواني ئيمه‌بن. با به‌رخيک سەربرېن و پيکه‌وه بيخوين. پۆليسه‌کان گوتيان تۆ به‌رخه‌که سەر بېرە ئه‌گەر مایه‌وه ده‌بخوين و ئه‌گەر نه‌شماينه‌وه ئه‌وا گۆشته‌که له‌گه‌ل خۆماندا ده‌به‌ين.. گرنه‌گ ئه‌وه بوو به‌رخه‌که سەر بېرديت. کورە ته‌مه‌ن يازده ساله‌که‌ی عه‌لی خان به‌ده‌نگيکی لېنر سراوانه گوتی پۆليسی به‌رېز ئه‌و ژنه خۆی مرد، هېچ که‌سيک ئه‌وی نه‌کوشتوو. پۆليسه‌که گوتی تۆ قسه مه‌که. کورې خان گوتی باوکم و براکانم ليرە نين من گه‌وره‌ی ئه‌م هه‌واره‌م، هېچ که‌سيکيش خه‌ينسای نه‌کوشتوو. هه‌ستمکرد پۆليسه‌کان به‌م جۆره قسه‌کردنه‌ی مه‌نوچه‌هر نارەحه‌تبوون. مندا لېکی يازده سال له به‌رده‌می ئه‌م هه‌موو خه‌لکه گه‌وره و رېش سپيه‌دا بلي من گه‌وره‌ی هه‌واره‌که‌م.

ئەفسەرەکه گوتی لېکۆلېنه‌وه بکه‌ن که‌سيک له‌و ته‌مه‌نه‌دا هه‌روا به‌ئاسانی نامریت. حاجی رۆسته‌م گوتی ئەفسه‌ری به‌رېز خۆت ده‌زانیت که ژناني ئيمه زیاتر له به‌هاراندا ده‌مرن، ئه‌وان ئه‌وه‌نده کارده‌که‌ن و مه‌شکه ده‌ژهنن تا ده‌مرن، خه‌ينساش سڻ شه‌و و رۆژ نه‌نووستبوو، له شه‌که‌تيدا که‌وت و مرد، ئيمه‌ش خستمانه گۆرەوه. ئەفسەرەکه به‌توسه‌وه گوتی به‌ ئاره‌زووی خۆت قسه‌بکه، ئيوه خۆتان ژنه‌کانتان ده‌کوژن و به‌زووی ده‌يانخه‌نه گۆرەوه. حاجی رۆسته‌م گوتی ئيمه ژنه‌کانمان ناکوژين، به‌لام به‌زووی مردوو‌ه‌کانمان به‌ خاک ده‌سپيرين، چونکه خودا فەرمويه‌تی مردوو له سەر زه‌وی مه‌هيننه‌وه و به‌زووی ته‌سليم به‌ خاکی بکه‌ن، تۆش که موسلمانیت ئه‌وه باش ده‌زانیت، ئه‌ی له‌م چۆله‌وانيه‌ و به‌م هه‌موو با و باران و لافاوه ده‌بی چی له مردوو‌ه‌کانمان بکه‌ين؟ مه‌نوچه‌هر گوتی ئيمه له کوێ ده‌مانزانی که ئيوه دین بۆ ئيرە؟ بيبي گوتی به‌رېز چايه‌که‌ت بخۆره‌وه تا سارد نه‌بووه‌ته‌وه. ئەفسەرەکه گوتی ئەم شه‌کره‌ ته‌ر و قوراپويه‌ چون چای پي‌ده‌خوريت‌ه‌وه؟ بۆ مه‌گەر له‌م هه‌واره‌ی ئيوه‌دا چه‌ند کلۆيه‌ک شه‌کری خاوين پهي‌دا نابيت؟

له هه‌واره‌که‌دا يه‌ک کلۆ شه‌کری پاک و وشک پهي‌دا نه‌ده‌بوو، من که هاتم بۆ ئه‌وه بوو که قسه‌يه‌ک بکه‌م، به‌لام گوتم پيويسته من شاهيدېم و بزنام چی ده‌گوزهریت. ئەفسەرەکه قه‌له‌م و کاغه‌زی ده‌رکرد و ده‌ستیکرد به‌ لېکۆلېنه‌وه. له ناکاو سه‌يریکی خه‌لکه‌که‌ی کرد و گوتی سه‌ربازه‌کانتان له کوین؟ بۆ کوێ رايانکردوو؟ بۆچی له‌م هه‌واره‌دا که‌سيک نيه‌ که کاتی سه‌ربازی هاتبیت؟ حاجی رۆسته‌م من و چه‌ند که‌سيکی تری ئاگادارکردوه که بچينه‌ ده‌ره‌وه، ئيمه‌ش هاتينه‌ده‌ره‌وه. حاجی رۆسته‌م گوتی موهه‌نديس چی بکه‌ين؟ ئەمه شتيکی ده‌ويت ده‌بيت به‌رخيک و دوو گيسک و يه‌ک

مەن پۆن و سێ مەن کەشکی پێبەهین و بڕوات، ئەگەر پێنەهەین لێرە دەمیتێتەو و ئازارمان دەدات. بیبی لەگەڵ ژنی دوووەمی عەلی خان و مەنۆچەر لەلامان وەستا بوون. ژنی خان گوتی ئەم ئەفسەرە سەگبابە شتی دەوێت و خانیشت لێرە نییە. بیبی گوتی هیچ شتیکی پێنەهەین لافاو هاتوو و هیچمان نییە، لەبری کۆمەکمان بۆبەهینیت کەچی هاتوووە گەرمان پێدەکات. حاجی پۆستەم گوتی کۆرەکانمان دەسگیر دەکات و لە ئێمەش دەدات، مەنۆچەر گوتی دەچم بە تەنگەکەیی باوكم دەیکۆژم. دایکی پێیگوت تۆ دانیشتە و هەلەیی وا نەکەیت. ئەو منداڵە رایکرد بەرەو رەشمالەکە تاتەنگەکەیی باوکی ب‌هینیت، یەکیک لە پیاووەکان رایکرد بە شوینیدا و گرتی، مەنۆچەر دەیکوت ئەی تەنگ بۆ چی باشە، ئەگەر پۆلیسی پێنەکوژیت؟

ب‌پارماندا من لەبری هەموویان چەند قسەیهک لەگەڵ ئەفسەرەکەدا بکەم. چوونێهەو نێو رەشمالەکە، ئەفسەرەکە کەوتە پرسیارکردن لە هاوسەری خەینسا. ئەو مەبەستی لیکۆلێنەو نەبوو، بەلکو مەبەستی ترساندن بوو. کاتیک ئێمە دانیشتین پێش ئەوێ من قسە بکەم پ‌ووی کردە من و گوتی تۆ چوویت بۆسەربازی؟ منیش کارتێ زانکۆم دەرھینا لەگەڵ ئەو کارتەیی کەبە پلەیی ئەفسەر بۆ ئێمەیی خویندکاران کرابوو بۆ کاتی چوونە دەرەوێ زانکۆ و پ‌ویشتمانی بۆدێ هاتەکان و شوینەکانی تر بۆ لیکۆلێنەو. ناوەکانیشمان لە لای پارێزگار و قائمقام و هەموو ناحیە و قەزاکان هەبوو. پ‌ویشتم لە لای ئەفسەرەکەو دانیشتم و کارتەکانم پێدا. ئەفسەرەکە گوتی تۆ خەلکی شاری یەزدیت؟ گوتم بەلێ. گوتی تۆ کورد نیت. گوتم نەخێر. گوتی ئەی لێرە چی دەکەیت؟ منیش نامەی پارێزگار و نامەی فەرماندارم لابوو پێدا. کاتیک خویندییەو دەموچاوی بەتەواوی گۆرا، چونکە زانی لە ناسنامەکەدا نووسراوە ئەفسەرە. هەستایە سەر پێ و گوتم ببەخشە فەرموو دانیشتن... ئینجا بە ئەفسەرەکەم گوت من شاھیدی دەدەم کە ئەو ژنە بە سەکتە مرد. چونکە لێرە توانای ئەو نەبوو ب‌بریتە شار بۆ لای پ‌زیشکی دادوەری، ئەم خەلکە پ‌رسیان بە من کرد چی لەو تەرمە بکەین، منیش وام بە باش زانی بە زوویی بە خاک ب‌سپ‌ریت، هەر بۆیە لێرە بە خاکمان سپارد. ئەفسەرەکە گوتی مادام تۆ ئاگاداریت و پ‌رس بە تۆ کراوە ئێمە بەهیچ جۆریک لیکۆلێنەو ناکەین. ئەو پ‌ەرە کاغەزەیی کە نووسیویوی دراندی و فرێدا. ئەفسەرەکە گوتی ئیستا وا شەو داھات پ‌یگاکەش ئاو خراپیکردوو تاکو گوندی سەرەو دەو کاتژمێر پ‌یگایە بەیارمەتی ئێو، ئێمە دەبێ ب‌رۆین. ئەمەیی گوت و هەستان و پ‌یلاویان لەپ‌یکرد و لە رەشمالەکە هاتنە دەرەو و پ‌ویشتن. خەلکەکە سلاواتیان لێدا و ئەسپەکانیان بۆ

هينان. ئه فسه ر و پوليسه كان ريزيكي زوريان له من گرت، سوارى ئه سپه كان بوون و ده ستيان به رزكرده وه. حاجى روسته م بوخچه يه كي به دهسته وه بوو خستيه نيو خورجيني هيستره كه وه و خودا حافيزي ليكردن. ژنه كانى خان تا ئه و كاته زور قسه يان له گه ل مندا نه كرد بوو، به لام له و كاته دا گوتيان موه نديس وه ره بۇ ره شماله كه ي خومان له وي پشوو بده. منيش گوتم چونكه خان و كورپه كان له مال وه نين ده بيت مؤلتم بده يت ده چمه ره شماله كه ي ببى له وي پشوو ده دم. مه نوچه هر گوتى بۇچى؟ ئه ي من چيم موه نديس؟ منيش سهرى مه نوچه هرم ماچ كرد و گوتم ئه گه ر خان له مال نه بيت ئه وا تو له برى خان هه موو شتيكت، به لا مؤلتم بده ن ده چم بۇ ره شمالى ببى. حاجى روسته م گوتى ره شمالى موه نديس هه لدراره. ديار بوو له و چه ند خوله كه دا ره شماله كه ي منيان هه لدا بوو. رويشتم بۇ ره شماله كه ي خوم، هه ر كه سه و شتيكى هينا و له نيو ره شماله كه دا داينا فهرشيكيان له ره شماله كه ي خانه وه هينا و رايانخست.

له حاجى روسته م پرسى، ئه وه چى بوو خستيه نيو خورجيني هيسترى پوليسه كانه وه؟ گوتى شتيكى وا نه بوو، نيو مه ن رون بوو، ده زانيت ئه گه ر پيتمه دانايه جاريكى تر كه ده هاتنه وه توش ليزه نه ده بوويت و ئازاريان ده داين، رونه كه ژنى عه لى خان بوى هينا بوو، ئيمه ش نيو مه ن كه شكمان پيدان. ئه مه بوو هاوكارى فهرمانبه راني ده ولتى شاهنشايى بۇ ئه و خه لكه هه ژار و ليقه وماوه لافاو ليدراره. دونيا خهريك بوو تاريك ده بوو، دوو فانوسيان هينا بۇ ره شماله كه ي من، هه ستمكرد ئه وخه لكه بويه ريزم ليده گرن چونكه ليمده ترسن، هه ر كه سه و شتيكى هينا و له نيو ره شماله كه دا داينا. حاجى روسته م گوتى موه نديس ئه وه ژنى عه لى خان مريشكيكى بۇ تو سه ربرپوه نان نه خويت تا گوشته كه ده كوليت و پيده گات. گوتم برؤ پيښلى مريشك سه ر نه برپت. گوتى خوم به ده ستى خوم سه رم برى. واخه ريكن ئاوه روتى ده كهن.

ئو خه لكه هه ژاره له هه موو كه سينك ده ترسان. پوليسه كان رويشتبون، به لام ئيتر له من ده ترسان. له ره شماله كه هاتمه دهره وه، مه رپه كان هاتبوونه وه، ده بوو مه رپه كان بدوشرانايه. منيش هاتم بولاي بيرييه كان، به لام پياوه كان نه يان هيشت له سه ر به رديك دانيشم و سهرى مه ريک بگرم. حاجى روسته م گوتى موه نديس تو ئه رك مه كيته. هه ستمكرد ره فتارى خه لكه كه له گه لمد ا گوراره. ئه و ريز و خو شه ويستيه ي جارانيان بوم نه ماوه. ئه و ريزه ي كه ليتان ده گرتم له ترسا بوو، ئه و نوسراو و ناسنامانه ي كه پيشانى پوليسه كانم دابوو، شه ري نيوان پوليسه كان و خه لكه كه ي راگرت، به لام منى له خه لكه كه په راويز خست. ئه و چه ند كه سه ي چه ند رؤژ له وه پيښ به فارسى قسه م

له گه لدا ده کړدن ئیستا خویان له من به دوور ده گرن و دهیانگوت فارسی نازانین. ئیتر منیان وهک ده زگایه کی جاسوسی ده ولته تی سهر ده کړد، نهک که سیکي ساده. من نه و کاته سهره تای گهنجیتیم بوو، ئیستاش دواي چلوسئ سال نه زموون گه یشتوومه ته نه و باوه رهی هیچ کاتیک خه لک، که سانی سهر به حکومت به به شیک له خویان نازانن، هر بویه ش من نه مده توانی چیر پرسیاره کانم ئاراسته ی نه و خه لکه بکم. تا نه و کاته من له گه ل خه لکه که دا زور تیکه ل بووم و پیره ژنیکي وهک بیبی ته من حه فتاوپینج سال جیگه ی منی له ره شماله که ی خویدا کرده بووه وه، به لام له مه به دواوه له ره شمالیکي جیا و تا راده یهک دوور له ره شماله کانی تر جیگیر بووم.

ژنه کان مه رکه انیان ده دوشی و پیاوان سهری مه رکه انیان بؤ ده گرتن. عه بدال و مندالانی تری هاوته مهنی که پیشت له دوری من کوده بوونه وه، به لام ئیستا لیم دووره پهریزن. نه و ناسنامه و نامانه ی پیشانی پؤلیسه کانم دا له و کاته دا بؤ خه لکه که باش بوو، به لام هاوکات له نیوان من و خه لکه که شدا داپرانیکي دروستکرد. خو من نه گه رته ن ها ناسنامه ی زانکوم بدایه به پؤلیسه کان به س بوو. نه فسه ره که نه وهنده ی له من پرسى و گوتی تو چوویت بؤ سهر بازی یان نا؟ وهلامی پرسیاره که ی نه و ته ن ها ناسنامه ی زانکو بوو، بویه نه ده بوو شتی تری پیشان بدهم، به لام ویستم به و نامانه شه ری نیوان پؤلیس و خه لکه که دوور بخه موه، یا رهنگه ویستیتیم خوم له نیو نه و خه لکه که بیه گوره و گرنگ پیشان بدهم.

خه لکانی ساده هیچ کاتیک خه لکانی گه وره و دهسه لاتدار به به شیک له خویان نازانن. منیش هه مان شه و بیرم له خوم کرده وه که من مروفتیکي گرنگ نیم. دواي شیردوشین خولقی حاجی روسته م کرد تاکو بیت بؤ ره شماله که ی من، به لام نه و گوتی موهه ندیس نه مشه و تو ماندوویت و خواردنت بؤ ده هینین بیخو و پشوو بده. خه لکه که ی تریش رؤیشتنه وه بؤ ره شماله کانی خویان، منیش له ره شماله که ی خومدا دانیشتم و له ژیر پروناکی چراکه دا، ده ستمکرد به نووسینه وه ی یاده وه رییه کانم. هر به راستی ماندوو بووم، ده مویت شتیک بخوم و بخه وم، کیسه خه وه که م کرده وه تا بخه وم، گویم لیوو ده نگیکی نه رم بانگی ده کړد و ده یگوت موهه ندیس خواردنم بؤ هیناویت. له ره شماله که م هاتمه دهره وه بینیم یه کیک له که کانی عه لی خان له سهر سینیه ک قاپیک مریشکی کولاو و هه ندیک رونه که رهی بؤ هینا بووم، بیرم کرده وه بؤچی له نیوان نه م هه موو کریکار و خه لکه که کچی خان خواردنی بؤ هیناوم؟ که که گه وره بوو، ته مهنی (۱۸-۱۹) سال ده بوو. تا نه وکاته ته ن ها له دووره وه نه و که م

بينيوو. گوتي موهنديس هر شتيكت پتويسته پيمان بلن. گوتم سوپاس هيچ شتيكم پتويست نيبه و هه‌موو شتيكم له‌لايه. ئينجا گوتي موهنديس من له بوجنورډ تا پولي شه‌شمم خويندوه چهند كتيپيكم هه‌يه ئه‌گه‌ر پتويستت به كتيب هه‌يه بوتي ده‌هينم. گوتم كتيبى چيت هه‌يه؟ گوتي ديوانى حافظ و شانامه‌ي فيرده‌وسيم هه‌يه. گوتم ئه‌گه‌ر ئه‌رك نه‌بيت ديوانى حافظم بۆ به‌هينه. پاش چهند چركه‌يه‌ك هه‌مان كچ له‌گه‌ل مه‌نوچه‌هر به‌يه‌كه‌وه هاتن و ديوانى حافظيان بۆ هينام و خوداحافيزيان كرد و رويشتن.

من شه‌كەت و ماندوو بووم، توانام نه‌بوو له‌گه‌ل بيژهن و ئه‌ردۆ برۆم بۆلاى ميگه‌له‌كه، بۆ يه‌كه‌م جار بيژهن و ئه‌ردۆ ميگه‌له‌كه‌يان برد بۆ له‌وه‌ر به‌بى ئه‌وه‌ي من ئاگادار بكه‌نه‌وه، كه له‌گه‌ليان ده‌رۆم يان نا، ده‌ستمكرد به‌ نانخواردن و «يه‌له» هات و به‌بى ئه‌وه‌ي يه‌ك قسه‌يه‌ك بكات له به‌رده‌مدا داناشت، هه‌نديك گوشتم بۆ كرده ناو پارچه‌يه‌ك نانه‌وه و پيمداو خواردى. گوتم «يه‌له» چۆنيت باشى شكور. گوتي ئا باشم. گوتم جلوبه‌رگه‌كەت زۆر جوانه، له‌ خوشيدا پيڤه‌كه‌نى، هه‌نديك قسه‌م له‌گه‌لدا كرد، گوتم «يه‌له» هه‌موو رۆژيک ده‌ست و ده‌موچاوت به‌ جوانى بشۆ. گوتم من ده‌گه‌رېمه‌وه بۆ شار ئه‌گه‌ر هاتمه‌وه بۆ ئيزه جوتيک پيلاوى جوانت بۆ ده‌هينم. به‌بى ئه‌وه‌ي يه‌ك قسه‌ بكات قاچه‌كاني دريژ كرد و پيشاننده‌دام. قاچه‌كاني چلكن بوون، به‌لام قاچى وه‌ك قاچى منداليكى شه‌ش سال نه‌بوو. پيستي قاچى زۆر ئه‌ستور بوون. پيمگوت شه‌و له‌كوئ ده‌خه‌ويت؟ هيچ قسه‌يه‌كي نه‌كرد هه‌ر له هه‌مان جينگاي خوئ راکشا و خه‌وى ليگه‌ت. منيش يه‌كيك له‌و خۆرجينانه‌ي له‌وئ بوو پيمدا دا. له‌ نيو ئه‌م هه‌واره‌دا و له‌م جى‌هانه‌دا هيچ كه‌سينك چاوديري ئه‌م مناله‌ي نه‌ده‌كرد.

كات نزيكى نيوه شه‌و بوو باران دايکرد. چهند خوله‌كيك زۆر به‌خيرايى ده‌بارى. خه‌لکه‌كه ده‌ورى ره‌شماله‌كانيان به‌ قور و به‌رد قايم ده‌کرد. پاشان هاتن به‌ لاي ره‌شماله‌كه‌ي منيشه‌وه، باش بۆيان قايم کردم. ئاو له زه‌ويه‌كه هه‌لسا، به‌لام نه‌بوو به لافاو. له‌ کيسه‌ خه‌وه‌كه‌مدا راکشام و چومه‌ خه‌ويكى قوله‌وه. به‌يانى به‌ ده‌نگه‌ده‌نگى مه‌ره‌كان به‌ ئاگاهاتم، «يه‌له» ش له ره‌شماله‌كه‌دا نه‌مايوو. هه‌تاو كه‌وتبوو، ئاسمان سامال بوو، به‌لام زه‌وى ببوو به‌قور. به‌دواى بيژهندا ده‌گه‌رام ژنان و پياوان رويشتن بۆ شيردوشين، پيش ئه‌وه‌ي پياوان له‌سه‌ر به‌رده‌كان دانيشن بۆ گرنتى سه‌رى مه‌ره‌كان منيش به‌زووى چووم له‌ سه‌ر به‌ردىك دانيشتم، به‌لام هيچ ژنيك نه‌هاته لاي منه‌وه بۆ شيردوشين. هه‌مووان به‌ترس و ساردىيه‌وه سلاويان لينده‌کردم.

گلپوش هات، سه‌يرينكم كرد و ئه‌ويش روى وهرگير، تيگه‌يشتم وا هه‌ستده‌كات

من له ئەوان جياوازم. پۇيشتىم بۆلای پەشمالەكەى بىبى. ئەو پىرەژنە فەرمووى لىكرىم و منىش لە بەردەم پەشمالەكەيدا دانىشتىم. گوتىم بىبى تۆ ھىچ كاتىك ناچىت بۆ شىردۆشىن؟ گوتى چۆن ناچىم، ھەر كاتىك مەپەكان شىرى زۆريان تىدا بىت منىش دەچم بۆ شىردۆشىن.. گوتىم تۆ خۆت مەپت ھەيە؟ گوتى بەلى چواردە سەر مەپ و ھەشت بىزىم ھەيە. گوتىم كى دەياندۆشىت؟ گوتى خوشكەكەم. تازە بۆم دەرکەوت كەبىبى خوشكى ژنەكەى حاجى پۇستەمە.

ژنى خان نان و چای بەيانى بۆ ھىتابووم بۆ نىو پەشمالەكەم. بىژەن و ئەردۆش ھاتن بۆ لام، بىژەن گوتى كارىكى باشت كرد شەو نەھاتىت، بارانىكى زۆر بارى بەھىلاك دەچوويت، بە درىژايى شەو باران بوو. گوتىم دەتوانم كەمىك وانەت فىر بکەم؟ گوتى ئىستەخەوم دىت. گوتىم من دەمەوئىت بگەپنەمەو بۆ شار. گوتى بەسەلامەتى بپۆيت. گوتىم ئەگەر عەلى خان نەيەتەو نازانم چۆن بپۆم؟ گوتى يەكەك لە حوشترەكان بگرە و بىبە لەگەل خۆت، كە گەيشتەتە شار لەوئى حوشترەكە بەرەلابكە و ئىتر خۆى دەگەپتەو بۆ ئىترە.

بىژەن گوتى بەتەن ھا مەپۆ بۆ شار، پووبارەكە ئاوى زۆرە و ناتوانىت بپەپتەو، جادە و پىگاكەش لافاو ھەمووى تىكداو، تۆش نەشارەزائىت، بۆيە وا باشە پەلە نەكەيت تاكو خان دەگەپتەو. گوتىم باشە، بەلام ئەمپۆ لەگەل تۆدا دىم بۆ كىو. ئەو ھىچ قەسەيەكى نەكرد و ھەلامى نەدامەو، بەلام من لەگەل بىژەن و ئەردۆدا دواى مىگەلەكە كەوتىم و لەگەلئاندا پۇيشتىم. «يەلە»ش لەگەلماندا ھات، بىژەن چەند جارەك خۆى لە «يەلە» تۆرەكرد و پىنگوت بگەپتەو تۆ ناتوانىت بپىت. ئەوئىش چەند ھەنگاوىك دەگەرايە دواو و پاشان ھەر وازى نەھىنا و ھات لەگەلماندا. ئاسمان سامال بوو، لای نىوہپۆ ھەوا گەرم بوو، ھەلم لە زەوئىيەو بەرزەبوو. دواى نىوہپۆ دونيا بوو بەتەم و خومار بە جۆرىك تەم و لاتى داگرتبوو، بەباشى مىگەلەكەمان نەدەبىنى. پىشنىوہپۆ چەند وشەيەكم فىرى بىژەن كرد. بىژەن گوتى موھەندىس تۆ سەرۆكى پۆلىسەكانىت؟ گوتىم نەخىر، گوتى ئەى بۆچى ئەفسەرى پۆلىسەكان لە تۆ ترسا و پۇيشت؟ گوتىم باشە تۆ چۆن بىرى لىدەكەيتەو؟ گوتى من دەلىم تۆ موھەندىس نىت، بەلكو تۆ بۆ چاودىرى ئىمە ھاتوويت... ھاتوويت تاكو بزانىت ئىمە چىدەكەين؟ زۆرم قەسەم بۆكرد كە وانىيە و من چاودىرى ئىو ناكەم، بەلام بىژەن قەسەكانى منى بە گوئدا نەدەچوو، خۆى بەدوور دەگرت لە من، بەلام ئەردۆ بە پىچەوانەو زياتر خۆى لىتەزىك دەكردەو و زياتر قەسەى لەگەلدا دەكردىم. بىژەن قەلەم و كاغەزى پىبوو. چەند و شەيەكىش فىر بپوو.

واى لى هات بوو زوربهى پيتهكانى دهناسين. چهند كاتزميريك بوو دونيا ته متومان بوو، هيتستا زهوى تهېر بوو، لافاوهكهى چهند شهوى پيشوو چهندين ئاودېرى دروستكردبوو، له وههړگهكانى ههموو ټينكدابوو، به جورىك مهرهكان نه يانده توانى به باشى بله وه پرين. «يه له» بزنيكى گرتبوو وهك و كاريله بوى كهوتبووه سهر چوار پهل و گوانى بزنهكهى ده مژى. چهند خولهكيك سهيرم كرد. بزنهكش به ئارامى بوى وهستا بوو، وهك. ئه وهى بى كار ژولهكهى خوى وهستاييت. «يه له» ههلسايه وه و گوتم تيرت خوار؟ هيچى نه گوت، ئه مجارهش گوتم تير بوويت. به نيشانهى نه خير سهرى جولاند و پينگهنى به رهو ناوه راسى مينگه له كه رويشت و له وى بزنيكى ترى گرت تاشيرهكهى بخوات.

نزيكى عهسر بوو، كاتيك گه يشتينه وه ههوارهكه. على خان و كوپهكانى له شار گه رابوونه وه. بارى چهند حوشتريك خوارده مهنيان هينا بوو. على خان له سهر بهرديك دانېشتبوو، كوپهكانىشى خهريكى دابه شكدنى ئارد و شكر و نان بوون له نيوان خه لكه كه دا. بى يه كه مجار على خان له بهرم ههلسا، ههوالى هاتنى پوليسه كانيان پينگوتبوو. على خان تا شيروان رويشتبوو. گوتى هاوپريكانت به شوين تودا ده گه پرين. ئه وان له بهر خاترى تى ئوتومبيلكيان له شار داناوه و ئه و ئوتومبيله هاوكارى باشى خه لكى كردووه له كاتى لافاوهكه دا، هاوپريكانت و دكتور عهباس گه راونه توه بى مه شههد. تينگه يستم لافاوهكه بۆته هوى ئه وهى گه شته كه مان كوتايى پيښت. به گه رانه وهى على خان و كوپهكانى ههوارهكه گه شهيه كى پتوه دياربوو. خان سهر داني مينگه له كهى تريشى كردبوو. ئه م مينگه له له كاتى لافاوهكه دا، شوانهكهى به رهو گونديك بردبووى. بيسى تودو سهر مه پ له و مينگه له لافاو بردبوونى. دوو مه ريشيان دابوو به كويخاى گوندهكه. خان گوتى لافاوهكه زور به رفراوان بووه، زور شويى گرتوته وه، رووبارى قه لجه ق زور ههلسابوو. خه لكى شيروانيش دوچارى لافاو بېوونه وه. ئيست ژماره يه كه له خه لكى ئه و شاره له ژير ره شمالدا ده ژين، هيچ گونديك نيه له م ناوچه يه دا به هوى لافاوه وه زيانى پينه گه يشتيت، خه لكه كه زياتر له ده ولت به هاناي لافاو ليدراوانه وه چووبوون، به لام ههموو كومه كه كان برايوون بى شاره كان و گوندهكانى نزيك شاره كان، به هوى نه بوونى جاده وه گونده دور ده سته كان هيچ هاوكاريه كيان پينه گه يشتووه و كوچه رييه كانيش به گشتى پشتگوى خراون. على خان گوتى ته واوى كشتوكالى جوتياران له نيوچووه. له ههموو لايه كه وه بوى ئازله لى مرداره وه بوو ديت. له هر شيو و دوليكدا كه لايى چهندين ئازله لى ئاوبردو وه يه. على خان زور خه مى ئازله لى كانى بوو. ده يگوت ته نانه له وههړگه كانيش ئاوبردوونى، ده يويسى بروت بى دى هاته كانى ده ور بهر تاكو

شوینه کشتوکالییه کانیان لی ئیجاره بکات و بیانکاته له وه رگه بق ئاژه له کانی. گوتی ئەم ئیجاره کردنه له بهرژه وهندی جوتیاران و ئیمه شدایه، چونکه جوتیاران ئەمسال گهنم و جۆیان نابیت. ئیمهش رووبه رووی کهم له وه ری ده بیینه وه. به علی خانم گوت ده مه ویت برۆم بق مه شههه. ئه ویش گوتی ئەگه ر بۆمکرا سبهی ره وانهت ده کهم و ئەگه ر بۆم نه کرا دوو سبهی خۆم هه ر ده برۆم بق شیروان و قوچان ئەوکاته به یه که وه ده برۆین.

خان منی برد بق ره شماله کهی خۆی. تیکرای خه لکه که خۆیان دووره په ریز ده گرت له من، به لام به پیچه وانه وه علی خان هه لسوکه وتی له که لمدای زۆر له جاران باشت بوو. ئەو، وایههست کردبوو من په یوه ندیم به شوینیکه وه هه بیت، چونکه پۆلیسه کان ریزیان لی گرتبووم. ئەو خه لکه هه چیان نه بوو تا له دهستی بدهن، به لام بۆچی ده ترسان، خانیش ده بوو سامانه کهی بپاریزیت، بۆیه به هه ر شیوه یه ک بیت ده بوو خۆی به هیز بکات. پیتشر من له پوانگهی خانه وه خویندکاریکی ساده بووم، به لام کاتیک ژن و منداله کانی بۆیان باسکردبوو چون پۆلیسه کان ریزیکی زۆریان لینگرتووم، بۆچوونی گۆردرا بوو. له ره شماله کهی علی خاندایه مووان هاتن بق به خه ر هاتنم، ته نا په ری خانم نه هات. من چاویم له ئەو بوو، به لام ئەو نه هات بق لای ره شماله که. نانی ئیوارهم له گه ل خاندای خوارد، گوتم ئەمشه وه له گه ل بیژهن و ئەردۆدا منیش ده چم بۆلای میگه له که. خان بانگی بیژهنی کرد. بیژهن هات و خان پییگوت موهه ندیس ئەمشه وه له گه ل تۆدا دیت بۆلای میگه له که وریابه سه رمای نه بیت. ئه ویش گوتی به چاوان. علی خان گوتی هه ولیده باش فیری خویندن و نووسین ببه.

شه وه له گه ل بیژهن و ئەردۆ بووم. پیتش ئەوهی برۆین ئەردۆ گوتی موهه ندیس ئەمشه ویش باران ده باریت، زۆریش ده باریت، به لام به هیز نابیت، ئەگه ر له گه لماندا دیتت که لوپه ل به یته. منیش داوام له علی خان کرد ولاخیک و فره نه جیه کم پیندات. هاتمه وه بق ره شماله کهم، دوو خورجین و پارچه ره شمالیک و به تانییه کم له گه ل خۆمدا هه لگرت هه موویم خسته سه ر پشتی ولاخه که، له هه مان کاتدا «یه له» پهیدا بوو گوتی کاکای چاودیز دهست و ده موچاویم شۆریوه. یه کهم جار بوو که سینک من به ناوی چاودیز بانگ بکات. هه لبهت که سینک به «یه له»ی گوتبوو که من چاودیزی ئەوان ده کهم. له گه ل بیژهن و ئەردۆدا به دوا میگه له که که وتین و رویشیتین. «یه له» ویستی له گه لماندا بیت، به لام بیژهن هه ره شهی لیکرد نه یهت له گه لمان. منیش پییگوت که براوت بق نیو ره شماله کهی من و له وی بخه ویت. ئەو شه وه من زیاتر له گه ل ئەردۆدا باسی ئەستیره کانمان ده کردن. بیژهن وهک شه وه کانی پیتشر قسهی له گه لدا نه ده کردم،

سهرتا له من دهترسا، به‌لام ورده ورده له‌گه‌ل‌مدا که‌وته‌وه قسه‌کردن. ئینجا به بیژنم گوت بۆچی ده‌ته‌ویت ببیت به‌سهرپه‌رشتیاری شوانه‌کان؟ گوتی خان زۆرداری ده‌کات، ده‌مه‌ویت پیش به‌زۆرداریه‌کانی ئه‌و بگرم. گوتم عه‌لی خان زۆرداری له‌کئی ده‌کات؟ گوتی له‌هم‌موان، له‌ من، له‌ ئه‌ردۆ، له‌ خه‌لک، گوتی خان ته‌ناته‌ زۆرداری له‌گه‌ل ئه‌و گویدریژه‌شدا ده‌کات. جۆ به‌ گویدریژه‌که نادات، پوژانه‌ لێده‌دات، ئه‌ردۆ پینکه‌نی و گوتی تو ئه‌گه‌ر ببیت به‌سهرپه‌رشتیاری شوانه‌کان خو ناتوانی پیش له‌ زۆرداریه‌کانی خان بگری، چونکه‌ تو ده‌بیته‌ سه‌ره‌رشتیاری شوانه‌کان، ئه‌و هه‌ر کاتیک بیه‌ویت ده‌رتده‌کات و ناهیلێت چیت سه‌ره‌رشتیاری شوانه‌کان بیت، پتویسته‌ تو ببیت به‌ خاوه‌ن پاره. بیژن گوتی چۆنی ده‌بم به‌خاوه‌ن پاره؟ ئه‌ردۆ گوتی من له‌بری تۆبم، بۆ خۆم میگه‌له‌ مه‌ریک دروستده‌که‌م و خۆم ده‌که‌م به‌خاوه‌نی میگه‌لی خۆم. بیژن گوتی چۆن بيم به‌خاوه‌نی میگه‌لی خۆم؟ ئه‌ردۆ گوتی ئیستا چه‌ند مه‌رت هه‌یه؟ بیژن گوتی هه‌شت مه‌ر و پینچ بزمن هه‌یه و بیست‌و‌چوار به‌رانیشم هه‌یه که‌ وه‌کو دیاری پینشکه‌شم کراوه. ئه‌ردۆ گوتی ئه‌گه‌ر به‌رانه‌کانت بگۆریته‌وه به‌مه‌ر ده‌توانیت چل مه‌ر وه‌ربگری، به‌مه‌ر و بزنه‌کانی خۆته‌وه ده‌بیت به‌خاوه‌نی په‌نجا سه‌ر مه‌ر، ئیستا تو پاله‌وانیت، خه‌لکی ریزت لیده‌گرن، که‌میک پاره‌ش قه‌رزبکه‌ یا له‌ خه‌لکانی تر به‌ قه‌رز چه‌ند مه‌ر و بزنی بکړه. ئه‌و کاته ده‌بیته‌ خاوه‌نی هفتا سه‌ر مه‌ر و بز، له‌ ماوه‌ی دوو سالدا ده‌بیته‌ خاوه‌نی میگه‌لی خۆت. بیژن که‌میک بیرى کرده‌وه و پاشان رووی کرده‌ من و گوتی موه‌ندیس ئه‌ردۆ راست ده‌کات؟ گوتم به‌لێ راست ده‌کات، ئه‌گه‌ر خۆت کار بۆ خۆت بکه‌یت زۆر باشتre. بیژن سه‌ریکی له‌قاند و گوتی ته‌واوه‌ ئیوه‌ راستده‌که‌ن ئیترا واده‌که‌م. بیژن به‌زوویی بریاری خۆی گۆری و گوتی من نامه‌ویت بيم به‌سهرپه‌رشتیاری شوانه‌کان، به‌لکو ده‌مه‌ویت بيم به‌ خان.

گوتم بیژن ئه‌گه‌ر مه‌ره‌کانت بفروشی و پارچه‌یه‌ک زه‌وی کشتوکالی بکړیت و له‌ گوندیکدا دابنیشیت باشتre نییه؟ وه‌ک ئه‌وه‌ی قسه‌یه‌کی ناشرینم پینگوتبیت و نارپه‌هه‌ت بوو، به‌تۆپه‌یه‌وه گوتی ئیمه‌ له‌ گوند دانانیشین، ئیمه‌ کۆچه‌ریین ئیمه‌ ره‌شمانشینین، ئیمه‌ مه‌ردارین، ئیمه‌ مه‌ریک به‌ گوندیک ناگۆرینه‌وه، ئیمه‌ ژیانمان له‌گه‌ل مه‌ره‌کانماندايه، به‌بێ مه‌ر ده‌مرین. گوتم باشه‌ ئه‌و کاره‌ بکه‌ که‌ ئه‌ردۆ پینگوتیت، خۆت میگه‌لێک دروستبکه‌ و خۆت ببه‌ به‌خان. گوتی ئا. ئا. من ده‌مه‌ویت بيم به‌ خان. بیژن بریاریکی گه‌وره‌یدا له‌بری ئه‌وه‌ی ببیت به‌ سه‌ره‌رشتیاری شوانه‌کان، بریاریدا خۆی ببیت به‌ خان. گوتم که‌واته‌ بنووسه‌ ده‌بیت به‌چی؟ قه‌له‌م و کاغه‌زی ده‌رکرد و پووناکی چراکه‌ی زیاد کرد

و له سهر زه‌وییه‌که دانیش‌ت. نووسی من ده‌بم به خان. نه‌یتوانی بنووسیت (ده‌مه‌ویت) فیری ئه‌وه‌شم کرد و پاشان توانی بینووسیت، ئینجا نووسی من ده‌مه‌ویت بېم به خان. من ده‌مه‌ویت بېم به‌خاوه‌نی میگه‌لی خۆم، من ده‌مه‌ویت بېم به‌خاوه‌نی مه‌رو بزنی خۆم. گوتم بنووسه من یه‌ک مه‌ر به یه‌ک گوند ناگۆر مه‌وه ئه‌و رسته‌یه‌ی چه‌ند جارێک نووسی، به‌لام له‌گه‌ل نووسیندا ده‌بوو چاودیری میگه‌له‌که‌ش بکات. له‌کاتی نووسیندا چه‌ند جارێک جیگۆرکیمان کرد. میگه‌له‌که‌هیناش هیناش ده‌له‌وه‌را، زه‌وی وشک ببووه‌وه. ده‌بوو ئاگاداری میگه‌له‌که‌ بووینایه‌ گورگه‌کانیش تیر بوون و مه‌ترسییان نه‌بوو، سه‌گه‌کانیش هینم ببوونه‌وه‌ منیش له‌ رۆژانی پینشوو ئارامتر بووم.

ئه‌و ئه‌رکه‌ی دکتۆر عه‌باس به‌منی سپارد بوو سه‌باره‌ت به‌ فێرکردنی بیژهن ته‌واوو. بیژهنم له‌ ماوه‌ی هه‌شت شه‌و و رۆژدا فیری ئه‌وه‌ کرد که بتوانیت رسته بنووسیت. ئه‌وی تریش ده‌که‌وته سه‌رشانی خۆی. له‌ نیو ئه‌و هۆزه‌دا جگه‌ له‌ خان و کوپه‌کانی و که‌چه‌کانی هیچ که‌سیکی تر خوینده‌واری نه‌بوو. ئایا ئه‌وان هیچ هاوکاری بیژهنیان ده‌کرد؟ باشه ئه‌گه‌ر خان چاوی به‌ ده‌فته‌ره‌که‌ی بکه‌وتایه‌ چیده‌گوت. له‌ کاتێکدا بیژهن نووسیبووی من ده‌مه‌ویت بېم به خان. کاتیک بیژهن ئه‌و رسته‌یه‌ی نووسی و ئه‌ردۆش گوتی ئه‌وا بوویت. له‌ ئه‌ردۆم پرسی ئه‌ی تو ده‌ته‌ویت ببیت به‌چی؟ بێ بیرکردنه‌وه‌ و دوو دلی گوتی من ده‌مه‌ویت ئاسمان بناسم، ئه‌ستیره‌کان بناسم، ده‌مه‌ویت هه‌میشه‌ شه‌و بیت و دانیشم و سه‌یری ئه‌ستیره‌کان بکه‌م، ده‌مه‌ویت هه‌ور و با بناسم. گوتم توکه ئه‌ستیره‌ و هه‌ور و با ده‌ناسیت له‌ کوێ فێربوویت؟ گوتی له‌ شوانه‌که‌م. گوتم پێویسته‌ تو ناوی گیاکان له‌ بیژهنه‌وه‌ فێرببیت. گوتی من ناتوانم سه‌رم شوپه‌که‌مه‌وه‌ و گیاکان ببینم. من ده‌مه‌ویت سه‌رم له‌ ئاسمان بیت.

سه‌ده‌ها که‌سی وه‌ک ئه‌ردۆ له‌م ولاته‌دا ژیا‌نیان به‌ هه‌در رۆیش‌تووه‌. ئه‌م جو‌ره‌ که‌سانه‌ ده‌یان‌توانی بینه‌ یه‌ک هه‌واناس. وه‌یا ناوچه‌ناس و فیزیازان و ئه‌ستیره‌ناسی یه‌که‌می نیونه‌ته‌وه‌یی، به‌لام ئه‌م هه‌موو زانیارییه‌ به‌ به‌لاش رۆیش‌ت. ئه‌ردۆ له‌ هه‌موو ته‌مه‌نیدا هه‌ر شاگردی شوان بوو، هه‌رگیز نه‌بوو به‌ شوانیکی باش. سوودی هیچ جو‌ره‌ گیایه‌کی نه‌ده‌زانی. له‌ سالی (۱۳۸۷-۲۰۰۸) له‌ گوندیکی نزیک له‌ شیروان ده‌ژیا، هه‌ر له‌و گونده‌دا به‌پیری و هه‌ژاری و نه‌بوونی مرد.

نیوه‌شه‌و بوو بیژهن خه‌ریکی نووسین بوو. ده‌نگی ئه‌ردۆ ده‌هات و هاواری له‌ میگه‌له‌که‌ ده‌کرد. ئینجا ئه‌ردۆ هاواری کرد و گوتی بیژهن تا نیو کاتژمێری تر باران ده‌باریت، وه‌ره‌ با میگه‌له‌که‌ کۆبه‌ینه‌وه‌. بیژهن گوتی به‌م ساماله‌ سافه‌؟ سه‌یری ئاسمانم

کرد په‌له‌یک هه‌ور به ئاسمانه‌وه بوو، هه‌وره‌که هات و مانگه‌که‌ی داپۆشی بیژنه‌نیش سهری بۆ ئاسمان به‌رزکردوه و گوتی قسه‌ی ئهم شیتته هه‌میشه راست دهرده‌چیت. هه‌لسا و قه‌له‌م و ده‌فته‌ره‌که‌ی خسته نینو خۆرجینی سهر و لاخه‌که و داره‌ده‌سته‌که‌ی هه‌لگرت و بۆیشت بۆ کۆکردنه‌وه‌ی میگه‌له‌که. منیش ئهو پارچه لباده‌ی له سهری داده‌نیشتبووم خسته سهرپشتی و لاخه‌که و لایته‌که‌م کۆژاندوه و فهره‌نجیه‌که‌م دا به‌شانمدا و له دوا‌ی بیژنه‌وه‌ی بۆیستم. میگه‌له‌که‌مان له گۆشه‌یه‌کدا کۆکردوه.

هیشتا میگه‌له‌که به‌ته‌وا‌ی کۆنه‌ببووه‌وه که بلیسه‌ی هه‌وره بروسکه ئهو ناوه‌ی پرووناک کرده‌وه، گرمه‌ی هه‌وره‌که‌ش له شاخه‌که‌وه ده‌نگیده‌دایه‌وه، یه‌که‌م دلۆپه باران هاته خواره‌وه، ئینجا به‌ لێزمه‌ دایکرد، به‌لام پاش چهند خوله‌کیک هینواش بووه‌وه. ئیتر تا به‌یانی به‌ به‌رده‌وامی و به‌هینواشی ده‌باری. منیش کلاره‌که‌م بیرچوو بوو هه‌ر چهنده له ژیر فهره‌نجیدا بووم، به‌لام ئاو به‌سهرمدا ده‌بۆیشت خواره‌وه تابنی پێم. هه‌وا زۆر سارد نه‌بوو. کاتیک دونیا پرووناک بووه‌وه که‌م که‌م بارانه‌که‌ش خۆشیکرده‌وه. جۆگه‌ ئاوه‌کان پڕ له ئاو ببوونه‌وه. میگه‌له‌که‌مان به‌ هینواشی به‌ره‌و هه‌واره‌که‌ لێخو‌ری که‌ گه‌یشتی‌نه هه‌واره‌که‌ یه‌کراست چوومه ژیر ره‌شماله‌که‌مه‌وه و لینی نووستم کاتیک به‌خه‌به‌ر هاتم بیژهن و ئه‌ردۆ میگه‌له‌که‌یان بردبوو به‌ره‌و کێوه‌که‌ بۆ له‌وه‌ر..

نه‌خۆشی

هه‌ستمکرد هه‌موو گیانم ئازاری هه‌یه و «تا»یه‌کی زۆرم هه‌یه، گوتم ده‌بی‌ت هه‌ر چۆنیک بی‌ت خۆم بگه‌یه‌نمه‌ شار، له‌ ره‌شماله‌که‌م هاتمه‌ دهره‌وه، سه‌یرم کرد عه‌لی خان سواری ئه‌سه‌په‌که‌ی ببوو، سلّوم لێکرد. گوتی موهه‌ندیس ئه‌م‌رۆ باش نووستیت، زۆرم بانگ کردیت خه‌به‌رت نه‌بووه‌وه، من له‌گه‌ڵ مندا‌له‌کاندا ده‌پۆم بۆ کێو یه‌کیک له‌ میگه‌له‌کان نه‌هاتۆته‌وه، ده‌بی‌ت بپۆم سؤراخیک‌ی بکه‌م و بیاندۆزمه‌وه.

به‌ عه‌لی خانم گوت من ده‌بی‌ت بپۆم بۆ شار، گوتی تۆ ئیستا بۆ خۆت پشوو ده‌، چاوه‌روانبکه‌ تا ئیمه‌ ده‌گه‌ڕێنه‌وه ئهو کات به‌یه‌که‌وه ده‌پۆین بۆ شار. منیش دووباره‌ گه‌ڕامه‌وه بۆ ره‌شماله‌که‌م، له‌رزیک‌ی زۆرم لێهاتبوو، له‌ ره‌شماله‌که‌ی خانه‌وه‌ نانی به‌یانیان بۆ هینام، گوتم نه‌خۆشم و له‌رزم لێهاتوه. پاش چهند خوله‌کیک بی‌بی هات بۆلام هه‌ر به‌ ده‌ستی خۆی فشاری خوینی بۆ گرتم. گوتی موهه‌ندیس تایه‌که‌ت زۆربه‌رزه. پۆیشت هه‌ندیک شیر‌ی کولای هینا و گوتی شیر بخۆ، به‌لام نه‌متوانی هیچ بخۆم، پاش چهند خوله‌کیکی بی‌بی دووباره‌ هاته‌وه یه‌ک کاسه‌ گیاده‌رمانی کولای

هينابوو. كەم كەم گيانم بېيەز دەبوو ھەستەدەكرد «تا» كە خەرىكە دەمسووتىنىت، لەبەرخۆمەو ھەقسەم دەكرد. «يەلە» ش لە تەنیشتمەو ھەبوو، ئەو مندالە زۆر خەمى منى بوو، بەلام ھىچ دەسەلاتىكى نەبوو، بۆ ئەو ھى من خۆشحال بىكات گوتى موھەندىس من دەست و دەموچاوم شورددوو.

ورەدە وردە ھەستەم بەگىز بوونى خۆم دەكرد، نەمدەزانى چ كاتىكە و لەكويم؟ چەند كەسىك ھاتنە ژىربالەو ھەبردیانم بەرەو لای پەشمالەكەى بىبى، ئەو پىرەژنە زۆر لە خەمى مندا بوو، گويم لە دەنگى عەبدال و غەفار و برزوو و مندالانى تر بوو، دەنگى خەلكى تىرىشم دەبىست، لەرزوتايەكى زۆرم ھەبوو، خەوم لىكەوت، نەمزانى دونيا تارىك بوو يان نا؟ ھەستەم بەو دەكرد كات لە دواى كات بارم خراپتر دەبوو، تەواوى ئىسقاھەكانم ئازارىان ھەبوو، گىادەرمانىيەكەى بىبى ھىچ سوودىكى نەبوو. «يەلە» بەدەورمدا دەسوپايەو ديار بوو ئەو مندالە نىگەرانى من بوو.

دەمزانى كە شەو و پۆژ دىت و دەپوات، بەپاستى وام ھەستەدەكرد كە لەم گۆشەى ولاتەدا دوور لە دايم دەمرم، وام لى ھات ھەستەم بەھىچ شتىك نەدەكرد، تەن ھا گويم لە دەنگى ئۆتۆمبىلىك بوو چەند كەسىك ھاتنە نىو پەشمالەكەو. كاتىك دەرزىيەكەيان بە دەمارى دەستەدا كەرد ھەستەم بەشتىك كەرد. لىفەكەيان لە سەر دەموچاوم لا برد، ھەوايەكى فىنك بەر دەموچاوم كەوت، كاتىك چاوم كەردەو سەيرم كەرد پەزا كامىل و عەزىزى ھاوپىم لە لامەو. بىبى بە خۆشحالەيەو ھاوارى كەرد و گوتى مندالىنە، خەلكىنە، شكور بۆ خودا موھەندىس چاوى كەردەو. كەسىكى تىرىش لەولاو ھەندىشتەبوو، من نەمزانى ئەو كەسە دىكتۆر. بەھاوکارى دىكتۆر ئەحمەد شەرىفى لە ماو ھى نىو پۆژدا تەوانىم دانىشم. پەزا كامىل، حاجى پەزاي باوكى غەفارى لەگەل خۇيدا ھىنابوو ھەو. ئەو چاوەكانى نەشتەرگەرى كەردبوو، پووناكى بۆ چاوەكانى گەرابوو ھەو، تىكراى تىچووى نەشتەرگەرىيەكەى دىكتۆر عەباس لە ئەستوى گرتبوو.

ئىوارە بىژەن و ئەردۆ گەپانەو ھەوارەكە. ئەوان ھاتن بۆ سەردانم. بىژەن يەك خورجىن گىاي كىوى بۆ ھىنابووم. دىكتۆر وىستى لە پەشمالەكەى مندا نەخۆشەكانى تىرىش چارەسەربىكات، عەلى خانىش ھات بۆلام.

پەزا كامىل گوتى تۆ چوار پۆژە نەخۆشەيت، عەلى خان خۆى بەسواری حوشترەھات بۆ شىروان و لەوئىو ھەلەفونى كەرد بۆ مەشھەد، ئىمەش لە قوچان بووین. دىكتۆر عەباس لە پىگەى قائىمقامى قوچانەو ئىمەى ئاگادار كەردەو، گوتى حسين زۆر نەخۆشە و دىكتۆرىك لەگەل خۇتاندە بىبەن و بىرۆن بەھانايەو. ئىمەش لەگەل عەلى

خان و عزیز و ئەم دکتوره بهرینه دا هاتین، به لام جاده که به هوی لافاوه وه زور خراپ ببوو له شیروانه وه تا ئیره به چوارده کاتژمیر هاتین، چەند جاریک خەلکی گونده کان یارمه تییانداین، هەر که له قور ده چه قین ده ریانده کردین. جاریکیش به جوړیک ئۆتۆمبیله که مان چه قی بوو که ناچار بوون چوار گاجوتیان هیناو سهری حەبلیکیان به گاگانه وه بهست و سهره که ی تریشیان له ئۆتۆمبیله که بهست و گاگان له پینشه وه ده پویشتن و ئۆتۆمبیله که یان راده کیشا، خه لکه کهش له دواوه پالیان دنا تا له قوره که ده ریانکرد.

ئەو سهرده مه هینشتا سهرده می گاجووت بوو، له هه موو ئەو ناوچه یه دا که من و هاوړیکارانم کارمان تیدا ده کرد ته نا یه ک تراکتورمان بینی، جگه له و تراکتوره هیچ شتیکی تر نه بوو. واته له باکوړوی بۆجنوورد و شیروان له سالی (۱۳۴۷-۱۹۶۸) دا تراکتور زۆرکه م بوو.

دکتور گوتی ئیستا و اباشتر بوویت سبه ی به یانی زوو بهرینه که وین و ده گه رپینه وه، به لام ئاغای پاپولی تو به ته نا لیره چیده که یه؟ بیژهن گوتی ئەم موهه ندیسه منی فیری خوینده واری کردوه. منیش بیژهنم وه ک پاله وانی ناوچه که به دکتور ناساند. بیژهن ده فته ره که ی نیشاندانم، نووسی بووی موهه ندیس نه خۆشه ئەو باشبووه ئەو نامریت. موهه ندیس پیای باشه، من مه ر و بز ن ده کرم، من ده بم به خان. هینشتا حالم باش نه ببوو، به عه زیزی هاوړیم گوت تۆش هه له کانی بۆ چاک بکه ره وه. ئەردۆش هاته نیو ره شماله که وه زور خۆش حال بوو، گوتی موهه ندیس ئیمه ت ترساند، به لام شکور بۆ خودا ئیستا باشبوویت. بیبی ئەو پیره ژنه می هره بانه وه ک دایکیک خزمه تی منی کردبوو، عه لی خان و کوړه کانی و ژن و منداله کانیشی به راستی خزمه تیان کردم.

ئەو کوردانه ی خوراسان وه ک ته واوی گه ل و هۆزه کانی ئەم ولاته خەلکی می هره بان و راستگو و میواندۆستن. ئیمه له ره شماله که دا بووین «یه له» هاته ژووره وه که چاوی به من کهوت باش ببووم، زور خۆش حال بوو. هاتوو له ته نیشتمه وه دانیشتن له ناکاو گوتی موهه ندیس من هه موو رۆژیک دهست و ده موچاوم ده شۆم، که سه یرم کرد ده موچاوی پاک بوو، دیاربوو که به باشی شۆردبووی. دهستم به سهری دا هینا و «یه له» هه لسا و له ره شماله که رۆیشته ده ره وه. پاش چەند خوله کیک به پارچه کاغه زیکه وه هاته وه له سه ر کاغه زه که نووسرابوو من «یه له» م. «یه له» کارده کات. گوتم «یه له» کی ئەوه ی نووسیوه؟ گوتی خۆم نووسیومه. گوتم کی فیری کردویت بنووسیت؟ گوتی بیبی فیری کردم، زۆرم پیخۆش بوو، به «یه له» م گوت، ئەگه ر وانه

بخوینیت ده بیته پیاوونکی گه وره و گرنګ. تو زور زرنګیت بویه ده بیت بخوینیت. «یه له» هیچی نه گوت، به لام قه له میکی له گیرفانی دهره یتا و له گهل کاغه زیکدا دایه ده ستم منیش وشه کانی خاک، ټاو، گیام بق نووسی، نیو کاترمیز وانه م پنگوت. «یه له» به زوویی فیرده بوو. بیبی هات بق نیو په شماله کم، سوپاسم کرد و گوتم بیبی کاریکی باشت کردووه «یه له» ت فیزی خویندن و نووسین کردووه. بیبی گوتی من خوینده وارییه کی باشم نییه. هه ندیک هونراوهم له بهره و ده توانم بخوینمه وه، به لام په نجا ساله هیچم نه نووسیووه و ناتوانم بنووسم. «یه له» کاتیک بینیبووی بیژن ده نووسیت ئه ویش هه زی به خویندن و نووسین کردبوو. خدا بکات ئه م منداله بیگه سه فیزی خویندن و نووسین بیت. من و بیبی «یه له» مان هانده دا تاکو زیاتر هه ولیدات و فیزی نووسین بیت. بیبی گوتی به کچه کانی خان ده لیم هاوکاری «یه له» بکن و فیزی خویندن و نووسینی بکن.

عہلی خان هه موومانی بانگ هیشت کرد بق په شماله کھی خوی. کاوړنکی سهربری بوو، سفره یان رازاندبوووه. ئه و سئ چوار پوژه باران باری بوو، به لام ئه و پوژه باران نه ده باری و ئاسمان سامال بوو. بیژن له گهل ئه ردو دا هات و گوتی موه ندیس ئیمه ده پوین بق لای میگه له که مان. عہلی خان پنیگوتن میگه له که زیاتر به ولاره بهرن سبه ی هه موومان کوچ ده که ین و هه واره که مان ده گوازینه وه بق ئه ولاتر، پاشان پروی کرده من و گوتی موه ندیس توش له گهل ماندا دیت؟ پهزا کامیل گوتی موه ندیس له گهل ئیمه دا ده که پیتته وه بق شار. حال م زور باش نه بوو، به لام هیژمداپه خوم و هه لسام و بیژنم له باوہش گرت، ئه ویش وهک که سیکي نزیک و هاوړنیه کی کون باوہشی پتداکردم و گوتی موه ندیس زور حه زده که م جارنکی تر سهردانم بکه یته وه و چاوم پیتبکه ویتته وه. گوتم با به ته واوی باش بیمه وه، به دلنیا یییه وه سهردانان ده که مه وه. گوتی به لیم پتیده که پاش پازده پوژی تر بیتته وه. ئه ردوش کاتیک خودا حافیزی لیکردم ده ستیکرد به گریان. گوتم ئه ردو ئه مشه و باران ده باریت یان نا؟ گوتی تا چه ند پوژنکی تر باران ناباریت، ئیتر هه وا خوش ده بیت هه ر وهک چون حالی موه ندیس باشبووه.

ئهردو و بیژن هه ردوکیان ئه ملاولای منیان ماچکرد و رویشتن. دکتور هه ندیک دهرمانی له گهل خویدا هینابوو خه ریکی چاره سهری نه خوش بوو له شوینه کانی تریشه وه به سواری ئه سپ خه لکی هاتبوون. شه و له په شماله کھی بیبیدا نووستم، هاوړنیکانیشم له په شماله کھی من نووستبوون. «یه له» ش هات بق په شماله کھی بیبی. شه و له ژیر

پووناکي فانوسهکه دا چهند وشه يه کم فيري «يه له» کرد. هه نديک کاغه زي سپي و دوو قه له مم دايه و ئه ويش زورخوشحال بوو. «يه له» له هه مان شوين و له ره شمالي بيبيدا نووست، چهند جاريک گوتي موه نديس من هه موو پوژيک دهست و ده موچاوم دهشوم، ئه و که قسه که ي مني له گوي گرتبوو، پوژانه دهست و ده موچاوي دهشوري و خوشحال بوو. ئه و شه وه تا به ياني به باشي نووستم، به ياني زوو له خه وه ليا نسانم و گوتيان ده مانه ويت به زويي بروين، خوم هه ستم به خوم ده کرد که بؤگه نم ليديت چوارده پوژ بوو خوم نهشوري بوو، جلو به رگه که شم چلکن بوو، خه لکه که هه موويان له بهردهم ره شمالي بيبي کوبوونه وه. حاجي رهزا، حاجي پوستم، عه بدال، رهزا، غه فار، مو حسين، گلپو و ته واي خيزانه که يان، ره مه زان و کوراني هاو ته مه ني، خان و مه نوچه هر، به لام که په کاني خان نه ها تيوون. هه موويان به ليتيان ليتوه رگرم که جاريکي تر بگه ريمه وه بؤ لايان. خوشي و مي هره باني گه رابووه وه بؤيان، ئه و ترسي له من هه يان بوو به هو ي پزي پولي سه کانه وه له لايان ره وي بووه وه. کات هه موو شته کان چاره سه رده کات.

کاتيک که نه خوشکه و تيووم تيگه يشتبوون مرو ف ماناي مرو ف. جا چ پولي سه کان له ئه وان بترسن يا ئه وان له پولي سه کان بترسن. له کاتي پويشيمدا بيبي پرياسکه يه کي بچکولانه ي پيدام و زور به هيو اشي گوتي ئه وه ديار ي گلپويه من داوام له گلپو کردو وه که ديار ييه کت پيشکه ش بکات، دلنيا به بوتي جيبه جي ده کم، به لام ده يتت ماوه يه کي تر بيته وه بؤ سه ردا نمان.

عه لي خان پروي کرده رهزا کاميل و گوتي له جاده ي که ناري پروباري قه لجه قه وه به ره و شار مه پون. باوه کو دويني تووشي ئه رک و نارچه تي نه بن، خان حه يده ري کوپي له گه لماندا نارد و گوتي له سه ر گرد ي ماهوره وه به ره و ته کمه ران برؤن. له ويشه وه به ره و جاده ي (بؤجنوورد- مه شه د) برؤن. به ياني زوو به ريکه وتين و دوا ي نيوه رؤ گه يشتينه شيروان، له ويش لافاو هه لسا بوو. دکتور ئه حمه د شه ريفي له وي له ئيمه جيا بووه وه. دره نگانيک به خوم و که لوپه له کانم و کوليک ياده وه رييه وه گه يشتمه وه مه شه د و چوومه وه ژووره که ي خوم. له ماوه ي چوارده پوژدا خه لکان ي ولاتي خوم باشت ر ناسين. کاتيک پرياسکه بچکولانه که ي گلپوم کرده وه، بينيم لاچاوکه و سه رپوشيکي خوي به يادگاري بؤ ناردبووم، کچيک که له چهند قسه يه ک زياترم له گه لدا نه کردبوو، ئايا ئه و ده ويست به هه ر جوړيک بيت له و کيو و ده شتوده ره دوور بکه ويته وه؟ ئايا ئه و کيو و به نده نه سه رسه وزه که وه ک به هه شتي خودا وابوو بؤ ئه و

زىندان بوو؟ ئايا بەراستى شار شىتىكى ھەبوو كە پىشكەش بە ئەوى بىكات؟ ئايا من بەراستى شىتىكم لە دەست دەھات كە بىمەمايەى خوشگوزەرانى ئەو؟
 بىبى ئەو پىرەژنە مى ھەربانە كە دەيوست دلەكان بەيەك بگەيەنيت. دەيگوت ئەم .
 ژيانە زىندانى ئىمەيە. ھەر كەسىك لە ھەرزى بەھاردا بىت بۆ ئەم كەژ و كىوھ خۇزگە دەخوازىت بەژيانى ئىمە، بەلام ھىچ كەسىك ئامادە نىيە لە ھەرزى گەرما و سەرما و سەھۆلبەندان لەگەل ئىمەدا بىمىنيتەوھ. بىبى دەيگوت لە ئافاتەكانى سىروشت خراپتر دەمى ئەو خەلكەيە، قەسى ئەو خەلكە زىندانى ئىمەيە. لىزە بچووكترىن كاريك كە دژى دابونەرىت بىت ھەرامە، بچووكترىن جوولەى كچان و كورپان و پىاو و ژن كە دژى دابونەرىت بىت خەلكى پووبەپووى دەبنەوھ. بىبى دەيگوت لەم جىھانە پووكەشەدا ئەو جوانيانەى كە ھەك دۆزەخ وان پىويستە ۋەدەرنىن.

ئايا ئەو گوندەشىنانەى كە بارگە و بنەى خۇيان دەپىچنەوھ بەرھەو شارەكان كۆچدەكەن پىش ئەوھى بە ئومىدىكەوھ بىرۆن، لە بارى ئالۆزى ژيانىان پادەكەن؟ ئايا ئەوانەى كە ولاتى خۇيان جىدەھىلن پىش ئەوھى كە بگەنە ئەو بەھەشتەى لە مىشكىيان دايە، لە دۆزەخ پادەكەن؟ يا پاكردنە لە مردن لە پىناوى ژيانىاندا، يا پاكردنە لە زىندانى ولاتەكەى خۇيان بۆ ھەلمژىنى كەمىك ھەواى ئازادى. من پۆژانە لە تەلەفزيۇن كۆچبەرانى پاكروودوى ناياسايى ئەفەرىقيايى و ئاسىيائى دەبىنم كە بە پىگەى ھاتونەھاتدا ولاتى خۇيان جىدەھىلن بەبى ئەوھى بزانن ئەو شوپىنەى كە بۆى دەچن كوتىيە؟.

بەيانى زوو لە ھەمامى سەدەفى مەشھەد خۆم شۆرى و خۆم خاوين كىردەوھ، لە ھەموو تەمەنمدا تەن ھا سى جار ئەوھەندە پىشم درىژبووھ و نەمىتوانىوھ بىتاشم، جارىكىيان ئەم پازدە پۆژە بوو، جارىكى تىرىش لە سالى (۱۳۶۴-۱۹۸۵) دا بە ھۆيەكەوھ كە پاشان باسىدەكەم. جارىكى تىرىش ھەژدە پۆژ لە سالى (۱۳۷۵-۱۹۹۶) دا، لە خويندنگەى ئەلەمى مەشھەد مىوانى ھاوپى خۆشەويستەكانم بووم، خزم و ھاوپىكانى خودالىخۇشبوو غەفور ئاغاي پىنغەمبەرزادە منيان بانگەنىشت كىردبوو..

كاتىك پۆيشتەوھ بۆ زانكو ھاوپىكانم دەورەيان دام و دەستيانكرد بە پىرسىياركردن. يەككىك دەپىرسى بەندەى خودا لە كوتى بوويت؟ ئىمە دەمانگوت لافاۋ بردویتی، يەككىكى تر دەيگوت لە نىو كۆچەرىاندا خۆشت گوزەرانند. كاتىك دىكتور ەباسى سەعیدى چاۋى پىمكەوت زۆر خۇشحال بوو، چونكە زۆر نىگەران بىبو بۆم. ئەو لە پۆژى شەشەم و لە كاتى خراپىبونى كەشۋەوا و توفان و ھەورە بروسكەكەدا گەراپوۋەوھ بۆ مەشھەد، باسى ئەوھم بۆ كىرد كە لەوئى گىرمخوارد بوو بەھۆى نەبونى ئۆتومبىل و خراپىبونى

جاده و ڕیگاگەوه. پاشان چوار ڕۆژیش نەخۆشکەوتیبوو. خودالینخۆشبوو دکتۆر لوتفوللاى مەفخەم پایان و ماموستای میهرەبان خانم دکتۆر زیبای خورسەند بە بینیم خوشحالبوون. دکتۆر لوتفوللا داواى لیکردم کەمیک لای دانیشم، ئەوه یەكەم جارم بوو بە تەنیشت ئەو بەرێزەوه دانیشم، هەرچی ماندویتی و شەكەتییەکی لەم گەشتەدا چەشتبووم بەو میواندارییه بچووکە هەموویم بیر چووهوه. ماموستایانی ئەو سەردەمه خوشەویستیان لە دلدا بوو. دکتۆر لوتفوللاش بە هەموو مانایەکەوه خوشەویستی و میهرەبانی لە دلدا بوو.

کەسێک کە شەوی پینشتەر لە سەرە مەرگدا بوو خەریکی گیان لەدەستدان بوو، ئیستا هیزی داوێتە بەر خۆی تاكو دەستی ماموستا بەرێزەكەى دکتۆر (محەمەد حەسەن گەنجی) ماچ بکات، بەلام بەداخەوه ئەو ماموستا بەرێزە واتا محەمەد حەسەن گەنجی لە تەمەنى (۱۰۱) سالی داو لە بەروارى (۳۰-۴-۱۳۹۰=۲۱-۷-۲۰۱۱) دا کۆچی دوایی کرد. ئەم ماموستایانە نمونەى ماموستای دلسۆز و میهرەبان بوون. نەك ئەو کەسەى کە ئیستا بووه بە ماموستا و ماموستاکەى خۆى دەفرۆشیت بە سێسەدوپەنجا هەزار تومەن. هاوڕێیانی گەشتەكەم لە پۆلەکانى پینش منەوه بوون بەبینینی من خوشحالبوون. دوو هەفته دواتر راپۆرتى کارەكەم لەگەڵ ئەو وێنانەى بەكامێراکەم گرتبووم پینشکەشکردن بە دکتۆر عەباس سەعیدى. ئەویش داوى چەند ڕۆژیک بانگی کردم و پێى گوتم کە سیمیناریک ڕیکبەخەم بۆ هاوڕێیانی زانکو و باسى دابونەریتی کۆچەرییان و گەشتەكەمیان بۆ بکەم.

پێچاوکە و سەرپۆشەكەى گلیۆم بەتەنیشت قەرەوێلەكەمەوه هەلواسی، چاوەروانى كۆتایی سالی خویندن بووم کە برۆم بۆشاخەکانى فاتمە خانى قوچان. نازانم بۆچی بریارمدا کە برۆم؟ بۆ ئەوێ شەوانە لەگەڵ میگەلەكەدا برۆم بۆ سەردانی بیتژەن و ئەردۆ، بۆ سەردانی عەبدال و غەفار و تیکرای ئەو کورپە گەنجانە، بۆ سەردانی حاجى رۆستەم و حاجى رەزا و بیبى و عەلى خان و بنەمالەكەى؟ بۆ سەردانی سروش و هێى شوانەکان؟ بۆ خواردنى تریت و شیرى مەرەکان؟ بۆ نووستن لە سەر گیا و سەیرکردنى ئەستێرەکان؟ بۆ لیکۆلینەوه دەربارەى ژيانى کۆچەرییان؟ یا بۆ سەردانى گلیۆ؟ بە هەر حال سەردانیى گلیۆ لەگەشتى دوايیدا نەخشیکی گەورەى هەبوو.

ئاماده بوون له ههوار

پوژم دهژمارد تاكو تاقیكردنه وهی دهوړی دووهم ته واوېوو. به دكتور عهباسی سه عیدیم گوت، دهمه ویت پوژم به رهو ههواری هۆزهكان. ئه ویش ههموو پتوسیتییه كانی له پرووی داراییه وه بۆ دابینكردم. ئوتومبیلنكی لاندروقه ری بۆ دابینكردم كه شوفیره كهی قادر بوو. پتوسیتییه كانی تریش وهكو نه خشه، دووربین، كامیتر، به رزیپتو، په شمالینكی یهك كهسی و هه ندیک كه لوپه لی ترم له زانكو وهرگرت. ماوهی گه شته كه م چوار ههفته بوو، له ماوهی سی پوژدا گه یشتمه كیوه كانی فاته خانی قوچان و چومه ههواره كانی عهلی خان. چونكه جاده نه بوو ئوتومبیله كه نهیده توانی تا ههواره كهی عهلی خان بروات. ئه و شوینهی كه ئوتومبیله كه مان لی وه ستاند، تاكو ههواری عهلی خان به پین چهند کیلۆ مه تریك بوو. قادریش له گه لمدا هات بۆ ههواره كه، یه كه م كه س كه چاوم پینی كه وت عهبدال بوو.

عهلی خان پینشوازی لیکردم و فرمانی كرد به زوویی په شمالینكم بۆ هه لبدن. بیبی كه چاوی پیمكه وت گوتی زور باش ده مزانی كه دنیته وه بۆ ئیره. گوتم بیبی به لام به و شیوهیه نه گه راومه ته وه كه تو بیرری لیده كه یته وه. بیبی گوتی من جگه له خۆشی و شادی و سه لامه تی خهلكی، بیر له هیچ شتیکی تر ناكه مه وه. ئه م جوړه ژنانه مایه ی شانازی ئیمه. ئه م گه شته سه ره تای لیکولینه وه م بوو له نیوان هۆزه كورده كانی خوراساندا.

نه مزانی بیژنه چون زانیبووی كه من گه راومه ته وه، میگه له كهی سپاردبوو به ئه ردو، تاكو ههواره كه به راكردن هاتبوو، كه گه یشته لام باوه شی پیداكردم و ئه ملاولای ماچكردم، دواتر دهفته ره كهی دهرهینا و پیشانیدام، دهیان لاپه ره ی نووسیپووه وه. كاتیک من گه راوبوم وه بۆ شار نزیکه ی بیست پیت فیرببوو، به لام نه یوانی بوو پینه كانی تر فیرییت و بیاننوسیت، هه ره به هه مان ئه و بیست پینه زورشتی نووسی بوو. بۆ نمونه نووسیپووی من زه ماوه ند ده كه م، ژن دهه ینم، من ده بم به خان. گوتی ده بییت به زوویی بگه پیمه وه بۆ لای میگه له كه، هه ره بۆیه به زوویی رۆیشت. مه ره كان شیریان كه م ببوو، ته ن ها به یانیان مه ره كان ده دوشران، بۆیه ده یوانی له ههواره كه وه دوورتر بروات.

چوار ههفته ی هاوین له نیو ههواره كانی كورده كانی خوراساندا له كیوه كانی قوچان بووم. چه قی كاركردنم ههواره كانی حاجی عهلی خان بوو. خان په شمالینكی تاییه تی به من دابوو. قادریش یه كیک له باشتترین شوفیرانی زانكوی مه شهه د بوو. چه ندین جار به یه كه وه گه شتمان كردووه، ئه و منی به سه خت ترین و ترسناكترین و دوورترین

جاده‌دا بردووه. ده‌يان جار به‌يه‌که‌وه به‌شوينی وادا رويشتووين که به‌هيچ شي‌وه‌يه‌که جاده نه‌بووه. چهندين جار له شوينه هه‌لديره‌کان نزیک بووه‌ته‌وه و خه‌ريکبووه به خومان و ئوتومييله‌وه هه‌لديرين، به‌لام به‌هوی وريایی و ليزانی ئه‌وه‌وه رزگارمان بووه. به‌هوی سه‌ختی ريگا‌که‌وه که ئوتومييله‌که‌مان جي‌هينشتبوو، بريار وا بوو پوژي دواتر قادر بگه‌ريته‌وه بۆ مه‌شه‌ه‌د.

دکتور عه‌باس به‌ ناوينشانی لپرسراوی ئيداري زانکو، ته‌واوی نامه و پتيويستيه‌کانی بۆ داين کردبووم. زانکوش بۆ خه‌رجی چوار هه‌فته بری هه‌شتسه‌د تومەنی پيدا بووم، به‌لام چونکه ده‌مزانى له نئو هه‌وارى کچه‌رييه‌کاندا هيچ پاره‌يه‌که خه‌رج ناکەم، بۆيه مه‌کينه‌يه‌کى شيرکولاندنم کړی به (٤٧٠) تومەن، که دروستکراوی ئه‌لمانايى خوره‌لات بوو. به‌راستی هه‌زمه‌ه‌کرد ئه‌و مه‌کينه‌يه‌ وه‌ک دياريه‌که پيشکه‌ش به‌ گله‌پ بکه‌م، به‌لام عه‌قلم مۆله‌تى ئه‌و کاره‌ی پينه‌ده‌دام. پاشان ويستم پيشکه‌شى بيبي بکه‌م چونکه ئه‌و خه‌زمه‌تيکی زۆرى به‌ من کردبوو. هه‌ر چه‌ند بيرمه‌کرده‌وه پيشکه‌شى کيتي بکه‌م، هيچ چاره‌م نه‌بوو جگه له‌وه‌ی که‌مه‌کينه‌که پيشکه‌ش بکه‌م به‌ مالی عه‌لى خان.

ئهم مه‌کينه‌ی شيره‌ کارى ژنان له مه‌شه‌که ژهنده‌ن و کارى پياوانيش له داره‌ينان لانیکه‌م ده‌جار که‌م ده‌کاته‌وه. جوتیک پوتينيشم بۆ «يه‌له» کړييوو به‌ چله‌ه‌شت رپال. دکتور عه‌باسيش يه‌ک بوخچه‌ جلوه‌رگ و گۆره‌وى بۆ «يه‌له» ناردبوو. دياره ئه‌و جلوه‌رگه‌ هى کوربه‌که‌ی خۆى بوو، هى سه‌عیدی کورپى بوو، که پاشان بووبه‌ باشتري‌ن دکتورى مندالان. جوتیک پيلاوم بۆ بيژهن و بۆ ئه‌ردۆش هينابوو. سى که‌لله شه‌کر و به‌تانيه‌که‌م بۆ بيبي کړييوو. هه‌نديک نو‌قل و چکلي‌ت و بسکيتيشم بۆ عه‌بدال و غه‌فار و برزوو بردبوو. بۆ هه‌ريه‌ک له مالی حاجى رۆسته‌م و حاجى ره‌زا، يه‌کى يه‌ک که‌لله شه‌کر برد بوو. به‌گشتى بايى (٦١٠) تومەن دياريم له‌گه‌ل خۆمدا بردبوو. به‌گشتى ئه‌و ماوه‌يه‌ی که له‌لای ئهم هۆزانه‌ بووم ته‌ن‌ها يه‌ک تومەنم خه‌رج نه‌کرد. واته ئه‌وان مۆله‌تيان نه‌ده‌دا که هيچ پاره‌يه‌که خه‌رج بکه‌م. کاتيک که گه‌رامه‌وه پينچ تومەنيشم دا به «يه‌له».

«يه‌له» پيلاوه‌کانى له‌پن کرد بوو جلوه‌رگه‌که‌شى گۆرپيوو ئه‌و مندا‌له له‌خۆشياندا خه‌ريکبوو بالى ده‌گرت، به‌و پيلاو و جلوه‌رگانه‌وه خۆى به‌شازاده ده‌زانى. پيلاوه‌کانى پيشانى هه‌موو که‌س ده‌دا. ئه‌و چه‌ندي‌ن شه‌و پيلاوه‌کانى له‌پن ده‌کرد و پيئانه‌وه ده‌نووست. بوخچه‌ جلوه‌رگه‌که‌شى له ره‌شماله‌که‌ی بيبي دانا بوو.

که‌شه‌وه‌وا زۆرخۆش بوو. شه‌وانه که‌میک سارد بوو، پتيويستم به‌کيسه‌ خه‌و نه‌بوو

به تانيه کی ته نکم لا بوو ته و هم بهس بوو. له وه پگه کهش باش بوو. خان سواری ته سپ ده بوو به ه هواره کانی تره وه ده گه را و سهر دانی مینگه له کانی ده کرد، خان پراوچیه کی به توانا بوو، گوشتی بنه ماله که ی به پراو کردن دابینه کردن. ته نانه ت کوړه بچو که که شی تفه نگچییه کی کارامه بوو. هر نیچیریکی ببینایه، به یه ک فیشه ک ده یکوشت. پهری خانمی کچی شی له گه ل هه موو کچانی تر دا جیاوازی هه بوو. کچانی تر زیاتر له نزدیک په شماله کان بوون و کاریانده کرد و خه ریکی یاری کردن بوون.

کچانی خان هه رگیز کاری مهشکه ژندن و مه پدوشینان نه ده کرد. پهری خانم جیاواز له خوشکه کانیشی پوتی له پهن ده کرد و قایشی تفه نگه که ی گورج ده کرد و تفه نگه که ی راستوچه پ ده کرده شانی و ته سپ سواریکی به توانا بوو، ته سپنکی زور باشی هه بوو به یه ک خو ه لدان سواری ته سپه که ی ده بوو، جار جارش به بی زین سوار ده بوو، چند جار یک سلاومان له یه کتری کرد، به لام دیار بوو ته و حه زی به ببینی من نه ده کرد، جگه له سلاو هه رگیز هیچ قسه یه کی تری له گه لدا نه ده کرم. کچه کانی تری خانیش هر به هه مان شتوه بوون، به لام پهری خانم وا ده رده که وت که پقیکی هه بیت و حه زی نه ده کرد چاوی به من بکه ویت، ته گهر من له شوینیک بوومایه ته و نه ده هات بو ته و شوینه، ته گهر له په شماله که ی خاند، دانیشتمایه به و ناوه شدا نه ده هات. هه ندیک جار له په شماله که ی خانه وه ده نگیک ده هات ده یانگوت ته وه پهری خانم دوتار ده ژهنیت، له و هواره دا ته ن ها حاجی پو ستم دوتاری هه بوو جار جار ده یژهنی، من که سیتی موسیقی نیم و نه مده زانی حاجی پو ستم دوتار باش لیده دا یان نا؟ به لام من زور حه زم له دهنکی دوتاره که ی بوو.

هه ژده شو له گه ل شوانه کاند بووم دوازه شه ویان له گه ل بیژهن و ته ردق بووم، شه وه کانی تریش له گه ل شوانه کانی تر، له گه ل سه فهر و خه سره و و برزوو بووم. زور شت له شوانه کانه وه فیزبووم. ته وساله به هو ی بارانی زوره وه کتوه کان سه رسه وز بوون. دار و درخت پر شه وق و جوان بوون. ناژه لی کتویش زور بوو، مه په کان باش ده له وه ران و ته واو قه له و ببوون، کچانی خان به جلوه رگی په نگاوپه نگی جوانه وه سواری ته سپ ده بوون، ته وان له سه رلا و هه ردو و قاچیان به یه ک لادا شو پده کرده وه له سه ر ته سپه که.

یه کیک له کچه کانی خان ناوی فهریبا بوو، کچیکی زور می هره بان بوو. ته و له کچه کانی تر زیاتر له بیري خه لکه که دا بوو. کچیکی بالا به رز بوو، زور به ی کات بسکه کانی له ژیر سه رپو شه که یه وه ده هینایه ده رده وه، قژیکی دریژی هه بوو، ته و ته ن ها

کچی خان بوو که زۆربهی کات به شیوهی کچانی شار خوی ده پازانده وه، به ژن و بالاییکی زۆر جوانی هه بوو، ته واو نموونهی کچی کورد بوو، چاوه کانی گه وره و رهش بوون، دوو بروی که وانی هه بوو، زۆر گورجوگول و چالاک بوو ئه سپسواریکی باشیش بوو، به لام وهک پهری خانمی خوشکی نه ده بوو له ئه سپ سواریدا.

پوژیک فهربیا خه ریکی نالکردنی ئه سپه که ی بوو، ئه سپه که نه ده وهستا و جوته ی ده هاویشته، ئه ویش هونه ری خوی نواند و ئه سپه که ی له زهوی ته ختکرد. ئه سپه که ماوه یهک له سه ر زهوی مایه وه و پاشان بلند بوو هه لسا یه وه، ئینجا ئه سپه که ئارام بووه وه و نالی کرد. له شایی و هه لپه رکیدا ئه و هه میشه سه رچۆپیگر بوو، زۆر جوان شایی ده کرد. په نجه کانی درێژ بوو بق پیاو لیدان باش بوون، فلو تیشی باش لیده دا. دیار بوو که توانایه کی زۆر باشی هه بوو، زۆرم هه زده کرد له گه لیدا تیکه ل بیم، به لام دیواره کۆمه لایه تییه کان به رزتر بوون له هه موو دیواره کانی تر، خو هه ر دیاریش بوو که مندا لانی خان نه یانده ویست له من نزیک بینه وه. عه لی خان بق خۆیشی هه رچه نده ریزی ده گرتم و خولقی ده کردم، به لام له زۆر شتدا خوی له من دووره په ریز ده گرت. له هاویندا کاری ئاژه لداریی ئاسانتر و که متره، خان زیاتر ده چوو بق شار و فریای ته واوی کاره کانی ده که وت، ده یانگوت خان بازرگانی ده کات. بازرگانی رۆن، په نیر، که شک و خوری ده کرد. به ره مه ئاژه لایه کانی له خه لکی گوند و هه واره کان ده کپی و ده یبرد له تاران ده یفرۆشته وه، ئه م قسانه حاجی رۆسته م و بیژهن گوتیان.

جاریک ویستم له بیبی و بیژهن و خه لکی تر پرسیار بکه م، سه باره ت به چۆنیتی ژیا نی عه لی خان و کوپ و که چه کانی شتیک بزانه م، به لام هه ریه که و به جوړیک وه لامی دامه وه و تاراده یه کیش خویان به دوور ده گرت له وه لامدانه وه.

فه ربیا ده یان جار له گلیۆ جوانتر بوو، به لام من دلم هه ر له سه ر گلیۆ بوو، فه ربیا جوانتر و پاره دارتر بوو، شوینی کۆمه لایه تیشی باشتربوو، جلوه رگیشی له گلیۆ جوانتر و پازاوه تربوو، له گلیۆ نه رم و نیانتر بوو، به لام من زیاتر هه زم له و ده سه ته زبرانه ی گلیۆ بوو. عیشق له دلدا یه نه ک له میتشک. خو ره نگه وا بیرم کردبیتته وه گلیۆ بق من پاروویه کی ئاسانتره تا فه ربیا.

که سینک که له هه مووان خوشحاله تر بوو به چوونی من بق هه واره که یان «یه له» بوو. «یه له» هه میشه له گه ل مندا بوو، هه رگیز لیم دوور نه ده که وته وه، هه موو پوژیک یه ک کاتژمیر «یه له» م فیزی نووسین ده کرد، ئه ویش زۆر به خیرایی فیزی نووسین و ناسینی پیته کان ده بوو، خیرایی فیزبوونی چه ند به رانه بر به بیژهن بوو، کاتیک له

شوينيکه وه ده چووم بوشوينيکی تر «يه له» له گه لمدا ده هات، ته نانه ت نزيکه ی ده شه و بوشواني له گه لمدا هات. بيبي ده يگوت خوزگه بومان ده لوا ئه م مندا له مان له گونديک دانايه که خويندنگه ی تيدا بووايه، تا به ته وای فيري نووسين و خويندن بييت، پاشان هر خويشي ده يگوت چ که سينک ئاماده يه منداليکی زياده له خوی بکات به بار؟

«يه له» خورجينيکی دپاوی په يداکرد بوو، خورجينه که ی له په شمالي بيبي دانا بوو هر که سينک شتيکی پيدا يه ده يکرده نيو ئه و خورجينه وه. بيبي پينگوتبوو، ئه گهر هر که سينک پينگوتي کارينم بؤ بکه، کاره که ی بؤ بکه و له به رامبه ر کاره که شتيکی لي وهر بگره. «يه له» ش له هر که سه و شتيکی وهر ده گرت، ته نانه ت له وانه ش شتي وهر ده گرت که کاری بؤ نه ده کردن. هه نديک که شک، خوري، نان، پوني کؤ کردبو وه و خه ريکبوو خورجينه که ی پرده بوو. ده به يه کی بچو وکيشي هه بوو پوني تيدا بوو، شته کاني تري هه موو تيکه ل کردبوو، واته که شک و په نير و خوري و ناني هه مووی به سه ري که دا تيکه ل کردبوو. بيبي چه ند کيسه يه کی بؤ دروست کرد بوو، که شک و خوري ليک جيا کرده وه. بيبي توره که يه کيشي بؤ دروست کرد و بؤی کرده ملی و پينگوت کاتيک که شک و په نيرت له خه لکی وهر گرت بيکه ره ئه م توره که يه وه. له کؤ تا ييدا «يه له» به هه ولي بيبي فيزبوو که بؤ خوی شت کؤ بکاته وه. بيبي پينگوتبوو، به به لاش کار بؤ هيچ که سينک نه کات، منيش ئه وه نده ی له توانامدا هه بوو هه ولم له گه ل «يه له» و بيژهن ده دا بؤ فيزبوني نووسين و خويندن.

له هه واره که دا پياوان و مندالان به به رده وامي کاريان ده کرد و هه موو جوړه کارتيکيان ده کرد. ئه و کارانه ی که په يوه ست بوون به پياوانه وه، پياوان ئه نجاميان ده دا ئه و کارانه ش که په يوه ست بوون به ژنانه وه، ژنان ئه نجاميان ده دا. ژنه ساده کاني هوزه که گيانيان ده رده چو له به يانی زووه وه تا نيوه شه و له کارکردندا بوون. جگه له عه لي خان ژنه کاني ئه ویش هر کاريان ده کرد. هه رچه نده مه ره کان شيري زياتريان تيدا بووايه ژنان ده بوو زياتر کاربکه ن. دهنگي مه شکه ژه نديش به به رده وامي ده هات.

ئه وان له پيش بانگی به يانسيه وه هه لده سان بؤ مه شکه ژه ندن تا کو کاتي چيشته نگاو. ئيتر دواي مه شکه ژه ندن ده بوو بچو ونايه بؤ ئاوه يتان، جاري وا هه بوو کاني و ئاوه که يه ک، دوو کيلو مه تر له په شماله کانه وه دوور بوو. ئاوه يتان له ئه ستوی ژناندا بوو، پاش ئاوه يتان ئيتر نان و چای به يانيان ئاماده ده کرد. ئه وان مندالی بچو وکيان هه بوو، به پارچه قوماشيک منداله کانيان ده به ست له پشتيان و کاره کانيان ئه نجام ده دا. پاشان ميگه له که ده هاته وه و به زووی ده چوون بؤ شيردوشين و شيره که يان ده کولاند و

دهیانکرد به ماست. ئیواران و شه‌وانیش مه‌شکه‌یان ده‌ژەند، مه‌نجه‌لی گه‌وره‌یان هه‌بوو پریانده‌کرد له‌ شیر و جینگورکییان پیده‌کردن و دۆکه‌یان ده‌کولاند و شیریزه‌که‌ی سه‌رده‌که‌وت و پاشان شیریزه‌که‌یان ده‌گرت و دهیانکرده‌کیسه‌وه تا‌ئوه‌که‌ی به‌ته‌واوی ده‌چۆرایه‌وه دواتر که‌میک خوینیان پنیوه ده‌کرد و به‌ ده‌ست دهیانکرده‌ پارچه‌ی خپ‌خپ و ده‌بوو به‌ که‌شک. له‌سه‌ر ئه‌و هه‌موو کاره‌وه به‌ مندا‌له‌کانیشیان راده‌گه‌یشتن و شیریان پیده‌دان و خاوینیان ده‌کردنه‌وه و خواردنیان بۆ پیاوه‌کانیان ئاماده‌ ده‌کرد. ژنان به‌بی‌ وه‌ستان و به‌ به‌رده‌وامی کاریان ده‌کرد. کاتی عه‌سر دووباره‌ میگه‌ل ده‌هاته‌وه و دووباره‌ شیردۆشین ده‌ستی پیده‌کرده‌وه. ئه‌گه‌ر له‌ رۆژیکدا که‌میک بیکار بوونایه، ئه‌وا خه‌ریکی ره‌شمال چنن ده‌بوون. ژنان نه‌ده‌بوو بیکارب‌ن، مه‌نجه‌لی گه‌وره‌ی (مس)یان هه‌بوو ده‌یان‌شۆرین، خۆیان زۆر به‌ چیش‌ت‌ل‌ت‌نانه‌وه خه‌ریک نه‌ده‌کرد، هه‌فتانه‌ له‌ یه‌ک‌جار زیاتر چیش‌تی گه‌رمیان نه‌ده‌خوارد، هه‌ر بۆیه‌ش زۆر قاپو‌قا‌چا‌غیان نه‌ده‌شۆری، هه‌لبه‌ت پیاوانیش به‌ بی‌وه‌ستان خه‌ریکی کارکردن بوون.. چەند که‌سیک له‌ دووری بیست مه‌تر له‌ ره‌شماله‌کانه‌وه خه‌ریکی وردکردنی گۆشتی ئاژه‌لی کتوی بوون، که‌ راویان کردبوو، گۆشتیان ده‌برژاند و که‌بابیان دروستده‌کرد بۆ مالی خان. بۆنی دوکه‌له‌که‌ش به‌ سه‌ر خه‌لکه‌که‌دا ده‌چوو، ئاو به‌ ده‌میاندا ده‌هاته‌ خواره‌وه‌وه. هه‌ندیک له‌ گۆشتی ئاژه‌له‌ کتویییه‌کان ده‌درا به‌ پۆلیسه‌کان، یان به‌دیاری ده‌یانبرد بۆ شا. ئه‌وه‌نده‌ی ئه‌و چوار هه‌فته‌یه‌ گۆشتی ئاژه‌لی کتویم خوارد له‌ هه‌موو ته‌مه‌ندا نه‌مخواردبوو.

له‌بری سوپاسکردنی عه‌لی خان ده‌مه‌و‌یت تۆله‌ی ل‌ت‌یکه‌مه‌وه. سیسته‌می ئاژه‌ل‌داری و ئاژه‌ل به‌خ‌ت‌کردنی عه‌لی خان، له‌ کارگه‌یه‌کی گه‌وره‌ ده‌چوو، مه‌کینه‌ی هه‌لس‌ورانی کارگه‌که‌ش ژنان بوون، که‌ بی‌و‌چان شه‌و و رۆژ له‌کارکردندا بوون. ژیان به‌و جۆره‌یه، عه‌لی خان و که‌چه‌کانی ده‌چوون بۆ راو، ئه‌و ئاژه‌لانه‌ی ده‌یان‌کۆشتن خۆیان گۆشته‌که‌یان ده‌خوارد و هه‌ندیکیان ده‌کرد به‌ دیاری بۆ بنکه‌ی پۆلیس و بۆ دۆسته‌کانیان له‌ شار، به‌لام خه‌لکی هه‌واره‌که‌ی خۆیان که‌ خزمه‌تی ئه‌وانیان ده‌کرد، سه‌ر و قاچ و ورگ و ریخۆله‌ی ئاژه‌له‌که‌یان به‌رده‌که‌وت. ب‌نگومان گه‌نجانی هه‌واره‌که‌ش راویان ده‌کرد، به‌لام راوی که‌و و که‌رویشک.

ژنه‌ برسییه‌کان که‌ مندالیان له‌سکدا بوو، یاخود مندالیان به‌ پشتیان‌وه به‌ستبوو، ده‌بوو هه‌میشه‌ سه‌رگه‌رمی کارکردن‌ن. مندا‌له‌کانی خودا‌لی‌خۆ‌ش‌بوو خه‌ینسا ویل و سه‌رگه‌ردان ببوون له‌ هه‌واره‌که‌دا، ئه‌وانیش هه‌ریه‌که‌یان «یه‌له» یه‌ک بوون بۆ خۆیان، باوکیان به‌رده‌وام خه‌ریکی کارکردن بوو بۆ مالی خان، ه‌یچ که‌سیک نه‌بوو به‌و مندالانه‌

رېاگات.. باوکه هه ژاره که یان نهیده توانی هم کار بکات و هم ټاگاداری منډاله کانیش بیت. کچه (۱۳-۱۴) ساله که ی خهینسا ده بوو، خوشک و برا بچو که کانی کو بکاته وه و سه رپه رشتی یان بکات.

پوژنیک بینیم «یه له» خه ریکه هیلکه ده دزیت. گوتم «یه له» ټهو هیلکه یه ټ بو کښه؟ گوتی دهیده هم به نیرگزی کچی خهینسا. گوتم بوچی نیرگز هیلکه و پونت بو دروستده کات؟ گوتی نه خیر نیرگز هیلکه و پون بو مچول و خوشکه که ی دروستده کات. مچول کوپی خهینسا بوو هاو ته مه نی «یه له» بوو. مچول قاچیکی شهل بوو هه میسه نه خوش بوو. «یه له» ی ته مه ن (۶-۷) سالی بیکه س و برسی، له غه می مچولدا بوو. هیلکه ی بو ټهو ده دزی.

ټهو خه لکه له وهرزی به هار و سه ره تاي هاویندا ده بوو به به رده وامي کار بکه ن بو مالی خان، پشودانیان نه بوو. ټهم سروشته جوانه بو ټهم خه لکه هه ژاره جگه له بڼگاری و خزمه تکاری شتیکی تر نه بوو. ژناني میانسال ټهو ونده کاریان ده کرد و مه شکه یان ده ژهند و بیخه وی یان ده کښا، هر ساله و چهند که سینکیان لی ده مرد، به هو ی لیدانی سه کته ی دل وه. ټهو ژنانه ی شانسیان هه بو وایه، یه کړاست ده مردن، به لام ټه گه ر ټیقلیج بو ونايه ده بوو بو پارووه ناننیک له گونده کان و ده ورو به ری شاره کاندا سوالیان بگردایه تا کو ده مردن.

ټای خه لکی شار ټهو پارووه نان و گوشت به رخه ی که ده یخون به ره می کار و رهنجی داماوترین و هه ژارترین که سانی ټهم ولاته یه، بو یه پیویسته لانیکه م ده ست به خوراکه وه بگرن و زیاده خه رجیی نه که ن. خو کریکارانی به خپو کردنی مانگا، ژیانیان زور له ژیانی ټهم کوچه ریپانه خراپتره. لانیکه م خپله کوچه ریپه کان هه وایه کی پاک هه لده مژن. خه لکی کوچه ری هه موو کاریکیان ده کرد. داریان ده هینا، خوری یان ده رست، میوه ی کپوی و هکو گویژ و به لالوک و زرشک و ههنجیریان کو ده کرده وه. له به هاردا کنگر و قارچکیان کو ده کرده وه. ټه وانه هه مووی بو مالی خان بوو. مووچه ی ټهو خه لکه زه حمه تکیشه مانگی ته ن ها پینج مه ن ئارد و پینج ریال پاره بوو. کاتیک که چوومه نیو په شمالي ټهو ماله کوچه ریپانه وه، هه ژاریه کی له راده به دهرم بیني. دیاره خپله کانی تر، ژیانیان له خپله که ی حاجی علی خان که میک باشتربوو، هر مالیک نزیکه ی (۶۰-۷۰) سه ر مه ریان هه بوو. هه ندیک مالیش هه بوون نزیکه ی سه د سه ر مه ری هه بوو، بو یه تاراده یه که ټه مانه باری ژیانیان باشتربوو. خو دیاره ژیانیان وه ک ژیانی علی خان نه بوو، وهکو کریکاره کانی علی خانیش نه بوون. له هر هه وارنیک چهند که سینکی

هه‌ژاری وه‌ک کریکاره‌کانی عه‌لی خان هه‌بوون، ره‌نگه‌ هه‌ندیک خراپتریش بووبن. خه‌لکه‌که‌ به‌گشتی نه‌خوینده‌وار و هه‌ژار بوون، نه‌زانینی زمانی فارسی‌یش ئه‌وه‌نده‌ی تر هه‌ژاری کردبوون و سه‌ری لێ تیکدا‌بوون. ئه‌و خه‌لکه‌ چونکه‌ بۆ هه‌یج شوینیک نه‌رۆیشتبوون و هه‌یج جێیه‌کیان نه‌دیوو، وایانده‌زانی هه‌موو دونیا بریتیه‌ له‌و چه‌ند کیلۆ مه‌تره‌ی که‌ ئه‌وان تێیدا ده‌ژین.

ره‌مه‌زان پیاویکی ته‌مه‌ن چل‌وپینچ سال بوو، یه‌کیک بوو له‌ خزمه‌تکاره‌کانی عه‌لی خان. ره‌شماله‌که‌ی که‌میک له‌ ره‌شمالی خانه‌وه‌ دوور بوو، ئه‌و شوان نه‌بوو، به‌لکو دار و چیلکه‌ی بۆمالی خان ده‌هینا و برینی له‌شی گویدرێژ و ئه‌سپ و حوشره‌کانی پاکده‌کرده‌وه‌ و ره‌نه‌کی ده‌کردن. هه‌واله‌کانی خانی ده‌گه‌یاند هه‌واره‌کانی تر و وه‌لامه‌که‌ی بۆ خان ده‌هینایه‌وه‌. ژنیک و هه‌شت مندالی هه‌بوو، له‌ به‌یانیه‌وه‌ تا شه‌و به‌ به‌رده‌وامی کاری ده‌کرد. لیم پرسى له‌ ته‌واوی ته‌مه‌ندا چ کاتیک پاره‌ی زۆرت هه‌بووه‌ و چه‌ندت هه‌بووه‌؟ گوتی موهه‌ندیس چه‌ند سالی‌ک پێش ئێستا پاره‌م هه‌بوو. گوتم چه‌ندت هه‌بوو؟ گوتی بیست‌وپینچ ریالم هه‌بوو. ئه‌و له‌ ته‌مه‌نی چل‌وپینچ سالی‌دا زۆرت‌ترین پاره‌ که‌ له‌ گیرفانی خۆیدا دیبوی ته‌نها بیست‌وپینچ ریال بووه‌. له‌ سالی (۱۳۴۷-۱۹۶۸) هه‌یشتا به‌شیک له‌ کۆمه‌لگه‌ی خه‌له‌کی ولات هه‌روه‌کو هۆزه‌ کوردیه‌کان په‌یوه‌ندیان به‌ پاره‌وه‌ نه‌بوو. خان ئارد و شیر و خوری و جارجاریکیش هه‌ندیک گۆشتی ده‌دا به‌ کریکاره‌کانی. هه‌ر به‌ چه‌ند سال جاریکیش یه‌ک ده‌ست جلی کۆنی پێده‌دان، به‌لام ئه‌گه‌ر که‌سه‌که‌ شوان بووایه‌ سالی فه‌ره‌نجیه‌ک و چه‌ند شه‌ق و زاله‌ و هه‌ندیک جوین و کوته‌ک کاریشی وه‌رده‌گرت.

ئیمه‌ وا بیرده‌که‌ینه‌وه‌ هه‌ر که‌سێک فه‌رمانبه‌ری بانک بیت و ده‌زانین پاره‌ی زۆره‌. هه‌ر که‌سێک له‌گوند نیشته‌جێ بیت باخ و خانووی هه‌یه‌. هه‌ر که‌سێک کۆچه‌ری بیت مه‌رداره‌. له‌و سالانه‌دا هه‌یشتا له‌ شاره‌کاندا کار نه‌بوو، زۆربه‌ی خه‌له‌کییه‌کان ئازهلان نه‌بوو یان هه‌ندیکیان هه‌یانوو، به‌لام زۆرکه‌م.

خودالینخۆشبوو دکتۆر نادری ئه‌فشار نادری، له‌ لیکۆلینه‌وه‌ی هۆزه‌کاندا له‌ ده‌یه‌ی (۱۳۴۰-۱۹۶۱) کاندا، تیکرای ئازهلێ بۆ هه‌ر مالیک له‌و کۆچه‌ریانه‌ به‌ سی‌وپینچ سه‌ر مه‌ر دیاری کردبوو، کاتیک ئازهلێ هه‌ر مالیک له‌ کۆچه‌رییه‌کانی ولات سی‌وپینچ سه‌ر بوو، تۆ پاشماوه‌که‌ی بخوینه‌ره‌وه‌. داهاستی ئه‌م خه‌لکه‌ هه‌ژارانه‌ ده‌بیت چه‌ند بووبیت؟ دکتۆر نادری ده‌نوسیت رۆژیک له‌ پیاویکم پرسى نانت خواردوه‌؟ گوتی به‌لێ خواردومه‌. گوتم نانت به‌ چی خوارد؟ گوتی به‌ ددانه‌کانم خواردم. واته‌ ئه‌م

پیاوه کۆچه رییه هه ژاره له بیرى ئه وه دا نه بووه که ده بیت نانه که ی به شۆربایه که وه یان به شتی که وه بخوات. سویند به خوای گه وره منیش له و سالانه دا که له نیتو ئه و کۆچه رییه نه دا بووم، لانی که ده جار له و جۆره وتانه له مندال، گهنج، ژن و پیاو بیستووه. نانخواردن به ددان زیاتر په یوه ندی به برستیتی و هه ژارییه وه هه بووه. ئه گهر که سیک له «سهرده می به رد» دا ژیا بیت ههر وه کو سهرده می به ردیش بیرده کاته وه. ئه و خه لکه زۆر به که می شاریان بینیبوو، که سانی وه کو عه لی خان و بنه ماله که ی و بیبی له ناوچه که و له نیتو تیکرای کۆچه رییه کاندای زۆر که م بوون. له سه دا په کی خه لکه که چاوکراوه نه بوون، به لام به گشتی خه لکانیکی دلپاک و سه رراست و راستگو بوون. ئه وان هیچ هه والیکیان له م جیهانه و له سهرده مه کان نه بوو. نه رادیق هه بوو، نه رۆژنامه و کتیب، نه خوینده واری، نه قوتابخانه هه بوو، نه ماموستا هه بوو، تازه خه ریکبوو سوپای نه هیتشتی نه خوینده واری ده گه یشته گونده کان و پرووناکییه کیان ده خسته نیتو خه لکه وه، به قه لهم و کاغه ز خه لکیان له سهرده می به رده وه ده برد به ره و سهرده ی مۆدیرنیته، به لام کورده کۆچه رییه کانی باکووری خوراسان له سالی (۱۳۴۷-۱۹۶۸) دا، له نیعمه تی قوتابخانه ی گهرۆک سوودمه ند نه بوون. راستییه که ی ئه وه په بنبرکردنی نه خوینده واری له ولاتی ئیمه دا کاریکی گرانه. له سالی (۱۳۹۱-۲۰۱۲) دا، هه ندیک که س وایان بلاو کرده وه له ولاتا ده ملیۆن نه خوینده وار هه یه. ویرای ئه و هه موو هه ول و تیکۆشانه هیتشتا ده ملیۆن نه خوینده وار له ولاتا هه یه؟

ئه و خه لکه هه موو کاریان ده کرد و نزای خیریان بۆ خان کرد، له ماندوو بووندا دهمردن و ده یانگوت ئه وه خواستی خودایه، کاتیک به هۆی کارکردنی زۆره وه ئیفلیج و په ککه وته ده بوون پرویان له دئ هاته کان ده کرد و ده بوونه ده رۆزه که ر و ده یانگوت ئه وه خواستی خودایه، خۆ، ئه گهر که سیکیش نه خوشبکه وتایه ده یانگوت مالی حه رامی خواردوو و حه رامخۆر بووه. له گوندی (ئه سپه روچ) پیاوینکی خیله کیم بینی که سه کته لیدابوو، تووشی ئیفلیجی ببوو، خه لکی گونده که کومه کیان ده کرد، زۆر هه ژار و ده ستکورت بوو، له که سیکم پرسى بۆچی ئه م پیاوه وای لى هاتوو ه؟ گوتی ئه وه مالی خه لکی خواردوو. گوتم مالی کئی خواردوو ه؟ گوتی که شکى له ئه ربابه که ی خۆی دزیوو. ئه و نه یده زانی که خاوه ن کۆمپانیاکانی نه وت و خاوه ن بانکه کان ملیارده ها دۆلاری خه لکی ئه م جی هانه ده دزن، که چی سه کته شیان لى نادات و ئیفلیجیش نابن. خۆ ئه گهر ئه م ملیار دێرانه سه کته ش لى ان بدات و ئیفلیجیش بین نابن به سوالکه ر، به لام ئه م داماو ه ئه گهر په ک کیلۆ که شکى ئه ربابی خوارد بیت، ئیستا بووه به سوالکه ر.

شيره ژناني تينکوشه و ئازا و رهنجدهر، رولنکي گرنگيان ههيه له پهرهپيداني ساماني ولات و بهرهمهيناني خوراک بۆ هاوولاتيان. خهلهکه خويندهوارييان نهبوو راديۆ و رۆژنامهش نهبوو. هيچ کات گهشتيان نهکردبوو. مندا لانيشيان بۆ هيچ شويينک نهرويشتبوون ئهو کهمه هوشياريبهش که ههيانبوو به هۆي سهربازيبهوه بوو.

کاتنک مرۆف ئاگاداري رووداو ههکانى جىهان و دهوروبهري خۆي نهبيت، ئهوا له زينداني نهزاني و دواکهوتندايه. له سالهکانى دوايدا کوچکردن و رويشتن بۆ شار و گوندهکان گهورهترين هۆکاري هوشياربوونهوى ئهوان بوو. دروستکردنى جاده و هاينه شار و چوونه شاره گهورهکان بهتاييهت تاران، وهرچهرخاننکي گهورهى له ميتشکي ئهو خهلهکه دروستکرد. دامهزراندنى سوپاي خويندهواري و ماموستاياني قوتابخانهى گوندهکان، ببوونه هۆکاري بۆ هوشياربوونهوى خهلهکي. هاوکات پاتري قهلهمي و شهپولهکانى راديۆ، خزمهتيني فهرههنگي گهوريان کرد. کهساننک که هاتوچۆ بکهن و برۆن بۆ شاران و ولاتان ببينن، ههرگيز فريوى کهس ناخۆن و ئهقليان کوئترۆل ناکريت. ههر وهک خوداي گورهش دهفرمويت (سيروا في الارض). کاتنک ئهو خهلهکه چوونه شار و بهچاوى خويان خهلهکي تر و شاريان ببني. ئيتر خانهکان نه يانتواني چيتر کوئترۆليان بکهن. ديکتاتورهکانيش تهها دهتوانن به سهر خهلهکانى گيل و ناھوشياردا فهرمانهوايي بکهن. دانايي هۆکاري گوپانکاريبهکانه. ئهوانهى له گوپانکاري و بهرھوپيشچوون دهترسن، له هوشيارى خهلهکيش دهترسن. ههر کاتنک خهلهکي هوشياربوون کورسى ژير ديکتاتورهکان رادهکيشيت و دهربهدهرى ههمو جىهانيان دهکات. ديکتاتورهکان ههر کاريک له خزمهتي گهل و نيشتماندا بيت و بهسوودى هاوولاتيان بيت، ئهوان به قهدهغه و دژى ياسا ناوى دهبن، بهلام به پيچهوانهوه ههر کار و فهرماننک بۆ گيلکردنى خهلهکي بيت و بۆ گهپانهوه بيت بۆ دواوه، ئهوان هانیدهدهن و هاوکاري دهکهن.

دهکريت کهسيک له پيشهکهى خويدا زۆر شارهزا و لىهاتوو بيت، بهلام له پهيوهنديه کۆمهلايهتبييهکاندا هيچ نهزانيت. شواننک له شوانيدا شارهزايه، بهلام هيچ له کيشه کۆمهلايهتبييهکان تيناگات. دکتوريکي ميتشک و دهمار دهتوانيت وهک شواننک وابيت، له کاري نهشتهرگهريدا زۆر هوشيار بيت، بهلام له کيشه کۆمهلايهتبييهکاندا، له شواننک کهمتر تيدهگات. کيميازاننک و فيزياننک له کارهکهى خوياندا سهردهردهکهن و شارهزان، بهلام له دونياى کيشه سياسى و کۆمهلايهتبييهکاندا، هيچ تيناگهن و جۆرهها بۆمبايش بۆ کهساني وهک هيتلهر و سهدام حسين دروست دهکهن.

دیاره ئیستا باره‌که گۆراوه، زۆربه‌ی خه‌لکه‌هه‌ژار و مه‌پداره‌کان، وازیان له ژیا‌نی ئاژه‌لداری و کۆچه‌ری هیناوه و هاتونه‌ته‌نیو شاره‌کان. هاتنه‌شار، واته‌هۆشیاربوونه‌وه، ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر پووبه‌پووی هه‌ژاری و نه‌بوونیش بینه‌وه. ئیستا گۆشتی مه‌ر گران بووه. پۆنی گیایی جینگای پۆنی ئاژه‌لی گرتوته‌وه، کیلکه‌ی گه‌وره‌ی به‌خێوکردنی مانگا په‌یدا‌بووه، مه‌کینه‌ی شیردۆشین چووه‌ته‌نیو ژیا‌نی کۆچه‌رییه‌کانه‌وه. ئامرازه‌کانی گواسته‌وه و هاتوچۆ جینگای نه‌سپ و حوشت و هینستریان گرتوته‌وه. هاوکاریه‌کانی ده‌وله‌تیش به‌ره‌و زیادی رویشتبوو. شاره‌کان پێویستییه‌کی زۆریان به‌کریکار هه‌بوو. رادیۆ و ته‌له‌فزیۆن، ببوون به‌پیدا‌و‌یستییه‌کی گشتی. هه‌مووان ده‌ستیان خسته‌نیو ده‌ستی په‌کتریه‌وه. خه‌لکه‌هه‌ژار و کۆچه‌ریه‌کانیان په‌وانه‌ی شاره‌کان کرد. نه‌و که‌سانه‌ی له‌شار نیشته‌جێن و داوا ده‌که‌ن کۆچه‌ری و گوندنشینان کۆچ نه‌که‌ن بۆ شاره‌کان و نه‌بنه‌شار نشین، با نه‌وانه‌خۆیان شار جێبهێلن و بپۆن له‌بری نه‌وان له‌گونده‌کان نیشته‌جێن. سویند به‌خودای گه‌وره، په‌یدا کردنی کار بۆ هه‌ژاران و دامه‌زراندنیان له‌سه‌ر کاریک گه‌وره‌ترین خودا په‌رستییه. من وا هه‌ست ده‌که‌م خاوه‌ن کارگه‌کان و به‌لینه‌ره‌کان که‌کار بۆ هه‌ژاران که‌س په‌یدا ده‌که‌ن، خۆشه‌ویست‌ترین که‌س و نزیک‌ترین که‌سن له‌خوداوه، نه‌وان به‌ره‌مه‌یه‌نی کارن بۆ گه‌نجه‌کانمان. کار، ده‌رمانی زۆریک له‌نه‌خۆشییه‌کۆمه‌لایه‌تی و ته‌نانه‌ت فیزیاییه‌کانیشه. له‌سالی (۱۳۸۹-۲۰۱۰) نه‌ندازیار سه‌یدحه‌میدی گرامی، مانگانه‌سی ملیۆن تومه‌نی ده‌خسته‌به‌ر ده‌ستی من، به‌و پاره‌یه‌توانیم له‌ده‌زگایه‌کی بلاوکردنه‌وه‌دا کار بۆ شه‌ش که‌س په‌یدا بکه‌م، به‌لام چونکه‌شاره‌زاییه‌کم له‌بازرگانیدا نه‌بوو، نه‌متوانی گه‌شه‌به‌کاره‌که‌م بده‌م. له‌ماوه‌ی سالیکیا‌نرخ‌یه‌که‌به‌ند کاغه‌ز له‌(۸۷۵۰) تومه‌نه‌وه‌گه‌یشه‌نه‌وه‌دوپینچ هه‌زار تومه‌ن. نه‌مزان‌ی زووتر، به‌و پاره‌یه‌کاغه‌زی زیاتر بکرم. هه‌ندیک له‌پاره‌که‌م دا به‌مووچه‌ی کارمه‌نده‌کان. به‌هۆی به‌رزبوونه‌وه‌ی پاره‌ی بیانی و گرانبوونی نرخ‌ی کاغه‌ز، له‌شه‌ش کارمه‌نده‌چواریان بیکار بوون و ده‌رکران. کاتیک نه‌و خانمه‌ی که‌ماجستی‌ری له‌ئه‌ده‌بیاتدا هه‌بوو، له‌گه‌ل نه‌و براده‌ره‌ی ماجستی‌ری له‌ماتماتیکدا هه‌بوو بیکار بوون. له‌تاوا فرمیتسک به‌چاومدا هاته‌خواره‌وه. هه‌ستم به‌بجووکی خۆم ده‌کرد. ئاخ‌ر چۆن ده‌توانیت پیاویک که‌ئیستا خاوه‌نی ژن و منداله‌به‌هۆی نه‌زانی‌نی خۆت و که‌مه‌ترخه‌می حکومه‌ته‌وه‌بیکاری بکه‌یت. ئیستا من چوار که‌سم بیکار کردووه. تو بیر‌ی لێبکه‌ره‌وه‌له‌چۆنیتی نه‌م پۆژگاره‌که‌که‌سانیک هه‌ن چه‌ندین که‌س بیکار ده‌که‌ن. من زۆر سوپاسی نه‌ندازیار سه‌یدحه‌میدی گرامی ده‌که‌م که‌به‌هۆی نه‌وه‌وه‌توانیم کار

بق شەش کەس پەيدا بکەم، بەلام دەبوو من چيمبک‌دايه تا کاری دەزگاگەمان بەردەوام بووايه؟ ئیستا من باسی يادەوهرییه‌کانی سالی (۱۳۴۷-۱۹۶۸) دەکەم، بەلام له هەمانکاتدا باسی کیشە ئابوورییه‌کانی سالی (۱۳۹۱-۲۰۱۲) دەکەم. ئەو کیشە ئابوورییه‌ی که تووشمان هاتوون ۱۰٪ ی بەهۆی گەمارۆ ئابوورییه‌کانی ولاتانی خۆرئاواوهریه به‌سەر ولاته‌که‌ماندا. ۹۰٪ ی بەهۆی ئیداره‌یه‌کی خراپ و خراپ به‌پێوه‌بردنی ولاته‌وه‌یه. خودا ئاکامی ئەم سەرۆک کۆماره‌مان به‌خێر بگێریت که نه‌یتوانی گوندیک ئاوه‌دان بکاته‌وه، بەلام ده‌یه‌ویت کیشە‌کانی هەموو جیهان چاره‌سەر بکات. ئیمه‌ نمونه‌ی بێه‌زه‌ییترین و بێ چا‌وو‌پو‌و‌ترین که‌سین له‌سەر گۆی زه‌ویدا. ئیمه‌ زه‌م و لۆمه‌ی ئەو که‌سانه‌ ده‌که‌ین که‌ چه‌ندین سال ئاگاداری هه‌لا‌وسان بوون و نه‌یان‌ده‌ه‌شت هه‌لا‌وسان له‌ ولاته‌دا رووب‌دا. ئیمه‌ش هه‌ستمان پینه‌ده‌کرد هه‌لا‌وسان مانای چیه‌؟ هه‌لا‌وسان واته‌ ده‌وله‌مه‌ندبوون و به‌ ملیار‌د‌یر بوونی ژماره‌یه‌کی که‌م له‌ خه‌لکی و هه‌زار‌بوونی ۹۰٪ ی خه‌لکانی تر. که‌سیک له‌ ماوه‌ی بیست رۆژدا له‌ ۸۵٪ ی میلیه‌تی هه‌زار کرد که‌چی هوتافی بق ده‌کیشین. من خۆم که‌سیکم پاش په‌نجا سال، هه‌ست به‌ هه‌زاری ده‌کەم. چه‌ندین ساله‌ نیوه‌ی داها‌ته‌که‌م لێ د‌زراوه‌. وا ته‌مه‌نم گه‌شت به‌ شه‌ست‌و‌پ‌نج سال هه‌ر بۆیه‌ش ده‌مه‌ویت کۆچ بکەم و ولات جێبه‌یلم.

سالانه له‌ ناوه‌راستی هاویندا شیرێ مه‌رەکان که‌م ده‌بن. شیر‌دۆشین و مه‌شکه‌ژه‌ندن و که‌شک دروست‌کردنیش که‌متر ده‌بێت، بەلام کاری ژنه‌کان که‌متر نه‌ده‌بوو، ئەوان ره‌شمالیان بق خۆیان و بق مالی عه‌لی خانیش ده‌چنی. کچانیش کاری جوان‌ترین ده‌کرد، فهرش و به‌رگه‌ پش‌تی‌یان ده‌چنی، بۆیه به‌گشتی ژنان هه‌رگیز بیکار نه‌ده‌بوون و نه‌ده‌کرا پش‌تویه‌ک به‌دن، به‌لام هه‌ر ئەم ژنانه‌ له‌ ژنانی گوند‌نشین ئازاد‌تر بوون. ژنانی گونده‌کان که‌متر له‌ ژنانی کۆچه‌ری کاریان ده‌کرد، به‌لام ئازادییه‌که‌شیان که‌متر بوو. ژنانی کۆچه‌ری له‌ کرپن و فرۆشتندا، له‌ قسه‌کردن له‌گه‌ل پیاواندا، له‌ سه‌ما‌کردن و شایه‌کردن و گورانی گوتندا سه‌د جار له‌ ژنانی گوند‌نشین ئازاد‌تر بوون.

ئەوساله‌ من که‌لوپه‌ل و پتو‌یستیه‌کانی شه‌ست‌و‌نۆ مالم نووسی. واتا نووسیم ئەو مالانه‌ چیان هه‌یه. هه‌ر له‌ فهرش و مه‌نجه‌ل و کاسه‌ و سێپای مه‌شکه‌ژه‌ندن و مه‌شکه‌ و فره‌نجی و لیفه‌ و به‌تانی و جل‌وبه‌رگ و پێلاو، هه‌موویم نووسی. هه‌موو پێدا‌ویستیه‌کانی په‌نجا‌دوو مال، له‌و ساله‌دا هه‌ر ماله‌ و بایی دو‌وسه‌دو‌په‌نجا تومه‌ن بوو. واتا ئەگه‌ر بیان‌ویستایه‌ ئەو که‌لوپه‌لانه به‌ تازه‌یی بکرن ئەوا به‌ دو‌وسه‌دو‌په‌نجا تومه‌ن ده‌یان‌کړی. سه‌یرکه‌ن چه‌نده‌ ژيانیکی هه‌زارانه‌یان هه‌بووه. هه‌شت مال هه‌موو

که‌لوپه‌لی هه‌ر مالیکیان بایی نزیکه‌ی پینجسه‌د تومهن ده‌بوو. چوار مالیان هه‌ر ماله و که‌لوپه‌له‌که‌ی بایی نزیکه‌ی هه‌وتسه‌د تومهن ده‌بوو. سئ مالیش نزیکه‌ی بایی هه‌زار تومهن و دوو مالیش زیاتر له دوو هه‌زار تومهن.

من له ماوه‌ی ئه‌و چوار هه‌فته‌یه‌دا، بیژهن و «یه‌له»م فیزی هه‌موو پیته‌کان کرد، بیژهن زۆر به‌باشی فیزی نووسین ببوو. «یه‌له»ش فیزی نووسینی پیته‌کان ببوو. به‌لام نه‌ک وه‌ک بیژهن. بیژهن هه‌میشه‌ خه‌ریکی نووسین بوو، ده‌یویست نامه‌ بۆ گولسه‌نه‌م بنووسیت، به‌لام «یه‌له» که‌سیکی نه‌بوو تا‌کو نامه‌ی بۆ بنووسیت. دایکی بیژهن ده‌یگوت گولسه‌نه‌م خوینده‌واریه‌کی که‌می هه‌یه. گولسه‌نه‌م ته‌ن‌ها سالی‌ک چووه‌ته‌ لای سوپای فیرکاری و وانه‌ی خویندووه. دایکی بیژهن کوربه‌که‌ی هانده‌دا تا به‌زووی فیزی خویندن و نووسین ببیت. ده‌یگوت گولسه‌نه‌م چاوه‌پوانی نامه‌ی بیژهن ده‌کات.. ئاخ خۆزگه‌ هه‌موو عاشقه‌ نه‌خوینده‌واره‌کانی دنیا فیزی خوینده‌واری ببونایه، به‌لام به‌داخه‌وه ئیستا موبایل هه‌موو جوانیه‌کانی نووسینی ونکردووه. هه‌لبه‌ت کورته‌ نامه‌ی موبایلش شتیکی خراپ نییه.

پوژی سه‌رژمیزی میگه‌له‌کان گه‌یشت، هه‌ر که‌سیک ئاره‌زووی هه‌بووایه‌ ده‌یتوانی له‌ هاوبه‌شه‌که‌ی جیا ببیته‌وه، سال کوتایی هات و بیژهنیش له‌ شوانیتی ئازاد بوو، واته‌ بیژهن له‌ شوانی مالی خالی یا‌عه‌لی خان‌ پرگاری بوو. بیژهن قسه‌کانی ئه‌ردۆی قبولکرد بوو. به‌رانه‌کانی فروشت و به‌ پاره‌که‌ی مه‌ری کری بوو. له‌گه‌ل چه‌ند که‌سیکیش ڕیکه‌وتبوو (۱۰۷) مه‌ریشی به‌شوانکاره‌ هینابوو. له‌گه‌ل چه‌ند که‌سیکی تریش قسه‌ی کردبوو که‌ بینه‌ لای ئه‌و و به‌یه‌که‌وه‌ میگه‌له‌ مه‌ر دروستبکه‌ن. ئه‌و بۆخۆی به‌گشتی شه‌ست‌وحه‌وت سه‌ر مه‌ر و بزنی هه‌بوو، (۱۰۷) سه‌ر مه‌ریشی به‌شوانکاره‌ هینابوو. تیکرا ببوو خاوه‌نی (۱۷۴) سه‌ر مه‌ر و بزنی. ئه‌وانه‌ی که‌ له‌گه‌لیدا ڕیکه‌وتبوون میگه‌ل دروستبکه‌ن، هه‌چ یه‌کیکیان له‌ نه‌وه‌د سه‌ر مه‌ر زیاتریان نه‌بوو. که‌واته‌ بیژهن ده‌بوو به‌ سه‌رۆکی هه‌واره‌که‌. ئه‌و که‌ ده‌یویست ببیت به‌ سه‌رپه‌رشتیاری شوانه‌کان ئه‌وه‌ی نه‌کرد و ئیستا وا ده‌بیته‌ خان. ئه‌مه‌ جۆریک بوو له‌ دیموکراسی له‌ چوارچیوه‌ی سه‌رمایه‌داریدا. هه‌ر که‌سیک ژماره‌ی مه‌ره‌کانی زۆرتر بیت ئه‌وا ئه‌و ده‌بیته‌ لێپرسراوی هه‌موو خاوه‌ن مه‌ره‌کان. که‌واته‌ بیژهن وه‌ک خانیکی لیدیت. ئه‌گه‌ر خانیش نه‌بیت ئه‌وا به‌ خان بانگ ده‌کریت. ئه‌گه‌ر ژماره‌ی مه‌ره‌کانت که‌م بیت هه‌م هه‌زار ده‌بیت و هه‌م پایه‌ی کۆمه‌لایه‌تیش هه‌ره‌س ده‌هینیت. بۆیه‌ ده‌بیت وریابیت. بنچینه‌ی کار ئه‌وه‌یه‌ هه‌ر که‌سیک مه‌ری زیاتری هه‌بیت ده‌بیته‌ گه‌وره‌ی خه‌لکانی هه‌موو هه‌واره‌که‌ و هه‌موو

پرس و رايه كيش به و دهكرت و سهروكاپه تي ههواره كه لاي ئه وه. بيژهنى پالنه وان بوو به سهروكي ههوارىكي تازهى چوارده مالى. ئه و (۱۷۴) سهر مهري هه بوو. ژماره ي مهركاني ئه و زياتر بوو له مهري هه ر خيزانيكي ههواره كه. بيژهن كه بوو به سهروكي ههواره كه هيچ له خوئ نه گورا. هه ر خوئ بوو به شواني ميگه له كه. گوتي موهه نديس من ئه مسال نابيت كرئ بدهم به شوان. خوئ دهم به شواني ميگه له كه، من دهبيت پاره كوېكه مه وه و ژماره ي مهركانم زياد بكم. ئه ردوش له لاي عه لي خان مايه وه، به لام نه بوو به شوان به لكو وهك هاوكاريكي شوان مايه وه.

ئه ردو وهك سهربازيكي نيو سوپا وا بوو، هه رگيز نه ده بوو به ئه فسه ر. ئه ردو له كاري كه شناسي و ئه ستيره ناسيدا ئه فسه ر بوو. ئه گه ر خوئنده واري هه بووايه له بواري كه شناسي و ئه ستيره ناسيدا زانايه كي بليمه ت ده بوو. بيژهن و هاوكاره كاني هه وارىكي تازه يان له نزيك كانبيكه دروستكرد. بيژهن ده بوو ژن به نيئت. چونكه مه رداري به بي ژن ناكرت. بيژهن خوئيشي گوتي ده بي ژن به نيتم. دايكي له ته نيشتيه وه وه ستا بوو، دايكي بيژهن ژنيكي ماندوو و زهحه تكيش بوو، خوشكي حاجي عه لي خان بوو، به لام له پيش هه مووشتيكدا دايكي بيژهن بوو. له و ساله نه دا كه بيژهن شوان بوو هيچ هه والك له خان بووني نه بوو، خه و و خوراك و كه لوپه ل و ژياني له خان نه ده چوو. حاجي عه لي خان به له ده ستداني بيژهن، شوانيكي به هيز و كارا و دلسوزي له ده ستدا. ئه و كه سه ي له جئي بيژهن ببوو به شوان كه سيكي به ئه زمووني ته مه ن چل و پينچ سال بوو، به لام زور دلسوز نه بوو. من دوازه د پوژ له و چوار هه فته يه له ههواره كه ي بيژهن بووم. به هه موو ئه نداماني ئه و ههواره ئاشنا بووم. به تايبه ت دايكي بيژهن. دايكيك كه پوژي سه د جار نزاي خيري بو كوپه كه ي ده كرد. دايكي بيژهن فارسي به باشي نه ده زاني، به لام هه موو قسه يه كي ساده ي فارسي تيده گه يشت. ئه و زوري گله يي له براكه ي هه بوو. هه ميشه نزاي ده كرد. بيژهن ببيت به خان و بتوانيت مهري زياتر بكرت، دايكي بيژهن ناوي زوبنده بوو.

زوبنده ژنيكي ئازا بوو، ته نها ئه و كوپه ي هه بوو، هاوسه ره كه ي زور زوو مردبوو. كاتيک بيژهن ته مه ني ده سال بوو، هاوسه ره كه ي مردبوو. زوبنده چوار مندالي ببوو، به لام ته نها بيژهن ي بو مابوو. ژنيكي گه وره و ئازا بوو، ته مه ني چل و دوو سال زياتر نه بوو، ئه ويش وهك ژناني تر كاري بو خان ده كرد، به لام ئيستا كوپه كه ي بوو به خاوه ني ميگه لي خوئ، بويه دهبيت كار بو كوپه كه ي خوئ بكات. جاريك پيتمگوت پنيويسته يه كيك له كچه كاني عه لي خان بو بيژهن به نيئت، ئه ويش به كوردي قسه يه كي

کرد. تیگه یشتم که ده لیت (ئاومان به یهک جوگه دا ناروات). بیژنه نیش گوتی من کچی خانم ناویت. ئه و کچیکی تری ده ویست. ئه و گولسه نه می ده ویست. من دایکی بیژنه م خوشده ویست، وهکو دایکم وابوو، له گه ل دایکمه هاوته مه ن بوون، ههردووکیان یهکی یهک کورپان هه بوو، ههردووکیان زوو هاوسه ره کانپان مردبوون. ههردووکیان نرایان ده کرد بۆ کوره تاقانه کانپان.

هه ولمه ده دا به سه ر خۆمه دا زال بېم و که متر له گلیۆ نزیک بېمه وه. کاتیک بیبی گوتی وه ره ئه م کچه به ره و برۆره وه بۆ شار، له گه ل ئه ودا ژيانیکی خوش ده گوزه رینیت. منیش گوتم بیبی من نیازی ژن هینانم نییه. هیچ چاره یه کم نه بوو یا ده بوو ژن ب هینم یا ده بوو خۆم دووره په ریز بگرم. بیبی بیده نگ بوو، هیچ قسه یه کی نه کرد، به لام تیگه یشتم که هیشتا دلسارد نییه. ئایا ئه و له گه ل گلیۆ و ماله وه یاندا قسه ی کردبوو یان نا؟

جاریکیان له په شمالی بیبی بووم، گلیۆ هات نه یزانی من له ویم، ده موچاوی سوور هه لگه را، تیشکی چاوه کانی وهک تیریک دای له سه ر دلم. بیبی گوتی گلیۆ دانیشه، ئه ویش گوتی ده بی برۆم، باوه ژنه که م کاری پېم هه یه. ته نانه ت نه شیکوت بۆچی ها تووه بۆ په شمالی بیبی؟ له دلی خۆمه دا گوتم به راستی دونیا یه کی هیچه له گه ل ئه م کچه دا زه ماوه ند بکه م، به لام دایکم زۆر ئاره زووی له سه ر من کو کردبووه وه، من ژيانیکی ریکوپیک و باشم نه بوو. له نزیک فولکه ی سه عدا بادی مه شه ده، له گه ل چوار هاو پنی یه زیدیم له خانوویه کی دوو ژووری بی حه مامدا ژیانم ده گوزه راند.

دایکم ده ویست بیت بۆ مه شه ده و له لای من ب مینیتته وه. باری ئابووری شمان باش نه بوو. له تاقیگه ی زانکو کارم ده کرد، کاره که شم دروستکردنی نه خشه بوو. ئه و کاته کو مپیوتەر نه بوو، نه خشه مان به ده ست دروستده کرد. ئه و که مه پاره یه ی هه م بوو، ئه ویش لای کوره مامه که م بوو، مانگانه بریکی که می بۆ ده ناردم و نه ده کرا به و که مه پاره یه زه ماوه ند بکه م. ته مه نیشم له بیست سال زیاتر نه بوو.

کاتیک بیژنه هه واری تازه ی دروستکرد. منیش برپارمه دا هه واری حاجی عه لی خان جیب هیلیم و بچم بۆ هه واری بیژنه، واته ویستم هه واری گلیۆ جیب هیلیم. بیبی نه یده هیشتم من له ره شماله که م ته نیابم، خواردنی بۆ دروست ده کردم، به لام من ده بوو له م هه واره برۆم. گوتم بیبی من ده مه ویت بچم بۆ هه واره که ی بیژنه. گوتی ئه ی پات ده رباره ی گلیۆ چیه؟ گوتم هیچ. گوتی موه نه دیس مه لی هیچ، من ده زانم که خوشته ده ویت. گوتم بیبی بۆچی وا پیداکری ده که یه ت؟ گوتی دانیشه تا به ته واوی قسه ی دلی خۆم بۆ بکه م. نیو کاتر میز قسه ی بۆ کردم. پوخته ی قسه کانی ئه وه بوو که گلیۆ مندال بووه

کاتیک دایکي مردووه، باوکی دووباره ژني هیناوه‌ته‌وه، باوه‌ژنه‌که‌ی له‌گهل گلیو زور خراپه، هه‌میشه لټیده‌دات و له په‌شماله‌که ده‌ریده‌کات، به‌رده‌وام بوختانی بۆ ده‌کات. جاریک بوختانی دزی بۆ ده‌کات، جاریک بوختانی نامووس. گلیو دووجار له هه‌واره‌که رایکردووه و چووته‌ئو شاخ و کپوه، سئ روژ به دوایدا گه‌راون تا دوزیویانه‌ته‌وه کاتیک هیناویانه‌ته‌وه باوکی و باوه‌ژنه‌که‌ی تا توانیویانه لټانداوه. بیبی گوتی باوکی و باوه‌ژنه‌که‌ی زور بوی خراپن. جاریکیان گلیو نه‌وتی کرد به‌خویدا به‌نیاز بوو خوی بسووتینیت. خواستی خودا وابوو دهنکه شخارته‌که ناگری نه‌گرتیوو. ژنی دراوسیکه‌یان چاوی لټیوو که خه‌ریکه شخارته به دامینی کراسه‌که‌یه‌وه ده‌نیت. به‌خیرایی رویشتیوو گرتیوو و نه‌ی هیشتیوو، هه‌موو جلوه‌رگیشی نه‌وتاوی ببوو. بیبی پووری باوکی گلیو بوو. گلیو ته‌مه‌نی بیست سال بوو. به پتی ئو قسانه بیت که له باره‌یه‌وه ده‌کرا، هیچ که‌سیک ئو نه‌ده‌ویست، به‌لام ئیستا گه‌نجیکی خه‌لکی شار پیدا بووه و ئو‌ی خو‌شده‌ویت. بیبی ده‌یگوت له‌مه‌باشترت ده‌ستناکه‌ویت. هه‌ر کاریکی پټبکه‌یت ده‌یکات. ئه‌گه‌ر له شاردا ده‌ستکیش و گوره‌وی بچنیت نانی خوی پیدا ده‌کات، به‌راستی بیبی ده‌یویست ئه‌م کچه‌ر زگار بکات.

من گلیوم خو‌شده‌ویست، به‌بیننی خو‌شحال ده‌بووم، به‌لام من پیاوی ژن هینان نه‌بووم. من له‌و ته‌مه‌نه‌دا ئازایه‌تی ژن هینانم نه‌بوو. چووم بۆ هه‌واره‌که‌ی بیژهن. بیژهن په‌شمالینکی بۆ هه‌لدام، له هه‌واره‌که‌ی بیژهن هیچ که‌سیک تفه‌نگی نه‌بوو. هیچ که‌سیک ئه‌سپی نه‌بوو. هه‌ندیک له‌ماله‌کان خوشترنکیان هه‌بوو. هه‌ندیکیان ته‌ها و لاخینکیان هه‌بوو. له‌راو و گۆشتی ئازهلێ کپوی، له‌کچانی ئه‌سپسوار و تفه‌نگ به‌شان، هیچ هه‌والیک نه‌بوو. شه‌ش مال به‌داهاتی خویان ده‌یان‌توانی ژیا‌نی مه‌مره‌ و مه‌ژی بگوزه‌رینن، به‌لام هه‌شت مالی تریان ژماره‌ی ئازله‌کانیان زور که‌م بوو. ئه‌مانه ده‌بوو کاریان بۆ خه‌لکی تر بکرده‌یه. هاوکات خورا‌که سروشتیه‌کانیشیان کۆده‌کرده‌وه. سئ مال له‌و هه‌شت ماله‌که‌تیره و زرشک و گیا کپویشیان کۆده‌کرده‌وه. له‌کاتی قارچکدا ده‌چوون قارچکیان ده‌هینا و ده‌یان‌خوارد. چه‌ند مالیکیش کاریان بۆ خه‌لکی هه‌واره‌کانی تر ده‌کرد. چه‌ند گه‌نجیکیش بۆ کارکردن رویشتیوون بۆ شار و گونده‌کانی تر. سه‌ره‌تای کۆچ بوو، سه‌ره‌تای هوشیاری بوو، سه‌ره‌تای هاتنی هه‌واله‌کانی شار بوو بۆ هه‌واره‌گی کۆچه‌ریه‌کان. په‌شماله‌کان هه‌مووی بچوک بوون، بیژهن په‌شمالینکی مووی که‌مینک گه‌وره‌تری هه‌لدا‌بوو. ده‌یوه‌ست زه‌ماوه‌ند بکات. هه‌ر بویه ده‌بوو ماله‌که‌ی تازه بکاته‌وه. من چه‌ند شه‌و له‌گهل بیژهن و مینگه‌له‌که‌ی ده‌چووم بۆ ده‌شت و ده‌ر. تارا ده‌یه‌ک

فىزى شۋانى بېيۇم، بەلام ئەگەر كەسىك بىيەيت بىيەت بە شۋان دەبىت (۲-۳) سال شاگردى بىكات. ديارە دەبىت مەرجى شۋاننىقى تىدائىت. «يەلە»ش لە ھەموو شۋاننىك لەگەل مندا بوو. گرنگىرىن شت كە لە ھەوارەكەى بىژەن و پاشانىش لە ھەوارەكانى تر فىزى بووم ھاۋزىانى و پىكەۋە ژيانى خەلكەكە بوو. خەلكى يەك ھەۋارى ھۋزىك بەلئىيان دەدا بۇ ماۋەى يەك سال بەيەكەۋە بژىن و ھاۋبەشى يەكتىرىن. ھاۋبەشىيەكانى دروست دەكرد بەيى ھىچ نووسراۋىكى بىچىنەيى. ئەو ھاۋبەشىەش مىگەلەكەيان بوو. بەرپۆبەرىكى كاركردەيان ھەلدەبژارد و پىندانەگوت شۋان. ماۋەى ھاۋبەشىكردنەكەيان يەك سالى تەۋاۋ بوو. مەن ماۋەى چلوسى سالى لەگەل ھەۋارى كۆچەرىيەكانى ولاتدا پەيۋەندىم ھەيە. لە تەۋاۋى ئەو ماۋە درىژەدا نەمدىۋە و نەمىستۋە مىگەلەكەيان پىش كاتى ديارىكرا و لەيەكتىرى جىياكەنەۋە. گىيانى ھاۋكارى و ھاۋزىانى لە ھەوارەكاندا بەردەۋامى ھەبوۋە. ھەۋارگەى ھۋزەكان واتە فەرھەنگى ھەموو مىللەت، بە ھەموو جوانىيەكانىيەۋە. لەۋى ھەموو كەس ئازاد بوو، بەلام ھەمووشىيان پىكەۋە ھاۋبەشىۋون. يەك كەس بۇ ھەموۋان بوو ھەموۋانىش بۆيەك كەس بوون. ئەمە دروشمى ئەلىكساندەر دۆمايە لە رۆمانە بەناۋبانگەكەيدا، بەلام سەدەھا سال و ھەزاران سال پىش ئەلىكساندەر دۆما كىتەبى سىن تەنگدار خەلكى ئەم ولاتە و خىلەكىەكانى جىهان ئەم دروشمەيان بە كەردەۋە پىادەكردۋە.

نەخويندەۋارتىن خەلكانى ئىمە خاۋەنى فەرھەنگىكى قول و دەلمەندىن. خەلكانىك كە ھەر كەسىكىيان (۱۰-۱۲) سەر ئاژەلى ھەيە ھاۋبەشىەك يان ھاۋكارىەكى يەك سالى لەنىۋان خۋاندا پىكەدەيتىن. بەدرىژاى بىستۋەت سال كە مەن لە نىكەۋە ئاگادارىيەكم ھەبوۋە لە كۆچەرىيەكان، لە تەۋاۋى ئىزاندا ئەو بەلئىنەى كە دەبەسترا لە بارەى ھەۋار و مىگەلەۋە تا كاتى ديارى كراۋ بەلئىنەكە ھەلنەدەۋەشايەۋە. ھەموو خەلكى ھەۋارەكە پاپەند دەبوون بەو بەلئىنەۋە. لە ھەمان كاتدا دە ئەندازىار و دىكتور بە يەكەۋە كۆدەبنەۋە و ھاۋبەشىيەك دروستدەكەن. ئەگەرى ۋازىيەتەن و ھەلۋەشانندەۋەى ھاۋبەشەكەيان لە سالى يەكەمدا ۶۲٪ كەمتر نائىت. لە ماۋەى پىنج سالىدا ئەگەرى ھەلۋەشانەۋەيان ۸۴٪ دەبىت. ئامارى ئەم راسىتىيە نىشانىدەدات كە خىلەكىيەكان نەخويندەۋارن، بەلام خاۋەنى فەرھەنگن. گوندشنىيان كەم خويندەۋارن، بەلام فەرھانگى ھاۋزىانىيان پىكەۋەيە. ئەۋان جۆگە ئاۋىك بەيەكەۋە دروستدەكەن و ھەروەكو جۆگە ئاۋەكانى يەزد، كرمان، گۇناباد، تەبەس، فىردەۋس و كاشان (۵۰۰ تا ۱۰۰۰) سال، سەدەھا بنەمالە پىكەۋە ھاۋبەش بوون تىيدا، ھاۋبەشىەكەيان لە دلەۋەيە و بەراستىيە. خۇ ئەگەر ۋا نەبن جۆگە ئاۋەكەيان وشك

دهکات و گوندهکانيشيان ويران دهبيت. هر که سيک هم دابه جوانه ي پيکه وه ژيانى داهيتاوه، نه وه دابونه ريت و پيشکه وتن و فرههنگي نيمه ي روشن کردوته وه. من چهند جوگه ئاويک دهزانم که موسلمان و زهردهشتي، موسلمان و يههودي، شيعه و سوننه، کورد، تورک، فارس و تورکمان پيکه وه هاوبهشن. نهوانه بهدریژاي دهيان بهلکو سهدان سال بهئاوي يهک جوگه کشتوکاليان کردووه و له سهری ژياون. هم شاکاري پيکه وه ژيان و ناشتيخوازيه له تهواوي کومه لگه کاني جيهاندا ههيه. نه مهيه ماناي راسته قينه ي فرههنگ.

له سالي (١٣٤٧-١٩٦٨) هيتشتا ژماره يهک يههودي له شيروان نيشته جي بوون. کاتيک، له ههواره که ي بيژهن بووم پوژيک ديوهره يهک (چه رچي) هات. کاتيک ورده واله کاني بلاو کرده وه، زانيم که يههوديه. نهو ديوهره يه ناوي نه لياس بو، سي پوژ له وه هواره مايه وه و خوري و پون و کهشکي به قهرز له خه لکه که کري. پاشان سي هيستر و گويدر يژيکي به کري گرت. شته کاني بارکرد و به رهو شار که وته پري. يهک ريال پاره شي پيته بو. نهو سي پوژهي له وي بو له سهر ئاييني خوي خوداپه رستي دهکرد. هيچ که سيک نهوي نازار نه ده دا. يههوديه کان ماست و گوشت به يه که وه ناخون. نه لياس به ئاييني خوي که سيکي زور به دين بو. بيژهن پينگوت نه لياس ده ته ويت له گهل نيمه دا نانبخويت، نهو يش گوتي پاله وان نه گهر من به ته نها نانبخوم بق هه ردو لمان باشتره، به لام چايه که له گهل نيوه دا ده خومه وه. هيچ که سيک هيچ ئاماره يه کي بق جياوازي بير و ئاييني نهو نه ده کرد، کالاکاني به قهرز برد و پويشت. نه لياس هه موو ساليک نهو کاره ي دهکرد. پاشان پاره که شي له کاتي خوي دا بق دهه يتان. فرههنگي ئيران فرههنگي سي هه زار ساله. که فرههنگي هاوژياني و خوشگوزهرانييه.

کاتيک له هه واري عه لي خان بووم، هه ستمکرد رهوتي ههواره که له ژير دهسه لاتي خاندايه، به لام کاتيک چووم بق هه واري بيژهن و ههواره کاني تر تيگه يشتم که رهوتي ههواره که په يوه سه به فرههنگي خه لکه وه. کاتيک له ههواره که ي بيژهن بووم، کورپيکي تورکمان ي جه له بکر (چنودار)، هاتبوو بق ههواره که بق کريني به رخ و کاوړ. خه لکه که ش کاوړه کانيان پيدا، بريار وابوو پاش سي مانگي تر پاره کانيان بق به نيت. هيچ که سيک له ناوي نهو جه له بکره تورکمانه سوننه يه ي نه پرسی و ناو نيشاني لي وهرنه گرت. نهو يش کاوړه کاني پيش خوي دا و پويشت. کاتيک که پويشت له خه لکه که م پرسی، ثايه نيوه هم پياوه تورکمانه سوننه مه زه به به ده ناسن؟ گوتيان نه خير ناي ناسين. گوتم نه ي بوجي ليتان نه پرسی ناوي چيه؟ گوتيان پويست ناکات. گوتم تاكو ئيستا مامه له ي

ترتان له‌گه‌لیدا هه‌بووه؟ گوتیان نه‌خیز، ئه‌وه یه‌که‌م جاریه‌تی دینه هه‌واره‌که‌مان و کاوپرمان لینه‌که‌ریت. گوتم ئه‌ی چۆن ئیوه نه‌وه‌دوچار سهر کاوپرتان پیدایه‌ و پویشته. بیژهن گوتی ئه‌و له‌م ولاته دوور ناکه‌ویتته‌وه و پاش سه‌ مانگی تر پاره‌که ده‌هینیت و پیمانده‌دات، ئه‌و جه‌له‌ب کره و کاتیک قسه‌م له‌گه‌لدا کرد بۆم ده‌رکه‌وت که راست ده‌کات و که‌سیکی ساخته‌چی نییه. گوتم باشه‌ خو ئه‌و له‌ هۆزی ئیوه نه‌بوو، هه‌ر له‌ مه‌زه‌به‌ی ئیوه‌ش نه‌بوو. چۆن باوه‌رتان به‌ قسه‌ی ئه‌و پیاوه‌ کرد؟ بیژهن و هه‌موو ئه‌وانه‌ی که کاوپریان پیفرۆشتبوو گوتیان، ئه‌و راسته‌کات و پیویسته به‌ لیکۆلینه‌وه ناکات. بیژهنیش گوتی پیویسته ئه‌ویش به‌ هۆی ئیمه‌وه پارووه نانیک بخوات. گه‌نجیکی مه‌رداری کوردی شیع، ده‌یگوت پیویسته جه‌له‌بکریکی تورکمانی سوننه‌ پارووه نانیک له‌ ده‌ستی ئیمه‌ بخوات. ژماره‌یه‌ک کۆچه‌ری کوردی شیع به‌ره‌مه‌کانی خۆیان به‌قه‌رز دا به‌ به‌قالتیکی یه‌هودی، ئه‌وان ده‌یانگوت ئه‌و به‌قاله‌ یه‌هودیه‌ پیویسته پارووه نانیک له‌ده‌ستی ئیمه‌ بخوات. ده‌یانگوت به‌قاله‌ یه‌هودیه‌که و جه‌له‌بکره‌ سوننه‌که پیویسته پارووه نانیک بخۆن. ئه‌وان له‌کاتی خۆیدا پاره‌که‌ش ده‌هین و به‌ته‌واوی پیمانده‌ده‌ن. ئایا مامۆستایانی زانکۆکانی ئیمه، کاتیک وانه‌کان دابه‌ش ده‌که‌ن ئه‌و بیردۆزه‌ له‌به‌رچاو ده‌گرن؟ سوینده به‌ حه‌زهرتی عه‌باس ۸۰٪ له‌به‌رچاوی ناگرن. من له‌ شوینیکی ترده هه‌ولده‌ده‌م بۆتان باسبه‌که‌م که چۆن هه‌ندیک له‌ مامۆستاکانی زانکۆکانی ئیمه، ئاماده‌ن وه‌کو بزمنزه‌ خوینی هاوکاره‌کانی خۆیان بمژن. هه‌رچه‌نده‌ من سوپاسی هه‌موو مامۆستا باش و په‌وشت به‌رزه‌کانی ولاته‌که‌م ده‌که‌م، به‌لام پیویسته مرقۆایه‌تی له‌ کۆچه‌رییان و گوندنشینه‌وه‌ فیریبین. نه‌ک له‌ دامه‌زراوه‌ی ئیداره‌ی ئیمه. وانه‌ی مرقۆایه‌تی که من له‌ هه‌واری کورده‌کانی باکووری خۆراسان به‌ سه‌ره‌پرشتی بیژهنی پاله‌وان یا له‌ هه‌واریکی ناوچه‌ی به‌ختیاری به‌ سه‌ره‌پرشتی (ئاغا جه‌عفهرقولی رۆسته‌می) یا له‌ گوندی (که‌رگه‌زی) تورکماننشین به‌سه‌ر په‌رشتی (ئاغا ئیشان) یا له‌ هه‌واریکی بلوچی چابه‌هار له‌سه‌ر ده‌ستی گه‌وره‌ پیاو و ریش سه‌بی حاجی محمەد حسین فیر بووم، هه‌رگیز له‌ گروه‌په‌کانی جوگرافیای زانکۆی مه‌شه‌هد یان هیچ زانکۆیه‌کی تر فیر نه‌بووم. من له‌ زۆربه‌ی گروه‌په‌کانی زانکۆ جگه‌ له‌ داریۆنیزمی کۆمه‌لایه‌تی و وانه‌ی ململانی له‌پیتاوی مانه‌وه‌دا، جگه‌ له‌ هه‌ساده‌ت و ته‌مه‌نیککی به‌فیرۆچوو، شتیکی تر فیر نه‌بووم. بیهۆ نییه‌ که من چه‌ندین جار گوتومه‌ زانکۆکانی ئیمه‌ نه‌ خۆره‌لاتی و نه‌ خۆرئاوایی و نه‌ ئیسلامی ئیرانین، به‌لکو وه‌ک دوکانیک وان به‌بی حساب و به‌بی نووسین. من له‌ هه‌واری کۆچه‌رییان و گونده‌کان وانه‌ی دادپه‌روه‌ری و کۆمه‌لایه‌تی فیربووم. فیری

ترتان لەگەڵیدا ھەبوو؟ گوتیان نەخىز، ئەو ھەكەم جارىيەتى دىتە ھەوارەكەمان و كاوپمان لىدەكەيت. گوتم ئەى چۆن ئىو نەو دەوچار سەر كاوپتان پىدا و پۆشت. بىژەن گوتى ئەو لەم ولاتە دوور ناكەوئىتەو و پاش سى مانگى تر پارەكە دەھىنەت و پىماندەدات، ئەو جەلەب كەرە و كاتىك قسەم لەگەڵدا كرد بۆم دەرکەوت كە راست دەكات و كەسىكى ساختەچى نىيە. گوتم باشە خۆ ئەو لە ھۆزى ئىو نەبوو، ھەر لە مەزھەبى ئىو نەبوو. چۆن باوەرتان بە قسەى ئەو پیاوە كرد؟ بىژەن و ھەموو ئەوانەى كە كاوپريان پىفرۆشتبوو گوتیان، ئەو راستدەكات و پىويست بە لىكۆلینەو و ناكات. بىژەنیش گوتى پىويستە ئەویش بە ھۆى ئىمەو پارووە نانیک بخوات. گەنجىكى مەردارى كوردى شیعە، دەيگوت پىويستە جەلەبكەيكى توركمانى سوننە پارووە نانیک لە دەستى ئىمە بخوات. ژمارەيەك كۆچەرى كوردى شیعە بەرھەمەكانى خۆيان بەقەرەز دا بە بەقالىكى يەھودى، ئەوان دەيانگوت ئەو بەقالە يەھودىيە پىويستە پارووە نانیک لە دەستى ئىمە بخوات. دەيانگوت بەقالە يەھودىيەكە و جەلەبكە سوننەكە پىويستە پارووە نانیک بخۆن. ئەوان لەكاتى خۆيدا پارەكەش دەھىنن و بەتەواوى پىماندەدەن. ئايا مامۆستايانى زانكۆكانى ئىمە، كاتىك وانەكان دابەش دەكەن ئەو بىردۆزە لەبەرچاوى دەگرن؟ سویند بە ھەزرەتى عەباس ۸۰٪ لەبەرچاوى ناگرن. من لە شوپىنكى تردا ھەولەدەم بۆتان باسبەكەم كە چۆن ھەندىك لە مامۆستاكانى زانكۆكانى ئىمە، ئامادەن وەكو بزنمژە خوینى ھاوکارەكانى خۆيان بمژن. ھەرچەندە من سوپاسى ھەموو مامۆستا باش و پەشت بەرزەكانى ولاتەكەم دەكەم، بەلام پىويستە مرقۇايەتى لە كۆچەرييان و گوندشيانەو فېزبېين. نەك لە دامەزراوەى ئىدارەى ئىمە. وانەى مرقۇايەتى كە من لە ھەوارى كوردەكانى باكورى خوراسان بە سەرپەرشتى بىژەنى پالەوان يا لە ھەوارىكى ناوچەى بەختيارى بە سەرپەرشتى (ئاغا جەعفەر قولى رۆستەمى) يا لە گوندى (كەرگەزى) توركماننشین بەسەر پەرشتى (ئاغا ئىشان) يا لە ھەوارىكى بلوچى چابەھار لەسەر دەستى گەرە پیاو و ریش سېى حاجى محەمەد حسين فېز بووم، ھەرگىز لە گرۇپەكانى جوگرافىيائى زانكۆى مەشھەد يان ھېچ زانكۆيەكى تر فېز نەبووم. من لە زۆربەى گرۇپەكانى زانكۆ جگە لە داریونىزمى كۆمەلايەتى و وانەى ململانئ لەپىتاوى مانەو، جگە لە ھەسادەت و تەمەنىكى بەفیرۆچوو، شتىكى تر فېز نەبووم. بىنھۆ نىيە كە من چەندىن جار گوتوومە زانكۆكانى ئىمە نە خۆرھەلاتى و نە خۆرئاواى و نە ئىسلامى ئىرانين، بەلكو وەك دوكانىك وان بەبى حساب و بەبى نووسين. من لە ھەوارى كۆچەرييان و گوندەكان وانەى دادپەرورەى و كۆمەلايەتى فېزبووم. فېزى

ئو رېنگه چاره کومه لايه تيبه بووم که خه لکانی هه ژار، خه لکانی که م ئاژهل، خه لکانی بی زه ویوزار به زیندوویی بمینته وه و بژین..

له کوتایی دا من چوار ههفته له و کیوه بووم. بیژهن دهیو بست له مانگی (شه هریوه ر - ت یه که م) دا زه ماوه ند بکات. خوی و ودایکیشی به لیتیان لیتوه رگرتم رۆژی زه ماوه ند ئاماده بم له لایان، کاتی رۆیشتم هاتبوو، بیژهن له سه ر کاغه زیك بوی نووسیووم من مه ندیسم خوشده ویت، منیش فیرمکرد بنووسیت موه ندیس نه ک مه ندیس. رۆیشتم بق هه واری عه لی خان و خوداحافیزیم له ئه وانیش کرد.

«یه له» له به رده ممدا وه ستا بوو، پیناوه کانی له پی کرد بوو، جلو به رگیشی خاوین بوو. منیش ماچم کرد. «یه له» پینابووه سالی حه وته می ته مه نییه وه. بیبی فیری کرد بوو که سوپاسی من بکات. ئو رۆژه عه لی خان له مال نه بوو، ژن و منداله کانیشی له ره شماله که نه هاتنه دهره وه. منیش له پشتی ره شماله که وه خوداحافیزیم لیکردن. حاجی ره مه زان که لوپه له کانی منی له ولاخیک بار کردبوو، تا کو لای ئوتومبیله که له ته کما هات، خوداحافیزیمان له یه کتری کرد و له یه ک جیا بووینه وه، من به ره و شار و ئو به ره و هه واره که.

زه ماوه ندی بیژهن

مانگی (شه هریوه ر - ت یه که م) بوو، رۆیشتم بق ته که مه ران.. ئو شوینه ی که مه راسیمی بووک گواستنه وه ی بیژهنی لی ئه نجام دهدرا. بق زه ماوه نده که، حاجی عه لی خان ریزی له خوشکه زاکی خوی نابوو، پازده سه ر مه پی وه ک دیاری پیشکesh کردبوو. خه لکانی تریش دیاری باشیان پیشکesh کرد بوو. بیژهن بیو به پاله وانیکی به ناوبانگ، له هه موو گونده کانی ده ور به ره وه خه لکیکی زۆر هاتبوون بق زه ماوه نده که ی. هه مووشیان له گه ل خویاندا دیارییان بق هینابوو. نزیکه ی چل سه ر مه پ و هه ندیک پاره ی به دیاری بۆهاتبوو. بیژهنیش بق ئاماده کردنی خواردنی نیوه پۆ نو سه ر مه پی سه ربپی بوو. چیشتیکی زۆری لینابوو. حاجی عه لی خان له و ساله دا نزیکه ی سه ده وه شتا سه ر له مه ره کانی له ناو چوو بوون، به لام هیشتا سوپاسی خودای ده کرد و ده یگوت سالیکی باش و به به ره که ت بووه.

له مانگی شه هریوه ردا گلپۆش شووی کردبوو، هه ر چه نده پووریشی مرد بوو. ئو به منی گوت به هوی مردنی پوورییه وه تا یه ک سالی تر ناتوانیت شوو بکات، به لام پاش سن مانگ شووی کردبوو. هاوسه ری گلپۆ ته مه نی چلوپینج سال بوو، خاوه نی

چل سەر مەر بوو، پیاوینکی کەتە و بەخۆوە بوو. لەو پارەییەکی کە زانکۆ پێیاندا بووم دوو مەرم کەری بە سەدوھەشتا تومەن، یەکیکیانم پێشکەش بە بیژەن کرد ئەوی تریشم کرد بە دیاری بۆ گلیۆ، بەلام بۆچی بۆ گلیۆ؟ ئەو چی بۆ من کردبوو؟ ئەو تەنھا دلی منی هینابووو جۆشوخرۆش کە ئەمەش زۆر گرنگ بوو، بە راستی گرنگترین کار بوو. خۆم دانی پێداوەنیم لە هەموو تەمەندا تەنھا جارێک دڵم کەوتبوووە لێدان و پاشان خەریکبوو دڵم بوووەستیت و لەکاربکەویت، دڵ لێدانا کەم بە جۆریک بوو کە هیچ قسەیەکم بۆ نەکرا، تەنھا ئەو جارە بوو بەس، دڵنیام ئەوەش لە ئازایەتی و هیز و تواناو نەبوو، بەلکو لە ترسا بوو. نەمەزانی لەنیوان ئەم خەلکە کۆچەرییە می‌هەربانانەدا ئەگەر تاوانیک یا گوناھنیک بکەم پارچەیی گەورەم گۆیچکەم دەبیت، بۆیە دەبوو هەر لەوی ژنیک بھینم یان ئاگام لەهەلسووکەوتەکانم بیت. تەنھا کەسێک کە هەستی بەوە کردبوو من گلیۆم خۆشدەوێت ئەم ژنە تەمەن حەفتاوپینج سالا دەروونناسە بوو. ئەو بە یەک سەیرکردن پەیی بە رازەکانی من بردبوو. دیارە پەنگ و پووختسار هەوالی دەروون دەگەییەن.. مەرەکم پێشکەش بە گلیۆ کرد و هیچ کەسێک هیچ گومانیککی لێنەکردم، بەلام ببیی زەرەدەخەنەیی کرد و ئیتر هیچ کەسی تر هیچ قسەیەکی نەکرد. هەر لەوی زانیم کە هاوسەرەکی گلیۆ ژنیکی تریشی هەییە و گلیۆ دەبیته ژنی دووھمی.. ئەو پیاو کۆچەریی نەبوو، بەلکو گوندنشین بوو، گلیۆی بردبوو بۆ گوند. ئیتر گلیۆ لە هەوارە کە پۆیشت و وازی لە ژبانی کۆچەریی هینا و کەوتە دواي چارەنوسی خۆی و لەگەڵ پیاویک کە بیست و حەوت سال لە خۆی گەورەتر بوو. منیش تەنھا ئەوندەم دەسەلات هەبوو گۆتم خۆدایە تۆ کارێک بکەیت ئەم گلیۆ داماو بەکەوێتە ژبانیکی بەختە وەرییەو. شایي و هەلپەپکینی کۆچەرییەکان بە گۆرانی و موسیقاو بوو. شایيەکی گەورەیان ساز کردبوو. ژنان و پیاوان پیکەو هەلدەپەڕین. ئەوان هەموویان خزم و کەسی یەکتەری بوون. هەژارترین کەسیش جلۆبەرگی خاوین و تازەیی پۆشی بوو. ژنە بەتەمەنەکانیش دامینی کراسەکانیان بەپەنگی سوور پازاندبوو، لێواری خەتداریان لە کراسەکانیان دا بوو، کە هەر خەتیک نیشانە بوو بۆ بوونی مندالک. کچە گەنجەکانیش جلی جوان و رەنگاو پەنگیان پۆشی بوو. پیاوانیش جۆرەھا پێشبرکێیان ئەنجام دەدا. وەک ئەسپسواری، یاریکردن بە دارێک، بەرزکردنەوێ بەردی گەورە و قورس. بیژەن چونکە زۆرانباو بوو. ببوو پالەوانی ناوچەکە، ژمارەییکی زۆر لە زۆرانبازان هاتبوون بۆ زەماوێندەکەیی.

ژنان بە تەنور نانێان دروست دەکرد، ئەو یەکەمجار بوو ببینم لەو هەوارانەدا بە

ته نور نان دروستېکېن. ټو که سانه ی له دووره وه هاتېوون هر که سه و شتیکی وهکو دیاری له گهل خویدا هینا بوو. جگه له مهر و بز، هندیک که س مریشک و که له شیریان له گهل خویاندا هینا بوو، هندیکی تریش هیلکه، پون، که ره، ماست و نان و برنجیان هینا بوو. واته هر که سه و به شی خواردنی خوی به زیاده وه هینا بوو. هندی که سیش قوماشیان هینا بوو. بیگومان، هندی که سیش پاره یان ددا. به گشتی بووک و زاوا هیچ خه رجیبه کیان نه که وتیووه سهر شان. تیچووی ټو زه ماوهنده گوره یه که وتیووه سهر شانی خه لکه که. که سیک به قه لوم و دهفته ره وه دانیشتبوو، هر که سیک شتیکی به هینا یه ټو ناوی که سه که و بری شته که ی دهنووسی. ده بوو بق زه ماوهندی بووک گواستنه وه، ټو پاره و که لوپه لانه ی که بویان ده هات به زووی رادهستی بووک و زاوا بکرانایه. بق هه موو ټاهه نگه کانی بووک گواستنه وه و مه راسیمه کانی پرسه. ټو کاره هر ده کرا و پاره و خواره مه نی کوده کرایه وه.

تیپه موسیقاییه کانی قوچان و شیروان کاریکی سهرسور هینه ریان ټه نجامدا. ټو گروه پانه ی که ناسرابوون به عاشقه کان، به جوریک گورانی و موسیقایان ده چری که بیوینه بوو. من له وئ ټیگه یستم ټو موسیقا و هه لپه رکی جوانه ی ټوان، به شیک بوو له فره نگه ده وله مهنده که یان. موسیقا که یان به جوریک بوو که غم و شادی ټه وخه لکه ی نشان ددا.

کورده کان، به دریژی سهدان سال بیوونه قوربانی سروشت و میژوو حوکمه ته یه که له دوا یه که کان. کورده کان هه میشه له ټیکوشاندا بوون. ټوان که سانیکي دلسوز و پاسه وانی سنوره کان بوون. ټم کوردانه ی خوراسان به دریژی میژوو چه ندین جار بق به رگریکردن له سنوره کان شه هیدیان داوه. له سهرده مانی رابردودا زور جار ټم کوردانه یان تووشی کیشه کردوه. که سانیک که بنچینه یان له کورده کانی کوردستان بووه، سیاستی سه فیه ویه کان ټه مانی له نیشتمانی خویان دابریووه. که سانیک که له وه رگه کانیا ن به گرنگترین پایه ی ژیانیا ن ده زان، که سانیک که ټیکه ل به سیسته می خیله کی بوون، خان و گوره کانیا ن لیکه وتوون و دهر به دهر بوون. کاتیک گورانی (دختر قوچانی - که قوچانی) یان ده چری دهر به دهری و هه ژاری و دابری که چه کانی ټوانم ده بینی. له سهرده می شوړشی مه شرو تیه ددا، کاتیک گورانی سهرداری هه موو قوچان (ای ای رشید خان، سردار کل قوچان) یان ده گوت، پوخته ی میژووی ټیکوشانی ټم کوردانه م ده بینی. ټو فولکلوره ده وله مهنده ی ټوان سهدان جار ده وله مهنده تره له به رنامه هونه ریبه کانی شیراز. خو ټه گهر فره ح په هله وی له بری ټه وه ی که سهردانی

(مؤريس پوڅاک) ی ده کرد سهر دانی ئەم کوردانه ی بکردایه و به چاوی خوی ژيانی پر مهینه تی و هونره پیشکه وتوو هکه یانی ببینیایه، رهنگه ئیستا له ئیراندا و له نیو ماله که ی خویدا بووایه. له دوا ی شوړش هه لومه رجیک هاته پیش و ئاوریکی که م له کۆچه رییه کان درایه وه. تیپه موسیقییه کانی قوچان و بۆجنوورد به ره و پیش چوون و له نیو هۆله کاندایه موسیقاییان پیشکه ش ده کرد. له سه ره دهستی کهسانی وه کو ماموستا عوسمان محهمه د په رست و ماموستا سه مه نه ده ری.

«یه له» ش له ته که مران بوو، پیلوو و جلو به رگم بۆ بردبوو. غه فار و عه بدال و مو حسین و برزو و کوپانی هاو ته مه نیان له مه راسیمه که دا به ره دوام خه ریکی کارکردن و خزمه تکردنی میوانه کان بوون. مه ره کان شیریان تیدا نه مابوو. ژنان کاری شیردوشین و که شک دروستکردنیان نه مابوو. (شه هریوه ر - ت یه که م)، مانگی بووک گواسته وه بوو. مینگه له که له دهشت و کیو ده له وه ران، خه لکیش خه ریکی که یف و شادی و خوشی خویان بوون. خه لکه که هه ژار بوون، به لام شاد و به که یف بوون.

ده بیت خه لکی له هه ژاریشدا شاد و بی خه مین. زۆریک له هه ژاره کان شاد و بیخه مترن له ده وه له مه نه ده کان. «یه له» ش له نووسیندا که میک پیشکه وتبوو. بیبی ئەوه نه ده ی له توانیدا بوو فیزی نووسینی کردبوو، ئەو هه فته یه ی که له وئ بووم، پۆژانه چه ند کاتژمیریک وانم به «یه له» دها. بیبی «یه له» ی فیزی چه ندین هۆنراوه کردبوو. «یه له» سه دان دیر هۆنراوه ی حافزی له بهر ده خوینده وه، له گه ل چه ندین هۆنراوه ی میلی تر. له مانگی شه هریوه ردا ته نها یه که هه فته له دهشتی ته که مران بووم. بریاربوو کاتی کۆچکردنیان بۆ (مه راوه ته په) منیش له گه لیاندا برۆم، به لام کاتیک باسی کۆچ کرا به ره و مه راوه ته په، حاجی عه لی خان هه یج خولقیکی نه کردم، منیش گوتم پیویست ناکات خولقم بکات، عه لی خان هه رخوی سروشتی وایه. بۆیه منیش به عه لی خانم گوتم ئیشه لا کاتی کۆچکردنتان به ره و مه راوه ته په منیش له خزمه تتاندا دیم. عه لی خان گوتمی کۆچی زستانه زۆر ئەسته مه وه ک و کۆچی به هاران نییه. گوتم به هار کاتیک لافاو هه لسا خو من له کاتی لافاو هکه ش له وئ بووم. گوتمی هه ر چۆنیک خو ت ئاره زوو ده که یت. له زه ماوه نه ده که ی بیژهنه کچه کانی خانیش شایی و هه لپه رکئیان ده کرد، به لام په ری خانم که متر ده ره که وت. ئەو یان له نیو ره شماله که داده نیشت یا خه ریکی ئەسه په که ی ده بوو. یان باشته ر بلیم به هه یج جۆریک به شداری شایی و هه لپه رکئی نه ده کرد. کاتیک سلاوم لیکرد، زۆر به ساردی وه لامی سلاوه که ی دامه وه.

ده بوو له مانگی (ئازه ر - ت دووم) دا، برۆیشتمایه بۆ (قورمه یدان) له باکووری

خورتاواي ئاشخانه. نومتواني زستاني ئهو ساله بۇ كوچ لهگهلياندا برؤم. بههار و هاورينيش نهچوموه به لاي هوزهكاندا. علي خان له بههاري سالي (۱۳۴۸-۱۹۶۹) دا، سهرداننكي زانكوي كرد و كاري به دكتور عهباس ههبوو، كاتيك مني بيني له ههوالي پرسيم، بهلام نه يگوت بۇچي نهچووم بۇ قورمهيدان؟ تا لهگهله واندا له ويوه برؤم بۇ (مهراوه تهپه)، بهلام من پيمگوت رهنگه ئه مسال كاتي كوچكردي زستانه بيم بولتان و ئامادهي كوچهكه تان بيم. ئه مجارهش خان زور له سهرى نه رويشت.

ههوالي بيژهنم له خان پرسى. گوتي كاروباري زورباشه و بهگشتي ههموو ئهو (۱۰۷) سهر مهري به شوانكاره لاي بوو تووانيويه تي ههمويان بكريته وه بۇ خوي. له سهره تاي مانگي (شهريوه ري ۱۳۴۸- ئه يلولي ۱۹۶۹) بيژهن لهگهله هوسه رهكهيدا بۇ زياره تي ئيمام رها هاتن بۇ مه شههه، سهرداني منيشيان كرد. گوتي ميگهله كه ي بوو به (۲۱۵) سهر مهري، بهلام هيتشتا ههر خوي شواني ميگهله كه يه تي. بيژهن سي جار له سهر يهك له زورانبازيده يه كه م بووه. بهو هويه وه خهلكي پاداشتي زوريان كردبوو، ديارى زوريان پيشكهش كردبوو. پيمگوت ناته ويته لهگهله هوسه رهكهيدا له شار نيشته جي بين. ئهو قسه هه ميشه ييه كه ي خوي دووباره كرده وه و گوتي يهك مهري به ههموو شاره كاني ئه م جي هانه ناگورمه وه. من ئه م قسه يه م له دهيان و سه دان كه سي هوزه كاني سهرتاسه ري ئيراندا بيستوه. مهريك ناگورمه وه به ههموو جي هان.

پاييزي هه مان سال حاجي روسته م و حاجي ره مه زان هاتن بۇ مه شههه له ئوتيليكدا جيگيربوون. چووم بۇ سهردانيان، ئه وان به ژن و مندا له وه هاتبوون، منيش ههمويانم برد بۇ ديدنه ي (كه هسه نكي) ئه وان ئه وه نده له و كي و ده شته زهحه تيان لهگهله مندا كيشابوو، بهلام من ته نها يهك دوانيوه رۆ توانيم له كاتي خوم بگرم و له خزمه تياندا بم و ته نها يهك ئيواره نانخواردنيان بۇ دابين بكه م، چونكه خويندكار بووم و پارهم نه بوو، ههموو توانام ههر ئه وه نده بوو له وه زياتر هيچي ترم له دهست نه ده هات. ئه وانم سواري عهره بانه ي ئه سپي كرد. ئه وان ههريگيز سواري ئه سپ و عهره بانه نه بيوون، كاتيك سوار بوون زور پيكه نين. حاجي روسته م ده يگوت من ههموو ته مه نم ههر له سهرپشتي خوشتر بووم، بهلام ئيستا وا له ژووريكدا دانيشتووم و ئه سپ ژووره كه راده كيشيت. حاجي روسته م ده يگوت خهلكي شار ئه قلنكي سهر يان هيه، له بري ئه وه ي سواري پشتي ئه سپ بين كه چي ژووريك دروسته كه ن و ئه سپ ژووره كه راده كيشيت. ئه وان يه كه م جاريان بوو كه گاليسكه و عهره بانه. ببين. نزيكه ي چوار ههزار سال تيپه ري ببوو به سهر دروستكردي عهره بانه و گاليسكه دا، ئهو تازه ده يگوت پيوسته

منىش عەرەبانەيەك دروستبەكەم وبە حوشترىك رايىكىشىم. ئەو ەتا حوشترىك بەم جۆرە دەتوانىت بارى يەك تايەفە بگوازىتەو. گوتىم حاجى پۇستەم وا سەردەمى گالىسكە و عەرەبانەش بەسەردەچىت، ئىستى سەردەمى ئۆتۈمبىلە. گوتى عەلى خان بەنيازە تراكتۇرىك بىرپىت بارەكان لە تراكتۇر بار بىكات. حاجى پۇستەم و حاجى رەزا بىريان لەگۇرانكارىيەكان دەكرەدەو، دەيانويست سوود لەگالىسكە وەرگىرن، پىدەچىت زياتر لە دە ەزار سال بىت لەم جى ەانەدا سوود گالىسكە وەرگىرا بىت.

كۆچى زىستانە

لە كۇتايى پايىزى سالى (۱۹۶۹-۱۳۴۸) ويستم بىرۇم بۇ (قۇرەمەيدان) تاكو لەويۇە لەگەل ەوزەكەى حاجى عەلى خاندا بىرۇم بۇ مەراوۋەتە. ەەر لە پايىزى ەمان سالىدا دىكتۇر عەباس سەعەدى بۇ تەواوكردىنى خويندىن و ەەرگرتنى دىكتۇرا پۇشتىبوو بۇ پارىس.

لە روانگەى گروپى جوگرافىياناسەكانەو ە پۇشتىنى من بۇ نىو ەوارەكانى كۆچەرىيەكان بۇ كارى تايىبەتى خۇم بوو، پىشنىارى لىكۇلىنەو ەى گروپ و زانكۇ نەبوو. خواستى ەيچ يەكىك لە مامۇستاكەن نەبوو، ەەر بۇيەش نەدەكرا سوودمەندىم لە ئۆتۈمبىلى زانكۇ، ئەگەر بمويستايە بىرۇم، دەبوو لەسەر گىرفانى خۇم بىرۇم، زانكۇ پارەى پىنەدەدام. مۇلەتم لە دىكتۇر لوتفوللاى موخەيەم وەرگرت كە پىتويستىەكانى وەكو ەنگاوپىنو، بەرزىپىنو، دووربىن، كامىراى وىنەگرتن، چەكوش، نەخشە و ەندىك پىتويستى تر لە زانكۇ وەرگىرم. كۇلەپىشتەكەم كىسە خەوەكەم ەلگرت و ەەر چۇنىك بوو دووسەد تومەنم پەيداكرى و رىگام گرتەبەر. بۇزى (۲۸ ئازەرى ۱۳۴۸=۱۹-۱۲-۱۹۶۹) بوو ئەو كاتە بەشى زۇرى جادەى مەشەد - بۇجنوورد شۇستە بوو قىرتا و نەكرا بوو. بەيانى زۇر زو پۇشتىم بۇ سەر جادەى قوچان، ويستم سوارى پاسىك بىم و بىرۇم بۇ ئاشخانە، بەلام پاس نەدەچوو بۇ ئاشخانە. ئەو سەردەمە پىكاب لە پاس زياتر ەبوو. ئەو كاتە ئۆتۈمبىلى كرئ كەم بوو. بەلام پاسى بىننى (۱۸۰) ەبوو، ئەگەرچى ئەوانە زياتر لە نىوان شارەكانى مەشەد و تەرگۇر كارياندەكرى. لە نىوان مەشەد و شارۆچكەكانى تردا تەن ەا پاسى گەورە ەاتوچۇيان دەكرى، پاسەكانى تاران و گورگان زياتر دوانىو ەروان لە مەشەد دەردەچوون. چەند كاتىمىرئىك بوو لە بەردەم دەروازەى مەشەد وەستا بووم، تەواو ماندوو و بىتاقەت بىووم. بىنىم گەلابەيەكى دەتايەى (ماك) ەات. ەۇرنى بۇ لىدام سەيرىم كرى شۇفىرەكەى ئاغا حاجى

غولام ره‌زای حه‌له‌بی بوو، که هاوړینی حاجی مه‌حمود ئاغای ئه‌رده‌کانی و حاجی کازمی ئاموزام بوو. ده‌ستم لیراگرت و ئه‌ویش جامی ئوتومبیله‌که‌ی داگرت و گوتی ئاغای پاپولی بۆ کوی ده‌چیت؟ گوتم ده‌مه‌وینت بچم بۆ ئاشخانه. حاجی گوتی وهره‌سه‌رکه‌وه. به‌شاگرده‌که‌ی گوت، که‌لوپه‌له‌کانی پاپولی بخه‌ره‌سه‌ر باره‌که. منیش له‌گه‌لیاندا سوار بووم، که‌وتینه‌ی و که‌وتینه‌قه‌سه‌کردن. حاجی باسی هاوړینه‌تی و دۆستایه‌تی خوی و ئاموزاکه‌می ده‌کرد و باسی ژبانی شۆفیری خوی ده‌کرد له‌سه‌رده‌می جه‌نگی دووه‌می جی‌هانیدا، باسی بارکردنی دانه‌ویل‌ه‌ی ده‌کرد له‌به‌نده‌ر عه‌باسه‌وه بۆ جه‌لفا. باسی پاله‌وانان و پاله‌وانبازی و خوشی کۆر و مه‌جلیسی ئه‌و سه‌رده‌مه و تیکرای خوشی و نه‌بوونی و ده‌رده‌سه‌ریه‌کانی سه‌رده‌می جه‌نگی ده‌کرد، باسی ئامنه‌ی ده‌کرد، ئه‌و ژنه‌ی که‌له‌ده‌یه‌ی (۱۹۶۱-۱۳۲۰) سه‌رۆکی ماله‌خرابه‌کانی به‌نده‌ر عه‌باس بوو، له‌هه‌مان کاتیشدا زۆر هاوکاری خه‌لکانی هه‌ژار و که‌مه‌دستی ئه‌و شاره‌ی کرد بوو، به‌تایه‌ت زۆر هاوکاری شۆفیرانی کرد بوو له‌کاتی بووونی هه‌ر کیشه‌یه‌کدا و پاره‌ی به‌قه‌رز ده‌دا به‌خه‌لکی و سوودیشی لێ وهرنه‌ده‌گرتن.

له‌ده‌یه‌ی (۱۹۶۱-۱۳۴۰) من ئه‌و ژنه‌م بینوه که‌هاوړینی سه‌رده‌می لاوی کۆره‌مامه‌که‌م بوو، من چه‌ندین جار ئه‌وم بینوه، ئه‌و له‌به‌نده‌ر عه‌باسه‌وه ده‌هات بۆ یه‌زد. ده‌هات بۆ مالی کۆره‌مامه‌که‌م، هه‌ر جاریک چه‌ند ته‌نه‌که‌خورما و یه‌ک گونیه‌گویی هیندی و جۆره‌ها مزره‌مه‌نی به‌نده‌ر عه‌باسی ده‌هینا. چه‌ند رۆژیک له‌مالی کۆره‌مامه‌که‌م ده‌مایه‌وه. ئه‌وه‌ش یه‌کیکه‌له‌دیارده‌کانی ئه‌و سه‌رده‌مه، ژنیک به‌وه‌موو رابوردوه خراپه‌وه له‌ته‌مه‌نی شه‌ست سالیدا ده‌چوو بۆ مالی هاوړینه‌کی سه‌رده‌می لاویتی خوی، ئه‌گه‌رچی ئه‌و هاوړینه‌ی خاوه‌نی ژن و مندالیش بوو. ئه‌و چه‌ند رۆژیک له‌و ماله‌ده‌مایه‌وه، ژنی خاوه‌ن مالیش ئاگاداری رابردوی ئه‌و ژنه‌بووه له‌گه‌ل هاوسه‌ره‌که‌ی خۆیدا، به‌لام هیچ رووگرژییه‌کی پتوه‌نه‌ده‌بینرا و خزمه‌تیشی ده‌کرد. خۆزگه‌من ئه‌و کاته‌چاوپیکه‌وتنیکم له‌گه‌ل ئامنه‌دا ساز بکردایه، ئیستا ده‌متوانی یاده‌وه‌ریه‌کانم له‌و باره‌یه‌وه‌بنووسایه. ئامنه‌له‌سالی (۱۹۹۳-۱۳۷۲) له‌ته‌مه‌نی نه‌وه‌د و چه‌ند سالیدا له‌شاری کرمان کۆچی دوا‌یی کرد. بۆ مه‌راسیمی حه‌وته‌می ئامنه‌چه‌ند که‌سیک له‌شۆفیران و خاوه‌ن ئوتومبیله‌کان و پیر و په‌که‌توه‌کانی یه‌زد چون بۆ کرمان. من چه‌ند مانگیک له‌دوای مردنی ئامنه‌چه‌ند که‌سیکم له‌وانه‌بینی که‌چوو بوون بۆ مه‌راسیمی حه‌وته‌ی ئامنه، ئه‌وان له‌چایخانه‌ی نزیک مزگه‌وتی به‌رخوردار دانیشتبوون. له‌باره‌ی ئامنه‌وه‌پرسیارم لیکردن. له‌باره‌ی مه‌راسیمی حه‌وته‌که‌یه‌وه. حاجی مه‌مه‌دی

ئىلىزادە گوتى ژمارەيەكى زۆرى خەلگە لە شارەكانى ئەسفەهان و يەزد و پەرسىستان و بەندەر عەباس و سىرجان و شارەكانى ترەو ھاتىبون و بەشداريان لە مەراسىمەكەيدا كەردىبوو. ئەوان چەند يادەو ھەرىيەكان لەبارەي ئامنەو ھەسكەرد ئەو ھاورى كۆنەنى دەيانگوت ئامنە كەسىك بوو بۆ خۆي و تايبەتمەندىيەكى تايبەتى ھەبوو، دەيانگوت ئامنە باخە خورمايەكى گەورەي ھەيە لە (فەين) ي بەندەر عەباس، باخى لىمۇ و پەرتەقالى ھەيە لە دىھاتەكانى حاجى ئابادى بەندەر عەباس. ئامنە تا كۆتايى تەمەنى سەردانى ھاورى دىرەنەكانى دەكرد و خورما و مەزەمەنى بە ديارى بۆ دەبردن. ژنىكى ھاوشىوھى ئامنەش لە ئەردەكانى يەزد ھەبوو، ژنىك بوو ناسرا بوو بە (زەھرا مورچە) ئەوئىش زۆر ھاوکارى شۆفەرەكانى كەردىبوو. مەن خۆم دەزانم كە چەند جار كەفالىتى ئەو شۆفەرەنى كەردىبوو كە لەو رېگاوېانەدا تووشى ھوداوى ھاتوچۇ دەبوون. ئىستاش ئەو شۆفەرە كۆنەنە بەرپەزەو ھەسەسى ئەو ژنە دەكەن كە چەندىن خەمەتى پىكەردون. مەزۇف لە ھەر شوئىن و لە ھەر بوارىكدا كار كەت ئەگەر راستگو بىت و كارەكانى بە راستگوئى ئەنجام بەت و پەفتارەكانى لەگەل خەلكىدا جوان بىت و خەلكى لىي رازىين، بە دۇنيايەو ھەسەسى خەسەسى لىي رازى دەبىت. ئەو ھاوشىوھەكانى ئامنە و زەھرا مورچەيە كە لە سەردەمى جەنگى جىھانى دووھەدا بە جۆرىك خەمەتيان بە خەلگە كەردووه. لە سەردەمى دىكتاتورە گەورەكانى ئەو سەردەمى ھەكو ھىتلەر و ستالىندا، مەزۇو نەرخى كەلە دىكتاتورەكان كەمتر لە ھاوشىوھەكانى ئامنە و زەھرا مورچە ھەسەسەكات، كە ئەوئىش يەكەكە لە سەردەمى سەردەمەكانى رۆژگار.

جەدەكە خۆل بوو، گەلەبەكە دەبوو (۱۰-۱۲) تۆن بارى لى بنزايە، كەچى نەزىكەي پازدە تەنى لىباركرا بوو. حاجى لە لىخوړىندا ھىچ پەلەي نەبوو، زۆر بە ھىواشى ماشىنەكەي لىدەخوړى، دەمزانى كە حاجى لە كودەتاي سالى (۱۳۳۲-۱۹۵۳) ي دىكتور مەسەدەقدا رۆلىكى ھەسەسى ھەبوو و پەيۋەندىيەكى ھەسەسى بە ھەسەن ئەردەكانىيەو ھەبوو. ھەسەن ئەردەكانى لەو سالىدا رۆلى شەعبان بىن مۆخى لە مەشھەد دەبىنى و بگرە زۆر ئابرومەندانە تەرىش. لەبارەي كودەتاكەو پەرسىيارم لىكرد، بەلام ئەو ھەزى بە وشەي كودەتە نەدەكرد. گوتى شا كە لە دژى خۆي كودەتاي نەكەردووه، شا دژە كودەتاي كەردووه. بە كودەتە ئەويان لە ولات دەر كەردىبوو، ئەوئىش لە دژى كودەتە، كودەتاي كەردووه، ئەمەش بەپىي تواناي خۆمان بەشدارى كودەتاكەمان كەردووه. ئەو لە قەسەكانىدا ديار بوو، كە پەشيمانە لەو رۆلەي لە سەردەمى كودەتاكەدا بىنىبووى، وا دەردەكەوت لايەنگرى شا بىت و شاى خۆشەوئىست. ھەر بۆيەش لىم پەرسى پەشيمان

نیت له‌و کاره‌ی که کردوته. نه‌ویش ئاماژه‌یه‌کی کرد بۆ پشټی سه‌ری خۆمان و له پشټی شوشه‌ی په‌نجه‌ره‌که‌ نوسرا بوو (خودا، شا، نیشتمان) گوتی مرۆف ده‌بیت بۆ ئهم سیانه گیانی خۆی فیدا بکات. هه‌ر که‌سیک بیه‌ویت دژی ئهم سیانه بجولێته‌وه ئیمه‌ نه‌گه‌ر چه‌کیشمان نه‌بیت پټیوسته به‌ مست و پټله‌قه به‌رگري بکه‌ین. منیش ئهو رۆژه هیچی ترم لینه‌پرسی. پاش چه‌ند سالیکی دووباره‌ چاوم به‌ حاجی غولام ره‌زای حه‌له‌بی که‌وته‌وه، له‌باره‌ی رۆژگاره‌وه پرسیارم لیکرد، ئهم جاره‌یان گوتی ئاماده نییه‌ له‌ پټناو هیچ که‌سیک و هیچ شتیکدا به‌ریت. گوتی ئهم شایه‌ش هه‌م گه‌نده‌له‌ و گه‌نده‌لێش به‌ره‌مه‌ده‌هینیت و بیر له‌ هیچ که‌س و هیچ شتیک ناکاته‌وه، ته‌نها بیر له‌ خوشگوزه‌رانییه‌کانی خۆی ده‌کاته‌وه. گوتی ئهو رۆژه رۆیشت که‌ شا بیرى له‌ یانه پالنه‌وانیه‌کان و مه‌یدانه‌کانی بار و مندالان و مه‌راسیمه‌کانی ئیمام حوسین ده‌کرده‌وه، ئهو ئیستا ته‌نها بیر له‌ شه‌وئا‌هه‌نگه‌کانی و ته‌پل و موسیقا و سوڤدانی ژن و ته‌له‌فزیۆن ده‌کاته‌وه..

پاش چه‌ند سالیکی شا پشټیوانی خه‌لکی له‌ ده‌ستدا و ته‌نها پشټی به‌هیزی ساواک و هیزه‌ چه‌که‌داره‌کانی به‌ست، ئهو هیزه‌ چه‌که‌دارانه‌ی که‌ هه‌موو دکتاتۆره‌کانی جی‌هان پشټی پیده‌به‌ستن، شا وا بیرى ده‌کرده‌وه که‌ به‌ هیزی ساواک ده‌توانیت خه‌لکی به‌ترسینیت. ساواک ئهو هه‌والانه‌ی ده‌زانی که‌ چه‌ند خویندکاریکی به‌یه‌که‌وه ده‌وه‌ستن و شه‌وانه به‌یه‌که‌وه کۆده‌بنه‌وه، به‌لام هه‌مان ساواک نه‌یده‌توانی پټشبینی بکات که‌ ئهو خه‌لکه‌ چ هیزیکیان هه‌یه؟ هه‌ستیان به‌وه نه‌کرد که‌ خه‌لکیک نه‌گه‌ر یه‌کگرتووبن، ترسیان له‌ هه‌موو شتیک ده‌شکیت.

حاجی له‌ گوندی حه‌کیم ئابادی نیوان چناران و قوچان کاری هه‌بوو، له‌و گونده‌دا لانیکه‌م یه‌ک کاتژمێر ماینه‌وه، کاتیکیش گه‌یشتینه‌ قوچان، حاجی ئۆتۆمبیله‌که‌ی به‌ره‌و ناو شار برد. گوتم حاجی بۆچی ده‌چیته‌ ناو شار؟ گوتی ئه‌م‌رۆ میوانیکی خوشه‌ویستم هه‌یه، ده‌رۆین شیشلیکی قوچان ده‌خوین. له‌یه‌کیک له‌ شه‌قامه‌کانی قوچان که‌ باباخانه‌یه‌ک هه‌بوو به‌ ناوی که‌ باباخانه‌ی خه‌یام. که‌باب و شیشلیکی هه‌بوو. له‌ راستیدا من یه‌که‌م جارم بوو شیشلیک بخۆم، ئهو کاته‌ هیچ یه‌کیک له‌ رێستورانته‌کانی ته‌ربه‌قه و شانديز و مه‌شه‌هد ئهو جۆره‌ خواردنه‌یان نه‌بوو. رێستورانته‌کانی ناو شاری مه‌شه‌هد زیاتر برنج و که‌بابیان هه‌بوو. منیش پاره‌ی شیشلیکم پینه‌بوو، به‌ هه‌ر حال من بۆ یه‌که‌م جار و به‌ پاره‌ی حاجی غولام ره‌زای حه‌لبی له‌ شاری قوچان شیشلیکم خوارد. ئیواره‌ گه‌یشتینه‌ گه‌رده‌نه‌ی به‌درانلو، که‌ گه‌رده‌نه‌یه‌کی ترسناک و هه‌لدیره‌، سالانه‌ له‌و گه‌رده‌نه‌یه‌ چه‌ندین

كەس بە ھۆى ھەلدىرانى ئۆتۈمبىلەۋە دەمرن. لە سالى (۱۳۸۰-۲۰۰۱) ۋە جادەى تازەى بۇ دروستكراۋە، ھەرچەندە ئەۋ جادەيەش ھەر ترسناكە، بەلام زۆر لە جادە كۈنەكە باشترە.

حەمىد توركمان

كاتىزمىرىك لە شەۋ تىپەرى بوو كە لە خوار ئاشخانەۋە لە ئۆتۈمبىلەكەى كەربەلاىى دابەزىم و خوداحافىزىم كىرد. شەۋىكى تارىك ببوو، دوورى رىگاكە تا ئاشخانە دوو كىلۇ مەتر بوو. ھىچ كەسىك لەۋ ناۋە نەبوو، ھەۋاش كەمىك ساردىبوو. جىگايەك كە ئىستا (۱۳۹۰-۲۰۱۱) جادەكەى قىرتاۋ كراۋە و كارەباى پىنگەىشتوۋە و ئۆتۈمبىل بەزۆرى ھاتۇچۇى پىدا دەكات. لە سالى (۱۳۴۸-۱۹۶۹) دا، بالدار بالى تيا لىك نەدەدا. دەبوو چىم بىكردايە. كىسە خەۋ و كۆلە پىشتەكەم دا بە كۆلما و كەۋتمەپى. خۆشم نەمدەزانى كە شەۋ دەبىت لەكۆى بخەۋم؟ لە ئاشخانە نە مېۋانخانە ھەبوو نە كارۋانسەرايەك. شۈپنەكە چۆلەۋانى بوو. گويم لە حەپەى سەگەكان بوو، دارىكى ئەستورى باشم دۆزىيەۋە و گىرم بە دەستەمەۋە. ئىتر كى دەلەت خەلكى شارى يەزد ترسنۆكن؟. ھەۋر ئاسمانى گىرتىبوو، ئەستىزەكان ديار نەبوون، دونيا زۆر تايك بوو. خويندكارىكى بىچكولانە بەخۇى و كۆلەپىشتىكى قورسەۋە دەبوىست خۇى بگەيەنئە گۈندەكە. گۈندىك كە ئىستا (۱۳۹۱-۲۰۱۲) چەند بەرامبەر زىادىكرىدوۋە و بوۋە بە شارىكى قايمقام نشىن. چەند سەگىك ماۋەى چەند مەترىك لىم نىزىك كەۋتنەۋە، ھەر زوۋ زانىم كە ئەۋ سەگانە سەگى مېگەلە مەرنىن و غىرەتى ئەۋەيان نىيە پەلامارم بەدن، كات لەدۋاى كات ژمارەيان زىاد دەبوو، خۆشم نەمدەزانى بەنىازى چىن، نەدەكرا بوۋەستىم و نەدەكرا رابكەم. دەبوو بە ھەمان شىۋە بە ھىۋاشى بىرۋىشتمايە. ژيانىش ھەروايە، پرىەتى لە سەگ و ھاورىيەتەت دەكەن. ئەگەر رابكەيت نابووت دەكەن، ئەگەر بوۋەستىت و بەردىك لەھەر سەگىك بەدەت ھەرگىز بە ئاۋات ناگەيت. ئەم بۇچۈۋە چەند سالىك لەۋەدۋا دىكتور حسين شىكۋى لە ۋتەيەكى دۆستۋىشكى دا بۇى نوۋسىبوۋم، بەلام من ئەۋ شەۋە ھەستەم بەۋە كىرد. ئەۋەى لە رىگەى ئاشخانەدا رۋىدا ھەر ئەۋەيە لە رىگەى ژياندا رۋودەدات.

تىلاكەم توند بە دەستەمەۋە گىرتىبوو، ھەرچەندە دلىيا نەبوۋم ئەگەر سەگەكان ھىرش بىكەنە سەرم، ئايا دەتۈانم بەرگىرى لەخۇم بىكەم يان نا؟ زياتر لە ھەر شىتىك لە بىرى ھەزەرەتى عەباسدا بوۋم. خۇ خراپ نىيە مرقۇف جار جارىك بترسىت و لە قولايى دلەۋە يادىك لە خوداى خۇى بىكەتەۋە. ۋا بزانم يەكىك لە ھۆكارەكانى ئەۋ دىكتاتورانەى كە

زولم دهكهن و خهلكي دهچه وسيننه وه، ئه وه به له هيچ شتيك ناترسن، نه له ياسا، نه له نهجومه ني نوينه ران، نه له ياسا نيوده وله تيبه كان، بهلكو ته ها پشتيان به سهگه كانيان به ستووه و خوداي گوره شيان له بير كردووه. نموونه ي ئه و دكتاتورانهش هيتله ر و مؤسؤلوني و ستالينن. له م دوايبانهش دا قه زافي و سه دام حسين و موسا چؤمبي. به لي به راستي ترسابووم، له دلي خؤمدا گوتم بنده ي خودا خؤت تووشي چ چاره نووسيك كردووه؟ خويندنه كه ت جي هيشتووه و هاتووته ئه م چؤله وانيه؟ جاري به كه م كه هاتم بؤ ناو هؤزه كان له سه ر داواي دكتور عه باس سه عيدي بوو، كه ئه ركيكي پيسپاردم ئه و يش وانه و تنه وه بوو به بيژهن. جاري دوا تر يش كه رويشتم له به ر خاتري بينينه وه ي گليؤ بوو، دوا جاريش بؤ زه ماوه ندي بيژهن بوو، به لام ئه مجاره يان هيچ شتيكي وا نه بوو، له بينيني كوچ و كوچه به ري هؤزه كان. ويستم هه ست به ته نيابي بكه م، له و دهشت و چؤله وانيه دا هه ستم به ترسيكي زؤر ده كرد، له دووري په نجا مه تر پيش به كه م مالي گونده كه به كه ره وه سه كي تر تيكه لي سه گه كان بوون، ئيتر چوارده وريان گرتم و هيز شيان بؤ هينام، منيش ئه و تيلايه ي به ده ستمه وه بوو، به هه موو هيزي خؤم كيشام به سه ري سه گنكياندا ئه و به سته زمانه ده ستيكرد به قروسه قروسك و رايكرد. تا ئه و كاته نه مده زاني كه ئه و هه موو هيزه م هه يه. ئايا ترس ئه و نه ده هيز به مرؤف ده به خشيت؟ ئه مه به كه مين ليدان و دوايين ليدان بوو. به راكردني ئه م سه گه، سه گه كانني تر نه يان تواني په لامارم بدن، نه رايانكرد و نه لينشم دووركه و تنه وه، پي به پي له گه لماردا هاتن تا گه يشتمه به كه م مالي گوندي ئاشخانه. به كه ره وه سه گم له گه ل خؤمدا برده ناو گونده كه وه.

شه ويكي زؤر سارد بوو، سه رماكه به ته واوي كاري تيكردبووم، به لام تا ئه و كاته له ترسي سه گه كان هه ستم به سه رما نه كردبوو. به بينيني ماله كان و رپووناكي نيو ماله كان تيگه يشتم هه وا چه ند سارده! ماليكم هه لبارد، وا هه ستمده كرد له ماله كانني تر باشترييت. له ده رگا كه م دا، ده نكيك هات به زماني كوردي، به لام من هيچي لي تينه گه يشتم، ژنيكي به ته مه ن به جلوه به رگي كورديه وه ده رگا كه ي كردووه. گوتم من خه لكی ئه م ناوچه به نيم و ده مه وي ت بچم بؤ ميوانخانه به كه، ئايا ليژه ميوانخانه هه يه؟ ئه و ژنه فارسي باش نه ده زاني گوتي كه ميك بووه سته. هيشتا سه گه كان له ده ورو به رم بوون، به لام په لاماريان نه ده دام، ئه وانيش ده يانزاني گه يشتوومه ته ئاوه داني و كه ميك ياسا و پاسه وان هه يه. پياويكي ته مه ن په نجا سال له ماله كه هاته ده ره وه و سه يريكي كردم و گوتي بؤچي ليژه وه ستاويت؟ فه رموو وه ره ژووره وه، گوتم به دواي ميوانخانه دا

دهگه پریم. گوتی له م گونده دا هموو مالیک میوانخانه یه، دیاره خدا ئیمه ی خوشده ویت بویه و میوانیکی بۆ ناردووین. به لای ئه و خه لکه وه میوان گه وره ترین دیاری خدا بوو. چه ندین جار ئاگادار بووم ئه و خه لکه میوانیان به باشتترین دیاری خدا زانیوو. له سهرده میکدا که ته له فزیون نه بوو، رادیو و بهرنامه نه بوو، هه وال نه بوو، پوژنامه و کتیب نه بوو، میوان مایه ی دلخوشکی بوو بۆ ئه وان. ئه وسه خه لک به ساده یی ده ژیان میوانه کهشیان به به شیک له خویان ده زانی و خواردنی تاییه تیان بۆ دروست نه ده کرد. خواردنی ئه وکاته زیاتر چیتشتیکی ساده بوو. یهک جام ئاویان زیاتر له چیتشته که ده کرد و پارووه نانیکیش پهیدا ده بوو. نه شیرینی هه بوو، نه میوه هه بوو، نه کورسی و قه نهفه هه بوو، ته نیا ریز و خوشه ویستی هه بوو. چا هه بوو جار جارنیکیش که میک شه وچه ره هه بوو.

ئهم پیاوه کورده منی برده ژوورنکی پر له مندا له وه، ئهم پیاوه هه شت مندالی له ژنی یه که می هه بوو. که هه موویان له مراوته په بوون، یازده مندالیشی له ژنی دووهمی هه بوو. دوو نه وهشی له ژووره که دا بوون، سه رجه م سیازده کهس له و ژوورده دا بوون. خویان نان و چایان خواردبوو. سفره یان راخست و خواردنیان بۆ من هینا، له په نیر و پونی زهره، له هوی هاتنی منیان پرسیی بۆ ئه و ناوچه یه. گوتم ده چم بۆ قوره مه یدان و ده چم بۆ لای هه واره که ی حاجی عه لی خانی قاره مانلو. ئه و پیاوه ش کۆچه ری بوو، به لام وازی له کۆچه ری هینا بوو له گوند داده نیشت و کاری چنوداری ده کرد، خانویه کی گه وره ی هه بوو. چه ند ژوورنکی تیدا بوو، به لام هه موویان له یهک ژووردا کۆبیو نه وه. ئه و حاجی عه لی خانی ده ناسی، دوا ی ناخواردن گوتی ماندوویت ده ته ویت بخه ویت. ئه گه ر نا ته ویت بخه ویت که میک شمشالت بۆ لیده ده م. کورپه گه وره که ی گوتی سالیک ده بیت باوکم شمشالی لینه داوه. کچه کهشی گوتی شمشالی لیداوه، به لام بۆ ئیمه ی لینه داوه و بۆ خه لکی تری لیداوه، ژنه کهشی به کوردی گوتی ئیستاش که لینه دات بۆ میوانه که یه نه ک بۆ ئیمه. پیاوه کهش گوتی ئاخیر له بهر ئه وه یه که گوتیانه هاتنی میوان خیر و به ره که ته. ئینجا گوتی بیده نگین و ئاه و ناله م له زمانی شمشاله که مه وه ببیستن. تیگه ی شتم که من نه بوومه هوی بارگرانی بویان، به لکو شادی و خوشیم بۆ هیناون، سه رینیکیان هینایه ژیر پشته مه وه و گوتیان به ته واری پشووبده و قاچه کانت راکیشه، قاپیک شه وچه ره یان له به رده ممان دانا و پیاوی خانه خو ی شمشاله که ی خسته سه ر لیوی، من هیچ شتیکم له شمشال و موسیقا نه ده زانی، به لام وابزانم هیچی که متر نه بوو له ماموستای خودال یخوشبوو (که سایه) موسیقاری ئیرانی. ئه و پیاوه به شمشاله که ی

له‌گه‌ل هاوسه‌ره‌كه‌ي قسه‌ي ده‌كرد به شمشاله‌كه‌ي ريز و خوشه‌ويستی بۆ ميوانه‌كه‌ي ده‌رده‌بړي.

له سالي (۱۲۷۲-۱۹۹۳) خویندکاراني ماسته‌ري جوگرافياي زانکوي فيرده‌وسيم بۆ گه‌شتيكي زانستی برد بۆ ناوچه‌ي به‌ختياري. له يه‌کيک له گونده‌كاني ناوچه‌ي به‌ختياري هر له‌خومه‌وه له ده‌رگايه‌كمدا، تاكو چه‌ند پرسپاريک بکه‌م، پياويكي ته‌من هفتا سال له‌گه‌ل خيزانه‌كه‌يدا من و خویندکاره‌كانيان له‌گه‌ل خوياندا برده ژووره‌وه و له ژووريكي گه‌وره داياننانين. مندالاني ماله‌كه خه‌ريكي چا لينان بوون. ژن و پياوي خاوه‌ن مال هه‌لسان و ده‌ستيان كرد به سه‌ما. ئه‌و ژن و پياوه ته‌من هفتا ساله به سه‌ما پيشوازيان له ئيمه‌ كرد. سه‌ماي خيله‌کيه‌كان جواترين پيشوازي و گه‌وره‌ترین خزمه‌ته به ميوان. سوپاس بۆ خودا خویندکاره‌كان له راپورته‌کانياندا باسي ئه‌و سه‌مايه‌يان نه‌کردبوو، خو ئه‌گه‌ر باسيان بکردايه من نه‌مده‌تواني ئه‌وه‌نده وه‌لامي خویندکاراني تري به‌شدار نه‌بووي گه‌شته‌که‌مان بده‌مه‌وه له‌سهر ئه‌و سه‌مايه.

ئه‌وشه‌وه له ئاشخانه ده‌نگي شمشاله‌كه‌ي عه‌باسي خاوه‌ن مال، مني برد بۆ جي‌هانيكي تر و زوو زووش چايه‌كيان بۆ تیده‌کردم. شه‌و دره‌نگ بوو، منيان برده ژووريكي تاييه‌ت بۆ نووستن، ژووريكي خوش بوو، نويني خاوين و تازه‌يان بۆ دانا‌بووم، كه‌وتمه‌ خه‌ويكي قوله‌وه تا به‌ياني ئاگام له هيچ شتيك نه‌بوو. به‌ياني كاتيک به‌ئاگاهاتم هه‌تاو كه‌وتبوو. عه‌باسي خاوه‌ن مال رويشتبوو بۆ سه‌ر كاره‌كه‌ي خوي، كوپه‌ هه‌ژده ساله‌كه‌ي له‌ماله‌وه بوو، وا بزائم ئه‌و كوپه‌ش له‌به‌ر خاتري من له‌ماله‌وه بوو، ئه‌وان چوار منداليان ده‌چوون بۆ قوتابخانه. مريه‌مي خيزاني عه‌باس به‌رچايي ئاماده‌كرد بوو، گوتم ئيوه چۆن له دئ‌هات نيسته‌جي‌ن؟ مريه‌م گوتي له‌به‌ر ئه‌وه‌ي منداله‌كانمان بنيزينه قوتابخانه، ده‌مانه‌ويت منداله‌كانمان خوینده‌وارين، خۆم به هاوسه‌ره‌كه‌م گوت ده‌بيت كاريك بکه‌ين منداله‌كانمان بخوين، ئه‌وه‌نده پيداگيريم كرد تا ناچارم‌کرد مه‌ره‌كان بفروشت و بيينه‌ گوندي ئاشخانه. ليزه‌ خانوومان دروست‌کرد و ئيست‌كارو بارمان زۆر له‌وكاته‌ باشتره، منداله‌ گه‌وره‌كانيشمان ليزه‌ كاردە‌که‌ن. حسين كه‌ كوپه‌ گه‌وره‌مانه تراكتوري كړيوه و كاري پیده‌كات بۆ خه‌لكي. دواي نانخواردن خودا‌حافيزيم كرد و كوله‌پشته‌كه‌م هه‌لگرت و رويشتمه‌ ده‌ره‌وه، ده‌بوو ئۆتومبيل په‌يدا بکه‌م و بړۆم بۆ قوپه‌مه‌يدان. له ئاشخانه چوارپيانيكي لينوو گوتيان ئه‌گه‌ر له‌چوارپيانه‌كه‌ بووه‌ستيت ره‌نگه ئۆتومبيل په‌يدا بيت. تا نزیک نيوه‌رۆ له‌وي وه‌ستام، به‌لام هيچ ئۆتومبيليك نه‌هات تا به‌ره‌و قوپه‌مه‌يدان ب‌روات. خه‌لكي گوتيان به‌يانيان زوو

ئۆتۆمبىلىك دەروات بۆگۈندەكانى دەوروبەرى توركمان. بۆيە دەبىت بەيلىنى زوو بىت،
جارجارىش ئۆتۆمبىلى سەربازى بەرەو شائاباد دەپۇن. شائاباد شارۋچكەيەك بوو
لە كۆتايى قورمەيدان، ئەم گۈندە لە نزيك گەردەنەى شەلەمى بوو، لەو شويىنە رادار
دانرابوو لەلايەن ئەمەريكيەكانەو سەرپەرشتى دەكرا و ھەر لەويۇە سەيرى دەزگا
موشەككەكانى ولاتى سۇفئەتيان دەكرد. گۈندى راجيش گۈندىكى لەو شىوہە بوو،
نەخۇشخانەيەكى لى دامەزرا بوو كە تايبەت بوو بەو نەخۇشانەى تووشى (گەپى)
ببوون و لەلايەن خۇبەخشە ئايىنيە فەرەنسىيەكانەو بەريوہدەچوو. جارجارىش
ئۆتۆمبىلى فەرەنسىيەكان لە ئاشخانەو دەپۇشتىن بەرەو گۈندى راجى، بەلام ئايا
ئۆتۆمبىلە سەربازىيە ئەمريكايى و فەرەنسىيەكان ميان لەگەل خۇياندا ھەلدەگرت؟

كەسىك ھاتە لامەوہ و گۈتى ئىستا ئۆتۆمبىل دەستناكەويت، حوشترىك بەكرى
بگرە و برۋ بەرەو ھەوارەكەى حاجى عەلى خان. لەو وتوويژەدا بووين، تراكتورىك
ھات، شۇفئىرى تراكتورەكە بە جلوہرگەكانىدا دياربوو كە توركمان بوو، لە بەردەمىدا
وہستام و گۈتم بۇ كۆي دەچىت؟ گۈتى ئەمە تراكتورى مالى حاجى رەھمانى ئىنجەيە.
منىش دەچم بۇ ئىنجە.

حاجى رەھمان گەورەى توركمانەكانى ئىنجە بوو، تراكتورى تازەى كرى بوو
پياويك كە كارى بۇ دەكرد ئەو تراكتورەى ليدەخوپى، دەپۇشت بۇ گۈندى ئىنجەى
خواروو. واتە تراكتورەكە بە ھەموو دەشتى قورمەيدان دەگەرا. داوام لە شۇفئىرەكە
كرد لەگەل خۇيدا بمبات. ئەويش زۆر بە مىھرەبانىيەو گۈتى فەرموو، كەلوپەلەكانى لى
وہرگرتم و خستە دواى تراكتورەكەوہ. تراكتورەكە جگە لە كورسى شۇفئىر لەملاولاوہ
دووكورسى ترى ھەبوو، لە سەر يەككىك لە كورسىيەكان دانىشتم. كەوتىنە رىگا،
شۇفئىرەكە ناوى ھەمىد بوو، توركمان بوو، پياويكى زۆر مىھرەبان بوو. من چەندىن
جار ميوانى ئەوان بووم، جگە لە مىھرەبانى و باشى ھىچى ترم لى نەبىنيون. ئەويش
حاجى عەلى خانى دەناسى، گۈتى نيوان ھەوارەكەى حاجى عەلى خان تاكو ئاشخانە
(۳۵-۴۰) كىلۇ مەتر دەبىت.

ئاسمان سامال بوو، خۆر بەدەرەوہ بوو، بەلام سەرما بوو، «با» يەكە لە دەموچاومى
دەدا، زۆر سەرمامم بوو، بەلام ھىچ چارەيەك نەبوو، جادەكە خۆل وېر لە تاسە و چال
بوو. چەند جارىك خەرىك بوو لە تراكتورەكە بکەومە خواروہ. ھەمىد تراكتورەكەى
لەگورگان وەرگرتبوو. تاكو ئاشخانە بە ئۆتۆمبىل ھىتابووى، لەويشەوہ بە لىخوپىن
دەيبرد بۇ ئىنجەى خواروو..

دهشتی قورمه‌میدان هه‌مووی مولکی شاناز په‌هله‌وی بوو، شاناز تیکرای به پارچه‌ی سهد هینکتاری، دابه‌شکرد و فروشتی. حاجی رهمانی ئینجه‌یی چهند پارچه‌یه‌کی له‌و پارچه زه‌وییه‌کانه کړیبوو. زه‌وییه‌کانی بۆ کشتوکال به‌کارده‌هینا، ئه‌و تراکتوره‌شی بۆ کیتلانی زه‌وییه‌کان کړیبوو. کاتی نیوه‌رۆ بوو هه‌مید تراکتوره‌که‌ی راگرت و ویستی نوێښکات. ئه‌ویش وه‌کو تورکمانه‌کانی تر له‌کاتی خۆیدا نوێژی ده‌کرد. منیش له‌گه‌ل ئه‌ودا دابه‌زیم بۆ نوێژکردن. کاتیک خه‌ریکی ده‌ستنوێژگرتن بووم به‌و ئاوه‌ سارده‌، سه‌رما چوو هه‌موو گیانه‌وه و ته‌زیم. دوو موسلمان به‌ دوو مه‌زه‌هب هه‌ر که‌سه و به‌ مه‌زه‌بی خۆمان نوێژمان کرد، یه‌کێکمان ده‌ستمانگرت بوو یه‌کێکمان به‌ ده‌ستی کراوه‌وه. دوا‌ی ته‌واوبوونی نوێژ هه‌مید هه‌ندیک دار و چیلکه‌ی کوکرده‌وه و ئاگرینکی کرده‌وه و قۆریی خسته‌ سه‌ر ئاگر بۆ چا‌لینان، له‌و سه‌رمایه‌دا تینی ئاگره‌که‌ زۆر خوش بوو. هه‌مید ته‌ن‌ها یه‌ک پیاله‌ی لایوو. یه‌که‌م چای تیکرد و له‌ به‌رده‌می مندا داینا، چونکه‌ میوان بووم، هه‌ندیک قاورمه‌شی پێیوو ناچاری کردم تا له‌گه‌لیدا بخۆم. زۆرتیرینی قاورمه‌که‌ی دا به‌ من.

هه‌ر مایه‌کی تورکمان پۆژی جه‌ژنی قوربان گوێزه‌که‌یه‌ک یاخود مه‌پێک ده‌که‌ن به‌قوربانی، به‌لام زیاتر گوێزه‌که‌ ده‌که‌نه‌ قوربانی، له‌ گۆشته‌که‌ی به‌شی خه‌لکی تریش ده‌ده‌ن. هه‌ر به‌و گۆشته‌ قاورمه‌ دروستده‌که‌ن. له‌ ئیستاشدا سالی (۱۳۹۱-۲۰۱۲) ئه‌م دابونه‌ریته هه‌رماوه. زۆربه‌ی دانیشتوانی گونده‌کانی ئه‌و ده‌وروبه‌ره وه‌ک که‌لاته‌ی ئاوریشم، سه‌نگسار، که‌لاته‌ی کاریز، که‌ناری پووباری سومبار، ته‌کنه‌ تورکمان و وامانلی له‌ پۆژی جه‌ژنی قورباندا گوێزه‌که‌ یاخود مه‌پ ده‌که‌نه‌ قوربانی. ئه‌وان ورگی مه‌په‌که‌ یاخود گوێزه‌که‌که‌ ده‌رده‌که‌ن و باش ده‌یشۆن و پاکی ده‌که‌نه‌وه و ده‌یکرینن تا وه‌کو میزه‌لان ته‌نک ده‌بیت، قاورمه‌که‌ ئاماده‌ ده‌که‌ن و ده‌یکه‌نه‌ ئه‌و ورگه‌وه ئیتر ژه‌م بۆ ژه‌م که‌میک له‌ قاورمه‌که‌ ده‌رده‌که‌ن و گه‌رمی ده‌که‌نه‌وه و ده‌یخۆن. من چه‌ندین جار ئه‌و قاورمه‌یه‌م له‌ گونده‌ تورکمان نشینه‌کان خواردوو، سالی (۱۳۸۸-۲۰۰۹) میوانی حاجی ئاخوندی سه‌رفرازبووم. له‌گوندی که‌لاته‌ی ئاوریشم، ئه‌م ئاخونده به‌ریزه‌ له‌و قاورمه‌یه‌ی دا به‌ من و هاو‌پێکانم..

به‌ریزه‌کانی گه‌م و جۆ، ببوو هۆی مانه‌وه‌ی زیاتری هۆزه‌کان له‌و ده‌شته‌دا. هۆزه‌کان به‌ریزه‌کانیان له‌ جوتیاران ده‌کړی، چونکه‌ دره‌وی گه‌م و جۆیان به‌ که‌مپاین ده‌کرد، قه‌رسه‌لی گه‌م و جۆکه‌ زیاتر له‌ به‌ریزه‌که‌دا ده‌مایه‌وه ئه‌وه‌ش ده‌بووه له‌وه‌پێکی باش بۆ ئاژه‌له‌کان. خۆ به‌نگه‌ قورمه‌میدان یه‌که‌مین ناوچه‌ی پاریزگای خوراسانی گه‌وره

بووبیت که بۆ درهوی گهنم وجۆی دیمی سوودیان له کهمپاین وه رگرتیبت. قهرسه لی کهمپاین به رزه، واته کهمپاین چله گهنمهکان (۱۵-۲۰) سم به رزتر له زه وه بییه وه ده بریت. بهمهش «کا» بهکی زۆر له زه وییه وه ده مینیتته وه، ئەم کایه ئەگەر کۆبکریته وه و بکو تریت باشتترین خۆراکی ئازله. هۆزهکان ئەم قهرسه له ده کړن بۆ ئازله کانیان و تاماوه بهکی زیاتر له قورمه میدان ده مینته وه و درهنگ ترده پۆن بۆ تورکمان سه حرا.

حاجی عه لی خان دوو هه زار هینکتاری له و په ریزه کړیوو. سێ مانگ بوو میگه له کانی له دهشتی قورمه میدان ده له وه پان. ئەم دهشته ئاوی نه بوو، به پشتی خوشتر ئاویان له شویته دووره کانه وه ده هینا. هه مید ده یگوت په نگه به تراکتور ئاوبیات بۆ هۆزهکان و کرێیان لێوه ربه گرت. واته کاری ئاوفرۆشی دهکات. ئەمهش کاریکی تازه بوو. هه موو گۆرپانکاری بهک کاریکی تازه په یادهکات.

مرۆف پنیوسته سوود له درهفتهکان ببینیت، ئەوهتا تراکتور ده کړن بۆ کێلانی زه وییه کانیان. لهکاتی بینکاریشدا که کێلانی زهوی نامینیت ئاو ده بات بۆ کۆچه رییهکان. دواتریش هه ر به هه مان شیوه بوو، کۆچه رییهکان له پیناوی مانه وهی زیاتریان له قورمه میدان تانکه ری چه ند هه زار لیتریان ده کړی و به تراکتور له دووره وه ئاویان ده هینا، سه رهتا به تراکتوری تورکمانهکان، به لام پاش چه ند سالیک کۆچه رییهکان خویان تراکتوریان کړی.

وتاریکم به زمانی فه ره نسی نووسیوو ده رباره ی گۆرپانکاری و ئامرازه کانی گواسته وه له نێو کۆچه رییهکاندا. پاشان وه رمگیرایه سه ر زمانی فارسی و له گۆفاری ئەده بیاتی زانگۆی مه شهه د له سالی (۱۳۶۴-۱۹۸۵) بلاوم کرده وه. هه مید زانیاری بهکی زۆری پیدام له سه ر قورمه میدان، هۆزه تورکمانهکان، گه وره پیاوانی تورکمان. گفتوگۆ بهکی زۆرمان کرد ده رباره ی گونده کانی تورکمانی ئامه د، ئینچه ی خواروو، مراوته په.

قورمه میدان - په ری خانم

له دووره وه ژماره بهک په شمالم بینی، وام هه سته کرد ئەوه هه واری حاجی عه لی خان بیت. هه مید گوتی ئەوانه په شمالی عه بدولعه لی بلندن، له به رده می په شماله کاندایه ستاین. تراکتوره که تازه بوو. هه مید پنی باش نه بوو به خیرایی لنی بخو ریت. سه رهتای ده سته پیکردنی گنچی کیلو مه تره که ی بوو. خه لکه که هاتن و له تراکتوره که کۆبوونه وه، زۆربه یان تا ئەو پۆژه تراکتوریان نه دیووو. عه بدولعه لی ئیمه ی برد بۆ

ره‌شماله‌که‌ی خوی.

کورد و تورکمان دۆستایه‌تییه‌کی باشیان هه‌بوو به‌یه‌که‌وه، به‌زوویی چایان بۆ ئاماده‌کردین. کورد و تورک و فارس پیکه‌وه به‌ده‌وری قولکه‌که‌دا دانیشتین. عه‌بدولعه‌لی کاتیک ئاگاداربوو له‌هۆی هاتنم بۆ ئه‌و ناوچه‌یه. گوتی تو لێره بمینه‌ره‌وه، ئیمه‌ش پاش چه‌ند پۆژیکێ تر ده‌چین بۆ تورکمان سه‌حرا، گوتی دووسبه‌ی گه‌ره‌ی هه‌موو هه‌واره‌کانی ناوچه‌که ده‌پۆین بۆ هه‌واره‌که‌ی حاجی عه‌لی خان، هه‌موومان ده‌بیته‌ له‌وئ کۆ ببینه‌وه و به‌رنامه‌ی کۆچکردن داده‌نین. نزیکه‌ی بیست هه‌زار سه‌ر مه‌ر له‌ ده‌شتی قورمه‌میدان هه‌بوون، ئه‌گه‌ر به‌بی به‌رنامه‌ کۆچیان بکرایه‌ ئه‌وا له‌ گه‌رده‌نه‌ی شه‌له‌می تووشی ته‌نگوچه‌له‌مه‌ ده‌بوون. عه‌بدولعه‌لی گوتی. هینشتا لێره له‌وه‌ر هه‌یه، به‌لام وا خه‌ریکه هه‌وا سارد ده‌بیته‌، ئیتر پۆژ به‌ پۆژ سه‌رماکه‌ش زیاد ده‌کات، بۆیه ده‌بیته به‌زوویی پۆژین بۆ تورکمان سه‌حرا. به‌ عه‌بدولعه‌لی بلندم گوت چونکه‌ پشتر هه‌وا لم ناردوه بۆ حاجی عه‌لی خان که ده‌چم بۆ سه‌ردانی، بۆیه ده‌بیته‌ من به‌ زوویی بپۆم بۆ هه‌واره‌که‌ی ئه‌وان، به‌لام که گه‌یشته‌نه‌ تورکمان سه‌حرا به‌دلناییه‌وه دوو پۆژ له‌ لای تو ده‌میننه‌وه.

عه‌بدولعه‌لی سه‌رۆکی هه‌واریک بوو، ئه‌و خۆی نزیکه‌ی پینجسه‌د سه‌ر مه‌ری هه‌بوو، چه‌ند مالیکێ تریش له‌گه‌ل ئه‌ودا بوون، ئه‌و مالانه‌ش هه‌موویان به‌گه‌شتی (٢٢٠) سه‌ر مه‌ریان هه‌بوو، تیکرای میگه‌له‌که‌یان ده‌بوو به‌ (٧٢٠) سه‌ر مه‌ر. دواي پشودان و چا خواردنه‌وه‌یه‌ک، دووباره‌ که‌وتینه‌وه‌ پێ، به‌ره‌و باکوور و باکووری خۆرئاوا ده‌پۆیشته‌ن. تیشکی خۆره‌که‌ راسته‌وخۆ له‌ چاری ده‌دام، گه‌رمیه‌که‌ی که‌میک له‌ سه‌رماکه‌ی که‌م کردبووه‌وه، به‌لام هه‌وا پوو له‌ ساردی بوو. هینشتا کاتزمیریکی مابوو بۆ ئیواره‌ که‌ حه‌مید منی له‌ به‌رده‌م ره‌شماله‌کانی حاجی عه‌لی خانداندا دابه‌زاند. ره‌شماله‌کان که‌میک له‌جاده‌که‌وه‌ دوور بوون، به‌لام له‌به‌ر خاتری من تراکتۆره‌که‌ی له‌ جاده‌ که‌ لادا و بردمی تا به‌رده‌م ره‌شماله‌کان. ئه‌م تورکمانه‌ ته‌مه‌ن سی و ئه‌وه‌نده‌ سه‌له‌یه، منی له‌و ده‌شته‌ دا نه‌به‌زاند، خۆ ئه‌گه‌ر له‌ سه‌ر جاده‌که‌ دابه‌زاندمايه، ئه‌وا ده‌بوو لایه‌نیکه‌م سێ کیلۆ مه‌تر به‌ پێ برۆشتمایه. ئیده‌چوو شه‌وم به‌سه‌ردا به‌هاتایه تا ده‌گه‌یشتم.

له‌ مه‌شه‌ده‌وه تا ئه‌وئ کرێی ئۆتۆمبیل و خواردنم نه‌دا بوو، واته‌ یه‌ک پیاڵم خه‌رج نه‌کرد بوو، له‌ هه‌موو جیهادا ولات له‌ ولاتی ئیمه‌ باشتر نییه. کاتیک تراکتۆره‌که‌ له‌ جاده‌که‌ لایدا و به‌ره‌و هه‌واره‌که‌ پۆیشته‌، هه‌موو خه‌لکه‌که‌ له‌به‌رده‌می ره‌شماله‌کان

و ەستابوون. ھاتنى تراككۆرەكە پروداۋىكى تازە بوو، لەو سالانەدا ئەگەر ئۇتۇمبىلىك بھاتايە بۇ ئەو ھەوارانە ئەو نىشانەى ھاتنى ميوانىك بوو. كاتىك بە سوارى تراككۆرەكە گەشىتمە نىكى پەشمالەكان، غەفار و عەبدال و ھاورپىكانيان بەپاكردن بەرەوپىرمان ھاتن، ھاوريان كرد موھەندىس ھات، موھەندىس ھات. عەلى خان چەند مەترىك ھات بەرەو پىرم، مەنۇچەر و فەرىبورزىش ھاتن، بەلام كچەكانى خان لەلاى ئەو كۆمەلە خەلكە نەبوون كە و ەستابوون و نەھاتن. عەلى خان بەپىزەو مەنى برد بۇ پەشمالەكەى خۇى. حەمىد دەيوست بە زووى بگەپىتەو، بەلام عەلى خان پىنگوت دەبىت چايەك بخۇپتەو، ئىتر ئەوئىش لەگەلماندا ھات بۇ پەشمالەكە. ئەو پىاو توركمانە كەمىك لە پەشمالەكەدا پشوویدا. عەلى خان گوتى مىگەلەكەمان كىشەى بىئارى ھەپە، ھەر لەوئى بىرپاردرا لە سبەپىتو حەمىد ئاويان بۇ بھىتت. حەمىد خۇى تەنكەرى ھەبوو. گوتى تانكەرەكەى لە دواى تراككۆرەكە دەبەستىت و لە پروبارى (ئاموون) ەو ئاويان بۇ دەھىتت، بەلام ماتۇرپان نىبە دەبى پىگا چارەپەك بدۇزىنەو كە لە پروبارەكەو ئاو بگەنە نىو تەنكەرە پىنچ ھەزار لىترىيەكەو. يەكەمىن كىرپارى ئاو بە تانكەر لە ھەموو ئەو دەشتەدا، عەلى خان بوو. يەكەمىن شۇفىزى تراككۆرەش كە ئاوى بار كرد حەمىد بوو. تراككۆرەكەش ھى حاجى پەحمانى ئىنجە بوو.

بىرپاردرا حەمىد مۇلەتى ئاھىتان لە حاجى پەحمان وەرگىت. حەمىد چايەكى بە چەند پاروۋە نان و پۇنى زەردەوۋە خوارد و خوداھافىزى لىكردىن و بەلىنى لى وەرگىتم كە سەرىك لەگوندەكى ئەوانىش بەدم. لەو تارىكە شەوۋەدا دەنگى تراككۆر و پرووناكى لايتەكانى شىتىكى خۇشبوو بۇ ھەموو خەلكى ھەوارەكە. عەبدال و ھاورپىكانى لە دەورى من بوون، منىش بسكىت و نوقل و نەباتم بۇ مندالان ھىنابوو. «يەلە»ش كاتىك مەنى بىنى زۆر خۇشحال بوو، بە پىچەوانەى جارانى پىشوو كە ھەمىشە بىدەنگ بوو، ئەم جارە قسەى دەكرد، ئەو تەمەنى بەرەو ئۇ سالى دەچوو، تۇپىكى يارىكردنم بۇ مندالان ھىنابوو، مندالان لە خۇشى تۇپەكە بەو شەوۋە دەستيانكرد بە يارىكردن. ھەلبەت ھەرگىز پىشتىر يارى تۇپىنپان نەبىنى بوو، تەننەت ھەر ناوېشيان نەبىستبوو، ئەوان دەيانزانى تۇپ چىيە، بەلام يارى تۇپىنپان نەدەزانى. ھەستمىكرد عەلى خان ھىتانى ئەو تۇپەى پىخۇش نەبوو. فەرىباى كچى خان تۇپەكەى لە عەبدال وەرگىت و بە ئارەزووى خۇى شوتىكى لىدا، ئىتر لەو تارىكى شەوۋەدا يارى دەستىپىكرد.

لە كۇتايى مانگى (ئازەر - كەپەم) دا، ژنان و مندالان كارىكى زۇرپان نامىتت. لەو كاتەدا مەرەكان نە شىرپان تىدايە و نە بەچكەشيان ھەپە، مەرەكان دەبوو لە

تورکمان سه‌حرا بزانیه و به‌چکه‌یان ببوایه. تیکه‌لکردنی به‌رانه‌کان له‌گه‌ل مه‌ره‌کاندا به‌به‌رنامه‌بوو. به‌رانه‌کانیان له‌کاتیکدا تیکه‌لی مه‌ره‌کان ده‌کرد که مه‌ره‌کان له‌مانگی ئه‌سفهند (مارت) دا له‌تورکمان سه‌حرا بزین. عه‌لی خانیش هه‌مان قسه‌ی عه‌بدولعه‌لی دووباره‌کرده‌وه‌و گوتی هه‌وا خه‌ریکه‌سارد ده‌بیت، پتیوسته‌کوچ بکه‌ین و برۆین بۆ تورکمان سه‌حرا، هه‌ر چه‌نده‌ئیتسا لیره‌له‌وه‌پ زۆره. عه‌لی خان به‌رده‌وامبوو له‌قسه‌کانی و گوتی که‌مپاین گه‌نم و جوک‌ه‌ی به‌باشی دره‌و نه‌کردوه، ده‌نکه‌گه‌نم و جویه‌کی زۆر پ‌ژاوه‌ته‌نیو په‌ریزه‌که‌وه، مه‌ره‌کان ئه‌و گه‌نم و جویه‌باش ده‌خۆن، هه‌ر بویه‌ش ئه‌مسال مه‌ره‌کانمان زیاد‌قه‌له‌وبوون، هه‌روه‌ها هیتسا له‌بناری شاخه‌کانیش له‌وه‌پ زۆره، کیتشه‌ی بیتاویش به‌هوی تراکتور و تانکه‌ره‌وه‌چاره‌سه‌رکراوه. عه‌لی خان ده‌یویست (۱۵-۲۰) پوژی تر له‌وه‌واره‌بمینیته‌وه. له‌سه‌رمادا تپه‌پ‌بوون له‌گه‌رده‌نه‌ی شه‌له‌می کاریکی دژوار و نا‌ره‌حه‌ت بوو.

گه‌رده‌نه‌ی شه‌له‌می گه‌رده‌نه‌یه‌کی به‌رزی نیوان قو‌ره‌مه‌یدان و مراوته‌په‌یه. ئه‌م گه‌رده‌نه‌یه‌سنووری سروشتی نیوان هه‌ردوو پاریزگا‌کانی خوراسان و مازهنده‌رانی ئه‌و سه‌رده‌مه‌بوو، یا سنووری نیوان خوراسان و ده‌شتی تورکمان سه‌حرا بوو، هاوکات سنووری مرۆقه‌کانیش بوو، سنووریک بوو له‌نیوانی گونده‌کورد نشین و فارس نشینه‌شیعه‌کان. له‌گه‌ل گونده‌تورکمان نشینه‌سوننه‌کان. له‌سه‌ری گه‌رده‌نه‌ی شه‌له‌می ویستگه‌ی رادار هه‌بوو، راداریک که‌له‌لایه‌ن ئه‌مریکا‌یه‌کانه‌وه‌سه‌ره‌رشتی ده‌کرا.

برپار وا بوو که‌دوو هه‌فته‌له‌نیوان هۆزه‌کاندا بمینمه‌وه، هه‌زمه‌ده‌کرد له‌ماوه‌ی ئه‌م دوو هه‌فته‌یه‌دا کوچ ده‌ستپیکات. هه‌واره‌که‌ی بیژهن (۱ فرسه‌خ = ۶,۲۴ کم) له‌هه‌واری حاجی عه‌لی خانه‌وه‌دوور بوو. ئه‌ردۆش له‌گه‌ل شوانیکی تردا کاری ده‌کرد. مه‌ره‌کان شیریان تیدا نه‌بوو، میگه‌له‌کان نه‌ده‌هاتنه‌وه‌بۆلای ره‌شماله‌کان، به‌لکو به‌چه‌ند پوژ جاریک ده‌هاتنه‌وه. ئه‌ردۆ سی پوژ بوو نه‌هاتبووه‌وه‌بۆ هه‌واره‌که، له‌وه‌ده‌چوو شه‌و یا سه‌به‌ی بپته‌وه. نه‌مه‌ده‌توانی هیچ کاریک بکه‌م، یه‌ک کاتژمیر به‌و تاریکیه‌له‌گه‌ل کچان و کوپان یاری توپینم کرد. تیکرا پا‌زده‌یاریکه‌ر بووین، له‌دوو لای گۆره‌پانه‌که‌دا دوو دارمان چه‌قاند و پارچه‌قوماشیکی سپیمان به‌سه‌ری داره‌کانه‌وه‌به‌ست. تاکو له‌تاریکی شه‌ودا دارگۆله‌که‌ببینین. نه‌من شاره‌زاییم له‌یاری توپیندا هه‌بوو نه‌من‌داله‌کانی تر، له‌من‌دالی ده‌سالییه‌وه‌تاکو پیاوی بیست‌و‌پنج سال به‌شدارییان کرد له‌یارییه‌که‌دا، کوپ و کچ هه‌موو به‌دوای توپه‌که‌دا رایانده‌کرد. گۆلخه‌ندانی کچی عه‌لی خان له‌هه‌مووان

باشتر یاریی دەکرد و لە راکردندا پیش ھەمووانی دەدایەو، منیش تەواو ھیلاک ببووم ھەربۆیەش ناچار، بووم بە گۆلچی، ھیچ تۆپێکم بۆ نەدەگیرایەو، لە ماوەی یەک کاتژمێردا ھەشت گۆلیان لێکردم، منیش لۆمە ی تاریکە شەوێکەم دەکرد.

بۆ نانخواردنی ئێوارە چووم بۆ رەشمالەکەی عەلی خان، ئەو پۆژە خان لەگەڵ کچەکانیدا پۆشیتبوو بۆ راو، بەرانیکی گەورەیان کوشتبوو، خان دوو رانی بەرانی کە ی بۆمالی خۆیان دانابوو، ئەوی تریشی دابەشی مالهەکانی تری ھەوارەکە کردبوو. خەلکی ھەوارەکە ئەو شەو بەگشتی میوانی سروشت بوون. جاری پێشووتر کە لە ھەوارەکە بووم عەلی خان لە گۆشتی راو بەشی ھیچ کام لە مالهەکانی نەدەدا، بەلام ئەمجارە لەو بەرانی کۆییەکی کە راوی کردبوو گۆشتی بەشی ھەموو مالهەکان داوو. زۆربوونی ئازەلی کۆی لە ناوچەکەدا دەبوو ھۆی تیزکردنی سکی کریکارەکانی عەلی خان. لە بەھاردا تاکو سەرەتای ھاوین مەرەکان شیریان زۆر تێدا. کریکارەکان و مال و مندالیان سوود لەو شیر و ماست و دۆیە دەبین، بەلام لە پاییز و زستاندا کە شیر و ماست و دۆ نامینیت راوی ئازەلە کۆییەکان جیگای ئەوانە پرەدەکەن.

پەری خانم کچی حاجی عەلی خانیش بەرازیکی گەورە ی راوکردبوو، گۆشتی بەرازەکە ی بە چەقۆ پارچە پارچە دەکرد و دەیدا بەسەگەکان. پەری خانم تەنھا گۆشتە نەرمەکە ی لێدەکردووە و دەیدا بەسەگەکان، چونکە دەیانگوت ئیسقانی بەراز ددانی سەگەکان دەشکینیت دەبوو سەگەکان ددانەکانیان قایم و بەھیزبن تاکو لە بەرەنگاربوونەوێ گورگدا بە توانابن. لەسەر سفرە ی نانخواردنەکە تەنھا پیاوان دانیشتبوون. پەری خانم بینی و سلاوێکم لێکرد، ئەویش بە ساردی وەلامی دامەو، فەریبای خوشکیشی لەگەڵدا بوو، بەلام ئەو ھەر وەلامی نەدامەو. عەلی خان بەچەند کەسیکی گوت تاکو رەشمالێکم بۆ ھەلبەن؟ بە زوویی رەشمالەکە ی ئێمە بخەو. گۆتم ھاوسەرەکە ی ببی گۆتی موھەندیس ئەمشەو لەرەشمالەکە ی ئێمە بخەو. گۆتم ئەمشەو ماندووم دەچمەو رەشمالەکە ی خۆم. «یەلە»ش وردە وردە ھات و بەبێ ئەوێ پرسیاریک بکات یا قسە یەک بکات خۆی خستە نیو رەشمالەکە ی منەو. ئەمجارە جوتیک پۆتین و کتینی فارسی پۆلەکانی یەکەم و دووھەم بۆ ھێنا بوو. «یەلە» کاتیک چاوی بە پێلاوھەکان کەوت زۆر خوشحال بوو. ئەو پێلاوھە ی جاری پێشوو بۆم ھێنا بوو، پێشانیدام، بەلام بۆی بچووک ببوونەو. ئەم پۆتینانە کە مارکە ی کەوشی میلی بوون و لە باشترین چەرم دروستکرا بوو، نزیکە ی یەک سال و نیو لە نیو ئەو شاخ و بەردانەدا لەپیدا بوو. پاشان بە «یەلە»م گوت کتینی فارسی بۆ ھیناوت.

زوری پینخوش بوو. کتیبه کانی له باوهش گرت، نه مجارهیان بۇ هیچ که سیک، هیچ شتیکم نه هینابوو، هم ئۆتومبیلیم پینه بوو هم پاره شم نه بوو، ته ها که میک نوقل و بسکیتیم هینابوو. چەند قوتویهک گۆشته ماسیم بۇ خۆم هینابوو. مندا له کان، عه بدال و مهحمود و غه فار و فەریبورز هاتن بۇ ره شماله کهم، به لام برزوویان له که لدا نه بوو. هه والی بیژنم لپرسین گوتیان بیژن ئیستا خوینده واره و کتیب ده خوینته وه. بیژن رویشتیوو بۇ گوندی (قازی) له وئ سوپای فیرکاری کتیبی پۆلی یه که میان پیدابوو. گوتم به یانی بیژن ده دۆزمه وه. «یه له» ش کاغه زه کانی ده رکرد و نووسینه وه یه کی زوری کردبوو. پازده مانگ بوو نه مبینی بوو، له ماوه ی ئه و پانزه مانگدا باش پیشکه وتبوو، کتیبی پۆلی یه که می به باشی ده خوینده وه. بیبی به رده وام هاوکاری کرد بوو. عه بدال گوتی موه ندیس وهره با یاری نیشان شکاندنی به رد بکه ی. گوتم ئیستا شه وه و کوا ئه و یارییه ده کریت؟ گوتی باشت که شه وه چەند هه نگاو یک له ره شماله که ی من دوورکه وتینه وه چەند به ردیکی گه وره یان له سه ر زه وی دا کرد و به نۆره به ردیان تیده گرتن. عه بدال و غه فار ده ستیان راستبوو هه میشه له نیشانه که یان ده دا، به لام من ته ها جاریکیش نه متوانی له نیشانه که بده م. لیم پرسین برزوو له کوئییه؟ گوتیان بۇ کارکردن رویشتوو بۇ بۆجنوورد. سن کاتژمیری شه و رویشتیوو شه که ت و ماندوو چومه نیو ره شماله که مه وه. هه ندیک دار و چیلکه یان له نیو ره شماله که دا بۇ دانا بووم. له که شته کانی پیشووه وه فیر ببووم. بویه شخارته م له که ل خۆمدا هینابوو، یه که دهسته شخارته ی ته وریزیم له که ل خۆمدا هینابوو، له ته مه لی خۆمدا ئاگرم نه کرده وه. «یه له» ش به خۆی و دوودانه جه وال و به تانییه کی کۆنه وه هات و له ره شماله که ی مندا لئی نووست. چومه نیو کیسه خه وه که مه وه و به کلاوی کیسه خه وه که م سه ریشم داپۆشی. له ماوه ی چەند چرکه یه کدا خه وم لیکه وت، به یانی زوو به دهنگی قوقه ی که له شیره کانی هه واره که به ئاگاها تم. له نیو کیسه خه وه که دا ئاره قه م کردبووه وه، ده بوو بۇ سوپاسگوزاری خودا هه لسم و دوو رکات نویژی به یانی بکه م، به لام ته مه لی و سه رمای دهره وه ی ره شماله که و عه ره قه کردنه وه ی نیو کیسه خه وه که ریگربوون له نویژکردنم، پاش که میک مانه وه م له کیسه خه وه که دا هیزمدا یه به رخۆم و هه لسام، رویشتمه دهره وه ده ستنویژم گرت و هاتمه وه نیو ره شماله که، دوو رکات نویژم کرد، ئه و نویژکردنه به لامه وه نویژیکی زور له زه تبه خش بوو، چونکه هیچ که سیک به زور نویژه که ی پینه کردبووم و نویژیک نه بوو بۇ ریایی کردبیتم، به لکو حەز و ویستی خۆم بوو. ئیستا زۆریک له خه لکی خه ویان پیتباشته له خودا په رستی. له ته وای ئیراندا و

له پێش شۆڕشدا کۆچەرییه کان که متر له گوندنشینە کان په یوه ست بوون به نوێژکردن و خودا په رستییه وه. پێده چیت هۆکه شی ئه وه بووبیت که دوور بوون له شار. هه ندیک له و خه لکه له هه موو ته مه نیاندا ره نگه مه لا و مزگه وتیان نه دیبیت.

دروستیوونی جاده و په یدا بوونی ئۆتۆمبیل، کردنه وه ی دهر وازه یه ک بوو به پرووی هه وارنشیناندا تا کو پرۆن سهر دانی شاره کان بکه ن. هه روه ها سهر دانی خه لکی شاره کانیش بۆ نێو کۆچەرییه کان، وه ک خویندکاران که بۆ زانیاری وه رگرتن سهر دانیان ده کردن؛ ببوو هۆکاریکی تری چاوکرانه وه و ئاگادار بوون و زانینی هه موو ئه و شتانه ی که به لایانه وه نامۆ بوون. ئیتر دۆخه که گۆرا، خه لکی فیزی نوێژکردن بوون، به لام که مکهم نوێژی ریبایش په یدا بوو. نوێژکردنی راسته قینه زیادیکرد، ریاکاریش هه ر زیادیکرد.

ئێستا که ئهم یاده وه ریبیانه دهنوسمه وه کاتژمیر (٣:٤٠) ی به ره به یانی بۆژی (١٤-٩-١٣٩٠=٢٤-١٢-٢٠١٢) یه تا ئهم به رواره که دوا جاره که چووم بۆ ناوچه ی کورده کۆچەرییه کان. یه ک مانگ پێش ئێستا بوو. ئێستا هه لومه رجه کان له گه ل سالی (١٣٤٧-١٩٦٨) به روارد ده که م جیاوازییه کی زۆر ده بینم. جیاوازی له ژياندا، جیاوازی له شیوازی به ره مه هیناندا، له کرین و فرۆشتندا، جیاوازی له میواندۆستیدا، جیاوازی له یارییکردن، جیاوازی له ئاژه لداریی، جیاوازی له نوێژکردندا. له سالی (١٣٤٨-١٩٦٩) ژیان له سه ر شیوازی هه زار سالی پێش ئێستا به رده وامی هه بوو. که میک گۆرانکاری تیدا بوو راستی و راستگۆی و بیروباوه ر هه روه ک وه هه زار سال پێشتر بوو، به لام له سالی (١٣٩٠-٢٠١١) دا له نێو ره شمالي کۆچەرییه کاند، سینی سه ته لایتم بینی. ئیتر دیاره که شیوازی ژیان چه ند گۆراوه. کاتیک له نێو ره شمالي کۆچەرییه کاند کاره با هه یه و سه یری ته له فزیۆن ده که ین ئه وه دیاره که شیوازی ژیان گۆرانکاری به سه ردا هاتوه... کاتیک ده بینم هه ندیک له و ئاژه لداره به ریزانه عاشقی که ناله فارسییه کانن ئه وه مانای ئه وه یه که گۆرانکاری دروستبووه. کاتیک له مانگی (ئابانی ١٣٩٠- ت یه که می ٢٠١١) خه ریکی نانخواردن بووم له مالی ناسیاویکم، خاوه ن مال گوئی دوینی شه و ئاگاداری هه واله کانی رادیویی (B.B.C) بوویت. گوتم نه خێر، من خه ریکی نووسینه وه ی یاده وه ریبیه کانم بووم. گوئی به پیتی هه واله کانی (B.B.C) بیت نرخ ی دۆلار ئه وه نده ی تر به رز ده بیته وه. ئه و پیاوه ته مه نی حه قتا وه هشت سال بوو، له سالی (١٣٤٧-١٩٦٨) وه هاوڕی مه و زۆر له من دلنیا بوو، بۆیه به ئازادانه قسه ی له گه لدا ده کردم، پێکه وه له باره ی گه نه جه کانی سالی (١٣٩٠-٢٠١١) و مندالانی سالی (١٣٤٧-١٩٦٨) قسه مان ده کرد. گوئی ئه و سه رده مه هه رچی هه بوو هه ر ئه وه

بوو، بهلام ناغای پاپولی، نهوهی ئیستا که نییه راستگویییه. ئیستا هه موو کاره کانمان ریابین. لهو سه رده مه دا یه که گه نجهان ئالوده نه بوون، بهلام ئیستا یه که گه نجی ساخمان نییه. سه د سه ر مه ر و به رخمان به قهرز ده دا به چنوداره کان و نه مانده ناسین و ته نانه ت نه مانده زانی ناویشیان چیه، نه وانیش له کاتی خۆیدا پاره که یان به ته واوی بق ده هیتان، بهلام ئیستا هه رچه نه ده چنوداره کانیش ده ناسین، که چی فیلمان لیده که ن و نیوهی پاره که شمان پیناده ن. نه و کات له پینجسه د که س، یه که که سمان ده چوو بق مه که که و ده بوو به حاجی، کاتیک ده که رایه وه هه موو کرده وه کانی حاجیانه بوو. ئیستا له پینجسه د که س، چوارسه د که سمان ده چین بق مه که که و ده بیه حاجی، بهلام کاریکی باش ناکهین، جگه له خراپه. نه و کات له هه ر پینجسه د که س (٤٩٠) که سمان نوێژمان نه ده کرد، بهلام موسلمانیکی ته واو بووین و پینجیه کی زه کاتمان ده رده کرد، هه قی شیخ و سه یدمان ده دا. ئیستا هه موومان نوێژ ده که یان که چی ریالیک له ده ستمان هه لئاوه ریت و ده ست به گیرفانماندا ناکهین. نه و کات چاومان له ئاسمان بری بوو که خودا شتی کمان بق بنیتریت. ئیستا گویمان له رادیو و ته له فزیوون راگرتووه تا بزانی حکومه ت چیمان پیده دات. نه و کات له هه ژاریدا قه ناعه تمان هه بوو ده وله مه ند بووین، ئیستا قه ناعه تمان نه ماوه و له ده وله مه ندیدا هه ژار بووین، نه و کاته مه ره کانمان گیایان ده خوارد و قه له و ده بوون. ئیستا جو ده خوون و به ره که تیان نه ماوه. نه و کات نه گه ر پینجسه د سه ر مه رمان به مرده یه سوپاسگوزاریمان ده برد بق خودا و کوفرمان نه ده کرد، ئیستا نه گه ر یه که مه رمان به مریت جوین به هه موو که س و هه موو دونیا ده ده یان، نه و کات له هه زار گه نج که سیک زیندانی نه بیینی بوو. ئیستا لانی که م له ده گه نج یه کیکیان له زیندانه. نه و کات هه ندیک له خه لکی سه ر سنووره کان ببوون به کو مونیست و لایه نگری سو فیه ت، بهلام درو یان نه ده کرد، له راستیدا نه شمانده زانی کو مونیست مانای چیه؟ به بیئاگایی لایه نگری سو فیه ت بووین. ئیستا له هه ر چوار که سیک یه کیکیان لایه نگری عه ره بستانی سه ویدییه. نه و کات نه قه رزاری بانک بووین و نه قیستمان له سه ر بوو، ئیستاش نه گه ر که سیک قه رزاری بانک نه بیت هه ر بوونیشی نییه، نه و کات نه مانده زانی هه مام چیه؟ ئیستاش به لانی که مه وه هه فته ی جاریک ده چین هه مام، نه و کات زور به مان نوێژمان نه ده کرد، بهلام له گه ره که که ماندا چه ند که سیک هه بوون به یانیان به به فر و سه رما خو یان ده خسته ئاوی رووباره که وه تا خو یان له شپییی ده ربکه ن، ئیستا که هه مامی گه رم هه یه که چی خو یان ناشوون و هه میشه له شیان پیسه. نه و هاوپییه م نه وه نه ده ی له م قسانه کرد تا ته واو ماندوو بوو، پاشان له خودا پارایه وه

که پښمایي هموو لایه ک بکات. ننجا گوتی رادیق و تهله فزیون، همومومانی کردووه به خه لکی شار. پاشان لئی پرسیم و گوتی هاوړینی به پښم بچی هر چنده زیان خوشتر و ئاسانتر بیت، نیوانمان له گهل خودادا زیاتر دوور ده که ویته وه؟ با بگه پښینه وه بوسالی (۱۳۴۸-۱۹۶۹).

به یانی زوو هاوسره که ی بیبی هات بؤ په شماله که م و منی برد بؤ په شماله که ی خویان بؤ ژمی به یانی. گوتم دهمه ویت بچم بؤ سهردانی بیژهن. بیبی گوتی موهه ندیس تو ئه مړو لیره بمینه ره وه، خه لکی ئه م هواره هینشتا تویان نه بینوه، سبه ی برق بؤ هواره که ی بیژهن. هاوسره که ی بیبی گوتی منیش وا به باش ده زانم که ئه مړو نه چیت بؤ هواره که ی بیژهن، چونکه عه لی خانیش پنی باش نییه و ده لیت هینشتا نه که یشتو تیه ئیره که چی ده روات بؤ لای بیژهن، بویه ئه مه باش نییه ئه گهر ده تو یست سهردانی بیژهن بکه یت راسته وخو بچوویتایه بؤ هواره که ی ئه و. گوتم باشه ئه مړو ئه ردق ده دوزمه وه. گوتی ئه ردق له گهل میگه له که دا (۱ فرسخ = ۶،۲۴ کم) پښا لیره وه دووره.

هه وا سارد بوو هموو پوژنیک پله کانی گهریم چوار جار له ده فته ره که مدا دهنووسی، کاتزمیر حوتی به یانی پوژی (۳۰ ی نازه ری ۱۳۴۸-۲۱ ک یه که می ۱۹۶۹) له ده شتی قورمه میدان پله ی گهرمی دوو پله سه روو سفر بوو. خه ریکی نانخواردن بووم که گویم له دهننیک بوو بانگی ده کرد موهه ندیس، موهه ندیس.. مه نوچه هری کوری خان بوو منی بانگه کرد بوو بؤ نانخواردنی به یانی. هاوسره که ی بیبی وه لای دایه وه و گوتی موهه ندیس نانی به یانی خواردووه. هه تاو ورده ورده گهرم ده بوو، تیشک و تینه که ی به رمده که وت و گیانمی گهرم داهیتابوو. کاتیک له و ده شته سارده دا تیشکی خور گهرمییه که ی به مړو ف ده به خشیت، مړو ف زیاتر هه ست به خور په رستی ده کات. خه لکانی شارنشین، که ساننیک که له خانووی خوش و گهرمدا ده ژین، که ساننیک که سوتهمه نی زور و هه رزانیان له به رده ستدایه، هه رگیز ناتوانن تیپگن بچی چهند هه زار سال پیش ئیستا خه لکی پرویان له خور کردووه و گوتویانه ئه مه خودایه و په رستویانه؟ که ساننیک که گازنکی زور هه رزانیان ده سته که ویت و به کاری ده هینن بؤ خو گهرمکردنه وه، ناتوانن تیپگن که بچی خه لکانی ده شته سارده کانی ئاسیای ناوه راست پرووه و خور ده وه ستن و نویژی بؤ ده که ن؟ دیاره هموو دیارده سروش تیه کان، نیعمه تیکن بؤ هه ستردن به راستیه کانی ئه م جیهانه. راستیه میژوویه کان، راستیه کومه لایه تیه کان و هموو ئه و راستیانه ی که بوونیان هیه. من لیره دا هیچ کاریکم به ئیوه نییه، من خوم له خانوویه کی گهرمدا، ده ژیم که دیواری ژووره کانی ئه ستورن،

په نجه ره كانيشي به هيچ جورېك ههواي ليتايه ته ژووره وه. هر چنده ههوا ساردرت بېت من ناگري سوپاكهم زياتر دهكهم. من ناماده نيم يهك كراسي زيادهش له بهر بكهم بڅوگه رمكردنه وه، ههروهها نامادهش نيم يهك به تاني زيادهش به خومدا بدهم، من هه ميشه ناگري سوپاكهم زياتر دهكهم، هاوكا تيش بير و خه يالم لاي ئو هاو نيشتمان ييه به ريز و بهر هه مهينه رانه يه كه لهو دهشت و كيوه ساردهدا له ژير ره شمالدا ده زين، هاوكا ت بير لهو كريكارانesh دهكه مه وه كه جاده و ريگاوبانه كان بڅهاتوچو ئيمه چاكده كهن. بير لهو ئه ندازيار و كريكارانesh دهكه مه وه كه به سارد و سه رمای زستان بوريه كانی ئاو و گاز بڅو ئيمه چاكده كهن، تا ئيمه بي ئاو و بي گاز نه بين، بير له كريكارانesh كانه كان دهكه مه وه و ريزيان لينده گرم، ئيتړ من له بهر خاتري ريزي ئه وان و رهنچ و ماندوبوونيان ناگري سوپاكهم، كه م دهكه مه وه و نهوت و گازی زياده به كار ناهيتم.

قسه كانی بيبي و هاوسه ره كه يم له گوڼگرت، ئيتړ لهو پوژه وه باسي پويشتنم بڅهواره كه ي بيژهن نه كړد. چووم بڅو لاي عه لي خان، پيتمگوت دهمه ويت برؤم بڅولاي ئه ردؤ. عه لي خان گوتي ميگه له كه ي ئه ردؤ (۱ فرسه خ = ۶,۲۴ كم) ليژه وه دووره، ميگه له كانی تر نزيكترن و ئه ردؤ دووره. عه بدال گوتي من موهه نديس ده به م بڅولاي ئه ردؤ، به لام ده بيت به سواری حوشتر برؤين. عه بدال و غه فار دوو حوشتر يان هيئا، كوچانيان خسته سه رپشتي يه كيكيان و من سواری بووم. ئه وانيش هه ردو كيان به بي كوچان سواری حوشتره كه ي تر بوون، غه فار له دواوه و عه بدال له پيشه وه. عه بدال قاچه كانی به ملاولاي ملي حوشتره كه دا شو پر كړد بووه وه. دوو كوره كوچه ريي به خيژايي حوشتره كه يان لينده خوړي. به بي ئه وه ي هيچ بترسن. مني شارنشينش هه رچه نده حوشتره كه م كوچاني ليكرابوو، به لام هيشتا هه ر دهر سام له سه ر حوشتره كه بكه ومه خواره وه. ئه وان پويشتن و من جيمام. پاشان به ناچاري گه رانه وه به شوينمدا و به يه كه وه كه وتينه ري. عه بدال كوچيكي وريا و به هوش بوو، له هه موو مندا لاني هوزه كه به هوشتر بوو. زور ئازا و چاپووك بوو، هه رگيز نه ده وه ستا و له جووله دا بوو، به به هانه ي جيا جياوه مؤله تي له خان وهرده گرت و سواری ئه سپي ك ده بوو. باوكيشي ته نها ولاخيكي هه بوو كه كاري پينده كړد، ئه و ولاخش هه ر هي خان بوو. عه بدال يا سواری حوشتر ده بوو يا سواری ئه سپ. به دارلاسيكه كه ي راوي كه و و سويسكه ي ده كړد. عه بدال ئاوي ده هيئا و داري كوده كړده وه، گياي كيوي و زرشكي كوده كړده وه، گوراني ده گوت و شمشالي لينده دا. لهو سارد و سه رمایه دا كه من جلي گه رمي ژيره وه م له بهر دا بوو،

کراس و چاکهت و پانتوالم له بهردابوو، له سهر نه وانه شه وه چاکه تیکی گهرم له بهرکرد بوو، به لام هینشتا هر سهرمام بوو، به لام عه بدال تن ها یه ک کراسی له بهردا بوو هیچی تر. کاتیک له کتو بووین بریار وا بوو پیکه وه پیشبرکینی راکردن بکهین. حاجی په مه زان داوهر بوو له ننو انماندا. من قهیتانی پتلاوه کانم توند کرد و عه بدالیش پتلاوه کانی. دانا و به پیپه تی له گهل مندا که و ته راکردن، به نئو نه و هموو به رده دا، که چی هینشتا نه و پیشی منی دایه وه و من له گهل نه و دا دهر نه چووم. غه فاریش هه روه کو عه بدال نازا بوو، توپی یاریکړدنه که ی له گهل خوی هینابوو، له و کتو هه ردو وکیان سواری حوشریک بپوون به سواری حوشره وه یاری توپاننیا دهر کرد و توپه که یان بق ناسمان هه لده دا و ده یانگرتنه وه. هر کاتیک توپه که بکه و تابه ته خواره وه به خیرایی یه کیکیان داده به زی و توپه که یان هه لده گرتنه وه و به یه ک خوه لدان سواری حوشره که ده بوونه وه.

به لای دوو میگه له مه ردا تپه پووین، شوانی میگه لیکیان منی دهناسی نه و میگه له ش هر هی عه لی خان بوو، پاش چاکوچونی هه والی نه ردوم لپرسی. به رده وام بووم له رویشتن، عه بدال و غه فار زور پیش من که و تپوون و خویان گه یان دبووه لای نه ردق و له حوشره که دابه زیبوون و نه ردقش سواری حوشره که بپوو، به ره و پیری من هات بوو. کاتیک به من گه یشت، حوشره که ی به ته نیشت حوشره که ی منه وه راگرت و خوی هه لدایه سهر حوشره که ی من و له دواوه سوار بوو. دهستی له ملم کرد و نه ملاولای ماچکردم، وهک نه وه ی برا بچو و که که ی خوی بینیتنه وه، پیکه وه رویشتن تا به میگه له که گه یشتینه وه. شوانه که له گهل عه بدال و غه فاردا چاپان ناماده کردبوو. میگه له که هیواش هیواش ده له وه ران. نه ردق ده یگوت شوانی له م ده شته دا زور خوشتره له شوانیتی نئو شاخ، لیره له وه ر زیاتره و مه رده کاننیش باشر ده بینین. ده یگوت، به لام لیره گورگ زیاتره، شه وانه ده بیت زور وریا بین.

سه گه کان به ده وری میگه له که دا ده گه ران و پاسه وانیا دهر کرد. هیچ میگه لیک نه بوو گورگ چند مه ریکی لی نه خوار دبیت. نه ردق هینشتا نه بپوو به شوان، به لکو هر شاگرد شوان بوو. نه و له هموو ته مه نیدا نه بوو به شوان. شوانی میگه له که ناوی حه بیب بوو له نه ردق گه نجر بوو، که سیکی به هوش بوو، هه موو مه رده کانی میگه له که ی به ناو دهناسین. هه میشه بیر و هوشی له سهر مه رده کان بوو. نه وان پیکه وه هه ندیک یاریان به توپه که کرد. حه بیب ده یگوت عه لی خان مافی خویه تی نه م توپه شه ی تانه به چه قق پارچه پارچه بکات. نه وان پیشتریش یاریان به توپ کرد بوو، به لام به توپی موو، له مووی مه ر و نازه له کان توپیان دروسته کرد، به لام توپی یاریکردن یاخود

توپی لاستیک نه‌وه په‌که‌مین جار بوو که بیت بڼه‌واره‌که‌یان. حه‌بیب ده‌یگوت توپ شه‌یتانه، نه‌ردو ده‌یگوت هم توپه‌ په‌کټک بووه له نه‌ستیره‌کان و که‌وتوته خواره‌وه بڼه سهر زه‌وی.

نیستا که شیردوشین نه‌ماوه می‌گه‌له‌که له‌ه‌واره‌که‌وه دوور بوو. می‌گه‌لی نه‌ردو و حه‌بیب (۱۰-۱۲) پوژ بوو نه‌گه‌را‌بووه‌وه بڼه‌واره‌که. خوشیان چه‌ند پوژیک بوو سهردانی ه‌واره‌که‌یان نه‌کرد بووه‌وه. کوره‌که‌ی حه‌بیب له ه‌واره‌که‌وه خواردنی بڼه‌هینان. هر له‌نزیک خویان چالیکیان ه‌لکه‌ند بوو که‌مټک ناوی بارانی تیدا کو‌بووه‌وه. خوشیان و مه‌ره‌کانیش هر له‌و چاله‌ ناویان ده‌خواره‌وه. کاتیک ناوی چاله‌که که‌م ده‌بوو به‌ حوشر له‌ پووباری (ناموون)‌وه ناویان ده‌هینا، کاری نه‌و ناوه‌یتانه‌ش له نه‌ستوی کریک‌ارانی ه‌وارنشینه‌که بوو، په‌ک باران بارین کټش‌ی بی ناوی چاره‌سهر ده‌کرد. نانی نیوه‌پوم له‌گه‌ل حه‌بیب و نه‌ردو و عه‌بدال و غه‌فار خوارد. نه‌ردو ناوی کولاند و ه‌ندیک پونی مه‌ری کرده‌ قاپیکه‌وه. ناوه‌ کولاه‌که‌شی کرد به‌ سهر پونه‌که‌دا، نانی له‌کاسه‌که‌ گوشي و هر پټنجمان له‌ په‌ک کاسه‌دا ده‌ستمانکرد به‌نانخواردن و به‌دم نانخواردن‌یشه‌وه قسه‌مان ده‌کرد و پټده‌که‌نین. ه‌له‌به‌ت له‌و ه‌واره‌ سارده‌دا ناگره‌که‌ش بڼه‌ خوی نیعمه‌تیکي گه‌وره‌ بوو. بایه‌کی سارد له‌ باکوره‌وه ده‌هات. خو‌ریش به‌و دیودا شو‌رده‌بووه‌وه، کات دوانیوه‌پو بوو کاتی جی‌هټشتن و مال‌ئاوایی بوو. به‌ نه‌ردوم گوت سبه‌ی ده‌چم بڼه‌ لای بیژهن. گوتی به‌بیژهن بلای به‌ زوویی ب‌روات به‌ره‌و تورکمان سه‌حرا. گوتم بڼه‌چی؟ گوتی ه‌ه‌وا له‌ قوره‌مه‌یدان زور سارد ده‌بیت و به‌فر و بارانیکي زور ده‌باریت، بڼه‌ پیویسته به‌ زوویی له‌ گه‌رده‌نه‌ی شه‌له‌می ناودیو بیت و خوی و می‌گه‌له‌که‌ی بگه‌یه‌نټه‌ تورکمان سه‌حرا. گوتم بڼه‌چی توش می‌گه‌له‌که‌ نابه‌یت بڼه‌ تورکمان سه‌حرا؟ گوتی من خزمه‌تکاری عه‌لی خانم، ه‌ره‌چی نه‌و بلټ من نه‌وه ده‌که‌م. عه‌لی خان ته‌ماح گرتوویه‌تی، پاره‌ی داوه و په‌ریزی کړیوه. ده‌یه‌ویت مه‌ره‌کانی دواين چله‌ پوشی په‌ریزه‌کان بخون. گوتم تو به‌ عه‌لی خانت گوتوه که ه‌ه‌وا سارد ده‌بیت و به‌فر ده‌باریت؟ گوتی عه‌لی خان که‌ی گویی له‌ قسه‌ی من گرتوه؟ دویټی عه‌بدولعه‌لی بلند به‌ سواری نه‌سپه‌وه لی‌ره‌وه تی‌ه‌ری پویشټ بڼه‌ راو، پټمگوت ناگادارین ه‌ه‌واسارد ده‌بیت، به‌لام نه‌و له‌ وه‌لامدا پټمگوت دووباره‌ توی شټت که‌وتیته‌وه قسه‌ بیتامه‌کانت، هر کاتیک ه‌ه‌وا ساردبوو نه‌و کاته ده‌پوین.

هټشتا خو‌ر ته‌واو ناوا نه‌ببوو که گه‌یشتمه‌وه به‌رده‌می په‌شماله‌که‌ی حاجی عه‌لی خان، به‌سهر حوشره‌که‌وه بای سارد له‌ده‌موچاومی دابوو، زورم سه‌رمابوو،

حه زمه د کرد به زوویی بچمه په شماله که وه و که سیک چایه کی گهرم بداتی. عه بدال له حوشره که ی دابه زی و حوشره که ی منی خواند تا کو دابه زم. پهری خانمی کچی علی خان به تفهنگیکه وه وه ستا بوو به پیکه نینه وه کوتی موهندیس سواری حوشریش بوویت؟ ئه ی که ی سواری ئه سپ ده بیت؟ سلوم کرد و علی خان کوتی موهندیس ئه مشه و (شهوی یه لدا) یه چایش ئاماده یه. چوومه نیو په شماله که ی علی خان، ئاماده کاری ته واو بو شهوی یه لدا کرابوو، هه موو شتیکیان دانابوو، تن ها شووتی لئ نه بوو، سینیه که چهره س دانرا بوو، له ناوه راستدا نو قل دانرابوو. نوسره ت خه ریکی له شیشدانی جگه ری ئاژه لی راو کراو بوو. په شمالی خان گهرم بوو له دوو ئاگرداندا ئاگریان کردبو وه. ژنه کانی خان له گه ل مندا له کانیا نداندا خه ریکی وردکردنی گوشت بوون. له دووری ئاگردانه که وه دانیشتم و چایه کم خواره وه، دوو شیش دل و جگه ریش به شی من بوو. خواره دنه وه ی چای گهرم و خواردنی دل و جگه ر هیلای کی له شیان دهرکردم.

له و کاته دا کارکردن که م بوو. هه ندیک له پیاوان و گه نجه کان بو کازکردن رویشتبوون بو بوجنورد، یه که م سال بوو که چه ند که سیک به یه که وه برؤن بو کارکردن. باری ژپانی خه لکی هه واره که له هاوین خراپتر بوو. له هاویندا به هو ی بوونی شیر و ماست و ئاوی سازگار و هه وای فینکی کوستانه وه، خه لکه که ژپانیان باشتربوو، به لام له سه ره تای زستاندا و له و ده شته دا شیر و ماست نه بوو، ئاوی ش که م بوو. خه لکه که زور برسی بوون، ئه و خه لکه هه ژاره هه ندیکیان گهنمی رژاوی نیو زه وییه کانیا ن کو کردبو وه. هه ر مالیک و چه ند کیلویه ک گهنمیا ن ده سته که وت بوو، زور دلپان به و گهنمه که مه خو شبوو. علی خان پیگوتبوون ئه و گهنمه ی که له سه ر زه ویه که رژاوه، ئه وه به شی مه ره کانه و ئیتر نابیت هیچی تری لیکوبکه نه وه بو خوتان. ژنانیش به هو ی بیکارییه وه زور به یان خه ریکی چینی په شمال بوون.

علی خان که وته قسه کردن له گه لم، تا ئه و کاته، به و شیوه یه له گه ل مندا قسه ی نه کردبوو، هه میشه من پرسیارم له و ده کرد دهر باره ی میگه له کان ومه ر و له وه رگه و شیوازی راوکردن، ئه ویش وه لامی دهمامه وه، به لام ئه مجاره یان به پیچه وانه وه، ئه و که وته پرسیارکردن له من. دهمزانی که پرسیاره کانی به هو ی ئه و ریزگرتنه وه بوو که سالی پار پولیسه کان لپیانگرتم. مالی حاجی علی خان هیشتا گومانیان له من هه بوو، حاجی علی رووی تیکردم و کوتی تو کتیت؟ باوکت کاری چییه؟ خه لکی کویتیت؟ بوچی وازت له کار و کاسبی خوت هیناوه و دیتت بو نیو کوچه رییه کان؟ مه گه ر تو خویندکار

نيت و پيوستيت به ژيان نيبه، نه مه چون زانکويه که تو لني دهخوينيت؟ نه وان له کاتي هاویندا مؤلته پنده دهن که ببيت بولای نیمه، به لام خو ئیستا کاتي زانکو و قوتاخانه یه، چون مؤلتيان پنداویت. منیش وه لامم دایه وه و هندیک له قسه کانم بۆ پروونکرده وه، به لام نه و قه ناعه تی به وه لامه کانی من نه بوو. پهری خانم دانیشتبوو یاری به ناگری ناو ناگردانه که ده کرد و هیچ قسه یه کی نه ده کرد، به لام دیاربوو که نارحمت بوو. عه لی خان گوتی حکومت مانگی چه ندت مووچه ده داتی؟ کاتیک گوتم خویندکارم و هیچ مووچه یه که له حکومت وهرناگرم، گومانی زیاتر بوو. ژن و منداله کانیشی گوئیان بۆ قسه کانمان گرتوو، پهری خانم یاری به تفهنگه که ی ده کرد، تفهنگه که ی فیسه کی تیدابوو، چه ند جاریک میلی تفهنگه که ی راکیشتا، به لام من نه مده زانی ده یو یست یاری به تفهنگه که ی بکات، یاخود ده یو یست من بترسینیت.

نه سه دی کوپی خان له ههواره که ی خویه وه ها تیبوو، نه ویش له ره شماله که دا دانیشتبوو. نه سه دیش جار جاریک هاوتای باوکی پرسپاری ده کرد. پهری خانم گوتی باشه نه گهر خویندکاری زانکویت و مووچه له حکومت وهرناگری و نوکه ری حکومت نیت، نه ی بۆچی پار پولیسه کان ههستان له بهرت و ریزیکی زوریان لیگرتیت؟ دیاربوو نه وان له ترسی تو رویشتن و ئیمه یان جی هیشته. خان گوتی نه مجارهش نامه ی خۆناساندن پینه؟ منیش نامه ی ناساندنی زانکوم نیشاندان، به لام نه وان قناعتیان به نامه کان نه کرد. نه مجاره یان زانکو منی به پولیس وقایمقامیه تی بۆجنوورد ناساند بوو. عه لی خان ده یزانی من خه لکی شاری یه زدم، بۆ جاری ده یه من لئی پرسیم خه لکی کوپی شاری یه زدیت؟ ده یو یست باشتر بزانیته و نه و ته نها یه که جاریش رویشتبوو بۆ یه زد. هوکاری رویشته که شی به م جوړه گیرایه وه. له له شکری کرمانه وه ها تیبوو مه پریان لیگری بوو. نه و یه که م جار بوو که بۆ وهرگرتنی پاره ی مه په کان بروات بۆ شاره کان. هه میسه چتوداره کان خویان پاره ی مه په کانیان بۆ هینابوو، به لام نه مجاره یان خوی به دوا ی پاره ی مه په فروشراوه کانی که وتبوو. نوینه ری سه ره شکری کرمان گوتبوی بۆ وهرگرتنی پاره ی مه په کانت ده بیت خوت بیت بۆ کرمان، چونکه ده بیت خوت چه کی پاره که ئیمزا بکه یت تا پاره که وهرگریته. عه لی خان یه که ده به رونی مه ری له گه ل خویدا بردبوو، به هه زار به ده بختی خوی گه یانده بووه کرمان. (۱۶۰۰) سه ره مه ری به له شکری کرمان فروشت بوو. ژماره یه کی زوری مه په کانی هی خوی بوون، هه ندیکی تریش هی خه لکانی تربوون. نزیکه ی یه که هه فته له کرمان مابووه وه تا پاره که ی وهرگریته، له کرمان له گه ل بازرگانیکی خه لکی یه زد ئاشنایه تی په یدا کرد بوو،

كە ئەۋىش بۇ ۋەرگرتنى پارە لە لەشكرى كرمان لە يەزىدەۋە ھاتىبوو. ئەۋ بازىرگانه يەزدىيە دانەۋىلە و پۇنى بە لەشكر فرۇشتىبوو. ئەۋ بازىرگانه ناۋى حاجى ئەحمەدىيە بوو، لەگەل عەلى خاندا بىۋون بە ھاۋرىنى يەكتىرى. حاجى ئەحمەدىيە لە كرمان خانۋىيەكى ئىجارە كىردىبوو، ئەۋ خانۋە جىگەلى دانىشتىنى بوو، لە ھەمان كاتدا جىگەلى بازىرگانه كىردىنىشى بوو. حاجى ئەحمەدىيە، حاجى عەلى خانى بىردىبوو بۇ مالىكەلى خۇى و خىزمەتلىكى زۇرى كىردىبوو، ھەردىكىيان پارەكەيان لە لەشكرى كرمان ۋەرگرتىبوو پۇشتىبوون بۇ يەزد. حاجى عەلى خان چۈر پۇژ لە يەزد مىۋانى حاجى ئەحمەدىيە بىۋو، كاتىك ناۋىنىشەنى دۈكەنى بازىرگانهكى حاجى ئەحمەدىيەم بە حاجى عەلى خان گوت، گوتى بۇچى تۇ ئەۋ دىناسىت؟ گوتىم حاجى ئەحمەدىيە ھاۋسەرى ئامۇزاكەمە، ناۋى ھاۋسەرىكەشى حاجى پەزۋان خانمە باۋكى ھاۋسەرىكەشى ناۋى حاجى محەمەد عەلى پاپولىيە. كاتىك ناۋى عەباسى كۆپى ئەحمەدىيە و مىندالەكانى تىرم گوت و ناۋى خىزمەكانىم ھەموو زانى، ۋەك گول گەشەنەۋە. ئىنجا عەلى خان باۋەپى پىكردىم. پاش ماۋەيك لە پىرسىاركىردى دەستىكىرد بە پىكەنەن. مىندالەكانىشى ھىمەن بوۋنەۋە. ئەسەدى كۆپە گەۋرەلى عەلى خان تەمەنى لە چل سال زىاتىر بوو. ئەسەد لەۋ سەردەمەدا چەند كۆپىكى ھەبوو، ئەۋ دەۋىست ھەموو كۆپەكانى بىئىرىت بۇ قوتابخانە. پەرى خانم و خوشەكانى لە دەۋرى ئاگرەكە ھەلسان و پۇشتىن.

كۆپەكانى دىكەلى عەلى خان ھەيدەر و كەپاپ خۇيان سەۋكى ھەۋار بوون و خاۋەنى مىگەلە مەپى خۇيان بوون، لەگەل عەلى خاندا نەبوون. ئەسەدىش لە ھەۋارىكى تىر بوو. ئەۋ شەۋە ھاتىبوون بۇ سەردانى باۋكىيان. عەلى خان لەۋ سالىدا پەيۋەندى بە شارى يەزىدەۋە نەچچەراۋو. ھەموو سالىك نىزىكەلى پىنجسەد مەن پۇنى زەردى بۇ حاجى ئەحمەدىيە دەكرى. ھەندىك جار حاجى ئەحمەدىيە پۇنەكەلى دەنارد بۇ بازىرگانهكانى مەشھەد و تەربەت و ھەيدەرىيە و تاران.

ئاشنايەتى حاجى ئەحمەدىيە لەگەل حاجى عەلى خان سوۋدىكى زۇرى بۇ عەلى خان ھەبوو. حاجى ئەحمەدىيە بە عەلى خانى گوتىبوو سالى چەند سەد مەن پۇنى بۇ بىئىرىت. حاجى عەلى خان پىيگوتىبوو، مەن ئەۋەندە پۇنم نىيە. حاجى ئەحمەدىيە پىيگوتىبوو لە خەلكانى تىر بىكەۋە و بە مەنى بفرۇشەۋە. ھەر ئەۋ قسانەلى حاجى ئەحمەدىيە بوو بە ھۇى ئەۋەلى كە حاجى عەلى خان بىيىت بە بازىرگان و ھەر خۇى پۇن و كەشك و خورى ھۈزەكان بىكەت و بىفرۇشەۋە بە بازىرگانهكان. ئەم بازىرگانهكىردنە ژيانى حاجى عەلى چەند بەرانبەر باشتر كىردىبوو، شارەزايىيەكى باشى لە كارى بازىرگاندا

په‌يډاکرد بوو، پاشان راسته‌وخو به‌روبوومي نازهلې دهنارد بو بازارپه‌کانې تاران. حاجي
 عه‌لي خاني مه‌ردار، کاري بازرگانيشي ده‌کرد، له بوجنووردیش خانووي باشي هه‌بوو.
 پاشان زانيم که له تارانش خانووي هه‌يه. نه‌و شه‌وه به‌گشتي ده‌رباره‌ي شاري په‌زد
 و بازرگانه سه‌رپاسته‌کانې قسه‌مانکرد. من زياتر گويم ده‌گرت. حاجي عه‌لي ده‌يگوت
 ده‌ ساله و هه‌ر ساليک بايي نزيکه‌ي (۳۰۰) هه‌زار تومنه‌ن کاري بازرگاني له‌گه‌ل
 بازرگانه‌کانې په‌زدا ده‌کات، نه‌وان ته‌ن‌ها يه‌ک ريال فيليان لينه‌کردوو، پاره‌که‌شيان
 دوا نه‌خستوو، هه‌ميشه له‌کاتي خويدا پاره‌که‌يان بو ناردوو. (۳۰۰) هه‌زار تومنه‌ني
 نه‌وسالانه ده‌زاني ده‌کاته چهنده؟ واته نزيکه‌ي پازده مليارد تومنه‌ني سه‌ره‌تاي سالي
 (۱۳۹۰-۲۰۱۱) و سي مليارد تومنه‌ني کوتايي سالي (۱۳۹۱-۲۰۱۲).

په‌ري خانم دووباره گه‌رايه‌وه بو نيو ره‌شماله‌که، به‌لام نه‌مجاره‌يان به‌بي تفهنگ
 هاته‌وه. ژن و زوربه‌ي منده‌اله‌کانې خان نووستبوون، من دانيشتبووم له‌گه‌ل عه‌لي خان
 و نه‌سه‌د و په‌ري خانم دا. په‌ري خانم مقاشه‌که‌ي له‌ ناگرده‌نه‌که وه‌رده‌دا، رووناكي
 چرا ده‌ستيه‌که و ناگري ناگرده‌نه‌که له‌ سه‌ر گوناي ده‌دا. په‌ري خانم ته‌مه‌ني نزيکه‌ي
 بيست‌وپينج سال ده‌بوو. ده‌سته‌کانې وه‌کو ده‌ستي کچه‌کانې تر نه‌بوون. ده‌ستي کچاني
 تري هوزه‌که زير و قليشاو بوون، به‌لام ده‌ستي په‌ري خانم ده‌ستي کارکردن نه‌بوون،
 ده‌سته‌کانې نه‌و ته‌ن‌ها هه‌وساري نه‌سپ و ده‌سکي تفهنگي پي گيرابوون، کراسيکي
 گولداري سووري له‌به‌ردا بوو، له‌ به‌ر رووناكي ناگره‌که کراسه‌که‌ي بريسه‌که‌ي ده‌دايه‌وه.
 کراسه‌که‌ي تازه و له‌باشترين جوړي قوماش بوو. داميني کراسه‌که‌ي به‌گولي گه‌وره‌ي
 زهره‌د و سوور پازابووه‌وه و تا قوله‌پتي هاتبوو. گوره‌ويه‌کي سپي ناسکي له‌پيدا بوو.
 قاچه‌کانې ده‌رنه‌ده‌که‌وتن. شه‌و دره‌نگ ببوو. نه‌و سه‌ره‌پوشه‌ي به‌سه‌رييه‌وه بوو لايدا و
 ده‌موچاوي به‌ته‌واوي ده‌رکه‌وت، نه‌وه‌يه‌که‌مجار بوو که‌ پوخساري ببينم. دووسال بوو
 نه‌وم بينيوو، به‌لام هيچ کاتيک نه‌وه‌نده له‌ نزيکه‌وه نه‌مدې بوو، هيچ کاتيکيش نه‌وه‌نده
 سه‌يرم نه‌کرد بوو. لووتيکي بچکولانه و جواني هه‌بوو، چاوي گه‌وره و بروکانې باريک
 بوون، به‌گشتي نمونه‌ي کچه‌ کورديکي کوچه‌ري بوو.

له‌ناکاو به‌بي هيچ پيشه‌کيه‌ک لني پرسيم تو چوويت بو ئيسرايل؟ گوتم نه‌خير
 نه‌چووم بو ئيسرايل. له‌و کاته‌دا حاجي عه‌لي خان بيده‌نگ بوو. نه‌مجاره‌يان گوتي نه‌ي
 رات چيه‌ ده‌رباره‌ي جه‌نگي فيتنام؟ به‌و پرسياړه که‌ميک تاسام، من وامده‌زاني نه‌و به
 هيچ جوړيک نازانيت فيتنام چيه‌؟ که‌چي واباسي جه‌نگي فيتنام ده‌کات. له‌و سالانه‌دا
 له‌باره‌ي جه‌نگي فيتنامه‌وه باسيکي گه‌رموگور هه‌بوو. ئينجا گوتي من کتبيي (جه‌نگي

شەکر لە کوبا) لە نووسینی (جان پۆل سارتر) م خۆیندۆتەو. ئایا تۆ خۆیندۆتەو؟
خۆشەختانە کتێبێک لەلایەن دکتۆر سیروسی سوھامی و دکتۆر عەلی شەرێعەتییەو
بە خۆیندکاران ناسینرا بوو، من ئەو کتێبەم خۆیندبوو، بەلام وەرگیرانی چاپی
یەکەمی کتێبەکە قەدەغەکرا. کتێبەکە بە بێ مۆلەت چاپ کرابوو. لە بیرى ئەو
بووم بە پەری خانم بێم کتێبی (جەنگی شەکر لە کوبا)م خۆیندۆتەو یان نا؟ ئایا ئەو
تەلەپەک نییە بۆ من؟ ئەو کاتە سەر دەمێک بوو کە هەموومان گومانمان لە یەکتەری
هەبوو، بە هیچ جۆرێک چاوەڕوانی نە دەکرد لە نیو رەشمالی خانیکى مەرداری کوردی
کوچەرییدا لەم دەشتی قورەمەیدانەدا کتێبی (جەنگی شەکرى کوبا) ی سارتر پەیدا
ببێت. عەلی خان گوتی ئەمشەو شەوی یەلدا، با ھۆنراوەیەکی حافظان لە سەر شەوی
یەلدا بۆ بخوینمەو:

ھاوڕێیان بە غەزەل پەرچی یار شانە بکەین
شەوێکە خوش و درێژی بەم قسانە بکەین
دلان لە خەلوەتی شادیی جەمن ھەموو، یاران
بە چاوەزار دەمبەستی رەقیبی یانە بکەین
چەنگ و رۆباب بە دەنگی بەرز و بلند دەلێن
لە لیوی خەلکی دەروون تۆشی عاشقانە بکەن
بە گیانی یار کە عیشق ئابرووبەر و ھەلە نین
ئەگەر بە لوتفی خودا تەکیە خالیسانە بکەین
گەلێکە بەین، لە بەینی ئوین و عاشقی زار
کە یار ناز دەکا شیومنی شەوانە بکەین
یەکەم ئامۆژگاریی پیر ئەم کەلامە شیرینە
حەزەر لە ھاوڕێی نامەردی ئەم زەمانە بکەن

خان دێری کوتایی چەند جارێک دووبارە کردووە، کە ئامۆژگاری کچەکی خۆی
دەکرد... پاشان پووی کردە پەری خانم و گوتی کات درەنگە برۆ بخو، سبەینیش ھەر
پۆژی خودایە. من ھێشتا بە عەلی خانم نەگوتبوو کە سبەی دەمەوێت بچم بۆسەردانی
بیژەن. پەری خانم لە جیگای خۆی ھەلسا و پووی کردە من و گوتی سبەی لەگەڵ
ئێمەدا وەرە بۆ راو. ئەسەد گوتی موھەندیس ناتوانیت سواری ئەسپ ببیت. پەری خانم

گوتی فیر ده‌بیت. علی خان گوتی تا سبه‌ینی خودا گه‌وره‌یه ئیستا بۆن بخه‌ون. «یه‌له» له ره‌شماله‌که‌ی مندا ئاگری کردبووه‌وه، به‌لام هینشتا ناو ره‌شماله‌که‌ ساردبوو. هه‌ستمکرد که من هیچ شتیک له باره‌ی ئه‌م کۆچه‌رییه‌انه و علی خان و بنه‌ماله‌که‌ی نازانم. ئه‌و کچه‌ی نیو کاتژمیر له‌وه پینش وام هه‌ستده‌کرد جگه‌ له‌پاو و ئه‌سپسواری هیچی تر نازانیت، که چی ئیستا وا باسی سۆقیه‌ت و کوبا و ئیسرائیل ده‌کات. پاشان له‌و سالانه‌ی دوا‌یدا زانیم، ژماره‌یه‌کی زۆر له‌ ئه‌ندامانی ساواک بۆ خولی هه‌والگری چوو بوون بۆ ئیسرائیل. پرسیاره‌که‌ی پهری خانمیش هه‌ر په‌یوه‌ندی به‌وه‌وه هه‌بوو. پرسیاره‌که‌ی دوولایه‌نه‌ بوو، واته‌ تو ساواکیت و خولت بینیه‌وه. له‌ باره‌ی علی- خانیشه‌وه وا بیرم ده‌کرده‌وه هه‌موو ژبانی له‌نیو مه‌ر و بزندا به‌سه‌ربردووه، که چی هۆنراوه‌ی حافزی له‌به‌ر بۆ ده‌خویندمه‌وه، غه‌زه‌لیکیشی هه‌لبژارد بوو که په‌یامیکی تیدا بوو، ده‌یگوت خۆتان بپاریزن له‌ قسه‌ی نابه‌جی و خۆتان به‌ دووربگرن له‌ که‌سانی نه‌ناسراو، به‌لام بۆچی علی خان ئه‌م هۆنراوه‌یه‌ی هه‌لبژارد؟

یه‌ک کاتژمیر، له‌ نیوه‌ی شه‌و لایدا بوو، هه‌وا سارد بوو، ئه‌گه‌رچی ئاگریش له‌ ره‌شماله‌که‌دا هه‌بوو. سه‌یری گه‌رمییۆم کرد نزیک پله‌ی سفری سه‌دی بوو. «یه‌له» له‌ نزیک ئاگره‌که‌وه‌ نووستبوو، که‌لوپه‌له‌کانی خۆی له‌وناوه‌ بلۆکردبووه‌وه، پینلاوه‌کانی له‌پیدا‌بوون. منیش به‌تانییه‌کم پیتادا، جه‌والیکم هینا ئه‌ویشم له‌ سه‌ر به‌تانییه‌که‌وه‌ پیتادا. خۆیشم لێی نووستم. کیسه‌ خه‌وه‌که‌م زۆر گه‌رم و باش بوو، زوو خه‌وم لیکه‌وت. به‌یانی که‌ به‌ئاگاهاتم زۆر سارد بوو، له‌ کیسه‌ خه‌وه‌که‌م هاتمه‌ده‌ره‌وه، گویم له‌ ده‌نگی عه‌بدال وغه‌فار و چه‌ند کوپ و کچیکی- تر بوو که‌ خه‌ریکی یاریکردن بوون به‌ توپه‌که‌، کاتی بیکاری خه‌لکه‌که‌ بوو، گه‌نجه‌کان ده‌یان‌توانی و ماوه‌یان هه‌بوو به‌یانیان دوو کاتژمیریک یاری بکه‌ن یاخود شه‌وانه‌ ماوه‌یه‌ک یاری بکه‌ن. هینشتا خۆر تازه‌ سه‌ری ده‌ره‌ینا بوو، مندا‌لانی (۱۰-۱۵) سال پیکه‌وه‌ به‌ کوپ و کچه‌وه، یارییان ده‌کرد. مه‌نۆچه‌ه‌ری کوپی علی خان هات بۆ لام و گوتی خان چاوه‌پروانی تو ده‌کات، به‌ پرویه‌کی خۆشه‌وه‌ رۆیشتم بۆ ره‌شماله‌که‌ی خان. که‌ گه‌یشتمه‌ نیو ره‌شماله‌که‌ سفره‌ راخرا بوو، خان و ژن و مندا‌له‌کانی هه‌موو له‌ ده‌وری سفره‌که‌ دانیشتبوون.

علی خان فه‌رمووی دانیشتنی لێ کردم و گوتی هه‌وا زۆر سارد بووه، پینویسته به‌ زوویی باربکه‌ین و برۆین به‌ره‌و (مه‌راوه‌ته‌په‌)، پینویسته هه‌ر ئه‌م‌رۆ به‌زوویی له‌گه‌ل هه‌موو گه‌وره‌ پیاوانی هه‌واره‌کانی تر کۆببینه‌وه و به‌رنامه‌ی کۆچکردن به‌ره‌و مراوته‌په‌ دا‌بنین. پهری خانم گوتی من له‌گه‌ل مندا‌له‌کاندا ده‌رۆم بۆ پاو. به‌ شیوازی فه‌رمانکردن

گوتی موهه ندیس توش له گهل ئیمه دا وهره بؤراو. به راستی زؤرم چه زده کرد له گهلاندا برؤم، به لام من چه زم له راو و کوشتنی گیانداران نه بوو. چه زم به کوشتنی هیچ زینده وهریک نه ده کرد، به تایبته ناژه له بی زیانه کان، به لام له وهش گرنکتر، له سواربوونی ئه سب دهرتسام، بویه گوتم ئیشه لالا پوژیکی تر له گهلان دیم، به لام ئه مړو چه زده کم له لای عه لی خان بمینمه وه.

په ری خانم تا قمی فیشه کدانه که ی به ست و تفهنگه که شی کرده شانی، به بی ئه وه ی قاچی له سهر هیچ شتیک دابنیت یه کسهر له زه وییه وه خوی فریدایه سهرمانیه که. عه لی خان گوتی ناگاداری ماینه که به و باش تیری بکه، ماینه که ئاوسه، وریابه غاری پینه که یت. دووان له خوشکه کانیشی سواری ئه سب بوون و له گهلاندا پوژیستن. هه ستمکرد عه لی خان پیناخوش نه بوو که له گهلاندا نه پوژیستم.

عه لی خان زیاتر پیزی لینام و گوتی ده بیت ئه مړو سهریک له هه واری هوزه کانی تر بدهم و بهرنامه ی کوچ دابنیت، له گهل ههریه که له وه لی خانی قاره مانلو، حاجی محمه دی سلیمانی و عه بدولعه لی بلند، ئه م که سانه ده بوو بهرنامه ی کوچ که بیان دابنیت. گوتم دویت ئه ردو گوتوویه تی تا هه فته یه کی تر هه وا زور سارد ده بیت. عه لی خان گوتی به لی ده زانم، ههر خوی دریزه ی به قسه کردندا و گوتی به لی رادیوی مؤسکو بهرنامه ی که شوه وای بلاوی کرده وه. منیش پیم سهریر بوو که وایگوت. چونکه تا ئیستا له هه واره که دا رادیوم نه دبینی بوو. دیار بوو عه لی خان رادیوی هیه و گوئ له رادیوی مؤسکو ده گریت. بیرم کرده وه گوتم په نگه ئه ردوش گوئ له رادیوی مؤسکو بگریت و په نگه پیشبینی که شناسییه که ی به هوی رادیوی مؤسکووه بوو بیت. عه لی خان گوتی له دوا ی لافاوه که ی پاره وه رادیوی کم کرپووه، رادیو که ئیزگی مؤسکو و عیشق ئاباد و تاشقند به باشی وهرده گریت. به پیشبینی که شوه وای تورکمانستان، ده توانین که شوه وای ئیره ش دیاری بکه ین.

گوتم خان تو تورکمانی ده زانیت؟ گوتی به لی باش ده زانم، من باو کم کورده دایکیشم تورکمانه، ئینجا گوتی دایکم ته مه نی نه وه دودوو ساله و له بؤجنوورد داده نیشیت و یه کیک له ژنه کانیشم تورکمانه. ئینجا تیگه یستم بؤچی چه ند مندالیک عه لی خان شیوه یان له تورکمان ده چیت؟ عه لی خان بانگی کرد و گوتی جه وهره خانم وهره. من پیشتر جه وهره خانم بینی بوو، ههر به راستی له شیوه و دیمه نیدا ههستی پنده کرا تورکمانه و کورد نییه. وام هه سته کرد ئه م ژنه له هوزی هه زاره بیت، وامده زانی عه لی خان ژنیک هه زاره ی شیعه ی هیناوه، به لام نه مده زانی که له گهل ژنیک سوننه

مه زهه بى تورکمان زه ماوه ندى کردووه. جهوهر خانم هات و له تهنیشت منه وه به دیار ناگردانه که وه دانیشته. جهوهر خانم ته مهنی په نجا سال ده بوو، دایکى پینچ منډال بوو. حاجى پهزا بانگى کرد و گوتى خان فهرموو نه گهر ده پویت نه سپه کهم بؤ ناماده کردویت. عهلى خان گوتى توزیک بووه سته، پاش که میکی تر ده پوم، با هه تاو که میک گهرم بییت. به عهلى خانم گوت ده توانم له گهل تودا بیت. خان گوتى ههوا سارده و نه سپه کهش به خیرایى ده پوات ده ترسم بکه ویته خواره وه. گوتم من له سواری نه سپ ده ترسم. سواری خوشتر ده بم. ئیتر بریار بوو خوشتریک بؤ من ناماده بکه. خان هه لساو پویى تا کارهکانى نه نجامبدات. من و جهوهر خانم له ژیر په شماله که دا ماینه وه، ژنیکی پاک و خاوین، جلوه برگینکى خاوین و جوانی له بهر دابوو، وهک نه وهى تازه له جلشور هاتبنه دهره وه، بالای که میک بهرز بوو برؤکانى تورکمانى بوون. گوتم جهوهر خانم خزم و کهسى تو له کوین؟ گوتى له بؤجنوورد و گونبه د کاوسن. ئو کچى یه کیک له گوره پیاوانى تورکمان بوو، بنه مالله کهى نزیکه ی سهد سال ده بوو وازیان له زیانى کؤچهرى هیتابوو، له بؤجنوورد داده نیشتن، جهوهر خانم خرمى (تهیمورتاش) بوو که یه کیک بوو له وهزیره به ناوبانگهکانى په زاشا.

پیش دروستوبونى یه کیتى سؤقیهت، باوکى جهوهر خانم کارى بازرگانى کردووه. له گهل بوخارا و عیشق ئاباد. ئو کاته زؤربه ی خزمهکانى له عیشق ئاباد و یه کیتى سؤقیهت بوون. سالى (۱۳۴۸-۱۹۶۹) هینشتا یه کیتى سؤقیهت مابوو. منډالهکانى جهوهر خانم زمانى تورکمانیان به باشى ده زانى، ئهوان له سهر مه زهه بى سوننه بوون، سیان له کچهکانى پابند بوون به مه زهه بى سوننه وه، به لام دوو کورپه کهى له سهر مه زهه بى شیعه بوون. گوتم ژنهکانى دیکه ی عهلى خان له سهر مه زهه بى شیعه؟ گوتى به لى ئهوان شیعه. گوتم له گهل ئهواندا تاکو ئیستا هیچ کیتشه یهکت بؤ دروست بووه؟ گوتى نه خیر ههرگیز هیچ کیتشه یهکم له گهلیندا نه بووه. به راستى یه کیتیه کی باش له نیوان ههر دوو مه زهه بى شیعه و سوننه دا هه بوو. خانیکى کورد باوکى شیعه بوو، دایکیشى تورکمانیکى سوننه بوو. عهلى خان سى هاوسهرى هه بوو، دوانیان شیعه بوون یه کینکیان سوننه بوو، ژنهکان له ژیر یهک ره شمالدا ده ژیان. هه لبت هاوسهره گهره کهى زیاتر له بؤجنوورد ده مایه وه. له نیوان کچهکانیشیدا سیانیان سوننه بوون و ئهوانى تریش شیعه بوون. تیکر اش پیکه وه ده ژیان. جهوهر خانم چه نډین سال بوو رادیوی هه بوو، گوئى له ئیزگه ی تورکمانستان ده گرت، سالى پینشوو عهلى خان رادیویه کی باشتري بؤ کړى بوو، ههر بویه ناگادارى هه موو هه والهکانى جى هان بوو، هه والهکانى بؤ عهلى خان و

که‌سانی تریش ده‌گیرایه‌وه. تهن‌ها دووان له‌کچه‌کانی له‌گهل خویدا بوون، کوربه‌کانیش ژنیان هینابوو له‌گهل ئه‌واندا نه‌ده‌ژیان و مالی خویان جیا بوو، کچیکیشی به‌ناوی فه‌ره‌نگیس شووی به‌کورپی خالی خوی کردبوو. هاوسه‌ری فه‌ره‌نگیس تورکمانیکی سوننه‌مه‌زه‌ب بوو، ئه‌فسه‌ر بوو له‌سوپادا و پله‌یه‌کی به‌رزیشی هه‌بوو، له‌شاری عه‌جه‌بشیری ئازه‌رباینجان خزمه‌تی ده‌کرد، به‌راستی جه‌وه‌ر خانم ژنیکی زور می‌هره‌بان بوو. عه‌لی خان له‌ده‌ره‌وه‌ی ره‌شماله‌که‌خه‌ریکی راسته‌پیکردنی کاره‌کانی بوو، هه‌والی ده‌نارد بۆ شوانی می‌گه‌له‌کان، چه‌ند که‌سیکیش له‌هه‌واره‌کانی تره‌وه هه‌والیان هینا بوو، چاوه‌پوانی فه‌رمانه‌کانی حاجی عه‌لی خان بوون. ده‌نگی خان له‌ده‌ره‌وه‌ی ره‌شماله‌که‌وه‌هات. من و جه‌وه‌ر خانم به‌دیار ئاگردانه‌که‌وه‌دانشتی‌بووین. له‌ره‌شماله‌که‌ی عه‌لی خاندای سێ ئاگردان هه‌بوون، ئاگردانیک عه‌لی خان و میوانه‌کانی له‌به‌ری داده‌نیشتن، ئاگردانیکیش تاییه‌ت بوو به‌ژن و مندالانی خان، ئاگردانی سی‌هه‌م تاییه‌ت بوو به‌چیشتلێتان. له‌نیوان چیشته‌خانه و به‌شه‌که‌ی تری ره‌شماله‌که‌دا په‌رده‌یه‌کی گول‌دار هه‌بوو، له‌هاویندا که‌چوومه‌نیو ره‌شماله‌که‌وه‌په‌رده‌که‌دادرابووه‌وه، به‌لام له‌م کاته‌دا که‌زستانه. په‌رده‌که‌لادرابوو، تاکو گه‌رمی ئاگردانه‌که‌به‌هه‌موو ناو ره‌شماله‌که‌دا بلاوبیته‌وه.

جه‌وه‌ر خانم له‌بۆجنوورد چوو بووه‌ قوتابخانه، تا پۆلی یه‌که‌می ناوه‌ندی خویندبوو. کاتیک عه‌لی خان چوو‌بوو بۆ داوای، باوکی جه‌وه‌ر خانم پازی نه‌ببوو، به‌لام جه‌وه‌ر خانم عه‌لی خانی خوش‌ویستبوو. ئه‌و کاته‌خان تهن‌ها ژنیک و سێ مندالی هه‌بووه. له‌سالی (۱۹۳۳-۱۳۱۲) شووکردنی کچیک به‌پیاوینکی ژن‌دار ئاسایی بوو.

جه‌وه‌ر خانم له‌ته‌مه‌نی پازده‌سالی‌دا شوی به‌خان کردبوو، تا ئه‌وکاته‌سی‌وشه‌ش سال بوو هاوسه‌ری عه‌لی خان بوو. دواتر عه‌لی خان ژنیکی تریشی هینابوو، جه‌وه‌ر خانم له‌گهل خزم و که‌سوکاره‌کانیدا هاتوچۆیه‌کی زۆری هه‌بوو، چه‌ندین جار چوو بوو بۆ عه‌جه‌بشیر بۆ سه‌ردانی که‌چه‌که‌ی و زاواکه‌ی. ئه‌و زیاتر له‌هه‌ردوو ژنه‌کانی تری عه‌لی خان گه‌شت و سه‌ردانی کردبوو. له‌کاتی دووه‌م جه‌نگی جی‌هانیدا له‌گهل دایک و باوکیدا رۆیشتبوو بۆ عیشق‌ئاباد. خزمه‌کانی دایک و باوکی له‌نزیکي سنووری ئێران و تورکمانستان بوون. له‌جه‌وه‌ر خانم پرسى ئه‌ردۆ زۆر جار پینشینی که‌شوه‌وا و بارانبارین ده‌کات، ئایا ئه‌ویش رادیۆی هه‌یه و گوێ له‌ئیزگه‌ی مۆسکۆ و عیشق‌ئاباد ده‌گریت؟ جه‌وه‌ر خانم گوتی ئه‌ردۆ رادیۆی نییه و هه‌میشه‌ ئه‌ردۆ دوو رۆژ له‌پیش رادیۆی مۆسکۆ و عیشق‌ئاباد پینشینی که‌شوه‌وا و بارانبارین ده‌کات. گوتم باشه

ئه‌گەر پيشبينيه‌كاني راسته، ئه‌ي بۆچي هه‌نديک کهس ده‌لێن ئه‌ردۆ شيته؟ جه‌وه‌ر خانم گوتي ئه‌ردۆ زۆر ئاقله. ئه‌قلی ئه‌و زۆر له پيش ئه‌قلی ئه‌م كۆچه‌رييانه‌وه‌يه، ئه‌ردۆ لێره زیندان کراوه، ئه‌ردۆ پيوست بوو ب‌روات بۆ شار و بخوینیت.

جه‌وه‌ر خانم گوتي منیش جورئه‌ت ناکه‌م هه‌نديک له هه‌وال و ده‌نگوباسه‌كاني راديۆ بۆ ئه‌م خه‌لکه‌ بگيرمه‌وه، خان و مندا له‌كاني خومان له قسه‌کانم تیده‌گه‌ن، به‌لام خه‌لکی هه‌واره‌که هه‌نديکیان له قسه‌کانم تیناگه‌ن، منیش سه‌ره‌تا که هه‌نديک هه‌والم له راديۆ ده‌بيست و بۆ خه‌لکه‌که‌م ده‌گيرايه‌وه، ئه‌وان وایانده‌زانی من جادوگه‌رم. جه‌وه‌ر خانم گوتي ته‌ها قسه‌یه‌ک که لێره کاری پيکريت، قسه‌یه‌که له‌باره‌ی که‌شناسی و بارانبارينه‌وه. ئینجا گوتي جاريکیان له بۆجنوورد راديۆم کردبووه‌وه گویم له ده‌نگی مۆسکۆ ده‌گرت، راديۆکه گوتي دوو پۆژی دیکه له باکووری (که‌په‌داخ) باران ده‌باریت. ئه‌و کاته راديۆی گه‌وره هه‌بوو، به پاتری گه‌وره کاری ده‌کرد، ئه‌وسا زۆربه‌ی کۆچه‌رييه‌کان راديۆیان نه‌بینی بوو. منیش بۆ به‌يانیه‌که‌ی هاتم بۆ لای هه‌واره‌که‌مان و پيتمگوته سبه‌ینی باران ده‌باریت، هه‌رواش بوو پۆژی دواتر باران ده‌ستپيکرت. دوايی خه‌لکه‌که ده‌یانگوت جه‌وه‌ر خانم جادوگه‌ره و پيشبینی ده‌کات، هه‌ر بۆیه‌ش داوایان لێده‌کردم که پيشبینی چاره‌نووسیان بۆ دیاری بکه‌م. بۆیه‌ عه‌لی خان پيتمگوته له‌لای ئه‌م خه‌لکه‌ باسی ئاینده مه‌که، هه‌میشه ده‌رباره‌ی رابردو و قسه‌یان له‌گه‌لدا بکه، ئه‌گەر ده‌رباره‌ی ئاینده‌ش قسه‌یان له‌گه‌لدا ده‌که‌یت، له‌باره‌ی ئاینده‌یه‌کی دووره‌وه قسه‌بکه، قسه‌ی بیسه‌روبه‌ریان بۆ بکه، ته‌ها قسه‌ی بیتنه‌مایان بۆ بکه و بلی ژیانتان باش ده‌بیت. بلی خودا ته‌مه‌نتان درێژده‌کات، بلی خوشبه‌خت ده‌بن. ئینجا جه‌وه‌ر خانم گوتي پاشان ورده ورده فیربووم چۆن له‌گه‌ل ئه‌م خه‌لکه‌دا قسه‌بکه‌م.

یه‌ک کاتژمیر له‌گه‌ل جه‌وه‌ر خانمدا به‌دیاری ئاگردانه‌که‌وه دانیشتين و قسه‌مان کرد. عه‌لی خان بانگی کردم و گوتي موهه‌ندیس ئه‌گەر دیتت وهره با برۆین. کلاوم کرده سه‌رم و ملیچه‌که‌م له مله‌م ئالاند و کۆله‌پشتم هه‌لگرت و دووربین و به‌رزپینو و گه‌رمییوتم هه‌لگرت و له سه‌ر پشتی خوشتره‌که دامنان. عه‌بدال خوشتری ئاماده‌کرد بوو به عه‌لی خانی گوت منیش له‌گه‌ل موهه‌ندیسا دیم. به‌بێ ئه‌وه‌ی چاوه‌روانی وه‌لامی خان یا قسه‌یه‌کی من بکات خۆی هه‌لدايه سه‌رپشتی خوشتره‌که، ئینجا خوشتره‌که‌ی خه‌واند و منیش سه‌رکه‌وتم له‌دوای ئه‌سپه‌که‌ی خانه‌وه که‌وتینه‌رێ، به‌لام هه‌نديک جار خوشتره‌که‌ی عه‌بدال پيش ئه‌سپه‌که‌ی خان ده‌که‌وت.

هه‌وا زۆر سارد بوو، ئه‌و با سارده له ده‌موچاومانی دها، عه‌بدال جلوبه‌رگی

که می له بهردا بوو، کلاویکیشی له سهردا بوو، دارلاستیکه که ی و بهردیکی له گیرفانی دهرهینا و نه مزانی نیشانی له چی گرتبوو، له ناکاو سهیرم کرد ئه سپه که ی خان ته کانیکه داو به خیرایی رویش، تومس بهردی دارلاستیکه که ی له ئه سپه که ی خان دابوو، بویه ئه سپه که ی راپه ری و به خیرایی رویش. خان ئاوریکی دایه وه و تیگه پشت که ئه وه کاری عه بداله. عه بدال به هیواشی پیگوتم به خودا تیغه لدانه کم مسوگر کرد. گوتم خان له تو نادات. عه بدال گوتی خان بق خوی هه رگیز له کهس نادات، به لام کئی بویت، به که سیکه تر به لیدانی دهاد. له ره شماله کانی وه لی خانی قاره مانلو نزیک بووینه وه، ئه ویش مهرداریکی گه وره بوو، من پاشان ئه وم زیاتر ناسی، چه ندین سال په یوه ندیمان هه بوو. پوژی (۶-۲۳=۱۳۵۸-۱۴-۸-۱۹۷۹) له بوجنوورد له مالی ئه وان میوان بووم، ماله که ی له دهره وه ی شاری بوجنووردی ئه وکاته بوو، له نزیکه به نزیخانه ی خورئاوای بوجنوورد له کولانی فهرادی. له سالی (۱۳۵۸-۱۹۷۹) حاجی وه لی خانی قاره مانلو (فهرادی) سی ژن و حه فده مندالی هه بوو، هه ر وه کو حاجی عه لی خان سی ژنی هه بوو نو کچ و هه شت کو ری هه بوو، باوکی حاجی وه لی ناوی فهراد بوو هه ر به و هویه شه وه ناسناوه که شیان (فهرادی) بوو، باپیریشی ناوی حاجی ئه للاویردی بوو، باوکی حاجی ئه للاویردیش ناوی سلیمان بوو. باوک و باپیره گه وره شیان هه ر خه ریکی کاری ئازه لداری بوون، مامه کانی حاجی وه لی خانیش هه موویان کوچه ریی بوون، ئه و پینچ مامی هه بوو، په کیکیان ناوی عه لی ئه سفه ر بوو که به خوی و ژن و ته وای منداله کانی وه لافاو بردبوونی. له سالی (۱۳۵۰-۱۹۷۱) دا، حاجی وه لی خان به خوی و مام و ئاموزا و نه وه کانییه وه وازیان له ژبانی کوچه ریی هینا و به ته وای نیشته جیبوون، هه ندیکیان بوون به شوقیر و هاوکاری شوقیر.

له و پوژه سارده ی سهره تای زستاندا گه یشتینه هه واره که ی حاجی وه لی خانی قاره مانلو. حاجی محهمه د سلیمانی و عه بدولعه لی بلندیش له وچ بوون. حاجی عه لی خان منی به ئه وان ناساند. من پینستر حاجی محهمه د سلیمانیم بینی بوو، شه ویکیش میوانی بووم، به لام په که مجار بوو که حاجی وه لی خان ببینم. له ده وری ئاگردانه که ئه و چوار پیاهه که وتنه و توویژ و چایان ده خواره وه و به رنامه ی کوچه کردنیان داده نا، ده بوو هه واره بچووک و که م ئازه له کانی تریان ئاگادار بکریایه ته وه، تاکو ئه وان به زوویی و له پیش هه موواندا بکه ونه ری، ده بوو پاش چوار پوژ دوی ئه وان هه واری حاجی محهمه د سلیمانی به ریکه وتایه. پوژی دواتریش ده بوو هه واره که ی حاجی وه لی خان برؤیشتایه. حاجی عه لی خانیش به خوی و میگه له کانییه وه شه ش پوژ دواتر به ریکه وتایه

و له گهرده‌نهي شه‌لومي ئاوديو بېوونايه. تپه‌رېووني ميگه‌له‌كاني حاجي علي خان، سي پوژي ده‌ويست. عه‌بدولعلي بلنديش ده‌بوو تا ده پوژي تر چاوه‌رې بکات و پاشان بکه‌وتايه‌رې يا ده‌بوو له رېي پوخي پووباره‌وه برؤيشتايه و ميگه‌له‌کهي به‌رهو مه‌راوه‌ته‌په بېردايه. تيکراي ره‌شمالتيشيني ده‌شتي قوپه‌مه‌يدان و کوتايي خوراساني ته‌تراک و کويستانه‌كاني تر ده‌بوو له گهرده‌نهي شه‌له‌ميه‌وه تپه‌رېنايه. چونکه جگه له‌و رېيه هيچ رېيه‌کي تر نه‌بوو. هه‌لبه‌ت ژماره‌يه‌کي زوري کوچه‌رييان له باکووري ته‌تراک و ناوچه‌ي جهرگولانه‌وه ده‌رؤيشتن به‌رهو مه‌راوه‌ته‌په، نه‌وانه‌شي که له رېيه‌کي قوپه‌مه‌يدانه‌وه ده‌رؤيشتن ده‌بوو له گهرده‌نهي شه‌له‌ميه‌وه برؤن. جگه له‌م رېيه، رېيه‌كاني تر زور ترسناک و هه‌لدېر بوون. ته‌نانه‌ت بق تپه‌رېووني ته‌سپ و حوشتريش به‌کار نه‌ده‌هاتن. نزیکه‌ي بيست هه‌زار سه‌ر مه‌ر، پينجسه‌د سه‌ر حوشت، سه‌ده‌ها ته‌سپ و ولاخ و (۴۵۰) مال، ده‌بوو له‌ماوه‌ي ته‌نها ده پوژدا له گهرده‌نهي شه‌له‌ميه‌وه ئاوديو بېن و خويان بگه‌يه‌ننه مه‌راوه‌ته‌په. واته ماوه‌ي کوچکردنه‌کيان نزیکه‌ي ده پوژي ده‌خاياند. ته‌گه‌ر به به‌رنامه نه‌رؤيشتايه به‌م هه‌موو قه‌ره‌بالغيه‌وه دوچاري بي له‌وه‌رې و بي ئاوي ده‌بوونه‌وه. ئاژه‌له‌کان ده‌بوو (۸۰-۹۰) کيلومته‌ر رېيه بېن به‌بي له‌وه‌ر و به‌بي ئاو. کوبوونه‌وه‌کيان کوتايي هات و برياردرا حاجي محمه‌د و علي بلند هه‌واره بچوکه‌کان ئاگادار بکه‌نه‌وه. منيش ده‌مويست برؤم بق هه‌واره‌کي بيژن، نه‌وان منيان راسپارد که هه‌وال بده‌م به بيژن که ده‌بيت پوژي سيه‌هم بکه‌ونه‌رې به‌رهو مه‌راوه‌ته‌په. حاجي ويلي بق نيوه‌رؤ خوانتيکي باشي ئاماده‌کربوو. بيگومان گوشته‌کesh گوشتي راو بو. سروشت ميوانداری هه‌موواني کردبوو، دواي نانخواردني نيوه‌رؤ من و عه‌بدال به‌رهو هه‌واره‌کي بيژن به‌رېکه‌وتين. حاجي علي خانيش سواري ته‌سپه‌کهي بوو به‌رهو هه‌واري ته‌سه‌دي کوپي که‌وته‌رې. نزیکه‌ي کاترمير دوي دوانيوه‌رؤ گه‌يشتينه هه‌واره‌کي بيژن، که سه‌يرمانکرد يه‌ک ره‌شمال به پيوه نه‌مابوو هه‌واره‌کيان چؤلکردبوو له‌وي رؤيشتبوون، هيشتا له ئاگردانه کانياندا گه‌رمي ئاگر مابوو، به‌وه‌دا بؤمان ده‌رکه‌وت که چه‌ند کاترميرېکه رؤيشتوون. عه‌بدال گوتي ده‌رؤين به‌شوينياندا له‌و ده‌شتوده‌ره شوانه مه‌ر هه‌يه، له هه‌والي نه‌وان ده‌پرسين. عه‌بدال حوشتره‌کي تاودا تا به‌خيترايي بروات و زوو بگه‌ينه لاي بيژن. حوشتره‌که باري قورس نه‌بوو زور به خيترايي ده‌رؤيشت، پاش سي خوله‌ک گه‌يشتينه ميگه‌له مه‌رېک، شوانه‌که گوتي هه‌واره‌کي بيژن کاترميرېک ده‌بيت ليره‌وه تپه‌رېوون. گه‌يشتن به هه‌واره تازه‌کي بيژن کاريکي سه‌خت نه‌بوو. نه‌وان به ژن و مندال و که‌لوپه‌له‌وه نه‌ياندته‌واني به‌خيترايي

برۆن. به‌عه‌بدالم گوت ئه‌گه‌ر به‌هه‌واره‌که‌ی بیژهن گه‌یشتین کاتی شه‌و ده‌گه‌ین. به‌و شه‌وه چی بکه‌ین؟ گوتی تو له‌ ئیستاوه خه‌م له‌ شه‌و ده‌خویت. شه‌و لای بیژهن ده‌مینینه‌وه. گوتم دایک و باوکت نیگه‌رانی تو نابن. گوتی ئیمه‌ مندالی ئه‌م ده‌شتوده‌ره‌ین، هیچ که‌سیک نیگه‌رانی ئیمه‌ نابیت و ده‌زانن که‌ من له‌گه‌ل تو‌دام. عه‌بدال گوتی ئه‌ی تو دایک و باوکت نیگه‌رانت نابن. گوتم من باوکم مردووه. ئیتر له‌سه‌ر پش‌تی حوشره‌که‌ که‌وتینه‌ قسه‌کردن. گوتم عه‌بدال تو ده‌ته‌ویت چ کاریک بکه‌یت؟ گوتی ده‌مه‌ویت بچم بۆ گوندی (ئه‌سفه‌روج) بۆ لای مالی مامم له‌وئ بخوینم. گوتم زۆر هه‌زده‌که‌یت بخوینیت؟ گوتی به‌لئ. گوتم پاش خویندن ده‌ته‌ویت ببیت به‌چی؟ گوتی نازانم گوتم ئه‌ی بۆچی ده‌ته‌ویت بخوینیت؟ گوتی ده‌مه‌ویت شانامه‌ بخوینمه‌وه، زۆر هه‌زم له‌ خویندنه‌وه‌ی شانامه‌یه، ده‌مه‌ویت بزانه‌م پۆسته‌م کئ بووه و چ کاره‌بووه؟ گوتم هه‌زده‌که‌یت هه‌ر ئه‌مشه‌و که‌میک نووسینت فیر بکه‌م؟ گوتی به‌لئ زۆر هه‌ز ده‌که‌م و کاریکی زۆرباشه‌.

نزیکی ئیواره بوو قاچه‌کانم که‌سیره‌ بوون، پله‌ی گه‌رمی دوو پله‌ی سه‌ر و سه‌فر بوو. عه‌بدال زۆر به‌ خیرایی حوشره‌که‌ی لیده‌خوپی، پاش که‌میک عه‌بدال گوتی ئه‌وه هه‌واره‌که‌ی بیژهنه‌ وای لیمان ده‌رکه‌وت. هه‌رگیز تینه‌گه‌یشتم، بۆچی ئه‌م کۆچه‌ریبانه ئه‌وه‌نده‌ زرنگ و وریان، چۆن وای هه‌سته‌که‌ن و شته‌کان وای به‌زوویی درک پێده‌که‌ن؟ ئه‌وان له‌ ئیمه‌ی دانیش‌توانی شاره‌کان باش‌تر ده‌بیستن و باش‌تر شته‌کان ده‌ناسن. عه‌بدال راستی گوت ئه‌وه هه‌واری بیژهن بوو، ئه‌وان تازه‌ گه‌یشتی‌بونه‌ ئه‌و هه‌واره‌ و خه‌ریکی هه‌لدانی ره‌شماله‌کانیان بوون. کاتیک گه‌یشتینه‌ هه‌واره‌که‌، بیژهن هاواری کرد، موه‌ندیس هات موه‌ندیس هات. منیش چاوه‌روانی ئه‌وه‌م نه‌کرد حوشره‌که‌ بخه‌ویت و دابه‌زم، له‌سه‌ر حوشره‌که‌وه‌ خۆم هه‌لدایه‌ باوه‌شی بیژهن و ئه‌ملاولای یه‌کمان ماچکرد و یه‌کترمان له‌باوه‌شگرت. چوینه‌ نیو ره‌شماله‌که‌وه‌ و به‌زوویی ئاگریان کرده‌وه‌ و قاچه‌کانم ته‌زی بوون، له‌ ده‌وری ئاگره‌که‌ دانیش‌تین و قاچم گه‌رم‌کرده‌وه‌. بیژهن کتیبی پۆلی سئ‌هه‌می سه‌ره‌تایی و ده‌فته‌ره‌که‌ی که‌ نووسینه‌وه‌ی تیدا نووسی‌بووه‌وه‌ و هینایه‌ به‌رده‌مم. پێم سه‌یر بوو چۆن له‌و ده‌شتوده‌ره‌ ئه‌و نووسینه‌ جوانانه‌ی نووسی‌بووه‌وه‌. گولسه‌نه‌می هاوسه‌ریشی چای بۆ تیکردین. بیژهن به‌گولسه‌نه‌می گوت ئه‌وه موه‌ندیس هات بۆ سه‌ردانمان. خه‌لکی هه‌واره‌که‌ هه‌موویان خه‌ریکی ره‌شمال هه‌لدان بوون، که‌لوپه‌له‌کانی بیژهنیان ده‌خسته‌ نیو ره‌شماله‌که‌وه‌. خه‌لکه‌که‌ چ کاریکیان بۆ حاجی‌عه‌لی خان ده‌کرد هه‌ر هه‌مان کاریشیان بۆ بیژهن ده‌کرد.

گولسه‌نه‌م ته‌مه‌نی (۱۷-۱۸) سال ده‌بوو که‌چه‌ مامی بیژهن بوو، کچیکی ئازاو وریا

بوو. فارسىيه كى زور باشى ده زانى. عه بدال گوتى گولسه نه م خوينده وارييه كى باشى هه يه و وانه ش به من ده ليته وه. گولسه نه م له گوندن نشينه كان بوو، سوپاى فيركارى فيرى خويندنيان كردبوو، ئه ويش وانه ي به بيژن ده گوته وه، له و ده شته دا ژن و ميړد ماموستاى يه كترى بوون. سه يري ده فته ره كه ي گولسه نه م كرد، ده ستوخه تيكي جوانى هه بوو. گولسه نه م زور به باشى كتيبي ده خوينده وه، گولسه نه م گوتى موه نديس بيژن شانامه ده خوينته وه، له ناو خورجيته كه دا شانامه يه كى گه وره ي دهره ينا و پرووناكى چراكه په ره كانى شانامه ي پرووناك ده كرده وه

به رپورهمه وه بچن به خيږى بيتن
تيكرا هموو ده شتودر به گول داچينن
وهك بيژن له بيتشه دا هه لبيت چاوى
بجوش خويى له جه سته ي تووپه و گراوى
به رازه كان، به رازه كان، با پنى نه زانن هاوار
كه بيژن له سر زينه وه كه ووتته خوار

بيژن چيروكى بيژن و مه نيژه ي زور به باشى ده خوينده وه. ورده ورده، دانىشتوانى هه واره كه ده ستيان له كاره كانيان هه لده گرت و به ره و په شماله كه ي بيژن ده هاتن. هه نديك جار گولسه نه م هاوكارى بيژه نى ده كرد و هه نديك جار يش بيژن هاوكارى گولسه نه مى ده كرد. منيش هه ستم به

خوشىيه كى زور ده كرد، چونكه له ماوه ي سال و نيويكا بيژن زور به ره وپيشچوو بوو، ده يتوانى به باشى شانامه بخوينته وه. كه به راستى توانايه كى زور باشى هه بوو. له م هه وارانده دا و له نيو ئه و كوچه ريپانده دا توانايه كى باش به ديده كرا. ئه وان به رده وام له كار كردندا بوون و هه موو تواناى خويان خستبووه گه ر، تا كو ئيمه گوشتى مه ر و پونى زهر د بخوين. خوزگه ئيمه ش فير بپويانايه زياده خه رجيمان نه كرده له به فيرودانى خوراكا.

به هه رحال من ئه و شه وه شه ويكي شاعيرانه م هه بوو.. بووك و زاواى لاو سفره يه كى جوانى پر مى هره بانى و خوشه ويستيان رازاندبووه وه. به بيژه نه م گوت ئه مېرؤ على خان به رنامه ي كوچكردنى داناوه و توش ده بيت سى رورژى تر به رېنيكه ويت. بيژن گوتى ئيتستا هه وا زور سارد بووه، ماله كان و مه ره كان تووشى ئازار و نارېحه تى ده بن، زور

نزيكىشه پىنگاي گەردەنەى شەلەمى بگىرنت بەھۆى بەفر و بارانەو. ئەردۆش ھەوالى بۆ ناردووم لە دوو پۆژى داھاتوودا ھەوا زياتر سارد دەيىت. گوتم ئەردۆ بە منيشدا ھەوالى بۆ تۆ ناردووه، كە ھەرچى زووترە باربەكەيت و برۆيت. بىژەن گوتى ئەردۆ ھەوالى بۆ ھەموو ھەوارەكان ناردووه كە ھەوا ساردتر دەيىت و بەزوويى كۆچبەكەن، بەلام بەداخەو ھەمووان دەلەين ئەردۆ شىتە، بەلام من ھەرگىز شىتيم لە ئەردۆ نەديوه. ئەو چەندىن سال ھاوكارى من بووه لە شوانيدا، ئەردۆ ھەر قەسەيەك بكات راست دەردەچىت.

بىژەن گوتى ئەم بەيانىيە مىگەلەكەم بەپىكردووه، ئەمروش نيوەپۆكەى ھەوارمان جىھىشتوو و ھاتووين بۆ ئىرە، بەيانى زو لىرەو بەپىدەكەوين و لە گەردەنەى شەلەمى ئاوديو دەيىن، بە شوانەكانىشم گوتوو يەكراست مىگەلەكە بىبەنە توركمان سەحرا، لە ھىچ شوينىك نەوستان و شەو و پۆژ بە بەردەوامى برۆن، بۆ خۆيشمان تا سى پۆژى تردەگەينە دەشتى (ئاق تەقە) تۆش لەگەل ئىمەدا وەرە. گوتم كەلوپەلەكانم لەلاى ھەوارەكەى عەلى خانە، حوشترىكى عەلى خانىشم ھىناو لەگەل عەبدالدا ھاتووم، دەيىت بە زوويى برۆمەو بۆ لاى عەلى خان و لەگەل ئەواندا دىم، بەلام كە گەيشتىنە توركمان سەحرا يەكراست دىم بۆ لاى تۆ. لەبارەى كار و گوزەرانىانەو پرسیارم لە بىژەن كرد، ئەويش گوتى نزيكەى (۲۳۰) سەر مەرى خۆم ھەيە، خاوەنى سى حوشترىش بوو، حوشترىكىشى ھەك ديارى ھەرگرتبوو. دوو حوشتر و ولاخىكىشى كرىبوو، بە ھۆى ئەوھى كە ببوو بەپالەوان سوودىكى زۆرى ھەرگرتبوو. لە ھەموو شوينىك قەرزىان پىداوو. بىژەن خۆيشى كەسىكى سەرراست بوو دووسەد مەپىشى بەشوانكارە ھەرگرتبوو. لە ھەوارەكەى ئەودا يازدە مال ھەبوون، تىكرا (۷۴۰) سەر مەريان ھەبوو. خەلكى ھەوارەكەى كەسانى مىھربان و بەرپز بوون. بىژەن سەرۆكى ھەوارەكە بوو، واتە كۆيخاى ھەوارەكە بوو. گوتم ئەوا بۆ خۆت بوويت بە خان. گوتى ھىشتا نەبووم بە خان، ئىستاش من شوانى دەكەم. گوتم ئەمشەو نەپۆيشتى بۆ شوانى؟ گوتى نەخىز پىويست ناكات بچم، شوانىكى باشم ھەيە. دوو كەسىشم لە ھەوارەكە لەگەل مىگەلەكەدا ناردووه، من بۆخۆم دەيىت خەلكى ھەوارەكەم لەگەردەنەى شەلەمى ئاوديو بكەم. گوتم مەپەكانت بفرۆشە و لەگوندىك نىشتەجىيە. ئەويش قەسەكانى پىشوو دووبارە كردووه و گوتى موھەندىس من مەپىكم بە ھەموو گوندەكان ناگۆرمەو. گۆلسەنەم گوتى موھەندىس پۆژىك دىت لە شار نىشتەجى دەيىن و واز لە كۆچەرى دەھىنين. بىژەن گوتى نەخىز ھەرگىز ناچىن بۆ شار. گۆلسەنەم

گوتی پیوسته منداله کانمان بخوینن. تیگه یشتم که گولسه نه م دوو گیانه. گولسه نه م گوتی هرچی زووتره له شوینیک نیشته جی بین باشتره. بیژن گوتی هرگیز له هیچ شوینیک نیشته جی نابم. ژن و میزد، له سر هه موو شتیک کۆک بوون، ته نا له سر نیشته جی بوونیان ناکۆک بوون، به لام له گهل یه کتریدا توند نه بوون. دیاربوو بیژن زۆر له ژنه که ی پازی بوو. گولسه نه میش هه ولیده دا بیژن بیته که سیکي گه وره و به ریز. بیژن نه و ساله ش له پاله وانبا زیدا سرکه و توبوو، پشتی هه مووانی له زهوی دا بوو. چهند به ران و خوشتریکی به دیاری وهرگرتبوو. چهند پۆژیک چوو بوو بۆ لای (سه فدهر) ی پاله وان. له وئ سغه در هه ندیک هونه ری پاله وانبا زیی فیرکرد بوو. له دیها ته کانی ده ور به ریش هر که سیک بیویستایه به شداری پاله وانبا زیی بکات، سهره تا سهردانی سغه در ی ده کرد، تا کو فیری هونه ری پاله وانبا زیی بکات. له هه وار هکه دا جگه له چرای دهستی هیچ شتیکی تر نه بوو بۆ پروناکی. هه موو پیوستیه کانی ژیان هر نه وانه ی هه زار سال له وه و بهر بوون. نه رادیق هه بوو نه هیچ شتیکی تر. له دل ی خۆمدا گوتم نه گه ر جاریکی تر هاتمه وه رادیقه ک به دیاری بۆ بیژن ده هینم. بیژن گوتی گولسه نه می هاوسه رم ده نگینکی خوشی هه یه. گولسه نه م ته نا گورانی بۆ بیژن ده گوت و بۆ که سی تری نه ده گوت. گولسه نه م بۆ ئتواره خواردنیکي خوش و به له زه تی بۆ ئیمه دروستکرد بوو. خوشی له سر سفره هر له گهل ئیمه دا دانیش بۆ ناخواردن. گولسه نه م گوتی موهه ندیس هه موو پۆژیک بیژن باسی تۆ ده کات، پۆژیک نییه باست نه کات، هه موو پۆژیک له ده فته ره که یدا که وشه یه ک ده نووسیت ده لئ خودا ته مه نی موهه ندیس در یژ بکات نه و فیره نووسینی کردووم. ئیستا بیژن ده یه ویت فیری حساب بییت، له هر گون دیک سو پای فیرکاری هه بییت نه و سهردانیان ده کات. بیژن گوتی گولسه نه م هه م هاوسه رمه و هه م مامۆستام. گوتم هیوادارم به یه که وه ژیانیکي در یژ و به خته وه به سه ره برن. بیژن رهی بکه و تایه هر گون دیک که سو پای فیرکاری تیدا بووایه نووسینه کانی خۆی پیشانده دان. منیش زۆر هانمدا که به رده وام بیت له نووسین و خویندنه وه. بیژن گوتی کاتیک هاتیت بۆ تورکمان سه حرا، ده بییت له ویش فیری نووسین و خویندنی زیاترم بکه یت.

بیژن دواين قسه ی به هینواشی به گویمدا چرپاند و گوتی حاجی عه لی خان حه ز به بینینی تۆ ناکات و هیچ باوه ریکی به تۆ نییه. هه ستمکرد که من تا ئیستا بیژنه نیش به ته وای نانا سم، هه ندیک جار که قسه ده کات به که سیکي ساده ی ده بینم، به لام هه ندیک جار که سه یری ده که م و گوئ له قسه کانی ده گرم ده لیم که سیکي ساده نییه.

بەھەر حال ئەو كەسىكى پاك و راستگو بوو. بىژەن لە سەرەتاي لاويتيدا بوو، بەلام توانى بووى خۆى وەك پالەوانىك نىشانى ھەموو كەسىك بدات. لە ماوەى ھەژدە مانگدا لە شوانىيەو ھەخۆى كرد بوو بە سەرۆكى ھەوارىك، ژمارەى مەرەكانى خۆى زىاد كەردبوو، حوشتر و ئەسپ و لاخى كەربوو، ژنىكى باشى ھەبوو، پىشپىنىيەكانى ئەردۆى ھاوچى زۆر بە باشى ھەرگرتبوو، بەبى پرسورا بە خانەكانى ھەوارەكانى تر، خۆى بىريارى دابوو كە بىروات بەرەو توركمان سەحرا، ئەم بىريارە ماناي باوەر بەخۆبوونى بوو. مەردارە بچووكەكانى تر چاوەروانى بىريارى خانەكانىيان دەكرد. بىژەن بەرنامەى كوچى خانەكانى ھەلوەشاندىبوو ھەو و لەسەر بىريارى خۆى مىگەلەكەى بەپىخستبوو.

خۆمالى كەردنى پاوانەكان و چارەسەر كەردنى كىشەى زەوى و پەيدا بوونى سوپاي خویندن گەورەى خانەكانى ھىنا بوو لەرزە. ھەوت سال بە سەر خۆمالى كەردنى لەو ھەرگە و پاوانەكاندا تىيەپى بوو. ئەوسا خانەكان ھەستىيان بەتىكشكانى دەروونى خويان كەردبوو.

بەيانى ھەوا سارد و سەھۆلبەندان بوو. بىژەن دوو پارچەى لە خورى چنراوى ھىنا و لە قاچى منى ھەو پىنچا. گولسەنەمىش جوتىك گۆرەوى و جوتىك دەستكىشى لە خورى دروستكراوى پىدام، جوتىك گۆرەوىشى دا بە عەبدال. كاتىك سواری حوشترەكە بووم گولسەنەم گوتى كەمىك بوو ھەستىيان، رۆيشت شالىكى گەورەى لە خورى دروستكراوى ھىنا و لە سەرى منى ھەو ئالاند. عەبدالیش لە دواو سواری حوشترەكە بوو. كەوتىنەپى، ئاسمان ھەور بوو، زۆرىش سەرما بوو. گەرمىپىتو ھەم دەركرد پلەى گەرمى چوار پلەى ژىر سفر بوو. عەبدال حوشترە بىزمانەكەى بەخىزايى لىدەخوچى و غارى پىدەدا. بە زووى گەيشتىنەو ھەوارەكە. «يەلە» شەو لە رەشمالەكەى مندا نووستبوو. بەيانىش لە رەشمالەكەدا ئاگرى كەردبوو ھەو بۆيە رەشمالەكەم تارادەيەك گەرم بوو. ئاگرەكە گرپكى باشى ھەبوو، چوومە نىو كىسە خەو ھەمەو تاكو خۆم گەرم بکەم ھەو. عەلى خان دەيزانى ھەوارەكەى بىژەن بەرپەكەوتوون. گوتى بىژەن كارپكى خراپىكەردو ھەو، نەدەبوو بەبى بەرنامە بپۆيشتايە، گەردەنى شەلەمى قەرەبالغ دەبىت و ھەمووان تووشى كىشە دەبن. گوتم بىژەن مەرەكانى لەرپىگای خوارەو بەرپەدەكات، تەن ھا مالەكان لە گەردەنەى شەلەمىيەو دەپۆن. خان زۆر تۆرە بوو لەو ھەو كە مەردارە بچووكەكان گوى لە ھەرمانەكانى خان ناگرن. عەلى خان گوتى وا خەرىكە ھەوا ساردتر دەبىت بۆيە، واى بەباشزانى كە دووبارە لەگەل ھەلى خان و حاجى محەمەدى سلىمانى و عەبدولەلى بلىند پرس و رادەست پىتەكەنەو.

هه‌ستمکرد برياري به‌پړيکه‌وتني بيژن تن‌ها له‌بهر ساردی هه‌وا نه‌بوو، به‌لکو به کوچی بڼه‌نامه‌يي ده‌يوست نارېزايي له‌به‌رانبهر خندا ده‌ربيريت، چونکه خانه‌کان هيچ حسابنکيان بڼه نه‌کردبوو، پرسورايان پښه‌کرد بوو. بيژنه‌نیش به‌بڼه‌فهرمانی نه‌وان ميگه‌له‌که‌ی خوی به‌پړيکه‌دبوو. پوڅی دواتریش مال‌ه‌کانيان به‌پړيکه‌وتبوون و پوښتنبوون. کوچکردن به‌بڼه‌برياري خان حساب نه‌کردنبوو بڼه‌خانه‌کان. بيژن توانيښووی گوتيان بڼه‌نگريت و برياري خوی بدات. کاريکی باشمکرد که به‌بڼه‌موله‌تی خان نه‌چووم بڼه‌لای بيژن، نه‌وه‌يه‌که‌مجار بوو مولت له‌خان وهربرگم. بڼه‌خان زور خوشحال بوو، که گه‌رامه‌وه پښيگوتم نيره‌مالی خوته و ههر کاريکت پښخوشه‌وه کاره بکه.

په‌ری خانم له‌ره‌شماله‌که‌هاته‌دوره‌وه و گوتی موه‌نديس نيمه‌نمړو بانگيشتی تو ده‌که‌ين و حه‌زده‌که‌ين له‌گه‌ل نيمه‌دا بيت بڼه‌راو، چونکه نيمه‌ته‌نھا نيم دوو پوڅه له‌قورمه‌ميدان ده‌مينه‌وه، نيتستاش کاتي راوه و ناژه‌لی کتوی زوره، له‌سواربوونی نيسپ هيچ مه‌ترسه. فهریبا خانم گوتی موه‌نديس خوی نه‌سپسوارینکی باشه، به‌لام لای نيمه‌خوی و نيشان ده‌دات. قسه‌کانی فهریبا خانم به‌جوریک بوو وايدەزانی من نه‌سپسوارینکی باشم و خوم ناشکرا ناکه‌م. عه‌لی خان جگه‌له‌مه‌نچه‌هر، هه‌موو. کوره‌کانی تری نارديبون بڼه‌هواره‌کانی تر، هه‌والی بڼه‌نارديبون که له‌هه‌واره‌کانی خويانين، به‌لام کچه‌کانی خان ده‌يانويست برون بڼه‌راوکردنی ناژه‌لی کتوی، نه‌وان به‌بڼه‌نه‌وه‌ی چاوه‌روانی وه‌لامی من بکه‌ن به‌حاجی ره‌زايان گوت به‌زووی چوار نيسپ ناماده‌بکات. فهریبا خانم گوتی موه‌نديس له‌سوپادا چون سوارۍ نيسپ ده‌بيت، ليزه‌ش به‌هه‌مان شيوه‌سواربه. گوتم خو من له‌سوپادا نيم. فهریبا گوتی وایييه‌تو نه‌فسه‌ريت. گوتم باوه‌رېکه‌من نه‌فسه‌رنيم. فهریبا گوتی پار کاتيک نه‌فسه‌ره‌کان هاتن سلاوی سه‌ربازيان بڼه‌تو کرد، من واهه‌ستم کرد تو نه‌فسه‌ريکی پله‌به‌رزبيت. گوتم من ته‌مهم له‌بيست سال زياتر نييه. چون چونی ده‌بمه‌نه‌فسه‌ره؟ په‌ری خانم گوتی موه‌نديس قاچت بخه‌ره‌سهر رکابی زينه‌که‌و سواره‌و له‌گه‌لماندا وهره‌بڼه‌راوکردن، خوشت تاقيبکه‌ره‌وه له‌نه‌سپسواريدا، نه‌وه‌تا حاجی ره‌مه‌زان سه‌ری نه‌سپه‌که‌ی بڼه‌گرتويت، هيچ مه‌ترسه و سواره‌به.

نه‌وه‌نه‌سپه‌ی که بڼه‌منيان دانابوو سواريبم له‌هه‌موو نه‌سپه‌کان گه‌نجتر و چه‌موش تر بوو. کچه‌کان گوتيان مه‌ترسه، سواره‌و دابه‌زه‌وه. منيش سه‌يريکی ده‌وروبه‌ری خوم کرد، عه‌لی خان له‌وي نه‌بوو تا پرسينکی پښيکه‌م. عه‌بدال گوتی موه‌نديس نه‌سپسوارۍ

لە حوشترسواری خوشتر و ئاسانترە. پەرى خانم گوتى موھەندىس پەلەبەكە درەنگە. گولخەندان گوتى موھەندىس كە سواریبویت و دووسەد مەترىك رۆىشتىت ترست. دەشكىت. بە ناچارى بربارمدا لەگەلئاندا برۆم بۆ راو. حاجى رەمەزان ھەوسارى ئەسپەكەى گرتىوو، ھىچ چارەيەكم نەبوو. ھەرگىز سواری ئەسپ نەبىووم، گوتم مۆلەتم بەدەن با برۆم كەلوپەلەكانم لەگەل خۆمدا ھەلگرم، رۆىشتەم بۆ رەشمالەكەى خۆم و پۆتىنەكانم لەپىكردن، كلاوھەكم لەسەرم كرد و گوتم خودايە خۆم بە تو دەسپىزم، لەدلى خۆمدا گوتم ھىتاش ھىتاش دەبرۆم، قاچى چەم خستە سەر رىكابى زىنى ئەسپەكە و تىنم دايە خۆم و خۆم ھەلدايە سەرپشتى ئەسپەكە. پەرى خانم بەرىكەوت و فەرىبا قامچىيەكى لەئەسپەكەى مندا، ئەسپەكە راپەنى و تەكانىكى دا بۆ پىشەو و خەرىكبوو بەكەومە خوارەو، بەلام خۆم توند گرت و بە سەر ترسەكەمدا زالبووم. دووبارە قامچىيەكى تری لىدايەو، ئەمجارە گولخەندانى كچە بچووكى خا، ئەویش قامچىيەكى تری لىدا، بەلام ئەمجارەيان زۆرتەرسام، ئەوئەندە ترسام خەرىكبوو لەسەر ئەسپەكە بەكەومە خوارەو. خۆم بەسەر ئەسپەكەو توند گرتبوو. سەرم چەماند بووئەو بۆ سەر زىنى ئەسپەكە، ئەو ئەسپەى كە بۆمىيان دانا بوو لە ھەموو ئەسپەكانى تر سرك و سەركىشتەر بوو، ھەستەمكرد كە بە ئەنقەست ئەو ئەسپەيان بۆ من داناو. ئەمجارەش گولخەندان قامچىيەكى تری لە ئەسپەكەمدا، ئەسپەكە راپكرد و پىش ھەموو ئەسپەكان كەوتەو، ئەمجارەشيان ھىندەى نەمابوو بەكەومە خوارەو. گویم لىبوو فەرىبا ھاواری كرد و گوتى ئەسپسواری نازانىت، بۆتان دەرەكەوت كە قسەكەى من راست دەرچوو، ئەم برادەرە موھەندىس نىيە بەلكو ساواكىيە. ماوھى دوو كىلۆ مەتر ئەسپەكەم بە غاردان رۆىشت، ھەستەمكرد كەمەرم شكا بىت، شارەزا نەبووم و نەمدەزانى چۆن ئەسپەكەم ھىتاش بەكەومەو ھەو ھەستەم. ئەوانىش بە خىزرايى ئەسپەكانيان لىدەخوڤى و گەيشتنە لای من. يەككىيان لەلای چەمەو ھەستە و يەككىشىيان لە راستەو، ئەو تریان لەدواو ھەو. لە ناكاو گولخەندان بەھەموو ھىزى خۆى قامچىيەكى لە پىشتم دا و ئازارەكەى بە ھەموو گيانمدا بلابووئەو، تا ئەوكاتە ھەستم بە بەدىي ئەوان نەكردبوو، وام ھەستەكرد بوو كە ئەمانە دەيانەوئەت شۆخىم پىتەكەن. ئەسپەكەم بەخىزرايى راپكرد. فەرىبا ھاواریكرد ئەسپەكە بگرن خۆىشى دەيوست لەقەيەكم لىدات و لەسەر ئەسپەكەو بمخاتە خوارەو.

گولخەندان قامچىيەكەى ھەلسوراند كە لىمى بدات، بەلام قامچىيەكە بەر من نەكەوت و لە ئەسپەكە درا، ئەسپەكە بەخىزرايى راپكرد و پىش ھەمويان كەوتەو. زۆر ترسام،

ههستم به دژواري دوڅهکه کرد، تيگه‌يستم که کچه‌کان ده‌يانه‌ويت له ئه‌سپه‌که بمخه‌نه خواره‌وه. که‌وتنه خواره‌وه له ئه‌سپ له‌کاتي غارداندا واته مردن. ئه‌سپه‌که ته‌واو شه‌کهت بېوو، تنگه نه‌فەس بېوو، به‌و سه‌رمایه‌ ئه‌و ناژه‌له هه‌موو گياني بېوو به‌ عه‌ره‌قه.

له ده‌شته‌که‌وه گه‌يشتبووینه بناري شاخه‌که، هه‌وا سارد بوو، له سه‌رمادا ده‌موچاوم ده‌برژايه‌وه، به‌لام گيانم ته‌واو گه‌رم داهاتبوو. له داميتي کيوه‌که‌دا چهند دره‌ختيکي ئه‌رس هه‌بوو ئه‌سپه‌کانيان به‌ره‌و لای دره‌خته‌کان برد. گولخه‌ندان به‌ برده‌وامي قامچيه‌که‌ي هه‌لده‌سوړاند و له پشتمی دهادام. ئه‌سپه‌کان له‌ژير دره‌خته‌کاندا وه‌ستان. واته ئه‌سپه‌کانيان فيزکرد بوو له‌و شوينه‌دا بووه‌ستن، ئه‌سپه‌که‌ي منيش هه‌ر له‌وي وه‌ستا. هه‌ر سڼ خوشکه‌که دابه‌زين. منيش به‌وه دلخوشبووم که نه‌که‌وتبوومه خواره‌وه، نه‌مه‌زاني قاچم بخمه‌ سه‌ر رکابي زينه‌که‌و دابه‌زم. هه‌ر دوو ده‌ستم له زينه‌که به‌ردا و خۆم فريدايه خواره‌وه، دياره‌ ئه‌و خۆخسته خواره‌وه‌يه له ئه‌سپه‌که له نه‌شاره‌زايمدا بوو، هه‌رکه که‌وتمه خواره‌وه په‌ري خانم لوله‌ي تفه‌نگه‌که‌ي خسته سه‌ر سنگم و دوو خوشکه‌که‌ي تريشي لوله‌ي تفه‌نگه‌کانيان خسته سه‌ر په‌راسوه‌کانم، هه‌رسينکيان به‌يه‌که‌وه گوتيان خۆتو گوتت ئه‌سپ سواري نازانم، ئيمه‌ش باوه‌رمانکرد، ئيستا پيمان بلنن تو کينيت که دوو ساله ده‌ست له ئيمه هه‌لناگريت و هه‌موو هۆزه‌که‌ي ئيمه‌ت تووشي دل‌ه‌راوکن کردوه.

گوتم ئيتر ته‌واو تکايه‌ هيچي تر ئه‌و ياريانه‌م له‌گه‌لدا مه‌که‌ن. په‌ري خانم ميلي تفه‌نگه‌که‌ي راکيشا و گوتي هه‌ر له ئيره ده‌تکوژم، پيش ئه‌وه‌ي بکوژريت باشتري وايه راستيه‌ي‌کانمان پيبلتيت، ئيمه ده‌زانين تو ساواکيه‌کي پيسيت و دوو ساله‌ واز له ئيمه ناهينيت. خه‌ريکبوو قسه‌يه‌ک بکه‌م گولخه‌ندان به‌ هه‌موو هيزي خۆي قوناغه تفه‌نگيکي له سکم سه‌ره‌واند، نازاريکي زۆرم پيگه‌يشت. ئه‌گه‌ر زستان نه‌بووايه و ئه‌و هه‌موو جلوه‌رگه‌م له‌به‌ردا نه‌بووايه سکی ده‌دريم. په‌ري خانم گوتي به‌ زوويي خۆي و کوله‌پشته‌که‌ي بگه‌رين وده‌مانچه‌که‌ي بدۆزنه‌وه، هه‌موو جيگايه‌ک گه‌ران، به‌لام هيچيان نه‌دۆزيه‌وه، کاتيک فه‌رييا خه‌ريکي پشکيني جلوه‌رگه‌کانم بوو هه‌لمی دهم و لووتي به‌ سه‌ر ده‌موچاومدا بلاو ده‌بووه‌وه. فه‌رييا زۆر توږه‌ بوو، لوله‌ي تفه‌نگه‌که‌ي خسته سه‌ر روومه‌تم و گوتي کوا ناسنامه‌ي ساواکيت له‌کوئ داناوه؟ گولخه‌ندان گوتي بۆچي مه‌گه‌ر ساواکيه‌کان ناسنامه له‌گه‌ل خوياندا هه‌لده‌گرن؟ گوتم به‌ خوداي گه‌وره من ساواکي نيم، ئه‌مجاره‌يان په‌ري خانم زلله‌يه‌کي له بناگويم دا، واهه‌ستده‌که‌م هيچ پياويکي وه‌رزشکار ئه‌وه‌نده به‌هيز زلله ناوه‌شيتيت. په‌ري خانم گوتي تو ده‌تگوت من

ئەسپسوارى نازانم. فەرييا گوتى ھەرچىم کرد، نەمتوانى لە ئەسپەکە بتخەمە خوارەو. پەرى خانم گوتى وا باشتربوو تۆ لە ئەسپەکە بکەوتیتايە خوارەو و شونینیکت بشکايە یا بمردیتايە، بەلام ئیستا کە خۆت نەمردوویت خۆم لێرە دتکوژم، تەن ھا پیمان بلى ئەو راپۆرتانەى لەسەر ئیمە کۆتکردۆتەو بۆ کونى دەنیریت و دەیدەیت بە کى؟. گولخەندان لە ھەر دوو خوشکەکانى بچووکتربوو. تەمەنى (۱۶-۱۷) سال دەبوو، بەلام لە ھەردوکیان ناشرینتر بوو. گوتى با بيبەینە سەر ئەو بەرزاییە و لەویو فریى بدەینە خوارەو. فەرييا گوتى پنیوست ناکات بە یەک فیشەک لەناوى دەبەین. پەرى خانم گوتى قسەى گولخەندان تەواو، ئەگەر فیشەکی پیوہبنین دەزانن کە ئیمە کوشتوومانە، بەلام ئەگەر لە شونینیکى بەرزەو فریى بدەینە خوارەو دەلین خۆى کەوتۆتە خوارەو. گولخەندان ئەوئەندە قوناغە تەنگى لەپشتمدابوو ھەتا دوومانگ پشتم شین و مۆر ببوو. گوتیان ھەلسە و بکەوہرئ. سکم و پشتم نازاریکی زۆریان ھەبوو، گویشم بەھۆى زللەکەوہ نازاریکی زۆرى ھەبوو. ھەرسینکیان لولەى تەنگەکانیان ڤوو تیکردم و ئەملاولایان لینگرتبووم. ئەى خودایە ئەمە چ بەلایەکە تووشى بووم؟. لەسەر ئەو بارە ناھەمووارەشەوہ بیرم لەوہ دەکردەوہ دەمگوت خۆزگە پەرى خانم ھى من بووايە. گەنجیتی داستانیکى سەیرە، کچیک دەلێت بە یەک فیشەک دتکوژم، بەلام تۆ لە بیر و خەيالیکى تردایت و ئاواتى بۆ بخوازیت. لە یەک کاتدا ئەو ھەپەشەى مردنت لیدەکات، بەلام تۆ بیر لەشتیکى تر دەکەیتەوہ. تەنھا پنیوستە لە تەمەنى بیست سالییدا بیت تاكو لەو بیر و خەيالانەدا بژیت. لەو چۆلەوانیەدا ھیچ کەسیک دیارنەبوو، ھیچ گیانەوہریکیش لەو ناوہ نەبوو. گوتم ئیوہ دەتانەویت... ھینشتا قسەکەم تەواو نەکرد بوو کە گولخەندان بە ھەموو ھیزیوہ لولەى تەنگەکەى لەنێو چاوانمدا، لە تاو نازار کەوتە سەرزەوى و سەرم گێژبوو، خوین بە ھەموو دەموچاومدا ھاتەخوارەوہ، ناوچاوانم شکا. بە جۆریک شکا کە ئیستاش پاش چلوسى سال شونینەکەى بە ئاشکرا دیارە. لەسەر زەویبەکە کەوتبووم، دیسانەوہ گولخەندان کەوتە شەق تێپەلدام، جوتیک پۆتینی قایمى لەپیدا بوو، شەقەکانیان نازاریان زۆر بوو، ھەردو لای کەلەکەم نازاریان زۆر بوو، قوناغە تەنگینیکى کیشا بە ئەژنۆى راستمدا، وا ھەستم کرد قاچم شکایت، بە نازارەوہ و بە تۆرەبیەوہ، ھاوارمکرد بۆ وام لیدەکەن، من چیم کردوہ؟ ئیوہ خۆتان ساواکین کە منتان ھیناوە بۆئەم چۆلەوانیە و لێرە لیم دەدەن. ھەر سى خوشکەکە بە قوناغە تەنگ و شەق کەوتنە لیدام، لە سەرزەوى کەوتبووم، سەر و دەموچاوم ھەموو خوین بوو. ھەر بەو شێوہیەى لە سەر زەوى کەوتبووم سەیریکی دەموچاوى پەرى خانم کرد، لە

دلى خۇمدا گوتم ئەگەر به زىندوىى مامه‌وه ده‌بم به خاوه‌نى تو.

له‌و کاته‌دا سه‌يرم کرد وا ئەسپ سوارىک له‌ دووره‌وه به‌ره‌و لای ئيمه‌ ديت، هاوارمکرد فریامکه‌ون کوشتيانم. ئەوانيش ئەسپ سواره‌که‌يان بينى، په‌رى خانم گوتى ئەوه باوکمه‌ وا به‌ره‌و ئيره‌ ديت، هينده‌ى پينه‌چوو عه‌لى خان گه‌يشته‌ لامان، هيشتا له‌ ئەسپه‌که‌ى دانه‌به‌زى بوو ده‌ستىکرد به‌ جویندانی که‌ه‌کانى و گوتى ئيوه‌ هه‌له‌يه‌کى گه‌وره‌تان کردوو، بۆچى واتان له‌م کوره‌ داماو ده‌کردوو؟ فه‌ريبا گوتى ده‌مانه‌ويت ئەم ساواکيه‌ نا پياوه‌ بکوژين. عه‌لى خان گوتى ناماقوليتان کردوو، سه‌گباينه‌ به‌ مۆله‌تى کى ئەم به‌نده‌ى خودايه‌تان هيناه‌و بۆ ئەم چۆله‌وانيه‌ و ليژه‌ ليتده‌ده‌ن؟ گولخه‌ندان گوتى ئەم سه‌گبايه‌ ساواکيه‌ ده‌يه‌ويت دووباره‌ په‌رى خانم به‌گرتن بدات و بينيريته‌وه‌ بۆ زيندان. عه‌لى خان له‌ ئەسپه‌که‌ى دابه‌زى و منى بلند کرد و گوتى ئەگەر ساواکى بيت و ئيوه‌ ئەوتان بکوشتايه‌، له‌ سه‌ر ئەو هه‌موو تايه‌فه‌که‌مانيان ده‌کوشت، گه‌وره‌ و بچووکيان له‌ناو ده‌برين، ئەگەر ساواکيش نه‌بيت ئيوه‌ گه‌نجىکى بيتاوانتان ده‌کوشت، بۆيه‌ ئەم هه‌له‌يه‌ى کردوتانه‌، به‌سه‌رتانه‌وه‌ ناچيت، پړوى کرده‌ په‌رى خانم و به‌ کوردى چه‌ند قسه‌يه‌کى پيگوت؟ تيگه‌يشتم که‌ ده‌ليت به‌و کتیبانه‌ى که‌ ده‌يانخوینيته‌وه‌ رابردوو به‌کى خراپت بۆ خۆت تۆمارکردوو و ئيستاش ده‌ته‌ويت ببیت به‌ پياوکوژ.

گولخه‌ندان گوتى باوکه‌ ئەم ساواکيه‌ نه‌عه‌لتيه‌ ده‌يگوت شاره‌زای ئەسپسوارى نيم. که‌چى به‌ جوړىک سوارببوو که‌ تۆش ناتوانيت ئەوها سوارى ئەسپ ببیت. عه‌لى خان گوتى ئەسپسوارى نابيته‌ هۆى ئەوه‌ى که‌ که‌سيک ساواکى بيت، خۆ ئەگەر ساواکيش بيت تۆ بۆت نيه‌ ئازارى بده‌يت، به‌لام تۆ ده‌ته‌ويت ببیت به‌ پياوکوژ. ئەو سه‌رده‌مه‌ به‌سه‌رچوو، سه‌رده‌مى خانيش به‌سه‌رچوو. عه‌لى خان ده‌يويست دلنه‌وايى من بکات له‌ خۆرجيتى ئەسپه‌که‌يدا مه‌تاره‌ ئاويکى ده‌ره‌يتنا و ده‌موچاوى بۆ شوږدم، به‌لام خوینه‌که‌ نه‌ده‌وه‌ستا و به‌رده‌وام خوین ده‌هاته‌ خواره‌وه‌. عه‌لى خان منى سوارى ئەسپىک کرد و به‌ توږه‌يه‌يه‌وه‌ به‌ که‌ه‌کانى گوت ياللا بږۆن، دووربه‌که‌ونه‌وه‌، دوايى حسابى خۆمتان له‌گه‌لدا ده‌که‌م. خان به‌ فارسى قسه‌ى ده‌کرد، ديار بوو بۆ ئەوه‌ به‌ فارسى قسه‌ى له‌گه‌ل که‌ه‌کانيدا ده‌کرد تا من تتيگه‌م. که‌ه‌کان سوارى ئەسپه‌کانيان بوونه‌وه‌ و له‌ ئيمه‌ دوورکه‌وته‌وه‌.

عه‌لى خان نه‌يده‌توانى خوینى نيو چاوانم بووه‌ستينيت. پشتم، سکم، ئەژنۆم، هه‌ردوو لای که‌له‌که‌م، سه‌رم، هه‌موو گيانم ئازارى هه‌بوو. هه‌ر ئەوه‌نده‌ مابوو که‌ خانى بيچاره‌ ده‌ست و قاچم ماچ بکات. به‌ حاجى عه‌لى خانم گوت با چه‌ند خوله‌کيک ليژه‌

سه بر بکهین به لکو که میک حالم باشتربیت پاشان برۆین. دووباره هاوکاریکردم و له
 ئەسپه که دابه زیمه وه. زۆریشم سه رمابوو، له ژیر دره ختیکی ئه رس دانیشتم. عه لی خان
 که میک ئاوی به ده مه وه کردم، به لام هیچ شتیک نه بوو تا خوینی نیو چاوانم بووه ستینیت،
 چونکه پارچه گوشتیکی لیبوو وه. عه لی خان ده ستیکرد هه لږشتنی ده رده دلی خوئی
 و گوئی ئەم په ربیه خویندکاری کۆلیژی ئەندازیاری کاره با بوو له زانکۆ تاران،
 تیکه لاوی ریکخراوکی چه پ ببوو، پاشان له لایه ن ساواکه وه ده ستیکراو حوکمی ده
 سال زیندانی به سه ردا درا. به هه زار به ده بختی و به رتیلدان و سه ردانیکردنی ئەم و
 ئەو و پرکردنه وهی به لێنامه. پاش دوو سال و نیو له زیندان ئازادکرا، ئیتر له زانکۆش
 ده ریانکرد، له شاری تاران خانوویه کمان هه بوو په ری له و خانووه دا بوو، هه ستمکرد
 له ویش دووباره په یوه ندیکردۆته وه به ریکخراوه چه په کانه وه، بۆیه چووم به شوینیدا
 و هیتام بۆ بۆجنوورد، له ویش وازی نه هینا و خه ربیکی کاری سیاسی بوو. دووباره
 ده ستگیر کرایه وه و ئەمجاره یان سی مانگ زیندانی کرا، دواتر بریاری دوورخستنه وهی
 درا بۆ جه زیره ی هورمز بۆماوه ی ده سال، ئەمجاره شیان زۆرم هه ول دا تا ئازاد کرا،
 به لێننامه م دا و مولکیکی زۆرم بۆ خه واند به و مه رجه ی هه رگیز پوونه کاته وه شار و
 ده بیت هه میشه له گه ل هۆزه که ماندا بیت، بۆیه هیناومه ته وه لای خۆم، ئیستاش ده بیت به
 به رده وامی سه ردانی بنکه کانی ساواکی بکات و خوئی بناستینیت، ئەم کچه م زۆر توورپه
 و تونده، کاتیک یه که مجار تو هاتیت بۆ هه واره که مان زۆری پیخۆشبوو که خویندکاریکی
 زانکۆ ها تووه، به لام ده ترسا له گه ل تۆدا په یوه ندی بگریت، چونکه به گومان بوو لیت
 و به پیاوی ده ولته ی ده زانیت، ئەو کاته ش که پۆلیسه کان ها تبوون بۆ هه واره که مان
 و ریزیکی زۆریان له تو گرتبوو، ئیتر ئەو له و کاته وه ترسی زۆری له تویه، ده یگوت
 ئەم موهه ندیسه ساواکیه. لیتناشارمه وه منیش هه ر لیت ده ترسام و نیگه ران بووم،
 گوتم په نگه تو بۆیه هاتبیت تاکو راپۆرت له سه ر ئیمه بنووسیت، ئیمه ش خۆمان له تو
 ده پاراست و نه شمانده ویست تو نا په حه تبه کین و نه شمانده ویست لیت نزیک ببینه وه،
 دووباره هاوینی پار هاتیه وه و باسی ساواکی بوونی تو لیره بلاو بووه وه. کاتیکیش بۆ
 زه ماوه ندی بیژهن و گلبۆ هاتیت هه مان هه والی ساواکی بوونت بلاو بووه وه، ئیستاش
 که تو به م سه رمای زستانه په یدابوو یته وه هه موومان گومانمانکرد که تو له لایه ن
 ساواکه وه نێردراویت، ئاخه چ که سینک به م سه رمای زستانه بۆ کوچکردن رووده کاته
 ئەم چۆله وانیه؟ دوینی، هه ر دوینی شه و کچه کان ویستبوویان لیتبده ن، جه وهه ر خانم
 پییزانی بوو، به لام به راست وه رینه گرتبوو. کاتیک به یانی کچه کان تو یان له گه ل خۆیاندا

برد بوو، من دهمويست برؤم بؤ هه‌وارى حاجى محهمه‌دى سليمانى، به‌لام جه‌وه‌ر خانم عه‌بدالى نارد به‌ شويتمدا، گوتى كچه‌كان موهه‌نديسيان به‌ره‌و چؤله‌وانيه‌كه. بردووه، منيش به‌ غاردان هاتمه‌وه و گه‌يشتمه لاتان سوپاس بؤ خودا. عه‌لى خان گوتى بيكه به‌ خاترى ئه‌و كه‌سه‌ى كه‌ باوه‌رت پنى هه‌يه ئيمه بيه‌خشه، هه‌ر كارىك تو بلييت من ئه‌نجامى دده‌م، به‌لام تكا ده‌كه‌م، ئه‌م كچه شيتانه‌م بيه‌خشه. گوتم عه‌لى خانى به‌ريز سويند ده‌خؤم به‌ خوداى گه‌وره نه‌ ساواكيم نه‌ ئه‌فسه‌رم، ئه‌و نامه‌يش كه‌ پيشانى پؤليسه‌كانم دابوو نوسرابوو له‌ مه‌شقى ئه‌فسه‌رى به‌خشراره، گوتم ئه‌فسه‌ره‌كه‌ خوينده‌واريه‌كه‌ى باش نه‌بو، نه‌يتوانيبوو به‌ باشى نامه‌كه‌ بخوينتته‌وه. تن‌ها وشه‌ى ئه‌فسه‌رى بينى بوو، ئيمزاي سه‌رؤكى سوپاي (دولوقاجارى) بينى بوو، له‌ ترساندا پىزى نواند... به‌هه‌رحال، حاجى عه‌لى خان سواري ئه‌سپه‌كه‌ى كردم و هنيواش هنيواش، به‌ره‌و هه‌واره‌كه‌ هاتين. خان ده‌يويست هه‌ر چؤنيك بيت وام لييكات كه‌ شكات نه‌كه‌م.

دواژه كيلؤ مەتر له‌ شائابادوه دوور بووين، له‌ شائاباد بنكه‌يه‌كى گه‌وره‌ى لىبوو، نازانم چؤنى بوو له‌ عه‌لى خانم پرسى لىره‌وه تا كو شائاباد چه‌نده دووره؟ بؤيه وايزانى بؤ شكاتكردن ده‌چم بؤ شائاباد. نزىكى ره‌شماله‌كان بووينه‌وه، هه‌ستم به‌ ئازارىكى زؤر ده‌كرد سه‌رئيشه‌يه‌كى توند داىگرتبووم، خوينى ناوچاوانيشم نه‌ ده‌هه‌ستا. چاوم لىبوو له‌ نزىكى ره‌شماله‌كه‌ى حاجى عه‌لى خان ئاگرىكى گه‌وره كرابووه‌وه. كچه‌كانى عه‌لى خان له‌ده‌ورى ئاگره‌كه‌ بوون، كه‌ نزىك بوومه‌وه سه‌يرم كرد پهرى خانم، نيلؤفه‌ر، گولخه‌ندان، مه‌نو چه‌هر، خه‌رىكى كتيب سووتاندن. كتيبى نيوه سوتاووم له‌ ئاگره‌كه‌دا ده‌بينى، كتيبى قه‌باره گه‌وره له‌ ئاگره‌كه‌دا بوو له‌ پشته‌كه‌ى نوسرابوو (كاپيتال) من تا ئه‌و پؤژه كتيبى كاپيتال، يا سه‌رمايه‌ى ماركسم نه‌دبوو، زانيم له‌ترسى من كتيبه‌كانيان ده‌سووتين. روومكرده كچه‌كان و گوتم سويند به‌ خودا، سويند به‌ ئيمام حوسين، سويند به‌ ئيمام ره‌زا. من ساواكى نيم و فه‌رمانبه‌رى هيچ داموده‌زگايه‌كيش نيم، ئيوه به‌ نا هه‌ق ئاواتان له‌من كرد و هه‌ر له‌ خؤشخانه‌وه كتيبه‌كانتان ده‌سووتين.

حاجى عه‌لى هيچى نه‌گوت و منى برده نيو ره‌شماله‌كه‌وه، بانگى جه‌وه‌ر خانمى كرد. جه‌وه‌ر خانميش هات بؤلامان. عه‌لى خان گوتى موهه‌نديس له‌سه‌ر ئه‌سپ كه‌وتۆته خواره‌وه، وه‌ره سه‌يرى برينه‌كانى بكه. ببى ئاگاداركرايه‌وه، كوپه‌كانيش زانيان كه‌ من له‌ ئه‌سپ كه‌وتومه‌ته خواره‌وه ئه‌وانيش هاتن بؤ نيو ره‌شماله‌كه‌ى خان. «يه‌له»ش كاتىك خوينى بينى به‌ده‌م وچاومه‌وه ده‌ستىكرد به‌ گريان، ببى و جه‌وه‌ر خانم برينه‌كانيان بؤ به‌ستم. ئه‌ژنؤم و به‌له‌كى قاچم ته‌واو بريندارببون، قاچم ئازارىكى

زوری هه بوو، به لام نه مزانی که بریندار بوون. پانتۆله کهم خویناوی ببوو. له ناکاو پهری خانم هات له لامه وه له سهر دۆشه که که دانیششت. جهوههر خانم خه ریکبوو برینه کانی بۆ خاوین ده کردمه وه. بیبی له ولاره خه ریکی دروستکردنی مه له هم بوو، پهری قورئانیکی له گهل خۆیدا هینابوو. گوتی پاپولی باش گویم بۆ بگره، به لام قسه کانی به جوریک ده کرد که بیبی گوئی لینه بیت، ئه وه یه که مجار بوو که به ناوی خۆمه وه بانگم بکن. پهری گوتی من کۆمونیستم، هیچ باوه ریکم به بوونی خودا و به پیغه مبه ر نییه، نوژیشت ناکهم، رۆژووش ناگرم، به هه موو ئه مانه وه تو ده ست بخه ره سهر ئه م قورئانه و سویند بخۆ، سویند بخۆ که فرمانبه ری ساواک و نیردراوی شوینیکی تر نیت. دهستم خسته سهر قورئانه که و سویندم خوارد که من له لایه ن هیچ شوینیکه وه نه نیردراوم، هیچ کاریشم به سهر بیرو باوه ری تو وه نییه، هیچ کاریشم به سهر کتیه کانه وه نییه. به هیچ شیوه یه ک راپۆرتم له سهر نه نووسیون و له سه ریشتان ناووسم، هه رگیز باسی ئه وه ش ناکهم که تو کتییی کۆمونیستیت هه یه و شکاتیش ناکهم که تو و خوشکه کانت ویستوتانه بمکوژن. گوتی خۆ سویندت خوارد. گوتم ئه م قورئانه که مه رم بشکینیت ئه گه ر به درۆ سویندی پیتیخۆم. تۆش به بی هۆ له منت داو تووشی ئه م ده رده تکردم. جهوههر خانم گوتی پهری خۆ باش گویت له قسه کانی بوو، من یه که مجار گوتم ئه م پیاوه ساواکی نییه.

ژنه که ی تری خان هاتبوو ژووره وه له پشستی سه رمه وه وه ستابوو، پهری خانم داوای لیبوردنی لیده کردم، دیاره ده مزانی که باوکی ناچاری کردوه بیت و داوای لیبوردنم لیبکات. له ره شماله که رۆیشه ده ره وه. زانیم بۆیه ده روات تا ئاگره که بکوژینته وه، پاش چه ند خوله کیک عه لی خان له گهل که چه کانی و مه نوچه هردا هاتنه نیو ره شماله که وه. ژنه که ی تری خان هاتبوو. ئه و ژنه دایکی نیلقه ره و گۆلخه ندان بوو، دایکی پهری خانم ژنی یه که می خان بوو، ئه و له بۆجنوورد داده نیشیت. ههستم به ئازار و «تا» یه کی زۆر کرد، رۆومکرده بیبی و گوتم خه ریکه تام لیدیت و پشتم ئازاریکی زوری هه یه. بیبی گوتی جله کانت دانی با سه یریکی پشتت بکهم.

ههستم ده کرد که ئاره قه م کردبیته وه، چاکه ته که م دانا و سه یری پشتی کردم. بیبی گوتی پشتی مو هه ندیس هه موو خوینی تیزاوه و شوینی قوناغه تفه نگش به باشی به دیده کریت. بیبی تینگه یشتبوو ئه م برینانه ی من په یوه ندی به چیه وه هه یه؟ زانیبووی که له ئه سپ نه که وتومه ته خواره وه، به لکو لینانداوم. لینی پرسیم چۆنچۆنی له ئه سپه که که وتیته خواره وه؟ وه لامم نه دایه وه. رۆیشتن له ره شماله که ی خۆم و

که لوپه له کانيان بڅه ټټام. جلوبه رگه کانم گورۍ. ببی و جه وهر خانم مهلحه میان له پشتم داو نیوچاوانمیان به پارچه قوماشیکی سبی به ست. دوو پوژ له په شماله که ى علی خانداندا که وتم، هه موو خه لکه که ریزیان لیده گرتم، کچه کانیش به ده ورمه وه بوون و لیم دوور نه ده که و تنه وه، پهری خانم ده یو یست دلنیا بیت که شکاتیان لیناکه م. جه وهر خانم ده یزانی له ئه سږ نه که و توومه ته خواره وه. پتی گوتم موه ندیس به گه وره یی خوت ئیمه ببه خشه، ئه م کچه مان پوژیک دیت سهری هه موومان له قور ده نیت. گویم له دهنگه دهنگیک بوو له دهره وه، هه ستمکرد وا ژنه که ى تری علی خان خه ریکه له سهر من له گه ل کچه کانیدا به شه پدیت.

«یه له» زورترین کات له لای من بوو، شه وانه ده چوو له په شماله که ى مندا دهنووست. پوژى سینه م هه ستمکرد که میک باشتو بووم، پویشتم بۆ په شماله که ى خوم. هه وا زور ساردبوو، هه وریکی په ش ئاسمانی داپوشی بوو، سات له دواى سات سهرماکه توندتر ده بوو. علی خان هات بۆ په شماله که ى من و گوتی کاتی کوچکردنی ئیمه سى پوژى تره، به لام به م سهرمايه ناتوانین چیتو بووه ستین، کاتیش درهنگ بووه، بۆیه پنیوسته هه رچی زووتره له گه رده نه ى شه له می ئاودیو ببین. ئه و پوژه پوژى کوچکردنی حاجی محمهد سلیمانى بوو. میگل و ماله کانی حاجی محمهد سلیمانى، له تهنیشت هه واره که ى حاجی علی خانه وه تیده پهرین. که م که م به فر دایکرد و پاشان به فربارینه که زیادی کرد. حاجی علی خان به و هه موو نه زمونونه وه که هه ییوو، دهسته وه ستان ببوو. گوتی ئه گه ر تهن ها سى کاتژمیری تر به به رده وامی به فر بباریت گه رده نه ى شه له می ده گیریت و بیچاره و مالویران ده بین. منیش له دلی خومدا گوتم ده گه ریمه وه بۆ مه شه هه د، به لام هه چ شتیک نه بوو پتی برۆم، ده بوو به سواری خوشتر نزیکه ى په نجا کیلو مه تر ږیگا ببرم.

علی خان بریاریدا سبه ى به یانی زوو، واته دوو پوژ پش ئه و کاته ى که له گه ل خانه کانی تردا دیاریان کردبوو کوچ بکه ن، دیاره ئه وانی له و بریاره ى خوی ئاگادار کردبوو وه. جوریک هاوئا ههنگی هه بوو له نیوان کوچه رییه کانداندا. عه بدولعلی بلند، دلنیا بوو به و هه موو ئاژه له زوره وه که هه یه تی ده بیت ئارامبگریت تاکو که شوه وه وا له بار ده بیت. علی خان ده یگوت به فر زور که و تووه نزیکه ى سى سانتیمه ره، مه رکه کان ناتوانن خواردنې خویان له ژیر به فره وه په یدا بکه ن و هه چ ئالفیکمان نییه بیده ین به مه رکه کان، گه رانه وه ش به ره و لای ئاشخانه ئه وه هه ر نابیت، تهن ها ږیگامان ئه وه یه به ره و پش برۆین.

منیش ئه‌رکیک بووم به سه‌ریانه‌وه. نه‌خۆشبووم و باربووم به سه‌ریانه‌وه. له‌وه‌ش ده‌ترسان ئه‌گه‌ر بگه‌ڕیمه‌وه شکاتیان لێیکه‌م، هیچ شتیک نه‌بوو پنی بگه‌ڕیمه‌وه، خۆ ئه‌گه‌ر له جاده‌وه نزیک بووینایه‌ ره‌نگه ئۆتۆمبیل هه‌بوایه‌ پێیگه‌رامایه‌ته‌وه. خۆم به‌خودا سپارد و لێره ئه‌قل هیچ ده‌وریکی نه‌بوو. بیرمکرده‌وه هه‌رچۆنیک بیت خۆم بگه‌یه‌نمه ئینجه‌ی خواروو، تا ئه‌ویش دوو فهرسه‌خ و نیو ڕینگابوو. نزیکترین ئاواپی لێمانه‌وه شائاباد بوو، ئه‌ویش له‌سه‌ر ڕینگای کۆچکردنه‌که بوو، واته له‌کاتی ڕۆیشتندا به‌ره‌و مراوته‌په له‌سی کیلۆمه‌تری شائاباده‌وه تیده‌په‌ڕین. نزیکی نیوه‌ڕۆ بوو، هه‌مووان خه‌ریکی خۆئاماده‌کردن بوون بۆ کۆچکردن، عه‌بدال و غه‌فار و فه‌ریبورز هاتن بۆ دیده‌نیم. عه‌بدال گوته‌ موهه‌ندیس هه‌لسه‌ با شه‌ره‌ به‌فر بکه‌ین و که‌مێک بجولێت گیانت باشت‌ر ده‌بیت. گولخه‌ندانیش که له‌گه‌ڵیاندا بوو، به‌ شه‌رمه‌وه گوته‌ هه‌موو تاوانی من بوو که موهه‌ندیس له ئه‌سه‌په‌که‌ی که‌وته خواره‌وه. له‌ ره‌شماله‌که‌ی خان هاتمه‌ ده‌ره‌وه و چووم بۆلای ره‌شماله‌که‌ی خۆم، هه‌وا زۆر سارد بوو، گه‌رمیپه‌وه‌که‌م ده‌ره‌ینا و له‌ ده‌فته‌ره‌که‌مدا نووسیم، کاتژمێر (۱۱:۲۰) ی ڕۆژی (۱۳۴۸-۲۴-۱۲-۱۹۶۹) له‌ قورمه‌میدان، له‌ به‌رزای (۶۴۰) مه‌تر له‌ ئاستی ڕووی ده‌ریاوه پله‌ی گه‌رمی پێنج پله‌ی ژێر سفره. ئاسمان نیوه‌ هه‌ور بوو، نزیکی نیوه‌ڕۆ حاجی وه‌لی خانی قاره‌مانلو به‌ سواری ئه‌سه‌په‌که‌وه گه‌یشته، چووه‌ نیو ره‌شماله‌که‌ی حاجی عه‌لی خان و هه‌ردوو خان پێکه‌وه که‌وته‌ وتووێژ له‌باره‌ی کۆچکردنیانه‌وه، پاشان گه‌یشته‌ ئه‌و ئه‌نجامه‌ی که هیچ چاره‌یه‌کیان نییه، جگه له‌وه‌ی هه‌رچی زووتره‌ کۆچ بکه‌ن، چونکه به‌هۆی به‌فربارین و بێ ئالفیه‌وه مه‌ره‌کانیان له‌برساندا ده‌مرن و نه‌ده‌کرا به‌ره‌و دواوه‌ش بگه‌ڕێنه‌وه، هیچ هۆکاریکی گواسته‌نه‌وه‌ش نه‌بوو تاكو ئالفی پێب‌ه‌ینن. هه‌ردوو خان گوته‌ ئه‌گه‌ر سالیکی تر به‌مانه‌وێت تاكو ئه‌م کاته له‌ قورمه‌میدان به‌مێینه‌وه ده‌بیت ئۆتۆمبیل بکڕین، به‌بێ ئۆتۆمبیل تووشی ئه‌م باره‌ ناوه‌مواره ده‌بین که ئیستا تێکه‌وتووین. وه‌لی خان گوته‌ ئه‌م‌ڕۆ حاجی محمه‌د سلێمانی به‌خۆیان و ئاژه‌له‌کانیانه‌وه به‌ڕێکه‌وتوون، ئیستاش که به‌فرباریوه و له‌وه‌ره‌که‌ی داپۆشیوه هیچ جیاوازییه‌ک نییه مه‌ره‌کان له‌ڕینگادا برسی بین یان له‌ قورمه‌میدان، به‌لام ئومیدی که‌ هه‌یه کاتیک گه‌یشته‌نه دامینی چیا که هه‌شتا پووش ژێر به‌فر نه‌که‌وتبیت.

هه‌ردوو خان بریاریان دا چوار که‌س له‌ پێشه‌وه بنێرن بۆ ناو تورکه‌مانه‌کان بۆ کڕینی ئالف. ئه‌گه‌ر توانیان هه‌ندیک ئالفیش به‌ته‌له‌ی گه‌ردنه‌ی شه‌له‌می، به‌و شیوه‌یه له‌ ڕینگادا مه‌ره‌کان ده‌توانن خواردن بخۆن. په‌ری خانم گوته‌ پێیان بلێن هه‌ندیک نه‌وت

بکړن و بې‌هينن. عه‌لی خان بانگي حاجي پره‌زاي کرد و پني گوت به خيرايي چهند که‌سيک له‌گه‌ل خوت به‌ره‌و برږ به‌ره‌و مه‌راوه‌ته‌په، حاجي وه‌لی خانيش پني گوت له‌ناو تورکمانه‌کاندا ه‌رچي نازوخه‌يه‌کت ده‌ستکه‌وت بيکړه و بۆمانی بنيره‌وه، ه‌رچه‌ند کيلو مه‌تریک و ه‌ه‌ندیک کا و جو له‌ ليتواري جاده‌که دابنين، ئيمه‌ ميگه‌له‌ مه‌ر و نازه‌له‌کان به‌ سهر جاده‌که‌دا لیده‌خورين. حاجي وه‌لی خان بانگي ليکړد و گوتي بيرت نه‌چيت نه‌وتيش بکړن. ه‌هر له‌ نيوان دوو فهرسه‌خ ريگادا ه‌ه‌ندیک نه‌وتيش دانين. عه‌لی خان گوتي به‌ سواري ئه‌سپ برږ، به‌لام دوو حوشتریش له‌گه‌ل خوتدا بيه‌ نه‌وه‌کو ئه‌سپه‌کان له‌گه‌رده‌نه‌ی شه‌له‌می له‌نيو به‌فردا کيشه‌تان بۆ دروستبکهن. حاجي وه‌لی خان گوتي له‌ ه‌ه‌واره‌که‌ی ئيمه‌ش حوشتریک له‌گه‌ل خوتاندا بيه‌ن. جلو به‌رگي گه‌رميان له‌ به‌رکرد و ه‌هر په‌که و فهره‌نجيبه‌کي له‌ به‌رکرد و پاش نيو کاتژمير حاجي ره‌مه‌زان و دوو که‌سي تر له‌ ه‌ه‌واره‌که به‌ريکه‌وتن. ئه‌وان نزيکه‌ی سي مانگ ده‌بوو له‌ قوربه‌ميدان بوون، به‌لام ئيستاستا ه‌هر که‌سه و ده‌يويست به‌زوويي بارگه‌وبنه‌ی خوی کو بکاته‌وه، بۆئوه‌ی به‌ياني زوو پيش ه‌ه‌تاوکه‌وتن باربکهن و بکه‌ونه‌ئ.

به‌فر زور به‌خيرايي ده‌باري، نزيکي نيوه‌رږ به‌رزي به‌فره‌که گه‌يشت بووه‌ چلوپينچ سانتيه‌تر، به‌لام دواي نيوه‌رږ به‌فره‌که که‌ميک ه‌يواشي کرده‌وه. ه‌ه‌وره‌کان که‌ميک په‌وينه‌وه، ديسانده‌وه له‌کاتي عه‌سردا ه‌ه‌وره‌کان په‌يدا بوونه‌وه. ه‌ه‌ولمدا له‌ په‌شماله‌که‌م نه‌يه‌مه‌ دهره‌وه نه‌وه‌ک سه‌رمام بييت، چونکه‌ ته‌واوي ئيسقانه‌کانم به‌تايه‌ت پشتم و ئه‌ژئوکانم نازاريکي زوريان ه‌ه‌بوو. «يه‌له» به‌ به‌رده‌وامي داري ده‌هينا و ده‌يخته‌ سهر ئاگره‌که، نه‌مه‌زاني ئه‌و ه‌ه‌موو داره‌ له‌کويوه ده‌هينيت. جه‌وه‌هر خانم بارانگيريکي دريژي تورکمانی بۆ ه‌ينام، له‌و بارانگيرانه‌ بوو که له‌ خوريي دروستکراوو، زوريش گه‌وره‌ بوو، ئه‌وه‌نده‌ی ليفه‌يه‌ک ده‌بوو. گوتي موه‌نديس ئه‌مه‌ له‌ سهر جله‌کانه‌وه له‌ به‌رکه. بارانگيره‌که زور قورس بوو، به‌لام به‌راستي گه‌رم بوو، فه‌ريباش کلاويکي له‌ خوريي چندراوي بۆ ه‌ينام، گوتم سوپاست ده‌که‌م کلاوم ه‌يه‌ و نامه‌ويت. گوتي ئه‌م کلاوه‌ شتيکي تره‌ ده‌بن بته‌ويت. کلاوه‌که‌م ليوه‌رگرت، به‌لام به‌راستي کلاويکي گه‌رم و باش بوو. ه‌ه‌موو سهر و گويمي داده‌پوشي. ژنه‌که‌ی بيژه‌نیش جوتيک ده‌ستکيتش و جوتيک گوره‌وي و جوتيک پوزه‌وانه و ملپيچيکي پيداوووم، ئيتر منيش ه‌ه‌ندیک که‌لوپه‌لی باشم کوکرده‌بووه‌وه.

کوربان و کچان له‌ نيو به‌فره‌که‌دا ياريان ده‌کرد. ده‌نگه‌ ده‌نگ و پيکه‌نينيان ده‌هات. دواي نيوه‌رږ نيوه‌ی په‌شماله‌کانی خان کوکرايوونه‌وه. «يه‌له»ش به‌ جوړيک ئاگره‌که‌ی

خۆشکردبوو خەرىك بوو رەشمالەكە بسووتیت، لە رەشمالەكە ھاتمە دەرەو ھەند ھەنگاویك نەزۆیشتە پێشەو ھەند تۆپەلە بەفریكی گەرە بەر لاملە كەوت. ئاوردایەو ھەند سەیرم كرد گولخەندانە تۆپەلە بەفرەكەى تىگرتووم. بە زۆرزانى خۆیەو ھەند ھەنگاویك و تۆپەلە بەفرى دووھى كێشا بە دەمچاومدا، گەرەمەو ھەند بەرەو رەشمالەكە، تۆپەلە بەفرى سێھەم بەر پشتم كەوت. خۆشكەكانیشى سەیریان دەكرد. غەفار و فەربورزیش تۆپەلە بەفریان بەرەو گولخەندان دەھاویشت، وایزانم ئەو ھەند یەكەم جار بوو كە مندا لان بتوان تۆپەلە بەفر بەرەو كچەكانى خان بھاوێژن. ھەستەمكرد ئەو ھەند بەفرەیان بۆ رەوینەو ھەند بۆ و تۆپەلە من ئەنجامدا بوو. ھەر بەراستى من زۆر تۆپەبووم، چونكە ئەوان بەنیازی كوشتن ئەو ھەمووھەیان لە من دا. بە راستى دەیانویست من بكۆژن، خۆ ئەگەر باوكیان لەو كاتدا نەگەشتبایە منیان كوشتبوو. شتىك كە منى زۆر نەرەھەت دەكرد ئەو ھەند بەرەو كە گومانم لە حاجى عەلى خان ھەبوو، ھەستەم دەكرد كچەكان لەسەر پرسوڤاى باوكیان ئەو كاریان ئەنجام داو، ھەر بە بریارى ئەویش لە منیان داو، واتە ئەوان لەسەر بریارى باوكیان منیان سواری ئەسپەردوو ھەند ئەسپەكەیان ڤاودەنا و لێاندەدا تاكو من بەكەومە خوارەو ھەند بەرزەو ھەند بەكەوم و بمرم، یا شوینىك بەشكىت. كاتىك عەلى خان بىنى بوو من لە ئەسپەكە نەكەوتوومەتە خوارەو، رەنگە كچەكان بە جۆرىك منیان بكوشتایە كە ھەستى پێكەرت بەدەستى ئەنقەست كوژراوم. ھەربۆش بە زووى خۆى گەیاندۆتە لامان و تاكو من ڤزگار بكات.

ئەوان دەیانگوت جەوھەر خانم عەبدالى ئارەو ھەند بە شوین خاندا تاكو خان بە شوین ئێمەدا بیت، لەمەدا كەمىك ساخەبى بەدەكرا. من ھەموو شوینەكانى ئەو ناوچەم لە سەر نەخشە دیارى كردبوو، شوینی درەختە ئەسەكان، شوینیك كە كچەكان لە منیاندا، دووریەكە بە جۆرىك بوو كە ئەگەر عەلى خان بۆ ئەو شوینەى كە باسیانەكرد ڤۆشیت، دەبوو لانیكەم نىو كاتژمىر درەنگتر بگەشتایەتە لای من، ھەر بۆشە ڤووداوەكە گوماناوى بوو. وا ھەستەم دەكرد كچەكان لەسەر بریارى باوكیان ئەم كاریان كردبیت، دیارە بریارەكەیان وا نەبوو بە تەنگ لێمەدن یا بە تەنگ بەمكوژن، یا لە شوینیكەو فرێمەنە خوارەو، بریارەكەیان وابوو كە من سواری ئەسپ بەكەن و ئەسپەكە تەنگەتاو بەكەن تاكو من لە سەر ئەسپەكەو بەكەومە خوارەو، دوور نییە عەلى خان لە دوورى یەك كیلۆمەتر لە پشتى ئێمەو بوو بیت. كاتىك بىنىویتی من لە ئەسپەكە نەكەوتوومەتە خوارەو ھەند خەرىك لێمەدن خۆى گەیاندبوو ئێمە. شتىكى تر كە منى خستبوو گومانەو. دووربەنەكەى بوو كە لە ملی داو. ھەمیشە عەلى خان

كاتيك دهچوو بۇ راو دووربيني لهگهل خويدا دهبرد. ئەو رۆژە عەلى خان نەروېشتبوو بۇ راوکردن، بەلام رەنگە چوو بيت بۇ راوى من. بريارمدا ئەگەر دلتيابووم لهوهى ئەم كارە دهستى عەلى خانى تىدايه خۆم بگهيهنمه نزيكترين بنكهى پۇليس و شكات بگه، بەلام من كهسيكى سهيرم ئەگەر ببينم كهسيك مافى خهلكانى ترى خواردوو زۆر تورە دەبم، بەلام لهسەر گهورهترين تاوان كه بهرامبەر بهخۆم كراييت تاوانبارەكان دهبهخشم، هيچ كاتيك ناتوانم كينهى كهسيك له دلبرگم بهتاييهت كينهى ئەوانهى كه داواى ليبوردين دهكەن، دياره ئەگەر كهسيك ههموو شتيك بخاته ژير پتیهوه ناتوانم چاوپۆشى ليتكهم و بيههخشم...

كاتيك سهروكى زانكو به غيايى مامۇستايەك دادگايى دهكات ناتوانم ليخوش بيم، نا شكريت لىنى خۆش بيم، ئەو كه بهندهكانى مافى مروف دهخاته ژير پتیهوه چۆن دهبيت لىنى خۆش بيبیت؟ كاتيك وهزيريكى وهكو مستهفا موعين پشگيرى له م جۆره كارانه دهكات، ئەويش شايانى ئەوه نييه لىنى خۆش بيبیت.

پەرى خانم خويندكارى قوناغى چواره مى كولێژى ئەندازيارى كارەباى زانكوى تاران بوو، ئەو ساليك پيش چوونه زانكو له تاران نيشتهجى بووه، واته لانيكهم پينج سال له تاران ژياوه و تيكهلاوى سياسهت بووه و چوووته بهشى چهكدارى ريخكراويكى سياسيهوه، به دلتيايهوه ئەو وا بيرى كردۆتهوه كه دهبيت رژيمى شا بروخت، بۆيه پاشان گرتوويانه و زيندانان كردوو و له زانكوش دهريانكردوو. باوكيشى له تارانوه هيناوويهتیهوه بۇ بۆجنوورد، له بۆجنووردیشهوه دووباره دهسگيركراوتهوه، پاشان باوكى هيناوويهتیهوه بۇ نيو هۆزهكهى خويان، كه به راستى باوكى ئەوى دوورخستبووهوه. لهو لاشهوه كورپكى گهنج ديت و پرسيار له ههموو شتيك دهكات له ژمارهى مەر و حوشتەر و سهرجهم ئاژهلهكان بهپىي ويستى خان ههلسوكهوت ناكات و به بى پرسى خان مەراسيم بۇ ئيمام عەباس ريكدەخات.

له دلى خۆمدا گوتم به راستى منيش بم لهبرى ئەوان گوماندهكهم، منيش ئەگەر وهك ئەم كچه ئاواتهكانم به با بروات و زيندانى بكریم و ليدان بخۆم و ئەشكهنجه بدریم، كاريكى ئاوا بهسەر ئەم خويندكارهه دههينم. چهند جاريك ويستم به ناوى ئاشتیهوه تۆپهله بهفريك بگرمه كچهكانى خان، له دلى خۆمدا گوتم با خۆم سووك نهكهم له لاين. كهلوپهلهكانم له نيو رهشمالهكهه كۆكرنهوه، نيو كانژمير دانيشتم و يادهوهرييهكانم نووسينهوه.

جهوههر خانم ههوالى نارد عەلى خان گهراوتهوه. دووباره رۆيشتمهوه بۇ

رەشمالەكەى عەلى خان. پىش ئەوھى كە كچەكان لىمبەدن وا بىرم دەكردەوھ لە ماوھى چلوپىنچ رۆژ نامادەبوونم لە نىو ھۆزەكاندا فىرى ھەموو ژيانى نىو ھۆزەكان دەبم. تازە دەمويست فىربىم، لەكاتىندا پىشتەر دوو ھەفتە لە كاتى بەھار و چوار ھەفتە لە كاتى ھاوین و ھەفتەيەك لە سەرەتاي پايىزدا لە نىو ئەواندا بووم. ئەو خەلكە ھەموويان لەژىر چاودىرى كەسىندا بوون، كە ئەویش عەلى خان بوو. ھىچ كەسىك بىرى لە گرفتارىيەكانى پەرى خانم نەكردىووە، بەلام ھەموويان بەدەستىيەوھ گرفتار بىوون، ديارە كاتىك كە چوو بوو بۆ زانكو ھەموويان وایانزانی بوو كچى خان دەبىت بە ئەندازىارى كارەبايى. ئەو خەلكە لە خۇيان نەپرسىبوو، بۆچى پەرى خانم چەند سالىك لە تاران بووھ و كەچى ئىستا گەراوھتەوھ بۆ نىو ھۆزەكەى؟ لەو ماوھەدا كە من ھاتوچۆى ئەو ھۆزەم كردوھ ھىچ كەسىك لەبارەى پەرى خانمەوھ قسەيەكى لەگەلدا نەكردووم، تەنانت ھىچ كەسىك پىننەگوتوم كە پەرى خانم ئەندازيارە. يا پىنم بلۆن پەرى خانم خويندەوارە، ديارە كەسىك پىي گوتم پەرى خانم كىتیبى ھەيە، بەلام ھىچ كەس نەيگوت پەرى خانم لە تاران بووھ.

بىژەن پىي گوتم عەلى خان ھىچ باوھرىكى بە من نىيە و گومانم لىدەكەت و گوتى ئەگەر باوھرى عەلى خان بەدەستىبىت زۆر شت تىدەگەيت. گوتم وا باشە دەربارەى پەرى خانم ھەندىك پرسىار لە عەبدال بگەم، پاشان گوتم با وانەكەم و دووبارە دەرەسەرى بۆ خۆم دروست نەكەم، لەوھ دەرسانم كە عەبدال بىروات و قسەكانى من بۆ ئەوان بگىرپتەوھ، جا ئەوكات ئەوان گومانم لى پەيدا دەكەنەوھ، ئەوسا ديار نىيە چىم بەسەردىت، يا دەبىت بۆم لە بنكەيەك شكات بگەم يا ئەو بابەتە لە بىرى خۆم بەرمەوھ.

وا بىرم كردەوھ ئەگەر بمەوئى لىكۆلینەوھ بگەم لەبارەى ھۆزە كوردە كۆچەرىيەكانى خۆراسانەوھ، دەبىت ئەو بابەتە بەتەواوى لە بىرى خۆم بىمەوھ، چونكە ئەگەر ئەو بابەتە لە بىرى خۆم بىمەوھ، ئەوسا عەلى خان و كۆرەكانى و تىكرای خەلكەكەش باشتەر ھاوكارى من دەكەن و پەيوەندىم لەگەل ھەموو خەلكى ناوچەكە باشتەر دەبىت، لەوھش گرنگتر ھەستى لاوتىم بوو كە ھىشتا پەرى خانم خۆشدەويست، بەم ھەموو رقى و كىنەيەوھ حەزم لىي بوو.

ئازارىكى زۆرم ھەبوو، ھەوا زۆر سارد بوو، چركە بە چركە ساردتر دەبوو. ئەو ھەموو جلوبەرگەى لەبەرم كردبوون زۆر قورس بوون، بەلام ھىچ چارەيەكم نەبوو بەم سەرما و بەفرە نەمدەتوانى بۆ ھىچ شوئىنك بۆم. عەلى خان دەستورى دابوو ھەر ئەو رۆژە مىگەلەكان بەرەو گەردەنەى شەلەمى بەرىكەون. حەيدەر و ئەسەد و كەراپ لىپرسراوى رىكخستنى مىگەلەكان بوون. ئەسەد و حەيدەر خاوەنى ھەوارى سەربەخۆى

خویان بوون. ئەمان دەبوو کاریک بکەن لە ڕینگادا هیچ مەریک جی نەمینیت. حاجی ڕۆستەم گوتی مەڕەکان باش قەلەو بوون ئەگەر تاكو چل‌وه‌شت کاتژمیری تریش هیچ خواردنیک نەخۆن دەتوانن بە ڕینگادا ڕۆن. ئەو دەیگوت ئەگەر مەڕ سکی تیریبت بەرگە‌ی سەرما و سەهۆلبەندان دەگریت، بەلام ئەگەر سکی بەتال بیت زوو لە پێدەکه‌ویت. ئەو دەیگوت لە دامینی چیاکان گیا لە بەفر بەرزتره، لەوئ مەڕەکان شتیک بۆ خویان پەیدا دەکەن.

ئەوان دەبوو هەرچی زووتره خویان بگەیه‌ننه تورکمان سەحرا. عەلی خان نیگەرانی خوشترەکان بوو، دەیگوت ئەگەر هەوا زۆر سارد بیت خوشترەکان شەکەت دەبن، خۆ ئەگەر خوشترەکان باره‌کانیان بەریکوپییکی لئ بار بکریت یەکسەر لێزەوه تا مەراوه‌تەپە دەتوانن ڕۆن. واتە تا (٥٠-٦٠) کیلو مەتر بە بەردەوامی دەتوانن ڕۆن، بەلام ئەگەر سەرما و سەهۆلبەندان بیت و باریان قورس بیت تەنها دەتوانن (٣٠-٤٠) کیلو مەتر ڕینگا ڕۆن.

«یەله»ش لە من جیا نەدەبووه‌وه. ئەو کاتیک زانیبوی من لە ئەسپ کەوتومەتە خوارەوه، هەمیشە لەلام‌وه بوو لێم دوور نەدەکه‌وته‌وه، کاتیک لە سەر پشت کەوتبوم، ئەویش لە لام‌وه‌بوو، ئەو هەمیشە هاوکاری دەکردم، ئاوی بۆ دەهێنم، دەچووه‌ لای جەوهەر خانم و چای بۆ دەهێنم، لە ڕەنگ و ڕوویدا دیاربوو کە زۆر نیگەرانی منە، بەلام هیچ قسەیه‌کی نەدەکرد. «یەله» هەرچی جل‌وبەرگی هەیبوو لەبەری کردبوو، پۆتینه تازەکانیشی لەپێ کرد بوون. یەکیک لە ژنەکانی هەواره‌کە‌ی حەیدەر جوتیک دەستکێش و ملپێچیک خوریی بۆ دروست کردبوو، بەلام جلەکانی بۆ هەوای چەند پلە‌ی ژێر سفر نەدەبوو.

گەردەنە‌ی شە‌له‌می

نیوه‌ڕۆ بوو حاجی ڕۆستەم پێشنیاری بۆ عەلی خان کرد، چەند مالتیک بە باری سووکە‌وه بکە‌ونه‌ڕێ. خان دوودلیوو، گوتی لەگە‌ل وه‌لی خان و ئەوانی دیکە‌دا بە‌لێنی تریان هەیه، دەترسیت ڕینگاوبان قەرەباڵغ بیت. خان گوتی تا دەتوانن لە ژێر ڕەشماله‌کاندا ئاگر بکە‌نه‌وه تا ڕەشماله‌کان وشکبینه‌وه و قورس نه‌بن. ڕەشمالی لە موو دروستکراو زۆر بەهێزه، بەلام موو ئاو لە خۆ‌ی دەگریت و قورس دەبیت، ئەو بەفرە‌ی کەوتبووه سەر ڕەشماله‌کان، ڕەشماله‌کانی تە‌پکردبوو. هەلبە‌ت بەفرە‌که بە بەردەوامی لەسەر ڕەشماله‌کانه‌وه دکه‌وته خواره‌وه، بەلام ڕەشماله‌کان تە‌واو تە‌پ و قورس ببوون.

خان دەيگوت ھەلەى ئىمە ئەو ھەيە كە ھىچ ئالفىكىمان ئامادە نەكردو ھە بۇ ئازەلەكانمان، ئەگەر ھەندىك ئالفىمان ئامادە بىكرادىيە ئەو باشتر وابوو لىرە بىمىنىنەو. حاجى پۈستەم گوتى با كەسىك بىروات بۇ شائاباد بەلكو خەلكى گوندەكە ياخود سەربازانى بىكەكە ھاوكارىمان بىكەن. خان گوتى كوا كى دەتوانىت لەم كاتەدا ئالفى چوار ھەزار سەر ئازەل دابىن بىكات؟ سوپا و بىكەى سەربازى بە راستى دەيانەو یت ئىمە تىباچىن و كەسىشمان نەمىنىن. لە رەشمالەكەى خاندا بەدىار ئاگرەكەو ھە دانىشتىبووم، خان پۈوى تىكرەم و گوتى. موھەندىس شا دەلىت ئىران ئەمە و ئەو ھەيە. ئەوانە دەلەن ھۆز و كۆچەرىي نىشانەى دواكەوتويىيە، كاتىك ئىمە ھەين و ئەم ھەموو كۆچەرىيە ھەن و بوونى ئەم ژيانە بەدبەخت و پىر چەرمەسەرىيە خۆى لە خۇيدا پوچەلپوونەو ھەى قسەكانى شاىيە. ئىمە نىشانەى دواكەوتويىيە ولاتىن. گەر راست دەو یت ئەم ئازەلدارىيە دواكەوتويىيە. ژيان بەسەربىردن لە رەشمالدا لەم سەردەمەدا نىشانەى دواكەوتويىيە. ئىمە كە چەند سەد مالەن لەم دەشتودەرەدا تەنانتە يەك ئۆتۆمىيلىمان نىيە كە خۇمانى پىن رىزگار بىكەين، نە ھۆكارىكى گەياندن نە ئۆتۆمىيلىك ھەيە تا دەنگمان بە شوئىنك بگەيەنىت. تەنانتە ئەگەر ئۆتۆمىيلىشمان ھەبوایە پىنى دەچووين بۇ توركىمان سەحرا ياخود بۇ ئاشخانە جۇ و ئالفىمان دەھىنا.

پەرى خانم گوتى سەد جار پىمگوتىت ئۆتۆمىيلىك بىكرە، بەلام تۇ پىندەگوتەم بە ئۆتۆمىيلى دەتەو یت ھەمان كارى تاران بىكەيت تەنھا جىيىكى لەكاركەوتووت ھەيە كە ئەو یش لە بۇجنووردە. خان بە تەشەرەو بە كچەكەى گوت تۇ زۇر بلىنى دەكەيت، لە نىوان ئەم وتوویژەى ئىمەدا دەتەو یت گەرەبى خۆت بنوئىنیت، ئەو ئۆتۆمىيلى ھەى كە تۇ دەتەو یت بەكارى ئىمە نایات. ھەلى خان بەردەوام بوولە قسەكانى و گوتى شا دەيەو یت ئىمە نابووت بىكات، شا بە بى كۆچەرىيەكان باشتر دەتوانىت بلىت ئىزان ولاتىكى پىشكەوتو ھە. ئەم رەشمالە كۆچەرىيەكانە دىكىن لە چاوى شادا. ئەمە يەكەم جار بوو كە خان قسەى سىياسى بىكات، ئەو ھا بە روون و ئاشكرایى دژى شا قسە بىكات، ئەو لەو بەفربارىنە زۇر بىتاقەت بىوو. ھەلى خان رىنگای پىش و پاشى لىداخرا بوو، ھاواری بە كەسىك نەدەگە یشت، دلنیا بوو لەو ھەى كە ھىچ كەسىك ناتوانىت دەستى يارمەتى بۇ دىرئ بىكات، ھىچ ھۆيەكى پەيوەندىكرەن نەبوو جگە لەو ھەى كە كەسىك بە پىادەپەوى بىروات و ھەوال بىبات. ئەو بە تورپەيەو ئەو قسانەى دەكرە، دەيو یشت بەو شىو ھەى مەن تىبگەيەنىت كە ئەو بىروای تەواوى بە مەن ھەيە.

كچەكانىش كە بەدەورى ئاگردانەكەو ھە دانىشتىبوون و گوئىيان بۇ قسەكانى باوكيان

شل کردبوو. جه وهر خانم ده یویست قسه کان بگوریت، نه و ژنکی زرنګ بوو، ده یزانی خان ده یه ویت قسه له باره ی سیاسه ته وه بکات و ده یه ویت راسته وخو شا بخاته ژیر پرسپاره وه. جه وهر خانم پرسپاری کرد و گوتی خان، وا باشتر نییه ئیمه ی ژن و منډال بنیریت بۆ گوندی ئه مه ند یا ئینجه؟ که هه وا باشتر بوو نه و کات ئیمه ش دین بۆ لاتان، خو له وئ شوینیک په یدا ده بیت لنی به وینه وه، خوراک و پیداویستیش له گه ل خو ماندا ده به یین یا له وئ په یدای ده که یین. ماوه یه ک نه م قسانه به رده وام بوو. خان گوتی ئیمه به فرمان زور بینیه، بۆ خو مان هیچ کیشه یه کمان نییه هه ر چو نیک بیت له گه رده نه ی شه له می ئاو دیو ده بین، به لام بۆ مه رده کانمان نه گه ر خواردنیان بۆ په یدا نه که یین کیشه یه کی گه وره روو به روومان ده بیته وه. له دووره وه دیار بوو که خوشتره کان و مه رده کان ریچکه یان به سته بوو ملیان له هه ورازی گه رده نه ی شه له می نابوو.

که نجه کان گوتیان وا هه واری عه بدولعه لی بلندیش باریانکردووه و به ره و گه رده نه ده پوښ. خان گوتی ته ویش په یمانه که ی شکاندووه، بریار بوو نه و له دوا ی هه مووانه وه بروات. دانیشتونانی هه واره که پیشت ر ه شماله کانیان کو کردبووه وه و ده رکی جه واله کانیان دروو بوو. بریار و ابوو هه ر چه ند مالیک له ژیر یه ک ر ه شمالدا بخه ون تا به یانی دوا نه که ون و به زوویی بکه ونه پئی. که نجه کانیشیان ئاگادار کردبوونه وه که هه موو خوشتره کان له کتو به یینه وه و له نزیک هه واره که کو یان بکه نه وه. زور به ی خوشتره کان نزیکه ی سی مانگ ده بوو که له و ده شته دا به رده لا بوون، دیاره چه ند رۆژیک له وه به ر چه ند که سیک دیاریکرا بوون بۆ کوکرنه وه ی خوشتره کان، خوشتره کان ورده ورده کو ده بوونه وه.

له ناکاو ده نگ به رزبووه وه گوتیان برزوو هات، برزوو هات، له کونی ر ه شماله که وه سه یری ده ره وه م کرد له باشووره وه یه ک ر ه وه خوشتر ده هاتن. به فر کتیه کانی به رامبه ر هه واره که ی ته و او سپی کردبوو. برزوو ده رکه وت و نه و له که سیکی کوچه ری نه ده چوو، به و به فر و سه رمایه کراسیکی دپاو و چاکه تیکی کونی له به ردا بوو. له خوشتره که ی دابه زی و منیش بۆ بینینی برزوو له ر ه شماله که چومه ده ره وه. نه و سه ره تا منی به و کلپته گولنکاره وه نه ناسیه وه، که له سه رما بوو. کاتیک گوتم برزوو چو نیت! ته ویش گوتی ته های موهه ندیس نه وه تویت؟ چو ن شکل و شیوه یه کت په یدا کردووه؟ هه ر له پیره میژده تورکمانه کان ده چیت، به م کلپته وه خه ریک بوو نه تناسمه وه. فره یورز گوتی موهه ندیس له نه سپ که وتوته خواره وه. دایکی برزوو پووی کرده کو په که ی و

گوتى چۆنى بوو ھاتىت؟ بۆچى ھاتووتەو؟ ئەوئىش گوتى لە شار كار نەبوو بە ھۆى سەرماو ھەركردن ۋەستاو، منىش بۆيە ھاتوومەتەو تاكو ھاوكارى ئىو بەكم. بىزو ھاوكارىكى باش بوو بۆ دايك و باوكى، دايك و باوكى بە ئومىدى ئەو ناردبووان بۆ شار تاكو لەوئى كارىكات و بىرە پارەيەكيان بۆ بىئىرەتەو.

مىدالەكان بە خۆشى و شادىەو ۋەرويانكردە بىزو و گوتيان بۆيىن ھوشترەكان كۆپكەينەو. كۆرەكان بەناو بەفردا رايانەكرد و ھەريەكەيان ھوشترىكى دەگرت تاسوارىين و بۆيىن ھوشترەكانى تر كۆپكەنەو. ھىشتا دونيا ۋەروناك بوو، دارى رەشمالەكانيان بەستبوو، حاجى ۋەستەم گوتى ھەندىك جۆ بدەن بە ئەسپەكان و ھەمووتان ئەم شەو زوو بخەون، بەيانى زوو پىش خۆرەلاتن بەپىدەكەوين.

بەفربارىن بەردەوام بوو، لە ئىو رەشمالەكەدا لەگەل ئەو خىزانەدا بەديار ئاگردانەكەو دانىشتىووم. ئەوان منىشيان ھەك ئەندامىكى بنەمالەكەيان سەپىدەكرد، نەمدەزانى ھىچ گومانىكيان لە من ھەبوو يان نا، بەلام ھەستەدەكرد قسەكانى خان لەبارەى شاو قسەى مانادار بوون و بە كچەكەى گوت من بىروام بەم گەنجە ھەيە. منىش ھەستەكرد كە ھەلى خان خۆشى ھۆگرىەكى سىياسى ھەيە. دەمزانى كە ھەندىك لە خانەكانى باكورى خۇراسان ھەر لەكۆنەو پەيوەندى و خۆشەويستيان بۆ سۆفەت ھەبوو و تاكو ئىستاش ئەو پەيوەندىيە ھەر بەردەوامە. دەمزانى كە خىزى تودە لەگوندەكانى دەرگىز و كەلات نادى و ھەندىك لە گوند و شارەكانى باكورى خۇراسان لايەنگىرى سۆفەتن.

كاتىك پەرى خانم لە تاران لەگەل گروپىكى كۆمىنىستدا تىكەلاو بىو، ھەلبەت پىشتەر ھەستىكى لا دروستىو ۋەرامبەر بە سۆفەت. من دەمزانى كە زۆرىك لە خانەكان و خەلكى باكورى خۇراسان لايەنگرى خودالىخوشبوو دكتور مۇسەدىقن. لە دەرگىز خودالىخوشبوو ئەبوفەزلى قاسمى ئەندامى بەرەى مىللى بوو، ھەروەھا لە (لاين) حاجى ئەرجومەندى لايىنى لايەنگرى دكتور مۇسەدىق بوو. لە سالى (۱۳۳۲-۱۹۵۳) لە باكورى خۇراسان شا دەسەلاتىكى ئەو تۆى نەبوو.

پەرى خانم زۆر قسەى لەگەل مىندا دەكرد، لىي پىرسىم ئايا باوكم لە بارەى مەو ھىچ قسەيەكى لەگەلدا كىرەيت؟ گوتم بەلى. ئىجا گوتى من سالى (۱۳۴۲-۱۹۶۳) چومە كولىژى ئەندازىارى تاران، بەلام لە مانگى (ئەسفەندى ۱۳۴۳ = ت يەكەم ۱۹۶۴) پۇلىس گرتىانم، داستانى دەستگىركن و ئەشكەنجەدانى ھەمووى بۆ گىترامەو و گوتى سەرەتا بە دە سال زىندانى ھوكم درام، باوكم پارەيەكى زۆرى خەرجكرد و ھەموو مۆلكەكانى

فروشت تا من ئازاد بکریم. له سالی (۱۳۴۵-۱۹۶۶) ئازاد کرام. بریار وابوو ههر له تاراندایه بێنمهوه، بهلام ئهنادامانی گروپهکهمان وازیان لینههینام، دهیانویست بچمه گروپیکی چهکدارییهوه، ئهوان دهیانزانی من له بهکارهینانی چهک و ئهسپسواری شارهزام، ههر بویه ههمیشه له پهیوههندیدا بوون لهگهلمدا. باوکیشم بهم کارهی زانی و به زوویی منی هینایهوه بۆ بۆجنوورد، بهلام مانگیک له بۆجنوورد نهبوم، دوباره دهستگیرکرامهوه، ئهمجارهش باوکم ههولیکی زۆریدا بۆ بزگار بوونم. پاش سێ مانگ مانهوه و له زیندان بریاری دوورخستنهوه و درا بۆ ماوهی ده سال بۆ چهزیرهی هورمز، دوباره باوکم ههولیکی زۆریدا تا ئازاد بکریم، پاش ههول و ماندووبوونیکی زۆری باوکم بهو مرجه ئازادیانکردم که منیش بێنمهوه لای هۆزهکهی خۆمان و لهگهڵ ئهواندا بژیم و نهچمهوه بۆ شار، کاتیکیش که تو هاتیت بۆ ناو هۆزهکهی ئێمه، من وا ههستم دهکرد تو له لایه پۆلیسهوه نێردراییت و لێپرسراوی کارهکانی من بیت، بویه دهمویست سهرت پانکهمهوه، ئیستاش زۆر پهشیمانم و داواکارم که بمهخشیت، خوشکهکانیشم لهو کارهی کردومهانه پهشیمانم، هیوادارم بتوانم تولهت بۆیکه مهوه. پهری خانم له دایکبووی (۱۳۲۲-۱۹۴۳) بوو، واته پێنج سال له من گهورهتر بوو. ئهوه بهگشتی دوو سال و نو مانگ له زینداندایه، له ناو هۆزهکهیاندایه تهها ئهوه کتیبی دهخویندهوه و پاوی دهکرد، نیوهی کتیبهکانی له ترسی من سووتاند بوو، وا ههستی کردبوو ئهگهر من شکاتی لێیکهه رهشماله کهیان دهپشکنن ئهوه کات کتیبهکانی دهوژنهوه و دهیبهنهوه بۆ زیندان، بویه وای به باش زانیبوو کتیبه کۆمونیستییهکانی بسووتینیت، پێگوتم ئیستا کتیبهکانی ئهنادازیار مهدهی بازرگان دهخوینتتهوه.

کهس و رێکخروه چهپهکان دهیانویست گۆرانکاری له بیروباوهردا بکهن. جهلال ئالئهحمه دیش یهکێکه له ئهوانه. ماوهیهک بهیهکهوه بهدیار ئاگردانهکهوه دانیشتبووین، له بارهی کتیبی گیانی گهلان قسهمان کرد. به پهری خانم گوت تو کهسیکی چهپ بوویت دهتویست چی بکهیت؟ گوتی دهمویست خهڵکی له ههژاری بزگاربکهه، دهمویست کومهلگهیهکهمان ههیهت که ههژاری تیدا نهمیئت. گوتم زۆر باشه ههر له ئێرهوه دهستپێکه، ئهوهتا ئهوه ههموو خهڵکه ههژارهی دهووروبهت که دهیانبنیت ههموویان نۆکهری باوکی تۆن، ههموویان نانی شهویان نییه بیخۆن. گوتی منیش ههمیشه لهگهڵ باوکمدا لهسه ره ئهوکیشهیه له شهردام. گوتم لانیکهه خویندنگهیهک بۆ مندالانی ههوارهکهتان بنیاتبنی و فیزی خویند و نووسینیان بکه. نیلوفر و گولخهندان گوتیان بیریکی جوانه. چۆن موهندیس هاتوو وانه به بیژهن و «یهله» دهلیتهوه،

زورباش ده بیت ئه گهر ئیمهش لیره وانه به مندالانی هوزه که مان بلیینه وه و فیزی نووسین و خویندنه وه یان بکهین.

له نیلوفه و گولخه ندانم پرسى ئه ی چونه ئیوه نه چوون بۆ قوتابخانه؟ گوتیان ئیمه له بۆجنوورد چووینه قوتابخانه. نیلوفه پۆلى ههشت بوو گولخه ندانیش پۆلى شهش بوو. کاتیک پهری خانمیان گرت. خان ئیمهشی له قوتابخانه ده رکرد و گوتی پتیوست ناکات بچنه قوتابخانه وهرنه وه بۆلای هوز و لای خۆمانبن، ههر چۆنیک بیت ئه وه باشته نه وه ک بچنه زیندانه وه.

دوای نانی ئیواره، عهلی خان گوتی مندالان ئهم شهو زوو بخهون به یانی زوو له گه له خۆره لاتندا ده که وینه پری. من له کیسه خه وه کهمدا له ناو ره شمالی مالی خاندان نووستم. ره شماله که ی منیان کۆکردبو وه، کاتیک چوومه کیسه خه وه کهم وه ئازاری گیانم زیاتر بوو. «یه له» ش له لای منه وه نووست، ئه و مندا له ته نا به تانییه کی دپاری هه بوو به تانییه که ی به سه ر خۆیدا کیشا. جه وه ره خانمیش له سه ره وه لیفه یه کی پیا دا. «یه له» گونیه یه کی هه بوو هه موو ئه و شتانه ی که کۆی کردبوونه وه خستبوونه نیو گونیه که وه. شته کانیش خوری و بووز و بوون، «یه له» ده یگوت که هه ندیک کیسه خۆراکیشی له نیو گونیه که دا هه یه، گونیه که ی خستبووه با وه شییه وه و نووستبوو.

به یانی زوو به ده نگه ده نگ به ئاگاها تم، چه ند حوشتریک ئاماده کرابوون بۆ رویشتن، حاجی رۆسته م لپرسراوی رپۆشتن بوو. ههر که سه و لپرسراوی کاریک بوو، زۆر به خیرایی ره شمال و که لوپه له کانی خانیان له حوشتریک بارکرد و خانیش له سه ر باره که وه سوار بوو. مندا له بچو و که کانیشیان سواری حوشتر کرد. مه نوچه ره سواری ئه سپیک بوو له پیشه وه ده رۆشت و به فره که ی ده شکاند. منیش سواری حوشتریک بووم، به لام قاچم ئازاری هه بوو. ئه و قوناغه تفه نگه ی گولخه ندان له ئه ژنۆمی دابوو کاری خۆی کردبوو. نه مده توانی چه ند کیلۆ مه تریک به یی برۆم.

ده بوو شه و له شوینیکا و له گه رده نه ی شه له می بخه وین، هه مووان خۆیان ئاماده کردبوو بۆ سه رما. منیش له بیرى ئه وه دا بووم که ئۆتۆمبیلکم ده سته بکه ویت و بکه ریمه وه بۆ مه شه هه، به لام ئۆتۆمبیل له کوئ هه یه؟ بۆیه ناچار منیش سواری حوشتریک بووم، ئه و بارانگیره ی که جه وه ره خانم پیندا بووم، به راستی فریام که وت، هه موو گیانمی دا پۆشی بوو ده ست و قاچ و ده موچارۆم، ته نا ها چا وه کانم دیار بوون. کچان و ژنانی خان هه موو سواری ئه سپ ببوون، به لام ئه وانی تر هه موویان به پیا ده به ناو به فره که دا ده رۆشتن.

بيبي سواري گوډرښيک بېوو، مورته‌زاي هاوسه‌ري بيبي له‌دواي گوډرښه‌که‌وه ده‌رښت، نه‌و پياوه ته‌مه‌ني هفتاوپينج سال بوو. من نه‌مده‌زاني چيکه‌م، ته‌ن‌ها خوم به‌خودا سپارد. سه‌يري پيشه‌وه‌ي خومانم ده‌کرد، بينيم يه‌ک ميگه‌له مه‌ر به‌ره‌و گه‌رده‌نه ده‌رښتن. مه‌ره‌کان دوو رږډ بوو له‌ناو به‌فردا بوون، خو نه‌گه‌ر به‌فر ږووي زه‌وي دانه‌پوشيايه مه‌ره‌کان باشت ده‌يانتواني به‌رښگاندا ږون. نه‌و حوشتره‌ي که من سواري بېووم باريشي لي بارکړابوو. من له‌سه‌ر باره‌که‌وه سوار بېووم، هر له‌سه‌ر باره‌که‌وه زينتيان لي قايم کړدبوو، منيش له‌سه‌ر زينه‌که‌وه سوار بېووم. ته‌کاني ږويشتني حوشتره‌که زياتر گياني نازار ده‌دام، ورده ورده زياتر هه‌ستم به‌سه‌رما ده‌کرد. کاتميز (۸:۳۰) ي به‌ياني (۱۰-۱۳۴۸=۱۲-۱۹۶۹) بوو. پله‌ي گه‌رما حوت پله ژير سفر بوو له به‌رزايي (۶۸۲) مه‌تر به‌رزي له ناستي ږووي ده‌رياوه. ده‌شتيکي پان و به‌رين بوو، هنيشتا نه‌گه‌يشتبوونه داميني کيوه‌که. له ماوه‌ي چار کاتميز ږيکړندا ته‌ن‌ها چل مه‌تر به‌رز بېووينه‌وه. به‌رزيه‌که‌ي (۷۲۴) مه‌تر بوو، ليره‌دا هه‌وا زور سارتر بوو له‌و شوينه‌ي که ليوه‌ي به‌رښکه‌وتبووين.

ع‌لي خان خوي بډ ږووداوي سه‌خت ناماده کړدبوو، به‌رنامه‌يه‌کي وردي بډ هم کوچه دانا بوو، بډ هر کاريک لږسر او يکي تايه‌تي دياريکړد بوو. ته‌نانه‌ت نه‌و مندا لانه‌ش که ته‌مه‌نيان که‌ميک له سه‌ره‌وه بوو، به‌پني تواناي خويان کاريان پيسپيژدرا بوو. هه‌ستم ده‌کرد له هه‌واره‌کاني تریش به هه‌مان شيوه مندا لان کاريان پيسپيژدرا بيت، خان هه‌موو پيش‌هاتيکي له‌به‌رچاو گرتبوو. ته‌نانه‌ت که‌سيکي بډ چاوډيري مندا لانيش دياريکړد بوو. عه‌بدال لږسر او ي چهنډ ژن و پياويکي به‌ته‌مه‌ن بوو، ږزوو چاوډيري چهنډ که‌سيکي تري ده‌کرد، به جوړيک هه‌مووان ناگاداري يه‌کتری بوون و نه‌ده‌بوو که‌سيک جيتمينيت. غه‌فار چاوډيري مندا له بچو و که‌کاني ده‌کرد، «يه‌له» ش له‌ناو به‌فره‌که‌دا پييه‌پني حوشتره‌کان ده‌رښت.

به غه‌فارم گوت «يه‌له» تواناي نه‌ماوه و زور بيته‌يزه، نه‌گه‌ر ده‌کريت سواري حوشتر يکي بکه. گوتي باشه کاتيک دانيشتين بډ نانخوردن نه‌و کاته سواري حوشتر يکي ده‌که‌م. له‌سه‌ر حوشتره‌که‌وه بيرم له هه‌ول و ماندو و بووني نه‌و خه‌لکه هه‌ژاره ده‌کرده‌وه که چوون گوشت و خوري و شيره‌مه‌ني به‌ره‌مه‌دين، به‌لام به چ ږهنج و ماندو و بوونیک؟ نه‌و کاته له قورمه‌ميدان ديها ت زور که‌م بوو، نه‌و ناوه‌دانيه‌ي که له ناوچه‌که‌دا هه‌بوو به هوي کوچه‌ريه‌که‌انه‌وه بوو. ده‌نگي زه‌نگوله‌ي ملي حوشتره‌کان له‌و ده‌شته‌دا ناوازيکي خوشي خولقاندبوو، خه‌لکه‌که هيجي ناني به‌يانيان نه‌خواردبوو، هر

که سیک نه گهر شتیکی له گیرفانیدا بووايه دهري دهکرد و دهخوارد.

پهري خانم نه سپه که ی خوی له حوشره که ی من نزيك کرده و گوتی موهه ندیس ماندوو نه بیت، گوتم سوپاس توش ماندوو نه بیت. هیشتا پروی خوی نیشان نه دابووم، دیاره جگه له مالی خان هموو خه لکه که وایان ده زانی من له نه سپ به ربوومه ته وه، پهري کیسه یه کی بچکولانه ی پیدام بسته و دهنکه کوله که و ههنجیری وشک و کشمیش و قه یسی وشک و باده م و نوقلی تیدا بوو. نه مانه هی شهوی یه لدا بوون لای مابووه وه. هیچ که سیک نانی به یانی نه خوارد بوو، چنگیکم له و چه رساته دا به «یه له»، به لام هه ندیکی پزایه ناو به فره که وه، «یه له» ش له نیو به فره که دا بوایانده گه را. کاتیکم زانی «یه له» به جیماوه، بانگی غه فارم کرد و پیمگوت ئاگاداری «یه له» به، ناتوانیت پروات با جینه میتیت، باشبوو غه فار «یه له» ی خسته سهر پستی حوشریک. منداله بچوکه کانی تریشیان له سهر باری حوشره که وه سوارکردن. حوشره کان باریان پیوه بوو، منداله کانیش ههر وهک و من له سهر باره که وه سوار ببوون. ههر چهنده حوشره که ی من زینیکی له سهر باره که وه لیکرا بوو، من له سهر زینه که وه سوار ببووم، به لام نه و مندالانه له سهر باره که وه یه کراست سوار ببوون. نزيکی کاتریمیر ده ی به یانی دابه زین بۆ پشوودان. به گشتی شش کاتریمیر بوو به پینگاوه بووین. له و به فرده کۆته ره یه که، پارچه داریکی وشکمان دهست نه ده که وت بۆ ئاگرکردنه وه، بۆیه که به پینگادا ده هاتین ههر که سیک داریک یا دېرکیکی بینی بوو کویان کردبووه وه و له سهر پستی ولاخه کان دایاننا بوون، به لام دار و کۆته ره کان ته ربوون.. له کاتی ئاگرکردنه ودا که میک نه وتیان به دار و کۆته ره کاندان کرد و ئاگر کرایه وه، هه مووان له دهوری ئاگره که کۆبوونه وه بۆ خوگه رمکردنه وه. له هه مووی خراپتر قاچه کانمان بوو، چونکه پیلاره کانمان ببوو به سه هؤل، زۆربه ی خه لکه که پیلاری باشی له پيدا نه بوو، من جوتیک پۆتینی چه رمم له پيدا بوو له مارکه ی که وشي میلی بوو، دیاره که وشي میلی نه و سهرده مه نه ک هی نه م سهرده مه.

خوم به خه جالت ده زانی، نه و خه لکه ی به پی ده پوشتن و پیلاره کانیان به فر پیوه ی به ستبووی، ببوو به سه هؤل، به لام پیلاره کانی من وانه بوو، چونکه من پیاده نه بووم. برزوو له سهرمادا رهنگی ته و او گورابوو. له کۆله پشته که مدا چاکه تیکی زیاده م پیبوو پیدان نه ویش سوک لینی وهرگرتم و ههرچهنده که میک بۆ نه و بچووک بوو، به لام ههر له بهری کرد.

«یه له» ش هاتبووه لای منه وه و لیم دوور نه ده که وته وه، دیار بوو نه ویش زوری

سهرما بوو. پرومكرده ييبى و پيتمگوت «يه له» سهرمايه تى، نه ویش گوتى هه موومان سهرمامانه. حاجى روسته م گوتى هر كه سيك جلو به رگى گهرمى لايه با بيكاته به رى. نه وانه ي كه جلو به رگى زياده يان پيتوو خستيوويانه نيو خورجينه كه ي مه عسومه وه. مه عسومه ژنى يه كيك له شوانه كانى خان بوو، ژنيكى هه ژار بوو، خوشكه كه ي مرد بوو دوو منداللى خوشكه كه ي لاي هم بوون و به خيوى ده كردن. منداله كانى خوشكه كه ي نه كبر ته مهنى ده سال بوو، ره سوليش ته مهنى دوا زده سال بوو. مه عسومه چاكه تيكي هيناو داي به «يه له»، «يه له» نه ویشى له سهر جله كانيه وه له به ركرد. دوان له منداله كانى خه ينسا سهرمايان بوو. سى منداللى ترى خه ينسا له بوجنوورد ببوون به خزمه تكارى مالان.

چا ليترا و نانى به يانيمان له وي هر به سهر پتوه خوارد و كه ميك جويان دا به نه سپه كان و حوشتره كانيش پالكو و تيوون و پشويان ددها. ته نانه ت نه په ر ژانه سهر نه وه ي كه باره كان له و به سته زمانانه بكه نه وه تا كه ميك به بيتار پشوو بدهن. مندالان نه وهنده سهرمايان ببوو تاقه تى شه ره به فريان نه ما بوو، كچه كانى خانيش له سهرماندا له په نايه كه وه كز دانيشتيوون.

په رى خانم لتي پر سيمى به بوجوونى تو هم ژيانه به كه لكى چى ديت؟ گوتم نازانم، به لام چه ندين هزار ساله ژيان نه وها هاتووه. گوتى نه مه ژيانى ئيران نيه. گوتم راسته، به لام من خه لكى به زدم خو نه گهر پاش ده پشتى تريش نه وه كانم له شارينكى تريش بژين هر يه زديين، يا خه لكى نه و شارهن كه تيتدا ده ژين. بوجى مه گهر هم ژيانه ژيانينكى ئيرانيه نيه؟ كه هه زاران ساله له ئيراندا به رده وامى هه يه. گوتى ده بيت فاتحبا بو هم ژيانه بخوينين. گوتم تو بو خو ت فاتحباى بو بخوينه. گوتم تو كارىك بكه به لكو باوكت له گونديك دانيشيت و كارى كشتوكال بكات يا له شاردا دانيشيت و خه ريكي كارى بازركانى بيت، گوتى ئاخر باوكم ئيستاش ده ليت مه ريك به سه د گوند ناگورمه وه. عه لى خان فه رمانى دا و به ريكه وتين. حاجى روسته م هاوارى كرد يه للا هه لسن نان و چاتان خوارد و گهرمتان بووه ته وه، با بكه وينه رى، به لام كام گهرمبوونه وه يه! هر نه و پى جووله يه له و سهرمايه دا خراپترى كردن.

له بنارى كيوه كه وه چاوم له هه نديك شتى رهش بوو به ناو به فره كه دا ده رويشتن. تومه س نه وه نازوله هوزه كانى تر بوون كه ده يانويست له گهرده نه ي شه له ميه وه سهر بكه ون و ئاوديووبين. له ماوه ي نيو كاترمير وه ستاندا، هه مووان له نيو خورجينه كانياندا به دواى جلو به رگى تر دا ده گهران تا بيان دوزنه وه و له به ريكه ن.

برزوو هه نديک جله کون و سه رجلي ئه سږ و ولاخه کانی له سه ر پشتي حوشتريک ريکخست، شوينيکی بۆ مورته زای هاوسه ري بيبي دروستکرد و سواری حوشتره که ی کرد و به گوري سيک له سه ر پشتي حوشتره که توند به ستي تاکو نه که ویت، ئه و پياوه پيره داماو به ته وای په کی که وتبوو، توانای رويشتنی نه مابوو، بيبيش په کی که وتبوو سه رما به ته وای کاری تیکردبوو، خه ريکبوو ده بوو به سه هؤل. مندا له بچو که کانیش ئه وهنده يان جلیان بۆ له به رکردبوون وهک توپ خړ ببوون، هه ر مندا له و له سه ر پشتي حوشتريک جیگایان بۆ کردنه وه و سواریانکردن. ئه ردق و ميگه له کهش نزیکه ی (افرسه خ = ٦,٢٤ کم) له پيش ئيمه وه بوون، ميگه له کانی تري عه لی خان و ميگه لی هه واره کانی تر له بناری شاخه که و له پشتي ئيمه وه بوون. برزوو له هه مووان که متر جلو به رگی له به ردابوو، به لام له هه مووان ئازاتر و چالاکتر بوو. بيرم له داستانه که ی عوبيدی زا کانی ده کرده وه.

عوبید ده یگوت رۆژيک هه و زۆر سارد بوو. سولتان مه حمودی غه زنه و ی جلو به رگيکی زۆری له به رکردبوو، به لام هيشتا هه ر سه رمای بوو، له پريکا چاوی که وت به ته له که که تن ها کراسيکی له به ردا بوو به ناو به فردا ده رۆشتن. سولتان بانگی ته له که کی کرد و پيگوت ئه وه چ نه هيتيه که؟ من ئه م هه موو جلو به رگه م له به ردایه که چی هه ر سه رمامه، به لام تو تن ها يه ک کراست له به ردایه و سه رمات نييه؟ ته له که گوتي سولتانی به ريز من هه رچی جلو به رگيکم هه مه له به رمکردوه، توش هه رچی جلو به رگت هه يه له به ری بکه ئه و کاته سه رمات نابیت.

من ئه وهنده جلم له به رکردبوو خو ئه گه ر به پي رويشتمایه به هيچ جۆريک توانای رويشتم نه ده بوو. کچان و ژنانی خان ليیان ده پرسيم حالت چۆنه؟ هه ر يه که و شتيکيشی پنده دام که بيخۆم. له دوا ی ئه و هه موو لي دانه ی که لياندام زۆر می هه ربان بوون له گه لمد، خو پيشتریش هه ر زۆر باشبوون له گه لمد. ورده ورده خه ريکبوو ترسيان لي م نه ميتيت، ده يانزانی ناچم شکات بکه م، خو ئه گه ر شکاتم بکرايه ده بوو بچم بۆ شائاباد، ئيمه چه ند کيلو مه تريک له دووری شائابادوه تپه رين، کاتيک که گه يشتينه راستی شائاباد خه ريکبوو سه ری حوشتره که م بسورينم به ره و شائاباد برۆم، به لام گوتم وانا که م ئه مه ياريکردن نييه، ره نگه که کانه ی خان به خيرا ی پيشم پيگرن و ده ستيکه نه وه به لي دانم. له دلی خو مدا گوتم به نده ی خودا، خو ت بگه يه نه شائاباد و لانيکه م خو ت له م سه رمایه رزگار بکه، خو ت بگه يه نه بنکه ی ئه مريکاييه کان، يا بچۆره مالیک له گونده که. دووباره گوتم ئه م کچانه ويستيان بمکوژن ره نگه ئه مشه و کاريک بکه ن له

سه‌رماندا بمرم. ئەمجارەش گوتم لەو بنکە سەربازییەیی کە ئەمریکاییەکانی تێدان بە هیچ جۆریک دالەدم نادن و ڕینگەم پێنادەن بچمە بەر دەرگاکیان، ڕەنگە لە گوندەکەشدا هیچ کەسێک دالەدم نەدات. لە دلی خۆمدا گوتم ئای چەندە کەسێکی ترسنۆکم دەخیزا دەنگ لە حوشتەرکە بکەو بە خێراییی بەرەو شائاباد بڕۆ. لە بیرکردنەوەدا بووم نەمدەزانی بپاری چی بدهم؟ دووبارە بە خۆم گوت خۆ من بەلێنم داوێ شکات نەکەم، خۆ ناکریت خۆم بە درۆ بخەمەو، تازە من بەلێنم بە خان داوێ شکات نەکەم. خۆ ئەگەر ئەم خانە خۆی دەستی نەبیت لەو کارەدا کە بە سەریاندا هێتام، بۆچی تووشی کێشە و دەردی سەری بکەم؟ بۆچی پیاویکی پیری تەمەن شەست و پینچ سالی بەم سارد و سەرمایە تووشی کێشە و نارەحەتی بکەم. لەم بیرکردنەوەیەدا بووم، لە ناکاو پەری خانم لێم نزیک بوو و هە گوتی باوکم دەلێت ئەگەر موهەندیس دەیه‌ویت بچیت بۆ شائاباد ئەوا ئێمە کەس و ناسیاومان هەیه‌یه‌ له‌وئ، با حوشتەرکەش لەگەڵ خۆیدا بەریت، دوا‌یی خۆمان دێینه‌وه و حوشتەرکە وەرده‌گیره‌وه، باری حوشتەرکەش هەمووی خواردەمەنییە و بیدات بە خەلکی گوندەکە. ئنجا پەری خانم بە پێکەنینەوه گوتی موهەندیس هەوا زۆر ساردە پێشنیاریکی خراپ نییە، ئەگەر جینگە بۆ ئێمەش هەبوو ئەوا ئێمەش دێین، بەلام ئێمە کۆچەریین و خوومان بەم ژیا‌نه‌وه گرتووه، تۆ بڕۆ بۆ ئاوا‌ییەکە.

منیش لەسەر حوشتەرکەوه سەیریکی پەری خانم کرد و دەموچاوی لە سەرمادا شین هەلگەرا بوو، دیاربوو سەرما کاری لە ئێسقانەکانیشی کردبوو، بەلام قیت لەسەر ئەسپەکەوه سوار ببوو، لە هەردوو کونە لووتیه‌وه هەلم دەهاته دەرەوه، لە کونە لووتی ئەسپەکەشی‌وه هەلم دەهاته دەرەوه. سەیریکی کاروانەکەم کرد کە نزیکە‌ی چل حوشتەر و ئەسپ و گوێدریژ دەبوون، یەک بە‌دوا‌ی یە‌ک‌دا ڕیزیان بەستبوو دە‌پۆ‌یشن. وابزانم من لە ناو‌ه‌پ‌است‌دا بووم، هەموومان لە هەولێ ڕۆشتندا بووین. زیاتر لە دە من‌دال بەسەر پشته‌ی حوشتەرکانەوه خۆیان قایمکردبوو، نزیکە‌ی پەنجاکەس لە ژن و پیاو بە پیاده‌ی بە جاده‌ی سە‌ه‌ول‌ا‌به‌ندانە‌ک‌دا دە‌پۆ‌یشن، قاچیان لە سەرمادا خەریک بوو ئی‌ف‌لی‌ج دە‌بوو، منیش سەرما کاری لە پشت‌م کرد‌بوو ئازاریکی زۆری هەبوو، ئەو ئەژنۆیه‌م کە گولخەندان بە قوناغی تە‌ه‌نگ‌ه‌ک‌ه‌ی لێ‌یدا‌بوو زیاتر لە هەموو گیان‌م ئازاری هەبوو، بۆیه لە دلی خۆمدا گوتم پێشنیاریکی جوانە، خەریک‌بوو ب‌لێ‌م زۆر باشە دە‌پۆ‌م، بەلام فەریبا و گولخەندانیش لێم نزیک بوونە‌وه و گوتیان موهەندیس ئەگەر حە‌ز‌دە‌ک‌ه‌ی تۆ ب‌پۆ‌، خەریک‌بوو ب‌لێ‌م دە‌پۆ‌م بەلام، سەیریکی پەری خانم کرد و ئەویش لێم نزیک بوو و هە گوتی سەیریکی کردم و چاوه‌ڕوانی وە‌لام‌ی من بوو، لەو کاتەدا د‌ل‌م کە‌وت‌ه‌ لە‌رزە و هەستم

جولا و دنیوی نووستووی لای به‌ئاگاهات و دلم بق پهری خانم که‌وته لیدان، وه‌ک
ئه‌وه‌ی که هرگیز سهرام نه‌بوو بیت، خوین به‌خیرایی له هموو گیانمدا ده‌سورا،
ده‌مویست بلیم پهری تا گیانم تیدا بیت همیش‌ه له‌گه‌ل تودام، تو و بنه‌ماله‌که‌ت و
ه‌وزه‌که‌ت به‌ته‌ن‌ها جیناهیلیم.

په‌یوه‌ندی گه‌نچ له‌گه‌ل دونیادا خوی له‌خویدا داستانیکه. ئه‌م هموو بیر و خه‌یاله
له‌ماوه‌ی چه‌ند چرکه‌یه‌کدا به‌میشک‌مدا هات، نازانم چون بوو که‌گوتم زور سوپاس
پهری گیان، من له‌گه‌ل ئیوه‌دا ده‌مینمه‌وه. نازانم ئاگاداری وشه‌ی پهری گیان بوو یان نا،
به‌لام نیلوفه‌ر گوئی له‌ وشه‌ی پهری گیان بوو، بزه‌یه‌کی هاتی و پرووی خوی وه‌رگیرا.
زور پیت له‌م وشه‌یه‌دا هه‌بوون. نیلوفه‌ر ته‌کانیکی به‌ئسه‌په‌که‌ی خوی داو شه‌لاقیکی له
رانی ئه‌سه‌په‌که‌ی گو‌لخه‌ندان دا، ره‌نگه‌ ویستیتی له‌م سهرمایه‌دا به‌ستوه‌کانی گه‌نجی
نیوان من و پهری خانم بکات به‌ئاو. ئنجا گوئی موه‌ندیس له‌لامان ده‌مینته‌وه؟ گوتم
به‌ئو. گوئی زور خوشحالم و ئه‌سه‌په‌که‌ی به‌ره‌و پیت ته‌کاندا. من مامه‌وه له‌گه‌ل کوئی
بیرو خه‌یالی گه‌نجیتیدا.

پهری دووه‌م کچ بوو له‌و ه‌وزه‌دا که‌دلمی هینایته‌ جوش، گلپوم بیر چوو
بووه‌وه، ره‌نگه‌ په‌یوه‌ندیم به‌گلپوه‌ه‌ جوریکیتر بوو بیت، دلم ئاره‌زوی پهری هه‌بوو، دلم
حه‌زیده‌کرد پهری هی من بیت، دلم ده‌یویست توله‌ له‌ پهری بکه‌مه‌وه، کچیک که‌چه‌ند
رپژ له‌مه‌وه‌به‌ر ده‌یویست من به‌تفه‌نگه‌که‌ی بکوژیت، به‌لام ئیستا ده‌یه‌ویت به‌نیگا‌کانی
من بکوژیت. ئیتر بیرم لای کوچ، ده‌نگی زه‌نگوله‌ی حوشتره‌کان، جوانیه‌کانی به‌فر،
ترس له‌سهرما و به‌سته‌له‌ک و گرفتارییه‌کانی شه‌و، نه‌بوو. پهریش به‌ وشه‌ی پهری
گیان تینگه‌یشت که‌من مالی بووم، ئیتر گرفتاری بووم و لیم دوورکه‌وته‌وه، له‌وه‌شه،
دلنیا بوو بیت که‌من شکات ناکه‌م و ترسی لیم نه‌ماییت، نازانم ئه‌و وشه‌یه‌ لای ئه‌و
مانای هه‌بوو یان نا؟

چه‌ند سالتیک له‌وه‌دا کاتیک دلم بق خوشه‌ویستیک له‌ده‌ره‌وه‌ی ولات لیده‌دا،
به‌یه‌که‌وه‌ نه‌ینی جیاوازی خوشه‌ویست و خوشه‌ویسته‌که‌م ده‌نووسی، به‌ته‌نها پیتی
(م) چه‌ند ده‌توانی په‌یوه‌ندی نیوان دوو ناسیاو و دوو خوشه‌ویست بکوژیت. یه‌ک
پیتی (م) چه‌ند ده‌توانیت په‌یوه‌ندی نیوان ژن و پیاویک بکوژیت، یه‌ک پیتی (م) چه‌ند
ده‌توانیت ده‌کان له‌یه‌کتر نزیک بکاته‌وه. وشه‌ی (گیان) په‌یوه‌ندی من و پهری برده
جی‌هانیکی تره‌وه. لانیکه‌م له‌سهر پستی حوشتر له‌و سهرمای زه‌مه‌هریره‌دا وشه‌ی
(گیان) جی‌هانی ئیمه‌ی گوپی بوو. هه‌میشه‌ بیرده‌که‌مه‌وه وشه‌کانی بمه‌خشه، داوای

ليښووردن ده‌کهم، گيانه‌کهم، خوښه‌ويستم، قوربان‌تېم، له‌خزمه‌تتدام، ريزت هه‌يه، نه‌مانه و تېکړای وشه‌کاني هاوښتو‌ه‌ي نه‌مانه چ‌ه‌ند ده‌توانن په‌يوه‌ندی نښوان که‌سه‌کان تووند و تولتر بکات. يا نه‌م وشانه چ‌ه‌نده ده‌توانن تاوانه‌کان له دادگادا که‌م بکه‌نه‌وه. له رابردوويه‌کي زور دوور نا، کاتيک هه‌موومان به‌يه‌که‌وه کيشه‌يه‌کمان ده‌بوو به‌زووي په‌شيمان ده‌بوينه‌وه و داوای ليښووردنمان ده‌کرد، نه‌و کاته ناشتي و ناشته‌وايي له ئيست زياتربوو. له هه‌ر کومه‌لگه‌يه‌کدا وشه‌ي تکات لیده‌که‌م، گيانه‌که‌م، خوښه‌ويسته‌که‌م نه‌مانه و هه‌موو وشه‌کاني هاوښتو‌ه‌يان زياتر به‌کارهات نه‌وا له‌و کومه‌لگه‌يه‌دا خوښي و خوښه‌ويستی و ناشتي زياتر به‌رقه‌رار ده‌بيت.

خان پيشيني کردبوو که تا دوانيوه‌ړق ده‌بيت په‌کراست برؤين و ده‌يويست له تنگه‌به‌ري گهرده‌نه‌ي شه‌له‌مي ئاوديو ببين. له‌وه به‌دووا ده‌چوينه سنوري پاريزگاي مازنده‌ران و پروه و ده‌ريا ده‌بوينه‌وه و هه‌وا گهرمتر ده‌بوو. له دواي تپه‌ر بوونمان له گهرده‌نه هه‌ر شوينیکمان پنباش بوو لا ده‌ده‌ين بق پشوودان. هه‌ور چ‌ر و پرتر ده‌بوو، به‌فر ده‌ستیکرده‌وه به‌بارين. ئيمه‌ش له خوار گهرده‌نه‌وه بووين، له پيش ئيمه‌وه و له پيچه‌کاني گهرده‌نه‌دا ريزي نازده‌له‌کان له جووله‌دا بوون و به‌رده‌وام ده‌رؤشتن بق سه‌رکه‌وتن له گهرده‌نه.

دياره خان ده‌يزاني که ناتوانين له گهرده‌نه ئاو ديوو ببين، بؤيه به‌دوا په‌ناگه‌يه‌کدا ده‌گه‌را. هه‌موومان ماندو ببووين و سه‌رما چووبووه گياني نه‌سپ و حوشر و خه‌لکه‌که‌وه. هه‌مووان ماندووبوونيان به‌پروه‌وه ديار بوو، که‌سه به‌تمه‌نه‌کانيش دووا ده‌که‌وتن. خان برزوو و غه‌فار و عه‌بدالي ئاگادار کرده‌وه که ئاگاداري دوواوه‌ي کاروانه‌که‌بن. برزوو خورجينيکي به‌تالي له خويه‌وه پيچابوو تا گهرمي بيته‌وه. به‌و خورجينه‌وه زور سه‌رنج‌اکتش بوو، به‌ژن و بالاي هه‌ر له مه‌کسيکيه‌کان ده‌چوو.

منداله بچووکه‌کان به‌سه‌ر حوشره‌کانه‌وه ده‌گريان، به‌فريش خيراتر ده‌باري. (نيو فرسه‌خ = ۳،۱۲ کم) دوور له ئيمه، ميگه‌له مه‌ړيک وه‌ستا بوون. حاجي پړوسته‌م بانگي خاني کرد و گوتي ليزه بووه‌ستين پشووبده‌ين. خان گوتي پتويسته برؤينه پيشتر شه‌ويکي سه‌ختمان له پيشه، نه‌گه‌ر هه‌موومان پيکه‌وه بين باشتره. چ‌ه‌ند که‌سيک گوتيان پيشه‌وه شويني عه‌بدولعه‌لي بلنده. خان گوتي چي له‌وه باشتره ئيمه‌ش له‌گه‌ل نه‌واندا بين؟ تا ده‌توانن ميگه‌له‌که به‌ره‌و پيش به‌رن به‌شوانه‌کان بلين نه‌وه‌ستن، نه‌گه‌ر بووه‌ستن مه‌ړه‌کان وه‌ک سه‌هوليان ليندیت، مه‌ړه‌کان ده‌بيت به‌رده‌وامبن له رؤيشتن.

کاتيک له ده‌شته‌که‌ي خواره‌وه بووين وامانده‌زاني هيشتا به‌فر گړوگيای داميني

کڼوکه کی دانه پوښیوه و مهړه کان به خوار دنی ئو گیایه تیزده بن، به لام زوری به فره که
گژوگیاکه ی هه مووی داپوښیوو. له دامینی کیوه که نژیکه ی (۷۰-۸۰) سانتیمتر به فر
که وتبوو. به ته واوی ریگا که ی داپوښیوو، به فره که به ستبووی و ببوو سه هؤل به ندان.
خه لکه که هه موو پیلایان پر ببوو له به فر و سه هؤل. قچی خوشتره کان له سر به فره که
ده خزی، بق ئه وهی که خوشتره کان نه که ون بانگیان کرد به ناو به فره که دا برؤن و
به سر ریگا به ستووه که دا نه برؤن.

له سر خوشتره که وه چاوم لیبو خه لکه که له سر ما دا ده سته کانیان له یه ک
ده خشانند و قچیان به زه ویدا ده کیشا تا ئو به فر و سه هؤل ی به پیلایوه کانیا نه وه
بوو لئی بیته وه. ئیتر ورده ورده توانایان نه ما پی به زه ویدا بکیشن، سر ما هیزی
له بهر بریبوون. دوو کاتزمیر ده بوو پهری خانم هیچ قسه یه کی له گه لدا نه کرد بووم،
دووباره لیم هاته وه پیش و گوتی موه ندیس هه وا زور سارده. منیش ده ستم به کیسه
چهره ساته که دا کرد و هه نجیریکی وشکم ده رکرد و بوم هه لدا، له هه وادا هه نجیره که ی
گرته وه و ماچیکی کرد و به ددانه کانی هه نجیره که ی گرت. ماچکردنی هه نجیره وشکه که
حاله تیکی لا خولقاندیم که پیناسه ناکریت. هه موو گه نجه کان توشی ئو حاله ته بوون،
بویه هیچ که سیک وا به ساده یی ناتوانیت پیناسه ی بکات. له نه ریتی ئیمه دا پیناسه
کردن کاریکی گرانه. دلم بق ئو نه ریته ده سووتیت که دوچاری مقه ست بووه و پارچه
پارچه ده کریت، خوزگه هه موو مقه سته کان ده شکان، به لکو ئوکات بتوانرایه هه ندیک
له نه ریته کان پیناسه بکرانایه. پتویسته یادیک له فیرده ووسی زانای گه وره بکه ینه وه،
فیرده ووسی پاکترین و باشتترین شاعیری ئیمه یه. سه یرکه ن چون بؤچونه جوانه کانی
خوی ده خاته روو. هیچ شاعیریکی تر وهک فیرده ووسی وشه ی جوان و ناسکی به کار
نه هیناوه.

هر وهک مندالی جوان و کلاشکر
ژنیکی بق خواست خوش ناو و گه وه هر
نه یبوو نامرازی پتویستی بق کار
بق به ختی کردی به شین و هاوار
کونه شهرابی پروت په نهان بوو لای
کوپه ی به ره و ژور راکیشا و هینای
گوتی ده توانیت حوت پیک بتوشی
تا پاریزراو بیت هه سته کی دلخوشی

گهر نه مشه و تنگی مهر بشکینی
 به پاچ، له لباد کهي به رد دهر دینی
 کلاشکر لیتدا پتک تا شش و حوت
 ناگری ناخی تاوی سهند و هک نهوت
 پتکه کان شهرمی جوامیریان بری
 هات دهر گای مالی و هک په رده دهری
 نهیجه له کاری ناوه و سست بوو
 دلشی وتی، سستی به سهر چوو
 سنی پتکی ترم پتدا به په نهان
 له په گزی نه و نه بووه له جیهان
 هاوکات پتکه که شاد دهیت خندان
 له لباد سهری دهر دینی ئیسقان

ئه م پارچه هونراو هیه شاکاریکی ئه ده بیاتی فارسیه، شاعیر بوچوونه کانی خوی
 راستگو یانه دهر بریووه، وا هه ست ده کم ئه گهر ئیمه بتوانین جوانییه کان به و شیوه یه
 پیناسه بکهین بیگومان ئه مانه ت پاریز ده بین.

به فره که زور به خیرایی دهر باری، دویناش ورده ورده تاریک دهر بوو، ته نانه ت ده
 مه تر پیش خومان نه ده بیني. هیزی سهر ما و گف هگفی «با» به جوریک بوو که کچه کانی
 خان ناچار بوون له ئه سپه کانیان دابه زن. منیش به سهر حوشره که وه، توند خوم گرتبوو.
 دیار بوو ناودیو بوون له گهر دهنه ی شه له مییه وه کاریکی وا ئاسان نه بوو. گویم لئ بوو
 عه لی خان چهند قسه یه کی کرد، گویمان له دهنگی یه کتری بوو، به لام له بهر ته متومان
 و تاریکی چاومان له هیچ نه بوو. شه ویکی سهخت و ترسناکمان له پیش بوو، له هه موو
 ته مه نمدا شه وی وا ناخو شم نه بینيوه. خان بریاری وه ستانیدا، خو ئه گهر خان بریاری
 وه ستانی نه دایه نه ده توانرا زیاتر به ره و پیشه وه برؤین، هوزه که ی عه بدولعه لی بلندیش
 که میک له پیش ئیمه وه وه ستابوون، گه یشتبووینه به رده م تنه که به ره که. به فر و بایه کی
 زور به هیز له تنه که که وه به ره و پوومان ده هات، هه روه کو ئه وه ی موبه ریده یه کی
 که وره دانرا بیت. عه بدولعه لی بلند و هوزه که ی له دووری سه د مه تریک له تنه که که وه
 وه ستابوون، هیچ شتیک به چاو نه ده بینرا، تنه ها گویمان له وژه وژی «با» بوو که زور
 به هیز له دهر ووه که وه ده هات.

عه‌بدولعه‌لی بلند بالای‌ه‌کی به‌رزی هه‌بوو، هاواری کرد دامینی کینه‌که له‌و دیوه‌وه به‌ به‌فر ساف بووه. هیچ په‌ناگه‌یه‌ک نه‌بوو، له‌ هه‌مان کاتدا نه‌ده‌توانرا به‌ره‌و پیشه‌وه برۆین، ده‌یانگوت دریژی ته‌نگه به‌ره‌که (نیو فرسه‌خ = ۳،۱۲کم) ریگا نابیت، ئه‌و دیوی ته‌نگه‌که سنووری پاریزگای مازنده‌رانی ئه‌و سه‌رده‌مه بوو. له‌و دیوو ته‌نگه‌که‌وه هه‌وا گهرمتریوو، به‌لام کی ده‌یتوانی له‌ ته‌نگه‌که نزیک بیته‌وه؟ لایته‌که‌م له‌ کۆله پشته‌که‌م ده‌رکرد، ده‌فته‌ری یاده‌وه‌رییه‌کانم دۆزیه‌وه، به‌لام ده‌ست کیشه‌کانم به‌ ده‌ستمه‌وه چه‌سپ ببوون. زۆر به‌ زه‌حمه‌ت ده‌ستکیشه‌کانم له‌ ده‌ستم داگه‌ند.

له‌ ده‌فته‌ری یاده‌وه‌رییه‌کانمدا نووسیم دنیا تاریکه، به‌فر به‌ خیرایی ده‌باریت، بایه‌کی به‌هیزی دیت، کاتژمیر (۵:۲۰) ئیواره‌یه، له‌ به‌رزی (۹۸۰) مه‌تر له‌ پرووی ده‌ریاوه، پله‌ی گهرمی دوازه‌ پله ژیر سفره. کاتیک له‌ حوشتره‌که دابه‌زیم هه‌ستم به‌ ئازاریکی زۆری ئه‌ژنۆم ده‌کرد. خه‌ریکبوو به‌ سه‌ر زه‌ویدا بکه‌وم. سه‌رما کاری تیکردبووم. باران گیره‌که‌ی جه‌وه‌ر خانم زۆر باش بوو، به‌لام ئه‌و سه‌رمایه‌ی نه‌ده‌گیرایه‌وه.

له‌دۆخیکی ئاوا ناله‌باردا هه‌ر که‌سه و له‌ بیرری خۆدایه، به‌لام ئیمه له‌و کات و شوینه‌دا هه‌موومان له‌ بیرری یه‌کتیدا بووین. پیاوه‌کان هه‌ولیانده‌دا ره‌شماله‌کان هه‌لبه‌دن، به‌لام «با» که نه‌یده‌هیشت. حاجی رۆسته‌م ره‌شمالیکی به‌ گه‌نچه‌کان بلاو کردبووه‌وه، گوتی ژنه‌کان و منداله‌کان بچنه ژیر ره‌شماله‌که‌وه. ره‌شمالیک که به‌ ته‌واوی هه‌لنه‌دا بوو ژماره‌یه‌ک ژن و منداڵ له‌تاو سه‌رما به‌په‌له‌ چوونه ژیری، ره‌شماله‌که له‌سه‌ر سه‌ریان بوو، ئه‌وانه‌ی چووبوونه ژیری به‌هۆی قورسی ره‌شماله‌که‌وه ته‌نگه نه‌فه‌س بوون، بۆیه خیرا له‌ ژیری هاتنه‌ ده‌ره‌وه.

هه‌ولمدا کاریک بکه‌م، بۆیه چه‌ند مندالیکی بچووکم له‌ ده‌وری خۆم کۆکرده‌وه. مندالانی (۷-۱۰) سالم بانگکرد و گوتم وهرن بۆ ئێره. ناوی زۆربه‌یانم ده‌زانی، وه‌ک گولپه‌ری، گولته‌خته‌ر، زه‌ینه‌ب، فاته‌مه، مه‌رزیه، رۆسته‌م، عه‌لی ره‌زا، عه‌لی ئه‌کبه‌ر، ره‌سول و «یه‌له»، ده‌ دوانزه‌ مندالی بچووک لیم کۆبوونه‌وه. وام به‌ بیردا هات هه‌ر چۆنیک بیت، ئه‌م مندالانه‌ ده‌بیت بجولین، ده‌نا سه‌رما ده‌یانبه‌ستیت. منداله‌کان جلوبه‌رگی زۆر گه‌رمیان له‌ به‌ردا نه‌بوو. سێ چوار منداڵ خه‌ریکبوو ره‌قده‌بوونه‌وه. بارانگیره‌که‌ی جه‌وه‌ر خانم له‌ به‌ری خۆم داگه‌ند و دام به‌سه‌ر ئه‌و مندالانه‌دا، پاش چه‌ند خوله‌کێک خه‌ریکبوو منیش له‌ سه‌رما په‌کم بکه‌ویت، کیسه‌ خه‌وه‌که‌م ده‌رکرد، کیسه‌ خه‌وه‌که‌م ئه‌مریکی بوو له‌ مه‌یدانی گومرگی تاران کړیووم. کیسه‌ خه‌ویک بوو تایبه‌ت بوو به‌ جه‌نگ، به‌ چه‌ند جوړیک به‌کار ده‌هات، شه‌ش دانه زنجیری هه‌بوو.

له سهرمادا په‌نجه‌کانم له جووله‌که‌وتببون. هر چؤنیک بوو وهک چاکه‌تم لیکرد و کردم به‌رم، له بارانگیره‌که گهرمتر بوو، نه‌و کیسه‌خه‌وه پزگاریکردم، به‌لام قاچ و دهموچاوم به‌ستبووی. هه‌ولی پیاوه‌کان بؤ په‌شمال هه‌ل‌دان هیچ سوودی نه‌بوو. دنیا به‌زوویی تاریک داهات، باکش زؤر به‌هیزی بوو، هه‌موو خه‌ریکبوو په‌کمان بکه‌ویت. له به‌یانییه‌وه که‌س هیچی نه‌خوارد بوو. عه‌بدولعه‌لی بل‌ند هاواری کرد خوشتره‌کان به‌هینن، نه‌و فره‌مانی دا که خوشتره‌کان به‌هینن به‌بازنه‌یی بیان خه‌وینن. چه‌ند بازنه‌یه‌کیان به خوشتر دروستکرد. هر (۶-۸) خوشتریک شتیه‌ی بازنه‌یه‌کیان پیدروست کردن. ته‌ن‌ها یه‌ک داریان له زه‌وی چه‌قاند. پاشان به‌هاوکاری عه‌بدال و برزوو و غه‌فار و حاجی روسته‌م توانیان په‌شمالیک سواری داره چه‌قاوه‌که بکه‌ن و یه‌که‌م په‌شمالیان هه‌ل‌دا. خوشتره‌کانیش که‌وته ناو په‌شماله‌که‌وه، په‌تی چوار ده‌وری په‌شماله‌که‌شیان به‌قاچی خوشتره‌کانه‌وه به‌سته‌وه. ته‌ن‌ها یه‌ک داریک له ژیر په‌شماله‌که‌دا بوو.

به‌فر و با زؤر به‌توندی له په‌شماله‌که‌یده‌دا، به‌زوویی من‌داله‌کانیان هینایه‌نیو په‌شماله‌که‌وه. عه‌لی خان گوتی هه‌رچی زووه له نیو په‌شماله‌که‌دا ناگر بکه‌نه‌وه. کومه‌له‌که‌ی عه‌بدولعه‌لی‌یش به‌هه‌مان شتیه په‌شمالیکیان هه‌ل‌دا. وام هه‌ست ده‌کرد که نه‌و شه‌وه له‌نیو په‌شماله‌که‌دا له سهرماندا رق ده‌بمه‌وه و دهمرم. هیچ داریک نه‌بوو تا‌کو ناگری پټیکه‌ینه‌وه و بیسوتینن، بویه‌خان بریاریدا که دیره‌گی په‌شماله‌کان به‌هینن و بیان سوتینن. نزیکه‌ی دووسه‌د دیره‌ک له چه‌ند خوشتریک بارکرا بوون کوپه‌کان به‌خیرایی ر‌ویشتن تا دیره‌که‌کان به‌هینن. چه‌ند فانتوسیک په‌یدا‌بوو نه‌وتی فانتوسیکیان به‌تال کرد و کردیان به‌دیره‌که‌دا ناگریان تیه‌ردا، ئیتر ناگر کرایه‌وه و ده‌ریان لیدا. که ناگره‌که کرایه‌وه ویستم کرنوشی بؤ به‌رم، ویستم سه‌ری ر‌یز له ئاست نه‌و به‌هره‌یه‌ی خودای گه‌ورده‌ا نه‌وی بکه‌م، به‌راستی تیگه‌یشتم که ب‌وچی باپیره‌گه‌وره‌ی ئیمه‌ناگری به‌پیر‌وز زانیوه؟ پ‌یویسته‌له‌م سه‌رما زوره و به‌فر و بایه‌دا ر‌یزیکی زؤر ب‌و پیر‌وزی ناگر دابن‌تین. په‌شمالیکی تریش به‌هه‌مان شتیه هه‌ل‌درا‌بوو. خوشتره‌کان له‌ژیر په‌شمال‌دا بوون. نه‌م ناژه‌له‌هیمن و له‌سه‌ر خویه‌هه‌لمی لووتیان گه‌رمی به‌خشبووه نیو په‌شماله‌که‌هه‌ندیک له ژن و من‌دالانی نیو په‌شماله‌که‌ی ئیمه‌چوون بؤ په‌شماله‌که‌ی تر و لای ئیمه‌که‌میک چ‌ول بوو. منیش به‌دیار ناگره‌که‌وه دانیشتب‌ووم، تا‌کو نه‌و کاته هه‌ستم به‌وه نه‌کردبوو که له سه‌ر به‌فره‌که دانیشتب‌ووم. مه‌ن‌وچه‌هر گوتی با به‌فری نیو په‌شماله‌که‌فری بده‌ینه‌ده‌روه. به‌هه‌موومان به‌فره‌که‌مان فر‌یدایه‌ده‌روه.

ناو په‌شماله‌که‌زؤر سارد و ته‌ر بوو. ده‌بوو کاریک بکه‌م تا‌کو که‌میک گه‌رمم

بيته‌وه. هينشتا حوشتره‌كان باره‌كانيان پتوه بوو كه سيك نه‌بوو باره‌كانيان لينكات‌ه‌وه و جه‌واله‌كانيان به‌تال بكات. له ره‌شماله‌كه‌دا هر كه‌سه و هر شتيكي به‌رده‌سته‌كه‌وتبوو دابووي به‌سه‌ر خوي‌دا. منيش له‌سه‌ر خورجينيكي دانيشتبووم پشتم به حوشتره‌كه‌وه دابوو، هه‌ستم‌كرد خه‌ريكه پشتم گه‌رم ده‌بيته‌وه. گويم له قوربه قوري ناو سكي ئه‌و حوشتره به‌سته‌زمانانه بوو. ئه‌م ئاژه‌له داماوانه شه‌و و پوژيكي بوو هيچ شتيكيان نه‌خوارد بوو. عه‌لى خان خه‌مناك و كه‌سيره له ژير پووناكيي چرايه‌كدا بيته‌نگ دانيشتبوو. ئه‌و ده‌يوست شه‌ر له‌گه‌ل سروشتدا بكات. هر كاتيكي كه‌ميكي گه‌رم ده‌بووه‌وه ده‌پويشته ده‌ره‌وه، تا ئاگاداري ئاژه‌له‌كان بيت. له ره‌شمالي عه‌بدولعه‌لى بلنده‌وه هاوار په‌يدا بوو كه مه‌ره‌كان خه‌ريكن مردارده‌بنه‌وه. ئه‌و به‌سته‌زمانانه چهند پوژ بوو هيچيان نه‌خواردبوو. له به‌ياني زووه‌وه تا ئه‌و كاته چل كيلو مه‌تر ريگه‌يان بري بوو. ئه‌و هه‌موو ريگه‌يه و برسيتي و سه‌رما ئه‌و ئاژه‌لانه‌يان له په‌لوپو خستبوو. شوانه‌كان نه‌يانتواني بوو ميگه‌له مه‌ره‌كه له ته‌نگه‌كه ئاوديو بكن. خوشيان به كه‌په‌نكه‌كانيانه‌وه له‌گه‌ل سه‌رما له جه‌نگدا بوون. به‌و شه‌وه تاريكه ده‌نگي لوره لوري گورگ و وژه وژي با، ئاويته‌ي په‌كتري ببوون. سه‌گه‌كانيش هه‌په‌هه‌پيان بوو. به به‌رده‌وامي ميگه‌له مه‌ر له‌دواوه ده‌هاتن. حاجي روسته‌م له‌تاو سه‌رما خويكرد به‌نيو ره‌شماله‌كه‌دا، جيگايان بو كرده‌وه تا بيته لاي ئاگره‌وه. گوتي وازانم مالويزان بووين، تاكو به‌ياني يه‌ك مه‌ر به زيندوويي نا مي‌نيت. شوانه‌كان ده‌لين هر مه‌ره و له ريگادا مردار ده‌بيته‌وه. په‌ري خانم هه‌لساو ليفه‌يه‌كي له خوي ئالاند و له ره‌شماله‌كه روشته ده‌ره‌وه، دواي ئه‌و عه‌لى خانيش رويشته ده‌ره‌وه. منيش ويستم گه‌رميپتوه‌كه‌م هه‌لبگرم و برؤمه ده‌ره‌وه، كيسه خه‌وه‌كه‌م وه‌ك چاكه‌ت له‌به‌ر كردبوو، ده‌سته‌كانم له نيويديا گيريان خواردبوو، به مه‌نچه‌هرم گوت به‌لكو ئه‌و زنجيره بچووكانه‌ي سه‌ر كيسه خه‌وه‌كه‌م بو بكه‌يته‌وه. ئه‌و مندا له ده‌سته‌كاني له گو كه‌وتبوون، تواناي جووله‌يان نه‌مايوو. به هه‌زار زه‌حمه‌ت تواني يه‌كيك له زنجيره‌كان بكاته‌وه. زنجيره‌كه‌ي تريش جه‌وه‌هر خانم بوي كردمه‌وه، ئيتير ده‌سته‌كانم ئازاد بوون و له ره‌شماله‌كه چوومه ده‌ره‌وه. ته‌نها چهند خوله‌كيك توانيم له ده‌ره‌وه بمينمه‌وه و به‌زوويي گه‌رامه‌وه نيو ره‌شماله‌كه، له ده‌فته‌ره‌كه‌مدا نووسيم كاتژميتر (۹:۵) شه‌وه به‌فر و بايه‌كي به‌هيزه پله‌ي گه‌رما هه‌ژده پله‌ي ژير سفره له به‌رزيي (۹۸۵) مه‌تر له‌ئاستي رووي ده‌رياوه.

ئاگري ناو ره‌شماله‌كه كه‌م بوو، نيلؤفه‌ر و گولخه‌ندان له‌گه‌ل دايكياندا سه‌ره‌پرشتي ئاگره‌كه‌يان ده‌كرد. خو ئه‌گه‌ر هه‌موو داره‌كانيان به‌زوويي بسووتاندايه ئه‌وا زو

ته‌واو ده‌بوون و گری ئاگره‌که‌ش سه‌رده‌که‌وت و په‌شماله‌که‌ی ده‌سووتاند. به دایکی نیلوفه‌ریان ده‌گوت خانم جان. نازانم ئه‌و ناوی راسته‌قینه‌ی خۆی چی بوو؟ ئه‌و داوای کرد که هه‌رچه‌ند که‌سیک له به‌ردمی خۆیاندا ئاگر بکه‌نه‌وه، ئه‌و به هه‌ر چه‌ند که‌سیک و که‌میک دار و ئاگری پیدان و گوتی هه‌تا به‌یانی ده‌بیت به‌م که‌مه دار و ئاگره ئیداره بکه‌ن.

به کردنه‌وه‌ی چه‌ند ئاگریک له نیو په‌شماله‌که‌دا گه‌رمی نیو په‌شماله‌که‌ زیادیکرد. ئه‌و په‌شماله‌ی که من تینیدابووم، به‌و ئاگره که‌مه پله‌ی گه‌رما به‌رزبووه‌وه و گه‌یشته شه‌ش پله‌ی ژیر سفر. له‌و سه‌رمایه‌دا دانیشتن به‌بی جووله، واته بوون به سه‌هۆل. په‌ری خانم هاته‌وه نیو په‌شماله‌که و گوتی تا به‌یانی یه‌ک مه‌ر نامینیت و هه‌موویان ده‌بن به سه‌هۆل. یه‌کراست هاته لای منه‌وه و گوتی خۆت گه‌رم داپۆشه و له‌سه‌ر جه‌والیک دانیشتن و پشتی به حوشره‌که‌وه دا. ده‌سته‌کانی له به‌رده‌م منه‌وه برد بۆ لای ئاگره‌که و گوتی ده‌ره‌وه زۆر سارده. گوتم پله‌ی گه‌رما له ده‌ره‌وه هه‌ژده پله‌ی ژیر سفر بوو. جه‌وه‌هر خانم و خانم جان سه‌یریان ده‌کردین که ئه‌و هاتوو له‌لای منه‌وه دانیشتن، به‌لام هیچ که‌سیک هیچ قسه‌یه‌کی نه‌کرد. نزیکه‌ی بیست و پینچ که‌س له‌ژیر ئه‌و په‌شماله‌ بچووکه‌دا بووین.

په‌ری خانم ده‌ستکێشی خوری له ده‌ستدابوون، به‌لام دیاربوو که ده‌سته‌کانی ته‌زی‌بوون، ده‌ستی به ده‌ستکێشه‌که‌نه‌وه له‌سه‌ر ئاگره‌که راگرتبوو، به‌فری سه‌رده‌ستکێشه‌کانی ده‌توایه‌وه و دلۆپ دلۆپ ئاو ده‌تکایه نیو ئاگره‌که‌وه. پاش ئه‌وه‌ی که‌میک گه‌رم بووه‌وه گوتی جه‌وه‌هر خانم، خانم جان هه‌موومان برسیمانه‌ تکیه‌ شتیک په‌یدا بکه‌ن با بیخۆین. هه‌موو شته‌کان به‌سه‌ر یه‌کدا که‌وتبوون و تیکه‌ل ببوون، نه‌ده‌زانرا ئه‌و حوشرانه‌ی له ده‌ورو به‌ری په‌شماله‌که نووستبوون هی کێ بوون؟ خورجینی سه‌ر حوشره‌کان له‌و ناوه‌دا که‌وتبوون. پاشان خۆراکیک په‌یدا بوو که نان و پۆنی به‌ستو بوو. به‌هۆی ئاگره‌که‌وه نانه‌که‌مان گه‌رم کرده‌وه و خواردمان.

عه‌بدال که له په‌شماله‌که‌ی ئێمه‌دا بوو له سه‌رماندا کز له گۆشه‌یه‌کدا دانیشتیوو، لیفه‌یه‌کی به‌سه‌ر خۆیدا کێشا بوو. فلوتیکی ده‌رکرد و ده‌ستیکرد به‌ فلوت لیدان. فلوته‌که‌ی ده‌نگیکی حه‌زینی هه‌بوو، ئه‌گه‌ر تۆمارم بکردایه‌ په‌نگه‌ براوه‌ی ده‌یان پینشپه‌رکی بووایه. هه‌ندیک له یاده‌وه‌رییه‌کانم له کوردستاندا، له‌به‌رگی دوومی شازاده‌ی حه‌مامدا نووسیوه. خۆیندکاریکی ته‌مه‌ن بیست سال نامه‌یه‌کی بۆ ناردبووم، نووسیبووی بۆچی ئه‌وه‌کاته چه‌ند وینه‌یه‌کت نه‌گرتوه‌؟ ئه‌و خۆیندکاره به‌ جۆریک نامه‌که‌ی نووسیبوو

من تيگه يشتم ئه و وا بيري كردو ته وه، كه ئه و كاته ش كاميرا ديځي تال و فلاش هه بووه. نه خير، نه بوو. به و شه وه و به كاميراي موبيله لي دوانزه فيلمی و به و سارد و سه رمایه جينگای وينه گرتن نه بوو. پهری خانیش نيگه رانی ئه سپه كه ی بوو، گوتی ئه و ئاژه له به سته زمانه ئه مشه و مردار ده بېته وه. به هاوکاری مندا له كان په شماليكي له ئه سپه كه ی ئالاند بوو. ده يگوت ئاژه له كان له سه رماندا بی جووله وه ستاون.

عەلی خان به له رزه وه هاته وه نيو په شماله كه و گوتی تا به يانی کارمان ته واو ده بېت، هيچ شتيك نامېنيت، ئه گه ر خوشمان نه مرين موعجيزه يه. له ژير پووناكي فائوسه كه دا سه رنجم دابوو ده موچاوی عەلی خان، كاتيک بينی كچه كه ی له پال مندا دانیشتووه چاوی بریسكه ی دها، به لام نه مزانی بریسكه ی چی بوو؟ سه ری سوپا بوو، يا خەمی ده خوارد، نازانم چی بوو؟ به لام له و سه رمایه دا هيچی نه گوت. جه وه ر خانم گوتی خان ئه م شه و شه ويکی سه يره. خان گوتی به لي ئه م شه و جه ژنی گورگه كانه. سه دان گورگ هيرشيان كردو ته سه ر مېره نيوه گيانه كان، نه شوانه كان و نه سه گه كان هيچيان پيناكريت. خان گوتی به شوانه كانم گوتوو گيانی خوتان بزگار بكن و خەمی مېره كانتان نه بېت.

خان خهريكوو خوی گه رم ده كرده وه. عه بدولعه لي بلند هاته ناو په شماله كه وه و گوتی خان پتيان بليم هه موويان سه ربړن؟ مېره كان سه ر بړن و لاشه كانيان ده بيه ستيت و پاشان دتين و ده يانبه ين. عەلی خان پيكنه ی و گوتی كئ سه ريان بريت؟ چه ند كه سمان هه يه؟ تازه مېره كان هه ر يه كه و به لايه كدا روښتوون، خو له شوينيكدا كومه ل نين، به فر و باوبوران مېره كانی بلاوه پيكردووه. له م به فر و بايه دا هيچ شوانيك ناتوانيت ميگه له كه كو بكاته وه. له م كه شه ناله باره دا برو خوت بزگار بكه، مېر مالی بايه و خوت قايم بكه نه كه ويت. له ژير په شماله كانه وه و له ژير ملی خوشتره كانه وه با ده هاته نيو په شماله كه وه. چركه دواي چركه ژير په شماله كه سار تر ده بوو. خان گوتی كورپه كان هه لسن چه ند مېريكي مرداروه بوو به ده وری په شماله كه وه بنين تاكو «با» نه ياته ناوه وه. ده بېت وا بكن كه باي سارد نه يه ته ناوه وه. منيش خهريكوو هه لسم تا هاوکاریيان بكم، په ری خانم ده ستيگرتم و دای نيشاندمه وه و گوتی موهه ندیس کاری تو نبیه، به هه مان شيوه ده ستيگرتبووم ده ستي له ده ستيكيشدا بوو توند ده ستي ده گوشيم و گوتی موهه ندیس په نگه ئه م شه و هه موومان له سه رمادا په قبينه وه. تكيه ليم ببوره من هه لم كرد. منيش دووباره دلم به خيړايي كه وته وه ليدان.

جه وه ر خانم چاوی ليوو كه ده ستمان له نيو ده ستي يه كتردا بوو. به و سارد و

سهرمايه پټکه‌نښم ده‌هات، گوتم تکه‌يه ههرگيز بير له رابوردوو مه‌که‌ره‌وه، زوريش دل‌نيام که نامرين و پرزگارمان ده‌بيت. نازانم عه‌لی خان چاوی لښوو که ده‌ستمان خستبووه نيو ده‌ستی په‌کتری يان نا، به‌لام لانیکه‌م چهند که سيک چاويان لښوو. ههردوو کمان ده‌ستکيشمان له ده‌ستدا بوو، به‌لام ده‌ستخسته نيو ده‌ست و گوشيني ده‌سته‌کان دل‌ه‌کان له‌په‌کتری نزیک ده‌کاته‌وه. هيچ که سيک له و سهرمايه‌دا توانای ئه‌وه‌ی نه‌بوو ئه‌و گهرمييه به‌په‌کتری بيه‌خشن، په‌نگه هه‌نديکيان ههر خويان گيان و له‌شيان گهرم بوو بيت. من‌داله‌کان خه‌ريکبوون ده‌نووستن منيش «په‌له» م ونکړدبوو له غه‌فارم پرسى «په‌له» له‌کوټيه؟ گوتی له لای بيبي يه.

خان ده‌يگوت تا ده‌توانن نه‌خه‌ون، گهر ده‌شخه‌ون با هه‌مووان به‌په‌کجار نه‌خه‌ون، با چهند که سيک ئيشک بگرن، تا ده‌توانن ليفه‌کان به‌سهر خوتاندا بکيشن، ليفه‌کان به‌و که‌سانه‌دا بده‌نه‌وه که خويان ليکه‌وتوو. هه‌ستمکړد عه‌لی خان زوردار و بيته‌زه‌ی نښه، تيگه‌يشتم که ئه‌و ده‌په‌ويت ئه‌وانی تر داپوشيت، خوی چهند جاريک پويشته ده‌ره‌وه ههر جاره و به‌جوريک ده‌هاته‌وه ژووره‌وه. کات دره‌نگ بښو، گفه‌گفي با که‌متر ده‌هات، کورده‌کان لاشه‌ی مه‌ره مردار بووه‌کانيان به‌چوارده‌وری په‌شماله‌که‌وه نابوو، لوره‌ی گورگ و حه‌په‌ی سه‌گه‌کان زياتر ده‌گه‌يشته گويمان، برزوو له ده‌ره‌وه هاته ژووره‌وه و گوتی مورته‌زای هاوسه‌ری بيبي مرد.

ئو پياوه زور بښه‌ز بوو به‌رگه‌ی ئو هه‌موو ماندووبوون و سهرمايه‌ی نه‌گرتبوو. خان گوتی ههر به‌راستی مرد! برزوو گوتی به‌لئى مرد! خان به‌خيراى له جيگای خوی هه‌لسا، هه‌مووان به‌ده‌نگي برزوو راجله‌کين و هه‌ستان، عه‌لی خان گوتی هه‌مووان دانيشن که‌س نه‌ياته ده‌ره‌وه، که سيک مردووه خو ده‌که‌سى تر به‌کوشت نادم، له جيگای خوتان دانيشن. من توانای دانيشتن نه‌مايوو، بويه به‌خيراى هه‌لسام. په‌ری خانم گوتی حسين دانيشه مه‌رؤ، ئه‌مه په‌که‌م جار بوو په‌ری خانم به‌ناوی خزمه‌وه بانگم بکات، گوتم ده‌رؤم، پاش که ميکي تر ده‌گه‌ريمه‌وه.

کاتيک له په‌شماله‌که‌چوومه ده‌ره‌وه وهک شمشيريکي تيژ به‌رومدا به‌نين و ابوو. نيوانی ههردوو په‌شماله‌که‌پازده مه‌تر زياتر نه‌بوو، سه‌يرم کرد به‌فر و بابووران هيواس بووه‌ته‌وه، به‌لام سهرماکه زياديکرد بوو. به‌ردیک له تهنisht په‌شماله‌که‌وه بوو، گهرميپوه‌که‌م له سهر به‌رده‌که دانا، چهند حوشتريک له نزیک خيمه‌که‌وه وه‌ستا بوون. ماوه‌ی ئو پازده مه‌تره‌ی نيوان په‌شماله‌کان وهک له نيو فريزه‌ر دابم و ابوو. چوومه نيو په‌شماله‌که‌وه، په‌شماله‌که‌ی ئه‌وان له په‌شماله‌که‌ی ئيمه ساردرتر بوو. مورته‌زا چون

دانیشتبوو هەر ئه‌و ها گیانی ده‌رچوو بوو. ببیی زۆر به‌هینمی ده‌گریا. سه‌رما برستی له‌ ئه‌ویش بریبوو. هیچ که‌سینک نه‌یده‌زانی چیبکه‌ین. خان لیفه‌یه‌کی هینا و دای به‌ سه‌ر لاشه‌ی مورته‌زادا و گوتی فاتحیا بخوینن. له‌ کاتینکا هه‌موومان له‌ سه‌رما دانه‌ چۆقه‌مان پیکه‌وتبوو، فاتحیامان خویند. خان گوتی ده‌وری ره‌شماله‌کان باش قایم بکه‌ن و بچن چه‌ند مه‌پیکی مرداره‌وه‌بوو به‌هینن به‌ده‌وری خیمه‌که‌دا دایانننن، ئاگره‌که‌ش که‌میک زیاد بکه‌ن، به‌ ئومیدی خودا هه‌موومان سه‌لامه‌ت ده‌بین. ماوه‌ی (۷-۸) خوله‌ک دانیشتم، په‌ری خانم، گولخه‌ندان، جه‌وه‌ر خانم و خانم جان هاتن. له‌ره‌شماله‌که‌دا جینگای که‌سی تری نه‌ده‌بووه‌وه، «یه‌له‌»ش له‌ ته‌نیشته‌ ببیی‌یه‌وه وه‌ستابوو. سه‌ره‌خۆشیم له‌ ببیی کرد و له‌ ره‌شماله‌که‌ هاتمه‌ ده‌ره‌وه. کات نیوه‌شه‌و بوو، باکه‌ که‌میک هیواش ببوووه‌وه، به‌لام سه‌رماکه‌ زیادیکرد بوو. برۆیشتم گه‌رمیپتوه‌که‌م هینا و لایته‌که‌م لیدا سه‌یرم کرد هه‌شوه‌وا بیستویه‌ک پله‌ ژیر سفره‌، گوتم به‌ راستی هه‌قه‌ سه‌رما ره‌قمان بکاته‌وه. چوومه‌وه‌ نێو ره‌شماله‌که‌ و سه‌یرم کرد له‌نێو ره‌شماله‌که‌دا پله‌ی گه‌رمی هه‌شت ی ژیر سفره‌. له‌چاو ده‌ره‌وه‌دا، گه‌رمبوو.

گه‌نجه‌کان زیاتر له‌ په‌نجا مه‌ری مرداره‌وه‌بوویان به‌ چوار ده‌وری ره‌شماله‌که‌دا دانا، ده‌مانویست خۆمان له‌ نێو سه‌هۆلدا قایم بکه‌ین تاکو نه‌بین به‌ سه‌هۆل. خان و که‌چه‌کانیش گه‌رانه‌وه‌ بۆ ژیر ره‌شماله‌که‌، په‌ری خانم بێ هیچ شه‌رم و شکویه‌ک دووباره‌ هات و له‌لامه‌وه‌ دانیشته‌وه.

خان گوتی چه‌ند که‌سینکتان بخه‌ون و چه‌ند که‌سینکتان ئینشکبگرن، برۆی کرده‌ من و گوتی موه‌ندیس و په‌ری با پیکه‌وه‌ ئینشکبگرن، هیشتا قسه‌کانی ته‌واو نه‌کردبوو، که‌ برزوو هاته‌ ژووره‌وه‌، چوار پارچه‌ دل و سی و جگه‌ری به‌ده‌سته‌وه‌ بوو، گوتی خان مه‌ره‌کان خه‌ریکه‌ هه‌موویان مردارده‌بنه‌وه‌، بۆیه‌ چوار مه‌رم سه‌ر بری و سکیانم هه‌لدی و سی و جگه‌ر و دل‌که‌یانم ده‌رکرد، فه‌رموون بخۆن با گه‌رم بینه‌وه‌. خان گوتی کاریکی باشت کرد، برۆ دل و جگه‌ری تر بیه‌ بۆ ره‌شماله‌که‌ی تریش. خان فه‌ره‌نجیه‌که‌ی خۆی دا به‌ برزوو گوتی برۆ هه‌موو خه‌له‌که‌ تیر بکه‌، با تیر بخۆن، ئه‌گه‌ر سکیان تیر بیت سه‌رما که‌متر کاریان تیده‌کات. ئاگره‌که‌یان زیاد کرد و دل و جگه‌ره‌که‌یان پارچه‌ پارچه‌ کرد و هه‌ندیک نانیان له‌ خورجینه‌کان ده‌ره‌ینا و په‌ری پارچه‌ جگه‌ره‌کانی کرده‌ نێو تاوه‌یه‌که‌وه‌. ده‌ستکیشه‌ سپیه‌کانیشی هه‌مووی خویناوی ببوو. دل و جگه‌ری خسته‌ سه‌ر ئاگر و برژاندی و هه‌موو ده‌ستمان کرد به‌ خواردن، هه‌رگیز خواردنی وا به‌له‌زه‌ت و خۆشم نه‌خواردوو.

له ناکاو لایه‌کی په‌شماله‌که کرایه‌وه و پیاویک هاته ژووره‌وه، پیاوه‌که فهره‌نجیه‌کی له خوی ئالاند بوو، دهموو چاویشی داپویشی بوو، له‌ناو خیمه‌که‌دا قیت راوه‌ستا، به‌بی ئه‌وه‌ی ورته‌ی لیوه بیت. خان گوتی ئه‌ردو زیندوویت؟ ئه‌ردو که‌وته سهر زه‌وی، به‌خیرایی هینایانه نژیک ئاگره‌که و پیلاره‌کانیان له پنی داکه‌ند، پیلارو و پیستی قاجی هه‌مووی پیکه‌وه ببوون به سه‌هول، فهره‌نجیه‌که‌ی هه‌مووی به‌فر بوو له‌به‌ریان داکه‌ند، نژیکیان کرده‌وه له ئاگره‌که و لیفه‌یه‌کیان پیدادا. خان گوتی قاجه‌کانی له ئاگره‌که دوور بخه‌نه‌وه و خیرا هه‌ندیک ئاو گهرم بکه‌ن. خان به ده‌ستی خوی به ئاوه گهرمه‌که‌وه به هیواشی ده‌ستیکرد به شیلانی قاجه‌کانی و هه‌موو گیانی. جه‌وه‌ر خانم و پهری خانم ده‌ستیانکرد به شیلانی ده‌سته‌کانی. له‌ناو ئه‌و په‌شماله نیوه تاریکه‌دا که تن‌ها چرایه‌کی نه‌وتی روناکی کردبووه‌وه چ می‌هره‌بانیه‌کم بیی له‌لایه‌ن عه‌لی خان و که‌چه‌کانی و هه‌موو ئه‌و خه‌لکه سه‌رما بردووه‌وه؟

ئه‌ردو هیچی نه‌ده‌گوت، بی‌هوش که‌وتبوو، جه‌وه‌ر خانم گوتی پتویسته گهرم داپویشین. گولخه‌ندان دانه‌ویه‌وه و ئه‌ردوی کرده باوه‌شی. ئه‌م که‌چه ئه‌و شوانه‌ی وه‌ک منداڵیک له باوه‌ش گرت تا به ته‌وای گهرمی بیته‌وه. پاشان ئه‌ردویان به لیفه و نوینی گهرم داپویشی. خان چه‌ند دیره‌که په‌شمالیکي شکاند و ههر له نیو په‌شماله‌که‌دا له پینچ جیکای تردا ئاگری کرده‌وه. ئه‌ردو کاتژمیر سینی به‌ره‌به‌یان چاوه‌کانی هه‌ل‌هینا. گهرمیپتوه‌که‌م له‌ناو په‌شماله‌که‌دا چوار پله‌ی ژیر سفری پیشاندا. پهری خانم که‌میک ئاوی گهرمی کرده گه‌روی ئه‌ردوو، ئه‌ردو هه‌ناسه‌یه‌کی قولی هه‌لکیشا و پرووی کرده عه‌لی خان و پنی گوت، من پیم نه‌گوتی هه‌وا زور سارد ده‌بیت، پتویسته زووتر برۆین. خان گوتی ئه‌ردو هیمن به‌ره‌وه، تاکو به‌یانی تن‌ها مه‌ریک نامینیت. ئه‌ردو دایه پرمه‌ی گریان و گوتی مه‌ره‌کان وه‌ک و گه‌لای دار هه‌لده‌وه‌رن و ده‌که‌ونه سهر به‌فره‌که، برسیه‌تی و سه‌رما و به‌فر و با هه‌موو مه‌ره‌کانی له‌ناوبرد، خو ئه‌گه‌ر سه‌رما و به‌فر و با نه‌بووايه هینیکیان تیدا دهما. خۆزگه ئه‌م‌رو ههر له ده‌وری هه‌واره‌که بووینایه، خو ئه‌گه‌ر به برسیتی بمانایه‌ته‌وه باشتربوو له‌وه‌ی که ماندووش بیین و سه‌رماش به‌م ده‌رده‌مان به‌ریت، له‌وئ بووینایه له‌ناو په‌شماله‌کاندا مه‌ره‌کانیش جتیان ده‌بووه‌وه. عه‌لی خان گوتی تو له‌مه‌ره‌کان گه‌رئ، ئه‌ی شوانه‌کان چیان به‌سه‌ر هات و له‌کوین؟ ئه‌ردو گوتی نازانم. خان گوتی که‌سیک نه‌یتوانی ئاگر بکاته‌وه؟ ئه‌ردو گوتی خو دار نه‌بوو، «با» که‌ش نه‌یده‌هینشت شخارته گر بگریت. خان زور خه‌می له شوانه‌کان ده‌خوارد. ئه‌ردو گوتی محسنوی شوان ههر ئیواره دوو مه‌ری سهر بری و

پێستەکیانی دامالی و دای بەسەر فەرەنجیەکی خۆیدا. خان گوتی خۆزگە تۆش ئەو کارەت بکەدایە. ئەردۆ گوتی بە خۆدا یەکیەجار دڵم نەهات و دواییش دەستم هێزی تیانەما بوو نەمدەتوانی. جەوهر خانم پارچە جگەریکی خستە نێو تاوێکەو و دای بە ئەردۆ. عەلی خان سەیری قاچەکانی ئەردۆی دەکرد، بەهێواشی بە پەری خانمی گوت ئەو قاچانەی جاریکی تر نابنەو بە قاچ، بەجۆریک پەنجەی قاچەکانی سەرما بردوونی ئیستا هیچ هەست بە ئازار ناکات، پاش کاتژمێریکی تر کە پەنجەکانی گەرم بوونەو ئەو کاتە هاواری دەگاتە ئاسمان.

هەندیک کەس نووستبوون، منیش خەوم زۆر بوو. ئەردۆ لە سەر جەوایک راکشایوو، ژیری هەمووی چالۆچۆل و وردە بەرد بوو، وەک هەموو ئەوانی تر. لیفەکیان دا بە سەریدا و خەوی لیکەوت. خانیش هەر بە دانیشتنەو لیفەکی بەسەر خۆیدا کێشا و خەوی لیکەوت، جەوهر خانم و خانم جان بەخەبەر بوون. جەوهر خانم سەری نووستووەکانی دادەپۆشی. عەبدال و برزوو پۆشتبوونە دەرەو، دیار بوو پۆشتبوون بۆ رەشمالەکی تر. پەری خانم چەند خولەکیک پۆشتە دەرەو و بەزوویی گەرایەو و گوتی حوشرەکان هەموو خەریکە (یەخ) دەبن و حوشرە وەستاوەکانیش خەریکە وشک دەبنەو. منیش کاری سەر ئاوم هەبوو، بەلام بەو سەرمایە چۆن پۆشتمایە؟ ناچار هەلسام و لیفەیکم بەسەری خۆمدا داو گەرمپۆتەو کەشم هەلگرت و لەگەڵ خۆمدا بردم و لەسەر هەمان بەردی پۆتوو جیگیرم کرد. لە دەرەو تەن ها چوار خولەک توانیم بمێنمەو. پلەی گەرمی، بیست و دوو پلە ژێر سفر بوو، هاتمەو نێو رەشمالەکی پشتم دا بە پشتی حوشرەو و قاچەکانم کەمیک بەرەو لای ئەو کەسانە درێژ کرد کە نووستبوون. پەری خانم هات و لە تەنیشتمەو دانیشت و لیفەکی بەسەر خۆیدا کێشا و گوتی موهندیس زۆر خەمی شوانەکانم، ئیستا لەو چۆلەوانیە لەسەرما دا گیانیان دەرچوو. پەری گوتی خەوم دیت، پۆشتە ئەواتر بۆ لای باوەژنەکانی و لیفەکی لەخۆیەو پێچا و نووست. جەوهر خانمیش لێدای پێدا. نازانم منیش کە خەوم لیکەوت. کاتیک بە ئاگاهاتم دۆنیا رووناک ببوووە. جەوهر خانم خەریکبوو ئاگرەکی خۆشەکرد. کەمیک خۆم بەرزکردەو و سلایم لێکرد و سەیریکی ئەملاولای خۆم کرد. رووناکی فانتۆسە کەم ببوو، بەلام ناو رەشمالەکی باشتەر دەبینرا. جەوهر خانم تیگەیشت چاو بۆ کەسیک دەگێرم، بە دەست ئامازەیهکی بۆ کردم، بینیم پەری خانم لە ژێر لیفە و لێدایکدا بە تەنیشت خوشکەکانیەو نووستوو. جەوهر خانم گوتی موهندیس شەویکی ناخۆشمان بە رێکرد. ئیستا دەبیت بزانی منداڵەکان لەکوێن؟

خه لکه کانی تر چ به لایه کیان به سهر هاتووه! هیچ هه والیک له ئه سه د، حه یدهر، که ږار، فره اد و منداله کانی تر نازانم، خودا دهرگای خیریان لی بکاته وه.

له دهره وه ی په شماله که، بوو به هاوار هاوار.. دهنکی شیوه و گریان له په شماله که ی عه بدولعلی بلندوه دهات. له ژیر لیفه که هاتمه دهره وه پشتم و نه ژنوم نازاری زوریان هه بوو. برینه که ی نيو چاوانم وهک نه وی بیبه ری تیژی پيدا کرایت، دهر ژایه وه. سه رما کاری له ئیسقانه کانم کردبوو. دهنکی شیوه نه که زیاتر بوو منیش خوم گه یانده دهرگای په شماله که ههر وهک نه وی چوو بیتمه نيو فریزه ره وه، به رزی به فره که یه که مه تر زیاتر بوو. دهر و به ری په شماله که ی عه بدولعلی قهره بالغ بوو. بینیم دایک و منداله چوار ساله که ی له نيو به فره که دا مردبوون، نیوه شه و منداله که کاری سهر ناوی هه بووه، کاتیک دایکه که منداله که ی له په شماله که هیناوه ته دهره وه، له بهر تاریکی، به رپنی خوی نه بینیبوه، که وتووه به زه ویدا و سنگی بهر به ردیک که وتووه، په نگه به و که وتنه بی هوش بوو بیت، تهرمی منداله که ش چوار مه تر دوور له خوی که وتبوو. به و تاریکی و سه رما یه هیچ که سیک ناگادار نه ببوو که نه و دایک و منداله نه گه ږاونه ته وه بق نيو په شماله که. نه و ژنه، پیاوه که شی له وی نه بوو، له گهل میگه له مه ږه که دا ږوشتبوو. ژنه که نه یقوانی بوو له و هه لږه وه سه ربه که ویتته وه یا هاواریک بکات. ئیتر له و باره یه وه ههر که سه و قسه یه کی ده کرد. سه رما که به جوریک بوو نه ده توانرا له دهره وه ی په شماله که بووه ستیت، ناو په شماله که ش جمه ی دهات، حوشتره کانیش نوو ستبوون نه یانده ویست هه لسن. سه ری کم له په شمالی بیبی دا، بینیم بیبی هیشتا له تهنیش تهرمی هاو سه ره که یه وه دانیشتووه. مورته زا به جوریک دانیشتبوو وهک پالی به په شماله که وه دابیت، و ابوو. جله کانیان له به ری داکه ندبوو، تن ها کراسیکی له به ردا ما بوو. بیبی گوتی موهه ندیس چاک بیکه س بووم. منیش له لایه وه دانیشتم، گوتی لیفه یه که بخره پال پشتم. لیفه یه که له وی بوو دام به سهر خومدا، گوتم بیبی خه م مه خو، تهمه نی دریژی بق تو جی هیشتبیت. گوتی من تهمه نی دریژم بق چییه؟ پیاوه که م مرد، ئیمه نزیکه ی شه ست سال پیکه وه بووین، به یه که وه ژیانمان گوزهراند خه م و شادیم له گهل نه و بووه. ئیستا له م سه هولبه ندانه دا چی له تهرمه که ی بکه م؟ خو ناتوانین نه سپهرده ی خاکیشی بکه ین. گوتم خه م مه خو، نه م پیاوانه کاریک ده که ن. پیمگوت نه ی بچی تهرمه که ت ږووت کردو ته وه؟ نه ی کوا جله کانی له کوین؟ گوتی ږزوو خه ریکوو له سه رما په ق بیته وه، منیش جلوه به رگ و چاکه ت و ده سکتیشه کانی مورته زام دا به ږزوو، نه و منداله زور هاوکاری ئیمه ی کردوه، نه و هاوکاری هه مووانی ده کرد نه گهر دوینی شه و نه و

نه بووايه په ننگه منیش بمردمايه، بینیت چوڼ مه په کانی سهر بریوو جهرگ و دلکه ی دا بهو خه لکه تا بیخون... چهند سالیگ له وهو دوا له برزووم پرسى به راستى لهو شه وه دا چوڼ نهو مه پانه ت سهر بری؟ گوتى موه نديس چه قویه کى گه ورهم ده کرد به شاره گى ملیاندا و سهرم ده برین و پاشان سکیانم هه لده دپى جهرگ و دلکه م راده کیشایه دهره وه.

په شماله که ی بیبی له په شماله که ی ئیمه ساردر تر بوو، یه ک پارچه سه هؤل بوو، به فرگریک بوو بوخوی. بیبی لیغه که ی له خوی ئالاند بوو، گوتى موه نديس برینه کانت چاک بوونه وه، گوتم بیبی هه موو گیانم نازارى هه یه، برینی نیو چاوام ده سوتیته وه، لیم پرسى بیبی هه رگیز له ته مه ندا سهرمای بهم جوړه ت بینوه؟ گوتى نه خیر هه رگیز نه مدیوه. که ی ئم سهرمایه لیره هه بوو بیت، نهو کاته ئیمه لیره نه بووین، ئنجا گوتى سالانى پیشوو، له م کاته دا ئیمه له تورکمان سهرما بووین، ئم سهرمایه تاییه ته، ئم سهرمایه به لایه که و خودا نار دوو یه تی، ئیمه تاوانیکمان کردووه، خودا بمانبه خشیت، هه لبت تاوانیکمان کردووه بویه خودا ئم به لایه ی بو نار دووین، ئیستاش نه گهر علی خان و پیاوه کان بیریک نه که نه وه هه موومان لیره دا ده مرین، خو دار و کوته رهش نییه تا ئاگر بکه ی نه وه، دیره گى په شماله کانیش وا ته واو بوون. چهند که سیک هاتنه نیو په شماله که وه، نه یان توانی بوو له سهرمای دهره وه بووه ستن. من خودا حافیزیم له بیبی کرد و گه پامه وه بو په شماله که ی خومان. بیرم هاته وه که «یه له» م له په شماله که ی بیبی دا نه بینى، نه ی نهو مندا له چی لی هاتو وه؟ نه و نه ده سهرما بوو که نه متوانی بکه پیمه وه بو په شماله که ی بیبی و هه والی «یه له» بیرسم. که چوموه ژووره وه سهرم کرد هه موویان به خه به ربوون. ئاگره که یان که میگ خوش کرد بوو، به فریان ده هینا و ده یان کرده قابله مه وه و ده یان تونده وه، ده یانویست ئاو گهرم بکه ن. علی خان و عه بدولعه لی بلند هاتنه نیو په شماله که وه، نهو دوو پیاوه نه یانده زانی چی بکه ن. علی خان گوتى پتویسته که سیک بنیرین بو شائاباد و داواى هاوکاری له سهر بازه کان بکه ی ن.

هه وال هات که ژماره یه کى زور له نه سپه کانیش مردار بوونه ته وه. نیلوفه سهر ی ریکى دهره وه ی کرد به گریان وه هاته وه و گوتى نه سپى گولخه ندان که وتوته سهر زه وى. گه نجه کان هه والیان هینا که نهو ده شته پر بووه له مه رى مرداره وه بوو. علی خان گوتى نه ی هه والی شوانه کان، هیه هه والیک له شوانه کان نه بوو، هیه کس نه یده توانی پینجسه د مه تر له په شماله کان دوور بکه ویته وه. خان هاواری کرد، کوا برزوو له کوینه ئاده ی به زووی بانگى بکه ن؟ فره یبورز پویش ت و برزووی هینا. خان گوتى برزوو

ده‌توانيت به سواړي حوشتېر بړويت بډ شائاباد و داواي هاوکاری له بنکه سهربازييه که بکه‌يت؟ برزوو گوتي به‌لي خان ده‌توانم! خان ږووي کرده جه‌وه‌ر خانم و گوتي جلوبه‌رگي گهرمان هه‌يه. جه‌وه‌ر خانم گوتي ته‌گهر له نيو خورجینه‌که‌دا هه‌بيت، نازانم له کوييه؟ چهند پارچه جلوبه‌رگي گهرم و ته‌ستووريان بډ برزوو په‌يدا کرد. برزوو ته‌وه‌نده‌ي قوماش له ده‌وري سهری ئالانديبوو که‌لله‌ي سهری له قابله‌مه‌يه‌کي گه‌وره ده‌چوو. برزوو سواړي حوشتريک بوو، به‌رهو شائاباد که‌وته‌ږي. گولخه‌ندان ده‌ستیکرد به گريان و هاوارکردن که ته‌سپه‌که‌ي مردووه. بډ په‌که‌مين جار بوو بينيم که عه‌لي خان ده‌نگي به‌رز کرده‌وه و گوتي کچم تا ئيستا سي که‌س مردوون، براکانت هه‌واليان نييهو که‌س نازانيت له کوين؟ سي هه‌وار له هوزه‌که‌مان ديار نييه چيان به سهر هاتووه، که‌چي ئيستا تو بډ ته‌سپيک ده‌گريت.

په‌ري خانم گوتي خو ئيمه له راداره‌که‌وه زور نزيکين ته‌گهر چهند فيشه‌کيک ږووه و ته‌وان بته‌قنين رهنه‌گه‌ تينگه‌ن و بين و بزانه‌ چي ږوويده‌وه؟ خان گوتي بيريني خراپ نييه. په‌ري خانم ږووي کرده من و گوتي حسين تفه‌نگه‌که‌م بده‌ري. باوکيشي سه‌يري من و په‌ري خانمي ده‌کرد، ده‌موچاوم به‌و سه‌رمایه‌ سوور ببووه‌وه، له دلي خومدا گوتم موه‌نديس له کوي و حسين له کوي؟. له ناکاو ده‌نگي برزوو هات هينستا پينچ خوله‌ک نه‌بوو ږويشتبوو، گه‌رايه‌وه و هاواري ده‌کرد هاتن.. به هانامانه‌وه هاتن! وا ئوتومبيله‌کان به‌رهو ئيره دين. ده‌نگي ئوتومبيله‌کان ده‌هات. هه‌موومان له ره‌شماله‌کانه‌وه هاتبووينه ده‌ره‌وه. که سه‌يرمان کرد شه‌ش ئوتومبيل به‌رهو لاي ئيمه ده‌هاتن. په‌ري خانم هاواریکرد تفه‌نگه‌کان... تفه‌نگه‌کان... په‌ري خانم و نيلوفه‌ر و مه‌نوچه‌هر و عه‌بدال و غه‌فار و هر که‌سه و په‌لاماري تفه‌نگيکيان داو ده‌يانويست له جيگايه‌کدا حه‌شاريان بده‌ن. خان هاواري کرد و گوتي به‌زوويي بيان به‌نه پشتي ته‌و به‌رده گه‌وره‌يه حه‌شاريان بده‌ن. ئوتومبيله‌کان نزيک ببوونه‌وه. ده‌نگيان به‌باشي ده‌گه‌يسته لاي ئيمه. په‌ري خانم و ته‌واني تر تفه‌نگه‌کانيان حه‌شاردا و گه‌رانه‌وه. عه‌لي خان گوتي ديار نييه بډ هاوکاری ئيمه هاتوون ياخود ده‌ږون و تيده‌په‌رن.

پاش چهند چرکه‌يه‌ک په‌که‌مين ئوتومبيل له دووريي بيست مه‌تر وه‌ستا، ته‌فسه‌ريک و دوو سهرباز دابه‌زين، ته‌فسه‌ره‌که گوتي هه‌مووتان سه‌لامه‌تن. عه‌بدولعه‌لي گوتي سي که‌س مردوون، ته‌فسه‌ره‌که گوتي به‌زوويي که‌لوپه‌له‌کانتان کوبکه‌نه‌وه و بيان خه‌نه نيو ئوتومبيله‌که‌وه.

من له ده‌فته‌ري ياده‌وه‌رييه‌کانم نووسيم ږوژي چوارشه‌مه (۴-۱۰-۱۳۴۸=۲۵-

۱۲-۱۹۶۹) كاتژمىر (۸:۴۵) ى بەيانى، پلەى گەرما بىستودو پلەى ژىر سىفرە لە بەرزى (۹۸۷) مەتر لە ئاستى ېووى دەرياو. ئۆتۆمبىلى دووھم و سىنيەمىش گەيشتن، نىزىكەى بىست سەرباز و ئەفسەر لە سى ئۆتۆمبىل دابەزىن. سەرما، كارى لە ئەوانىش كىردبوو، عەلى خان گوتى بە خىرايى ژنان و مىندالان بە لىفە و دۆشەكەو بېرۈنە نىو ئۆتۆمبىلەكەو، قەرەبالغى دروست مەكەن. هېچ كەسىك هىزى كاركردى نەبوو، بەلام هىوا ئەوانى گەرم كىردبوو. هەر كەسە و هەر چىيەكى بەردەست بگەوتايە فېرى دەدايە نىو ئۆتۆمبىلەكەو. ئەژنۆم ئازارى زۆر بوو، رانم وەك ئەو واپوو كە شكايىت، هەستەم دەكرىد سەرما خەرىكە گىژم دەكات، پىشتەسەرم هەر وەكو لە بەفردا بىت واپوو، كىسە خەوەكەم لە خۆمەو پىنچاپوو نەيدەهيشت بە خىرايى بېرۆم، ئۆتۆمبىلى يەكەم بۆشت و ئۆتۆمبىلى دووھمىش پېر بوو. تەرمەكانيان خستە نىو ئۆتۆمبىلى سىنيەمەو تازىيەدارەكان سواربوون و بىيى شيان سواركرىد.

لە ناكاو سەيرم كىرد گونىيەك وەك فەردەيەكى پېر بە رېگادا دەپوات، تومەس ئەو «يەلە» بوو، «يەلە» چووبووە ناو گونىيەكەو سەرىشى بە قوماش و كلاوئەكەى داپۆشى بوو، پەنجەكانى قاچى لە گونىيەكەو ھاتبوونە دەرەو، نەيدەتوانى باش بە رېگادا بېوات، ھىواش ھىواش دەپۆشت. منىش پىكەنىم پىندەھات، گوتى «يەلە» ئەو تۆيت؟! ئەم مىندالە خۆى وا گەرم كىردبوو، هېچ مىندالىكى تر بىرى لە كارى لەو جۆرە نەكرىدبوو. سەربازىك بە پىكەنىنەو هەر بە گونىيەكەو بلىدى كىردەو و ھەلىدايە نىو ئۆتۆمبىلەكەو. بۆيشتى ئۆتۆمبىلەكان بەناو ئەو بەفردا، بەو جادە خراپ و بارىكەدا خۆى لەخۆيدا داستانىكە. سەربازەكانىش خەرىكبوو لە سەرمادا رەق دەبوونەو. ئۆتۆمبىلەكان چادىريان پتو بوو، ديار نەبوو لەكاتى بۆيشتىدا «با» چ كارىكمان پىندەكات، خەلكەكە هېچ قەرەبالغىان دروست نەكرىد و ھەمويان ھاوكارى يەكتىريان دەكرىد.

فەرھەنگى ئىرانى بالا دەستبوو، خەلكەكە نەخويندەوار بوون، بەلام بۆشنىر بوون. عەلى خان و عەبدولعەلى بلىد و حاجى رۆستەم سەر پەرشى خەلكەكەيان دەكرىد. بىرزو وەك پىاوينكى ئازا كارىدەكرىد و گىيانى گەرم داھاتبوو. ژن و مىندالانى سوارى ئۆتۆمبىلەكان دەكرىد. عەلى خان بانگى بىرزووى كىرد و گوتى بىرزو دەتوانىت ھەرچى ئازەلى زىندووە بىيان بەيت بۆ شائاباد؟ بىرزو گوتى بەلى خان دلنابە. خان گوتى ئەسپ و حوشترەكان بەرە، مەرە زىندووەكانىش ھەموونيان ببە. ئەگەر توانىت ئازەلەكان بھىنىت ئەو يەك حوشترە پىندەدەم. عەبدال و غەفار و بىرزو لەگەل سى كەسى تىر ھەوارەكەى عەبدولعەلى خەرىكى گەياندى ئازەلەكان بوون. عەلى

خان گوتي ټاگاداري خوتانبن، جلوبه رگي گهرم له بهر بکه. ديار بوو پوژي پيشتر
حهيدر به خوي و ميگل و تهواوي خه لکي ههواره که يه وه خوي گهيان دبووه شانا باد.
حهيدر له بري نه وه ي پوو بکاته کيو و گهرده نه ي شه له مي به ره و گونديک پوښت بوو.
يه کړاست چوو بووه بنکه سهر بازيه که و داواي هاوکاري ليکړد بوون. خه لکي گونده که
جيگاي خوي و تهواوي خه لکي ههواره که يان کړد بووه وه.

به ياني زوو بنکه سهر بازيه که چهند ئوتومبيلتيکي بو هاوکاري ئيمه نار دبوو،
جاده که ديار نه بوو، به فر هه موو شوينتيکي داپوشي بوو. به فر باريني شه ویش شوين
پيکاني پوژي پيشتر ي داپوشي بوو. علي خان له نه فسه ره که ي پرس ي ئايا خه لکي
ههواره که ي حهيدر هه موو سه لامه تن؟ نه فسه ره که گوتي ته نها يه ک پيره ژن مردووه،
سي که سيش سه رما کاري تيکړد بوون، نيردران بو نه خوشخانه ي گوندي راجي. خان
زور نيگه راني نه سه د و خه لکي لاي نه و بوو، هيچ هه واليکياني نه ده زاني. نه سه د تاقه
براي پهر ي خانم بوو، نه وان دايکيان يه ک بوو، پهر ي ده يگوت ئيشه للا برا که م سه لامه ته.
توي خوينه ر، پيوسته له سه رمای ژير پله ي بيست ودوو دا بمينتيه وه، تاکو بزانيت
کاتيک من نه م به سه رها ته ده نوو سم، توش هه ست بکه يت ئيمه له چ بارودوخنيکي
سه خندا بووين. هيچ که سينک کاتي نه وه ي نه بوو که ناني به ياني بخوات، قابله م به فره که
توابووه وه، به لام ټاگره که نه وه نده نه بوو تا ئاوه که بکولنيت. ئوتومبيل ي چواره ميش
پرېبوو، ژنه کاني علي خان و مه نوچه هر پوښت بوون، ته نها که چه کان مابوونه وه.
که چه کان به دواي نه سپه کانه وه بوون نه وان خه مي نه سپه کانيان بوو. پهر ي خانم گوتي
ئيمه ش سواري ئوتومبيل ده بين، گوتي موهه نديس توش له گهل ئيمه دا سه رکه وه.
نه فسه ريک هاواري کړد، هيچ که سينک جي نه مينتيت، کور ه کان بو خيرا نايه ن و سه رکه ون،
نه وان يش گوتيان ئيمه له گهل نه سپ و حوشتره کاند دتين. نه فسه ره که گوتي نه خير
نابيت، خه لکه که ده بيت هه مووي بيت و نابيت که س جي بمينتيت. نه سپ و حوشتر با
بمرن، به لام نه وان گوتيان به قسه کاني نه فسه ره که نه دا. پهر ي خانم ده ستی گرتبووم
و فشار ي ده دا، گوتي سه رکه وين؟ نه و به هاوکاري سهر بازيک سه رکه وت، پاشان
ده ستی منيشی گرت و رايکيشام بو ناو ئوتومبيله که. به جور يک رايکيشام که هه لمي
هه ناسه ي له ده موچاوم ده درا، له هه موو ته مه نمدا هيچ کاتيک گهرمي وا له زه تبه خش
به ر ده موچاوم نه که وتووه. ده مويست نه و هه لمه، نه و هه ناسه گهرمه هه ميشه به ره و
رووم بيت. له ئوتومبيله که دا سه رما زوري بو هينامه وه و پارچه راخه ريکم له خومه وه
ټالاند، پهر ي خانم يش له گهل نيلوفه ردا هه ر يه که و ليفه يه کيان له خويانه وه پيچا. هه ر

وھەككۇ جەۋاللىكى پېر ياخود وھەككۇ فەردە چەۋەندەرىك لە گۆشەيەكدا كز دانىشتىبوم. گۆلخەندانىش ھەر بۇ ئەسپەكەي دەگريا. ژنەكەي حاجى رەمەزان لە كاتى سواربىۋونى ئۆتۈمبىلەكەدا كەۋتەخوارەۋە و ئازارى پىگەيشت، دەنگى شكانى يىسكى قاچى ھات، سەربازەكان بە خىرايى ھەلىانگرتەۋە و خىستىانەۋە نىۋ ئۆتۈمبىلەكەۋە، خەلكەش لەناۋ ئۆتۈمبىلەكەۋە رايانكىشا، جىگەيەكيان بۇ كىردەۋە و لىفەيەكيان پىندا دا. ئەو ژنە داماوە لە تاۋ ئازارى قاچى ھاۋار ھاۋارى بوو. سەربازىك كچە شەش سالىكەي خەينساي بەرزكردەۋە و خىستىە نىۋ ئۆتۈمبىلەكەۋە. ئەو مىندالە بى دايكە لە سەرماندا خەرىكبىۋو رەق ھەلىيت، پەرى خانم بانگى كرد و گوتى (گولدىخت) ۋەرە لاي مەۋە. پەرى خانم لىفەكەي لەسەر خۇي لادا و ئەو مىندالەي ۋەك مىنداللى خۇي لە ئامىزگرت و لىفەكەي لە خۇي و مىندالەكەۋە پىنچا، زۆر بە سۆزەۋە ئەو مىندالەي دەلاۋاندەۋە تا ھەست بە بى دايكى نەكات. پەرى خانم ھاۋارى كرد ئەي عەباسى براى ئەم مىندالە لە كۈنيە؟ سەربازىك ئەۋىشى ھىنايە ناۋ ئۆتۈمبىلەكەۋە. عەباس تەمەنى پىنچ سال بوو، نىلۇفەرىش عەباسى برە لاي خۇيەۋە و كرديە باۋەشى، لىفەكەي لە خۇي و مىندالەكەۋە پىنچا. باۋكى ئەو مىندالەش بە ھاۋكارى سەربازەكان سەركەۋتە نىۋ ئۆتۈمبىلەكە، بەلام نىۋە مردوۋ بىۋو، بە شوين مىندالەكانىدا دەگەرا. پەرى خانم پىنگوت خەمت نەبىت مىندالەكان لاي من و نىلۇفەرن. پىۋايىك ھات و يەكراست خۇي بەسەر مىندا دا و لەسەرم دانىشت. منىش ھاۋارمىكر ئاي كەمەرم شكا. گوتى موھەندىس ئەۋە تۋ بوۋىت، بە خودا وامزانى خورجىنە و لەۋى دانراۋە. ھەموو شوپىنكى خۇم داپۇشى بوو، ئەۋانى ترىش ھەر وايان كىردىۋو. پەرى خانم لە پىشت سەرمەۋە خواردىنى دەكرد بە دەم گولدىختەۋە و نازى دەكىشا. مەۋف چەند بوۋنەۋەرىكى سەيرە، ھەر ئەو كچانە چەند رۆژىك لەۋەۋبەر دەيانوىست من بكوژن، كەچى ئىستا ۋەك دايكىكى دلسۆز چاۋدىزى مىنداللى بى دايك دەكەن، دوو خوشك ھەر يەكە و مىنداللىكان ۋەك جگەرگۆشەي خۇيان لە باۋەش گرتىۋو. ئۆتۈمبىلەكە كەۋتەرى، باشىۋو بە ھۇي بەفر و سەھۋلەبەندانەۋە شوفىرەكە نەيدەتۋانى بە خىرايى لىيخورىت. دەنا ديار نەبوۋ كە باي بەھىز بە چ دەردىكمان دەبات. كۆلە پىشتەكەم لە باۋەشگرتىۋو تاكو گەرمم بىيتەۋە، جاننا و كەلوپەلەكانى ترم بە جۈرىك لە ئۆتۈمبىلەكەدا قايمىكردىۋو، تاكو بايەكە كەمتر لىمىدات. پەرى خانم روى تىكرىم و گوتى شكور ھالەت باشە. گوتم لە سايەي خودا و سەرى تۋە باشم. سەرما كارى لە ھەموومان كىردىۋو، لە ئۆتۈمبىلەكەدا لانىكەم بىستۋپىنچ كەس وھەككۇ بىستۋپىنچ فەردە دانىشتىۋو. ھەر كەسە و لىفەيەك، لىبادىك،

سهرجلتيكي به سهر خويدا كنيشا بوو. دوو كهس كه هيچ شتيكيان دهستنهكوتبوو هيريكهي خورجينيكيان به تال كړدبوو چووبوونه نيوي.

پينگه مان زور دوور نه بوو، تا شاناډاډ هر (5-6) كيلو متر زياتر نه بوو، به لام تهوان نيمه يان نه دهرېد بڼ شاناډاډ. چونكه شاناډاډ ناوچه يه كي سهر بازي بوو، گونديكي بچووكي لتيوو تهو خه لكه كه مه تواناي تهو يان نه بوو بتوانن ئيداره ي نيمه بدن، بويه نيمه يان به رهو گوندي راجي برد، كه بنكه يه كي چاره سهر كړدني نه خوځشي (گه پي) لي دانرا بوو، له لايه ن فهرنسيه كانه وه سهر پهرشتي دهكرا. پينستر زور باسي تهو گونده يان بڼ كړدبووم، به لام ههرگيز نه چووبووم و نه ميني بوو.

له كوله پشته كه مدا هه نديك چهره سم دهر كړد، چهند هه نجيريكي وشكم دايه دهست كچه كان، پهری خانم سهريريكي كړدم، هه نجيره كه ي ماچكرد و خواردی. هيزي گه نجی له هر حاله تيكد ا بيت كاری خوی دهكات، ته نانه ت لهو سهرمايه شدا. نيلوفر چاوی لتيوو كه خوشكه كه ي هه نجيره كه ي ماچكرد، بويه پينكه نينيك گرتي و پووی خوی وهرگيړا. چهره سه كه م هه مووی دابه شكر د به سهر خه لكه كه دا، لهو ساته دا هه زمه كړد هه موو هه نجيري وشكي دونيا لای من بووايه و بمدايه به پهری خانم، ده زانم ته ویش هه مووی ماچ ده كړد و ده خوارد.

گوندي راجي

توتومبيله كان له سهر به فركه ده خزین و هيواش هيواش به رهو خوار ده پويشتن، تهو پينگايه ي نيمه پوژي پيشووتر له دواي نيوه پووه به ماوه ي شهش كاتژمير بريوومان، توتومبيله كان له ماوه ي نيوكاتژميردا بريان، پاشان به رهو گونده كه پينچيان كرده وه و نيمه يان له به رده م قوتاخانه ي گونده كه دا دابه زانده. پوله كاني قوتاخانه كه يان بڼ گهرم كړدبووین، كارمهنده كان له چاوه رواني نيمه دا بوون. سې خوشكي ثابيني خوبه خشي فهرنسي لهو سه هوله بنده دا خه ريكي دابين كړدني جينگابوون بڼ نيمه. من پينستر يه كچار بڼ سهر داني شويني چاره سهر ي نه خوځشي (گه پي) چووبووم بڼ نه خوځخانه ي مه شهه، به لام له نه خوځخانه كه دا شويني چاره سهر كړدني نه خوځشه كانم نه بيني بوو. ته م شوينه ش به تاييه تي بڼ چاره سهر كړدني نه خوځشي گه پي دروستكرا بوو، شوينيك بوو نه خوځشه كانيان لي چاره سهر ده كړد و پاشان ده يانگيړانه وه بوناو كومه لكه. گونده كه ناوه دان بوو، هر له گونده كه دا شوينيك هه بوو له سهر شيوازي نوې مانگاي تيډا به خيو دهكرا، هر لهو گونده دا رهن و باخي نويان بنياد نابوو له سهر شيوازي

تازہ ی ولاتی فہرہ نسا، پیشہ سازی دہستی و چہ ندین کاری دیکہ یان فیری نہ خوشہ کان دہ کرد. شتیکی کہ مم لہ بارہ ی ئەم گوندہ وہ خویندبووہ وہ. ئەو رۆژہ ہموو شتیکی لہ ژیر بہ فر و بہ ستہ لہ کدا بوو. لہ ناوچہ یہ کی بچکولانہ دا بنکہ یہ کی ئاسمانی بہ هاوکاری ئەمریکا ییہ کان لہ کاردا بوو، لہ ئەو بنکہ یہ وہ سہیری ئاسمانی سۆقیہ تیان دہ کرد. فہرہ نسیہ کانیش بۆ چاودیری و چارہ سہری نہ خوشی گہری ئامادہ کاریہ کی باشیان کردبوو. ئامادہ بوونی فہرہ نسیہ کان لہو شوینہ دا لہ پیناوی کاریکی سیاسیدا یا ہر شتیکی تردا بوو بیت من نازانم، ئەوان بۆ ہەرچی و بۆ ہەر مہ بہ ستیک ہاتبوون گرنگ ئەوہ بوو ژووری گہرمیان بۆ ئیمہ ئامادہ کردبوو.

گوندہ کہ نہ خوشخانہ یہ کی باشی ہہ بوو. یہک دکتور و سئ کچی فہرہ نسی و چہ ند پەرستاریکی ئیرانی لینیو. لاشہ ی مردوہ کانیان لہ شوینیکدا دانا بوو، بۆئوہ ی ہەر کاتیک کہ شوہوا باش بوو، بہ خاکیان بسپیرن. لہ ہوارہ کہ ی حیدہر، پیایک و مندالیک بہ ہوی نہ خوشی سیہہ کانہ وہ مردبوون، ژمارہ ی مردوہ کان لہ ہلکشاندنا بوو، تا ئەو کاتہ شہش کہس لہ کوچہ ریہہ کان و سئ کہ سیش لہ خہلکی گوندہ کہ مردبوون. دہنگی ہاوار و گریانیکی زۆر دہ بیسترا. شوربا یہ کی گہرمیان بۆ ئامادہ کرد بووین. کاتژمیر دہ ی پینشیوہ پۆ بوو، شوربا ی گہرم لہ گہرومانہ وہ دہ پۆیشتہ خوارہ وہ. پینلاوہ کانم دا کہ ند، ہہردو قاچم ببوون بہ سہوول، بہ لام رەش نہ ببوون. دکتور خہریکی چارہ سہر کردنی پەنجہ ی قاچی ئەردۆ بوو، دکتور گوئی ئەم چارہ سہرہ سوودینکی ئەوتوی نییہ، وا پتویست دہکات پەنجہ کان ی بپرڈینہ وہ، ہەر فرسہ تیک ہلکہ ویت و ریکا بکرتہ وہ دہ بیت بہ ربیکریت بۆ بۆجنوورد. ژمارہ مان زیاتر لہ ہشتاوپینچ کہس بوو. خہلکانی ہہواری عہلی خان و ہہواری عہدول بلند و چہ ند کہ سیک ی ہہوارہ کہ ی حیدہریش لہوی بوون. عہلی خان بہ ہہموو لایہ کدا دہ پۆیشت تا ہہوالی ئەسہدی کوپی بزانتیت. خۆی گوئی ہہلہ یہ کی گہورہم کرد کہ ئەم مندالانہم کرد بہ سہرپہرشتیاری ئەسپ و حوشرہ کان.. منیش لاکہ لہ کہم ئازاری ہہبوو، ہہستم بہ ئازاریکی زۆر دہ کرد و ہک ئەوہ بوو ئیسقانی لاکہ لہ کہم لہ جینگہ ی خۆی نہ مابیت، ہہرچہ ند گیانم گہرمتر بووا یہ زیاتر ہہستم بہ ئازار دہ کرد. بۆمان دہرکہوت حەفدہ کہس پەنجہ ی قاچیان رەشبووہ تہ وہ، چہ ند کہ سیک ی تریش پەنجہ ی دہستیان رەشببوون، ئەوانہ بہ گہرم بوونہ وہ زیاتر ہہستیان بہ ئازار دہ کرد. دکتور و دەرمان بہ شی ئەو ہہموو خہلکہ ی نہ دہ کرد، دکتور دہیگوت لہم کاتہ سارد و سہرمایہ دا باش نییہ کہ سیک بنیرم بۆ بۆجنوورد، لہو گوندہ وہ تا کو بۆجنوورد نزیکہ ی

سه دوهه شتا كيلو متر ريگا بوو، له كاتيكدا ئوتومبيليش نه بوو له گونده كه دا. بيسيم هه بوو له گونده كه دا بۇ پيوهندي كردن. عهلي خان و حاجي روستم پويشتبوون بۇ بنكه كه تاكو به بيسيم پيوهندي بكن به بنكه كاني تري ناوچه كه وه، به لكو هه واليكي نه سه ديان ده ستيكه ويت. منيش له گهل مال و مندا له كه ي عهلي خان و ژنه كه ي حاجي روستم و حاجي پهمه زان و بيبي له ژووريكا بووين، واته له پوليكي قوتاخانه كه دا بووين. قوتاخانه و نه خوشخانه كه له نزيك يه كتری بوون. دكتوره كه له قوتاخانه كه دا چاره سهری نه خوشه كاني ده كرد. ئه و نه خوشانه ي باری ته ندروستي يان باش نه بووايه ده يناردن بۇ نه خوشخانه كه. چهند كه سيك توشي نه خوشي ئاوساني سييه كان ببوون، ئه و كه سانه يان له نه خوشخانه كه دا چاره سهر كرد. پهری خانم به دكتوره كه ي گوت. ئه م به پريزه خويندكاري زانكويه، بۇ ليكولينه وه هاتووه بۇ ههواره كه ي ئيمه، چهند رۆژنيك بهر له ئيستا له ئه سپ كه وتوته خواره وه، ئيستا ش ئازاريكي زوري هه يه. دكتور ده ستيكرد به چاره سهر كردني من، به لام گوتي ده بيت من بچم بۇ نه خوشخانه كه، بريار بوو كچيكي فهره نسي كه ئه ويش پهرستيار بوو له نه خوشخانه كه چاره سهرم بۇ بكات. منيان برد بۇ نه خوشخانه كه و پهری خانم له گهلما هات، نيلوفه ريش كوكه يه كي توندي گرتبوو. كچه فهره نسيه كه پارچه قوماشه كه ي سهر نيو چه وانمي كرده وه، برينه كه م هه وي كرده بوو. گوتي لانيكه م ده بوو پينج ته قه لي ليبدرايه، بۇچي نه تان دووريوه ته وه؟ گوتم له و چۆله وانيه كه سيك نه بوو بيدوريته وه. برينه كه مي پاككرده وه و دهرمانيكرد، به لام نه ده كرا ته قه لي ليبدات، گۆشتي چوار ده وري برينه كه پزيبوو. دكتوره كه ش هات و گوتي براي خويندكار چونيته؟ گوتم سوپاس زور خراپ نيم. چاوي به برينه كه كه وت و گوتي برينه كه ت خراپه، به لام ناكريته بدوريته وه، گۆشتي نيه و كي مي كرده وه. بريني نيو چه وانيان بۇ به ستم و پانتوله كه م دانا، تا ئه و كاته وامده زاني ته نا ئه ژنوم برينداره و ئازاري هه يه، به لام سه يرم كرد ههر دوو قاچم له خوار ئه ژنومه وه بريندارن، گۆشتي رانم شين ببوونه وه. گوتم دكتور پشتم ئازاري زوري هه يه. جله كاني پيدانام و گوتي توپشتيشت هه مووي برينه ده بيت بدوريته وه. پهری خانم و نيلوفه ريش سه يري پشتيان ده كردم. پشتميان تيمار كرد. ئه و شوينه ي كه گولخه ندان به له قه لييدابوو ئازاريكي زوري هه بوو. دكتور گوتي دوو بربره ي پشت كيشه يان هه يه. دكتور له سهر روو رايكيشام. به هاوكاري كچه فهره نسيه كان فشاري خسته له سهر بربره ي پشتم. له تاو ئازار هاوارم لي بلند بوو، هه موو گيانم شين ببووه وه. له دواييدا به و هه موو برين و ئازاره وه دكتور چاره كييك برينه كانمي تيمار كرد. دكتور گوتي ناسناوت چيه؟ منيش

ناو و ناسناوی خوم پيگوت. دکتور گوتی من ده زانم که تو له ئه سپ به رنه بوو و یتوه، به لکو لنيان داو یت. گوتم دکتوری به ریز من له ئه سپ که وتومه ته خواره وه. دکتور ته مه نی په نجاو په نجا سال ده بوو، گوتی من سی ساله کاری دکتوری ده کم. لانيکه م له و ماوه به دا بیست که س له ئه سپ که وتوونه ته خواره وه و سهر دانيان کردووم، هيچ که س له وانه ئاوايان لينه ها تووه و برینی وایان پتوه نه بووه، کاتیک که سیک له ئه سپ ده که و یته خواره وه ته نها يه ک شوینی له زهوی ده دات و شوینیکی ده شکیت، به لام تو له بنییته وه تا ته پلي سهرت بریندار بووه، مه گهر بلیم له ئه سپ به ربوو یته وه، دوو باره سوار بوو یته وه و به ربوو یته وه. سنیاره و چوار باره و چه ند باره سوار بوو یت و به ربوو یته وه. ئینجا مه ره میکی فره نسی له بربره کانی پشتم دا و به له فافیک پینچای. گوتی رهنگه تا يه ک مانگی تر ئازارت هه بیت، گوتی ئیمه لیزه ناتوانین زیاترت بۆ بکه ین، و اباشتره برۆیت بۆ شار و له نه خوشخانه بکه و یت، چونکه تو له بهر هه وکردنی برینه کانت «تا» لئ ها تووه و پتویسته حه بی ئه نتي بایوتیک به کارب هیتیت، بۆ ئه ژنوشت ده بیت بجیت ئه شیعه ی بۆ بگریت. قسه کانی ته واو کرد و رویش بۆ لای نه خوشه کانی تر. پهری خانم دهستی گرتبووم و فرمیسک به چاوه کانیدا ده هاته خواره وه. گوتی نه فره تی خودا له من بیت بۆ کاریک که کردم. نیلوفره ئیمه ی جی هیتیت و رویش، له نه خوشخانه که دا سی قهره ویله هه بوو، به لام حه وت که سی لئ خه وینرا بوو. چوار دوشه کی تریان هینا بوو، له سهر زه وییه که بزیان راخستبوون، من له سهر يه کیک له قهره ویله کان راکشابووم. ژماره ی نه خوشه کان به ره و زیاتر ده رویش، زۆر به یان تووشی ئاوسانی سییه کان ببوون. نه خوشی ره شبوونه وه ی په نجه کانی ده ست و قاچیش زۆر بوون. بیرمکرده وه پتویست ناکات بچه نه خوشخانه بخه وم، هه رچه نده دکتور وای پيگوتم که بچم له نه خوشخانه بخه وم. نزیکي نیوه رۆ بوو عه لی خان به خوشحالییه وه هات بۆ سهر دانم، خوشحالییه که ی بۆ ئه وه بوو که هه والی ئه سه دی کوری زانیوو، به خوی و میگه له که ی و ته واوی ماله کانی هه واره که یه وه سه لامه تن. ئه سه د به ره و لای گهرده نه ی شه له می نه رویشتیوو، به لکو به پیچه وانه وه بۆدواوه گه رابوو وه، رویشتیوو بۆگوندی ئینجه ی تورکمان نشین. هه واره که ی ئه سه د ته نها هه وار بو که تیکرای خه لک و ئازه له کانی سه لامه تنبوون، هيچ زیانیکیان به رنه که وتبوو.

کاتر میتر سینی دوانیوه رۆ بوو، که دهنگی هاوار و گریان به رزبووه وه، يه کیک له شوانه کانی هه واره که ی حه یدره که له نه خوشخانه که وتبوو گیانی له ده ستدا بوو. ژماره ی مردووانی کۆچه رییه کان گه یشته حه وت که س، ده یانگوت دوو سی که سی تریش حالیان

باش نیه و پهنګه بمرن. دکتوری نه‌خوښخانه‌که داوای دهرمان و هاوکاری کرد بوو، دکتوری بنګه سهربازییه‌که هاتبوو بۆ هاوکاری کردن، به‌لام نه‌وانیش دهرمانیان کهم بوو. نه‌و که‌سانه‌ی تووشی ناوسانی سییه‌کان و سهرمابرده‌یی ببوون، ژماره‌یان زور زیادی کردبوو.

ناسمان هور بوو، منیش خه‌وم ده‌هات و وه‌نوزم ددها. دوانیوه‌پړ بوو، دوو که‌س به‌جلوبه‌رګی سهربازییه‌وه له‌ګه‌ل که‌سینکی سفیل هاتنه ژووره‌وه و ګوتیان پاږولی کټه؟ ګوتم فهرموون منم! ګوتیان وهره له‌ګه‌لماندا، منیان برد بۆ ژووری سهروکی نه‌خوښخانه، که ژووری هه‌مان نه‌و دکتوره بوو که چاره‌سهره‌که‌ی بۆ کردم، که‌سی تر له‌و ژووردها نه‌بوو. یه‌کینکیان لینی پرسیم و ګوتی تو لیره چی ده‌که‌یت؟ ګوتم من خوینکاری به‌شی جوګرافیا بۆ لیکولینه‌وه هاتووم، لیکولینه‌وه ده‌که‌م له‌سهر هوزه کوچه‌رییه‌کان. ګوتی هیچ به‌لګه نامه‌یه‌کت پټیه؟ ګوتم به‌لئ پټمه. ګوتیان کوا؟ ګوتم وا له‌کوله‌پشته‌که‌مدایه. بانګی که‌سینکیان کرد بجیت کوله‌پشته‌که‌م بۆ به‌ینیت. نه‌و که‌سه‌ش که‌رؤیشتبوو ګوتبووی کوله‌پشته‌که‌ی پاږولی به‌ینن. نه‌و نه‌یګوت بوو کټشه‌که‌چییه؟ پهری خانم وا تیګه‌یشتبوو که‌من خوم داوای کوله‌پشته‌که‌م کردووه. نه‌ویش کوله‌پشته‌که‌می هه‌لګرتبوو، له‌ګه‌ل نه‌و که‌سه‌دا هاتبوو. پهری خانم هاته ژووره‌وه، کاتیک بینی له‌ژووره‌که‌دا دوو که‌س هه‌یه به‌جلوبه‌رګی سهربازی و پله‌ی نه‌فسه‌ری بالا، پهنګی ته‌واو تیګچوو. پهری خانم ویستی کوله‌پشته‌که‌بداته ده‌ست من، به‌لام نه‌و که‌سه‌ی که‌جلوبه‌رګی مه‌ده‌نی له‌به‌ردا بوو هه‌لسا و کوله‌پشته‌که‌ی لینه‌ورګرت. پهری ویستی بروت، به‌لام ههر نه‌و که‌سه‌پینګوت نه‌ګهر هه‌له‌نهم تو پهری قاره‌مانلویت، باشه‌تو نه‌م کوره‌ګه‌نجه‌ده‌ناسیت؟ پهری ګوتی نه‌و خویندکاره و بۆ لیکولینه‌وه هاتووه بۆ نیو هوزه‌که‌ی ئیمه. پیاوه‌که‌ګوتی بۆ لیکولینه‌وه هاتووه، به‌لام دیاره‌میوانی ئیوه‌یه. پهری خانم ګوتی له‌هه‌واره‌که‌ی ئیمه‌بوو. پیاوه‌که‌ګوتی توش ههر له‌هه‌واره‌که‌بوویت و پینکه‌وه‌باسی کټشه و پینش‌هاته‌کانتان کردووه. نه‌و پیاوه‌کوله‌پشته‌که‌می کرده‌وه و هه‌موو که‌لوپه‌له‌کانی دهرکرد و له‌سهر میزه‌یک که‌له‌ژووره‌که‌دا بوو بلاویکرده‌نوه، پرووی کرده‌نه‌فسه‌ره‌که‌و ګوتی ناوی که‌لوپه‌له‌کانی بنووسه. ګهرمیپټو، قیبله‌نما، نه‌خشه‌یه‌کی (۱-۲۵۰۰۰۰) ناوچه‌که، پرګال، راسته، دووربین و کامیرا. دواتر هه‌نگاوپنوه‌که‌ی هه‌لګرت و ګوتی نه‌مه‌چییه؟ ګوتم هه‌نگاوپنوه. ګوتی به‌که‌لکی چیدیت؟ ګوتم کاتیک به‌رینګه‌دا ده‌رؤیت هه‌نگاوه‌کانت تومار ده‌کات و نیشانی ده‌دات چهند هه‌نگاو رؤیشتوویت. ګوتی نه‌ی نامه‌ی ناسینه‌که‌ت کوا؟ ګوتم وا له‌ناو جانتا بچووکه‌که‌دایه.

نامه که هی سهردانه کانی پینشوو بوو. پهری خانم ویستی قسه بکات. ئه و پیاوه پینگوت تو بیده نگبه و قسه مه که. پاشان به منی گوت تو له پاره وه واتا نزیکه ی (۱۹-۲۰) مانگ به بهرده وامی هاتوچوی ئه م هوزانه ت کردوو؟ هه میشه میوانی حاجی عه لی خانی قاره مانلو بوویت. کوله پشته که شت پهری خانمی قاره مانلو ئاگاداری بووه. گوتم به شی به که می قسه که ت که میوانی حاجی عه لی خان بووم راسته. به لام کوله پشته که م هه ر لای خوم بووه.

یه کیک له ئه فسه ره کان گوتی، به لام دکتور راپورتی له سهر تو نووسیوو که له ئه سب نه که وتو یته خواره وه. گوتم چوار رۆژ له مه و بهر من له ئه سب که وتوو مه ته خواره وه. گوتی به لام راپورتی دکتور ده لیت له ئه سب نه که وتوو یته خواره وه، برینه کانت شوینی لیدانه، ئه وه تا نووسیویه تی شوینی لیدانی قامچی به ئاشکرا به پشته وه دیاره، پشتت شوینی لیدانی قوناغه تفهنگی برنه وی پتوه دیاره، شوینی برنه وه، له و برنه وه قاچاخه بی موله تانه ی که پهری خانم هه یه تی. پهری خانم خه ریکبوو قسه بکات، به لام پینانگوت بیده نگبه و قسه نه که یه ت. منیش گوتم هه ر چۆنیک بیت من له ئه سب که وتوو مه ته خواره وه. گوتی باش گو یبگره تو له نیتوان ئه م هه موو خان و هوزانه دا چوویت بوویت میوانی حاجی عه لی خان، میوانی که سیک بوویت که هه میشه دژایه تی شای کردوو، میوانی که سیک بوویت که له راپه رینی (۲۸-موردادی ۱۳۳۲= ۱۹-۸-۱۹۵۳) لایه نگری دکتور سه دیق بووه، میوانی که سیک بوویت که چه کی هه لگرتوو به رامبه ر به شا، میوانی که سیک بوویت که دادگای ولات بریاری دوو سال زیندانی کردنی به سهردا سه پاند و دوو سالی ته وای زیندانی کراوه. پووی کرده پهری خانم و گوتی باوکت سالی (۱۳۳۲-۱۳۳۴= ۱۹۵۳-۱۹۵۵) زیندانی بووه یان نا؟ پهری خانم گوتی به لی به هه مان تاوان که تو باسی ده که یه ت زیندانی بووه. ئه و پیاوه بهرده وام بوو له قسه کردن، گوتی تو میوانی که سیک بوویت که کورپکی له ئه لمانیای خوره لات بووه به په نابهر و له دژی شا چالاکی ده کات. گوتم ئه و شتانه تو باسیان ده که یه ت من به هیچ شیوه یه ک نه مزانیوه. ئینجا گوتی که سیک ئیستاش کورپکی زیندانییه له تاران، به هوی بوونی میوانی ئازاوه گنیه وه و ده سته به سهردا گرتنی نارنجوک له ماله که یه دا و هه ولدان بو دروستکردنی پشینی و ئازاوه گنیه له ولاتا. خانیک که له ئازاوه گنیه یه کانی قوم و تاراندای ده ستنکی بالای هه بووه و مال به مال به سهر ئازاوه گنیه کاندای گه راوه و ته نه که پۆنی به سهردا دابه شکردوون، که سیک که باوکی ئه و پهری خانمه یه که لیره دانیشوووه و ئاگاداری کوله پشته که ی توده کات، دوو جار زیندانی کراوه، پهری خانمیک که ئه ندامی

حیزی توده بووه و پاشان په‌یوه‌ندی کردووه به‌گروپه‌چه‌په‌توند‌ره‌وه‌کانه‌وه، خانمیک که‌همیشه‌شازاده‌گیربووه و دژی‌ئاسایشی ولات بووه، که‌سیک که‌له‌ماله‌که‌یدا گروپیکی توند‌ره‌وه‌دسگیرکراوه، که‌سیک که‌کتیبخانه‌ی‌گه‌روژی‌ه‌یه و نه‌ویش‌کتینی کومونیس‌تین و ئیستاش‌به‌دوای‌کتیبه‌کانی‌موه‌ندیس‌مه‌هدی‌بازرگان و موته‌ه‌ری و تاله‌قانی و عه‌لی‌شه‌ریعه‌تیه‌وه‌یه. ئه‌م‌کچه‌نویژ‌نه‌که‌ریکی‌موسلمانه. گوت‌م‌ئه‌م‌شتانه‌ی که‌تو‌باسیان‌ده‌که‌یت‌من‌نه‌مزانیه. ئه‌ی‌نازانی که‌په‌ری‌خانم‌له‌هاوسه‌ری جیابووه‌ته‌وه و بیوه‌ژنه... په‌ری‌خانم‌له‌ناکاو‌وه‌ک‌شیر‌ه‌لسا و به‌سه‌ریدا‌نه‌پاندی، گوتی‌بیده‌نگبه‌من‌ه‌موو‌خزم و که‌س و تایه‌فه‌که‌م‌لیزن، کاریکت‌به‌سه‌ردا‌دینم‌لیزه‌به‌زیندوویی‌نه‌چیته‌ده‌روه. پیاوه‌مه‌ده‌نییه‌که‌به‌پیراپورده‌نوه‌گوتی‌هیچ‌خوت‌ناره‌حه‌ت‌مه‌که. په‌ری‌خانمیش‌پینگوت‌تو‌کورپی‌(چوپو)‌نیت. تو‌ده‌یان‌جار‌هاتیت‌بق‌داخوازی‌من، به‌لام‌من‌ئاماده‌نه‌بووم‌شو‌به‌پیاوینکی‌وه‌ک‌تو‌بکه‌م، ئیستاش‌ه‌رچی‌به‌ده‌مدا‌هاتووه‌گوتووته. په‌ری‌خانم‌گوتی‌هیچ‌که‌سیکی‌ئه‌م‌ده‌زگای‌ساواکیه‌لیزه‌نییه، تا‌پیش‌به‌م‌نه‌فامه‌بگریت، تا‌کو‌کیشه‌تایه‌تیبه‌کانی‌خوی‌تیکه‌ل‌به‌کیشه‌ی‌ئاسایش‌نه‌کات. پیاوه‌مه‌ده‌نییه‌که‌ده‌ترسا‌له‌وه‌ی‌ده‌نگی‌په‌ری‌خانم‌بگاته‌ده‌روه و خزم و که‌سه‌کانی‌به‌ئاگابین و بینه‌نیو‌کیشه‌که‌وه. نه‌خشه‌که‌ی‌له‌سه‌رمیزه‌که‌بلا‌وکرده‌وه و گوتی. برای‌خویندکار‌ئه‌م‌نه‌خشه‌یه‌تاییه‌ته‌به‌م‌ناوچه‌یه، تو‌نه‌تده‌زانی که‌بنکه‌ی‌رادیاری‌شائاباد‌یه‌کیکه‌له‌ه‌ه‌ستیارترین‌خالی‌سه‌ربازی‌ولات. گوت‌م‌ده‌مزانی‌له‌و‌شوینته‌دا‌بنکه‌یه‌ک‌ه‌یه، به‌لام‌نه‌مه‌زانی‌که‌بنکه‌یه‌کی‌ه‌ه‌ستیاری‌سه‌ربازییه. گوتی‌تو‌نه‌خشه‌یه‌کی‌بنکه‌که‌ت‌لایه، نه‌خشه‌ی‌سنووری‌ولاتی‌سؤقیه‌ت‌پیشه. نازانیت‌هاتوویت‌بق‌کوی؟ گوت‌م‌زیاده‌پوویی‌مه‌که‌ئه‌م‌نه‌خشه‌یه‌ه‌موو‌ئه‌فسه‌ریک‌ده‌زانیت‌که‌نه‌خشه‌یه‌کی‌فیرکارییه و بؤکار و کرده‌وه‌ی‌تر‌به‌کارناپه‌ت. له‌ناکاو‌یه‌کیک‌له‌ئه‌فسه‌ره‌کان‌هاواری‌کرد و گوتی‌به‌چکه‌خویندکاری‌کومونیس‌ت، نوکه‌ری‌سؤقیه‌ت، ژیر‌نه‌خشه‌که‌بخوینه‌وه. له‌ژیر‌نه‌خشه‌که‌دا‌نوسرابوو‌نه‌خشه‌ی‌چالاکی‌هاوبه‌ش. گوت‌م‌چالاکی‌هاوبه‌ش‌له‌کوئیه؟ له‌جیتی‌خوی‌ه‌لسا و گوتی‌ئیران و ئه‌مریکا. گوت‌م‌زور‌ته‌واوه‌چالاکی‌هاوبه‌شی‌ئیران و ئه‌مریکایه. گوت‌م‌به‌نده‌ی‌خودا‌من‌که‌سیکی‌ساده‌ی‌خه‌لکی‌شاری‌یه‌زد‌م. حه‌ز‌به‌زانین و لیکولینه‌وه‌له‌سه‌ر‌ژیانی‌هوزه‌کوچه‌رییه‌کان‌ده‌که‌م. هاتووم‌له‌باره‌ی‌ژیانی‌کورد‌ه‌کانه‌وه‌لیکولینه‌وه‌بکه‌م، به‌لام‌به‌هوی‌که‌شوه‌واوه‌تووشی‌کیشه و گرفت‌بووم، که‌چی‌ئوه‌پیمده‌لین‌نه‌خشه‌ی‌چالاکی‌هاوبه‌شی‌ئیران و ئه‌مریکام‌لایه و هاتووم‌بق‌ولاتی‌سؤقیه‌ت‌کار‌بکه‌م، له‌پوانگه‌ی‌منه‌وه‌نوکه‌ری‌بق

ئەمریکا و بۆشوقیەت ھەردوکیان خراپن. ھەردوکیان بۆ ولاتی ئێمە خراپن. کەسە مەدەنییەکە گوتی هیچ کەسیک داوای وەلام دانەوێ لە تۆ نەکردوو. دووبارە پرسباری کردووە و گوتی تۆ دەلێت لە سواری ئەسپ کەوتوومەتە خوارووە، بەلام راپۆرتی دکتۆر چی دەلێت؟ ئەوەتا دەلێت برینەکانی گیانت بە ھۆی لێدانەوێ. گوتی جەلەکانت داکنە. جەلەکانم دانا و سەیری پشتیان کردم و گوتیان پەری خانم تۆش وەرە سەیری شوینی قامچی بکە لە سەر پشتی، ئەوەتا بە جوانی ھەستی پێدەکریت. گوتم من ھەرچیەکم بیت هیچ پەیوەندی بەم خانمەوێ نییە. کەسە مەدەنییەکە گوتی ئێستا ئێمە جۆریک لە پەیوەندی دیاری دەکەین. پەری خانم ھاواری کرد و گوتی کاتیک بەربۆتەو ڕەشمە ئەسپەکە لە پشتی ئالاو. ڕەنگە ئەوە شوینی ڕەشمەکە بیت. منیش گوتم راستدەکات وایە حەزەدەکن بۆن بە دکتۆرەکە بلێن شوینی ڕەشمە ئەسپەکە یە یان نا. دکتۆریش کەسیکی سەر بەخۆیان بوو، ئەگەر چ پێویستی دەکرد راپۆرت بنوسیت؟ لە کاتیکدا کە من خۆم گوتوومە لە ئەسپ کەوتوومەتە خوارووە. کەسە مەدەنییەکە گوتی ھەرچۆنیک بیت ئێمە تۆ دەبەین بۆ بنکەکە ی خۆمان و لەوێ دەتێتین بۆ بۆجنوورد، ئەوکات لەوێ راستییەکان دەردەکەون. دەرگای ژوورەکە کرایەو ھاجی عەلی خان ھاتە ژوورەو، خان سلاوی کرد و ھەر سێ کەسەکە وەلامی سلاویان دایەو. عەلی خان گوتی ئەوە خێرە؟ ئەوان ھەرسێکیان عەلی خانیان دەناسی و گوتیان تۆ میوانیکی گومان لێکراوت ھەیە، دەبیت بۆ لێکۆلینەو ڕەوانە ی بۆجنوورد بکریت. پەری خانمی کچیش سێ مانگە خۆی بە بنکە ی پۆلیس نەناساندوو. عەلی خان گوتی ئێمەش سێ مانگە لە قورمەیدان نیشتەجێین، لەوێ هیچ بنکە یەکی لێ نییە، منیش ھەر کاتیک چوویم بۆ ئاشخانە سەردانی بنکەکەم کردوو و پێمگوتوون پەری خانم وا لە قورمەیدانە. کەسە مەدەنییەکە گوتی پەری خانم دەبیت خۆی بڕوات بۆ بنکە. عەلی خان گوتی من بەلێنا مە داو ھەر کاتیک ئەوان داوایانکرد من رادەستیان بکەم. کەسە مەدەنییەکە گوتی ئەم برادەرە دەلێت لە ئەسپ کەوتوومەتە خوارووە، بەلام راپۆرتی دکتۆر دەلێت بە لێدان بریندار کراو، تۆ رات چێ لەسەر ئەمە؟ عەلی خان گوتی ئەوە لە خۆی بپرسن خۆ من لەگەڵ ئەودا نەبووم، ئەو ئەسپێکی لە ئێمە وەرگرتوو و پاشان بە سەری شکاوەو ھاتەو و گوتی لە ئەسپەکە کەوتوومەتە خوارووە، ئەگەر لەگەڵ کەسیکدا شەری کردوو با بۆ خۆی پێتان بلێت. منیش گوتم من لەگەڵ هیچ کەسیکدا بەشەر نەھاتووم، خۆم لە ئەسپەکە کەوتەم خوارووە. پەری خانم ڕووی کردە باوکی و گوتی ئەم ڕەسوڵە دیسانەو قسە ی نابەجێ دەکات دیسانەو کیشە تایبەتیەکانی خۆی

تيكهلى كيشهئى ئاسايش دهكات. عەلى خان گوتى ئەمە رەسوللى كوپى عەباس خانە، من خۆم گەورەم كردووه، بەلام چەند سالىكه لهگەل باوكيدا كيشەم هەيه، بەلام باوكى ئەوندە پياووه كيشهئى نيتوان خۆم و خۆى تىكهل بەكيشهئى سياسى من و پەرى خانم ناكات. نازانم پياووهتى كوپەكهئى بۆ ئەو دەگەپتەوه يان نا؟ هيوادارم وردە كيشهئى نيتوان من و باوكى نەخاتە ئەستوى ئەم كوپە گەنجه. كەسە مەدەنييهكه گوتى كۆلەپشتى ئەم گەنجه بۆچى لای كچهكهئى تۆيه؟ عەلى خان گوتى ئەو كۆلە پشتهكهئى لای خۆى بووه، لای پەرى نەبووه. كۆلە پشتهكهئى لەژوورەكهدا بووه ئيوەش داواتان كردووه و پەرىش بۆى هيناون. عەلى خان گوتى باشە ئىستا ئيوە دەتانهوئىت چى بكەن؟ ئەفسەرەكه گوتى ئيمە ئەم خوئندكارە لەژير چاوديرى خۆماندا دەنيترين بۆ بۆجنوورد. عەلى خان گوتى زۆر باشە ببينرن، بەلام ئەم برادەرە دەيوست بروات بۆ توركمان سەحرا ئىستا بەم سارد و سەرمایە ناتوانيت بروات بۆ توركمان سەحرا، هەروەها دياريش نيه كه ئيمەش دەچين بۆ توركمان سەحرا يان نا، چونكه هەموو مەپەكانم مرداربوونەوه، لە سى ميگەلە مەپ تەن ها سەدوپەنجا سەر مەپى نيوە گيانم بۆ ماووەتەوه. ئەفسەريكيان گوتى ميگەليكت سەلامەتەو وا لەگوندى ئينجهيه. عەلى خان گوتى خۆتان دەزانن ئەسەد مالى لەمن جيايه ئەو ميگەلە هى خۆيهتى نەك هى من، من لە چل و دوو حوشتر تەن ها چواردە حوشترم ماوہ لە هەشت مايىنى رەسەنى بە نرخ تەن ها چواريان بە زيندووبى ماون. چەند كەسيكش لە خزم و كەسەكانم مردوون و هيشتا لاشەكانيان سپاردەى خاك نەكراون، بەم حالەمانەوه ئيوەش هاتوون ليترە ليكۆلينەوه لەگەل كچهكەم و ئەم كوپە ميوانەدا دەكەن، ئەم كوپە خوئندكارىكى سادەيه و خەلكى شارى يەزدە، هاتووه بۆ ليكۆلينەوه لەبارەى هۆزە كۆچەرييهكانەوه، بۆخۆى دەليت لە ئەسپ كەوتوومەتە خواریوه، ئيوەش دەلێن لێيان داويت. ئىستا ئەگەر ئەم كوپە يەزدیيه لێيان دابيت ئيمە چى بكەين؟ با بۆخۆى بروات ئەو كەسە بدۆزیتەوه كە لێیداوه. ئەفسەريكيان پووى كردە من و گوتى تۆ خەلكى شارى يەزدیت؟ گوتم بەلێ. ناسناویشم پاپۆلى يەزدیيه. گوتى خەلكى يەزدیت، ياخود ناسناوت پاپۆلى يەزدیيه. گوتم خەلكى شارى يەزدەم. گوتى دبلۆمەت لەكوئى وەرگرتووه؟ گوتم لەئامادەيى رەزا پەهلەوى يەزدە. گوتى بۆچى ليترە خەلكى يەزدە هەيه؟ گوتم بەلێ، دەكۆشكى گوندى راجى هى يەزدیيهكانە. گوتى بۆچى نەچوويت بۆلای ئەوان؟ گوتم من لەبارەى كۆچەرييهكانەوه زانیارى كۆدەكەمەوه. كەسە مەدەنييهكه گوتى عەلى خان تۆ لەگەل پەرى خانمدا بڕۆ، ئيمە ئەم كوپە دەبەين بۆ بنكهكهئى خۆمان و لەوئى بە بيشيم لە ناسنامەكهئى دەكۆلينەوه، ئەم بەندەى خودايە

خه‌لکی شاری به‌زده هه‌ول ده‌ده‌ین رینگا چاره‌یه‌کی بۆ بدۆزینه‌وه، به‌لام چونکه کاره‌که گومان‌اوییه ناتوانین کیشه‌که‌ی له‌به‌رچاو نه‌گرین. عه‌لی خان گوتی ئەم به‌نده‌ی خودایه نه‌خۆشه. ئەفسه‌ره‌که گوتی ئیمه له‌بنکه‌که‌ماندا ده‌رمان‌خانه‌مان هه‌یه و له‌وێ چاره‌سه‌ری بۆ ده‌که‌ین. یه‌کێک له‌ ئەفسه‌ره‌کان پووی کرده من و گوتی که‌لوپه‌له‌کانت کۆبکه‌ره‌وه و با برۆین. ئەوان کۆله‌ پشت‌که‌میان کۆکرده‌وه و هه‌لیانگرت، خۆشم کیسه‌ خه‌و و جانتاکه‌م هه‌لگرت و سواری جیپیک بووین. هه‌وا ئەوه‌نده سارد بوو، نه‌ک من ئەو سێ که‌سه‌ش له‌ سه‌رمادا له‌رزیا‌ن لی‌هاتبوو. کاتیک که‌ سواری‌بووین که‌سه‌ مه‌ده‌نیه‌که‌ لێی پرسیم ئەم هۆزه چهند تفه‌نگیان هه‌بوو. گوتم من هیچ تفه‌نگیکم پێ نه‌بینیون. گوتی پهری خانم هه‌موو پۆژیک ده‌روات بۆ پاوکردن چۆن تو تفه‌نگت پێته‌دیوه؟ گوتم من هیچم پێته‌دیوه. گوتم عه‌لی خان و مندا‌له‌کانی وایان هه‌ست ده‌کرد من ساواکی بم و بۆچاودیزی کردنی ئەوان پۆیشتم. گوتی بۆیه‌ لێیان داویت. گوتم هیچ که‌سیک له‌ منی نه‌داوه. گوتی ئاغای پاپولی خۆت تووشی ده‌ردی سه‌ری مه‌که، ئەوانه‌ هه‌زاران فیل و ته‌له‌که‌یان هه‌یه، من به‌ ئانقه‌ست پهری خانم له‌ژووره‌که‌ دا هێشته‌وه تا‌کو کار و کرده‌وه‌کانیان پووبه‌روو پێلێم، ئەوانه‌ تا‌کو ئیستا له‌گه‌ل چهندین که‌س شه‌ره‌ تفه‌نگیان کردووه، له‌ هه‌موو تایه‌فه‌که‌یاندا که‌سیکی باشی تێدا نییه، تو هه‌ست به‌وه ده‌که‌یت که ئەم حاجی عه‌لی خانه به‌م به‌فر و به‌سته‌له‌که چهند که‌سی ناردووه خوشتره‌کان به‌ینن؟ حاجی عه‌لی ئەوانی ئامۆژگاری کردووه که‌ تفه‌نگ و فیشه‌که‌کان به‌شارنه‌وه.

گه‌یشتی‌نه‌ بنکه‌که، له‌ نزیک بنکه‌که‌ خانویه‌کی گه‌وره هه‌بوو منیان برد بۆ ئەو خانووه. پیاوه مه‌ده‌نیه‌که گوتی یان به‌ راستی پێمه‌لێیت که‌ تو چ په‌یوه‌ندییه‌کت به‌م که‌چه کۆمۆنیست و ئەم عه‌لی خانه‌وه هه‌یه، که‌ هه‌میشه‌ دژایه‌تی شا ده‌که‌ن، یا ده‌که‌مه ئەو ژووره سارد‌وه هه‌تا‌کو له‌ سه‌رمادا ده‌مریت. گوتم به‌سه‌رچاو چیت ده‌ویت به‌ راستی و به‌بێ درۆ پێت ده‌لێم. قه‌له‌م و کاغه‌زی دایه‌ده‌ستم و گوتی فهرموو بنووسه؟ گوتم تو پرسیاره‌کانت بکه و با منیش وه‌لامه‌کانت بۆ ده‌نووسم! ئەو هه‌مان ئەو پرسیارانه‌ی لێ‌کردم که‌ پێشتر لێی پرسسی بووم، له‌ سه‌ر کاغه‌ز بۆی نووسیم. منیش هه‌مان ئەو وه‌لامانه‌ی که‌ پێشتر دا‌بوومه‌وه، نووسیمه‌وه. کات گه‌یشته شه‌و، دنیا تاریک بوو. ئەو ژووره‌ی منیان لێ‌دانا بوو زۆر سارد‌بوو. گوتم من سه‌رمامه و ژووره‌که‌ش سارد. ئەو زۆپایه‌ی له‌ ژووره‌که‌دا بوو که‌میک نه‌وتیان بۆ زیاد کرد. گوتم برسیمه‌ پاش نیو کاتژمێر خواردن‌یان بۆ هێنام. هه‌ردوو ئەفسه‌ره‌که پۆیشن من و که‌سه مه‌ده‌نیه‌که مایه‌وه. تا نزیکی به‌یانی جۆره‌ها پرسیارێ لێ‌کردم سه‌د جار هه‌مان پرسیاره‌کانی

پيشووي ليدووباره ده‌کردمه‌وه، ده‌يانجار مه‌رايي بۆ كردم، سه‌دان هه‌ره‌شه‌شي ليكردم، ته‌مه‌ني (۳۵-۳۶) سال ده‌بوو. ئه‌ويش ته‌واو هيلاك ببوو. له‌ پر گوتي تا ئيستا له‌گه‌ل په‌ري خانمدا نووستويت؟ گوتم به‌نده‌ي خودا تو چۆن قسه‌ي له‌و جوړه به‌ كچي خه‌لكي ده‌لييت؟ گوتي ئه‌و كچه‌ كۆمونيسته‌ گرنگي به‌و شتانه‌ نادات، تو ده‌زانيت ئه‌م كچه‌ ماوه‌ي يه‌ك سال له‌گه‌ل گروپيكا كه‌ هه‌موويان كور بوون پيكه‌وه له‌ ژوورينكا ده‌ژيان، ده‌بيت چيان كرديت پيكه‌وه؟ گوتم نازانم؟ خو من له‌گه‌لياندا نه‌بووم، گوتم تو وا ده‌زانيت ئه‌م كچه‌ يا هه‌ر كچيكي تري كۆچه‌رييه‌كان ده‌توانيت له‌ به‌رچاوي دايك و باوك و براكاني له‌گه‌ل كه‌سيكا بخه‌ويت؟ گوتي باشه‌ پيكه‌وه‌ پويشتوون بۆرا و خو ئه‌و ده‌شتوده‌ره‌ش فراوانه‌ و چۆله‌وانيشه‌. گوتم من له‌گه‌ليدا نه‌پويشتوم بۆ راو، به‌لام تو بير له‌ شتي خراپ ده‌كه‌يته‌وه. گوتي باشه‌ ئيستا فه‌رموو ليزه‌ بخه‌وه. پويشتم بۆ توالييت، ته‌واليته‌كه‌ له‌ناو خانووه‌كه‌دا نه‌بوو به‌لكو له‌ ده‌ره‌وه‌ بوو. سه‌رما و سه‌هۆلبه‌ندان بوو، ئاويش هه‌مووي به‌ستبووي، له‌ ژووره‌كه‌دا زيندانيان كردم. گوتي هه‌واي ژووره‌كه‌ خۆشه‌. به‌تانيه‌كيان بۆ هينابووم. گوتي به‌تانيه‌كه‌ له‌ ژير خۆندا رابخه‌، كيسه‌ خه‌وه‌كه‌شت ئه‌مريكييه‌ و زۆرباشه‌، به‌يانيش به‌پيتمه‌كه‌م بۆ بۆجنوورد. گوتم من له‌ بۆجنوورد كه‌سيك ناناسم تكات لينده‌كه‌م بۆ مه‌شه‌دم به‌پييكه‌. گوتي چونكه‌ خه‌لكي يه‌زديت و كورپيكي باشيش دياريت، سبه‌ي به‌ بيستم په‌يوه‌ندي ده‌كه‌م به‌ مه‌شه‌د و بۆجنوورده‌وه، ئه‌گه‌ر مۆله‌تيان دا يه‌كسه‌ر به‌پيتمه‌كه‌م بۆ مه‌شه‌د. گوتم ئه‌گه‌ر ده‌ته‌ويت گه‌وره‌يي بنوينيت سبه‌ي مۆله‌تم بده‌ با له‌گه‌ل مامۆستاكه‌م دكتور لوتفوللاي مه‌فخه‌م پايان به‌ ته‌له‌فون قسه‌ بكه‌م. گوتي كام مه‌فخه‌م پايان؟ گوتم مامۆستاي جوگرافيايه‌ له‌زانكۆي مه‌شه‌د. گوتي وامزاني مامۆستاي مۇسيقا ده‌لييت. گوتم دكتور لوتفوللا هه‌م مامۆستاي جوگرافيايه‌ و هه‌م مۇسيقاريشه‌. گوتي ئه‌وه‌ي كتبيي له‌سه‌ر مۇسيقا نووسيوه‌؟ گوتم به‌لئ. گوتي هه‌مان ئه‌وكه‌سه‌يه‌ كه‌ ئاوازه‌كاني ميرزا عه‌بدواللهي نووسيوه‌ته‌وه؟ گوتم به‌لئ خويه‌تي. گوتي ده‌لئ سروي شاهره‌ر ئه‌و دايناه‌وه. گوتم منيش وامبيستوه‌وه، به‌لام نازانم راسته‌ يان نا. گوتي ئيمه‌ ليزه‌ پيگامان پينه‌دراوه‌ كه‌ به‌يلين خه‌لكي ليزه‌وه‌ ته‌له‌فون بكه‌ن. گوتم كه‌واته‌ من ببه‌ بۆ نه‌خوشخانه‌كه‌ له‌ويوه‌ ته‌له‌فون ده‌كه‌م. گوتي با كه‌ميك بيرى لبيكه‌مه‌وه، پاشان گوتي دايكت له‌ يه‌زده‌؟ گوتم به‌لئ گوتي خزم و كه‌ست هه‌يه‌ له‌وي؟ گوتم به‌لئ. گوتي من هاوسه‌ره‌كه‌م خه‌لكي يه‌زده‌ و چه‌ندين جار پويشتووم بۆ يه‌زد. شينوازي قسه‌كردني له‌گه‌لمدا گۆرا و به‌مي هه‌ره‌بانييه‌وه قسه‌ي ده‌كرد. گوتي هه‌وله‌ده‌م سبه‌ي كاريك بكه‌م تاكو له‌گه‌ل دكتور لوتفوللا قسه‌ بكه‌يت، ئيستا بۆخۆت بخه‌وه،

كاتىك خەرىكبوو دەرگاگەم لەسەر دابخات، گوتى دلىابم كە خوت ناكوريت؟ گوتم بۆچى خۆم بكوژم؟ گوتى مېشكى ھەندىكتان بە جۆرىك شۆراوەتەو كاتىك ويستيان لىكۆلىنەو ھەتان لەگەلدا بكن خوتان دكوژن. گوتم بۆچى تۆ ئەو ھەندە گومانەت لە من ھەيە؟ گوتى كارى من ئەو ھەيە كە گومان لە ھەموو كەسانى سەر پووى ئەم زەويە بەكم. گوتم من بە پىچەوانەى تۆو ھەيە بە ھەموو كەسانى سەر پووى ئەم زەويە گەشپىنم. گوتى ئەگەر وايت كلات لەسەر دەنن. جانتا و كۆلەپشتەكەمى لەگەل خۆى ھەلگرت و دەرگای لە سەر داخست و پۆشت. زۆر ماندوو بووم، ھەموو گيانم ئازارى ھەبوو، ژوورەكە راخەرى تىدا نەبوو، بەلكو كاشى كراو بوو، ژوورەكە سارد بوو، ھىچ خانوويەكى بە دەورەو نەبوو، زۆپا نەوتىيەكەش دلوپ دلوپ نەوتى بۆ دەھات، بەو كەمە نەوتە ئەو ژوورە گەورەيە گەرم نەدەبوو. بەتانیيەكەم چوارقەد كرد و لەسەر زەويەكە رامخست و چوومە نێو كىسە خەوگەمەو، زۆر ماندوو بووم، ھەر لە بىركردنەو ھەدا بووم و خەوم لىنەدەكەوت، پاشان گوتم پىويست ناكات ئەو ھەندە بىر لەم كىشەيە بەكمەو خۆ نامكوژن. ناخۆشتىن و خراپترىن سەرمەم لەو شەو ھەدا بىنى، پىاوانى تەمەن حەفتا سالىش سەرمەى لەو جۆرەيان نەدىبوو. بىرم لەو دەكدەو ھەيە ئەم عەلى خانە چەندە پىاويكى زىنگ و ھۆشيارە، بەلام بۆچى من وا بىرم لىكردبوو ھەيە كە لە ناو ئەو شاخ و چۆلەوانىيەدا كەسانى خويندەوار بوونيان نىيە؟ زانىارى لەبارەى عەلى خان و بىنەمالەكەيەو زۆر بوو، بەلام من ھىچم نەزانى بوو. ئەو پۆژە زانىم، پەرى خانم شووى كردوو و لە پىاوەكەشى جيا بوو ھەتەو. بىر كەوانەكەى و چاوە گەورەكانى پەرى ھاتنەو بىرم، پىكەنىم بە خۆم دەھات، بەم ھەموو ماندوو بوون و شەكەتییەو ھىزى گەنجىم كەوتبوو جۆلە. ئىتر لە ھىچ تىنەگەيشتم، ويستم خەونى خۆش ببىم، خەونىكى شىرىن لەگەل كچىكى ھەكو پەرى خانمدا، لە باخىك پىاسە بەكەين. دەنگى تەقەتەقى دەرگاگە ھات. لەخەو راپەرىم، پىاوە مەدەنىيەكە ھاتە ژوورەو. خەمەتكارىك بەدوايەو بوو، لە سەر سىنىيەك خواردنى بەيانى بۆ ھىنابووم. لەگەل كرنەو ھەي دەرگاگە سەرمەيەكى زۆر ھاتە ژوورەو خەرىكبوو لە كىسە خەوگەم بىمە دەروە. ئەو پىاوە مەدەنىيە گوتى باش نووستىت. نانى بەيانىت بخۆ دەتبەم بۆ گوندەكە لەو ھەيە تەلەفۆن بەكە بۆ مەشھەد. من ھاوكارىم كردوو، بىرار دراو ھەيە خۆ بىزىر دىت بۆ مەشھەد. گوتم كەى دەمنىر؟ گوتى ئىستا رىگاكان گىراون. گەردەنەى (بەدرانلو) گىراو و تا ئاشخانەش رىگاگە زۆر خراپە دەبىت شۆفل بىت و جادەكان پاكبكاتەو، بۆيە دەبىت چەند رۆژىك لىرە ميوانى ئىمە بىت. سواری

جيبه‌كه‌يان كردم و برديانم بۇ گونده‌كه، له‌ويوه برديانم بۇ شويىنى ته‌له‌فونكردن و زور به‌زه‌حمه‌ت توانيم ته‌له‌فونى زانكۆ وهربرگرم، ته‌له‌فونه‌كه مۇديلى كۆن بوو، به‌سيم به‌يه‌كه‌وه به‌سترايوون. حاجى ناسرى ته‌له‌فونچى هەر چۆنيك بوو دكتور لوتفوللاى بۇ پيدا كردم. له‌گه‌ل دكتوردا قسه‌م كرد و كيشه‌كه‌م تيگه‌يانند، دكتور گوتى هيچ مه‌ترسه، هەرچييه‌كم له‌ده‌ست بيت به‌زوويى بوټى ئه‌نجام ده‌ده‌م. خه‌ريك بوو ته‌له‌فونه‌كه دابخه‌مه‌وه، به‌لام كه‌سه مه‌ده‌نييه‌كه گوتى ته‌له‌فونه‌كه دامه‌خه‌ره‌وه و بيده‌ره ده‌ست من. منيش ته‌له‌فونه‌كه‌م دايه ده‌ستى و ئه‌ويش له‌گه‌ل دكتوردا چاكوچۆنى كرد. گوتى من خويندكارى ناراسته‌وخۆى تۆم، له‌سه‌ر يوليۆن و تار كارده‌كه‌م، كتيبه‌كاني تۆم پيداكردوه ده‌يانخوينمه‌وه، ئه‌گه‌ر مۆله‌تم بده‌يت ده‌مه‌ويت رۆژيك بيم بۇ مه‌شه‌هد و به‌خزمه‌تت بگه‌م.. ماوه‌يه‌ك له‌گه‌ل دكتور لوتفوللادا قسه‌ى كرد، من له‌قسه‌كاني دكتور تينه‌ده‌گه‌يشتم، به‌لام پياوه مه‌ده‌نييه‌كه له‌منه‌وه نزيكبوو له‌ ته‌واوى قسه‌كاني تينه‌ده‌گه‌يشتم. گويم لىبوو ده‌يگوت به‌سه‌ر چاو فه‌رمانه‌كاني تۆ ده‌خمه‌ سه‌رچاوم. كاتيک ته‌له‌فونه‌كه‌ى داخسته‌وه گوتى دكتور زور له‌ تۆ دلدنيايه و ريزى تۆى زور له‌لايه. گوتم ئه‌وه گه‌وره‌يى خويه‌تى. گوتى به‌لام پاڤولى باش بزانه‌كه من هيشتا له‌ تۆ دلدنيانيم، تويان كۆمونيستيت و له‌گه‌ل ئه‌م كچه‌دا كارى سياسى ده‌كه‌يت. ياخود هاوپريه‌تيت له‌گه‌ل ئه‌م كچه‌دا هه‌يه. هەر بۆيه‌ش باسى هيچ شتيك ناكه‌يت. ياخود تۆ كه‌سيكى ساده و بيئاگاي و ده‌ته‌ويت پايه‌ى خوت بخه‌يته مه‌ترسييه‌وه بۇ ئه‌وه‌ى له‌ خانىكى سه‌ر رېبازى موسه‌ديق و كچىكى توده‌يى به‌رگرى بكه‌يت. گوتى تۆ ده‌زانيت ئه‌و كچ و باوكه‌ چهندين جار له‌سه‌ر موسه‌ديق و حيزبى توده له‌يه‌كتري توپه‌ بوون؟ گوتم تۆ چۆن ئه‌مه ده‌زانيت؟ گوتى له‌ هه‌واره‌كه‌ياندا خه‌لكى خۆمان هه‌يه. زانيم ئه‌م قسه‌يه‌ى به‌ راست نيه‌يه. گوتم تۆ يوليۆن ليده‌ده‌يت؟ گوتى به‌لى كاتيک له‌ تاران بووم له‌ به‌شى مۇسيقا ده‌مخويند. مامۆستاكه‌م له‌سه‌ر كتيبه‌كاني دكتور لوتفوللا وانه‌ى پينه‌ده‌گوتينه‌وه. ئه‌و پياوه له‌گه‌لمدا مى‌ه‌ره‌بانتر بوو، سواری جيبه‌كه‌ى كردمه‌وه و هيناميه‌وه بۇ هه‌مان ژووره‌كه‌ى شه‌و تيندا نووستبووم. گوتم تۆ ده‌ته‌ويت من تا چهند رۆژى تر له‌م ژووره سارد و چۆله‌دا به‌هيتيه‌وه؟ گوتى من زور هاوكارى تۆم كردوه ئه‌گه‌رنا ده‌بوو له‌ زيندانى بنكه‌كه‌ماندا بوويتايه. گوتم ئبنجا خو ئيره له‌گه‌ل ئه‌وى هيچ جياوازيه‌كى نيه‌يه. گوتى ئه‌گه‌ر نارازيت هەر ئيستا ده‌نگوازمه‌وه بۆئه‌وى. منيش هيچ نه‌گوت و بيده‌نگ بووم. ژووريكى (X٤٥) مه‌تر ته‌نها يه‌ك ميز و كورسيه‌كى تيداوو. په‌نجه‌ره‌كاني به‌ ئاسن دروستكرا بوون و شويىنى شوشه‌كانيشى زور بچووك بوون به‌ جۆريك بوو

هیچ کەسێک نەیدەتوانی لێ دەرباز ببیت. پەنجەرەکان محاجەرەیان تیگیرابوون، لە دەره‌وه‌ش دەکرانەوه و پەردەشی پێوه بوو، گۆپینکیش لەناوهراستی ژوورەکه‌دا هەبوو. هیچی تر، دۆلابیکی بەتالیشی تێدا بوو، توالیتەکانیش لە دەره‌وه‌ی خانووه‌که‌دا بوون. دووری نیوان ژوورەکه‌ی من تاكو بنگەکه (۷۰-۸۰) مەتر دەبوو. کەسە مەدەنییه‌که. گوێ پێاندەلێم نانی نیوهرۆ و ئیوارەشت بۆ ب‌هێنن. منی کردەوه ژوورەوه و لە دیوی دەره‌وه‌ی دەرگاکی لە سەر داخستم و ب‌ویشتم.

تەن‌ها خۆم و کیسه‌ خەوه‌که‌م بووین. ئەوان شەوی پێشتر کۆلەپشته‌که‌ میان لەگەل خۆیاندا برد بوو. هەر ئەو پیاوه‌ جانتا بچکۆلەکه‌ شمی بردبوو، کە مۆلەت نامەکه‌می تێدا بوو دەرته‌ری یادەوه‌ری و قەلەمەکه‌ شمی برد بوو. من مامەوه‌ و لەگەل ژوورینکی بەتال و سپیەتی بەفر تاكو سەر لووتکه‌ی کێوه‌کان، بالندەیه‌ک بە ئاسمانەوه‌ نەبوو، ژوورەکه‌ش لە یەك لاوه‌ پەنجەرە‌ی هەبوو، لەسەر بەتانییه‌که‌ دانیشتم و کیسه‌ خەوه‌که‌م کردەوه‌ و لە خۆمه‌وه‌ پێچا، سەرمايه‌کی زۆر بەهێز بوو، وام هەست دەکرد کە زۆپاکەش دەسووتا پله‌ی گهرمی لە ژوورەکه‌دا سفر پله‌ی سەدی بووبیت. ئەو لایەم کە ڕووی لە زۆپاکە بوو سوور ببوووه‌، لاکە‌ی دیکە‌شم وەك ببوو بە سەهۆل. ئەو پیاوه‌ نیوهرۆ گە‌رایه‌وه‌ بۆلام و یەك سینی خواردنیشی هێنابوو لەسەر میزه‌که‌ دایناو. گوێ نانه‌کەت بخو و ب‌رۆ. گوتم بۆ کوێ ب‌رۆم؟ گوێ لە مەشه‌ده‌وه‌ تەله‌فونیان کردووه‌ کە ئازاد بکرییت، دکتۆر لوتفوللا بووه‌ بە کەفیل. گوێ کاتیک کە گە‌یشتیته‌ مەشه‌د ئەو خۆی بانگت دەکات و قسەت لەگە‌لدا دەکات، وا هەست دەکه‌م لەوێش ئازاد بکرییت. گوتم کەواتە کۆلەپشته‌که‌م پێدەنەوه‌. ڕۆیشتم لە نیو جینه‌که‌دا کۆلەپشت و جانتاکەمی بۆ هێنام. سەیری کۆلەپشته‌که‌م کرد هەمووشته‌کانی تێدا بوو، تەن‌ها نەخشەکه‌ی تێدا نەبوو. گوتم نەخشەکه‌ی تێدا نییه‌. گوێ ئەوه‌ هاو‌پێچی دۆسیه‌که‌تی ده‌که‌م و خۆم دەینێرم. پاش چەند وتووێژیک نەخشەکه‌ی بۆهێنام و گوێ ئەوش نەخشەکه‌ لەگە‌ل خۆتا بیبه‌ و ب‌رۆ. ئەگەر حەزەکه‌یت دۆسیه‌که‌شت دەدەمه‌ دەست و خۆت بیبه‌. گوتم زۆر سوپاست دەکه‌م بۆ ئەو متمانه‌یه‌ی بە منت هەیه‌. گوتم بەلام من ئیستا بەم بەفر و سەهۆلە‌ندانە چۆن ب‌رۆم بۆ گوندە‌که‌؟ لی‌ره‌وه‌ تاكو گوندە‌که‌ سی کیلو مەتر ڕیگا دەبیت. گوێ ئیستا پێاندەلم کە بین ب‌تگە‌یه‌ننه‌ گوندە‌که‌. خۆی سواری جینه‌که‌ بوو ڕۆیشتم، پاش پازدە خولەك سەربازیک بە هەمان جینه‌وه‌ هات و منی سوارکرد و ڕۆیشتم بەره‌و گوندە‌که‌، لە گوندە‌که‌دا لە بەره‌می قوتابخانه‌که‌ دابه‌زیم. یەکه‌م کەس کە منی بینی عەبدولعه‌لی بلند بوو، بە دەنگیکێ بەرز هاواری کرد و گوێ موه‌ندیس هاته‌وه‌. یەکیك گوێ

سلالات له گیانی پاکی پیغه مبه ر. هر که سینک له وی بوو سلالاتی لیده دا. عه لی خان و مندالانی له ژووره که یان هاتنه دهره وه. عه لی خان به سهر سورمانه وه سهیری ده کردم، پهری خانم په نجه کانی به شینوهی ژماره حوت بلند کرد، واته سهرکه وتو بوویت. نه سپه ندیان هینا و دوکه لیان دروست کرد. عه لی خان باوه شی پیدا کردم و ماچیکردم، به لام من بچکولانه بووم تا کو سهر سنگی نهو ده بووم. نهو پیاویکی ته من شه ست و پینج سال بوو، وه کو کینو له برده ممدا وه ستا بوو. کور کانی ش، برزوو و عه بدال نهو مه پو خوشترانه ی که زیندو و بوون، هه موویان هینا بوونه وه. خوشیان زور سهرمایان ببوو، پویشتبوون بۆ نه خوشخانه که. عه بدولعه لی بلند گوتی موه ندیس مالویران بووم. له (۵۵۰) سهر مه پ و به رخ تن ها سی و حوت مه پم بۆ ماوه ته وه، دوو نه سپم هه بوو هه ردوکیان توپیون. حاجی عه لی خان گوتی عه بدولعه لی سهرت سه لامهت بیت مالی دنیا بایه دیت و ده پوات. عه بدولعه لی گوتی به خودا بۆ خوشمان هر مالی باین هه رده بیت برۆین. عه لی خان به که یف بوو، وه ک نه وهی هیچ شتیک پووی نه دابیت. به یانی گوتبووی خوشتریک سهر بېرن و خواردن بۆ هه مووان دروستبکن. دوو که سی تریش له کوچه ریبه کان مردبوون، شوانیک و مندالیک (۷-۸) سال. ژماره ی مردووه کان له زیادبووندا بوو، زور به یان به هو ی ئاوسانی سیبه کانه وه دهردن. زه وی به ستبووی به فریکی زور باریبوو، که س نه یده توانی گۆر هه لکه نیت، تهرمه کان له نینو ژووریکدا بوون که په نجه ره کانی کراوه بوون، چاوه پوانی نه وه یان ده کرد که میک هه وا خوش بیت و به خاکیان بسپېرن. سی کچی فهره نسی لپېر سراوی کاروباری خه لکه که بوون. عه لی خان منی برده ژووره که ی خویه وه چایه کیان بۆ تیکردم و حاله هاته وه سهرخو. عه لی خان گوتی چی بوو، چی روویدا؟ منیش تیکرای به سهر هاته که م بۆ گیرایه وه. گولخه ندان گوتی به راستی ئیمه نه مانزانی تو نه وهنده پیاویت، نه مجاره ش من داوی لیبوردنت لیده که م. عه لی خان چایه کی دیکه ی بۆ دانام و گوتی قاچه کانت دريژکه، به ته واوی پشوو بده. گوتم دهر پوم شوینیک په یدا ده که م تا که میک بخه وم. جه وه هر خانم گوتی هه موو ژووره کان پرن، شوینی به تال نه ماوه، هر له شوینی خوت بخه وه، ره نگه ئیمه نه مشه و بچین بۆ ماله ئاشناکانمان، نه م ژووره ش زور قهره بالغه و رینگاش به ستراره. له عه لی خانم پرسى به رنامه تان چیه و چی ده که ن؟ ئایا دهر پون بۆ تورکمان سهرحرا؟ عه لی خان گوتی ئاغای پاپولی من له گه ل منداله کانداه قسم کردوه، نهو چه ند سهر ئاژه له ی که ماومه ده یانفرۆشم و دهر پوم بۆ تاران. گوتم ده ته ویت له تاران چی بکه یت؟ گوتی خودا گه وره یه، خانویه کم هه یه، له مه یدانی (بار) یش دوکانیکم هه یه،

چهند سالتیکه ئه وانهم ههیه. سالی (۱۳۳۲-۱۹۵۳) که دهسگیرکرام و بردیانم بۆ زیندان، ههژده ههزار تومهن قهرزم لای پیاویک ههبوو، ئه و سهردهمه ئه و بره پارهیه یه کجار زۆر بوو، وامدهزانی ئه و کهسه پارهکهی خواردوم و نامداتهوه، پاش دوو سی مانگ که من له زیندان بووم، ئه و حاجیهی پارهکه م لای بوو، هات بۆ سهردانم و پینگوتم پارهکهت هه لای خۆمه و چی لێیکه م؟ گوتم حاجی دیار نییه من تاکه ی له زیندانا ده مینمه وه، کئ ده لیت نامکوژن؟ من ژن و مندالم ههیه.. تو ئه و پارهیه ی من بخهره کاره وه و سووده کهشی بده به ژن و منداله کانم. حاجی گوته دوکانیکی گه و ره به ته نیشته دوکانه که ی خۆمه وه یه، خاوه نه که ی ده یفرۆشریت، ئه وه ت بۆ ده کرم. ئه گه ر که سیکی سهر راستم ده سته که و دوکانه که ی پنده ده م کاری تیدا بکات. ئه گه ر که سیکی واشم ده ست نه که و ته ئه و دوکانه که ت بۆ ده ده م به کرئ و کرێکه ی ده نیرم بۆ ژن و منداله کانت. به م جۆره من بووم به خاوه نی دوکانیک له مهیدانی (باری) تاران، ئیستاش سالانه دهیده م به کرئ، چهند مانگیکی تری ماوه گرێبه سته ئه مسالی ته واده بیت و خۆم ده چمه سهر دوکانه که و کاری تیدا ده که م. رۆن و که شک و خوری و پیسته ی تیدا ده فرۆشم. خان گوته ئه و حاجیه ی بازار، خودا ده ست به ته مه نیه وه بگریت. ته نها به هه و ته هه زار تومهن ئه و دوکانه گه و ره یه ی بۆ کرپوم، به پاره زیاده که ی تریش پارچه زه ویه کهشی له گه ره کی (قه له که) بۆ کرپبووم. پاشان خۆم له سهر زه ویه که خانووم دروستکرد، خانووه که شم داوه به کرئ، نزیکه نه ورۆز ماوه ی کرێکه ی ئه ویش ته واده بیت. په ری خانم گوته باش بوو له کۆتاییدا باوکم هاته سهر ئه و بریاره ی مه ره کان بفرۆشیت و به ره و تاران برۆین.

پیاویک که به درێژایی ته مه نی ده یگوت مه ریک به هه موو دونیا ناگۆرمه وه، ئیستا ته سلیم بووه و.. ته سلیم به رقی سروشت بووه، ته سلیم به ته مه ن و پیری خۆی بووه. دیار بوو ته سلیمی قسه ی خه لک ببوو. ئه و ده یگوت له م ده شتوده رده و له نیو ئه م هه واره بچوکه دا مرقف هه ر کاریک بکات هه موو خه لکی پتی ده زانن. کاربه ده ستانی ده ولت هه میشه کیشه مان بۆ دروست ده که ن، منداله کانم تووشی کیشه ده که ن، هه یج شتیک له خودا شاراوه نییه و تۆش با بیزانیت یه کێک له کۆره کانم راپکردوه و له ده ره وه ی ولاته. ئه وه شیان ئاماژه ی به په ری خانم دا- به و شیوه یه باسی لیه ده که ریت که خۆت باش بیستوته، کۆرێکم له تاران له زینداندایه، له تاران خه لک ونه، له وئ که س نازانیت ئیمه کئین، پیاوانی ده وله تیش له وئ به شوینماندا ناگه رین و کیشه مان بۆ دروست ناکه ن، بۆیه ده رۆم تاکو بژیم، ده رۆم تاکو ونیم، ئیمه له یاری

نارازده‌لارييدا دؤراوين. پەري خانم گوتي تازە دەمانه‌ويت له ياري ژياندا براوه‌بين، ئەگەر برۆين بۆ تاران دەچينه دونيايه‌کي تره‌وه. عەلي خان گوتي به‌و مەرجه‌ي تو و هاوريگانەت وازبەهێن. پەري خانم گوتي من بپارده‌ده‌م نزیکي هاوريگانم نه‌که‌ومه‌وه. عەلي خان گوتي ده‌رۆين و ون ده‌بين.

دکتور غولام ئيبراهيمي به‌م شيوه پێناسه‌ي شارده‌کات، که من تا ئیستا پێناسه‌ي وا جوانم نه‌بيستوه. ئەو ده‌يگوت «شار جینگايه‌که مەرۆف دۆستی تايبه‌تي لێي هه‌يه». ئەم پێناسه‌ زانستيه هه‌مان قسه‌يه، که عەلي خان گوتي ده‌رۆم له‌تاراندا ون ده‌بم. بۆچی ده‌يويست ون ببیت؟ چونکه ده‌يويست له‌خه‌لکانی دیکه نزیک ببیتوه. ئەگەر ئەم پێناسه‌يه له‌گۆي بگرن له‌ ئيراندا ته‌نها يەك شار هه‌يه ئەويش تارانه. من هه‌ميشه گوتومه مه‌شه‌د گونديکي په‌نجا هه‌زار که‌سييه، لێره‌دا پێکهاته‌ي کاروباري کۆمه‌لايه‌تي مه‌شه‌د به‌جۆريکه، که هه‌موو که‌سه‌کان ده‌توانن به‌دواي يه‌کتريدا بگه‌رێن و ئاگايان له‌يه‌کتري بێت، کاتيک له‌هه‌واري کۆچه‌رييه‌کاندا يا له‌گونديکا يا له‌شاريکي بچووکدا ده‌ژیت، هه‌موو که‌سه‌کان ئاگاداري کاروبار و چۆنيتي ژياني يه‌کتري. هه‌مووان ده‌زانن چی ده‌خۆيت؟ بۆکۆي ده‌چیت؟ چی له‌به‌رده‌که‌يت و چیت زانیوه؟ عەلي خان و پەري خانم ده‌يانويست برۆن بۆ شوينیک هېچ که‌س نه‌زانیت چی ده‌کن.. له‌پاره‌وي قوتابخانه‌که‌دا خه‌لکي دانیشتبوون يا نووستبوون، هه‌موويان له‌نا ئوميديدا سه‌ريان داخستبوو. خان چه‌ند که‌سيکي نارد تاکو له‌گه‌ل پياوماقول و ريش سپياني گونده‌که‌دا قسه‌بکه‌ن، به‌لکو رینگه‌چاره‌يه‌ک بۆ به‌خاکسپاردنی مردووه‌کانيان بدۆزنه‌وه. خه‌لکه‌که‌ ده‌يانگوت ئەوه تاوانه ئەم مردووانه له‌ژووريکا دانراون و به‌خاک نه‌سپێردراون. له‌وکاته‌دا عه‌بدولعه‌لي بلند و حاجي رۆسته‌م هاتنه‌ ژووره‌وه و گوتيان وا چه‌ند که‌سيکي خێرخواز. گۆريان هه‌لکه‌ندوه هه‌ر ئیستا مردووه‌کان به‌خاک ده‌سپێرين. با، برۆين خيرا نوێژی مردوويان له‌سه‌ربکه‌ين. به‌زووي نوێژيان له‌سه‌ر کرا و به‌خاکيان سپاردن. ئەمجاره‌ که‌س به‌مني نه‌گوت نوێژی مردوو بکه‌م. چونکه ئەمجاره‌يان فير ببووم چۆن نوێژی مردوو ده‌کریت. کاری ئەم ولاته‌ي ئیمه ئەوهايه کاتيک له‌شتیک نازانيت به‌زۆر په‌لکێشت ده‌کن و کاره‌که‌ت پێته‌نجام ده‌دن، کاتيک شاره‌زاييت و سه‌ر له‌کاره‌که‌ ده‌رده‌که‌يت کاره‌که‌ت پێناسپێرن. لێره‌دا يادي خه‌ينساي بيچاره‌هاته‌وه يادم که من نوێژی مردووم له‌سه‌ر کرد. دواي نانخواردنی نيوه‌رۆ ده‌فته‌ره‌که‌م ده‌رکرد بۆ نووسينه‌وه‌ي ياده‌وه‌رييه‌کانم. ده‌ستمکرد به‌نووسيني بری ئەو زيانانه‌ي له‌خه‌لکه‌که‌ که‌وتبوو. فه‌ره‌اد توپکائلو گوتي يه‌ک خوشتر، هه‌ژده‌ سه‌ر مه‌ر تو بز، يه‌ک ولاخيش

ئیس‌تا حه‌وت مه‌رو یه‌ک و لاخ‌م ماوه. ره‌زای توپ‌کانلو بیست‌و‌چوار مه‌ر، شه‌ش بز، یه‌ک حوشت‌ری هه‌بوو. گو‌تی ئیس‌تا ته‌ن‌ها س‌ی مه‌رم ماوه، له‌و کاته‌دا فرمی‌سک به‌ چاوه‌کانیدا ده‌هاتنه‌ خواره‌وه و گو‌تی موه‌ه‌ندیس هه‌زار و گه‌دا ماینه‌وه. ئیس‌تا نازانم چی بکه‌م؟ ده‌بیت روو بکه‌مه‌ کو‌ی؟ خانه‌کانیش هه‌زار بوون، ئیتر خانیش نامینن، ئیمه‌ش جگه‌ له‌ ئاژه‌لداری هیچ کاریکی تر نازانین. گوتم ژن و مندالت هه‌موو سه‌لامه‌تن. گو‌تی به‌ل‌ی سوپاس ب‌خودا. گوتم ته‌مه‌نت چه‌نده؟ گو‌تی س‌ی و حه‌وت سال‌م. گوتم دل‌نیابه‌ برسی نابن. گو‌تی خودا بکات په‌ریشان نه‌بین، من خۆم ده‌روم ب‌خ‌شاره‌کان کریکاری ده‌که‌م، به‌لام نازانم ژن و منداله‌کانم به‌کی بسپیترم؟ پرسیارم له‌ هه‌ر که‌سیک ده‌کرد لانیکه‌م س‌ی به‌شی ئاژه‌له‌کانی له‌ده‌ستدا‌بوو. منیش گریانم ده‌هات ب‌ویان. ئه‌و خه‌لکه‌ به‌و هه‌موو هه‌زاریه‌وه، به‌لام نه‌فسیکی به‌رزیان هه‌بوو. سروشت وه‌لای خستبوون، ئه‌وان پارووه نان و که‌شکیکیان ده‌ستده‌که‌وت، ئیس‌تا ئه‌و پارووه نان و که‌شکه‌شیان له‌ده‌ستچووه.

بیری لێیکه‌ره‌وه که‌سیک خاوه‌نی بیست‌و‌چوار س‌هر مه‌ر و شه‌ش س‌هر بز بووه، که‌چی خۆی به‌ ده‌وله‌مه‌ند زانیوه، ئیستاش به‌ نه‌مانی مه‌ره‌کانی ئه‌ویش هه‌زار که‌وتوووه. شا ده‌یویست به‌م خه‌لکه‌ هه‌زاره‌وه ولات به‌ره‌و ده‌روازه‌یه‌کی پیشکه‌وتنی گه‌وره‌ به‌ریت. ئه‌وه بوو خۆی کۆتاییه‌که‌ی بینی. هه‌ر که‌سیک بیه‌و‌یت ئه‌و خه‌لکه‌ به‌و جو‌ره‌ هه‌زار بکات، خۆی کۆتاییه‌که‌ی به‌باشی ده‌بینیت..

من مامۆستایه‌کی خانه‌نشینی زانکۆ بووم، له‌ سالی (۱۳۹۱-۲۰۱۲) دا هه‌ستم به‌ هه‌زاری خۆم ده‌کرد، به‌ ته‌واوی هه‌ستده‌که‌م که‌ من و چه‌ند ملیۆن که‌سی وه‌ک من هه‌زار که‌وتووین، تا‌کو چه‌ند که‌سیکی دیاریکراو ده‌وله‌مه‌ند بین. ئه‌وانه‌ی که‌ ده‌بنه‌ هۆکاری ئه‌م کاره‌ نا‌ره‌وايه‌ ده‌بیت به‌ ئیش و ئازاره‌وه س‌هر بنینه‌وه، ئه‌وه قسه‌ی من نییه، به‌لکو قسه‌ی خودای گه‌وره‌یه. من نزیکه‌ی په‌نجاو‌پنج سال هه‌ولم دا تا‌کو له‌ هه‌زاری بزگارم ببیت، به‌لام له‌نا‌کاو له‌ ماوه‌ی بیست رۆژدا نرخی پارهی ولات نیواونیو دا‌به‌زی، ملیۆنه‌ها که‌سی وه‌کو منیان هه‌زار کرد، چه‌ند هه‌زار که‌سیش بوون به‌ ملیاردیز. خودای گه‌وره‌ ره‌حم به‌کریکار و فه‌رمانبه‌ره‌ هه‌زاره‌کان بکات که‌ مووچه‌یه‌کی که‌م دینه‌ ده‌ستیان و به‌شی هیچیان نا‌کات.

با بگه‌رینه‌وه ب‌خ‌سالی (۱۳۴۸-۱۹۶۹) رۆژ دره‌نگ بوو، بانگی ئیواره‌شی دا بوو، هیش‌تا هیچ هاوکاری و خزمه‌تگوزاریه‌ک به‌و خه‌لکه‌ سه‌رگه‌ردانه‌ نه‌گه‌یشتبوو. به‌ گشتی چواره‌ که‌س مرده‌بوون. یازده‌ که‌س له‌ کۆچه‌ریه‌کان و س‌ی که‌سی خه‌لکی گوندی راجی. عه‌لی خان بانگی کردم و گو‌تی موه‌ه‌ندیس ئه‌و خه‌لکه‌ دلته‌نگ و جه‌رگ

سووتاون، واز له پرسپارکردن و نووسين بهيته، وهره مه‌راسيميك ريکبخه با ئو خه‌لکه هه‌نديک بگيرين و کلوکوي دليان دامرکيته‌وه و خاوه‌ن مردووه‌کان نارام بينه‌وه. گوتم به‌سهرچاو ههر ئيستا خه‌لکه‌که ئاگادار بکه‌نه‌وه و منيش ناماده‌م. علي خان بانگي حاجي روسته‌مي کرد و گوتم موهه‌نديس دهيه‌ويت مه‌راسيميك سازبکات خه‌لکه‌که کوبکه‌ره‌وه. حاجي روسته‌م و حاجي ره‌زا و عه‌بدول بلند و چه‌ند که‌سيکي تر خه‌لکه‌که‌يان ئاگادارکرده‌وه. پينانگوتم له راپره‌وي قوتابخانه‌که دابنیشن. موهه‌نديس مه‌راسيم ده‌گيرنک. منيش چووم و ده‌ستمکرد به‌ خویندني مه‌راسيمي ئيمام حسين. پاشان باسي ده‌رديسه‌رييه‌کاني هه‌زهره‌تي زه‌ينه‌بم بق کردن، ئو خه‌لکه به‌ جوړنک که‌وته‌ن گريان که‌ خوشم گريانم ده‌هات، سه‌يرم کرد حاجي علي خانیش هو‌ن هو‌ن ده‌گری، له هه‌موو ته‌مه‌ندا گرياني به‌و جوړه‌م نه‌بينيوو. نه‌مزاني گريانه‌که چه‌ندی بق ئيمام حسين و ئيمام زه‌ينه‌ب بوو، چه‌نديشي بق له ده‌ستداني که‌سه‌ خو‌شه‌ويسته‌کانيان و بق له ده‌ستداني مه‌ر و خوشتره‌کانيان بوو، چه‌نديشي بق هه‌ژاري و ئاينده‌ي خو‌يان بوو. ده‌زانم که‌ نه‌ من ويستم مه‌راسيمه‌که‌ ته‌واو بکه‌م و نه‌ ئه‌وانيش ويستيان ته‌واو بيئت. کاتنک مه‌راسيمه‌که‌م ته‌واو کرد عه‌بدولعلي گوتم موهه‌نديس من نه‌مه‌دزاني تو شاره‌زاييت له مه‌راسيمدا هه‌يه، به‌ راستي به‌ خویندني مه‌راسيمه‌که‌ي تو که‌ميک دلم هاته‌وه سه‌رخو، مه‌ره‌کانم هه‌موو له‌ده‌ستداوه، تازه زيندو نابنه‌وه، هه‌مه‌ده‌کرد بگريم، به‌لام له به‌رچاوي ئو خه‌لکه نه‌ده‌کرا بگريم، باش بوو به‌ مه‌راسيمه‌که‌ي تو، هه‌موومان که‌فوکولي دلمان رشت، ئيتر له ئه‌مرو به‌ دواوه من ئاژه‌لداري ناکه‌م و ده‌چمه که‌ناري رووباري ئه‌تراک له‌وي خه‌ريکي کشتوکال و په‌موو چاندن ده‌بم.

پاشان ئو ههر ئو کاره‌ي کرد که‌ گوتم. ئو چه‌ندين سال له که‌ناري رووباري ئه‌تراک خه‌ريکي کارکردن بوو. گونديکي بن ئاوي له‌نيوان جاده‌ي (پيش قه‌لا و ئاغمزار) دا دروستکرد خو‌ي و بنه‌ماله‌که‌ي له زه‌وييه‌کاني ده‌م رووباره‌که کریکاربيان ده‌کرد، تا سالي (۱۳۶۴-۱۹۸۵) چه‌ند جارنک سه‌ردانم کردن، ئو پياويکي زور خو‌راگر و ئازا بوو، له ده‌يه‌ي (۱۳۷۰-۱۹۹۱) دا کوچي دوايي کرد. دواين جار له‌گه‌ل چه‌ند هاورنیه‌کمددا له هاوريني (۱۳۹۱-۲۰۱۲) دا چووم بق ئو ناوچه‌يه و له هه‌والي کوره‌کانيم پرسى، به‌لام هيچيان له‌وي نه‌مايوون، رو‌يشتبوون بق بو‌جنوورد و دي‌هاته‌کاني تر، ته‌نها ياده‌وه‌رييه‌کانيان له‌وي جيمابوو.

شه‌و هه‌واليان هيتا که‌ حاجي وه‌لي خاني قاره‌مانلو نزیکه‌ي هه‌موو مه‌ره‌کاني له‌ناو چوون. به‌فر و سه‌هولبه‌ندان خانه‌کاني مالو‌يران کردبوو. حاجي وه‌لي خان هه‌قه‌

مندالی هەبوو، ئەو پاشان ئەو چەند سەر مەپەڕی کە مابووێ فرۆشتنی و لە خۆرئاوای شارێ بۆجنوورد لە نزیک بەنزیخانە کە زەوی کەری و کێلگەیی مریشک بەخێوکردنی دامەزراند. من دوایین جار ئەوم لە سالی (۱۳۵۸-۱۹۷۹) دا بینی و لە (۱۶-۲-۱۳۹۱=۶-۲۰۱۲) دا سەردانی کۆری کچە کەیم کرد لە بۆجنوورد.

لە کاتژمێر یازدەهێ شەوی (۷ی مانگی دەی = ۲۸ی کانونی یەكەم) دا پلەیی گەرما بیست و حەوت پلە ژێر سفر بوو، کە شناسی مەشەدیش هەمان ژمارەیی بلۆکێردەو. سەرمایەکی زۆر ترسناک بوو. ڕینگەیی پەنجا مەتری نیوان قوتابخانە و نەخۆشخانە کە زۆر بە ئەستەم هاتوچۆی پێدا دەکرا. برزوو و عەبدال و فەریبۆرز لە نەخۆشخانە دەرچوو بوون، لە گەل هاورێ و هاوتەمەنەکانی خۆیاندا لە راپەرەوی قوتابخانە کە یاری تۆپینیان دەکرد وەک ئەوێ هیچ شتێک ڕووی نەدا بێت، «یەلە» ش وریا ببوو وە و هاوکاری کچە فەرەنسێیەکانی دەکرد، بە بەردەوامی لە گەل ئەواندا بوو، لێیان جیا نەدەبوو وە و هەر کاریکیان پێتسپاردایە ئەنجامی دەدا، دەست و دەموچاوی زۆر خاوین بوو، پێلاوەکانیشی بۆیاخ کردبوو، چەند شەویک بوو ئەوم نەبینی بوو، ڕۆژێک گۆتم «یەلە» شەو لە کۆی دەخەوێت؟ گۆتی خوشکە فەرەنسێیەکانم قەرەوێلەیان داومەتی لە سەری دەخەوم. گۆتم لە کۆی؟ گۆتی ئەوانە شەوان من دەبەنەو بۆ مالی خۆیان. دوو ڕۆژ دواتر «یەلە» م بینییەو سەیرم کرد چەند وشەییەکی فەرەنسی فێربوو.

خواردن و خواردەمەنی لە گۆندە کەدا لە تەواو بووندا بوو، ڕینگەکانیش نەکرا بوونەو. هیچ ئۆتۆمبیلێک لە ئاشخانە و تورکمان سەحراوە هاتوچۆیان نەدەکرد. هەموو ڕینگەکان بەهۆی سەهۆلبەندانەو داخرا بوون، بەلام پەیوەندییەکانی من لە گەل عەلی خان و بنەمالە کەیی گەرموگۆرتەر ببوو. دواي مەراسیمە کە پەری خانم گۆتی حسین مەراسیم زۆر باش دەخوینیت. گۆتم خۆتۆ پێشتریش گۆیت لە خویندنی مەراسیمی من بوو. گۆتی سالی پار لە رەشمالە کەیی گۆلبە هاردا مەراسیمیکت خویند، ئەو کاتە حەزەمە کرد بە یەک فیشەک میتشکت بپێژینم، بەلام ئەمجارە فرمیتسک بە چاواندا هاتە خوارەو. گۆتم فرمیتسکە کانت بۆ من بوو یا بۆ گیان لە دەستدانی ئەسپە کەت؟ گۆتی بە هەرچیت باوەر هەیه هەژاری و مالویرانی ئەو خەلکە و مەرگی ئەو چەند کەسە منیان هێتایە گریان، جا باوەر دەکەیت یان نا ئەو کەیفی خۆتە، بەلام تۆ وا بێردە کەیتەو چونکە من کۆمۆنیست مەروڤ نیم؟ گۆتم وا نییە کاتێک بینیم لەو سەرمایەدا مندالە پێنج سالی کەیی خەینسات لە باوەش گرتبوو، گەرمت دەکردەو تینگەیشتم کە تۆ چ هەست و

مېهره بانښه کت هه يه. گوتی دلّم زور تهنگه هه زده کهم به يه که وه هه نديک قسه بکه ين. گوتم باشه، به لام به و مهرجه ی قسه کانمان باسی سياسهت نه بيت. گوتی تو له من تو به يت؟ خه ریک بوو بلّيم به نده ی خودا چوّن تو به ليت تو به نيم، له کاتنکدا تو ويستت من بکوژيت، خوت و خوشکه کانت به نياز ی مردن ليتان دهدام، به هو ی تو وه ساواک دؤسيه يه کی گه وره ی بؤ کردومه ته وه، که هينشتا ديار نييه له دوايدا چي پرووده دات؟ سه يريکی کردم و چاوه پروانی وه لام بوو، به بي ويستی خوم، گوتم کاتنک سه يری تو ده کهم جگه له هونه ر هيچی تر له تودا نابينم.

چاوی به دين دهره پيت و کويز بيت
له ديدی خوی خوش له هونه ريش ده گريت
گر هونه ريکت هه بيت و هفتا خوش
دؤست جگه له هونه ره کهت هيچ نابيت

پنکه نينکی کرد و گوتی جگه له جوگرافيا له نه ده بيشدا شاره زايث هه يه؟ دياره .
 گولستانيشت له به ره..

عەلی خان نزيکە ی سه دو په نجا سه ر مه ر ی دابه شکرد به سه ر خەلکی هه واره که يدا، نه وه هاوکارييه کی باش بوو، بؤ نه و خه لکه هه ژاره، خوشترينکيشی دا به برزوو. رۆژيکیان هه وا زور سارد نه بوو عەلی خان و عه بدولعه لی بالند دوو ئوتومبيليان به کریگرت و چه ند که سيکیان له گه ل خویاندا سوارکرد و رۆيشتن بؤ هه واره که. واته بؤ نه و شوينه ی چه ند شه ويک له وه به ر هه موو ئاژه له کانيان تياچوون و خوشمان هينده ی نه مابوو تياچين. نه و که لوپه لانه ی ليتان جيمابوو کویان کردبووه وه و هيتابوو يانته وه. منيش له گونده که دا مابوومه وه و سه رداننکی به شی چاره سه ری نه خوشی گه ريم کرد و هه نديک قسه م له گه ل کردن نه خوشه کانی نه وئ زوربه يان کيشه ی جه ستیان هه بوو. توانای کارکردن يان که مبوو. له نه خوشخانه که دا راهيتان يان پیده کردن و فیريان ده کردن که باوه ريان به خویان هه بيت. وایان لیده کردن چوّن دووباره بگه رينه وه نيو کومه لگه، چوّن کار بکه ن؟ فیری پيشه ده ستیه کانيان ده کردن، ئاماده يان ده کردن تاکو بگه رينه وه بؤ ژيانی ئاسایی. هه نديک له و نه خوشانه پنکه وه زهماوه ندان کردبوو.

نه و سئ خوشکه فه رهنسيه کؤچه رييه کانيان فیرده کرد چوّن بچه تواليت، فیريان ده کردن هه ميشه دوا ی چوونه تواليت ده بيت ده ستیان به ئاو و سابوون بشوّن، فیريان ده کردن که ده وره به ری خویان گسک بدن و شوینی نووستن و دانيشتيان خاوین رابگرن. «يه له» ش ده هات و ده يگوت نه و خوشکانه گوتويانه راپه وه که جوان گسک

بدن و پيسيه کانيش کوبکه نه وه و بيانکه نه نيو سته لى خوله کانه وه. «يه له» ببوو به و ته بيژى کچه فېره نسيه کان. چوار مال له وانه لى له هواره کى عېدولعللى بلند بوون، هر له گونده که کارى به خيوکردنى مانگيان ده سته و تېوو. به هر مالکيان ژوورنکيان پيدان و نيشته جى بوون و ده يانگوت خودا گه وره يه. برزوو بيتاقهت و غه مگين بوو، رږڅيک هاو ته مه نه کاني خوى له ده وړى کو بوو بوونه وه، گوتم برزوو بډچى وا دوش داماويت؟ غه فار گوتى ته وه ده زگيرانه کى مردووه. غه فار هر ته وهنده لى گوت و برزوو په لاماريدا، تا من فريا که وتم له يه کيان بکه مه وه غه فار چهند شه قينکى خوارد و له لوتيه وه خوښ هات. پاشان له يه کم کردنه وه و منيش پيم سېر بوو، گوتم بډچى برزوو ده زگيرانى هه بوو تا کو بمریت؟ چونکه له و چهند رږڅه دا کچى گه نچ نه مرد بوو. تن ها ژنى گه نچ که و تېوون يا به هوى سهرماوه مردبوون. ته وانه لى تریش که مردبوون يا پير بوون يا مندا ل. ويستم بېرسم ته و کيشه يه چيه؟ عېدال په نجه کاني خسته نيو لوتيه وه. ئيدى منيش چيدى پرسيارم نه کرد. کاتیک له گهل عېدالدا تن ها ماینه وه گوتم ته و بابه ته چى بوو؟ گوتى ته وه، برزوو ماکه رينکى هه بوو ته و ماکه ره له به فېره که دا مرد. غه فار سهرى خستيووه سهرى و پينگوت بوو تو له بهر خاترى ده زگيرانه که ت نه چوويت بډ شار بډ کارکردن، ته و ده زگيرانه که شت مرد ئيتر ليره کارت نه ماوه و برږ بډ شار. ديار بوو برزوو بډ خواردن له هيچ شتیک نه ده گه رايه وه بډ تيرکردنى نه فسيشى له هيچ شتیک نه ده گه رايه وه، ته و کوړه گه نجه وهک فېشه کى ئاگراوى وابوو هيچ کاتیک بېکار نه بوو له سه خترين کاتدا ته و بډ جووله نه بوو. مارمېلکه، مار، که رویشک، به راز، گورگ و رږوى ده کوشت و ده بخواردن. پاشماوه لى ته و مه رانه لى که گورگ خواردبوونى ته وانه شى ده خوارد. ده يگوت بډ که ساني برسى له و چوله وانيه دا حرام و حلال هيچ مانايه کيان نيه.

من هه موو رږڅيک ياده وه رييه کاني خوم دهنووسيه وه. دوا نيوه رږځانېش مه راسيمم رږځکه خست. واته خه لکه که خويان ده هاتن ده يانگوت موه نديس کاتى مه راسيمه. رږڅيکيان برپار وابوو له مزگه وتى گونده که مه راسيميان بډ بخوښم، تا کو خه لکى گونده که ش هه موويان بين بډ مزگه وت و گوئ له مه راسيمه که بگرن. هه و زور سارد بوو، مزگه وتيان باش گهرم کردبوو، خه لکينکى زور کو بووونه وه. منيش چوومه سهر مينېر ويستم باسى موسييه تى مندالانى موسليمى کوړى عه قيل بکه م، که سهرم کرد ته و پياوه مه دهنه لى ليکولينه وه لى گهلدا ده کردم هاته نيو خه لکه که وه. زانيم که سيک هه والى ته و مه راسيمه لى پيراگه ياندووه. هر بويه ته و يش هاتبوو تا راپورتيک بنووسيت.

منیش که مه‌راسیمه‌که‌م خویند، به‌جوریک خویندم که منداله‌کانی موسلیمیان کوشت و سهره براوه‌کانیان خستنه نیو ته‌نووری خولیه‌وه و له‌تاواندا بالنده‌کان به‌ئاسمانه‌وه ده‌گریان. له‌کوټایی مه‌راسیمه‌که‌دا، سه‌یرم کرد ئه‌و پیاوه‌خه‌ریکه فرمیسه‌که‌کانی ده‌سریت. کاتیک خه‌لکه‌که‌رؤیشتن ئه‌و چاوه‌روانی منی ده‌کرد. گوتی ئاغای پاپولی بۆچی تو شیخیت؟ گوتم ئیستا موسیبه‌تیک به‌رؤکی ئه‌م خه‌لکه‌ی گرتوه. ئاژه‌له‌کانیان له‌ده‌ستداوه، ئه‌م مه‌راسیمه‌ ئارامیان ده‌کاته‌وه. گوتم چاوم لیتوو توش گریایت. گوتی بۆچی من موسلمان نیم؟ ئیمه‌ش نوکهری ئیمام حسین‌ین. گوتم خودا قبولی بکات. گوتی به‌راستی پیتبلیم که‌سیک هه‌والی بۆهینام که‌تو ده‌ته‌ویت مه‌راسیم بگيریت. منیش بۆیه هاتم تاكو بزانم چی ده‌که‌یت؟ وامزانی ده‌چیته‌ سهر مینه‌ر و باسی سیاسه‌ت ده‌که‌یت، به‌لام کاتیک سه‌یرم کرد ته‌نها مه‌راسیمیک بوو هیچی تر، به‌راستی مه‌راسیمیکی دلنشین بوو، منیش به‌هوی ئه‌و مه‌راسیمه‌ی خویندت و ئیمام حسینت بیره‌ینامه‌وه. ئه‌وا ده‌رؤم دۆسیه‌که‌ت وه‌ک ئاو لیده‌که‌م. گوتم وه‌ک ئاو لیکردن مانای چییه؟ گوتی به‌جوریک دۆسیه‌که‌ت بۆ ده‌نوسم وه‌ک ئه‌وه‌ی هیچ شتیک نه‌بوو بیت و هه‌رگیز بانگت نه‌که‌ن. گوتم بۆم ده‌رکه‌وت که‌توش به‌راستی باوه‌ریکی توندت به‌ئیمام حسین هه‌یه. گوتی پیتانگوتوم که‌مه‌راسیمه‌که‌ت تۆمار بکه‌م، به‌لام ئیمه‌ش موسلمانین، ئه‌گه‌ر مه‌راسیم سیاسی نه‌بیت گوتی پیتادریت. ئه‌و پیاوه‌ بۆیه‌که‌مجار خزی به‌ناوی ئاغای حه‌یده‌ری به‌من ناساند هه‌ر چه‌نده‌ ده‌زانم که‌ئو ناوه‌ ناویکی خوازاو بوو. گوتی من له‌مه‌راسیمه‌وه بۆم ده‌رکه‌وت که‌تو که‌سیکی کۆمونیست نیت، من تا ئیستا وا بیرم ده‌کرده‌وه که‌تو راپۆرتت دابیت به‌سؤقیه‌ت، یا په‌یوه‌ندیت به‌په‌ری خانمه‌وه هه‌بیت و بۆیه هاتوویت تاكو به‌یه‌که‌وه‌ دژی حکومت کاریک بکه‌ن، به‌لام ئیستا بۆم ده‌رکه‌وت تو و په‌ری خانم ئاوتان به‌یه‌که‌جۆگه‌دا ناروات، به‌لام وریابه‌ نه‌که‌ویت ده‌ویانه‌وه. گوتم دلنیا به‌هه‌ر رینگه‌ بکریته‌وه من لیزه‌ ده‌رؤم. حه‌یده‌ری گوتی به‌رنامه‌یه‌که‌هه‌یه‌که‌ ئه‌مانه‌ له‌شوینکا نیشته‌جی بکه‌ن.

ئاغای حه‌یده‌ری خودا حافیزی کرد و رۆیشت. من ئیتر هه‌رگیز ئه‌وم نه‌بینیه‌وه. هه‌والی قسه‌کردنی من و حه‌یده‌ری هه‌ر هه‌مان کات به‌عه‌لی خان گه‌یشتوو. به‌راستی ده‌زگای زانیاری و دژه‌ زانیاری باش کاریان ده‌کرد. هه‌ستمکرد عه‌لی خان دووباره‌ لیم که‌وتۆته‌وه گومان، هه‌ر خۆم سه‌رجه‌م قسه‌کانم بۆعه‌لی خان گێرایه‌وه. ئه‌ویش گوتی ئه‌وانه‌ ده‌یانه‌ویت له‌ئاوی لیڤدا ماسی بگرن، ده‌یانه‌ویت ئیمه‌ نیشته‌جی بکه‌ن. بۆیه‌که‌مین جار حه‌یده‌ری کورپی عه‌لی خان گوتی باوکه‌ من ئاماده‌م له‌شوینکا

نیشته جیبیم، خه ریکبوو له نیو ئه م سه هۆل به ندانه دا هه موو ئه و خه لکه به کوشت بدهین، تازه هه موو مه ره کانمان له ناوچوون، ئه مهش بوو به ژیان، مه گهر خه لکی ئه م دونیا به گوشت و شیر ناخون، منیش ده رۆم له گوشه به کدا پارچه زه وییه ک ئیجاره ده که م و خه ریکی کاری کشتوکال ده بم، یا ئوتومبیلک ده کړم و ده بم به شوفیر. عه لی خان به توو به ییه وه گوتی هه ر ئه وه ماوه پیمان بیلین کور ی عه لی خان بووه به خزمه تکاری خه لکی، چه ندین پشته خانی خومان به سه ر خه لکیدا سه پاندووه، که چی ئیستا کوره که مان ده یه ویت ببیت به نوکه ری خه لکی. رۆله گیان ئیمه چه ندین پشته خانین، خانی هۆزه کورده کانی خوراسان، پیش ئه وه ی بیتن بو خوراسان باپیره گه وره مان وه ک به شیک له خانه ئازاکانی کوردستان له ده ور به ری مه هاباد و سه رده شت و بانه بوون. ئیستا بۆچی به سه رمایه ک و به له ده ستدانی که میک سامان خۆت ده ور بیتیت. تو کور ی منیت پنیوسته هه میشه کاریک بکه یت لانی که م چوار که س به هوی تووه نان بخون. هه یده ر گوتی باو که گیان خو من قسه یه کی ئه وتوم نه کردووه. عه لی خان گوتی ته نا ده ته ویت په ری خۆت له ئاو هه لکیشیت، ئه ی ئه و خه لکه ی که له گه لئدان چیان لیده که یت؟ من ده لیم ده رۆم بو تاران و له مه یدانی بار کار ده که م، به لام ژیا نی ئه م خه لکه ش ده سته به ر ده که م، ئه وه تا هه موو رۆژیک ده رۆم له گه ل پیاوما قولانی ئه م گونده قسه ده که م تا کو رازیان بکه م چه ند که سیک لیره دایمه زرینن، ئه وه تا چوار که سیان بردن بو کیلگه ی به خیو کردنی مانگا و ژووریشیان پیداون، به لئینیان پیداو م کار بۆیه ک دوو که سی تریش بدۆزنه وه، ئه گهر ئه م خه لکه خوینده وارییان هه بووایه چه ند که سیکیش له فه رمانگا کانداده مه زران. هه یده ر گوتی خوینده واری تا پۆلی چه ندیان ده ویت؟ من ئاماده م برۆم ببم به کارمه ند له فه رمانگه یه کدا. ئه مجاره ش عه لی خان توو به بووه وه و گوتی رۆله تو نابیت ببیت به نوکه ری ده وله تی کو ده تا چی! نانت هه رام ده بیت، تو تا چه ندت خوینده وه؟ کاتیک پیمده گوتیت برۆ بخوینه، به لام تو ده تو یست ئه سپسواری بکه یت. عه لی خان رووی کرده په ری خانم و گوتی ئه مهش رۆیشیت بخوینیت، به لام کاریکی کرد که بینیرنه وه بو ئه و ده شته. په ری خانم پینا خوش بوو، هه لسا و رۆیشته گو شه یه که وه و منداله که ی خه ینسای خسته باوه شییه وه. به و منداله وه خو ی سه رقال کرد. عه لی خان رووی کرده کوره که ی گوتی تو سالت خوینده وه، ده ته ویت ببیت به چایچی، دلنیا به شتیک له وه زیاترت ناده نی، تو هیچ مه ترسه من هه موو خه رجیه کی تو ده کیشم. خانم جان گوتی ئه وه چیتانه؟ خو ئه مه یه که م جار نییه مه ره کانمان ده مرن، دووباره هه لده ستینه وه هیچ خه فته مه خون، هیچ که سیکتان نابیت بین به نوکه ری

حکومت. بۇ يەكەمىن جار بوو ژنى سى‌هەمى عەلى خان كە داىكى سى مندايشى بوو بەو شىۋەيە قسە بىكات، تا ئەو كاتە جگە لە قسەى سادە قسەى ترم لەو ژنە نەبىستبوو. گوتى عەلى خان راستدەكات، چ منداڵەكانى من، چ خوشك و براكانيان نابىت بىن بە نۆكەرى حكومت، من هيشتا داخى براكەم وا لە سنگمدايە، مەگەر ھەر ئەوان نەبوون براكەى منيان كوشت، گویت لىبىت ھەيدەر ھەر ئەوان بوون كە براكەى منيان كوشت، تو ئىستا چوار مەپت مردوو ھەچى دەستەوستان بوويت. ھەيدەر گوتى خانم جان من لە دەست ئەم چۆلەوانى و سەرما و گەرمایە ماندوو بووم. پەرى خانم لە گوشەيەكى ژوورەكەو گوتى من لەگەل باوكمدا دەپۆم بۇ تاران. ھەيدەر گوتى نەخىر پىنگايەكى تەرت ھەيە. ئەوان ھەموويان تۆرە بوون، قسەى بىسەرۋەريان دەكرد، بە جۆرىك قسەيان دەكرد كە پىشتەر بەو جۆرە قسەيان نەكردبوو، پىشتەر لە بەردەمى عەلى خاندا نەياندەتوانى يەك قسەبەكن.

پەرى خانم گوتى دەزگای ساواک دەيان جار بە منيان گوتوو تەنيا پەشىمان نامەيەك بنووسە و پىگەت پىندەدەين بچىت خويندەنەكەت تەواوبەكەيت و ببىت بە ئەندازيار. ھەيدەر گوتى وا نىيە راستىيەكەى بلى، پىيانگوتىت كە بچىت ببىت بە كارمەندى ساواک و ھاورپىكانت بەگرتن بەدەيت، ئەوكاتە پىگەت دەدەن بچىتەو سەر خويندەنەكەت. پەرى خانم گوتى من چىم كردوو؟ بەم سەھۆلبەندانە لە تەنىشت تۆو دانىشتووم. عەلى خان گوتى بە ھەمووتان دەلیم تاكو من لە ژياندايم ھەر كارىك كە من پىمگوتن پىويستە لە سەرتان جىبەجىنى بەكن، من نە دەمەوئىت كچەكەم ببىت بە ئەندازيار و نە دەمەوئىت ببىت بە نۆكەرى حوكومەتى كودەتاچى، بەلكو دەمەوئىت لەو دەشت و كىو ھەژوگيا بخۆن، پەشىماننامەش مەنووسە. ئەگەر پەشىماننامەش دەنووسىت لەم كار و كردەو نەبەجىيانەت بىنووسە. پەرى خانم گوتى دووبارە دەست پىكردەو... عەلى خان گوتى بەلى دەستمان پىكردەو، سەد جارى تەرىش دەستى پىدەكەينەو. ئەم براى موھەندىسە كە لەلامان دانىشتوو لە سىر تاكو پىياز ئاگادارى ژيانى ئىمەيە، ئىستاش ھەندىك لە ئىو دەلین ئەم بەندەى خودايە كارمەندى ئەم شوین و ئەو شوینە. عەلى خان بەردەوام بوو لە قسەكانى و گوتى پەرى خانم باش گوئى بگرە و باش بزانە ئەو ساواكپانەى خزمەت بە ولاتى خۇيان دەكەن زۆر بەشەرەفترن لەو كەسانەى كە نۆكەرى بۇ سۇفەت دەكەن. پەرى خانم گوتى ئىستا كى دەيەوئىت ببىت بە نۆكەرى سۇفەت؟ پەرى خانم گوتى سۇفەت رەش بىت، ئەو قسانەى كە من دەيانكەم ھەمووى راستىن. عەلى خان گوتى بەسە ئىتر دەمت دابخە و چىتر قسە مەكە، زۆر پەست و ناپەھەتم زياتر لە دوو

هەزار سەر مەرم تىداچوۋە! دوان لە شوانەكانم مردوون، ماين و حوشترەكانم فەوتان، خەلكانى ھەوارەكەم مردوون، ئامۇزاكەم و ھاوسەرەكەى بىبى مردوون، ئەردۆى بىچارە لە تەمەنى سى سالىيەۋە كار بۆ من دەكات وا خەرىكە دەمرىت، بەم حالەۋە چۆن ناپەحەت نابم؟ ئەگەر بەرۋوكەش خۆم بە بى كىشە نىشانەدەم ماناى ئەۋە نىيە كە خەم و خەفەتم نىيە. خانم جان گوتى سەرت سەلامەت بىت ئەمجارەش ۋەك جارانى پىشوو تر ھەلدەستىنەۋە. عەلى خان گوتى من تەمەنم گەيشتوۋەتە شەست و پىنج سال، ئىتر راستبوونەۋەم كۆتايى ھاتوۋە. لەناكاۋ لە پارەۋەكەدا دەنگە دەنگ پەيدا بوو گوتيان ئەسەد ھات. ئەسەدى كۆرە گەۋرەى خان ھاتە ژوورەۋە خەرىكبوو لەسەرمادا رەق دەبوۋەۋە. خان گوتى بۆچى بەم بەفر و سەرمایە رىگەت بربوۋە ۋە ھاتوۋىت بۆ ئىترە؟ ئەسەد گوتى زۆر بىرى ئىۋەم دەكرد دەمويست ھەۋالتان بزانم، لە تەنىشت زۆپاكەۋە جىگەيان بۆكردەۋە. ئەسەد پىاۋىكى گەۋرە بوو بە پىچەۋانەى كەپارى براىۋە ئەم كەسىكى بۆخۆش بوو، باسى بۆژى بەفر بارىن و كىشەكانى بۆ كرىن، كاتىك بەفر بارىن دەستىپىكرد بوو ئەو تەن ھا چەند كىلو مەترىك لەگوندى ئىنجەۋە دوور بوۋە. بە ھەر دەردىسەرىيەك بوۋە مىگەلەكەى گەياندبوۋە گوندى ئىنجە. ئەسەد گوتى حاجى رەحمانى توركمان ھەر كارىك لەدەستى ھات بۆ ئىمەى كرىد. لە مىگەلەكە تەن ھا شەش سەر مەرم مردار بوونەۋە. خەلكەكەش ھەموۋى سەلامەتبوون. عەلى خان زۆر سوپاسى خوداى كرىد و گوتى ئىۋە سى وچوار كەسى گەۋرە و بچووك، حاجى رەحمان چۆن جىگەى كرىدوونەتەۋە؟ ئەسەد گوتى ئەو ئىمەى بە سەر مالەكاندا دابەشكرد. ئەو بەرپىزانە نەيان ھىشت ئىمە خواردنى خۆمان بخۆين. جەۋھەر خانم گوتى زۆر باش ديارە كە ئىۋە خزم و كەسى يەكتىن، تۆش نىۋە توركمانىت. ئەسەد لە ژنى يەكەمى عەلى خان بوو، داىكى كورد بوو. ئەسەد گوتى لەم سەردەمەدا برا رەحم بە برا ناكات. پىاۋىكى توركمان پىنج بۆژە ميواندارى لە سى وچوار كەس كرىدوۋە، ئالفى بۆ ھەۋتسەدوپەنجا سەر مەرم و چەندىن ماين و شازدە حوشتر دابىن كرىدوۋە. ناىت ئىمە بلىتىن چۆنكە خزم و كەسى يەكتىن ئەركى سەرشانىيەتى؟ چۆنكە براكانى ئىمە نىۋە توركمانن. عەلى خان گوتى حاجى رەحمانى ئىنجەى پىاۋىكى پىاۋانە و خانەدانە. يەك كاتزمىر عەلى خان و مندالەكانى خەرىكى بەرنامەرپىزى بوون بربارىاندا كاتىك ھەۋا خۆش بوو ئەسەد بگەرپتەۋە بۆ توركمان سەحرا، ئەو چەند مەرەى مىگەلەكانى تر كە ماونەتەۋە تىكەلى مىگەلە مەرەكانى خۆى بكات.

بىبى جان بە عەلى خانى گوت خالۇزا لە ژوورەكەى ئىمەدا چوار مال بۆيشتوون.

ژووره که مان چول بووه، موهه ندیس بیت بۆ ئه وئ باشتره و له وئ باشتر پشوو دهدات. منیش که لویه له کانم هه لگرت و بۆیشتم بۆ ژووره که ی بیبی. شهو درهنگ بوو، پۆله کان پر ببوون له خه لکی سه رگه ردان. له پاره وه که شدا خه لک نووستبوون و له خه ویکي قولدا بوون، وا هه ستم ده کرد ئه م ژيانه یان خوشتر بیت له ژيانی نیو په شماله کانیان، ئه م چهند پۆژه خواردنی باشتریان خواردبوو، رهنگه باشتریش نووستبن، که متریش کاریان کردبوو، که متریش هیلاک ببوون، ده یانزانی که عه بدولعه لی بلند، عه لی خان، وه لی خان، حاجی محهمه د سلیمانی. ئیتر ئاژه لیان نه ماوه و چیت پر پیوستیان به کریکار نییه. ئه وان جگه له هیزی ده ست و بازووی خویان و منداله کانیان هیچ سه رمایه یه کی تریان نه بوو. چاوه پوانی ئه وه یان ده کرد کاریکیان ده ستبکه ویت، ئه وان جگه له هه وار و هۆز و خپلی خویان شتیکی تریان نه ده زانی، ته نانه ت زمانی فارسیشیان نه ده زانی. خه م و نیگه رانی به سه ر ئه و خه لکه هه ژاره دا زالبوو، ئه وان به ته وای چۆکیان دادا بوو، ته سلیم ببوون، ته سلیمی راستیه کان ببوون، ته سلیمی سروشت ببوون، ته سلیمی بریاری خانه کان ببوون... له ژووره که ی بیبی دا (۱۴-۱۵) که س نووستبوون، منیش له گۆشه یه که وه شوینیکم دیاریکرد بۆ نووستن. بیبی گوئی موهه ندیس خۆ بینیت چ به لایه کمان به سه ردا هات؟ پرودا وه که گه رماوگه رمه عه لی خان هیشتا به خوی نه زانیوه، ئه و زیاتر له دوو هه زار سه ر مه ری له ده ستداوه، میگه له که ی حه یده ری کوپی به ته وای له نیو چووه. حه یده ر له کاتی به فره که دا میگه له که ی به ره لا کردووه و خه لکه که ی خوی گه یاندووه ته شائاباد. هه ر بۆیه ش تیکرای مه ره کانی خوی و هی خه لکه که ش له ناوچوون. عه لی خانیش له ئه مرۆ به دواوه هه ر به ناو خان ده بیت و له خانیتی ده که ویت. بیبی گوئی هاوسه ره که ی منیش سه رده مانیک خان بوو، شوانیکی نا شاره زا له کاتی به هاردا میگه له که ی له نیو شیویکدا راگرتبوو له وکاتدا لافاو هاتبوو، ئاو هه موو مه ره کانی بردبوو، به شوانه که شه وه، ئیمه که ده لپین ئاژه لداری مالی بایه ئه وه ماناکه یه تی، هاوسه ره که م هیچ شتیکی تری نه بوو ته نا هه و میگه له ی هه بوو ئه ویش ئاو بردی، بۆیه ده سه ته وه ستان مایه وه ئیتر نه یوانی جاریکی تر میگه له مه ر دروستبکاته وه، هاوسه ره که م زۆر نا ئومید ببوو نه یده توانی کریکاریش بکات، به لام هه میشه هه ر خوی به خان ده زانی، تاکو دوو کاتژمیر پینش مردنیشی خوی به خان ده زانی، هه ر له به ر ئه وه ش که خوی به خان ده زانی سه رماکاری تیکرد و مرد، هه رچه نده پیمده گوت پیاهه که تۆ وا خه ریکیت له سه رمادا ده مریت، ئه و فره نجیه بده به سه رو شانندا به لام ئه و ده یگوت من خانم، ئه گه ر بشمرم فره نجی شوان به سه ر شانی خۆمدا ناده م. بۆیه

سه‌رما کاری تیکرد و مرد. له‌وه ده‌ترسم عه‌لی خانیش هه‌روه‌ک هاوسه‌ره‌که‌م می‌شکی تیک‌چیت و ببیته‌که‌سیکی نیوه‌شیت. پاشان هه‌ر خۆی گوتی، به‌لام عه‌لی خان له‌ تاران و بۆجنوورد خانوو و مالی هه‌یه، به‌لام هاوسه‌ره‌که‌م ته‌نها مه‌ری هه‌بوو هیچی تری نه‌بوو. بیبی گوتی پاش له‌ ناوچوونی مه‌ره‌کانمان ئیمه‌ش هاتین بۆ هه‌واری کو‌ری خاله‌که‌م. عه‌لی خان کو‌ره‌ خالی منه، له‌گه‌ل هاوسه‌ره‌که‌شما ئاموزا بوو. عه‌لی خان له‌ کاتی گه‌نجیتی مندا، داوای منی له‌ باو‌کم کردبوو، به‌لام باو‌کم رازی نه‌بیوو، باو‌کم ده‌یگوت ئه‌م عه‌لیه‌ زۆر خۆبه‌زلزانه و من ده‌زانم که ژنت به‌سه‌ردینیت، بۆیه‌ شوو به‌ که‌سیکی تر بکه‌یت باشته‌ره. دیاره‌ من چه‌ند سالتیک له‌ عه‌لی خان گه‌وره‌ترم، پاشان شووم به‌ مورته‌زا کرد. مورته‌زا کاروباری خرابی نه‌بوو، به‌لام باوه‌ری به‌ خۆی نه‌بوو، سه‌یرکه‌ بزانه‌ عه‌لی خان چه‌ند به‌ وره‌یه و باوه‌ری به‌ خۆی هه‌یه، ئه‌وه‌تا زیاتر له‌ دوو هزار سه‌ر مه‌ری فه‌وتاوه، به‌لام که‌ سه‌یری ره‌نگوپووی ده‌که‌یت هه‌ستی پیناکه‌یت، به‌لام عه‌بدولعه‌لی بلند له‌ ماوه‌ی ئه‌م چه‌ند رۆژده‌دا پشتی شکاوه، ئه‌و ته‌مه‌نی په‌نجا سال ده‌بیت ئیتر ناتوانیت میگه‌له‌ مه‌ر دروست بکاته‌وه. بیبی به‌ هیواشی قسه‌ی بۆ ده‌کردم ژووره‌که‌ش پڕ بوو له‌ خه‌لک، به‌لام نووستبوون. بیبی گوتی من ده‌زانم تۆ ئیستا‌ه‌زت له‌ په‌ری خانمه، جاری پینشو‌ه‌زت له‌ گلپۆ بوو، به‌لام گلپۆ شووی کرد و رۆیشت. به‌م کاره‌ساته‌ی به‌ سه‌رماندا هات عه‌لی خان ئیتر عه‌لی خانه‌که‌ی جاران نامینیت، تۆش که‌سیکی باش و رینکوپینکیت، ئه‌گه‌ر پیت باشه‌ چه‌ند رۆژی تر با هه‌فته‌ی مردوو‌ه‌کانمان به‌سه‌ربچیت، خۆم کاره‌کانت بۆ راسته‌پڕ ده‌که‌م، به‌لام په‌ری خانم کیشه‌ی کۆنی هه‌یه، پینۆسته‌ تۆ له‌ پینش هه‌موو شتیکدا ئه‌و کیشانه‌ بزانی. بیبی نه‌یده‌زانی له‌ژووری لیکۆلینه‌وه‌که‌دا حه‌یده‌ری و دوو ئه‌فسه‌ره‌که‌ هه‌موو به‌سه‌ره‌اته‌کانی په‌ری خانمیان بۆ باسکردووم.

سه‌رماکه‌ به‌رده‌وام بوو، به‌ رۆژ پله‌ی گه‌رمی ده‌ پله‌ی ژیر سفر بوو. به‌ شه‌ویش بیست پله‌ی ژیر سفر بوو. قو‌ره‌مه‌یدان ناوچه‌یه‌کی به‌رفراوان بوو، ته‌نها دامه‌زراوه‌یه‌کی گرنگ که‌ تیندا بوو بنکه‌ی هیزی ئاسمانی شائاباد و نه‌خۆشخانه‌ گه‌وره‌که‌ی گوندی راجی بوو، ئه‌و نه‌خۆشخانه‌یه‌ش تایبه‌ت بوو به‌ ئه‌و که‌سانه‌ی تووشی نه‌خۆشی گه‌ریی بیوون. ئۆتۆمبیل نه‌یده‌توانی هاتو‌چۆ بکات خۆ ئه‌گه‌ر هاتو‌چۆ بۆ بنکه‌ سه‌ربازییه‌که‌ هه‌بووایه‌ من پیمنه‌ده‌زانی.

هه‌مووان له‌ ژووره‌که‌دا نووستبوون، بیبی چه‌ند ریکاتیک نویژی کرد و منیش ده‌فته‌ر و قه‌له‌مم ده‌رکرد و ده‌ستمکرد به‌ نووسینه‌وه‌ی ببیره‌وه‌رییه‌کانم و پاشان

له‌پال ديواره‌که‌دا چوومه نيو کيسه خه‌وه‌که‌مه‌وه و لني نووستم. به‌ياني ئاسمان سامال بوو، تيشکي خور له پهنجه‌ره‌که‌وه هاتبووه ژووره‌وه. هه‌واي ژووره‌که‌که‌ميك پيسببوو. ورده ورده. ده‌نگه‌ده‌نگي خه‌لک له پار‌ه‌وه‌که‌دا په‌يدا‌بووه‌وه، هه‌موو پيزيانگرت بوو بۆ تواليت، ئاويش به‌ستبووي، رويشتن بۆ تواليت کاره‌ساتيک بوو، ژماره‌يه‌کي زور له‌و خه‌لکه به هيچ شيوه‌يه‌ک تواليتيان نه‌ديبوو، به‌لام کاتيک هاتينه گونده‌که يه‌که‌مين ئاموزگار يکردني به‌رپر سه‌کان که پينانگوتين، چونيتي رويشتن بوو بۆ تواليت. به‌رپر سه‌کان دانيشتيان له ده‌ره‌وه‌ي تواليت قه‌ده‌غه‌کرد بوو. به‌لام هيشتا مندالان و ته‌نانه‌ت به‌شيك له گه‌وره‌کانيش ده‌چوون له حه‌وشي قوتابخانه‌که‌دا، داده‌نيشتن. هه‌وا سارد بوو، ميتش و ميتشوله و بۆگه‌ن بلاو نه‌ده‌بووه‌وه، ئه‌ردوش به‌رده‌وام له تاو ئازار ده‌ينالاند، په‌نجه‌ي قاچه‌کاني به ته‌واوي ره‌شيبوون، منيش چوومه لايه‌وه و که‌ميك دلمدايه‌وه. خۆ ته‌ن‌ها هه‌ر ئه‌و واي لي نه‌هاتبوو، لانیکه‌م پازده که‌س په‌نجه‌کاني ده‌ست و قاچيان ره‌شيبوو. ئه‌و داماوانه به ده‌ست ئازاره‌وه ده‌تلانه‌وه، چاوه‌رواني ئه‌وه‌يان ده‌کرد بنيردرين بۆ بۆجنوورد. پزيشکي گونده‌که هه‌مان پزيشک بوو که راپورتي له سه‌ر من نووسي بوو، زور ئازايانه به‌ده‌ميانه‌وه ده‌چوو چاره‌سه‌ري ده‌کردن. دکتوريکي وريا و چالاک بوو. زور باش چاره‌سه‌ري ده‌کرد و راپورتي زور باشيشي ده‌نووسي. له گۆشه‌يه‌کي ژووره‌که‌دا دانيشتبووم و سه‌يري ئه‌و خه‌لکه‌م ده‌کرد که يه‌که يه‌که له خه‌و هه‌لده‌ستان، ئه‌وان نه‌يانده‌زاني ئوميد و ئاينده‌يان چيه‌؟ ئه‌وان ته‌ن‌ها خواردني سئ پوژي خويانيان نه‌بوو، ئه‌و جلو به‌رگه‌ي له‌به‌ريشيان دا بوو به‌رگه‌ي ئه‌وسه‌رمايه‌ي نه‌ده‌گرت، ژماره‌يه‌ک له‌وانه له‌تاو سه‌رما خويان خزانده‌بووه نيو کۆپاني گويدرئژ و سه‌ر جلي ئه‌سپ و حوشتره‌کانه‌وه. ئه‌و به‌شه ئارده‌ي که عه‌لي خان و عه‌بدولعه‌لي بلند پتي‌دا بوون ئه‌وه‌شيان نه‌ما بوو، له‌م دونيايه‌دا هيچيان نه‌بوو جگه له خويان و بازووي کارکردنيان، له‌و کاته‌دا کاريش ده‌ست نه‌ده‌که‌وت. موسا عه‌لي پياويکي ته‌مه‌ن چلوپينج ساله‌ي هه‌واره‌که‌ي عه‌بدولعه‌لي بلند بوو، چه‌ندين جار داواي له من ده‌کرد و ده‌يگوت موه‌ه‌نديس من له‌گه‌ل خۆتدا بيه بۆ شار و بمکه به‌نۆکه‌ري خۆت. پتم گوت من خۆم خويندکارم و هيچ کار يکم نيه‌يه. ده‌يگوت ئه‌وه نيه‌يه تۆ مه‌راسيم خوينتيکي باشيت، که‌واته تۆ پاره‌يه‌کي زوريشته هه‌يه. گۆده‌رز ته‌مه‌ني سئو حه‌وت سال بوو، هه‌شت مندالي هه‌بوو، ئه‌و له هه‌واره‌که‌ي حاجي محمه‌د سليمانی بوو، چه‌ندين جار هۆن هۆن ده‌گريا. ئه‌و ته‌ن‌ها بيستويه‌ک سه‌ر مه‌ري هه‌بوو، هه‌موويان فه‌وتابوون، ئه‌و ده‌يگوت به‌له‌ناوچووني مه‌ره‌کانم ژن و منداله‌کانيشم له‌ناو ده‌چن، ده‌يگوت ئه‌م سه‌رمايه چه‌نده

بۆ ئیمه خراپ بوو، ئهوهندهش بۆ خهلكی شار باش بوو، چونكه دهبیت ئیمهش بچین بۆ شار و لهوئ ببین به خزمهتکار و تۆکهری خهلكه دهوله‌مه‌نده‌کان. منیش گوتم هیچ مه‌ترسه، خودا گه‌وره‌یه حکومهت هاوکاریت ده‌کات. که وام گوت پنی سه‌یربوو. گوتی واته پۆلیسه‌کان ده‌بنه مرقوف و هاوکاری ئیمه ده‌کن؟ ئه‌و هه‌موو داموده‌زگا ده‌وله‌تییه‌کانی به پۆلیس ده‌زانی. له روانگهی ئه‌وه‌وه پۆلیس واته خه‌لكی چه‌وسینه‌ر و ئازاردەر. پۆژیک (۶-۷) که‌س له‌کریکاره‌کانی خانه‌کان هاتن بۆلام و لیم کۆبوونه‌وه و داوای پینمایان له من ده‌کرد، منیش پینم گوتن ده‌وله‌ت به‌نیازه هاوکاریتان بکات، له کۆتاییدا ئۆتۆمبیلی حکومهت دیت و له‌و ده‌روده‌شته کۆتان ده‌که‌نه‌وه و ئه‌م کۆشکه گه‌ورانه هی حکومه‌ته، دکتۆر و ده‌رمان هه‌ر هی حکومه‌ته، ئه‌م چه‌ند پۆژه‌ش که خواردن به‌ ئیوه دراوه هه‌ر هی حکومهت بووه. له پریکا هه‌موویان گوتیان بۆچی ئیمه ئه‌م چه‌ند پۆژه مالی حه‌راممان خواردوو؟ قاسم که پیاویکی ته‌مه‌ن په‌نجاوپنج سال بوو، گوتی من له ئیستا به‌دواوه یه‌ک پاروو له‌م خواردنه ناخۆم. یه‌کیکیان گوتی بۆچی ناخۆیت خۆ ئه‌و‌خواردنه هی حکومهت نییه، به‌لکو هی ئه‌و خه‌لكهی ده‌ره‌وه‌ن، هی فه‌ره‌نسییه‌کانه. گفتوگۆکه چوو هه‌ر ئه‌وه‌ی که مالی حکومهت و ولاتانی ده‌ره‌وه حه‌رامه یان حه‌لاله، له کۆتاییدا به‌ هه‌موومان قاسم‌مان رازی‌کرد که ئه‌و چه‌ند پۆژه‌ی تر که لێره ده‌مینێته‌وه، هه‌رچییه‌کیان پێدا ببخوات. پاشان عه‌لی خان پینگوتم هه‌ر پۆژه نا پۆژیک خوشتریک یا مه‌ریک سه‌رده‌برین، چونکه هه‌ندیک که‌س خواردنه‌که ناخۆن و ده‌لێن مالی حکومهت حه‌رامه. ده‌وله‌تیک که هه‌ژارترین که‌س خواردنه‌که‌ی به‌ حه‌رام بزانیته، چۆن ده‌توانیت به‌ پایه‌داری بمینێته‌وه. پاش ده‌ سال ئه‌و حکومه‌ته به‌و هه‌موو سه‌رباز و پۆلیس و ساواکییه‌ی که هه‌یبوو هه‌ر ڕووخا. له راره‌وه‌که‌دا ده‌نگه‌ده‌نگ په‌یدا بوو، له‌لایه‌ن خه‌لكی گونده‌که‌وه بۆ خواردنی به‌یانی دوو مه‌نجه‌لی گه‌وره نیسکیان هینا بوو. عه‌بدولعه‌لی بلند و غه‌فار چیشتی نیسه‌که‌یان دابه‌ش ده‌کرد، منیش قاپه‌که‌م هه‌لگرت تا برۆم نیسک وه‌ربگرم، مه‌نۆچه‌هر هاته لاهه‌وه و گوتی موهه‌ندیس عه‌لی خان گوتویه‌تی بۆ ناخواردنی به‌یانی بیت بۆ ژووره‌که‌ی ئیمه. به‌گشتی مندا‌له‌کانی عه‌لی خان نه‌یانه‌گوت باوکه به‌لکو ده‌یانگوت خان. که رۆیشتم لای ئه‌وان خوان ئاماده کرابوو. عه‌لی خان له‌گونده‌که‌دا خانویه‌کی په‌یدا کردبوو، بریار وابوو دوا‌ی خواردنی نانی به‌یانی برۆین بۆ ئه‌و خانوه. دیار نه‌بوو تا چه‌ند رۆژیتر له‌ نیو ئه‌و به‌فره‌دا ده‌مینێته‌وه. وه‌ک رۆژانی تر پینشوازیان لیک‌کردم، من له‌ نیوان که‌رار و حه‌یده‌ردا، دانیشتم، په‌ری خانم ریک به‌رانبه‌ری من دانیشته. عه‌لی خان خه‌ریکی دانانی به‌رنامه بوو له‌گه‌ل مندا‌له‌کانیدا،

ئه‌سه‌د ده‌بوو بگه‌ریته‌وه بۆ گوندی ئینجه، مه‌ره‌کانی و خه‌لکی هه‌واره‌که‌ی له‌وێ بوون. ئه‌سه‌د گوتی با که‌سیک له‌گه‌لمدا بیت و هاوکاریم بکات. عه‌لی خان گوتی که‌پار دیت بۆ هاوکاریت و کاتیک هه‌وا باش بوو ده‌بیت به‌ زوویی خۆت بگه‌یه‌نیته مه‌راوه‌ته‌په، له‌وێ له‌وه‌ر زۆره، ئاو و هه‌واش باشت‌ره، به‌لام پێویسته به‌ رێکوپێکی برۆیت، ئه‌گه‌ر ئۆتۆمبیلی باری په‌یدا بکه‌یت و مه‌ره‌کان به‌ ئۆتۆمبیل ببه‌یت باشت‌ره. ئه‌مه‌ یه‌که‌م جار بوو که‌ ده‌یانویست بۆ کۆچکردن سوود له‌ ئۆتۆمبیل وهر‌بگرن. پاشان کاتیک گه‌رامه‌وه بۆ مه‌شه‌هد له‌وێ تیگه‌یشتیم که‌ سه‌رمای وه‌ک ئه‌مجاره هه‌رگیز پووی نه‌دا‌بوو، خۆ ئه‌گه‌ر سالانی پێشتر سه‌رمای له‌و جۆره هه‌شبووبیت هیچ یه‌کیک له‌و که‌سانه به‌بیریان نه‌ده‌هات. تا سالی (۱۳۹۱-۲۰۱۲) سه‌رمای له‌و جۆره نه‌بێنا بوو. ئه‌م سه‌رما و به‌فر و سه‌هۆله‌ندانه گۆرانکارییه‌کی گه‌وره‌ی له‌ ژبانی کۆچه‌رییه‌کانی ئێران و به‌تایبه‌تی له‌ خۆراساندا دروستکرد، ئه‌نجامی ئه‌و سه‌رما و به‌فره‌م پاش چه‌ندین سال له‌ مه‌قاله‌یه‌کدا نووسی. به‌شیکیشیم له‌کتیبی کۆچه‌ریانی باکووری خۆراساندا نووسی. کتیبیک که‌ به‌زمانی فه‌ره‌نسی نووسیم و به‌ریز دکتۆر ئه‌سفهری که‌ریمی وهر‌یگێزایه سه‌ر زمانی فارسی. ئه‌و کتیبه له‌ فه‌ره‌نسا خه‌لاتی ئه‌نجومه‌نی جوگرافیا‌ی فه‌ره‌نسی وهر‌گرت، له‌ ئێرانیشدا براوه‌ی خه‌لاتی کتیبی سال بوو، به‌لام به‌داخه‌وه ئیستا هیچ که‌سیک ئاماده نییه دووباره ئه‌م کتیبه له‌ چاپ بداته‌وه.

به‌ هۆی ئه‌و سه‌رما زۆره‌وه به‌شیک زۆر له‌ کۆچه‌ریانی ئێران نیشته‌جێکران. ئه‌و به‌یانیه له‌ بیرى ئه‌وه‌دا بووم چۆن بگه‌ریمه‌وه بۆ مه‌شه‌هد، پرسیار و وه‌لامه‌کانم ته‌واوکردبوو، خه‌لکه‌که‌ش ئه‌وه‌نده توانای قسه‌کردنیا نه‌ما‌بوو، خۆشم هه‌موو گیانم چلک و پیسی بوو، ئاو هه‌مووی به‌ستبووی، بۆری ئاو‌ه‌کانیش به‌ستبووی. ته‌نانه‌ت بۆ چالێنانیش، ده‌چوون به‌فریان ده‌هینا و ده‌یان‌توانده‌وه. هه‌ر کاتیک له‌ ژووره‌وه ده‌هاتمه ده‌ره‌وه سه‌رما کاری له‌ هه‌موو گیانم ده‌کرد، برینه‌کان و شوینی لێدانه‌کان ده‌سووتانه‌وه، گوتم ئه‌م‌رۆ سه‌ردانیکی نه‌خۆشخانه ده‌که‌م بۆ تیمارکردنی برینه‌کانم. عه‌لی خان گوتی موه‌ندیس، ئیمه‌ خانوومان گرتووه، دوا‌ی ناخواردنی به‌یانی هه‌موومان ده‌چین بۆئێو، تۆش له‌گه‌ل ئیمه‌دا وهره. گوتم ئه‌گه‌ر ئێوه مۆله‌تم بدن من له‌ شوینی خۆم ده‌میتمه‌وه. عه‌لی خان گوتی تۆ میوانی ئیمه‌یت، باش نییه لیتمان جیا‌بیه‌ته‌وه، بیبیش هه‌ر له‌گه‌ل ئیمه‌دا دیت. گوتم من لای حاجی ره‌زا و حاجی پۆسته‌م ده‌میتمه‌وه. له‌گه‌ل عه‌بدولعه‌لی بێلندیش دۆستایه‌تیم په‌یدا‌کردووه. جه‌وه‌هر خانم گوتی موه‌ندیس لیتمان دوورمه‌که‌وه‌ره‌وه، مندا‌له‌کان ئه‌و کاره‌یان له‌گه‌ل تۆدا کردووه و تۆش له‌گه‌ل ئیمه‌دا

ناشتبوو یته‌وه، توش وه‌کو کوربه‌کانی خۆمان وایت. پهری خانم سه‌یریکی کردم و به‌لام هیچی نه‌گوت، سه‌یرکردنه‌که‌ی به‌ واتای ئه‌وه بوو که له‌گه‌لیاندا بچم. گولخه‌ندان گوتی خودا ده‌یزانیت هیچ نیازیکی خراپمان له‌گه‌لتا نییه، هه‌مووان ده‌ستیانکرد به‌ پیکه‌نین. کاتیک سفره‌که کوکرایه‌وه عه‌لی خان بانگی حاجی پۆسته‌می کرد و گوتی وهره‌ با برۆین. حاجی پۆسته‌م ئاماده‌ی هه‌موو کاریک بوو، بانگی برزووشی کرد. هه‌مووان خه‌ریکی به‌ریکردنی مالی عه‌لی خان بوون. که‌لوپه‌له‌کانیان کوکردنه‌وه و پۆیشتن. دوو‌ری نیوان قوتابخانه و ئه‌و ماله‌ی بۆی ده‌چوون، سه‌د مه‌تر زیاتر نه‌بوو. به‌لام ده‌بوو به‌سه‌ر به‌فر و سه‌هۆلدا برۆیشتنايه، له‌ پێگا چه‌ند جاریک، چه‌ند که‌سیک خزین و که‌وتن. جه‌وه‌ر خانم زۆر دلسۆزانه‌ چوو بووه ژیر بالی خانم جانه‌وه تاکو نه‌که‌ویت. ژنیکی شیعه و ژنیکی سوننه هه‌ردووکیان هه‌ویی یه‌کتري بوون، به‌جۆریک ئه‌و ژنه هه‌ویکه‌ی خۆی گرتبوو تاکو نه‌که‌ویت، ئه‌وه‌نده به‌ پاکي و دلسۆزانه یه‌کتريان گرتبوو، له‌و کاته‌دا ته‌نها من هه‌ستم پێده‌کرد. دایکم و ژنه‌کانی تری باوکم بیرکه‌وته‌وه.

له‌ کومه‌لگه‌ی خێله‌کی ئیتمه‌دا، ژنان پۆلیکی گرنگ ده‌بینن له‌ به‌ره‌مه‌هیناندا، ژنانی خێله‌کی له‌ ژنانی گونده‌کان ئازاترن، ژن سالاری زیاتر له‌ نێو کومه‌لگه‌ی خێله‌که‌کاندا هه‌یه تاکو گونده‌کان. ئایا بنچینه‌ی ئه‌م ئازادییه ده‌گه‌رێته‌وه بۆ پۆلی ژنان له‌ به‌ره‌مه‌هیناندا یا بۆ پرسی تر؟ له‌ هه‌ر شوینیکدا ژنان پۆلیان له‌ به‌ره‌مه‌هیناندا هه‌ییت، له‌و شوینه ئازادییه‌که‌شیان زیاتره. له‌ باکووری ولاتدا، ژنان پۆژانه له‌کیلگه و بازاره‌کاندا کارده‌که‌ن، هه‌ر بۆیه‌ش له‌ ژنانی شوینه‌کانی تر ئازادترن. له‌ شاره‌که‌ی ئیتمه‌شدا ژنان کاریانده‌کرد، کاری چننن و پستنیان ده‌کرد، به‌لام ئه‌و ئازادییه‌یان نه‌بوو. له‌ ولاتیکدا که‌ ژنان له‌کار و له‌ کومه‌لگه‌دا هیچ پۆلیک نابینن. دیاره‌ ناگه‌ن به‌ ئازادییه‌کانیان، تاکو ژنان ئازاد نه‌بن شوپشه‌کانیش به‌ئامانج ناگه‌ن، مه‌به‌ستم ئازادییه، که‌سیک به‌ جۆریکی تر لێکی نه‌داته‌وه. شوپشه‌کانی به‌هاری عه‌ره‌به‌ی له‌ تونس، لیبیا، میسر و شوینه‌کانی تر به‌ئامانجی ته‌واوه‌تی خۆیان نه‌گه‌یشتن، چونکه‌ پیاوانیان ئاماده‌نین مافی ژنان به‌دن. تاکو ژنانی عه‌ره‌ب به‌ ئازادی نه‌گه‌ن، پیاوانیشیان به‌ ئازادی ناگه‌ن. هه‌لبه‌ت له‌ ولاتانی تری عه‌ره‌به‌ی وه‌ک لبنان، تونس، مه‌راکش، به‌تایبه‌ت جه‌زائیر ئازادترن له‌ ولاتانی تری عه‌ره‌به‌ی.

کۆله‌پشته‌که‌م له‌ کۆلم به‌ست و کیسه‌ خه‌وه‌که‌م به‌ده‌ستیکه‌مه‌وه و جانتاکه‌م به‌ ده‌سته‌که‌ی ترمه‌وه، که‌وته‌م‌رئ، به‌فره‌که‌ به‌ستبووی، پێگه‌که‌ وه‌کو هه‌سان لوس بوو، قاچیکم خزی و خه‌ریکبوو بکه‌وم، باشبوو به‌ زوویی که‌بار که‌مه‌ری گرتم و نه‌یه‌یشت

بکهوم، ئه گهرچی خۆیشی خورجینیکی به کۆلهوه بوو، ڕووی کرده پهری خانم و گوتی کچی که تو هیجت به دهستهوه نییه لانیکهه ئاگات له موهه ندیس بیت. تیگه یشتم که من هیشتا ئه وه خه لکه ناناسم، ئه مجارهش که میوانی عه لی خان بووم ڕیزی لینگرم، بیرم له وه کردهوه ئه گهر که ڕار بیویستایه به یه ک بۆکس منی ده کوشت، ئه وه نده به هیز و گه وره بوو، به لام ئه وه که مەری گرتم و نه ی هیشته بکهوم. له بالاو گه وره یی و هیزی شوانیکدا، دلێکی می هره بان هه بوو.

خانوهه که سێ ژوور و هۆلێکی گه وره بوو، خانوهه کانی گونده که تازه دروستکرا بوون، خانوهه که حه وشه یه کی گه وره ی چه ند سه د مه تریی هه بوو. به فر به جۆریک دایۆشی بوو هاتوچۆ بۆ حه وشه که نه ده کرا. خاوهنی خانوهه که گوتی دوینی شه و که گوتیان ئیوه دینه ئیره، منیش هاتم و زۆپاکه م بۆ گهرم کردن و نانیشم بۆ هیناون، له چیشتهخانه که شدا هه موو پیویستی و که لوپه لیک هه یه. ئینجا گوتی تا ههر کاتیک پیتانخۆش بوو لیره بن و مال مالی خۆتانه. ته نانه ت بۆتان هه یه چه ند سالیکی تریش لیره بمیننه وه. عه لی خان گوتی مالت ئاوه دان بیت زۆر سوپاست ده که بن، ئیمه زۆر لیره نامیننه وه ههر هه لیکنمان بۆ هه لکه ویت ده ڕۆین.

جه وه هه ر خانم ژنیکی ئیداریی بوو. گوتی که لوپه له کان باش ڕیکبخه ن ڕهنگه تا سێ مانگی تر لیره بمیننه وه. پهری خانم گوتی دایکه ڕهنگه زۆر حه ز به مانه وه ی ئیره بکهیت؟ جه وه هه ر خانم گوتی پهری گیان بۆ ههر کاتیک بیت ژیان ههر ژیانه، ئیتر بۆچی ئیره باش ڕیک نه خه یین؟ به لکو که میک خه مه کانمان ڕه وینین. حه وته ی هاوسه ره که ی بیبی بوو، ده بوو بچین بۆ سه ر قه بران. نزیکي نیوه ڕۆ بوو، بنه ماله ی عه لی خان و خه لکی تری زۆر چووینه سه ر قه بران و فاتیحامان خویند، هه وا ئه وه نده سارد بوو که هیچ که سیک نهیده توانی له پینچ خوله ک زیاتر بووه ستیت. له نیو به فره که دا ده هاتم و ده چووم دلێشم بۆ پهری خانم لیده دا. ئیتر گه نجیه و ناهیلێت هیچ کاریک بکهیت. ئه وه دله ڕۆژیک بۆ گلۆ لێی ده دا و ڕۆژیک بۆ پهری خانم و ڕۆژیک بۆ... ههر گه نجیک بلێیت دلّم بۆ که س لێی نه داوه، ئه وه یا که سیکي ڕیاکار و درۆزنه یا خود که سیکي نه خۆشه. بیرم له وه ده کرده وه که چۆن دلّم بۆ که سیک لیدات که ته نها ده ڕۆژ له وه پینش به راستی ده ویست بمکوژیت، تا ئیستاش شوینی برینه کان و شوینی قامچییه کان به له شمه وه دیارن، بۆچی دلّم بۆ که سیک لیده دات (5-6) سال له خۆم گه وره تره؟ بۆچی دلّم بۆ کچیک لیده دات که شووی کردووه و ئیستا بیوه ژنه؟ کچیک له ڕووی کرده وه و بیرکردنه وه وه سه دوه هشتا پله له گه ل مندا جیاوازه. ئه وه پا به نده به بیروباوه ڕی

سۆڧىيەتەۋە و دەيەۋىت ئەو ئايدۇلۇڧيايەى ئەۋان لە ۋلاتى خۇماندا پىادە بکات. ئەى بىرکردنەۋەى من چۇن بوو، نە باۋەرم بە ئايدۇلۇڧياى كۇمۇنىستى ھەبوو، نە يەك تۇز باۋەرم بە قسەكانى دكتور عەلى شەريەتى ھەبوو. ئىستاش دۋاى چل و چەند سال، كە بىرى لىدەكەمەۋە قسەكانى دكتور عەلى شەريەتى ھەموۋى خەيال بوون، ئىستاش كە بىرى لىدەكەمەۋە پىنمايە قسەكانى شەريەتى نە خۇرھەلاتى، نە خۇرئاۋايى و نە ئىسلاميىن، قسەكانى تايىبەت بوو بە خۇى. لەدلى خۇمدا دەمپرسى بۇچى دلت بۇ نىلۇفەر لىتادات كە ھاۋتەمەنى خۇتە؟ بۇچى دلت بۇ گولخەندان لىتادات كە دوو سال لە خۇت بچوۋكترە؟ ئەۋان ھەردۋكيان لەپەرى خانم جوانتر و شۇخ و شەنگترن، نەشم دەزانى لىدانى دلم لە چ جۇرىكە؟

ئەسەد سۋارى حۋشترىك بوو بەرەۋ ئىنچە كەۋتەپچ. خان گوتى ئاگات لە خۇت بىت. ئەسەد دەبە نەۋتىكى لەگەل خۇيدا برد، دەبەيەك كە سەرى پىۋە نەبوو، لەبرى سەر تۇپەۋانە موۋيەكيان درۋستكرد بوو خستبۋويە نىۋ دەمى دەبەكەۋە. تۇپەۋانە موۋەكە ئەۋەندەى تۇپىكى تىنس دەبوو. بۇ ئەۋەى ئەگەر لە چۆلەۋانىيەك سەرماى بوو، تۇپەلە موۋەكە بسۋتىنىت. ئەو تۇپەلە موۋە لانىكەم بىست خولەك تا نىۋ كاتژمىر دەسۋوتىت، بەلام بە گشتى پاش (۵-۶) خولەك ئەۋسا گەرم دادىت. پاش خۇگەر مكردنەۋە دەتۋانرىت جارىكى تر بكرىتەۋە بە سەرقاپى دەبەكە، بەلام من زۇرم پىسەير بوو، بۇچى ئەو شەۋە سارده بەفراۋىيەى گەردەنەى شەلەمى لەۋ تۇپەلە موۋەيان لەلا نەبوو. كەسىكى خەلكى گۈندەكە ئەو تۇپەلە موۋە و دەبە نەۋتەكە دابۋوى بە ئەسەد. كىتەلەيەكى گەۋرەشى لە ھەمان كەس ۋەرگرتىۋو. دەكرا ھەر لەسەر پشتى حۋشترەكەۋە تۇپەلە موۋەكە لە نىۋ كىتەلەكەدا دابىنىت و ئاگر بكاتەۋە و خۇى گەرم بكاتەۋە. پەرى خانم بە ئەسەدى گوت ئەگەر سەرماى بوو بە زۋويى ئاگر لە تۇپەلە موۋەكە بەرىدە. پىم سەير بوو ئەندامانى خىزانەكەى حاجى عەلى زياتر بە فارسى قسەيان دەكرد، بەلام بىنەمالەكانى تر زياتر يا بەگشتى بە كوردى قسەيان دەكرد. عەبدولعەلى بلىد ھەمىشە بە زمانى كوردى دەدۋا، تەنھا لەگەل مندا بە فارسى قسەى دەكرد، لانىكەم نىۋەى ھەۋارەكە زمانى فارسىيان نەدەزانى. ئىمە لەسەر قەبرانەۋە گەراينەۋە، من لە رىكە رۋومكردە پەرى خانم و گۈتم چەند شەۋە خەۋنت پىۋە دەبىنم و دلم بۆت لىدەدات. گوتى بەۋ شىۋەيە نابىت كە دلت بۆم لىدەدات، پىۋىستە لەگەل عەلى خانى باۋكەدا قسە بكەيت. گۈتم قسەى چى بكەم؟ گوتى پىنى بلى كە دلت بۇ من لىدەدات. گۈتم ھەروا بە ئاسانى. گوتى بەشىۋەى خۋازبىنى قسەى لەگەلدا بكە. من مامەۋە و دلم و ئەقلم،

هه‌ستی گهنجی و شانسم، هه‌ستم کرد په‌یوه‌ندی من و بنه‌ماله‌ی عه‌لی خان خه‌ریکه ده‌چینه قوناغیکی تره‌وه. کچیک یا ژنیک چه‌ند پوژ له‌مه‌وبه‌ر ویستی بمکوژیت، ئیستا وا ده‌لێت وه‌ره بق‌خوازبیتیم. گوتم به‌راستی بیم بق‌داخوازیت؟ گوئی باشه کاتیک دل‌ت بق‌من لیده‌دات ئایا پینگه‌ی توت هه‌یه؟ سه‌رماکه به‌هیز بوو نیتوان قه‌بره‌کان و ماله‌وه پینجسه‌د مه‌تر ده‌بوو، خه‌لکه‌که‌ش بلاوه‌یان لیکرد بوو، له‌و پینگاه هه‌ر که‌سه و له‌بیری خویدا بوو. ئیمه له‌خه‌لکه‌که جیمابووین شتیک که گیانی گهرم داهیتابووم، هه‌مان شت بوو که کوپه گهنجه‌کان له‌گه‌ل کچاندا قسه ده‌که‌ن و ده‌موچاویان سوره‌لده‌گه‌ریت. هه‌رگیز له‌گه‌ل هه‌چ ژنیکدا باسی داخوازیم نه‌کردبوو. گوئی حسین گیان ئه‌گه‌ر به‌راستی و به‌حسینی له‌گه‌ل تودا قسه بکه‌م ناره‌حت نابیت؟ گوتم نه‌خێر. گوئی چه‌ند پوژنیکه هه‌ستم پیکردوه که تو زیاد له‌پنویست سه‌یرم ده‌که‌یت. هه‌ر کچیک ئاگاداری ئه‌م جوړه سه‌یرکردنه‌ی پیاوان بیت له‌شێوه‌ی سه‌یرکردنه‌کی تیده‌گات، قسه‌کردن پینویست ناکات زوړم بیرکردوته‌وه، منیش قینم له‌تو نییه، پینویسته ئوه باش بزانیته که من بیروباوه‌ری کۆمۆنیستیم هه‌یه، به‌لام من کوردیکی موسلمانم، تا ئیستا ده‌ستی هه‌چ نا مه‌حره‌میک به‌ر ده‌ستم نه‌که‌وتوه، ئه‌و شه‌وه‌ش که ده‌ستی توّم له‌نیوده‌ستم نابوو، ده‌ستی منیش و ده‌ستی توش له‌ده‌ستکێشدا بوون، واشم بیرده‌کرده‌وه که تا به‌یانی که‌سمان به‌زیندویی نامینین، وامده‌زانی تا به‌یانی سه‌رما ده‌مانکوژیت. په‌ری خانم به‌رده‌وام بوو له‌قسه‌کانی و گوئی کاتیک له‌گه‌ل گروهی هاو‌بیره‌کانم پیکه‌وه بووین، ئه‌و هاو‌بیره‌انم ده‌یانزانی که من قبولناکه‌م به‌چاوی خیانه‌ت سه‌یرم بکه‌ن، چونکه من کچه کوردیکم شه‌ره‌فی خۆم و بنه‌ماله‌که‌م له‌هه‌موو شتیک له‌لا گرنگتره. ئه‌گه‌ر که‌سیک بیه‌وێت ده‌ست درێژی بکاته سه‌رم.. ده‌ستی برد بق‌که‌مه‌ری و گوئی به‌یه‌ک فیشه‌ک می‌شکی ده‌پژینم. تا ئه‌و کاته سه‌یری لاقه‌دی ئه‌وم نه‌کرد بوو، کاتیکیش که سه‌یرم کرد بوو به‌جلوبه‌رگه‌وه هه‌چم نه‌بینی بوو. پرسیم چه‌کت پێیه؟ گوئی من هه‌میشه چه‌کدارم. دوگمه‌ی چاکه‌ته‌که‌ی کرده‌وه ده‌مانچه‌یه‌کی له‌که‌مه‌ری به‌ستبوو. گوئی ئه‌و ده‌مانچه‌یه‌م هه‌میشه فیشه‌کی له‌به‌ره و ئاماده‌ی ته‌قه‌کردنه. گوتم له‌به‌رچی ده‌مانچه‌ت پێیه؟ گوئی په‌نگه له‌هه‌ر کاتیکدا په‌لامار بدریم و بیانه‌وێت ده‌سگیرم بکه‌ن، خو ئه‌گه‌ر بیانه‌وێت ده‌سگیرم بکه‌ن، لانیکه‌م سنی تا چوار که‌سیان لیده‌کوژم، چونکه تاقه‌تی لیکۆلینه‌وه‌ی ساواکم نییه. له‌ناکاو ترسینک به‌دل‌مداها، تا ئه‌و کاته ئه‌وه‌نده نه‌ترسابووم، ته‌نانه‌ت ئه‌و کاته‌ش که هه‌رسێ خوشکه‌که لێیان ده‌دام و لوله‌ی تفه‌نگه‌که‌یان له‌سه‌ر سنگم دانا بوو، ئه‌وه‌نده نه‌ترسا بووم. په‌نگه ئه‌و کاته ده‌رفه‌تی ترسانم نه‌بووین. مروّف زوړ

کات دهره‌فتی ترسانی نییه، به‌لام من ئەمجاره‌یان ترسام، من ده‌مویست خوشه‌ویستی له‌گه‌ل کام کچه‌دا بکه‌م. کچیکی کۆمونیستی چه‌کدار که هه‌موو کاتیک ئاماده‌ی کوشتن و مردنه، واته من ده‌مویست له‌گه‌ل چه‌کداریکی سه‌ره‌رۆدا زه‌ماوه‌ند بکه‌م، ئەویش تینگه‌یشت که من به‌خۆمدا چوومه‌وه و گوتم ئیستا چون ده‌ته‌وێت شوو به من بکه‌یت؟ گوته‌ی به‌راستی پێت بلێم یه‌که‌م له‌به‌ر پیاوه‌تی و لێ‌هاتویه‌که‌ت پێمخۆش بوو، هه‌ر که‌سیکی تر بووايه له‌بری تو له به‌رده‌می ئەو دوو ئەفسه‌ر و کارمه‌ندی ساواکییه‌دا هه‌موو راستیه‌کانی ده‌گوت و منی تووشی ده‌رده‌سه‌ری ده‌کرد، به‌لام تو وه‌ک پیاو له‌پروویاندا وه‌ستایت. گوتم ته‌نها له‌به‌ر ئەوه. گوته‌ی دوو که‌س ئەگه‌ر بیان‌ه‌وێت ته‌مه‌نیک به‌یه‌که‌وه بژین ده‌بی‌ت له‌گه‌ل یه‌کتريدا راستگوین. باوکم دوا‌ی له‌ده‌ستدانی مه‌په‌کانی بپریاری داوه له‌جیگایه‌ک به‌یه‌کجاری نیشته‌جێ بی‌ت. ده‌یه‌وێت بمانبات بۆ تاران، هه‌موو شتی‌ک ئاماده‌یه‌ خانوومان هه‌یه، له‌مه‌یدانی باری تاران دوکانیکمان هه‌یه، ئیتر هیچ کێشه‌یه‌کمان نییه، مه‌په‌کانیش هه‌موو فه‌وتان، ئەو می‌گه‌له‌مه‌په‌ش که ماوه‌ی ئەسه‌د و که‌پاره، حه‌یده‌ریش بۆ خۆی مالی جیایه. گوتم ئەگه‌ر بجیت بۆ تاران بۆ تو باشتره؟ گوته‌ی نه‌خێر، کاتیک حوکمی زیندانییه‌که‌یان بۆ سووک کردم ویستیان له‌بری ئەوه بۆماوه‌ی ده‌سال دوورم بخه‌نه‌وه بۆ به‌نده‌ر عه‌باس و جه‌زیره‌ی هورمز. باوکم به‌هه‌زار ده‌ردیسه‌ری به‌لێننامه‌ی بۆ واژکردن که من دوور نه‌خریمه‌وه و له‌گه‌ل خۆیدا به‌هینیت بۆ ئەم ده‌شته. واته من ئیستا به‌جۆریک له‌جۆره‌کان دوورخاوه‌م، له‌به‌لێننامه‌که‌دا وا نووسراوه که من له‌هیچ شار و گوندیکدا دانه‌نیشم، له‌م ماوه‌یه‌دا به‌هۆی پو‌یشتن بۆ تاران و بۆجنوورد، دووجار تووشی گرفتارییان کردم، ئەو ساواکییه‌ی ئەو پو‌ژه له‌وێ بوو هه‌میشه‌ خه‌ریکی راپۆرت نووسینه له‌سه‌ر من، وا هه‌ستده‌که‌م ئەگه‌ر شوو بکه‌م ده‌ستبه‌ردارم ده‌بن. گوتم به‌لام ئەگه‌ر شوو بکه‌یت به‌من لیکۆلینه‌وه‌ت له‌گه‌لدا ده‌که‌ن. گوته‌ی ده‌میکه‌ پێیانگوتووم. ئەگه‌ر شوو بکه‌یت ئیمه‌ حسابت له‌گه‌لدا ده‌که‌ین، به‌لام به‌راستی من تۆم خۆشده‌وێت، په‌نگه‌ خۆشه‌ویستییه‌که‌شت له‌وه‌وه سه‌رچاوه‌ی گرته‌یت که من له‌م چۆله‌وانییه‌دا گیرمخواردووه، لێ‌ره و له‌م ده‌ورو به‌ره‌گه‌نجیک نابینین که ته‌نها چوار سال چووبی‌ته‌ قوتابخانه. گوتم به‌لام من باری ئابوورییم زۆر خراپه و خویندکارم و پاره‌شم نییه. گوته‌ی نیکه‌رانی کێشه‌ی ئابووریی مه‌به، من خۆم پاره‌م هه‌یه، زه‌ویم هه‌یه، خانووم هه‌یه، تا زانکو ته‌واوده‌که‌یت و کاریک په‌یدا ده‌که‌یت بیر له‌پاره مه‌که‌روه.. به‌راستی له‌دله‌وه حه‌زم نه‌ده‌کرد ژن به‌ینم، ته‌مه‌نم بیستویه‌ک سال بوو، هیچ به‌رنامه‌یه‌کی زه‌ماوه‌ندم نه‌بوو، ئەم بیوه‌ژنه‌ش (5-6) سال له‌من گه‌وره‌تر بوو،

لەسەر كارى سىياسى دەستگىر كرابوو، منىش ھەرگىز لەگەل سىياسەتدا نىوانم نەبوو. گوتم خۇ ئەگەر زەماۋەند بىكەين دەبىت ھەمىشە لە شەردابىن. گوتمى بۇچى؟ گوتم تو بەراستى كۆمۇنىست و لايەنگرى سۇقىيەت، منىش دژى سۇقىيەتم. گوتمى سۇقىيەت مۇدىلە. گوتم مۇدىلىك تەنەت لە نىو بىنەمالەكەى خۇتدا ناتوانىت ناۋى بىنىت، لە ھەوارەكەى خۇشتدا ناتوانىت ئەو مۇدىلە پىادە بىكەيت، تو كچە خانىت. گوتمى كچى خان بووم، بە خۇمالىكردىنى لەو ەرگەكان ئىتر خانەكان ھىچ رۆلىكىان نامىنىت، ھەروەھا بە لەناچوۋنى مەرەكانىش ئىتر دەبىت فاتىحا بۇ گىيانى خانەكانىش بخوئىندىرەيت. من نزام دەكرىد باۋىك لەم ژيانە نەگبەتە دەست بىكىشىتەو، ئىستار قى سىروشت ئەۋى شارنشىن كىروو، بەلام رقى ساۋاك يا من توۋشى دورخستەو دەكات، ياخود پەلكىشى زىندانم دەكات. گوتم وا دەزانىت بە زەماۋەندت لەگەل مندا رىزگارت دەبىت؟ گوتمى نازانم، بەلام زەماۋەند چارەسەرىكە. گوتم ئىستار بۇ پەلە دەكەيت؟ گوتمى من پەلە ناكەم، گەنجىك لەسەر رىنگامە و بىرىارى داۋە زەماۋەندم لەگەلدا بىكات، ھەم رەۋىشتى پىاۋانەيە و ھەم خۇشمەدەۋىت. يەكەمىن جارى بوو بلىت خۇشمەدەۋىت. سەرماكە بەھىز بوو، نىزىك مالاۋە بىۋىنەو، خەلكەكە بەرەو قوتابخانەكە دەرۋىشتىن، گولخەندان و فەرىبا چوۋ بوۋنە ژىر بالى بىبىيەو. گەرمى ناۋ ژوۋرەكە و ھەلمى كىرى سەر زۇپاكە سەھۋلى سەر لووت و برۆى ئىمەى تۈندەو، بەلام دلم خەرىك بوو دەبوو بە سەھۋل. ھەستى گەنجىم دەيەۋىت بە دىۋارىكى بلىندا ھەلمگىرەيت، ھەموو ئەندامانى خىزانەكەيان بەتايىبەت عەلى خان و جەۋھەر خانم لە ژىرەو سەيرى ئىمەيان دەكرىد، رەنگە شەۋى پىشتىر گەۋرەكانىيان لەبارەى ئىمەو قەسەيان كىردىت. بىبى گوتمى ئىتر رەشمالەكەم بى پروناكىيە، ئەو لە ھەموو تەمەنىدا لە ژىر رەشمالدا ژيا بوو. عەلى خان گوتمى پوۋرزا بۇ خۇت سەلامەت بىت، ئىتر ئەو ژيانە و دەسلەت نىيە. بىبى گوتمى بەلى واپە پىۋىستە لە بىرى زىندوۋەكانماندا بىن، لەبىرى گەنجەكاندا بىن.

ژيانى كۆچەرىيى ژيانىكى جولۋە، كۆچەرىيەكان زۆر زووتر و باشتىر لە ئىمەى شارنشىن و گوندىشىنەكان مردوۋەكانىيان بىردەچىتەو، ئەوان ھەر لە رىنگەى كۆچەكەياندا مردوۋەكانىيان بەخاك دەسپىرن و بۇ خۇيان دەرۋن، كۆچەرىيەكان گۇرستانىكى زۆريان ھەيە. گۇرستانى ھەوارەكانى ھاۋىن و گۇرستانى زىستانە ھەوارەكان و گۇرستانى سەر رىنگەكانىيان و جگەلە ۋەش دەيان تەرمى مردوۋەكانىيان لە گوندەكانى سەر رىنگەى كۆچەكانىياندا بەخاك دەسپىرن. گوندىشىنان و شارنشىنان زىاتىر پابەندىن بە گۇرەستان و مردوۋەكانىيانەو. من بۇ خۇم نىۋەى خىزمەكانم لە گۇرستانى (جەۋھەرھور) ى يەزد

بەخاک سپێردراون. نیوه‌که‌ی تریشیان له گۆرستانی (خولد به‌رین) ته‌نها باپی‌ره‌ی دایکم له (سه‌ید سه‌حرا) به‌خاک سپێردراوه‌. هه‌موو خزمه‌کانی باوکم، مامه‌کانم، پووره‌کانم، کۆره‌ مامه‌کانم هه‌موو چه‌تری ئاسن بۆ گۆره‌کانیان دروست کراوه‌. ته‌نها گۆری باوکم گۆریکی ساده‌ و بێ چه‌تره‌. ته‌نانه‌ت گۆره‌که‌ی به‌ به‌رد و خشتیش دیواری بۆ نه‌کراوه‌. چونکه‌ باوکی من ته‌نها که‌سێک بووه‌ له‌ بنه‌ماله‌ی پاپولی دا که‌ سێ ژنی هه‌بووه‌، ئه‌و بینچاره‌یه‌ ویستویه‌تی ژنه‌کانی شه‌رعی و یاساییین، به‌لام خزمه‌کانی تری باوکم به‌بێ یاسا و به‌بێ به‌لێننامه‌ ژنی تریان هێناوه‌، چه‌تریش بۆ گۆره‌کانیان دروستکراوه‌، ئه‌وان منداڵیان دروستکردووه‌. منداڵه‌کانیشیان نه‌ویستووه‌. گۆره‌کانیشیان ئاوه‌دانه‌. هه‌ندیک له‌ مردوووه‌کان به‌پێژه‌وه‌ له‌ ژووریکدا نێژراون. گۆره‌که‌شیان به‌ به‌ردی گرانبه‌ها هه‌لچنراوه‌، له‌ناو ژووره‌که‌شدا فه‌رش پاخراوه‌. تۆش وریابه‌ دوو سێ ژن نه‌هێنیت، «هێنانی ژنی دووهم عه‌قڵی شیر و دلی که‌ری ده‌وێت»، خۆ تۆ هیچ یه‌کیکیانته‌ نییه‌. ئه‌گه‌ر ژنی دووهم به‌هێنیت له‌ ژياندا تووشی ده‌رده‌سه‌ری ده‌بییت، له‌دوای مردنیش کێشه‌ ده‌که‌وێته‌ نێوان ژنه‌کانه‌وه‌ و گۆره‌که‌شت به‌ وێرانی ده‌مێنێته‌وه‌، له‌و دونیای تریشدا نازانم چیت به‌ سه‌ر دیت. پۆژی دوايش له‌باره‌ی گۆری خزمه‌کانیه‌وه‌ پرسیارم له‌ بیبی کرد. ئه‌و خزم و که‌سه‌ مردوووه‌کانی له‌ چله‌وحوت شوێن و گوند به‌خاک سپێردرا بوون. هه‌رگیز چاوه‌پروانی ئه‌وه‌ی نه‌کردبوو مورته‌زای هاوسه‌ری له‌ گوندی راجی به‌ خاک بسپێردریت.

عه‌لی خان بۆ هه‌ندیک ئیشوکاری خۆی له‌ مال پۆیشته‌ ده‌ره‌وه‌. منیش بیکار بووم، کاریکی تایبه‌تم نه‌بوو خۆمی پێوه‌ سه‌رگه‌رم بکه‌م. جه‌وه‌هر خانم چای تیکرد و گوته‌ موه‌ندیس دانیشه‌ چا بخۆره‌وه‌، ژنانیش له‌و ماله‌دا بیکاربوون. کاتیک له‌ ره‌شمالدا بوون کاری جۆراوجۆریان، به‌لام لێزه‌ هیچ کاریکیان نه‌بوو، جگه‌ له‌ ئاماده‌کردنی ژمه‌ خواردنه‌کان. ژنه‌کانی حاجی ره‌مه‌زان و حاجی پۆسته‌م کاری چێشتلێنانیان ده‌کرد. خانم جانیش سه‌رپه‌رشتی ده‌کردن. عه‌لی خان دووباره‌ پێگوتبوونه‌وه‌ دوو مه‌ری تر سه‌رپه‌رشت. جه‌وه‌هر خانم ده‌یگوت عه‌لی خان ده‌یه‌وێت ئه‌و چه‌ند مه‌ره‌ی ماون ئه‌وانیش ته‌واو بکات. ئه‌و خه‌لکه‌ له‌ ماوه‌ی ئه‌و چه‌ند پۆژهدا ئه‌وه‌نده‌ی یه‌ک سال گۆشتیان خوارد بوو.

دیار بوو په‌ری خانم چاوه‌پروانی وه‌لامی من بوو. گوتم سه‌ردانیکی قوتابخانه‌که‌ ده‌که‌م. په‌ری خانم گوته‌ منیش دیم، له‌رێگه‌دا گوته‌ من ته‌واوی قسه‌کانم به‌ راستی به‌ تۆ گوت، تۆش رای خۆتم پێیلێ. گوتم من ته‌نها دایکیکم هه‌یه‌، پێویسته‌ له‌گه‌ل ئه‌ودا

قسه بکه، نامه ویت به بی مؤلتهی ئو هیچ کاریک بکه. گوتی باشه، به لام رای خوت چیه؟ گوتم من رای خومم پیگوتیت، گوتی کوا گوتت چی؟ گوتم من دلم بق تو لیده دات. گوتی که ی وه لامه که ده ده یته وه؟ گوتم کاتیک له گهل دایکدا قسه م کرد. بویه پنیوسته من بکه پیمه وه بق مه شهه. گوتی دایکت له کونیه؟ گوتم ئو له یه زد ده ژی. من گهنجیکی کالفام بووم. بیرکردنه وه یه کی به تالم هه بوو، بیرکردنه وه یه ک که رهنگه له میتشکی هه موو گهنجیکدا هه بیت. هه ستمکرد که وتومه ته ته له که وه. وهک میتشیکم لی هاتبوو که که وتیتته داوی جالجالوکه وه، هه تا ده ستوپی بجولیتیت زیاتر له داوه که توند ده بیت. بهو سه رمایه که سیک له کولانه کانی گونده که نه بوو. پهری خانم گوتی من نایم بق قوتابخانه که ده گه پیمه وه بق ماله وه، توش کاتیک کاره کانت ته واوکرد به زوویی وهره وه بق ماله وه، نانی نیوه رۆ لای نیمه بخو. له قوتابخانه که تیکه لی کورده کان بووم، له گهل عه بدولعه لی بلند و که سه کانی تر که وتمه قسه کردن. عه بدولعه لی هه موو ئومیدیکی خوی له ده ستدا بوو، ده یگوت ئه م سه رمایه وازمان لینا هیتیت. دوو مالی تریش له گونده که دا کاریان په یدا کردبوو، گونده که خوی شوینی کارکردن بوو، ژماره یه ک له کیلکه کانی مانگا به ختوکردن و مریشک به ختوکردن کاریان په یدا کردبوو، ژماره یه کیش ببونه کریکاری پاککه ره وه، وهک ئه وهی لیپرسراوانی گونده که چاوه روانی ئو پیش هاته بن تا کریکاری هه رزانیان ده ست بکه ویت. هه ر چۆنیک بیت په یدا بوونی کار بق ئه م هه ژارانه به ختیکي باش بوو، به تاییه ت که له گونده که دا خانوی چۆلیان دابوو به کریکاره کان. عه بدولعه لی بلندیش بریاری دابوو له که ناری روبرو باری ئه تراک خه ریکی کاری کشتوکالی بیت، ئو ئیتر توانای ئاژه لداری و کوچهریتی نه مابوو، چه ندین سال بوو خه ونی به بوون به خانه وه ده بینی، به لام ئیستا به یه ک به فر و سه هۆلبه ندان ده ستبه رداری خه ونه که ی ببوو، وهک ئه وهی که من خه ونم به پهری خانمه وه ده بینی، به لام ریگه چاره ی پهری خانم زه ماوه ند بوو، شتیک که هیچ ئاماده کارییه کم بق نه کردبوو، بیرم له به تالبوونه وهی ده کرده وه. بیرم له وه کردبووه وه به بی گریبه ست چه ند رۆژیک له گهل پهری خانمدا بم، به لکو ئه م خانمه بیوه ژن و کۆمونیسته پیمبلیت به لی، به لام کاتیک ده مانچه که ی پیشاندام و گوتی هه ر که سیک به خراپ بیر له من بکاته وه به یه ک فیشه ک میتشکی ده پزینم. ئو ده یگوت من له رۆوی فکروه کۆمونیستم، به لام کوردیکی موسلمانم. که سیک بوو نه باوه ری به خودا هه بوو نه به هیچ پیغه مبه ریک، به لام پابه ندی ئه خلاقیکی گه وره بوو. هه میشه ده فته ری نووسینه وهی بیره وه رییه کانم له گهل خۆمدا ده گیرا، به لام کامیراکه م فلیمی تیدا نه مابوو. ئه ی ئو هه موو ویتانه ی که گرتبوومن چییان به سه ر هات. من

له سالانی (۱۳۵۶-۱۳۶۲=۱۹۷۷-۱۹۸۳) له پاریس ده‌ژیام، له شه‌قامی (Rue de Reuilly) گه‌ره‌کی (۱۰۷) شوقه‌ی شه‌ش قاتی ده‌هم. له‌وی ژیرزه‌مین‌ه‌که‌ش هی من بوو. کۆمه‌لێک که‌لوپه‌لی زیاده‌مان هه‌بوو له‌گه‌ل جانتاکه‌م له‌و ژیرزه‌مین‌ه‌دا داماننا‌بوون، له‌کۆتایی شه‌ش سالی خویندکاریمدا بوومه‌خواه‌نی ژووریک‌ی گه‌وره. هه‌ر له‌و ژووردا دوو مندالیشم له‌دایک‌بوون له‌یلا و عه‌لی، یادبان به‌خیربیت سهرده‌میک‌ی زۆر خوش‌بوو. پۆژیک دزه به‌پێزه‌کان چووبوون جانتا و که‌لوپه‌لی ده‌یان ژیرزه‌مین‌یان دزی بوو به‌ ژیر زه‌مین‌ه‌که‌ی ئیمه‌شه‌وه. ئه‌و دزه به‌پێزانه‌ جانتاکه‌شیان بردبووم که‌ پر بوو له‌ فیلم و وینه‌ی سهرده‌می زانکۆ، وایانزانی بوو له‌جانتاکه‌دا شتی تر هه‌یه. بۆیه به‌داخ‌وه من ئه‌و وینانه‌م هه‌چی نه‌ماوه، هه‌موو وینه‌کانی سالانی (۱۳۵۶-۱۳۶۲=۱۹۷۷-۱۹۷۷) م تیندا‌چوون.

کات نیوه‌رۆ بوو. عه‌بدولعه‌لی بلند زۆر هه‌ولیدا تا‌کو نیوه‌رۆ لای ئه‌وان بمیتمه‌وه. خه‌لکی گونده‌که‌ خواردنی گه‌رمیان بۆ هه‌ینا‌بوون. حاجی عه‌لی خان دوو مه‌ری پێدا بوون و سه‌ریان بریوو. عه‌بدولعه‌لی گوتی مالی حاجی عه‌لی خان ئاوه‌دان بیت، ئه‌گه‌ر ئه‌م خه‌لکه‌ لێزه هه‌ر نان و په‌نیریان بخواردایه هه‌موویان نه‌خۆش ده‌که‌وتن، ئه‌وه‌تا له‌و پۆژه‌وه هاتووین، حاجی عه‌لی خان هه‌موو پۆژیک دوو مه‌ری سه‌ربرپوه و هه‌ندیک پۆژیش خوشتری سه‌ربرپوه. خودا‌حافیزیم له‌ عه‌بدولعه‌لی کرد و گه‌رامه‌وه بۆمالی عه‌لی خان، له‌ پێکه‌ بیرم له‌وه ده‌کرده‌وه پێکه‌ بکریته‌وه و بگه‌ریمه‌وه بۆ مه‌شه‌ه‌د. له‌و سه‌رمایه‌دا یاده‌وه‌رییه‌کانم نووسیه‌وه. له‌ خۆم ده‌پرسی بۆچی کاتیک لێیان‌دام شکاتم نه‌کرد؟ بیریک‌ی زۆرم کرده‌وه. له‌ ده‌فته‌ره‌که‌دا نووسیم په‌نگه‌ به‌ جۆریکی تر تۆله‌ی خۆم بکه‌مه‌وه. ئه‌م په‌ری خانمه‌ زۆر جوانه‌ به‌لامه‌وه ئه‌و کاته‌ش لوله‌ی تفه‌نگه‌که‌ی تیکردبووم سه‌یرمه‌کرد دلم ده‌له‌رزی، بیرم له‌وه ده‌کرده‌وه پۆژیک ده‌بمه‌خواه‌نی ئه‌م جوانه‌، که‌واته‌ نا‌کریت شکات بکه‌م.

مرۆف له‌ ته‌مه‌نی لاویدا چ بوونه‌وه‌ریکه‌؟ ئه‌وه هه‌مووی هه‌یزی لاویتییه‌ که‌ چه‌ندین جار ئه‌م هه‌موو یاده‌وه‌رییه‌نام به‌ بیر دینه‌وه، یاده‌وه‌ریی له‌ نیوان ترسی مردن و چیژی خوشه‌ویستی کچیک. ئایا هه‌ی ئاژه‌لێک جگه‌ له‌ مرۆف ده‌توانیت به‌و جۆره‌ بیربکاته‌وه؟ ئایا هه‌ی ئاژه‌لێک ده‌توانیت له‌ یه‌ک کاتدا هه‌م دو‌چاری ترسی مردن بیت و هه‌م چیژ له‌ بینین و جوانی وه‌ربگریت. من ئیستاش پێکه‌نینم به‌ گه‌مزه‌یی خۆم دیت. چۆن له‌و کاته‌دا که‌ به‌ مه‌به‌ستی کوشتنم لوله‌ی تفه‌نگیان تیکردبووم، له‌بری ترس له‌ مردن، له‌ ئاره‌زووی په‌ری خانمدا بووم. ئیستاش کاتیک ده‌چیه‌ سه‌ر جیگه‌ی نووستن،

له کاتي ماندوويه تي و تورې بووندا له ژيانه، بيرکردنه وه له سهرده مي گنجي و هسته ناسکه کان، سهدان جار له خواردنه وه مي و تلياک کيشان باشتره.. به لي ئه گهر له بهردهم ئه و دوو ئه فسر و ساواکيه دا قسم نه کرد و هيچ نه نيتييه کم نه درکاند، که پهری خانم و خوشکه کاني به نيازي کوشتن لنيانداوم، وا تيمه گهن، ئه م کاره م له بهر خاتري خوشه ويستيه ک و پياوړه تيه کي رابردو کرد بيت، به لکو دهمويست له بهرچاوي پهری خانمدا نازايه تي خوم دهربخه م و دلي ئه و به ده سته بېنم، دهمويست سهرنجي ئه و رابکيشم به لاي خومدا، چونکه به پراستي ئاره زوويه کي سوتينه رم هه بوو بوي. هر چنده دهمزاني بچو و کترين هه له له نيو هوزده که دا ده بېته هوي له ناوچوونم.

له کاتي نانخورندنا عه لي خان گوتي پياويک ليره پاسيکي هه يه، ئه و گوتويه تي ئه گهر هه واهه ميک باشتر بوو تا بجنوردتان دهبه م، په نگه دوسبه ي هه واهه خوشتر بيت، به لام ئه گهر هه واهه هر وهک ئيستا بيت ليره دهميتينه وه. خانم جان پوي کرده عه لي خان و گوتي تو ئه مړو به م سهرمايه بو کوي چوويت؟ ئاگات له خوت بيت. سهرمات نه بيت. حه يده ر گوتي خان ئه مړو مامه له ي ده کرد. له و کاته دا هه موو پياواني هه واره که ي عه لي خان و عه بدولعه لي راما بوون نه يانده زاني چي بکه ن، من چووم به سهر ياندا و ئه م خه ريکي مامه له کردن بوو. عه لي خان روښتنبوو چوار ئه سپي ئه سل و هه شت خوشتري به لپيرسراواني گونده که فروشتنبوو، له بري ئه وه کا و جو و وينجه ي لينکري بوون. کچه کان که و تنه گله يي و وتيان بوچي ئه سپه کانت فروشتوه؟ عه لي خان گوتي ئه سپسوار ي ته و او بوو، مه گهر ئيه نه تانگوت ده چين بو تاران. نيلوفه ر و گولخه ندان خه مي ئه سپسواريان بوو. پهری خانم گوتي خان دووان له ئه سپه کان هي من بوون، تو خوت گوتت که ئه و دوو ئه سپه هي منن. نيلوفه ر گوتي ئه ي چي بو من بيت؟ پهری خانم گوتي ئه سپه که ي تو توپي، به لي ئه سپي تو توپي کاتيک له و سهرمايه دا خه ريکبوو هه موومان دهمردين، به لام من ئاگاداري ئه سپه کانم ده کرد. گولخه ندان گوتي توش له ته نيشت ئيمه وه دانيشتنبوويت. پهری خانم گوتي به لام من ئه و کورانه م ئاگادار کردو ته وه تا ئه سپه کانم گهرم داپوشن. پهری خانم به عه لي خاني گوت ئيستا من به نرخي دوو ئه سپ له و مامه له يه دا هاوبه شم، هه رچيت کړيووه ئه گهر زيان بکه يت يان قازانچ به نرخي ئه و دوو ئه سپه هاوبه شم. پهری خانم ئابووري يانه بيري ده کرده وه. عه لي خان گوتي زور باشه تو له سوود و زيان هاوبه شيت. ئه م کچه له پرووي بيروباوه وه کومونيست بوو، له پرووي دابوونه ريته وه موسلمان بوو، له پرووي ئابووري يشه وه سهرمايه دار بوو. من تا ئه و کاته هيچ که سيکم نه دي بوو

راسته‌وخو بلن من کۆمۆنیستم! پاشانیش هه‌رچی کۆمۆنیستیکم دیبیت به‌دوای پاره‌دا
 رایکردوه، کۆمۆنیستانه قسه‌یان ده‌کرد، سه‌رمایه‌دارانه بیریانده‌کرده‌وه و مامه‌له‌یان
 ده‌کرد و به‌دوای کۆکردنه‌وه‌ی سامانه‌وه بوون. حزبی کۆمۆنیستی فه‌ره‌نساش له
 سه‌رده‌مانیکدا ده‌وله‌م‌ندترین حزبی فه‌ره‌نسا و ئه‌وروپا بوو. په‌ری خانم ده‌یویست
 باسی هاوبه‌شبوونی خۆی له‌گه‌ل باوکیدا بکات. ئه‌و ده‌یویست بزانیته‌ بۆ چی باوکی
 ئه‌سه‌په‌کانی فرۆشتوه و به‌و پاره‌یه ئالفی کړیوه؟ عه‌لی خان گوتی ئیستا مینگه‌له‌که‌ی
 ئه‌سه‌د پنیوستی به ئالف هه‌یه و هه‌ندیک کا و جۆ ده‌نیرم بۆ ئه‌و، دوهم کۆچه‌ری
 و ئاژه‌لداره‌کان تا ئیستا ئالفیان هه‌ل نه‌گرتوه، خۆ ئه‌گه‌ر ئالف هه‌بیت ئاژه‌له‌کان
 ده‌یخۆن و ئه‌گه‌ر نه‌بیت له‌ برسا قه‌ر ده‌بن. ئیستا هه‌مووتان تیگه‌یشتن که ده‌بیت هه‌میشه
 ئالفمان هه‌بیت، ئه‌گه‌ر ئالفمان نه‌بیت ئاژه‌له‌کانمان ناژین. بازارگانانی ئالف قازانجیکی
 زۆر ده‌کن، ئالف ده‌کرن و پاش سێ مانگ پاره‌که‌ی ده‌دن. جۆ کیلوی به‌ هه‌شت ریال
 بوو عه‌لی خان بۆ ماوه‌ی سێ مانگ کیلوی نو ریالی پێدا بوو، «کا»ش کیلوی به‌ سێ
 ریال بوو، ئه‌و کیلوی سێ ریال و نوی پێدا بوو، به‌لام پاش سێ مانگی تر پاره‌که‌ی
 ده‌دا. ئه‌سه‌په‌کانی به‌ سێ‌ویه‌ک هه‌زار تومهن فرۆشتبوو، هه‌شت حوشتیشی به‌ چوارده
 هه‌زار تومهن فرۆشتبوو. پینچ هه‌زار تومهنی وه‌رگرتبوو. بابی چل هه‌زار تومهنیش کا
 و جۆی کړیوو. نیلۆفه‌ر و گولخه‌ندان خه‌می فرۆشتنی ئه‌سه‌په‌کانیان بوو. په‌ری خانم
 گوتی خان ئه‌و حسابی کړین و فرۆشتنه‌ باش بنووسه. خان به‌ په‌ری خانمی گوت تۆش
 هاوبه‌شیت. په‌ری خانم گوتی موه‌ندیس په‌ره‌ کاغه‌زیکم بده‌ری. منیش کاغه‌زیکم پێیدا.
 ئه‌ویش به‌ قه‌له‌مه‌که‌ی خۆی نرخ‌ی فرۆشتنی ئه‌سه‌په‌کان و کړینی ئالفه‌که‌ی به‌ ته‌واوی
 نووسی و له‌سه‌ر ئه‌و پسه‌له‌یه‌ی که عه‌لی خان وه‌ریگرت بوو. په‌ری خانم زۆر زیره‌ک
 و وریا بوو. کاتی عه‌سر که به‌ته‌ن‌ها بووین گوتم تۆش مامه‌له‌ ده‌که‌یت و له‌گه‌ل باوکندا
 هاوبه‌شیت. گوتی من له‌گه‌ل باوکمدا هاوبه‌شم، ماره‌بیه‌که‌م که په‌نجا هه‌زار تومهن بوو
 داومه‌ته‌ باوکم، له‌ مینگه‌له‌که‌شدا هاوبه‌شی بووم به‌ قازانجی ئاژه‌له‌کان پارچه‌ زه‌وییه‌کم
 له‌ تاران کړیوه به‌ له‌ناوچوونی مه‌ره‌کان منیش زیانیکی گه‌وره‌م به‌رکه‌وت، ئیستاش
 ده‌بیت له‌ بازارگانیدا هاوبه‌شیم. عه‌لی خان ئالفه‌که‌ی له‌ عه‌مباری گونده‌که‌دا دانا بوو، بۆ
 هه‌ر مانگی‌ک پینچسه‌د تومهن کړتی عه‌مباری ده‌دا...

گه ربوواني گونده که

دوای نيوه پړ له گه ل کچه کان و مهنوچه هردا سهردانی ناو گونده که مان کرد و چووين بؤ سهردانی ئو شوينه ی که نه خوشه گه ربووه کانی لیبوو. ئه وان که سانیکي می هره بان بوون و ئومیدیان به دواړوژي خویان په پيدا کردبووه وه. په کيک له کاره کانی فهره نسییه کان ئه وه بوو، ئو نه خوشانه ی تووشی گه پری ده بوون و له ژيان نا ئومید ده بوون بیانگیر نه وه بؤ ژيانی ئاسایی خویان.

بارامی ئه ساله تان، خه لکی گوندی (ته بادکان) ی مه شهه د بوو، پيش سی سال، واته سالی (۱۳۱۸-۱۹۳۹) تووشی نه خوشی گه پری بپوو. له گونده که ی خوی دهریان کردبوو، هیچ که سینک ئاماده نه بوو لپی نزيک بپه يته وه، پووی کردبووه هر گونديک دهریان کرد بوو، له هه موو شاری مه شهه ديشدا جينگايه ک نه بوو پووی تپيکات، خه لکی به گشتی لپی ترسابوون، ترسابوون نه کا ئه وانیش به هو ی ئه وه وه نه خوشییه که بگرن، پاشان ئو له گه ل چهند که سینکی تر دا که هه مان نه خوشیيان هه بوو له نزيک گوندی (سیساوا) ی مه شهه د ژووریکي بچکولانه دروست ده که ن و به يه که وه له ئو ژوورهدا نيسته جي ده بن، زور به به دبختی ده ژيان.

لنکدانه وه ی ژيانی ئو به دبختانه پتويسته له شوينيکی تر دا بنووسين. بارام کاتژميتریک چيرؤکی ژيان و نه هه مته يیه کانی خوی بؤگيرامه وه، باسی برسيتی و به دبختی خوی بؤ ده کردم. سالی (۱۳۲۷-۱۹۵۸) بردبوويان بؤ نه خوشخانه ی گه ربوواني شاری مه شهه د، بؤ ماوه ی نو سال له وئ له ژير چاره سهردا بپوو. ئو باسی می هره بانی کچه خؤبه خشه فهره نسییه کانی بؤ ده کردين، باسی ئو کچه په رستارانه ی ده کرد که تهرکی دونيايان کردبوو، ئه وانه ی که شار و ولاتی خویان جي هينشتبوو وازيان له ژيانی تاييه تی خویان هينابوو، هاتبوون بؤ مه شهه د تاکو چاره سهری ئو که سانه بکه ن که تووشی نه خوشی گه پری بپوون.

ئو سئ په رستاره خؤبه خشه، له شوينی هه وانه وه ی خویانه وه، به سواری پاسکيل ده چوون بؤ نه خوشخانه که. له و سالانه دا هه موو خه لکی مه شهه د ئه وانيان ده ناسی، په کيک له وسی کچه، چهند مانگيک وانه ی فهره نسی به من گوتووه ته وه. بارام گوتی له دريژهی ئو ماوه يدا که له ژير چاره سهردا بووه، دايک و باوکی مردوون. بارام دوای چاره سهرکردن ويستبووی بگه رپته وه بؤ گونده که ی خویان، به لام برا و خوشکه کانی و خه لکی گونده که له گه رانه وه ی تر سا بوون، نه يان هينشتبوو بچپته وه گونده که ی خوی و دهریان کردبوو. هر بؤيه ش جاريکی تر په يوه ندی به کچه خؤبه خشه کانه وه کردبووه وه،

نه وانیش بر دبوویانه وه بڼه گونده که و قسه یان له گهل خه لکی گوونده که دا کرد بوو که کیشی نه خوشی نه ماوه. هر له وئ هموو پیداویستییه کانی ژایانان بڼه دابین کردبوو. بارام له گهل ژنیکي چاره سه رکر او ی هه مان نه خوشیه که ی خوی زه ماوه ندی کرد بوو، نه و له ته مهنی چل و چوار سالی دا زه ماوه ند کردبوو، بارام فیری کاری باخووانی ببوو، به لام ده سته کانی بیتوانا بوون، نه و ده یگوت و هر زشیکي زور به په نجه کانم ده که م، به لام هینشتا بیتوانان و هیزیان نییه، ناتوانم مقهستی درهخت هه لپاچین به کارب هینم. بارام برینیکي قول به روویه وه دیار بوو، لایه کی لووتی نه ما بوو به هو ی نه خوشیه که یه وه په نجه یه کیشی نه ما بوو، نه که شمی بیست و پینچ سال بوو تووشی نه خوشی گه پری ببوو، ژنیکي می هره بان بوو، نه ویش چاره نووسی هر وه کو بارام بوو. نه و نه گوتی موه ندیس وه ک تو بزانتیت ئیمه ده بیته خاوه نی مندال. گوتم به دلنیا ییه وه ده بن، له وه زیاتر نه مده زانی چی بلیم؟

سه یرم کرد وا گولخه ندان رووی وهر گپراوه و فرمیسه که کانی ده سږیت. هه موو که سیک خاوه نی چه ند که سایه تیه که، هینشتا برینی نیو چاوانم چاک نه ببوو وه که به قوناخه تفهنگي گولخه ندان بریندار کرا بوو، هینشتا سه رما برینه کانی گیانمی ده کزنده وه، هینشتا زوریک له برینه کانم پچرا بوون، کچیک که له لیدانی مندا هیچ به زه ییه کی نه بوو، که چی ئیستا به بینینی ژنیک که تووشی نه خوشی گه پری بووه. که وتوته گریان.

له دلی هر که سیکدا تاوان و به زه یی هه یه، له دلی هه مان که سیشدا میهره بانی و به زه یی هه یه، ئیمه لیکولینه وه کانی سوقرات و هیپاتیکس و هیچ کتیبیکمان نه خویندوته وه، تا کو بزاین هه موو که سیک هه م دروزنه و هه م راستگوشه. پتویسته هه سستی می هره بانی که سه کان به هیز بکه ین، په روه رده کردنی ئیمه به ره و کو ی ده روات؟ له ناخی هه موو که سیکدا خویه کی درندانه و دوژمنکارانه هه یه. هه موو که سیک ده توانیت خوی بکات به فریشته و گشت که سیکي خوشبویت و هه موو که سیک خوشی بوویت. کومه لگه، دایک، باوک، قوتا بخانه و ماموستا ده توانن نه و خووه (هه سته) به هیز بکه ن، هه ولیده ین هیچ که سیک به دوژمنکار نه زانین. نه فرهت له وانه ی ئاژاوه گپرن، نه فرهت له وانه ی شه رهنکیزن، نه فرهت له وانه ی توی دوو به ره کی ده چینن. زوربه ی خه لکی به هو ی په روه رده ی خراپه وه تووشی دوژمنکاری ده بن و تووشی هه له ده بن و پاشان به دوا ی چاره سه ردا ده گه رین. خوی خراپ ده توانیت مرؤف بگوریت بڼه ئاژه لیکي درنده، به لام فرههنگي ئیمه فرههنگي خوشه ویستی و می هره بانیه. حافزی شاعیری گه وره مان چرای هه میسه یمانه، نه و چرایه ئیستا له هه موو مالیکی ئیراندا هه یه. حافزی

که‌وره له دیوانه‌که‌یدا زیاتر له چوارسه‌دوچل جار وشه‌ی خوشه‌ویستی، هاو‌رینه‌تی، هاوکاری، عیشقی به‌کاره‌یناوه، به‌لام له هه‌موو دیوانی حافزدا یه‌ک جار وشه‌ی دوژمن به‌کاره‌اتوووه ئه‌و ده‌لێت.

دره‌ختی خوشه‌ویستی، خوشی بۆ دل به‌ بار دیتی داری دوژمنی بېرن، به‌ری په‌نجبه‌خه‌سار دیتی

له‌ بیرکردنه‌وه‌یه‌کی قولدا بووم. هاوسه‌ره‌که‌ی بارام چایه‌کی له‌ به‌رده‌مم دانا، گوتی خودا ئیمه‌ی باش تاقیکرده‌وه. تاقیکردنه‌وه‌یه‌کی دورودریژ. من له‌ ته‌واوی بیست‌و‌پینج سال نه‌خوشیمدا هه‌رگیز ناشکور نه‌بووم، به‌مه‌رجیک ئومێدیک نه‌بووه بۆ چاره‌سهرم. ناشکور نه‌بووم کاتیک به‌ ئازاره‌وه ده‌تلامه‌وه، به‌ سه‌رما و گه‌رما چاوه‌پوانی پاروووه نانیک بووم که ده‌ستم نه‌ده‌که‌وت. سوپاسی خودام ده‌کرد و نا ئومێد نه‌بووم، به‌لام له‌ سایه‌ی خوداوه چاکبوومه‌وه و پزگارم بوو. خودا له‌ دایک و باوکی ئه‌و که‌سه خوش بیت که ئه‌م درمانی چاره‌سهری دۆزیه‌وه، جا ئه‌و که‌سه سه‌ر به‌ هه‌ر ئایین و مه‌زه‌بیک بیت. به‌دلنیا‌یه‌وه ئه‌و که‌سه جیگای به‌هه‌شته، تو نازانیت ئه‌م خوشکه خۆبه‌خشه مه‌سیحییانه چ ئه‌رکیک ده‌کیشن له‌پیناوی ئیمه‌دا، ئه‌مانه فریشته‌ن، ئه‌مانه خه‌لکی فه‌ره‌نسان، له‌ویوه هاتوون بۆ ئێره، ئه‌و هه‌موو پینگا دووره‌یان بپویه و لێره له‌م گونده دووره‌شاره‌دا فریای ئیمه‌ ده‌که‌ون. په‌ری خانم گوتی له‌باره‌ی خواردن و خوراکه‌وه چۆن؟ باش هاوکاریتان ده‌که‌ن. بارام و هاوسه‌ره‌که‌ی هه‌ردوو گوتیان خودا خێریان بنووسیت، خودای گه‌وره خۆراکی ئیمه‌ له‌لایه‌ن ئه‌وانه‌وه ده‌نێریت. منیش سه‌یریکی په‌ری خانم کرد و له‌ دلی خۆمدا گوتم خودا خۆراکی منیش له‌ شوێنیکێ تره‌وه ده‌نێریت. به‌ سه‌ر هه‌سته‌کانی خۆمدا زال بووم و له‌ مالی بارام و هاوسه‌ره‌که‌یه‌وه به‌ ئومێدیکێ تره‌وه هاتمه‌ ده‌ره‌وه.

بیبی له‌ ژووره‌ بچوکه‌که‌یدا به‌رمالی راخستبوو. به‌رده‌وام نوێژی ده‌کرد. گوتم بیبی نوێژ زۆر ده‌که‌یت. گوتی له‌ ماوه‌ی ئه‌م چه‌ند رۆژدا ئه‌وه‌نده‌ی هه‌موو ته‌مه‌نم نوێژم کردوووه. تو ده‌زانی ئیمه‌ی کۆچه‌ری کاتی نوێژکردنیشمان نییه، هه‌رچه‌نده نوێژکردنیش نازانم ئیستاش خۆم نازانم له‌ کاتی نوێژکردندا چی ده‌لیم، له‌ نێو ئیمه‌دا که‌سیک له‌ هه‌مووان لێمان نزیکتر بووبیت، هانامان بۆ بردبیت، سویندمان به‌سه‌ری خواردبیت هه‌ر ئیمامی عه‌باس بووه. بیبی به‌ هیواشی گوتی موه‌ندیس ده‌ته‌وێت چی بکه‌یت؟ گوتم چی بکه‌م؟ گوتی تو هه‌ر له‌م که‌سانه‌ی ئیمه‌ ژن ده‌هینیت، گلپۆت به‌

نسیب نەبوو، ئەو کەسیکی هەژار و بێ کەسوکار بوو، ئەم کچانە ی ئیمە کچی چاکن، بەم مەر قراڤەش ئیتر عەلی خان ئەو گەورەییە جارانی نەماوە، بۆیە پێمباشە لێرە کەسیک دەستنیشان بکەیت. گوتم ببی من چاوەروان دەکەم ئۆتۆمبیلێک پەیدا ببێت و لێرە برۆم. گوتی ئەو دوایین قسەتە؟ گوتم بەلێ. گوتی کەواتە من نزادەکەم هەوا خۆش ببێت و بە زوویی برۆیت...

پۆشتن لە گوندی راجی

بە پۆژ پلە ی گەرمی دەگەیشتە حەوت پلە ژێر سفر و شەوانیش هەندیک جار دەگەیشتە بیست و حەوت پلە ژێر سفر. من نامەوێت خشتە ی ئاماری کەشناسیتان نیشانبدەم، ئیمە نزیکە ی نۆ پۆژ بوو لەو گوندە بووین. بریار وا بوو پۆژی دەیهەم برۆین بۆ بۆجنوورد. عەلی خان تیکرای پیاوانی هەوارەکە ی لە پارەوی قوتابخانە کە کوکردەو و گوتی ئەوا مەرەکان هەموو فەوتان، بەلام سوپاس بۆ خودا کە خۆمان ماوین، فاتحیا بۆ گیانی مردوو هەمان بخوین. عەلی خان گوتی من دەرۆم بۆ بۆجنوورد هەر کەسیک لەگەڵ مندا دێت لەوێ کارێکی بۆ پەیدا دەکەم، بگەینەو بەهار دیسانەو و ئاژەلداری دەست پێدەکەم و مەرۆ مالات پەیدا دەکەم، کارێک دەکەم تووشی کێشە و نەبوونی نەبین، هەمووان گوتیان خوا تەمەنی خان درێژبکات.

بریاروا بوو حەیدەر و کەرار و حاجی پۆستەم و حاجی پەمەزان سەرپەرشتی ئیش و کارەکان بکەن. عەلی خان ئامۆژگاری تەواوی حەیدەری کرد، ئەو دەبوو تەواوی کەلوپەلەکان کۆبکاتەو و بیاننێرێت بۆ بۆجنوورد، ئەو مەر و حوشرانە ی کە مابوونەو تێکەل بە مێگەلەکە ی ئەسەد بکری. چەند مالتیکیش دەتوانن برۆن بۆ لای هەواری ئەسەد. دیاربوو ئەو مالانەش کێن، ئەو مالانە بوون کە زۆر هەژار بوون و هیچی وایان نەبوو. عەلی خان هەندیک پارە ی دا بە کەرار و گوتی هەر کاتێک هەوا خۆش بوو، هەمووان بنێرە بۆ بۆجنوورد، خۆشت برۆ بۆ تورکمان سەحرا بۆ هاوکاری ئەسەد. پەری خانم زۆر نیکەران بوو پێشنیاری کرد کە ئەویش لەگەڵ ئەسەدا بروات بۆ تورکمان سەحرا. عەلی خان گوتی بەلێننامەم داوێ کە تۆ لە شار و لە گوند ناتوانیت دانیشیت. عەلی خان گوتی ئیستا بە بیانووی بەفر و سەرماوە دەرۆم بۆ شار لەوێ رێگەچارە یەک دەدۆزمەو.

منیش لەگەڵ یەکبە یەکی خەلکە کە و مالهەکاندا مالتاوايیم کرد. بەدوای «یەلە» دا دەگەرām، پاشان دۆزیمەو، بینیم لەگەڵ یەکیک لە خۆبەخشە فەرەنسیسیەکاندا قسە ی

ده‌کرد. «یه‌له» له ماوه‌ی نو پوژدا فیری چەندین وشه‌ی فەرهنسی ببوو. گوتم «یه‌له» ئیمه ده‌مانه‌ویت برۆین بۆ بۆجنوورد تۆ له‌گه‌لماندا دنیته یان نا؟ له‌بری ئه‌وه‌ی وه‌لامی من بداته‌وه، سه‌یریکه‌ی کچه‌ خۆبه‌خشه‌که‌ی کرد. کچه‌ خۆبه‌خشه‌که‌ گوتی ئهم مندا له‌ دایک و باوک و هه‌یج که‌سیکی نییه‌ و تاک و ته‌نیا،یه، قسه‌مان له‌گه‌ل عه‌لی خاندان کردووه که ئیمه لێره چاودیریه‌ ده‌که‌ین. عه‌لی خانیشت پیتیگوتین کار له‌مه‌ باشترا ناییت. کچه‌که‌ گوتی «یه‌له» زۆر زیره‌ک و به‌توانایه‌ ئه‌وه‌تا له‌ ماوه‌ی ئهم چەند پوژده‌دا تارا‌ده‌یه‌ک فیری فەرهنسی بووه، ئینجا گوتی تۆ نیکه‌رانی «یه‌له» مه‌به، ئیمه وه‌ک مندا له‌ی خۆمان چاودیریه‌ ده‌که‌ین، گه‌وره‌ی ده‌که‌ین و ده‌بێتینه‌ قوتابخانه. منیش «یه‌له» م ماچکرد و بیهست تومه‌نم پیتا. ئه‌وکاته «یه‌له» ته‌مه‌نی هه‌شت سال بوو. کاتیک ویهستم برۆم ئه‌و به‌زمانی فەرهنسی خودا‌حافیزی لیکردم. کاتیک خودا‌حافیزییم له‌ عه‌بدال و غه‌فار کرد، ئه‌وان ده‌ستیان‌کرد به‌ گریان، برزوو گوتی پیتیست به‌گریان ناکات. سه‌ردانمان ده‌کاته‌وه. حاجی رۆسته‌م پاسه‌وان و لیتیرسراوی عه‌مباره‌ ئالفه‌کانی عه‌لی خان بوو له‌گونده‌که‌دا، برزووش هاوکاری ده‌کرد. گه‌وه‌ر ژنیکی به‌ته‌مه‌ن بوو، هاوته‌مه‌نی بییه‌ بوو، خۆی و عومرانی هاوسه‌ری ته‌نها پازده‌ سه‌ر مه‌ریان هه‌بوو. چوار سه‌ر له‌ مه‌ره‌کانیان له‌ سه‌رماکه‌دا تیاچوووبوون. یازده‌ مه‌ریان بۆ ما‌بووه‌وه. گه‌وه‌ر ئه‌سه‌په‌ندی بۆ هه‌مووان سووتاند و دوکه‌لی کرد، سینی ئه‌سه‌په‌نده‌که‌ی چەند جاریک به‌ده‌وری سه‌ری مندا سوپاند. عه‌لی خان هه‌ندیک پاره‌ی خسته‌ سه‌رسینی ئه‌سه‌په‌نده‌که‌. مندا له‌نی خانیشت هه‌ریه‌که‌ و که‌میک پاره‌یان دانا. منیش ده‌ تومه‌نم دانا، تیشکیکم له‌چاوی بی رووناکی ئه‌و ژنده‌ا بییه‌، من تیشکی له‌و جۆره‌م که‌مه‌تر بینیه‌. گه‌وه‌ر به‌گشتی هه‌شتا تومه‌ن پاره‌ی ده‌سته‌که‌وت. ئه‌و و هاوسه‌ره‌که‌ی ده‌یانویست به‌و یازده‌ سه‌ر مه‌ره‌وه‌ برۆن بۆ تورکه‌مان سه‌حرا، به‌ چ ئومیدیکه‌وه؟ به‌ گه‌وه‌ر خانم گوت بۆچی ئیوه‌ش نایه‌ن بۆ بۆجنوورد؟ گوتی به‌ چ ئومیدیکه‌وه‌ بچین بۆ بۆجنوورد؟ عومرانی هاوسه‌ری گوتی (نه‌ه‌یزیک له‌ ده‌ستماندا‌یه و نه‌ ئالتونمان له‌ته‌رازوو دایه‌). به‌و وته‌یه‌ سه‌رسام بووم، که‌ چۆن شوانیک بۆ قسه‌کردن سوود له‌ وته‌کانی سه‌عدی شیرازی وهرده‌گریت. له‌ ده‌ریای بیرکرده‌وه‌دا بووم، کاتیک عومران گوتی ره‌شمالیکم هه‌یه و له‌گه‌ل چەند بزنی و ولاخیک، خودا گه‌وره‌یه‌ و ده‌شتیش فراوانه‌ و خه‌لکیش می‌ه‌ره‌بان. ئینجا گوتی ئیستا خه‌لکه‌که‌ هه‌موویان هه‌ژار و بیالنه‌ن، واهه‌سته‌ده‌که‌م له‌ تورکه‌مان سه‌حرا که‌شوه‌وا خوشتره‌ و تورکه‌مانه‌کانیش می‌ه‌ره‌بانن، له‌وی چەندین هاویریم هه‌یه‌ ده‌چمه‌ به‌رده‌رگای ئه‌وان، ده‌زانم که‌ به‌ده‌ستی به‌تال ناگه‌ریمه‌وه. گوتم عه‌لی خانیشت گوتویه‌تی ئه‌گه‌ر

بین بۆ بۆجنوورد به برسیتی نامینه وه. عومران گوتی من به ئومیدی خودا و ئیمام عهباس روو له کێو و دهشت دهکهم، بهلام به ئومیدی خان نارۆم بۆ بۆجنوورد. گوتی موهه ندیس خودات له گهل بیت، رهنگه یه کتری نه بینینه وه گهردیم ئازاد بکه. گوتم جگه له چاکی و باشی له ئیوه و لهو خه لکه هیچ شتیکی ترم نه بینیه. دیسانه وه گوتی تو خودا گهردیم ئازاد بکه. ئه و پیره میترده دهستی کرده ملم و زۆر به کول دهستی کرد به گریان. پاشان گوتی ئه و پۆزه کچهکانی عهلی خان به منیان گوت که ئه سپه کهیان بۆ زین بکه، کاتیک خه ریکی ئاماده کردنی ئه سپه که بووم. گویم له قسه کانیان بوو، له بهرنامه کهیان ده باره ی تو ئاگادار بووم، بهلام نه متوانی هیچ کاریک بکه، ته نا ها توانیم جه وه ره خانم ئاگادار بکه مه وه. ئه ویش عهلی خانی ئاگادار کرده وه. تکایه لیم ببووره، من ده زانم تو له ئه سپ نه که وتویته خواره وه. ده موچاوه فرمیتسکاوییه که یم ماچکرد، له ژیر ئه و هه موو جلوبه رگه وه گویم له لیدانی دلئ ئه و پیره میترده بوو، ئه و به ئومیدی خودا ده رۆیشت بۆ تورکمان سه حرا، بهلام به ئومیدی عهلی خان نه ده رۆیشت بۆ شار. چهنده ئومیدی به خۆی و به خودا هه بوو، به یازده سه ر مه روه له ته مه نی حه فتا سالی دا ده یتوانی چی بکات؟ وا هه ستم ده کرد به و سه رما سه خته ئه و پیره میترده له گهل هاوسه ره که یدا ناگه نه تورکمان سه حرا له برسا ده مرن.

پاش شهش سال له مانگی (فهروه ردیینی ۱۳۵۴ = مارتی ۱۹۷۵) دا له وه پگه کانی (ئاجی سوی) تورکمان سه حرا چاوم پنی که وته وه، زۆر به توانا و گورجوگول بوو، شه ویک له په شماله کهیان میوانیان بووم (۱۶۵) سه ر مه ری هه بوو له گهل و لاخینکا، سییه کی تراکتوریکیشی هه بوو. تراکتوریک که لوپه له کانی خویان پنده گواسته وه و ئالفیشیان بۆ ئاژه له کان پنده هینا. ئه و کۆچه ریانه ورده ورده له سه رده می حوشره وه ده چوون بۆ سه رده می تراکتور. عومران میگه لیک بۆ خۆی دروست کردبوو، به ئومیدی خودا و پشتبه ستن به خۆی و هه ول و ماندوبوونی کاری خۆی کردبوو.

من هه ر کاتیک هه ست به ئیره یی هاو پنیانی زانکوی فه رده و سی مه شه ده دهکهم، به ره و روویان ده وه ستم. ئه وان ده یانه ویت له شاری هیرات کاریم ده سته که ویت، من دوو باره به ئومیدی خودا و یادی عومران، چه قه نه لیده ده م، کار په یداده کم و ده چمه سه رکار. ئه گه ره هه موو دونیا بخویت، سه گه کانی به سته له کی باکوور ده توانن تو بخون. له هه موو تیکشکانیکدا سه رکه وتتیک هه یه. له هه موو کیشه یه کدا په ندیک هه یه. په ندیک که دوا ی ماوه یه کی درێژ ده رده که ویت. له سالی (۱۳۵۴-۱۹۷۵) دا عومران لپرسراوی هه واریک بوو، بۆ خۆی قه ره بالغیه کی باشی له ده ور بوو. شه ویک له ژیر ئاسمانی

جواني تورکمان سه‌حرادا و له به‌رده‌مي به‌شماله‌که‌يدا ئاهه‌نگيني گيرا، بانگي کرد منډالان وهرن يارييه‌ک بۆ موهه‌نديس بکه‌ن، واته شايي و هه‌له‌پرکي بکه‌ن. ئه‌و شه‌وه شه‌ويک بوو شه‌وي خوشي و شادي، شه‌وي سوپاسگوزاري له ده‌رگاي خودادا. له هه‌مووي خوشتتر ئه‌وه بوو که عومران ميوانيني تورکمانی هه‌بوو، ئه‌و ميوانه دووتاري لیده‌دا، دووتاريک که ئاوازه‌که‌ي هه‌موواني ده‌برده‌وه بۆ جي‌هانيکي تر. له تورکمان سه‌حرا دا پياويکي تورکمانی سوننه له نيو کوردانی شيعه‌دا به دوو تال سيم و پارچه ته‌خته‌يه‌ک ئاوازيکي ده‌رده‌هينا که تا ئيستاش له‌ره‌ي له گويي مندايه. ئاوازي يه‌کبووني گه‌ل و مه‌زه‌به‌کانی ئيران بوو.

هه‌مووان ده‌يانزانی عه‌لي خان ده‌يه‌ويت بۆ هه‌ميشه بروت، بووني حه‌يده‌ر و که‌پار نه‌يده‌تواني نا ئومیدی و ترس له دلي ئه‌و خه‌لکه‌دا بره‌وينيته‌وه. هاوشينه‌ي که‌ساني وه‌ک عومران هه‌بوون که به پشتبه‌ستن به خويان ده‌يانتواني برۆن بۆ تورکمان سه‌حر، به‌لام که‌ساني سه‌رليشتياویش هه‌بوون که‌هيچ توانا و ئوميدنيکیان نه‌بوو. ژنيکي ميان سال گوتي خان تۆ ده‌رۆيت ئه‌ي ئيمه چي بکه‌ين؟ هاوسه‌ره‌که‌ي گوتي ژنه‌که‌ خودا گه‌وره‌يه. عه‌لي خان گوتي يه‌که‌م خودا گه‌وره‌يه، دوهم ئه‌سه‌د و حه‌يده‌ر و که‌پار له‌لاتانن. پاشان من ده‌رۆم بۆ بۆجنوورد کار بۆ هه‌مووتان په‌يدا ده‌که‌م، ده‌رۆم ئاژه‌ل په‌يدا ده‌که‌م و ميگه‌له مه‌ريک دروستده‌که‌م، پتويسته برۆم په‌ناگه‌يه‌ک دروستبه‌که‌م و کاریک بکه‌م تا‌کو به سه‌رمایه‌ک ئه‌و هه‌موو مرقوف و ئاژه‌له له نيو نه‌چن. سه‌يرکه‌ن ئه‌م چه‌ند رۆژه ئه‌گه‌ر ئه‌م گونده نه‌بووايه هه‌موومان ده‌مرديين، ئه‌گه‌ر ئۆتۆمبيل نه‌بووايه ئيمه ده‌مرديين، مه‌ره‌کان، خوشتره‌کان، ئه‌سه‌په‌کانمان هه‌موو فه‌وتان، هاوپرکانمان مردن، ئه‌م ژيانه به‌و شيوه‌يه به‌سه، ئه‌م کۆچه‌رييه به‌سه، هه‌ر که‌سيک ده‌يه‌ويت بيت بۆ شار ئه‌وا حه‌يده‌ر به ئۆتۆمبيل به‌ريتان ده‌کات، هه‌ر که‌سيک ده‌يه‌ويت بچيت بۆ تورکمان سه‌حرا ئه‌وا حه‌يده‌ر و ئه‌سه‌د له‌وي ده‌بن و هاوکاري‌تان ده‌که‌ن، من خوشم هاوکاري بۆ ئيه‌وه ده‌نيرم.. به‌لام قسه‌کردن بۆ که‌سانیک که نازانن ئه‌مرۆ نيه‌ره‌ق که‌سيک خواردنيان ده‌دات يان نا هيچي ديارنیه.

برزوو گوتي خان من ده‌رۆم بۆ تاران، ده‌رۆم له‌وي کريکاري ده‌که‌م ئيتير نامه‌ويت ليزه بمنيمه‌وه. غه‌فار گوتي برزوو منيش له‌گه‌ل خۆتا ببه. عه‌لي خان رووي خوي وهرگيرا و که‌وته‌ري، ده‌سته‌سه‌ره ئاوريشميه‌که‌ي له گيرفانی ده‌ره‌ينا و فرميسه‌که‌کانی سه‌ر روومه‌تي سه‌ري و ئيتير وازی له‌و ژيانه هينا که سه‌روه‌ر و گه‌وره‌ي ئه‌و خه‌لکه‌ بوو. ئه‌و وازی له هۆزه‌که‌ي هينا و به‌دوای جوهره ژيانیک که‌وت که نه‌يده‌زانی چاره‌نووسي به

چی ده‌گات؟ زۆرتترین نیگه‌رانیه‌که‌شی بۆکچه‌که‌ی بوو، کچیک که دۆسیه‌یه‌کی گه‌وره‌ی سیاسی بۆ کرابووه‌وه و رابردووی دوو جار زیندانی کردنی هه‌بوو.

ئه‌ندامانی بنه‌ماله‌ی عه‌لی خان و ژنی حاجی رۆسته‌م و دوو ژن و سێ مندالی نه‌خۆش که به‌رده‌وام ده‌کۆکین سواری پاسه‌که‌ بوون، شۆفیر و هاوکاره‌که‌شی زنجیریان له‌تایه‌ی پاسه‌که‌ به‌ست، پاچ و خاکه‌نازیان خسته‌ نێو پاسه‌که‌وه، کورسییه‌کانی پاسه‌که‌ پر پر ببوون. له‌ نێوان کورسییه‌کانیشدا خه‌لک دانیشتیبوون. (۲۳-۲۴) که‌س ده‌بووین، (۷-۸) که‌س سه‌ر به‌ هه‌واره‌که‌ی عه‌بدولعه‌لی بڵند بوون. ئه‌وانی تر هه‌موویان له‌ تایه‌فه‌ی عه‌لی خان بوون. پاسه‌که‌ که‌وته‌پێ و خه‌لکه‌که‌ ده‌ستیان کرد به‌ سلاوات لێدان. جاده‌که‌ به‌ر گرتبووی، شۆفیره‌که‌ پێشی خۆی باش نه‌ده‌بینی، به‌هه‌زار زه‌حمه‌ت گه‌یشتییه‌ سه‌ر جاده‌ گشتییه‌که‌. له‌ سه‌ر جاده‌که‌ که‌لاکی چه‌ندین ئاژه‌لی مرداره‌وه‌بوو که‌وتبوون. که‌لاکی مه‌ر، حوشت، ئه‌سپ، له‌ سه‌ر به‌فره‌که‌ بوون. بێده‌نگی خۆی به‌سه‌ر قوربه‌مه‌یداندا کێشا بوو، بێده‌نگی به‌فر و مردن له‌گه‌ل ده‌نگی گرِه‌گرێ مه‌کینه‌ی پاسه‌که‌ تیکه‌لی سروشت ده‌بوون. ده‌نگی مندالان به‌رزده‌بووه‌وه که‌ له‌ په‌نجه‌ره‌ی پاسه‌که‌وه مه‌رِه‌ مرداربووه‌کانیان پیشان ده‌داین. له‌ چه‌ند شویتیک پاسه‌که‌ له‌ به‌فردا ده‌چه‌قی و به‌ناچاری به‌ ژن و بیپاوه‌وه داده‌به‌زین بۆ پالنان. نزیکه‌ی هه‌وت کاتژمێر به‌ رێگه‌وه بووین بۆ برینی په‌نجاوپنچ کیلو مه‌تر. شۆفیره‌که‌ به‌ عه‌لی خانی گوت چی بکه‌ین، به‌م به‌فره‌ ناتوانین له‌ گه‌رده‌نه‌ی (به‌درانلو) سه‌رکه‌وین؟ عه‌لی خان گوتی شه‌و له‌ ئاشخانه ده‌میننه‌وه. (۷-۸) که‌سمان له‌گه‌ل بوون که‌ سه‌ر به‌ هه‌واری عه‌بدولعه‌لی بڵند بوون، ئه‌وان ویستیان له‌ ئاشخانه دابه‌زن و بچه‌ ماله‌ خزمه‌کانیان. ئه‌وان رۆیشتن و ئیمه‌ نزیکه‌ی پازده‌ که‌س مابووینه‌وه. پاسه‌که‌ له‌ به‌رده‌می کۆلانی‌کدا وه‌ستا. مالی یه‌کیک له‌ دۆستانی عه‌لی خان له‌و کۆلانه‌دا بوو. کۆلانه‌کان پر بوون له‌ به‌فر، ئه‌وه‌نده به‌فری تێدا بوو که‌ زۆر به‌ نا‌ره‌حه‌تی هاتوچۆیان تێدا ده‌کرا. جاده‌ و کۆلانه‌کان چۆل بوون، که‌س به‌دی نه‌ده‌کرا، ته‌ن‌ها داریک له‌و ناوه‌نده‌دا دیار نه‌مابوو. چه‌ند رۆژیک له‌وه‌به‌ر که‌ له‌ ئاشخانه بووم ئه‌مبه‌راوبه‌ری شه‌قامه‌که‌ دره‌خت بوون، به‌لام ئیستا هیچ داریک به‌دی نا‌کریت. عه‌لی خان دابه‌زی و رۆیشت بۆ مالی ئاشناکه‌ی، پاش سێ خوله‌ک سێ پیاو هاتن بۆ لامان به‌گه‌رمی به‌خیره‌هاتنی ژنه‌کانی عه‌لی خانیان کرد، دیار بوو ئه‌و سێ پیاو ده‌و دوو کۆر و باوکیک بوون. له‌ شوینی دابه‌زینه‌وه تا ماله‌که‌ په‌نجا مه‌تر ده‌بوو. له‌و ماوه‌یه‌دا چه‌ند که‌سێک که‌وتن و هه‌لسانه‌وه. له‌ هه‌وشی ماله‌که‌دا به‌ به‌رزی سێ مه‌تر به‌فری لێبوو، به‌فری سه‌ربانه‌که‌ بوو که‌ مالی‌بوویان که‌وتبووه‌ نێو هه‌وشه‌که‌وه.

هه موومان چووينه ژووریکه وه به دهوری زوپاکه دا دانیشتین. ئەژنۆکانم زۆریان سەرما بوو. هەر چەندە لە نزیک گەرمی پاسەکه شهوه سوار ببووم، بەلام سەرما کاری لە ئیسقانه کانیشم کرد بوو. داماو ئەو ژن ومندا لانه بوون که لە بهشی دواوهی پاسەکه دا، دانیشتبوون.

شۆفێرەکه گوتی من شهو دهچم بۆ مالی هاوڕێیهکی خۆم به یانی دیمه وه به شوینتانا، تکایه ئێوهش زوو ئاماده بن. زۆپای ئێو ژوورەکه به دار گەرم کرابوو. خاوهن مال به کوربه کهی گوت ئاگری زوپاکه زیاد بکه، پاش چەند خوله کێک کۆری خاوهن مال به یهک گویتی پره وه هاته ژوورە وه، گوینی به که ته پاله بوو، ته پاله یهک که به دهست ئاماده کرابوو. خاوهن مال داوای لیبووردنی له هه موومان کرد و گوتی نه وتمان نه ماوه و له م شارە دا یهک دلۆپ نه وت پەیدا نابیت، گویتی پۆزانی یه که م و دووهمی به فره که ریزبهستن بۆ وهرگرتنی نه وت دووردریژ بوو، له سەر نه وت وهرگرتن چەند شه پێک له نێوان خه له که دا پوویدا، پۆژی چواره م نه وت ته واو بوو، ئێمهش ناچار زۆپای نه وتیه که مان لایرد و زۆپای دارمان دانایه وه، به هوی پشت بهستن به نه وت دارمان زۆر نه هینا بوو، ئیستا ئەو داره که مهی که هه مان بوو ئەویش ته واو بووه.

خه لکی ته واوی داره کانی سەر شه قام و کۆلانه کانیان برییه وه بۆ سووتاندن، ئیستا ئەو دارانهش ته واو بوون، بۆیه ئێمه له ناچاریدا ته پاله دهسووتین. ئەو مالانهی که ئاژه لایان نییه خه ریکن له سەرماندا ره قه له دین، ئیستا جگه له نه وت و دار، ته پالهش دهستناکه ویت. هه ندیک مال هه ر شتیکی له ته خته و دار دروستکراویان هه بوو ویت سووتاندویانه. خه لک داویان له به رێوه به ری ناحیه کردووه بۆ سووته مه نی، ئەویش له وه لامدا گوتوویه تی ئه گه ر ئێوه دار و ته پاله و خه لوزتان هه یه بی هینن بۆ مالی ئێمه. ئیستا لێره هه موو خه لکی بۆ سووته مه نی له نا ره حه تیدان.

قسه له سەر که می سووته مه نی و دار و ته پاله ده کرا، دهنگه دهنگیک له نیو مالە که دا پەیدا بوو. عه لی خان ده یگوت ئەحمەد خان، ئەحمەد خان، وامه که ئەو کاره مه که، به لام کار له کار ترازابوو، ئەحمەد خان به چه قق تیزه کهی گهرووی مه ره کهی بری بوو، گهرووی ئەو مه ره ی بریوو که ئیمه ده بوو شهو گوشته کهی بخۆین، خوینی سوور به سەر به فره که دا پزابوو. جیاوازی ئیمه له گه ل گورگه کاندایه؟ هه ردو لایان گوشتی مه ره کان ده خوین، به لام رهنگه ئیمه ئازاتر بین له گوشت خواردن، چونکه به زوویی

دەيخۇين. ئەو ئاژەلە لە نىۋ بەفرەكەدا دەست و قاچى بە خىزايى دەجولاند، كاتىك ئارام بوۋەوۈ لاشەكەيان برد بۇ ژوورى چىشتخانە تاكو لەوى كەولى بگەن. دەبوو ئەو مەرە سەربېردىت، تاكو ميوانەكان ھەستېكەن كە خوشەويستىن.

ئەحمەد خانى خاۋەن مال لە ەلى خانى پرسى لە ژيانتدا، ھەرگىز سەرمای ئاۋا سەختت دیوہ؟ ەلى خان گوتى ھەرگىز نەمدیوہ. باسى رېگىران و گەردەنەى بەدرانلو كرا، خاۋەن مال گوتى كاريكى زور باشتانكرد كە ئەمشەو نەروېشتن بۇ بۆجنوورد، دەنا لە پىگادا بەھىلاك دەچوون. باس و گفتوگو لەسەر، سەرما و مردنى خەلكى و مرداربوونەۋى ئەو ھەموو مەر و ئاژەلە بوو. ئەحمەد خان گوتى چوار باخ كە لە دەورو بەرى ئاشخانە ھەبوون، خەلكە كە پوېشتن درەختەكانيان بېرىن و دارەكانيان سووتاند، ئىتر باخ لە دەورو بەرى ئاشخانەدا نەماۋە، ھەرچەندە پىشتىرش باخ كەم بوو. لەو ناۋچەيە زۆرتەر كارى كشتوكالى دەرگا. پەرى خانم لەگەل مندا كەوتەۋە قسەكردن، باسى نووسەران سادقى ھىدايەت، جەلالى ئىل ئەحمەدى، سەمەدى بەھرەنگى و چىرۆكى ماسىيە رەشە بچۆلانەكەى دەرگا. لەبارەى دكتور ەلى شەرىعەتى و نووسىنەكانى ئەۋەۋە پرسىارى دەرگا، دەيگوت حەزمدەكرد بچمە زانكۆى ئەدەبىياتى مەشھەد و دكتور ەلى شەرىعەتى بېينم، گوتى ئەگەر لە جىگايەك نىشتەجى بىم زياتر كىتېبى مېژۋى دەخوئىنمەۋە تاكو كىتېبى ئەندازىارى. منىش گوتم زور حەزم بە خوئىندى ماتماتىك و ئەندازە دەرگا، چىرۆكى وازەينانم لە قوتابخانەى ئىرانشەھر و وازەينانم لە بەشى زانستى بۇ گىرايەۋە. حەزمدەكرد بزانم پەرى خانم چۆن پەيوەندى كردوۋە بە رېكخراۋىكى كۆمۇنىستىيەۋە، بەلام ژوورەكە زور قەرەبالغ بوو، شوئىنى ئەو جۆرە پرسىارانە نەبوو. خاۋەن مالەكەش كورد بوو، ژن و منداالەكانى خەرىكى كاركردن بوون. جەۋھەر خانم و خانم جان و ژنەكانى ترىش پوېشتن بۇ ژوورى چىشتخانە تاكو ھاۋكارى ژنانى خانەخوئ بگەن بۇ چىشتلىنن. پىاۋەكان و ھەرسى كچەكانى ەلى خان و بېبى و چەند مندالىك لە ژوورەكەدا مايىنەۋە، منداالەكانىش پاروۋە نانئىكان خوارد و لىنى نووستىن.

سەرما و ماندوۋوبوون ھەموۋانى بى تاقتە كردبوو، دۋاى ناننى ئىۋارە ژنەكان لە ژوورىكدا و پىاۋەكانىش لە ژوورىكى تر نووستىن. خاۋەن مال، رېزىكى زۆرى لە من گرت، ئەم مالە كوردەش ۋەك تىكرای كوردەكانى تر زور بەرېز و ميواندۆست بوون. ەلى خان گوتى ئەحمەد خان زۆرمان ماندوو كردن، ئەركتان زور كىشا و ئەو مەرەشتان بۇ ئىمە سەربىرى. ئەحمەد خانىش گوتى ئىۋە مالى خوتانە، ئىمە نەمكى

ئيوه مان له بهرچاوه، زورمان گوشت و پونی ئيوه خواردووه، ئه گهر تاكو يهك سالی تریش لیږه بمیننه وه، ئیره مالی خوتانه و ئیمهش له خزمه تتانداين.

به یانی له خه وه لساین و هه موومان خومان ئاماده کرد بق پویشن، به لام پاسه که دیار نه بوو. ده وروبه ری کاتزمیر (۸:۵) شوفیره که هات و گوتی گازویل ده ستناکه ویت، هه موو شار گه پاووم يهك دلۆپ گازویل نییه. ته نا چهند تراکتوریک له ناو ئاشخانه دا هه بوون شوفیره کانیا پښتر هه موو گازویله کانیا کړی بوو، ته نانه ت ئه و ئوتومبیلان هی که له و یوه هاتوچویان ده کرد له کار وهستا بوون. شوفیری پاسه که گوتی لیرسراوان گوتوویانه تا دوو پوژی تر گازویلیان بق نایهت. ئه حمده خان هه والی نارد بوو بق دۆستان و هاوپتیانی حاجی عه لی خان تا بین بق مالی ئه وان و چاویان به خان بکه ویت (۱۰-۱۲) که س هاتن بق سهردانی عه لی خان هه موویان پیداکریان کرد که عه لی خان ئه و پوژدهش له ئاشخانه بمیننه وه، به لام عه لی خان گوتی گازویل په یدا ده که ین و ده پوین به ره و بوجنورد. هه مووان گوتیان يهك دلۆپ گازویل لیږه په یدا نابیت. په کیك له دۆسته کانی حاجی عه لی خان که ناوی مه حمود خان بوو له هه مووان به ته مه نتر بوو، ته مه نی هه شتاوپینچ سال زیاتر ده بوو، ئه و چهن دین سال بوو له ئاشخانه نیشته چی بوو، بق نانخواردنی نیوه پو بانگه یشتی مالی خویانی کردین. عه لی خان هه لیکي بق هه لکه وت تاكو سهردانیکي بازاره که ی ئاشخانه بکات و چاویک به کاره بازارگانیه کانی خویدا بگیړیت. دیاربوو که ئه و زیاتر له سی تون جق و کایه کی زوری به قهرزی سی مانگ کړیوو. په ری خانم گوتی باوکه تووشی زهره ر نه بین. عه لی خان گوتی بهم سه رما و سه هۆلبه ندانه یان ده بیت ئه و ئاژه لانه ی که ماومانن بمرن، یا ده بیت ئالفیان بق بکړین، ئه و سه رده مه پوی که ئاژه له کانمان له نیو له وه پگه کاندو بوون. په ری خانم که خه می سه رمایه که ی خوی بوو. گوتی به لام ئاژه لداره کان پاره یان نه ماوه و هه ژار بوون. عه لی خان گوتی هه ر که سیک بیه ویت ئالف بکړیت ئه گهر پاره که شی نه بیت مه پی هه یه، ئه گهر پاره نه دات ده بیت مه پ یا حوشتر یا ئه سپ بدات. عه لی خان گوتی من ئيوه ده بهم بق بوجنورد، پاشان خوم ده گه ریمه وه بق ئاشخانه و گوندی راجی، بق سه رپه رشتی کردنی کاره کانم.

ئهم پیاوه نه له به فر ده ترسا و نه له سه رما. هه میشه کاری ده کرد و بازارگانی ده کرد به قهرز شتی ده کړی و ئومیدیکي زوری به ژیان هه بوو. که سیک که زیاتر له هه مووان هانی خانی دها جه وه ره خانم بوو، ئهم ژنه له عه لی خان ئازاتر بوو، ئه گهر عه لی خان له کاره کانیدا سستی بنواندایه یا درهنگ برپویشتایه بق کاریک جه وه ره خانم

لئی توره ده‌بوو، پنی ده‌گوت خو دونیا ئاخیر نه‌بووه تو خانیت، تو که‌سیکی خاوه‌ن ب‌روایت، ملک و سامانت هه‌یه. ده‌بیت تو مالکی بیست که‌سی یا سی که‌سی به‌خینو بکه‌یت، ئه‌و خه‌لکه هه‌موویان چاویان له ده‌ستی تویه ده‌فرموو هه‌لسه و ب‌رو کاریک بکه. ئه‌و ژنه ژنیکی راستگو و ژنیکی پینشره‌و بوو، ژنیکی ئازا و به‌باوه‌ر بوو، ژنیکی کارکرده و په‌روه‌رده‌کار بوو، له‌و ژنانه‌ بوو که‌ پیاوه‌ رووت و ره‌ج‌اله‌کانی خویان ده‌کرد به‌ پاشا. ئه‌و ژنه له کاروباری ناوما‌لدا فره‌مانبه‌ری پیاوه‌که‌ی بوو، به‌لام بو کاروباری ده‌روه‌ فره‌مانده‌ی پیاوه‌که‌ی بوو. به‌کرده‌وه‌ ره‌وتی ژیانیان به‌ده‌ستی ئه‌و ده‌که‌را.

به‌هوی مانه‌وه‌مان له ئاشخانه هه‌لیک په‌یدا بوو که‌ له‌گه‌ل په‌ری خانم، نیلوفر، گولخه‌ندان، مه‌نچه‌هر، سه‌ریک له‌ بازاری ئاشخانه بده‌ین. پله‌ی گه‌رمی نزیکه‌ی حوت پله‌ی ژیر سفر بوو. نیلوفر و گولخه‌ندان و مه‌نچه‌هر ئیمه‌یان جی‌ه‌شت و له‌ پیش ئیمه‌وه‌ رویشتن ئه‌وان به‌ ئانقه‌ست ویستیان من و په‌ری خانم جیب‌ه‌یلن. په‌ری خانم پالتویه‌کی درێژ و جوتیک جزمه‌ی له‌پیدا بوو، سه‌رپوشیکی کوردی دا بوو به‌ سه‌ریدا. دووباره‌ له‌باره‌ی کتیب و ماموستا و زانکوه‌ که‌وتینه‌ قسه‌کردن، پاشان له‌ باره‌ی مارکس و لینین که‌وته‌ قسه‌کردن، گوتم تو ده‌زانیت من به‌ هیچ جوریک باوه‌رم به‌م قسانه‌ نییه، باوه‌رم به‌ هیچ ئایدۆلۆژیایه‌ک نییه. ئه‌ویش قسه‌که‌ی گزری. له‌و سه‌رمای زه‌مه‌هریره و پیاده‌رویی نیو به‌فر و سه‌هۆله‌ندانده‌ تهن‌ها هیزی گهنجی بوو ده‌یتوانی ئاگاداریمان بکات. گوتی که‌ی له‌گه‌ل دایکتدا قسه‌ ده‌که‌یت؟ گوتم ده‌بیت ب‌روم ب‌و مه‌شه‌هد. سه‌یرمانکرد له‌ کۆلانی‌کدا (۱۰-۱۲) که‌س ده‌نگه‌ ده‌نگیانه. گوتم ئه‌وه‌ چی روویداوه؟ یه‌کی‌ک گوتی لیزه‌ ئاژهل به‌خینو ده‌کریت، خه‌لکیش هاتوون ته‌پاله‌ بکرن له‌سه‌ر ک‌رینی ته‌پاله‌ بووه‌ به‌ شه‌ر، یه‌ک گونیه‌ ته‌پاله‌ به‌ په‌نجا تومهن ده‌فرۆشن، خه‌لکیش پاره‌ی نییه‌ خاوه‌ن ته‌پاله‌که‌ش ده‌لێت به‌ قهرز نایفرۆشم. په‌نجا تومهن له‌و ساله‌دا حوت کیلو گۆشتی پیده‌ک‌ردا. پیاویک یه‌ک گونیه‌ ته‌پاله‌ی دابوو به‌ کۆلیدا، چه‌ند که‌سیک ده‌وره‌یان دابوو، گونیه‌ ته‌پاله‌که‌یان له‌سه‌ر شانی فریدا‌بووه‌ خواره‌وه‌ و کابراشیان به‌ پێله‌قه‌ خست‌بووه‌ ناو به‌فره‌که‌وه، هه‌ر که‌سه‌ و په‌لاماری گونیه‌ ته‌پاله‌که‌ی ده‌دا، هه‌ر یه‌که‌ و چه‌ند ته‌پاله‌یه‌کی برد‌بوو ب‌و خوی. گونیه‌که‌ش به‌ به‌تالی ب‌و کابرا مابوووه‌، ئه‌ویش هاواری ده‌کرد و ده‌یگوت لانیکه‌م پاره‌که‌یم بده‌نه‌وه. ئیمه‌ش هاوکاریمان کرد و له‌ سه‌ر زه‌وییه‌که‌ هه‌لمانسانده‌وه. ئه‌و داماره‌ تهن‌ها یه‌ک ته‌پاله‌شیان له‌ گونیه‌که‌دا ب‌و نه‌ه‌یشتبوووه‌وه. په‌ری خانم گوتی له‌سه‌ر ده‌ریای نه‌وت دانیشتووین و خه‌لکیش

له‌م سه‌رمایه‌دا تووشی ئەم گرفتارییه‌ بوون. دووباره‌ ده‌یویست باسی شوږش و کومونستی بینیته‌ پینشه‌وه. گوتم به‌نده‌ی خودا تو قسه‌ی بیسه‌روبه‌ر ده‌که‌یت. لانیکه‌م که‌ له‌ هه‌واره‌که‌ بوویت شوږشی دروستکردنی توالیتت ده‌ستپیکردایه‌، تاکو ئەو خه‌لکه‌ ده‌ورو به‌ری ره‌شماله‌کانیان پیس نه‌کردایه‌. گوتی ئەوه‌ تو چی ده‌لینت؟ گوتم هه‌ر ئەوه‌ی که‌ باسمکرد. فه‌ریبا گوتی ئیستا که‌ هیچ نه‌بووه‌ له‌سه‌ر سوڤیه‌ت و توالیت هه‌راتانه‌.

خه‌ریکبوو ده‌رۆیشتین به‌ره‌و مالی مه‌حمود خان، له‌ په‌ری خانم پرسى ئیستاش چه‌کت پینیه‌؟ گوتی به‌لێ یه‌ک حه‌وت تیرم پینیه‌. گوتم ده‌ترسم ده‌رده‌سه‌ریت بۆ دروستبکات. گوتی سویند به‌ گیانی هه‌موو خوشک و براکانم، سویند به‌ گیانی تو ئەگه‌ر بیانیه‌وت دووباره‌ من ببه‌نه‌وه‌ بۆ زیندانی ساواک یه‌ک فیشه‌ک به‌خه‌سار ناده‌م و چه‌ند که‌سیکیان لیده‌کوژم، خو باش ده‌زانم له‌ تیکه‌ه‌لچوونه‌که‌دا خوښم ده‌کوژیم. گوتم دوورنیه‌ کینشه‌ بۆ هه‌موو هۆزه‌که‌ت دروستیکه‌یت. گوتی منیش ته‌ن‌ها له‌وه‌ ده‌ترسم، ئەگه‌ر خوڤ به‌ ته‌ن‌ها بم له‌ هیچ رووبه‌روبوونه‌وه‌یه‌ک ناترسم، به‌لام ئەگه‌ر له‌گه‌ل که‌سوکاره‌که‌م و خه‌لکی تردا بم خه‌می گیانی ئەوانمه‌. به‌ راستی من له‌م کچه‌ ترسام، ئیتر دلم بۆی لێ نه‌ده‌دا.

عومران گوتبووی ئەم کچه‌ وه‌ک ئەسه‌په‌کانی سه‌رکینشه‌، ئەو هه‌رگیز وازناهیینت هه‌موو تابه‌فه‌که‌شی به‌ کوشت ده‌دات. ئیتر دلم بۆی لینه‌ ده‌دا، نازانم راستیه‌که‌ی هی ئەوه‌ بوو که‌ ئەو چه‌کی پینوو ده‌ترسام له‌وه‌ی کاریک بکات و بیته‌ هۆی به‌ کوشتدانی خۆیشی و ئیمه‌ش، یان هه‌ستم ده‌کرد ئەم کچه‌ یا ئەم ژنه‌ شتیک بۆ من به‌ره‌م ناهیینت. به‌ ته‌واوی دلم لێی سارد ببووه‌وه‌، حه‌زم ده‌کرد ئۆتۆمبیلێک په‌یدابیت و برۆم به‌ره‌و بۆجنوورد. گه‌یشینه‌ به‌رده‌م مالی محمود خان و به‌توندی به‌ سه‌ر سه‌هۆله‌ندانه‌که‌دا که‌وتم، ئیستاش پاش چلوسێ سال هه‌ست به‌ ئازاری پشتم ده‌که‌م. په‌ری خانم به‌ خیرایی بنبالی گرتم تا هه‌لمسینیت، ئازار گه‌یشته‌ پشت و دل و گه‌ده‌م، به‌لام دووباره‌ به‌ گه‌رمی ده‌ستی په‌ری خانم دلم که‌وته‌وه‌ لێدان. دلم بۆ ئەو لیده‌دا. زۆریک له‌ ئیمه‌ی پیاوان به‌ تاییه‌تی له‌ سه‌رده‌می گه‌نجیدا به‌یه‌ک پینکه‌نین یا به‌ قسه‌یه‌کی خوښی ژنان ملکه‌چ ده‌بین، ته‌نانه‌ت هه‌ندیک له‌ ئیمه‌ ئاماده‌ین له‌ پیناوی ژندا به‌ چوار چنگۆله‌ برۆین. گویم له‌ ده‌نگی په‌ری خانم بوو که‌ ده‌یگوت هیچ شوینیکت شکاره‌ گوتم نازانم، به‌لام هه‌موو گیانم ئازاری هه‌یه‌. نازانم بۆچی هه‌ر جاریک که‌ دوچاری که‌وتن و لێدان و ئازار ده‌بمه‌وه‌ دلم بۆ ئەو کچه‌ لیده‌دا. حه‌زمده‌کرد له‌ نیو ئەو به‌فره‌ سارده‌دا بکه‌وم و ده‌رده‌دل بکه‌م. پیاویک له‌ ماله‌که‌ هاته‌ ده‌ره‌وه‌، بنبالی گرتم و له‌سه‌ر به‌فره‌که‌ به‌رزی

كردمەو. گوتى ھىچ شۈبھىگە شىكايەت؟ گوتىم دېم! ئەو پىاۋە كەمىك راما و گوتى چىت گوت.. دلت؟ كۆيت ئازارى ھەيە؟ ئەو پىاۋە يارمەتيدام تا من چوومە ژوورەو. گوتى ئەم برادەرە بە زەويدا كەوتو ۋ دەلى دېم شىكايەت. خانم جان لە ھەوشەكە بوو، لىۋى خۇى بە ددان گەست.

مەحمود خان مىۋانىكى زۆرى ھەبوو، نىزىكەى بىست وپىنچ كەسى بانگەھىشت كىردىبوو، لەسەر سىفرەى نانخواردن باس باسى بەفربارىن و سەھۋلەندەن و مەپ قران بوو. ديار بوو كە ژمارەيەكى زۆرى مەپ لە ژوورەكانىشدا لە سەرماندا مردار بوونەتەو، مەرىشك و كەلەشپىرىش زۆربەيان مردار بوونەتەو، سەگ و پشپىلە لەبرسان و لە سەرماندا تۇپپىبون. لە مالى مەحمود خاندا بە بەردەوامى داريان دەھىتا و دەيانخستە نىۋ سۇپاكەو. يەككىك گوتى مەحمود خان تۇ ئەم ھەموو دارەت لەكۆى ھىتاۋە. مەحمود خان گوتى من باۋەرەم بە نەوتى ئەم ۋلاتە نىيە. ئىمە ئىستا سۇپاى نەوتىمان نىيە، سەرەتاي سال يەك گەلابە دار و كۆتەرەم كرى، بەلام خەرىكە دارەكانمان تەۋاۋ دەبىت. ئومىدەوارم ھاتنى ئىۋە بىيىتە خىر و بەرەكەت و ئەم سەرمايە نەمىنىت. باسى بىخۇراكى و ھەژارى و كەمى سوتەمەنى كرا. مەحمودخان گوتى ئەگەر چوار كەسى خىرەۋمەند لەم شارەدا نەبوونايە زۆر كەس لە برسا دەمردن.

دوای نانخواردن ەلى خان رۆيشتەو ەق بازار. من و پەرى خانم و منداۋەكانىش رۆيشتىنە دەرەو. ەسەر لەكاتى گەرانەۋەماندا ەق مالى ئەحمەدخان من و پەرى پىكەو ەكەتەنە قەسەكردن، پەرى خانم دەيوست گەتوگۆكەمان بەرەو ماركس و ئەنگلس بەرىن. مەنىش دەموست بەرەو پاقلالە ۋ زولۇيا و برەمى يەزدى بەرم، پىشنىارم ەق كىرد كە بىت ەق يەزد. گوتى دېم، پىكەنى و گوتى بەلكو بىم بە بوۋكى يەزدىيەكان، گوتى ئىستا ناتوانم كەسىك لەۋان رامبەكەم. گوتىم تۇ ئەۋەندەت بەسە كە ئەسپەكانت رامكردوۋە. گوتى من ئىتر ئەسپم نەماۋە، لەۋ كاتەدا كەسىك پىشى پىگرتىن و گوتى خۇدا شاھىدە من سوآلكەرنىم، بەلام سەرما لەبنى ھىتاۋىن، تەكايە ھاۋكارىەكم بكن. پەرى خانم دە تومەنى پىدا. كەسەكە رۆيشت و گوتىم تۇ پارە دەبەخىشەتەو؟ گوتى من ئەو كەسە باش دەناسم. ئەۋە ئازەلدارىكى مامناۋەند بوو، بەلام ئىستا ھىچى نەماۋە. سەردانى چەند دوكانىكمان كىرد، ھەموو خەلكەكە بىزار بوون لە دەست سەرما و سەھۋلەندەن، ئەۋ خەلكە لە دەست ھەژارى و بى خۇراكى و بى نەوتى دەياننالاند. خەلكەكە بەگىشتى ھەژار و بىكار بوون، دوكاندارىك دەيگوت قەرزى زۆرم داۋە بە خەلكى ھەژار و نەدار، خەرىكە خۇشم دەكەۋمە سوآلكىردن، ھەموو دەستمايەكەم داۋە

به قهرز. خویشم پارهم قهرزکردووه و ئیستا قهرزدارم، به لام خه لکه که برسین و چی بکه؟ هه موو دوکانداره کان قهرزکی زوریان دابوو به خه لک. سه رما و به فر خه ریکه خه لکی ده کوژیت، هیچ که سیک نییه هاوکاری ئه و خه لکه لیقه و ماوه بکات، بچی حوکمه ت هاوکاری خه لک ناکات؟ لانیکه م نه وت بنیریت تا کو گهرم بینه وه، هیچ نه بیت داریک، خه لوزیک بنیریت. جاده گیراوه ئوتومبیلی سوپا له بنکه کاند و هستان، هیچ کاریک ناکه ن. منیش به خه لکه که م گوت ئه گهر ئوتومبیله کانی سوپا نه هاتنایه به هانای ئیمه وه، ئه و ا ئیمه هه موومان دهمردین. پهری خانم گوتی بچی تو و ا ده زانیت ئه گهر ئیمه چه ند کیلو متریکی له رادار و بنکه ی ئه مریکیه کان و له پازده کیلومتری ئه و گونده ی که فهره نسپه کان ئیداره ی دهن نه بووینایه ده هاتن بۆ رزگارکردنمان؟ ئه و ان له وه دهرسان ئیمه له و شوینه بمرین و هه و له کهش به هه موو جی هاندا بلاو بیتته وه. ئه ی بچی ناچن به هانای خه لکانی تره وه خه لکی ئه م شاروچکه یه تن ها دوو هه زار که س دهن خه ریکه له سه رما و له برسا دهمرن ئه ی بچی که س ئاوریکیان لیتا داته وه؟ له گه رانه وه ماندا بۆ ماله وه. گوتم پهری خانم ئه مبرۆ مه حمود خان میواندارییه کی گه وره ی بۆ ریکه سته بووین. گوتی باوکم زور خزمه تی به ئه و ان کردووه، کوپه زاکه شی داوای نیلوفه ری خوشکمی کردووه. گوتم که واته بۆ زه ماوه نده که ی بانگیشتم ده که ن. گوتی نیلوفه ر ده لیت تا قه تی ژیا نی کوچه ری و عه شایه ری و گوندنشینیم نییه. ئه و ده یه ویت شوو به خوینده واریک بکات و له شاردا دابنیشیت. هه ر بۆیه گوتیه تی شووی پیناکات. باوکم پیاوکی پۆشنبیره، ئه گهر وه ک خه لکانی تر بیرى بکر دایه ته وه ئه و ا به زور نیلوفه ری ده دا به شوو، به تایبه ت له ئیستادا که بارى دهروونی باش نییه و مهر و ئاژه له کانی له ده سته داوه. گوتم به لام مه حمود خان خه رجیکی باشی کرد و ئه رکینکی زوری کینشا. گوتی هیچ که سیک به یی هۆ ئه و خه رجیه ناکات. گوتم ئه وه بیرکردنه وه ی خوته. گوتی من خولم بینویه و راستیه کان ده لیم. ئینجا گوتی وه ک ئه وه ی تو یاری به ئه قلی من ده که یت. گوتم چ یاریه که؟ گوتی تو بیر له مالی دونیا و پاره ناکه یتته وه، به لکو تو چاوه پروانی شتی تر له من ده که یت؟ گوتم ئه ی تو چاوه پروانی چی له من ده که یت؟ گوتی من ئه وه ی وسته و مه راستوره وان پیمگوتویت. ئه و شه وه ش که له و ماله میوان بووین، باسی هه ژاری و مالویرانی خه لکی ده کرا، هه ر له وچ عه لی خان خه ریکی مامه له و کرین و فروشتن بوو. په کیک هات و جزی ده ویست و پاره ی کاشی ده دا. عه لی خان بیست تۆن جۆی گونده که ی پیفرۆشت، به نرخى هه ر کیلوی ده ریال، ئه و جزیه ی که چه ند رۆژ له وه پیش کیلوی هه شت ریالی پیتا بوو، عه لی خان

بيست هزار تومەنى ته وای وەرگرت، کاتیک پیاوکه پوی پهری خانم به باوکی گوت به شهکەى خۆم بدهرئ. باوک و کچ چوار هزار تومەن قازانجیان کرد بوو. پهری خانم دوو هزار تومەنى له باوکی وەرگرت و دهفته رهکەى هینا نرخى کرین و فروشتن و سوودهکەى نووسى. لهو ساله دا مووچهى ماموستایهکى زانکو مانگی سى هزار تومەن بوو. عەلى خان دهیویست له نیو ئه و به فر و سه رمایه دا کاربکات. منیش ده مویست مانای کۆمونیستبوونی پهری خانم تینگه م. ئه وان مه رهکانیان تیاچوو بوو، خه ریکی بازرگانی کردن بوون. جه وهر خانم ئه م هۆنراوه یه ی خویند.

خودا دەرگایه ک داخات به حیکمه ت
ده یکاته وه لیت، ده روازه ی ره حمه ت

پۆیشتن له ئاشخانه

سه ره به یانی پوژی دواتر، هه والیان هینا که گازویل گه یشتوه، سواری پاسه که بووین و که وینه پئ. باسی تپه پبوون له گه رده نه ی به درانلو و توندی سه رما، سه هۆلبه ندان، پچرانی زنجیری تاپه، خزینی پاسه که، پالنانی پاس و له رز و سه رما نانوسم. لانیکه م ئیمه ده جار دابه زین و سوار بووینه وه. چه ندین ئۆتۆمبیل له لێواری جاده که بێ خاوه ن جیما بوون. چه ند پاسیکیش له وئ جیما بوون و سه رنشینه کانیان پۆیشتبوون. کاتی نیوه پۆ شه که ت و ماندوو گه یشتینه ده روازه ی بۆجنوورد. له بنگه ی پۆلیسی هاتووچۆ تپه پین، له به رده می به نزیخانه ی شار پۆلیسیک ده ستی لێراگرتین و پاسه که ی وه ستاند، دوو پۆلیسی چه کداری تر له گه ل دوو که سی تر دا که جلی پۆلیسیان له به ردا نه بوون له به نزیخانه که وه هاتنه ده ره وه و هاتن به ره و لای ئیمه. عەلى خان گوتی پهری ئاگادار به سه ره پوی نه که یه ت و هه موومان به کوشت بده یه ت. که سینکی مه ده نی و پۆلیسیک له گه لماندا سواری پاسه که بوون، پۆلیسیک و که سه که ی تریش به سواری ئۆتۆمبیلی خویان دوامان که وتن. پۆلیسه که به شۆفیره که ی گوت یه که راست برۆ بۆ ناوه ندی شار. ئیمه یان برده ناو خانویه کی گه وره وه، خانوه که چه وشه یه کی گه وره ی هه بوو، پۆلیس و که سه که ی تر دابه زین و ئیمه له پاسه که دا مایه وه. پاش چاره که کاتژمیریک پۆلیسیک هات و ده رگای پاسه که ی کرده وه. به عەلى خانى گوت به هه مووان بلێ که لوپه له کانیان دابگرن و بینه خواره وه. عەلى خان گوتی هه مووتان که لوپه له کانتان دابگرن و دابه زن. عەلى خان ئاوړیکی دایه وه و به چاوړیکی

گومان‌اوييه‌وه سه‌يريكی پهری خانمی کرد. پهری خانم له ريزی سی‌هه‌می ده‌سته چه‌پدا دانیشتبوو، منیش له ريزی سی‌هه‌م له‌لای ده‌سته راسته‌وه بووم. کۆله‌پشته‌که‌م هه‌لگرت تا له پاسه‌که دابه‌زم. پهری خانم قایشی ده‌مانچه‌که‌ی کرده‌وه و ده‌ستی بۆلای من دريژکرد و گوتی ئه‌و کاره‌م بۆ بکه، منیش بی‌تاگا ده‌مانچه‌که‌م لینه‌رگرت. ده‌مانچه به‌کیف و قایشه‌وه که‌وته ده‌ست من، ئیتر واهه‌ستم کرد که من که‌وتومه‌ته نیو زیندانه‌وه و لانیکه‌م ده‌بیت ده‌سال له زیندان بم. گوتم ئه‌مه‌ چ ژنیکه؟ ئه‌مه‌ چ کاریک بوو کردی؟ بۆچی ئه‌م ده‌مانچه‌یه‌ی دا به‌ من و تووشی ده‌ردیسه‌ریم ده‌کات؟ شوینی بیرکردنه‌وه نه‌بوو، شوینی ناره‌زایی ده‌رب‌رینیش نه‌بوو، ئه‌م کچه‌ کۆمونیسته سه‌رکیشه من بۆ به‌رژه‌وه‌ندیه‌کانی خۆی به‌کارده‌هینیت. هه‌ر له‌وئ هه‌ستم به‌ ساده‌یی خۆم کرد. که‌سێک ئه‌م هه‌موو لیدان و تیه‌لدانه‌ی خواردوه، که‌چی هیشتا ئه‌م کچه‌ی خۆشده‌ویت، دیسانه‌وه دلم بۆی لیده‌دات. ناچار بووم، ده‌بوو کاریکم بکردایه، ویستم ده‌مانچه‌که له‌نیو پاسه‌که‌دا بشارمه‌وه، به‌لام ئه‌وان هه‌موو خزم و که‌سی یه‌کتری بوون ته‌ن‌ها من له‌ ناویاندا بی‌گانه‌ بووم. به‌خیرایی کیسه‌ خه‌وه‌که‌م کرده‌وه و ده‌مانچه‌که‌م خسته‌ نیویه‌وه. به‌ خیرایی کیسه‌ خه‌وه‌که‌م راستوچه‌پ کرده‌ شانم. هه‌موو له‌پیش منه‌وه له‌ پاسه‌که دابه‌زین، کۆله‌پشته‌که‌م به‌ده‌ستیکه‌وه و جانتاکه‌شم به‌ده‌سته‌که‌ی ترمه‌وه بوو، کیسه‌ خه‌وه‌که‌شم به‌ کۆلمه‌وه، له‌ پاسه‌که دابه‌زیم. کاتیک هه‌موومان دابه‌زین، ئه‌فسه‌ریک به‌ پۆلیسیکی گوت به‌ جوانی ناو پاسه‌که بگه‌ڕ، پۆلیسه‌که به‌ ته‌واوی ناو‌پاسه‌که گه‌را و گوتی هیچ شتیکی تیدا نییه. یه‌کیکیان گوتی که‌لوپه‌له‌کانتان هه‌ل‌بگرن و به‌ بیده‌نگ برۆنه ژووره‌وه، پۆلیسیکی تریش له‌گه‌ل شۆفیتره‌که‌دا خه‌ریکی داگرتنی که‌لوپه‌له‌کان بوو. له‌ ژووره‌وه یه‌که‌به‌یه‌ک ده‌یان پشکنین، خورجین و جانتاکانمان ته‌نانه‌ت گیرفانه‌کانیشمان ده‌گه‌ران. نۆره‌ هاته‌ سه‌ر من به‌ جلوبه‌رگ و کۆله‌پشته‌که‌مدا زانییان من له‌ بنه‌ماله‌ی ئه‌وان نیم. ئه‌فسه‌ریک گوتی تۆ له‌گه‌ل بنه‌ماله‌ی عه‌لی خاندایه‌ چی ده‌که‌یت؟ گوتم من خویندکارم، رۆیشتبوویم بۆ لیکۆلینه‌وه. گوتی تۆش کۆله‌پشته‌که‌ت بکه‌ره‌وه. که‌لوپه‌لی نیو کۆله‌پشته‌که‌می ده‌رکرد و له‌سه‌ر میزه‌که‌ دایان. سه‌یری گه‌رمیپیتوو قیبه‌لما و نه‌خشه‌که‌ی کرد و به‌ پاسه‌وانه‌که‌ی گوت جانتاکه‌ی هه‌ل‌گه‌ره. پاسه‌وانه‌که‌ جانتاکه‌ی وهرگرت و چاوی به‌ ده‌فته‌ره‌که‌م که‌وت و گوتی ئه‌مه‌ چیه؟ گوتم ئه‌وه پرسیار و وه‌لامه. ئه‌ویش که‌میک سه‌یری کرد و بینی ده‌فته‌ره‌که‌ ئارپی زانکوی مه‌شه‌ه‌دی له‌سه‌ر بوو.

دلم به‌ خیرایی لینه‌ده‌دا، ئه‌مجاریان دلم بۆ پهری خانم لینه‌ده‌دا، به‌لکو له‌ ترسی

دەمانچەكەى كەمەرى پەرى خانم بوو كە لە نىۋ كىسە خەۋەكەمدا بوو. دەمزانى ئەگەر دەمانچەكەم پىنگىرن لانىكەم دە سال زىندانى دەكرىم. رەنگە لە سىدارەش بدرامايە. ئاى ئەمە چ كچىكى سەيرە؟ مەن دەمويست چۈنىتى پەيوەندى كردنى بە كۆمۇنىستەكانەۋە بزانم، بەلام ئەو لەۋلاۋە سوۋدى لە دىلسافى مەن ۋەرگرت. بىرم لە ساۋىلكەيى خۇم دەكردەۋە، ئاخىر بۆچى مەن دەمانچەكەم لىۋەرگرت؟ لە دلى خۇمدا بەردەۋام جۈنم بە خۇم ۋە ھەموو ەشیرەتى ەلى خان ۋ پەرى خانمىش دەدا. دەمگوت نەفرەت لە دلم بىت ئەگەر جارىكى تر بۆ ھىچ كچىكى تر لىيدات. گوتم خودايە بە ھانامەۋە بىت، خودايە خۇم بە تۆ دەسپىترم.

پۇلىسىك گوتى تۆ ناسنامەت پىتە. گوتم بەلى پىتە، ناسنامەى زانكۆ ۋ نامەى خۇناسىنم پىتە. گوتى لە بۆجنوورد كەسىك دەناسىت؟ گوتم بەلى ەسەنى زەردكانلو دەناسم. ئەفسەرەكە شىۋەى دەموچاۋى گۇرا ۋ گوتى ئەو دەپىتە كەفلىت. گوتم نازانم ئىستا لە بۆجنووردە يان نا. گوتى مەن ئەم بەيانىيە ئەۋم بىنيۋە. گوتم ژمارەى تەلەفۇنى مالاكەيانم لايە. گوتى مەن تەلەفۇنى فەرمانگەكەيانم لايە. ئەگەر ئەو تۆ بناسىت ئىتر تۆ دەتوانىت برۆيت. ئەگەر كەفالتىشت نەكات ئەۋا ناچار دەپىت لىرە بىننىتەۋە. ئەفسەرەكە تەلەفۇنى بۆ ەسەن زەردكانلو كرد، پاش چاكۋچۇنى گوتى كۆرىك لاي ئىمەيە ۋ دەلىت ەسەن زەردكانلو دەمناسىت. مەنىش گۆيم گرتبوو، خۇم ناساند.

ەسەن زەردكانلو يەككىك بوو لە خویندكارە باشەكانى بەشى مېژوو، لە زانكۆ يەكترىمان ناسى، ئەۋ كەسىكى زىرەك ۋ چالاک بوو، رەنگە پازدە سال لە مەگەرەتر بووبىت. پاشان چەند سالىك بوو بە سەرۆكى شارەۋانى بۆجنوورد، خزمەتىكى باشى بەشارى بۆجنوورد كرد، پاشان بوو بە سەرۆكى شارەۋانى ەيدەريە، ئەۋ شارەش لەسەر دەستى ئەۋ ئاۋەدانىۋەۋە. تاكو گوتم مەن پاپۇلىم گوتى چۈنىت باشىت؟ بەخىرەتاتى بۆ بۆجنوورد، ئەى بۆچى نەھاتوۋىت بۆمالى ئىمە؟ گوتم رۆىشتبووم بۆ قورمەيدان لەنىۋ بەفر ۋ سەھۆلبەنداندا عاسى ببووم، ئىستا ئەم برادەرەنە پاسەكەيان راگرتوۋىن. گوتى لەكۈنى گوتم نازانم ئەم شوینە كۈنپە؟ تەلەفۇنەكەم دايەدەست ئەفسەرەكە. ئەۋىش بە ەسەنى زەردكانلو گوت لە فەرمانگەكەى خۇمانىن. ئىنجا ئەفسەرەكە تەلەفۇنەكەى دايەۋە بە مەن، ەسەن زەردكانلو گوتى ئىستا دىم بۆلات، پاش چەند خولەككىك گەپىشتە لامان چاكۋچۇنىمان كرد.

دىار بوو كە لە گۈندەكەۋە بەرىكەۋتوۋىن ژمارەى پاسەكەيان دابوو بە ئاشخانە ۋ بۆجنوورد ئەۋان بەدۋاى پەرى خانمەۋە بوون. مەن ھىشتا ھەر بە پىۋە ۋەستا بووم

کيسه خه‌وه‌که‌شم به کۆلمه‌وه بوو، هه‌موو شتيک و هه‌موو که‌سيگيان پشکنی، که‌چی هيج که‌سيگ له کيسه خه‌وه‌که‌ی پشتي منی نه‌پرسی. حه‌سەن زهرکائلو گوتی ئەم کورپه گه‌نجه خويندکاره و کاری ليکۆلینه‌وه ده‌کات و من که‌فاله‌تی ده‌که‌م و خوشی ناسنامه و نامه‌ی خۆناسینی پێته. ئيتر منيان دایه‌وه ده‌ستی ئەو هه‌ناسه‌یه‌کی قوڵم هه‌لگيتشا و ئیستاش هه‌رکاتیک ده‌چمه بۆجنوورد و ده‌چمه ئەو شوینه سوپاسی خودای گه‌وره ده‌که‌م که ئەو جاره له‌وی پزگارم بوو. حه‌سەن زهرکائلو گوتی ئیستا ده‌ته‌ويّت چی بکه‌یت؟ گوتم ئەگەر ئۆتۆمبیل هه‌بیت ده‌پۆم بۆ مه‌شه‌هه. ئەویش زۆری پيداگری کرد شه‌و لای ئەو بمینمه‌وه و نه‌پۆم بۆ مه‌شه‌هه. منیش گوتم دوازه‌ پۆژه له مه‌شه‌هه‌وه هاتووم و کاتم که‌مه ده‌بیت به‌ زوویی بکه‌پیمه‌وه. حه‌سەن که‌لوپه‌له‌کانمی خسته دواي ئۆتۆمبيله‌که‌ی خۆی و گوتی سواربه. ده‌تبهم بۆ ده‌روازه‌ی مه‌شه‌هه ئەگەر ئۆتۆمبیل هه‌بوو ئەوا بپۆ بۆ مه‌شه‌هه، ئەگەر نه‌بوو ئەوا ده‌گه‌رپینمه‌وه بۆ مالی خۆمان و به‌یانی زوو ئۆتۆمبیلته ده‌ستده‌که‌ويّت.

له‌گه‌ل عەلی خان و مال وبنه‌ماله‌که‌ی خوداحافیزیم نه‌کرد و یه‌که‌راست برۆیشتم، واته‌ هه‌لاتم. حه‌سەنی زهرکائلو منی برده ده‌روازه‌ی مه‌شه‌هه، له‌وی پاسیک خه‌ریکبوو ده‌پۆیشتم، خوداحافیزیم له‌ حه‌سەن کرد و سواربووم و به‌ره‌و مه‌شه‌هه که‌وته‌پێ.. ئیواره بوو پاسه‌که له‌پیش (بابا ئامان) وه‌ستا، هیشتا تونیلی بابا ئامان لینه‌درا بوو ئۆتۆمبيله‌کان ده‌بوو له‌ پێگای هه‌وراز و پینچاوپینچی گه‌رده‌نه‌وه برۆیشتنايه. شۆفیره‌که به‌ هاوکاره‌که‌ی گوت زنجیری تايه‌کان تاقیبه‌که‌ره‌وه بزانه نه‌پساون، پرووباری بابا ئامانیش ئاویکی زۆری پيدا ده‌پۆیشتم، هه‌وا زور سارد بوو، به‌ شۆفیره‌که‌م گوت ده‌توانیت که‌میک بووه‌ستیت تاكو بچم بۆ توالیت؟ گوتی باشه به‌لام په‌له‌بکه. کيسه خه‌وه‌که‌م هه‌لگرت و برۆیشتمه‌ پشتي پاسه‌که‌وه. کيسه خه‌وه‌که‌م کرده‌وه و ده‌مانچه‌که‌م ده‌ره‌ینا و له‌ کيفه‌که‌ی ده‌رم کردو فریمدايه نيو پرووباره‌که‌وه. به‌ بیئاگایی خۆم کيفه قايشه‌که‌م ماچ کرد، وه‌ک ئەوه‌ی یادگارییه‌کی په‌ری خانم له‌به‌رده‌ستا بیت و ماچم کرد. کيف و قايشه‌که‌م خسته نيو کيسه خه‌وه‌که و هاتمه‌وه نيو پاسه‌که، له‌ نيو پاسه‌که‌دا له‌سه‌ر یه‌کێک له‌ کورسیه‌کانی ناوه‌راست دانیشتم.

بوو به‌شه‌و دونیا تاريک بوو، پاسه‌که له‌پێگای سه‌هۆلبه‌ندان و پینچاوپینچدا سه‌رده‌که‌وت. منیش قايش و کيفه‌که‌م به‌ سه‌ر سنگی خۆمه‌وه ده‌نا. وه‌ک ئەوه‌ی ئەو قايشه په‌ری خانم بیت و به‌ سنگی خۆميه‌وه بنیم. هه‌ستیکی دوو لایه‌نهم هه‌بوو، هه‌ستی بق و هه‌ستی خوشه‌ويستی. په‌ری خانم ئیستا (۱۳۹۱-۲۰۱۲) ته‌مه‌نی هه‌فتا

سال ده بیت ئومیده وارم کاتیک پهری خانم له تهمه نی حه فتا سالیډا ئهم بیره وه ریا نه ده خوینتیه وه درک به ههستی من بکات له تهمه نی بیست سالیډا.

کاتیک گه یستمه وه مه شههه به ره به یان بوو شار له ژیر به فر و سههۆله نداندا بوو، ئهو پۆژه ساردترین پۆژیک بوو که که شهوه وا تواماری کرد بوو له میژووی ئهو شارهدا. پلهی گهرمی له هه ندیک شه ودا ده گه یشته سیویه ک پلهی ژیر سفر. پاسه که له چوار پیتیانی باری مه شههه دایبه زاندم، ماله که مان له شه قامی (که فاش) بوو، دایکم له مه شههه بوو، به درۆ به پهری خانم گوته بوو دایکم له شاری یه زده، یه که م سال بوو که دایکم هاتبوو بق مه شههه. ماوهی نیوان مهیدانی بار تا کو شه قامی که فاش پینجسه د مه تر زیاتر نه بوو. ته نا سه د مه تریک پۆیشتم، خه ریکبوو بمبه ستیت. هیچ زینده وه ریک به سه ر شه قامه که وه نه بوو، پشت به سه رم خه ریکبوو بیت به سه هۆل. هه ستمکرد توانای ئه وه م نییه بگه مه ماله وه، له و کاته دا هه مامی سه ده فم بیر هاته وه که ده که ویتته نیوانی مهیدانی بار و شه قامی که فاش. خۆم گه یانده به رده رگای هه مامه که، به لام ده رگا که داخرا بوو، به مشت و به پتله قه له ده رگا که م دا، که سیک له و دیوه وه هاواری لیکردم. گوته پاش نیو کاتژمیری تر هه مام ده کریتیه وه، خه ریکبوو له سه رم له هۆش خۆم بچم. گوتم واخه ریکه له سه رم ده مر، ده رگا که بکه ره وه. شه قیکم له ده رگا که هه لدا و پیاویک ده رگا که ی کرده وه منی را کیشایه ژووره وه و ده رگا که ی داخسته وه. ئهو پیاوه منی برده ژووریکه نمره یی تایبه تی هه مامه که وه. ئهو ئاوه گرمه ته واو خۆشحالی کردم. کاتیک له ژیر دوشی ئاوه گهرمه که دا بووم. بیرم له قایش و کیفی ده مانچه که ی پهری خانم ده کرده وه. دیسانه وه دلم ته په ته پ لئی ده دایه وه، ئهم گه نجیتیه جوریکه له شیتی، له گه نجیدا هه میشه هیز به فیرق ده چیت.

له پینش هه موشتیکدا ده بیت من سو پاسگوزاری خودایم، زۆر سه یربوو پۆلیسه کان هه موو شوینیکی پاسه که و هه موو گیانی سه رنشینان و هه موو که لوپه له کانیا ن پشکنی، گیرفانی پانتۆله کان ده گه ران. ده ستیا ن له هه موو شوینیکمان ده کوتا، ته نا ها ده ستیا ن بق کیسه خه وه که ی کۆلم نه برد، ئایا ئه مه ریکه وت بوو یا بئ ئه زموونی پۆلیسه کان. چوار مانگ له پهری خانم بئ هه وال بووم، له هیچ که سیکیش هه والم نه پرسین. ورده ورده لیدانی دلم بوی که م ده بووه وه، وام بیر کرده وه که ئهو خوی دیت بق لام، له خۆیشم ده پرسى، ئه مه چ جوړه کچیک بوو، ده یویست من بکوژیت؟ کچیک که ده یویست له گه ل مندا زه ماوه ند بکات، به دلنیا یه وه دوا ی زه ماوه ند، منی تووشی ده ردیسه ری و کیشه ی سیاسى ده کرد. کچیک که له ناخۆشترین کاتا ده مانچه که ی قه دی خوی دا به من،

کچيک که مني تووشي سيداره و زيندان ده‌کرد، چون ده‌توانم نه‌و کچم خوشبوويت؟ به‌لام من هر هه‌ستم ده‌کرد که خوشمده‌ويت. پاش چوار مانگ رويشتم بۆ بۆجنوورد، ناونيشاني مالي عه‌لي خانم وهرگرت. هاوسه‌ري حاجي رهمه‌زان ده‌رگاي مالي حاجي عه‌لي خاني ليکرده‌م‌وه و پريزيکی زوري ليگرتم. عه‌لي خان و پهری خانم و سه‌رجه‌ميان رويشتبون بۆ تاران، به‌ده‌ستي به‌تاله‌وه گه‌رامه‌وه بۆ مه‌شه‌د. نه‌مده‌زاني نه‌گه‌ر پهری خانم له بۆجنوورد بووايه، ده‌بوو چي پييليم. ئيتستا بيرى ليده‌که‌مه‌وه بۆچي رويشتم بۆ بۆجنوورد؟ نه‌مجاره بۆ ليکولينه‌وه نه‌بوو. حاجي ره‌زا ناونيشان و ژماره ته‌له‌فوني مالي عه‌لي خاني پيدام، به‌ته‌له‌فون له‌گه‌ل عه‌لي خاندا قسه‌م کرد خان بانگه‌يشتي کردم و گوتي هر کاتيک هاتيت بۆ تاران ده‌بيت سه‌ردانمان بکه‌يت.

هاورپيانم له تاران

سالي (۱۳۵۰-۱۹۷۲) دايکم نه‌خوش بوو، بۆ چاره‌سه‌ر بردم بۆ تاران، يه‌ک مانگ له مالي هاورپي خوشه‌ويستم حسين گورجي بووم، دايکيشم له نه‌خوشخانه بوو. ناونيشان و ژماره‌ي ته‌له‌فوني مالي عه‌لي خانم پييوو، به‌لام ته‌له‌فونم بۆ نه‌کردن. سالي (۱۳۵۳-۱۹۷۴) بۆ تپيه‌راندني دوو مانگ ده‌وره‌ي وينه‌گرتني ئاسماني چووم بۆ ريکخراوي جوگرافياي سوپا، ريکخراوه‌که له شه‌قامي (موه‌ليم) بوو. مالي عه‌لي خانيش هر له‌سه‌ر هه‌مان شه‌قام بوو، له نزیک حوسينييه‌ي ئيرشاد، پاش چل رۆژ مانه‌وه‌م له تاران، رۆژيکيان رويشتم بۆمالي عه‌لي خان. پيشوازييه‌کي گه‌رميان ليکردم. جه‌وه‌ر خانم و خانم جان زور پريزيان ليگرتم. پهری خانم و نيلوفه‌ر شوويان کردبوو و له مالي خويان بوون. عه‌لي خان گولخه‌نداني بۆ خويندن نارد بوو بۆ له‌نده‌ن. عه‌لي خان گوتي هيوادارم له له‌نده‌ن نه‌بيت به‌کۆمونيست. مه‌نوچه‌هريش خۆي ئاماده‌کرد بوو بۆ تاقیکردنه‌وه‌ي ئاماده‌يي.

عه‌لي خان ببووه بازرگانيکی ساده‌ي رۆن و پيسته و خوري، دوکانه‌که‌شي له‌مه‌يداني (بار) بوو. حاجي رۆسته‌ميش هاوکاري ده‌کرد، برزوو له مه‌يداني بار ئۆتۆمبيلي گواسته‌نه‌وه‌ي هه‌بوو. هه‌والي غه‌فارم پرسى گوتيان بووه به (ناجوور). گۆتم ناجوور ماناي چيه‌؟ گوتيان قاچاخچيه و تلياک ده‌فرۆشيت. ببی له بۆجنوورد ده‌ژيا له‌گه‌ل ژنه گه‌وره‌که‌ي عه‌لي خاندا، ته‌مه‌ني ببووه هه‌شتا سال. عه‌لي خان له تارانداندا خانويه‌کي گه‌وره‌ي هه‌بوو، زه‌وييه‌که‌ي (۸۵۰) مه‌تر ده‌بوو، خانويه‌کي دوقاتي له‌سه‌ر دروستکرد بوو زياتر له ده ژووري تيداوو. جه‌وه‌ر خانم گوتي هه‌والي مردني گلپۆت

زانپوه. که وایگوت خه ریکبوو دلم بووه سستیت، جه رگم بوی سووتا، گوتم نه و کچه داماوو بؤچی مردووو؟ گوتی به سهر منداله وه مرد... به لام خه لکی ده لین هاوسه ره که ی همیشه لیداوو، له کاتیکدا دووگیان بووه و سکی نو مانگ بووه، هاوسه ره که ی لیداوو و توووشی خوینبه ربوون بووه، منداله که ی نه مردووو. به لام خوی مردووو! گلپو هیچ که سیکي نه بوو هه تا شکات بکات و توله له هاوسه ره که ی بکریته وه و زیندانی بکن. جه وهر خانم ئاهیکي هه لکیشاو گوتی نه گهر عه لی خان وه ک جاران له هه واره کان ده ما، نه و کاره پروی نه ده دا. گوتم خو گلپو له گوند داده نیش و عه لی خان له هه واره بوو. نه و له وئ کوا ده سه لاتی هه بوو؟ گوتی کاتیک عه لی خان له ناوچه که دا بوو هه تاکو په نجا گوند به دوری خویه وه ده سه لاتی هه بوو به سه ریاندا. نه گهر خان له ناوچه که دا بووایه نه و پیاوه نهیده توانی ئاوا له گلپو بکات. جه وهر خانم گوتی نه و سه رمایه تیکرایی خه لکه که ی بی سه رپه رشتکرد. منداله که ی گلپو زیندوه و ئه ویشیان ناواناوو گلپو. جه وهر خانم گوتی ژنه که ی حاجی پؤسته میش مرد.

عه لی خان زیاتر له سی مالی له کورده کوچه ریبه کان له گهل خویدا هینا بوو بؤ تاران، هه موویان له ده وروبه ری مهیدانی (بار) ده ژیان، هه ندیکیان عه ره بانه ی ده سنگنریان پینوو میوه یان له سه رده فروشت. هه ندیکیشیان کاری باشتریان پهیدا کرد بوو. له عه لی خانم پرسى هه والی بیژهن چییه؟ گوتی بیژهن بؤخوی بووه به خان و گهرمیان و کوستان ده کات. بیژهن سالی (۱۳۵۲-۱۹۷۳) بؤ سه ردانی خالی ها تبوو بؤ تاران.

به ته له فون قسم له گهل په ری خانمدا کرد، نه و بؤ شه و منی بانگیشتی مالی خویان کرد، چند که سیکي تریشی بانگ هیشته کردبوو، برزووش له و میواندارییه دا ئاماده بوو، برزوو هیشته ژنی نه هینا بوو، نه ویش که میک خویندن و نووسین فیر ببوو، دایک و باوکیشی هینابوون بؤ تاران. نه و کاری بؤ خویشی و بؤ عه لی خانیش ده کرد، برزوو گوتی زیاتر له سی عه ره بانه ی ده سستی هه یه، کریکاره کانی له سه ر عه ره بانه میوه و سه وزه ی ده فروشن. گوتم ئینجا پاره که یته پیده ده ن؟ گوتی نه ی چون نایدن نه گهر نه یده ن چاویان ده رده که م. برزوو خوی کاروباریکی میوه فروشتنی باشی پیک هینابوو، هه ر خوی هه موو شتیک بوو له مهیدانه که دا، خویشی کرین و فروشتنی ده کرد. گوتم برزوو تو له م کاره هیچ سوود وهر ده گریته؟ گوتی موهه ندیس میوه فروشی له م مهیدانه دا قازانجی له بانک زیاتره. جوتیاری هه ژار ماله که ی خوی بؤ ماوه ی سن مانگ به قهرز ده دات به ئیمه، ئیمه ش به یانی پاره ده دین و ئتواره پاره که وهر ده گرینه وه.

گوټی ئيمه گيزه‌ر له جوتياره‌کان ده‌کړين کيلوی به دوو قران خومان ده‌يفروشينه‌وه به هه‌شت قران. گوټم ئه‌و که‌سانه‌ی له‌لای تو کارده‌که‌ن هه‌موويان له کورده‌کانی خوراسانن. گوټی به‌لئ هه‌موويان له خومانن، هه‌موويان له‌برسا راده‌که‌ن و دين بق تاران. گوټی تو لانیکه‌م ده‌که‌س له‌وانه ده‌ناسيت که کار بق من ده‌که‌ن، ئه‌گه‌ر ده‌ته‌ويت ئه‌وان بيبينيت. ده‌بيت به‌يانی زوو بيت بق مه‌يدان. گوټم من ده‌مه‌ويت مال و ژيانيان بينم. گوټی زور باشه، بريارمان دا پيکه‌وه سهردانی چهند مالتيکيان بکه‌ين. عه‌بداليش له‌و ده‌شت و کيوه مابووه‌وه و هه‌ر کوچه‌ريی بوو.

په‌ری خانم دوو مندالی هه‌بوو، هاوسه‌ره‌که‌شی کورې يه‌کيک له‌ هاوړيکاني عه‌لی خان بوو، پياويکی به‌پرز بوو، ئه‌ويش له‌ مه‌يدانی بار دوکاني هه‌بوو، ئيشوکاری پاره‌گورپينه‌وه‌ی ده‌کرد. له‌ په‌ری خانم پرسى له‌گه‌ل دونیای کۆمونيستیدا چى ده‌که‌يت؟ گوټی ئيستا که‌ هاوسه‌ره‌که‌م سه‌رمایه‌داره، ئه‌و قسه و بير و خه‌ياله‌ هی سه‌رده‌می که‌نجی بوون. گوټم ئه‌ی رويشتی بق سؤفيه‌ت؟ گوټی نه‌چووم، چونکه‌ قيزايان پينه‌دام، به‌لام له‌برى ئه‌وه‌ی بچم بق سؤفيه‌ت له‌گه‌ل هاوسه‌ره‌که‌مدا، دوو جار رويشتووم بق ولاتان. جاريکيان چووم بق ئه‌مریکا و چل رۆژ له‌وئ مامه‌وه، ئيستا به‌دوای کۆمونيستیدا ناگه‌پيم. گوټم مالى عه‌لی خان پينجسه‌د مه‌تر دوور نابيت له‌ حسينييه‌ی ئيرشاده‌وه. بق گويگرتن له‌ وتاره‌کانی دکتور عه‌لی شه‌ريعه‌تی سهردانی ئه‌وئ ده‌که‌يت يان نا؟ په‌ری خانم گوټی حسين ئاغا من ته‌ن‌ها شتيک که‌ باوه‌رم پنی هه‌بيت هاوسه‌ره‌که‌م و دوومنداله‌که‌م و کار و کاسبی و هاوبه‌شيه‌که‌مه‌ له‌گه‌ل باوکمدا. گوټم بؤچی ئيستا له‌گه‌ل باوکندا هاوبه‌شيت؟ گوټی به‌لئ له‌گه‌ليدا هاوبه‌شم، ناتوانيت دوو رپالی من بخوات، عه‌لی خان ئيستا ته‌مه‌نی هفتاوپينج ساله‌ هه‌موو رۆژيک ناروات بۆسه‌ر کار هه‌موو کاره‌کان له‌ده‌ست هه‌يده‌ری برامدايه، به‌لام هه‌يده‌ر خوينده‌واريه‌کی باشی نييه. گوټم ئه‌ی ئابووری کۆمونيستی سؤسياليستی چى لئ به‌ سه‌ره‌ات؟ گوټی ئه‌وه بيرکردنه‌وه‌ی که‌نجی و بين ئه‌زموونی بوو. من له‌ دايک و باوکم دوور خرابوومه‌وه و کچيکی ته‌مه‌ن چوارده‌ سال بووم، منيان بق خويندن نارد بق تاران، عه‌لی خان منی له‌ بؤجنوورده‌وه هينا بق تاران، ژن و پياويکی کوچه‌ريی ساده‌شی له‌به‌ر من نارد تاران، خانويه‌کی کړی و منی له‌ تاران به‌و ژن و پياوه‌ سپارد و بق خوی رويشت، دياره منی به‌ هاوړيکانيشی سپارد بوو. من کچی گه‌وره‌ی بووم، باوکم هه‌موو ئاره‌زوه‌کانی خوی له‌ سه‌ر من هه‌لچنی بوو، منيش که‌سيکی چاو نه‌کراوه‌ بووم، وانه‌کانيشم به‌ باشی ده‌خويند.

تاران ئەو كاتە شارىكى بچووك بوو جار جارىك ھاۋرىيانى باوكىشم سەردانىان دەكرىم. باوكم كاتىك لە دواى كودەتاي سالى (۱۳۳۲-۱۹۵۳) لە تاران كەوتە زىندانە ۋە ھاۋرىي باشى پەيداكرىد، ھەموويان لە لايەنگرانى خودالىخۆشبوو دكتور محەممەد موسەدىق بوون. دىلۇم بە باشى ۋەرگرت، لە تاقىكرىدە ۋەشدا يەكەم بووم بۇ كۆلئىزى ئەندازىارى، لە زانكۇدا لەگەل گروپىكدا ناسياویم پەيدا كرىد ئەوان منيان پاكىشا بە لاي خۆياندا، سەرەتا تەن ھا قسەكرىدىكى ئاسايى بوو، پاشان وردە وردە كۆبوونە ۋە لە ژوورەكەدا دەستىپىكرىد، سەرەتا تەن ھا مىشك شۆرىنە ۋە بوو، ھەرچى باۋەرىك لە مىشكدا بوو بۆيشت و لە نۆيانبرىد تەن ھا ئەۋەى كە بۇ من مايە ۋە غىرەت و شەرەفى عەشايەرى بوو، پاشان ھەرچىيەكى ويستان خستىانە نۆ مىشكى منەۋە، لە ۋەش سەيرتر ئىمە (۱۰-۱۲) كەس بووين بە يەكە ۋە لە يەك گروپدا بووين، ھەمووشمان مىندالى دەۋلەمەند بووين و دژى سەرمایەداران دەجولايىنە، ئىستاش كاتىك بىرى لىدەكەمە ۋە ھەموو زولم و ستمى شا بوو ئىمەى تووشى ئەو توندپەويە كرىد بوو. لە بارودۆخىكى لەو جۆردا كە ستمىكى زۆر لە سەر كۆمەلگە ھەيىت، كاتىك دىموكراسى و ئازادى نەيىت. گەنجان و تەۋاۋى خەلكان ناتوان ھىچ قسەيەك بكەن و ھىچ ۋەيەكى تازە بىيستن، لە ھەلومەرجىكى ئاۋادا گەنجان و لاۋان تىنۋى ۋەتى نۆين، لەو كاتەدا ھىچ چارەيەك نىيە جگە لەۋەى كە بۆيىن و لە شوئىنگدا كۆبىيە ۋە ۋىكە ۋە قسەبەكەين و ئارەزايەتتەبەكانمان دەربېرىن. بە ھۆى ھەلومەرجى خۆسەپاندن و ملھورى بۆيىمەكانە ۋەيە كە گروپى نەيىنى و ژىرزەمىنى دروست دەين. ئەۋكاتە ئەۋانەى ئەم گروپانە دروستدەكەن، بىر و بۆچوونى خۆيان دەگوزنە ۋە بۇ نۆ مىشكى ئەو گەنجانە. خۆ ئەگەر ئازادى ھەبوۋايە، ئەگەر لە زانكۇدا بىماتتوانىيە بە ئازادى راي خۆمان دەربېرىن، بە ھىچ شىۋەيەك تىكەلاۋى گروپى كۆمۆنىستى نەدەبووين، يا ئەگەر بە زۆرىش پەلكىشىيان بكرىنايە، بە نەيىنى كارمان نەدەكرىد، بۆيىستى بە بەكارھىتەنى چەك نەدەكرىد، ۋەكو پارتە كۆمۆنىستەكانى ئەۋروپا دەچووينە سەر مىزى دەنگدان، بەلام ئەو كىشەيە كىشەى من و ئەۋانى تر نەبوو، بەلكو كىشەكە كىشەى سىستەمىكى خۆسەپىن بوو، كىشەيەكى ترى من ئەۋە بوو كە عەلى خان منى لە بىنەمالەكەم دابرى و دورىخستەمە ۋە، مىنىش ھىچ چارەيەك نەبوو. باوكم ئازەلدارى دەكرىد، شوئىنى كارەكەشى لەو چۆلەۋانىيە بوو، ئەو لەكاتى خۆمالىكرىدى نەۋتدا ھاتبوو بۇ تاران، لەۋە تىگەيشتىبوو كە مرقۇ دەيىت خويندەۋار بىت، بەلام ئەو تەمەنى بەسەرچوو بوو، تازە بە كەلكى خويندەن نەدەھات، بۆيە ئارەزۋەكانى خۆى خستىنبوۋە سەر مىندالەكانى

و له سهر ئه وان پياده ي ده كرد. ئه سه د و حه يدەر و كه رار له من كه و ره تر بوون، به لام ئه وان پشتيواني بوون له كار كردندا و نه يده ويست ئه وان له خوي دور بخاته وه. منيش كه يه كه م كچي بووم زوري شي خوش ده ويستم، ده ويست هر چوني ك خوي بيه ويت به و جو ره په روه رده م بكات، به لام كاتي ك من په يوه نديم كرد به پارتيكه وه بوومه هوي ئه وه ي خوشكه كاني ترم و ته ناته ت مه نوچه هريش بينچاره بكه م. كاتي ك من ده ستي گير كرام و خرامه زيندانه وه، عه لي خان خوشكه كاني تري شمي له قوتا بخانه ده ركردن و بردني بو نيو ره شمال بو لاي خوي، مه نوچه هريش نه يتواني به ري كوپيكي بچيته قوتا بخانه، به تاقير كرده وه ي ده ركه ي دبلومي وهرگرت و ئيستا ده يه ويت تاقير كرده وه ي زانكو بكات و بچيته كولژي ك، ئيستا من چوومه ته ژياني خومه وه هاوسه ر و دوو مندا لم هه يه، پاره يه كي باشيشم هه يه، من ته نها كي شهم خويندنه كه م بوو كه بوم ته واو نه كرا. ئه م شا يه نه فره تيه وهك هه موو ديكتاتوره كاني تري جي ها ن ژياني كه نجان و هه موو خه لك ي ولاتي به هه ده ر داوه. گوتم، به لام تو ده ته ويت له م سيسته مه سوو دمه نديت. گو تي سوو دمه ند ده بم، به لام نيگه رانم. گوتم له چي نيگه رانيت؟ گو تي كاتي ك حوكمه ته كه ت ديكتاتوري يت، هه موو خه لك ي نيگه ران ده بيت، نيگه راني له چاره نووسي مندا له كانيان، نيگه راني له قسه كردن، نيگه راني له سه رمايه گوزاري، نيگه راني له چاره نووسي گه ل و ولات.

ئهو كاته سالي (١٣٥٣-١٩٧٤) بوو. په ري خانم گو تي به دلنبايه وه پي تنده ليم ئه م حوكمه ته ي ئيمه به جو ري ك سه ره و بن ده بيت و ده روخت كه هيج كه سيك باوه ر ناكات. هر بويه ش ده مه ويت به زووي بروين و ئه م ولاته جيب هيلين، ده مه ويت بروين بو لهنده ن. من و هاوسه ره كه م هه موو كار ه كانمان ته واو كردووه، پاره يه كي باشمان هه يه خانوويه كمان له لهنده ن كرپوه، چه ند مانگيكي تر له گه ل هاوسه ره كه مدا ده بروين بو لهنده ن. عه لي خان پيم ده ليت كو مونيسته كاني لهنده ن نشين. منيش پي ده ليم من ئيتر كو مونيست نيم. عه لي خان ده ليت كه سيك بيه ويت له ولاتي خوي رابكات، ولاتي خوي جيب هيليت، به كه لك ي هيج شتيك نايه ت. منيش ده ليم كه سيك بيه ويت ليره بميتنيته وه به ترس و له رزه وه بژي و نه توانيت دوو قسه له گه ل هاو ري كانيدا بكات، ئه و كه سه مرو ف نييه. ئيستا من له سه ر ده ستي ئه م رژيمه دوسي يه كه م بو كرا وه ته وه، له هر شويني ك يه كي ك له هاو ري ديرينه كانم تووشي كي شيه كه بين، ساواك يه كراست دين بو لام و له هه وال م ده پرسن، كه ئه مه ش ليكولينه وه يه كي به ريزانه يه له ناو ماله كه ي خومدا. له روانگه ي ساواكه وه ئيستا ش من كچيكي كو مونيستم. هر كاتي ك ئه م رژيمه روو خا و

شه‌مالی نازادی هه‌لیکرد، ئه‌و کاته منیش ده‌گه‌ریمه‌وه بۆ ولاتی خۆم. من له‌و شه‌وه‌وه ئیتر پهری خانم نه‌ بینیه‌ته‌وه، به‌لام ده‌زانم که نه‌گه‌راوه‌ته‌وه بۆ ولات. پهری خانم کاتیک پینکه‌که‌ی به‌ سه‌لامه‌تی من بلند کرد، گوئی به‌ راستی ده‌مانچه‌که‌ت چی لیکرد؟ گوتم به‌ سه‌لامه‌تی تو ده‌مانچه‌که‌م خسته‌ نیو پرووباری بابا ئامانه‌وه. گوئی کاریکی باشت کردووه، ئینجا گوئی ئیمه‌ هه‌رگیز به‌ دوا‌ی ئه‌و تفه‌نگ و برنه‌وانه‌شدا نه‌چووین که له‌گه‌رده‌نه‌ی شه‌له‌می هه‌شارمندان. پهری خانم گوئی ئیستا تیگه‌یشتم که باشت‌ترین چه‌ک پاره‌یه. پاره له‌ تفه‌نگ و توپ و تانک باشت‌ر کار ده‌کات. گوتم ته‌ن‌ها پاره و هیچی تر؟ گوئی نه‌خیر هاو‌پیشه‌تی و خۆشه‌یستی و دۆستایه‌تیش جینگای خۆی هه‌یه، سیاسه‌تیش جینگای خۆی هه‌یه. هاوسه‌ری پهری خانم چیرۆک و به‌سه‌رهاتی منی باش ده‌زانی. چیرۆکی لیدانه‌که‌م، باسکردنی ئه‌و هه‌موو لیدانه و شارده‌نه‌وه‌ی ده‌مانچه‌که، ئه‌وانه‌ی هه‌موو ده‌زانی، به‌لام نازانم پاشماوه‌کانی تری ده‌زانی یان نا...

موحسین ئاغای هاوسه‌ری پهری خانم گوئی چه‌ندین جار پهری باسی ئه‌وه‌ی بۆکردووم ئه‌گه‌ر ئه‌و رۆژه تو ده‌مانچه‌که‌ت نه‌شاردایه‌ته‌وه من و تو به‌یه‌ک نه‌ده‌گه‌یشتین، چونکه پهری لانیکه‌م ده‌سال ده‌چووه زیندانه‌وه. واته ئه‌وکاته‌ش پهری له‌ زینداندایه‌بوو. موحسین ئاغا گوئی ده‌رگای مالی ئیمه‌ هه‌میشه به‌ پرووی هاو‌پیشانی خۆشه‌یستی وه‌کو تۆدا کراوه‌یه.

من هه‌رگیز جاریکی تر نه‌ چوومه‌وه بۆ لایان، دلم مۆله‌تی ئه‌وه‌ی پینه‌ده‌دام که بچم. سالی (۱۳۵۶-۱۹۷۷) ده‌ رۆژ پێش ئه‌وه‌ی برۆم بۆ فه‌ره‌نسا، گه‌شتیک که ماوه‌ی شه‌ش سالی پێچوو، ته‌له‌فونیکم کرد بۆ دوکانه‌که‌ی حاجی عه‌لی خان، برزوو ته‌له‌فونه‌که‌ی هه‌لگرت، کاتیک هه‌والی عه‌لی خانم لیپرسی به‌گریانه‌وه گوئی موه‌ندیس سی رۆژی تر مه‌راسیمی چله‌ی عه‌لی خانه، تکایه‌ تۆش وه‌ره، چونکه هه‌موو خزمان کۆده‌بنه‌وه، پری دوو پاس خه‌لک له‌ قوچان و شیروان و بۆجنوورده‌وه دین. دوا‌یین جار پهری خانم به‌ جلوبه‌رگی ره‌شه‌وه له‌مالی عه‌لی خان بینی بۆ مه‌راسیمی مردنی باوکی له‌لنده‌نه‌وه هاتبوووه بۆ تاران. له‌ سالی (۱۳۵۶-۱۹۷۷) تا‌کو ئیستا واته سالی (۱۳۹۱-۲۰۱۲) چاوم به‌ پهری خانم نه‌که‌وتۆته‌وه، به‌ ته‌له‌فونیش قسه‌م له‌گه‌لدا نه‌کردووه و هیچ هه‌والیکی نازانم. تا چه‌ند سالی که له‌مه‌وبه‌ر کیفی ده‌مانچه‌که‌یم هه‌لگرت بوو، به‌لام پاشان کیفه‌که ته‌واو تیکچوو بوو. کارگوزاری ماله‌که‌مان وای به‌باش زانی بوو که فری بدات، به‌لام ئایا به‌ راستی ده‌بوو فری بدات؟ کاتیک سه‌یری ئه‌و کیفی ده‌مانچه‌یه‌م ده‌کرد یه‌ک

دونييا بيره وهري تال و شيرينم بيرده هاته وه، بي هو نيه خلكي يادگار يه كانيان به باشي هله دگر و ديارى ددهن به يه كترى.

ئو شه وهى له مالى پهرى خانم بووم، هه والى زوريك له هاوړې كونه كانى ئو سهر دهمم له برزوو پرسى. ئو گوتى عه بدال چهند سهر مېرىكى هيه و تا ئيستاش له شاخه كانه، زورم له گه لدا گوت، به لام نه هات بۇ تاران. غه فاريش ئيش و كارىكى باشي هيه، به لام قاچاخ چييه، ئو له ئيمه نيه، ئيمه كاسبكارين و ئو تلياك ده فروشيت، به لام ئهم جوره كارانه پاشه رۇزيان باش نيه. غه فار له سالى (۱۳۶۷-۱۹۸۸) به هوى مادده هوش به ره كانه وه له تاران له سيدهاره درا. پيشبينىه كانى برزوو راست ده رچوون، ئو جوره كارانه پاشه رۇزيان باش نيه و مايه له ناوچوونه. كاتيك سهرما و سه هؤلبه نداننك يان وشكه ساليهك له ولاندا رووده دات چ ئه نجاميكى هيه؟ كورده كوچه رييه كان ده يانو يست له كيوه كاندا وهكو هزار سال پيش ئيست بژين، كوما لگه يه كي دواكه و توويان بنيات نابوو، يهك سهرما و به فربارين ئه وانى له تونيلى ميژو وه وه ئاوديو كرد و به ره و شار به ريي كردن، شارىك كه ده يو يست فترى مؤديرنه يان بكات. كومه لگه ي خيله كي كون كه زور به خيراى و به بى خوئاماده كردن ده هاتنه ناو زيانى شارنشينه وه. چهند شهو له دواى ميوانيه كه ي مالى پهرى خانم له سالى (۱۳۵۳-۱۹۷۴) دا، به هاوكارى برزوو رويستم بۇ ديدهنى ئو هاوړې كورده كوچه رييه يه كه كوچيان كرد بوو بۇ تاران. كه ساننك كه له شهوى به فر و سه هؤلبه ندانه كه دا پيكه وه بووين، هه نديك له وانه له تايه فهى عهلى خان بوون، هه نديكى تريشيان له تايه فه كانى تر بوون. برزوو منى برد بۇ باشوورى شارى تاران، بردى بۇ ناو خانويه كي گهره، خانووه كه وا درده كهوت له رابردودا ئه مبارىكى گهره بووييت، ئو شوينه ههر وهكو ماله كه ي نه نه قه مهر و ابوو، له هه ژده ژوور پيكه اتبوو، ئه و خانووه كاروانسهر بوو، مالى كه سانى زگورتى و بى ژن و مندال بوو. سى و دوو كهس له كورده كوچه رييه كانى ده وروبه رى قوچان و شيروان له وى بوون، چهند ژوور يكيش له و خانووه دا كرا بوون به ئه مبار. خانووه كه برزوو به كرىي گرتبوو، ئه وانه ي له وى بوون هه موويان ته مانيان له نتيوان (۱۸-۴۰) سال بوو، ته نها يهك كه سى ليئوو ته ماني پهنجا سال بوو. ئه وان هه موويان به عه ره بانه ي ده ستى ميوه يان ده فروشت. (۸-۹) كهس له وانه به دهموچاو منيان ده ناسى، به لام زوربه يان ده يانزاني من كيم. گه نجيكي موهه نديس كه چهند جاريك هاتبوو بۇ نيو هؤزه كه و له لافاوه كه ي به هارى سالى (۱۳۴۷-۱۹۶۸) و سه هؤلبه ندانه كه ي سالى (۱۳۴۸-۱۹۶۹) له گه ل هؤزه كه دا بووه و پهرى خانم لىي داوه و خه ريكي بووه بمريت.

کاتیک برزوو هاته ناو خانووه که بووه دهنکه دهنک و گوتیان برزوو خان هات. برزووی گهنج که له بنه ماله ی کچه ریبه هه ژاره کان بوو، ئیستا له شاری تاران بووه به برزوو خان. دهنکه دهنک پهیدا بوو دهیانگوت برزوو خان له گهل موهه ندیسدا هات. ئه سفهری شوانیش سه ره پهرشتی ماله که ی ده کرد. من حه زم ده کرد له گهل ئه و خه لکه دا ته نها بم. به برزووم گوت برزوو خان تو برؤ بؤلای کاره که ت، من یه ک کاتژمیری تر لیره ده بمینمه وه. برزوو پیداکری کرد که ئه ویش ده مینیتته وه، تکام لیکرد که بروات ئه ویش رۆیشته. برزووی خوشترسوار، برزووی گوشتی هه موو زینده وه ریک خۆر، ئیستا خاوه ن ئوتومبیله، ئوتومبیلی فیاتی هه یه، له کاتی میوانیدا ویسکی ده خواته وه و له گهل کچاندا سه ما ده کات. له ماوه ی (۵-۶) سالدا له ژیانی خیله که یه وه چوو بووه ناو سیسته می ئه مریکاییه وه. خانووی که ی باشی له نزیک شه قامی ته ختی جه مشید (تاله قانی) کری بوو. ئه و ده ویست ژن به ینیت. برزوو رۆیشته و من لای ئه سفهر مامه وه. ئه سفهر پیتشر له هه واره که ی عه لی خان بوو، ئه و شوانی میگه لیک بوو، هه رگیز له گهل ئه و دا نه چوو بووم بؤ کیو، ئه و شوانی مه ره قسه ره کانی خان بوو، له به فر و سه هۆلبه ندانه که دا نزیکه ی هه موو مه ره کانی میگه له که ی ئه و له ناوچوو بوون، دوو په نجه ی ده ستی چه پ و چوار په نجه ی قاچی به هۆی سه رماوه ره ش بیوون و برابوونه وه. ئه و پیاوینکی سی ساله ی لات بوو، کاتی خۆی چه ند جاریک له هه واره که چاوم پتیکه وت بوو، ژن و منداله کانیم پیتشر ده ناسین. ئه سفهر منی برد بؤ ماله که ی خۆی، له ژووریکدا و له گهل پینج که سی ترده ده ژیان. پاشان هه موو دانیشتوانی نیو خانووه که هاتن بؤ ژووره که ی ئه سفهر. ئه که بر، موراد عه لی، فه رزانه، فه ره یدون، ئاگاهه مزه، که ریم، هه موویان هاتن بؤ ژووره که ی ئه سفهر. هه موویان ژن و منداله کانیان له گونده کوردنشینه کانی بؤ جنوورد و قوچان لای خزم و که سه کانیان جیه یشتبوو و خۆیان بؤ کارکردن هاتبوون بؤ تاران. برزوو عاره بانه ی ده ستی دابوو به هه موو ئه وانه، ئه وانیش میوه و سه وزه یان له مه یدانه که له سه ر حیسابی برزوو وه رده گرت. هه موو به یانییه ک ئه وان ده چوون بؤ مه یدانی سه وزه و میوه، شه وانه تا دره نگینکی شه و له سه ر شه قامه کان ده مانه وه تا میوه که یان به ته وای ده فرۆشت. برزوو له سه ر شه قامه کان جینگای بؤ هه موویان دیاری کردبوو، ئه و ناو شاری تارانی ژماره به ند کردبوو. ئه سفهر و هاوړیکانی ده یانگوت برزوو هه موو مانگیک جینگا کانیان ده گۆریت، واته هه ر که سینک له شوینه باشه کان و مامناوهنده کان و شوینه خراپه کان جیگۆرکینان پیده کرا. هه ر وه کو هه واری خیله کچه ریبه کان، چۆن له وه رگه و کانیاوه کان شوینی خراپ و باش و مامناوهند هه بوو

جیگوړکښان دهکرد، ئه ویش ئه وها جیگوړکښی به عه ره بانه کان دهکرد. ئه م گورانکاریه له شوینی عه ره بانه کاند، بۆ جیبه جیکردنی دادپه روه ریی بوو له کاره که دا و رهنگه ئه و جیگوړکښه بۆ ئه وه بووبیت که هیچ که سیک شوینیک به مولکی خوی نه زانیت. ئه سفهر گوتی نزیکه ی بیست و پینج که سیش له باکووری شار له خانوویه کدا ده ژین، برزوو له مهیدانی میوه که وه به ئوتومبیلی کرځ میوه بۆ ئه وان ده گوازیته وه، چونکه نه ده کرا له باکووری تارانه وه بچین بۆ باشووری تاران. له سالی (۱۳۵۴-۱۹۵۷) دا باکووری شاری تاران واته شه قامی ته ختی تاوس یا شه قامی شه هید (موته هه ری). له خانووه که دا هه ر چه ند که سیک پیکه وه له ژووریکدا ده ژیان، کاری چیتشتلینان و قاپشورین و گسکدان به نوره بوو. ده بوو به نوره هه ر شه وه و که سیک خه فه ربیت. ئه وان ها تبوون بۆ تاران به لام هیشتا وشه ی ناژه لارییان به کار ده هینا. ئه و که سه ی که نوره ی خه فاره تی هه بوو ده بوو کاتی عه سر بگه ریته وه بۆ خانووه که تا کوو خواردن بۆ هاوړیکانی تری دروستبکات. ئه وان گوتیان ناغای موه ندیس حه زده که ین بۆ نانی ئیواره لای ئیمه بمیخته وه، ئه و شه وه خواردنی سپه لکی مه رییان هه بوو. که له گه ل پیاز و په تاته دا سوریان کردبو وه. خواردنیکي ناخوش نه بوو له ته مه نمدا ئه و جوره خواردنه م نه خوارد بوو. به هه ر حال ئه و خواردنه سکی ئه وانی تیزکرد. ده بوو رۆژانه (۱۴-۱۵) کاتژمیرکاریان بکردایه و به به رده وامی هاوارییان بکردایه، سه وزه، پاقله، باینجان، شوتی، کاله ک و چی و چی. ئه گه ر به پاره کانیان خواردن و خوراکی باشیان بکریایه، ئه و پاره یه کی وا نه ده مایه وه بۆ ژن و منداله کانیان. محسنو گوتی موه ندیس بینیت سه رما و سه هو له باندنیک چی به سه ر ئیمه دا هینا؟ چون له هوژ و شوینی خو مان دا براین؟ ئیستاش ده مانه ویت لیره بیینه شتیکی تر. ئیمه که سانیک بووین له گه ل مه، له وه رگه، حوشر و ولاخ، کانیوا و ئالف و دهشت و شاخ راهاتبووین، که سانیک بووین له سالی کدا مامه له ی ده تومه نمان نه کردبوو، له سالی کدا یه ک درو مان نه ده کرد، ئه گه ر به درو سویندیکمان به ئیمامی عه باس بخواردایه، وامانده زانی پشتمان ده شکیت، واته ئه گه ر سویندی درو مان به ئیمامی عه باس بخواردایه ئه وه نده ده ترساین ده ستمان نه ده چوه هیچ کاریک. محسنو گوتی کاتیک ته مه نم هه ژده سال بوو، سویندیکي درو م به ئیمامی عه باس خوارد، ئه وه نده ترسام که هه مان رۆژ ده ستم به چه قویه کی گه وره بری تا کو دوو مانگ چاک نه بو وه. که چی ئیستا رۆژی بیست جار به درو سویند به ئیمامی عه باس ده خو م، باینجانی وارمین به باینجانی شه هریار ده فرو شم، گیزه ری شاری ره ی به گیزه ری ئه هواز ده فرو شم، کاله کی شوینیک به شوینیکي تر ده فرو شم.

رۆژی سهد سویندی درۆ دهخۆم، گرنګ ئه وهیه باوه پم وایه ئه گهر سویندی درۆش بخۆم هیچ شتیک پروونادات. ئه سفهر گوتی سویندخواردنی درۆ زۆر ئاسانه. هه ندیک له گه نجه کانمان که سهردانی شاره کان ده کهن، کاری ئه وهنده ناشیرین ده کهن له ماوه ی سهد سالدا باوک و باپیرانمان کاری وا قیزه و نیان نه کردووه. تاران شوینیکه ئیمه به لاپیدا ده بات. گوتی بۆ نموونه غه فار تا دوو سال له مه و بهر له گه ل ئیمه دا کاری ده کرد، سه یرم کرد ورده ورده وا له گه ل خه لکی نامۆ و نه ناسراودا تیکه لاوی په یدا کردووه. پاشان بۆم ده رکه وت، بووه به قاچاچی و کپین و فرۆستن به تلپاکه وه ده کات، هه ربۆیه ش لیزه ده رمانکرد. که سیکێ تریش له خانووه که ی باکووری شار ببوو به قاچاچی. له هه مووشی خراپتر ژنه که ی خۆی بۆ ئه ملالولا ده برد، خودا چاره نووسمان به خیر بگێریت. ئیتر ئیمه کورد نین، چونکه خه ریکه شه رافه تی کوردی کۆچه ریی ده خه ینه ژیر پیمانه وه.

هه ریه که و له بهر خۆیه وه قسه یه کی ده کرد. له ناکاو فه رببورز بۆکسیکی له پشته سه ری که سینکا که له ته نیشتییه وه دانیشتبوو. گوتی ئه م که سه خویڕیه هاوسه ری خوشکه که مه و رۆیشتووه بۆ بی نامووسی و هه له یه کی گه وه ی کردووه، ئیستا تووشی نه خۆشی سوزاک بووه. ئینجا گوتی ئه وه ئاغای موهه ندیسه به لکو رینگا چاره یه کت بۆ بدۆزیته وه. منیش هیچ ده سه لاتیکم نه بوو. گوتم ده بیت به زووی سهردانی دکتۆر بکه یت. هاوسه ری خوشکه که ی فه رببورز گوتی سهردانی دکتۆرم کردووه، به لام دکتۆر پاره ی زۆری ده ویت، منیش ئه و پاره یه م نییه. چه ند گه نجیکی ته مه ن (۲۰-۲۵) سالی ش له وئ بوون. هیچ یه ککیان زه ماوه ندیان نه کردبوو. گوتم ئیوه بۆچی زه ماوه ندیتان نه کردووه. هه موویان پیکه وه گوتیان به چی زه ماوه ندی بکه ین؟ کوا پاره هه یه؟ خانو هه یه؟ ته قی له هه موویان گه وره تر بوو. ریش سه یی ماله که بوو. گوتی ئه مانه کاتیک له ناو هۆزه کۆچه ریه کاندای بوون. له ته مه نی (۱۷-۱۸) سالیدا زه ماوه ندیان ده کرد، ئیستا له شاریکی وه کو تاراندای چۆن چۆنی زه ماوه ند بکه ن؟ هه ریه ک له مانه تووشی چه ندین هه له بوون. له تاراندای ئایین و ئیمان به با چووه. ته قی گوتی ئه و سه رده مه به سه رچوو که گه نجه کانمان له ته مه نی (۱۶-۱۷) سالیدا زه ماوه ند بکه ن و هه ریه که یان بیته خاوه نی (۷-۸) مندال. من ئیستا ته مه نم بووه به په نجا سال زۆر ئامۆژگاری ئه م گه نجان ده که م، به لام ئه مانه ئامۆژگاری له گوئ ناگرن. ئه سفهر گوتی حاجی ته قی به ریز خودای گه وره تو پایه دار بکات، به راستی تو سییه رت له سه ر هه موومانه. پبویسته تو هه میشه له نزیک ئه م گه نجان به یت، ئه گه ر تو نه بیت، ئه وان ئه م خانووه ده کهن به فه سادخانه.

هه موو قسه يان كرد، قسه ي وایان ده كرد كه ناکریت لیره بینووسم. حاجی ته قی گوتی
 ئاغای موهه ندیس، راستیه که ی ئه وه یه، له تاراندا که سیکى سه لتی بى ژن و منداڵ،
 واته که سیکى بى ئایین و بى ئیمان، خودای گه وره بمانخاته سه ر پښگای راست. به
 یه کیکیانم گوت: بۆچی ئیوه خۆتان عه ره بانه ناکړن و میوه ی له سه ر بفروشن؟ وه ک
 ئه وه ی که قسه یه کی خرابم کرد بیت، چونکه چه ند که سیک له وانه کریکاری برزوو نه
 بوون. دیار بوو برزوو بیرى له هه موو شتیک کردبووه وه، ئه گه ر که سیک بیویستایه ئه و
 هه له یه بکات و عه ره بانه بۆخوی بکړیت، ئه وای حیسایی بۆ ده کرد. بیتۆ نه بوو برزوو
 ببو به یه کیک له که سه دیاره کانی مهیدانی ته په و میوه. برزوو پیاوی عه لی خان بوو،
 ئه و خه لکانه ش هه موویان پیاوی برزوو بوون. باسی داهات و خه رجیمان کرد، ئه وای
 له دووری مال و ژن و مندا له کانیان په نجیان ده کیشا. چه ند سالیکی بوو له تاران بوون،
 به لام هیشتا ئه وای ئاره زووی قومى ئاوی کانیاوه کانی کتوه کانی (گلۆلی) شیروانیان
 ده کرد. به گشتی ئه وای پۆژانه چوارده تومه نیان وه رده گرت، ئه وکاته ده یکرده دوو
 دۆلار، پۆژی پازده کاتژمیر کاریان ده کرد. بۆهه ر کاتژمیریک نزیکه ی یه ک تومه ن.
 دیاره یه ک تومه نی به نرخ و په به ره که ت. یه ک تومه نی ئه وکاته ئه وهنده ی پینچ هه زار
 تومه نی سالی (۱۳۹۱-۲۰۱۲) هیزی کرینی هه بوو. فه ریپورز ده یگوت پیتش ئه وه ی بیم
 بۆ تاران له هه موو ته مه ندا تیکه لاوی که سیکم نه کردووه که نه مناسی بیت، به لام ئیستا
 له به یانییه وه تا کو شه و که سیکى ناسیاو نابینم. ته نها شه وای له گه ل که سه ناسیاوه کاندا
 به دیار یه کتیه وه کو ده بینووه. هه موویان ده یانگوت کاتیک له شوینی خۆمان و له ناو
 هۆزه کانی خۆماندا بووین. هه موو خه لکی ده ورو به ری هۆزه کانی خۆمان ده ناسی،
 باوکیان، دایکیان، ژنه کانیان، مندا له کانیان. هه موویانمان ده ناسین، به لام ئیستا له تاراندا
 یه ک که س ناناسین. کاتیک له ناو هۆزه که ی خۆماندا بووین وامانده زانی هه موو هیژ
 و توانای ئه م ولاته له ده ستی ئیمه و خاندایه، ئیستا تیگه یشتووین که ئیمه بى هو
 ژیاوین. ئیمه له م ولاته دا هیچ نین. نه خوینده واریمان هه یه، نه پاره، نه ئیشوکاریکی
 باش. نه خانوو و مالینکمان هه یه. ژن و مندا له کانی ئیمه له گوند و شاره بچووکه کاندا
 به هه ژاری و نه بوونی ده ژین. ئیمه به م هه موو کارکردن و ماندوو بوونه وه ناتوانین
 سکی خۆمان تیر بکه یین. چه ند که سیکیان گوتیان ئه گه ر خۆمان به م ژیا نه نه گبه ته وه
 نه گرتایه دووباره ده بووینه وه به ره شمالنشین.

چه ند که سیکیان چه زیان له سینه ما بوو. هه ندیک له پاره کانیان به چوونه سینه ما
 له ده سته دا. هه له به ت ئه و هه ژارانه، نه که سانی مه ی خۆره وه بوون نه تلیاک کیش بوون،

به لām لانیکه م (5-6) که سیان سهردانی شاری نویان ده کرد. ئه وان هیچ سهره پویه کیان نه بوو، تنه کارى خراپیان پوښتن بوو بۆ شاری نوئ. ئه وان سویندی درویشیان به حه زره تی عه باس ده خوارد. له پرووی مه زه بهیسه وه که میک بئ باوه پ ببوون. له ههر ژووریکدا پادیق یه که هه بوو. چه ند که سیکیان پیکورده ریشیان هه بوو. به زوری گوئیان له گورانییه کانی ئاغاسی ده گرت (محهمه د) هه موو فلیمه کانی (بیک ئیمانی) بینى بوو. که (وهردی و فهدیین) دهوریان تیدا ده بینین. ئه و له هه مووان زیاتر کاسیتی گورانی هه بوو. کاسیته کانی، ئاغاسی، هاید، گوگوشی کړی بوون. پوښت پیکورده ره که ی هیئا و کاسیتی خسته سهر. عه لی دهنگی زۆر خوښ بوو، شمشالیشی لیده دا، هه ندیک گورانی بۆ گوئین و شمشالیشی بۆ لیداین. من دهنگناس نیم، به لām وام هه سته ده کرد ئه گهر هانبدرایه و پراهنانی پتیکرایه، زۆر له ئیره چ که متر نه ده بوو. له باره ی کچانی تارانى و خه لکی تارانه وه زۆر قسه مان کرد. هه روه ها باسی جیاوازی خه لکی تاران له گه ل خه لکه کوچه رییه کانمان کرد، هه والی «یه له» م لئ پرسین هه موویان پتیکه وه گوئیان «یه له» کاروباری زۆر باشه. «یه له» له گوندا ده ژیت، ئه و بووه به مندالی خوشکه مه سیحیه کان. مه حمود گوئی «یه له» له گه ل ئه واندا به فه ره نسی قسه ده کات، چاکه ت و پانتولی تازه و خاوین له به رده کات و بۆینباخ ده به ستیت. ئه سفهر گوئی «یه له» جار جاریک دیت بۆ تاران، چه ند جار یکیش سهردانی کردوین. «یه له» ئیستا بووه به که سیکى ته واو. ئیستا (۱۳۵۳-۱۹۷۴) ته مه نی بووه به (۱۵-۱۶) سال. تا نیوه شه ویکی درهنگ له لای ئه وان مامه وه. هه ندیکیان پوښتن بۆ ژووره کانیان و نووستن، چه ند که سیکى دیکه ش دانیشتبوون و له ماندوویتیدا باویشکیان ده دا. ئه سفهر گوئی ئاغای موهه ندیس ههر لیتره بخه وه. گوتم ده پۆم، به لām خوژگه نه پوښتمایه و ههر له وئ بنووستمایه، به و شه وه ته کسیش ده ستنه ده که وت، کاتژمیر یه که و نیوی شه و تاکسیم ده سته که وت و پوښتم بۆ مه یدانی کاخ، مه یدانی (فه له ستین). ئه و شه وه له لای ئه وان زۆر شتم بیست. که نووسینیان لیتره دا به کاریکی باش نازانم. کوچی خه لکی هه ژار، خه لکانیک که ژن و منداله کانیان له گوند و دپهاته کاندایه ره لا ده کهن، ئه وان له پیناو پارووه نانیک و ئیجاره کردنی خانودا چ زه حمه تیک ده کیشن؟ چ به لایه که دپته پینشیان و چی ده بینن و چی ده بیستن؟ خه لکانی نه خوینده وار و که م خوینده وار هاتوون تاکو بره پاره یه کییان ده سته که ویت، نه موچه یه کی دیاریکراویان هه یه و نه کاتیکی دیاری کراویان هه یه بۆ کارکردن، نه بیمه یان هه بوو نه ئاینده یه کی پوون، ئه مانه له و کوردانه بوون که به شه ره فه وه ده ژیان و که رامه تی خویان ده پاراست.

له سالی (۱۳۶۵-۱۹۸۶) سهرپه رشتی لیکولینه وه په کم ده کرد له سهر کوچکردنی گونده کانی خوراسانی گه وره بڼو شاره کان، بڼو زیاتر تیگه یشتن و هه سترکدن به و کوچکردنه نژیکه ی یهک مانگ ههر شه وه و له کاروانسه رایهک و له کوخیکي تاران بووم. ده وروبه ری مهیدانی ئه رجه ننتینی ئیستا، ئه و کاته چول هوانی بوو. هه ندیک کهس له وئ کوخیان دروستکرد بوو و تیندا ده ژیان. چه ندین شه و و پوژ له وئ کارم کرد، له کاروانسه راکانی باشووری تاران تا کو نیوه شه و له لای ئه و کوپه گه نجان ه بووم که بڼو کارکردن هاتبوون بڼو تاران. چه ندین شه و له کاروانسه راکاندا خه ریکی لیکولینه وه بووم. له ههر ژووریکدا (۲۰-۴۰) کهس له سهر کارتون دهنو وستن. ئه مانه ژیانیکي زور دژواریان هه بوو. زوربه ی زوری ئه و کوچه ری و لادی بیانه ی که چووبوون بڼو شاره کان به ره ی خویان به ئاودا دابوو، له ترسی برسیتی رایانکرد بوو، تا کو بتوان پارووه نانیک بڼو مال و منداله کانیان به ده سته پینتن، هه ولیان دده له شوینیکدا کار بکه ن. ههر به و هویه شه وه چه ندین ثافات به سهر ژن و منداله کانیاندا ده هات. ئه وان ژنه گه نجه کانی خویان جیده هیشت و ماوه ی شهش مانگ، شهش مانگ ده چوون بڼو شار. من به هوی کاره که مه وه و په یوه ندیم به گوند و هوزه کانه وه هه زاران یاده وه ره ی خوش و سهدان یاده وه ره ی ناخوسم لایه. ئایا پوژیک دیت هه موو ئه وانه بنووسم و بلاویان بکه مه وه. ئیستا چل وه هشت سال به سهر ئه و پوژگاردها تپه پړیوه. له زانکوی فیرده و سی مه شه د وانهم ده گوته وه، به هوی هاوړیانی خه لکی بوجنوورده وه بیستم که برزوو له بازاری تاراند ا کاروباریکی باشی هه یه و شوینی بازرگانی ه که شیان پینگو تبووم. پوژیک له بازاری تاران کارم هه بوو. هه زمکرد سهر دانیکی برزوو بکه م، سالی (۱۳۸۱-۲۰۰۲) بوو بیست و پینچ سال بوو یه کترمان نه بینی بوو، من له سالی (۱۳۵۶-۱۹۷۷) به دواوه نه مبینی بوو. سلاوم لیکرد، به لام ئه و منی نه ناسیه وه، کاتیک خوم پیناساند باوه شی پیداکردم و له زه و ییه وه بلندی کردم، ئه و ببوو به ملیاردیر. کومپانیای هاورده و ناردن هه بوو، نووسینگه یه کی له نیو بازاری تاران و نووسینگه یه کی شی له مه لا سهر هه بوو. بانگی کرد ئه سفهر، ئه سفهر وهره موه ندیس هاتووه. هه مان ئه سفهری شوان بوو. ئه سفهر پیر ببوو چاودیری دوکانه بازرگانی ه کانی برزووی ده کرد. له ئه سفهرم پرس ی ژیان ت چونه؟ گوتی خودا ته مه نی برزوو خان دريژ بکات، هاوکاری به کی زورم ده کات. ئه و خانوویه کی دوو قاتی له نژیک که ره ج هه بوو، به یانیان زوو ده هات بڼو بازار و ئیواران ده که رایه وه بڼو ماله وه. زورترین داهاتی له سهر ئه و شاگردانه یه بوو که وه ریده گرت. ده یگوت ماوه یه کی زور له دوکانه کانی برزوو کاری کول به ری کردووه، به لام چه ند

سالتیکه پیر بووه و چا ده‌گیریت.. (۷-۸) که‌س له و مندا لانه‌ی سه‌رده‌می کۆچه‌ری له بازاره‌که‌دا بوون و کاری کۆله‌رییان ده‌کرد، چه‌ند که‌سیکی تریان کاری به‌نایی و کریکاریان ده‌کرد، چه‌ند که‌سیکیشیان پیر ببوون. غه‌فاریش گولله باران کرابوو. عه‌بدالیش خه‌ریکی ئاژه‌لداری بوو نه‌هاتبوو بۆ شار. فه‌ریبورز شاگردی چایخانه بوو. ئه‌و هاو‌پریانه‌ی ئه‌سفهر که له خانووه‌که‌دا به‌یه‌که‌وه ده‌ژیان، پاش بیست و پینج سال مانه‌وه‌یان له تاراندا، هیچ یه‌کیکیان باری ئابوورییان باش نه‌ببوو. ته‌نها به مەمره و مه‌ژی ده‌ژیان، ته‌نها برزوو خۆی پینگه‌یاند بوو. سی که‌سی تریان له کاروکاسیدا سه‌رکه‌وتو بوون. برزوو بۆ نانخواردنی نیوه‌رۆ له نووسینگه‌که‌ی مه‌لا سه‌در میوان داری لیکردم. له‌وئ دوکانیکی گه‌وره‌ی هه‌بوو، به چه‌ندین نووسه‌ر و وه‌رگیره‌وه. خۆشی ببوو به حاجی، هه‌والی هه‌مووانم لیترسی ئاگای له‌هه‌مووان بوو. چوار مندالی عه‌لی خان له له‌نده‌ن بوون، چه‌ند که‌سیکیشیان له تاران بوون. ئه‌سه‌د له بۆجنوورد بوو. گوتم حاجی ئاغا هه‌ندیک باسی ژیا‌نی خۆتم بۆ بکه. گوتمی ئا‌غای دک‌تور شه‌و وه‌ره بۆ مالی خۆمان، هه‌موو شتیک ده‌بینیت و هه‌موو شتیکت پیده‌لیم. برزوو گوتمی ئیستاش هه‌ر ئه‌و که‌سه‌م که هه‌موو شتیکم ده‌خوارد، به‌لام باوه‌رم به هیچ شتیک نییه جگه له پاره نه‌بیت. برزوو که‌سیکی وریا بوو خوینده‌واریه‌کی باشی نه‌بوو، به‌لام له نووسین و خوینده‌وه و کرین و فروشتن سه‌ری ده‌رده‌کرد. پرسپاری ئه‌و که‌سانه‌م لیکرد که له‌لای ئه‌و میوه‌یان ده‌فروشت. گوتمی هه‌ندیکیان مردوون و هه‌ندیکیان گه‌راونه‌ته‌وه بۆ بۆجنوورد، چه‌ند که‌سیکیان ئالوده‌ببوون و بوون به سوال‌که‌ر. سی که‌سیش له کار و کاسیدا سه‌رکه‌وتو بوون. ئه‌ویش هه‌مان قسه‌کانی ئه‌سفهری بۆ کردم. پاشان ژماره‌ی ته‌له‌فونی له‌نده‌نی په‌ری خانمی پێدام، به‌لام تا‌کو ئیستاش ته‌له‌فونم بۆ نه‌کردوه. ئه‌و رۆژه نه‌ چووم بۆ مالی برزوو، له به‌هاری سالی (۱۳۹۱-۲۰۱۲) بۆ زانی‌نی هه‌والی «یه‌له» و مه‌راسیمی شوو‌کردنی کچی برزوو شه‌وی دواتر چووم بۆ مالیان.

دیسانه‌وه بیژهن

(۲۰ی فه‌روه‌ردینی ۱۳۴۹= ۹-۴-۱۹۷۰) رۆیشتم بۆ تورکمان سه‌حرا. بیژهن له‌وئ خانیکی ته‌واو بوو، پیش سه‌رما سه‌خته‌که ئه‌و له‌گه‌رده‌نه‌ی شه‌له‌می ئاودیو ببوو. ئه‌و ته‌نها یه‌ک مه‌ریشی نه‌فه‌وتا بوو. له دوا‌ی سه‌رماکه رۆیشتبوو بۆ گونده‌کانی ده‌ورو به‌ر.

هه‌ندیک له‌و که‌سانه‌ی که زۆربه‌ی ئاژه‌له‌کانیان تیدا‌چووبوون، ئاژه‌لی که‌میان

بۆ مابووه‌وه، ويستبوويان ئاژه‌له‌کانيان به‌ره‌لا بکه‌ن. بيژهن ئه‌و ئاژه‌لانه‌ی ليکړی بوونه‌وه. ميگه‌له‌که‌ی گه‌يشت بووه (۷۰۰) سه‌ر. گوتم تو له وشکه سالی و سه‌رما ناترسيت؟ گوتمی من عاشقی مه‌رم، مه‌پيش مالی بايه، بۆيه پيوسته زور ئاگاداربم. ئه‌و هينستا ده‌يگوت مه‌ريک به‌هه‌موو دونيا ناگورمه‌وه. سالی (۱۳۶۵-۱۹۸۶) له شيروان به‌دوای بيژه‌ندا ده‌گه‌رام، زانيم له يه‌کيک له‌گونده‌کانی شيروان نيسته‌جی بووه. کاتيک دۆزيمه‌وه خه‌ريکی چيني باخه‌ سيوه‌که‌ی بوو، نيوه‌رۆ میوانی ئه‌و بووم. گوتم بيژه‌ن له‌بيرت ديت ده‌تگوت «مه‌ريک به‌هه‌موو دونيا ناگورمه‌وه». چۆن بوو ئيستا بوويته جوتيار و کاری کشتوکالی ده‌که‌يت؟ گوتمی موه‌نديس گيل بووم، نه‌مده‌زانی مه‌ر زينده مال، ته‌نانه‌ت ناتوانی نيو رۆزيش به‌ره‌لای بکه‌يت و ئاگاداری نه‌که‌يت، من ئه‌و کاته زور شه‌که‌ت و ماندوو بووم، پشوو يه‌کم به‌خۆم نه‌ده‌دا، ئيستا که کشتوکال و باخداري ده‌که‌م سالی سى چوار مانگ پشوو ده‌ده‌م، له‌گه‌ل ژن و منداله‌کاندا ده‌رۆين بۆ گه‌شت و سه‌يران، له‌ ماوه‌ی سى و پينچ سال کاری ئاژه‌لدارييدا ته‌نها يه‌کجار رۆيشتووم بۆ تاران و مه‌شه‌ه‌د، ئيستا له‌گه‌ل ژن و منداله‌کاندا سالی چه‌ند جاريک ده‌چين بۆ تاران و مه‌شه‌ه‌د، هه‌موو ساليکيش ده‌رۆين بۆ باکوور بۆ که‌ناری ده‌ريا.

سالی (۱۳۷۶-۱۹۹۷) ليکۆلینه‌وه له‌سه‌ر چۆنييه‌تی ئاوی به‌ربه‌ستی (بازه‌رو) ی شيروان له ژير چاوديری مندا بوو. به‌ دوای بيژه‌ندا گه‌رام، به‌لام بيژه‌نکی ترم دۆزيمه‌وه، به‌ ناوی بيژه‌ن ئه‌قده‌سييه‌وه، ئه‌ویش کۆچه‌ریی بوو، به‌لام وازی له‌ کۆچه‌ريتی هينابوو. خه‌ريکی کاری کشتوکال بوو. له‌گه‌ل چه‌ند هاوړيه‌که‌مدا رۆيشتم بۆ مالی بيژه‌نی ئه‌قده‌سى. هه‌والی بيژه‌نی پاله‌وانم ليپرسى. گوتمی ئه‌و له‌ بۆجنوورده و نووسينگه‌ی کرين و فروشتنی خانوو زه‌وى هه‌يه. کاتيک رۆيشتم بۆ بۆجنوورد نووسينگه‌ی بيژه‌نم دۆزيمه‌وه، که‌سيک له‌ نووسينگه‌که‌ بوو. گوتمی چيت ده‌ويت؟ خانوو، زه‌وى، چيت ده‌ويت؟ گوتم من کارم به‌بيژه‌ن هه‌يه. گوتمی پاله‌وان زۆرترين کات له‌ تارانه، ئه‌و ليزه‌ نووسينگه‌ی هه‌يه، له‌ مانگيکدا دو سى جار سه‌ردانی ئيزه‌ ده‌کاته‌وه بۆ چۆنيتی ئيش و کاره‌کان. منيش هه‌ر له‌ويوه به‌ ته‌له‌فون قسه‌م له‌گه‌ل بيژه‌ندا کرد.

سالی (۱۳۷۸-۱۹۹۹) له‌ بۆجنوورد چاوم به‌ بيژه‌ن که‌وته‌وه. زور خوشحال بوو به‌ بينيم، منی برده‌وه بۆ ماله‌وه. گوتم وازت له‌کاری کشتوکالی هيناهه‌؟ گوتمی موه‌نديس گيل بووم، نه‌مده‌زانی چه‌ند ساليک هاتمه‌ شيروان تيگه‌يشتم شيروان بچوکه‌ و کار و کاسيبه‌که‌م هينايه‌ بۆجنوورد. پاشان زانيم بۆجنووردیش بچوکه‌ بۆيه رۆيشتم بۆ تاران. ئيستا ته‌مه‌نم په‌نجاوچار ساله‌. کوپه‌که‌م ده‌ليت تارانيش بچوکه‌.

کاتیک خەریکی نووسینی ئەم بەشە ی بیره وهریه کانم بووم، له پاییزی سالی (١٣٩٠-٢٠١١) دا، شهویک له کۆشکه زۆر جوان و گهوره کهی بیژهندا له تاران، له یه کیک له کۆلانه کانی شه قامی شیراز شهویکی یاده وهریی خوش بوو، له گه له مالیکی کوردا که منداله چوارده سالییه کهشیان له زمانی کوردی تیده گه یشت، به لام نهیده توانی قسهی پیتکات. جهوادی کوری بیژهن زۆر به باشی به ئینگلیزی قسهی ده کرد، شاره زایی زیاتر له سهد که نالی سه ته لایتدا هه بوو، چهند هاوڕێیه کی هه بوون که هیچیان ئیرانی نه بوون، له گه له هاوڕێکانی هه فتانه جاریک پیکه وه کۆده بوونه وه و به ئینگلیزی قسهیان له گه له یه کتیریدا ده کرد. بیژهن ده یگوت پۆزگاریک بوو من ناوی سهد مه پ و بزمن ده زانی، به لام ئیستا جهواد ناوی سهد که نالی سه ته لایت شاره زایه. بیژهن ده سستیکی به سه ری کۆره کهیدا هینا و گوتی کاتیک من ته مه نم چوارده سال بوو له و کێوه له گه له بزنی و مه ردا کۆبوونه وه ده کرد، که چی ئیستا کۆره کهم له گه له خه لکانی هۆلندی و هیندی و کۆریایی و پووسی کۆبوونه وه ده کات. کاتیک من له و کێوه بووم له گه له خودادا پارونیازی خۆم باسده کرد، به لام ئیستا ئەم کۆره م پۆژی یه ک کاتژمیر له گه له (مارلین) که کچیکی هۆلندییه قسه ده کات. گۆلسه نه م گوتی ئەو کاته ی ئیمه کۆچه ریی بووین و له ره شماله دا ده ژایین به پینچ مانگ جاریک نه ده چووین بۆ حه مام، به لام ئیستا سه رده م گۆراوه. گۆلسه نه میش ده پۆیشت بۆ ده ره وه بۆ فیربونی زمانی ئینگلیزی. کۆره گه وهره که ی بیژهن له سالی (١٣٨١-٢٠٠٢) به دواوه له سوید ده ژیا. بیژهن و گۆلسه نه م له ماوه ی نو سالدا چوار جار چوو بوون بۆ سوید. دواين قسه ی بیژهن ئەوه بوو گوتی تارانیش بچووکه. گۆتم وا ده زانیت سویدیش بچووکه و ده ته ویت بچیت بۆ شوینیکی گه وهره تر. به ئی ئەم جیهانه بچووکه. که سیک که له سالی (١٣٥٠-١٩٧١) دا له هه موو ئەم جیهانه دا ته نها سه ر کێوه کانی قوچان تا کو ده شتی تورکمان سه حرا شاره زا بوو. له سالی (١٣٩٠-٢٠١١) دا ده لیت ولاتی سویدیش بچووکه.

یه له

ئهو شه وه ی که له مالی بیژهن بووم، هه والی یه له م لپرسی، بیژهن گوتی «یه له»، له ولاتی فه ره نسایه و ده لێن ئەندازیاریکی پیشکه وتووی دروستکردنی فره که یه. بیژهن گوتی برزوو هه والی «یه له» ی لایه. له بیژهن م پرسی ئیستا ئێوه له گه له ئەو که س و خزم و ناسیاوه کۆنانه یه کتری ده بینن، هیچ کاتیک به یه که وه کۆده بنه وه؟ گوتی ته نها ئەگه ره که سیک بمریت هه موومان ئاگادارده کرین و له پرسه کهیدا یه کتری ده بینن.

گوئی ئیمه له تاراندنا ئاههنگی زهماوهندی کوڤ و کچه کانمان جیاوازه. دهوله مهندهکان ماله ههژارهکان بانگه‌یشت ناکه‌ن بۆ زهماوهندهکانیان. دهوله مهندهکانیش ناچن بۆ زهماوهندی ماله ههژارهکان، به‌لام له مه‌راسیمی ب‌ه‌خاک سپاردنی مردووه‌کانمان و پرسه‌کاندا هه‌موو لایه‌ک به‌شداری ده‌که‌ن. کاتیک بیژهن گوئی «یه‌له» ئەندازیاره و فێرکه دروستده‌کات چه‌زمکرد چاره‌نووسی ئه‌و بزانه‌م. هه‌ر بۆیه‌ش ته‌له‌فۆنم بۆ برزوو کرد و پێکه‌وه قسه‌مان کرد، پاش هه‌وال پرسینی یه‌کتری و هه‌ندیک باسوخواس بریار بوو له‌ کاتیکی تردا ته‌له‌فۆنی بۆ بکه‌مه‌وه، به‌لام وا رێکه‌وت پاش ده‌ سال ته‌له‌فۆنم بۆ کرده‌وه، ئه‌مجاره‌یان برزوو گوئی پاش چه‌ند پوژیکێ تر زهماوهندی شووکردنی کچه‌ بچووه‌که‌مه. ده‌بیت تۆش ئاماده‌ بیت. منیش به‌لێتم پێدا که ئاماده‌بم، له‌ کاتی خۆیدا چووم بۆ زهماوهنده‌که. باسی چۆنیتی زهماوهندی کچه‌که‌ی برزوو ناکه‌م، چونکه به‌هیچ جۆریک له‌ زهماوهندی کورده‌کانی خۆراسان نه‌ده‌چوو، هه‌روه‌ها له‌و زهماوهنده‌ش نه‌ده‌چوو که‌من بۆ کوڤ و کچی خۆم رێکخستبوو. ئاههنگی زهماوهنده‌که له‌یه‌کیک له‌باخه‌کانی (له‌ویزان) بوو. تا گه‌یشتمه‌ شوینی زهماوهنده‌که چه‌ند جارێک داوا‌ی کارتی داوه‌تنامه‌یان لێکردم. واته‌ له‌ چه‌ند پرسه‌که‌یه‌که‌وه تێپه‌ریم، هه‌لبه‌ت له‌و ناوه‌دا یه‌ک باخ نه‌بوو. به‌لکو چه‌ندین باخ هه‌بوون. له‌ ئاهه‌نگه‌که‌دا پارهی‌کی زۆر خه‌رجکرا بوو، تیبی مۆسیقا و هه‌له‌په‌رکی له‌سه‌ر شێوه‌ی ئه‌وروپا رێکخرا‌بوو، وام هه‌ستده‌کرد ئه‌و شه‌وه‌ برزوو ئه‌وه‌نده‌ی سێسه‌د زهماوهندی ناو کۆچه‌رییه‌کان پارهی خه‌رجکردبیت، یه‌ک ئۆتۆمبیلی تازه‌ی مۆدیل به‌رزی جۆری (BMW) ی پێشکه‌ش به‌زاوا کرد. باوک و دایک و بنه‌ماله‌ی زاواش دیاریه‌کی زۆریان پێشکه‌ش به‌بووک کرد. به‌هیچ شێوه‌یه‌ک زهماوهنده‌که‌یان له‌ زهماوهندی کۆچه‌رییه‌کان نه‌ده‌چوو. بیژهن و گۆلسه‌نه‌میش هاتیبوون بۆ زهماوهنده‌که. گۆلسه‌نه‌م شێوازی زهماوهنده‌که‌ی زۆر پیناخۆشیوو، ئه‌و له‌ سالی (۱۳۹۰-۲۰۱۱) ته‌مه‌نی نزیکه‌ی شه‌ست سال ده‌بوو، چه‌ند سال بوو له‌ تاران ده‌ژیا، چه‌ند جارێکیش رۆیشتبوو بۆ سوید. گۆلسه‌نه‌م له‌ سه‌ر مۆدیلی تازه‌ ده‌ژیا، به‌لام خوڤه‌وشتی کۆچه‌ری و ئیسلامیانه‌ بوو، سه‌رئێشه‌یه‌کی توندی کرد به‌به‌هانه‌ و به‌ زوویی زهماوهنده‌که‌ی جێهێشت، به‌لام برزوو تا کاتزمیری (۲۰۳۰) ی شه‌و مایه‌وه. برزوو، منی به‌ کوربه‌که‌ی خۆی ناساند، کوربه‌که‌ی ته‌مه‌نی سی سال ده‌بوو، ئەندازیاری کاره‌با بوو. برزوو به‌ کوربه‌که‌ی گوٲ. ئاغای پاپۆلی زانیاری ده‌وێت له‌ باره‌ی «یه‌له» وه. ئه‌ویش ناوینشان و ژماره‌ی ته‌له‌فۆن و ئیمه‌یلی «یه‌له» ی پێدام. «یه‌له» ناوی خۆی گوڤی بوو، ناویکی فه‌ره‌نسی له‌ خۆی نابوو، به‌لام هاوڤی کۆنه‌کانی هه‌ر به‌ «یه‌له»

ناویان ده‌برد. کوره‌که‌ی برزوو هیچ زانیاریه‌کی ده‌باره‌ی رابردوی «یه‌له» نه‌ده‌زانی، نه‌یده‌زانی «یه‌له» چون گه‌یشتووه‌ته ولاتی فره‌نسا؟ کاتژمیر (۲:۳۰) ی دوا‌ی نیوه‌ی شه‌و ویستم خوداحافیزی له برزوو بکه‌م، گوتم کوره‌که‌ت زانیاری ته‌واوی له‌سه‌ر رابردوی «یه‌له» نییه. هه‌ر بویه بریارماندا جاریکی تر که هاتمه‌وه بۆ تاران یه‌کتری ببینن. پاش مانگیک ته‌له‌فونم بۆ برزوو کرد. ئه‌ویش بانگ‌ه‌یشتی کردم بۆ مالی خویان. من ناتوانم باسی مال و ژیا‌نی برزوو بکه‌م، پاش چل سال خزمه‌تی ماموستایی له زانکو له خانوویه‌کی (۱۶۰) مه‌تریدا ده‌ژیم. برزوو له خانوویه‌کدا ده‌ژیا لانیکه‌م دووسه‌د ئه‌وه‌نده‌ی خانووه‌که‌ی ئیمه‌ نرخ‌ی هه‌بوو. که‌لوپه‌لی ناو ماله‌که‌شی نزیکه‌ی پینجسه‌د ئه‌وه‌نده‌ی که‌لوپه‌لی مالی ئیمه‌ نرخ‌ی هه‌بوو. دیاره‌ کار و کاسبی و بازاریکی باشی هه‌بوو، مامه‌له‌ی نیوده‌وله‌تی داها‌تیک‌ی باشی هه‌یه. خودای گه‌وره زیاتری پیندات. منیش له‌م ژینه‌ی خۆم رازیم. به‌ برزووم گو‌ت باسی «یه‌له» م بۆ بکات. ئه‌ویش گو‌تی «یه‌له» له‌ کوتایی سالی (۱۳۵۸-۱۹۷۹) دا هاتبوو بۆ تاران و هات بۆ مالی حاجی‌ علی‌ خان، ئه‌و کاته منیش له‌ مالی خان بووم. «یه‌له» گو‌تی به‌هۆی شو‌رشه‌وه که‌ه‌ خۆبه‌خشه فره‌هنسییه‌کان گه‌راونه‌ته‌وه بۆ فره‌نسا. ئه‌وان ویستویانه «یه‌له» ش له‌گه‌ل خۆی‌اندا بیه‌ن بۆ فره‌نسا، به‌لام ناسنامه‌ی نه‌بووه هه‌ربویه‌ش نه‌یتوانیوه پاسپۆرت وهر‌بگیریت. «یه‌له» زۆر هه‌ولی دا‌بوو، به‌لام ناسنامه‌ی بۆ ده‌رنه‌کرا‌بوو. که‌ه‌ فره‌هنسییه‌کان گو‌تبوویان ئیمه‌ ناتوانن به‌ بۆ پاسپۆرت و ناسنامه‌ تو له‌گه‌ل خۆماندا بیه‌ن بۆ فره‌نسا. که‌سیک پینش‌ناری بۆ کرد‌بوون پاسپۆرتی ته‌زویری بۆ دروست‌بکه‌ن، یاخود پاسپۆرتیک بک‌ریت. که‌ه‌ فره‌هنسییه‌کان گو‌تبوویان ئیمه‌ له‌گه‌ل ئه‌وه‌دانن تو پاسپۆرتی ته‌زویر ده‌ربکه‌یت، پتویسته‌ بۆخۆت هه‌ول‌یده‌یت به‌ شیوه‌یه‌کی یاسایی ناسنامه و پاسپۆرتی خۆت وهر‌بگیریت. «یه‌له» داوا‌ی هاوکاری له‌ علی‌ خان کرد‌بوو، ئه‌ویش به‌ منی گو‌ت برزوو تو ده‌توانیت چی بۆ بکه‌یت؟ برزوو گو‌تی ئه‌و کاته من له‌گه‌ل غه‌فاردا قسه‌م نه‌بوو، هیچ په‌یوه‌ندییه‌کیشم له‌گه‌ل‌دا نه‌بوو، ئه‌و کاری قاچاخچیتی ده‌کرد، به‌لام ده‌مزانی له‌کو‌تیه؟ ده‌مزانی ئه‌و کاره له‌ ده‌سه‌لاتی غه‌فاردایه. منیش ته‌له‌فونم بۆ کرد و باسی ئه‌و کیشه‌یه‌ی «یه‌له» م بۆ کرد، ئه‌ویش به‌لینی دا کاره‌که‌ی بۆ جینه‌جی بکات. نازانم غه‌فار چون پاسپۆرت و ناسنامه‌ی بۆ «یه‌له» ده‌رکرد. سه‌ره‌تای سالی (۱۳۵۹- ۱۹۸۰) «یه‌له» بۆ خوداحافیزی هات بۆ‌لای من و علی‌ خان. گو‌تی دوو رۆژی تر ده‌روم بۆ فره‌نسا. ده‌زانم پاشان له‌ فره‌نسا خویندویه‌تی و‌بووه به‌ ئه‌ندازیاریکی زۆر باش و له‌ کارگه‌ی دروستکردنی فرۆکه‌دا کار‌ده‌کات. له‌گه‌ل مندا په‌یوه‌ندی ته‌له‌فونی

هيه و سالى چهند جاريك له ههوالى يهكترى دهپرسين. له م دوايه شدا كوربه كم ويستى بۇ تهواوكردى خويندن بچيت بۇ فهرنسا، هر بويهش داواى پښمايى له «يه له» كرد، ئيستا ئهوان پهيوهنديهكى باشيان پيكه وه هيه.

له مانگى (شهريوه رى ۱۳۹۱- ئيلولى ۲۰۱۲) دا، چووم بۇ فهرنسا بۇ سهردانى كچه كم. هوماى پاپولى يهزدى كه خويندكارى ماجستىرى بايولوجى بوو له زانكوى (مؤنپليه). له ويوه تهله فؤنم كرد بۇ «يه له»، تهله فؤنهكهى داخرا بوو، بهلام مؤبايلهكهى له سهر زهنگى ئاگادار كرده وه بوو، منيش پهياميكم بۇ نارد، پاش دوو كاترمير پهيوهندى پتوه كرده وه و بانگهيتشتى كردم بۇ مالى خويان، له شارى (تولوز) كه له و شارهدا دهژيا. نيوانى مؤنپليه تاكو تولوز زور دور نيه. شهو له مالى «يه له» بووم. مالىكى سادهى هه بوو به چهند هزار كتيبيكه وه. كتيبخانهكهى جوره ها كتيبي تيا بوو له بارهى فرين و فروكه و ئاسمان. جگه له وهش كتيبي فلهسفى و رومان و دهرنزانى و زانستى ئاييى مەسيحى هه بوو. هاوسهرهكهشى ئهنازيارىكى مەسيحى بوو هر خهلكى فهرنسا بوو. دوو منداليشى هه بوو، هردوكيان گه وره ببوون. يهكيان له شارى (گرونوبل) دهخويند و ئهويتريشيان له مانجستىرى برىتانيا دهخويند. كتيبي «شازادهى حرام» م وهك دياريهك بۇ برد بوو. «يه له» كاتيک زانى من خهريكى نووسينه وهى يادهوهرىيه كانم و دهمه ويت داستانيكى كۆچى هۆزه كان و ئه و سهرما و سههۆلبه ندانه بنووسمه وه.

ئەویش گوتى ئيستا له سيره وه تا پياز باسى به سهرهاتى خؤمت بۇ دهكه م. گوتى ههتا ئه و رۆژهى كه هاتمه گوندهكه بۇلاى كچه خۆبهخشهكان خوت ئاگاداريت. من له گوندهكه دا له لاى كچه خۆبهخشهكان مامه وه و كه وتمه لاى ئهوان، ئهوانيش منيان وهك مندالى خويان چاودىرى دهكرد. بريارياندا يهكيان نووسين و خويندى فهرنسيم فيربكات، يهكيان ژميرياريم فيربكات، ئهوى تريشيان ميژووم فيربكات. من ناسنامه نه بوو. نه دهكرا له قوتابخانهى گوندهكه ناوونوس بكرىم، بهلام له گه ل بهريوه بهرى قوتابخانهكه قسه يانكرد كه منيش بچمه پۆله وه وهكو خويندكارانى تر دانيشم و وانه بخوينم. هه موو ساليك من له قوتابخانه يهكه م ده بووم. خۆبهخشه فهرنسيهكان ژيانيكى زور باشيان بۇ دابين كردبووم. بهيانيان زوو له خه و هليان دهستاندم، دهيانكوت دهبيت دوو جار به چوار دهورى گوندهكه دا رابكهيت، گوندهكه گه وره نه بوو بهلام واهه سندهكه م به باخچه كانى چوارده وريه وه سى كم ده بوو. هه موو رۆژيك من نزيكهى شهش كم راكردنم دهكرد. پاشان ده بوو بچمه حه مام و خؤم بشؤم و پاشان

نانی به یانی بخوم و برؤم بؤ قوتابخانه. دوا نیوه پروانش ده بوو له سهر ئه وه برنامه یی که بویان دانا بووم کارم بکردایه. زمانی فره نسی و ژماره و میژووم ده خویند. پاشان که گه وره تر بووم ده بوو به برنامه ی وانه کانی فره نسام بخویندایه. هه موو کتیه کانی خویندنی قوتابخانه ی فره نسیان بؤ هینا بووم. کاتیک ته مه نم گه یشته ده سال کچه خۆبه خشه کان گوتیان تۆ موسلمانیت ده بیت له سهر ئایینه که ی خۆت نویژ بکه یت. چه ند مالیکی ئایینی له گونده که دا هه بوون، خۆبه خشه فره نسیه کان داوایان لیکردن که من فیزی نویژکردن بکه ن. کاتیک ته مه نم گه یشته چوارده سال کچه کان هه موو پۆژیک کاتی مه لا بانگدان منیان هه لده ستان بؤ نویژکردن، ده یانگوت هه لسه نویژه که ت بکه. نه وانیش بؤخویان خه ریکی نزا کردن بوون له سهر ئایینی خویان.

من له کاره کانی کشتوکال و باخداری و ئاژه لداری و ده رمانگه دا هاوکاری نه وانم ده کرد. سهر دانی نه خۆشه کانم ده کرد و ده رمان و پیداو یستیه کانم بۆده بردن. کاتیک ته مه نم بوو به دوا زده سال نه و کچانه منیان له گه ل خۆیاند ده برد بؤ گه شت. چه ندین جار له گه لیاند بۆیستم بؤ تاران، نه سفه هان، مه شه هه د. زالیوونم به سهر زمانی فره نسیدا، بووه هۆی نه وه ی زۆر که سی فره نسی بناسم. من ته مه نم له ده ورو به ری چوارده سالی دا بوو که زۆریک له به ره مه کانی، مۆلیز، فیکتۆره وگۆ، ته نانه ت لیکۆلینه وه کانی نه فلاتون و نه رستۆم به زمانی فره نسی خوینده وه. شاره زاییه کی باشم له میژووی فره نسا، ئیتالیا، یۆنان و ته وای نه ورو پا دا په یدا کرد بوو. کچه خۆبه خشه کان به ین نه وه ی فشارم بخه نه سهر کاریکی وایان کرد بوو که من پۆژانه لانیکه م (5-6) کاتۆمیر کتیب بخوینمه وه. به شی هه ره زۆری ئینجیل و لیکدانه وه کانیم له به ر بوو. هاوکات له لای مه لای گونده که فیزی قورئان خویندنیش بووم. نه و کچانه کاریکیان کرد بوو که من هه فته ی دوو پۆژ دوا ی نیوه پروان بچم بؤ بنکه ی ئاسمانی شائاباد بؤ فیزیوونی زمانی ئینگلیزی، له و ی چه ند که سینکی نه مریکی لیبوو، په کیک له وان بریاریدا که فیزی زمانی ئینگلیزیم بکات. له پاش ماوه یه ک به باشی فیزی زمانی ئینگلیزی بووم. کچه کان زۆر دلسۆز و میهره بان بوون له گه لمد، ده یانویست هه موو شتیکم فیزی بکه ن. خه لکی گونده که کاری ئاژه لداری و کشتوکالیان ده کرد. نه و خوشکانه کاریکیان کرد که من تیکه لاوی نه و خه لکه بیم و له وانه وه فیزی کاری ئاژه لداری و کشتوکال بیم. له سالی (1352-1973) دا من ته مه نم دوا زده سال بوو. به ریز (هۆبه رت دومورا) ی فره نسی هات بؤ گونده که، نزیکه ی سی مانگ له و ی مایه وه له باره ی فراوانبوونی گونده که و باری نه خۆشه کان لیکۆلینه وه ی کرد، نه و ماوه یه من بووم به وه رگیژی. نه و به ریزه چه ندین

کتيبي جوگرافيايي و کومه‌ناسي و کشتوکالي له‌گه‌ل خويدا هينا بوو. من له ماوه‌يه‌کي زور که‌مدا ئه‌و کتيبانه‌م خوينده‌وه. کاتيک زاني من ئه‌و کتيبانه‌م خويندوته‌وه، زياتر مني هاندا بڼ خويندنه‌وه، له‌ گونده‌که‌وه سهرداننيکي تاراني کرد له‌گه‌رانه‌وه‌يدا چهند کتيبيکي بڼه‌ينام. له‌سهرداننيکي تريدا بڼ تاران مني له‌گه‌ل خويدا برد، له‌وي مني برد بڼ کتيبخانه‌يه‌کي گه‌وره که‌ جوړه‌ها کتيبي ټينگليزي و فهرنسي تيدا بوو. مني کرد به‌ ئه‌ندامي ئه‌و کتيبخانه‌يه. ټيتر من ده‌متواني له‌وي کتيب وهربرگرم بڼ خويندنه‌وه و ده‌ستم به‌ هه‌موو جوړه کتيبيک ده‌گه‌يشت.

هر جاريکيش کچه فهرنسييه‌کان ده‌چون بڼ تاران ههرکتيبيک من پټويستم بووايه بڼيان ده‌هينام، له‌ هه‌مان کاتدا بنکه‌ي ناسماني ئه‌مريکاييه‌کانيش کتيبيان پټه‌دام بڼ خويندنه‌وه، به‌لام کتيبه‌کاني بنکه‌که زياتر هونه‌ريي بوون. من له‌ ته‌مهي (۱۵- ۱۶) سالي‌دا به‌باشي فيزي زماني ټينگليزي و فهرنسي ببووم. له‌ تافيرکړنه‌وه‌کاني قوتابخانه‌ش به‌شداريمده‌کرد، به‌لام به‌هڅي نه‌بووني ناسنامه‌وه له‌ قوتابخانه‌ ناوم تومارنه‌کړا. له‌هه‌مان کاتدا به‌ناز په‌روهرده نه‌کرام، ده‌بوو کاربکه‌م له‌دوي ته‌مهي پازده ساليه‌وه کچه فهرنسييه‌کان له‌ به‌رامبه‌ر ئه‌و کاره‌ي ده‌مکرد مووچه‌يه‌کيان بڼ دابينکړدم. ده‌بوو خوم خه‌رجي خوم بکيشم. ئه‌وان پټيانگوتم تو ټيتر گه‌وره بوويت، پټويسته بزانيت له‌م جي‌هانه‌دا هيچ شتيک به‌ به‌لاش نيه‌، ئه‌گه‌ر بته‌ويت دواړوژيکي باشت بڼ ده‌سته‌به‌ر بکريت و به‌ خوښي بڅيت ده‌بيت کاربکه‌يت. من له‌ ژميرياي گونده‌که‌دا کارم ده‌کرد و مووچه‌يان پټه‌دام. ئه‌وکاته هه‌ستم به‌کيشه‌ي بيناسنامه‌يي نه‌ده‌کرد، به‌پړوه‌به‌ري قوتابخانه‌که چهند جاريک هه‌ولي بڼ دابووم بڼ وهرگرنتي ناسنامه، به‌لام به‌هڅي بووني کيشه‌ي ئيداري و به‌تايبه‌ت دووري گونده‌که له‌ بڼجنوورد کاره‌که‌ي بڼ ئه‌نجام نه‌ده‌دا. کاتيک شوړش به‌رپاکړا هه‌موو ئه‌و خه‌لکه بيانپانه‌ي له‌ ئيران بوون به‌ کچه فهرنسييه‌کانيشه‌وه گه‌رانه‌وه بڼ ولاتاني خويان. ئه‌و کچه فهرنسيانه‌ ده‌يانويست منيش له‌گه‌ل خوياندا بيه‌ن بڼ فهرنسا بڼيه منيش له‌گه‌ل ئه‌واندا هاتم بڼ تاران، ئه‌وان زور به‌ په‌له بوون ده‌يانويست هه‌رچي زووتره له‌ ئيران ده‌رچن و بڼون. منيش ناسنامه‌م نه‌بوو نه‌مده‌تواني پاسپورت وهربرگرم، چونکه سهربايزم نه‌کردبوو. ئه‌گه‌ر ناسنامه‌شم وهربرگرتايه. بڼ وهرگرنتي پاسپورت ده‌بوو له‌ پيشدا بچم بڼ سهربازي، يا له‌ سهربازي بيه‌خشريتم. که‌سيک پيشنياري کرد به‌ پاره ده‌توانم پاسپورتي ته‌زوير ده‌ربکه‌م. کاتيک ئه‌وه‌م به‌ کچه فهرنسييه‌کان گوت ئه‌وان ئه‌وه‌يان قبول نه‌کرد و گوتيان ناکريت تو پاسپورتي ته‌زويرت هه‌بيت. به‌ هه‌رحال ئه‌وان پښتن و منيش بيکه‌س مامه‌وه. (۵-۶)

مانگ هاتوچۆم کرد نه‌متوانی ناسنامه وه‌برگرم. له‌کو‌تاییدا سهردانی حاجی عه‌لی خانم کرد و ئه‌ویش قسه‌ی له‌گه‌ل برزوو کرد تا‌کو کاریکم بۆ بکات، برزووش منی به‌غه‌فار سپارد، غه‌فاریش گوتی هه‌ول ده‌دهم ئه‌و‌کیشه‌یه‌ چاره‌سه‌ربگه‌م.

له‌پا‌په‌ینی سالی (۱۳۵۷-۱۹۷۸) دا هیچ که‌سیک نه‌یده‌توانی بچیت به‌رده‌م فه‌رمانگه‌کان و بیه‌ویت کاریک بکات. پاش چه‌ند رۆژیک غه‌فار به‌یه‌ک ناسنامه و کارتی خزمه‌تی سه‌ربازی و شه‌هاده‌ی دبلۆم و مۆله‌تی شو‌فیزی هات بۆلام گوتی فه‌رموو ئه‌وانه وه‌ربگره و برۆ خۆت دا‌وای پاسپۆرت بکه. منیش وامزانی ئه‌م شتانه‌هی دزین و گوتم نامه‌ویت، ئه‌ویش منی برد بۆ مالیک له‌ دێ‌هاته‌کانی ده‌ورو‌به‌ری پامین، ماله‌که پرسه‌یان هه‌بوو، خاوه‌نی ناسنامه و شته‌کانی تر گه‌نجیکی بیست‌ویه‌ک سال بوو، دوو سال له‌من گه‌وره‌تر بوو. دووه‌فته‌بوو به‌هۆی روودا‌وی ئۆتۆمبیل‌ه‌وه‌ مردبوو، بنه‌ماله‌که‌شی هه‌مووشته‌کانیان به‌غه‌فار فرۆشتبوو. غه‌فار گوتی ئیستا تینگه‌یشتی که ئه‌م شتانه‌ دزی نین، غه‌فار ته‌نها له‌گه‌ل یه‌ک که‌سدا قسه‌ی کردبوو، ئه‌ویش له‌بری وینه‌ی مردوو‌ه‌که‌ وینه‌ی منی له‌ناسنامه‌که‌دا بوو. ئیتر ئه‌وه‌ بوو غه‌فار هاوکاری کردم و خۆشم پاسپۆرتم وه‌رگرت و رۆیشتم به‌ره‌و پاریس، نازانم غه‌فار ئه‌و شتانه‌ی به‌چه‌ند کرێبوو و چه‌نده‌ی خه‌رج کردبوو؟ هه‌ر چه‌ند هه‌ولم دا هیچ پاره‌یه‌کی لێ‌وه‌رنه‌گرتم. کاتی‌ک به‌ریکه‌وتم عه‌لی خان و برزوو پینچ هه‌زار فه‌ره‌نگی فه‌ره‌نسیان پێ‌دام.

کچه‌ فه‌ره‌نسییه‌کان له‌ گوندیک داده‌نیشن له‌نزی‌ک (ئورلئان) من چووم بۆ لایان ئه‌وانیش له‌و شاره‌ خانویه‌کیان بۆ به‌کرێگرتم. من هه‌فته‌ی یه‌ک رۆژ له‌گه‌ل ئه‌و کچانه‌دا بووم کچه‌ فه‌ره‌نسییه‌کان زۆر هاوکاریانکردم تا‌کو توانیم شه‌هاده‌ی دبلۆم وه‌ربگرم، پاشان له‌ زانکۆ وه‌رگیرام. سالی یه‌که‌می خویندن من یه‌که‌می کۆلیژ بووم، بۆیه‌ خه‌رجیی خویندنم چووه‌ سه‌ر زانکۆ. پاش چه‌ند سالی‌ک توانیم پولی ته‌کنیکی به‌ نمره‌یه‌کی به‌رز ته‌واو بکه‌م، به‌لام به‌راستی زۆر شه‌که‌ت بووم، زۆربه‌ی کات رۆژانه‌ بیست کاتژمێر خه‌ریکی وانه‌ خویندن بووم. له‌کاتی خویندندا له‌کارگه‌یه‌کی به‌ره‌م‌هێنانی پارچه‌ی فرۆکه‌دا کارمه‌کرد، پاش ته‌وا‌وبوونی خویندنیش هه‌ر له‌ هه‌مان کارگه‌ بووم به‌ فه‌رمانبه‌ر. هه‌ر له‌ویش له‌گه‌ل هاوسه‌ره‌که‌مدا یه‌کتریمان ناسی و زه‌ماوه‌ندمان کرد. هاوسه‌ره‌که‌م پیشه‌ی میکانیکه‌، به‌ره‌می زه‌ماوه‌ندشمان دوومداله‌ یه‌کێکیان له‌ مانچسته‌ری بریتانیایه‌ و ئه‌وی تریان له‌ گرنوبله‌. «یه‌له‌» گوتی دووان له‌و کچه‌ خۆبه‌خشانه‌ کۆچی دوا‌ییان کردووه‌. ئه‌وی تریان ته‌مه‌نی نه‌وه‌د ساله‌ و له‌ شاری (په‌رواس) ی باشووری فه‌ره‌نسا ده‌ژیت. «یه‌له‌» گوتی لانیکه‌م مانگی جاری‌ک ده‌چم بۆ

سهردانی.

ئو شه‌وه تاكو به‌یانی له‌گه‌ل «یه‌له» دا پټكه‌وه قسه‌مان كرد. ئو هه‌والی هه‌مووانی پرسى و له‌ سالی (۱۳۵۸-۱۹۷۹) وه هه‌رگیز نه‌گه‌را بووه‌وه بۆ ئیران. گوتی له‌ ئیران هیچ كه‌سیكى نییه‌، نه‌مزانی ئو هیچ له‌باره‌ی غه‌فاره‌وه نازانیت، دواين جار كه‌باسی هاوكارییه‌كه‌ی غه‌فاری كرد، گوتم خودا لټیخوش بیت، ئویش به‌ناپه‌حه‌تییه‌وه گوتی بۆچی مه‌گه‌ر مردووه‌؟ منیش ناچار بووم به‌سهرهاته‌كه‌ی بۆ باسبكه‌م. به‌م شیوه‌یه‌.

غه‌فار له‌ ده‌وروبه‌ری سالی (۱۳۶۷-۱۹۸۸) دا به‌ هۆی كاری قاچاخچیتى تلیاكه‌وه گولله‌باران كرا. «یه‌له» ده‌ستیکرد به‌گریان و گوتی هه‌ر جارێك هه‌والی غه‌فارم له‌ برزوو پرسىوه پټیده‌گوتم قسه‌م له‌گه‌لیدا نییه‌ و ئاگاداری نیم. ئو ئاگاداری مردنی حاجی عه‌لی خان و ئه‌وانیتر بوو. گوتی ده‌زانیت بیژهن ئیستا له‌ تاران داده‌نیشیت. پوژی دواتر له‌كاتی نانخواردنی به‌یانیدا باسما له‌ ئایین و مه‌زه‌هب ده‌كرد. «یه‌له» گوتی من چه‌ندین جار ته‌وراتم خویندۆته‌وه، جوړه‌ها لټكدانه‌ویم له‌ده‌می ئه‌وسى كچه‌وه بیستوه. هه‌ندیک شاره‌زایم له‌باره‌ی ئیسلامه‌وه هه‌یه. «یه‌له» گوتی له‌كارگه‌كه‌ماندا ماوه‌یه‌كه‌ بوداییه‌كان پڕوپاگه‌نده بۆ بودایی ده‌كهن و منیش زۆرستم له‌سهر ئه‌وانیش خویندۆته‌وه. «یه‌له» گوتی من هیچ ئایینیكى تاییه‌تم نییه‌، به‌لام ئه‌خلاقی هه‌موو ئایینه‌ گه‌وره‌كان پیاده‌ ده‌كهم، گوتی من هه‌رگیز درۆناكه‌م، ته‌نها خالی ره‌ش له‌ژیانی مندا ئو ناسنامه‌یه‌یه كه‌ هی كه‌سیكى مردووه‌ و من به‌ شیوه‌یه‌كى نا یاسایی سوودم لټوه‌رگرتوه. من له‌ژیاندا هه‌ولده‌دم هه‌رگیز كه‌سیك ئازار نه‌دم، هه‌رگیز تټكه‌لاوی وتووژی ئابووری نه‌بووم، مافی هیچ كه‌سیكیشم نه‌خواردوه، من ئیستا خۆم و كاره‌كه‌م و كتیبه‌كانم و نووسینه‌كانم. «یه‌له» گوتی ماوه‌یه‌ك له‌مه‌و پټش پټشیاریان بۆ كردم به‌ موچه‌یه‌كى زۆره‌وه بڕۆم بۆ كارگه‌ی دروستكردنی فڕۆكه‌ی میراج كه‌ فڕۆكه‌یه‌كى جه‌نگیه‌ و بۆ كوشتنی خه‌لك و سووتاندن و ویران كردنی مالی خه‌لك به‌كارده‌هینریت، بۆیه به‌ نیوه‌ی ئو موچه‌یه‌ چوومه‌ كارگه‌ی دروستكردنی فڕۆكه‌ی گه‌شتوگوزار، ئیستا له‌وێ خه‌ریكى كاركردنم، تاكو شه‌ش مانگی ترخانه‌نشین ده‌بم. ئو گوتی من خۆم داوام كردوه‌ خانه‌نشین بكړیم، ده‌مه‌وێت كه‌ ئیستا مندا له‌كانم لټم دووركه‌وتونه‌ته‌وه له‌گه‌ل هاوسه‌ره‌كه‌مدا بڕۆین بۆ گه‌شتوگوزار. به‌لكو پوژیک بۆمان هه‌لكه‌ویت سهردانی كیوه‌كانی ئوغاز و شیروان بكه‌م و سهرده‌می پوژانی پټیه‌تی و برسیتی و سوالكردنی خۆم به‌بیرب‌ه‌ینمه‌وه. ئه‌مه‌ دواين وته‌ی «یه‌له» بوو. كاتێك كه‌ من خودا حافیزیم لى كرد. گوتی به‌لكو پوژیک بۆم بلویت سهردانى كیوه‌كانی ئوغاز

و شىزوان بىكەمەو. تاكو ھەژارى و سوالكردنەكەى خۆم بىر بىتەو. من ھەمىشە بىر لەو ھەكەمەو ھەگەر ئەردۆش ھەلىكى بۇ ھەلەكەوتايە ئەوا ئەویش دەبوو بە زانا و ئەستىزەناسىكى گەورەى جىھانى. چەندىن ھەزار سالە چ ھىز و توانايەكى خەلكانى كۆچەرى لە دەشت و كىو ھەدا بە ھەدەر چوو، بەلام بە ڤىكەوت و بە ھەول و ماندوو بوونىش كەسىكى ھەك «يەلە»ش دروست دەبىت. پىويستە چەند ھەزار كەسىك كۆچ بكن و بە ھەژارى و نەبوونى لە دەورو بەرى شارەكانى تاران و مەشھەد و تەورىز بژىن تا بە ھەر دەردىسەرىيەك بىت كەسانى ھەكو «يەلە» و برزوو دەر كەون. من ئاگادارى ژيانى نزيكەى پەنجاو پىتچ كەسم، لە پياوانى سالى مەر قرائەكە، واتە سالى (۱۳۴۸-۱۹۶۹) و لە دوور و نزيكەو دەيانناسم. نۆ كەس لەوانە لە كارو كاسبىدا سەر كەوتوو بوون. يەككىش لەوانە بوو بە زانايەكى بلىمەت كە ئەویش «يەلە» يە. غەفارىش قاچاخچى بوو گوولەباران كرا. (۷-۸) كەسىشيان بە ھەژارى و نەبوونى لە دەورو بەرى شارەكاندا مردوون. چەند كەسىكشىيان گەراونەتەو بۇ ناو ھەوارى كۆچەرىيەكان. ئەوانى ترىش بە مەمرەومەژى دەژىن و ژيان دەبەنە سەر. ھەركاتىك وشكە سالىيەك لە باشوورى خۆراسان روودەدات ژمارەى عەرەبانەى دەستى لە شای مەشھەد زىاد دەكات. بۆيە پىويستە ئىمە لەسەر كەمبونەو ھەى دانىشتووانى گوندەكان و كۆچەرىيەكان بەرنامەيەكى توكمە دابرىژىن. كاتىك رۆژنامەى خۆراسان دەنوسىت چرى دانىشتووانى دەورو بەرى شارى مەشھەد تاكو سەر سنوور لە مليۆنىك كەس تىپەريو. وا ھەست دەكەم من لە گەردەنەى شەلەمى سەرما لىيداوم، وا ھەست دەكەم دانانى بەرنامە لە ولاتى ئىمەدا دوچارى سەھۆلبەندان بوودەتەو. ئاخىر چۆن دەبىت لە شارىكدا دوو مليۆن و نيو خەلك بژىن و لە دەورو بەرىشيدا يەك مليۆن كەس ھەبىت.

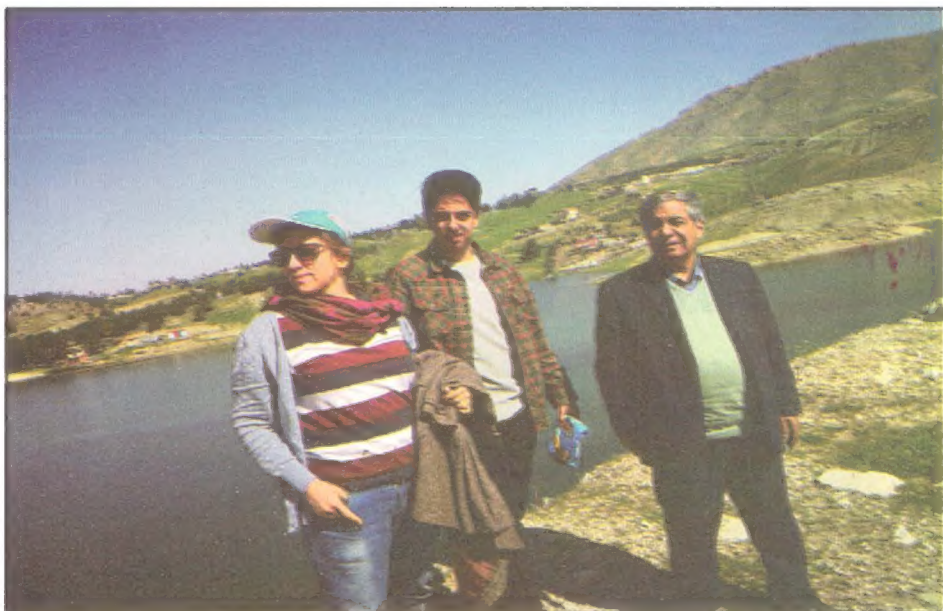
وینہ یادگاریہ کان



۲۰۱/۳/۱۷ دکتور پاپولی له سهر مه زاری سه روک مام جه لال



۲۰۱۹/۳/۲۰ سه هوله که - سلیمانی



دکتور پاپولی و هاوسه ره کە ی و کوره کە ی، سه یرانگای دوکان



گورستانی شه هیدانی گوپته په، ۲۰۱۹/۳/۲۴



دکتور پاپولی یه‌زدی و ته‌ها سیکانیانی، سیکانیان، ۲۰۱۹/۳/۲۱



۲۰۱۹/۳/۱۸ به‌ردهم په‌یکه‌ری نه‌رامسین، ته‌ها سیکانیانی، دکتور پاپولی، هاوسه‌ره‌که‌ی



۲۰۱۹/۳/۲۱ له راسته‌وه: مریه‌م حاجی محمه‌د، خانم هومان، دکتۆر پاپولی، حه‌سه‌ن حاجی
حه‌مه‌ ئه‌مین، ته‌ها سێکانیانی



زانکۆی سلێمانی، ۲۰۱۹/۳/۲۵

دكتور پاپۇلى يەزدى، لەم بەرگەي
بىرەۋەرىيەكانىدا، ئاۋرىكى مېژوۋىي،
ئابوۋرىي و كۆمەلەيتى لە كوردانى
خوراسان داۋەتەۋە، بە وردى و زۆر
بە ئەمانەت و ويژدانەۋە چۆنىتى ژيان
و گوزەرانى كوردە كۆچەرىيەكانى
خوراسان مان پېدەناسىت.



پاپۇلى، لە بەھارى سالى ۱۹۶۸
دا، بە مەبەستى لىكۆلىنەۋە سەبارەت
بە ھۆزە كوردەكانى باكورى خۇراسان،
گەشتىك ئەنجام دەدات، پاشان ھەر ئەو
لىكۆلىنەۋەيە، سالى ۱۹۸۲ دەپتە تىزى
دكتوراكەي لە زانكۆي سۆربۆن لە پارىس.
پاپۇلى دەلىت: « ئىرەش ھەر
كوردستانە، جىگايەكە بەدرىژايى (۸۰) سال
گەپىدەكانى ولاتان بە كوردستانى خۇراسان
ناويان بردوۋە». لەۋى دەمانباتە نىو
پەشمال بە پەشمالى كوردە كۆچەرىيەكان،
ۋەك كەسانى زۆر نىزىكى خۇمان دەيانناسين
ۋە ھەلسوگەوتيان لەگەل دەكەين. ھەر لەۋى
جىاۋازى چىنايەتى، زولم و زۆرى خان،
چىرۆكى ئەويندارى، بىرى كۆمۇنىستى
و توۋرەيى سروشەت دەبىنين، بە ھەموو
ھەستىكەۋە بەر پوۋداۋەكانى گەردەنەي
شەلەمى دەكەوين كە دەگاتە ئەۋجى
تراژىدىا و ململانئى نىۋان مروف و سروشەت.
پاپۇلى لەم بەرگەدا بە سىنەماكاران
و فىلمسازانى كورد دەلى فەرموون ئەۋە
سىنارىۋ و چىرۆكى زياتر لە فىلمىك،
ئەگەر دەتانەۋىت فىلمى دەگمەن و ناۋازە
دروست بكن.

سالىچ بىچار